Sinteze şi Grile

Drept penal
Partea specială

Ediţia 6

Mihail Udroiu

Editura C.H. Beck

UDROIU, Mihail

S-a născut la 20 martie 1977, în Bumbești-Jiu, jud. Gorj.

Studii: Facultatea de Drept, Universitatea din București (1999); Facultatea de Drept, Universitatea București – Studii postuniversitare: Științe penale – criminologie (2000); Institutul Național al Magistraturii (2002); doctor în drept, Facultatea de Drept, Universitatea din București, Școala Doctorală (iulie 2011, teză: „Administrarea probelor în procesul penal", coordonarea științifică: prof.univ.dr. Nicolae Volonciu).

Activitate profesională: judecător Curtea de Apel Oradea (din iunie 2015), judecător în cadrul Tribunalului București, Secția penală (2006-februarie 2015); consilier al procurorului-șef DIICOT (1 iulie 2013-27 noiembrie 2014); judecător detașat în cadrul Ministerului Justiției, membru al Comisiei de elaborare a proiectului Legii pentru punerea în aplicare a Codului de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procedural penale; membru al Comisiei de elaborare a proiectului Legii pentru punerea în aplicare a Codului penal și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții penale; membru al Comisiei de elaborare a proiectului noului Cod penal și al proiectului noului Cod de procedură penală (iulie 2007-septembrie 2011); procuror (2003-2006); formator în cadrul Institutului Național al Magistraturii la disciplina drept penal și drept procesual penal (din 2006).

Publicații: autor a peste 60 de studii și articole publicate în reviste de specialitate.

Autor al lucrărilor: *Procedură penală. Partea specială. Noul Cod de procedură penală*, Ed. C.H. Beck, 2014 (ediția 1), 2015 (ediția 2), 2016 (ediția 3), 2017 (ediția 4), 2018 (ediția 5); *Fișe de Drept penal. Partea generală. Noul Cod penal*, Ed. Universul Juridic, 2014 (ediția 1), 2015 (ediția 2), 2016 (ediția 3), 2017 (ediția 4), 2018 (ediția 5); *Fișe de Drept penal. Partea specială. Noul Cod penal*, Ed. Universul Juridic, 2014 (ediția 1), 2015 (ediția 2), 2016 (ediția 3), 2017 (ediția 4), 2018 (ediția 5); *Fișe de Procedură penală. Partea generală și Partea specială. Noul Cod de procedură penală*, Ed. Universul Juridic, 2014 (ediția 1), 2015 (ediția 2), 2016 (ediția 3), 2017 (ediția 4), 2018 (ediția 5); *Drept penal. Partea generală. Noul Cod penal*, Ed. C.H. Beck, 2014 (ediția 1), 2015 (ediția 2), 2016 (ediția 3), 2017 (ediția 4), 2018 (ediția 5); *Drept Penal. Partea specială. Noul Cod penal*, Ed. C.H. Beck, 2014 (ediția 1), 2015 (ediția 2), 2016 (ediția 3), 2017 (ediția 4), 2018 (ediția 5); *Procedură penală. Partea generală. Noul Cod de procedură penală*, Ed. C.H. Beck 2014 (ediția 1), 2015 (ediția 2), 2016 (ediția 3), 2017 (ediția 4), 2018 (ediția 5); *Fișe de Drept penal. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, 2012 (ediția 1), 2013 (ediția 2); *Fișe de Drept penal. Partea specială*, Ed. Universul Juridic, 2012; *Fișe de Procedură penală*, Ed. Universul Juridic, 2012 (ediția 1), 2013 (ediția 2); *Teste grilă. Drept penal și procedură penală*, Ed. Universul Juridic, 2011 (ediția 1), 2011 (ediția 2), 2012 (ediția 3), 2013 (ediția 4); *Procedură penală. Partea generală. Partea specială*, Ed. C.H. Beck, 2010 (ediția 1), 2011 (ediția 2), 2013 (ediția 3); *Drept penal. Partea generală. Partea specială*, Ed. C.H. Beck, 2010 (ediția 1), 2011 (ediția 2), 2011 (ediția 3), 2013 (ediția 4); *Dicționar de drept penal și de procedură penală*, Ed. C.H. Beck, 2009.

Coautor al lucrărilor: Codul de procedură penală. Comentariu pe articole, Ed. C.H. Beck, 2015 (ediția 1), 2017 (ediția 2); *Noul Cod penal – Codul penal anterior. Prezentare comparativă, Observații. Ghid de aplicare. Legea penală mai favorabilă*, Ed. Hamangiu, 2014 (împreună cu Victor Constantinescu); *Tehnici speciale de investigare în justiția penală*, Ed. C.H. Beck, 2009 (împreună cu Ovidiu Predescu și Radu Slăvoiu); *Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român. Tratat*, Ed. C.H. Beck, 2008 (împreună cu Ovidiu Predescu); *Convenția europeană a drepturilor omului și dreptul procesual penal român*, Ed. C.H. Beck, 2007 (împreună cu Ovidiu Predescu).

Premii: premiul „Vintilă Dongoroz" al Uniunii Juriștilor din România (2015) pentru lucrarea „Codul de procedură penală. Comentariu pe articole"; premiul „Simion Bărmuțiu" al Academiei Române (2010) pentru lucrarea „Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român. Tratat"; premiul „Vintilă Dongoroz" al Uniunii Juriștilor din România (2009) pentru lucrarea „Dicționar de drept penal și de procedură penală"; premiul „Ion Tanoviceanu" al Uniunii Juriștilor din România (2008) pentru lucrarea „Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român. Tratat"; premiul „Vintilă Dongoroz" al Uniunii Juriștilor din România (2007) pentru lucrarea „Convenția europeană a drepturilor omului și dreptul procesual penal român".

Mihail Udroiu

Drept penal. Partea specială

Ediţia 6
- revizuită şi adăugită -

Editura C.H. Beck
Bucureşti 2019

Cuprins

Ghid de utilizare ..... **XI**

Abrevieri ..... **XIII**

Capitolul I. Infracțiuni contra persoanei **1**

Secțiunea 1. Infracțiuni contra vieții 1

§1. Omorul 1

§2. Omorul calificat 26

§3. Uciderea la cererea victimei 44

§4. Determinarea sau înlesnirea sinuciderii 50

§5. Uciderea din culpă 55

Secțiunea a 2-a. Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății 67

§1. Lovirea sau alte violențe 67

§2. Vătămarea corporală 71

§3. Lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte 82

§4. Vătămarea corporală din culpă 86

§5. Relele tratamente aplicate minorului 94

§6. Încăierarea 97

Secțiunea a 3-a. Infracțiuni săvârșite asupra unui membru de familie 103

§1. Violența în familie 103

§2. Uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă 107

Secțiunea a 4-a. Agresiuni asupra fătului 112

§1. Considerații generale referitoare la protecția prin instrumente de drept penal a fătului 112

§2. Întreruperea cursului sarcinii 114

§3. Vătămarea fătului 119

Secțiunea a 5-a. Infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie .. 124

§1. Lăsarea fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate 124

§2. Împiedicarea ajutorului 129

Secțiunea a 6-a. Infracțiuni contra libertății persoanei 130

§1. Lipsirea de libertate în mod ilegal 130

§2. Amenințarea 143

§3. Șantajul 147

§4. Hărțuirea 165

Secțiunea a 7-a. Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile 173

§1. Traficul de persoane 173

§2. Traficul de minori 183

§3. Proxenetismul 188

Secțiunea a 8-a. Infracțiuni contra libertății și integrității sexuale 195

§1. Violul 195

§2. Agresiunea sexuală 206

§3. Actul sexual cu un minor 214
§4. Coruperea sexuală a minorilor 225
§5. Racolarea minorilor în scopuri sexuale 233
§6. Hărțuirea sexuală 236
Secțiunea a 9-a. Infracțiuni care aduc atingere domiciliului și vieții private 239
§1. Violarea de domiciliu 239
§2. Violarea sediului profesional 249
§3. Violarea vieții private 255
§4. Divulgarea secretului profesional 267

Capitolul II. Infracțiuni contra patrimoniului 270
§1. Furtul 270
§2. Furtul calificat 283
§3. Furtul în scop de folosință 297
§4. Furtul urmărit la plângerea prealabilă a persoanei vătămate 300
§5. Tâlhăria 304
§6. Tâlhăria calificată 313
§7. Pirateria 319
§8. Tâlhăria sau pirateria urmată de moartea victimei 323
§9. Abuzul de încredere 324
§10. Abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor 335
§11. Gestiunea frauduloasă 342
§12. Însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor 349
§13. Înșelăciunea 354
§14. Înșelăciunea privind asigurările 373
§15. Distrugerea 379
§16. Distrugerea calificată 387
§17. Distrugerea din culpă 389
§18. Tulburarea de posesie 391

Capitolul III. Infracțiuni contra autorității 396
§1. Ultrajul 396
§2. Uzurparea de calități oficiale 409
§3. Sustragerea sau distrugerea de înscrisuri 413
§4. Ruperea de sigilii 417
§5. Sustragerea de sub sechestru 419

Capitolul IV. Infracțiuni contra înfăptuirii justiției 423
§1. Nedenunțarea 423
§2. Omisiunea sesizării 430
§3. Inducerea în eroare a organelor judiciare 438
§4. Favorizarea făptuitorului 445
§5. Tăinuirea 462
§6. Obstrucționarea justiției 469
§7. Influențarea declarațiilor 473
§8. Mărturia mincinoasă 482
§9. Sustragerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri 498

§10. Ultrajul judiciar 503
§11. Cercetarea abuzivă 510
§12. Supunerea la rele tratamente 519
§13. Tortura 523
§14. Represiunea nedreaptă 528
§15. Asistența și reprezentarea neloială 533
§16. Evadarea 536
§17. Înlesnirea evadării 542
§18. Nerespectarea hotărârilor judecătorești 546

Capitolul V. Infracțiuni de corupție 563
§1. Luarea de mită 563
§2. Darea de mită 588
§3. Traficul de influență 599
§4. Cumpărarea de influență 616

Capitolul VI. Infracțiuni de serviciu 626
§1. Delapidarea 626
§2. Purtarea abuzivă 640
§3. Abuzul în serviciu 643
§4. Neglijența în serviciu 664
§5. Violarea secretului corespondenței 671

Capitolul VII. Infracțiuni de fals 679
§1. Falsificarea de monede 679
§2. Falsificarea de titluri de credit sau instrumente de plată 682
§3. Falsificarea de timbre sau efecte poștale 685
§4. Punerea în circulație de valori falsificate 687
§5. Deținerea de instrumente în vederea falsificării de valori 691
§6. Emiterea frauduloasă de monedă 695

Capitolul VIII. Falsuri în înscrisuri 697
§1. Falsul material în înscrisuri oficiale 697
§2. Falsul intelectual 701
§3. Falsul în înscrisuri sub semnătură privată 708
§4. Uzul de fals 715
§5. Falsificarea unei înregistrări tehnice 717
§6. Falsul în declarații 720
§7. Falsul privind identitatea 727

Capitolul IX. Infracțiuni care aduc atingere unor relații privind convieţuirea socială 732
§1. Tulburarea ordinii și liniștii publice 732
§2. Ultrajul contra bunelor moravuri 739
§3. Incestul 742
§4. Abandonul de familie 744
§5. Nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului 754
§6. Profanarea de cadavre sau morminte 760

Grile 765

Verificare 779

Răspunsuri grile 781

Bibliografie generală 783

Index alfabetic 787

Ghid de utilizare

Structura acestei cărți este una dintre cele mai complexe din colecția *Sinteze și Grile*. Această lucrare a fost concepută în așa fel încât, prin calitatea, cantitatea și structurarea informației, deopotrivă, să vină în ajutorul celor care se pregătesc pentru admiterea în profesie.

Datorită complexității și iminenței modificărilor legislative prevăzute în **Legea de modificare a Codului penal**, această lucrare cuprinde comentarii și corelații pe baza dispozițiilor acesteia. Pentru a ne asigura că cele concepute de noi apar la fel de simplu de citit și pentru dumneavoastră, vă prezentăm în continuare un „ghid de utilizare" a cărții.

acest comentariu este afectat de modificarea legislativă

modificare legislativă care afectează comentariul marcat

modificare legislativă principală care se referă la incidența legii asupra unor instituții de drept penal

- prin *sustragerea de la trageea la răspundere penală* se înțelege atât sustragerea de la urmărire a făptuitorului în cazul infracțiunilor flagrante, de la aducerea cu mandat la organele de urmărire penală, cât și sustragerea de la activitatea de urmărire penală, de la procedura de arestare preventivă sau de punere în executare a unui mandat de arestare preventivă emis legal de judecătorul de drepturi și libertăți/judecătorul de cameră preliminară sau de instanță, ori sustragerea de la judecata în primă instanță ori în calea ordinară de atac a apelului etc.

- *executarea unei pedepse* presupune existența unei hotărâri definitive de condamnare la o pedeapsă (detențiune pe viață, închisoare sau amendă), este necesar să nu fi intervenit nicio cauză care înlătură executarea pedepsei sau consecințele condamnării;

- este o ***circumstanță personală*** care nu se răsfrânge asupra celorlalți participanți, cu excepția situației în care toți participanții au acționat în considerarea aceluiași scop.

2.2.4. Omorul săvârșit pentru a ușura sau ascunde săvârșirea altei infracțiuni [art. 189 alin. (1) lit. d) NCP]

- omorul (*infractiunea mijloc*) trebuie să fie săvârșit *pentru ușurarea săvârșirii* unei alte infracțiuni (*infracțiunea scop*); în acest sens, este necesar să existe o hotărâre de a săvârși o infracțiune, luată de o persoană (de însuși făptuitorul, indiferent de forma în care acesta urmează să participe la comiterea faptei, sau de un terț fără participarea făptuitorului), rezoluția infracțională pentru săvârșirea infracțiunii scop trebuie să fie *anterioară* săvârșirii infracțiunii mijloc;

- este irelevantă natura sau gravitatea infracțiunii scop, legea nefăcând nicio distincție în această privință, așadar, infracțiunea scop poate fi o infracțiune contra persoanei sau contra patrimoniului ori o infracțiune de serviciu etc., care poate fi comisă cu intenție sau praeterintenție;

- nu prezintă importanță pentru reținerea omorului calificat dacă autorul celelalte infracțiuni este însuși autorul omorului sau o altă persoană a cărei activitate infracțională este ușurată de autorul omorului; deopotrivă, nu este relevant dacă subiectul

[1] Conform art. III din Legea de modificare a NCPP, în toate situațiile în care Codul de procedură penală se referă la *judecătorul de cameră preliminară* se înțelege că referirea se face la *instanța de judecată competentă potrivit legii* (în cadrul noului stadiu procesual al verificărilor prealabile la judecata în primă instanță care a fost locul fazei de cameră preliminară, când se procedează la evaluarea legalității și loialității urmăririi penale).

În urma modificării art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP, ori de câte ori norma de incriminare prevede necesitatea existenței unui scop special pentru comiterea infracțiunii în forma de bază sau ca element al variantei agravate a infracțiunii fapta va fi tipică numai dacă este comisă cu **intenție directă**.

Cum în cazul omorului calificat săvârșit pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la trageea la răspundere penală ori de la executarea unei pedepse, prevăzut de art. 188 NCP raportat la art. 189 alin. (1) lit. c) NCP scopul special este un element al variantei agravate a infracțiunii, se va reține că fapta trebuie comisă cu intenție directă.

Abrevieri

I. Abrevieri uzuale

alin.	= alineat (ul)
apud	= citat după
art.	= articol (ul)
B.J.	= Revista „Buletinul Jurisprudenței"
B.C.	= Revista „Buletinul Casației"
B.C.A.	= Revista „Buletinul Curților de Apel"
c.	= contra
C.A.	= Curtea de Apel
C.civ.	= Codul civil (Legea nr. 287/2009)
C.D.	= Culegere de decizii
C.D.P.	= Revista „Caiete de Drept Penal"
Curtea europeană/ CtEDO	= Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CJUE	= Curtea de Justiție a Uniunii Europene
C.J.	= Revista „Curierul Judiciar"
C.proc.civ.	= Codul de procedură civilă (Legea nr. 134/2010)
C.pen. din 1969	= Codul penal din 1969 (Legea nr. 15/1968)
C.proc.pen. din 1968	= Codul de procedură penală din 1968 (Legea nr. 29/1968)
Convenția europeană/CEDO	= Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale
C.S.J.	= Curtea Supremă de Justiție
CSM	= Consiliul Superior al Magistraturii
D.N.A.	= Direcția Națională Anticorupție
DCC	= Decizia Curții Constituționale
Dreptul	= Revista „Dreptul"
Ed.	= Editura
HP	= decizie pronunțată de completul pentru dezlegarea unor probleme de drept în materie penală
I.C.C.J.	= Înalta Curte de Casație și Justiție
lit.	= litera
L.P.	= Revista „Legalitatea Populară"
LPANCP	= Legea de punere în aplicare a Noului Cod penal (Legea nr. 187/2012)
LPANCPP	= Legea de punere în aplicare a Noului Cod de procedură penală (Legea nr. 255/2013)
M.Of.	= Monitorul Oficial al României, Partea I
N.B.	= Nota Bene
NCP	= Noul Cod penal (Legea nr. 286/2009)

NCPP	= Noul Cod de procedură penală (Legea nr. 135/2010)
n.n.	= nota noastră
nr.	= număr (ul)
O.G.	= ordonanța Guvernului
O.U.G.	= ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	= opera citată
p.	= pagina
parag.	= paragraf (ul)
pct.	= punct (ul)
P.R.	= Revista „Pandectele Române"
R.D.P.	= Revista de Drept Penal
R.R.D.	= Revista Română de Drept
RIL	= recurs în interesul legii
ș.a.	= și altele/alții
s.n.	= sublinierea noastră
Trib.	= Tribunalul
Trib. Suprem	= Tribunalul Suprem
T.M.B.	= Tribunalul municipiului București
U.E.	= Uniunea Europeană
urm.	= următoarele
vol.	= volum (ul)

II. Lucrări citate frecvent

B.J. 2004	Curtea de Apel Pitești. Buletinul Jurisprudenței 2004, Ed. All Beck, București, 2005
B.J.C.P.J. 1993-1997	Curtea de Apel Ploiești. Buletinul Jurisprudenței. Culegere de practică judiciară 1993-1997, Ed. Lumina Lex, București, 1999
B.J.C.P.J. 2000-2001	Curtea de Apel Timișoara. Buletinul Jurisprudenței. Culegere de practică judiciară 2000-2001, Ed. Lumina Lex, București, 2002
B.J.C.P.J. 2002	Curtea de Apel Iași. Buletinul Jurisprudenței. Culegere de practică judiciară 2002, Ed. Lumina Lex, București, 2004
B.J.C.P.J. 2002-2003	Curtea de Apel Suceava. Buletinul Jurisprudenței. Culegere de practică judiciară semestrul II/2002 și semestrul I/2003, Ed. Lumina Lex, București, 2003
B.J.C.P.J. 2003	Curtea de Apel Iași. Buletinul Jurisprudenței. Culegere de practică judiciară 2003, Ed. Lumina Lex, București, 2004
B.J.C.P.J. 2003	Curtea de Apel Timișoara. Buletinul Jurisprudenței. Culegere de practică judiciară 2003, Ed. Lumina Lex, București, 2004
B.J. 2009	Buletinul Jurisprudenței 2009, Ed. C.H. Beck, București, 2010

B.J. 2010	Buletinul Jurisprudenței 2009, Ed. C.H. Beck, București, 2011
C.P. Ad.	Codul penal – ediție îngrijită și adnotată de *G. Bodoroncea, I. Kuglay, L. Lefterache, I. Matei, I. Nedelcu, F. Vasile*, Ed. C.H. Beck, București, 2007
C.D. ...	Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul ...
C.P.J. 1996	Curtea de Apel Brașov. Culegere de practică judiciară 1996, Ed. Omnia Uni Sast, Brașov, 1997
C.P.J.P. 1990	Tribunalul Municipiului București. Culegere de practică judiciară în materie penală 1990, Casa de Editură și Presă „Șansa", București, 1991
C.P.J.P. 1993	Tribunalul Municipiului București. Culegere de practică judiciară în materie penală 1993, Casa de Editură și Presă „Șansa", București, 1994
C.P.J.P. 1994	Curtea de Apel București. Culegere de practică judiciară penală 1994, Ed. Continent XXI, București, 1995
C.P.J.P. 1998	Curtea de Apel București. Culegere de practică judiciară în materie penală 1998, Ed. All Beck, București, 1999
C.P.J.P. 2007	Curtea de Apel București. Culegere de practică judiciară în materie penală 2007, Ed. Wolters Kluwer, București, 2008
C.P.J.P. 2007	Curtea de Apel București. Culegere de practică judiciară în materie penală 2007, Ed. Rosetti, București, 2001
Curs tematic 1	*V. Cioclei*, Drept penal. Partea specială I. Curs tematic, Ed. C.H. Beck, București, 2016
Curs tematic 2	*C. Rotaru, A.R. Trandafir, V. Cioclei*, Drept penal. Partea specială II. Curs tematic, Ed. C.H. Beck, București, 2016.
NCP comentat	*G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, L. Lefterache, T. Manea, I. Nedelcu, F.-M. Vasile*, Codul penal comentat, Ed. C.H. Beck, București, 2014
NCP comentat, ed. 2	*G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, L. Lefterache, T. Manea, I. Nedelcu, F.-M. Vasile*, Codul penal comentat, ed. 2, Ed. C.H. Beck, București, 2016
C. Sima, Codul penal adnotat	*C. Sima*, Codul penal adnotat cu practică judiciară 1969-2000, Ed. Lumina Lex, București, 2000
G. Antoniu, R.D.P.	*G. Antoniu, V. Brutaru*, Revista de Drept Penal. Studii și practică judiciară (1994-2007) ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2008
P.J.P. – vol. III	*G. Antoniu, C. Bulai*, Practică judiciară penală, Volumul III – Partea specială, Ed. Academiei Române, București, 1992

P.J.P. 2001-2002	Curtea de Apel Bucureşti. Practică judiciară penală 2001-2002, Ed. Brilliance, Piatra-Neamţ, 2004
P.J.P. 2003-2004	Curtea de Apel Bucureşti. Practică judiciară penală 2003-2004, Ed. Brilliance, Piatra-Neamţ, 2006
Probleme de drept... 1990-1992	*V. Bogdănescu, L. Pastor*, Probleme de drept din deciziile Curţii Supreme de Justiţie 1990-1992, Ed. Orizonturi, Bucureşti, 1993
Probleme de drept... 1990-2000	*G. Ionescu, I. Ionescu*, Probleme de drept din jurisprudenţa Curţii Supreme de Justiţie în materie penală 1990-2000, Ed. Juris Argessis, Curtea de Argeş, 2002
Repertoriu 1969-1975	*V. Papadopol, M. Popovici*, Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1969-1975, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1977
Repertoriu 1976-1980	*V. Papadopol, M. Popovici*, Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1976-1980, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1982
Repertoriu 1981-1985	*V. Papadopol, Şt. Daneş*, Repertoriu de practică judiciară în materie penală pe anii 1981-1985, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1989

III. Baze de date juridice

www.rolii.ro	Romanian Legal Information Institute
jurindex	Indexul jurisprudenţei naţionale (www.jurisprudenta.org)
portal.just.ro	Portalul instanţelor de judecată – bază de date online aparţinând Ministerului Justiţiei
www.legalis.ro	Bibliotecă juridico-economică on-line, Editura C.H. Beck
www.scj.ro	Site-ul oficial al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie
www.sintact.ro	Softul Legislativ Sintact, Wolters Kluwer România
www.idrept.ro	Softul Legislativ Wolters Kluwer Romania
www.ccr.ro	Site-ul oficial al Curţii Constituţionale a României

Capitolul I
Infracțiuni contra persoanei

În cadrul acestui capitol vor fi analizate diferitele forme de ilicit penal îndreptate împotriva uuei persoane în viață ori a unui făt. Vor fi studiate particularitățile infracțiunilor contra vieții, integrității corporale, libertății persoanei sau a vieții private a acesteia, libertății și integrității sexuale. Vor fi analizate particularitățile subiecților activi nemijlociți, urmările pe care aceste infracțiuni le pot produce, cazurile în care poate fi reținută existența unui concurs între aceste infracțiuni ori între infracțiunile contra vieții și cele contra patrimoniului, formele de vinovăție specifice. O atenție deosebită va fi acordată criteriilor în baza cărora se poate realiza diferența între infracțiunile contra vieții și cele contra integrității corporale, în vederea clarificării ipotezelor practice în care acestea pot fi reținute. Incidența instituțiilor de drept penal va fi analizată în raport de fiecare infracțiune în parte, în vederea asigurării unei cunoașteri complete, pragmatice și eficiente a materiei.

Secțiunea 1. Infracțiuni contra vieții

§1. Omorul

1.1. Noțiune

- omorul este infracțiunea cu conținut unic care constă în suprimarea cu intenție a vieții unei persoane (art. 188 NCP);

- NCP a păstrat reglementarea din vechiul Cod penal (art. 174 C.pen. din 1969) inclusiv sub aspectul limitelor de pedeapsă;

- potrivit NCP, nu va constitui omor calificat, ci omor simplu (asumând absența vreunei circumstanțe agravante de la art. 189 NCP):

a) omorul comis în public, deoarece este la fel de periculos infractorul care omoară în public și cel care ucide într-un spațiu privat;

b) omorul comis profitând de starea de neputință a victimei de a se apăra; la individualizarea pedepsei va fi reținută circumstanța agravantă generală prevăzută de art. 77 lit. e) NCP;

c) omorul comis prin mijloace care pun în pericol viața mai multor persoane în cazul căruia se va reține circumstanța agravantă generală prevăzută de art. 77 lit. c) NCP;

d) omorul comis asupra unui membru de familie va constitui infracțiunea de violență în familie prevăzută de art. 199 alin. (1) NCP raportat la art. 188 NCP.

Deopotrivă, potrivit NCP, va constitui omor simplu și omorul săvârșit de către un judecător sau procuror, polițist, jandarm sau militar, în timpul sau în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau publice ale acestora, fapta care constituia anterior omor deosebit de grav [art. 176 alin. (1) lit. g) C.pen. din 1969].

1.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: viața persoanei și relațiile sociale în legătură cu dreptul la viață al altei persoane; este o infracțiune mono-ofensivă;

- dreptul la viață este cel mai important drept al omului; este un drept esențial, opozabil *erga omnes*, toți membrii societății fiind obligați să-l respecte și să se abțină de la orice acțiune care ar aduce atingere ori ar pune în pericol această valoare socială supremă; dreptul la viață este un principiu fundamental, deoarece el este însăși condiția exercitării celorlalte drepturi garantate[1].

- viața persoanei este perioada care se întinde de la naștere și până la moarte; în cauza *Vo c. Franței*[2], Marea Cameră a Curții Europene a arătat că punctul de începere al vieții ține de marja de apreciere a statelor, care trebuie recunoscută chiar și în cazul unei interpretări evolutive a Convenției europene;

- *momentul de la care o persoană este în viață este acela al desprinderii totale a fătului de corpul mamei*, adică momentul când produsul concepției nu mai este făt, ci nou-născut, începând să ducă o viață independentă de aceea a mamei[3]. Deși există o largă dezbatere în doctrină cu privirea la determinarea momentului de început al vieții, *de lege lata* cred că stabilirea momentului de început al vieții ca cel al desprinderii totale a fătului de corpul mamei este singurul de natură de a asigura în mod obiectiv existența unei persoane ca subiect al protecției penale; pe de altă parte, studiind practica judiciară națională din ultimii 100 de ani nu am constatat existența unor dificultăți în determinarea momentului incipient al vieții, spre deosebire de unele cauze în care a fost relativ dificil de determinat momentul morții;

- *momentul final al vieții este acela al morții cerebrale*; prezintă relevanță din punct de vedere probatoriu (având totodată în vedere sistemul libertății probelor) atât raportul de autopsie, cât și orice alt act medical (de pildă, datele rezultate în raportul întocmit de medic după efectuarea unui RMN sau computer tomograf) sau medico-legal (de exemplu, prin efectuarea unui raport de expertiză);

---

[1] A se vedea *J.-F. Renucci*, Traité de Droit Européen des droits de l'homme, L.G.D.J., Paris, 2012, p. 77.

[2] A se vedea CtEDO, hotărârea Marii Camere din 8 iulie 2004, în cauza *Vo c. Franței*, parag. 84-85.

[3] Consider că tăierea cordonului ombilical nu prezintă importanță pentru determinarea momentului de început al vieții în condițiile în care aceasta are loc după ce fătul s-a desprins de corpul mamei și când acesta, de regulă, nu mai îndeplinește funcția de a asigura nutrienții necesari fătului.

- NCP asigură protecția penală a fătului incriminând în Capitolul IV intitulat „Agresiuni asupra fătului" întreruperea cursului sarcinii (art. 201 NCP) și vătămarea fătului (art. 202 NCP);

- protecția dreptului la viață este asigurată în raport de actele altor persoane, iar nu față de propriile acte, sinuciderea sau tentativa de suicid nefiind incriminată (legiuitorul a apreciat necesar să incrimineze însă determinarea sau înlesnirea sinuciderii).

b) obiectul material: corpul unei persoane în viață.

În ipoteza în care obiectul material al infracțiunii de profanare de morminte este un cadavru, iar inculpatul, prin dezmembrarea ori incendierea cadavrului, urmărește ascunderea faptei de omor comise anterior, se vor reține în concurs real infracțiunea de omor și infracțiunea de profanare de morminte *(I.C.C.J., Secțiile Unite, Decizia nr. 35/2008, www.legalis.ro).*

1.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală poate avea calitatea de autor; este posibil și ca autorul să acționeze pentru producerea omorului nu nemijlocit, ci chiar prin intermediul victimei, plasându-se în ipoteza *autorului mediat*[1] (de pildă, o persoană dorind să o ucidă pe alta îi sugerează că poate plonja în bazinul cu apă, omițând să îi comunice victimei că în acea zonă apa era foarte mică și există riscul producerii unui accident; dacă victima sare în apă și lovindu-se la cap decedează se poate reține că autorul mediat a acționat în scopul suprimării vieții, profitând de eroarea în care aceasta se afla cu privire la adâncimea apei);

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare sau complicitate (materială sau morală, respectiv anterioară ori concomitentă);

- se va reține coautoratul la infracțiunea de omor chiar dacă din ansamblul actelor violente comise de făptuitori, care au condus la moartea victimei, nu poate fi individualizată lovitura concretă ce a provocat decesul, contribuția acestora urmând a fi analizată în ansamblu și indivizibil[2];

- încercarea de a determina o persoană, prin constrângere sau corupere, să comită o infracțiune de omor, constituie infracțiunea de încercare de a determina săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de art. 370 NCP. În cazul în care infracțiunea de omor a fost săvârșită sau a fost realizată o tentativă pedepsibilă, persoana care a exercitat actele de determinare va fi pedepsită ca instigator la infracțiunea de omor, respectiv ca instigator la tentativa de omor. Instigatorul va fi tras la răspundere pentru instigare

---

[1] În doctrină [*S. Bogdan (coord.)*, Noul Cod penal. Partea specială. Analize, explicații, comentarii. Perspectiva clujeană, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 23], o astfel de situație este calificată drept omor prin fapta victimei.

[2] În acest sens, în literatura juridică (*F. Streteanu, D. Nițu*, Drept penal. Partea generală, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2018, p. 205) s-a reținut că „vor fi coautori la omor toți cei care au aplicat lovituri victimei cu intenția de a o ucide, indiferent dacă urmarea s-a produs ca efect conjugat al loviturilor aplicate de ei sau a fost cauzată nemijlocit de o lovitură aplicată de unul dintre coautori".

la tentativa de omor și în cazul în care autorul se desistă sau împiedică producerea rezultatului beneficiind de cauza personală de nepedepsire prevăzută de 34 NCP.

Există *coautorat la infracțiunea de tentativă de omor* ori de câte ori mai mulți făptuitori săvârșesc, în mod intenționat, împotriva unei persoane, acte specifice de violență de natură să-i cauzeze moartea. Se produce, într-un anume fel, o distribuție a acțiunilor, unele de intensitate mai mare, altele mai mică, dar toate orientate spre aceeași finalitate: suprimarea vieții persoanei. Ea dirijează actele fiecărui coautor, stabilind caracterul de faptă unică realizată de toți împreună, indiferent dacă contribuțiile sunt simultane sau succesive, în același loc sau în locuri diferite. Pentru ca unul dintre coautori să răspundă pentru omor sau tentativă de omor, după caz, el trebuie să fi săvârșit împotriva victimei, direct sau indirect, activ sau pasiv, un act de violență. În același timp, actul de violență al făptuitorului nu trebuie să acopere în întregime sfera actului tipic, căci el nu se privește izolat, ci în raport de totalitatea actelor săvârșite de coautori. Cu alte cuvinte, fiecare act de violență conține un dinamism propriu, fizic și psihic, prin care participă la faptă în ansamblu, demonstrând astfel unitatea structurală a acesteia (...). În cele mai multe cazuri, contribuțiile coautorilor sunt inegale, în sensul că numai unul sau o parte dintre aceștia săvârșesc acte specifice de ucidere, iar ceilalți săvârșesc acte care, în sine, nu posedă eficiența necesară rezultatului, dar se află în strânsă interdependență cu primele, completându-le. Dacă s-ar privi fracționat contribuțiile nu s-ar realiza nimic concludent asupra sensului juridic al coautoratului (...). Așadar, toate contribuțiile care au legătură între ele, fiind conjugate și unificate într-un ansamblu specific, orientat spre realizarea uciderii persoanei, au caracter de acte de coautorat la omor. Nu are relevanță, din punct de vedere al cauzalității juridice, care dintre actele săvârșite de coautori a provocat leziunea care, în final, a fost de natură să cauzeze moartea victimei, căci ceea ce caracterizează coautoratul este unitatea acțiunilor, capacitatea lor de a se integra aceluiași sistem sau model de explicație. Coautorul nu acționează singur, ci în cooperare cu alt făptuitor (sau mai mulți). Ca atare, coautorul trebuie să urmărească și să accepte producerea rezultatului cauzat nu numai de acțiunea lui, ci de totalitatea acțiunilor, ceea ce presupune că el trebuie să cunoască celelalte acțiuni și finalitatea lor și, în mod conștient, să-și orienteze activitatea, astfel încât să se integreze finalității în ansamblu" *(C.A. Craiova, secția penală și pentru cauze cu minori, decizia penală nr. 119 din 9 aprilie 2013, www.rolii.ro).*

Există coautorat la infracțiunea de omor când coinculpații au acționat împreună lovind victima, atât înainte de a cădea la pământ, cât și după aceasta. Faptul că numai loviturile aplicate de unul dintre ei au fost mortale nu are relevanță, dacă activitatea acestuia se afla într-o unitate indivizibilă cu cea a celorlalți inculpați și dacă rezultatul acestei activități strâns unite constă în suprimarea vieții victimei, iar din materialitatea faptelor reiese că toți inculpații au fost conștienți de urmările lor comune și au dorit producerea lor. În cazul de față, fiind constatat că inculpatul C.C. a lovit victima cu o scândură în spate, în timp ce ceilalți coinculpați i-au aplicat alte lovituri, în zone vitale, cu obiecte contondente, iar după căderea acesteia, au continuat să o lovească împreună, se

învederează că toți participanții se fac vinovați de participarea la săvârșirea infracțiunii de omor, sub forma de coautorat, prevăzută de art. 174 C.pen. din 1969 *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 4739/2004, www.legalis.ro).*

Fapta participantului la săvârșirea infracțiunii de omor, de a folosi împotriva victimei un spray paralizant, urmată de lovirea repetată a acesteia de către cel de-al doilea participant cu un corp dur asupra zonei capului, cauzându-i leziuni care au dus la deces, constituie *coautorat la omor, iar nu complicitate.* Soluția se impune ținând seama că făptuitorii au acționat împreună, conjugat, amândoi intrând în casa victimei înarmați, unul cu un spray paralizant, iar cel de-al doilea cu o bară metalică, ambele folosite la suprimarea vieții persoanei *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1262/1997, www.legalis.ro).*

Instigarea se regăsește numai în latura sau actul psihic (latura subiectivă), nu și în latura fizică (obiectivă) a infracțiunii. Această formă de participație are mai multe forme (categorii), între care și aceea a agentului provocator (în sensul instigator), formă care există în cauză. Sunt cuprinse în această categorie acele persoane care, prin daruri, promisiuni, amenințări, abuz de autoritate sau de putere, determină pe autor să săvârșească o faptă penală. În cazul de față, prin putere trebuie înțeleasă autoritatea de fapt și de drept, pe care funcționarii civili sau militari o exercită asupra subalternilor, dar și asupra unor persoane care se află în stare de deținere, aceștia temându-se că, în caz de neexecutare, s-ar putea lua măsuri disciplinare împotriva lor, dar și că executarea le poate aduce avantaje. În cauză, inculpații s-au folosit de amenințări, dar și de promisiuni față de deținutul M.C., și anume înrăutățirea regimului de detenție sau, dimpotrivă, de a beneficia de un regim mai relaxat și a fi liberat condiționat înainte de îndeplinirea condițiilor legale, determinându-l să execute acte de violență împotriva lui U.G.E., aflat și el în aceeași cameră de arest. Actele de violență s-au și săvârșit, cauzând, în final, decesul victimei, așa cum s-a arătat mai înainte, astfel că fapta celor doi inculpați realizează elemente constitutive ale instigării la infracțiunea de omor calificat (cu premeditare) *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 4404/2003, www.legalis.ro).*

Inculpatul se face vinovat *de complicitate morală* la infracțiunile săvârșite de soția sa, G.F., mai puțin infracțiunea de uz de fals. Pentru existența complicității nu este necesar ca cel care ajută sau înlesnește comiterea faptei să dorească să coopereze la săvârșirea acesteia, *fiind suficient să accepte că, prin activitatea sa, fie ea și pasivă, contribuie la comiterea infracțiunii.* În acest sens, instanțele de fond și apel au avut în vedere declarațiile celor două persoane vătămate, coroborate cu raportul de evaluare psihologică întocmit de fundația „Salvați Copiii" care a stabilit că depozițiile minorilor sunt veridice. Or, din declarațiile persoanelor vătămate a rezultat că inculpatul G.M. cunoștea despre violențele exercitate de către soția sa asupra celor doi copii, situație de fapt ce nu mai poate fi schimbată în recurs. Activitatea de complicitate a inculpatului nu a vizat acțiuni directe, nemijlocite, ale sale, ci adoptarea unei atitudini pasive, pe care a avut-o pe o perioadă îndelungată, împrejurare prielnică pentru a-i crea coinculpatei, în calitate de autor al faptelor, o stare psihică favorabilă comiterii

infracţiunilor. Astfel, deşi inculpatul avea cunoştinţă de săvârşirea actelor de violenţă asupra celor doi minori şi avea posibilitatea de a împiedica continuarea lor, prin sesizarea autorităţilor publice competente, nu a efectuat niciun demers în acest sens, inacţiunea sa încurajând-o pe inculpată în punerea în executare a rezoluţiei infracţionale, tocmai prin această atitudine tolerantă *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 1998/2014, www.scj.ro)*.

Pe fondul unei stări conflictuale preexistente, generate de divorţul intervenit între inculpata S.R. şi martorul S.M.A., a faptului că acesta i-a evacuat din locuinţa comună, inculpata S.R. împreună cu fiul său, inculpatul S.M.L., i-au cerut martorului T.S.C. să găsească un criminal profesionist care să-l ucidă pe S.M.A., cei doi fiind dispuşi să plătească în schimb suma de 5.000 dolari. În acest scop, în perioada sfârşitul lunii noiembrie 2012-15 decembrie 2012, cei doi inculpaţi au efectuat demersuri pe lângă martorul T.S.C. negociind şi discutând cu acesta diferite scenarii despre modul în care se intenţiona punerea în aplicare a planului de „eliminare a soţului" inculpatei S.R., inculpată care i-a spus martorului că doreşte „lichidarea" fostului soţ, afirmând totodată ferm că „aicea nu mergi cu jumătăţi... Aicea-i ca-n armată! Ori îl împuşti şi-ai terminat, ori duşmanul te împuşcă pe tine şi te-o lichidat", spunând că doreşte să-şi vadă fostul soţ „pachet", „că-l vrea la tavă", „că-l vrea bagaj", că vrea să-şi reînceapă viaţa de la zero" „ fără nimic şi fără tâmpiţi să mă tot joace". Probele administrate în cauză susţin dincolo de orice îndoială aceste demersuri efectuate de inculpaţi, prin care au urmărit uciderea martorului S.M.A., demersuri concretizate atât în propuneri adresate martorului T.S.C. de a găsi un criminal profesionist, cei doi inculpaţi fiind dispuşi să plătească în schimb suma de 5.000 dolari, cât şi în discutarea cu acelaşi martor a mai multor scenarii de punere în aplicare a unui astfel de plan. Demersurile inculpaţilor, anterior expuse, reprezintă, din punct de vedere penal, *acte de instigare, prin intermediul acestora inculpaţii urmărind determinarea altei persoane să săvârşească o faptă prevăzută de legea penală*. Aceste demersuri şi încercări ale inculpaţilor de a determina săvârşirea unei infracţiuni nu s-au mai concretizat, atât ca urmare a faptului că martorul T.S.C. (la care cei doi inculpaţi au apelat în acest scop) a înţeles să sesizeze organele judiciare, cât şi ca urmare a intervenţiei acestora din urmă. Curtea reţine că în desfăşurarea activităţii infracţionale, doctrina este unanimă în a aprecia că există două perioade: *perioada internă* (care cuprinde trei momente: al naşterii şi conceperii ideii de a săvârşi infracţiunea, al deliberării şi al luării deciziei de a săvârşi infracţiunea) şi perioada externă (care cuprinde faza actelor de pregătire, faza actelor de executare şi faza urmărilor). *Perioadă externă* presupune trecerea la executarea hotărârii infracţionale, îndeplinindu-se acţiuni, activităţi specifice laturii obiective, pornind de la activităţi menite să pregătească săvârşirea infracţiunii (acte preparatorii), continuând cu începerea executării (tentativa) şi executarea propriu-zisă a infracţiunii, finalizată prin producerea urmării periculoase (consumarea). Ceea ce deosebeşte actele preparatorii de actele de executare, în cadrul perioadei externe, este împrejurarea că activităţile specifice actelor preparatorii nu intră în sfera actului de conduită interzis prin norma de incriminare (*verbum regens*) şi nici nu sunt legate nemijlocit de acţiunea tipică a infracţiunii pentru a dovedi orientarea

împotriva obiectului infracţiunii. Intră în sfera actelor preparatorii activităţi de pregătire morală sau materială, precum procurarea de date şi informaţii legate de modul de săvârşire a infracţiunii, atragerea de complici sau alţi participanţi, stabilirea condiţiilor de săvârşire, procurarea de instrumente, modalităţi şi mijloace de săvârşire a faptei etc. În prezenta cauză, probele administrate susţin concluzia certă că cei doi inculpaţi, în desfăşurarea activităţilor infracţionale pentru care au fost trimişi în judecată, au trecut de la perioada internă în desfăşurarea activităţii infracţionale, la perioada externă, trecere realizată odată cu abordarea martorului T.S.C. căruia i-au solicitat găsirea unui criminal profesionist, fiind dispuşi să plătească suma de 5.000 dolari şi continuată cu discuţiile legate de modul în care uciderea lui S.M.A. s-ar putea realiza. Aceleaşi probe susţin şi concluzia certă că activitatea infracţională a inculpaţilor s-a oprit în prezenta cauză la această fază a actelor de pregătire, curtea însuşindu-şi în totalitate argumentele expuse în apărare cu privire la faptul că persoana instigată să săvârşească infracţiunea de omor dorită de cei doi inculpaţi, nu a trecut la executarea infracţiunii la care a fost instigat, nesăvârşind nici măcar vreun act de executare susceptibil de a fi calificat cel puţin ca tentativă pedepsibilă la infracţiunea de omor. Într-o astfel de situaţie, activităţile infracţionale ale celor doi inculpaţi reprezintă *o instigare neurmată de executare, nu ca formă de participaţie penală, ci ca faptă distinctă*. În condiţiile în care inculpaţii au comis faptele în perioada sfârşitul lunii noiembrie 2012-15 decembrie 2012, acestora le sunt incidente dispoziţiile art. 5 NCP, care impun instanţei verificarea legii penale mai favorabile. În cadrul unei astfel de analize curtea reţine că instigarea neurmată de executare, incriminată ca atare de art. 29 C.pen. din 1969, îşi găseşte corespondent, parţial, ca infracţiune de sine stătătoare în cuprinsul actualului Cod penal, în dispoziţiile art. 370 NCP care incriminează: „Încercarea de a determina săvârşirea unei infracţiuni". Conform art. 370 NCP, încercarea de a determina o persoană, prin constrângere sau corupere, să comită o infracţiune pentru care legea prevede pedeapsa detenţiunii pe viaţă sau pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani se pedepseşte cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă. Comparând dispoziţiile art. 29 C.pen. 1969 cu cele prevăzute de art. 370 NCP, rezultă că, într-adevăr a intervenit o dezincriminare, însă doar parţială, a instigării neurmate de executare reglementată de Codul penal anterior, în prezent o astfel de faptă intrând în sfera ilicitului penal dacă s-a realizat *prin constrângere sau corupere* şi doar dacă vizează comiterea unei infracţiuni pentru care legea prevede pedeapsa *detenţiunii pe viaţă sau pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani*. Ambele condiţii sunt îndeplinite cât timp inculpaţii au urmărit comiterea infracţiunii de omor calificat [prevăzută în actualul Cod de art. 189 alin. (1) lit. a) NCP, care prevede pedeapsa detenţiunii pe viaţă sau a închisorii de la 15 la 25 de ani] şi cât timp aceştia au arătat că sunt dispuşi să achite în schimbul comiterii unei astfel de fapte suma de 5.000 dolari. Prin urmare, inculpaţilor nu le sunt aplicabile dispoziţiile art. 3 alin. (1) LPANCP, aplicabile exclusiv în situaţiile în care o faptă determinată, comisă sub imperiul legii vechi, nu mai constituie infracţiune potrivit legii noi datorită modificării elementelor constitutive ale infracţiunii, inclusiv a formei de vinovăţie, cerută de legea nouă pentru existenţa infracţiunii. Dimpotrivă, acestora le sunt incidente dispoziţiile art. 3 alin. (2) LPANCP, conform cărora, dispoziţiile art. 4 NCP nu se aplică în

situaţia în care fapta este incriminată de legea nouă sau de o altă lege în vigoare, chiar sub o altă denumire. În drept, faptele inculpaţilor S.R. şi S.M.L., care în perioada sfârşitul lunii noiembrie 2012-15 decembrie 2012, au încercat să-l determine pe martorul T.S.C. ca direct sau prin intermediul altei persoane, să comită infracţiunea de omor calificat pentru care legea prevede pedeapsa detenţiunii pe viaţă sau pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani, faptă prin care au urmărit uciderea numitului S.M.A., fostul soţ al inculpatei, în schimbul acestui serviciu cei doi inculpaţi oferind o sumă de 5.000 dolari, întrunesc elementele constitutive ale infracţiunii de încercare de a determina săvârşirea unei infracţiuni prevăzută de art. 370 NCP, care se pedepseşte cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă. Dispoziţiile art. 370 NCP sunt mai favorabile decât cele prevăzute de art. 29 C.pen. din 1969, care sancţionau instigarea neurmată de executare cu o pedeapsă cuprinsă între minimul special al pedepsei pentru infracţiunea la care s-a instigat (15 ani închisoare) şi minimul general (15 zile închisoare) *(C.A. Oradea, secţia penală, decizia nr. 30/2017, nepublicată).*

Fapta inculpatului de a însoţi, după o prealabilă înţelegere de a comite agresiunea, pe autorul omorului, amândoi înarmaţi cu pari, de a pătrunde în curtea casei victimei şi de a ataca pe fratele acesteia în timp ce coinculpatul aplica victimei lovituri cu parul în cap, cauzându-i moartea, constituie *complicitate la infracţiunea de omor*. Acţionând în modul arătat, complicele a dat un ajutor moral autorului faptei, prin încurajarea şi prin întărirea intenţiei acestuia de a ucide, ceea ce, în lipsa acestui ajutor, autorul nu ar fi îndrăznit să facă în împrejurările date *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 5478/2001, www.legalis.ro).*

Simpla prezenţă a unei persoane, aflată împreună cu autorul omorului la locul săvârşirii infracţiunii, *nu constituie complicitate*, atâta vreme cât nu a existat înţelegere între ea şi autor de a înlesni sau ajuta la comiterea faptei şi, totodată, nu a cunoscut şi nici prevăzut că acesta va săvârşi un omor *(Trib. Suprem, secţia penală, decizia nr. 94/1987, în C.P. Ad., p. 600).*

În privinţa implicării inculpatei C.S. în incident, declaraţiile martorilor, date în cursul urmăririi penale şi în faţa instanţelor confirmă prezenţa inculpatei la incident şi strigătele acesteia „daţi că acum e momentul... omorâţi-l...". Măsura în care aceste strigăte au influenţat acţiunile agresive ale inculpaţilor trebuie să rezulte din probe. Or, martorii au arătat fie că nu cred ca inculpaţii ar fi auzit-o pe aceasta datorită învălmăşelii create, fie că, oricum, indiferent de strigătele acesteia, inculpaţii ar fi bătut-o pe victimă, arătând că motivele care au generat scandalul au fost altele, fie că inculpata C.S. a ajuns la faţa locului când agresiunea era în desfăşurare, chiar la sfârşitul incidentului. Totodată, niciunul dintre inculpaţi, în declaraţiile date pe tot parcursul procesului penal, nu au arătat că ar fi auzit-o pe inculpata C.S. ori că strigătele acesteia i-ar fi influenţat în vreun fel în acţiunile lor violente. Altfel spus, nu s-a dovedit că îndemnurile inculpatei C.S., care au avut rolul de a încuraja continuarea agresiunilor, ar fi produs în concret un astfel de efect. Or, actul de sesizare a reţinut ca faptă, în sarcina inculpatei C.S., că i-ar fi încurajat pe ceilalţi inculpaţi, prin strigăte repetate, să lovească şi să omoare victima. Complicitatea fiind o formă a

participaţiei penale, de esenţa unei astfel de participaţii penale este legătura subiectivă între participanţi, concretizată în voinţa comună a tuturor de a săvârşi fapta. Având în vedere că în acuzare se reţine existenţa unei complicităţi intenţionate la o faptă intenţionată săvârşită de autori, adică o complicitate proprie, aceasta presupune coeziunea psihică între participanţi (între autori şi complice), în sensul că toţi (autori şi complice) sunt animaţi de atingerea aceluiaşi rezultat, urmărind sau acceptând realizarea rezultatului respectiv prin acţiunile lor conjugate. Această coeziune psihică între inculpaţii F.C. şi F.M., pe de o parte şi C.S., pe de altă parte, nu a fost dovedită în cauză dincolo de orice dubiu rezonabil. Totodată, actele de complicitate, pentru a atrage răspunderea penală, trebuie să aibă un caracter efectiv, adică să se materializeze într-un ajutor sau într-o înlesnire care să fi contribuit în concret la comiterea faptei de către autor, ambii fiind animaţi de aceeaşi voinţă comună de a săvârşi fapta. Or, în cauză, probele nu au confirmat dincolo de orice echivoc că strigătele inculpatei C.S. ar fi fost auzite de inculpaţi şi că aceste strigăte ar fi avut vreun rol în continuarea agresiunii din partea autorilor F.C. şi F.M., care nu au sosit la faţa locului împreună cu C.S. (aceasta sosise la faţa locului la finalul incidentului) şi care, în aplicarea loviturilor, au fost determinaţi de alte motive (starea conflictuală dintre cele două familii şi incidentul anterior din cursul aceleiaşi zile), fără nicio legătură cu îndemnurile inculpatei. În condiţiile în care nu s-a dovedit nici existenţa unei coeziuni psihice între complice şi autori şi nici că strigătele ar fi contribuit în fapt la comiterea faptei de către autori, că acestea s-ar fi concretizat în îndemnuri şi încurajări care să-i fi determinat efectiv pe autori să continue actele de agresiune asupra victimei, fapta inculpatei C.S. nu poate fi calificată decât ca o tentativă la complicitate. Or, legea penală nu incriminează în art. 48 NCP nici „încercarea de a înlesni", nici „încercarea de a ajuta" la săvârşirea unei infracţiuni, ci „înlesnirea" sau „ajutorul", adică acele acte de complicitate care au fost duse până la capăt şi care şi-au produs efectul, adică au contribuit efectiv la săvârşirea faptei de către autori *(C.A. Oradea, secţia penală, decizia nr. 690/2017, nepublicată).*

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică în viaţă (indiferent de starea acesteia de sănătate, de vârstă, de existenţa sau inexistenţa discernământului victimei etc.); astfel, subiectul pasiv al omorului este general şi unic;

- pluralitatea de subiecţi pasivi atrage reţinerea omorului calificat;

- consimţământul victimei nu are valoarea unei cauze justificative prevăzute de art. 22 NCP;

- dacă victima este un membru de familie al infractorului, se va reţine comiterea infracţiunii de violenţe în familie [art. 199 alin. (1) NCP raportat la art. 188 NCP];

- în ipoteza în care victima este un judecător ori procuror aflat în exerciţiul atribuţiilor de serviciu sau dacă fapta este comisă faţă de un judecător, procuror sau un membru de familie al acestuia în scop de intimidare sau de răzbunare în legătură cu îndeplinirea atribuţiilor de serviciu ale magistratului se va reţine comiterea numai a infracţiunii de ultraj judiciar (art. 279 NCP raportat la art. 188 NCP); deopotrivă, se va reţine ultrajul judiciar şi atunci când omorul este comis împotriva unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei de către acesta;

- dacă victima este funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții sau dacă fapta este comisă împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau asupra unui membru de familie al funcționarului, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu ale funcționarului se va reține comiterea numai a infracțiunii de ultraj (art. 257 NCP raportat la art. 188 NCP);

- nu este esențial pentru reținerea existenței infracțiunii de omor ca victima descoperită moartă să fi fost identificată ori să fi fost descoperit locul unde infractorul a ascuns cadavrul (dacă există probe certe că o anumită persoană a dispărut și că omorul s-a produs).

1.4. Latura obiectivă

a) elementul material: uciderea unei persoane în viață; este o infracțiune în formă liberă deoarece uciderea poate fi realizată în orice mod și prin orice mijloace care produc moartea victimei;

- elementul material se poate realiza *printr-o acțiune* (violentă sau neviolentă, exercitată asupra fizicului sau psihicului victimei) *sau printr-o inacțiune ilicită* când există o obligație legală sau convențională de a acționa (*infracțiune omisivă improprie*);

- acțiunea infracțională poate fi exercitată nemijlocit de criminal sau indirect prin intermediul unor dispozitive ghidate de la distanță sau cu ajutorul unui animal (de pildă, prin folosirea unei drone ori a unui câine agresiv);

- poate îmbrăca atât forma unității naturale de infracțiune, cât și a unității legale (de pildă, infracțiune progresivă sau continuată);

- chiar dacă fiecare acțiune violentă nu este în sine aptă să producă moartea, se va reține absorbția naturală a actelor de vătămare corporală în infracțiunea mai gravă de omor, dacă rezultantul final este decesul victimei agresiunilor (*ipoteză de complexitate naturală, iar nu legală*);

- acțiunile sau inacțiunile infracționale se pot regăsi împreună în același context, însă cu semnificații diferite în ipoteza în care după comiterea din culpă a unui accident rutier șoferul, constatând că victima este rănită și fără a fi dusă la o unitate spitalicească va deceda, decide să părăsească locul accidentului și să nu transporte victima la spital; esențială este în acest context inacțiunea ilicită în condițiile în care șoferul avea obligația legală de a acționa pentru a salva viața victimei, omorul fiind comis în acest caz prin omisiune (*infracțiune comisivă prin omisiune*)[1];

- se va reține comiterea infracțiunii de omor și în sarcina celui care nu a exercitat acțiunea violentă asupra victimei, *dar care a urmărit, prin comportamentul său ulterior, decesul acesteia* [de pildă, în cazul în care în urma unei altercații între A și B, victima B este împușcată de A, iar C (prieten al lui A) îl oprește pe D să transporte

---

[1] În același sens, *F. Streteanu, D. Nițu*, Drept penal. Partea generală, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 305.

victima rănită la spital cu scopul producerii decesului acesteia, se va reține comiterea infracțiunii de omor și în sarcina lui C în măsura în care pe calea unei evaluări medicale se constată că victima ar fi avut șanse de supraviețuire dacă ar fi ajuns în scurt timp la spital];

- eutanasia constituie infracțiunea de ucidere la cererea victimei dacă uciderea se produce la cererea explicită, serioasă, conștientă și repetată a victimei care suferea de o boală incurabilă sau de o infirmitate gravă atestată medical, cauzatoare de suferințe permanente și greu de suportat; dacă aceste condiții nu sunt îndeplinite, chiar dacă eutanasia este realizată din considerente de milă sau de ordin religios, se va reține comiterea infracțiunii de omor, consimțământul victimei de a-i fi suprimată viața nefiind susceptibil de a conduce la reținerea cauzei justificative prevăzute de art. 22 NCP;

- în jurisprudența Curții Europene (cauza *Pretty c. Regatului Unit*, hotărârea din 29 aprilie 2002) s-a reținut că art. 2 din Convenția europeană nu are nicio legătură cu calitatea vieții sau cu ceea ce o persoană alege să facă cu viața sa și nu poate să fie interpretat în sensul că ar conferi un drept diametral opus dreptului la viață, anume dreptul de a muri *fie cu ajutorul unui terț, fie cu ajutorul unei autorități publice*; tot astfel, instanța europeană a apreciat că nu constituie o încălcare a art. 2 din Convenția europeană refuzul unui stat de a dezincrimina eutanasia ori dezincriminarea acesteia.

Inculpatul a aplicat victimei aflate într-o avansată stare de ebrietate o puternică lovitură cu pumnul, care a proiectat-o într-un bazin cu ape reziduale, căderea ei fiind auzită de inculpat, și a părăsit-o fără a încerca să o salveze, victima decedând. Latura obiectivă a infracțiunii de omor trebuie analizată nu numai sub aspectul acțiunii de lovire a victimei, dar și sub acela al omisiunii, cu intenție, de a încerca să o salveze, deși știa că a proiectat-o în bazin și că starea în care se afla îi diminua mult posibilitatea de a se salva *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 1851/1979, în Repertoriu 1976-1980, p. 275)*.

b) urmarea imediată: moartea victimei nu prezintă importanță dacă aceasta survine imediat după acțiunea sau inacțiunea subiectului activ sau după trecerea unui anumit interval de timp;

c) legătura de cauzalitate: trebuie să rezulte că acțiunea sau inacțiunea subiectului activ reprezintă cauza morții.

- în situația în care, după aplicarea unei lovituri cu o armă albă, victima este transportată în viață la spital, unde decedează din altă cauză (spre exemplu, din cauza electrocutării prin manevrarea inadecvată de către un asistent medical a unui aparat) apreciez că în sarcina făptuitorului se va reține doar tentativa la infracțiunea de omor, iar nu forma consumată a acesteia, acțiunea sa nefiind în legătură cauzală cu decesul;

- se poate stabili printr-un raport de expertiză medico-legală.

Fapta conducătorului de autovehicul, căruia i se cere cu insistență de victimă să oprească autovehiculul pentru că, altfel, va sări din mers, de a nu da curs acestei cereri și de a mări viteza în momentul deschiderii portierei de către aceasta pentru a coborî, determinând lovirea ei, prin cădere, urmată de deces,

constituie infracțiunea de omor, iar nu infracțiunea de ucidere din culpă. *Între acțiunea inculpatului de a menține autoturismul în viteză și chiar de a o mări și decesul victimei există legătură directă de cauzalitate*, iar pe plan subiectiv, acțiunea sa este caracterizată de intenție, deoarece a acceptat ca victima să sară din autoturismul aflat în deplasare, cu toate consecințele decurgând din aceasta *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1620/1998, www.legalis.ro)*.

1.5. Latura subiectivă

- intenție directă sau intenție indirectă[1] (*animus necandi*);

- organele judiciare trebuie să analizeze dacă decesul unei persoane a fost urmarea unei acțiuni sau inacțiuni efectuate de făptuitor cu intenția de a ucide sau dacă făptuitorul a fost conștient că prin fapta sa este creat un risc semnificativ de suprimare a vieții unei alte persoane;

Intenția de a ucide se deduce din următoarele împrejurări de fapt: **1.** folosirea unui instrument apt să producă decesul: un cuțit cu o lamă de 20 cm lungime și 2 cm. lățime; **2.** locul sau regiunea corporală în care s-au aplicat loviturile: inimă; **3.** numărul și intensitatea loviturilor: o singură lovitură cu intensitate mare și adâncime profundă, lama cuțitului trecând prin peretele toracal parasternal drept, lobul superior al plămânului drept, partea dreaptă a pericardului și ajungând în atriul drept; **4.** alte împrejurări preexistente, concomitente sau subsecvente: consumul de băuturi alcoolice atât de către inculpat, cât și de către victimă. Caracteristic intenției este prevederea de către făptuitor a rezultatului faptei, reprezentarea mentală a rezultatului faptei. *Elementul subiectiv al infracțiunii se deduce din întreaga conduită a inculpatului, făcându-se o apreciere globală a tuturor circumstanțelor de comitere a faptei.* Atitudinea făptuitorului trebuie raportată la rezultatul real produs. Existența intenției indirecte presupune săvârșirea unei fapte susceptibile să producă cel puțin două rezultate, dintre care unul este urmărit și altul este doar acceptat, în speță inculpatul a dorit să facă victima să plece din bucătărie făcând în acest scop un gest larg, cu mâna în care avea cuțitul, către victimă, lovind-o pe victimă în inimă. Făptuitorul acționează cu intenție nu numai atunci când prevederea rezultatului constituie însuși scopul acțiunii sale, dar și atunci când producerea rezultatului este privită ca un mijloc necesar sau însoțitor al rezultatului urmărit.

---

[1] În ceea ce privește *omorul comis prin inacțiune de cel care se afla în poziția de garant* față de o acțiune periculoasă produsă anterior, în doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 289) s-a apreciat că, deși acțiunea anterioară este ilicită, forma de vinovăție a faptei comisive prin omisiune nu se analizează prin raportare la această acțiune, ci la inacțiunea ulterioară, aceasta din urmă constituind elementul material al infracțiunii. Astfel, se susține că, deși la momentul acțiunii anterioare (lovirea pietonului care traversa regulamentar de persoana care conduce un autoturism sub influența băuturilor alcoolice) poziția subiectivă a autorului era caracterizată de culpă, la momentul omisiunii ulterioare (cu toate că era evident că victima va deceda dacă nu va fi transportată de urgență la spital, șoferul nu ia nicio măsură în acest sens, cu consecința morții celui accidentat) se impune reținerea cel puțin a unei intenții eventuale în condițiile existenței poziției de garant, care va antrena răspunderea autorului pentru omor.

În consecință, intenția indirectă există atunci când făptuitorul care prevede rezultatul socialmente periculos al faptei sale, deși nu urmărește producerea acelui rezultat, săvârșește fapta acceptând eventualitatea producerii lui. În speță, inculpatul, dorind să îndepărteze victima din bucătărie, a făcut în acest scop un gest larg, cu mâna în care avea cuțitul, către victimă, din mișcare lovind-o pe victimă în zona inimii, cu un cuțit, fiindu-i indiferent dacă victima își pierdea viața. Intensitatea loviturii și urmările produse au fost constatate de medicul legist. Persoana vătămată a prezentat leziuni traumatice, urmare a unei plăgi înjunghiate la nivelul hemitoracelui drept, parasternal, cu secționarea lobului superior al plămânului drept, hemotorace drept masiv, secționarea pericardului și a atriului drept. Leziunile traumatice descrise s-au putut produce prin lovire directă cu corp tăietor-înțepător (posibil cuțit). Între leziunile traumatice descrise și deces există legătură de cauzalitate directă. În ceea ce privește dinamica gestului, probele științifice infirmă apărarea inculpatului, în sensul că victima, în stare de ebrietate, s-a împiedicat și a căzut în cuțit. Poziția verosimilă agresor-victimă a fost de față în față, dar nu se poate exclude cu certitudine nici poziția în care victima să se fi aflat în partea lateral-dreapta a corpului agresorului cu fața către acesta, din care agresorul lovind cu mâna dreaptă ridicată în unghiul drept la nivelul umărului său. Pentru ca victima să fie lovită cu cuțitul trebuia ca inculpatul să îndrepte cuțitul către aceasta, fiind fizic imposibil ca leziunea să se producă atunci când inculpatul tranșa carnea pe masă. Distanța mică dintre inculpat și victimă a făcut ca intensitatea loviturii să fie mare, iar adâncimea leziunii profundă *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 227//2013, www.scj.ro).*

Raportul medico-legal de necropsie întocmit în cauză statuează explicit în sensul că moartea minorei, în vârstă de 1 an și 2 luni, a fost violentă și s-a datorat asfixiei mecanice cu regurgitat gastric consecutiv unei hemoragii meningiene determinate de un traumatism cranio-facial ce poate data din 21 martie 2013 și a putut fi produs prin lovire cu și de corpuri dure și prin comprimare cu corpuri dure și are legătură de cauzalitate necondiționată cu decesul acesteia. Cât privește mecanismul de producere al traumatismului cranio-facial, medicul legist a stabilit că leziunile s-au produs ca urmare a lovirii victimei, astfel încât ceea ce trebuie stabilit prin coroborarea celorlalte mijloace de probă este exclusiv autorul acestor violențe exercitate asupra minorei, aflate în legătură cauzală necondiționată cu moartea. Din coroborarea declarațiilor date de martori reiese fără îndoială că în intervalul de timp imediat anterior intervenirii regurgitării ca și cauză directă, imediată, a asfixiei și a decesului, victima se afla în locuința mamei sale și a concubinului acesteia, inculpatul, în grija acestuia din urmă, acesta fiind persoana care a exercitat violențele tanatogeneratoare. Cât privește aptitudinea unei singure lovituri aplicate, astfel cum recunoaște inițial inculpatul, peste gură, de a declanșa o hemoragie meningiană, Curtea apreciază că în raport de vârsta victimei chiar și o singură lovitură aplicată la nivelul capului poate avea un astfel de rezultat dacă este de o intensitate sporită. Cert este că probele atestă, dincolo de orice îndoială, că leziunile care au condus la deces s-au produs cât timp minora s-a aflat singură cu inculpatul, că existența acestora este indubitabilă, ca și consecința pe care au produs-o, astfel încât, fie inculpatul i-a aplicat o singură lovitură de o intensitate

deosebită, fie mai multe, însă acest aspect, ce nu poate fi cunoscut decât de inculpat, este lipsit de relevanță sub aspectul răspunderii penale. Relativ la ***elementul subiectiv***, Curtea constată eronată susținerea apărării în sensul că s-ar fi reținut că inculpatul a acționat cu intenție directă și cu premeditare, prima instanță, de altfel, nici nu a analizat forma de vinovăție. Procedând la propria analiză sub acest aspect, Curtea reține că, dat fiind rezultatul produs asupra victimei, lovitura sau loviturile aplicate de inculpat au fost de o intensitate deosebită și au vizat o zonă vitală, elemente ce, coroborate cu vulnerabilitatea victimei dată fiind vârsta fragedă a acesteia, sunt de natură a contura intenția indirectă cu care a acționat inculpatul, care, deși nu a urmărit, a acceptat posibilitatea producerii rezultatului, decesul fiind o consecință posibilă a unui astfel de tratament *(C.A. București, secția penală, decizia nr. 986/2014, nepublicată).*

Cauzarea căderii victimei de la etajul 2, în timp ce încerca, ieșind pe fereastră, să se refugieze într-un apartament vecin, din cauza violenței inculpatei care a pătruns în locuință prin spargerea ușii și amenințând-o cu moartea, constituie infracțiunea de *omor săvârșită cu intenție indirectă* de a ucide, iar nu infracțiunea de ucidere din culpă *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 976/1996, www.legalis.ro).*

Fapta inculpatului de a asmuți câinii asupra victimei, cu consecința decesului, ca urmare a multiplelor plăgi mușcate, este săvârșită *cu intenție indirectă* și, prin urmare, constituie infracțiunea de omor, iar nu de ucidere din culpă *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1671/2004, www.legalis.ro).*

Fapta inculpaților, aflați pe malul unui râu, de a determina victima care nu știa să înoate, prin amenințări cu acte de violență, să sară în apă, la o temperatură scăzută și de a arunca crengi în apă pentru a împiedica victima să revină pe mal, urmată de plecarea inculpaților de la locul faptei, victima decedând prin înec, constituie *infracțiunea de omor, săvârșită cu intenție indirectă*, întrucât inculpații au prevăzut rezultatul faptei și, deși nu l-au urmărit, au acceptat posibilitatea producerii lui, având în vedere cunoașterea incapacității victimei de a înota până la celălalt mal, temperatura scăzută și plecarea de la locul faptei *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 757/2011, www.scj.ro).*

- în cazul în care moartea victimei nu s-a produs ca urmare a acțiunilor sau inacțiunilor infractorului, se va reține tentativa la omor dacă acesta a acționat cu intenția de a ucide; altfel, fapta va constitui infracțiunea de lovire sau alte violențe, ori vătămare corporală;

Lovirea unei persoane în zona capului cu gâtul tăios al unei sticle ce a avut ca urmare producerea unor plăgi care, după suturare, au necesitat 8-9 zile de îngrijiri medicale și care, potrivit actelor medico-legale, nu au pus în primejdie viața victimei constituie tentativă la infracțiunea de omor, iar nu infracțiunea de lovire sau alte violențe, deoarece într-o atare situație numai datorită întâmplării rezultatul letal sau periculos pentru viață nu s-a produs. Față de natura obiectului folosit în agresiune, zona corporală vizată și intensitatea

loviturii care e produs cele două plăgi, *nu se poate susține că inculpatul nu a prevăzut posibilitatea producerii decesului victimei*, rezultat pe care cel puțin l-a acceptat și care a fost evitat numai datorită întâmplării *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3570/2005, în Dreptul nr. 8/2006, p. 233)*.

Lovirea cu intensitate în cap a persoanei vătămate cu un scaun, cu urmarea producerii de fracturi craniene și dilacerare cerebrală constituie *tentativă la infracțiunea de omor*, caracterizată, pe plan subiectiv, prin intenție de a ucide, iar nu infracțiunea de vătămare corporală *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1789/1991, www.legalis.ro)*.

- dacă a survenit moartea victimei, se va distinge între infracțiunea de **omor** și cea de **loviri sau vătămări cauzatoare de moarte**, în principal, în funcție de următoarele ***criterii***: zona unde au fost aplicate loviturile (vitală sau nevitală); aptitudinea obiectului cu care au fost aplicate loviturile de a produce moartea; numărul și intensitatea loviturilor aplicate; vârsta sau starea de sănătate a victimei; este important de avut în vedere faptul că, spre deosebire de infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, în cazul infracțiunii de omor acțiunea sau inacțiunea este aptă să producă decesul și este comisă cu intenție;

Mobilul și scopul comiterii omorului, evidențiate de instanța de fond și cea de apel ca esențiale pentru stabilirea intenției cu care a acționat inculpatul, nu sunt elemente de tipicitate ale conținutului de bază în cazul infracțiunii de omor. În cazul omorului simplu, mobilul și scopul scot în evidență pericolul social concret și se reflectă în sancțiunea aplicată. Problema stabilirii formei de vinovăție este esențială pentru a delimita omorul de alte infracțiuni contra vieții unei persoane. *Intenția ca element al laturii subiective se deduce din latura obiectivă*, deoarece se prezumă că inculpatul a acționat în conformitate cu elementul său subiectiv. *Intenția de a ucide se deduce* din următoarele împrejurări de fapt: folosirea unui instrument apt să producă decesul (ținând seama de natura instrumentului, dimensiuni, greutate etc.; locul sau regiunea corporală în care s-au aplicat loviturile, asupra căreia s-a acționat sau care a fost vizată de inculpat; numărul și intensitatea loviturilor; alte împrejurări preexistente, concomitente sau subsecvente. *Elementul subiectiv se deduce din întreaga conduită a inculpatului*, făcându-se o apreciere globală a tuturor circumstanțelor de comitere a faptei. Caracteristic intenției este prevederea de către făptuitor a rezultatului faptei, reprezentarea mentală a rezultatului faptei. Atitudinea făptuitorului trebuie raportată la rezultatul real produs. Existența acestei modalități a intenției presupune săvârșirea unei fapte susceptibile să producă cel puțin două rezultate, dintre care unul este urmărit și altul este doar acceptat. Făptuitorul acționează cu intenție nu numai atunci când prevederea rezultatului constituie însuși scopul acțiunii sale, dar și atunci când producerea rezultatului este privită ca un mijloc necesar sau însoțitor al rezultatului urmărit. În consecință, intenția indirectă există atunci când făptuitorul care prevede rezultatul socialmente periculos al faptei sale, deși nu urmărește producerea acelui rezultat, săvârșește fapta acceptând eventualitatea producerii lui. În speță, inculpatul, dorind să scape de loviturile aplicate cu pumnii de persoana vătămată, a lovit-o puternic în zona

capului, cu o sticlă, fiindu-i indiferent dacă victima își pierdea viața. Intensitatea loviturii și urmările produse au fost constatate de medicul legist. Persoana vătămată a prezentat leziuni traumatice la nivelul cranio-facial și la nivelul brațului stâng, leziuni descrise la spitalizare, conform A.1/J/274/2009, ca: șoc hemoragic, cod roșu, pacient adus în camera de gardă în stare agonică, puls central filiform, hemoragie externă masivă. Leziunile au necesitat pentru vindecare 90 de zile de îngrijiri medicale și au pus în primejdie viața victimei. Instanța de recurs apreciază că nu poate exista o altă concluzie asupra vinovăției inculpatului, decât cea a existenței intenției indirecte, de acceptare a posibilității ca victima să-și piardă viața având în vedere că instrumentul folosit era apt să producă decesul, zona vizată era una vitală, lovitura a avut o intensitate deosebită, iar leziunile au pus în pericol viața victimei. Împrejurările reținute de instanța de fond și cea de apel, conduita violentă a victimei, faptul că inculpatul a apucat primul obiect găsit pentru a se apăra, lipsa unor relații conflictuale anterioare, sunt elemente de natură a caracteriza pericolul social al faptei și au condus la reținerea de circumstanțe atenuante. Niciunul dintre aceste elemente nu poate justifica intenția de a lovi, reținută de tribunal și curtea de apel, în locul intenției de a ucide. Dimpotrivă, intensitatea loviturii, chiar în condițiile în care între părți nu existau relații conflictuale anterioare, iar inculpatul a luat primul obiect găsit pentru a se apăra, faptul că a pus în pericol viața victimei prin lovitura aplicată justifică încadrarea juridică menționată în actul de sesizare, de *tentativă la omor (I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3984//2012, www.scj.ro).*

Lovirea cu intensitate a victimei cu briceagul în zona inghinală, cu consecința secționării arterei și venei femurale, leziuni ce au dus la deces, constituie infracțiunea de omor, iar nu aceea de loviri cauzatoare de moarte, ținând seama că lovitura viza abdomenul, zonă conținând organe a căror lezare prin tăiere sau înțepare duce, de regulă, la moartea victimei, că obiectul vulnerant este apt pentru uciderea unei persoane, iar lovitura a fost aplicată cu intensitate deosebită *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 17/1987, în C.D. 1987, p. 286).*

Ceea ce deosebește infracțiunea de omor, prevăzută de art. 188 alin. (1) NCP de infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, prevăzută de art. 195 NCP este latura subiectivă, respectiv poziția psihică a inculpatului. Astfel, în cazul omorului, făptuitorul acționează cu intenție – directă sau indirectă – de a ucide, în vreme ce, în cazul infracțiunii de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte el acționează cu intenția de a lovi sau vătăma integritatea corporală sau sănătatea victimei, moartea acesteia fiind un rezultat care depășește intenția sa, forma de vinovăție, raportat la acest rezultat mai grav fiind culpa – simplă sau cu prevedere. Atunci când rezultatul grav, decesul victimei se produce exclusiv datorită acțiunii inculpatului nu există dificultăți în stabilirea formei de vinovăție aceasta neputând fi decât intenția, directă sau indirectă, după cum făptuitorul a urmărit producerea acestui rezultat sau a adoptat o poziție de indiferență, acceptând că acțiunea sa va produce decesul victimei. În situația în care rezultatul este produs nu numai ca urmare a acțiunii făptuitorului, dar și datorită intervenției altor cauze, mai întâi trebuie să se stabilească dacă acești factori au întrerupt sau nu legătura cauzală între acțiunea autorului și rezultat

(hotărâtor fiind, în această situație, să se stabilească dacă fără acțiunea inculpatului rezultatul s-ar mai fi produs sau nu), iar în cazul în care se stabilește că între acțiune și rezultat există raport de cauzalitate, trebuie să se examineze poziția psihică a inculpatului, modul în care s-a reflectat în conștiința sa relația cauzală și atitudinea adoptată față de urmările faptei comise. Pentru a se stabili poziția psihică a făptuitorului într-o astfel de situație, în literatura de specialitate și în practica judiciară penală, s-a arătat că aceasta trebuie examinată în fiecare caz în parte, în raport de împrejurările concrete și, îndeosebi, în raport cu instrumentul folosit de făptuitor (instrument apt sau nu de a produce moartea), regiunea corpului lovită (o zonă vitală sau nu), numărul și intensitatea loviturilor (o singură lovitură sau mai multe lovituri aplicate cu intensitate), raporturile dintre infractor și victimă anterioare săvârșirii faptei (raporturi de dușmănie sau raporturi de prietenie), atitudinea infractorului după săvârșirea faptei (a încercat să dea un prim ajutor victimei sau a lăsat-o în starea în care a adus-o). S-a mai arătat că este necesară luarea în considerare a tuturor acestor împrejurări și nu numai a unora deoarece, chiar dacă unele împrejurări par concludente, privite în mod izolat, pot duce totuși la o încadrare juridică greșită a faptei. (...) În privința legăturii de cauzalitate între acțiunea inculpatului și deces nu există dubii deoarece, fără acțiunea de lovire a acestuia victima nu ar fi suferit leziunile traumatice cranio-cerebrale constatate prin raportul de autopsie, leziuni care, potrivit aceluiași raport au legătură de cauzalitate directă, necondiționată cu decesul. În ceea ce privește modalitatea de producere a acestor leziuni, așa cum s-a arătat, în raportul de autopsie se menționează „lovire cu și de corpuri dure". Or, raportând aceste concluzii la situația de fapt ce rezultă din materialul probator – aplicarea unor lovituri cu pumnii în zona feței, iar după căderea victimei la sol, aplicarea unei singure lovituri cu piciorul în față, cu consecința proiectării victimei pe spate, concluzia care se impune este aceea că leziunile traumatice cranio-cerebrale ce au dus la decesul victimei nu au fost provocate prin loviturile aplicate de inculpat, ci în urma căderii și lovirii acesteia de carosabil. Procedând în continuare la examinarea poziției procesuale a inculpatului, raportat la criteriile indicate în literatura de specialitate și practica judiciară penală, concluzia care se impune este aceea că forma de vinovăție cu care a acționat inculpatul în ceea ce privește rezultatul mai grav produs – decesul victimei – a fost culpă, iar nu intenție, situație în care suntem în prezența intenției depășite (praeterintenție), specifică infracțiunii de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, prevăzută de art. 195 NCP. Astfel, între părți nu a existat anterior o stare conflictuală, incidentul în urma căruia s-a produs decesul victimei a fost unul spontan, produs în contextul în care inițial aceasta, împreună cu o altă persoană îl agresaseră pe inculpat folosindu-se de un obiect contondent, inculpatul nu a folosit instrumente apte să producă decesul victimei lovind-o pe aceasta cu pumnii în zona feței și aplicându-i în aceeași zonă o singură lovitură cu piciorul, după care a încetat și nu a încercat să se sustragă de la stabilirea răspunderii penale, rămânând la locul incidentului, până în momentul în care victima a fost preluată de ambulanță și transportată la spital. Concluzionând, Curtea constată că inculpatul nu a acționat cu intenția (directă sau indirectă) de a ucide victima, ci cu aceea de a-i produce vătămări, poziția psihică față de rezultatul mai grav, decesul victimei fiind culpa, deoarece deși nu a prevăzut producerea unui astfel

de rezultat, în contextul desfăşurării incidentului trebuia şi putea să-l prevadă *(C.A. Craiova, secţia penală, decizia nr. 1617/2015, www.rolii.ro)*.

- organele judiciare trebuie să analizeze cu atenţie particularităţile cauzei atunci când situaţia de fapt impune realizarea unei distincţii între ***fapta comisă cu intenţie indirectă (omor)*** şi cea săvârşită în condiţiile ***culpei cu prevedere (ucidere din culpă)***; deopotrivă, decesul unei persoane în urma arsurilor provocate de un act de incendiere poate conduce fie la reţinerea omorului comis cu intenţie indirectă (ca în ipoteza relevată de speţa de mai jos în contextul unor glume muncitoreşti cu efect fatal), fie la constatarea unui omor calificat comis prin cruzimi (în cazul în care criminalul este feroce, dorind să provoace suferinţe crunte victimei incendiate);

Săvârşirea unei fapte ***cu intenţie indirectă sau eventuală*** plasează pe autorul ei într-o poziţie subiectivă care, deşi presupune reprezentarea şi, deci, înţelegerea desfăşurării întregii conduite, precum şi a rezultatelor acesteia, agentul criminal acţionează în astfel de condiţii încât sunt posibile, în fapt, cel puţin două urmări: o urmare pe care o doreşte şi care poate să fie sau să nu fie prevăzută de legea penală şi o urmare de regulă mai gravă, prevăzută de legea penală, pe care nu o doreşte şi nu o urmăreşte în mod special, dar a cărei realizare apare ca fiind posibilă şi este acceptată în mod conştient de autor. Deşi rezultatul posibil sau eventual nu este urmărit anume de agentul criminal şi nici nu este dorit de acesta, acţiunea sau inacţiunea criminală, fiind astfel concepută şi realizată, încât poate atrage şi producerea lui, urmarea nedorită fiind acceptată în mod conştient, atitudinea mentală conştientă a autorului trebuie raportată la toate rezultatele faptei şi nu numai la cele urmărite. Alături de criteriile minimale de identificare a intenţiei indirecte indicate de art. 16 alin. (3) lit. b) NCP, doctrina a evidenţiat şi o particularitate obligatorie a intenţiei indirecte şi anume aceea că, în planul atitudinii psiho-afective, autorul care acţionează cu intenţie indirectă va adopta o atitudine pasivă, indiferentă faţă de rezultat, care apare doar ca o simplă eventualitate. Cu toată această contrarietate de atitudini, aparent ireconciliabile, pe care le presupun cele două forme ale intenţiei se vor reuni în conştiinţa şi exprimarea criminală a uneia şi aceleiaşi persoane, fie atunci când aceasta *pune în pericol prin una şi aceeaşi acţiune două sau mai multe valori sociale distincte* (ca în cazul incendiului care ucide şi o persoană), faţă de unele valori comportamentul criminal angajându-se activ, faţă de alte valori cu indiferenţă, *fie când aceasta poate pricinui vătămări de gravitate diferită uneia şi aceleiaşi valori* (ca în cazul unei vătămări grave care pune în pericol şi viaţa victimei). ***Culpa cu prevedere***, denumită şi uşurinţă criminală, se caracterizează prin aceea că deşi făptuitorul a prevăzut rezultatul faptei sale, nu l-a urmărit şi nici acceptat, socotind în mod uşuratic, neîntemeiat, că el nu se va produce. Infractorul prevede două urmări ale acţiunii sau inacţiunii sale: una prevăzută sau nu în norma de incriminare, pe care o urmăreşte, şi alta prevăzută întotdeauna de legea penală, care este însă sub aspectul producerii ei, incertă şi subordonată celei dintâi, pe care nu o doreşte şi nici nu o acceptă. Această formă de culpă criminală se apropie de intenţie eventuală prin elementul comun de prevedere pe care ambele îl comportă. Însă criteriul de delimitare a acestor două

forme ale vinovăţiei are în vedere faptul că, în vreme ce în cazul intenţiei indirecte autorul adoptă faţă de rezultatul mai grav o atitudine de expectativă pasivă, indiferentă, în aşteptarea producerii rezultatului care îi apare posibil şi chiar eventual, în ipoteza culpei cu previziune, autorul care face o evaluare uşuratică a posibilităţii evitării rezultatului va adopta o atitudine de preîntâmpinare activă a producerii acestuia, uşurinţa sa constând tocmai în evaluarea greşită a aptitudinii unor factori obiectivi şi subiectivi pe care mizează. În cazul când speranţa în neproducerea rezultatului vătămător sau periculos s-ar întemeia pe o întâmplare, pe un eveniment care ar putea să se producă, dar care în realitate nu are loc, altfel spus, pe hazard, nu ne mai găsim în faţa uşurinţei, ci a intenţiei indirecte, fiind vorba practic de acceptare de către făptuitor a riscului producerii rezultatului. În materia accidentelor de circulaţie se reţin de regulă, astfel de împrejurări obiective pe care se fundamentează convingerea autorului privind neproducerea rezultatului, performanţele maşinii, experienţa şi abilitatea în conducere a şoferului, ora târzie şi lipsa traficului ori a pietonilor etc., chiar dacă la o analiză obiectivă ele se relevă insuficiente. Cu toate acestea, în unele situaţii, din cauza gradului ridicat de risc al activităţii, aceste împrejurări obiective pe care s-ar putea fundamenta convingerea autorului privind neproducerea rezultatului sunt considerate *ab initio* ca insuficiente, întrucât riscul creat este vădit prea mare pentru a putea fi acoperit în mod rezonabil de aceste împrejurări. Inculpatul circulând cu o viteză peste limita legal admisă în localităţi, viteza medie cu care inculpatul s-a deplasat de la ultima intersecţie până la momentul impactului fiind de 88 km/h, a declanşat o stare de pericol potenţial, care putea fi stinsă prin reducerea vitezei. În momentul în care acesta a depăşit axul drumului, cu cel puţin 55 m înainte de impact, intrând pe contrasens, a declanşat o nouă stare de pericol care s-a suprapus peste starea de pericol iniţială. Imediat, cu aproximativ 55 m de intrarea în intersecţie, fiind pe contrasens, inculpatul constată că vizibilitatea asupra părţii drepte a intersecţiei este blocată de tramvaiul şi autoturismele care între timp au oprit la semaforul care arăta culoarea roşie. În acest context factual, respectiv: inculpatul conducea cu o viteză în jur de 88 km/h, se deplasa pe contrasens şi cu vizibilitatea blocată asupra părţii drepte a intersecţiei de un tramvai care oprise la culoare roşie a semaforului, la aproximativ 55 m de intersecţie, inculpatul ia hotărârea, ori îşi menţine hotărârea deja luată, de a nu opri la culoarea roşie a semaforului şi se deplasează spre intersecţie cu viteză, care ajunge în momentul premergător impactului la cca 96 km/h, declanşând, astfel, o stare de pericol iminent. Raportându-se la momentul imediat premergător declanşării stării de pericol iminent, Curtea constată că inculpatul a acţionat în astfel de împrejurări în care erau posibile *cel puţin două urmări*, o urmare pe care acesta a urmărit-o, respectiv punerea în pericol a desfăşurării fluente şi în siguranţă a circulaţiei pe drumurile publice, urmare ce ar fi atras o răspundere contravenţională şi o urmare prevăzută de legea penală, incertă şi subordonată celei dintâi, care constă în uciderea persoanelor participante la trafic sau aflate în zona drumului public. Avem în vedere cele mai grave urmări întrucât viteza autoturismului condus de inculpat era de aproximativ 96 km/h în momentul premergător impactului. În ceea ce priveşte cea de-a doua urmare, Curtea constată că inculpatul, deşi nu a dorit-o şi nu a urmărit-o în mod special, a fost acceptată în mod conştient de

către acesta, forma de vinovăție cu care a acționat fiind cea a intenției indirecte. Astfel, este evidentă atitudinea pasivă, indiferentă față de această urmare mai gravă, pe care a adoptat-o inculpatul, înainte de declanșarea stării de pericol iminent, și care îi apărea ca fiind posibilă în condițiile în care acesta a luat hotărârea de a trece pe culoarea roșie a semaforului, într-o intersecție aglomerată din mun. Iași, aflându-se pe contrasens, cu o viteză de peste 88 km/h și cu vizibilitatea blocată asupra părții drepte a intersecției, de un tramvai. Este evident și faptul că, față de contextul factual anterior precizat, că speranța inculpatului de a nu produce un rezultat vătămător s-a întemeiat doar pe hazard, pe întâmplare, acceptând riscul producerii acestui rezultat, aflându-ne, astfel, în prezența unei intenții eventuale. Pe de altă parte, datele cauzei nu relevă nicio probă care să dovedească că inculpatul a avut o minimă atitudine de preîntâmpinare activă a producerii rezultatului vătămător și că ar fi fost posibil ca acesta să evalueze în mod ușuratic posibilitățile de evitare a rezultatului. Forma de vinovăție cu care a acționat inculpatul nu poate fi raportată la un moment în care nu erau create toate premisele declanșării stării de pericol iminent, întrucât la acel moment nici nu putem vorbi de luarea vreunei hotărâri a inculpatului, nefiind creat încă contextul factual care să-l determine pe inculpat să ia o hotărâre. Astfel, în cazul unei acțiuni continue, este posibil ca o culpă inițială să fie înlocuită la momentul schimbării împrejurărilor de fapt de o intenție directă sau eventuală. În speța de față, Curtea constată că, deși inițial se poate reține că, la momentul în care a ajuns în partea de sus a podului și i-a apărut în câmpul vizual semaforul și intersecția, inculpatul putea aprecia în mod ușuratic că poate trece pe culoarea roșie a semaforului înainte de a intra în intersecție mașinile din lateral care aveau verde la semafor, ulterior împrejurările s-au modificat, în sensul că în fața sa s-au oprit la semafor un tramvai și 4 autoturisme pe fiecare bandă, au trecut mai multe secunde de când semaforul avea culoarea verde pentru autoturismele care puteau veni din lateral, și cel mai important, deplasarea pe contrasens i-a blocat total vederea spre partea dreaptă a intersecției. Este evident faptul că în momentul suprapunerii tuturor acestor împrejurări de fapt, inculpatul a fost pus în fața unei noi evaluări în urma căreia a luat hotărârea de a-și continua deplasarea cu o viteză ce a ajuns înainte de impact la 96 km/h, fiindu-i indiferent dacă va produce uciderea participanților la trafic ori celor din imediata apropiere, rezultat care, din acel moment, depindea ca realizare sau nerealizare doar de hazard ori noroc, această din urmă hotărâre caracterizând și forma de vinovăție cu care a acționat inculpatul, și anume intenția indirectă. Curtea constată că atitudinea indiferentă a inculpatului și acceptarea uciderii unor persoane și chiar a propriei persoane nu a fost una singulară, ci a caracterizat și acțiunile anterioare ale inculpatului, când doar norocul a făcut să nu producă alte victime. *Concluzionând, Curtea, raliindu-se la aprecierea făcută prin rechizitoriu, constată că inculpatul, prin nerespectarea celor mai importante reguli de circulație, respectiv circulând cu o viteză cu mult peste cea legală în localitate, trecând linia continuă și conducând pe distanțe semnificative pe contrasens și, cel mai periculos, intrând în intersecție pe culoarea roșie a semaforului, a transformat autoturismul într-o armă a crimei, fiindu-i indiferente urmările grave previzibile, și anume uciderea ori/și vătămarea unor persoane (C.A. Iași, secția penală, decizia penală nr. 178/14.03.2018, nepublicată).*

În raport de modul în care a acționat inculpatul, acesta a prevăzut rezultatele potențiale periculoase ale faptei sale, și, deși nu le-a urmărit a acceptat posibilitatea producerii lor. Relevant în acest sens este faptul că inculpatul a fost atenționat de persoane prezente la locul faptei să se oprească pentru că există riscul ca victima să ia foc, avertismentele fiind ignorate, deși în mod cert acesta cunoștea faptul că hainele victimei sunt impregnate cu o substanță inflamabilă. Este cert că inculpatul nu a dorit să suprime viața victimei (relațiile foarte bune dintre cei doi fiind probate în cauză), însă acest lucru nu exclude intenția indirectă în condițiile în care producerea incendiului era inevitabilă în raport de modul în care s-a acționat (aprinderea unei surse de foc deschis la aproximativ 10 cm de o persoană peste care fusese turnat spirt medicinal). Fără a contesta faptul că între persoanele din acea grupă de muncă se făceau în mod frecvent „glume" cel puțin neinspirate, Curtea constată, la fel ca prima instanță, că niciodată aceste glume nu au presupus amenințarea unei persoane cu incendierea, cu atât mai mult cu cât aceasta din urmă se afla într-un evident pericol din cauza faptului că fusese stropită cu o substanță ale cărei calități inflamabile sunt îndeobște cunoscute. Prin urmare este lipsit de relevanță nivelul de instrucție școlară al inculpatului, întrucât evaluarea consecințelor unei asemenea fapte nu presupunea cunoștințe de specialitate, fiind de domeniul evidenței că spirtul medicinal se aprinde foarte ușor. Faptul că inculpatul a sperat că un asemenea rezultat nu se va produce nu a avut la bază elemente obiective (îndemânarea sa ori circumstanțele concrete în care s-a săvârșit fapta), ci șansa ori întâmplarea, elemente aleatorii care nu puteau fi prevăzute sau anticipate de cel care a acționat. În consecință, Curtea apreciază că în mod legal prima instanță a reținut că fapta inculpatului întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de omor prevăzute de art. 188 alin. (1) NCP. Din probele existente la dosar nu rezultă în niciun moment că victima cunoștea sau putea să cunoască că inculpatul va aprinde o brichetă lângă el. Este cert că în cadrul colectivului angajații făceau glume în sensul că se stropeau cu spirt, însă niciodată aceste glume nu au constat în acțiuni de genul celor întreprinse de inculpat. Fapta efectivă a acestuia nu a constat în a turna spirt peste victimă, această acțiune fiind realizată de numitul I.G. și acceptată de victimă în considerarea faptului că se înscria în tiparul glumelor obișnuite de pe șantier, ci în aprinderea brichetei, gest pe care victima nu l-a cunoscut, și cu atât mai puțin nu l-a acceptat. Trebuie remarcat că din declarațiile martorilor oculari rezultă că acțiunea inculpatului de a aprinde bricheta lângă victima peste care se turnase spirt s-a derulat într-un interval foarte scurt de timp care nu a permis acesteia să întreprindă nimic pentru a se apăra sau pentru a evita producerea incendierii, lipsa ei de reacție neputând fi echivalată cu o acceptare a unui asemenea gest, și prin urmare nu demonstrează că ea a cunoscut și a acceptat săvârșirea faptei în asemenea condiții *(C.A. Craiova, secția penală, decizia nr. 1511/2015, www.rolii.ro).*

- în cazul în care infractorul ucide din eroare o altă persoană decât pe cea pe care voia să o ucidă (*error in personam*), nu se va reține eroarea drept cauză de neimputabilitate, fapta constituind o infracțiune de omor;

- în situația în care făptuitorul a acționat împotriva unei persoane, iar din cauza efectuării în mod defectuos a actelor de executare sau ca urmare a unui eveniment

neprevăzut, acțiunea infracțională a fost deviată către un alt subiect (*aberratio ictus*), ajungându-se astfel la un alt rezultat decât acela urmărit de făptuitor, însă de aceeași natură cu acesta (de pildă, făptuitorul urmărește uciderea unei persoane și din cauza schimbării bruște a poziției acesteia provoacă moartea altei persoane), nu se poate reține eroarea drept cauză de neimputabilitate. Apreciem că în această ipoteză trebuie reținută o singură infracțiune intenționată, prin raportare la persoana ucisă prin activitatea infracțională, întrucât există un singur rezultat;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care au fost săvârșite; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

1.6. Formele infracțiunii

- actele preparatorii: sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- tentativa este incriminată; se poate reține atât tentativa idonee imperfectă (întreruptă), cât și tentativa idonee perfectă[1];

- desistarea și împiedicarea producerii rezultatului pot fi reținute drept cauze de nepedepsire a tentativei;

- consumarea: în momentul morții victimei (*infracțiune de rezultat, nu de pericol*);

- se va reține forma consumată a infracțiunii și în ipoteza în care totuși victima decedează în urma desistării din cauza acțiunilor făptuitorului, respectiv în ciuda tuturor eforturilor făptuitorului de a împiedica producerea rezultantului[2];

---

[1] În doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 489) s-a apreciat că trebuie reținută existența unei tentative idonee pedepsibile și atunci când acțiunea aptă de a produce decesul este exercitată cu intenție de făptuitor asupra unei persoane care era decedată la momentul acțiunii, dar cu privire la care făptuitorul avea reprezentarea că este în viață. Astfel, s-a arătat că în acest caz „nu poate fi vorba despre o faptă putativă sau tentativă neidonee, situația trebuind a fi analizată pe terenul tentativei idonee. Persoana care încearcă să ucidă o altă persoană știe că fapta pe care urmează să o comită este prevăzută de lege, iar reprezentarea sa corespunde realității, astfel că nu se pune problema unei erori inverse de drept. În același timp, însă, existența vieții nu exprimă doar o cerință a obiectului material în cazul infracțiunii de omor, ci este în egală măsură o explicație a neproducerii rezultatului. Este evident că producerea rezultatului, adică suprimarea vieții, nu este posibilă decât dacă victima este în viață. De aceea, faptul că victima era decedată reprezintă o explicație a rămânerii faptei în faza tentativei, la fel ca și aflarea obiectului în altă parte sau greșita executare a acțiunii. Mai mult, fapta (de a trage cu arma într-un cadavru, crezând că este o persoană care doarme) poate fi considerată ca periculoasă și aptă de a ucide de către un observator imparțial care crede, ca și autorul, că respectivul cadavru este o persoană în viață. Această reprezentare a observatorului extern este testul pe baza căruia se face delimitarea tentativei idonee de cea neidonee. A asimila această faptă cu o tentativă neidonee înseamnă a asocia același tratament penal unor fapte a căror periculozitate socială este, în mod evident, diferită. Într-adevăr, este greu de admis că vom avea o tentativă neidonee de omor atât în situația celui care trage asupra unei persoane pe care o crede adormită, cu intenția de a o ucide, cât și în ipoteza aceluia care trage în cunoștință de cauză într-un cadavru, convins însă că, în absența acestui act, cel decedat va învia după 3 zile".

[2] În literatura de specialitate (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 508) s-a mai învederat, pe de o parte, că se va reține cauza de nepedepsire a tentativei dacă pe parcursul activității eficiente de împiedicare a producerii rezultatului intervine un element exterior care

- în ipoteza în care decesul survine după trecerea unei anumite perioade de timp de la comiterea unei tentative de omor şi fără comiterea vreunui alt act de către autor şi dacă se stabileşte legătură de cauzalitate între acţiunile sau inacţiunile iniţiale ale autorului şi moartea victimei se va reţine forma consumată a infracţiunii de omor (infracţiune progresivă comisă cu intenţie); astfel, dacă inculpatul a fost trimis în judecată pentru comiterea unei tentative la infracţiunea de omor, iar pe parcursul judecăţii survine decesul victimei, cred că instanţa poate dispune schimbarea încadrării juridice şi reţine forma consumată a infracţiunii, fără a se putea ridica obiecţiuni cu privire la limitele sesizării, deoarece în sensul art. 371 NCPP fapta cu care este sesizată instanţa vizează acţiunea sau inacţiunea infracţională, iar nu urmarea imediată a acesteia; atunci când decesul survine după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare pentru comiterea tentativei la infracţiunea de omor, opinez că parchetul poate exercita calea de atac a revizuirii întemeiate pe dispoziţiile art. 453 alin. (1) lit. a) NCPP;

Fapta de a cauza unei persoane grave leziuni craniene, prin aplicarea, cu intensitate, a unei lovituri în cap, folosindu-se de un obiect apt să producă moartea, cu urmarea unor grave leziuni parietale, caracterizează latura subiectivă a infracţiunii prin intenţie de a ucide. Dacă leziunile au cauzat victimei o epilepsie posttraumatică, cu repetate internări în spital, iar după doi ani şi trei luni aceasta a decedat ca urmare a insuficienţei cardio-respiratorii datorată unei bronhopneumonii survenită la o persoană cu epilepsie posttraumatică, deşi între agresiune şi deces există o legătură de cauzalitate secundară, moartea datorându-se unor complicaţii tardive, fapta constituie infracţiunea de omor, iar nu tentativă la această infracţiune *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 2184/1993, www.legalis.ro)*.

- faţă de urmarea imediată produsă şi de modalitatea de afectare a valorii sociale protejate omorul în formă consumată nu poate fi considerat o infracţiune continuă; este totuşi posibilă reţinerea unei forme continue a omorului în cazul în care acesta îmbracă forma tentată a unei infracţiuni omisive improprii în care obligaţia legală sau convenţională de a acţiona are caracter de permanenţă[1];

---

duce, în cele din urmă, la survenirea decesului victimei, iar pe de altă parte că nu se va reţine comiterea unui omor în formă consumată şi nici a unei tentative la omor, ci a unei infracţiuni de ucidere din culpă în formă consumată dacă împrejurarea care lipseşte de eficienţă acţiunea de prevenire a rezultatului se datorează culpei autorului.

[1] În acest sens, în literatura de specialitate (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. II, p. 35) s-a arătat că în ceea ce priveşte infracţiunile omisive improprii se pune problema calificării faptei în situaţia în care aceasta rămâne în formă de tentativă „aşa cum se întâmplă atunci când, după o perioadă în care bebeluşul nu a fost hrănit, el este descoperit şi salvat de o altă persoană. În acest caz, având în vedere că obligaţia încălcată de mamă avea caracter de permanenţă, tentativa de omor va fi considerată o infracţiune omisivă improprie continuă. Drept consecinţă, dacă pe parcursul inacţiunii a intervenit o lege nouă care sancţionează mai sever tentativa de omor, aceasta va primi aplicare, în detrimentul legii anterioare mai favorabile.

- în principiu, nu poate fi reţinută forma continuată a infracţiunii, aceasta încadrându-se în categoria infracţiunilor cu rezultat ireversibil (definitiv)[1]; în cazul în care după comiterea unei tentative de omor asupra unei persoane, în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale, autorul comite după o perioadă scurtă de timp o nouă acţiune prin care reuşeşte să suprime viaţa aceleiaşi victime, doctrina şi jurisprudenţa majoritară consideră că se impune reţinerea unei singure infracţiuni consumate de omor (calificat ca urmare a reţinerii premeditării), ca formă a unităţii naturale colective în considerarea absorbţiei tentativei în forma consumată a infracţiunii; carenţa acestei opinii este dată de faptul că pentru reţinerea unităţii naturale colective este necesară îndeplinirea condiţiei unităţi spaţio-temporale şi a unicităţii acţiunii; or, în ipoteza vizată, niciuna dintre aceste condiţii nu este satisfăcută, fiind vorba de o pluralitate de acţiuni comise la intervale diferite de timp şi în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale, care trebuie să conducă la reţinerea unei infracţiuni continuate, în condiţiile în care unitatea de subiect pasiv nu mai constituie o cerinţă pentru reţinerea unităţii legale nici măcar în cazul infracţiunilor contra persoanei.

Îngrădirea unui teren cu un cablu electric neizolat, pus sub tensiunea de 220 V, urmată de atingerea cablului de către o persoană, cu consecinţa electrocutării acesteia şi producerii unor grave leziuni, vindecate în urma intervenţiei medicale, constituie tentativă la infracţiunea de omor cu intenţie indirectă *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1946/1996, www.legalis.ro)*.

Fapta inculpatului de a lovi de la o distanţă mică (3 m) cu intensitate şi cu un obiect apt de a ucide (piatră de pavaj stradal de 18/12 cm) capul persoanei vătămate (în vârstă de numai 8 ani) constituie tentativă la infracţiunea de omor (în încadrarea reţinută), sub forma intenţiei indirecte, deoarece, deşi nu a urmărit producerea morţii persoanei vătămate, inculpatul a prevăzut acest rezultat şi a acceptat posibilitatea producerii lui. Acest rezultat nu s-a produs din cauze independente de voinţa inculpatului, ceea ce a făcut ca infracţiunea de omor să rămână în faza tentativei, chiar dacă leziunile suferite nu au pus în primejdie viaţa persoanei vătămate *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 2740/2004, www.legalis.ro)*.

Pentru a putea caracteriza activitatea infracţională a făptuitorului ca fiind tentativă la omor este necesară întrunirea mai multor condiţii, şi anume: folosirea unui obiect vulnerant, apt să producă moartea, vizarea unei zone vitale,

---

[1] În doctrină (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. II, p. 57 şi 58) sunt relevate şi unele ipoteze de excepţie în care se va putea reţine forma continuată a infracţiunii de omor, cum ar fi: *1.* în situaţia în care acţiunile vizează aceeaşi persoană, iar victima a supravieţuit primei încercări de ucidere, dar făptuitorul, în baza aceleiaşi rezoluţii, a repetat acţiunea, reuşind în final să o ucidă, atunci când de la început autorul a acceptat posibilitatea unei tentative eşuate, hotărând ca în acest caz să reia ulterior acţiunea până la consumare; *2.* în ipoteza în care, potrivit unui plan prestabilit, autorul îi administrează victimei la diferite intervale de timp o cantitate de otravă insuficientă pentru a o ucide, moartea urmând a se produce din cauza acumulării în organism a substanţei toxice (tentativă la omor în formă continuată). Deopotrivă, s-a arătat că unitatea legală se va menţine în acest caz şi în ipoteza în care la final se produce rezultatul dorit de autor.

intensitatea loviturilor. Faptul că nu există leziuni suferite de persoana vătămată nu are relevanță asupra încadrării juridice a faptei. Pe de altă parte, există tentativă la infracțiunea de omor atunci când făptuitorul a început executarea acțiunii de ucidere, dar aceasta a fost întreruptă sau nu și-a produs efectul, deci activitatea infracțională a fost curmată din cauze exterioare voinței inculpatului, indiferent de ce natură ar fi acestea. Există intenția de a ucide atunci când inculpatul a lovit de două ori cu barda spre capul persoanei vătămate, iar lovirea nu a putut fi desăvârșită decât datorită faptului că aceasta, în primul act, din instinct și-a ferit capul, retrăgându-se pe spate cu scaun cu tot, astfel încât lovitura a fost aplicată în masă (care a fost despicată), iar a doua lovitură a fost parată de mâna dreaptă a unuia dintre martori *(C.A. București, secția I penală, decizia nr. 113/2002, în C.P. Ad., p. 602)*.

Sub aspectul laturii subiective, în cazul infracțiunii de vătămare corporală, infractorul acționează cu intenția generală de vătămare, în timp ce în cazul tentativei la infracțiunea de omor acesta acționează cu intenția de ucidere. Prin urmare, în cazul tentativei la infracțiunea de omor, actele de punere în executare, întrerupte sau care nu și-au produs efectul, trebuie să releve – prin natura lor și împrejurările în care au fost comise – că infractorul a avut intenția de a ucide, iar nu intenția generală de a vătăma. Fapta constituie tentativă la infracțiunea de omor, fiind relevată intenția de ucidere, dacă a fost săvârșită pe fondul unui conflict anterior între infractor și victimă, urmat de înarmarea acestuia cu un obiect apt de a produce moartea (cuțit), prin aplicarea unei lovituri ce a vizat o zonă anatomică vitală (zona toraco-abdominală), lovitură puternică, de mare intensitate, care a avut consecințe grave (plagă penetrantă în zona abdominală, cu lezarea de organe interne, leziune care a pus în primejdie viața victimei), la care se adaugă atitudinea infractorului imediat după săvârșirea faptei, constând în dispariția sa de la domiciliu și sustragerea de la urmărirea penală *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1227/2009, în B.J. 2009, p. 680)*.

Infracțiunea de omor se săvârșește cu intenția de ucidere, iar nu cu intenția generală de a vătăma, expresia „uciderea unei persoane" cuprinzând implicit ideea orientării acțiunii spre un rezultat specific constând în moartea victimei. Dacă inculpatul, în scopul de a împiedica prinderea, imobilizarea și conducerea sa înaintea autorității a lovit cu un cuțit de mai multe ori în direcția persoanei vătămate, reușind să îi aplice o lovitură în zona inimii și două lovituri în zona anatomică superioară stângă, fapta constituie tentativă la infracțiunea de omor, întrucât îndreptarea conștientă a acțiunii violente spre o zonă vitală a corpului și folosirea cuțitului, obiect apt de a produce moartea, relevă intenția de ucidere *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 4526/2010, www.legalis.ro)*.

Inculpatul a lovit victima în abdomen cu o sticlă spartă, cauzându-i victimei o plagă înjunghiată cu eviscerație de intestin subțire, ceea ce constituie tentativă la infracțiunea de omor *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 107/2010, www.legalis.ro)*.

Fapta inculpatului de a aplica lovituri cu picioarele, cu intensitate și în mod repetat, în capul victimei căzute la pământ în agonie, ulterior momentului la care coinculpatul a aplicat victimei mai multe lovituri cu cuțitul în zona toracică și abdominală, secționându-i artera aortică, constituie tentativă la infracțiunea de omor, și nu infracțiunea de omor în forma consumată, în condițiile în care loviturile aplicate de inculpat, chiar dacă aveau potențial tanato-generator, nu și-au manifestat potențialul, iar loviturile aplicate anterior de coinculpat au cauzat decesul, prin secționarea arterei aortice, independent de intervenția sau de intensitatea loviturilor aplicate de inculpat *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2316/2010, www.legalis.ro)*.

1.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea obligatorie a exercitării unor drepturi prevăzute în art. 66 NCP;

- răspunderea penală este imprescriptibilă, infracțiunea regăsindu-se în enumerarea limitativă prevăzută de art. 153 alin. (2) NCP.

§2. Omorul calificat

2.1. Noțiune

- omorul calificat (art. 189 NCP) constă în *omorul săvârșit în vreuna din următoarele împrejurări*:

a) cu premeditare;

b) din interes material;

c) pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse;

d) pentru a înlesni sau a ascunde săvârșirea altei infracțiuni;

e) de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor;

f) asupra a două sau mai multor persoane;

g) asupra unei femei gravide;

h) prin cruzimi.

- omorul calificat reprezintă o variantă agravată a omorului simplu (conținutul juridic al infracțiunii de omor simplu este agravat prin elementele circumstanțiale prevăzute de art. 189 NCP).

NCP a renunțat la distincția omor calificat – omor deosebit de grav, reglementând numai omorul calificat; NCP nu reunește în cadrul art. 189 toate circumstanțe agravante speciale prevăzute de C.pen. din 1969 în art. 175 și 176 fiind păstrate numai acele circumstanțe care pot justifica aplicarea pedepsei detențiunii pe viață.

Art. 189 NCP nu a mai preluat din C.pen. din 1969 următoarele elemente agravante[1]:

1. *de la omorul calificat (art. 175 C.pen. din 1969);*

(i) omorul săvârșit asupra soțului sau a unei rude apropiate [art. 175 alin. (1) lit. c) C.pen. din 1969] fapta fiind incriminată ca variantă agravată a omorului în infracțiunea de violențe în familie prevăzută de art. 199 alin. (1) NCP raportat la art. 188 NCP;

(ii) omorul săvârșit profitând de neputința victimei de a se apăra [art. 175 alin. (1) lit. d) C.pen. din 1969], fapta fiind omor simplu, iar la individualizarea pedepsei instanța va reține circumstanța agravantă generală prevăzută de art. 77 lit. e) NCP;

(iii) omorul săvârșit prin mijloace care pun în pericol viața mai multor persoane [art. 175 alin. (1) lit. e) C.pen. din 1969] fapta fiind omor simplu, iar la individualizarea pedepsei instanța va reține circumstanța agravantă generală prevăzută de art. 77 lit. c) NCP;

(iv) omorul săvârșit în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau publice ale victimei [art. 175 alin. (1) lit. f) C.pen. din 1969], fapta constituind infracțiunea de ultraj [art. 257 alin. (1) NCP raportat la art. 188 NCP] sau, după caz, ultraj judiciar [art. 279 alin. (2) NCP raportat la art. 188 NCP];

(v) omorul săvârșit în public [art. 175 alin. (1) lit. i) C.pen. din 1969], fapta fiind omor simplu.

2. *de la omorul deosebit de grav (art. 176 C.pen. din 1969).*

(i) omorul comis pentru a săvârși sau ascunde săvârșirea unei tâlhării sau piraterii [art. 176 alin. (1) lit. d) C.pen. din 1969], deoarece dispoziția art. 189 alin. (1) lit. d) este generală incluzând și această agravantă;

(ii) omorul săvârșit asupra unui magistrat, polițist, jandarm ori asupra unui militar, în timpul sau în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau publice ale acestora [art. 176 alin. (1) lit. f) C.pen. din 1969], fapta constituind infracțiunea de ultraj [art. 257 alin. (1) NCP raportat la art. 188 NCP] sau, după caz, ultraj judiciar [art. 279 alin. (2) NCP raportat la art. 188 NCP];

(iii) omorul săvârșit de către un judecător sau procuror, polițist, jandarm sau militar, în timpul sau în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau publice ale acestora [art. 176 alin. (1) lit. g) C.pen. din 1969], fapta constituind omor simplu în concurs cu purtarea abuzivă sau cercetarea abuzivă.

- infracțiunea de omor calificat nu îmbracă întotdeauna forma unității naturale de infracțiune având în vedere că în cazul omorului comis asupra a două sau mai multe persoane suntem în prezența unei unități legale de infracțiune.

---

[1] În același sens, a se vedea *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 385.

2.2. Elementele circumstanțiale agravante ale omorului calificat

2.2.1. Omorul cu premeditare [art. 189 alin. (1) lit. a) NCP]

- *premeditarea* este hotărârea de a comite infracțiunea, luată înainte de săvârșirea acțiunii sau inacțiunii infracționale[1]; în acest sens instanța supremă[2] a arătat că **premeditarea** presupune îndeplinirea cumulativă a următoarelor **condiții**: **1.** luarea rezoluției infracționale trebuie *să preceadă* cu un interval de timp acțiunea agresivă[3]; **2.** chibzuirea infractorului trebuie să fie suficientă; din probele administrate trebuie să rezulte așadar că infractorul a avut suficient timp *să reflecteze* cu privire la comiterea faptei; nu este necesar ca durata de timp necesară deliberării să fie îndelungată; **3.** hotărârea luată anterior trebuie să se concretizeze în anumite *activități de pregătire*, de natură a înlesni săvârșirea infracțiunii;

- față de aceste condiții reținute constant în jurisprudență, consider că se impune reliefarea unor nuanțe: **a)** nu timpul este de esența premeditării, ci intensitatea, determinarea cu care infractorul dorește să pună în aplicare planul criminal; **b)** condiția existenței unor acte preparatorii materiale în intervalul de timp cuprins între momentul luării hotărârii de a săvârși omorul și momentul executării infracțiunii, ar trebui privită cu o anumită flexibilitate prin raportare la particularitățile fiecărei cauze în care se poate reține existența unei deliberări a infractorului cu privire la modalitatea de comitere a faptei; astfel, este posibil ca în urma actelor de reflecție infractorul să aștepte oportunitatea de a comite omorul, fără a fi necesare efectuarea unor acte materiale de pregătire;

- se va reține acest element circumstanțial agravant chiar și în ipotezele în care infractorul are un nivel de inteligență precar sau suferă de un retard mintal, dar are disceruământul păstrat cu privire la fapta comisă, dacă sunt întrunite condițiile premeditării;

---

[1] În analiza criminologică premeditarea este privită nuanțat nefiind apreciată întotdeauna drept cauză de agravare a omorului. Astfel, încă din secolul al XIX-lea, Garofalo a subliniat că nu se poate stabili o legătură directă între rapiditatea acțiunii criminale și natura corigibilă sau incorigibilă a agentului (*R. Garofalo*, La criminologie, Kessinger Publishing, 2010, p. 406-407).

[2] I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1910/2009 (*www.legalis.ro*).

[3] În doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 325-326) s-a apreciat că în cazul intenției premeditate, autorul ia hotărârea în stare de relativ calm, iar până la momentul punerii ei în executare se scurge un timp mai îndelungat, pe durata căruia hotărârea infracțională se menține și chiar se consolidează și că nu este posibilă stabilirea cu valoare de principiu a limitei minime a intervalului de timp în discuție, totul depinzând de împrejurările concrete, dar acest interval de timp nu poate fi de ordinul minutelor. Deși s-a admis că săvârșirea unei infracțiuni caracterizate de intenție premeditată presupune de regulă și o pregătire a acesteia, indiferent dacă pregătirea îmbracă forma unor acte materiale sau intelectuale, s-a considerat că *premeditarea nu este condiționată de efectuarea unor acte de pregătire, căci ea este posibilă și în cazul unor infracțiuni care nu sunt susceptibile de astfel de acte*. Deopotrivă, s-a opinat că amenințarea repetată în timp a victimei de către inculpat, urmată de comiterea infracțiunii cu care se amenința, poate fi un indiciu al premeditării, însă acesta trebuie coroborat cu alte elemente.

Pentru existența premeditării este necesară îndeplinirea cumulativă a cel puțin două condiții, și anume: luarea rezoluției infracționale să preceadă cu un anumit interval de timp acțiunea agresivă, iar hotărârea mai dinainte luată să se concretizeze în anumite activități de pregătire a infracțiunii, cum ar fi obținerea de informații în legătură cu victima, pândirea acesteia, procurarea de mijloace ori căutarea de complici. Prima cerință presupune trecerea unui interval suficient de timp de la luarea hotărârii infracționale și exteriorizarea acesteia pentru a reflecta asupra săvârșirii faptei și a lua hotărârea în acest scop, precum și o pregătire în vederea comiterii infracțiunii. Or, din împrejurarea că inculpatul, după ce s-a certat cu victima, a amenințat-o, iar după aproximativ 10 minute a revenit înarmat cu un cuțit, nu se poate reține că el a comis omorul cu premeditare, intervalul de timp fiind insuficient pentru pregătirea omorului și exclude ipoteza că inculpatul ar fi meditat cu privire la săvârșirea faptei *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1014/1993, www.legalis.ro)*.

Pentru a se reține premeditarea este necesar să se constate că făptuitorul a luat hotărârea de a săvârși infracțiunea cu suficient timp înainte pentru a avea posibilitatea să reflecteze asupra împrejurărilor, locului și momentului de săvârșire a faptei și de a persista în această hotărâre. Totodată, mai este necesar ca în acest interval de timp să fi întreprins acțiuni specifice de pregătire în acest scop, cum ar fi: pândirea victimei, procurarea de mijloace sau strângerea de informații etc. În situația în care în urma unui conflict avut cu ocazia unei întâlniri întâmplătoare cu victima, făptuitorul se duce acasă și se înarmează cu un cuțit, apoi revine la locul conflictului avut înainte și aplică victimei lovituri de cuțit care se soldează cu moartea acesteia, reținerea faptei ca fiind săvârșită cu premeditare este greșită *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 5155/2001, www.legalis.ro)*.

Pentru a considera că omorul a fost săvârșit cu premeditare, este necesar să se constate că luarea hotărârii de a ucide a premers cu o anumită perioadă de timp săvârșirea faptei, în care autorul să reflecteze și să efectueze acțiuni concrete de pregătire a comiterii infracțiunii. Aceste condiții nu sunt îndeplinite în cazul unei altercații produse în apropierea locuinței inculpatului care, pentru a se răzbuna, a intrat în casă, s-a înarmat cu un cuțit, după care, găsind pe persoana vătămată, a încercat să o ucidă *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1047/1990, www.legalis.ro)*.

Fapta inculpatului care, pe un fond de gelozie, în scop de răzbunare, a luat hotărârea de a ucide victimele – fosta sa soție și prietenul acesteia – s-a înarmat, a pătruns în locuința fostei sale soții, a așteptat sosirea victimelor și, în momentul în care acestea au intrat în locuință, le-a aplicat mai multe lovituri de cuțit, care datorită intervenției unei persoane nu au condus la decesul victimelor, întrunește elementele constitutive ale tentativei la infracțiunea de omor calificat *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2979/2009, www.legalis.ro)*.

- reținerea săvârșirii omorului cu *premeditare nu este incompatibilă cu reținerea stării de provocare*[1];

- se poate reține comiterea omorului cu premeditare indiferent dacă fapta constă într-o acțiune sau într-o omisiune;

- se poate reține și în cazul infracțiunii deviate săvârșite în modalitatea *aberratio ictus* sau *error in personam*;

- nu este posibilă reținerea la omorul comis cu premeditare și a circumstanței agravante prevăzute de art. 77 lit. f) NCP – săvârșirea infracțiunii de omor în stare de intoxicație voluntară cu alcool sau cu alte substanțe psihoactive – când a fost provocată în vederea comiterii infracțiunii [stare de ***intoxicație voluntară preordinată*** (premeditată), *completă ori incompletă*], deoarece pentru reținerea acestei circumstanțe agravante legale este necesar ca premeditarea să nu reprezinte o circumstanță specială agravantă a infracțiunii; pot fi reținute alte circumstanțe agravante dintre cele prevăzute de art. 77 NCP (de pildă, comiterea faptei de trei sau mai multe persoane împreună)[2];

- premeditarea este o ***circumstanță personală***, care nu se răsfrânge asupra celorlalți participanți, cu excepția situației în care participanții au contribuit la realizarea actelor preparatorii cunoscând scopul acestora, când devine o circumstanță reală[3].

---

[1] În sens contrar, a se vedea *Șt. Daneș, V. Papadopol*, Individualizarea judiciară a pedepselor, Ed. Juridică, București, 2004, p. 182. Deopotrivă, în literatura de specialitate (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 397) s-a arătat că „întotdeauna și fără excepție, *provocarea și premeditarea se exclud reciproc*: una presupune o stare de puternică tulburare sau emoție, iar cealaltă o stare de relativ calm, neputând vreodată coexista cele două stări psihice. În aceste situații, «actul provocator» a reprezentat doar un pretext pentru ca autorul să acționeze, fiind o condiționare a pretinsei sale riposte și îndeplinind doar condițiile obiective. În concret, el nu generează starea de puternică tulburare, fapt evidențiat de calmul cu care reacționează inculpatul, motiv pentru care am putea reține premeditarea".

[2] În sens contrar, acceptând posibilitatea reținerii circumstanței agravante prevăzute de art. 77 lit. f) NCP și la această variantă agravată a omorului a se vedea și *F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 435. Autorii au apreciat că „nu se poate vorbi de o suprapunere între circumstanța intoxicației preordinate și premeditare. Astfel, se poate reține circumstanța intoxicației preordinate fără a fi automat întrunite și condițiile premeditării, ba din contră, putem să fim în prezența intenției repentine. (...) Cu alte cuvinte, e posibil, fără doar și poate, să existe circumstanța agravantă a intoxicației preordinate grefate pe fondul unei intenții spontane. Prin urmare, în condițiile în care intoxicația preordinată apare consecutiv unei intenții premeditate (luarea hotărârii de a comite fapta într-o stare de relativ calm și punerea ei în executare după un interval mai lung), nu vedem de ce nu ar putea fi valorificat acest plus de pericol social, evident, prin reținerea ambelor circumstanțe, atât a celei agravante generale, cât și a celei agravante speciale".

[3] În același sens, a se vedea *Șt. Daneș, V. Papadopol*, Individualizarea judiciară a pedepselor, Ed. Juridică, București, 2004, p. 381. În altă opinie (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 268) s-a arătat că „intenția premeditată, ca formă a intenției, rămâne o circumstanță pur subiectivă și se reține doar în cazul subiecților care au acționat în prezența ei. Faptul că autorul a comis infracțiunea în condițiile premeditării, indiferent dacă aceasta este menționată sau nu de norma de incriminare, nu conduce la transmiterea ei participanților, așa cum consideră uneori doctrina noastră. Este adevărat că premeditarea se reține uneori și în cazul participantului care a comis acte de pregătire împreună cu autorul, dar aceasta se întâmplă *nu*

2.2.2. Omorul săvârșit din interes material [art. 189 alin. (1) lit. b) NCP]

- omorul este săvârșit cu un *mobil special* [în impulsul (sentiment, interes) ce l-a determinat pe făptuitor să comită infracțiunea], acela al obținerii de către făptuitor, ***ulterior săvârșirii faptei, în mod direct și pe cale aparent legală***, a unei sume de bani sau a altui folos de natură patrimonială; din probe trebuie să rezulte că la momentul comiterii acțiunii sau inacțiunii infracționale autorul acționa cu acest mobil;

- nu se va reține această agravantă dacă omorul este săvârșit cu alt mobil ori dacă la comiterea faptei autorul nu a avut vreun mobil special, chiar dacă ulterior făptuitorul obține un folos material ca urmare a morții victimei (de pildă, omorul comis de un comerciant față de un competitor de-al său, dar care a fost comis pe fondul unor conflicte de natură personală avute cu victima, chiar dacă în urma omorului făptuitorul obține indirect și un folos material în urma eliminării de pe piață a competitorului); deopotrivă, nu se va reține această formă calificată a omorului dacă numai complicele sau instigatorul, nu și autorul, au avut în vedere un interes material în legătură cu comiterea faptei;

- dacă omorul este săvârșit de autor cu acest *mobil special*, nu prezintă importanță dacă interesul material este personal al autorului omorului sau al unui terț, ori dacă terțul a avut sau nu cunoștință de fapta autorului, ori dacă se afla sau nu într-o relație de rudenie/personală cu autorul, ori dacă a avut sau nu calitatea de participant la comiterea omorului;

- folosul material nu poate fi în niciun caz obținut în contextul spațio-temporal al săvârșirii omorului, adică nu poate consta în deposedarea victimei și imposedarea criminalului în aceleași împrejurări cu comiterea omorului; astfel, în cazul în care omorul ar fi săvârșit în vederea însușirii prin mijloace violente a unor valori, bani sau lucruri se va reține numai agravanta de la art. 189 alin. (1) lit. d) NCP (în concurs cu infracțiunea de tâlhărie), deoarece *folosul material se obține concomitent cu săvârșirea faptei sau imediat după comiterea acesteia*; datorită acestor particularități este incompatibilă reținerea ambelor variante agravate ale omorului pentru încadrarea juridică a unei fapte;

- nu prezintă importanță dacă folosul material a și fost efectiv obținut;

> În privința inculpatului B.A. se constată că instanța de fond a reținut în mod corect că fapta acestuia de a-l determina pe inculpatul B.M.D. să o ucidă pe victima B.N., tatăl inculpatului, în noaptea de 15-16 august 2014, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de instigare la infracțiunea de omor calificat. Critica formulată de inculpat în sensul că nu a săvârșit infracțiunea din interes material, ci din răzbunare, invocând în acest sens relațiile conflictuale avute cu victima este neîntemeiată. În declarația dată de B.A., în calitate de suspect, în faza de urmărire penală, acesta a arătat că pe la începutul lunii august 2014 s-a hotărât să îl omoare pe tatăl său, B.N., pentru că avea nevoie de tot mai

---

pentru că astfel ea s-ar obiectiva, devenind circumstanță reală, ci în considerarea faptului că participantul respectiv a acționat el însuși în baza unei intenții premeditate".

mulți bani pentru a merge să se distreze, și pentru că nu voia să îl omoare cu mâna sa, s-a hotărât să găsească pe altcineva să facă acest lucru. Împrejurările indicate în această declarație au fost confirmate de către B.A., în calitate de inculpat, în faza de urmărire penală în care a arătat că își menține declarația dată anterior și că recunoaște și regretă fapta comisă. Ca urmare, instanța de fond a reținut în mod corect că inculpatul B.A. a urmărit un interes material, respectiv moștenirea tatălui său, astfel că în mod corect a fost reținută agravantă prevăzută de art. 189 alin. (1) lit. b) NCP. Codul penal nu prevede o definiție a interesului material, și ca urmare nu se poate identifica o limitare în interpretarea dispozițiilor art. 189 alin. (1) lit. b) NCP, noțiunea de interes material având o semnificație mai largă atunci când constituie mobilul omorului. Interesul material constituie orice avantaj patrimonial pe care făptuitorul îl poate obține în mod direct de pe urma morții victimei, acesta constând în speță în sumele de bani pe care inculpații B.M.D. și I.S.A. urmau să le primească de la inculpatul B.A. după uciderea tatălui acestuia. Conform înțelegerii dintre inculpați, inculpatul B.A., pentru a-i determina pe inculpații B.M.D. și I.S.A. să comită omorul le-a promis că le va plăti pentru această faptă sumele de 35.000 euro și respectiv 5.000-10.000 euro. Ca urmare, încadrarea juridică a faptelor comise de inculpați este cea dată de dispozițiile art. 188 alin. (1), art. 189 alin. (1) lit. a) și b) NCP *(C.A. Craiova, secția penală, decizia nr. 1617/2015, www.rolii.ro).*

În cazul omorului săvârșit „din interes material", autorul acționează cu convingerea că, săvârșind omorul, interesele sale materiale vor fi satisfăcute pe cale aparent legală ori că banii îi vor reveni de drept *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 1321/1977, în Repertoriu 1976-1980, p. 283).*

Fapta inculpatului de a-și ucide soția, hotărârea de divorț nefiind definitivă, s-a comis cu premeditare și din interes material, întrucât autorul a reflectat asupra curmării vieții victimei, a gândit asupra ascunderii urmelor infracțiunii și a fost preocupat că în urma partajului va rămâne fără o parte din bunuri, despre care afirma că îi aparține în totalitate, soția neavând nicio contribuție *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2047/2008, www.legalis.ro).*

- alături de această agravantă este posibilă reținerea premeditării;

- se poate reține și în cazul infracțiunii deviate săvârșite în modalitatea *aberratio ictus* sau *error in personam*;

- este o ***circumstanță personală***, care nu se răsfrânge asupra celorlalți participanți, cu excepția situației în care toți participanții au acționat în considerarea folosului material sau cunoscându-l.

2.2.3. Omorul săvârșit pentru a se sustrage sau pentru a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse [art. 189 alin. (1) lit. c) NCP]

- în momentul comiterii omorului, făptuitorul trebuie să aibă credința că prin comiterea faptei se va ajunge la sustragerea sa ori a unui terț de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse;

- acțiunea prin care se suprimă viața victimei în scopul sustragerii unui terț de la răspundere penală sau executarea unei pedepse are natura unui act de favorizare a acestuia, care este absorbit în cadrul infracțiunii de omor calificat; în acest caz, infracțiunea de favorizare a făptuitorului nu va putea fi reținută în concurs ideal cu favorizarea făptuitorului; nimic nu împiedică însă reținerea unui concurs real între aceste infracțiuni (de pildă, atunci când prin mai multe acțiuni infracționale, dintre care una este cea de omor, sunt ajutate mai multe persoane să se sustragă răspunderii penale);

- nu prezintă importanță dacă terțul favorizat a avut sau nu cunoștință de comiterea omorului;

- scopul sustragerii trebuie să fie numai urmărit, nu și realizat efectiv; în cazul în care victima este funcționar public ce exercită autoritatea de stat (de pildă, polițist, jandarm, militar), se va reține săvârșirea infracțiunii de ultraj [art. 257 alin. (1) NCP raportat la art. 189 alin. (1) lit. c) NCP], iar dacă este un judecător sau procuror se va reține ultrajul judiciar [art. 279 alin. (1) NCP raportat la art. 189 alin. (1) lit. c) NCP];

- prin *sustragerea de la tragerea la răspundere penală* se înțelege atât sustragerea de la urmărire a făptuitorului în cazul infracțiunilor flagrante, de la aducerea cu mandat la organele de urmărire penală, cât și sustragerea de la activitatea de urmărire penală, de la procedura de arestare preventivă sau de punere în executare a unui mandat de arestare preventivă emis legal de judecătorul de drepturi și libertăți/judecătorul de cameră preliminară[1] sau de instanță, ori sustragerea de la judecata în primă instanță ori în calea ordinară de atac a apelului etc.;

- *executarea unei pedepse* presupune existența unei hotărâri definitive de condamnare la o pedeapsă (detențiune pe viață, închisoare sau amendă); este necesar să nu fi intervenit nicio cauză care înlătură executarea pedepsei sau consecințele condamnării;

- este o ***circumstanță personală*** care nu se răsfrânge asupra celorlalți participanți, cu excepția situației în care toți participanții au acționat în considerarea aceluiași scop.

2.2.4. Omorul săvârșit pentru a înlesni sau ascunde săvârșirea altei infracțiuni [art. 189 alin. (1) lit. d) NCP]

- omorul (*infracțiunea mijloc*) trebuie să fie săvârșit *pentru înlesnirea săvârșirii* unei alte infracțiuni (*infracțiunea scop*); în acest sens, este necesar să existe o hotărâre de a săvârși o infracțiune, luată de o persoană (de însuși făptuitorul, indiferent de forma în care acesta urmează să participe la comiterea faptei, sau de un terț fără participarea făptuitorului); rezoluția infracțională pentru săvârșirea infracțiunii scop trebuie să fie *anterioară* săvârșirii infracțiunii mijloc;

---

[1] Conform art. III din Legea de modificare a NCPP, în toate situațiile în care Codul de procedură penală se referă la *judecătorul de cameră preliminară* se înțelege că referirea se face la *instanța de judecată competentă potrivit legii* (în cadrul noii etape procesuale a verificărilor prealabile la judecata în primă instanță care a luat locul fazei de cameră preliminară, când se procedează la evaluarea legalității și loialității urmăririi penale). În urma intrării în vigoare a Legii de modificare a NCPP, mandatul de arestare preventivă va putea fi emis doar de judecătorul de drepturi și libertăți sau de instanța de judecată.

- este irelevantă natura sau gravitatea infracțiunii scop, legea nefăcând nicio distincție în această privință; așadar, infracțiunea scop poate fi o infracțiune contra persoanei sau contra patrimoniului ori o infracțiune de serviciu etc., care poate fi comisă cu intenție sau praeterintenție;

- nu prezintă importanță pentru reținerea omorului calificat dacă autorul celeilalte infracțiuni este însuși autorul omorului sau o altă persoană a cărei activitate infracțională este înlesnită de autorul omorului; deopotrivă, nu este relevant dacă subiectul pasiv al infracțiunii de omor este o diferit de cel al infracțiunii scop ori dacă ambele infracțiuni au același subiect pasiv;

- dacă atât infracțiunea mijloc, cât și infracțiunea scop este comisă de aceeași persoană, se va reține existența unui concurs real de infracțiuni cu conexitate etiologică;

- pentru reținerea acestei variante agravate, legiuitorul nu impune ca infracțiunea scop să fi fost efectiv săvârșită, aceasta putând rămâne și în faza actelor pregătitoare ori a tentativei; astfel, este suficient ca scopul urmărit să existe la momentul comiterii faptei, chiar dacă nu a fost atins în mod efectiv; dacă scopul urmărit de făptuitor a fost realizat efectiv (infracțiunea scop fiind consumată), se va reține în sarcina făptuitorului un concurs real între infracțiunea de omor calificat și cea comisă ulterior omorului (în ipoteza în care ambele infracțiuni au fost comise de aceeași persoană);

- în sarcina autorului infracțiunii de omor calificat (comis în vederea înlesnirii comiterii unei infracțiuni de către un terț) nu va fi reținută (în concurs ideal) și complicitatea la comiterea infracțiunii subsecvente de către terț, actele de înlesnire/ajutorare fiind incluse în conținutul acestei variante agravate a omorului;

- se va reține această variantă agravată și atunci când omorul este comis *pentru ascunderea săvârșirii* unei infracțiuni (nu a unei contravenții) deja comise ori pentru ascunderea participării la săvârșirea unei infracțiuni; nu prezintă importanță dacă fapta fusese adusă la cunoștința autorităților atât timp cât acțiunea infracțională urmărește în continuare ascunderea săvârșirii infracțiunii;

- se va reține această agravantă și atunci când omorul este comis pentru a săvârși sau ascunde săvârșirea unei tâlhării sau piraterii, ori pentru a ascunde un alt omor săvârșit de același făptuitor;

- este o ***circumstanță personală***, care nu se răsfrânge asupra celorlalți participanți, cu excepția situației în care toți participanții au acționat în considerarea aceluiași scop.

În urma modificării art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP, ori de câte ori norma de incriminare prevede necesitatea existenței unui scop special pentru comiterea infracțiunii în forma de bază sau ca element al variantei agravate a infracțiunii fapta va fi tipică numai dacă este comisă cu **intenție directă**.

Cum în cazul omorului calificat săvârșit pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală ori de la executarea unei pedepse, prevăzut de art. 188 NCP raportat la art. 189 alin. (1) lit. c) NCP scopul special este un element al variantei agravate a infracțiunii, se va reține că fapta trebuie comisă cu intenție directă.

Este necesar a se *stabili că infracțiunea a fost săvârșită în mod efectiv pentru ascunderea altei infracțiuni*. Nu există o astfel de situație în cazul când faptele inculpatului întrunesc elementele laturii subiective și obiective a infracțiunii de omor, alături de alte infracțiuni concomitente urmărind aceeași finalitate *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1681/1990, în C. Sima, Codul penal adnotat, p. 295)*.

Cu referire la infracțiunea săvârșită de inculpatul R.C., instanța constată că acesta a acționat cu intenție indirectă, în sensul că, deși nu a urmărit moartea victimei, a acceptat posibilitatea producerii ei, manifestând o atitudine de indiferență față de un asemenea rezultat, ceea ce l-a determinat să nu curme acțiunea începută – de târâre a victimei, agățată de autoturismul condus, deplasarea realizându-se în viteză. Elementul material al laturii obiective al infracțiunii de omor în cazul de față s-a realizat prin acțiunea inculpatului care a demarat în viteză și a parcurs aproximativ 30-40 m, cu victima agățată de stâlpul autoturismului față stângă, care îi cerea să oprească autovehiculul; abia după ce victima a căzut, inculpatul recurent nominalizat a oprit. Fapta a fost săvârșită în scopul ascunderii săvârșirii tâlhăriei asupra persoanei vătămate I.S., ceea ce atrage incidența variantei agravate a omorului *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 839/2012, www.scj.ro)*.

1. Fapta inculpatului care, intrând în locuința victimei cu consimțământul acesteia și profitând de un moment în care victima nu era de față, i-a sustras o sumă de bani și, fiind surprinsă de victimă, a agresat-o în scopul păstrării sumei de bani, iar pentru a ascunde săvârșirea infracțiunii de tâlhărie a ucis-o, constituie atât infracțiunea de omor (*calificat* – n.n.) săvârșită pentru a ascunde comiterea unei tâlhării, cât și infracțiunea de tâlhărie, aflate în concurs real.

2. Uciderea victimei în aceste condiții nu întrunește și elementele constitutive ale infracțiunii de omor calificat săvârșit din interes material, întrucât uciderea victimei a avut loc ca urmare a unei rezoluții infracționale spontane, în scopul de a ascunde săvârșirea infracțiunii de tâlhărie, nefiind determinată de un interes material. În acest caz, inculpatul a săvârșit omorul fără a avea reprezentarea foloaselor materiale pe care le-ar dobândi în urma morții victimei, fără a avea convingerea că interesul său material ar fi satisfăcut pe cale legală sau că lucrurile victimei îi vor reveni de drept *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2080/2007, www.legalis.ro)*.

Curtea opinează că în mod corect s-a dispus înlăturarea agravantei prevăzută de art. 189 alin. (1) lit. b) NCP, câtă vreme din niciuna din probele administrate în cauză nu rezultă că inculpatul a comis infracțiunea de omor cu mobilul de a obține ulterior săvârșirii faptei, în mod direct și pe cale aparent legală, un folos patrimonial. Din probele administrate în cauză rezultă că folosul material a fost obținut de către inculpat în contextul spațio-temporal al săvârșirii omorului, iar nu ulterior acestuia. Având în vedere încadrarea juridică reținută de prima instanță, Curtea consideră necesar să sublinieze în acest context că spre deosebire de omorul comis din interes material [art. 189

alin. (1) lit. b) NCP], în cazul omorului comis pentru a săvârşi sau a ascunde săvârşirea unei tâlhării [art. 189 alin. (1) lit. d) NCP] folosul patrimonial se obţine în contextul spaţio-temporal al săvârşirii omorului (concomitent cu uciderea victimei sau imediat după comiterea omorului), când făptuitorul deposedează victima de bunurile pe care aceasta le avea asupra ei sau de bunurile care nu îi aparţineau, dar cu privire la care asigura paza sau pe care le gestiona. Curtea apreciază că prima instanţă a reţinut în mod neîntemeiat agravanta prevăzută de art. 189 alin. (1) lit. d) NCP. Astfel, agravanta prevăzută de art. 189 alin. (1) lit. d) NCP se poate reţine fie atunci când omorul se află în conexitate etiologică cu o altă infracţiune, respectiv atunci când omorul (*infracţiunea mijloc*) este săvârşită pentru a înlesni comiterea unei alte infracţiuni (*infracţiunea scop*), fie atunci când omorul se află în conexitate consecvenţională cu o altă infracţiune, omorul (*infracţiunea efect*) fiind comis pentru a ascunde sau împiedica descoperirea unei alte infracţiuni (*infracţiune cauză*). Deşi a reţinut această agravantă, instanţa de fond nu a precizat în mod concret care sunt probele din care rezultă că inculpatul a comis omorul pentru a înlesni comiterea infracţiunii de tâlhărie sau că omorul a fost comis pentru a ascunde sau împiedica descoperirea infracţiunii de tâlhărie şi nici care sunt probele din care rezultă că rezoluţia infracţională a inculpatului pentru săvârşirea infracţiunii scop a fost *anterioară* săvârşirii infracţiunii mijloc. În plus, prima instanţă nu a precizat nici care din cele două teze ale art. 189 alin. (1) lit. d) NCP este aplicabilă în cauză. De asemenea, prima instanţă a apreciat că fapta inculpatului RS, care în noaptea de 4/5 martie 2018, prin întrebuinţarea de violenţe fizice asupra victimei, pe timp de noapte, a sustras cantitatea de 318 pachete ţigarete, precum şi sumele de bani indicate în constituirea de parte civilă formulată de SC R Co SRL întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de tâlhărie calificată, prevăzută de art. 234 alin. (1) lit. d) NCP.

Or, pentru reţinerea infracţiunii de tâlhărie prevăzute de art. 233 teza I NCP, în cazul căreia violenţa (acţiunea adiacentă) precede sau însoţeşte furtul (acţiunea principală), elementul subiectiv constă în voinţa şi intenţia autorului de a efectua atât acţiunea principală, cât şi acţiunea adiacentă, ceea ce presupune că inculpatul prevede şi urmăreşte să comită furtul prin întrebuinţarea de violenţe sau ameninţări sau punerea victimei în stare de inconştienţă ori în neputinţă de a se apăra. În speţă, din niciuna din probele administrate în cauză nu rezultă că inculpatul a luat hotărârea de a sustrage ţigările şi banii aparţinând persoanei vătămate SC R Co SRL Satu Mare, respectiv telefonul şi bijuteriile victimei, prin întrebuinţarea de violenţe sau prin punerea victimei în stare de inconştienţă ori în neputinţă de a se apăra. (...) Din modul în care s-au succedat evenimentele rezultă în mod evident că inculpatul nu a exercitat actele de violenţă asupra victimei pentru a o aduce în stare de inconştienţă sau neputinţă de a se apăra în scopul sustragerii ţigărilor şi banilor din bar, a telefonului şi bijuteriilor victimei, rezoluţia infracţională în acest sens fiind luată de inculpat ulterior momentului în care a încetat agresiunile asupra victimei, relevant fiind faptul că, după ce s-a spălat pe mâini, inculpatul s-a deplasat în camera unde era cazat, şi-a luat bagajele şi s-a întors în bar. (...) Curtea consideră că această rezoluţie, de a sustrage pachetele de ţigări şi banii din bar, respectiv bijuteriile şi telefonul victimei, a fost o rezoluţie distinctă,

luată în mod cert ulterior comiterii agresiunilor asupra victimei, agresiuni care nu au fost comise în acest scop, ci ca urmare a conflictului care a intervenit între inculpat şi victimă. Totodată, Curtea constată că din probele administrate în cauză nu rezultă că inculpatul ar fi sustras bunurile în scopul ascunderii comiterii infracţiunii de omor. În aceste condiţii, Curtea apreciază, pe de o parte, că în cauză în sarcina inculpatului nu se poate reţine comiterea infracţiunii de tâlhărie calificată, ci cea de furt calificat, iar pe de altă parte, că nu suntem în prezenţa nici a unei conexităţi etiologice, întrucât inculpatul nu a luat rezoluţia de a comite actele de agresiune asupra victimei (*infracţiunea mijloc*) pentru a înlesni comiterea infracţiunii de furt (*infracţiune scop*) şi nici nu a luat rezoluţia de a comite infracţiunea de furt anterior comiterii agresiunilor ce au avut drept urmare decesul victimei şi nici a unei conexităţi consecvenţionale, inculpatul neluând rezoluţia de a săvârşi infracţiunea de furt (*infracţiunea efect*) pentru a ascunde comiterea infracţiunii de omor (*infracţiune cauză*) *(C.A. Oradea, secţia penală, decizia nr. 144/2019, nepublicată).*

2.2.5. Omorul săvârşit de către o persoană care a mai comis anterior o infracţiune de omor sau o tentativă la infracţiunea de omor [art. 189 alin. (1) lit. e) NCP]

- potrivit art. 242 LPANCP, în aplicarea dispoziţiilor art. 189 alin. (1) lit. e) NCP, *prin infracţiune de omor comisă anterior* se înţelege orice faptă de ucidere a unei persoane, săvârşită cu intenţie directă sau indirectă, cu excepţia infracţiunilor prevăzute la art. 190 şi 200 NCP;

- făptuitorul trebuie să mai fi săvârşit anterior o infracţiune de omor, omor calificat, ultraj sau ultraj judiciar – în forma în care absoarbe omorul (potrivit NCP), respectiv o infracţiune de omor, omor calificat sau omor deosebit de grav (potrivit C.pen. din 1969) în forma tentativei sau ca infracţiune consumată, fie ca autor, fie ca instigator sau complice;

- în mod întemeiat s-a apreciat în doctrină[1] că se va reţine această agravantă a omorului chiar dacă subiectul pasiv al tentativei la omor coincide cu subiectul pasiv al faptei ulterioare de omor, cu condiţia ca cele două fapte să fie comise în baza unor rezoluţii infracţionale distincte şi la un interval de timp suficient pentru a se putea individualiza, astfel încât tentativa să nu fie absorbită de fapta consumată;

- nu se va reţine această agravantă dacă anterior fusese comisă o infracţiune de ucidere ori vătămare a nou-născutului de către mamă, o ucidere din culpă sau ucidere la cererea victimei, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, ori o altă infracţiune care a avut ca urmare praeterintenţionată moartea victimei;

- spre deosebire de omorul săvârşit asupra a două sau mai multe persoane, în cazul acestei agravante faptele de omor ***sunt săvârşite în împrejurări diferite***, nu în aceeaşi împrejurare;

- dacă, cu aceeaşi ocazie, după o încercare nereuşită de a ucide o persoană, prin aplicarea unei lovituri de cuţit, făptuitorul repetă lovitura şi, de data aceasta, suprimă viaţa victimei, tentativa se absoarbe în omorul consumat;

---

[1] *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 389.

- în mod tradițional, în doctrină s-a apreciat că nu prezintă importanță dacă pentru primul omor a intervenit o cauză de înlăturare a răspunderii penale; consider că această opinie este desuetă având în vedere că în istoria legislației penale române nu a fost reținută vreo lege de amnistie sau grațiere care să vizeze infracțiunile de omor; în plus, răspunderea penală pentru infracțiunea de omor este imprescriptibilă[1];

- este însă necesar ca în privința omorului anterior să nu existe o cauză justificativă sau de neimputabilitate care să aibă ca efect înlăturarea caracterului penal al faptei;

- nu prezintă relevanță faptul că la individualizarea pedepsei pentru omorul anterior au fost reținute circumstanțe atenuante;

- în cazul în care pentru omorul anterior (faptă tentată sau consumată) a fost pronunțată o hotărâre definitivă de condamnare la data realizării noii acțiuni sau inacțiuni prin care a fost suprimată viața, această ultimă faptă va constitui un omor calificat prevăzut de art. 189 alin. (1) lit. e) NCP, săvârșită în stare de recidivă postcondamnatorie sau postexecutorie;

- prin decizia nr. **17/HP/2018**, Înalta Curte de Casație și Justiție a apreciat că în cazul săvârșirii unei noi infracțiuni de omor sau tentative la infracțiunea de omor, reabilitarea ori împlinirea termenului de reabilitare cu privire la persoana condamnată definitiv care a comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor *nu împiedică* reținerea elementului circumstanțial agravant prevăzut în art. 189 alin. (1) lit. e) NCP[2];

- în situația în care pentru acuzația de omor anterioară (faptă tentată sau consumată) nu a fost pronunțată o hotărâre definitivă la data comiterii unui nou omor, nu este exclusă posibilitatea reținerii variantei agravante prevăzut de art. 189 alin. (1) lit. e) NCP, dacă până la data judecării uneia dintre fapte prezumția de nevinovăție de care beneficia inculpatul în raportat de cealaltă acuzație de omor a fost înlăturată prin pronunțarea unei hotărâri definitive de condamnare (de pildă, criminalul ucide în aceeași săptămână două persoane, fiind trimis în judecată în cauze diferite; dacă prima cauză se soluționează mai repede, fiind pronunțată o hotărâre definitivă de condamnare, ulterior în cealaltă cauză se poate reține comiterea omorului calificat); așadar, omorul

---

[1] Chiar și pentru faptele comise înainte de declararea ca imprescriptibilă a răspunderii penale pentru infracțiunea de omor nu poate fi reținută o asemenea opinie având în vedere jurisprudența Curții Europene potrivit căreia după împlinirea termenului de prescripție a răspunderii penale orice constatare a vinovăției unei persoane contravine exigenței prevăzute de art. 6 parag. 2 referitoare la prezumția de nevinovăție.

[2] Soluția obligatorie a instanței supreme o apreciez ca fiind eronată, deoarece, spre deosebire de C.pen. din 1969, NCP face referire la o infracțiune de omor cu privire la care dispunerea reabilitării face ca aceasta să nu mai fie aptă să producă consecințe sau efecte juridice, iar nu la un omor privit ca fapt material (realitate faptică). În mod surprinzător, Înalta Curte de Casație și Justiție a anihilat efectele reabilitării prin opunerea autorității de lucru judecat a hotărârii definitive de condamnare invocând faptul că asupra acestor chestiuni nu se mai poate statua decât într-o cale de atac extraordinară. Or, este evident că în analiza ce ar trebui efectuată nu se pune în discuție autoritatea de lucru judecat a hotărârii definitive de condamnare pentru prima infracțiune de omor, aceasta nefiind afectată prin analiza efectelor pe care reabilitarea le poate produce asupra consecințelor condamnării definitive.

anterior poate fi concurent cu omorul calificat prevăzut de art. 189 alin. (1) lit. e) NCP, nefiind necesar ca în toate cazurile acesta din urmă să fie comis în stare de recidivă;

- este o ***circumstanță personală***, care nu se răsfrânge asupra celorlalți participanți; va putea fi reținută și cu privire la participanți dacă și aceștia se află în situația de a fi săvârșit anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor.

Este necesar fie să existe o condamnare anterioară definitivă a inculpatului pentru prima faptă, fie ca ambele omoruri, comise în împrejurări diferite, să fie judecate împreună, în condițiile concursului. Existența la data condamnării inculpatului pentru omor a unui alt proces în curs pentru săvârșirea anterioară de către același inculpat a unei alte infracțiuni de omor nu îndreptățește condamnarea acestuia pentru varianta calificată a omorului *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 5117/2002, www.legalis.ro)*.

Faptul că omorul săvârșit anterior constituie cauză de agravare a ultimului omor nu este de natură a înlătura, pentru argumentul că aceeași cauză ar constitui o dublă agravare, aplicarea prevederilor legale referitoare la recidivă sau concurs de infracțiuni, deoarece nicio dispoziție legală nu exceptează de la aplicarea acestor prevederi situațiile în care primul termen al recidivei sau infracțiunea concurentă constituie o cauză de agravare a ultimei infracțiuni *(Tribunalul Suprem, decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 4 din 28 mai 1970, în CD. 1970, p. 200)*.

2.2.6. Omorul săvârșit asupra a două sau mai multor persoane [art. 189 alin. (1) lit. f) NCP]

- este necesar ca acțiunea, comisă cu intenția directă sau indirectă de a ucide, să fie îndreptată împotriva a două sau mai multe persoane și să aibă ca rezultat decesul a cel puțin două dintre ele, *în aceeași împrejurare ori cu aceeași ocazie*[1], indiferent dacă aceasta se realizează printr-o unică acțiune sau inacțiune, ori prin acțiuni sau inacțiuni diferite; unitatea legală este dată de unitatea de împrejurare;

- dacă în urma activității infracționale *niciuna dintre victime nu decedează*, se va reține săvârșirea unei tentative la infracțiunea de omor calificat prevăzută de art. 189 alin. (1) lit. f) NCP;

- ca excepție, în ipoteza în care, după exercitarea actelor violente asupra a două persoane în scopul uciderii acestora, în aceeași împrejurare, autorul se desistă și transportă pe una dintre victime la spital, unde în urma acordării îngrijirilor medicale viața acesteia este salvată, nu se va reține tentativa la infracțiunea de omor calificat, ci o tentativă la omor simplu față de prima victimă (asumând că aceasta nu a decedat) în concurs cu infracțiunea contra integrității corporale consumată cu privire la victima care a fost salvată ca urmare a intervenției autorului[2];

---

[1] A se vedea Decizia de îndrumare a Tribunalului Suprem nr. 4/1970.

[2] În același sens, *F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 510, care arată că în cazul infracțiunilor complexe, în structura cărora intră două fapte omogene incriminate distinct, desistarea cu ocazia comiterii uneia dintre ele face să dispară unitatea infracțiunii complexe.

- în situația în care acțiunea îndreptată împotriva a două persoane, cu intenția directă sau indirectă de a le ucide, are ca rezultat *moartea unei singure victime*, nu se poate reține existența agravantei determinate de pluralitatea de victime la care se referă art. 189 alin. (1) lit. f) NCP, ci o singură infracțiune consumată de omor, prevăzută în art. 188 NCP, respectiv de omor calificat, prevăzută în art. 189 alin. (1) cu excepția lit. f) NCP în concurs cu tentativa la una dintre aceste infracțiuni;

- atunci când acțiunea îndreptată împotriva a trei sau mai multe persoane, cu intenția directă sau indirectă de a ucide, are ca rezultat *moartea a cel puțin două victime*, se va reține o singură infracțiune de omor calificat prevăzută de art. 189 alin. (1) lit. f) NCP, tentativa fiind absorbită în forma consumată a omorului;

- în ipoteza în care acțiunea îndreptată împotriva a trei sau mai multe persoane, cu intenția directă sau indirectă de a ucide, are ca rezultat *moartea doar a unei persoane* se va reține o singură infracțiune consumată de omor, prevăzută în art. 188 NCP, respectiv de omor calificat, prevăzută în art. 189 alin. (1) cu excepția lit. f) NCP, în concurs cu tentativa la omor calificat prevăzută de art. 189 alin. (1) lit. f) NCP;

- în situația în care acțiunea îndreptată împotriva a trei sau mai multe persoane, cu intenția directă sau indirectă de a ucide produce decesul a două sau mai multe persoane, se va reține numai infracțiunea de omor calificat, art. 189 alin. (1) lit. f) NCP, fără a fi incidentă și circumstanța agravantă prevăzută de art. 77 lit. c) NCP, care presupune comiterea unui omor simplu (art. 188 NCP), când este necesar ca urmarea acestei fapte să fie *moartea unei singure persoane*;

- în cazul în care se produce decesul a două sau mai multe persoane nu va putea fi reținută și circumstanța agravantă prevăzută de art. 77 lit. c) NCP (comiterea faptei prin metode sau mijloace de natură să pună în pericol alte persoane)[1];

- este o ***circumstanță reală*** care se răsfrânge asupra participanților în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

Fapta inculpatului de a fi tras cu o armă automată asupra a trei persoane, urmând să le ucidă, constituie – chiar în cazul în care numai una dintre ele a fost lovită, dar fără a fi ucisă – tentativa la infracțiunea de omor calificat art. 189 alin. (1) lit. f) NCP [*în hotărâre omor deosebit de grav prevăzută în art. 176 alin. (1) lit. b) C.pen. din 1969* – n.n.], iar nu la aceea de omor simplu. Împrejurarea că doar una dintre cele trei persoane vizate a fost atinsă, precum și faptul că niciuna dintre ele nu a fost omorâtă nu au relevanță decât pentru a distinge între forma tentată și forma consumată a infracțiunii de omor calificat art. 189 alin. (1) lit. f) NCP [*în hotărâre omor deosebit de grav prevăzut în art. 176 alin. (1) lit. b) C.pen. din 1969* – n.n.] *(Trib. Suprem, secția militară, decizia nr. 37/1980, în Repertoriu 1981-1985, p. 287).*

În cazul în care, în urma unei agresiuni săvârșite cu intenția de a ucide două persoane, una dintre victime moare, iar viața celeilalte este salvată, există concurs între infracțiunea consumată de omor și tentativa la infracțiunea de

[1] În sensul reținerii acestei circumstanțe agravante și în cazul omorului calificat prevăzut de art. 189 alin. (1) lit. f) NCP a se vedea *F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 428.

omor. Fapta constituie infracțiune unică de omor calificat (*în hotărâre omor deosebit de grav* – n.n.) săvârșită asupra a două sau mai multor persoane numai dacă toate victimele decedează și tentativă la infracțiunea de omor calificat (*în hotărâre omor deosebit de grav* – n.n.) asupra a două sau mai multor persoane numai dacă infracțiunea a rămas în fază de tentativă în raport cu toate victimele *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3507/2002, www.legalis.ro)*.

2.2.7. Omorul săvârșit asupra unei femei gravide [art. 189 alin. (1) lit. g) NCP]

- trebuie să existe o sarcină indiferent de natura sau vârsta acesteia, iar infractorul să fi știut de aceasta; se va reține această agravantă și atunci când făptuitorul trebuia și putea să cunoască starea de graviditate;

- nu se va putea reține această agravantă, ci omorul simplu sau, după caz, omorul calificat (prin raportare la alte elemente circumstanțiale de agravare prevăzute de art. 189 NCP) dacă infractorul nu cunoaște starea de graviditate a victimei, inclusiv în ipoteza în care se află în condițiile unei erori (vincibile sau invincibile) cu privire la această circumstanță;

- nu se va putea reține forma consumată a omorului calificat în această variantă agravată în cazul în care în urma acțiunii infracționale apte să suprime viața decedează numai fătul, nu și femeia însărcinată;

- în cazul infracțiunii deviate săvârșite în modalitatea *aberratio ictus* sau *error in personam, nu se va reține această variantă agravată*, omorul fiind simplu dacă nu sunt reținute alte forme ale omorului calificat;

- nu se va reține această variantă agravată nici în ipoteza în care infractorul credea, în mod neîntemeiat, că victima este însărcinată;

- spre deosebire de infracțiunea de întreruperea cursului sarcinii [art. 201 alin. (3) NCP] care a avut ca urmare praeterintenționată moartea victimei, în acest caz făptuitorul acționează cu intenție directă sau indirectă în vederea suprimării vieții femeii gravide, acceptând totodată încetarea ireversibilă a dezvoltării intrauterine a copilului conceput, dar nenăscut;

- este o ***circumstanță reală*** care se răsfrânge asupra tuturor participanților care au cunoscut-o.

Uciderea unei femei gravide constituie omor calificat (în hotărâre omor deosebit de grav) numai dacă infractorul a cunoscut, în momentul săvârșirii infracțiunii, starea de graviditate a victimei. În caz contrar, elementul circumstanțial de agravare nu operează, fiind aplicabile prevederile referitoare la eroarea de fapt. Cunoașterea stării de graviditate a victimei se poate realiza atât obiectiv, atunci când victima se prezintă într-o stare care nu lasă nicio îndoială asupra situației de femeie gravidă, cât și subiectiv, atunci când această situație a fost adusă la cunoștința infractorului *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 4245/2007, www.legalis.ro)*.

2.2.8. Omorul săvârșit prin cruzimi [art. 189 alin. (1) lit. h) NCP]

- în mod constant în literatura de specialitate se apreciază că prin folosirea de *cruzimi* se înțelege utilizarea unor mijloace și procedee *feroce* care depășesc în inten-

sitate pe cele proprii acțiunii de a ucide și care cauzează victimei mari suferințe (fizice sau psihice), prelungite în timp, determinând *oroare* și revoltă în psihicul celor care iau cunoștință de faptă; trebuie să existe o legătură de cauzalitate între actele de cruzime și decesul victimei;

- cele două elemente esențiale în analiza conceptului de *cruzimi* – ***ferocitatea și oroarea*** – au fost reținute și în practica instanței supreme care a arătat că: „Omorul săvârșit prin cruzimi presupune, *pe de o parte, ferocitatea* acțiunii de ucidere, prin procedee cauzatoare de suferințe prelungite și de maximă intensitate, iar, *pe de altă parte, provocarea unui sentiment de oroare* persoanelor care au cunoștință de fapta de omor și de procedeele folosite" *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3505/2008, www.legalis.ro)*;

- față de natura reală a circumstanței *consider că de esența noțiunii de cruzimi este doar ferocitatea* autorului, aceasta fiind cea care conduce la reținerea caracterului calificat al omorului; apreciez că oroarea este doar repercusiunea ferocității faptei, iar nu o condiție cumulativă ce trebuie analizată alături de *ferocitate* pentru reținerea cruzimilor sau o cerință alternativă ferocității pentru ipoteza în care nu se poate reține utilizarea unor mijloace și procedee care depășesc în intensitate pe cele proprii acțiunii de a ucide și care cauzează victimei mari suferințe (fizice sau psihice), prelungite în timp (de exemplu, în cazul în care făptuitorul luptându-se cu victima îi taie gâtul cu o singură lovitură de cuțit, iar imaginea victimei decedate produce oroare în comunitate locală în care a avut loc crima);

- actele de cruzime trebuie să existe *înainte de decesul victimei* sau *înainte ca făptuitorul să fi cunoscut decesul victimei*; nu prezintă importanță dacă victima a fost conștientă sau nu pe întreaga perioadă în care autorul a acționat cu ferocitate;

- nu se poate reține circumstanța agravantă a săvârșirii infracțiunii prin acte de cruzime, prevăzută de art. 77 lit. b) teza I NCP, ce constituie un element caracteristic al formei calificate a infracțiunii de omor calificat prevăzută de art. 189 alin. (1) lit. h) NCP; însă, în ipoteza în care omorul este comis atât prin cruzimi, cât și prin supunerea victimei la tratamente degradante, se va reține incidența dispozițiilor art. 77 lit. b) teza a II-a NCP;

- este o ***circumstanță reală*** care se răsfrânge asupra tuturor participanților care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

Noțiunea de *cruzimi* prezintă două înțelesuri: *unul intrinsec acțiunii de ucidere*, constând în întrebuințarea de către făptuitor a unor metode inumane și inutile de chinuire a victimei înainte de deces, *și altul extrinsec acțiunii de ucidere*, constând în agravanta socială a actului de ucidere, respectiv în aptitudinea lui de a inspira oroare și groază celor care au cunoștință de el și de procedeele folosite. Legiuitorul are în vedere ambele înțelesuri ale noțiunii de cruzime. Deci, pentru a exista cruzime în sensul legii, trebuie îndeplinite următoarele *condiții: a) ferocitatea sau sadismul făptuitorului*. Actele sadice de ucidere sunt acele acte care folosesc procedee cauzatoare de suferințe prelungite și de maximă intensitate, având ca rezultat, în afară de suprimarea vieții victimei, și chinuirea ei fizică sau morală; *b) provocarea unui sentiment de oroare*. Procedeele folosite de infractor pentru săvârșirea omorului trebuie să fie

de natură să provoace și sentimentul de oroare sau groază, însoțit de reflecții asupra josniciei și neomeniei infractorului. Pentru încadrarea faptei în omor prin cruzimi nu interesează dacă cruzimile au condus, *eo ipso*, la moartea victimei ori dacă făptuitorul le-a utilizat numai pentru chinuirea victimei înainte de a o ucide. Ceea ce interesează este, însă, ca ele să fie comise anterior momentului consumativ al omorului. În cauză, în condițiile în care inculpatul a conceput și executat fapta în așa fel încât a produs victimei suferințe mari, prelungite în timp, care au depășit cu mult suferințele inerente acțiunii de ucidere (aceasta după ce i-a „aplicat multiple lovituri pe toată suprafața corpului", iar victima a căzut la pământ, a luat două chingi și a legat-o de picioare și de mâini, iar apoi de un stâlp ce susținea bolta de vie, la o înălțime de aproximativ 1,20 m, unde a rămas imobilizată și în viață până la sosirea lucrătorilor de poliție și a ambulanței, aceasta din urmă decedând la spital după aproximativ două ore), este îndeplinită condiția de agravare a omorului *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2836/2013, www.scj.ro)*.

Omorul se consideră săvârșit prin cruzimi atunci când făptuitorul a conceput și executat fapta în așa fel încât a produs victimei suferințe mari, prelungite în timp, care depășesc cu mult suferințele inerente acțiunii de ucidere. Fapta de a arunca un proiectil inflamabil prin geamul unui imobil, provocând arsuri persoanei aflate în imobil, întrunește elementele constitutive ale tentativei la omor, cu reținerea elementului circumstanțial de agravare referitor la omorul săvârșit prin cruzimi. Utilizarea unei substanțe inflamabile – de natură a cauza suferințe suplimentare victimei, întrucât, în caz de incendiere, decesul nu survine instantaneu sau la scurt timp, ci după o suferință prelungită, de intensitate deosebită, determinată de arsurile corporale – se încadrează în noțiunea de „cruzimi" *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 84 din 13 ianuarie 2014, www.scj.ro)*.

Prin *cruzimi* se înțelege nu numai provocarea de suferințe fizice victimei – suferințe care, de altfel, de cele mai multe ori ar fi imposibil de stabilit – ci și aspectul de ferocitate, ieșit din comun, cu care infractorul săvârșește omorul, trezind în conștiința celor ce iau cunoștință de această faptă, un sentiment de oroare *(Trib. Suprem, completul de 7 judecători, decizia nr. 9/1970, în V. Papadopol, M. Popovici, în Repertoriu 1969-1975, p. 309)*.

Aplicarea de numeroase lovituri cu corpuri dure, timp de aproape două ore, asupra capului, trunchiului și membrelor victimei, cu urmarea unor leziuni traumatice pe 40% din suprafața corpului și a decesului acesteia după două ore de la încetarea agresiunii caracterizează fapta ca omor comis prin cruzimi *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1341/2002, www.legalis.ro)*.

Uciderea victimei prin incendiere constituie un omor prin cruzimi (Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 2305/1982, în Repertoriu 1980-1985, p. 212).

Torturarea victimei, timp de peste trei ore, prin lovirea ei cu pumnii, cu picioarele, cu bâta, cu o cărămidă şi, în final, cu toporul, cauzându-i moartea în chinuri şi incendiind apoi cadavrul, constituie fapte de o cruzime ieşită din comun pentru care aplicarea pedepsei detenţiunii pe viaţă este justificată *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1860/2002, www.legalis.ro)*.

Uciderea unei persoane prin lovirea ei cu intensitate de 32 de ori cu cuţitul în faţă, gât, torace, abdomen şi membre, constituie infracţiunea de omor prin cruzimi, deoarece s-au cauzat suferinţe deosebite victimei, fapta a fost săvârşită cu ferocitate şi este de natură a produce un sentiment de oroare *(C.S.J., completul de 9 judecători, decizia nr. 11/2001, www.legalis.ro)*.

Fapta inculpatului de a aplica victimei, pe o durată mare de timp, cu intensitate deosebită, repetate lovituri pe aproape întreaga suprafaţă a corpului, folosindu-se de o bâtă şi de o coadă de târnăcop confecţionate din lemn de esenţă tare şi de a părăsi apoi victima noaptea, pe timp rece, determinându-i astfel încetarea din viaţă după circa 5 ore, în chinuri mari, constituie omor prin cruzimi. Modul în care inculpatul a săvârşit fapta evidenţiază intenţia indirectă de a ucide, specifică infracţiunii de omor, şi nu existenţa intenţiei depăşite, ce caracterizează infracţiunea de loviri cauzatoare de moarte *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 740/1998, www.legalis.ro)*.

2.3. Formele infracţiunii

- actele preparatorii: sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- tentativa este incriminată; se poate reţine tentativa idonee imperfectă (întreruptă) sau tentativa idonee perfectă;

- consumarea: în momentul morţii victimei;

- existenţa unei pluralităţi de elemente circumstanţiale nu conduce la reţinerea concursului de infracţiuni, fapta săvârşită reprezentând o infracţiune unică.

2.4. Pedeapsa

- detenţiunea pe viaţă sau închisoarea de la 15 la 25 de ani şi interzicerea obligatorie a exercitării unor drepturi prevăzute în art. 66 NCP;

- răspunderea penală este imprescriptibilă, infracţiunea regăsindu-se în enumerarea limitativă prevăzută de art. 153 alin. (2) NCP.

§3. Uciderea la cererea victimei

3.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în uciderea săvârşită la cererea explicită, serioasă, conştientă şi repetată a victimei care suferea de o boală incurabilă sau de o infirmitate gravă atestată medical, cauzatoare de suferinţe permanente şi greu de suportat;

- în jurisprudenţa Curţii Europene se remarcă două categorii de cauze: pe de o parte cele în care reclamanţii sau rudele lor au invocat dreptul de a muri, în temeiul mai multor articole din Convenţia europeană[1], iar, pe de altă parte, cele în care reclamanţii contestau administrarea sau sistarea definitivă a unui tratament[2].

- în cauza *Pretty c. Regatului Unit*[3], Curtea Europeană a arătat că art. 2 este redactat în alţi termeni decât, spre exemplu, art. 11 din Convenţia europeană, care reglementează nu numai dreptul la liberă asociere, ci şi aspectul negativ al acestuia – dreptul de a nu fi forţat la a se asocia. Art. 2 nu are nicio legătură cu calitatea vieţii sau cu ceea ce o persoană alege să facă cu viaţa sa. Aceste aspecte sunt recunoscute a fi fundamentale pentru condiţia umană, astfel încât necesită o protecţie faţă de ingerinţele statului, ce se poate regăsi în alte articole din Convenţia europeană sau din alte instrumente internaţionale. Art. 2 nu poate, fără a risca o distorsiune de limbaj, să fie interpretat în sensul că ar conferi un drept diametral opus dreptului la viaţă, anume dreptul de a muri; el nu poate crea un drept la autodeterminare, potrivit

---

[1] În cauza *Sanles Sanles c. Spaniei* reclamanta a invocat, în temeiul art. 2, art. 3, art. 5, art. 6, art. 8, art. 9 şi art. 14 din Convenţia europeană, dreptul la o moarte demnă, în numele cumnatului ei, tetraplegic, care dorea să îşi pună capăt zilelor cu asistenţa unor terţi şi care a decedat înainte de introducerea cererii. Curtea Europeană a respins cererea ca fiind incompatibilă *ratione personae* cu dispoziţiile CEDO. În cauza *Pretty c. Regatului Unit*, reclamanta suferea de o boală neurodegenerativă incurabilă, în fază terminală şi se plângea, invocând art. 2, art. 3, art. 8, art. 9 şi art. 14 CEDO că soţul ei nu o putea ajuta să se sinucidă fără să facă obiectul urmăririi penale din partea autorităţilor britanice. Curtea Europeană a concluzionat că nu au fost încălcate aceste articole. Cauzele *Haas c. Elveţiei* şi *Koch c. Germaniei* priveau sinuciderea asistată şi reclamanţii invocau art. 8 CEDO. În cauza *Haas*, în care reclamantul, care suferea de mult timp de o gravă tulburare afectivă bipolară, dorea să îşi pună capăt zilelor şi se plângea că nu putea să îşi procure, fără reţetă medicală, substanţa letală necesară în acest scop, Curtea Europeană a concluzionat că nu a fost încălcat art. 8. În cauza *Koch*, reclamantul pretindea că refuzul autorizării soţiei sale (paralizată şi sub ventilaţie artificială) să îşi procure o doză letală de medicamente, care să îi permită să îşi pună capăt zilelor, a adus atingere dreptului acesteia, precum şi propriul lui drept, la respectarea vieţii lor private şi de familie. De asemenea, acesta se plângea de refuzul instanţelor naţionale de a examina fondul cererilor sale, iar Curtea Europeană a constatat încălcarea art. 8 doar în această privinţă.

[2] În cauza *Glass* c. *Regatului Unit*, reclamanţii se plângeau de administrarea de diamorfină copilului lor bolnav, fără consimţământul acestora, de către medicii spitalului, precum şi de menţiunea „a nu resuscita", care figura în dosarul acestuia. În decizia sa din 18 martie 2003, citată anterior, Curtea a declarat vădit nefondată cererea lor întemeiată pe art. 2 CEDO şi, în hotărârea sa din 9 martie 2004, a constatat încălcarea art. 8 CEDO. În cauza *Burke c. Regatului Unit* reclamantul suferea de o boală neurodegenerativă incurabilă şi îi era teamă că directivele aplicabile în Regatul Unit nu pot determina, la momentul necesar, sistarea definitivă a hidratării şi a alimentaţiei sale artificiale. Curtea Europeană a declarat inadmisibilă cererea întemeiată pe art. 2, art. 3 şi art. 8 CEDO, fiind în mod vădit neîntemeiată. În cauza *Ada Rossi ş.a. c. Italiei*, Curtea a declarat incompatibilă *ratione personae* cererea formulată de persoanele fizice şi asociaţiile care se plângeau, în temeiul art. 2 şi art. 3 CEDO, de efectele negative pe care le putea avea, în privinţa acestora, executarea unei hotărâri a Curţii de Casaţie din Italia, care autoriza sistarea definitivă a hidratării şi alimentaţiei artificiale a unei tinere aflate în stare vegetativă.

[3] A se vedea CtEDO, hotărârea din 29 aprilie 2002, în cauza *Pretty c. Marea Britanie*, parag. 39.

căruia un individ ar putea să aleagă moartea mai degrabă decât viața. Curtea Europeană a considerat că nu se poate deduce din art. 2 al Convenției europene niciun drept de a muri, fie cu ajutorul unui terț, fie cu ajutorul unei autorități publice. Astfel, Curtea Europeană lasă statelor o marjă de apreciere în materia reglementării (permisive sau prohibitive) eutanasiei sau a sinuciderii medical asistată; în această cauză, instanța de contencios european a mai subliniat că „În domeniul medical, refuzul de a accepta un anumit tratament ar putea, inevitabil, să conducă la un rezultat fatal, dar impunerea unui tratament medical fără consimțământul pacientului, în cazul în care acesta este adult și în deplinătatea facultăților mintale, ar echivala cu o atingere adusă integrității fizice a persoanei în cauză, care poate să pună în discuție drepturile protejate la art. 8 parag. 1 CEDO. Astfel cum s-a admis în jurisprudența internă, o persoană își poate revendica dreptul de a-și exercita alegerea de a muri, refuzând să fie de acord cu un tratament care ar putea avea ca efect prelungirea vieții sale. Demnitatea și libertatea unei persoane reprezintă însăși esența Convenției. Fără a nega în niciun fel principiul caracterului sacru al vieții, protejat de CEDO, Curtea consideră că noțiunea de calitate a vieții capătă sens din perspectiva art. 8. Într-o perioadă în care asistăm la o creștere a complexității medicinei și a speranței de viață, numeroase persoane se tem să nu fie obligate să rămână în viață până la o vârstă foarte înaintată sau într-o stare avansată de degradare fizică sau mentală, în contrast cu percepția fermă pe care acestea o au despre ele însele și despre identitatea lor personală".

- în cauza *Lambert c. Franței*[1], Curtea Europeană a constatat că „nu există un consens în rândul statelor membre ale Consiliului Europei în ceea ce privește autorizarea sistării definitive a unui tratament care menține în mod artificial viața, chiar dacă majoritatea statelor par să o autorizeze. Deși modalitățile de reglementare a sistării definitive a tratamentului variază de la un stat la altul, totuși, există un consens în ceea ce privește rolul primordial pe care îl are voința pacientului în cadrul procesului decizional, indiferent de modalitatea de exprimare a acesteia. În consecință, Curtea consideră că, în acest domeniu care privește finalul vieții, precum și în cel care privește începutul vieții, este necesar să se acorde statelor o marjă de apreciere nu doar în ceea ce privește posibilitatea de a încuviința sau nu sistarea definitivă a unui tratament care menține în mod artificial viața și modalitățile sale de punere în aplicare, dar și în ceea ce privește maniera de asigurare a unui echilibru între protecția dreptului la viață a unui pacient și protejarea dreptului la respectarea vieții sale private și a autonomiei sale personale. Totuși, această marjă de apreciere nu este nelimitată, Curtea rezervându-și dreptul de a controla respectarea de către stat a obligațiilor sale care decurg din art. 2".

- Recomandarea 1418 (1999) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind protecția drepturilor omului și a demnității umane a bolnavilor incurabili și a muribunzilor[2] face apel la statele membre să reglementeze în dreptul intern un mecanism de protecție a acestor bolnavi față de anumite pericole sau temeri (de exemplu, prelungirea artificială a cursului bolii în cazul bolnavilor incurabili sau al

---

[1] A se vedea CtEDO, hotărârea din 05 iunie 2015, în cauza *Lambert c. Franței*, parag. 147 și 148.

[2] (*www.assembly.coe.int*).

celor aflați în stadiul terminal al bolii, fie prin utilizarea unor măsuri medicale disproporționate, fie prin continuarea tratamentului fără consimțământul pacientului). De asemenea, Adunarea Parlamentară recomandă Comitetului de Miniștri să încurajeze statele membre să respecte și să protejeze demnitatea bolnavilor aflați în stadiul terminal sau a muribunzilor în toate aspectele, spre exemplu, prin susținerea interzicerii suprimării intenționate a vieții acestora [pct. 9 lit. c) din Recomandare]. Aceasta poate fi făcută prin: *(i)* recunoașterea că dreptul la viață, în special în cazul acestor persoane este garantat de către statele membre, potrivit art. 2 din Convenția europeană; *(ii)* recunoașterea că dorința acestor persoane de a muri nu constituie un temei legal al morții cauzate de o terță persoană; *(iii)* recunoașterea că dorința bolnavilor aflați în stadiul terminal sau a muribunzilor de a muri nu poate, în sine, constitui o justificare legală a executării acțiunilor destinate să antreneze moartea;

- față de cele expuse mai sus, nu se poate considera că incriminarea eutanasiei constituie o încălcare a art. 2 din Convenția europeană;

- uciderea la cererea victimei constituie o incriminare specială a unei forme atenuate a omorului; prin urmare, în aplicarea principiului *specialia generalibus derogant* se va reține numai această calificare specială;

- reglementarea de NCP a infracțiunii de ucidere la cererea victimei constituie atât o reîntoarcere la reglementarea din Codul penal „Carol al II-lea" din 1936, cât și o aliniere a legislației penale române în tradiția majorității Codurilor penale europene[1]. În Codul penal „Carol al II-lea" din 1936, la art. 468 alin. (1) și (3) erau prevăzute două variante atenuante ale omuciderii intenționate. Prima variantă consta în uciderea unei persoane în urma rugăminții, serioase, stăruitoare și repetate a acesteia (crima de omor la rugăminte). Era necesar însă ca rugămințile să fi fost făcute de o persoană aflată în deplinătatea facultăților mintale și care avea, astfel, reprezentarea consecințelor rugăminților sale, fără a prezenta importanță cauza pentru care victima a stăruit să fie ucisă. Cea de-a doua variantă consta în uciderea unei persoane sub impulsul unui sentiment de milă, provocat de chinurile fizice (nu morale) ale victimei, ce suferea de o boală incurabilă și a cărei moarte era inevitabilă. Deopotrivă, trebuie avut în vedere și faptul că potrivit NCP *reținerea circumstanțelor atenuante nu are ca efect reducerea obligatorie a pedepsei sub minimul special*, ci atât minimul special, cât și maximul special al pedepsei vor fi reduse cu o treime, *urmând ca pedeapsa pe care instanța o va stabili să se situeze în acest interval. Prin urmare era necesară* această incriminare autonomă atenuată a omorului cu stabilirea unor limite de pedepse proporționale *gradului de pericol social al acestei fapte.*

3.2. Obiectul infracțiunii

a) **obiectul juridic special:** viața persoanei și relațiile sociale în legătură cu dreptul la viață al altei persoane;

---

[1] În Codurile penale din Germania (art. 216), Austria (art. 77), Portugalia (art. 134) eutanasia este incriminată ca o formă atenuantă a omorului. Există însă și țări ca Belgia și Olanda care permit, în anumite condiții, eutanasia.

- în logica art. 22 NCP viața persoanei nu intră în categoria valorilor de care acesta poate dispune (excepție făcând ipotezele de suicid), ceea ce face să nu poată fi reținut consimțământul victimei drept cauză justificativă în caz de eutanasie;

- prin incriminarea eutanasiei legiuitorul a urmărit evitarea situațiilor de rezolvare definitivă a cazurilor unor persoane vulnerabile suferinde de o boală incurabilă, sub pretextul oferirii suferindului o moarte demnă.

b) obiectul material: corpul unei persoane în viață.

3.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare[1]. sau complicitate materială sau morală; față de particularitatea acțiunii sau inacțiunii subiectului activ nemijlocit este necesar ca și activitatea de ajutorare sau de determinare să fi fost comisă tot în considerarea cererii victimei suferinde (*circumstanță personală*); lipsa vreunei legături între situația medicală și cererea victimei, pe de o parte, și actele complicelui sau instigatorului conduc la concluzia că activitatea participanților a urmărit strict determinarea sau ajutorarea autorului la suprimarea vieții unei persoane, adică o participație la comiterea unui omor/omor calificat[2];

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică în viață, responsabilă, care suferă de o boală incurabilă sau de o infirmitate gravă atestată medical, cauzatoare de suferințe permanente și greu de suportat;

- prin *boală incurabilă* înțelegem o boală cu privire la care la momentul comiterii faptei nu era agreat în comunitatea medicală un tratament curativ (de pildă, cancer); nu vor fi avute în vedere tratamentele medicale cu caracter experimental; caracterul incurabil al bolii poate fi stabilit prin orice mijloc științific de probă (înscrisuri, tratate de medicină, depoziția unui martor ce are calitatea de doctor etc.);

- prin *infirmitate gravă* înțelegem, în esență, existența unei modificări morfologice, morfo-funcționale sau funcționale ce prezintă un nivel ridicat de severitate (de pildă, paralizia); este necesar ca existența infirmității și caracterul ei grav să fie atestată medical (de pildă, printr-o expertiză medico-legală, printr-o tomografie etc.) înainte de comiterea faptei (nu ulterior acesteia, ori pe parcursul procesului penal în care infractorul implicat), iar făptuitorul să cunoască existența acesteia atestări;

---

[1] În doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 222) s-a mai arătat că „nu se pune problema sancționării actului de participație revăzut cu titlu de intervenție necesară de norma de incriminare. Spre exemplu, în cazul uciderii la cererea victimei intervenția victimei de care depinde tipicitatea faptei autorului este tocmai un act de instigare. În situația în care acțiunea de ucidere efectuată de cel care a dat curs solicitării nu conduce la moartea victimei, aceasta nu va răspunde pentru o instigare".

[2] În același sens, a se vedea *S. Bogdan, D.A. Șerban*, Drept penal. Partea specială. Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției, Ed. Universul Juridic, București, 2017, p. 61.

- nu este suficient ca victima să sufere de o boală incurabilă sau să aibă o infirmitate gravă, ci trebuie în plus ca acestea să o supună la suferințe fizice sau psihice permanente și greu de suportat, neexistând nicio șansă de ameliorare;

- nu prezintă importanță dacă victima este sau nu un membru de familie al infractorului (neputând fi reținută incidența art. 199 NCP) sau dacă aceasta era capabilă sau nu să își suprime singură viața.

3.4. Latura obiectivă

a) elementul material: uciderea unei persoane în viață **printr-o acțiune** violentă sau neviolentă **sau o inacțiune** ilicită (în acest ultim caz, trebuie să existe o obligație legală sau convențională de a acționa);

- NCP incriminează așadar atât *eutanasia activă* constând în acțiunea unei persoane prin care se pune capăt vieții bolnavului suferind, cu consimțământul acestuia (de exemplu, acțiunea doctorului care administrează pacientului aflat în faza terminală a bolii o injecție letală cu o supradoză de morfină), cât și *eutanasia pasivă* (indirectă) constând în provocarea morții unui bolnav suferind prin neefectuarea unui act sau prin întreruperea efectuării acestuia ce are drept consecință moartea (*exempli gratia*, omisiunea intenționată a medicului de a administra un anumit tratament unei persoane suferinde în scopul producerii morții, întreruperea funcționării aparatelor ce mențineau o anumită persoană în viață);

- eutanasia activă sau pasivă nu trebuie confundată cu *sinuciderea asistată medical* ce presupune ajutorul dat de către doctor unui bolnav ce intenționează să se sinucidă, prin oferirea sau indicarea mijloacelor letale; astfel, sinuciderea asistată medical va constitui infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii, iar nu cea de ucidere la cererea victimei;

- va fi tipică și fapta doctorului care contribuie la decesul bolnavului prin creșterea progresivă a dozei de morfină, cunoscând și urmărind prin aceasta producerea mai rapidă a decesului;

- ***cerința esențială*** a legii constă în existența prealabilă a cererii *explicite* (neechivoce), *serioase* (nu *iocandi causa*), *conștiente* (provenind de la o persoană aflată în deplinătatea facultăților mintale[1]) și *repetate* a victimei adresată făptuitorului; astfel, legiuitorul asumă ca victima responsabilă să fi solicitat făptuitorului de cel puțin două ori, în mod explicit și serios, să îi curme viața; în cazul în care nu există cererea victimei sau, deși exista o cerere a victimei, aceasta nu fusese adresată făptuitorului care a decis să ucidă victima din alte considerente, ori dacă cererea victimei nu are

---

[1] Organele judiciare trebuie să manifeste o atenție deosebită cu privire la aprecierea caracterului conștient al cererii în ipoteza în care aceasta a fost făcută de o persoană care are discernământul diminuat sau mult diminuat, când se poate prefigura în mod justificat situația că, deși nu suntem în prezența unui iresponsabil, totuși cererea de curmare a vieții nu întrunește condiția caracterului conștient. Tot astfel, o atenție deosebită trebuie manifestată și în cazul cererilor de eutanasie formulate de minori chiar și în ipoteza în care cererea acestora este confirmată sau încuviințată de reprezentantul legal.

caracter repetat sau în ipoteza în care victima nu mai era lucidă în momentul în care a formulat cererea se va reține comiterea infracțiunii de omor.

b) urmarea imediată: moartea victimei;

c) legătura de cauzalitate: trebuie să rezulte că acțiunea sau inacțiunea subiectului activ reprezintă cauza morții; se poate stabili printr-un raport de expertiză medico-legală.

3.5. Latura subiectivă

- intenție directă (*animus necandi*)[1], autorul comițând fapta ca urmare a cererii victimei;

- având în vedere că cererea victimei trebuie să fie repetată nu se poate aprecia că, în toate cazurile, intenția trebuie să fie repentină;

- în cazul în care infractorul eutanasiază din eroare o altă persoană decât pe cea suferindă care îi solicitase în mod repetat să o ucidă (*error in personam*), nu se va reține eroarea drept cauză de neimputabilitate, însă se va reține comiterea infracțiunii de ucidere la cererea victimei, iar nu cea de omor/omor calificat.

3.6. Formele infracțiunii

- actele preparatorii și tentativa sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- în cazul în care făptuitorul încearcă uciderea victimei în condițiile art. 190 NCP, însă aceasta nu decedează, faptele realizate de către făptuitor constituie o tentativă la o infracțiune contra vieții care nu este incriminată, neputându-se reține o infracțiune contra sănătății sau integrității corporale al cărei caracter nejustificat este înlăturat, întrucât există consimțământul persoanei vătămate, conform art. 22 alin. (1) NCP.

3.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 1 la 5 ani;

- răspunderea penală este prescriptibilă, infracțiunea neregăsindu-se în enumerarea limitativă prevăzută de art. 153 alin. (2) NCP.

§4. Determinarea sau înlesnirea sinuciderii

4.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în fapta de a determina sau de a înlesni sinuciderea unei persoane, dacă sinuciderea a avut loc [varianta tip prevăzută de art. 191 alin. (1) NCP];

---

[1] În sensul că infracțiunea poate fi comisă și cu intenție indirectă, a se vedea *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 394. Deși ar putea fi reținută *in abstracto*, cu titlul de maximă excepție, o ipoteză de comitere a faptei cu intenție indirectă (în acest sens, a se vedea și *S. Bogdan, D.A. Șerban*, op. cit., p. 60), consider că realitățile practice din jurisprudența altor state, în care s-a reținut că cererea victimei are un rol esențial, relevă comiterea acestor fapte cu intenție directă. În acest context, înclin pentru ipotezele de interpretare cele mai apropiate de aplicarea pragmatică a dreptului, dincolo de iluzoriul unor situații posibile în absolut.

- *variantele agravate ale infracțiunii* constau în: **1.** săvârșirea faptei față de un minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 18 ani sau față de o persoană cu discernământ diminuat, *dacă sinuciderea a avut loc* [art. 191 alin. (2) NCP]; **2.** săvârșirea faptei față de un minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani sau față de o persoană care nu a putut să-și dea seama de consecințele acțiunilor sau inacțiunilor sale ori nu putea să le controleze, *dacă sinuciderea a avut loc* [art. 191 alin. (3) NCP];

- *varianta atenuată a infracțiunii* constă în săvârșirea faptei în varianta de bază sau în cele două variante agravate de mai sus, dacă actele de determinare sau înlesnire au fost urmate de *o încercare de sinucidere* [art. 191 alin. (4) NCP];

- persoana care se sinucide sau încearcă să se sinucidă nu comite această infracțiune.

4.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: viața persoanei și relațiile sociale în legătură cu dreptul la viață;

b) obiectul material: nu are.

4.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare[1] sau complicitate.

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică, majoră și care are discernământ (responsabilă).

- în cazul variantelor agravate subiectul pasiv este fie un minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 18 ani sau o persoană cu discernământ diminuat, fie un minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani sau o persoană fără discernământ (un iresponsabil).

4.4. Latura obiectivă

a) elementul material: constă fie într-o acțiune de determinare, fie într-o acțiune de înlesnire a sinuciderii;

- ***determinarea sinuciderii*** constă în convingerea unei persoane să se sinucidă prin acte explicite sau implicite; hotărârea de sinucidere este luată ca urmare a actelor de persuadare comise de făptuitor; determinarea nu trebuie să fie realizată prin acte de constrângere, situație în care se va reține săvârșirea infracțiunii de omor, întrucât victima nu a avut libertatea de a decide cu privire la suprimarea vieții;

---

[1] În literatura juridică (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 222) s-a apreciat că „nu va fi sancționat intervenientul necesar a cărui protecție o urmărește norma de incriminare, chiar și în situația în care el este cel care instigă la comiterea infracțiunii. (...) Această regulă se aplică și în cazul în care valoarea socială aparținând victimei nu este una disponibilă, căci disponibilitatea se referă la transferul în favoarea altei persoane a dreptului de a dispune de valoarea respectivă, nu la acțiunile proprii prin care titularul ar leza această valoare".

Modalitățile de determinare a sinuciderii sunt diferite, mergând de la îndemnuri sau amăgire și ajungând la acte de tortură, la supunerea la chinuri și bătăi care pot duce o persoană la disperare, culminând cu sinuciderea sau cu încercarea de sinucidere *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 1047/1977, în R.R.D. nr. 11/1977, p. 61)*.

Constituie infracțiunea de omor, și nu infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii, fapta inculpatului de a-și constrânge soția să se arunce de la etajul IX, cu consecința morții acesteia, deoarece pentru existența infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii este necesar ca victima să nu fie constrânsă la îndeplinirea acțiunii prin care își ia viața, ci să aibă posibilitatea de a hotărî în mod liber dacă se sinucide sau nu *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 3101/1979, în R.R.D. nr. 9/1979, p. 66)*.

Sechestrarea unei persoane timp de mai multe zile, supunerea ei la repetate violențe și cauzarea de leziuni cu potențial de șoc și de primejduire a vieții victimei, continuarea violențelor și după ce aceasta amenință că se va sinucide, cu urmarea că victima s-a aruncat pe fereastră de la etajul 6 al imobilului, decedând, constituie infracțiunea de omor, iar nu aceea de determinare a sinuciderii *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 811/2002, www.legalis.ro)*.

- dacă sinuciderea se produce ca urmare a unei lipsiri de libertate în mod ilegal sau a unui viol, se va reține concursul între aceste infracțiuni și infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii numai dacă făptuitorul acționează cu intenție (directă sau indirectă) atât în scopul violului/lipsirii ilegale de libertate, cât și al determinării sau înlesnirii sinuciderii[1]; prin urmare, în cazul în care violul/lipsirea ilegală de libertate a avut ca urmare praeterintenționată sinuciderea victimei se va reține numai infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal (în forma tip sau în varianta agravată)/violul (în forma tip sau în varianta agravată), deoarece infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii se comite numai cu intenție, ceea ce nu este cazul în această ipoteză care implică culpa ca atitudine subiectivă a făptuitorului raportat la sinucidere sau încercarea de sinucidere;

- ***înlesnirea sinuciderii*** constă în ajutorul material sau moral dat de făptuitor sinucigașului pentru a pune în practică hotărârea de a se sinucide[2];

- atât în cazul determinării, cât și al înlesnirii sinuciderii, suprimarea vieții este realizată numai de sinucigaș; dacă persoana care a determinat sau înlesnit sinuciderea

---

[1] Potrivit NCP, variantele agravate ale lipsirii de libertate în mod ilegal, respectiv ale violului nu mai includ și producerea praeterintenționată a sinuciderii victimei, pentru a considera că determinarea sinuciderii este absorbită în conținutul complex al acestor infracțiuni.

[2] Se va reține această modalitate a infracțiunii inclusiv în ipoteza existenței unei cereri *explicite* (neechivoce), *serioase* (nu *iocandi causa*), *conștiente* (provenind de la o persoană aflată în deplinătatea facultăților mintale) și *repetate* a victimei care suferea de o boală incurabilă, cerere adresată făptuitorului, care însă refuză să suprime viața victimei, dar acceptă să înlesnească sinuciderea acesteia.

participă nemijlocit la suprimarea vieții victimei se va reține numai comiterea infracțiunii de omor/omor calificat[1];

- în cazul în care fapta este realizată atât în modalitatea determinării sinuciderii, cât și în cea a înlesnirii sinuciderii, se va reține săvârșirea unei singure infracțiuni, iar nu a unui concurs de infracțiuni.

b) urmarea imediată: sinuciderea unei persoane;

- dacă urmarea imediată este încercarea de suicid, se va reține varianta atenuată a infracțiunii prevăzută de art. 191 alin. (4) NCP[2].

c) legătura de cauzalitate: trebuie să existe între activitatea de determinare sau înlesnire și sinuciderea sau încercarea de sinucidere a victimei.

4.5. Latura subiectivă

- intenție directă sau indirectă;
- nu interesează mobilul sau scopul faptei.

Pentru existența infracțiunii în modalitatea determinării la sinucidere, este necesar ca autorul să își dea seama că fapta sa va avea ca urmare sinuciderea unei persoane și să urmărească sau să accepte producerea acestui rezultat *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 1065/1983, în Repertoriu 1981-1985, p. 93)*.

4.6. Variante agravate

4.6.1. Determinarea sau înlesnirea sinuciderii unui minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 18 ani sau a unei persoane cu discernământ diminuat, dacă sinuciderea a avut loc

- această variantă mai gravă a infracțiunii este determinată de vulnerabilitatea ridicată a victimelor ce face ca determinarea sau înlesnirea sinuciderii să prezinte un grad de pericol social mai ridicat dacă victima este un minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 18 ani sau o persoană cu discernământ diminuat;

---

[1] În acest sens, în doctrină (*V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 395) s-a arătat că: „sprijinul sau ajutorul dat trebuie să se manifeste sub forma unei *cooperări indirecte*. Ne aflăm în prezența unei astfel de cooperări în ipoteza în care, spre exemplu, făptuitorul îi pune la dispoziție victimei o substanță otrăvitoare sau îi înmânează o armă de foc. Dacă, dimpotrivă, făptuitorul o ajută pe victimă să ducă paharul cu otravă la gură sau ridică mâna înarmată a victimei și o ajută să apese pe trăgaci, ne vom afla în prezența unei *cooperări directe* și, în astfel de cazuri, se va reține comiterea unei infracțiuni de omor".

[2] Spre deosebire de NCP, C.pen. din 1969 prevedea încercarea de sinucidere drept urmare imediată a infracțiunii comise în forma de bază alternativ cu sinuciderea victimei, care era sancționată cu aceleași limite de pedeapsă, neconstituind o variantă atenuată a infracțiunii. Așadar, în ipoteza în care în urma comiterii faptei tip are loc numai încercarea de sinucidere a victimei NCP constituie legea penală mai favorabilă.

- existența discernământului diminuat al victimei poate fi stabilită cu orice mijloace de probă (acte medicale din care rezultă bolile psihice de care victima suferea, declarații ale unor martori, expertiză medico-legală efectuată anterior în vederea stabilirii dacă este necesară plasarea sub tutelă etc.);

- făptuitorul trebuie să fi cunoscut că victima avea vârsta între 13 și 18 ani sau discernământul diminuat, în caz de eroare urmând a fi reținută varianta tip a infracțiunii.

4.6.2. Determinarea sau înlesnirea sinuciderii unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani sau a unei persoane care nu a putut să-și dea seama de consecințele acțiunilor sau inacțiunilor sale ori nu putea să le controleze, dacă sinuciderea a avut loc

- varianta cea mai gravă a infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii pe care legiuitorul o sancționează cu aceeași pedeapsă, ca și în cazul infracțiunii de omor, este cea în care victima are o vârstă extrem de fragedă (mai mică de 13 ani) sau nu are discernământ (este iresponsabilă); în aceste ipoteze făptuitorul dă dovadă de un grad sporit de periculozitate, deoarece profită de vulnerabilitatea victimelor pentru a le determina sau pentru a le ajuta să se sinucidă; în cazul minorului mai mic de 13 ani și, mai pregnant, în cazul iresponsabilului nu se poate reține că decizia în comiterea suicidului le-a aparținut acestora, lipsindu-le în fapt liberul arbitru, fapta fiind, în esență, un omor;

- starea de iresponsabilitate se va analiza *in concreto*, putând fi stabilită cu orice mijloc de probă (acte medicale, expertiză medico-legală psihiatrică etc.);

- făptuitorul trebuie să cunoască aceste calități speciale ale subiectului pasiv.

4.7. Varianta atenuată

- se va reține varianta atenuată atât în ipoteza variantei tip a infracțiunii, cât și în cazul variantelor agravate dacă urmarea imediată este numai încercarea nereușită a victimei de a se sinucide;

- subiectul pasiv al infracțiunii este destinatarul protecției realizate prin norma de incriminare și, pe cale de consecință, nu poate fi considerat participant la comiterea variantei atenuate a infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (4) NCP, chiar dacă sinucigașul a fost cel care l-a determinat pe autor să îl ajute pentru a-și suprima viața.

4.8. Formele infracțiunii

- actele preparatorii și tentativa (perfectă sau imperfectă): sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- consumarea: în momentul în care are loc sinuciderea sau încercarea de sinucidere;

- în cazul în care, după determinarea la sinucidere și efectuarea de sinucigaș a unor acte prin care urmărește să își suprime viața, făptuitorul intervine și salvează viața sinucigașului (de pildă, îl duce la spital), nu se poate reține o tentativă la infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii și nici cauza de nepedepsire a tentativei constând în împiedicarea producerii rezultatului, întrucât infracțiunea s-a consumat deja.

4.9. Pedeapsa

- în varianta de bază infracțiunea se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani;

- prima variantă agravată este sancționată cu închisoarea de la 5 la 10 ani, în vreme ce a doua variantă agravată este sancționată cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi;

- la varianta atenuantă, limitele speciale ale pedepsei principale se vor reduce la jumătate [nu și limitele de timp pentru care poate fi aplicată pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi în ipoteza prevăzută de art. 191 alin. (3) și (4) NCP];

- răspunderea penală este prescriptibilă, infracțiunea neregăsindu-se în enumerarea limitativă prevăzută de art. 153 alin. (2) NCP.

§5. Uciderea din culpă

5.1. Noțiune

- uciderea din culpă constă în săvârșirea oricărei acțiuni sau inacțiuni prin care este suprimată, din culpă, viața unei persoane [art. 192 alin. (1) NCP];

- constituie *variante agravate* ale infracțiunii uciderea din culpă: *(i)* săvârșită ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități; *(ii)* a două sau mai multe persoane.

- NCP nu a mai incriminat ca variantă agravată uciderea din culpă săvârșită de către conducătorul unui vehicul pentru care legea prevede obligativitatea deținerii permisului de conducere, având în sânge o îmbibație alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge sau care se afla în stare de ebrietate, în acest caz urmând a fi reținut concursul între uciderea din culpă prevăzută de art. 192 alin. (2) NCP și conducerea unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe prevăzută de art. 336 NCP; astfel, NCP s-a îndepărtat de la soluția promovată de Înalta Curte de Casație și Justiție în recursul în interesul legii nr. 1/2007, considerând că o infracțiune din culpă nu poate absorbi o infracțiune comisă cu intenție;

- deopotrivă, NCP nu a mai incriminat ca variantă agravată uciderea din culpă săvârșită de o persoană în exercițiul profesiei sau meseriei (cu excepția conducătorului de vehicul cu tracțiune mecanică) și care se afla în stare de ebrietate, în acest caz urmând a fi reținută uciderea din culpă prevăzută de art. 192 alin. (2) NCP și se va avea în vedere la individualizare comiterea faptei în stare de ebrietate.

5.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: viața persoanei și relațiile sociale în legătură cu dreptul la viață;

b) obiectul material: corpul unei persoane în viață.

5.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- coautoratul este posibil în cazul reținerii existenței unei legături subiective bilaterale anterioare sau concomitente a două sau mai multe persoane prin raportare la acțiunea nemijlocită care a avut ca urmare decesul victimei;

- în cazul culpei comune a conducătorilor auto care au produs accidentul rutier ce a avut ca urmare decesul unei sau a mai multor persoane se va reține existența autoratului, iar nu a coautoratului la infracțiunea de ucidere din culpă, deoarece față de modalitatea de producere a evenimentului rutier nu poate fi reținută existența unei legături subiective între autori[1];

- în mod întemeiat s-a apreciat în literatura de specialitate[2] că autorul infracțiunii de încredințare a unui autovehicul spre a fi condus de o persoană care nu posedă permis de conducere [art. 335 alin. (3) NCP] nu trebuie să răspundă și pentru uciderea din culpă comisă ulterior de acesta din urmă, întrucât urmarea este cauzată însă de o altă persoană decât autorul infracțiunii-obstacol;

- *participația improprie este posibilă*: persoanele care au determinat, înlesnit sau ajutat în orice mod, cu intenție, la săvârșirea uciderii din culpă fiind sancționate pentru instigare, respectiv complicitate la infracțiunea de omor.

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică în viață (indiferent de starea acesteia de sănătate)[3].

- consimțământul victimei nu are valoarea unei cauze justificative prevăzute de art. 22 NCP;

- pluralitatea de subiecți pasivi nu conduce la reținerea unui concurs de infracțiuni, ci a variantei agravate prevăzute de art. 192 alin. (3) NCP (unitate legală de infracțiune).

---

[1] În doctrină *[G. Antoniu, C. Bulai (coord.), P.J.P. – vol. III, p. 41]* s-a reținut existența coautoratului datorat culpei comune în cazul accidentelor rutiere. Astfel, s-a arătat că există infracțiunea de ucidere din culpă în sarcina ambilor inculpați, dacă accidentul de circulație soldat cu moartea unei persoane s-a datorat culpei ambilor conducători auto ori dacă moartea victimei s-a datorat atât șoferului titular care nu l-a supravegheat pe șoferul ajutor, cât și încălcării regulilor de circulație de către șoferul ajutor; în acest caz, inculpații *vor răspunde în calitate de coautori* la infracțiunea menționată. (...) Aceeași infracțiune este comisă de inculpații care, efectuând o lucrare (săparea unor gropi pentru îngroparea a doi stâlpi metalici), nu au ținut seama de avertismentul dat, în sensul că în locul respectiv se află îngropate circuite electrice: ulterior, stâlpii venind în contact cu cablul electric au provocat moartea, prin electrocutare, unei persoane.

[2] *F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 298.

[3] În doctrină (*V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 397) s-a evidențiat că o particularitate a infracțiunii constă în faptul că aceeași persoană poate fi uneori în mod concomitent subiect activ și subiect pasiv al infracțiunii de ucidere din culpă (exemplu, accident de circulație cauzat de culpa conducătorului unui vehicul, accident în care și-a găsit și el moartea).

5.4. Latura obiectivă

a) elementul material: uciderea unei persoane în viață printr-o acțiune sau o inacțiune ilicită;

- pentru a se reține forma de bază a infracțiunii este necesar să nu existe acte normative care să reglementeze obligația de prudență a autorului; astfel, se va evalua *în concreto* respectarea obligației generale de prudență de către făptuitor;

În cazul infracțiunii de ucidere din culpă, elementul material constă dintr-o acțiune sau inacțiune susceptibilă a produce direct sau indirect decesul unei persoane, fără ca făptuitorul să urmărească sau să accepte o consecință vătămătoare a faptei sale, în timp ce infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte implică intenția de a lovi sau a vătăma, fie și printr-o lovire sau vătămare simplă. Din probele administrate în cauză rezultă că inculpatul, în urma unor gesturi ale colegului său, l-a apucat de umeri și l-a rostogolit de două ori peste cap, crezând că-i va cauza doar o suferință fizică minoră, prin șocul căderii; la cea de-a doua rostogolire s-a produs însă o fractură a coloanei vertebrale, prin hiperextensia forțată a gâtului, ceea ce a avut drept consecință decesul victimei, prin contuzie cu hemoragie meningo-medulară cervicală. În atare situație, fapta inculpatului, constând dintr-o acțiune violentă intenționată prin care a urmărit cauzarea unei suferințe neînsemnate, dar al cărei rezultat – moartea victimei – a depășit intenția sa, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 351/1996, www.legalis.ro)*.

Fapta militarului aflat în serviciul de pază de a lăsa arma încărcată și nesupravegheată în apropierea unui grup de copii – din care cauză unul din aceștia, folosind-o, a împușcat o altă persoană care a decedat – constituie, pe lângă infracțiunea de călcare de consemn și aceea de ucidere din culpă *(Trib. Suprem, secția militară, decizia nr. 81/1975, în Repertoriu 1969-1975, p. 419)*.

b) urmarea imediată: moartea victimei;

c) legătura de cauzalitate: este necesar ca moartea victimei să fi avut drept cauză (singură sau chiar cu reținerea unei contribuții a victimei) acțiunea sau inacțiunea făptuitorului; trebuie dovedită.

Pentru existența infracțiunilor de ucidere din culpă sau vătămare corporală din culpă ca urmare a nerespectării măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii este necesar, sub aspectul laturii obiective, să existe o acțiune sau inacțiune a autorului care să producă rezultatul prevăzut de lege, uciderea unei persoane, respectiv vătămarea integrității corporale, fiind totodată necesar a exista și o încălcare a dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere pentru efectuarea unei anumite activități. În speță, există rezultatul prevăzut de lege – decesul numitului I.C., respectiv, vătămarea corporală a persoanei vătămate G.P.R. fiind necesar a se stabili dacă acțiunea sau inacțiunea inculpaților, concretizată în încălcări ale unor reglementări în materia protecției muncii, a condus la producerea acestor rezultate printr-un raport de cauzalitate

directă. În acest sens, din materialul probator administrat în cauză, se poate reţine nerespectarea de către S.C. E S.R.L. şi de către inculpatul C.V. a dispoziţiilor legale impuse de Legea nr. 319/2006 privind securitatea şi sănătatea în muncă. Cu toate acestea, rezultatul socialmente periculos produs, moartea victimei I.C., respectiv vătămarea corporală a persoanei vătămate G.P.R., nu reprezintă consecinţa directă a nerespectării dispoziţiilor privind sănătatea şi securitatea în muncă, ci sunt urmarea faptei săvârşite de un terţ pentru care cei doi inculpaţi nu sunt ţinuţi să răspundă. Astfel, în cauză trebuie verificat dacă rezultatul produs, moartea şi vătămarea integrităţii corporale constituie o consecinţă a stării de pericol create prin inacţiunea inculpaţilor de a nu lua măsurile impuse de legea privind securitatea şi sănătatea în muncă. În măsura în care rezultatul tipic este o materializare a stării de pericol produsă prin inacţiunea celor doi de a nu respecta măsurile legale de sănătate şi securitate în muncă, rezultatul poate fi imputat autorului. Imputarea va fi însă exclusă când rezultatul a fost determinat în mod nemijlocit de o cauză străină de acţiunea autorului, datorându-se unui factor extern. Deşi prin inacţiunea celor doi inculpaţi s-a creat în mod indubitabil o stare de pericol în ceea ce priveşte relaţiile sociale privind sănătatea şi securitatea în muncă, rezultatul produs nu poate fi imputat acestora şi nici nu corespunde scopului normei juridice încălcate, prin care se urmăreşte prevenirea oricărui accident ce ar putea să se producă pe parcursul desfăşurării activităţii de către angajaţi. Fapta terţului care a deschis focul asupra celor doi angajaţi ai S.C. E S.R.L. conţine întreaga cauzalitate a rezultatului produs, urmând a fi considerată drept cauza unică a morţii numitului I.C. şi a vătămării corporale a persoanei vătămate G.P.R. determinând exonerarea de răspundere a inculpaţilor pentru faptele reţinute în sarcina lor. În lipsa unei legături de cauzalitate între nerespectarea de către inculpaţi a dispoziţiilor privind sănătatea şi securitatea în muncă şi rezultatul concret, produs prin acţiunea unui terţ, nu se poate reţine că fapta inculpaţilor corespunde din punct de vedere obiectiv modelului abstract prevăzut de norma de incriminare. (...) Tocmai aplicând teoria imputării obiective a rezultatului, invocată de apelantul procuror, instanţa de apel apreciază că este exclusă legătura de cauzalitate între fapta inculpaţilor – societate comercială angajatoare şi administratorul acesteia – de nerespectare a prevederilor legale privind sănătatea şi securitatea în muncă şi rezultatul socialmente periculos produs (moartea unei persoane, respectiv vătămarea corporală gravă a alteia, ambele din culpă). Atacul armat asupra celor două persoane reprezintă un eveniment cu totul neaşteptat şi de neprevăzut în mod obişnuit la noi în ţară, motiv pentru care nu se poate susţine că inculpaţii nu au prevăzut acest posibil rezultat al încălcării obligaţiilor privind securitatea în muncă, deşi trebuia şi puteau să îl prevadă; modul în care se pare că autorul agresiunii a acţionat, rezultat din cercetările efectuate în cauză, denotă o pregătire atentă de către acesta a intervenţiei sale, existând chiar indiciile unui atac premeditat. Reţinând afirmaţia inculpatului în sensul că a prevăzut posibilitatea unui pericol, fapt ce l-a determinat să interzică celor doi angajaţi, victime ale atacului armat, să transporte banii, în mod cert nu i se poate imputa faptul că a prevăzut riscul unei agresiuni cu armă de foc, pe care nu l-a acceptat, socotind fără temei că nu se va produce. Un alt argument al susţinerilor noastre privind lipsa legăturii de cauzalitate între fapta inculpaţilor

de nerespectare a prevederilor legale privind sănătatea și securitatea în muncă și rezultatul socialmente periculos produs, îl constituie chiar Planul de prevenire și protecție, evaluarea de risc a locurilor de muncă, întocmit de PFA R pentru S.C. E S.R.L., întocmit ulterior evenimentelor din luna ianuarie 2009, depus la ITM B, în cuprinsul căruia, între factorii de risc identificați nu se regăsește și riscul împușcării/agresiunii cu armă de foc *(C.A. Brașov, secția penală, decizia nr. 400 din 18.05.2016, www.sintact.ro)*.

Cu ocazia primului accident de circulație, produs de unul dintre inculpați, s-au cauzat victimei leziuni grave, însă au mai rămas șanse probabile de salvare a vieții prin efectuarea unei intervenții chirurgicale. Producându-se însă și al doilea accident, imputabil celui de-al doilea inculpat, s-a anihilat posibilitatea intervenției chirurgicale care, ipotetic, ar fi salvat viața victimei. Deci la cauzarea morții acesteia au contribuit ambele fapte culpoase, în concurs. Raportul de cauzalitate existent între faptele celor doi inculpați și decesul victimei conduc la încadrarea faptei fiecărui inculpat în ucidere din culpă, și nu în vătămare corporală din culpă *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 1686/1977, în Repertoriu 1976-1980, p. 387)*.

Constatarea încălcării unei dispoziții legale referitoare la conducerea autovehiculelor pe drumurile publice nu este suficientă pentru a reține culpa în producerea accidentului rutier și, implicit, referitor la moartea victimei, fiind necesar să se analizeze în ce măsură încălcarea respectivei dispoziții legale a influențat producerea evenimentului rutier ce a avut drept consecință decesul victimei. (...) instanțele aveau obligația de a analiza raportul de cauzalitate dintre conducerea autoturismului cu dreptul de conducere suspendat și moartea victimei. Așa cum rezultă din raportul de expertiză tehnică, inculpatul nu a încălcat alte dispoziții legale și nu a avut posibilitatea evitării producerii accidentului. În consecință, producerea evenimentului rutier nu poate fi imputată inculpatului, deoarece între conducerea autoturismului cu permisul suspendat și moartea victimei nu există legătură de cauzalitate.(...) și în situația în care nu ar fi avut dreptul de conducere suspendat, inculpatul era în imposibilitate de a evita accidentul rutier *(C.A. București, secția penală, decizia nr. 1009/01.07.2009, www.sintact.ro)*.

Inculpata P.O., în calitate de medic de gardă la Unitatea de Primiri Urgențe din cadrul Spitalului Municipal din Reghin, în data de 6 decembrie 2009, în intervalul orar 00:30-07:15, în mai multe rânduri, nu a recunoscut, deși trebuia și putea să recunoască un infarct miocardic acut postero-lateral declanșat la pacientul P.A. în momentul prezentării și efectuării investigațiilor medicale și pus în evidență în special de EKG-urile efectuate la orele 00:35, 02:00 și 07:00 și, pe cale de consecință, nu a aplicat procedura ce se impunea în astfel de cazuri conform Ordinului ministrului sănătății nr. 1059/2009, respectiv neacordarea de prioritate diagnosticului posibil cel mai sever, urmată de transferul pacientului la unitatea spitalicească competentă a acorda tratamentul specific, ulterior pacientul decedând. (...) În ceea ce privește legătura de cauzalitate, în mod corect s-a dezvoltat în cuprinsul dezbaterilor pe fondul cauzei de către procuror faptul că

acest aspect nu este un element de fapt, ci un element de natură juridică. Aprecierea care se face pentru a stabili existența sau inexistența legăturii de cauzalitate este juridică și nu faptică. Prin faptul că a constatat existența legăturii de cauzalitate, prima instanță nu a inclus în situația de fapt un element suplimentar față de situația de fapt din rechizitoriu, ci a substituit propria sa apreciere, de natură juridică, celei pe care procurorul a făcut-o în rechizitoriu cu privire la această chestiune de cauzalitate. (...) În actul de sesizare sunt cuprinse două categorii de urmări, anume nerespectarea dreptului la o îngrijire medicală adecvată și decesul pacientului. Prima este specifică infracțiunii de neglijență în serviciu, iar a doua celei de ucidere din culpă. Procurorul a explicat de ce a reținut una în detrimentul celeilalte. Reținerea infracțiunii contra vieții este posibilă numai în cazul în care urmarea imediată mai gravă decurge în mod firesc din neacordarea tratamentului medical adecvat. Instanța de control judiciar reamintește faptul că este adevărat că există o diferență între legătura de cauzalitate juridică și cea naturală, însă prima trebuie să-și găsească suportul în cea de-a doua. Cu alte cuvinte, nu poate exista o legătură de cauzalitate juridică între o anumită faptă și o anumită urmare, dacă este imposibilă cauzalitatea naturală. În cazul de față, Comisia Superioară Medico-Legală din cadrul Institutului Național de Medicină Legală „Mina Minovici" a arătat că nu se poate stabili o legătură certă de cauzalitate între nediagnosticarea afecțiunii miocardice și deces, având în vedere amploarea, gravitatea și localizarea infarctului miocardic acut, nici cuantificarea sau garantarea șanselor de supraviețuire ale pacientului în condițiile internării și tratării acestuia la o clinică de specialitate. Chiar și în cazul teoriei echivalenței condițiilor adoptată de către prima instanță, stabilirea legăturii de cauzalitate a contribuțiilor urmează să fie realizată cu ajutorul criteriului *sine qua non*, izolându-se faptic fiecare contribuție, spre a se vedea dacă fără aceasta rezultatul s-ar fi produs în același fel și în aceleași proporții. Din interpretarea raportului efectuat de Comisia Superioară Medico-Legală din cadrul Institutului Național de Medicină Legală „Mina Minovici" rezultă că, cercetându-se exclusiv conduita medicală neadecvată, rezultatul la fel care s-ar fi produs este lipsa unei îngrijiri medicale adecvate, nu însă și decesul pacientului. Cu alte cuvinte, acest raport susține că rezultatul mai grav s-ar fi produs chiar dacă diagnosticul ar fi fost stabilit corect, ceea ce semnifică, în termeni juridici, că fapta inculpatei nu este condiție *sine qua non* a urmării imediate analizate. Pentru aceste motive, instanța de control judiciar constată că încadrarea juridică corectă a faptei este aceea de neglijență în serviciu și nu ucidere din culpă *(C.A. Târgu-Mureș, secția penală, decizia nr. 474/2016, nepublicată).*

5.5. Latura subiectivă

- culpa cu previziune sau culpa simplă (neglijența);

- fapta nu este tipică, dacă se reține *culpa exclusivă* a persoanei vătămate în producerea rezultatului;

- în ipoteza reținerii *culpei concurente* a persoanei vătămate la producerea rezultatului, acest aspect nu înlătură tipicitatea faptei, însă va fi avut în vedere atât la individualizarea pedepsei, cât și la stabilirea cuantumului despăgubirilor civile în cazul în care persoana vătămată s-a constituit parte civilă în procesul penal;

- în doctrină[1] se apreciază că în cazul în care pericolul a fost provocat din culpa celui care comite ulterior acțiunea de salvare prin uciderea unei persoane, starea de necesitate produce efecte limitate, în sensul că justifică fapta intenționată (omorul), dar autorul va răspunde pentru o faptă din culpă (ucidere din culpă); tot astfel, dacă autorul își provoacă cu intenție sau din culpă starea de iresponsabilitate, fără a urmări/prevedea și accepta uciderea unei persoane în această stare, și ulterior săvârșește o acțiune prin care se suprimă viața unei persoanei, va răspunde pentru ucidere din culpă numai în măsura în care săvârșirea acestei infracțiuni era o consecință previzibilă a stării de iresponsabilitate, iar dacă săvârșirea faptei în această stare era imprevizibilă, autorul nu va răspunde nici cu titlu de culpă pentru aceasta.

Viteza excesivă în conducerea autovehiculului, neremedierea defecțiunilor la sistemul de frânare, neatenția și reacția tardivă, datorate consumului de băuturi alcoolice, și apariția pe carosabil a victimei care a traversat drumul în fugă și în loc nepermis fără să se asigure, constituie împrejurări ce impun reținerea vinovăției conducătorului de autovehicul, în condițiile culpei comune *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 2375/2000, www.legalis.ro)*.

Apariția neașteptată a unui animal pe carosabil, coroborată cu conduita imprudentă a victimei, deși reprezintă împrejurări a căror intervenție nu a putut fi prevăzută, nu exclud vinovăția inculpatului în producerea accidentului soldat cu decesul victimei, în condițiile în care autovehiculul condus de inculpat prezenta defecțiuni la sistemul de frânare, preexistente accidentului și cunoscute de inculpat *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 296/2000, în C.P.J.P. 2000, p. 188)*.

Fapta unui ostaș de a efectua, în prezența altuia, manevre repetate de introducere și expulzare a cartușelor pe țeava pistolului mitralieră îndreptată spre acesta din urmă și apăsarea pe trăgaci cu consecința împușcării mortale a victimei nu constituie, în sine, temei suficient pentru încadrarea faptei în infracțiunea de omor. Dacă se dovedește că manevrarea pistolului s-a făcut în joacă, inculpatul apăsând pe trăgaci crezând că pârghia este asigurată, iar după împușcarea victimei a avut manifestări de disperare, fiind în bune relații cu aceasta, nu se poate reține existența intenției indirecte de a ucide; poziția sa subiectivă caracterizându-se prin culpă, încadrarea corectă a faptei este în infracțiunea de ucidere din culpă *(C.S.J., completul de 7 judecători, decizia nr. 29/1991, în B.J. 1991, p. 754)*.

În situația când inculpatul, acționând cu intenția de a produce suferințe fizice unei persoane, din neprevedere sau ușurință cauzează moartea acesteia, fapta sa constituie infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, iar nu aceea de ucidere din culpă. În acest din urmă caz, întreaga poziție subiectivă a inculpatului se caracterizează prin culpă, iar nu prin intenție în ceea ce privește acțiunea agresivă și prin culpă în raport cu rezultatul produs, decesul victimei, trăsătură caracteristică infracțiunii de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 2097/1991, www.legalis.ro)*.

---

[1] *F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 381, respectiv p. 425.

5.6. Variante agravate

5.6.1. Uciderea din culpă săvârşită ca urmare a nerespectării dispoziţiilor legale ori a măsurilor de prevedere pentru exerciţiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activităţi [art. 192 alin. (2) NCP]

- prima variantă agravată are natura juridică a unei *norme incomplete, norma completatoare* putând consta fie în dispoziţii din legislaţia primară, fie în norme stipulate în legislaţia secundară (hotărâri de Guvern, regulamente etc.) în care sunt stabilite reguli pentru exercitarea profesiei, meseriei sau activităţii în funcţie de care să se evalueze culpa profesională (exemple de norme completatoare: **1.** art. 48 din O.U.G. nr. 195/2002, care stipulează obligaţia conducătorului vehiculului de a respecta regimul legal de viteză şi de a o adapta în funcţie de condiţiile de drum, astfel încât să poată efectua orice manevră în condiţii de siguranţă; **2.** art. 135 lit. h) din Regulamentul de aplicare a O.U.G. nr. 195/2002, care instituie obligaţia conducătorilor autoturismelor de a acorda prioritate de trecere pietonilor angajaţi în traversarea carosabilului pe trecerea pentru pietoni);

- nu interesează dacă subiectul activ este sau nu calificat pentru exercitarea profesiei, meseriei sau activităţii;

- fapta trebuie să fie săvârşită în timpul exercitării profesiei, meseriei sau activităţii, cu nerespectarea regulilor (legale sau infralegale) prevăzute pentru exercitarea acesteia;

- fapta să fie urmarea nerespectării dispoziţiilor legale;

- când încălcarea dispoziţiilor legale ori a măsurilor de prevedere constituie prin ea însăşi o infracţiune se aplică regulile privind concursul de infracţiuni [de pildă, se va reţine existenţa unui *concurs ideal* între infracţiunea de ucidere din culpă şi cea de conducere a unui vehicul sub influenţa alcoolului sau a altor substanţe (art. 336 NCP)].

Existenţa formei agravate a infracţiunii de ucidere din culpă prevăzută de art. 192 alin. (2) teza I NCP necesită îndeplinirea următoarelor *cerinţe cumulative*: fapta să fie comisă cu ocazia exercitării unei profesii sau meserii ori a efectuării unei anumite activităţi; să existe dispoziţii legale sau măsuri de prevedere pentru exerciţiul respectivei profesii sau meserii ori pentru efectuarea respectivei activităţi; fapta să fie urmarea nerespectării acelor dispoziţii legale sau măsuri de prevedere. Prin instituirea acestei agravante, legiuitorul a urmărit să determine la prudenţă pe cei care exercită profesii sau meserii ori desfăşoară anumite activităţi pentru care există dispoziţii legale sau măsuri de prevedere tocmai în considerarea faptului că orice neatenţie în exercitarea, respectiv efectuarea acestora poate avea consecinţe grave, constând chiar în pierderea vieţii uneia sau a mai multor persoane. În considerarea unor asemenea atitudini de lipsă de atenţie faţă de viaţa celor din jur, legiuitorul – preocupat să ocrotească viaţa persoanei – obligă pe destinatarii textului de lege criticat să manifeste atenţie, chibzuinţă în relaţiile sociale ori de câte ori efectuează activităţi care ar putea provoca moartea unei persoane. Sintagma *„unei anumite activităţi"* se referă, aşadar, la acele activităţi pentru a căror desfăşurare există dispoziţii legale sau măsuri de prevedere tocmai în considerarea faptului că orice neatenţie în efectuarea acestora poate avea consecinţe grave, constând chiar în

pierderea vieții uneia sau a mai multor persoane. (...) uciderea din culpă în modalitatea agravată reglementată de art. 192 alin. (2) teza I NCP este mai des întâlnită în domeniul circulației pe drumurile publice, în cel medical și în cel al construcțiilor *(DCC nr. 772/2016, www.ccr.ro)*.

Sunt inaplicabile dispozițiile legale privind cazul fortuit, în cazul în care inculpatul nu a avut un comportament preventiv, în sensul de a evita orice momente emoționale în timpul aflării la volan. Pierderea controlului asupra direcției de deplasare a autoturismului nu constituie o împrejurare neprevăzută, ci este consecința neadaptării vitezei de circulație la condițiile de trafic, respectiv într-o curbă cu grad sporit de dificultate *(C.A. București, secția penală, decizia nr. 1079/2002, în C.P.J.P. 2002, p. 211)*.

Conducătorul de autovehicul trebuie să adapteze viteza la condițiile de trafic, inclusiv de vizibilitate. Dacă în timpul nopții, la întâlnirea cu un autovehicul circulând din sens opus, este orbit de lumina farurilor acestuia, conducătorul de autovehicul trebuie să reducă viteza în așa fel încât să evite producerea oricărui accident prin coliziune cu un vehicul sau o persoană aflată pe carosabil. În cazul în care se produce un accident, nu se poate reține cazul fortuit, ci eventual culpa comună sau culpa concurentă a altei persoane, dacă aceasta se înscrie în raportul de cauzalitate *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 2088/1995, în B.J.C.D. 1995, p. 179)*.

Obligația de prevedere constituie esența criteriului obiectiv de evaluare a existenței culpei și presupune existența unei obligații cutumiare sau reglementate normativ de diligență și prudență care îi incumbă inculpatului în vederea evitării producerii unor stări de pericol sau vătămări ale valorilor juridice protejate. Prin urmare, existența unei obligații de prudență are caracter preventiv. *Posibilitatea de a prevedea* constituie esența criteriului subiectiv de evaluare a existenței culpei și se evaluează *in concreto* atât prin raportare la ansamblul împrejurărilor de fapt și la condițiile de acțiune, cât și cu referire la calitățile și particularitățile inculpatului, iar nu prin raportare la un standard abstract al omului dotat cu cele mai bune calități motrice sau intelectuale. Se va putea reține existența culpei în ipoteza în care inculpatul putea în concret să prevadă rezultatul socialmente periculos. *Per a contrario*, va lipsi culpa în cazurile în care producerea rezultatului socialmente periculos nu era previzibilă pentru inculpat sau, deși previzibilă, era inevitabilă. *Cazul fortuit* este o cauză care înlătură caracterul penal al faptei constând într-o împrejurare exterioară a cărei intervenție imprevizibilă se adaugă peste acțiunea sau inacțiunea, licită ori ilicită a unei persoane și care conduce astfel la producerea unui rezultat ce nu putea fi prevăzut. Prin urmare, *imposibilitatea generală și absolută de prevedere este de esența cazului fortuit*. În aceste condiții, față de distincțiile realizate mai sus, rezultă că nu în toate ipotezele în care inculpatul nu putea să prevadă urmarea socialmente periculoasă se va reține existența cazului fortuit, ci doar în cazurile în care atât inculpatul, cât și nicio altă persoană nu puteau să prevadă existența împrejurării exterioare. Curtea constată că opinia exprimată de către expert în concluziile raportului de expertiză criminalistică relevă faptul că *în*

momentul declanşării stării de pericol iminent, autovehiculul Volkswagen Passat se afla la o distanţă de 31,06 de metri faţă de locul impactului şi că spaţiul teoretic necesar opririi autoturismului de la viteza de 50 km/h este de 28,35 de metri, deci mai mic decât distanţa la care se afla autovehiculul faţă de locul impactului, în momentul declanşării stării de pericol iminent, ceea ce i-ar fi permis oprirea acestuia înainte de intersecţia cu traiectoria victimei angajată în traversare, desigur, *cu condiţia acţionării sistemului de frânare, încă din momentul declanşării stării de pericol iminent*. Curtea constată că ***momentul declanşării stării de pericol iminent*** pentru inculpat îl reprezintă cel în care a existat *posibilitatea fizică* de a sesiza faptul că victima, angajată în traversare, se deplasa pe o traiectorie de intersectare cu cea a autovehiculului pe care îl conducea. Acest moment este determinat de expert ***printr-un standard tehnic abstract*** al datelor oferite de camera video amplasată în postul de conducere al autoturismului Volkswagen Passat, în cadrul unei simulări realizate prin intermediul unui program informatic. Curtea opinează că evaluarea făcută de expert este una bazată pe supoziţii cu privire la viteza avută de inculpat, pe simulări cu un grad ridicat de precizie şi pe raţionamente logico-formale, iar în urma acesteia expertul a ajuns la o concluzie potrivit căreia ***nu se poate reţine o imposibilitate generală şi absolută de prevedere a pericolului***. Aceasta echivalează cu faptul că exista o ***posibilitate teoretică de evitare*** a accidentului, dacă şoferul ar fi acţionat frâna **simultan** cu momentul apariţiei stării de pericol, ceea ce ar fi condus la oprirea autovehiculului în ***28,35 de metri, la distanţă de aproximativ un metru faţă de victimă***. Pentru aceasta era însă necesar ca şoferul să fi fost o persoană abstractă (ca cea asumată de programul informatic Virtual Crash 2.2.) care: **1.** ar fi circulat cu o viteză teoretică de 50 km/oră; **2.** ar fi avut precizia matematică în constatarea situaţiilor de fapt similară celei a camerei video special montate pentru a sesiza, în cadru simulării informatice, momentul de început al stării de pericol; **3.** ar fi acţionat instantaneu sistemul de frânare în momentul constatării (teoretice) a stării de pericol şi **4.** pe timp de noapte nu ar fi putut fi afectată de faptul că mediul peste care se suprapune pietonul care traversează imprudent prin loc nepermis, în mers grăbit, prin spatele unui autocamion oprit. Aşadar, Curtea consideră că, în evaluarea făcută, expertul s-a raportat la standardul abstract al omului dotat cu cele mai bune calităţi motrice sau intelectuale şi că din mijloacele de probă cu caracter ştiinţific administrate în cauză ***rezultă cu certitudine că în cauză nu se putea reţine incidenţa cazului fortuit***. Curtea apreciază că raportul de expertiză criminalistică a lăsat în competenţa instanţei evaluarea *in concreto* a posibilităţii de prevedere a rezultatului socialmente periculos atât prin raportare la ansamblul împrejurărilor de fapt şi la condiţiile de acţiune, cât şi cu referire la calităţile şi particularităţile inculpatului. **Curtea constată că inculpatul a respectat obligaţia de diligenţă reducând viteza la intrare în localitate şi rulând cu prudenţa adecvată condiţiilor de trafic.** Astfel, din partea expozitivă a raportului de expertiză criminalistică rezultă că inculpatul a respectat obligaţia de diligenţă, rulând cu o viteză probabilă de 50 km/h. Curtea consideră că nu se poate reţine în sarcina inculpatului încălcarea prevederilor art. 49 din O.U.G. nr. 195/2002, ca de altfel nici pe cele ale art. 48 din O.U.G. nr. 195/2002 şi nici obligaţiile prevăzute la art. 114 alin. (1) lit. b) din H.G. nr. 1391/2006, acesta neavând cum să prevadă că, din

partea opusă a carosabilului, pe care se afla oprit autotrenul condus de martorul N.G.C., care avea în funcţie faza scurtă a farurilor, victima M.C. se va angaja în traversarea părţii carosabile a drumului printr-un loc nepermis şi fără să se asigure. Curtea mai constată că, raportat la împrejurările concrete ale traficului pe timp de noapte, la vârsta şi experienţa de viaţă a inculpatului, **acesta nu a avut posibilitatea să prevadă apariţia intempestivă a victimei pe şosea**, care a condus la producerea evenimentului rutier. Curtea apreciază drept relevantă declaraţia inculpatului care a arătat că a văzut confuz, o siluetă omenească care a avut impresia că schiţează ca un gest de apărare şi apoi a simţit cum se crapă parbrizul în partea stângă jos, conştientizând abia în acel moment că a lovit un om, ceea ce l-a determinat să frâneze brusc. Faptul că victima a apărut intempestiv din spatele camionului fără a putea fi observată de inculpat este atestat de procesul-verbal de cercetare la faţa locului din care a rezultat că *nu au fost identificate urme de frânare* create de pneurile autoturismului implicat în accident şi că victima *a fost lovită cu partea stângă* a maşinii, unde au fost localizate urme dinamice la nivelul caroseriei, parbrizului şi al farului. Simularea efectuată cu ajutorul programului Virtual – Crash 2.2. în cadrul raportului de expertiză cu privire la poziţia victimei şi a autovehiculul în momentul impactului *confirmă trecerea intempestivă a străzii de către victimă şi apariţia inopinată în faţa conducătorului auto*. Doar în aceste condiţii victima putea fi preluată în zona de colţ a autovehiculului, impact care a favorizat proiectarea laterală a victimei fără ca această să fi fost preluată şi pe parbriz, în partea superioară. În consecinţă, Curtea opinează că faptei de care este acuzat inculpatul îi lipseşte tipicitatea subiectivă, neputându-se reţine în cauză comiterea faptei din culpă fără prevedere, apelul inculpatului fiind întemeiat, în condiţiile reţinerii impedimentului la exercitarea acţiunii penale prevăzut de art. 16 alin. (1) lit. b) teza a II-a C.proc.pen. *(C.A. Oradea, secţia penală, decizia nr. 191/2017, nepublicată).*

5.6.2. Uciderea a două sau mai multe persoane [art. 192 alin. (3) NCP]

- pluralitatea de victime nu va duce în cazul uciderii din culpă la reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni, ci la o variantă agravată a acesteia, existând astfel o unitate legală de infracţiune (infracţiune complexă);

- poate privi atât varianta de bază a infracţiunii, cât şi cealaltă variantă agravată prevăzută de art. 192 alin. (2) NCP.

Diferenţa de tratament juridic între inculpata C.F.D. şi ceilalţi inculpaţi are la bază premisa că persoana care avea obligaţia să nu părăsească salonul era cea care ar fi putut constata incendiul încă din primele faze ale declanşării şi ar fi putut cel puţin limita consecinţele incendiului, este inculpata C.F.D. Fapta inculpatei C.F.D. este caracterizată prin vinovăţia sub forma culpei fără prevedere, neglijenţei, inculpata neprevăzând rezultatul periculos al faptei sale, deşi trebuia şi putea să îl prevadă. Astfel, inculpata nu a prevăzut că prin nesupravegherea efectivă şi permanentă a copiilor se putea produce moartea sau vătămarea corporală a nou-născuţilor. Inculpata trebuia şi putea să prevadă urmările faptelor sale, concluzie desprinsă din faptul că folosind criteriul obiectiv, o asistentă medicală, normală şi prudentă, cu aceeaşi experienţă profesională a inculpatei, cunoscând obligaţiile pe care le avea, putea anticipa faptul

că prin părăsirea nejustificată a salonului, în lipsa sa se putea produce un incident pe care nu l-ar mai fi putut împiedica sau orice alt eveniment pe care dacă ar fi stat în salon l-ar fi putut împiedica sau măcar ar fi putut limita efectele acestuia. În egală măsură aceste concluzii sunt valabile şi în ceea ce priveşte cererea de achitare formulată de inculpată care a susţinut că în acest caz este vorba despre existenţa unui caz fortuit. Aceasta susţinere este neîntemeiată având în vedere că inculpata are o culpă directă şi clar stabilită în neexercitarea corespunzătoare a atribuţiilor sale de serviciu, dar şi o culpă fără prevedere în ceea ce priveşte rezultatul vătămător al incendiului pe care l-ar fi putut opri sau măcar limita. În ceea ce îi priveşte pe ceilalţi inculpaţi în sarcina cărora s-a reţinut existenţa sau inexistenţa unei culpe în modul în care şi-au îndeplinit atribuţiile ce le reveneau în virtutea profesiei lor, concluziile menţionate anterior nu sunt valabile. Astfel, inculpaţii au un grad de culpă în modul în care şi-au îndeplinit atribuţiile de serviciu, dar nu există o culpă care să poată fi stabilită în sarcina acestora în ceea ce priveşte rezultatul incendiului. Astfel, aceşti inculpaţi nu puteau prevedea nerespectarea culpabilă a îndatoririlor de serviciu de către inculpata C.F.D., nerespectare ce a condus practic la imposibilitatea de oprire a incendiului sau de salvare a nou-născuţilor *(C.A. Bucureşti, secţia I penală, decizia nr. 537/2015, nepublicată).*

5.7. Formele infracţiunii

- nu sunt posibile actele premergătoare sau tentativa;

- momentul consumării este cel al decesului victimei;

- poate avea forma unei infracţiuni progresive din culpă atunci când în urma acţiunii violente comise cu sau fără prevedere se produce vătămarea corporală a victimei, iar în urma agravării stării de sănătate a acesteia, fără intervenţia vreunei alte persoane sau a făptuitorului, survine decesul;

- nu poate fi comisă în formă continuată, fiind o infracţiune din culpă.

5.8. Pedeapsa

- uciderea din culpă în varianta de bază [art. 192 alin. (1) NCP] se pedepseşte cu închisoare de la 1 la 5 ani;

- varianta agravată prevăzută de art. 192 alin. (2) NCP se pedepseşte cu închisoare de la 2 la 7 ani;

- în cazul în care uciderea din culpă a avut ca rezultat moartea mai multor persoane [art. 192 alin. (3) NCP], *limitele speciale ale pedepsei (nu doar maximul special al acesteia) se majorează cu jumătate*;

- răspunderea penală este prescriptibilă, infracţiunea neregăsindu-se în enumerarea limitativă prevăzută de art. 153 alin. (2) NCP.

Secțiunea a 2-a. Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății

§1. Lovirea sau alte violențe

1.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în lovirea sau orice acte de violență cauzatoare de suferințe fizice – *forma tip* [art. 193 alin. (1) NCP];

- *varianta agravată* a infracțiunii constă în lovirile sau violențele prin care se produc leziuni traumatice *sau este afectată sănătatea unei persoane*, a cărei gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale de cel mult **90 de zile** [art. 193 alin. (2) NCP]; *se remarcă, așadar, că infracțiunea de loviri sau alte violențe prevăzută de NCP are aplicabilitatea mai largă decât cea prevăzută de vechiul Cod penal, încorporând atât conținutul infracțiunii de vătămare corporală (art. 181 C.pen. din 1969) din vechiul Cod, cât și o parte a conținutului infracțiunii de vătămare corporală gravă [art. 182 alin. (1) C.pen. din 1969]*;

- *NCP nu mai prevede ca variantă agravată a infracțiunii săvârșirea faptei asupra unui membru de familie, aceasta fiind prevăzută ca infracțiune distinctă de violența în familie (art. 199 NCP)*;

- acțiunea penală pentru această infracțiune se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate[1], iar retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală;

- în cazul în care persoana vătămată este un membru de familie, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu, în acest caz putând interveni împăcarea părților [art. 199 alin. (2) NCP]; dacă subiectul pasiv este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitate de exercițiu restrânsă, dar care *nu* este membru de familie, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu, conform art. 157 alin. (4) NCP, însă împăcarea nu este posibilă, pentru că aceasta este prevăzută de lege numai pentru membrii de familie.

1.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: integritatea fizică sau sănătatea persoanei și relațiile sociale în legătură cu acestea;

b) obiectul material: corpul persoanei în viață.

- dacă faptele sunt săvârșite cu știință asupra unei persoane decedate, se va reține săvârșirea infracțiunii de profanare de cadavre sau morminte (art. 383 NCP).

---

[1] Trebuie avut în vedere faptul că, în ipoteza în care subiectul pasiv al infracțiunii este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitate de exercițiu restrânsă, acțiunea penală se pune în mișcare și din oficiu, conform dispozițiilor art. 157 alin. (4) NCP.

1.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- părinții care exercită acte de violență asupra copiilor lor vor fi subiecți activi ai infracțiunii de violență în familie (care absoarbe infracțiunea de loviri sau alte violențe), care poate fi reținută în concurs cu infracțiunea de rele tratamente aplicate minorului, prevăzută de art. 197 NCP[1];

- în situația în care subiectul activ este o persoană aflată în exercitarea atribuțiilor de serviciu, fapta poate îmbrăca o altă încadrare juridică (de pildă, purtarea abuzivă prevăzută de art. 296 NCP);

- dacă fapta este comisă imediat după naștere sau în primele 24 de ore de la naștere de mama aflată într-o stare de tulburare față de nou-născut se va reține comiterea infracțiunii de ucidere ori vătămare a nou-născutului săvârșită de către mamă [art. 200 alin. (2) NCP];

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare sau complicitate.

Persoana care ține victima pentru a fi lovită de un terț și care i-a provocat victimei vătămări corporale care au necesitat 5 zile îngrijiri medicale va răspunde în calitate de coautor la infracțiunea de loviri sau alte violențe, și nu pentru complicitate la această infracțiune, întrucât contribuția adusă în acest fel apare indispensabilă pentru realizarea conținutului infracțiunii *[Trib. Iași, secția penală, decizia nr. 523/1981, în G. Antoniu, C. Bulai (coord.), P.J.P. – vol. III, p. 57]*.

b) subiectul pasiv: persoana fizică în viață.

- consimțământul victimei la exercitarea de violențe asupra sa constituie o cauză justificativă;

- în ipoteza în care victima este un membru de familie se va reține comiterea infracțiunii de violență în familie [art. 199 alin. (1) NCP raportat la art. 193 NCP];

- dacă victima este un judecător ori procuror aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu, sau dacă fapta este comisă față de un judecător, procuror sau de un membru de familie al acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu îndeplinirea atribuțiilor de serviciu ale magistratului se va reține comiterea numai a infracțiunii de ultraj judiciar (art. 279 NCP raportat la art. 193 NCP); deopotrivă, se va reține ultrajul judiciar și atunci când fapta este comisă împotriva unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei de către acesta;

- atunci când victima este funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură

---

[1] În acest sens în doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit. vol. I, p. 268) s-a opinat că „în prezent, în sfera dreptului de corecție nu se mai poate include și dreptul de a exercita violențe fizice, chiar de mică intensitate, astfel că acestea vor trebui considerate ca fapte antijuridice și atunci când au fost comise în cadru familial și în legătură cu educarea minorului".

cu exercitarea acestor atribuții sau dacă fapta este comisă împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau asupra unui membru de familie al funcționarului, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu ale funcționarului se va reține comiterea numai a infracțiunii de ultraj (art. 257 NCP raportat la art. 193 NCP);

- pluralitatea de subiecți pasivi atrage, în principiu, reținerea unui concurs de infracțiuni.

1.4. Latura obiectivă

a) elementul material: lovirea sau exercitarea oricărei alte violențe (inclusiv psihice) cauzatoare de *suferințe fizice* asupra corpului unei persoane;

- violența poate să constea fie într-o acțiune directă, fie într-una indirectă, ori poate îmbrăca forma unei inacțiuni;

- în situația în care, cu aceeași ocazie, persoana vătămată este lovită de mai multe ori de făptuitor, se va reține existența unei singure infracțiuni de loviri sau alte violențe, deoarece există o *unitate naturală colectivă* în cadrul căreia există o singură acțiune infracțională violentă realizată în același context spațio-temporal prin mai multe acte de executare;

- nu este întotdeauna necesar pentru existența infracțiunii de loviri sau alte violențe să existe un contact fizic între agresor și victimă, fapta putând fi comisă prin orice fel de violențe prin care se produce o suferință fizică [de exemplu, printr-o violență psihică (sperietură puternică), prin pulverizarea unui spray paralizant sau lacrimogen în locul unde se află victima etc.].

b) urmarea imediată: constă în *suferința fizică*, indiferent de intensitate, produsă prin lovire sau alte violențe; în ipoteza în care actele de violență produc un traumatism pentru a cărui vindecare este necesară chiar și o zi de îngrijiri medicale se va reține varianta agravată a infracțiunii, iar nu forma de bază;

- poate rezulta fie direct, fie indirect din acțiunea sau inacțiunea făptuitorului;

- fapta nu este tipică dacă s-au produs numai suferințe psihice.

c) legătura de cauzalitate: dacă fapta se comite *prin lovire*, legătura de cauzalitate rezultă din materialitatea faptei, suferința fizică fiind prezumată; când fapta se comite *prin alte violențe*, trebuie să existe și să fie dovedită legătura de cauzalitate între actele de violență și suferința fizică produsă.

1.5. Latura subiectivă

- intenție directă sau indirectă (*în cazul formei tip*); forma de bază a infracțiunii nu poate fi comisă cu praeterintenție;

- în cazul în care infractorul lovește *din eroare* o altă persoană decât pe cea pe care voia să o lovească, nu se va reține eroarea drept cauză de neimputabilitate;

- în situația în care făptuitorul a acționat împotriva unei persoane, iar din cauza efectuării în mod defectuos a actelor de executare sau ca urmare a unui eveniment neprevăzut, acțiunea infracțională a fost deviată către un alt subiect (*aberratio ictus*),

ajungându-se astfel la vătămarea unei alte persoane, nu se va reține eroarea, întrucât aceasta intervine în momentul desfășurării acțiunii infracționale și, prin urmare, nu înlătură caracterul penal al faptei;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care au fost săvârșite lovirile sau violențele; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

1.6. Varianta agravată: lovirile sau alte violențe prin care se produc leziuni traumatice sau este afectată sănătatea unei persoane, a cărei gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile

- criteriul medico-legal de evaluare a gravității traumatismului este numărul de zile de îngrijiri medicale;

- este necesar ca traumatismul produs să necesite pentru vindecare între 1 și 90 de zile de îngrijiri medicale; dacă vătămările suferite nu necesită pentru vindecare nicio zi de îngrijire medicală se va reține comiterea formei de bază a infracțiunii, iar dacă numărul zilelor de îngrijire medicală este mai mare de 90 se va reține comiterea infracțiunii de vătămare corporală;

- ***îngrijirile medicale*** sunt acele îngrijiri ce sunt necesare pentru restabilirea sănătății și integrității corporale a persoanei care a fost vătămată prin săvârșirea infracțiunii; numărul zilelor de îngrijiri medicale reprezintă un criteriu medico-legal de evaluare a gravității vătămării sănătății sau integrității corporale a persoanei vătămate prin activitatea infracțională, utilizat pentru stabilirea încadrării juridice a infracțiunii; numărul de zile de îngrijiri medicale nu este echivalent cu numărul zilelor de spitalizare sau de concediu medical ori cu durata întregii perioade recuperatorii;

- această variantă agravată se comite din punct de vedere subiectiv cu intenție (directă sau indirectă) ori cu praeterintenție [de exemplu, în ipoteza în care după exercitarea actelor de violență numărul inițial de îngrijiri medicale (de pildă 37 zile de îngrijiri medicale) sporește odată cu trecerea timpului fără vreo altă intervenție violentă din partea făptuitorului, până la limita de 90 de zile de îngrijiri medicale].

Fapta de lovire constituie infracțiunea de loviri sau alte violențe chiar dacă victima a prezentat unele echimoze pentru a căror vindecare au fost necesare 3-4 zile de îngrijiri medicale, aceste îngrijiri fiind destinate să înlăture semnele exterioare vizibile, și nu alte consecințe mai grave ale lovirii sau să determine reluarea funcțiilor normale ale organismului traumatizat, nu influențează încadrarea juridică *[Trib. Constanța, secția penală, decizia nr. 1555/1969, în G. Antoniu, C. Bulai (coord.), P.J.P. – vol. III, p. 56]*.

Faptul că victima a avut nevoie de un tratament local sub forma unor comprese la deget timp de 3 zile nu înseamnă îngrijiri medicale în sensul legii, așa încât fapta de lovire se încadrează în forma de bază a infracțiunii de loviri sau alte violențe *[Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 454/1973, în G. Antoniu, C. Bulai (coord.), P.J.P. – vol. III, p. 56]*.

1.7. Formele infracțiunii

- actele preparatorii și tentativa: sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- consumarea: în momentul în care are loc exercitarea lovirilor sau altor violențe prin care se cauzează suferințe fizice sau leziuni traumatice ori afectarea sănătății pentru a căror vindecare sunt necesare îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile;

- infracțiunea poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care momentul epuizării îl reprezintă cel al exercitării ultimelor acte de violență;

- infracțiunea de loviri sau alte violențe este absorbită în infracțiunea de vătămare corporală sau de omor, dacă acestea au fost comise prin lovire sau alte violențe (absorbție naturală) ori în conținutul constitutiv al infracțiunilor de tâlhărie, ultraj, ultraj judiciar etc. (absorbție legală);

- infracțiunea de loviri sau alte violențe absoarbe amenințarea în situația în care, imediat după ce o persoană o amenință pe alta că o va lovi, exercită acte de violență asupra victimei;

- infracțiunea de loviri sau alte violențe poate fi reținută în concurs cu infracțiunea de tulburare a liniștii publice prevăzută de art. 371 NCP.

1.8. Pedeapsa

- în forma de bază [art. 193 alin. (1) NCP], infracțiunea se pedepsește cu închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă (120-240 zile-amendă);

- în cazul în care fapta a fost săvârșită în varianta agravată prevăzută de art. 193 alin. (2) NCP, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 5 ani sau amenda (180-300 zile-amendă).

§2. Vătămarea corporală

2.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în săvârșirea unei acțiuni sau inacțiuni prin care s-au pricinuit unei persoane vreuna dintre următoarele consecințe:

a) o infirmitate;

b) leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale;

c) un prejudiciu estetic grav și permanent;

d) avortul;

e) punerea în primejdie a vieții persoanei – art. 194 alin. (1) NCP.

- *varianta agravată* a infracțiunii constă în lovirile sau violențele comise cu intenție directă în scopul de a produce o infirmitate, ori leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, sau un prejudiciu estetic grav și permanent – art. 194 alin. (2) NCP;

- NCP a reunit în cuprinsul acestei infracțiuni o parte din conținutul infracțiunii de vătămare corporală gravă din C.pen. din 1969, această din urmă infracțiune neregăsindu-se în NCP; acțiunile sau inacțiunile care au produs leziuni traumatice pentru a căror vindecare au fost necesare între 21 și 90 de zile vor constitui potrivit NCP infracțiunea de loviri sau alte violențe, iar nu infracțiunea de vătămare corporală. Prin NCP au fost înlăturate suprapunerile legislative existente în art. 182 C.pen. din 1969 cum ar fi prevederea drept urmare a acțiunii sau inacțiunii a infirmității și a pierderii unui simț, ori a unui organ sau încetarea funcționării acestuia, fiind reținută numai infirmitatea (care înglobează toate elementele anterioare) drept criteriul medico-legal de evaluare a gravității traumatismului. Deopotrivă, au fost reformulate unele dintre consecințele vătămării corporale din incriminarea anterioară prin includerea acestora într-o singură circumstanță, anume aceea a cauzării unui prejudiciu estetic grav și permanent;

- acțiunea penală pentru această infracțiune se pune în mișcare din oficiu. Nici la forma de bază și nici la variantele agravate nu este posibilă împăcarea.

2.2. Obiectul infracțiunii

a) **obiectul juridic special:** integritatea fizică sau sănătatea persoanei și relațiile sociale în legătură cu acestea;

b) **obiectul material:** corpul persoanei în viață.

- dacă fapta este săvârșită cu știință asupra unei persoane decedate, se va reține săvârșirea infracțiunii de profanare de cadavre sau morminte (art. 383 NCP).

2.3. Subiecții infracțiunii

a) **subiectul activ:** orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- dacă fapta este comisă imediat după naștere sau în primele 24 de ore de la naștere de mama aflată într-o stare de tulburare față de nou-născut se va reține comiterea infracțiunii de ucidere ori vătămare a nou-născutului săvârșită de către mamă [art. 200 alin. (2) NCP];

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare sau complicitate.

b) **subiectul pasiv:** persoana fizică în viață.

- în principiu, consimțământul victimei la exercitarea de violențe asupra sa *nu constituie* o cauză justificativă; pot fi reținute cu caracter de excepție și unele situații în care consimțământul victimei are caracter justificativ, cum ar fi cea în care o persoană decide în mod voluntar să îi cedeze un rinichi unui prieten pentru ca acesta să nu mai apeleze la dializă, iar prelevarea rinichiului are loc în cadrul unei instituții sanitare în condițiile legii[1];

---

[1] În acest sens în literatura juridică (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit. vol. I, p. 403) s-a apreciat în mod întemeiat că extragerea a doi dinți din față care are ca efect slutirea va

- în ipoteza în care victima este un membru de familie se va reține comiterea infracțiunii de violență în familie [art. 199 alin. (1) NCP raportat la art. 194 NCP];

- atunci când victima este un judecător ori procuror aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu, sau dacă fapta este comisă față de un judecător, procuror sau de un membru de familie al acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu îndeplinirea atribuțiilor de serviciu ale magistratului se va reține comiterea numai a infracțiunii de ultraj judiciar (art. 279 NCP raportat la art. 194 NCP); deopotrivă, se va reține ultrajul judiciar și atunci când fapta este comisă împotriva unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei de către acesta;

- dacă victima este funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții sau dacă fapta este comisă împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau asupra unui membru de familie al funcționarului, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu ale funcționarului se va reține comiterea numai a infracțiunii de ultraj (art. 257 NCP raportat la art. 194 NCP);

- pluralitatea de subiecți pasivi atrage, în principiu, reținerea unui concurs de infracțiuni.

2.4. Latura obiectivă

a) elementul material: constă în acțiunea (directă sau indirectă) ori inacțiunea[1] prin care se produce o vătămare integrității fizice sau sănătății unei persoane;

- în situația în care, cu aceeași ocazie, persoana vătămată este lovită de mai multe ori de făptuitor, se va reține existența unei singure infracțiuni de vătămare corporală, deoarece există o *unitate naturală colectivă* în cadrul căreia există o singură acțiune infracțională violentă realizată în același context spațio-temporal prin mai multe acte de executare;

b) urmarea imediată[2]: legea prevede limitativ, dar alternativ mai multe urmări imediate, reținerea oricăreia dintre acestea conducând la constatarea consumării infracțiunii;

- producerea printr-o singură acțiune realizată în același context spațio-temporală prin unul sau mai multe acte de executare a două sau mai multe dintre urmările

---

constitui o faptă justificată în măsura în care această intervenție este solicitată doctorului stomatolog de către pacient.

[1] În această privință în literatura juridică (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit. vol. I, p. 268) s-a apreciat că învățătoarea care nu intervine atunci când un elev îl lovește pe un altul, cauzându-i vătămări corporale, se află în poziție de garant și va răspunde pentru omisiunea sa de a interveni.

[2] În mod întemeiat s-a arătat în doctrină (*V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 400) că: „Diferența obiectivă dintre infracțiunea de lovire sau alte violențe (art. 193) și cea de vătămare corporală (art. 194) este dată de urmarea imediată a infracțiunii, altfel spus de consecințele violențelor exercitate. Criteriul distincției rămâne, ca și în vechea reglementare, dublu: *criteriul curativ-terapeutic*, ce ia în calcul durata îngrijirilor medicale, și *criteriul fiziopatologic*, ce ține seama de natura vătămărilor produse" (s.n., M.U.).

prevăzute de lege nu conduce la reținerea unui concurs de infracțiuni, ci tot a unei unități naturale colective;

Norma de incriminare stipulează următoarele urmări imediate alternative:

1. ***o infirmitate;***

- infirmitatea reprezintă un criteriu medico-legal[1] de evaluare a consecințelor traumatismului produs prin acțiunea sau inacțiunea tipică;

- infirmitatea poate să apară imediat după comiterea activității infracționale sau după trecerea unui interval de timp;

- este de esența infirmității ca aceasta să aibă un caracter permanent;

- infirmitatea produce victimei *fie un handicap fizic* (care nu se poate reface pe cale naturală sau printr-o intervenție chirurgicală), *fie un handicap psihic* (de pildă, epilepsie posttraumatică).

Handicapul fizic poate proveni din:

(i) pierderea unui simț: lipsirea totală sau parțială și permanentă a persoanei vătămate de unul dintre cele cinci simțuri (auzul, văzul, pipăitul, gustul, mirosul); dacă pierderea simțului este numai temporară, se va reține vătămarea corporală în situația în care leziunile traumatice au necesitat pentru vindecare peste 90 de zile de îngrijiri medicale;

(ii) pierderea unui organ: victima nu mai posedă organul (de pildă, rinichi, splină etc.) fie ca urmare directă a activității infracționale, fie în urma supunerii acesteia la o intervenție chirurgicală pentru înlăturarea repercusiunilor agresiunii;

(iii) încetarea funcționării unui organ[2]*:* organul există, dar nu mai funcționează; de pildă, ca urmare a agresiunii o persoană rămâne paralizată.

---

[1] În acest sens, în literatura de specialitate (*V. Iftenie, D. Dermengiu*, Medicină legală, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 164) s-a arătat că: „Infirmitatea reprezintă un criteriu medico-legal de evaluare a consecințelor posttraumatice, ce constă într-o vătămare corporală gravă, totală (completă) sau parțială (incompletă), cu caracter permanent, ce presupune existența unei urmări de natură morfologică, morfo-funcțională sau numai funcțională, ce produce un handicap fizic și/sau psihic (...). Handicapul fizic poate fi reprezentat prin: pierderea unui organ și/sau încetarea sau diminuarea semnificativă și permanentă a funcționalității acestuia; pierderea sau reducerea semnificativă și permanentă a unui simț (...). Pentru a putea fi interpretată drept infirmitate, consecința posttraumatică trebuie să aibă caracter de permanență, adică să nu mai fie susceptibilă de refacere, în sensul că nici pe cale naturală și nici ca urmare a vreunei intervenții medico-chirurgicale nu se va mai putea obține remedierea".

[2] În doctrină (*V. Iftenie, D. Dermengiu*, op. cit., p. 166) s-a arătat că: Pentru a putea exclude înțelesul diferit al noțiunii de *organ*, în mediul juridic față de sectorul medical, altfel spus, pentru a se putea respecta și punctul de vedere medical (axat pe teoria și practica din lumea biologică), dar și exigența legii penale (conform Codului penal), considerăm că se impune o demarcare netă între cele două noțiuni *relativ echivalente* de: *„parte corporală"* și *„organ"*. Din acest punct de vedere prin: *parte corporală* se poate înțelege orice fragment, indiferent de dimensiune și localizare, ce aparține corpului uman, cum ar fi, spre exemplu, un segment de membru toracic sau pelvin, o unghie, o mică porțiune tegumentară, dintele, urechea etc., în timp ce *organul*, ca parte corporală, este definit, conform literaturii de specialitate: „o formațiune anatomică cu o topografie precisă, bine diferențiată și individualizată, for-

Fapta prin care s-a pricinuit integrităţii corporale o infirmitate fizică permanentă, prin pierderea de substanţă osoasă craniană, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de *vătămare corporală* (s.n., M.U.), fiind lipsită de relevanţă împrejurarea că pentru vindecarea victimei au fost necesare 40-50 zile de îngrijiri medicale *(C.A. Bucureşti, secţia I penală, decizia nr. 723/2000, în C.P.J.P. 2000, p. 198).*

---

mată dintr-un ţesut specific cu o vascularizaţie şi o inervaţie proprie ce îndeplineşte independent sau împreună cu un alt organ, de acelaşi fel ori diferit, sau cu un alt ţesut, o anumită funcţie" şi, adăugăm noi, prin a cărui protezare/înlocuire (în caz de necesitate) nu se mai poate reface status-ul anatomo-funcţional iniţial (natural) şi se induce/favorizează apariţia fenomenelor de incompatibilitate (histoincompatibilitate). Deci, termenul de „organ" *este inclus* în noţiunea generică, mult mai vastă, de „parte corporală" şi nu invers. De fapt, considerăm că legiuitorul a avut în vedere noţiunea de „organ" şi nu pe cea de „parte corporală", tocmai pentru a putea reda gravitatea crescută a traumatismului asupra organismului uman, ce a determinat consecinţa infirmizantă, care permite aplicarea prevederilor articolului menţionat. Din cele prezentate se poate înţelege că, deşi este o parte corporală, *dintele*, din punct de vedere medical şi medico-legal, *nu este* considerat *organ* ca atare, de sine stătător, deoarece: „organul" dentar (dentiţia sau dantura) este alcătuit din totalitatea formaţiunilor dentare din cavitatea bucală; deci un singur dinte reprezintă numai o componentă morfologică a ansamblului dentar, tot aşa cum lobulul hepatic sau cel pulmonar, reprezintă unităţi morfofuncţionale în cadrul organului ca întreg, ficatul sau plămânul, fără ca distrugerea (chiar şi post-traumatică) unui astfel de lob să constituie şi să fie interpretată ca distrugerea întregului organ; vascularizaţia şi inervaţia dinţilor se realizează prin trunchiuri comune, diferite pentru cele două maxilare şi nu pentru fiecare dinte în parte; dintele primeşte o ramificaţie a acestui trunchi, vascular sau nervos, maxilar sau mandibular; un singur dinte nu poate îndeplini nicio funcţie, ci, integrat, în ansamblul morfofuncţional al cavităţii bucale (dento-parodonto-maxilar, la care se adaugă limba, obrajii, palatul moale şi diafragma gurii) participă la asigurarea funcţiilor aparatului dento-maxilar: masticaţie, fonaţie şi estetică. Din definirea, considerăm mai amplă, a noţiunii de organ, pe care am formulat-o, rezultă şi faptul că indiferent de numărul dinţilor pierduţi, aceasta nu va putea echivala cu o „pierdere de organ", deoarece, prin înlocuirea dinţilor, respectiv se reface status-ul morfofuncţional (artificial şi nu natural) şi nu se induc fenomene de incompatibilitate; în cazul persoanelor ce dezvoltă reacţii alergice la un material protetic se poate folosi un alt material prin care să se asigure stabilitatea noului dinte în ansamblul arcadei dentare. În cazul înlocuirii unui alt organ, spre exemplu ficatul sau rinichiul, definiţia îşi păstrează valabilitatea, deoarece, cel puţin până în prezent, noile organe (donate) determină reacţii de incompatibilitate în organismul gazdei, ce se încearcă a fi modulate printr-o medicaţie imunosupresoare, ce trebuie administrată permanent. O situaţie relativ asemănătoare înlocuirii dintelui poate fi generată, la o interpretare superficială, de cazul în care este înlocuit un glob ocular. Cu toate că şi în această situaţie proteza oculară va restabili morfologic anatomia locală şi nu va genera reacţii de incompatibilitate, în schimb, va altera semnificativ funcţia vizuală, ceea ce face ca pierderea ochiului să poată fi considerată drept pierdere de organ. În acelaşi mod stau lucrurile şi în cazul protezării unui membru, pelvin sau toracic, caz în care funcţionalitatea, în urma aplicării protezei sau ortezei, va fi alterată. Aceasta nu se întâlneşte în cazul protezării dentare, unde funcţionalitatea aparatului buco-maxilo-facial este, de cele mai multe ori, ameliorată/optimizată prin noua structură locală inserată".

2. leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale;

- criteriul medico-legal de evaluare a gravității traumatismului este numărul de zile de îngrijiri medicale;

- *îngrijirile medicale* sunt acele îngrijiri ce sunt necesare pentru restabilirea sănătății și integrității corporale a persoanei care a fost vătămată prin săvârșirea infracțiunii; numărul zilelor de îngrijiri medicale reprezintă un criteriu medico-legal de evaluare a gravității vătămării sănătății sau integrității corporale a persoanei vătămate prin activitatea infracțională, utilizat pentru stabilirea încadrării juridice a infracțiunii; numărul de zile de îngrijiri medicale nu este echivalent cu numărul zilelor de spitalizare sau de concediu medical ori cu durata întregii perioade recuperatorii;

- se va reține săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală și dacă durata îngrijirilor medicale necesare pentru vindecarea victimei s-a prelungit peste 90 de zile din cauza aplicării cu întârziere a tratamentului medical, victima fiind de bună-credință;

- lovirea unei persoane, cu consecința producerii unei fracturi a brațului cu durată de îngrijiri medicale peste 90 de zile, constituie infracțiunea de vătămare corporală, chiar dacă leziunea s-a produs în locul în care victima mai suferise o fractură, iar în lipsa acesteia durata de vindecare ar fi fost mai mică de 90 de zile;

- vătămarea corporală poate îmbrăca forma infracțiunii progresive, când urmările acțiunii violente se agravează în timp.

3. un prejudiciu estetic grav și permanent;

- prejudiciul estetic posttraumatic trebuie să aibă caracter de permanență și să fie grav[1]; în general se situează la nivelul feței (desfigurare).

Lovirea unei persoane în față cu cuțitul, cu urmarea unor cicatrice care nu pot fi înlăturate și care afectează expresia feței, constituie un prejudiciu estetic *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1522/2002, www.legalis.ro)*.

Ca urmare, ori de câte ori vătămarea corporală, săvârșită cu intenție, a avut ca efect pierderea unuia sau a mai multor dinți ori numai lezarea acestora, este necesar să se stabilească, pe bază de probe convingătoare, dacă prin vătămarea respectivă s-a cauzat o modificare a fizionomiei victimei sau o diminuare a funcțiilor ei fiziologice comparabile, ca importanță, cu celelalte consecințe prevăzute de lege. În mod firesc, pentru aceasta trebuie să se țină seama de criterii de ordin anatomic și fiziologic proprii naturii umane, cum ar fi poziția dintelui pierdut, fiind de notorietate că lipsa unui incisiv frontal și chiar a unui canin, mai ales din cei fixați în alveolele dentare ale maxilarului superior, modifică esențial fizionomia celui lezat, dându-i aspect respingător, sau poate avea efecte negative

---

[1] În literatura de specialitate (*V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 401) s-a reținut că: „În mare, aceste caracteristici se referă, pe de o parte, la faptul că prejudiciul estetic temporar ce se remediază de la sine, pe cale naturală, nu se încadrează în ipoteza vizată de legiuitor, iar, pe de altă parte, la faptul că ascunderea prejudiciului estetic printr-o proteză nu înseamnă înlăturarea acestuia și, ca atare, nu scoate fapta din sfera vizată de legiuitor".

ireversibile asupra funcției fiziologice a masticației. Tot astfel, pentru a se determina cât mai exact prejudiciul estetic adus fizionomiei persoanei vătămate prin pierderea dinților, mai pot fi avute în vedere și unele criterii specifice, cum ar fi vârsta, sexul sau profesia acesteia. Evident, la stabilirea împrejurării dacă pierderea dinților a avut ca efect slutirea persoanei vătămate trebuie să se aibă în vedere, cu prioritate, gravitatea concretă a rezultatului imediat produs prin actul de violență, iar nu situația atenuată prin înlocuirea dinților smulși sau rupți ori prin protezare. O atare interpretare se impune nu numai pentru că recurgerea la procedee artificiale nu poate asigura redarea totalității însușirilor anatomice și fiziologice ale dintelui natural, ci și datorită lipsirii celui lezat, cel puțin pentru o anumită perioadă, de înfățișarea sa firească. Se impune deci concluzia că acțiunea violentă având ca urmare smulgerea, ruperea sau lezarea unor dinți trebuie încadrată în infracțiunea de vătămare corporală (gravă) ori de câte ori această vătămare, prin natura urmărilor sale, poate fi considerată că a avut drept consecință pierderea întregului organ ce asigură masticația, încetarea funcționării acestuia, o infirmitate permanentă sau modificarea atât de severă a fizionomiei, încât să constituie o slutire. Dar marea diversitate a consecințelor ce pot fi produse asupra fizionomiei victimei sau asupra funcției masticației, determinate nu numai de modul în care agresorul acționează, ci și de particularitățile anatomice și fiziologice ale fiecărui individ, fac dificilă, dacă nu chiar imposibilă, generalizarea efectelor în raport cu numărul și poziția dinților lezați. De aceea, neputându-se ajunge la o concluzie cu valabilitate de generalizare asupra consecințelor deteriorării dentiției prin vătămarea produsă, este evident că nici urmările la care se referă legea nu pot fi stabilite decât de la caz la caz, în raport de specificul fiecărei cauze, ceea ce nu se poate realiza decât de instanța învestită cu judecarea fiecărui proces concret *(C.S.J., Secțiile Unite, Decizia nr. 2/2002)*.

4. ***avortul;***

- întreruperea cursului normal al sarcinii și expulzarea produsului de concepție;

- făptuitorul trebuie să fi știut sau să fi prevăzut că victima este însărcinată[1];

- se va putea reține această variantă agravată și în ipoteza în care făptuitorul urmărește doar vătămarea fătului, însă în urma acțiunii violente se produce din culpă avortul;

- nu poate fi reținut concursul ideal între infracțiunea de vătămare corporală atunci când vătămarea corporală are ca urmare praeterintenționată provocarea avortului [art. 194 alin. (1) NCP] și cea de întrerupere a cursului sarcinii care a avut ca urmare vătămarea corporală [art. 201 alin. (3) NCP], deoarece la infracțiunea de vătămare corporală făptuitorul acționează în vederea producerii vătămării corporale, avortul producându-se din culpă, în vreme ce la infracțiunea prevăzută la art. 201 alin. (3) NCP, făptuitorul acționează cu intenția întreruperii cursului sarcinii, vătămarea corporală fiind o urmare praeterintenționată.

5. ***punerea în primejdie a vieții persoanei.***

- când datorită gravității leziunilor traumatice există pericolul să se producă moartea persoanei vătămate în lipsa unui tratament medical adecvat;

---

[1] În sensul că nu este necesar ca autorul să cunoască faptul că victima este însărcinată, a se vedea *S. Bogdan, D.A. Șerban*, op. cit., p. 105.

- în acest caz, făptuitorul urmărește vătămarea integrității corporale a victimei, iar punerea în primejdie a vieții se produce din culpă; dacă leziunile traumatice se agravează producându-se din culpă moartea victimei se va reține comiterea infracțiuni de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte;

- activitatea violentă care produce o asemenea urmare nu îmbracă forma unei infracțiuni continue;

Inculpatul, lovind victima cu cuțitul în antebrațul stâng, secționându-i artera radială (ceea ce, din cauza hemoragiei produse, i-a pus în pericol viața), spre a putea desprinde pe prietenul său trântit la pământ și imobilizat de victimă, a săvârșit infracțiunea de *vătămare corporală* (s.n., M.U.), și nu o tentativă la omor, deoarece nu a acționat cu intenția de a omorî victima *[Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 2825/2004, în G. Antoniu, C. Bulai (coord.), P.J.P. – vol. III, p. 64]*.

Rezoluția în baza căreia a acționat inculpatul este dovedită cu elementele exterioare ale faptei sale: după o primă lovitură cu bâta în zona cefei, inculpatul a continuat să lovească de mai multe ori persoana vătămată căzută la pământ cu același obiect vulnerant, precum și cu picioarele, în zona abdomenului și în zona dorsală, cu o intensitate deosebită demonstrată de gravitatea leziunilor cauzate, cum rezultă din expertiza medico-legală: traumatism cranian în zona occipitală, ruptură de splină și hemoperitoneu, contuzie pancreatică. Acționând în modul descris, inculpatul a prevăzut neîndoielnic rezultatul posibil al faptei sale – suprimarea vieții victimei – rezultat pe care, chiar dacă nu l-a urmărit, l-a acceptat. Mijlocul folosit în agresiune – bâta de baseball, zonele vitale vizate – capul și abdomenul, intensitatea deosebită a loviturilor ducând la distrugerea unor organe interne constituie elemente suficiente pentru a se reține intenția de a ucide, numai intervenția în timp util, pe cale chirurgicală – extirparea splinei și drenajul a 2,5 l de sânge din cavitatea peritoneală au împiedicat producerea decesului victimei. Se constată, așadar, că încadrarea juridică corectă a faptei este aceea dată de prima instanță, în tentativă la infracțiunea de omor *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 361/2005, www.legalis.ro)*.

În schimb, Curtea constată existența unei situații de fapt diferite în ceea ce-i privește pe inculpații C.I. și M.V.A. Astfel, din imaginile înregistrate de camerele de supraveghere rezultă că, deși ambii inculpați au coborât din mașină, nu s-au apropiat de locul în care era agresată victima, *rămânând pasivi la derularea evenimentelor violente*. Curtea reține că din niciuna dintre declarațiile inculpaților V.D., V.I., V.C., C.C. și M.D. nu rezultă că inculpații C.I. și M.V.A. s-au aflat în proximitatea victimei sau că au putut percepe în concret intensitatea agresiunilor exercitate asupra acesteia. De altfel, acești doi inculpați au rămas mai degrabă în apropierea mașinii cu care veniseră decât în proximitatea victimei și au fost primii care au ajuns la mașină pentru a pleca de la locul incidentului. În acest cadru, Curtea reține existența unui dubiu rezonabil că inculpații C.I. și M.V.A. au avut reprezentarea concretă a gravității actelor de agresiune și că au urmărit să contribuie, în mod indirect, la comiterea unei

infracțiuni contra vieții prin asistența autorilor infracțiunii. Curtea nu constată existența vreunei probe produse de parchet din care să se poată trage concluzia, dincolo de orice îndoială rezonabilă, a existenței unui act de complicitate prin asistență la comiterea faptei mai grave, care să fie imputabil inculpaților C.I. și M.V.A. Curtea apreciază că simplul fapt că inculpații C.I. și M.V.A. s-au deplasat în aceeași mașină cu autorii și participanții la infracțiunea de omor nu este de natură să conducă la reținerea complicității la comiterea acestei infracțiuni în condițiile în care comiterea faptei mai grave a rezultat doar din dinamica actelor concrete de agresiune față de care cei doi inculpați au avut o atitudine pasivă, neutră, după momentul coborârii din mașină. Relevantă în acest sens este și declarația inculpatului V.D. din fața instanței de apel care nu învederează existența vreunui act de asistență sau de ajutorare la comiterea faptei mai grave din partea celor doi inculpați. Omisiunea celor doi inculpați de a interveni pentru a opri desfășurarea actelor de agresiune, precum și lipsa vreunui îndemn din partea acestora în sensul renunțării autorilor și participanților la comiterea infracțiunii de omor, precum și deplasarea împreună cu agresorii la locuința unuia dintre inculpați pentru a consuma băuturi alcoolice ulterior incidentului nu echivalează, în sine, cu un act de participare la infracțiunea contra vieții comisă, în măsura în care nu se poate proba latura subiectivă a actelor de complicitate constând în intenția de a participa la comiterea faptei mai grave decât cea la care inculpații urmăreau să participe. Astfel, Curtea constată din probele administrate existența unui dubiu rezonabil cu privire la faptul că inculpații C.I. și M.V.A. au putut constata actele efective comise de autorii omorului și prevedea împrejurarea că asistă la comiterea unei infracțiuni contra vieții, precum și cu privire la intenția acestora de a participa la fapta mai gravă. În aceste condiții, Curtea apreciază că inculpații C.I. și M.V.A. au avut doar reprezentarea concretă a participării la comiterea unei infracțiuni contra integrității corporale, în sensul participării la agresarea agentului de pază care pulverizase spray-ul iritant-lacrimogen asupra inculpatului V.D. rezoluția infracțională inițială nemodificându-se după momentul coborârii din mașină. Astfel, Curtea consideră că, față de dispozițiile art. 52 alin. (2) NCP, circumstanțele reale ale comiterii faptei mai grave de omor, care au un caracter obiectiv și privesc fapta concretă comisă, nu se pot răsfrânge asupra participanților decât în măsura în care le-au cunoscut sau prevăzut. Or, cum inculpații C.I. și M.V.A. nu au cunoscut sau prevăzut aceste circumstanțe reale, Curtea opinează că în sarcina acestora se impune reținerea participației penale la infracțiunea prevăzută și urmărită, respectiv cea de vătămare corporală în condițiile stipulate de art. 194 alin. (1) lit. e) NCP *(C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 322/2016, nepublicată).*

c) legătura de cauzalitate: trebuie să existe între activitatea infracțională și vătămarea integrității corporale sau a sănătății produsă și trebuie să fie dovedită.

2.5. Latura subiectivă

- *intenție indirectă sau praeterintenție* pentru forma tip prevăzută de art. 194 alin. (1) lit. a)-c) NCP, respectiv *praeterintenția* pentru forma tip prevăzută de art. 194 alin. (1) lit. d) și e) NCP;

Fapta inculpaților minori care, deși au cunoscut efectele acidului sulfuric asupra propriilor haine, au dorit să testeze aceste efecte și asupra unui coleg, căruia i-au turnat soluție de acid sulfuric pe cap și haine, producând distrugerea acestora, victima suferind leziuni care au necesitat spitalizarea și o intervenție chirurgicală, constituie infracțiunea de *vătămare corporală* (s.n., M.U.), cu intenție indirectă, și nu infracțiunea de vătămare corporală din culpă *(C.A. București, secția I penală, decizia nr. 434/1999, în C.P.J.P. 1999, p. 177).*

Încercarea de a lovi cu scândura o persoană care se refugiază într-un autoturism, urmată de lovirea și spargerea geamului acestuia, cu consecința lezării ochiului persoanei vătămate cu cioburile geamului, ceea ce i-a cauzat o infirmitate permanentă, constituie infracțiunea de *vătămare corporală* (s.n., M.U.) săvârșită cu intenție, iar nu din culpă *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1986/1995, www.legalis.ro).*

- în cazul în care infractorul vatămă corporal grav din eroare o altă persoană decât pe cea pe care voia să o lovească, nu se va reține eroarea drept cauză de neimputabilitate;

- în situația în care făptuitorul a acționat împotriva unei persoane, iar din cauza efectuării în mod defectuos a actelor de executare sau ca urmare a unui eveniment neprevăzut, acțiunea infracțională a fost deviată către un alt subiect (*aberratio ictus*), ajungându-se astfel la vătămarea corporală a unei alte persoane, nu se va reține eroarea drept cauză de neimputabilitate, întrucât aceasta intervine în momentul desfășurării acțiunii infracționale și, prin urmare, nu înlătură caracterul penal al faptei;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită activitatea infracțională; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

2.6. Varianta agravată: lovirile sau alte violențe săvârșite în scopul producerii de leziuni traumatice pentru a căror vindecare sunt necesare îngrijiri medicale de cel puțin 91 de zile sau în scopul producerii uneia dintre următoarele consecințe: o infirmitate sau un prejudiciu estetic grav și permanent [art. 194 alin. (2) NCP]

- această variantă agravată se comite din punct de vedere subiectiv *numai cu intenție directă*[1];

- atunci când făptuitorul exercită violențe asupra victimei în scopul punerii în primejdie a vieții acesteia, se va reține săvârșirea unei tentative la infracțiunea de

[1] În urma modificării art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP, ori de câte ori norma de incriminare prevede necesitatea existenței unui scop special pentru comiterea infracțiunii în forma de bază sau ca element al variantei agravate a infracțiunii, fapta va fi tipică numai dacă este comisă cu **intenție directă**.

omor/omor calificat săvârșită cu intenție directă/indirectă, iar nu varianta agravată prevăzută de art. 194 alin. (2) NCP[1];

- în cazul în care făptuitorul exercită violențe asupra victimei cu intenție directă sau indirectă în scopul producerii avortului se va reține concursul de infracțiuni între vătămarea corporală în forma de bază [art. 194 alin. (1) NCP] și infracțiunea de întreruperea cursului sarcinii [art. 201 alin. (2) NCP].

2.7. Formele infracțiunii

- actele preparatorii sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- tentativa este posibilă în cazul în care fapta comisivă este săvârșită cu intenție indirectă, nefiind însă incriminată [art. 194 alin. (1) NCP];

- tentativa nu este posibilă când fapta este săvârșită cu praeterintenție;

- tentativa este posibilă și incriminată numai la variantele agravate prevăzute de art. 194 alin. (2) cu referire la alin. (1) lit. a)-c) NCP *comise cu intenție directă*;

- consumarea: în momentul producerii urmării periculoase (*infracțiune de rezultat*), adică atunci când îngrijirile medicale necesare pentru vindecarea leziunilor traumatice sunt de cel puțin 91 de zile sau când se produce: **a)** o infirmitate; **b)** un prejudiciu estetic grav și permanent; **c)** avortul; **d)** punerea în primejdie a vieții persoanei;

- infracțiunea poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care momentul epuizării îl reprezintă cel al exercitării ultimelor acte de violență[2];

- infracțiunea de vătămare corporală *este absorbită* în infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte sau de omor, ori în conținutul constitutiv al infracțiunilor de tâlhărie în formă agravată, ultraj, ultraj judiciar etc.;

- infracțiunea de vătămare corporală nu poate fi reținută în concurs ideal cu infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte în cazul în care fapta se comite împotriva aceleiași victime, fiind absorbită de aceasta din urmă; dacă aceeași activitate infracțională vizează doi subiecți pasivi, este posibilă reținerea în concurs ideal a infracțiunii de vătămare corporală cu infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte;

- infracțiunea de vătămare corporală poate fi reținută în concurs cu infracțiunea de tulburare a liniștii publice prevăzută de art. 371 NCP.

---

[1] În același sens, *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 401.

[2] În literatura de specialitate (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 56) s-a admis că și în ipoteza în care acțiunile succesive au fost comise cu praeterintenție poate fi reținută forma continuată. Astfel, s-a arătat că infracțiunea preterintenționată poate fi comisă în formă continuată în situația în care are urmări alternative, când prima acțiune produce un rezultat, iar cea de-a doua altul dacă: **1.** în momentul comiterii celei de-a doua acțiuni, făptuitorul nu are cunoștință de rezultatul mai grav produs în urma comiterii celei dintâi. **2.** în momentul comiterii celei de-a doua acțiuni, autorul ia anumite măsuri menite să prevină producerea urmării mai grave ce a caracterizat prima acțiune, dar aceste măsuri sunt în concret insuficiente.

2.8. Pedeapsa

- pentru forma de bază, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani;
- pentru prima variantă agravată, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani.

§3. Lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte

3.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în săvârșirea, cu praeterintenție, a oricăreia din faptele ce intră în conținutul constitutiv al infracțiunilor de lovire sau alte violențe ori vătămare corporală (art. 193-194 NCP), ce a avut ca urmare moartea victimei (art. 195 NCP);
- acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită din oficiu.

3.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: integritatea fizică sau sănătatea persoanei și relațiile sociale în legătură cu acestea; deopotrivă, având în vedere urmarea preterintenționată a infracțiunii, va constitui obiect juridic și viața persoanei și relațiile sociale în legătură cu dreptul la viață al altei persoane;

b) obiectul material: corpul persoanei în viață.

3.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- dacă fapta este comisă imediat după naștere sau în primele 24 de ore de la naștere de mama aflată într-o stare de tulburare față de nou-născut se va reține comiterea infracțiunii de ucidere ori vătămare a nou-născutului săvârșită de către mamă [art. 200 alin. (2) NCP];
- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare sau complicitate;
- se va reține coautoratul și atunci când acțiunile violente ale făptuitorilor privite indivizibil au condus împreună la moartea praeterintenționată a victimei.

b) subiectul pasiv: persoana fizică în viață.

- consimțământul victimei nu are valoarea unei cauze justificative prevăzute de art. 22 NCP;
- în ipoteza în care victima este un membru de familie, se va reține comiterea infracțiunii de violență în familie [art. 199 alin. (1) NCP raportat la art. 195 NCP];
- atunci când victima este un judecător ori procuror aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu sau dacă fapta este comisă față de un judecător, procuror sau de un membru de familie al acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu îndeplinirea atribuțiilor de serviciu ale magistratului, se va reține comiterea numai a infracțiunii de ultraj judiciar (art. 279 NCP raportat la art. 195 NCP); deopotrivă, se

va reține ultrajul judiciar și atunci când fapta este comisă împotriva unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei de către acesta;

- dacă victima este funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții sau dacă fapta este comisă împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau asupra unui membru de familie al funcționarului, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu ale funcționarului, se va reține comiterea numai a infracțiunii de ultraj (art. 257 NCP raportat la art. 195 NCP);

- pluralitatea de subiecți pasivi atrage reținerea unei pluralități de infracțiuni.

3.4. Latura obiectivă

a) **elementul material:** activitatea de lovire sau vătămare corporală a integrității corporale sau sănătății unei persoane (acțiune sau omisiune);

- se poate realiza prin acțiunea (directă sau indirectă) ori prin inacțiunea prin care se produce decesul persoanei.

b) **urmarea imediată:** moartea victimei care poate surveni de îndată cu exercitarea violențelor sau după trecerea unui interval de timp;

c) **legătura de cauzalitate:** trebuie stabilit că acțiunea vătămătoare a produs decesul victimei; se reține, pe de o parte, că se produce un efect necesar pentru existența infracțiunilor prevăzute în art. 193 sau art. 194 NCP, iar, pe de altă parte, un efect necesar pentru reținerea infracțiunii prevăzute în art. 195 NCP.

Loviturile aplicate și căderea victimei i-au produs leziuni care ar fi necesitat 7-8 zile de îngrijiri medicale pentru vindecare. Între traumatismul cranio-facial și decesul datorat meningitei acute există însă o legătură de cauzalitate indirectă, secundară, complicațiile posttraumatice determinând moartea violentă a victimei. Chiar dacă aceasta suferea de mai multe boli preexistente lovirilor, care puteau determina moartea și în afara condițiilor create prin traumatismul cauzat de inculpați, această stare patologică nu are relevanță sub aspectul cauzei determinante a morții; rezultatul, moartea victimei, nu a survenit pe calea unei evoluții naturale, la o dată imprevizibilă, ci la scurt timp după lovirea ei de către inculpați, ca urmare a traumatismului care a declanșat meningita acută purulentă. În aceste condiții, se constată că inculpații au săvârșit cu intenție fapta de lovire, dar nu au prevăzut, din culpă, rezultatul survenit. Ca atare, ei au acționat cu intenție depășită, element subiectiv specific infracțiunii de loviri cauzatoare de moarte *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1173/2002, www.legalis.ro)*.

Pentru existența infracțiunii de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte nu este necesar, sub raport obiectiv, ca activitatea făptuitorului să fi provocat singură moartea victimei, ci este suficient a se constata că între această activitate și decesul victimei există raport de cauzalitate. În speță, victima, în vârsta de 69 ani, prezenta o arterioscleroză cerebrală severă veche, cu insuficiență circulatorie cerebrală avansată și leziuni cardiace; rupturile vasculare

cerebrale – care au dus la hemiplegie, cu imobilizare, urmată de complicații septice bronhice și moarte – au fost provocate însă de traumatismul facial, datorat activității inculpatului, evoluția gravă fiind favorizată de leziunile vasculare masive preexistente. Există deci raport de cauzalitate între fapta inculpatului și decesul victimei *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 209/1977, în Repertoriu 1976-1980, p. 244).*

Se va reține săvârșirea infracțiunii de loviri cauzatoare de moarte dacă inculpatul aplică o lovitură de cuțit victimei, chiar dacă moartea acesteia a survenit din cauza unei septicemii datorate refuzului victimei de a fi spitalizată; septicemia nu întrerupe lanțul cauzal dintre activitatea inculpatului și moartea victimei, deoarece septicemia a avut ca punct de plecare plaga înjunghiată produsă de inculpat *[Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 1166/1978, în G. Antoniu, C. Bulai (coord.), P.J.P. – vol. III, p. 71].*

Dacă victima l-a lovit pe inculpat cu o cârjă peste spate și, încercând să îl lovească din nou, inculpatul a prins cârja și apoi i-a dat drumul, victima dezechilibrându-se și căzând pe spate în stradă, iar în timp ce victima în vârstă de 73 de ani se afla căzută în stradă, inculpatul i-a aplicat, cu putere, cu picioarele, multiple lovituri în zone vitale, fapta se încadrează în infracțiunea de omor calificat, săvârșită în condițiile circumstanței atenuante a provocării, iar nu în infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, întrucât aplicând victimei, cu putere, cu picioarele, multiple lovituri în zone vitale și având în vedere vârsta și starea de sănătate a victimei care se deplasa cu ajutorul unei cârje, inculpatul a prevăzut posibilitatea de a se produce moartea victimei și, chiar dacă nu a urmărit-o, a acceptat-o, existând intenția specifică infracțiunii de omor, în modalitatea intenției indirecte *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 292/2011, www.scj.ro).*

3.5. Latura subiectivă

- ***numai praeterintenția:*** activitatea vătămătoare se realizează cu intenție directă sau indirectă, iar rezultatul mai grav, respectiv moartea persoanei, se produce din culpă[1]; prin urmare, această infracțiune nu poate fi comisă decât cu praeterintenție, iar nu doar cu intenție (directă sau indirectă) ori numai din culpă;

- dacă nu se poate reține culpa față de rezultatul mai grav (când făptuitorul nu putea și nici nu trebuia să prevadă rezultatul mai grav) se va reține fie infracțiunea de loviri sau alte violențe, fie cea de vătămare corporală.

Există infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, și nu cea de omor, atunci când inculpatul a produs victimei numeroase leziuni care – deși au avut drept rezultat moartea – nu prezentau gravitate și, de altfel, nici mijloacele folosite nu erau apte să producă moartea, care s-a datorat unor maladii grave preexistente. În speță, între inculpat și soția sa a avut loc un conflict, care

[1] În doctrină (*V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 401) s-a arătat că: „Această formă hibridă de vinovăție se stabilește în funcție de unele elemente obiective: obiectul vulnerant, zona vizată, intensitatea și numărul loviturilor, starea de sănătate a victimei".

a degenerat în insulte și loviri reciproce, aplicate la întâmplare; nu s-a stabilit că inculpatul s-a folosit de obiecte apte să genereze moartea, dar prin activitatea sa el a cauzat victimei – care în cele din urmă a decedat – multiple leziuni. (...) În acest context, se poate conchide că, sub aspect subiectiv, inculpatul, săvârșind cu intenție acțiuni de lovire a soției sale, a determinat producerea unui rezultat, moartea acesteia, pe care nu l-a prevăzut, deși în raport cu situația concretă trebuia și putea să-l prevadă. Fapta sa constituie, așadar, infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, și nu aceea de omor *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 4/1980, în Repertoriu 1976-1980, p. 241).*

Nu se poate reține existența intenției inculpatului de a ucide, în cazul în care acesta a aplicat victimei „cu o coadă de mătură (instrument inapt, prin natura sa, de a provoca moartea) numeroase lovituri, fără mare intensitate (întrucât nu au produs fracturi sau lezarea unor organe, ci numai echimoze și excoriații), în diferite regiuni ale corpului, în special în regiunea fesieră și a gambelor (ceea ce înseamnă că nu a urmărit lovirea victimei într-o regiune unde se află organe vitale); moartea victimei constituie, în aceste împrejurări, un rezultat neprevăzut de inculpat, dar pe care acesta – față de constituția firavă a victimei și de starea de ebrietate în care se găsea, în raport cu pregătirea lui, trebuia și putea să-l prevadă" *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 986/1980, în NCP comentat, p. 404).*

Lovirea victimei cu pumnul în regiunea nazală și apoi cu piciorul în piept nu implică previziunea probabilității ivirii rezultatului letal produs, întrucât nici modul și mijlocul utilizat pentru executarea loviturilor, nici regiunea în care s-au aplicat nu sunt de natură, în cazuri obișnuite, să conducă la producerea decesului. Întrucât rezultatul letal nu a fost prevăzut și acceptat de inculpat, lipsind intenția de a ucide, corect s-a dispus schimbarea încadrării juridice din omor calificat în lovituri cauzatoare de moarte *(C.A. București, secția I penală, decizia nr. 195/1999, în C.P.J.P. 1999, p. 113).*

Fapta inculpatului care, aplicând victimei un pumn în zona feței, a determinat astfel căderea și lovirea victimei cu capul de dunga unei servante din lemn și, în cele din urmă, decesul victimei, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, iar nu pe cele ale infracțiunii de ucidere din culpă. Spre deosebire de uciderea din culpă, în cazul căreia culpa privește atât lovirea victimei, cât și rezultatul letal produs, în privința infracțiunii de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte făptuitorul acționează cu praeterintenție, ceea ce înseamnă că numai rezultatul letal al faptei sale, mai grav decât cel urmărit sau acceptat, se produce din culpă *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 105/2000, în C.P.J.P. 2000, p. 100).*

3.6. Formele infracțiunii

- actele preparatorii sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- tentativa nu este posibilă, fiind vorba de o infracțiune praeterintenționată;

- consumarea: în momentul efectuării activității infracționale (data comiterii acțiunii sau inacțiunii), infracțiunea epuizându-se la data producerii urmării periculoase, adică a morții victimei (infracțiune cu durată de consumare)[1];

- unele efecte ale legii penale (aplicarea legii penale în timp, minoritatea, grațierea, prescripția răspunderii penale etc.) se raportează *la data activității infracționale* (acțiunii sau inacțiunii infracționale) ce caracterizează latura obiectivă a infracțiunii care reprezintă data consumării infracțiunii, iar *nu la data epuizării acesteia* prin producerea rezultatului;

- infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte poate fi reținută în concurs cu infracțiunea de tulburare a liniștii publice prevăzută de art. 371 NCP.

3.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 6 la 12 ani;

- răspunderea penală este imprescriptibilă, infracțiunea regăsindu-se în enumerarea limitativă prevăzută de art. 153 alin. (2) NCP.

§4. Vătămarea corporală din culpă

4.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în săvârșirea, din culpă, unei acțiuni sau inacțiuni prin care s-a pricinuit unei persoane o vătămare a integrității corporale sau a sănătății pentru a cărei vindecare au fost necesare îngrijiri medicale între 1 și 90 de zile, *dacă fapta a fost săvârșită de către o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive sau în desfășurarea unei activități ce constituie prin ea însăși infracțiune* [art. 196 alin. (1) NCP];

- art. 196 alin. (2) NCP prevede *o a doua formă tip* constând în fapta prin care s-a pricinuit integrității corporale sau sănătății o vătămare ce necesită pentru vindecare îngrijiri medicale mai mult de 90 de zile sau care a produs vreuna din următoarele consecințe: o infirmitate, un prejudiciu estetic grav și permanent, avortul, punerea în primejdie a vieții persoanei;

- de asemenea, sunt prevăzute *două variante agravate*: *(i)* când vătămarea corporală din culpă, comisă în condițiile celei de-a doua forme tip, a fost săvârșită ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități [art. 196 alin. (2) și (3) NCP]; *(ii)* când vătămarea corporală din culpă, comisă fie în condițiile vreuneia dintre formele tip, fie ale primei variante agravate a fost comisă față de două sau mai multe victime [art. 196 alin. (4) NCP];

- acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, atât pentru formele tip, cât și pentru variantele agravate; în cazul în care subiectul pasiv este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitatea de exercițiu

---

[1] În același sens, *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 401.

restrânsă, dar care *nu* este membru de familie, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu, conform art. 157 alin. (4) NCP, însă împăcarea nu este posibilă, pentru că împăcarea este prevăzută de lege numai pentru membrii de familie;

- nu constituie variantă agravată a infracțiunii comiterea vătămării corporale din culpă față de un membru de familie, având în vedere particularitățile laturii subiective cu care este comisă infracțiunea; totuși în această ipoteză art. 199 alin. (2) NCP prevede posibilitatea exercitării acțiunii penale din oficiu, iar împăcarea înlătură răspunderea penală;

- în esență, vătămarea corporală din culpă urmărește logica reglementării uciderii din culpă; spre deosebire de C.pen. din 1969, vătămarea corporală din culpă prin care au fost produse leziuni traumatice pentru a căror vindecare au fost necesare între 1 și 90 de zile de îngrijiri medicale nu este incriminată dacă fapta nu a fost săvârșită de către o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive sau în desfășurarea unei activități ce constituie priu ea însăși infracțiune; tot spre deosebire de C.pen. din 1969, NCP reține pluralitatea de victime ca variantă agravată a vătămării corporale din culpă, înlăturându-se astfel reglementarea eclectică din C.pen. din 1969 care prevedea o formă agravată a uciderii diu culpă în cazul existenței unei pluralități de victime, dar un concurs de infracțiuni în ipoteza vătămării corporale din culpă a două sau mai multe persoane.

4.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: integritatea fizică sau sănătatea persoanei și relațiile sociale în legătură cu acestea;

b) obiectul material: corpul persoanei în viață.

4.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: *la prima formă tip* a infracțiunii este necesar ca subiectul activ nemijlocit să fie o persoană fizică aflată sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive sau în desfășurarea unei activități ce constituie prin ea însăși infracțiune; aceste cerințe nu trebuie îndeplinite de instigator sau de complice;

- nu interesează dacă subiectul activ nemijlocit este sau nu calificat pentru desfășurarea activității;

- *la cea de-a doua formă tip a infracțiunii subiectul activ nemijlocit* poate fi orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- coautoratul este posibil în cazul reținerii existenței unei legături subiective bilaterale anterioare sau concomitente a două sau mai multe persoane prin raportare la acțiunea nemijlocită care a avut ca urmare vătămarea corporală;

- în cazul culpei comune a conducătorilor auto care au produs accidentul rutier ce a avut ca urmare vătămarea corporală a uneia sau a mai multor persoane se va reține existența autoratului, iar nu a coautoratului la infracțiunea de vătămare corporală din culpă, deoarece față de modalitatea de producere a evenimentului rutier nu poate fi reținută existența unei legături subiective între autori;

- este necesar la *prima formă tip* ca toți coautorii să se fi aflat sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive sau în desfășurarea unei activități ce constituie prin ea însăși infracțiune;

- *participația improprie* este posibilă: persoanele care au determinat, înlesnit sau ajutat în orice mod, cu intenție, la săvârșirea vătămării corporale din culpă fiind sancționate pentru instigare, respectiv complicitate la infracțiunea de loviri sau alte violențe sau vătămare corporală.

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică în viață (indiferent de starea acesteia de sănătate).

- consimțământul victimei poate avea, în unele împrejurări, valoarea unei cauze justificative prevăzute de art. 22 NCP;

- pluralitatea de subiecți pasivi nu conduce la reținerea unui concurs de infracțiuni, ci a variantei agravate prevăzute de art. 196 alin. (4) NCP (unitate legală de infracțiune).

4.4. Latura obiectivă

4.4.1. Prima formă tip a vătămării corporale din culpă [art. 196 alin. (1) NCP]

a) elementul material: lovirea sau exercitarea oricărei alte violențe cauzatoare de suferințe fizice asupra corpului unei persoane (de pildă, lovirea din eroare a unei persoane cu un obiect pe care autorul îl transporta sau producerea unui accident rutier soldat cu leziuni traumatice ale victimei etc.) dacă fapta este comisă:

(i) de cel aflat sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive; sau

(ii) în desfășurarea unei activități ce constituie prin ea însăși infracțiune.

- în ambele cazuri violența poate să constea fie într-o acțiune directă, fie într-una indirectă, ori poate îmbrăca forma unei inacțiuni;

- trebuie realizată o distincție între cele două ipoteze prevăzute de norma de incriminare după cum urmează[1]:

Prima ipoteză: ***vătămarea corporală din culpă produsă de o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive [art. 196 alin. (1) teza I NCP].***

- făptuitorul trebuie să se afle la momentul comiterii actelor de violență sub influența băuturilor alcoolice, fără a fi în stare de ebrietate, ori în stare de ebrietate (chiar dacă îmbibația alcoolică este sub 0,80 g/l alcool pur în sânge), sau să aibă o îmbibație alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge (cu excepția situației în care vătămarea corporală este produsă de conducătorul unui vehicul prin provocarea unui accident rutier când se va reține a doua ipoteză a infracțiunii), ori să fi ingerat înainte de comiterea faptei o substanță psihoactivă (de pildă, hașiș, canabis, heroină, cocaină, etnobotanice); în acest sens, prin **decizia nr. 8/HP/2018** instanța supremă a considerat că existența

[1] În același sens, *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 406.

infracțiunii de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 196 alin. (1) teza I NCP nu este condiționată de o anumită limită a îmbibației alcoolice și că legiuitorul nu a limitat sfera de aplicare a normei de incriminare prin indicarea explicită a unei anumite limite a îmbibației alcoolice, astfel că, procedându-se în mod contrar, pe cale de interpretare, s-ar restrânge sfera de protecție a integrității corporale și a sănătății persoanelor, în absența unui temei legal.

- nu este necesar să fie probat faptul că băuturile alcoolice sau substanțele psihoactive au afectat *in concreto* capacitatea de a conduce, legea prezumând aceste efecte indiferent de cantitatea consumată ori de starea fizică sau psihică a făptuitorului;

- în mod întemeiat s-a reținut în **decizia nr. 8/HP/2018 că:**

a) în ipoteza în care fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) NCP este săvârșită din culpă, prin conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul de către o persoană care are o îmbibație alcoolică de *peste 0,80 g/l alcool pur în sânge*, suntem în prezența *unui concurs ideal* între infracțiunea de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 196 alin. (1) teza I NCP și infracțiunea de conducere a unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe prevăzută de art. 336 alin. (1) NCP;

b) fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) NCP săvârșită din culpă prin conducerea pe drumurile publice a unui vehicul de către o persoană care are o îmbibație alcoolică de *maximum 0,80 g/l alcool pur în sânge* întrunește numai elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (1) teza I NCP.

c) în cazul vătămărilor corporale produse prin accidentele de circulație ale conducătorilor de vehicule pe drumurile publice, îndeplinirea condiției ca fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) NCP să fie săvârșită din culpă *de către o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice este stabilită în cadrul mecanismului de determinare a îmbibației de alcool în sânge sau a concentrației de alcool în aerul expirat* reglementat în art. 88 din O.U.G. nr. 195/2002 [și în art. 190 alin. (8) NCPP], care permite determinarea exactă a îmbibației de alcool în sânge sau a concentrației de alcool în aerul expirat. În această ipoteză, condiția ca fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) NCP să fie săvârșită din culpă „de către o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice" poate fi dovedită *prin alte mijloace de probă, numai dacă nu s-a făcut aplicarea* dispozițiilor art. 88 din O.U.G. nr. 195/2002 și ale art. 190 alin. (8) NCPP.

A doua ipoteză: ***vătămarea corporală din culpă produsă în desfășurarea unei activități ce constituie prin ea însăși infracțiune [art. 196 alin. (1) teza a II-a NCP].***

- se va reține comiterea primei forme tip a infracțiunii (ipoteza a II-a) și atunci când vătămarea corporală din culpă este comisă de o persoană care nu se află sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive, dar a comis fapta în desfășurarea unei activități ce constituie prin ea însăși infracțiune (de pildă, conducerea unui vehicul fără permis sau a unui vehicul neînmatriculat);

- se va reține această a doua ipoteză și în cazul în care conducătorul unui vehicul care are o îmbibație alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge a comis o vătămare corporală din culpă, caz în care se va reține *concurs ideal* între infracțiunea prevăzută la art. 336 NCP și cea prevăzută de art. 196 alin. (1) NCP.

b) urmarea imediată: producerea unei vătămări a integrității corporale sau a sănătății pentru a cărei vindecare au fost necesare îngrijiri medicale între 1 și 90 de zile;

- se va reține lipsa tipicității obiective a faptei în ipoteza în care autorul vătămării corporale din culpă nu a consumat băuturi alcoolice ori substanțe psihoactive înainte de comiterea faptei și nici nu a comis fapta în desfășurarea unei activități ce constituie prin ea însăși infracțiune, dacă numărul de zile de îngrijiri medicale necesare vindecării traumatismului este de cel mult 90; totodată, este necesar ca fapta să nu fi avut ca urmare o infirmitate, un prejudiciu estetic grav și permanent, avortul ori punerea în primejdie a vieții persoanei.

c) legătura de cauzalitate: trebuie să existe între acțiunile sau inacțiunile ce constituie elementul material și urmarea produsă și trebuie dovedită.

Infracțiunea de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 184 alin. (2) teza I [fapta a avut vreuna din urmările prevăzute de art. 182 alin. (1) și alin. (4) C.pen. din 1969], în ipoteza în care fapta a produs o vătămare ce a necesitat între 11 și 90 de zile îngrijiri medicale și nu îndeplinește una dintre condițiile impuse de alin. (1) al art. 196 NCP este dezincriminată începând cu data de 1 februarie 2014 *(I.C.C.J., completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, decizia nr. 4/HP/2015, www.scj.ro)*.

Fapta săvârșită din culpă, de către o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice, constând într-un accident de circulație prin care se produc față de două persoane leziuni traumatice a căror gravitate este evaluată prin 1-2 zile de îngrijiri medicale, constituie infracțiunea de vătămare corporală din culpă și se încadrează în dispozițiile art. 196 alin. (1) și (4) NCP. În acest caz, varianta agravată prevăzută în art. 196 alin. (3) NCP nu este incidentă, întrucât această variantă agravată se raportează la dispozițiile art. 196 alin. (2) NCP și implică producerea consecințelor prevăzute în art. 194 alin. (1) NCP, fiind inaplicabilă în ipoteza în care, față de două sau mai multe persoane se produc exclusiv urmările prevăzute în art. 193 alin. (2) NCP. În situația particulară a conducătorilor de autovehicule aflați sub influența băuturilor alcoolice, principiul liberei aprecieri a probelor prevăzut ca regula generală de art. 103 alin. (1) NCPP este pe deplin valabilă, sub rezerva luării în considerare a particularităților tipului de conduită ilicită analizat, care, implicând o componentă de ordin medical – valoarea îmbibației alcoolice în sânge la momentul critic – poate fi demonstrată, de regulă, prin administrarea unei probe cu același caracter științific, respectiv buletinul de analiză toxicologică, prin care se determină îmbibația alcoolică. Aceasta nu înseamnă, însă, că buletinul în discuție constituie și unicul sau principalul mijloc de probă pentru a se demonstra că autorul faptei ilicite se afla, la data critică, sub influența alcoolului. O atare influență are nu numai o componentă medicală, ci și o expresie faptică, materializată în atitudinea, comportamentul și aspectul fizic al suspectului, integral reflectate în realitatea obiectivă, observabile și perceptibile cu ajutorul simțurilor umane. Reprezentând o imprejurare de fapt, aflarea inculpatului sub influența băuturilor alcoolice poate fi dovedită, așadar, cu orice mijloc de probă legal administrat, indiferent dacă este vorba de declarațiile unor persoane – martori sau persoane vătămate – sau de

constatările nemijlocite ale organelor judiciare, consemnate în cuprinsul proceselor-verbale întocmite în conformitate cu dispozițiile art. 198 alin. (2) NCPP. Prin urmare, susținerea apelantului privind „obligativitatea" realizării examinării clinice de către personal medical autorizat, în vederea probării existenței unei afectări a conduitei sale ca efect al consumului de băuturi alcoolice, este neîntemeiată *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 78/A din 29 martie 2018, www.scj.ro)*.

4.4.2. A doua formă tip a vătămării corporale din culpă [art. 196 alin. (2) NCP]

a) elementul material: lovirea sau exercitarea oricărei alte violențe cauzatoare de suferințe fizice asupra corpului unei persoane;

- violența poate să constea fie într-o acțiune directă, fie într-una indirectă, ori poate îmbrăca forma unei inacțiuni;

- în cazul acestei forme fapta este tipică chiar dacă inculpatul *nu se află* sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive sau în desfășurarea unei activități ce constituie prin ea însăși infracțiune.

b) urmarea imediată: producerea unei vătămări a integrității corporale sau a sănătății ce necesită pentru vindecare îngrijiri medicale mai mult de 90 de zile sau vreuna dintre următoarele consecințe: o infirmitate, un prejudiciu estetic grav și permanent, avortul, punerea în primejdie a vieții persoanei (indiferent de numărul de îngrijiri medicale);

c) legătura de cauzalitate: este necesar ca vătămarea corporală a victimei să fi avut drept cauză (singură sau chiar cu reținerea unei contribuții a victimei) acțiunea sau inacțiunea făptuitorului; trebuie dovedită.

4.5. Latura subiectivă

- culpa cu previziune sau culpa simplă (neglijența);

- în doctrină[1] se apreciază că în cazul în care pericolul a fost provocat din culpa celui care comite ulterior acțiunea de salvare prin vătămarea unei persoane, starea de necesitate produce efecte limitate, în sensul că justifică fapta intenționată (vătămarea corporală), dar autorul va răspunde pentru o faptă din culpă (vătămarea corporală din culpă), dacă sunt întrunite cerințele de tipicitate prevăzute de lege; tot astfel, dacă autorul își provoacă cu intenție sau din culpă starea de iresponsabilitate, fără a urmări, respectiv prevedea și accepta vătămarea corporală a unei persoane în această stare, și ulterior săvârșește o acțiune prin care se lezează integritatea corporală și/sau sănătatea unei persoanei, va răspunde pentru vătămare corporală din culpă numai în măsura în care săvârșirea acestei infracțiuni era o consecință previzibilă a stării de iresponsabilitate și dacă sunt întrunite cerințele de tipicitate, iar dacă săvârșirea faptei în această stare era imprevizibilă, autorul nu va răspunde nici cu titlu de culpă pentru aceasta.

---

[1] *F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 381, respectiv p. 425.

4.6. Variante agravate

4.6.1. Vătămarea corporală din culpă prin care s-a pricinuit integrității corporale sau sănătății un traumatism ce necesită pentru vindecare îngrijiri medicale mai mult de 90 de zile sau care a produs vreuna din următoarele consecințe: o infirmitate, un prejudiciu estetic grav și permanent, avortul, punerea în primejdie a vieții persoanei, săvârșită ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități [art. 196 alin. (2) și (3) NCP]

- prima variantă agravată are natura juridică a unei *norme incomplete, norma completatoare* putând consta fie în dispoziții din legislația primară, fie în norme stipulate în legislația secundară (hotărâri de Guvern, regulamente etc.) în care sunt stabilite reguli pentru exercitarea profesiei, meseriei sau activității în funcție de care să se evalueze culpa profesională;

- constituie variantă agravată numai față de cea de-a două formă tip, iar nu și față de forma de bază prevăzută de art. 196 alin. (1) NCP;

- nu interesează dacă subiectul activ nemijlocit este sau nu calificat pentru exercitarea profesiei, meseriei sau activității;

- fapta să fie săvârșită în exercitarea profesiei, meseriei sau activității, cu nerespectarea regulilor prevăzute pentru exercitarea acesteia;

- nu este necesar pentru reținerea acestei forme ca făptuitorul să se fi aflat la momentul comiterii actelor de violență sub influența băuturilor alcoolice, fără a fi în stare de ebrietate, ori în stare de ebrietate (chiar dacă îmbibația alcoolică este sub 0,80 g/l alcool pur în sânge), sau să aibă o îmbibație alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge, ori să fi ingerat înainte de comiterea faptei o substanță psihoactivă (de pildă, hașiș, canabis, heroină, cocaină, etnobotanice), aceste aspecte putând fi avute în vedere la individualizarea pedepsei, ori la reținerea unui concurs de infracțiuni;

- dacă nerespectarea dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere sau desfășurarea activității care a condus la comiterea vătămării corporale din culpă constituie prin ea însăși o infracțiune, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni [de exemplu, în cazul în care conducătorul unui vehicul care are o îmbibație alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge a comis o vătămare corporală din culpă se va reține concurs real între infracțiunea prevăzută la art. 336 NCP și cea prevăzută de art. 196 alin. (3) NCP].

Cauzarea unor vătămări grave persoanei vătămate prin extirparea splinei, ca urmare a unui accident de circulație datorat culpei conducătorului unui autovehicul, întrunește elementele infracțiunii vătămare corporală din culpă, deoarece fapta a avut ca urmare pierderea unui organ, indiferent de importanța funcțională a acestui organ și de faptul că viața victimei nu a fost pusă în primejdie *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 2691/2000, în Probleme de drept... 1990-2000, p. 760).*

4.6.2. Vătămarea corporală din culpă comisă fie în vreuna dintre formele tip, fie în varianta agravată față de două sau mai multe victime [art. 196 alin. (1) și (4) NCP, art. 196 alin. (2) și (4) NCP, art. 196 alin. (2), (3) și (4) NCP]

- la fel ca în cazul uciderii din culpă, pluralitatea de victime nu conduce la reținerea unui concurs de infracțiuni, ci a variantei agravate a unei singure infracțiuni de vătămare din culpă (unitate legală de infracțiune în forma infracțiunii complexe).

În acest sens, reține că vătămarea corporală a două persoane, concretizată în producerea unor leziuni traumatice care au necesitat pentru vindecare, în cazul ambelor victime, un număr de 1-2 zile de îngrijiri medicale, săvârșită din culpă de către o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice, realizează conținutul tipic, obiectiv și subiectiv al infracțiunii complexe de vătămare corporală din culpă, în varianta agravată prevăzută în art. 196 alin. (1) și (4) NCP. Contrar celor statuate prin sentința apelată, varianta agravată prevăzută în alin. (3) al art. 196 NCP nu se raportează la forma tip a infracțiunii, reglementată în cuprinsul alin. (1) al normei de incriminare. În acest sens, alin. (3) al art. 196 NCP limitează în mod expres sfera sa de aplicare la situațiile în care „(...) fapta prevăzută în alin. (2) a fost săvârșită ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități". Or, fapta prevăzută la alin. (2) al art. 196 NCP implică producerea din culpă a unor vătămări corporale de gravitatea celor prevăzute în art. 194 alin. (1) NCP în opoziție cu varianta de bază a vătămării corporale din culpă, care este incidentă atunci când se produc urmări mai ușoare, echivalente unor loviri sau alte violențe de tipul celor prevăzute în art. 193 alin. (2) NCP. Rezultă, așadar, cu evidență, că varianta agravată prevăzută în art. 196 alin. (3) NCP este inaplicabilă în cazurile în care fapta comisă îmbracă exclusiv forma tipică a vătămării corporale din culpă, prevăzută în alin. (1) al normei de incriminare. Varianta de incriminare astfel configurată corespunde opțiunii legiuitorului de a menține, în sfera de aplicare a legii penale în vigoare, numai fapte culpabile de lovire sau alte violențe de o anumită gravitate, concretizată în incidența uneia dintre cele trei situații prevăzute, limitativ și alternativ, de dispozițiile art. 196 alin. (1) NCP, respectiv aflarea autorului sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive sau comiterea faptei în desfășurarea unei activități ce constituie prin ea însăși infracțiune. În contextul acestor argumente teoretice, notând că leziunile produse celor două persoane vătămate au necesitat, în speță, 1-2 zile de îngrijiri medicale, în baza art. 386 alin. (1) NCPP Înalta Curte de Casație și Justiție va schimba încadrarea juridică a faptei de vătămare corporală din culpă, reținută în sarcina inculpatului A., din infracțiunea prevăzută în art. 196 alin. (1), (3) și (4) NCP, în infracțiunea prevăzută în art. 196 alin. (1) și (4) NCP *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 78/A din 29 martie 2018, www.sintact.ro)*.

4.7. Formele infracțiunii

- nu sunt posibile actele premergătoare sau tentativa;

- singura formă în care se realizează infracțiunea este cea consumată; momentul consumării este cel al producerii vătămării corporale.

4.8. Pedeapsa

- pentru vătămarea corporală din culpă, în prima formă tip, pedeapsa este închisoarea de la 3 luni la 1 an sau cu amendă (120-240 zile-amendă);

- pentru vătămarea corporală din culpă, în a doua variantă tip, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 2 ani sau cn amendă (120-240 zile-amendă);

- prima variantă agravată se pedepseşte cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda (180-300 zile-amendă);

- a doua variantă agravată se pedepseşte cu închisoarea de la 4 luni la 1 an şi 4 luni sau amenda (aferentă primei forme de bază: 180-300 zile-amendă), de la 8 luni la 2 ani şi 8 luni sau amendă (aferentă celei de-a doua forme tip: 180-300 zile-amendă), respectiv de la 8 luni la 4 ani sau amenda (aferentă primei variante agravate: 240-400 zile-amendă).

§5. Relele tratamente aplicate minorului

5.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în punerea în primejdie gravă, prin măsuri sau tratamente de orice fel, a dezvoltării fizice, intelectuale sau morale a minorului, de către părinţi sau de orice persoană în grija căreia se află minorul (art. 197 NCP);

- acţiunea penală se pune în mişcare şi se exercită din oficiu.

5.2. Obiectul infracţiunii

a) obiectul juridic principal: constă în relaţiile sociale referitoare la *integritatea* fizică sau sănătatea minorului, în vreme ce *obiectul juridic secundar* constă în relaţiile sociale referitoare la creşterea şi educarea minorului, relaţiile de familie, respectiv convieţuirea socială;

NCP a inclus relele tratamente aplicate minorului în categoria infracţiunilor contra integrităţii corporale sau sănătăţii având în vedere valorile juridice în principal afectate prin activitatea infracţională.

b) obiectul material: corpul minorului supus la rele tratamente (când relele tratamente se obiectivează asupra acestuia).

5.3. Subiecţii infracţiunii

a) subiectul activ: autor poate fi părintele copilului minor (indiferent de forma filiaţiei) ori persoana în grija căreia se află minorul (tutore, curator, rudă, bonă ori terţ căruia i-a fost încredinţat minorul pentru a avea grijă de el etc.);

- NCP lărgeşte sfera subiecţilor activi nemijlociţi ai infracţiunii care rezultă din expresia „în grija", în loc de expresia „încredinţat" din C.pen. din 1969; astfel, orice persoană care are în grijă un minor poate fi şi autor al infracţiunii, legea necondiţionând aceasta de încredinţarea în mod legal a creşterii şi educării minorului; dacă făptuitorul

nu are calitatea specială cerută de lege, se va reține săvârșirea unei infracțiuni contra persoanei;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat (dacă toți subiecții activi nemijlociți au calitatea specială cerută de lege), instigare, complicitate; instigarea sau complicitatea nu este condiționată de vreo calitate a participantului.

b) subiectul pasiv: minorul (indiferent de vârsta sau starea sa de sănătate) a cărui dezvoltare fizică, intelectuală sau morală este pusă în primejdie gravă; totuși nu este subiect pasiv al infracțiunii prevăzute de art. 197 NCP minorul de 16 ani căsătorit, care, dobândind capacitatea deplină de exercițiu, iese de sub creșterea și educarea părților (în această ipoteză actele de violență sau de lipsire de libertate în mod ilegal vor constitui infracțiunile corespunzătoare din NCP); tot astfel, nu este subiect pasiv minorul de 16 ani căruia i s-a recunoscut în mod anticipat de către instanța de tutelă capacitatea deplină de exercițiu în condițiile art. 40 C.civ.;

- poate fi subiect pasiv al infracțiunii și minorul internat într-un centru de plasament sau în alte instituții de ocrotire.

5.4. Latura obiectivă

a) elementul material: punerea în primejdie gravă a dezvoltării fizice, intelectuale sau morale a minorului, prin măsuri sau tratamente de orice fel (acțiuni sau inacțiuni);

- fapta este tipică și atunci când relele tratamente au fost aplicate cu caracter de continuitate unui minor care a avut un comportament deviant ori ireverențios;

- relele tratamente trebuie să aibă caracter de continuitate, săvârșirea unui singur act conducând la reținerea numai a unei infracțiuni contra vieții, integrității corporale sau libertății persoanei;

- în cazul în care prin rele tratamente aplicate minorului acesta a fost lipsit de libertate, i-a fost pusă în pericol viața, vătămată integritatea corporală, se va reține *concursul ideal* între această infracțiune și tentativă de omor, loviri sau alte violențe, vătămare corporală, lipsire de libertate în mod ilegal etc.[1]; de asemenea, infracțiunea de rele tratamente aplicate minorului poate fi reținută în concurs cu infracțiunea de corupție sexuală sau incest.

Fapta părintelui de a exercita în mod repetat violențe asupra copilului său minor, care au avut ca rezultat paralizia parțială a copilului, și de a reitera exercitarea violențelor asupra copilului după paralizia parțială a acestuia, cauzând decesul victimei minore, întrunește atât elementele constitutive ale infracțiunii de omor calificat, cât și elementele constitutive ale infracțiunii de

---

[1] În același sens, a se vedea *S. Bogdan, D.A. Șerban*, op. cit., p. 120 și 121. În sens contrar, a se vedea *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 409, care, detașându-se de soluția jurisprudențială obligatorie a instanței supreme, arată că: „Dacă aceleași violențe care sunt luate în calcul la realizarea relelor tratamente au condus în final la deces, ele sunt absorbite în mod natural în infracțiunea de omor (ca și lovirea sau alte violențe, sau vătămarea corporală). Este total impropriu să se rețină urmarea imediată de la infracțiunea de rele tratamente, respectiv aceea de a pune în primejdie gravă dezvoltarea fizică, intelectuală și morală a minorului, în condițiile în care acesta a decedat".

rele tratamente aplicate minorului aflate în concurs ideal de infracțiuni, întrucât prin exercitarea violențelor repetate, care în final au cauzat decesul minorului, părintele a pus în primejdie gravă dezvoltarea fizică, intelectuală și morală a acestuia *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1646/2009, www.legalis.ro)*.

În cursul lunii decembrie 2010, inculpata S.A. a vândut-o pe fiica ei S.C., în vârstă de 12 ani, contra unei sume de bani, inculpatei C.R. pentru ca, în spiritul tradiției etniei rrome din care cele două fac parte, minora să fie căsătorită cu A.M., fiul inculpatei C.R., în vârstă de 11 ani. Minora S.C. nu a fost de acord, fapt pentru care, de mai multe ori, a fugit de la domiciliul inculpatei C.R. din comuna V.T., întorcându-se la domiciliul mamei sale din mun. C. Inculpata S.A. o aducea înapoi la domiciliul inculpatei C.R., aplicându-i de fiecare dată o corecție fizică. Această situație a continuat până în data de 26 iulie 2011, când minora S.C. a fugit din nou și, fiind adusă de inculpata S.A. în localitatea V.T., a fost legată cu un lanț, asigurat cu lacăt, de un picior al patului, în locuința inculpatei C.R., cu concursul acesteia. Totodată, inculpata S.A. i-a aplicat din nou minorei o corecție fizică, provocându-i vătămări corporale ce au necesitat pentru vindecare 8-9 zile de îngrijiri medicale. Cu privire la încadrarea juridică, fapta celor două inculpate de a o obliga, în mod repetat, în baza unei înțelegeri prealabile, pe minora parte vătămată, să locuiască la locuința inculpatei C.R., restricționându-i până la împiedicare libertatea de mișcare prin legarea cu un lanț de un pat aflat în locuința ultimei inculpate, întrunește elementele constitutive al infracțiunii de lipsire de libertate în formă continuată. Faptele inculpatei S.A. de a lovi persoana vătămată, cauzându-i leziuni ce au necesitat 8-9 zile de îngrijiri medicale pentru vindecare, precum și de a-i pune în primejdie gravă, prin tratamentul sancționator, dezvoltarea fizică și morală, se circumscriu conținutului constitutiv al infracțiunilor de loviri sau alte violențe și rele tratamente aplicate minorului *(C.A. Constanța, secția penală, de minori și familie, decizia nr. 117/2011, în V. Văduva, Infracțiuni contra libertății persoanei, Ed. Hamangiu, București, 2012, pct. 78, nota 1)*.

b) **urmarea imediată:** starea de pericol pentru dezvoltarea fizică, intelectuală sau morală a minorului (infracțiune de pericol concret);

c) **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe între faptă și urmarea imediată.

5.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

5.6. Formele infracțiunii

- actele de pregătire și tentativa sunt posibile când fapta se comite prin acțiune, dar nu sunt incriminate;

- infracțiunea se consumă în momentul în care s-a realizat fapta tipică și s-a produs starea de pericol pentru dezvoltarea minorului;

- poate fi comisă în formă continuă (de pildă, prin omisiunea de a asigura o alimentație adecvată, precum și un minim de condiții de igienă ce afectează buna dezvoltare fizică a copilului);

- fapta poate fi săvârșită în formă continuată când sunt repetate relele tratamente în baza aceleiași rezoluții infracționale, caz în care se epuizează la data comiterii ultimului act de executare.

5.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 3 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

§6. Încăierarea

6.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în participarea la o încăierare între mai multe persoane (art. 198 NCP);

- *spre deosebire de C.pen. din 1969, NCP nu mai prevede ipoteza cunoașterii participantului la încăierare atunci când urmarea constă într-o vătămare a integrității corporale sau a sănătății unei persoane (fiind incriminată numai ipoteza în care nu se cunoaște care dintre participanți a produs urmările prevăzute de norma de incriminare) și nici cauza de nepedepsire în care participantul a încercat să respingă un atac ori a încercat să apere pe altul.*

6.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic principal: constă în viața, integritatea fizică sau sănătatea persoanei și relațiile sociale în legătură cu acestea, în vreme ce *obiectul juridic secundar* constă în relațiile sociale referitoare la convieţuirea socială;

NCP a inclus încăierarea în categoria infracțiunilor contra integrității corporale sau sănătății având în vedere valorile juridice în principal afectate prin activitatea infracțională.

b) obiectul material: corpul persoanei victimă a violențelor sau bunurile asupra cărora acestea s-au răsfrânt.

6.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: o pluralitate de făptuitori care au calitatea de autor; existența pluralității naturale de făptuitori exclude posibilitatea reținerii coautoratului ca formă a participației penale;

- autorii trebuie să fie împărțiți în două tabere de cel puțin două persoane fiecare[1]; nu este necesar ca toți participanții la încăierare să fi fost identificați, putând fi trași la răspundere penală numai autorii identificați[1];

---

[1] În doctrină [*V. Dongoroz* (coord.), Explicații teoretice ale Codului penal român, vol. IV, ed. a 2-a, Academia Română și Ed. All Beck, București, 2003, p. 603] s-a arătat că: „Încăie-

- în sarcina subiecților activi nemijlociți ai infracțiunii de încăierare nu poate fi reținută circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 alin. (1) lit. a) NCP a comiterii faptei de trei sau mai multe persoane împreună fiind vorba de o pluralitate naturală de făptuitori;

- nu este necesară participarea la încăierare pe întreaga durată a acesteia, putând fi trasă la răspundere penală și persoana care a participat numai la actele violente comise la începutul/sfârșitul încăierării;

- participația penală este posibilă numai sub forma instigării sau a complicității; având în vedere unitatea infracțiunii de încăierare comise de către persoanele care au calitatea de autor, chiar dacă actele de determinare sau de înlesnire/ajutorare îi vizează pe mai mulți ori pe toți autorii, se va reține participația penală la o infracțiune de încăierare, iar nu un concurs de infracțiuni prin raportare la numărul de acte de instigare sau complicitate efectuate față de persoanele care au participat la încăierare;

- în cazul în care alături de autor la comiterea infracțiunii participă doi sau mai mulți complici concomitenți poate fi reținută circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 alin. (1) lit. a) NCP.

Infracțiunea de încăierare fiind una care presupune o pluralitate naturală de infractori, adică participarea în mod natural a mai multor persoane ca autori, reținerea concomitentă a circumstanței agravante a participării a trei sau mai multor persoane este exclusă *(C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 650/2017, nepublicată)*.

Infracțiunea de încăierare presupune o pluralitate de subiecți activi, constituiți în cel puțin două grupări, care să se lupte între ele, să-și aplice lovituri reciproce. Ca atare, atunci când există numai gruparea inculpaților, victima căreia i-au cauzat moartea fiind singură, fapta se încadrează în prevederile referitoare la infracțiunea de omor *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 5991/2005, www.legalis.ro)*.

b) subiectul pasiv: victima/victimele actelor de violență comise în cursul încăierării.

---

rarea între mai multe persoane, denumită și *rix* (de la cuvântul latin *rixa*), este ciocnirea violentă și spontană între mai multe persoane învrăjbite, desfășurată în îmbulzeală și cu o împletire de acțiuni de așa fel încât este greu să se stabilească aportul fiecăreia dintre persoanele prinse în încăierare".

[1] În acest sens în doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 435) s-a arătat că „nu se pune problema unei executări fracționate a acțiunii tipice – pe baza unei distribuții de roluri – care să stea la baza imputării reciproce a contribuțiilor individuale, ci fiecare dintre subiecții activi comite această acțiune în întregul ei. (...) În același timp, angajarea răspunderii penale a unora dintre autori nu este condiționată de identificarea sau condamnarea altor autori, fiind suficient să se probeze comiterea infracțiunii de către cel în cauză".

6.4. Latura obiectivă

a) elementul material: participarea efectivă *ab initio* sau pe parcurs la o încăierare între mai multe persoane grupate în două tabere; nu contează perioada de timp în care o persoană a participat la încăierare;

- fiecare autor al încăierării comite nemijlocit acțiunea stipulată de norma de incriminare;

- nu va exista încăierare în sensul legii penale, dacă prima tabără implicată este formată din mai multe persoane care exercită acte de violență asupra unui singur rival (acesta nu poate fi privit *ut singuli* ca un grup implicat în încăierare);

- infracțiunea de loviri și alte violențe (art. 193 NCP) este absorbită în conținutul infracțiunii de încăierare.

b) urmarea imediată: atingerea integrității corporale sau sănătății persoanelor implicate în încăierare, dar și starea de pericol pentru buna desfășurare a convieţuirii sociale;

c) legătura de cauzalitate: trebuie dovedită legătura de cauzalitate între elementul material și urmarea imediată numai în cazul în care aceasta constă într-o atingere a vieții, integrității corporale sau sănătății persoanelor implicate în încăierare.

6.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

Infracţiunea de încăierare între mai multe persoane, denumită şi *rix* (din limba latină, rixa-vrajbă), constă în ciocnirea violentă şi spontană între mai multe persoane învrăjbite, desfăşurată în îmbulzeală şi cu o împletire de acţiuni de aşa fel încât este greu de stabilit aportul fiecăruia dintre persoanele prinse în încăierare. Specificul acestei infracţiuni este dat de pluralitatea de subiecţi activi, privită ca o pluralitate naturală, în absenţa căreia nu poate fi pusă în discuţie infracţiunea de încăierare. Pluralitatea naturală poate fi însoţită de pluralitatea ocazională, astfel că participaţia penală sub forma instigării sau complicităţii la încăierare nu este exclusă. *Elementul material* al infracţiunii este reprezentat exclusiv printr-o acţiune, respectiv de participare la o încăierare prin susţinerea activă a uneia dintre tabere (care presupune cel puţin câte două persoane în fiecare tabără). *Actele de violenţă* (loviri, îmbrânciri, trântiri, ruperea hainelor etc.) sunt inerente faptei de încăierare şi urmarea imediată principală în cazul variantei-tip este aceeaşi cu cea de la infracţiunea de lovire sau alte violenţe prevăzută de art. 193 NCP, respectiv fie cauzarea de suferinţe fizice, fie îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile. Rezultă că în varianta-tip încăierarea absoarbe infracţiunea de lovire sau alte violenţe. Există şi o urmare devenită secundară prin repoziţionarea infracţiunii între cele contra persoanei, respectiv o stare de pericol pentru liniştea şi ordinea publică. Legătura de cauzalitate are ca specific faptul că – în situaţia în care nu se cunoaşte care dintre participanţi a produs urmările – se răsfrânge asupra tuturor celor ce participă la încăierare, fără a fi

necesară stabilirea unei corespondenţe stricte între violenţe şi urmarea imediată principală. Aceasta, întrucât urmarea imediată principală nu mai ţine de specificul încăierării, ci apare ca o împrejurare care constituie o cauză de agravare a încăierării, cu atât mai mult cu cât cel care se angajează în încăierare îşi dă seama, deci prevede rezultatul imediat firesc şi posibilitatea unei eventuale vătămări corporale sau chiar moartea unuia dintre corixanţi. Deşi nu urmăreşte, de regulă, un astfel de rezultat, făptuitorul acceptă întotdeauna eventualitatea producerii acestuia, atitudine care rezultă din chiar participarea voluntară la încăierare. Cu alte cuvinte, temeiul obiectiv al răspunderii penale constă în fapta de încăierare la care a participat, iar temeiul subiectiv al răspunderii sale constă în praeterintenţie ca formă de vinovăţie care există atunci când rezultatul produs este mai grav decât cel urmărit sau acceptat de făptuitor. În acest caz, pentru ca răspunderea penală a făptuitorului să poată fi stabilită în funcţie de rezultatul mai grav, va trebui să se constate existenţa intenţiei în raport cu rezultatul mai uşor urmărit sau acceptat (*primum delictum*) şi a culpei în raport cu rezultatul mai grav care s-a produs (*majus delictum*), de pildă în cazul infracţiunii de loviri cauzatoare de moarte, deoarece praeterintenţia (intenţia depăşită) implică o formă a culpei care se grefează pe intenţie *(DCC nr. 726/2018, www.ccr.ro)*.

6.6. Variante agravate

6.6.1 Încăierarea în cursul căreia s-a produs vătămarea corporală (art. 194 NCP) a uneia sau mai multor persoane, fără a fi cunoscut care dintre participanţi a produs urmările [art. 198 alin. (2) NCP]

- este necesar pentru reţinerea acestei variante agravante ca participantul/participanţii la încăierare, care a/au provocat vătămarea corporală (respectiv una dintre următoarele consecinţe: o infirmitate, un prejudiciu estetic grav şi permanent, avortul, punerea în primejdie a vieţii persoanei) a unui alt participant sau a unui terţ, să nu fie identificat/ţi în mod determinat ca autor/ri al unui act de vătămare corporală (din probele administrate nu se poate stabili precis care dintre persoanele participante la încăierare a comis vătămarea corporală);

- participanţii la încăierare vor răspunde penal pentru forma mai gravă a infracţiunii [art. 198 alin. (2) NCP], cu excepţia participantului a cărei integritate corporală sau sănătate a fost vătămată (persoana vătămată) care va răspunde numai pentru forma de bază a infracţiunii [art. 198 alin. (1) NCP];

- în situaţia în care din probele administrate rezultă că un anumit participant a comis vătămarea corporală, atunci acesta va fi tras la răspundere penală pentru infracţiunea de vătămare corporală prevăzută de art. 194 NCP care va fi reţinută în concurs cu infracţiunea de încăierare în forma de bază prevăzută de art. 198 alin. (1) NCP, iar ceilalţi participanţi la încăierare (inclusiv persoana vătămată) pentru infracţiunea de încăierare în forma de bază prevăzută de art. 198 alin. (1) NCP[1];

- dacă în urma încăierării rezultă numai urmarea imediată prevăzută de art. 193 NCP (suferinţa fizică, indiferent de intensitate, produsă prin lovire sau alte violenţe ori o leziune traumatică pentru a cărei vindecare sunt necesare între 1 şi 90 de zile de

[1] În acelaşi sens, *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 412.

îngrijiri medicale) se va reține forma de bază a infracțiunii de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) NCP;

- varianta agravată a infracțiunii de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (2) NCP se comite cu intenție sau cu praeterintenție.

6.6.2. Încăierarea în cursul căreia s-a produs moartea unei/mai multor persoane, fără a fi cunoscut făptuitorul [art. 198 alin. (3) NCP]

- este necesar pentru reținerea acestei variante agravate ca participantul/participanții la încăierare, care a/au provocat moartea unui alt participant sau a unui terț, să nu fie identificat/ți în mod determinat ca autor al unui anumit act de omucidere (din probele administrate nu se poate stabili precis care dintre persoanele participante la încăierare a suprimat viața victimei);

- toți participanții la încăierare (cu excepția victimei decedate) vor răspunde penal pentru forma mai gravă a infracțiunii [art. 198 alin. (3) NCP];

- se va reține această variantă agravată și în cazul în care în cursul încăierării s-a produs atât vătămarea corporală a unei sau mai multor persoane, cât și decesul unei sau mai multor persoane, fără a putea fi identificat/ți participantul/participanții la încăierare care a/au provocat/vătămarea corporală, respectiv moartea;

- în situația în care din probele administrate rezultă că un anumit participant a comis actul prin care a fost suprimată viața victimei, atunci acesta va fi tras la răspundere penală pentru săvârșirea infracțiunii de omor (simplu, calificat), respectiv loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, care va fi reținută în concurs cu infracțiunea de încăierare în forma de bază prevăzută de art. 198 alin. (1) NCP, iar ceilalți participanți la încăierare pentru infracțiunea de încăierare în forma de bază prevăzută de art. 198 alin. (1) NCP[1];

- varianta agravată a infracțiunii de încăierare se comite cu intenție sau cu praeterintenție.

Existența acestei încăierări între tabăra inculpaților H.R.K. și R.K. și cea a familiei B., tabere din care au făcut parte mult mai multe persoane care și-au aplicat reciproc lovituri, explică (alături de subiectivismul care a caracterizat depozițiile persoanelor audiate în cauză) și caracterul oscilant al pozițiilor persoanelor audiate pe tot parcursul procesului penal în legătură cu individualizarea participației fiecărei persoane în cadrul agresiunii. Aceste agresiuni reciproce întrunesc toate caracteristicile rixului, fiind vorba de o ciocnire violentă și spontană între mai multe persoane învrăjbite, constituite în două tabere din care au făcut parte un număr suficient de persoane încât s-a produs o stare de confuzie cu privire la acțiunile fiecăruia, desfășurată în îmbulzeală și cu o împletire de acțiuni de așa fel încât a fost greu să se stabilească aportul fiecăreia dintre persoanele participante, acțiuni concretizate în injurii, distrugerea de bunuri, violențe fizice și amenințări reciproce, etc. În cadrul acestor agresiuni reciproce au suferit leziuni membrii ambelor tabere, respectiv inculpații H.R.K., R.K. și K.C. (toți necesitând zile de îngrijiri medicale) și părțile civile B.R., K.K.E. și

[1] Ibidem.

K.K.M. (cărora li s-au cauzat suferinţe fizice pentru care au avut nevoie de zile de îngrijiri medicale). Faptul că, din cuprinsul depoziţiilor persoanelor audiate în cauză, a rezultat participaţia inculpaţilor H.R.K., R.K. şi K.C. (acesta din urmă intervenind pentru a-l despărţi pe fratele său), fiind individualizate unele lovituri aplicate de aceştia, nu înlătură concluzia de mai sus, în sensul existenţei unei încăierări, pentru că, şi în cazul încăierării, probele trebuie să ateste participarea activă a celor acuzaţi în încleştarea celor două tabere, acţiunile acestora trebuind să realizeze elementul material al laturii obiective a infracţiunii, adică o „participare la încăierare", concretizată în loviri sau alte violenţe, ameninţări, urmărirea adversarilor, distrugeri de bunuri etc. Pe de altă parte, datorită contradictorialităţii probatoriului în legătură cu participaţia fiecăruia dintre cei trei inculpaţi la producerea leziunilor persoanelor vătămate, nu s-a putut realiza nicio departajare clară a loviturilor aplicate de fiecare, nici nu s-a putut stabili în mod univoc exclusivitatea acestor lovituri în producerea tuturor leziunilor persoanelor vătămate şi poziţia subiectivă a autorilor lor (pentru a se reţine în cazul vreunuia infracţiunea distinctă de tentativă de omor, vătămare corporală, loviri şi alte violenţe sau vătămare corporală din culpă, după caz), în condiţiile în care persoanele vătămate însele au avut declaraţii contradictorii şi confuze nu doar în privinţa naturii loviturilor primite de la fiecare inculpat, ci şi în privinţa inculpatului care le-a produs. (...) A rezultat, în schimb, dincolo de orice echivoc, din cuprinsul aceloraşi declaraţii, faptul că a existat o încleştare generală între două tabere şi că violenţele lansate au avut un caracter colectiv, reciproc şi greu de departajat, fiind vorba de acţiuni conjugate ale celor implicaţi, acţiuni care au produs rezultatele finale, respectiv lezarea integrităţii fizice atât a inculpaţilor, cât şi a persoanelor vătămate, adică toate acele elemente care caracterizează infracţiunea de încăierare *(C.A. Oradea, secţia penală, decizia nr. 650/2017, nepublicată).*

6.7. Formele infracţiunii

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, nefiind însă incriminate;

- infracţiunea se consumă în momentul în care grupările adverse se angajează în conflict;

- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care se epuizează la data comiterii ultimei încăierări.

6.8. Pedeapsa

- pentru forma de bază prevăzută de art. 198 alin. (1) NCP: închisoare de la 3 luni la 1 an sau amendă (120-240 zile-amendă);

- pentru prima variantă agravată prevăzută de art. 198 alin. (2) NCP: închisoarea de la 1 la 5 ani;

- pentru cea de-a doua variantă agravată prevăzută de art. 198 alin. (3) NCP: închisoarea de la 6 la 12 ani, dacă din încăierare a rezultat moartea unei singure persoane, respectiv închisoarea de la 8 la 16 ani, dacă din încăierare a rezultat moartea mai multor persoane.

6.9. Cauze speciale de nepedepsire

Potrivit art. 198 alin. (4) NCP, participantul la încăierare nu va fi pedepsit pentru această infracțiune dacă:

a) a fost prins în încăierare împotriva voinței sale; sau

b) a încercat să-i despartă pe cei prinși în încăierare.

- *ratio legis* pentru această cauză de nepedepsire constă tocmai în lipsa intenției de a participa la încăierare; este necesar pentru a reține aplicabilitatea art. 198 alin. (4) NCP ca persoana care invocă acest articol să nu fi participat la încăierare decât în limitele enumerate mai sus, pentru că în ipoteza în care acesta s-a angrenat în dinamica încăierării și a acționat ulterior în cadrul încăierării nu va mai fi apărat de răspundere penală;

- *NCP nu a mai prevăzut drept cauze speciale de nepedepsire situațiile în care participantul a încercat să respingă un atac ori a încercat să apere pe altul, deoarece în fapt în aceste situații urmează a fi reținută legitima apărare drept cauză justificativă, dacă sunt îndeplinite și celelalte condiții prevăzute de art. 19 NCP.*

Secțiunea a 3-a. Infracțiuni săvârșite asupra unui membru de familie

§1. Violența în familie

1.1. Noțiune

- NCP nu a mai prevăzut drept circumstanță agravantă generală comiterea infracțiunii prin acte de violență asupra membrilor de familie, optând pentru crearea **unei infracțiuni autonome de violență în familie, care reprezintă în realitate o variantă agravată** a infracțiunilor de omor (art. 188 NCP), omor calificat (art. 189 NCP), loviri sau alte violențe (art. 193 NCP), vătămare corporală (art. 194 NCP), loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 NCP) când aceste fapte sunt comise împotriva unui membru de familie;

- spre deosebire de C.pen. din 1969, NCP extinde sfera protecției victimelor violenței în familie pe de o parte ca urmare a definiției date de art. 177 NCP a noțiunii de membru de familie, iar pe de altă parte prin numărul infracțiunilor ce intră în conținutul violenței în familie (omor, omor calificat, loviri sau alte violențe, vătămarea corporală și lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte);

1.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special principal: viața persoanei și relațiile sociale în legătură cu dreptul la viață al membrului de familie, respectiv integritatea fizică sau sănătatea membrului de familie și relațiile sociale în legătură cu acestea;

- **obiectul juridic secundar** îl constituie relațiile sociale privind buna convieţuire în cadrul familiei.

b) **obiectul material:** corpul persoanei vătămate care are calitatea de membru de familie în viață.

1.3. Subiecții infracțiunii

- subiectul activ nemijlocit și subiectul pasiv al infracțiunii este o persoană care are calitatea de membru de familie; calitatea de *membru de familie* este o circumstanță subiectivă de individualizare care nu se răsfrânge asupra participanților decât în măsura în care aceștia au cunoscut-o sau prevăzut-o;

- potrivit art. 177 NCP, prin *membru de familie* se înțelege:

a) ascendenții și descendenții, frații și surorile, copiii acestora (verii primari între ei, unchii sau mătușile față de nepoți – numai în cazul în care este fratele sau sora părintelui), precum și persoanele devenite prin adopție (cu efecte depline sau restrânse), potrivit legii, astfel de rude, indiferent dacă locuiesc și gospodăresc împreună sau separat;

b) soțul, indiferent dacă locuiește și gospodărește împreună sau separat cu făptuitorul;

c) *persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelora dintre soți (de exemplu, concubinii) sau dintre părinți și copii (de pildă, întreținătorii sau ginerele față de socrii etc.), **în cazul în care convieţuiesc***;

d) persoana adoptată ori descendenții acesteia în raport cu rudele firești (ascendenți, frați, surori).

- *NCP renunță la noțiunea de rude apropiate din C.pen. din 1969, includând-o integral în cea de membru de familie; de asemenea, NCP nu mai prevede în cazul ascendenților și descendenților, fraților și surorilor, copiilor acestora, precum și persoanelor devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude, condiția ca aceștia să locuiască și să gospodărească împreună cu făptuitorul*;

- este necesar ca făptuitorul să cunoască la momentul comiterii faptei calitatea de membru de familie a victimei, în caz contrar, circumstanța personală de individualizare nu poate fi reținută în sarcina acestuia, care va răspunde numai pentru infracțiunea efectiv comisă [omor (art. 188 NCP), omor calificat (art. 189 NCP), loviri sau alte violențe (art. 193 NCP), vătămare corporală (art. 194 NCP), loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 NCP)], nu pentru violențe în familie;

- în ipoteza în care victima infracțiunii este soțul făptuitorului, este necesar să existe o căsătorie valabil încheiată și în ființă la momentul săvârșirii faptei; în cazul soților aflați în divorț, se va reține omorul calificat atâta timp cât fapta a fost comisă înainte de rămânerea definitivă a hotărârii de divorț sau înainte de emiterea certificatului de divorț de către ofițerul de stare civilă sau de notarul public (în cazul divorțului prin acordul soților pe cale administrativă sau prin procedură notarială);

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat (dacă participanții au calitatea de membru de familie), instigare sau complicitate;

- în cazul *coautoratului* este necesar ca toți coautorii să aibă calitatea de membru de familie, deoarece circumstanțele personale de individualizare nu se răsfrâng între aceștia; dacă însă un coautor are calitatea de membru de familie, iar celălalt nu, se va

reține comiterea infracțiunii prevăzute de art. 199 NCP numai în sarcina celui care are calitatea de membru de familie, celălalt coautor urmând să răspundă pentru infracțiunea efectiv comisă, iar nu pentru violențe în familie;

- în ipoteza în care *numai autorul are calitatea de membru de familie, nu și instigatorul sau complicele*, aceștia din urmă vor răspunde numai pentru complicitate/instigare la una dintre următoarele infracțiuni: omor (art. 188 NCP), omor calificat (art. 189 NCP), loviri sau alte violențe (art. 193 NCP), vătămare corporală (art. 194 NCP), loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 NCP), dacă nu au cunoscut sau prevăzut circumstanța personală de individualizare, în vreme ce autorul va răspunde pentru infracțiunea mai gravă de violențe în familie; dacă participanții au cunoscut sau prevăzut calitatea de membru de familie a autorului se va reține participația la infracțiunea de violențe în familie;

- în situația în care *numai instigatorul sau complicele are calitatea de membru de familie, nu și autorul*, acesta din urmă va răspunde pentru comiterea uneia dintre următoarele infracțiuni: omor (art. 188 NCP), omor calificat (art. 189 NCP), loviri sau alte violențe (art. 193 NCP), vătămare corporală (art. 194 NCP), loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 NCP), în vreme ce instigatorul/complicele va răspunde pentru o *participație penală la fapta autorului, iar nu la infracțiunea mai gravă de violențe în familie*, față de caracterul accesoriu al participației; calitatea specială a participantului va fi însă avută în vedere în procesul de individualizare a pedepsei.

1.4. Latura obiectivă

- este similară cu cea de la infracțiunile de omor (art. 188 NCP), omor calificat (art. 189 NCP), loviri sau alte violențe (art. 193 NCP), vătămare corporală (art. 194 NCP), loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 NCP), analizate mai sus;

- două mențiuni trebuie făcute:

(i) se va reține săvârșirea infracțiunii de violențe în familie, iar nu infracțiunea de uciderea sau vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă, în cazul în care mama își ucide/vatămă corporal copilul nou-născut în primele 24 de ore după naștere, iar din raportul de expertiză medico-legală psihiatrică nu rezultă existența unei tulburări psihice a mamei, discernământul critic fiind păstrat în acel moment;

(ii) în cazul infracțiunii deviate săvârșite în modalitatea *aberratio ictus* sau *error in personam*, care a avut ca urmare moartea/vătămarea corporală a unui membru de familie, nu se va reține comiterea infracțiunii de violențe în familie, ci infracțiunea de omor (art. 188 NCP), omor calificat (art. 189 NCP), loviri sau alte violențe (art. 193 NCP), vătămare corporală (art. 194 NCP), loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 NCP); tot astfel, dacă infractorul a urmărit moartea unui membru de familie, dar din cauza devierii loviturii ori erorii cu privire la persoana victimei, ucide o altă persoană care nu are această calitate nu se va reține comiterea infracțiunii de violențe în familie, ci infracțiunea de omor (art. 188 NCP), omor calificat (art. 189 NCP), loviri sau alte violențe (art. 193 NCP), vătămare corporală (art. 194 NCP), loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 NCP).

În cazul infracțiunii de omor săvârșit asupra soțului, după ce hotărârea de desfacere a căsătoriei a fost atacată cu recurs de inculpat, dar înainte de soluționarea recursului, instanța trebuie să verifice cu atenție obiectul recursului, în scopul de a stabili dacă, referitor la divorț, hotărârea a fost atacată sau nu. Dacă recursul se referă nu la desfacerea căsătoriei, ci la soluționarea unor cereri accesorii, cum ar fi atribuirea beneficiului locuinței, iar la data săvârșirii omorului termenul de recurs expirase, hotărârea primei instanțe în ceea ce privește divorțul este irevocabilă, calitatea de soți a încetat înainte de săvârșirea infracțiunii *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 869/1991, în Probleme de drept... 1990-2000, p. 743)*.

Omorul săvârșit de făptuitor asupra bunicii sale, urmat de profanarea cadavrului victimei, în scopul de a împiedica descoperirea faptei de omor, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de omor calificat și ale celei de profanare de morminte, în concurs real de infracțiuni, întrucât în cazul în care acțiunea de ucidere este urmată de o a doua faptă, de profanare a cadavrului, aceste două fapte distincte, succesive, au fiecare un obiect juridic diferit, deoarece lezează fiecare o altă valoare socială, respectiv în cazul omorului viața persoanei, iar în cazul infracțiunii de profanare de morminte respectul datorat morților, adică acele valori avute în vedere de legiuitor la incriminarea celor două fapte în texte autonome *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2313/2009, în B.J. 2009, p. 688)*.

1.5. Latura subiectivă

- este similară cu cea de la infracțiunile de omor (art. 188 NCP), omor calificat (art. 189 NCP), loviri sau alte violențe (art. 193 NCP), vătămare corporală (art. 194 NCP), loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 NCP), analizate mai sus; astfel, se poate reține intenție directă sau indirectă, nu și comiterea infracțiunii de violență în familie din culpă;

- făptuitorul trebuie să cunoască la momentul comiterii faptei că subiectul pasiv este un membru de familie; în cazul în care făptuitorul credea că săvârșește o faptă împotriva unui membru de familie, însă în realitate victima era o persoană care nu avea această calitate, nu se va reține comiterea infracțiunii de violență în familie, ci aceea de infracțiune contra vieții sau integrității corporale sau sănătății comisă efectiv [după caz, infracțiunea de omor (art. 188 NCP), omor calificat (art. 189 NCP), loviri sau alte violențe (art. 193 NCP), vătămare corporală (art. 194 NCP), loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 NCP)].

1.6. Formele infracțiunii

- sunt identice cu cele de la infracțiunile de omor (art. 188 NCP), omor calificat (art. 189 NCP), loviri sau alte violențe (art. 193 NCP), vătămare corporală (art. 194 NCP), loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 NCP), analizate mai sus.

1.7. Pedeapsa

- infracțiunile de omor (art. 188 NCP), omor calificat (art. 189 NCP), loviri sau alte violențe (art. 193 NCP), vătămare corporală (art. 194 NCP), loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 NCP) comise împotriva unui membru de familie au un tratament sancționator agravat, ***maximul special* al pedepsei prevăzute de lege pentru acestea majorându-se *cu o pătrime*** [art. 199 alin. (1) NCP]; în ipoteza în care fapta este comisă în forma tentativei incriminate, reducerea limitelor de pedeapsă se va face prin raportare la limitele de pedeapsă astfel majorate, față de natura de variantă agravată a infracțiunii [de pildă, în cazul violenței în familie care absoarbe tentativa la omor (art. 32 raportat la art. 199 alin. (1) NCP cu referire la art. 188 NCP) se va proceda la stabilirea pedepsei pentru forma consumată a infracțiunii de violență în familie care absoarbe omorul (închisoare de la 12 ani și 6 luni la 25 de ani) care vor fi reduse la jumătate (de la 6 ani și 3 luni la 12 ani și 6 luni);

- în cazul infracțiunii de loviri sau alte violențe (art. 193 NCP) sau de vătămare corporală din culpă (art. 196 NCP) săvârșite asupra unui membru de familie, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu. În această ipoteză, legea permite împăcarea, ce constituie o cauză care înlătură răspunderea penală [art. 199 alin. (2) NCP]. În acest sens, prin **decizia nr. 11/RIL/2019**, instanța supremă a arătat că „pentru infracțiunea de lovire sau alte violențe săvârșită asupra unui membru de familie, prevăzută de art. 193 raportat la art. 199 alin. (1) NCP, atunci când acțiunea penală a fost pusă în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, încetarea procesului penal poate fi dispusă **numai ca efect al retragerii plângerii prealabile, și nu ca efect al împăcării**". În mod similar se va proceda și în cazul infracțiunii de vătămare din culpă a unui membru de familie, prevăzută de art. 196 NCP.

§2. Uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă

2.1. Noțiune

- în cuprinsul acestei infracțiuni NCP înglobează infracțiunea de pruncucidere din C.pen. din 1969 și aduce în plus *faptele de loviri sau alte violențe, vătămare corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte comise de mama aflată într-o stare de tulburare față de nou-născut, oferindu-le și acestora caracter atenuat*;

- *prima formă tip a infracțiunii (pruncuciderea)* constă în uciderea copilului nou-născut imediat după naștere, dar nu mai târziu de 24 de ore, săvârșită de către mama aflată în stare de tulburare psihică [art. 200 alin. (1) NCP];

- *a doua formă tip a infracțiunii* constă în lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală sau lovirea sau vătămările cauzatoare de moarte săvârșită asupra copilului nou-născut imediat după naștere, dar nu mai târziu de 24 de ore, de către mama aflată în stare de tulburare psihică [art. 200 alin. (2) NCP].

2.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: viața copilului nou-născut și relațiile sociale în legătură cu dreptul la viață, respectiv integritatea fizică sau sănătatea copilului nou-născut și relațiile sociale în legătură cu acestea;

b) obiectul material: corpul copilului nou-născut.

2.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ nemijlocit unic: *numai mama naturală sau purtătoare* (surogat) a copilului nou-născut, căsătorită sau necăsătorită, care se află la momentul săvârșirii infracțiunii într-o stare de *tulburare psihică* (autor exclusiv, calificat);

- *spre deosebire de C.pen. din 1969, NCP nu mai prevede condiția ca starea de tulburare să fie pricinuită de naștere, putând fi avute în vedere orice stări de tulburare psihică asociate sarcinii, nașterii, lehuziei (de pildă, cele provocate de respingerea imediată de către familie a copilului și a mamei etc.);*

- nu prezintă importanță dacă sarcina a fost urmarea unui raport sexual liber consimțit ori a unuia obținut prin constrângere sau profitând de imposibilitatea victimei de a se apăra[1];

- nu este posibil coautoratul;

- participanții care cu intenție determină, înlesnesc sau ajută pe mama copilului nou-născut la săvârșirea infracțiunii vor răspunde pentru instigare, respectiv complicitate la omor/loviri sau alte violențe/vătămare corporală/loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, după caz, respectiv pentru instigare/complicitate la violență în familie dacă au calitatea de membru de familie în raport cu nou-născutul[2];

- dacă mama aflată în stare de tulburare instigă sau ajută un terț să vatăme sau să ucidă copilul nou-născut în primele 24 de ore după finalizarea procesului nașterii, autorul va răspunde pentru omor/loviri sau alte violențe/vătămare corporală/loviri sau vătămări cauzatoare de moarte/violență în familie, în vreme ce mama va răspunde pentru instigare sau complicitate la infracțiunea prevăzută de art. 200 NCP.

b) subiectul pasiv: copilul nou-născut (imediat după tăierea cordonului ombilical ori *în primele 24 de ore după naștere*).

---

[1] În același sens, în doctrină (*V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 415) s-a arătat că: „Nu contează dacă mama este căsătorită sau nu, dacă raporturile sexuale în urma cărora copilul a fost conceput au avut loc în cadrul căsătoriei sau au avut un caracter extraconjugal, nu este relevant pentru existența infracțiunii dacă respectivele raporturi sexuale au fost consimțite de viitoarea mamă sau aceasta a fost constrânsă, altfel spus dacă mama a rămas însărcinată în urma unui viol".

[2] În acest sens în doctrină (*F. Streteanu, D. Niță*, op. cit., vol. II, p. 435) s-a arătat că faptul că uciderea nou-născutului a fost comisă imediat după naștere de către mama aflată în stare de tulburare nu conduce la imputarea automată a intenției repentine și în cazul complicelui care o ajută pe mamă. Așa se face că doctrina și jurisprudența consideră în mod constant că mama va răspunde pentru infracțiunea prevăzută de art. 200 alin. (1) NCP, în vreme ce complicele va răspunde pentru o infracțiune de omor".

- este necesar ca victima să fie în viață la momentul comiterii activității infracționale, chiar dacă suferea de o boală incurabilă, o boală genetică, epilepsie, paralizie cerebrală etc.;

- pluralitatea de subiecți pasivi (în ipoteza sarcinii multiple) atrage reținerea unui concurs de infracțiuni.

Abandonarea de către mamă a unui copil de trei săptămâni într-un vagon CFR, fapt în urma căruia acesta a decedat, constituie infracțiunea de omor calificat, și nu cea de pruncucidere, deoarece copilul nu era nou-născut, iar inculpata nu se afla într-o puternică stare de tulburare *(C.A. București, secția penală, decizia nr. 546/1999, în C.P.J.P. 1999, p. 120).*

Instanța a apreciat că faptul că nou-născutul era neviabil nu are relevanță pentru încadrarea juridică a faptei, mai ales că inculpata nu cunoștea că nou-născutul avea pneumonie interstițială și va muri într-un interval de timp mai scurt sau mai lung *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 922/2003, www.legalis.ro).*

2.4. Latura obiectivă

2.4.1. Prima formă tip a infracțiunii – pruncuciderea [art. 200 alin. (1) NCP]

a) elementul material: acțiunea sau inacțiunea prin care se suprimă viața nou-născutului, săvârșită imediat după naștere, ***dar nu mai târziu de 24 de ore de la finalizarea procesului nașterii***, indiferent de data la care se produce decesul;

- în cazul în care fapta este săvârșită după mai mult de 24 de ore de la finalizarea procesului nașterii, mama va răspunde pentru infracțiunea de violențe în familie (ca formă agravată a omorului); dacă fapta este comisă în timpul nașterii se va reține comiterea infracțiunii de vătămare a fătului (art. 202 NCP);

- în cazul săvârșirii acestei infracțiuni, în oricare dintre modalități, este obligatorie efectuarea expertizei medico-legale psihiatrice, conform art. 184 alin. (1) NCPP;

- față de caracterul atenuat al incriminării autonome prevăzute de art. 200 alin. (1) NCP, de subiectul activ nemijlocit calificat unic (mama) și de subiectul pasiv (copilul nou-născut aflat în primele 24 de ore după naștere), starea de vulnerabilitate a persoanei vătămate fiind asumată prin conținutul constitutiv al infracțiunii, nu este posibilă reținerea circumstanței agravante legale prevăzute de art. 77 lit. e) NCP al comiterii faptei profitând de starea de vulnerabilitate a persoanei vătămate.

b) urmarea imediată: moartea copilului nou-născut;

- nu este necesar ca moartea să se producă în primele 24 de ore de la naștere, acesta putând surveni și ulterior; prin urmare, se va reține infracțiunea prevăzută de art. 200 alin. (1) NCP, iar nu cea de omor sau omor calificat, și în ipoteza în care actele de executare sunt comise în primele 24 de ore după naștere, dar moartea survine ulterior;

- în cazul în care nu se produce moartea nou-născutului, fapta poate fi încadrată în art. 200 alin. (2) NCP care constituie o formă atenuată a infracțiunii de loviri sau alte violențe, respectiv a celei de vătămare corporală.

c) legătura de cauzalitate: trebuie să rezulte că acțiunea sau inacțiunea subiectului activ nemijlocit reprezintă cauza morții.

2.4.2. A doua formă tip a infracțiunii [art. 200 alin. (2) NCP]

- elementul material, urmarea imediată, legătura de cauzalitate sunt similare cu cele de la infracțiunile de loviri sau alte violențe, vătămare corporală sau loviri sau vătămări cauzatoare de moarte; ceea ce conferă caracter atenuat acestei infracțiuni este faptul că este comisă asupra nou-născutului imediat după naștere, *dar nu mai târziu de 24 de ore de la naștere, de către mama aflată în stare de tulburare psihică*;

- în cazul în care fapta este săvârșită după mai mult de 24 de ore de la naștere, mama va răspunde pentru infracțiunea de violențe în familie (ca formă agravată a infracțiunilor contra integrității corporale sau sănătății); dacă fapta este comisă în timpul nașterii, se va reține comiterea infracțiunii de vătămare a fătului (art. 202 NCP).

2.5. Latura subiectivă

2.5.1. Prima formă tip a infracțiunii – pruncuciderea [art. 200 alin. (1) NCP]

- intenție directă sau indirectă *spontană* (*repentină*); totodată, trebuie să existe **o stare de tulburare psihică** pricinuită sau nu de naștere (de pildă, psihozele postpartum, psihoza de lactație, diverse stări delirante, o malformație congenitală a copilului, paralizia cerebrală a copilului etc.);

- dacă fapta este comisă din culpă, nu se va reține infracțiunea prevăzută de art. 200 alin. (1) NCP, ci uciderea din culpă, instanța putând să constate incidența circumstanței atenuante judiciare prevăzută de art. 75 alin. (2) lit. b) NCP;

- starea de tulburare nu trebuie să abolească discernământul autoarei, deoarece în această ipoteză se va reține iresponsabilitatea drept cauză de neimputabilitate.

Potrivit expertizei psihiatrice, inculpata suferă de o „reacție nevrotică depresivă situațională", boală care nu influențează discernământul, dar care. pe fondul unei situații conflictuale având sorgintea într-o sarcină nedorită (provenind din relații extraconjugale) și în iminența descoperirii de către soț a acesteia, putea produce o reacție scurtcircuitară, cu consecința îngustării conștiinței. După reluarea relațiilor cu soțul ei, inculpata a fost supusă unor presiuni fizice și psihice care, în mod evident, i-au afectat discernământul și conduita. Aflată într-o asemenea stare tensionată, inculpata a născut înainte de termen, fără să fie asistată și, din cauza tulburării provocate de naștere, fără a se convinge că nou-născutul este viu, l-a îngropat în curte *(C.A. Târgu-Mureș, secția penală, decizia nr. 13/2003, www.legalis.ro)*.

La data de 17 august 2006, în jurul orei 7:30, inculpata P.N. l-a născut pe minorul C.M., la domiciliu, fără a fi asistată de personal medical de specialitate, ci de martorul C.D., după care a refuzat să se prezinte la spital cu nou-născutul, pe fondul unei stări de tulburare pricinuită de naștere, prin hemoragie meningo-cerebrală consecutivă unui traumatism obstetrical (...). Legea nu o obligă pe inculpată să se prezinte la medicul de familie și nici să nască asistată

de personal medical de specialitate. Apoi, moartea bebelușului fiind cauzată de hemoragia meningo-cerebrală consecutivă unui traumatism obstetrical în cadrul nașterii, fără a se constata leziuni de violență pe corp, trunchi și membre, nu există legătură de cauzalitate între aceasta și fuga inculpatei în lanul de porumb, respectiv refuzul de a se deplasa la spital mai ales că această activitate a fost realizată de tatăl minorului, dar nu s-a reușit salvarea sa. De altfel, concluziile medico-legale nu evidențiază că neasistarea la naștere este cauza traumatismului obstetrical, fiind notoriu faptul apariției unor asemenea probleme și la nașterile în unitățile sanitare. Nu există nicio probă că, în timpul nașterii, inculpata a efectuat o anumită manevră asupra fătului și care să ducă la acel traumatism (...). Față de nivelul redus de instruire al inculpatei (3 clase), de mediul în care trăia, de mijloacele modeste de subzistență, de grija manifestată cu privire la ceilalți trei minori, în condițiile în care inculpata (în vârstă de 24 ani la data faptei) mai născuse la domiciliu fără a avea vreo problemă, nu sunt argumente care să conducă la convingerea că inculpata nu a prevăzut moartea bebelușului C.M. și nici nu putea să-l prevadă. Totodată, când expertiza medico-legală psihiatrică a concluzionat că inculpata P.N. a prezentat la data săvârșirii faptei o tulburare acută de stres, având în raport cu fapta comisă discernământul ușor diminuat, nu se poate pretinde inculpatei să acționeze ca o persoană lucidă, stăpână pe sine la nici o oră de la naștere. Prin urmare, nici latura obiectivă, nici cea subiectivă a infracțiunii de „ucidere din culpă" nu sunt realizate; în acest sens, din actele de la dosar rezultă fără dubiu că moartea s-a produs din motive independente de voința inculpatei, fapt pentru care nu se poate reține nici intenție și nici culpă *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 189/2010, www.scj.ro).*

Dacă se dovedește că mama care și-a ucis copilul nou-născut imediat după naștere nu a acționat cu o intenție spontană determinată de o stare de tulburare, ci a pus în executare o hotărâre luată anterior acestui moment, fapta săvârșită urmează a fi încadrată ca infracțiune de omor, și nu ca infracțiune de pruncucidere *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 2067/1977, în Repertoriu 1976-1980, p. 282).*

2.5.2. A doua formă tip a infracțiunii [art. 200 alin. (2) NCP]

- este similară cu cea de la infracțiunile de loviri sau alte violențe, vătămare corporală sau loviri sau vătămări cauzatoare de moarte analizate mai sus (intenție directă sau indirectă, ori praeterintenție); totodată, trebuie să existe o stare de tulburare psihică pricinuită sau nu de naștere (de pildă, psihozele postpartum, psihoza de lactație, diverse stări delirante, o malformație congenitală a copilului, paralizia cerebrală a copilului etc.);

- nu este necesar ca urmările vătămătoare sau moartea să se producă în primele 24 de ore de la naștere, acestea putând surveni și ulterior;

- dacă fapta este comisă din culpă, nu se va reține infracțiunea prevăzută de art. 200 alin. (1) NCP, ci vătămarea corporală din culpă, instanța putând să constate incidența circumstanței atenuante judiciare prevăzută de art. 75 alin. (2) lit. b) NCP;

- starea de tulburare nu trebuie să abolească discernământul autoarei, deoarece în această ipoteză se va reține iresponsabilitatea drept cauză de neimputabilitate.

2.6. Formele infracțiunii

- actele preparatorii și tentativa: sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- consumarea: în momentul morții/vătămării corporale a copilului nou-născut;

- dacă violența în familie îmbracă forma unei infracțiuni cu durată de consumare, infracțiunea se va epuiza la data producerii urmării mai grave (de pildă, în cazul lovirii sau vătămării cauzatoare de moarte comise asupra unui membru de familie, infracțiunea se va epuiza la data producerii urmării periculoase, adică a morții victimei).

2.7. Pedeapsa

- la prima formă tip închisoarea de la 1 la 5 de ani;

- pentru cea de-a doua formă tip art. 200 alin. (2) NCP stipulează o formă de sancționare cu un grad ridicat de imprevizibilitate („limitele speciale ale pedepsei sunt de o lună și respectiv, 3 ani"); deși această formă ar trebui să reprezintă o incriminare autonomă și atenuată a infracțiunilor contra integrității corporale și sănătății comise de mama aflată în stare de tulburare față de copilul nou-născut, în unele ipoteze, prin prevederea numai a unor durate de timp care probabil se referă la pedeapsa închisorii cu excluderea posibilității aplicării pedepsei amenzii, această „formă atenuantă" este mai severă decât incriminarea de bază.

Secțiunea a 4-a. Agresiuni asupra fătului

§1. Considerații generale referitoare la protecția prin instrumente de drept penal a fătului

Atât fosta Comisie Europeană, cât și Curtea Europeană au manifestat o deosebită prudență în dezlegarea problemei dacă dreptul la viață acoperă și protecția intrauterină a fătului evitând să dea un răspuns tranșant. Astfel, se remarcă următoarea abordare:

1. În cauza *X. c. Regatului Unit*[1], Comisia Europeană a apreciat că *art. 2 din Convenția europeană nu conferă fătului un drept absolut la viață.* Viața fătului este intim legată de viața femeii care îl poartă și nu ar putea fi avută în vedere separat. Dacă s-ar considera că art. 2 se aplică și fătului și că protecția acordată de acest articol ar trebui, în absența unor limitări exprese, să fie considerată ca absolută, ar trebui să se deducă de aici că avortul este interzis, chiar și atunci când sarcina ar pune în pericol viața mamei. Acest lucru ar însemna că viața fătului ar fi considerată ca fiind mai prețioasă decât viața mamei însărcinate;

2. În cauza *H. c. Norvegiei*[2], Comisia Europeană a considerat că *nu este nevoie să decidă dacă fătul poate beneficia de o anume protecție în baza art. 2, neputând fi totuși*

---

[1] A se vedea Comisia Europeană, decizia din 13 mai 1980, în cauza *X. c. Marii Britanii*, parag. 19; în același sens, a se vedea Raportul Comisiei Europene din 12 iulie 1977, în cauza *Brüggemann și Scheuten c. Germaniei.*

[2] A se vedea Comisia Europeană, decizia din 19 mai 1992, în cauza *H. c. Norvegiei.*

exclusă posibilitatea ca în anumite împrejurări, în cazul în care există divergențe considerabile între statele contractante asupra problemei de a ști în ce măsură art. 2 protejează dreptul la viață al unui copil ce se va naște, să poată fi oferită o interpretare a art. 2 în această materie[1]. Astfel, Comisia Europeană a considerat că nu se poate realiza o analiză *in abstracto* în această materie, ci numai *in concreto*, de la caz la caz;

3. În cauza *Vo c. Franței*[2], Marea Cameră a Curții Europene a arătat că *punctul de începere al vieții ține de marja de apreciere a statelor, care trebuie recunoscută chiar și în cazul unei interpretări evolutive a Convenției europene*. Nu există un consens european cu privire la natura și statutul embrionului și/sau *fătului*, deși aceștia încep să se bucure de o anumită protecție în lumina progresului științific și a potențialelor consecințe ale studiilor în materia ingineriei genetice sau procreării asistată medical. Se poate reține, ca numitor comun, cel mult *apartenența embrionului și/sau a fătului la specia umană*. Potențialitatea acestuia de a fi și capacitatea de a deveni o persoană impun protecția sa în considerarea demnității umane, fără a face din embrion și/sau *făt*, o persoană în sensul art. 2 din Convenția europeană. Nici Convenția de la Oviedo privind drepturile omului și biomedicina[3] nu oferă o definiție a termenului de persoană, arătându-se în raportul explicativ la aceasta că, în lipsa unei unanimități asupra definiției, statele părți au ales să lase aceasta în sarcina dreptului intern. Prin urmare, *Curtea Europeană conchide că nu este dezirabil și nici măcar posibil să se răspundă în prezent la chestiunea de a ști dacă un copil care urmează să se nască este o persoană în sensul art. 2 din Convenția europeană.*

- astfel, Curtea Europeană a constatat existența atât a unei imposibilități juridice (nici posibil), cât și a unei imposibilități etice (nici dezirabil) de a se pronunța în această materie, având în vedere, în principal, lipsa unei definiții comune sau predominante la nivel european a noțiunii de persoană și marja de apreciere a statelor[4];

- în acest cadru, este justă observația profesorului J.P. Marguenaud potrivit căreia „dreptul la viață al fătului" se află în anticamera dreptului garantat de art. 2 diu Convenția europeană.

Aceste elemente au fost avute în vedere în NCP pentru a reglementa într-un capitol distinct de infracțiunile contra vieții, a agresiunilor asupra fătului.

---

[1] În mod întemeiat, s-a arătat în doctrină (*S. Trechsel*, Spotlights on Article 2 of the European Conventions on Human Rights, în *W. Benedek, H. Isak, R. Kiker*, Developments and developing International and European Law, F.S. Ginther, Frankfurt, 1999, p. 672; *Fr. Sudre*, Les incertitudes du juge européen face au droit à la vie, Mélanges Christian Mouly, Litec, Paris, 1998, p. 375-385) că în acest domeniu Comisia Europeană a evitat să aibă o poziție definitivă, limitându-se la a arăta că și în situația în care o anumită protecție a fetusului ar putea fi considerată că este acoperită de garanțiile din art. 2, ingerința poate fi justificată în anumite circumstanțe.

[2] A se vedea CtEDO, Marea Cameră, hotărârea din 8 iulie 2004, în cauza *Vo c. Franței*, parag. 84-85.

[3] România a semnat această convenție la 4 aprilie 1997 și a ratificat-o prin Legea nr. 17/2001 (M.Of. nr. 103 din 28 februarie 2001).

[4] A se vedea *F. Massias*, Droits de l'homme, Chronique internationale, în Revue de science criminelle et de droit pénale comparé nr. 1/2005, p. 143.

§2. Întreruperea cursului sarcinii

2.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în întreruperea cursului sarcinii, prin orice mijloace, săvârșită în una dintre următoarele împrejurări: *(i)* în afara instituțiilor medicale sau cabinetelor medicale autorizate în acest scop; *(ii)* de către o persoană care nu are calitatea de medic de specialitate obstetrică-ginecologie și drept de liberă practică medicală în această specialitate; *(iii)* dacă vârsta sarcinii a depășit paisprezece săptămâni [art. 201 alin. (1) NCP];

- legea prevede *trei variante agravate*: *(i)* întreruperea cursului sarcinii, săvârșită în orice condiții, fără consimțământul femeii însărcinate [art. 201 alin. (2) NCP]; *(ii)* săvârșirea faptelor descrise la variantele tip dacă s-a cauzat femeii însărcinate vreo vătămare corporală [art. 201 alin. (3) teza I NCP]; *(iii)* săvârșirea faptelor descrise la variantele tip care a avut ca urmare moartea femeii însărcinate [art. 201 alin. (3) teza a II-a NCP].

2.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la întreruperea cursului sarcinii cu respectarea integrității corporale, a sănătății și vieții femeii însărcinate, precum și cele referitoare la dezvoltarea normală intrauterină a fătului;

- copilul conceput, dar nenăscut se înfățișează ca embrion, în primele trei luni ale sarcinii, și ca făt, după a treia lună de sarcină (*după paisprezece săptămâni*);

- embrionul nu beneficiază de o protecție din perspectiva art. 201 NCP (infracțiune inclusă în secțiunea agresiuni asupra fătului) chiar și în ipotezele în care fapta a fost comisă în afara instituțiilor medicale sau cabinetelor medicale autorizate în acest scop, ori de către o persoană care nu are calitatea de medic de specialitate obstetrică-ginecologie și drept de liberă practică medicală în această specialitate; în aceste ipoteze, în realitate, se protejează integritatea corporală, sănătatea sau viața femeii însărcinate;

- având în vedere cauzele justificative prevăzute de art. 201 alin. (6) NCP rezultă că în aceste situații protecția fătului este subsidiară protecției femeii însărcinate.

b) obiectul material: corpul fătului, și, după caz, corpul femeii însărcinate.

2.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- potrivit art. 201 alin. (7) NCP, nu se pedepsește femeia însărcinată care își întrerupe cursul sarcinii; prin urmare, femeia însărcinată poate fi subiect activ al infracțiunii, dar va beneficia de o cauză de nepedepsire;

- poate fi subiect activ nemijlocit și un medic care nu are specialitatea de obstetrică ginecologie;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul, instigarea sau complicitatea.

b) subiectul pasiv: atât femeia însărcinată, cât și fătul.

- în cazul în care femeia însărcinată este subiectul activ al infracțiunii, subiectul pasiv al infracțiunii va fi doar fătul.

2.4. Latura obiectivă

a) elementul material: acțiunea de provocare ilegală a întreruperii cursului sarcinii, *cu consimțământul femeii însărcinate*, prin orice mijloace apte de a produce acest rezultat;

- *fapta este tipică* dacă întreruperea cursului sarcinii are loc în una dintre următoarele **modalități alternative:** *în afara instituțiilor medicale sau a cabinetelor medicale autorizate în acest scop*[1], ori dacă întreruperea cursului sarcinii este realizată *de către o persoană care nu are calitatea de medic de specialitate obstetrică-ginecologie și drept de liberă practică medicală în această specialitate*[2]; în aceste cazuri nu prezintă importanță vârsta sarcinii calculată de la momentul nidației și nici faptul că a existat consimțământul femeii însărcinate;

- deopotrivă, *fapta va fi tipică* dacă întreruperea cursului sarcinii are loc după trecerea a *paisprezece săptămâni*[3] calculate de la momentul *nidației* (care are loc între

---

[1] În literatura juridică de specialitate (*V. Cioclei*, Drept penal. Partea specială I, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2017, p. 112) s-a arătat în mod întemeiat că „este îndeplinită această condiție atașată elementului material chiar și în ipoteza în care întreruperea cursului sarcinii se realizează într-o instituție medicală sau într-un cabinet medical, public sau privat, în condițiile în care acestea au alte specializări și, ca atare, le lipsește autorizația de efectuare a întreruperilor de sarcină".

[2] În doctrină (*V. Cioclei*, op. cit., ed. a 2-a, p. 112) s-a reținut că fapta poate fi comisă fie de către o persoană care nu are pregătire medicală, fie de către o persoană care are calitatea de medic, dar are altă specialitate decât cea cerută de textul de lege, fie chiar și de medicul specialist în *obstetrică-ginecologie*, care și-a pierdut, dintr-un motiv sau altul, dreptul de liberă practică în specialitatea respectivă.

[3] În principiu, vor fi avute în vedere primele 16 săptămâni calculate de la momentul concepției, care echivalează cu 14 săptămâni de la momentul *nidației*. Pentru o analiză detaliată, a se vedea *J.T. Salas Darrochoa*, El concepto de feto en el codigo penal español, în Revista de Derecho y Salud, vol. XIII, nr. 1/2005, p. 115-116, apud *I. Curt*, Fătul ca subiect pasiv în reglementarea noului Cod penal, în C.D.P. nr. 3/2015, p. 81. Autoarea mai arată că până în momentul nidației se poate produce fenomenul diviziunii embrionare, apărând gemenii monozigoți, dar și fenomenul invers, conform căruia se creează așa-numitele „ființe himere", zigotice sau postzigotice, create din unirea a doi embrioni distincți. Astfel, până la finalizarea procesului nidației nu sunt îndeplinite condițiile de unicitate și unitate pe care le presupune o ființă umană. Totodată, frontiera acestor 14 zile coincide cu formarea liniei primitive (creasta neurală) care constituie prima eboșă a sistemului nervos. Deopotrivă, în literatura juridică (*V. Cioclei*, op. cit., p. 112) s-a afirmat că *„din punct de vedere medical*, efectuarea întreruperii cursului sarcinii după vârsta de 14 săptămâni nu este de dorit deoarece implică riscuri mari pentru integritatea corporală, sănătatea sau chiar viața femeii însărcinate. *Din punct de vedere moral*, efectuarea întreruperii cursului sarcinii după vârsta menționată nu este de dorit, deoarece dezvoltarea fătului este într-o etapă avansată în care, „viața în devenire" este deja consolidată (începând cu cea de-a treisprezecea săptămână de viață, în pofida dimensiunilor reduse, fătul arată și se comportă ca un copil întreg format, iar în săptămâna a paisprezecea, sunt vizibile ecografic gesturi precum suptul degetului)".

a 9-a zi și a 14-a zi de sarcină); în această ipoteză este necesar ca făptuitorul să fi cunoscut vârsta sarcinii; nu prezintă importanță faptul că întreruperea cursului sarcinii a avut loc în instituțiile medicale sau cabinetelor medicale autorizate, cu consimțământul femeii însărcinate;

- *nu va fi tipică* fapta de întrerupere a cursului unei sarcini în primele 14 săptămâni calculate de la momentul *nidației*, dacă întreruperea este efectuată cu consimțământul femeii însărcinate în cadrul *instituțiilor medicale sau cabinetelor medicale autorizate în acest scop*, de către o persoană care are calitatea de medic de specialitate obstetrică-ginecologie și drept de liberă practică medicală în această specialitate;

- se va reține săvârșirea unei singure infracțiuni, chiar dacă sarcina întreruptă nelegal era multiplă.

b) urmarea imediată: întreruperea cursului sarcinii;

c) legătura de cauzalitate: trebuie să existe între acțiunea infracțională și urmarea produsă și trebuie dovedită.

2.5. Latura subiectivă

- intenție directă[1] (forma de bază și prima variantă agravată), respectiv praeterintenție la cele două variante agravate prevăzute de art. 201 alin. (3) NCP;

- nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită activitatea infracțională; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

2.6. Variante agravate

2.6.1. Întreruperea cursului sarcinii, săvârșită fără consimțământul valabil exprimat al femeii însărcinate [art. 201 alin. (2) NCP]

- nu prezintă importanță vârsta sarcinii, faptul că activitatea infracțională a fost comisă de către o persoană care nu are calitatea de medic de specialitate obstetrică-ginecologie și drept de liberă practică medicală în această specialitate și nici locul sau modalitatea în care a fost realizată activitatea infracțională (constituie infracțiune și întreruperea cursului sarcinii fără consimțământul femeii însărcinate efectuată în cadrul instituțiilor medicale sau cabinetelor medicale autorizate în acest scop);

- această primă variantă agravată se comite cu intenție directă.

2.6.2. Întreruperea cursului sarcinii realizată în condițiile formelor tip, dacă prin aceasta s-a cauzat femeii însărcinate o vătămare corporală [art. 201 alin. (3) teza I NCP]

- trebuie ca fapta să producă *praeterintenționat* vreuna dintre următoarele consecințe: *a)* o infirmitate; *b)* leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale; *c)* un prejudiciu estetic grav și permanent; *d)* punerea în primejdie a vieții persoanei; așadar, făp-

---

[1] În sensul că forma de bază a infracțiunii poate fi comisă și cu intenție indirectă, a se vedea *S. Bogdan, D. Șerban*, op. cit., p. 143.

tuitorul urmărește nu vătămarea corporală a femeii însărcinate, ci întreruperea ilegală a cursului sarcinii, și praeterintenționat se produce vătămarea corporală a victimei;

- în ipoteza în care făptuitorul dorește lezarea integrității corporale a femeii însărcinate, iar nu întreruperea nelegală a cursului sarcinii, iar praeterintenționat se produce avortul se va reține comiterea infracțiunii de vătămare corporală în forma tip [art. 194 alin. (1) lit. d) NCP];

- în cazul în care făptuitorul exercită violențe asupra victimei cu intenție directă în scopul producerii avortului se va reține concursul de infracțiuni între vătămarea corporală în forma de bază [art. 194 alin. (1) NCP] și infracțiunea de întreruperea cursului sarcinii [art. 201 alin. (2) NCP].

2.6.3. Întreruperea ilegală a cursului sarcinii realizată în condițiile formelor tip, dacă prin aceasta s-a cauzat moartea femeii însărcinate [art. 201 alin. (3) teza a II-a NCP]

- fapta se comite cu praeterintenție;

- dacă întreruperea ilegală a cursului sarcinii în această formă se produce cu intenție directă sau indirectă se va reține omorul calificat prevăzut de art. 189 alin. (1) lit. g) NCP.

2.7. Formele infracțiunii

- actele premergătoare sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- în principiu tentativa (întreruptă sau perfectă) este posibilă, fiind incriminată; tentativa nu este posibilă în cazul comiterii infracțiunii în forma agravată prevăzută de art. 201 alin. (3) NCP, fapta fiind praeterintenționată;

- consumarea: în momentul producerii urmării prevăzute de lege – întreruperea cursului sarcinii;

- în cazul variantei agravate praeterintenționate infracțiunea se consumă la momentul realizării activității infracționale, epuizându-se la momentul producerii rezultatului mai grav;

- nu poate fi săvârșită în formă continuată, fiind o infracțiune cu rezultat ireversibil (definitiv)[1].

2.8. Pedeapsa

- pentru prima variantă tip [art. 201 alin. (1) NCP]: închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda (180-300 zile-amendă) și interzicerea exercitării unor drepturi;

---

[1] În doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 57 și 58) sunt relevate și unele *ipoteze de excepție* în care se va putea reține forma continuată a acestei infracțiuni cu rezultat indivizibil. Astfel, se arată că „este posibil ca de la început autorul să fi acceptat posibilitatea unei tentative eșuate, hotărând ca în acest caz să reia ulterior acțiunea până la consumare, ipoteză în care vom putea vorbi de o infracțiune continuată". În acest sens, autorii dau ca exemplu o speță din jurisprudența fostului Tribunal Suprem (secția penală, decizia nr. 573/1975) în care instanța a reținut că inculpata, acceptând să întrerupă cursul sarcinii unei femei, s-a înțeles cu aceasta ca, în cazul în care primele manopere abortive nu vor avea efectul vizat, să revină ulterior pentru a relua aceste manopere.ceea ce s-a și întâmplat.

b) subiectul pasiv: copilul conceput, dar nenăscut (fătul aflat în timpul sarcinii ori în procesul naşterii), respectiv copilul născut cu sechele rezultate în urma activităţii infracţionale desfăşurate în cursul sarcinii sau al naşterii.

3.4. Latura obiectivă

a) elementul material:

***(i) prima formă tip:* vătămarea fătului *în timpul naşterii* [art. 202 alin. (1) NCP];**

- activitatea vătămătoare se desfăşoară după declanşarea procesului naşterii (contracţii, ruperea membranelor etc.) şi înainte de tăierea cordonului ombilical şi poate consta fie într-o acţiune directă sau indirectă asupra fătului, fie într-o inacţiune (de pildă, efectuarea de manevre care conduc la asfixia fătului sau neluarea măsurilor necesare pentru asistarea la procesul naşterii ce conduc la asfixia fătului);

- în ipoteza în care actele vătămătoare sunt comise după naştere (tăierea cordonului ombilical în urma expulziei) nu se va reţine comiterea infracţiunii de vătămare a fătului, ci, după caz, infracţiunea de ucidere sau vătămare a nou-născutului (art. 200 NCP), respectiv infracţiunea de violenţă în familie (art. 199 NCP).

***(ii) a doua formă tip:* vătămarea fătului *în timpul sarcinii* [art. 202 alin. (3) NCP].**

- activitatea vătămătoare se desfăşoară în timpul sarcinii, de la momentul concepţiei până la declanşarea procesului naşterii şi poate consta fie într-o acţiune directă sau indirectă (prin lovirea mamei) asupra fătului, fie într-o inacţiune (de pildă, administrarea unor medicamente care au drept consecinţă un retard mintal sever al copilului).

b) urmarea imediată:

(i) la prima formă tip: împiedicarea instalării vieţii extrauterine (expulzia fătului mort);

***(ii) la a doua formă tip:* 1.** *vătămarea corporală* ulterioară a copilului născut viu; în urma activităţii infracţionale *realizate în timpul sarcinii* se constată că după naştere copilul prezintă o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătăţii, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav şi permanent, ori traumatisme care i-au pus în primejdie viaţa (de pildă, paralizia cerebrală a copilului născut viu); legiuitorul a optat pentru sancţionarea doar a urmărilor prevăzute de art. 194 NCP, lăsând în mod nejustificat în afara ilicitului penal urmărirle prevăzute de art. 193 alin. (2) NCP (leziuni traumatice care au necesitat pentru vindecare între 1 şi 90 de zile de îngrijiri medicale); **2.** *moartea copilului născut viu*; urmarea imediată se constată în acest caz după trecerea unui anumit interval de timp, când se descoperă că, deşi copilnl a fost născut viu, acesta poartă asupra sa repercusiunile activităţii infracţiunii descrise mai sus, respectiv că decesul acestuia a fost datorat activităţii ilicite din cursul sarcinii.

- în ipoteza în care actele vătămătoare realizate în timpul sarcinii au drept urmare împiedicarea instalării vieţii, fapta nu va constitui infracţiunea de vătămare a fătului, putându-se eventual reţine, după caz, infracţiunea de vătămare corporală, respectiv vătămare corporală din culpă (care a avut ca urmare avortul dacă actele de violenţă sunt

exercitate asupra corpului femeii însărcinate) sau infracțiunea de întrerupere a cursului sarcinii[1];

- fapta nu este tipică dacă vătămarea fătului în timpul sarcinii nu are vreuna dintre urmările prevăzute de art. 194 NCP după naștere ori dacă vătămările nu mai pot fi constate după naștere.

c) legătura de cauzalitate: trebuie să existe între activitatea infracțională și urmarea produsă și trebuie dovedită.

3.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită activitatea infracțională; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

3.6. Variante atenuante

3.6.1. Vătămarea fătului, *în timpul nașterii*, care a cauzat ulterior copilului o vătămare corporală, respectiv care a avut ca urmare moartea copilului [art. 202 alin. (2) NCP]

- constituie o formă atenuată a primei forme tip a infracțiunii față de urmarea imediată produsă:

a) *vătămarea corporală a copilului născut viu*; în urma activității infracționale *realizate în timpul nașterii* se constată că după naștere copilul prezintă o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav și permanent, ori traumatisme care i-au pus în primejdie viața (de pildă, paralizia cerebrală a copilului născut viu, ca urmare a asfixiei din timpul nașterii);

---

[1] În această privință în doctrină (*V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 422) s-a arătat că: „Dacă vătămarea fătului se produce în primele 24 de săptămâni de sarcină, prin agresiuni asupra corpului femeii însărcinate, fapta poate fi încadrată, după caz, în vătămare corporală sau vătămare corporală din culpă, având drept consecință avortul [art. 194 alin. (1) lit. d), respectiv art. 196 alin. (2) C.pen.]. Firește, dacă în aceeași perioadă se acționează direct asupra fătului și sunt întrunite condițiile pentru realizarea infracțiunii de întrerupere a cursului sarcinii, fapta va fi încadrată în art. 201 C.pen. Problema se pune în ipoteza agresiunilor comise asupra femeii însărcinate sau direct asupra fătului, după parcurgerea primelor șase luni de viață intra uterină, iar în urma agresiunilor cursul sarcinii se întrerupe și copilul «se naște mort». (...) S-ar putea susține că fapta reprezintă o vătămare corporală din culpă, asupra femeii însărcinate, având drept consecință avortul, numai că, potrivit doctrinei medico-legale, după primele 24 de săptămâni nu mai există avort, deci, nu am avea infracțiune. La fel stau lucrurile în cazul accidentelor de circulație (jurisprudența franceză și belgiană evocată mai sus). Aceeași problemă se pune și în legătură cu agresiunea intenționată asupra fătului, în aceeași perioadă, dacă nu se realizează consecințele de la alin. (3), respectiv o vătămare ulterioară a copilului sau moartea acestuia, ci fătul este expulzat mort. În toate aceste ipoteze enumerate, fapta nu ar putea fi încadrată ca infracțiune. *Pentru a acoperi aceste situații era necesar ca printre consecințele de la alin. (3) să fi fost reluată și cea prevăzută la alin. (1), respectiv împiedicarea instalării vieții extrauterine*".

b) *moartea copilului născut viu*; urmarea imediată se constată în acest caz după trecerea unui anumit interval de timp, când se descoperă că, deşi copilul a fost născut viu, acesta poartă asupra sa repercusiunile activităţii infracţiunii descrise mai sus, respectiv că decesul acestuia a fost datorat activităţii ilicite din cursul naşterii.

- sub aspectul laturii subiective, această formă atenuată a infracţiunii se comite cu intenţie directă sau indirectă, ori cu praeterintenţie.

3.6.2. Vătămarea fătului săvârşită *în timpul naşterii* de către mama aflată în stare de tulburare psihică [art. 202 alin. (4) NCP]

- *numai mama naturală sau purtătoare* (surogat) a copilului nou-născut, căsătorită sau necăsătorită, care se află la momentul săvârşirii infracţiunii într-o stare de *tulburare psihică* (autor exclusiv, calificat);

- nu prezintă importanţă dacă sarcina a fost urmarea unui raport sexual liber consimţit ori a unuia obţinut prin constrângere sau profitând de imposibilitatea victimei de a se apăra;

- nu este posibil coautoratul la această formă atenuată;

- participanţii care cu intenţie determină, înlesnesc sau ajută pe mama copilului nou-născut la săvârşirea în timpul naşterii a infracţiunii vor răspunde pentru instigare, respectiv complicitate la infracţiunea de vătămarea fătului;

- elementul material al infracţiunii constă în acţiunea sau inacţiunea prin care se vatămă fătul în timpul naşterii de către mamă; dacă vătămarea fătului este realizată de mamă *în timpul sarcinii* se va reţine cauza de nepedepsire prevăzută de art. 202 alin. (7) NCP;

- urmarea imediată a acestei variante atenuate este: *(i)* împiedicarea instalării vieţii extrauterine; *(ii) vătămarea corporală* ulterioară a copilului născut viu; în urma activităţii infracţionale *realizate în timpul naşterii* se constată că după naştere copilul prezintă o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătăţii, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav şi permanent, ori traumatisme care i-au pus în primejdie viaţa (de pildă, paralizia cerebrală a copilului născut viu, ca urmare a asfixiei din timpul naşterii); *(iii) moartea copilului născut viu*;

- sub aspectul laturii subiective, această formă atenuată a infracţiunii se comite cu intenţie directă sau indirectă spontană, ori cu praeterintenţie; totodată, trebuie să existe o stare de tulburare pricinuită sau nu de naştere (psihozele postpartum, psihoza de lactaţie, diverse stări delirante); starea de tulburare nu trebuie să aboleasca discernământul autoarei, deoarece în această ipoteză se va reţine iresponsabilitatea drept cauză de neimputabilitate; dacă fapta este comisă din culpă, se va reţine varianta atenuată prevăzută de art. 202 alin. (5) NCP.

3.6.3. Vătămarea fătului *în timpul sarcinii sau în timpul naşterii* comisă din culpă [art. 202 alin. (5) NCP]

- în alin. (5) al art. 202 NCP a prevăzut o variantă atenuată atât pentru formele tip, cât şi pentru formele atenuate anterioare în ipoteza în care vătămarea fătului (inclusiv cea comisă de mama aflată într-o stare de tulburare psihică) este comisă din culpă; astfel, acţiunile sau inacţiunile vătămătoare sunt comise din imprudenţă sau din neglijenţă în timpul sarcinii sau în timpul naşterii.

Elementul material al laturii obiective este reprezentat de orice acțiune sau inacțiune de vătămare a fătului și care a avut ca rezultat moartea ulterioară a acestuia. În cauză, așa cum s-a stabilit prin raportul medico legal de necropsie a rezultat că victima de sex masculin s-a născut la termen, viu (secunde) și viabil, fără malformații ale organelor interne craniene, toracice ori abdominale și a decedat din cauza asfixiei mecanice cu aspirat amniotic și meconial, în timpul travaliului/imediat după expulzie, în cadrul unui travaliu prelungit, neasistat medical, cu hematom retroplacentar masiv ce a determinat hipoxia, cu modificări hipoxice importante (hemoragie meningee, hemoragie suprarenaliană, hemoragii în cavitatea toracică și în cea abdominală). Din probele dosarului nu reiese că s-ar putea reține sub aspect subiectiv vreuna dintre modalitățile intenției, aceasta deoarece intimata-inculpată nu a comis vreo acțiune sau inacțiune de vătămare a fătului și care să fi avut ulterior ca urmare moartea fătului, ci o culpă din partea acesteia sub aspectul neprezentării la cabinetul medical unde nașterea ar fi avut loc în alte condiții, iar instalarea vieții extrauterine a fătului nu ar fi fost pusă în pericol. Pentru aceste considerente, instanța de control judiciar va dispune schimbarea încadrării juridice din infracțiunea de vătămare a fătului, prevăzută de art. 202 alin. (2) C.pen. în infracțiunea de vătămare a fătului prevăzută de art. 202 alin. (2) și (5) C.pen., fapta comisă de intimata-inculpată fiind comisă sub aspect subiectiv în forma culpei cu prevedere *(C.A. Galați, secția penală, decizia nr. 388/2018, www.sintact.ro).*

3.7. Formele infracțiunii

- actele premergătoare sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- în principiu, tentativa (întreruptă sau perfectă) este posibilă, nefiind incriminată; tentativa nu este posibilă în cazul comiterii infracțiunii cu praeterintenție sau din culpă;

- consumarea: în momentul producerii urmării prevăzute de lege.

3.8. Pedeapsa

- *pentru prima variantă tip* [art. 202 alin. (1) NCP]: închisoarea de la 3 la 7 ani;

- *pentru a doua variantă tip* prevăzută de art. 202 alin. (3) teza I NCP închisoarea de la 3 luni la 2 ani, iar pentru varianta prevăzută de art. 202 alin. (3) teza a II-a NCP închisoarea de la 6 luni la 3 ani;

- *pentru prima variantă atenuantă* prevăzută de art. 202 alin. (2) teza I NCP închisoarea de la 1 la 5 ani, iar pentru varianta prevăzută de art. 202 alin. (2) teza a II-a NCP închisoarea de la 2 la 7 ani;

- *pentru a doua variantă atenuată* [art. 202 alin. (4) NCP] când fapta a fost comisă de mama aflată într-o stare de tulburare psihică limitele speciale ale pedepselor enumerate mai sus se reduc la jumătate (închisoarea între 1 an și 6 luni[1] și 3 ani și 6 luni când vătămarea fătului în timpul nașterii a împiedicat instalarea vieții extraute-

[1] Se remarcă incoerența sistemului sancționator în această materie, NCP prevăzând un minim special mai ridicat în ipoteza vătămării fătului [art. 202 alin. (4) NCP], decât cel prevăzut de lege în cazul uciderii nou-născutului de către mamă [art. 200 alin. (1) NCP].

rine, respectiv între 6 luni și 2 ani și 6 luni în ipoteza vătămării fătului în timpul naşteri care a cauzat ulterior o vătămare corporală copilului, și de 1 an la 3 ani și 6 luni, cânc urmarea este moartea copilului);

- *pentru a treia variantă atenuată* [art. 202 alin. (5) NCP] când fapta a fost comisă din culpă limitele speciale ale pedepselor descrise mai sus se reduc la jumătate.

3.9. Cauza justificativă specială

- art. 202 alin. (6) NCP stipulează o cauză justificativă specială în materia vătămării fătului *în cazul în care fapta este săvârșită de un medic sau de persoana autorizată să asiste naşterea sau să urmărească sarcina, dacă acestea au fost săvârșite în cursul actului medical, cu respectarea prevederilor specifice profesiei și au fost făcute în interesul femeii gravide sau al fătului, ca urmare a riscului inerent exercitării actului medical*;

- dacă vătămarea nu a fost cauzată de un risc inerent exercitării actului medical, ci din pricina unei neglijențe în exercitarea actului medical (spre exemplu, în cazul administrării de către asistenta medicală a unui medicament contraindicat pentru femeile gravide care are drept urmare vătămarea corporală a copilului) fapta va constitui infracțiune.

3.10. Cauza de nepedepsire specială

Vătămarea fătului în perioada sarcinii *de către femeia însărcinată*, în orice condiții, indiferent de vârsta sarcinii nu se pedepsește; așadar fapta constituie infracțiune, dar subiectul activ nemijlocit calificat, femeia însărcinată, nu va fi pedepsit; cauza de nepedepsire nu operează și față de participanții la comiterea infracțiunii care vor răspunde penal pentru coautorat/complicitate/instigare la infracțiunea de vătămare a fătului.

În cazul în care vătămarea fătului este săvârșită de către mamă, este obligatorie efectuarea unei expertize medico-legale psihiatrice, conform art. 184 alin. (1) NCPP.

Secțiunea a 5-a. Infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie

§1. Lăsarea fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate

1.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în omisiunea de a da ajutorul necesar sau de a anunța *de îndată* autoritățile de către cel care a găsit o persoană a cărei viață, integritate corporală sau sănătate este *în pericol* și nu are putința de a se salva [art. 203 alin. (1) NCP];

- constituie o ipoteză de incriminare autonomă a unor acte de complicitate negativă;

- *NCP a prevăzut o cauză justificativă specială atunci când, prin acordarea ajutorului, autorul s-ar expune unui pericol grav cu privire la viața, integritatea corporală sau sănătatea sa [art. 203 alin. (2) NCP].*

1.2. Obiectul infracțiunii

a) **obiectul juridic special:** viața, integritatea fizică sau sănătatea persoanei și relațiile sociale în legătură cu acestea;

b) **obiectul material:** nu are.

1.3. Subiecții infracțiunii

a) **subiectul activ:** orice persoană cu capacitate penală (necircumstanțiat), cu excepția celui care a pus victima în situația ca viața, integritatea corporală sau sănătatea să îi fie *în pericol*;

- autorul sau participantul la infracțiunea care a pus victima în situația ca viața, integritatea corporală sau sănătatea să îi fie *în pericol* nu poate fi acuzat și de infracțiunea prevăzută de art. 203 NCP, întrucât nu i se poate imputa acestuia că nu a salvat victima de la urmarea periculoasă pe care a urmărit-o prin comiterea infracțiunii aflându-se în ipoteza de garant prevăzută art. 17 lit. b) NCP; deopotrivă, acesta beneficiază de garanția procedurală a dreptului la tăcere și de privilegiul împotriva autoincriminării;

- participația penală este posibilă în forma instigării sau a complicității; fiind o infracțiune omisivă, coautoratul nu este posibil.

b) **subiectul pasiv:** orice persoană fizică a cărei viață, integritate corporală sau sănătate este *în pericol și nu are putința de a se salva singură.*

- persoana vătămată poate fi în pericol fie pentru că a fost victima unei infracțiuni contra vieții, integrității corporale sau sănătății comise de un terț sau este iminentă comiterea unei astfel de infracțiuni de un terț, fie din orice alt motiv (de pildă, avalanșă, alunecare de teren, inundație etc.) și nu poate efectua singură acte de salvare (inclusiv cele de informare a autorităților prin serviciul 112);

- nu prezintă importanță dacă victima are sau nu vreo culpă în legătură cu producerea stării de pericol;

- pluralitatea de subiecți pasivi atrage reținerea unei pluralități de infracțiuni.

1.4. Latura obiectivă

a) **elementul material:** presupune ***două inacțiuni alternative***:

1. ***omisiunea de a da ajutorul necesar*** de către cel care a găsit o persoană a cărei viață, integritate corporală sau sănătate este *în pericol* și nu are putința de a se salva singură;

- legea penală instituie astfel obligația generală de a acorda ajutorul necesar unei persoane aflate în pericol, incriminând omisiunea acordării ajutorului;

- este necesar ca autorul să poată acorda ajutorul necesar victimei și să nu se expună prin acordarea ajutorului unui pericol grav cu privire la viața, integritatea corporală sau sănătatea sa, deoarece în această ipoteză se va reține cauza justificativă prevăzută de art. 203 alin. (2) NCP (de pildă, o persoană care nu știe să înoate nu poate fi acuzată de omisiunea de a da ajutorul necesar unui terț care este în pericol de înec);

- nu este tipică fapta celui care intervine acordând ajutor victimei aflate în pericol, dacă din cauza nepriceperii sau absenței unor cunoștințe de specialitate sau din orice motive nu se realizează înlăturarea pericolului sau se agravează starea victimei;

- este tipică fapta aceluia care omite să acorde ajutorul unei persoane aflate în pericol chiar dacă era previzibil că nu poate fi înlăturată situația periculoasă, afectarea vieții, integrității corporale sau a sănătății victimei fiind inevitabil în viitor;

- este o infracțiune omisivă proprie, de pericol abstract.

2. *omisiunea de a anunța de îndată autoritățile* de către cel care a găsit o persoană a cărei viață, integritate corporală sau sănătate este *în pericol* și nu are putința de a se salva singură (de pildă, prin omisiunea de apelare de îndată a numărului gratuit 112);

- legea penală instituie astfel obligația generală de a anunța **de îndată** autoritățile cu privire la o persoană aflată în pericol, incriminând omisiunea încunoștințării; trebuie încunoștințate orice autorități care ar putea interveni pentru salvarea persoanei aflate în pericol;

- reținerea comiterii acestei fapte este ușor de făcut în prezent când apelul la numărul de urgență 112 este gratuit și facil de accesat; încunoștințarea tardivă a autorităților în condițiile în care cel care a găsit persoana aflată în pericol putea apela de îndată la 112 constituie o faptă tipică;

- în ipoteza în care autorul nu poate da ajutor necesar salvării victimei, va răspunde totuși penal pentru infracțiunea de lăsarea fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate dacă nu a anunțat de îndată autoritățile, însă nu va putea fi reținut concursul dintre această infracțiune și infracțiunea de omor/omor calificat/loviri sau alte violențe/vătămare corporală în ipoteza în care din pricina omisiunii se produce decesul sau vătămarea integrității corporale ori a sănătății victimei[1];

- se va reține numai tentativa la infracțiunea de omor prin omisiune (infracțiune comisivă prin omisiune), iar nu un concurs ideal între această infracțiune și cea prevăzută de art. 203 NCP în ipoteza în care o persoană se află în poziția de garant potrivit art. 17 lit. a) NCP și prevede posibilitatea producerii decesului victimei, pe care îl acceptă[2];

- este o infracțiune omisivă proprie, de pericol abstract.

---

[1] În doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 104) s-a apreciat că în condițiile în care o persoană observă pe o alta că îi aplică o lovitură de cuțit în regiunea toracică victimei, după care pleacă și o abandonează acolo, iar cel care a observat actele de agresiune își continuă drumul, fără a-i acorda ajutor victimei și fără a anunța autoritățile, va comite faptele de lăsare fără ajutor (art. 203 NCP) și nedenunțare (art. 266 NCP) în concurs real, pentru că, deși cele două obligații puteau fi îndeplinite printr-o singură acțiune (anunțarea telefonică a poliției despre fapta comisă), ele ar fi putut fi îndeplinite și separat (mai întâi chema o ambulanță pentru salvarea victimei, iar apoi anunța poliția despre fapta comisă).

[2] În același sens a se vedea *F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 102.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru persoana în neputință de a se salva singură rezultată în urma omisiunii de a acționa a autorului[1];

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

1.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- nu este tipică fapta comisă din culpă (de pildă, neacordarea ajutorului victimei unei infracțiuni de omor, întrucât s-a apreciat în mod eronat că victima era deja decedată);

- nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită activitatea infracțională; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

Curtea apreciază că probele administrate în cauză nu dovedesc că inculpații N.V. și L.M. ar fi realizat că acțiunea lor va duce la decesul victimei. Intenția indirectă presupune acceptarea riscului producerii rezultatului social-mente periculos, rezultat ce nu este urmărit, însă este acceptat. Curtea constată că, în lipsa unor probe directe (excluzând declarațiile inculpaților ce susțin lipsa prevederii decesului victimei), determinarea formei de vinovăție cu care au acționat inculpații este strâns legată de circumstanțele concrete în care s-a comis fapta imputată acestora, respectiv temperatura aerului existentă la acel moment (principiul *in dubio pro reo* impune acceptarea existenței unor temperaturi pozitive), modul în care era îmbrăcată victima, antecedentele sale similare, pe de o parte, și măsurile pe care inculpații le-au luat pe de altă parte vis-à-vis de victimă: întinderea ei pe o bancă, pe o terasă acoperită și amplasarea unor scaune care să împiedice căderea acesteia de pe bancă, astfel încât concluzia nu poate fi decât aceea că aceste elemente de fapt nu pot caracteriza în niciun caz conținutul intenției indirecte. În mod categoric, probatoriul administrat în cauză susține concluzia că inculpații nu au prefigurat producerea eventuală a decesului victimei. Instanța de fond a mai constatat în mod corect că, pentru a se putea reține infracțiunea de omor prin inacțiune, nu este suficient să se constate împre-jurarea că făptuitorul avea o obligație, fie ea morală, de a îndeplini o acțiune prin care s-ar fi împiedicat sau înlăturat desfășurarea unor procese de natură să provoace moartea victimei ci, pe lângă inacțiunea de mai sus, trebuie să se suprapună o altă acțiune sau inacțiune a făptuitorului, care în mod conștient (adică cu intenție) să aducă victima într-o situație în care în mod iminent și cert, viața sau sănătatea îi este pusă în pericol. Atunci când fapta imputată se grefează pe o situație preexistentă, cauzată fie de un eveniment al naturii, o boală, fapta unei alte persoane sau chiar fapta celui în primejdie (așa cum este tocmai cazul în speța de față), devin incidente dispozițiile art. 315 C.pen. din 1969 sau art. 203 NCP. Ca atare, Curtea constată că schimbarea încadrării juridice dată faptelor inculpaților N.V. și L.M. din *omor* în *lăsarea fără ajutor* este justificată de ansamblul probator administrat în cauză. Procedând însă la analiza faptelor inculpaților N.V. și L.M. prin prisma acestei încadrări juridice, Curtea reține că aceleași elemente de fapt, mai sus descrise, conturează forma de vinovăție a

---

[1] În același sens, a se vedea *S. Bogdan, D. Șerban*, op. cit., p. 166 în care se arată că urmarea imediată constă în menținerea stării de pericol prin pasivitatea agentului în a-și respecta obligația de a ajuta persoana aflată în dificultate.

culpei, iar nu a intenţiei. În condiţiile în care inculpaţii au afirmat că nu a fost prima dată când au văzut-o pe victimă dormind pe terasa barului, în condiţiile în care această aserţiune a fost întărită şi de declaraţiile celorlalţi martori audiaţi în cauză ce au susţinut că victima s-a aflat chiar şi în situaţii mai grave, în condiţiile în care în aceeaşi seară inclusiv fratele victimei a avut cunoştinţă de starea de ebrietate în care acesta se afla şi cu toate acestea a manifestat un dezinteres evident faţă de situaţia sa, în condiţiile în care inculpaţii au luat măsuri – e adevărat, minime – de protejare a victimei, nu se poate reţine ca fiind dovedită săvârşirea faptelor imputate cu intenţie, întrucât inculpaţii nu au urmărit în mod evident accentuarea unei stări de pericol pentru victimă şi nici nu au acceptat posibilitatea producerii acelei stări de pericol. Raportat la forma de vinovăţie mai sus stabilită, Curtea constată că hotărârea instanţei de fond este greşită din perspectiva raţionamentului ce a stat la baza alegerii legii penale mai favorabile. Astfel, în analiza caracterului mai favorabil inculpaţilor, au fost avute în vedere exclusiv aspectele vizând limitele de pedeapsă stipulate în cele două coduri penale, fiind omise acele prevederi din noul Cod penal ce sunt în măsură să conducă la o soluţie mult mai favorabilă decât o pedeapsă mai redusă. În acest sens, Curtea reţine că noul Cod penal, prin dispoziţiile art. 16 alin. (6) teza finală a operat dezincriminarea infracţiunii de lăsarea fără ajutor a unei persoane aflată în dificultate în situaţia în care aceasta faptă este comisă din culpă *(C.A. Oradea, secţia penală, decizia nr. 689/2017, nepublicată).*

1.6. Formele infracţiunii

- actele pregătitoare şi tentativa nu sunt posibile;

- infracţiunea se consumă în momentul în care are loc omisiunea din partea celui care găseşte persoana aflată în primejdie; nu este necesar pentru consumarea infracţiunii ca afectarea vieţii, integrităţii corporale sau a sănătăţii persoanei aflate în primejdie să se producă efectiv.

1.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 3 luni la 1 an sau cu amenda (120-240 zile-amendă).

1.8. Cauza justificativă specială

- art. 203 alin. (2) NCP prevede o *cauză justificativă specială* pentru autorul care, prin acordarea ajutorului, s-ar expune unui ***pericol grav*** cu privire la viaţa, integritatea corporală sau sănătatea sa, cu excepţia cazului în care acesta avea îndatorirea legală de a înfrunta primejdia (de pildă, pompierul, salvamontistul etc.);

- nu se va reţine cauza justificativă dacă pericolul la care s-ar fi expus autorul era redus sau de intensitate moderată;

- aprecierea caracterului grav al pericolului trebuie făcută *in concreto* avându-se în vedere persoana autorului, nivelul de pregătire, experienţă de viaţă, aptitudini, abilităţi etc.

§2. Împiedicarea ajutorului

2.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în împiedicarea intervenției ajutoarelor pentru salvarea unei persoane de la un pericol iminent și grav pentru viața, integritatea corporală sau sănătatea acesteia [art. 204 NCP];

- *această incriminare nu exista în C.pen. din 1969.*

2.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: viața, integritatea fizică sau sănătatea persoanei și relațiile sociale în legătură cu acestea;

b) obiectul material: nu are.

2.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate;

- în mod întemeiat s-a arătat în doctrină[1] că spre deosebire de infracțiunea de lăsare fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate prevăzută de art. 203 NCP, în cazul infracțiunii de împiedicare a ajutorului, autor poate fi chiar persoana care a generat starea de pericol pentru victimă, putându-se reține concurs de infracțiuni între fapta care a generat pericolul (spre exemplu, vătămare corporală, tentativă la omor, lipsire de libertate etc.) și fapta de împiedicare a ajutorului.

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică a cărei viață, integritate corporală ori sănătate se afla într-o stare de pericol iminent și grav.

2.4. Latura obiectivă

a) elementul material: împiedicarea intervenției ajutoarelor pentru salvarea unei persoane de la un pericol *iminent și grav* pentru viața, integritatea corporală sau sănătatea acesteia;

- în scopul protecției persoanelor aflate în pericol NCP a incriminat orice act de împiedicare a intervenției ajutoarelor;

- împiedicarea intervenției poate fi realizată atât prin mijloace materiale (de pildă, blocarea unui drum), cât și prin orice alte mijloace (de pildă, oferirea în mod deliberat unei adrese greșite unde să fie realizată intervenția);

- fapta nu este tipică în cazul în care constă numai în îngreunarea modalității de desfășurare a intervenție salvatoare pe parcursul acesteia;

- pericolul la care este expusă viața, integritatea corporală sau sănătatea victimei trebuie să fie ***grav și iminent*** (de pildă, o explozie care urmează să se producă din

---

[1] *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 426.

cauza unei acumulări de gaze, o inundație care este pe cale să distrugă o întreag comunitate rurală etc.).

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru viața, integritatea corporală o sănătatea victimei (*infracțiune de pericol abstract*);

c) legătura de cauzalitate: trebuie să existe între acțiunea făptuitorului și starea d pericol produsă.

2.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită activitatea infracțională acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

2.6. Formele infracțiunii

- actele pregătitoare și tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracțiunea se consumă în momentul în care are loc acțiunea tipică.

2.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 1 la 3 ani sau amendă (120-240 zile-amendă).

Secțiunea a 6-a. Infracțiuni contra libertății persoanei

§1. Lipsirea de libertate în mod ilegal

1.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în lipsirea sau restricționarea în mod ilegal a libertății de mișcare a unei persoane (libertatea de a se deplasa sau de a acționa potrivit voinței sale) [art. 205 alin. (1) NCP];

- *NCP asimilează lipsirii de libertate și răpirea unei persoane aflate în imposibilitatea de a-și exprima voința ori de a se apăra (de pildă, luarea unui copil nou-născut dintr-o maternitate);*

- constituie *variante agravate* ale infracțiunii de lipsire de libertate în mod ilegal: *(i)* comiterea faptei de o persoană înarmată sau dacă victima este uu minor ori dacă sănătatea sau viața victimei îi sunt puse în pericol; *(ii)* lipsirea de libertate în mod ilegal dacă fapta a avut ca urmare praeterintenționată moartea victimei.

NCP a redus numărul variantelor agravante ale infracțiunii renunțând la următoarele:

a) *comiterea faptei prin simulare de calități oficiale:*

- în această ipoteză când victima crede că făptuitorul are o calitate oficială (pe care acesta o simulează) care îi oferă competența de a lua măsuri privative de libertate se va

reține comiterea formei tip a infracțiunii de lipsire ilegală de libertate (dacă nu se reține vreo altă variantă agravată prevăzută de lege).

b) *comiterea faptei prin răpire;*

- în acest caz se va reține fie forma asimilată a infracțiunii prevăzută de art. 205 alin. (2) NCP când răpirea privește o persoană aflată în imposibilitatea de a-și exprima voința ori de a se apăra, fie infracțiunea de trafic de persoane prevăzută în art. 210 alin. (1) NCP constând în fapta persoanei care recrutează, transportă, transferă, adăpostește sau primește o altă persoană pe care a lipsit-o de libertate, prin răpire, în scopul exploatării, respectiv infracțiuuea de trafic de minori prevăzută în art. 211 alin. (1) NCP constând în fapta de recrutare, transferare, transportare, adăpostire sau primire a unui minor lipsit de libertate, prin răpire, în scopul exploatării acestuia.

c) *comiterea faptei de două sau mai multe persoane împreună;*

- în acest caz se va reține forma tip a infracțiunii (dacă nu se reține vreo altă variantă agravată prevăzută de lege) și, după caz, circumstanța agravantă a săvârșirii faptei de trei sau mai multe persoane împreună prevăzută de art. 77 lit. a) NCP.

d) *solicitarea în schimbul eliberării persoanei lipsite ilegal de libertate a unui folos material sau a oricărui avantaj;*

- în această ipoteză se va reține concursul între forma tip a infracțiunii de lipsire ilegală de libertate (dacă nu se reține vreo altă variantă agravată prevăzută de lege) și infracțiunea de șantaj.

e) *lipsirea de libertate urmată de supunerea persoanei vătămate unor suferințe;*

- în această ipoteză se va reține concursul între forma tip a infracțiunii de lipsire ilegală de libertate (dacă nu se reține vreo altă variantă agravată prevăzută de lege) și infracțiunea de loviri sau alte violențe, respectiv vătămare corporală.

f) *comiterea faptei în scopul de a obliga victima la practicarea prostituției;*

- în acest caz se va reține infracțiunea de trafic de persoane [art. 210 alin. (1) NCP], respectiv trafic de minori [art. 211 alin. (1) NCP].

g) *comiterea faptei este urmată de solicitarea pentru eliberarea persoanei ca statul, o persoană juridică, o organizație internațională interguvernamentală sau un grup de persoane să îndeplinească sau să nu îndeplinească un anumit act;*

- în acest caz se va reține comiterea unui act de terorism național sau internațional, incriminat de art. 32 din Legea nr. 535/2004.

h) *săvârșirea faptei de către o persoană care face parte dintr-un grup organizat.*

- în această situație se va reține concursul între constituirea unui grup infracțional organizat (art. 367 NCP) și infracțiunea de lipsire de libertate (în forma tip sau agravată).

1.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la protejarea libertății fizice a persoanei;

- chiar dacă prin comiterea infracțiunii pot fi lezate și alte valori (de pildă, patrimoniul), nu se poate considera că acestea fac parte din obiectul juridic al infracțiunii în

condițiile în care lipsirea de libertate în mod ilegal nu are natura unei infracțiuni pluriofensive[1];

b) obiectul material: în principiu, nu are, cu excepția unor variante agravate, când obiectul material este corpul persoanei lipsite de libertate.

1.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică[2] sau juridică (uecircumstanțiat) cu capacitate penală;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, complicitate, instigare;

- în mod întemeiat s-a arătat în doctrină[3] că se va reține coautoratul chiar dacă nu toți autorii au intervenit de la primul act de privare nelegală de libertate, ci succesiv, în baza unei legături subiective, până la epuizarea infracțiunii;

- coautoratul și complicitatea concomitentă vor putea atrage reținerea și a circumstanței agravante prevăzute de art. 77 lit. a) NCP.

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică în viață.

- este subiect pasiv al infracțiunii și o persoană aflată în imposibilitatea de a-și exprima voința ori de a se apăra, indiferent dacă această imposibilitate a fost sau nu creată anterior de însăși autorul infracțiunii pentru a o priva mai eficace de libertatea de mișcare;

- consimțământul victimei are valoarea unei cauze justificative prevăzute de art. 22 NCP[4];

- pluralitatea de subiecți pasivi atrage, în principiu, reținerea unui concurs de infracțiuni;

- *error in personam* cu privire la persoana privată de libertate nu produce efectele unei cauze de neimputabilitate și nici nu conduce la înlăturarea tipicității subiective a faptei;

---

[1] *F. Streteanu, D. Nițu*, Drept penal. Partea generală, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 268.

[2] În mod întemeiat s-a reținut în doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 394) că „*ius corrigendi* continuă să constituie o cauză justificativă în cazul altor fapte decât cele de violență fizică, în măsura în care acestea nu aduc atingere demnității minorului și nici nu sunt susceptibile de a influența negativ creșterea și dezvoltarea acestuia (lipsire de libertate, amenințare etc.). Așa, de pildă, părinții pot refuza părăsirea de către copil a domiciliului după o anumită oră, îi pot interzice să intre în contact cu anumite persoane sau să frecventeze anumite locuri etc. Dreptul de corecție poate fi delegat de către părinți în favoarea altor persoane (educatori, persoane în grija cărora este lăsat minorul), dar nu poate fi exercitat de persoane străine".

[3] *F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 208.

[4] Trebuie totuși verificat ca privarea de libertate să nu îmbrace forma unei puneri sau țineri în stare de sclavie a celui care și-a dat consimțământul pentru a fi privat de libertate, deoarece în această împrejurare față de infracțiunea prevăzută de art. 209 NCP nu se pot reține efecte justificative ale consimțământului victimei.

1.4. Latura obiectivă

a) **elementul material:** o acțiune sau inacțiune prin care o persoană este lipsită efectiv de libertate o anumită perioadă de timp; lipsirea de libertate poate fi *totală sau parțială*[1];

- este asimilată lipsirii de libertate și *răpirea* unei persoane aflate în imposibilitatea de a-și exprima voința ori de a se apăra (infracțiune fiind în acest caz realizată *numai prin comisiune*, iar nu prin omisiune); în ipoteza comiterii faptei în această modalitate nu se poate reține la individualizarea pedepsei circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. e) NCP, deoarece aceeași împrejurarea se regăsește în conținutul normei de incriminare;

- *cerința esențială* a elementului material este ca lipsirea de libertate *să fie ilegală*, nepermisă de lege (să nu existe vreun caz în care legea să permită privarea de libertate a victimei);

- *nu este tipică* fapta persoanei care prinde pe autorul unei infracțiuni flagrante dacă aceasta este condusă într-un interval rezonabil de timp în fața autorităților, acțiunea fiind realizată în baza art. 310 alin. (1) NCPP[2] ori fapta părinților care, în exercitarea autorității părintești, restrâng în limite rezonabile libertatea de mișcare a copilului;

- în cazul reținerii sau arestării preventive sau la domiciliu a unei persoane, știind că este nevinovată, se va reține comiterea infracțiunii de represiune nedreaptă [art. 283 alin. (2) NCP];

- în ipoteza în care se reține comiterea faptei în îndeplinirea unei obligații impuse de lege cu respectarea condițiilor și limitelor prevăzute de aceasta (*ordinul legii*), respectiv în îndeplinirea unei obligații impuse de autoritatea competentă, în forma prevăzută de lege, dacă aceasta nu este în mod vădit ilegală (*comanda autorității legitime*), va opera cauza justificativă prevăzută de art. 21 NCP.

Existența infracțiunii este condiționată esențial de cerința ca lipsirea de libertate să fi fost săvârșită în mod ilegal. Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile. Sunt categorii de persoane a căror situație personală

---

[1] În literatura de specialitate (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 36) s-a apreciat că „dacă cel care a sechestrat o persoană a fost, la rândul său, sechestrat și astfel nu a mai putut elibera victima, în pofida voinței sale, nu va răspunde pentru perioada de sechestrare ulterioară privării sale de libertate. Trebuie subliniat însă că, pentru a fi parțial exonerat de răspundere, autorul trebuie să dovedească faptul că a dorit să elibereze victima, dar nu a avut această posibilitate. De aceea, în cazul în care el a fost arestat după ce a sechestrat victima, el va răspunde pentru întreaga perioadă de privare de libertate a acesteia, deoarece ar fi putut elibera victima anunțând autoritățile cu privire la locul unde aceasta se află".

[2] În mod întemeiat s-a reținut în literatura juridică (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 352) că va fi tipică și antijuridică nu doar fapta de vătămare corporală, ci și cea de lipsirea de libertate în mod ilegal în ipoteza în care, după imobilizare, cel care surprinsese pe autorul infracțiunii flagrante începe să îi aplice acestuia lovituri după care îl abandonează, căci ea nu a mai fost comisă în scopul ca persoana să fie condusă înaintea autorității, ci pentru realizarea unui scop distinct de cel avut în vedere de legiuitor și a cărui realizare nu depinde în niciun fel de atingerea acestuia.

impune şi justifică luarea unor măsuri de restrângere sau lipsire a libertăţii lor. Este cazul persoanelor împotriva cărora s-a luat în condiţiile legii măsura reţinerii sau arestării preventive, arestate în vederea executării unei pedepse privative de libertate, al militarilor încazarmaţi, al bolnavilor internaţi (psihic periculoşi, suferinzi de unele boli contagioase), al sportivilor aflaţi în cantonament, al unor categorii de salariaţi în perioada exercitării unor anume însărcinări, acţiuni. Numai în situaţii ca cele arătate, restrângerea sau lipsirea libertăţii nu are semnificaţie penală, pentru că fie ele sunt admise fiind utile social, fie că cei care le suportă îşi îndeplinesc o obligaţie, au consimţit la aceasta odată cu acceptarea unui anume statut *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 2199/2003, www.scj.ro)*.

b) urmarea imediată: lipsirea persoanei vătămate de libertatea de mişcare, chiar şi pentru un interval scurt de timp;

c) legătura de cauzalitate: trebuie să existe între activitatea infracţională a făptuitorului şi urmarea produsă şi trebuie dovedită.

Elementul material al infracţiunii de lipsire de libertate în mod ilegal constă în săvârşirea unei acţiuni (sau inacţiuni) ce are ca rezultat privarea unei persoane de libertate, neinteresând scopul, timpul sau mijloacele folosite de inculpat. Împrejurarea invocată în speţă de inculpat (condamnat pentru viol şi lipsire de libertate) că într-un loc public (cimitir) şi într-o perioadă relativ scurtă de timp nu poate fi realizată infracţiunea de lipsire de libertate, persoana vătămată având posibilitatea de a se manifesta într-un mod care să-i permită scăparea, este fără relevanţă în ce priveşte existenţa faptei penale; ceea ce prezintă importanţă, din punct de vedere obiectiv, este faptul că inculpatul a imobilizat victima împotriva voinţei sale. Nu importă nici împrejurarea că privarea de libertate s-a săvârşit în asemenea condiţii încât, dacă ar fi făcut unele eforturi şi ar fi recurs la anumite abilităţi, persoana vătămată s-ar fi putut elibera şi nici dacă, în raport cu aceleaşi condiţii de fapt, aceasta a avut oarecare libertate de acţiune ori a fost complet imobilizată. Cât priveşte durata acţiunii (inacţiunii) ce realizează elementul material al infracţiunii, în principiu, nu există o limită minimă sau maximă, acestea putând diferi, în funcţie de mobilul şi scopul urmărit de inculpat, de condiţiile şi mijloacele de săvârşire *(C.A. Bucureşti, secţia penală, decizia nr. 200/1996, în R.D.P. nr. 4/1996, p. 150)*.

Introducerea în arest a celor patru persoane şi anchetarea lor s-a făcut la ordinul inculpatului. Ordinul de a nu pune în libertate pe cei reţinuţi, primit de inculpat de la adjunctul fostului ministru de interne era vădit contrar legii şi, fiind nelegal, nu trebuia executat de către acesta. Un astfel de ordin, lipsit de condiţia legalităţii, nu poate justifica exonerarea de răspundere penală a celui care-l execută. Această concluzie se impune şi pentru motivul că prin lege nu sunt prevăzute consecinţe juridice pentru neaducerea la îndeplinire a unei asemenea dispoziţii. Inculpatul, primind ordinul ilegal şi ordonând la rândul său executarea acestuia, s-a implicat în cunoştinţă de cauză într-o activitate potrivnică legii şi a avut reprezentarea că reţinerea nelegală şi anchetarea celor patru minori sunt făcute cu încălcarea dispoziţiilor legale. A admite că sunt apărate de răspundere persoanele culpabile din punct de vedere penal, cu motivarea că s-a acţionat din

ordin superior ar însemna să se justifice comiterea pe această cale a oricăror infracțiuni și a paraliza înfăptuirea justiției *(C.S.J., secția militară, decizia nr. 29/1997, www.legalis.ro)*.

Susținerea inculpatului, în sensul că ar fi fost lipsit de libertate în mod ilegal nu poate fi primită, atât timp cât în perioada 11 august - 20 august 2004, când se afla internat în spital, acesta a fost doar supravegheat de polițiștii care aveau obligația de a pune în executare mandatul de arestare preventivă de îndată ce era posibil, iar libertatea de mișcare și exprimare a petiționarului și drepturile acestuia nu au fost îngrădite în niciun fel *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2266/2006, www.scj.ro)*.

Conducerea petentului la post și reținerea acestuia pe o durată scurtă de timp, necesară efectuării procedurii standard de identificare a persoanelor care nu au acte de identitate asupra lor și refuză să-și declare identitatea nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de lipsire de libertate în mod ilegal, atâta vreme cât privarea de libertate nu a avut loc în mod ilegal, fiind permisă de regulile stabilite în Legea nr. 218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române, potrivit căreia polițiștii din cadrul acestei structuri pot să legitimeze, să stabilească identitatea persoanelor care încalcă dispozițiile legale privind frontiera de stat, să le conducă la sediul poliției de frontieră și să efectueze controlul acestora și al bagajelor *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 4556/2010, www.scj.ro)*.

Cel care a avut inițiativa de a le arunca în hazna pe cele două părți vătămate (după ce le-a lovit) a fost inculpatul. Blocarea victimelor timp de aproape o oră într-o latrină, asmuțirea câinilor asupra lor pentru a nu putea avea vreo legătură cu exteriorul, constituie o evidentă restricționare a libertății de mișcare a victimelor. Pentru existența infracțiunii de lipsire de libertate în mod ilegal, legea nu cere o anumită durată de timp în care persoanele să fie private de libertate și nici ca aceste persoane să fie supuse unui anumit tratament ori ca victimele să simtă vreo temere. În speță, inculpatul nu numai că a blocat victimele într-o hazna de unde nu puteau ieși decât ajutate, dar le-a și lovit și a asmuțit câinii asupra lor, pentru a le obliga să rămână într-o zonă infectată, timp relativ îndelungat. Apărarea formulată de inculpat, în sensul că sub aspectul laturii subiective nu ar fi urmărit „scopul privării de libertate" a celor două persoane, nu poate fi reținută, deoarece infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal nu presupune existența exclusivă a intenției directe, calificată ca scop, ea putând fi săvârșită și cu intenție indirectă. Or, este evident că aruncând victimele într-un loc de unde nu puteau ieși, indiferent de scopul urmărit (inculpatul a susținut că în acest mod le-a imobilizat, până la sosirea organelor de poliție), inculpatul a prevăzut că privează persoanele respective de libertatea de mișcare și, fără a urmări neapărat acest rezultat, l-a acceptat, astfel că latura subiectivă a infracțiunii este pe deplin întrunită în cauză *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1699/2004, www.scj.ro)*.

1.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă (făptuitorul trebuie să aibă reprezentarea ilegalității acțiunii sau inacțiunii sale și să urmărească ori să accepte acest rezultat);

- organele judiciare trebuie să analizeze ansamblul materialului probator, prin raportare și la persoana inculpatului, pentru a exclude incidența erorii drept cauză de neimputabilitate (de exemplu, când făptuitorul avea toate premisele să aprecieze că este legitimă și licită restrângerea libertății de circulație a unei persoane);

- în varianta agravată în care lipsirea de libertate are ca urmare punerea în pericol a vieții sau sănătății unei persoane ori când a avut ca urmare moartea victimei, infracțiunea se săvârșește cu praeterintenție;

- nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită activitatea infracțională; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

Sub aspectul laturii subiective Curtea consideră că fapta a fost comisă de inculpați cu intenție indirectă, deoarece aceștia au prevăzut rezultatul faptei lor și, deși nu l-au urmărit, au acceptat posibilitatea producerii lui. Față de această rezoluție infracțională este nerelevant sub aspectul tipicității subiective scopul urmărit prin comiterea faptei, acesta urmând să fie avut în vedere la evaluarea trăsăturii esențiale a pericolului social (...). Scopul urmărit prin comiterea faptei și împrejurarea în care aceasta a fost comisă, respectiv realizarea unei farse de către un grup de adolescenți față de un coleg de liceu, în condițiile în care între aceștia exista o relație de amiciție care a creat premisele invitării persoanei vătămate la domiciliul inculpatului G.C. pentru a se juca la playstation împreună cu inculpații H.C., H.C., G.C. și S.A.R. *(C.A. Oradea, secția penală, decizia penală nr. 500/2016).*

În absența unor probe care să demonstreze că punerea în libertate a petentului s-a făcut în mod intenționat peste termenul legal, pentru a-l lipsi de libertate în mod ilegal pe P.R.P., faptă reclamată de petent, în mod legal și temeinic, instanța de fond a respins plângerea și a menținut soluția de neîncepere a urmăririi penale dată de procurori. Pentru existența acestei infracțiuni este necesar ca făptuitorii să acționeze cu intenție, știind că în mod ilegal lipsesc de libertate o persoană. În speță însă, deși petentul nu a fost pus în libertate conform încheierii Tribunalului București, adresele de comunicare trimise de instanță nu au fost suficient de clare, dând posibilitatea de a se interpreta eronat data la care trebuie pus în libertate petentul (la data primei comunicări – 12 decembrie 2005, la data rămânerii definitive a încheierii – 16 decembrie 2005, sau la data celei de-a doua comunicări – 19 decembrie 2005). *Lucrătorii Penitenciarului au avut reprezentarea că au procedat legal, neavând intenția de a-l lipsi de libertate, în mod ilegal, pe petent.* Obligarea Ministerului Finanțelor la plata sumei de 1.800 lei cu titlu de despăgubiri morale către P.R.P., prin sentința civilă a Tribunalului București, nu face dovada intenției infracționale a lucrătorilor Penitenciarului Rahova, ci se recunoaște dreptul la daune morale al petentului pentru perioada în care acesta a stat în penitenciar peste termenul legal din pricina unor erori materiale. Chiar prin hotărârea depusă de petent se

recunoaște că „prejudiciul s-a datorat unei erori materiale produsă de desfășurarea în timp a activității judiciare, ce atrage o răspundere obiectivă a statului" *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2340/2009, www.scj.ro).*

Nu constituie infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal fapta inculpatului care, crezând că este abandonat, a luat dintr-un loc public un minor în vârstă de 6 luni, cu intenția de a-l prezenta la o casă de copii. Prin actul executat, inculpatul a împiedicat minorul să acționeze și să se deplaseze conform voinței reprezentanților săi legali, însă pentru a întruni toate elementele constitutive ale infracțiunii de lipsire de libertate în mod ilegal, fapta inculpatului trebuia să fi fost săvârșită cu intenție, ca formă a vinovăției *(C.A. Cluj, secția penală, decizia nr. 147/2008, în V. Văduva, Infracțiuni contra libertății persoanei, op. cit., pct. 6).*

1.6. Variantele agravate

1.6.1. Comiterea faptei de o persoană înarmată [art. 205 alin. (3) lit. a) NCP]

- este necesar ca autorul/coautorii infracțiunii *să aibă asupra sa/lor* o armă propriu-zisă, fie să săvârșească fapta *utilizând* o armă asimilată; în ipoteza în care numai instigatorul sau complicele anterior/concomitent a fost înarmat, nu se va reține varianta agravată a infracțiunii nici în sarcina autorului, și nici în sarcina participantului, această împrejurare urmând a fi avută în vedere la individualizarea judiciară a pedepsei;

- prin *armă propriu-zisă* se înțelege orice obiect sau dispozitiv a cărui funcționare determină aruncarea unuia sau mai multor proiectile, substanțe explozive, aprinse sau luminoase, amestecuri incendiare ori împrăștierea de gaze nocive, iritante sau de neutralizare, prevăzute de lege [art. 179 alin. (1) NCP și art. 2 din Legea nr. 295/2004, republicată];

Legea nr. 295/2004 prevede mai multe *categorii de arme*, cum ar fi:

(i) arme *cu aer comprimat sau gaze sub presiune* – sunt armele care, pentru aruncarea proiectilului, folosesc forța de expansiune a aerului comprimat sau a gazelor sub presiune aflate într-o butelie recipient;

(ii) arme *albe* – sunt obiectele sau dispozitivele ce pot pune în pericol sănătatea ori integritatea corporală a persoanelor prin lovire, tăiere, împungere (de exemplu, baionete, săbii, spade, florete, pumnale, cuțite, șișuri, boxuri, castete, arbalete, arcuri, bâte, măciuci și bastoane telescopice);

(iii) armele *albe cu lamă* – sunt armele care îndeplinesc următoarele criterii: *1)* lama este fie solidară cu mânerul, fie echipată cu un sistem ce îi permite să facă corp comun cu mânerul său; *2)* are tăiș dublu pe toată lungimea sa; *3)* lungimea este mai mare de 15 cm; *4)* lățimea este mai mare sau egală cu 0,4 cm; *5)* are un mâner prevăzut cu gardă;

(iv) armele *de asomare* – sunt armele utilitare, folosite pentru imobilizarea animalelor, prin supunerea acestora la un șoc mecanic, în scopul sacrificării ulterioare;

(v) armele *de apărare și pază* – sunt armele de foc scurte, omologate sau recunoscute în condițiile prevăzute de lege, destinate să asigure apărarea vieții, integrității și libertății persoanelor fizice, precum și bunurilor aparținând persoanelor fizice sau juridice;

(vi) armele *de autoapărare* – sunt armele neletale scurte, special confecționate pentru a împrăștia gaze nocive, iritante, de neutralizare și proiectile din cauciuc, în scop de autoapărare;

(vii) armele *cu destinație industrială* – sunt arme de foc utilitare, semiautomate, destinate unui scop industrial de uz civil și care au aparența unei arme de foc automate;

(viii) armele *de foc* – sunt armele al căror principiu de funcționare are la bază forța de expansiune dirijată a gazelor provenite din detonarea unei capse ori prin arderea unei încărcături; sunt asimilate armelor de foc și ansamblurile, subansamblurile și dispozitivele care se pot constitui și pot funcționa ca arme de foc; *armele de foc scurte* – sunt armele a căror țeavă nu depășește 30 cm sau a căror lungime totală nu depășește 60 cm; armele *de foc lungi* – sunt armele a căror lungime a țevii sau lungime totală depășesc dimensiunile armelor de foc scurte; *armele de foc automate* – sunt armele care, după fiecare cartuș tras, se reîncarcă automat și trag o serie de mai multe cartușe prin apăsarea continuă pe trăgaci; *armele de foc semiautomate* – sunt armele care, după fiecare cartuș tras, se reîncarcă automat, dar nu pot trage o serie de mai multe cartușe prin apăsarea continuă pe trăgaci; *armele de foc cu repetiție* – sunt armele care, după fiecare foc tras, se reîncarcă manual, prin introducerea pe țeavă a unui cartuș preluat din încărcător prin intermediul unui mecanism; *armele de foc cu o singură lovitură* – sunt armele fără încărcător, care sunt încărcate după fiecare tragere prin introducerea manuală a cartușului în camera de încărcare sau într-un lăcaș special prevăzut la intrarea în țeavă;

(ix) armele *interzise* – sunt armele prevăzute limitativ de lege, a căror procurare, deținere, port și folosire sunt interzise persoanelor fizice și juridice, cu excepția instituțiilor publice care au competențe în domeniul apărării, ordinii publice și securității naționale, a unităților aflate în subordonarea sau coordonarea acestora, înființate prin acte normative, precum și a companiilor naționale și societăților comerciale constituite prin acte normative în vederea producerii acestui tip de armament și muniție;

(x) armele *letale* – sunt armele strict și limitativ prevăzute de lege prin a căror utilizare se poate cauza moartea ori rănirea gravă a persoanelor;

(xi) armele *neletale* – sunt armele destinate pentru un scop utilitar sau pentru agrement ori autoapărare, confecționate astfel încât, prin utilizarea lor, să nu se cauzeze moartea persoanelor;

(xii) armele *de vânătoare* – sunt armele destinate practicării vânătorii, cu una sau mai multe țevi, care folosesc muniție cu glonț sau/și cu alice, omologate sau recunoscute în condițiile prevăzute de lege.

- *sunt asimilate armelor* orice alte obiecte de natură a putea fi folosite ca arme și care au fost întrebuințate pentru atac [art. 179 alin. (2) NCP]; în acest caz, nu este suficient ca făptuitorul să aibă arma asimilată asupra sa, ci este necesar ca acesta să o folosească efectiv împotriva victimei;

- această variantă agravată se comite cu intenție directă sau indirectă;

- este o ***circumstanță reală*** care se răsfrânge asupra participanților în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

1.6.2. Lipsirea de libertate a unui minor [art. 205 alin. (3) lit. b) NCP]

- victima nu trebuie să fi împlinit vârsta de 18 ani la momentul în care a început lipsirea de libertate, iar făptuitorul să fi cunoscut starea de minoritate a acesteia; nu prezintă importanță faptul că la momentul epuizării infracțiunii persoana vătămată devenise major;

- această variantă agravată se comite cu intenție directă sau indirectă;

- este o ***circumstanță reală*** care se răsfrânge asupra participanților în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

1.6.3. Lipsirea de libertate are ca urmare punerea în pericol a sănătății sau vieții persoanei vătămate [art. 205 alin. (3) lit. c) NCP]

- punerea în pericol a sănătății sau vieții victimei se produce *praeterintenționat* datorită modului sau locului în care este lipsită de libertate;

- dacă sănătatea sau integritatea corporală a victimei a fost afectată, lipsirea de libertate va fi reținută în concurs cu infracțiunea de loviri sau alte violențe prevăzută de art. 193 alin. (2) NCP, respectiv cu vătămarea corporală prevăzută de art. 194 alin. (1) lit. a)-d) NCP, fiind absorbită doar forma prevăzută de art. 194 alin. (1) lit. e) NCP;

- nu este necesar ca starea de pericol să subziste pe toată perioada lipsirii de libertate;

- este o ***circumstanță reală*** care se răsfrânge asupra participanților în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

1.6.4. Fapta a avut ca urmare praeterintenționată moartea victimei [art. 205 alin. (4) NCP]

- în urma lipsirii de libertate în mod ilegal să se fi produs *praeterintenționat* moartea victimei;

- în cazul în care moartea nu se produce praeterintenționat, ci ca urmare a exercitării cu intenție (directă sau indirectă) a unor activități violente asupra victimei, lipsirea de libertate prevăzută de art. 205 alin. (1)-(3) NCP poate fi reținută în concurs cu omorul (simplu sau calificat);

- în cazul în care fapta a avut ca urmare praeterintenționată sinuciderea victimei se va reține numai infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal prevăzută de art. 205 alin. (1)-(3) NCP, deoarece urmarea mai gravă nu mai este prevăzută de lege în art. 205 alin. (4) NCP, iar infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii se comite numai cu intenție, ceea ce nu este cazul în această ipoteză care implică culpa ca atitudine subiectivă a făptuitorului raportat la sinucidere sau încercarea de sinucidere; concursul între infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal și cea de determinare sau înlesnire a sinuciderii s-ar putea reține numai în ipoteza în care făptuitorul acționează cu intenție (directă sau indirectă) atât în scopul lipsirii ilegale de libertate, cât și al determinării sinuciderii.

În urma neînțelegerilor cu tatăl său, inculpatul l-a trântit pe acesta pe patul din bucătărie și, imobilizându-l prin apăsarea toracelui cu genunchiul, i-a legat mâinile și picioarele, după care, astfel legat, l-a dus în pivniță unde, după

aproximativ o oră, victima a decedat. Conform expertizei medico-legale, moartea s-a produs ca urmare a hemoragiei consecutive traumatismului cu ruptură de splină, produsă prin comprimare toraco-abdominală. În aceste condiţii, decesul victimei nefiind urmarea directă a lipsirii de libertate, ci consecinţa violenţelor exercitate de inculpat cu ocazia imobilizării acesteia, se va reţine concursul între lipsirea de libertate în mod ilegal şi cea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte *(C.A. Bucureşti, secţia a II-a penală, decizia nr. 40/1996, în R.D.P. nr. 3/1996, p. 128).*

Caracterul ilegal al lipsirii de libertate decurge în primul rând din interdicţiile pe care reglementările legale în materie penală le impun, pe care inculpaţii aveau obligaţia de a le cunoaşte şi respecta. Caracterul ilegal al privării de libertate decurge şi din interdicţiile pe care reglementările constituţionale şi cele ale convenţiilor internaţionale privitoare la libertatea individuală le conţin. În consens cu aceste reglementări, legiuirile bisericeşti aplicabile vieţii monahale şi nu numai interzic cu desăvârşire privarea de libertate a persoanei (...). Prin urmare, *izolarea în propria chilie şi legarea membrelor victimei cu sfori şi prosoape şi apoi cu lanţuri asigurate cu lacăte pe acea targă din scândură, în împrejurările arătate, în perioada 10-15 iunie 2005, constituie acţiuni în vădită contradicţie cu prevederile acestor acte normative, ale legii penale şi ale legiuirilor bisericeşti, ceea ce conferă faptei caracter ilegal* (...). Din probele administrate în cauză a rezultat, fără echivoc, că între contenţia mecanică (starea de imobilism continuu) a victimei, lipsa aportului hidric şi nutritiv, care au generat deshidratarea severă şi au determinat şocul hipovolemic şi moartea victimei a existat o legătură indisolubilă. *Prin urmare, în cadrul infracţiunii ce se va reţine în sarcina inculpaţilor, forma de vinovăţie a intenţiei referitoare la lipsirea de libertate în mod ilegal este însoţită de cea a culpei în ce priveşte moartea victimei.* Între acţiunea materială intenţionată de restrângere şi paralizare a libertăţii fizice a victimei, concomitentă cu inacţiunea lor culpabilă privitoare la lipsa aportului hidric şi nutritiv, care s-au cumulat şi potenţat reciproc şi moartea C.M.I., rezultat mai grav produs din culpă, a existat fără dubiu legătură de cauzalitate directă *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 332/2008, www.scj.ro).*

1.7. Formele infracţiunii

- actele pregătitoare sunt posibile, însă nu sunt în principiu incriminate;

- tentativa este posibilă şi este incriminată; având în vedere dispoziţiile art. 36 alin. (3) NCP în ipoteza în care are loc o tentativă la infracţiunea de lipsire de libertate în mod nelegal, urmată de moartea praeterintenţionată a victimei, se va aplica pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea consumată prevăzută de art. 205 alin. (4) NCP: închisoarea de la 7 la 15 ani şi interzicerea unor drepturi;

- infracţiunea de lipsire ilegală de libertate se consumă în momentul în care persoana vătămată este lipsită efectiv de libertatea de mişcare;

- lipsirea ilegală de libertate este o *infracţiune continuă permanentă*, care se epuizează în momentul în care ia sfârşit privarea nelegală de libertate, sau când survine decesul persoanei private de libertate;

- lipsirea ilegală de libertate poate fi comisă *în formă continuată*, epuizându-se în această ipoteză după efectuarea ultimului act de executare (unitate legală);

Instanța constată din starea de fapt astfel cum a fost reținută că inculpatul a săvârșit două acțiuni de lipsire de libertate (...). În cazul infracțiunilor continue permanente, cum este infracțiunea de lipsire de libertate, orice întrerupere a activității infracționale urmată de o reluare a acesteia conduce la scindarea unității naturale de infracțiune (sub forma infracțiunii simple), precum și la reținerea în sarcina persoanei în cauză a unei infracțiuni continuate sau a unui concurs de infracțiuni (...). Instanța reține că fapta inculpatului care în data de 15 iunie 2015, a luat-o cu forța pe persoana vătămată de la adresa din București, la data de 17 iunie 2015, a fost dusă în diverse locații pe raza mun. București și jud. I, ultima locație fiind situată în București, sector 5, la locuința numitului B.F., de unde persoana vătămată a fugit pe geamul de la bucătărie, fiind prinsă de către inculpat la scurt timp, și introdusă în autoturismul marca Ford, condus de B.F., întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de lipsire de libertate în mod ilegal în formă continuată, prevăzută de art. 205 alin. (1) C.pen. raportat la art. 35 alin. (1) C.pen (...). Instanța constată că sunt incidente prevederile art. 35 alin. (1) C.pen. deoarece inculpatul, în baza aceleiași rezoluții infracționale și împotriva aceluiași subiect pasiv, a săvârșit la diferite intervale de timp acțiuni care prezintă fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni. În acest sens, instanța reține că infracțiunea de lipsire de libertate s-a consumat la momentul în care inculpatul a luat victima cu forța din locuința sa, în data de 15 iunie 2015. Infracțiunea, având un caracter continuu, s-a epuizat o dată ce persoana vătămată a reușit să își recapete libertatea, sărind pe geamul de la bucătărie al locuinței în care era ținută de către inculpat. La scurt timp, inculpatul a reușit din nou să o priveze de libertate pe victimă, luând-o cu forța și băgând-o într-o mașină împotriva voinței sale. Din modalitatea de comitere a faptei, instanța reține că inculpatul a acționat având la bază o rezoluție infracțională unică. Ambele acțiuni prezintă în parte conținutul aceleiași infracțiuni de lipsire de libertate a persoanei vătămate. Deopotrivă, intervalul de timp dintre cele două acțiuni este unul redus, ceea ce nu face să se rupă unitatea infracțională *(Judecătoria Sectorului 5, secția penală, sentința penală nr. 2422/2015, www.rolii.ro)*.

- ***lipsirea ilegală de libertate*** *este absorbită în conținutul constitutiv al infracțiunii de* ***viol*** *comis prin constrângerea victimei* (art. 218 NCP) pe perioada strict necesară întreținerii prin constrângere a actului sexual; dacă lipsirea de libertate precedă o perioadă semnificativă de timp actul sexual comis ulterior prin constrângere sau continuă și după ce actul sexual prin constrângere a fost întreținut, se va reține concursul real cu infracțiunea de viol;

- în principiu, în situația în care infracțiunea de viol nu se consumă rămânând în faza tentativei, lipsirea ilegală de libertate își redobândește caracterul autonom, urmând a fi reținută în concurs cu tentativa la viol; ca excepție, în ipoteza în care imediat după exercitarea unui act de violență/constrângere, se încearcă comiterea unui viol care din orice motive nu se consumă, lipsirea de libertate va fi totuși absorbită în viol [de pildă, în cazul în care infractorul împinge victima într-un loc fără vizibilitate (de exemplu într-un gang) și imediat încearcă să întrețină prin constrân-

gere un act sexual oral cu aceasta fără a reuşi se va reţine numai comiterea unei tentative la infracţiunea de viol];

- când infracţiunea de viol nu este comisă prin constrângere, ci profitând de imposibilitatea victimei de a-şi exprima consimţământul, nu poate fi vorba de absorbţia infracţiunii de lipsire ilegală de libertate în infracţiunea viol;

Sub aspectul posibilei absorbiri a infracţiunii de lipsire de libertate în infracţiunea de viol, care este de neconceput fără o oarecare privare de libertate, este de observat că, în speţă, o asemenea absorbţie nu a operat, deoarece durata lipsirii de libertate a persoanei vătămate a depăşi în mod semnificativ timpul necesar realizării actului sexual, astfel că infracţiunea de lipsire de libertate în mod ilegal şi-a păstrat autonomia şi se află în concurs real cu cea de viol *(C.A. Bucureşti, secţia penală, decizia nr. 200/1996, în R.D.P. nr. 4/1996, p. 150).*

- **lipsirea ilegală de libertate** este absorbită în infracţiunea de **tâlhărie** (art. 233 NCP) în ipoteza în care prin această modalitate infractorul urmăreşte păstrarea bunului sustras sau asigurarea scăpării; dacă tâlhăria este comisă prin punerea victimei în neputinţa de a se apăra, lipsirea de libertate este absorbită în infracţiunea de tâlhărie pe perioada necesară comiterii acesteia, iar dacă lipsirea ilegală de libertate continuă şi după consumarea infracţiunii de tâlhărie din cauza manoperelor infractorului, va fi reţinută în concurs cu tâlhăria[1];

În cazul săvârşirii infracţiunii de tâlhărie în modalitatea punerii victimei în neputinţă de a se apăra, prin imobilizare, lipsirea de libertate a victimei pe timpul săvârşirii infracţiunii de tâlhărie se absoarbe în conţinutul constitutiv al acestei infracţiuni. Dacă, însă, timpul în care victima este lipsită de libertate depăşeşte timpul cât s-a desfăşurat comiterea infracţiunii de tâlhărie, sunt întrunite atât elementele constitutive ale infracţiunii de lipsire de libertate în mod ilegal, cât şi elementele constitutive ale infracţiunii de tâlhărie *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 1839/2007, www.legalis.ro).*

Inculpaţii, hotărând să sustragă bunurile persoanei vătămate, au urmărit-o când a coborât din troleibuz, au pulverizat asupra ei un spray lacri-

---

[1] În acest sens, în doctrină (*V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 429-430) s-a arătat că: „În principiu, *tâlhăria absoarbe lipsirea de libertate*, deoarece, chiar dacă această lipsire va continua după ce are loc însuşirea bunului, ea va ajuta făptuitorul, fie «pentru păstrarea bunului furat», fie pentru ca «să-şi asigure scăparea», ceea ce reprezintă modalităţi de realizare a infracţiunii de tâlhărie. (..) Există însă şi situaţii în care se poate reţine un concurs de infracţiuni, dacă se constată că lipsirea de libertate nu are legătură cu infracţiunea de tâlhărie, în vreuna din modalităţile ei de realizare, altfel spus, dacă acţiunile ce reprezintă elementul material al lipsirii de libertate nu se suprapun cu violenţele ce intră în latura obiectivă a tâlhăriei. Astfel, se va reţine concurs de infracţiuni atunci când victima este lipsită de libertate o perioadă de timp, după care, în momentul eliberării, se exercită asupra ei violenţe şi este deposedată de un bun. (...) De asemenea, se va reţine concurs de infracţiuni între lipsire de libertate şi tâlhărie în ipoteza în care, după ce a fost deposedată de bunuri prin violenţă, victima este deplasată contrar voinţei sale într-un alt loc".

mogen, care i-a anulat orice posibilitate de a vedea, au imobilizat-o și, conducând-o la locuința unuia dintre ei, au luat toate lucrurile cu care era îmbrăcată, după care au scos-o din locuință și au abandonat-o. Prin acțiunile lor, inculpații nu au urmărit nicio altă finalitate decât cea de a sustrage bunurile persoanei vătămate. Acțiunea adiacentă, de a duce persoana vătămată în domiciliul lor, în scopul menționat, nu poate constitui conținutul unei alte infracțiuni, respectiv al celei de lipsire de libertate în mod ilegal, deoarece ea este absorbită, natural, de infracțiunea complexă de tâlhărie *(C.A. Constanța, secția penală, decizia nr. 118/1994, în R.D.P. nr. 1/1995, p. 150)*.

- **lipsirea ilegală de libertate** este absorbită în infracțiunea de **omor simplu sau omor calificat**, dacă lipsirea de libertate se realizează în scopul aplicării loviturilor care produc moartea victimei;

- se va reține concursul între **lipsirea ilegală de libertate** și **rele tratamente aplicate minorului** (art. 197 NCP) în cazul faptei părintelui sau persoanei în grija căreia se află minorul care abuzează de autoritatea sa și care, contrar intereselor minorului, exercită acte de lipsire de libertate împotriva acestuia, cu intenția de a-i produce suferințe, vătămări fizice sau morale și care au pus în primejdie gravă dezvoltarea fizică, intelectuală sau morală a minorului.

1.8. Pedeapsa

- pentru varianta tip prevăzută de art. 205 alin. (1) NCP, precum și pentru varianta asimilată prevăzută de art. 205 alin. (2) NCP: închisoarea de la 1 la 7 ani;

- pentru varianta agravată prevăzută de art. 205 alin. (3) NCP: închisoarea de la 3 la 10 ani;

- pentru varianta agravată prevăzută de art. 205 alin. (4) NCP: închisoarea de la 7 la 15 ani și interzicerea unor drepturi.

§2. Amenințarea

2.1. Noțiune

- este infracțiunea de pericol ce constă în acțiunea de intimidare a unei persoane, directă sau indirectă, explicită sau implicită, prin amenințarea că, în viitorul apropiat, va fi săvârșită o infracțiune sau o faptă păgubitoare determinată sau determinabilă, îndreptată împotriva sa *ori a altei persoane, dacă este de natură să îi producă o stare de temere*;

- NCP a extins sfera persoanelor vizate de fapta cu care se amenință, incluzând în aceasta atât pe soțul ori o rudă apropiată a celui amenințat, cât și orice altă persoană (de pildă, un prieten, concubinul) atunci când starea de temere este determinată de fapta îndreptată împotriva acestora;

- acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

2.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la libertatea psihică a persoanei fizice;

b) obiectul material: nu are.

2.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- în cazul în care subiectul activ este un organ de urmărire penală sau un judecător, se poate reține în anumite circumstanțe cercetarea abuzivă (art. 280 NCP);

- în cazul în care autorul amenințării este părintele aflat în exercitarea în limite rezonabile a dreptului la educație, se poate reține cauza justificativă prevăzută de art. 21 alin. (1) NCP;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul (cu excepția situației când fapta este săvârșită prin viu grai, când este o infracțiune instantanee cu autor exclusiv), instigarea sau complicitatea.

b) subiectul pasiv: este general – orice persoană fizică în viață;

- în cazul în care subiectul pasiv are o anumită calitate (de pildă, funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau judecător, procuror etc.), se poate reține existența infracțiunii de ultraj (art. 257 NCP), respectiv a ultrajului judiciar (art. 279 NCP);

- pluralitatea de subiecți pasivi atrage, în principiu, reținerea unui concurs de infracțiuni.

Fapta inculpatului de a amenința cu un briceag trei polițiști care se aflau în timpul programului de lucru, în misiune ordonată, erau îmbrăcați cu uniforme specifice și aveau asupra lor armamentul din dotare, constituie infracțiunea de ultraj. Inculpatul a avut reprezentarea că polițiștii sunt reprezentanții autorității statului, aflați în exercitarea prerogativelor de serviciu, a urmărit și a acceptat ca prin fapta sa să aducă atingere autorității statului *(C.A. Galați, secția penală, decizia nr. 688/2007, www.legalis.ro)*.

2.4. Latura obiectivă

a) elementul material: acțiunea de intimidare a unei persoane, *directă sau indirectă, explicită sau implicită*, prin amenințarea realizată prin orice mijloace că, în viitorul apropiat, va fi săvârșită o infracțiune (indiferent de natura sau gravitatea acesteia) sau o faptă prin care se poate produce un prejudiciu material (nu moral) determinat sau determinabil, împotriva sa, a soțului său, a unei rude apropiate *ori a altei persoane* (de pildă, împotriva unui prieten, a logodnicei, a concubinului etc.);

- amenințarea poate fi realizată prin orice mijloace (viu grai, telefon, sms, e-mail, videochat etc.);

- nu prezintă importanță pentru reținerea infracțiunii de amenințare faptul că acțiunea a fost determinată de un interes legitim al făptuitorului sau dacă la momentul amenințării acestuia luase sau nu hotărârea de a comite infracțiunea sau fapta prejudiciabilă cu care se amenință[1];

- acțiunea de intimidare trebuie să fie ***susceptibilă de a produce o stare de temere*** pentru persoana amenințată (nu doar să fie aptă *de a alarma așa cum prevedea C.pen. din 1969*); analiza se va realiza *in concreto* față de natura și modalitatea de comitere a faptei, persoana făptuitorului ori a victimei; nu este necesar ca această stare de temere să se producă efectiv;

- răul cu care se amenință trebuie ***să fie injust și iminent*** sau să se producă în viitorul apropiat;

- se va reține cauza justificativă prevăzută de art. 21 NCP dacă amenințarea (inclusiv cu uzul de armă) este realizată de un organ de poliție, pentru a putea proceda la identificarea unei persoane care încercă să se sustragă sau pentru a prinde un infractor care încerca să fugă de la locul faptei.

b) **urmarea imediată:** starea de pericol pentru libertatea psihică a persoanei amenințate (*infracțiune de pericol abstract*);

c) **legătura de cauzalitate:** rezultă *ex re*.

Din probele analizate de prima instanță rezultă, într-adevăr, că inculpatul a condus agresiv, cu viteză, un autoturism de teren pe un drum îngust; a claxonat în mod repetat și, din pricina faptului că anterior în zonă plouase, avea momente când pierdea aderența și urma o trasă haotică; a efectuat o manevră bruscă de viraj la dreapta, îndreptându-se spre locul unde se afla persoana vătămată; a coborât din mașină amenințător, cu pumnii strânși și roșu la față de furie, având intenția de a lovi pe persoana vătămată; în fine, s-a urcat la volanul mașinii și a părăsit locul incidentului, efectuând aceleași manevre agresive ca la venire, fapt care a avut drept consecință lăsarea unor urme adânci în pietrișul drumului, dar și împrăștierea pietrișului în jur. (...) Nu orice faptă care alarmează o persoană constituie infracțiunea de amenințare. Spre exemplu, folosirea artificiilor, a petardelor și a altor materiale pirotehnice într-un mod apt de a speria o persoană poate constitui o încălcare a Legii nr. 126/1995 privind regimul materiilor explozive, dar nimeni nu ar lua în considerare în mod serios opinia că ar putea constitui infracțiunea de amenințare. Aptitudinea faptei de a speria, de naște temere, constituie o condiție a laturii obiective a infracțiunii de amenințare. După cum, săvârșirea ei cu intenție constituie elementul subiectiv al

---

[1] În acest sens în doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 466) se arată că „în cazul infracțiunii de amenințare, avem de-a face cu o infracțiune intenționată, de sine stătătoare, care are propria sa fază internă și care operează independent de eventuala adoptare a rezoluției infracționale referitoare la fapta cu care se amenință. (...) legiuitorul sancționează amenințarea în același mod, indiferent dacă autorul luase sau nu hotărârea de a săvârși fapta cu care amenință. Este și firesc să se procedeze astfel, întrucât ceea ce se sancționează în cazul amenințării nu este exteriorizarea unei hotărâri de a comite o infracțiune – hotărâre care, poate, nici nu există – ci o faptă de sine stătătoare, care aduce atingere unei valori sociale determinate – libertatea psihică a celui amenințat".

infracțiunii. *Întrunirea elementelor constitutive ale acesteia nu are loc, însă, cât timp nu este pus în faptă elementul material al infracțiunii.* Acesta este constituit de fapta de a amenința o persoană cu săvârșirea unei infracțiuni sau a unei fapte păgubitoare. În speță, el nu a fost înfăptuit. Amenințarea este un enunț. Făptuitorul trebuie să spună ceva despre ceva. Poate să spună, în principiu, prin cuvinte. Trebuie admisă opinia primei instanțe, că persoana poate „spune" și prin gesturi. Dar trebuie să spună ceva. Să se refere la o realitate obiectivă exterioară cuvântului (de admis, sau gestului). Distincția logică între enunț și realitatea la care se referă constituie o condiție esențială a unui mod de gândire rațional. Altfel, ar fi greu de conceput vreo infracțiune care, în momentul în care este comisă, nu constituie și amenințare, fiindcă poate naște o temere. Sau, ca în speța de față, s-ar putea concepe că o conducere în stil agresiv a mașinii, sau ținerea pumnilor strânși, sau arborarea unei expresii furibunde, constituie infracțiunea de amenințare *(C.A. Târgu-Mureș, secția penală, decizia nr. 58/2015, www.rolii.ro).*

Executorul judecătoresc a demarat procedura execuțională și a somat debitoarea să achite suma și, totodată, i-a adus la cunoștință că, în caz contrar, se va trece la vânzarea, prin licitație publică, a imobilului. Debitoarea neconformându-se somației, executorul judecătoresc a început procedura de vânzare. Susținerile petenților că executorul judecătoresc ar fi săvârșit infracțiunea de amenințare nu au corespondent în realizarea laturii obiective, *amenințarea cu realizarea unui drept împotriva celui amenințat,* prin folosirea unei căi legale, chiar dacă aceasta ar expune pe cel amenințat la anumite consecințe păgubitoare, nu este infracțiune *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1755/2008, www.scj.ro).*

Pentru a fi săvârșită infracțiunea de amenințare este necesar ca acțiunea de amenințare să insufle victimei temerea că persoana sa va fi expusă unui pericol efectiv. În consecință, amenințarea trebuie să fie serioasă, susceptibilă să alarmeze victima, adică să-i provoace o restrângere a libertății psihice, valoare ocrotită prin instituirea normei penale *(Trib. București, secția I penală, decizia nr. 487/2003, în C.P. Ad., p. 675).*

Stropirea victimei cu un lichid inflamabil[1], cu scopul de a-i da foc, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de tentativă de omor, iar nu pe cele ale infracțiunii de amenințare. În speță, din declarațiile martorilor audiați în cauză rezultă că inculpatul a aruncat cu un lichid inflamabil asupra persoanei vătămate, după care a introdus mâna în buzunar, pentru a scoate o brichetă, spunându-i că îi dă foc și o va omorî *(C.A. București, secția I penală, decizia nr. 115/1999, în C.P. Ad., p. 675).*

2.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă (făptuitorul a prevăzut și urmărit/acceptat că prin fapta sa va produce o stare de temere victimei amenințate);

---

[1] A se vedea analiza de la p. 26 și 27, unde s-a reținut că o anumită categorie de glume muncitorești constând în stropirea cu spirt a colegilor de muncă pot conduce la reținerea omorului comis cu intenție indirectă.

- nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită activitatea infracțională; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei;

- nu prezintă importanță dacă la momentul realizării amenințării făptuitorul luase hotărârea de a comite răul cu care a amenințat.

2.6. Formele infracțiunii

- actele pregătitoare și tentativa nu sunt incriminate (cu excepția situației în care fapta se comite prin viu grai, când nu sunt posibile);

- infracțiunea se consumă în momentul în care persoana vătămată a aflat despre acțiunea de amenințare care este de natură să o alarmeze;

- poate fi săvârșită în formă continuată, epuizându-se după săvârșirea ultimei activități infracționale;

- poate fi reținut concursul cu infracțiunea care a format obiectul amenințării, dacă aceasta din urmă este săvârșită ulterior, după trecerea unei perioade de timp de la amenințare;

- în cazul în care în aceeași împrejurare, după amenințare, este săvârșită asupra persoanei vătămate și infracțiunea cu care aceasta a fost amenințată, infracțiunea astfel săvârșită va absorbi natural infracțiunea de amenințare;

- infracțiunea de amenințare este absorbită în conținutul complex al unor infracțiuni cum ar fi: șantajul (art. 207 NCP), violul (art. 218 NCP), agresiunea sexuală (art. 219 NCP), tâlhăria (art. 233 NCP), ultrajul (art. 257 NCP), ultrajul judiciar (art. 279 NCP), cercetarea abuzivă (art. 280 NCP), în forma agravată a infracțiunii de purtare abuzivă (art. 296 NCP) etc.

2.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 3 luni la 1 an sau cu amendă (120-240 zile-amendă), fără ca pedeapsa aplicată să depășească sancțiunea prevăzută de lege pentru infracțiunea cu a cărei săvârșire s-a amenințat.

§3. Șantajul

3.1. Noțiune

- este infracțiunea de pericol ce constă în constrângerea unei persoane să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva, dacă fapta este comisă spre a dobândi în mod injust *un folos nepatrimonial*, pentru sine sau pentru altul [art. 207 alin. (1) NCP];

- constituie o *formă de bază asimilată* a infracțiunii constrângerea constând în amenințarea cu darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromițătoare pentru persoana amenințată *ori pentru un membru de familie* al acesteia, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial, pentru sine sau pentru altul [art. 207 alin. (2) NCP];

- constituie *variantă agravată* a infracțiunii de șantaj comiterea *faptei în forma tip sau asimilată* în scopul de a dobândi în mod injust *un folos patrimonial*, pentru sine sau pentru altul [art. 207 alin. (3) NCP];

- se remarcă astfel că NCP, pe de o parte, realizează o distincție între fapta de șantaj comisă pentru obținerea unui folos nepatrimonial injust și cea comisă pentru obținerea unui folos patrimonial injust (aceasta din urmă constituind singura formă agravată a infracțiunii), iar pe de altă parte, plasează pe același palier de gravitate forma de bază cu cea constând în comiterea faptei prin amenințarea cu darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromițătoare pentru persoana amenințată ori pentru un membru de familie al acesteia.

Curtea opinează că, față de conținutul constitutiv prevăzut de legiuitor în art. 207 alin. (1) și (2) NCP, ***infracțiunea de șantaj în forma de bază (propriu-zisă și asimilată) constituie o infracțiune cu conținut alternativ***, deoarece cele două variante ale elementului material prevăzute în alin. (1), respectiv în alin. (2) sunt echivalente din perspectiva semnificației penale. În aceste condiții trebuie distins între formele unității de infracțiuni care pot să apără atunci când se constată existența unei pluralități de acte de executare. Astfel, se va reține ***comiterea infracțiunii de șantaj sub forma unității naturale colective***, în ipoteza în care se constată existența unei unice acțiuni de șantaj comise prin mai multe acte de executare de aceeași persoană (constatând unitatea de subiect activ, scopul unic al acțiunii efectuate de inculpat, procesul executional unic realizat în același loc și într-un interval scurt de timp și omogenitatea materială a actelor de executare ce intră în componența acțiunii infracționale unice), omogenitatea juridică a actelor de executare din structura acțiunii unice de șantajare, inclusiv în ipoteza în care acestea se obiectivează în modalitățile diferite de comitere a infracțiunii cu conținut alternativ, precum și unitatea de subiect pasiv. ***Infracțiunea de șantaj va fi comisă în forma unității legale a infracțiunii continuate***, dacă aceeași persoană comite o pluralitate de acțiuni de constrângere, la diferite intervale de timp, care sunt omogene juridic realizând fiecare în parte conținutul constitutiv al infracțiunii de șantaj (inclusiv în situația în care unele dintre ele sunt comise în forma de bază propriu-zisă sau asimilată ori în varianta agravată) *(C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 50/2018, nepublicată).*

3.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic principal: relațiile sociale referitoare la libertatea psihică a persoanei fizice; *obiectul juridic secundar*: relațiile sociale referitoare la integritatea fizică sau sănătatea persoanei, patrimoniul, onoarea sau demnitatea acesteia etc.;

b) obiectul material: în principiu, nu are; ca excepție, poate fi corpul persoanei sau bunul dat (în cazul în care există un obiect juridic secundar).

- în cazul *variantei agravante* folosul material patrimonial dobândit în mod injust nu constituie obiectul material al infracțiunii, ci consecința infracțiunii, constituind totodată și prejudiciul încercat de persoana vătămată cu care aceasta se poate constitui parte civilă în procesul penal.

3.3. Subiecţii infracţiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică sau juridică (necircumstanţiat) cu capacitate penală;

- participaţia penală este posibilă în toate formele: coautoratul, instigarea sau complicitatea.

Cu privire la persoana juridică SC I. SA, instanţa constată că inculpatul F. a săvârşit infracţiunea de şantaj acţionând în calitate de director general al acestei societăţi, iar fapta a fost comisă şi în interesul acesteia, încheierea contractului de retransmisie urmând să profite direct acestei societăţi. Mai mult, inculpatul a folosit în mod direct entităţile media deţinute de această societate la săvârşirea faptei şi a profitat şi de relaţiile comerciale pe care societatea le avea cu SC D. SA tot în acest scop. Drept urmare, sunt întrunite condiţiile atragerii răspunderii penale ale persoanei juridice SC I. SA. *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 236/28.06.2017, www.scj.ro).*

Complicitatea morală sau imaterială se caracterizează prin aceea că efectele sale poartă asupra psihicului făptuitorului prin întărirea sau întreţinerea intenţiei autorului de a săvârşi o faptă prevăzută de legea penală. Ceea ce caracterizează complicitatea morală este caracterul ei de contribuţie indirectă, de ajutorare sau înlesnire în orice mod la săvârşirea actelor de executare propriu-zisă, după cum există situaţii în care, deşi o persoană a luat hotărârea de a săvârşi infracţiunea, evită să o pună în executare datorită unor îndoieli care fac ca hotărârea să nu fie fermă, iar dacă o persoană intervine şi înlătură asemenea îndoieli prin încurajare sau invocarea unor argumente care consolidează hotărârea, convingându-l să o pună în executare, ne aflăm, de asemenea, în prezenţa unei complicităţi morale. Pornind de la aceste scurte consideraţiuni teoretice, Înalta Curte apreciază că analiza conţinutului convorbirilor telefonice purtate de inculpatul H. cu fiica sa, inculpata G., şi inculpatul F. nu au fost de natură să întărească hotărârea săvârşirii faptei de către acesta din urmă sau de încurajare sau susţinere a demersului infracţional al acestuia. În dezacord cu instanţa de fond, Înalta Curte apreciază că nu poate fi reţinut ca şi sprijin moral la comiterea faptei de către inculpatul F. faptul că inculpatul H. i-a spus fiicei sale în discuţia din 13 mai 2013 ca acesta să fie prudent sau că ar fi avut vreun interes deosebit în a urmări rezultatului activităţii infracţionale a acestui inculpat, precum şi faptul că deşi nu mai era acţionar la societăţile arătate, avea un rol important în luarea deciziilor. (...) Interceptările convorbirilor telefonice dintre inculpat şi fiica sa ori dintre inculpat şi F. deşi duc la concluzia că H. a avut cunoştinţă despre întâlnirile dintre F. şi persoana vătămată, nu demonstrează însă în niciun mod că acesta ar fi susţinut sau ar fi cunoscut demersul infracţional al acestuia. Faptul că acesta avea cunoştinţă de faptul că F. se află în negocieri cu SC K. SA nu atrage *de plano* răspunderea penală a acestuia pentru săvârşirea infracţiunii de complicitate la şantaj atât timp cât niciuna din convorbirile purtate de acesta nu confirmă neechivoc acest lucru şi nu există nicio altă probă care să poată fi coroborată şi care să susţină această acuzaţie. (...) A aprecia că discuţiile prin care o persoană îşi avertizează membrii familiei sale cu privire la conduita lor prezentă sau

viitoare, sau sunt îngrijorați cu privire la actele și faptele lor și îi îndeamnă să fie prudenți, constituie acte de complicitate ar echivala practic cu imposibilitatea ca în cadrul relațiilor de familie să poată fi purtate vreodată astfel de discuții fără ca acestea să dobândească implicații penale. (...) Este greu de acceptat că un părinte în deplină cunoștință de cauză își susține sau își încurajează propriul copil în comiterea de fapte antisociale, inculpata G. cunoștea că așteptările tatălui său, inculpatul H., pe linie profesională sunt ridicate, iar conținutul integral al convorbirilor telefonice dovedesc pe deplin acest aspect, după cum faptul că inculpatul H. cunoștea ce se îutâmplă în linii generale în firmă nu poate fi interpretat sub forma unor acte de complicitate. (...) Înalta Curte apreciază că nu pot constitui acte de complicitate morală faptul că inculpatul H. era informat și își exprima opinia atunci când fiica acestuia îl informa despre activitățile sale, niciuna dintre convorbiri nu reliefează că acesta a susținut demersul infracțional al inculpatului F., nu rezultă în niciun mod că l-a îndrumat pe acesta sau i-a susținut planul infracțional în a șantaja grupul SC K. SA. Simplu fapt că inculpatul H. avea informația despre demersul inițiat de inculpatul F. nu este suficient pentru angajarea răspunderii penale a acestuia, în cauză organele de anchetă mai trebuia să dovedească și că inculpatul H. știa de scopul real al acestui demers al inculpatului F., ce viza dobândirea în mod injust a unui folos patrimonial. Plecând de la analiza cerințelor impuse de principiul prezumției de nevinovăție și translatând analiza către infracțiunea de complicitate la șantaj pentru care a fost condamnat inculpatul în primă instanță, instanța de control judiciar constată că ceea ce s-a dovedit în cauză a fost doar faptul că inculpatul H. avea cunoștință de demersul inițiat de inculpatul F., însă în contextul lipsei acelor probe ce nu lasă loc de îndoială vizând împrejurarea că știa și de scopul real al acestui demers, pe baza unor prezumții, deducții nu se poate pronunța o hotărâre de condamnare *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 236/28.06.2017, www.scj.ro).*

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică în viață.

- nu poate fi subiect pasiv o persoană juridică față de obiectul juridic al infracțiunii;

- pluralitatea de subiecți pasivi atrage, în principiu, reținerea unei pluralități de infracțiuni, chiar dacă toate persoanele sunt constrânse pentru obținerea unui folos unic; ca excepție, nu este însă exclusă posibilitatea reținerii formei continuate a infracțiunii în cazul în care există o pluralitatea de acțiuni de șantaj, realizate la diferite intervale de timp, în baza aceleiași rezoluții infracționale, ori a unității naturale colective când acțiunea unică este realizată față de mai multe persoane vătămată în aceleași împrejurări spațio-temporale;

3.4. Latura obiectivă

a) elementul material: constrângerea unei persoane *prin orice mijloace să dea* (remiterea unui bun), ***să facă*** (adoptarea unui anumit comportament sau acționarea într-un anumit sens), ***să nu facă*** (omisiunea de a adopta un anumit comportament sau de a acționa într-un anumit fel) ***sau să sufere ceva*** (suportarea unui prejudiciu patrimonial sau nepatrimonial);

- *NCP a extins modalităţile în care poate fi realizată constrângerea, acestea nerezumându-se doar la violenţă sau ameninţare, putând fi realizate şi prin orice alte mijloace;*

- în cazul în care şantajul este comis prin ameninţare va absorbi infracţiunea prevăzută de art. 206 NCP, iar dacă este comis prin violenţă va absorbi forma de bază a infracţiunii de loviri sau alte violenţe prevăzută de art. 193 alin. (1) NCP (absorbţie legală); apreciez că nu se poate reţine absorbţia în infracţiunea de şantaj nici a infracţiunii de loviri sau alte violenţe în varianta agravată prevăzută de art. 193 alin. (2) NCP sau şi nici a celei de vătămare corporală (art. 194 NCP), întrucât nu este satisfăcută una dintre condiţiile necesare pentru existenţa infracţiunii complexe, respectiv cea a diferenţei de pericol social între infracţiunea absorbantă şi cea absorbită, care presupune ca infracţiunea absorbantă să aibă un maxim special al pedepsei care să fie *întotdeauna mai mare* decât maximul special al pedepsei prevăzute de lege pentru sancţionarea infracţiunii absorbite; prin urmare, opinez că se impune reţinerea unui concurs ideal între infracţiunea de şantaj şi infracţiunea de loviri sau alte violenţe în varianta agravată prevăzută de art. 193 alin. (2) NCP sau de vătămare corporală (art. 194 NCP), atunci când actele de constrângere a victimei şantajate se obiectivează în comiterea acestora infracţiuni;

- potrivit NCP, şantajul comis prin constrângere în scopul determinării unei persoane să nu sesizeze organele de urmărire penală, să nu dea declaraţii, să îşi retragă declaraţiile, să dea declaraţii mincinoase ori să nu prezinte probe are o *incriminare specială* în materia infracţiunilor contra justiţiei constituind numai infracţiunea de influenţare a declaraţiilor (art. 272 NCP);

- în ipoteza în care persoana vătămată este constrânsă să comită o infracţiune, făptuitorul nu va răspunde pentru şantaj, ci pentru instigarea la acea infracţiune (eventual în forma participaţiei improprii în cazul în care autorul beneficiază de cauzele de neimputabilitate prevăzute de art. 24 şi 25 NCP);

- pentru existenţa infracţiunii este suficient ca actele de constrângere să creeze o *stare de temere* persoanei vătămate, nefiind necesar ca aceasta să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva;

În limbajul curent, prin ***constrângere*** se înţelege determinarea unei persoane să facă sau să nu facă ceva împotriva voinţei sale. Cum infracţiunea în a cărei reglementare este folosit termenul analizat este o infracţiune împotriva libertăţii persoanei, mai exact împotriva libertăţii de ordin moral a persoanei, pentru că aceasta nu presupune o privare de libertate în sens fizic, constrângerea exercitată împotriva subiectului pasiv al infracţiunii de şantaj trebuie să îi producă acestuia o stare de temere, de natură a-l determina să acţioneze conform conduitei prevăzute în dispoziţia normei de incriminare. Prin urmare, constrângerea astfel exercitată reprezintă punerea în mişcare a unei forţe exterioare subiectului pasiv al infracţiunii, care poate fi de natură fizică sau morală. În cazul constrângerii fizice, aceasta poate fi exercitată, în mod direct, prin energia fizică a făptuitorului sau prin punerea în mişcare, de către acesta, a unei alte energii de aceeaşi natură, capabilă să înfrângă rezistenţa fizică a subiectului pasiv. Spre deosebire de aceasta, constrângerea psihică se exercită prin efectua-

rea de către făptuitor a unui act de natură să inspire victimei temerea că, în viitor, ea sau o altă persoană apropiată ei va suporta un rău. În ambele cazuri, pentru realizarea conținutului constitutiv al infracțiunii, constrângerea trebuie să fie efectivă. Având în vedere aceste particularități ale infracțiunii de șantaj și, în mod special, obiectul său juridic, care are în vedere libertatea morală a persoanei, legiuitorul nu a prevăzut în cuprinsul normei de incriminare criticate modalitățile concrete de realizare a constrângerii, evitându-se astfel restrângerea, în mod nejustificat, a sferei de aplicare a prevederilor art. 207 alin. (1) NCP; în acest fel intră sub incidența dispoziției legale analizate toate formele de constrângere care au ca rezultat determinarea unei persoane să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva, săvârșite în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial, pentru sine ori pentru altul, indiferent de acțiunile sau inacțiunile prin care constrângerea este executată *(Curtea Constituțională, decizia nr. 858/2018, www.ccr.ro)*.

Pentru existența infracțiunii de șantaj trebuie analizat dacă amenințările exprimate aveau aptitudinea, în condițiile concrete în care au avut loc și în raport de persoana celui amenințat, să creeze acestuia din urmă o stare de îngrijorare, de temere. Nu există o obligație din partea unei persoane supuse unor amenințări de a se comporta într-un anumit fel sau de a avea o anumită atitudine. Organele judiciare trebuie să aprecieze dacă în raport de circumstanțele concrete ale cauzei, amenințările inculpatului aveau aptitudinea de a afecta libertatea psihică a persoanei vătămate. Or, după cum s-a arătat, chiar după prima întâlnire cu inculpatul persoana vătămată s-a adresat organelor judiciare, sesizând comiterea unei infracțiuni de șantaj, aspect care duce la concluzia că aceasta a considerat amenințările inculpatului ca fiind suficient de concrete și de îngrijorătoare încât să impună intervenția autorităților. De asemenea, instanța apreciază că amenințarea persoanei vătămate cu declanșarea unei campanii de presă prin care aceasta și societatea comercială din a cărei conducere făcea parte urmau să fie acuzate de săvârșirea unei fapte grave de corupție, totul dublat și de sesizarea autorităților cu privire la această presupusă infracțiune era de natură să provoace acesteia o stare justificată de temere, indiferent dacă fapta de corupție avea o existență reală sau nu. (...) Totodată, împrejurarea că victima unui șantaj se adresează organelor judiciare, reclamând săvârșirea faptei, nu echivalează cu pierderea aptitudinii amenințărilor de a crea o stare de îngrijorare celui șantajat, în condițiile în care autorul infracțiunii poate să pună în practică oricând fapta păgubitoare care face obiectul presiunilor. Raportat la cele arătate, și instanța de apel consideră că amenințările adresate de inculpat persoanei vătămate au avut aptitudinea de a crea acesteia o stare de temere *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 236/28.06.2017, www.scj.ro)*.

Curtea consideră că infracțiunea de șantaj este o infracțiune complexă care absoarbe legal infracțiunea de amenințare. Procedând la o analiză in abstracto a dispozițiilor legale pentru a determina existența sau nu a caracterului necesar al absorbției, Curtea reține că toate elementele constitutive ale infracțiunii absorbite de amenințare se regăsesc în conținutul constitutiv al infracțiunii absorbante de șantaj, care nu poate fi comisă în absența violenței sau

a amenințării. Așadar, caracterul necesar al absorbției infracțiunii de amenințare în cea de șantaj rezultă din modul de redactare a normei de incriminare. Infracțiunea absorbită de amenințare este ușor determinabilă în conținutul constitutiv al infracțiunii absorbante de șantaj al cărei element material constă într-o acțiune de constrângere fizică sau morală (amenințarea). În fine, prin raportare la limitele speciale ale pedepsei, infracțiunea absorbantă de șantaj (pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de la 1 la 5 ani pentru forma de bază și cea asimilată, respectiv de la 2 la 7 ani pentru varianta agravată) are un pericol social legal mai ridicat decât cel al infracțiunii absorbite de amenințare (pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de la 3 luni la un an alternativ cu pedeapsa amenzii). Curtea consideră că **în mod nelegal și netemeinic** prima instanță a apreciat că trebuie reținute în concurs real infracțiunea de amenințare prevăzută de art. 206 alin. (1) NCP [constând în fapta inculpatului M.R.V. care, în perioada 2.12.2015-28.01.2016, prin numeroase mesaje prin aplicația WhatsApp, prin mesaje telefonice SMS, apeluri telefonice sau prin viu grai, a amenințat-o pe persoana vătămată H.D. cu acte de violență, cu moartea, cu distrugerea apartamentului, care au fost de natură să-i creeze o profundă stare de temere] cu infracțiunea de șantaj prevăzută de art. 207 alin. (1) și (3) NCP [constând în fapta inculpatului M.R.V. care, în perioada 2.12.2015-28.01.2016, folosind numeroase mesaje prin aplicația WhatsApp, mesaje telefonice SMS, apeluri telefonice sau prin viu grai, prin aceleași metode – amenințarea cu acte de violență, cu moartea, cu distrugerea apartamentului, a constrâns-o pe persoana vătămată H.D. să-i remită suma de 7000 Euro], precum și cu infracțiunea de șantaj prevăzută de art. 207 alin. (2) și (3) NCP [constând în fapta inculpatului M.R.V. care, în perioada 4.01.2016-28.01.2016, prin numeroase mesaje prin aplicația WhatsApp, prin mesaje telefonice SMS, apeluri telefonice sau prin viu grai, conținând amenințări cu postarea în mediul online a unor fotografii compromițătoare (înfățișând-o pe aceasta în ipostaze intime), a constrâns-o pe persoana vătămată H.D. să-i remită diferite sume de bani, inclusiv printr-o notificare scrisă datată 20.01.2016, cu scopul de a dobândi, în mod injust, un folos patrimonial]. Pe de o parte, Curtea opinează că faptele de violență și descrierea consecințelor acestora, care au făcut obiectul amenințării au fost în legătură cu eventuala împăcare a părților și împrejurarea că inculpatul a continuat să-i trimită astfel de mesaje persoanei vătămate și după ce a aflat că s-a formulat plângere împotriva sa nu sunt de natură să conducă la concluzia că infracțiunea de amenințare nu este absorbită în conținutul constitutiv al infracțiunii de șantaj. Din probele administrate în cauză, Curtea constată că la diferite intervale de timp, în perioada 2.12.2015-28.01.2016, în baza aceleiași rezoluții infracționale, inculpatul M.R.V. a amenințat-o pe persoana vătămată H.D. numai în scopul de a o determina pe aceasta să dea sau să facă ceva în scopul obținerii în mod injust a unor foloase patrimoniale și nepatrimoniale, actele de amenințare din acest interval de timp neputând fi autonomizate astfel încât să se poate reține că prin unele dintre acestea inculpatul nu a urmărit să determine o anumită conduită a persoanei vătămate. Prin urmare, nu se poate constata existența unei pluralități de acțiuni de amenințare comise la diferite intervale de timp, dintre care unele au caracterul unui infracțiuni de sine stătătoare, iar altele sunt absorbite în conținutul constitutiv al infracțiunii de șantaj. Așadar, Curtea

consideră că toate acţiunile de ameninţare comise în perioada 2.12.2015-28.01.2016 de inculpatul M.R.V. cu privire la persoana vătămată H.D. sunt absorbite în conţinutul constitutiv al infracţiunii de şantaj *(C.A. Oradea, secţia penală, decizia nr. 50/2018, nepublicată).*

Fapta inculpatului din data de 25 martie 2015 constând în aceea că a exercitat acte de presiune psihică asupra persoanei vătămate E., pe care a constrâns-o să îi remită suma de 7500 lei, ameninţând-o că în caz contrar va pune concluzii la instanţa de apel în calitate de avocat al minorei C. în sensul ca inculpatului B., (fiul persoanei vătămate din această cauză, E.) să îi fie majorată sancţiunea educativă privativă de libertate aplicată în primă instanţă pentru infracţiunea de viol reclamată de minora C., şi totodată va solicita majorarea daunelor morale pentru aceasta – întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de şantaj în formă calificată, prevăzută de art. 207 alin. (1) şi (3) C.pen., fapta fiind comisă de inculpat în scopul de a obţine pentru sine în mod injust un folos patrimonial. Aspectele negative prezentate constant de către inculpat persoanei vătămate E., în sensul că în situaţia în care nu îi va remite această sumă de bani, situaţia jnridică a fiului său se va agrava, au alertat-o în mod efectiv pe persoana vătămată, având în vedere capacitatea intelectuală, pregătirea profesională, studiile (şcoală profesională), astfel încât posibilitatea măririi cuantumului pedepsei, a despăgubirilor civile şi a cheltuielilor judiciare a fost una reală şi credibilă în reprezentarea persoanei vătămate, elocvente în acest sens fiind notele de redare a discuţiilor din mediul ambiental („... În cazul că nu vă dă banii? Inc: Eu nu-l apăr, îl condamn... Tu ai făcut vreodată puşcărie? În cazul în care nu plăteşti eu zic: Măriţi-i pedeapsa, nu-i da 5, dă-i 9... Nu mai păstra cât are de dat 200 de milioane sau cât are şi mai pune-i încă 20, încă 40, încă 60... dacă tu nu aduci banii ăştia, eu, acum, în instanţă îţi mai pun chitanţă pe 20 de milioane... Nu-i plăteşti, începe executarea silită împotriva ta şi-ţi mai pun şi eu o chitanţă de 20 de milioane şi executorul încă una de 20... lei 60 dintr-un foc..."). Tăgăduirea, în aceste condiţii, de către inculpatul apelant a însăşi stării de fapt, prin soluţiile de achitare sau de schimbare a încadrării juridice propuse, prin faptul că susţine că a avut reprezentarea că realizează activitatea de mediere privind încheierea unei tranzacţii în latură civilă; că fapta a fost comisă în scopul ca familia minorei să beneficieze, de îndată, de un drept de creanţă, iar nu dobândirea unui folos patrimonial injust pentru sine; că a avut reprezentarea încheierii unei tranzacţii legale cu reprezentantul părţii vătămate, care însă s-a dovedit că nu este reprezentantul legal al minorei, nu pot fi luate în considerare *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 17/2016, www.sintact.ro).*

Fapta inculpatului de a constrânge persoana vătămată, prin ameninţarea cu moartea a sa şi a membrilor familiei sale, să îi dea o sumă de bani, în scopul de a dobândi în mod injust această sumă de bani, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de şantaj. Pentru existenţa infracţiunii de şantaj nu este necesar ca persoana vătămată să dea inculpatului suma de bani cerută, elementele constitutive ale infracţiunii fiind întrunite chiar dacă suma de bani nu a fost efectiv dată, deoarece şantajul este o infracţiune îndreptată, în principal, împotriva libertăţii morale a persoanei, libertate încălcată prin simplul fapt al

constrângerii acesteia să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva împotriva voinței sale *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3508/2008, www.legalis.ro)*.

Fapta inculpatului, având calitatea de agent șef principal de poliție – persoană care exercită o funcție publică în cadrul unei instituții publice – de a constrânge persoana împotriva căreia a fost formulată o plângere penală pentru acte de violență, prin amenințarea cu schimbarea încadrării juridice în tentativă la infracțiunea de omor, să dea o sumă de bani persoanei vătămate, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de șantaj *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 343/2011, www.scj.ro)*.

Sub aspectul elementului material al laturii obiective a acestei infracțiuni, trebuie dovedită existența unei acțiuni de constrângere – prin violență sau amenințare – din partea făptuitorului, de natură a prilejui o stare de temere, sub stăpânirea căreia persoana constrânsă să nu mai poată reacționa și opune rezistență eficace la pretențiile făptuitorului. Or, amenințările intimatului că „îi va scoate din imobil" dacă nu vor plăti suma de 37.000 euro nu sunt de natura unei acțiuni de constrângere efective care să întrunească cerințele sus-arătate *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 853/2010, www.scj.ro)*.

Infracțiunea de șantaj presupune, sub aspectul elementului material, o constrângere exercitată asupra unei persoane, fie de natură fizică, fie de natură psihică, pentru a impune acesteia să facă ceea ce i se cere, așa cum i se cere, sau să nu facă ceva. Constrângerea, în cazul infracțiunii de șantaj, trebuie să fie de așa natură încât ea să prilejuiască o stare de temere (de alarmare), care determină victima să acționeze într-un alt mod decât acela pe care și-l dorește și să aibă drept scop o anumită comportare (așa cum dorește constrângătorul) din partea victimei, de pe urma căreia făptuitorul sau altă persoană să obțină un folos injust (...). Astfel, în mod justificat instanța de fond a reținut că în cauză nu s-a dovedit caracterul injust al solicitării făcute de inculpați celor patru părți vătămate de a le remite bunurile care le-au aparținut. De altfel, fiul părților vătămate, C.M., încă de la urmărirea penală a restituit banii și laptop-ul pe care și le-a însușit pe nedrept, fapt ce i-a făcut pe inculpații S.I. și S.M. să renunțe la plângerea adresată organelor de poliție prin intermediul inculpatului D.Ș. Mai mult decât atât, discuțiile pe un ton ridicat purtate de inculpați cu părțile vătămate nu au fost în măsură a le induce acestora o temere puternică, de natură a le paraliza simțurile și de a acționa în mod silit în interesul material al inculpaților S.I. și S.M. De asemenea, simpla prezență a inculpatului D.Ș., circumscrisă activității profesionale conform atribuțiilor sale de serviciu speciale în ceea ce privește etnia rromă, la locul unde s-au purtat discuțiile între părți, nu îl poate transforma într-un complice moral, atât timp cât acesta nu a exercitat acte de complicitate la așa-zisa constrângere și nu a existat scopul dobândirii în mod injust a unui folos material *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3309/2008, www.scj.ro)*.

Inculpații N.N. și J.D. se ocupau cu împrumuturi cămătărești, oferind bani spre împrumut la diferite persoane pe care le cunoșteau, pentru ca mai apoi să le pretindă dobânzi exorbitante, cei îndatorați urmând să restituie aproximativ

de 10 ori suma împrumutată. Inculpații realizau că victimele nu puteau plăti astfel de sume și le sugerau să facă un împrumut cu acte false din care urmau să restituie „împrumutul cu dobândă", cei împrumutați rămânând cu restul de bani primiți de la bancă. Pentru a fi mai convingători, inculpații arătau că de fapt banii împrumutați nu erau ai lor, ci proveneau de la niște membri ai unui clan interlop recunoscut ca fiind foarte agresiv. Victimele aveau deci de ales între amenințarea voalată cu agresarea de către membrii acestui clan și obținerea unui credit bancar cu acte false, urmând să obțină și un profit. De obicei, acestea se orientau spre ultima variantă sugerată de coinculpații sus-amintiți. Fapta inculpaților J.D. și N.N. de a-l constrânge pe inculpatul-parte vătămată H.N., prin amenințare, să le dea suma de 1.000 de euro, reprezentând un folos material injust (respectiv „comisionul" de achitat de către inculpatul D.N.T. pentru că a fost ajutat să ia un credit cu acte false) întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de șantaj. Acțiunile celor doi inculpați au fost de natură să producă o stare de temere inculpatului persoana vătămată H.N., fiind întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de șantaj. Faptul că inculpatul parte vătămată nu a anunțat organele de poliție de îndată ce a fost șantajat de către inculpat nu poate conduce la concluzia că fapta nu ar exista, aceasta în condițiile în care probele administrate dovedesc o permanentă stare de temere la care a fost supus inculpatul parte vătămată. Faptul că inculpatul a încercat să rezolve problemele pe care le avea cu inculpatul altfel, aspect pentru care a fost și tras la răspundere penală, nu poate conduce la inexistența faptei de șantaj, pentru că tocmai aceasta este rațiunea pedepsirii acestei fapte, aceea de a împiedica o persoană să-și desfășoare fără niciun fel de intervenție activitatea, lucru ce nu s-a întâmplat în prezenta cauză *(Trib. București, secția penală, decizia nr. 76/2009, nepublicată).*

Pe lângă starea de temere ce constituie consecința amenințării, victima infracțiunii de șantaj este obligată, pentru a-și redobândi libertatea psihică, să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva, ceea ce aduce atingere patrimoniului persoanei sau altor valori sociale legate de folosul solicitat de făptuitor. Diferențele dintre cele două infracțiuni – amenințare și șantaj – continuă și din punct de vedere al laturii obiective și subiective. Elementul material al infracțiunii de șantaj se realizează printr-o acțiune de constrângere în urma căreia făptuitorul urmărește să determine victima la o anumită conduită (...). Existența acțiunii de amenințare, precum și a intenției directe calificată prin scopul dobândirii în mod injust a unui folos, pentru sine sau pentru altul, atrage încadrarea juridică în infracțiunea de șantaj. S-a susținut de inculpat că starea de temere invocată de persoana vătămată uu a fost reală. Pentru existența constrângerii, ca element material al infracțiunii de șantaj, nu este necesar ca victima să se alerteze în mod efectiv, ci este suficient ca, ținând cont de elemente precum vârsta acesteia, personalitatea ei, capacitatea intelectuală, să rezulte concluzia că amenințarea avea aptitudinea de a provoca victimei o stare de teamă (...). Cu privire la natura folosului urmărit de făptuitor, dispozițiile legale fac trimitere la dobândirea unui folos în mod injust, folosul reprezentând scopul urmărit de făptuitor. Textul de lege nu face referire la caracterul injust al folosului, ci doar la modalitatea injustă în care se urmărește obținerea lui, de aceea infracțiunea de șantaj există și atunci când folosul are un caracter just, dar se dorește obținerea sa în mod injust.

Legiuitorul nu a caracterizat injustă decât modalitatea obținerii folosului, nu și folosul în sine; de aceea, chiar dacă făptuitorul este îndreptățit la obținerea unui folos, dar în activitatea sa se folosește de constrângere și acționează într-o manieră injustă, fapta constituie infracțiunea de șantaj. Inculpatul G.A. urmărea protejarea imaginii publice, așa încât folosul urmărit era just, întrucât acesta este o componentă a dreptului la propria imagine, drept personal subiectiv nepatrimonial care poate fi apărat prin mijloace licite, ceea ce nu a fost cazul inculpatului, care a preferat să amenințe persoana vătămată *(C.A. Constanța, secția penală, minori și familie, decizia nr. 599/2011, în V. Văduva, Infracțiuni contra libertății persoanei, op. cit., pct. 94)*.

- în cazul în care persoana vătămată cedează constrângerii exercitate de făptuitor, trebuie să existe un interval de timp între exercitarea constrângerii și activitatea victimei de a da, a face, a nu face sau a suferi ceva; spre deosebire de **tâlhărie** (infracțiune contra patrimoniului), în cazul infracțiunii de **șantaj** în varianta agravată prin care se urmărește obținerea unui folos patrimonial (infracțiune contra libertății) pericolul este viitor, fiind necesar să existe o perioadă de timp între constrângere și predarea bunului cerut;

Cele două infracțiuni se deosebesc prin aceea că obiectul juridic principal al tâlhăriei îl constituie patrimoniul persoanei, în timp ce obiectul juridic principal al șantajului este libertatea morală a acesteia. De asemenea, în cazul tâlhăriei, de regulă exercitarea violenței sau amenințării este simultană cu luarea bunului, pe când în cazul șantajului violența sau amenințarea se exercită în scopul dobândirii ulterioare a unui folos injust *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 4266/1999, www.legalis.ro)*.

Ceea ce deosebește, în primul rând, infracțiunea de șantaj de infracțiunea de tâlhărie este obiectul juridic. În cazul șantajului, sunt încălcate cu prioritate relațiile sociale referitoare la libertatea persoanei, și anume libertatea psihică, iar în cazul tâlhăriei sunt lezate, în principal, relațiile sociale privitoare la patrimoniu și numai în mod adiacent, din cauza violenței sau amenințării folosite de făptuitor, este atinsă libertatea fizică sau psihică a persoanei. Urmarea imediată constă într-o stare de pericol – la șantaj – cu privire la valorile ce alcătuiesc obiectul faptei și în efectiva diminuare a patrimoniului victimei, în cazul tâlhăriei. Din punct de vedere al consumării, șantajul se finalizează în momentul creării stării de pericol, neavând relevanță dacă făptuitorul a mai obținut sau nu folosul urmărit. În cazul tâlhăriei, consumarea faptei este în directă legătură cu obținerea bunului de către făptuitor. De asemenea, ceea ce deosebește cele două infracțiuni este împrejurarea că tâlhăria se caracterizează prin simultaneitatea violenței sau amenințării cu actul victimei de a ceda bunul său, în timp ce în cazul șantajului, infractorul întrebuințează violente sau amenințarea pentru a obține ulterior un bun *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 440/2000, în C.P.J. 2000, p. 178-179)*.

Deși între infracțiunea de șantaj și aceea de tâlhărie există asemănări, ambele având două obiecte juridice speciale – relațiile sociale referitoare la

libertatea persoanei şi cele privind patrimoniul acesteia – deosebirea dintre aceste infracţiuni rezidă în aceea că în cazul şantajului sunt încălcate, în principal, relaţiile sociale referitoare la libertatea morală a persoanei, pe când în cazul tâlhăriei sunt încălcate în primul rând relaţiile sociale privind patrimoniul. Pentru a fi încălcată în principal libertatea morală, iar fapta să constituie infracţiunea de şantaj, este necesar să i se producă victimei o stare de temere care să persiste pe parcursul unui anumit interval de timp, între momentul exercitării constrângerii şi momentul când, satisfăcând cererea făptuitorului, aceasta îşi redobândeşte libertatea morală. Altfel spus, este necesar ca pericolul la care se vede expusă victima să fie unul viitor, şi nu iminent, iar rezultatul violenţei sau ameninţării urmărit de făptuitor să fie distanţat în timp de actul constrângerii. Dimpotrivă, satisfacerea de îndată a cerinţei făptuitorului face ca acţiunea acestuia să constituie infracţiunea de tâlhărie, deoarece relaţiile sociale încălcate în principal sunt cele referitoare la patrimoniul persoanei, şi nu cele la libertatea morală. În cauză, exercitarea actelor de violenţă asupra persoanei vătămate, urmată de deposedarea acesteia de autoturism, realizează conţinutul infracţiunii de tâlhărie, iar ameninţarea aceleiaşi victime cu darea în vileag a unui presupus viol cu scopul de a o determina să remită inculpatului recurent o sumă de bani, urmată de predarea efectivă a acestei sume la un anumit interval de timp după exercitarea constrângerii, realizează elementele constitutive ale infracţiunii de şantaj *(C.A. Cluj, secţia penală şi de minori, decizia nr. 316/2009, în V. Văduva, Infracţiuni contra libertăţii persoanei, op. cit., pct. 90)*.

- în cazul în care prin ameninţare sau violenţe i se cere unei persoane să întreţină un act sexual de orice natură cu făptuitorul, iar în aceeaşi împrejurare aceasta cedează presiunii la care este supusă, se va reţine comiterea infracţiunii de **viol/agresiune sexuală**, iar nu aceea de **şantaj**; în cazul în care solicitarea vizează întreţinerea în viitor a unui act sexual (cu sau fără penetrare), se va reţine numai săvârşirea infracţiunii de şantaj; distincţia temporală între *„în aceeaşi împrejurare"* şi *„în viitor"* trebuie evaluată în funcţie de împrejurările cauzei; astfel, în ipoteza în care pe parcursul aceleiaşi zile inculpatul îi solicită în mod repetat persoanei vătămate să întreţină un act sexual cu el, sub ameninţarea cu un rău (de pildă, situaţia cea mai frecvent întâlnită în practica judiciară este cea a postării pe internet de poze sau videoclipuri compromiţătoare conţinând imagini cu caracter sexual explicit), iar actul sexual are loc în seara aceleiaşi zile, sub imperiul constrângerii morale continue, se impune reţinerea comiterii infracţiunii de viol, iar nu a celei de şantaj, sau a acesteia din urmă în concurs cu infracţiunea de viol;

- potrivit NCP, infracţiunea de şantaj se va reţine în concurs cu infracţiunea de lipsire de libertate în mod ilegal când în schimbul eliberării victimei se cere un folos patrimonial sau nepatrimonial.

b) urmarea imediată: starea de pericol creată la adresa libertăţii psihice a victimei; încălcarea libertăţii psihice produce o temere cu privire la existenţa unui pericol viitor, iar nu iminent;

c) legătura de cauzalitate: rezultă *ex re*, fiind o infracţiune de pericol.

Acțiunea de constrângere exercitată de către inculpat a avut ca urmare o stare de temere a părților civile, adică o îngrădire a libertății lor psihice de a acționa după voia lor, iar între acțiunea inculpatului și urmarea produsă a existat o legătură de cauzalitate. Latura subiectivă a infracțiunii de șantaj este realizată, inculpatul a acționat având convingerea că prin fapta sa va determina o constrângere ilicită asupra părților civile pentru a le determina să dea sumele de bani solicitate și a urmărit producerea acestui rezultat, cu scopul de a dobândi un folos material injust pentru sine, acesta nefiind datorat de către victime *(C.A. Cluj, secția penală și de minori, decizia penală nr. 18/2002, în B.J. 2002, p. 503).*

Inculpatul, cu ocazia încercării de a întreține relații sexuale cu persoana vătămată, în data de 26 ianuarie 2015, fiind într-o stare de surescitare datorată refuzului explicit al acesteia de a întreține relații sexuale și, având suspiciuni că persoana vătămată l-ar putea înregistra sau ar putea spune cuiva despre cele întâmplate, a amenințat-o explicit cu moartea, făcând următoarea afirmație: *„Sigur tu nu spui la nimeni?" (...) „Așa" (...) „Să nu spui la cineva" (...) „Sunt în stare să te omor, dar nu te omor eu, te omoară altcineva".* Curtea constată că în afară de această afirmație, recunoscută de altfel de inculpat în cadrul ultimului cuvânt în fața instanței de apel, și de declarația persoanei vătămate din faza de urmărire penală în care relatează această afirmație și susține că i-ar fi fost teamă, nu există în dosar alte probe care să contureze elementele constitutive ale infracțiunii de șantaj (...). Starea de temere trebuie să fie una reală și serioasă, care să persiste, să nu fie doar o trăire de moment, pentru că numai astfel se poate susține încălcarea libertății morale a persoanei. Or, în speța de față, nu există probe care să demonstreze, pe de o parte, seriozitatea afirmației făcute de inculpat, iar pe de altă parte, starea de temere reală și serioasă a persoanei vătămate, o alarmare efectivă a acesteia urmare a afirmației inculpatului. Astfel, nu există probe că inculpatul ar fi o persoană violentă sau că ar fi fost cunoscută în mediul universitar și printre studenți ca fiind o persoană violentă, că anterior acestui episod sau ulterior, până la luarea măsurii reținerii față de acesta în data de 30 ianuarie 2015 în prezenta cauză, ar fi întreprins activități care să inducă persoanei vătămate ideea că este capabil să-și ducă la îndeplinire amenințarea cu moartea, în mod direct sau indirect. În egală măsură, nu există probe că persoana vătămată ar fi încercat o stare reală și serioasă de temere în urma afirmației inculpatului, ținând seama de modul în care a continuat discuția între cei doi – liniștit, fără accese de furie, inculpatul fiind preocupat de satisfacerea dorințelor sale sexuale fără a ridica tonul și fără a deveni violent verbal, precum și de faptul că persoana vătămată cunoștea că este protejată de organul de urmărire penală și că nu i se putea întâmpla nimic rău, iar cei doi râdeau în momentul în care inculpatul a făcut această afirmație (...). Curtea apreciază că nu sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de șantaj nici pe latură obiectivă – elementul material – neexistând activitate de constrângere psihică în scopul întreținerii de relații sexuale prin amenințarea reală și serioasă cu moartea, nici pe latură subiectivă – neexistând intenția inculpatului de a crea această stare de temere persoanei vătămate cu privire la viața sa, ceea ce impune adoptarea unei soluții de achitare a inculpatului *(C.A. Iași, secția penală, decizia nr. 298/2016, nepublicată).*

3.5. Latura subiectivă

- numai intenția directă[1];

- intenția este *calificată prin scopul urmărit*: ***obținerea*** pentru sine sau pentru altul, ***în mod injust***, a unui ***folos nepatrimonial***, indiferent dacă acesta este ***just sau injust***[2];

- în ipoteza în care făptuitorul urmărește obținerea pentru sine sau pentru altul, în mod injust, a unui *folos patrimonial*, indiferent dacă acesta este just sau injust, se va reține varianta agravată a infracțiunii prevăzută de art. 207 alin. (3) NCP;

- nu prezintă importanță dacă folosul a cărei obținere se urmărește era datorat autorului de subiectul pasiv și nici mobilul cu care făptuitorul acționează.

Fapta inculpatului care în perioada noiembrie-decembrie 2014, prin amenințarea continuă a persoanei vătămate a pretins acesteia întoarcerea în locuința comună și reluarea relației de concubinaj, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de șantaj prevăzută de art. 207 alin. (1) NCP *(C.A. Constanța, secția penală, decizia nr. 840/2015, www.rolii.ro).*

Cum în cauză s-a dovedit existența acțiunii de amenințare, precum și a intenției directe, calificată prin scopul dobândirii în mod injust un folos, pentru sine, în mod corect s-a reținut vinovăția inculpatului în comiterea infracțiunii de șantaj. Cu referire la folosul urmărit de inculpat, rezultă că acesta a urmărit să determine persoana vătămată să-i restituie un împrumut. Chiar și în ipoteza în care folosul urmărit de inculpat – restituirea împrumutului – era just, subzistă infracțiunea de șantaj, dat fiind că dispozițiile legale fac trimitere la dobândirea unui folos în mod injust, folosul reprezentând scopul urmărit de făptuitor. Textul de lege nu face referire la caracterul just al folosului, ci doar la modalitatea injustă în care se urmărește obținerea lui, de aceea infracțiunea de șantaj există și atunci când folosul are un caracter just, dar se dorește obținerea sa în mod injust. Legiuitorul nu a caracterizat injustă decât modalitatea obținerii folosului, nu și folosul în sine; de aceea, chiar dacă făptuitorul este îndreptățit la obținerea unui folos, dar în activitatea sa se folosește de constrângere și acționează într-o manieră injustă, fapta constituie infracțiunea de șantaj. Inculpatul S.G. a încercat să prezerve un pretins folos just într-o manieră ilicită, prin exercitarea de constrângeri asupra persoanei vătămate. În concluzie, Curtea a apreciat că fapta

---

[1] În sensul că intenția poate fi atât directă, cât și indirectă, a se vedea *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 434. În urma modificării art. 16 alin. (3) lit. a) teza a I-a NCP, ori de câte ori norma de incriminare prevede necesitatea existenței unui scop special pentru comiterea infracțiunii în forma de bază sau ca element al variantei agravate a infracțiunii, fapta va fi tipică numai dacă este comisă cu **intenție directă**.

[2] În același sens s-a arătat în literatura de specialitate (*V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 434) că „dacă nu se urmărește dobândirea unui folos, fapta nu reprezintă șantaj, ci, eventual, o altă infracțiune (spre exemplu, amenințare). Folosul poate fi de orice natură și poate fi urmărit de făptuitor de la oricine. Legea cere ca dobândirea folosului să fie urmărită în mod injust. În consecință, chiar dacă folosul este just, fapta constituie șantaj, din moment ce s-a urmărit în mod injust realizarea sa".

inculpatului S.G., săvârșită în condițiile mai sus descrise, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de șantaj *(C.A. Constanța, secția penală, minori și familie, decizia nr. 711/2011, în V. Văduva, Infracțiuni contra libertății persoanei, op. cit., pct. 55).*

Legea cere ca dobândirea folosului să fie urmărită în mod injust, chiar dacă folosul respectiv este just (...). Întrucât la un moment dat S.I. îi datora inculpatului suma de 310.000 mărci germane, pentru recuperarea ei acesta din urmă a apelat la serviciile numiților P.V. și S.F. (coinculpați în cauză), care, în schimbul sumei de 40.000 mărci germane, împreună cu alte trei persoane, recrutate de ei, s-au deplasat în mod repetat la domiciliul persoanei vătămate, pentru a o determina să-și achite datoria, folosind în acest scop amenințări și violențe. Faptul că inculpatul avea cunoștință de metodele ilegale folosite de cei cinci „recuperatori" este dovedit cu declarațiile persoanei vătămate și ale martorilor audiați în cauză, cât și cu recunoașterile parțiale ale acestuia. Așadar, motivarea instanței de apel în sensul că inculpatul a acționat pentru recuperarea creanței sale, și nu pentru obținerea unui folos injust este greșită, întrucât, așa cum s-a mai arătat, chiar dacă folosul era just, dobândirea lui s-a făcut pe căi nepermise de lege, inculpatul acceptând să plătească recompense substanțiale unor persoane folosite pentru constrângerea debitorului său la plata datoriei *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 4754/2004, www.scj.ro).*

Fapta inculpaților care, în luna februarie 2010, în mod repetat, în cadrul mai multor convorbiri telefonice, au adresat amenințări insidioase cu acte de violență îndreptate împotriva integrității corporale și bunurilor persoanei vătămate, având ca scop și urmare imediată intimidarea acesteia și crearea unei stări de temere pentru a o determina să renunțe la solicitarea sumei de 540.5 lei, la achitarea căreia instanța civilă obligase societatea administrată de unul dintre inculpați în beneficiul unei societăți reprezentate de către persoana vătămată, urmărind în acest fel să-și asigure în mod injust acest folos, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de șantaj. Deși are ca obiect juridic principal relațiile sociale care sunt ocrotite și prin incriminarea infracțiunii de amenințare, inclusiv în varianta prevăzută în legea specială menționată – cele referitoare la libertatea morală a persoanei – șantajul se deosebește de aceasta prin aceea că făptuitorul urmărește dobândirea în mod injust a unui folos. Folosul urmărit de făptuitor poate fi de orice natură, legea nefăcând nicio precizare în această privință. Totodată, folosul poate fi urmărit de făptuitor de la oricine și nu neapărat de la cel constrâns, după cum poate fi urmărit pentru sine sau pentru orice altă persoană. În speță, ambii inculpați au acționat în mod injust, respectiv au adresat persoanei vătămate cuvinte și expresii amenințătoare explicite ori implicite, care i-au provocat acesteia o puternică stare de temere și prin care au urmărit ca aceasta să stopeze demersurile în vederea recuperării unei sume de bani legal datorate de unul dintre inculpați unui terț. Din aceasta perspectivă, calitatea de avocat a persoanei vătămate care a acționat în interesul terțului nu prezintă interes și nu înlătură existența infracțiunii de șantaj, norma de incriminare neimpunând vreo cerință specială subiectului pasiv *(C.A. Cluj, secția penală, decizia nr. 1069/2013, nepublicată).*

3.6. Forma de bază asimilată

- constă în constrângerea prin ***ameninţarea cu darea în vileag*** a unei fapte reale sau imaginare, compromiţătoare pentru persoana ameninţată *ori pentru un membru de familie*[1] (art. 177 NCP) al acesteia în scopul de a dobândi în mod injust *un folos nepatrimonial*, pentru sine ori pentru altul;

- prin această faptă, pe lângă libertatea psihică a persoanei, sunt afectate şi relaţiile sociale referitoare la onoarea sau demnitatea persoanei [de pildă, constrângerea prin ameninţarea cu darea în vileag a comiterii în trecut a unei infracţiuni de către persoana vătămată, ori a implicării sale în activităţii ilicite sau a unor elemente ce ţin de viaţă intimă a acesteia (relaţii extraconjugale, homosexuale etc.) ori a unor înregistrări audio-video compromiţătoare (de pildă, întreţinerea de raporturi sexuale de către victimă în spaţii publice)];

- darea în vileag a faptelor compromiţătoare poate avea loc faţă de terţe persoane (nu neapărat în spaţiul public) şi se poate realiza prin orice mijloace (presă, site-uri de internet, comunicarea către diverse instituţii sau autorităţi etc.);

- nu se va reţine tipicitatea formei asimilate a infracţiunii în ipoteza în care fapta reală sau imaginară este deja cunoscută publicului, iar făptuitorul vizează doar darea în vileag ca formă de reiterare publică a faptei fără a aduce niciun element nou;

- „preţul tăcerii" în cazul infracţiunii de şantaj în forma asimilată este ***obţinerea în mod injust a unui folos nepatrimonial (just sau injust)*** de către şantajist sau de o altă persoană;

- în ipoteza în care scopul urmărit este dobândirea în mod injust a unui *folos patrimonial* pentru sine sau pentru altul se va reţine varianta agravată a infracţiunii prevăzută de art. 207 alin. (3) NCP;

- în cazul în care în aceeaşi împrejurare şantajul este comis atât prin acte de constrângere, cât şi prin ameninţarea cu darea în vileag se va reţine o singură infracţiune de şantaj (unitate naturală colectivă), iar nu un concurs de infracţiuni;

- sub aspect subiectiv forma asimilată se comite cu intenţie directă.

Fapta inculpatului M.R.F. care la diferite intervale de timp, în perioada 02.12.2015-28.01.2016, în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale, folosind numeroase mesaje prin aplicaţia WhatsApp, mesaje telefonice SMS, apeluri telefonice, sau prin viu grai, precum şi prin apeluri telefonice şi mesaje SMS transmise membrilor familiei victimei, a constrâns-o pe persoana vătămată H.D. prin ameninţare cu exercitare de acte de violenţă, cu moartea, cu distrugerea apartamentului, respectiv cu postarea în mediul online a unor fotografii şi înregistrări video compromiţătoare, înfăţişând-o pe persoana vătămată în ipostaze intime, să facă şi să dea ceva (iniţial în vederea împăcării, iar apoi pentru a o determina să-i remită diferite sume de bani), în scopul de a dobândi în mod injust atât un folos nepatrimonial, cât şi un folos patrimonial, periclitând astfel libertatea psihică a victimei, este tipică întrunind atât sub aspect obiectiv, cât şi

---

[1] Potrivit C.pen. din 1969, fapta compromiţătoare de dare în vileag privea *persoana ameninţată, soţul acesteia sau o rudă apropiată.*

subiectiv elementele constitutive ale infracțiunii de șantaj în formă continuată, prevăzute de art. 207 alin. (1), (2) și (3) NCP cu aplicarea art. 35 alin. (1) NCP. *Elementul material* al infracțiunii constă în *acțiunile inculpatului* M.R.F. *de constrângere morală* a persoanei vătămate H.D. comise atât prin amenințare cu săvârșirea unor fapte care i-ar putea aduce atingere vieții sau integrității corporale sau care i-ar putea produce prejudicii patrimoniale, cât și prin amenințare cu postarea în mediul online a unor fotografii și înregistrări video compromițătoare, înfățișând-o pe persoana vătămată în ipostaze intime. În cauză este întrunită *cerința esențială* prevăzută de norma de incriminare, deoarece acțiunile de constrângere exercitate de inculpatul M.R.F. au urmărit determinarea persoanei vătămate H.D. la o anumită conduită, respectiv: ***să facă ceva*** împotriva voinței sale (să se împace cu inculpatul în scopul continuării relației de concubinaj) și ***să dea ceva*** (să-i remită diferite sume de bani). *Urmarea imediată* a acțiunilor inculpatului constă în starea de pericol creată la adresa libertății psihice a victimei. *Legătura de cauzalitate* între acțiunile inculpatului și urmarea imediată rezultă *ex re*, infracțiunea de șantaj fiind o infracțiune de pericol. **Sub aspectul laturii subiective**, inculpatul a comis fapta cu intenție directă, întrucât a prevăzut și urmărit periclitarea libertății psihice a persoanei vătămate. Inculpatul a comis acțiunile în scopul *obținerii în mod injust a unui folos nepatrimonial* [împăcarea victimei cu inculpatul și continuarea relației de concubinaj – folos nepatrimonial personal specific formei de bază propriu – zise și asimilate prevăzute de art. 207 alin. (1) și (2)NCP], *respectiv în scopul obținerii în mod injust a unui folos patrimonial* [remiterea unor sume de bani (7.000 euro, iar apoi 2.450 euro, 400 lire sterline, 500 euro și 5.300 lei) – folos patrimonial specific variantei agravate prevăzute de art. 207 alin. (3) NCP] *(C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 50/2018, nepublicată).*

Fapta inculpatului care, la data de 10 mai 2014, în conversația purtată prin intermediul chat-ului Facebook cu persoana vătămată în vârstă de 12 ani, l-a amenințat pe minor cu darea în vileag către mama acestuia a unor fapte nereale, compromițătoare pentru persoana vătămată, respectiv că minorul i-ar fi propus inculpatului să întrețină un raport sexual oral în schimbul unei sume de bani, pentru a-l determina pe minor să nu întrerupă legăturile cu inculpatul, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de „șantaj", prevăzute de art. 207 alin. (2) NCP (...). Elementul constrângerii rezultă atât din atitudinea amenințătoare a inculpatului sub respectivul aspect, cât și din vârsta și situația personală a minorului, aspecte cunoscute inculpatului, fiind evident faptul că amenințarea în cauză era susceptibilă să creeze minorului o stare de temere (constatată de altfel și la momentul audierii minorului în cursul urmăririi penale), stare amplificată de faptul că inculpatul îi trimisese anterior minorului 3 fotografii cu familia acestuia din urmă, descărcate de pe contul de Facebook al tatălui persoanei vătămate, fapt care a avut un impact puternic asupra minorului (astfel cum rezultă din declarațiile părinților acestuia) și făcea plauzibilă posibilitatea ca inculpatul să ia legătura cu mama minorului. În sfârșit, împrejurarea că inculpatul nu urmărea obținerea unui folos patrimonial, ci să-l constrângă pe minor să nu întrerupă comunicarea cu el, nu are nicio înrâurire asupra existenței infracțiunii, ci numai a formei acesteia, urmărirea unui folos patrimonial

constituind doar un element agravant al infracțiunii de șantaj și nu un element constitutiv *sine qua non* al acesteia *(C.A. Brașov, secția penală, minori și familie, decizia nr. 123/2015, www.rolii.ro).*

Fapta inculpatei care, în calitatea sa de ziarist, a amenințat persoana vătămată cu darea în vileag a unor fapte compromițătoare pentru imaginea sa și a familiei sale, solicitându-i o sumă de bani pentru a nu publica un articol în acest sens, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de șantaj (...). A da în vileag o faptă compromițătoare înseamnă a o aduce la cunoștința altor persoane. Nu interesează dacă darea în vileag se face într-un anumit mod. De asemenea, nu are relevanță dacă acea faptă este reală sau imaginară. Ea trebuie să fie compromițătoare pentru persoana amenințată sau pentru o rudă apropiată *(C.A. Pitești, secția penală, minori și familie, decizia nr. 653/2008, în V. Văduva, Infracțiuni contra libertății persoanei, op. cit., pct. 61).*

Infracțiunea de șantaj este realizată prin toate elementele sale constitutive: persoana vătămată R.M. a fost constrânsă să încheie un contract de înstrăinare prin amenințarea cu începerea cercetărilor penale pentru infracțiunea de evaziune fiscală *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1385/2004, www.scj.ro).*

3.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire și tentativa sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- infracțiunea se consumă în momentul în care sunt exercitate actele de constrângere, când se produce starea de pericol pentru libertatea psihică a persoanei; nu prezintă importanță pentru determinarea momentului consumării data la care subiectul pasiv a cedat constrângerii satisfăcând cerința autorului și nici dacă persoana vătămată a rezistat constrângerii;

- poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care se epuizează la data săvârșirii ultimului act de executare.

Curtea apreciază că ***în mod nelegal și netemeinic*** prima instanță a constatat existența unui concurs real de infracțiuni între infracțiunea de șantaj prevăzută de art. 207 alin. (1) și (3) NCP (varianta agravată a formei de bază propriu-zise) și infracțiunea de șantaj prevăzută de art. 207 alin. (2) și (3) NCP (varianta agravată a formei de bază asimilate), având în vedere că în cauză sunt întrunite condițiile cumulative prevăzute de art. 35 alin. (1) NCP pentru reținerea unității legale a infracțiunii continuate deoarece:
1. există o unitate de subiect activ: inculpatul M.R.F. a comis toate acțiunile infracționale succesive; deși în urma DCC nr. 368/2017 (M.Of. nr. 566 din 17 iulie 2017) unitatea de subiect pasiv nu mai constituie o condiție pentru reținerea infracțiunii continuate, remarcăm faptul că în cauză acțiunile **de șantajare exercitate succesiv de inculpat au vizat același subiect pasiv**, persoana vătămată H.D.;
2. inculpatul M.R.F. a comis o *pluralitate de acțiuni de șantajare* a persoanei vătămate H.D. la diferite date (fie în cursul aceleiași zile, fie în zile consecutive), în perioada 02.12.2015-28.01.2016;

3. acţiunile de şantajare satisfac condiţia *unităţii de conţinut*, întrucât întrunesc cerinţele legale ale variantei agravate a infracţiunii de şantaj fie că aceasta se raportează la forma de bază propriu-zisă, fie la forma de bază asimilată, fiind îndreptate împotriva aceluiaşi obiect juridic. Omogenitatea juridică a acţiunilor infracţionale comise de inculpat nu este afectată întrucât, aşa cum am arătat anterior, *infracţiunea de şantaj în forma de bază (propriu-zisă şi asimilată) constituie o infracţiune cu conţinut alternativ*, iar modalităţile alternative de comitere sunt echivalente din punct de vedere juridic;

4. inculpatul M.R.F. a acţionat *în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale determinate*, deoarece la momentul luării hotărârii de a o şantaja pe persoana vătămată H.D. acesta avea atât reprezentarea ansamblului acţiunilor pe care urmează să le întreprindă, cât şi a faptului că acestea vor fi realizate secvenţial. Din probele administrate Curtea constată că rezoluţia infracţională în temeiul căreia inculpatul M.R.F. a acţionat a fost anterioară primei acţiuni de şantaj, că aceasta s-a menţinut în perioada 02.12.2015-28.01.2016 şi că inculpatul a acţionat prin modalităţi relativ similare împotriva aceleiaşi victime, la intervale scurte de timp, urmărind aceleaşi scopuri *(C.A. Oradea, secţia penală, decizia nr. 50/2018, nepublicată)*.

Instanţa de apel a făcut o încadrare juridică necorespunzătoare, prin reţinerea formei continuate a infracţiunii de şantaj în condiţiile în care infracţiunea este o infracţiune comisivă ce presupune o restrângere a libertăţii psihice a persoanei şi se consumă în momentul în care s-a produs acţiunea de constrângere a voinţei victimei, în vederea satisfacerii pretenţiilor făptuitorului. În ipoteza în care făptuitorul a constrâns victima prin acte repetate, există o singură infracţiune de şantaj *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 964/2009, www.scj.ro)*.

3.8. Pedeapsa

- pentru forma tip: închisoarea de la 1 la 5 ani;
- pentru forma asimilată: închisoarea de la 1 la 5 ani;
- pentru varianta agravată: închisoarea de la 2 la 7 ani.

§4. Hărţuirea

4.1. Noţiune

- în conţinutul art. 208 NCP sunt reglementate în alineate diferite **două infracţiuni distincte, infracţiunea de hărţuire fiind una cu conţinuturi alternative**[1]:

---

[1] Revenim asupra opiniei exprimate în ediţiile anterioare în care reţineam că incriminarea de la art. 208 alin. (2) NCP constituie *variantă alternativă atenuată*. În acest sens, a se vedea *D. Niţu*, Unele consideraţii privind infracţiunea de hărţuire introdusă de noul Cod penal, în C.D.P. nr. 1/2011, p. 135 în care autorul arată că „infracţiunea de hărţuire, aşa cum este ea reglementată în noua legislaţie penală este una cu conţinuturi alternative, cu alte cuvinte sub aceeaşi denumire marginală şi în cuprinsul aceluiaşi text de incriminare sunt reglementate două infracţiuni distincte, fiecare cu specificul său, conexe doar [illegible]

a. în fapta celui care, în mod repetat, urmăreşte, fără drept sau fără un interes legitim, o persoană ori îi supraveghează locuinţa, locul de muncă sau alte locuri frecventate de către aceasta, cauzându-i astfel o stare de temere [art. 208 alin. (1) NCP]; este astfel stipulată o formă specială a ameninţării care produce o stare de temere realizată prin urmărirea repetată a victimei ori prin supravegherea locuinţei, locului de muncă ori a altor locuri frecventate de aceasta;

b. efectuarea de apeluri telefonice sau comunicări prin mijloace de transmitere la distanţă, care, prin frecvenţă sau conţinut, îi cauzează o temere unei persoane [art. 208 alin. (2) NCP];

- în situaţia în care se comite atât infracţiunea prevăzută de art. 208 alin. (1) NCP, cât şi infracţiunea prevăzută de art. 208 alin. (2) NCP se va reţine existenţa unui concurs real de infracţiuni;

- infracţiune de hărţuire nu se confundă cu infracţiunea de hărţuire sexuală prevăzută de art. 223 NCP (infracţiune contra libertăţii şi integrităţii sexuale care se poate comite numai în cadrul relaţiilor de muncă ori a unor relaţii similare celor de muncă) şi nici cu cea de folosire abuzivă a funcţiei în scop sexual prevăzută de art. 299 NCP (infracţiune de serviciu);

- acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate; termenul de formulare a plângerii prealabile curge de la data consumării infracţiunii, iar nu de la momentul epuizării acesteia.

4.2. Obiectul infracţiunii

a) obiectul juridic principal: relaţiile sociale referitoare la libertatea psihică a persoanei fizice;

b) obiectul material: nu are.

---

sprijinul soluţiei noastre, aducem următoarele argumente: în primul rând, legiuitorul s-a inspirat după mai multe modele din dreptul comparat, importând – ne place nouă să credem – elementele pozitive din fiecare sistem în parte: hărţuirea clasică din dreptul norvegian sau britanic, respectiv utilizarea abuzivă şi şicanatoare a diverselor mijloacelor de transmitere sau comunicare la distanţă din dreptul francez şi eleveţian. Două infracţiuni distincte, în sistemele legale la care am făcut referire în secţiunile precedente. În al doilea rând, un alt element care ne susţine opinia sunt pedepsele diferite prevăzute pentru cele două infracţiuni, neputând considera că primul alineat constituie o formă agravantă pentru cel de-al doilea (o modalitate de sistematizare a textului care nu este folosită de legiuitorul român). În fine, fiind în prezenţa unei infracţiuni cu conţinuturi alternative, în realitate art. 208 NCP reglementează două infracţiuni distincte, reglementate generic sub denumirea de „hărţuire", şi anume *stalking*-ul, respectiv utilizarea abuzivă a telefonului sau a altor asemenea mijloace de comunicare sau transmitere la distanţă. În consecinţă, în măsura în care în acelaşi caz vom avea întrunite elementele de la fiecare alineat, credem că soluţia firească va fi reţinerea unui concurs de infracţiuni".

În sensul că varianta prevăzută de art. 208 alin. (2) NCP constituie o variantă specială, iar nu o variantă asimilată sau atenuată a infracţiunii, a se vedea *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 435. Acelaşi autor arată că „dacă, faţă de aceeaşi victimă, se realizează atât modalităţi ale elementului material ce sunt incluse în varianta tip, cât şi modalităţi ale elementului material specifice variantei speciale, se va reţine o singură infracţiune de hărţuire, cu raportare la ambele variante".

4.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- pot avea calitatea de subiecți activi nemijlociți ai infracțiunii și soțul sau fostul soț al persoanei vătămate, ori rudele apropiate ale acesteia;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul, instigarea sau complicitatea.

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică în viață.

- nu prezintă importanță vârsta sau sexul subiectului pasiv al infracțiunii; *în esență, incriminarea hărțuirii în NCP a fost efectul cazurilor apărute în practică în care diferite persoane – în special femei – erau așteptate și urmărite pe stradă sau în alte locuri publice, ori sunt tracasate prin intermediul unor mesaje telefonice sau similare, toate acestea fiind de natură a crea o stare de temere sau de îngrijorare;*

- nu poate fi subiect pasiv o persoană juridică;

- atât infracțiunea prevăzută de art. 208 alin. (1) NCP, cât și infracțiunea prevăzută de art. 208 alin. (2) NCP *sunt infracțiuni de obicei*, fiind necesară întrunirea cerinței unității de subiect pasiv, astfel că numai actele efectuate împotriva aceluiași subiect pasiv vor fi evaluate la reținerea caracterului repetat al faptei;

- pluralitatea de subiecți pasivi atrage reținerea unui concurs de infracțiuni.

4.4. Infracțiunea prevăzută de art. 208 alin. (1) NCP

4.4.1. Latura obiectivă

a) elementul material: art. 208 alin. (1) NCP prevede *două variante alternative* ale elementului material al formei de bază a infracțiunii constând doar în acte comisive (*infracțiune cu conținut alternativ*):

(i) urmărirea unei persoane, în mod repetat, fără drept sau fără un interes legitim;

- urmărirea se poate realiza atât în locuri publice, cât și în diferite spații private (de pildă, în restaurante în timpul în care persoana vătămată se află într-un separeu);

- urmărirea trebuie să aibă ***caracter repetat***, un singur act nefiind suficient pentru reținerea infracțiunii de hărțuire, chiar dacă încă de la sesizarea primului act, victima s-a aflat sub o stare de temere; caracterul repetat al acțiunii infracționale conduce la concluzia că infracțiunea de hărțuire este o *infracțiune de obicei*;

- pentru a se reține caracterul penal al faptei trebuie procedat la o analiză *in concreto* a actelor de executare omogene pentru a se determina, față de particularitățile fiecărei cauze, dacă a fost comis un număr suficient de acte care să releve obișnuința;

- legea prevede două *cerințe esențiale* ale elementului material, respectiv urmărirea să fie efectuată ***fără drept sau fără un interes legitim (public sau privat)***; de pildă, nu se va putea reține comiterea infracțiunii de hărțuire în ipoteza în care organele de urmărire penală dispun în condițiile legii efectuarea unui filaj cu privire la anumite persoane suspectate de implicare în activități infracționale dacă fapta comisă are o

bază legală sau urmăreşte un interes legitim se va reţine existenţa unei cauze care înlătură tipicitatea obiectivă, iar nu a cauzei justificative prevăzute de art. 21 NCP.

(ii) supravegherea locuinţei, locului de muncă ori a altor locuri frecventate de o persoană, în mod repetat, fără drept sau fără un interes legitim.

- supravegherea poate avea loc prin orice mijloace (vizuală, prin intermediul diferitelor echipamente tehnice etc.); spre deosebire de urmărire, în cazul supravegherii făptuitorul se plasează într-o anumită locaţie din care observă activităţile subiectului pasiv;

- supravegherea trebuie să aibă ***caracter repetat***, un singur act nefiind suficient pentru reţinerea infracţiunii de hărţuire; caracterul repetat al acţiunii infracţionale conduce la concluzia că infracţiunea de hărţuire este o *infracţiune de obicei*;

- pentru a se reţine caracterul penal al faptei trebuie procedat la o analiză *in concreto* a actelor de executare omogene pentru a se determina, faţă de particularităţile fiecărei cauze, dacă a fost comis un număr suficient de acte care să releve obişnuinţa;

- în cazul în care sunt realizate ambele modalităţi alternative ale infracţiunii prevăzute de art. 208 alin. (1) NCP, se poate reţine întrunirea cerinţei caracterului repetat din structura infracţiunii de obicei, nefiind afectată omogenitatea juridică;

- legea prevede două *cerinţe esenţiale* ale elementului material, respectiv supravegherea să fie efectuată ***fără drept sau fără un interes legitim (public sau privat)***;

- persoana vătămată trebuie să conştientizeze faptul că este urmărită sau supravegheată, pentru că numai astfel se produce urmarea imediată a infracţiunii de hărţuire, care este o infracţiune de pericol concret;

- dacă sunt realizate ambele forme alternative ale elementului material al formei de bază a infracţiunii, se va reţine existenţa unei infracţiuni unice simple, iar nu a unui concurs de infracţiuni ori o infracţiune continuată;

- în situaţia în care pe lângă supravegherea repetată a locuinţei persoanei vătămate făptuitorul fotografiază, captează ori înregistrează, fără drept, imagini ale persoanei aflate în locuinţă se poate reţine concursul între infracţiunea de hărţuire şi cea de violarea vieţii private (art. 226 NCP), dacă persoana vătămată a observat că este supravegheată; în cazul în care, datorită mijloacelor sau tehnicilor folosite persoana vătămată nu a observat supravegherea, se va reţine numai comiterea infracţiunii de violarea vieţii private (art. 226 NCP);

- poate fi reţinută în concurs real cu infracţiunea de hărţuire sexuală.

b) urmarea imediată: starea de pericol creată la adresa libertăţii psihice a victimei; încălcarea libertăţii psihice cauzează o stare de temere cu privire la existenţa unui pericol viitor (de pildă, crearea unui climat de insecuritate care perturbă viaţa privată a victimei);

c) legătura de cauzalitate:

- trebuie dovedită existenţa unei legături de cauzalitate între actele de hărţuire şi starea de temere efectiv creată (*infracţiune de pericol concret*[1]).

---

[1] În sensul că infracţiunea ar fi una de rezultat, a se vedea *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 436.

4.4.2. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă[1]; având în vedere că infracțiunea este una de obicei și este incriminată numai atunci când este comisă cu intenție, este necesar să se rețină și existența unei rezoluții infracționale unice, chiar dacă aceasta are caracter generic.

Fapta inculpatului M.R.F., care la diferite intervale de timp, în perioada 2.12.2015-28.01.2016, a urmărit-o, în mod repetat și fără un interes legitim pe persoana vătămată H.D. atât la domiciliu, cât și la locul de muncă al acesteia și a procedat la supravegherea în mod repetat și fără un interes legitim a acestor locuri este tipică, întrunind atât sub aspect obiectiv, cât și subiectiv elementele constitutive ale infracțiunii de hărțuire, prevăzute de art. 208 alin. (1) NCP. Elementul material al laturii obiective constă atât în urmărirea repetată și fără un interes legitim a persoanei vătămate, atât la domiciliu, cât și la locul de muncă al acesteia, cât și în supravegherea în mod repetat și fără un interes legitim a acestor locuri. Actele de executare comise de inculpatul M.R.F. au avut caracter repetat fiind săvârșite la diferite intervale de timp, în perioada 2.12.2015-28.01.2016, nu au fost efectuate în temeiul vreunui drept sau a unui interes legitim public sau privat și au fost îndreptate împotriva aceluiași subiect pasiv, persoana vătămată H.D. Actele de executare comise de inculpat sunt omogene juridic, constituind modalități alternative de comitere a infracțiunii prevăzute de art. 208 alin. (1) NCP. Urmarea imediată constă în încălcarea libertății psihice a persoanei vătămate, căreia i-a fost cauzată o stare de temere. Astfel, din raportul psihologic întocmit de către psihologul M.I.C. rezultă că persoana vătămată a prezentat un indice sever de depresie, stare de anxietate, personalitate modificată, funcționare deficitară la nivel cognitiv, afectiv și social datorită situației conflictuale create după încheierea unei relații de concubinaj. Între elementul material și urmarea imediată a fost probată existența unei legături de cauzalitate, acțiunile inculpatului conducând atât la lezarea libertății psihice a persoanei vătămate, cât și la crearea unei stări de temere, care a avut drept repercusiuni desfășurarea deficitară a activităților uzuale și crearea unui deficit de menținere a relațiilor și performanțelor la locul de muncă, astfel cum rezultă și din raportul psihologic depus la dosarul de urmărire penală. Sub aspectul laturii subiective inculpatul a comis fapta cu intenție în modalitatea prevăzută de art. 16 alin. (3) lit. a) NCP, întrucât a prevăzut și urmărit ca acțiunile sale să producă o vătămare a libertății morale și o stare de temere persoanei vătămate (intenție directă). Unitatea de manifestare de voință a inculpatului M.R.F. este evidentă, acesta luând o rezoluție generică de a hărțui persoana vătămată în perioada 2.12.2015-28.01.2016. Curtea opinează că modalitatea concretă de comitere a infracțiunii de hărțuire de către inculpatul M.R.F. într-un interval de timp de aproximativ două luni în cadrul căruia actele de hărțuire au avut caracter de continuitate, face ca infracțiunea de obicei a hărțuirii să nu poate fi considerată că a fost comisă în formă continuată. Astfel, Curtea reține că față de natura relațiilor existente anterior între inculpat și persoana vătămată și de modul în care acesta a receptat întreruperea relației de concubinaj, infracțiunea de hărțuire s-a consumat după comiterea celui de-al treilea

[1] În același sens, a se vedea *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 436.

act de urmărire/supraveghere, deoarece raportat la particularitățile cauzei, din acel moment se poate discerne existența unui număr suficient de acte de executare care relevă obișnuința și se poate reține producerea urmăririi imediate a infracțiunii. Infracțiunea de șantaj s-a epuizat la data comiterii ultimului act de executare *(C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 50/2018, nepublicată).*

4.5. Infracțiunea prevăzută de art. 208 alin. (2) NCP

4.5.1. Latura obiectivă

a) elementul material: ***efectuarea de apeluri telefonice*** (fie prin intermediul rețelelor de telefonie fixă, fie prin cele mobile, inclusiv atunci când conținutul apelului se regăsește în căsuța vocală a celui apelat) ***sau comunicări prin mijloace de transmitere la distanță*** [e-mail, rețele de socializare (de exemplu, facebook, linkedin etc.), SMS, MMS etc.], care, *prin frecvență* sau conținut, îi cauzează o temere victimei (infracțiune comisivă);

- este necesar ca efectuarea apelurilor sau a comunicărilor ***să fie repetată***[1], iar conținutul acestora să nu constea într-o amenințare sau un șantaj, caz în care vor fi reținute numai aceste infracțiuni;

- fapta nu este tipică dacă este realizat un sigur act de executare; caracterul repetat al acțiunii infracționale conduce la concluzia că infracțiunea de hărțuire este o *infracțiune de obicei*;

- pentru a se reține caracterul penal al faptei trebuie procedat la o analiză *in concreto* a actelor de executare omogene pentru a se determina, față de particularitățile fiecărei cauze, dacă a fost comis un număr suficient de acte care să releve obișnuința;

- starea de panică este creată fie de frecvența apelurilor telefonice sau a comunicărilor (de pildă, primirea în mai multe zile consecutive în timpul serii de apeluri telefonice de la același număr de telefon fără ca apelantul să spună ceva), fie de conținutul lor (primirea de mai multe ori pe zi a unor sms-uri cu caracter injurios de la același număr de telefon);

- infracțiunea de hărțuire în această variantă are ***caracter subsidiar*** altor infracțiuni, putând fi reținută numai dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă (de pildă, atunci când se poate reține existența infracțiunii de amenințare sau șantaj);

- poate fi reținută în concurs real cu infracțiunea de hărțuire sexuală.

Curtea opinează că ***în mod nelegal*** prima instanță a apreciat că *trebuie reținute în concurs real infracțiunea de amenințare prevăzută de art. 206 alin. (1) NCP* [constând în fapta inculpatului M.R.V. care, în perioada 02.12.2015-28.01.2016, prin numeroase mesaje prin aplicația WhatsApp, prin mesaje telefonice SMS, apeluri telefonice sau prin viu grai, a amenințat-o pe persoana vătămată H.D. cu acte de violență, cu moartea, cu distrugerea apartamentului, care au fost de natură să-i creeze o profundă stare de temere] *cu infracțiunea de*

---

[1] Referirea legiuitorului la *frecvența* comunicărilor indică în mod indubitabil necesitatea caracterului repetat al acestora.

hărţuire prevăzută de art. 208 alin. (2) NCP [constând în faptele inculpatului M.R.V. care, în perioada 02.12.2015-28.01.2016 a trimis numeroase mesaje SMS (sute de mesaje) şi apeluri telefonice de pe diferite numere de telefon, atât persoanei vătămate H.D., cât şi membrilor familiei acesteia, toate aceste acţiuni, inclusiv prin frecvenţă şi conţinutul apelurilor şi mesajelor telefonice, fiind de natură să-i mentină persoanei vătămate starea de temere deja insuflată]. Curtea constată faptul că în cadrul apelurilor telefonice şi a celorlalte tipuri de comunicări efectuate de inculpat mesajul de ameninţare a fost explicit şi s-a referit la comiterea unor infracţiuni şi a unor fapte păgubitoare. Curtea consideră că există un concurs aparent de calificări în forma calificărilor alternative între infracţiunea de ameninţare, prevăzută de art. 206 alin. (1) NCP şi infracţiunea de hărţuire, prevăzută de art. 208 alin. (2) NCP, deoarece conţinutul constitutiv al infracţiunii mai grave de ameninţare pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de la 3 luni la un an, alternativ cu pedeapsa ameuzii *îl exclude* pe cel al infracţiunii mai uşoare de hărţuire pentru care legea prevede pedeapsa de la o lună sau trei luni sau amenda şi există o cauză de subsidiaritate prevăzută de teza finală a art. 208 alin. (2) NCP („dacă fapta nu constituie o infracţiune mai gravă"). Prin urmare, în condiţiile în cauză s-a constatat că prin apelurile telefonice efectuate în mod repetat de inculpatul M.R.V. s-au realizat şi actele de ameninţare, Curtea consideră că trebuie reţinută numai această din urmă infracţiune, nu un concurs de infracţiuni între ameninţare şi hărţuire *(C.A. Oradea, secţia penală, decizia nr. 50/2018, nepublicată)*.

b) urmarea imediată: starea de pericol creată la adresa libertăţii psihice a victimei; încălcarea libertăţii psihice cauzează o stare de temere cu privire la existenţa unui pericol viitor;

c) legătura de cauzalitate: trebuie dovedită existenţa unei legături de cauzalitate între actele de hărţuire şi starea de pericol creată *(infracţiune de pericol concret)*.

4.5.2. Latura subiectivă

- se comite ***cu intenţie directă sau indirectă***; având în vedere că infracţiunea este una de obicei incriminată numai atunci când este comisă cu intenţie, este necesar să se reţină şi existenţa unei rezoluţii infracţionale unice, chiar dacă aceasta are caracter generic;

- în cazul în care persoana care efectuează apelurile telefonice/comunicările repetate nu a prevăzut şi urmărit/acceptat hărţuirea persoanei vătămate şi nici crearea unei stări de temere, ci rezolvarea altor chestiuni justificate, nu se va putea reţine comiterea infracţiunii de hărţuire prevăzute de art. 208 alin. (2) NCP (de pildă, nu se va reţine comiterea infracţiunii de hărţuire în ipoteza în care unul dintre soţii aflaţi în procesul de divorţ apelează în mod repetat pe celălalt fie pentru a-l convinge să renunţe la divorţ în scopul continuării căsniciei, fie pentru a ajunge la o soluţionare amiabilă a divorţului; tot astfel, fapta nu este tipică dacă persoana căreia i s-a încredinţat spre creştere şi educare copilul îl apelează în mod repetat pe debitorul pensiei de întreţinere pentru a-i solicita plata pensiei restante punându-i în vedere că, în caz contrar, va formula plângere penală pentru comiterea infracţiunii de abandon de familie); ca excepţie, este posibilă totuşi, în funcţie de particularităţile concrete ale cauzei, reţinerea infracţiunii

de hărţuire în cazul în care persoana vătămată şi-a manifestat în mod explicit dorinţa de a nu mai fi contactată/deranjată şi, în ciuda acestui aspect, făptuitorul a continuat să o apeleze/transmită comunicări care prezintă caracterul unor acte de hărţuire.

4.6. Formele infracţiunii

- actele de pregătire sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- tentativa nu este posibilă, fiind o infracţiune de obicei;

- infracţiunea se consumă în momentul în care, după efectuarea actelor de executare repetate, este relevată existenţa obişnuinţei şi se produce în concret starea de pericol pentru libertatea psihică a persoanei;

- infracţiunea se epuizează o dată cu realizarea ultimului act de executare.

Infracţiunea de hărţuire prevăzută de art. 208 NCP este o infracţiune cu conţinuturi alternative în cadrul căreia legiuitorul a reglementat în mod distinct două infracţiuni de obicei de sine stătătoare respectiv:

- la art. 208 alin. (1) NCP – ***urmărirea*** în mod repetat, fără drept sau fără un interes legitim a persoanei vătămate, respectiv ***supravegherea*** în mod repetat, fără drept sau fără un interes legitim a locuinţei, locului de muncă sau a altor locuri frecventate de către persoana vătămată; această infracţiune are un conţinut alternativ *deoarece cele două modalităţi ale elementului material prevăzute lege sunt echivalente din perspectiva semnificaţiei penale*. Forma unităţii legale a infracţiunii de obicei rezultă din *prevederea explicită în lege a caracterului repetat al actelor de executare*, astfel că fiecare act de executare privit individual nu este tipic, având natura unui ilicit civil. Prin urmare, pentru stabilirea momentului consumării infracţiunii trebuie determinată în concret existenţa obişnuinţei prin analiza actelor de executare omogene comise în oricare dintre modalităţile alternative prevăzute de lege (urmărire şi/sau supraveghere), la diferite intervale de timp, de aceeaşi persoană, împotriva aceluiaşi subiect pasiv şi în baza aceleiaşi manifestări de voinţă;

- la art. 208 alin. (2) NCP – ***efectuarea de apeluri telefonice sau comunicări*** prin mijloace de transmitere la distanţă, care, *prin frecvenţă* sau conţinut, îi cauzează o temere unei persoane. Forma unităţii legale a infracţiunii de obicei rezultă în mod implicit din referirea legiuitorului la frecvenţa actelor de executare, astfel că fiecare act privit individual nu este tipic, având natura unui ilicit civil. Prin urmare, şi în acest caz, pentru stabilirea momentului consumării infracţiunii trebuie determinată în concret existenţa obişnuinţei prin analiza actelor de executare omogene comise la diferite intervale de timp, de aceeaşi persoană, împotriva aceluiaşi subiect pasiv şi în baza aceleiaşi manifestări de voinţă.

Faţă de natura juridică de infracţiune cu conţinuturi alternative a infracţiunii de hărţuire, comiterea de aceeaşi persoană în acelaşi loc şi într-un interval scurt de timp sau la intervale diferite de timp a unor fapte care îmbracă atât forma infracţiunii prevăzute de art. 208 alin. (1) NCP (indiferent de modalităţile alternative de comitere), cât şi pe cea a infracţiunii prevăzute de art. 208 alin. (2) NCP, conduce la reţinerea unui pluralităţi de acţiuni infracţionale eterogene, iar nu a

unei singure acţiuni şi a mai multor acte de executare omogene. Prin urmare, în această ipoteză se va constata existenţa concursului de infracţiuni (formă a pluralităţii de infracţiuni), iar nu a unei unităţi naturale de infracţiune faţă de lipsa omogenităţii materiale şi juridice ori a unei unităţi legale sub forma infracţiunii continuate faţă de lipsa omogenităţii juridice *(C.A. Oradea, secţia penală, decizia nr. 50/2018, nepublicată).*

- fiind o infracţiune de obicei, aceasta este, în principiu, incompatibilă cu săvârşirea în formă continuată[1].

4.7. Pedeapsa

- pentru forma prevăzută de art. 208 alin. (1) NCP: închisoarea de la 3 la 6 luni sau cu amendă (120-240 zile-amendă);

- pentru forma prevăzută de art. 208 alin. (2) NCP: închisoarea de la 1 lună la 3 luni[2] sau cu amendă (120-240 zile-amendă), dacă fapta nu constituie o infracţiune mai gravă.

Secţiunea a 7-a. Traficul şi exploatarea persoanelor vulnerabile

§1. Traficul de persoane

1.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea unei persoane în scopul exploatării acesteia, săvârşită: a) prin constrângere, răpire, inducere în eroare sau abuz de autoritate; b) profitând de imposibilitatea de a se apăra sau de a-şi exprima voinţa ori de starea de vădită vulnerabilitate a acelei persoane; c) prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase în schimbul consimţământului persoanei care are autoritate asupra acelei persoane [art. 210 alin. (1) NCP];

- constituie *variantă agravată* a infracţiunii comiterea traficului de persoane de către *un funcţionar public aflat în exercitiul atribuţiilor de serviciu* [art. 210 alin. (2) NCP].

---

[1] Ca excepţie, în doctrină (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. II, p. 59) s-a admis posibilitatea reţinerii formei continuate a infracţiunii de obicei în cazul în care în ansamblul actelor ce constituie infracţiunea de obicei se pot contura grupe de acte, separate în timp, fiecare dintre ele fiind în măsură să probeze obişnuinţa. Astfel a fost propus ca exemplu de infracţiune de obicei comisă în formă continuată hărţuirea în modalitatea prevăzută de art. 208 alin. (1) NCP atunci când autorul urmăreşte victima o perioadă, face o pauză pe perioada vacanţei de iarnă (când fiecare pleacă în localitatea de domiciliu) şi reia activitatea infracţională odată cu reînceperea cursurilor.

[2] La această variantă a infracţiunii sunt reglementate cele mai mici limite de pedeapsă din Codul penal.

Din definiția traficului de persoane, cuprinsă în Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, rezultă și formele în care se concretizează această infracțiune în raport de caracteristicile persoanelor traficate și traficante, de scopul urmărit și interesul vizat, de natura cauzelor ce au generat fenomenul, de implicațiile sociale, dar și de specificul valorilor sociale lezate (drepturile omului). Astfel:

1. *privit din punctul de vedere al drepturilor omului*, traficul de persoane include sclavia, munca forțată, violența, abuzul de încredere, agresiunea fizică și psihică a persoanei, fiind pe deplin justificată aprecierea că traficul de ființe umane este o formă a sclaviei la început de mileniu;

2. *sub aspect economic*, traficul presupune interese financiare (profituri uriașe), rețele regionale și internaționale, circulația ilicită a banilor (spălarea banilor care provin din trafic și pe baza cărora se realizează activitatea de traficare);

3. *din punctul de vedere al originii fenomenului*, factorii care generează și susțin traficul sunt sărăcia accentuată a victimelor, nivelul educațional scăzut, neîncrederea în sine, eșecurile în viață;

4. *din perspectiva valorilor sociale lezate*, persoanele traficate sunt reduse la condiția de „marfă", sunt dezumanizate treptat, fiindu-le lezate sentimentele cele mai profunde, trauma suferită marcându-le întreaga evoluție viitoare;

5. *din punctul de vedere al implicațiilor sociale*, datorită creșterii alarmante din ultimii ani, traficul de persoane devine un fenomen național și transnațional, fiind favorizat de procesul general al globalizării și de utilizarea tehnologiilor moderne;

6. *prin prisma scopului vizat*, traficul presupune profituri uriașe pentru traficanți, inclusiv în cazul traficului în scop de muncă forțată. Din perspectiva victimelor, traficul de persoane poate fi clasificat prin natura actelor abuzive exercitate asupra lor și care vizează, printre altele: aspectul social (abuz psihologic, fizic, supravegherea pentru împiedicarea deplasării ori liberei circulații a victimelor, lipsa puterii de decizie, lipsa accesului la servicii medicale); aspectul juridic (deposedarea de acte identitate, posedarea și utilizarea de acte false, amenințările cu predarea la poliție); aspectul economic (împovărarea cu datorii, neplată, reținerea unor plăți nejustificate) *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1389/2010, www.legalis.ro)*.

1.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic principal: relațiile sociale referitoare la dreptul la libertatea de voință și acțiune proprii fiecărei persoane care sunt incompatibile cu orice acte de exploatare;

b) obiectul material: corpul persoanei victimă a traficului de persoane în măsura în care este vizat prin fapta tipică.

1.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- în ipoteza în care subiectul activ nemijlocit este *un funcționar public aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu se va reține varianta agravată a infracțiunii*;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul, instigarea sau complicitatea[1];

- coautoratul și complicitatea concomitentă vor putea atrage reținerea și a circumstanței agravante prevăzute de art. 77 lit. a) NCP.

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică majoră în viață.

- dacă victima infracțiunii este minoră, se va reține comiterea infracțiunii de trafic de minori;

- în ipoteza în care sunt traficate atât persoane minore, cât și persoane majore, infracțiunea de trafic de minori se va reține în concurs cu infracțiunea de trafic de persoane[2];

- pluralitatea de subiecți pasivi atrage, în principiu, reținerea unui concurs de infracțiuni; având în vedere că unicitatea subiectului pasiv nu mai constituie o condiție pentru reținerea unității legale în forma infracțiunii continuate în urma DCC nr. 368/2017 (M.Of. nr. 566 din 17 iulie 2017), s-ar putea considera că se poate reține raționamentul instanței supreme din recursul în interesul Legii nr. 49/2007 (M.Of. nr. 775 din 15 noiembrie 2017) *în care s-a apreciat că în ipoteza în care traficul de persoane este comis asupra mai multor subiecți pasivi, în aceleași condiții de loc și de timp, se va reține o infracțiune unică, în formă continuată, iar nu mai multe infracțiuni aflate în concurs*[3]; cred că eroarea instanței supreme în evaluarea formei de unitate de infracțiune (cauzată de neobservarea faptului că în cazul infracțiunii continuate este necesar să existe o *pluralitate de acțiuni sau inacțiuni infracționale comise la diferite intervale de timp*) ar putea fi îndreptată pe cale pretoriană, în sensul reținerii nu a unei pluralități de acțiuni infracționale, ci a unei singure acțiuni infracționale (proces execuțional unic), care alături de omogenitatea juridică și de unitatea spațio-temporală să conducă la reținerea *unei unități naturale colective, iar nu a unei unități legale de infracțiune*.

---

[1] În mod întemeiat s-a reținut în literatura de specialitate (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 241) că în cazul infracțiunii de trafic de persoane complicele trebuie să cunoască faptul că acțiunea de recrutare la care înțelege să ajute se face în scopul exploatării ulterioare a victimei, întrucât pentru a se reține participația penală, complicele trebuie să cunoască nu doar elementele de tipicitate obiectivă ale faptei autorului, ci și elementele care califică intenția autorului (mobil, scop special).

[2] *G.C. Zaharia*, Traficul de persoane, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 106.

[3] Această soluție fusese recunoscută încă din anul 2007 în condițiile C.pen. din 1969, prin decizia pronunțată de instanța supremă în recurs în interesul legii nr. 49/2007, în condițiile în care potrivit Codului penal anterior unicitatea subiectului pasiv nu constituie o condiție a infracțiunii continuate.

1.4. Latura obiectivă

a) elementul material: art. 210 alin. (1) NCP prevede *cinci modalități alternative* de comitere a infracțiunii de trafic de persoane[1]:

1. *recrutarea* – racolarea directă sau indirectă, prin orice mijloace a victimelor în vederea exploatării;

2. *transportarea* – deplasarea victimei cu orice mijloace de transport la locul unde urmează să fie exploatate din țară sau din străinătate;

3. *transferarea* – relocarea victimei de la un traficant la alt traficant, ca obiect al unei tranzacții sau înțelegeri între aceștia; în concret un traficant renunță la autoritatea sa asupra unei victime în vederea trecerii acesteia sub autoritatea altui traficant;

4. *adăpostirea* – cazarea victimei într-o locuință sau într-un alt amplasament ori găzduirea acesteia; noțiunea de adăpostire acoperă noțiunile de cazare și găzduire prevăzute în fostul art. 12 din Legea nr. 678/2001 armonizând dispozițiile legislației interne cu cele ale *Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15 noiembrie 2000*;

5. *primirea* – preluarea victimei de către un traficant de la alt traficant în vederea exploatării; astfel, victima intră sub autoritatea unui alt traficant de persoane;

- se va reține comiterea unei singure infracțiuni de trafic de persoane chiar dacă sunt comise una sau mai multe dintre modalitățile alternative;

---

[1] Potrivit Ordinului ministrului justiției nr. 2353/2008: „Fenomenul traficului de persoane trebuie analizat din perspectiva următoarelor aspecte:

Acțiunile:

- *Recrutarea* poate fi materializată în propunerea care se face victimei în faza inițială a procesului de traficare. Această propunere, de obicei, se dovedește a fi în final o promisiune falsă, fie legată de obiectul sau natura muncii, destinația călătoriei victimei, condițiile în care se va afla, va fi ținută ori va munci sau de locul desfășurării activității. Recrutarea poate fi realizată de către una sau mai multe persoane fizice ori juridice, în mod direct sau prin intermediul unui anunț, prin intermediul mass-mediei sau al internetului, utilizându-se una ori mai multe dintre mijloacele enumerate mai jos.

- *Transportarea* implică deplasarea victimei de către traficanți (intermediari san transportatori) din locul de origine sau de unde a avut loc recrutarea către locul de destinație, unde va avea loc exploatarea. Nu este obligatoriu ca transportarea să fie realizată peste frontiera de stat.

- *Transferarea sau vânzarea* poate avea loc în situația în care victima este dată de către recrutor unui intermediar pentru transportare și/sau mai departe persoanei fizice sau juridice pentru exploatare. Transferarea poate fi însoțită de plata unei sume de bani, bunuri materiale sau de altă natură. Totodată, sunt și cazuri când transferul și/sau vânzarea sunt realizate de către persoana fizică sau juridică care a exploatat prima dată victima, aceasta fiind transferată și/sau vândută unei alte persoane/grupări care o va exploata în continuare.

- *Adăpostirea sau cazarea* poate fi realizată de către recrutor, intermediari sau persoana fizică ori juridică care exploatează victima, aceasta putând fi ținută într-o locuință, hotel, spații improvizate etc.

- *Primirea persoanei* sau persoanelor destinate obiectului exploatării are loc în contextul transferului sau al vânzării".

Elementul material al infracțiunii de trafic de persoane se realizează printr-una sau mai multe dintre acțiunile prevăzute ca modalități alternative, acțiuni care trebuie să fie efectuate în scopul exploatării victimei: **1.** *recrutarea* constă în atragerea victimei spre a fi exploatată în vederea obținerii de profit; **2.** *transportarea* presupune deplasarea victimei dintr-un loc în altul, fie în interiorul statului de origine, fie din statul de origine al victimei în statul de destinație, ceea ce presupune – cel mai adesea – trecerea uneia sau mai multor linii de frontieră; **3.** *transferarea* constă în transmiterea victimei de la un traficant la altul, atunci când este vândută pur și simplu ca o marfă, inițial fără ca ea să știe, sau face obiectul unei alte tranzacții încheiate între traficanți (de exemplu, schimbul); **4.** *cazarea* presupune instalarea unei persoane temporar într-o locuință ori într-un alt amplasament având această destinație, iar găzduirea constă în primirea unei persoane într-o locuință și adăpostirea vremelnică a acesteia; **5.** *primirea* presupune preluarea victimei de către un traficant, de la unul la altul, ca urmare a unei tranzacții intervenite între cei doi. Fiecare dintre aceste acțiuni este suficientă pentru realizarea elementului material al infracțiunii de trafic de persoane, atât în variantele tip, cât și în cele agravate *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1389/2010, www.legalis.ro)*.

Recrutarea, ca modalitate alternativă prin care are loc traficarea, constă în atragerea victimei spre a fi exploatată în vederea obținerii de profit. Or, modul de acțiune al inculpatei, constând în abordarea victimelor în diverse localuri, fără a avea anterior relații de prietenie sau amiciție cu acestea, și de a le propune să meargă în străinătate pentru a munci, precizându-le că este posibil să întrețină și relații sexuale pentru obținerea de bani, oferindu-le ajutor, inclusiv material, în acest scop, se circumscrie cu prisosință în conținutul noțiunii de „recrutare" în accepțiunea textului de lege. Totodată, s-a arătat că însăși activitatea desfășurată de către inculpată vine în sprijinul argumentației invocate, în sensul că acțiunea de recrutare implică un proces complex, câtă vreme demersurile și eforturile întreprinse de aceasta nu au avut finalitatea urmărită față de victima L.S., care a refuzat, în mod constant, să dea curs ofertelor făcute de către inculpată. Dar, chiar și în acest context, activitatea desfășurată de către inculpata Ţ. se circumscrie conținutului constitutiv al infracțiunii de trafic de persoane, câtă vreme chiar dacă acțiunile care compun elementul material al laturii obiective au ca finalitate subiectivă scopul exploatării persoanei, scop care trebuie să existe în momentul săvârșirii faptei, acesta nu trebuie să și fie efectiv realizat *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1773/2008, www.legalis.ro)*.

Probele dosarului confirmă că inculpatul R.N. *a cazat* în locuința sa pe persoana vătămată în scopul exploatării, prin practicarea prostituției, înlesnindu-i această activitate, prin aducerea clienților și a obținut foloase materiale, percepând personal banii pentru actele sexuale pe care G.M. le întreținea cu clienții. Astfel, persoana vătămată a arătat că a fost luată din Gara de Nord de 3 indivizi care au vândut-o ulterior inculpatului R.N. (zis I.T.), că acesta i-a spus că va fi concubina lui R., fiul său, în vârstă de 17 ani și că se va prostitua pentru el cu diverși clienți, se coroborează cu declarațiile martorilor I.I. și T.M., care la

rândul lor, au sesizat organele de poliție că într-unul din imobilele din B-dul Pieptănari, unde s-au dus pentru a întreține raporturi sexuale au fost abordați de o fată, pe nume M., care le-a spus că este ținută în acel imobil fără voia ei, în scopul de a se prostitua, precum și cu procesul-verbal de percheziție a imobilului, încheiat la data de 25 martie 2004 de către organele de poliție. Aceste probe se coroborează, de altfel, și cu cele arătate de inculpat în declarațiile sale care, deși nu recunoaște faptul că îi aducea clienți persoanei vătămate, a precizat însă că M. era foarte cuminte, nu ieșea din casă și nici din curte, când avea nevoie de ceva ieșea el însuși din curte și-i cumpăra sau că aceasta ieșea la cumpărături, însoțită de membrii ai familiei T. Or, obligarea persoanei vătămate de a sta în casă, aducerea clienților de către inculpat pentru practicarea prostituției, luarea de către acesta a banilor obținuți în urma practicării prostituției constituie o constrângere a voinței persoanei vătămate *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 440/2006, www.legalis.ro)*.

- ***cerințe esențiale alternative:*** indiferent de modalitatea alternativă fapta este tipică ***doar în cazul în care este comisă prin una sau mai multe dintre următoarele modalități:***

(i) prin constrângere, răpire, inducere în eroare sau abuz de autoritate;

- *constrângerea: NCP prevede noțiunea generică de constrângere, spre deosebire de vechea incriminare care făcea referire numai la amenințare sau violențe; prin urmare, constrângerea victimei se va putea realiza fie prin amenințare, violență, fie prin orice ale mijloace de constrângere fizică sau psihică (de pildă, sustragerea documentelor de identitate sau a pașaportului, administrarea unor substanțe halucinogene, lipsirea de hrană etc.); în această modalitate infracțiunea de trafic de persoane absoarbe infracțiunea de amenințare sau pe cea de loviri sau alte violențe;*

- *răpirea* presupune lipsirea de libertate a unei persoane care este mutată dintr-un loc în alt loc; în această modalitate infracțiunea de lipsire de libertate este absorbită în infracțiunea de trafic de persoane;

- *inducerea în eroare* implică înșelarea, fraudarea victimelor; în mod întemeiat s-a arătat în doctrină[1] că în această modalitate infracțiunea de trafic de persoane nu este o infracțiune complexă întrucât poate exista trafic de persoane prin inducere în eroare, fără să fie necesar să existe și o infracțiune de înșelăciune (absorbită);

- *abuzul de autoritate* presupune exercitarea abuzivă a influenței de fapt sau a autorității de drept pe care traficantul o avea asupra victimei.

Fapta inculpatei C.N. de a o însoți pe numita R.I. în Spania, unde prin amenințări împreună cu ceilalți inculpați, au obligat-o a se prostitua în beneficiul lor, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de persoane *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2087/2010, www.legalis.ro)*.

În speță, s-a dovedit că acțiunile convergente săvârșite de cei trei coinculpați au fost subsumate obținerii de venituri ilicite din practicarea prostituției,

---

[1] *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 440.

prin vicierea consimțământului celor patru victime, induse în eroare asupra condițiilor în care vor lucra, profitându-se de dificultățile materiale în care se aflau de lipsa de informație și instrucție. Mai mult, victimelor le-a fost limitată libertatea de acțiune și voință prin reținerea pașaportului, fiind obligate la racolarea clienților după un anumit program, exercitându-se asupra lor amenințări și violențe. S-a probat, prin urmare, activitatea de constrângere desfășurată de inculpați asupra victimelor, astfel că în mod corect s-a stabilit întrunirea elementelor constitutive ale infracțiunii de trafic de persoane *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2087/2010, www.legalis.ro).*

Referitor la activitatea infracțională a inculpatului P. s-a reținut, în mod corect, că victimele au fost recrutate și cazate în localul său, cu promisiunea mincinoasă că vor avea un loc de muncă pe baza unui contract legal încheiat, că vor primi un salariu fix și un comision pentru ca, ulterior, să fie obligate la practicarea prostituției, constrângerea realizându-se prin amenințare, acte de violență și supraveghere *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 4239/2009, www.legalis.ro).*

Principala modalitate de recrutare a constat în racolarea potențialelor victime, prin atragerea lor, ca urmare a prezentării unor realizări de succes ale altor persoane ajunse la muncă în Coreea de Sud, făcută fie direct de către inculpată, fie indirect, prin cunoștințe ale victimelor, care erau abia întoarse din străinătate, impresie pe care a creat-o prin mistificarea realității și pe care a amplificat-o și prin aceea că, de fiecare dată, la ușa apartamentului său erau cozi formate din mai multe persoane ce așteptau să discute cu inculpata în același scop, al plecării în Seul pentru a munci în condiții avantajoase (cu contracte de muncă bine plătite, având cazare asigurată și 3 mese gratuite pe zi) *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 4001/2008, www.legalis.ro).*

În examinarea conținutului infracțiunii de trafic de persoane rezultă că înșelăciunea este o infracțiune mijloc pentru săvârșirea infracțiunii scop, respectiv traficul de persoane prin exploatarea prin muncă, majoritatea persoanelor vătămate nu aveau loc de muncă în momentul recrutării, erau lipsite de venituri și aveau în întreținere copii minori, amăgirea victimelor fiind amplificată și prin aceea că inculpata le-a asigurat transportul până în Italia *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3414/2008, www.legalis.ro).*

(ii) profitând de imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința ori de starea de vădită vulnerabilitate a acelei persoane;

- imposibilitatea victimei de a se apăra ori de a-și exprima voința ori starea de vulnerabilitate a victimei trebuie să fie preexistentă, făptuitorul profitând de această stare.

(iii) prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase în schimbul consimțământului persoanei care are autoritate asupra acelei persoane.

- *oferirea* de bani sau alte foloase presupune ca bunurile oferite să fie înfățișate persoanei care are autoritatea asupra victimei în vederea obținerii consimțământului

acesteia la exploatarea victimei; nu prezintă importanță pentru săvârșirea infracțiunii dacă oferta este acceptată sau nu;

- *darea* presupune remiterea efectivă a banilor sau a altor foloase, precum și primirea acestora direct sau indirect de către persoana care are autoritatea asupra victimei în vederea obținerii consimțământului acesteia la exploatarea victimei;

- *primirea* presupune remiterea directă sau indirectă de bani sau alte foloase persoanei care are autoritatea asupra victimei în vederea obținerii consimțământului acesteia la exploatarea victimei; în cazul în care anterior primirii făptuitorul acceptase promisiunea de primire a unor astfel de bunuri, fapta se consumă la momentul acceptării;

- *acceptarea promisiunii* de bani sau alte foloase presupune acordul expres sau tacit (dar neîndoielnic) al persoanei care are autoritatea asupra victimei; se poate realiza atât direct, cât și indirect;

- existența consimțământului victimei la traficare *nu constituie o cauză justificativă*, nefiind de natură să înlăture caracterul penal al faptei[1].

Recrutarea, transportarea în străinătate și cazarea mai multor persoane, prin amenințare, violență și alte forme de constrângere, în scopul exploatării prin obligarea acestora să săvârșească infracțiuni de furt de bunuri, valorificate de către inculpați, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de persoane, obligarea victimelor să săvârșească infracțiuni de furt de bunuri constituind o formă de exploatare *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1940/2011, www.legalis.ro)*.

Recrutarea, transportarea și cazarea mai multor persoane prin înșelăciune cu privire la obținerea unor locuri de muncă, în scopul exploatării victimelor prin obligarea la practicarea prostituției, săvârșită la diferite intervale de timp, în realizarea aceleiași rezoluții infracționale, de către doi inculpați împreună, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de persoane *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3206/2009, www.legalis.ro)*.

Fapta inculpaților de a recruta, transporta și caza victime majore, în aceleași condiții de loc și de timp, prin înșelăciune, obligându-le la practicarea prostituției și însușindu-și sume de bani provenite din practicarea prostituției de către victime fără acordul acestora, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii unice de trafic de persoane în forma continuată *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2191/2008, www.legalis.ro)*.

---

[1] În această privință în literatura juridică (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 404) s-a arătat că „limită suplimentară privind incidența consimțământului victimei este impusă, la fel ca în cazul stării de necesitate, de *principiul demnității umane*. Așa se face, spre exemplu, că, potrivit art. 210 alin. (3) și art. 211 alin. (3) NCP, consimțământul persoanei, victimă a traficului, nu constituie cauză justificativă. Într-adevăr, prin specificul ei, infracțiunea de trafic de persoane presupune transformarea individului, indiferent dacă este major sau minor, într-un obiect destinat exploatării, ceea ce este incompatibil cu principiul demnității umane".

Fapta de a recruta, transporta, caza și primi persoane pentru a fi angajate în străinătate, în schimbul unor sume de bani, de către făptuitori care nu au calitatea de agenți de ocupare a forței de muncă în străinătate, prin înșelăciune cu privire la condițiile de muncă, salarizare, sănătate și securitate, în scopul exploatării lor prin executarea unei munci cu încălcarea normelor privind aceste condiții și fără încheierea unor contracte legale de muncă, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de persoane *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3361/2008, www.legalis.ro)*.

Constituie trafic de persoane recrutarea lor în vederea executării unor munci cu încălcarea normelor legale privind condițiile de muncă, salarizare, sănătate și securitate, prin transportarea acestora în străinătate, neplata muncii, lipsirea de cazare și de hrană corespunzătoarea, confiscarea pașapoartelor și abandonarea lor fără resurse *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2680/2005, www.legalis.ro)*.

b) urmarea imediată: starea de pericol creată la adresa libertății a victimei prin traficarea acesteia în scopul exploatării;

- în cazul în care în urma traficului se produce și o vătămare a integrității corporale sau decesul victimei traficate se va reține concursul de infracțiuni între infracțiunea de trafic de persoane și cea contra vieții sau integrității corporale (de pildă, vătămare corporală din culpă, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte etc.).

c) legătura de cauzalitate: rezultă *ex re*.

1.5. Latura subiectivă

- intenția directă, deoarece fapta trebuie comisă *în scopul exploatării victimei*[1];

- în principiu, configurația conținutului constitutiv al infracțiunii pare să excludă comiterea acesteia cu intenție repentină;

- potrivit art. 182 NCP, prin ***exploatarea unei persoane*** se înțelege:

a) supunerea la executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii, în mod forțat;

b) ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire;

c) obligarea la practicarea prostituției, la manifestări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice sau la alte forme de exploatare sexuală;

d) obligarea la practicarea cerșetoriei;

e) prelevarea de organe, țesuturi sau celule de origine umană, în mod ilegal.

---

[1] În urma modificării art. 16 al.n. (3) lit. a) teza a II-a NCP, ori de câte ori norma de incriminare prevede necesitatea existenței unui scop special pentru comiterea infracțiunii în forma de bază sau ca element al variantei agravate a infracțiunii, fapta va fi tipică numai dacă este comisă cu intenție directă.

- nu este necesar ca scopul special să fie atins;

- deşi se remarcă faptul că în definiția dată de art. 182 lit. a) NCP prin *exploatare* nu se mai înțelege şi executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii *„cu încălcarea normelor legale privind condițiile de muncă, salarizare, sănătate şi securitate"*, aceasta nu echivalează cu intervenția unei legi de dezincriminare în cazurile în care scopul urmărit de făptuitor a fost acela de a supune o persoană la prestarea unei munci în mod forțat, în condiții de aservire (munca la care este supus având un caracter injust, opresiv) pe care prestatorul muncii nu le-ar fi agreat în ipoteza în care ar fi avut deplina libertate de a-şi exprima libertate de voință.

Executarea muncii s-a făcut în mod forțat, deoarece persoanelor vătămate le-au fost prezentate condiții de muncă şi salariu care nu existau în realitate, fiindu-le ascuns faptul că documentele de călătorie urmau să le fie reținute de angajator, ceea ce s-a şi întâmplat, motiv pentru care victimele au fost lipsite de libertatea de mişcare pe teritoriul statului ceh, neputându-se întoarce în țară şi nici părăsi localitatea unde fuseseră duse să muncească, neavând posibilitatea de a realiza un contact direct cu locuitorii oraşelor în care lucrau, din cauza necunoaşterii limbii cehe, supravegherii continue exercitate asupra lor şi duratei, de peste 12 ore pe zi, în care erau obligate să lucreze în condiții grele. Totodată, pe parcursul şederii în Cehia, persoanele vătămate au fost cazate în condiții improprii, fiind nevoite să-şi achite din resurse proprii cazarea şi alimentația zilnică, necesară subzistenței. Or, având în vedere aceste aspecte, precum şi împrejurarea că în schimbul fiecărei persoane vătămate astfel „angajate" inculpații au primit suma de câte 125 euro, faptele reținute în sarcina acestora reprezintă exploatarea unei persoane prin executarea unei munci în mod forțat. Traficul de persoane sau traficul de minori, comis în scopul exploatării victimei prin supunerea la executarea unei munci în mod forțat în condițiile anterior descrise, este prevăzut de legea penală în dispozițiile art. 210 NCP ori, după caz, în dispozițiile art. 211 NCP, nefiind dezincriminat *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 76/RC din 26 februarie 2015, www.scj.ro)*.

Infracțiunile de trafic de persoane au ca element subiectiv intenția directă, calificată prin scop, care trebuie să existe în momentul săvârşirii faptei, dar care nu trebuie să fie şi efectiv realizat. Traficantul are reprezentarea caracterului ilicit al actelor sale în realizarea cărora se implică în mod conştient şi prevede consecințele lor, urmărind totodată producerea acestora *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1389/2010, www.legalis.ro)*.

1.6. Varianta agravată

- constituie *variantă agravată* a infracțiunii comiterea traficului de persoane de către ***un funcționar public aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu*** *[art. 210 alin. (2) NCP]; această variantă agravată a traficului de persoane absoarbe abuzul în serviciu (art. 297 NCP)*;

- se va reține forma de bază a infracțiunii dacă fapta este comisă de funcționarul public în timpul cât nu exercita atribuțiile de serviciu (de pildă, traficul de persoane comis de un polițist în timpul său liber).

1.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- tentativa este posibilă și incriminată;

- infracțiunea se consumă în momentul în care se realizează fapta tipică;

- în doctrină[1] s-a arătat că în afara modalității recrutării, celelalte modalități ale elementului material (transportarea, transferarea, adăpostirea și primirea) presupun o prelungire în timp, ceea ce face ca, în aceste cazuri, infracțiunea să aibă formă continuă și, deci, un moment al epuizării;

- poate fi comisă în formă continuată, caz în care se epuizează după comiterea ultimului act de executare.

1.8. Pedeapsa

- pentru forma de bază închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;

- pentru varianta agravată: închisoarea de la 5 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

§2. Traficul de minori

2.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea unui minor, în scopul exploatării acestuia [art. 211 alin. (1) NCP];

- constituie *variante agravate* ale infracțiunii comiterea traficului de minori:

a) *prin constrângere, răpire, inducere în eroare sau abuz de autoritate ori profitând de imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința ori de starea de vădită vulnerabilitate a acelei persoane prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase în schimbul consimțământului persoanei care are autoritate asupra acelei persoane;*

b) *de către un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu;*

c) *care a pus în pericol viața minorului;*

d) *de un membru de familie al minorului;*

e) *de către o persoană în a cărei îngrijire, ocrotire, educare, pază sau tratament se afla minorul, ori de o persoană care a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului.*

2.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic principal: relațiile sociale referitoare la dreptul la libertatea de voință și acțiune proprii fiecărei persoane minore împotriva oricăror acte de exploatare;

b) obiectul material: corpul minorului victimă a traficului.

---

[1] *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 440.

2.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- autorul trebuie să cunoască că victima traficată este minoră sau să își fi putut da seama de starea de minoritate a victimei;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul, instigarea sau complicitatea;

- coautoratul și complicitatea concomitentă vor putea atrage reținerea și a circumstanței agravante prevăzute de art. 77 lit. a) NCP.

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică minor în viață.

- în ipoteza în care sunt traficate atât persoane minore, cât și persoane majore, infracțiunea de trafic de minori se va reține în concurs cu infracțiunea de trafic de persoane[1];

- pluralitatea de subiecți pasivi atrage, în principiu, reținerea unui concurs de infracțiuni; având în vedere că unicitatea subiectului pasiv nu mai constituie o condiție pentru reținerea unității legale în forma infracțiunii continuate în urma DCC nr. 368/2017, s-ar putea considera că se poate reține raționamentul instanței supreme din recursul în interesul legii nr. 49/2007 în care s-a apreciat că în ipoteza în care traficul de persoane este comis asupra mai multor subiecți pasivi, *în aceleași condiții de loc și de timp, se va reține o infracțiune unică, în formă continuată, iar nu mai multe infracțiuni aflate în concurs*; cred însă că eroarea instanței supreme în evaluarea formei de unitate de infracțiune ar putea fi îndreptată pe cale pretoriană, în sensul reținerii nu a unei pluralități de acțiuni infracționale, ci a unei singure acțiuni infracționale (proces executional unic), care alături de omogenitatea juridică și de unitatea spațio-temporală să conducă la reținerea unei unități naturale colective, iar nu a unei unități legale de infracțiune.

2.4. Latura obiectivă

a) elementul material: art. 211 alin. (1) NCP prevede ***cinci modalități alternative*** de comitere a infracțiunii de trafic de minori:

1. *recrutarea* – racolarea directă sau indirectă, prin orice mijloace a victimelor în vederea exploatării;

2. *transportarea* – deplasarea victimei cu orice mijloace de transport la locul unde urmează să fie exploatate din țară sau din străinătate;

3. *transferarea* – relocarea victimei de la un traficant la alt traficant, ca obiect al unei tranzacții sau înțelegeri între aceștia; în concret, un traficant renunță la autoritatea sa asupra unei victime în vederea trecerii acesteia sub autoritatea altui traficant;

4. *adăpostirea* – cazarea victimei într-o locuință sau într-un alt amplasament ori găzduirea acesteia; noțiunea de adăpostire acoperă noțiunile de cazare și găzduire prevăzute în fostul art. 12 din Legea nr. 678/2001 armonizând dispozițiile legislației

---

[1] *G.C. Zaharia*, Traficul de persoane, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 106.

interne cu cele ale *Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15 noiembrie 2000*;

5. ***primirea*** – preluarea victimei de către un traficant de la alt traficant în vederea exploatării; astfel, victima intră sub autoritatea unui alt traficant de persoane.

- se va reține comiterea unei singure infracțiuni de trafic de minori chiar dacă sunt comise una sau mai multe dintre modalitățile alternative;

- spre deosebire de infracțiunea de trafic de persoane, în cazul infracțiunii de trafic de minori în forma tip nu prezintă importanță modalitatea în care a fost realizat traficul (legea neimpunând cerințe esențiale alternative), acesta putând fi comis prin orice mijloace; dacă fapta este comisă în modalitățile prevăzute de art. 210 alin. (1) NCP se va reține varianta agravată a infracțiunii;

- existența consimțământului victimei minore la traficare nu constituie o cauză justificativă, nefiind de natură să înlăture caracterul penal al faptei.

În speță, s-a dovedită că acțiunile convergente săvârșite de cei trei coinculpați au fost subsumate obținerii de venituri ilicite din practicarea prostituției, prin vicierea consimțământului celor patru victime, induse în eroare asupra condițiilor în care vor lucra, profitându-se de dificultățile materiale în care se aflau de lipsa de informație și instrucție. Mai mult, victimelor le-a fost limitată libertatea de acțiune și voință prin reținerea pașaportului, fiind obligate la racolarea clienților după un anumit program, exercitându-se asupra lor amenințări și violențe. S-a probat, prin urmare, activitatea de constrângere desfășurată de inculpați asupra victimelor, astfel că în mod corect s-a stabilit incidența dispozițiilor referitoare la traficul de minori. De altfel, în cazul victimei persoană minoră, consimțământul chiar liber exprimat nu are nicio relevanță pentru existența infracțiunii dat fiind că textul nu o cere *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2226/2009, www.legalis.ro)*.

b) urmarea imediată: starea de pericol creată la adresa libertății victimei minore prin traficarea acesteia în scopul exploatării;

- în cazul în care în urma traficului se produce și o vătămare a integrității corporale sau decesul victimei traficate, se va reține concursul de infracțiuni între infracțiunea de trafic de minori și cea contra vieții sau integrității corporale (de pildă, vătămare corporală din culpă, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte etc.).

c) legătura de cauzalitate: trebuie să existe legătură de cauzalitate între actele de traficare și starea de pericol creată.

2.5. Latura subiectivă

- intenția directă, deoarece fapta trebuie comisă ***în scopul exploatării victimei minore***[1];

---

[1] În urma modificării art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP, ori de câte ori norma de incriminare prevede necesitatea existenței unui scop special pentru comiterea infracțiunii în

- în principiu, configurația conținutului constitutiv al infracțiunii pare să excludă comiterea acesteia cu intenție repentină;

- potrivit art. 182 NCP, prin ***exploatarea unei persoane*** se înțelege:

a) supunerea la executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii, în mod forțat;

b) ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire;

c) obligarea la practicarea prostituției, la manifestări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice sau la alte forme de exploatare sexuală;

d) obligarea la practicarea cerșetoriei;

e) prelevarea de organe, țesuturi sau celule de origine umană, în mod ilegal.

- nu este necesar ca scopul special să fie atins.

2.6. Variante agravate

- în urma modificării operate prin O.U.G. nr. 18/2016 în vederea transpunerii Directivei 2011/93 a Parlamentului European și a Consiliului privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile, de abrogare a Deciziei-cadru 2004/68/JAI vor constitui variante agravate ale infracțiunii:

a) traficul de minori săvârșit în condițiile art. 210 alin. (1) NCP;

- este necesară comiterea traficului de minori în modalitățile prevăzute la infracțiunea de trafic de persoane în art. 210 alin. (1) NCP *prin constrângere, răpire, inducere în eroare sau abuz de autoritate ori profitând de imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința ori de starea de vădită vulnerabilitate a acelei persoane prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase în schimbul consimțământului persoanei care are autoritate asupra acelei persoane.*

b) traficul de minori săvârșit de către un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu;

- această variantă agravată a traficului de persoane absoarbe abuzul în serviciu (art. 297 NCP);

- se va reține forma de bază a infracțiunii dacă fapta este comisă de funcționarul public în timpul cât nu exercita atribuțiile de serviciu (de pildă, traficul de minori comis de un polițist în timpul său liber);

c) traficul de minori care a pus în pericol viața minorului;

- punerea în pericol a vieții victimei minore se produce praeterintenționat din cauza modului sau locului în care este traficată;

- nu se va reține această variantă agravată dacă a fost afectată doar sănătatea sau integritatea corporală a victimei, caz în care forma de bază a traficului de minori va fi reținută în concurs cu infracțiunea de loviri sau alte violențe prevăzută de art. 193

---

forma de bază sau ca element al variantei agravate a infracțiunii, fapta va fi tipică numai dacă este comisă cu intenție directă.

alin. (2) NCP, respectiv, după caz, cu vătămarea corporală prevăzută de art. 194 alin. (1) lit. a)-e) NCP.

d) traficul de minori săvârșit de un membru de familie al minorului;

- subiectul activ nemijlocit și subiectul pasiv al infracțiunii este o persoană care are calitatea de membru de familie conform art. 177 NCP;

- este necesar ca făptuitorul să cunoască la momentul comiterii faptei calitatea de membru de familie a victimei;

- în ipoteza în care victima infracțiunii este soțul făptuitorului, este necesar să existe o căsătorie valabil încheiată și în ființă la momentul săvârșirii faptei; în cazul soților aflați în divorț, se va reține varianta agravată, atât timp cât fapta a fost comisă înainte de rămânerea definitivă a hotărârii de divorț sau înainte de emiterea certificatului de divorț de către ofițerul de stare civilă sau de notarul public (în cazul divorțului prin acordul soților pe cale administrativă sau prin procedură notarială);

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare sau complicitate; este necesar ca participantul să aibă calitatea de membru de familie la momentul comiterii faptei. În cazul în care un coautor are calitatea de membru de familie, iar celălalt nu, se va reține varianta agravată numai în sarcina celui care are calitatea de membru de familie. Dacă numai autorul are calitatea de membru de familie, nu și instigatorul sau complicele, aceștia din urmă vor răspunde numai pentru complicitate/instigare la forma de bază a infracțiunii în vreme ce autorul va răspunde pentru varianta agravată; în ipoteza în care numai instigatorul sau complicele are calitatea de membru de familie, nu și autorul, acesta din urmă va răspunde pentru forma de bază a infracțiunii în vreme ce instigatorul/complicele va răspunde pentru varianta agravată.

e) traficul de minori săvârșit de către o persoană în a cărei îngrijire, ocrotire, educare, pază sau tratament se afla minorul, ori de o persoană care a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului.

- *îngrijirea* făptuitorului: persoanele care se ocupă de îngrijirea victimei indiferent de forma în care sunt angajați;

- *ocrotirea* făptuitorului: tutorele, curatorul, părintele natural sau cel care a adoptat victima;

- *educarea* făptuitorului: profesor;

- *paza* făptuitorului: persoanele care au atribuția de a asigura paza celor privați de libertate în executarea unei pedepse, măsuri educative privative de libertate sau a unei măsuri de siguranță;

- *tratamentul* făptuitorului: doctor, asistent medical, terapeut etc.;

- autorul poate fi și o persoană (indiferent de sex) care are autoritate ori influență (de fapt sau de drept) asupra minorului și care abuzează de acest ascendent sau de încrederea pe care i-o acordă minorul; raporturile de autoritate pot îmbrăcă orice formă (de pildă, autoritatea socială sau religioasă) și oferă posibilitatea unei persoane să controleze, să sancționeze sau să recompenseze material sau emoțional minorul;

- este necesar ca autorul să aibă efectiv una dintre calitățile enumerate mai sus, varianta agravată neputând fi reținută în cazul în care autorul pretinde în mod nereal că deține această calitate, iar apoi are loc traficul de persoane.

2.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- tentativa este posibilă și incriminată;

- infracțiunea se consumă în momentul în care se realizează fapta tipică;

- în doctrină[1] s-a arătat că în afara modalității recrutării, celelalte modalități ale elementului material (transportarea, transferarea, adăpostirea și primirea) presupun o prelungire în timp, ceea ce face ca în aceste cazuri infracțiunea să aibă formă continuă și, deci, un moment al epuizării;

- poate fi comisă în formă continuată caz în care se epuizează după comiterea ultimului act de executare.

2.8. Pedeapsa

- pentru forma de bază: închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;

- pentru varianta agravată: închisoarea de la 5 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;

- termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă de la data la care acesta a devenit major; dacă minorul a decedat înainte de împlinirea majoratului, termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă de la data decesului.

§3. Proxenetismul

3.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în determinarea sau înlesnirea practicării prostituției ori obținerea de foloase patrimoniale de pe urma practicării prostituției de către una sau mai multe persoane [art. 213 alin. (1) NCP];

- constituie *variante agravate* ale infracțiunii de proxenetism determinarea la începerea sau continuarea practicării prostituției *prin constrângere* sau comiterea faptei *față de un minor*;

- spre deosebire de C.pen. din 1969, NCP a suprimat, înlocuit sau a completat diverși termeni în scopul realizării unei incriminări previzibile și clare, după cum urmează:

1. termenul de „îndemn" a fost înlocuit cu „determinare", ceea ce înseamnă o acțiune mai precisă și mai restrânsă;

2. s-a făcut precizarea naturii folosului urmărit care trebuie sa fie de ordin patrimonial;

---

[1] *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 440.

3. a fost înlăturată sintagma „un alt caracter grav" din alin. (3) al art. 329 C.pen. din 1969, întrucât avea un înţeles imprecis şi susceptibil de interpretări;

4. varianta normativă a recrutării unei persoane pentru prostituţie [art. 329 alin. (2) C.pen. din 1969] a fost înlăturată, deoarece se regăseşte în modalitatea determinării practicării prostituţiei.

3.2. Obiectul infracţiunii

a) **obiectul juridic special:** relaţiile sociale referitoare la bunele moravuri din cadrul relaţiilor de convieţuire socială şi de asigurare licită a mijloacelor de existenţă, libertatea sexuală, demnitatea şi integritatea corporală a persoanei;

- prin **decizia nr. 20/HP/2016**[1], instanţa supremă a reţinut că valoarea socială ocrotită prin incriminarea faptei de proxenetism conform art. 213 din NCP este libertatea persoanei, iar titularul acesteia este chiar persoana „exploatată", care devine astfel subiect pasiv al infracţiunii[2]; consider că această evaluare este corectă cu privire la ipotezele incriminate care presupun un act de „exploatare" nu şi în cazul în care fapta este comisă în modalitatea determinării sau înlesnirii practicării prostituţiei, când practicarea prostituţiei este liber consimţită şi nu se poate decela vreo formă de constrângere;

b) **obiectul material:** corpul persoanei care practică prostituţia, când fapta este comisă prin constrângere.

3.3. Subiecţii infracţiunii

a) **subiectul activ:** autor poate fi orice persoană (necircumstanţiat) care are capacitate penală;

- participaţia penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare sau complicitate;

- nu se va reţine calitatea de instigator a prostituatei şi care solicită unei persoane să îi înlesnească practicarea prostituţiei, determinându-l pe acesta din urma să comită infracţiunea de proxenetism în această modalitate[3];

b) **subiectul pasiv:** faţă de considerentele deciziei Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie nr. **20/HP/2016** consider că în cazul formei de bază *subiectul pasiv* este statul; ori de

---

[1] M.Of. nr. 927 din 17 noiembrie 2016.

[2] Prin DCC nr. 874/2015 (M.Of. nr. 170 din 7 martie 2016) s-a reţinut că: „pornind de la grupul de infracţiuni în cadrul căruia a fost inclusă fapta de proxenetism în noul Cod penal, obiectul juridic principal al acestei infracţiuni constă în relaţiile sociale referitoare la atributele fundamentale ale persoanei, relaţii care presupun procurarea mijloacelor de existenţă prin muncă, în condiţii de respect pentru regulile de morală şi de asigurare a demnităţii umane, cu excluderea oricăror acte de dobândire a unor foloase patrimoniale din practicarea prostituţiei de către o altă persoană".

[3] În acest sens în literatura juridică (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. II, p. 222) s-a arătat că „că nu va fi sancţionat intervenientul necesar a cărui protecţie o urmăreşte norma de incriminare, chiar şi în situaţia în care el este cel care instigă la comiterea infracţiunii. Persoana respectivă nu face parte din sfera destinatarilor normei menite să o protejeze, astfel că nu se poate spune că, prin acţiunea sa, ea ar încălca respectiva normă".

câte ori se reţine vreo formă de exploatare a persoanei care practică prostituţia instanţa supremă a arătat că subiectul pasiv principal al acestei infracţiuni este persoana „exploatată";

- prin decizia nr. **20/HP/2016**, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a considerat că:

(i) ori de câte ori infracţiunea de proxenetism, *în varianta înlesnirii practicării prostituţiei*, se săvârşeşte asupra unei singure persoane vătămate majore sau minore, se va reţine ***o singură infracţiune*** de proxenetism prevăzută de art. 213 alin. (1) NCP, respectiv de art. 213 alin. (3) NCP, după caz;

(ii) în cazul în care infracţiunea de proxenetism, *în varianta înlesnirii practicării prostituţiei*, se săvârşeşte asupra a două sau mai multe persoane vătămate majore, *„în aceeaşi împrejurare"*, se va reţiue ***o singură infracţiune*** de proxenetism, prevăzută de art. 213 alin. (1) NCP, *în formă simplă*;

(iii) în cazul în care infracţiunea de proxenetism, *în varianta înlesnirii practicării prostituţiei*, se săvârşeşte asupra a două sau mai multe persoane vătămate minore, în „aceeaşi împrejurare", se va reţine ***o singură infracţiune*** de proxenetism, prevăzută de art. 213 alin. (3) NCP, *în formă simplă*;

(iv) în cazul în care infracţiunea de proxenetism, în varianta înlesnirii practicării prostituţiei, se săvârşeşte asupra a două sau mai multe persoane vătămate majore şi minore, în „aceeaşi împrejurare", se va reţine ***o singură infracţiune*** de proxenetism, prevăzută de art. 213 alin. (1) şi (3) NCP, *în formă simplă;*

(v) în cazul în care infracţiunea de proxenetism, în varianta *înlesnirii practicării prostituţiei*, se săvârşeşte de către o persoană asupra aceloraşi persoane vătămate majore şi/sau minore, *prin acte repetate, în realizarea aceleiaşi rezoluţii infracţionale*, se va reţine ***o singură infracţiune*** de proxenetism prevăzută de art. 213 alin. (1), art. 213 alin. (3) sau art. 213 alin. (1) şi (3) NCP, după caz, în formă continuată, conform art. 35 alin. (1) NCP;

(vi) ori de câte ori infracţiunea de proxenetism, în varianta înlesnirii practicării prostituţiei, se săvârşeşte asupra a două sau mai multe persoane vătămate majore şi/sau minore, *fără legătură între* ele, se va reţine ***un concurs de infracţiuni***, prevăzut de art. 213 alin. (1), art. 213 alin. (3) sau art. 213 alin. (1) şi (3) NCP, după caz, cu reţinerea dispoziţiilor art. 38 alin. (1) NCP.

- aprecierea instanţei supreme cu privire la existenţa concursului de infracţiuni *(vi)* a fost realizată anterior DCC nr. 368/2017, când unitatea de subiect pasiv constituia o condiţie pentru reţinerea infracţiunii continuate, avându-se în vedere şi faptul că la acel moment nu se putea reţine o infracţiune unică de proxenetism în toate cazurile în care o persoană săvârşeşte acte de executare tipice acestei infracţiuni faţă de mai multe persoane, ci doar atunci când există o anumită legătură între acestea, dată de timpul, locul, modalităţile concrete de săvârşire etc.; faţă de efectele DCC nr. 368/2017, pluralitatea de subiecţi pasivi nu mai atrage în mod automat la reţinerea unui concurs de infracţiuni, chiar dacă între persoanele vătămate nu există o legătură, ceea ce conduce la concluzia că şi în acest caz, în ipoteza în care se reţine unitatea de subiect activ, de rezoluţie infracţională şi de conţinut se poate reţine forma continuată a infracţiunii.

3.4. Latura obiectivă

a) **elementul material:** determinarea sau înlesnirea practicării prostituției ori obținerea de foloase patrimoniale de pe urma practicării prostituției de către una sau mai multe persoane;

- ***determinarea (instigarea) la practicarea prostituției*** presupune convingerea unei persoane la practicarea prostituției sau începerea practicării prostituției sau atragerea persoanelor cu scopul ca acestea să intre în slujba celui care organizează practicarea prostituției, fie în țară, fie în străinătate; fapta nu este tipică dacă se reține un simplu îndemn la practicarea prostituției care nu a avut ca efect determinarea persoanei vătămate; nu prezintă importanță pentru reținerea tipicității faptei dacă persoana instigată a și practicat efectiv acte de prostituție, fapta consumându-se în momentul determinării;

- ***înlesnirea practicării prostituției*** reprezintă facilitarea practicării prostituției; fapta este tipică chiar dacă se realizează printr-un singur act de înlesnire, realizat prin orice mijloace;

- chiar dacă infracțiunea de prostituție prevăzută de art. 328 C.pen. din 1969 a fost dezincriminată, NCP a considerat că anumite acte de participație la comiterea acesteia sub forma instigării sau a complicității (anterioare sau concomitente) se impun a fi incriminate autonom față de gravitatea lor semnificativ mai mare decât activitatea autorului; astfel, suntem în prezența incriminării autonome a unor acte de participare la comiterea unei fapte care actualmente nu este prevăzută de legea penală;

- ***tragerea de foloase patrimoniale de pe urma practicării prostituției*** presupune obținerea de bani sau alte foloase materiale direct sau indirect din activitatea de prostituție; prin urmare, obținerea unor foloase nepatrimoniale de pe urma practicării prostituției nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de proxenetism;

- potrivit art. 213 alin. (4) NCP, prin ***practicarea prostituției*** se înțelege întreținerea de acte sexuale cu diferite persoane în scopul obținerii de foloase patrimoniale pentru sine sau pentru altul; nu se va reține practicarea prostituției în sensul legii penale dacă actele sexuale sunt întreținute cu aceeași persoană, chiar în scopul obținerii de foloase patrimoniale, sau dacă este întreținut un singur act sexual în vederea obținerii de foloase patrimoniale, ori în ipoteza în care actele sexuale întreținute cu diferite persoane nu sunt întreținute în scopul obținerii de foloase patrimoniale, ci nepatrimoniale (de pildă, informații etc.).

În situația în care inculpatul a săvârșit faptele de a recruta, de a îndemna și de a înlesni practicarea prostituției de către mai multe părți vătămate, oferindu-le acestora cazare, căutându-le clienți și luând bani pentru relațiile sexuale practicate de ele în diferite perioade de timp, trebuie reținute în concurs mai multe infracțiuni de proxenetism. Faptul că de fiecare dată inculpatul a profitat de anumite condiții prielnice, a conceput și realizat distinct fiecare faptă, precum și perioadele relativ mari dintre ele sunt argumente care impun concluzia că fiecare dintre acestea prezintă conținutul unei infracțiuni distincte, putându-se aprecia că a acționat pe baza unei hotărâri autonome, luate în mod spontan și reînnoite când a avut prilejul *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 4379/2004, www.legalis.ro).*

Criteriul de distincție între infracțiunea de trafic de persoane și aceea de proxenetism constă în obiectul juridic generic diferit al acestor infracțiuni, adică în valoarea socială diferită protejată de legiuitor prin textele incriminatorii ale celor două legi. În acest sens, în timp ce valoarea socială apărată în cazul traficului de persoane este dreptul la libertatea de voință și acțiune proprii fiecărei persoane, în vreme ce valoarea socială protegată prin reglementarea infracțiunii de proxenetism rezidă tocmai în bunele moravuri din cadrul relațiilor de convieţuire socială şi de asigurare licită a mijloacelor de existență *(I.C.C.J., Secțiile Unite, Decizia nr. 16/2007, www.scj.ro)*.

Varianta-tip a infracţiunii reia varianta-tip a incriminării cu aceeaşi denumire marginală din art. 329 C.pen. 1969, cu unele modificări de ordin semantic realizate prin utilizarea unor termeni şi sintagme noi, şi anume „determinarea" în loc de „îndemnul", „obţinerea de foloase patrimoniale" în loc de „tragerea de foloase", „una sau mai multe persoane" în loc de „o persoană" (cu referire la practicarea prostituţiei). Acţiunea de determinare reprezintă, în fapt, o instigare, în sensul art. 47 NCP , iar acţiunea de „înlesnire" constituie, la rândul ei, o modalitate a complicităţii, potrivit art. 48 NCP, cu diferenţa majoră faţă de vechea reglementare că fapta determinată sau înlesnită, şi anume prostituţia – care era incriminată în art. 328 C.pen. 1969 – nu mai reprezintă infracţiune potrivit noii legislaţii. Raţiuni de politică penală – referitoare la asigurarea protecţiei persoanelor vulnerabile faţă de faptele de exploatare a acestora prin practicarea prostituţiei – au impus însă legiuitorului să incrimineze, în continuare, proxenetismul. (...) Înlesnirea practicării prostituţiei se poate realiza prin orice acţiune prin care se face mai uşor de practicat sau de continuat practicarea prostituţiei. ***Înlesnirea*** poate consta în punerea la dispoziţie a unui spaţiu locativ, în finanţarea organizării unei case în care se practică prostituţia, în crearea de condiţii favorabile practicării prostituţiei, în promisiunea de a nu denunţa faptul practicării prostituţiei etc. înlesnirea practicării prostituţiei constă în ajutorul dat unei persoane să practice prostituţia şi se poate realiza sub orice formă şi prin orice mijloace. ***Înlesnirea*** apare, deci, ca o formă specială a complicităţii la prostituţie, pe care, însă, legiuitorul a incriminat-o ca modalitate a proxenetismului, aşadar, ca infracţiune de sine stătătoare *(DCC nr. 527/2017, www.ccr.ro)*.

b) **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relațiile de convieţuire socială;

c) **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

3.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- în cazul în care fapta se săvârşeşte în modalitatea determinării la practicarea prostituţiei, latura subiectivă îmbracă numai forma intenţiei directe.

3.6. Variante agravate

3.6.1. Determinarea prin constrângere a unei persoane la începerea practicării prostituției sau la continuarea practicării prostituției [art. 213 alin. (2) NCP]

- se va reține această variantă agravată și în ipoteza în care subiectul pasiv al infracțiunii a practicat anterior prostituția;

- este necesar ca activitatea infracțională să nu aibă loc prin recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea subiectului pasiv, caz în care se va reține comiterea infracțiunii de trafic de persoane;

- fapta se comite cu intenție directă.

Câtă vreme inculpații au îndemnat persoanele respective la practicarea prostituției și au înlesnit activitatea lor, chiar primind bani pentru aceasta, însă persoanele care s-au prostituat au avut întotdeauna libertatea de a alege, nu sunt întrunite elementele infracțiunii de trafic de persoane sau de minori. Reținerea unei infracțiuni unice în formă continuată de proxenetism, și nu mai multe infracțiuni aflate în concurs, respectiv, atâtea infracțiuni câți subiecți pasivi există, este corectă, deoarece, analizând elementele de fapt concrete, condițiile de loc și timp în care s-au comis faptele, rezultă în mod evident că acestea s-au săvârșit în realizarea aceleiași rezoluții infracționale, pluralitatea de acte separate fiind comise într-un interval de timp mai mult sau mai puțin îndelungat *(C.A. Cluj, secția penală și de minori, decizia nr. 44/2010, în B.J. C.A. Cluj 2010).*

3.6.2. Săvârșirea faptei față de un minor [art. 213 alin. (3) NCP]

- făptuitorul trebuie să cunoască starea de minoritate a persoanei care practică prostituția;

- în condițiile în care din probele administrate nu rezultă că proxenetul putea să își dea seama că persoana care practica prostituția este minoră (de pildă, prin raportare la aspectul fizic, relatările și dezvoltarea cognitivă, instituția în care mergea la școală etc.) eroarea asupra elementului circumstanțial face ca infracțiunea că nu poată fi reținută în această variantă agravată, ci numai în forma de bază a infracțiunii;

- este important ca minorul să nu fie exploatat (obligat la practicarea prostituției sau la remiterea sumelor de bani obținute din prostituție), deoarece în acest caz se va reține comiterea infracțiunii de trafic de minori (art. 211 NCP).

3.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- tentativa este posibilă, dar neincriminată în cazul comiterii faptei în forma de bază;

- tentativa este posibilă și este incriminată în cazul comiterii faptei în varianta *agravată prin constrângere, indiferent dacă subiectul pasiv este un minor sau un major*;

- nu este posibilă tentativa în cazul în care fapta este realizată prin determinarea pe cale orală la practicarea prostituției, când infracțiunea se consumă instantaneu;

- infracțiunea se consumă la data săvârșirii faptei tipice;

- poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care se epuizează la data comiterii ultimului act de executare;

- în esență, pentru a distinge între infracțiunea de **proxenetism** și cea de **trafic de persoane/minori** trebuie analizat dacă se poate constata existența vreunei forme de exploatare a victimei, astfel cum este definită de art. 182 NCP; față de varietatea ipotezelor de trafic rezultate din practica judiciară, considerăm că organele judiciare trebuie să analizeze dacă vreunul dintre elementele materiale ale infracțiunii de proxenetism a fost comis *prin constrângere, răpire, inducere în eroare sau abuz de autoritate ori profitând de imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința ori de starea de vădită vulnerabilitate a acelei persoane prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase în schimbul consimțământului persoanei care are autoritate asupra acelei persoane se va reține comiterea infracțiunii de trafic de persoane, sau după caz, trafic de minori*[1].

---

[1] În această privință, în doctrină (*V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 445-446) s-au arătat următoarele: 1. *se va reține comiterea infracțiunii de proxenetism în forma de bază dacă fapta este săvârșită în condițiile art. 213 alin. (1) NCP când prostituția se practică din orice motive (iar nu ca urmare a unei constrângeri)*, chiar dacă în cauză apar și elemente specifice traficului (spre exemplu, proxenetul este cel care recrutează persoana sau îi asigură transportul sau o adăpostește); în acest caz nu se poate reține traficul de persoane sau de minori pentru că lipsește exploatarea, care presupune *obligarea* la practicarea prostituției [art. 182 lit. c) NCP]; 2. *se va reține comiterea infracțiunii de proxenetism în varianta agravată prevăzută de art. 213 alin. (2) NCP* (determinarea *prin constrângere* a unei persoane la începerea practicării prostituției sau la continuarea practicării prostituției), dacă nu se reține că alături de constrângere a mai existat și o activitate de *recrutare, transportare, transferare, respectiv adăpostire* a prostituatei specifică traficului de persoane; 3. *se va reține infracțiunea de trafic de persoane* dacă alături de determinarea *prin constrângere* a unei persoane la începerea practicării prostituției sau la continuarea practicării prostituției (constrângerea echivalând cu o exploatare) se reține și o activitate de *recrutare, transportare, transferare, respectiv adăpostire* a prostituatei; în acest caz infracțiunea de proxenetism prevăzută de art. 213 alin. (2) NCP va fi absorbită în infracțiunea de trafic de persoane sau trafic de minori; 4. *se va reține comiterea infracțiunii de proxenetism în varianta agravată prevăzută de art. 213 alin. (3) NCP* în cazul în care fapta comisă *față de o prostituată minoră care are discernământul necesar reprezentării faptelor când prostituția se practică din orice motive (iar nu ca urmare a unei constrângeri)*, chiar dacă în cauză apar și elemente specifice traficului de minori (spre exemplu proxenetul este cel care recrutează persoana sau îi asigură transportul sau o adăpostește); în acest caz nu se poate reține traficul de minori pentru că lipsește exploatarea, care presupune *obligarea* la practicarea prostituției; 5. *se va reține infracțiunea de trafic de minori prevăzută de art. 211 alin. (2) NCP raportat la art. 210 alin. (1) lit. b) NCP* în ipoteza în care fapta este comisă față de o prostituată minoră care are o vârstă fragedă și implicit o imaturitate psihică (inexistența discernământului prostituatei) și în cauză se reține și o activitate de *recrutare, transportare, transferare, respectiv adăpostire* a prostituatei; într-o astfel de situație exploatarea există deoarece lipsa discernământului presupune că un eventual acord de voință este viciat și, ca atare, obligarea la prostituție este prezumată.

3.8. Pedeapsa

- pentru forma de bază: închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;

- pentru varianta agravată de art. 213 alin. (2) NCP: închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;

- pentru varianta agravată prevăzută de art. 213 alin. (3) NCP limitele speciale ale pedepsei pentru infracțiunea în forma de bază sau în prima variantă agravată se majorează cu o jumătate.

Secțiunea a 8-a. Infracțiuni contra libertății și integrității sexuale

§1. Violul

1.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană de sex diferit sau de același sex, săvârșit prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare [art. 218 alin. (1) NCP];

- constituie *forma asimilată* a violului *orice alte acte de penetrare vaginală sau anală* cu o persoană de sex diferit sau de același sex, comise prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare [art. 218 alin. (2) NCP];

- atât pentru *forma tip*, cât și pentru *cea asimilată* acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate; nu este posibilă împăcarea părților, înlăturarea răspunderii penale a făptuitorului fiind posibilă numai pe calea retragerii plângerii prealabile; conform art. 157 alin. (5) NCP, dacă persoana vătămată a decedat înainte de expirarea termenului prevăzut de lege pentru introducerea plângerii, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare din oficiu;

- se va reține *varianta agravată* a infracțiunii: *(i)* dacă victima se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau în tratamentul făptuitorului; *(ii)* dacă victima este rudă în linie directă, frate sau soră; *(iii)* dacă victima nu a împlinit *vârsta de 18 ani*; *(iv)* dacă fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice; *(v)* dacă fapta a avut ca urmare vătămarea corporală; *(vi)* dacă fapta a fost săvârșită de două sau mai multe persoane împreună; *(vii)* dacă violul a avut ca urmare moartea victimei.

1.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la libertatea sexuală a unei persoane;

- poate exista și *un obiect juridic secundar* constând în relațiile sociale referitoare la viața, integritatea fizică sau psihică a persoanei.

b) obiectul material: corpul persoanei în viață.

- în cazul în care o persoană întreține cu știință un act sexual cu o persoană decedată, se va reține săvârșirea infracțiunii de profanare de cadavre sau morminte (art. 383 NCP).

1.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică (necircumstanțiat) cu capacitate penală poate fi autor al infracțiunii de viol (la forma de bază);

- participația penală la forma tip este posibilă în forma instigării sau a complicității anterioare;

- săvârșirea faptei de două sau mai multe persoane (coautorat sau complicitate concomitentă) constituie o variantă agravată a violului;

- în privința coautoratului[1] trebuie subliniat că în cazul infracțiunilor *complexe* există coautorat și în situația în care unul/unii dintre participanți săvârșește/săvârșesc o parte a acțiunii infracționale, iar altul/alții cealaltă parte a acesteia; prin urmare, dacă unul dintre infractori realizează actele de constrângere prin violență, iar celălalt întreține actul sexual de penetrare, se va reține existența coautoratului;

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică în viață, indiferent de sex;

- violul este o infracțiune cu subiect pasiv unic și determinat;

- existența unor relații personale anterioare între victimă și făptuitor nu exclude comiterea infracțiunii de viol (de pildă, existența unei relații de prietenie, concubinaj ori chiar și ipoteza în care victima întreținuse anterior acte sexuale consimțite cu făptuitorul);

- subiectul pasiv al violului poate comite în stare de legitimă apărare o faptă prin care ucide sau vatămă corporal pe violator;

- pluralitatea de subiecți pasivi atrage, în principiu, reținerea unui concurs de infracțiuni, iar nu reținerea unei variante agravate a infracțiunii; nu este exclusă comiterea infracțiunii în forma unității legale a infracțiunii continuate.

1.4. Latura obiectivă

a) elementul material: întreținerea unui raport sexual, act sexual oral sau anal ori a oricăror acte de penetrare vaginală sau anală cu o persoană de sex diferit sau de același sex, prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare;

- fapta se comite doar printr-o acțiune, nu printr-o omisiune;

---

[1] În plus, opinez că, față de conținutul infracțiunii, nu se mai poate considera că nu este posibil coautoratul la infracțiunea de viol, așa cum, în mod just, se reținea în doctrină la momentul în care elementul material al violului consta numai în întreținerea unui raportul sexual, excluzând alte acte de natură sexuală.

- în mod întemeiat s-a arătat în doctrină[1] că se va reține o singură acțiune de viol, compusă din două acte, atunci când inculpatul întreține două raporturi sexuale prin constrângere cu victima la interval scurt de timp (unitate naturală colectivă), deoarece în acest caz o eventuală întrerupere între actele succesive este firească, fiind determinată de însuși specificul infracțiunii în cauză.

- NCP a reglementat infracțiunea de viol *pornind de la ideea de* ***act de penetrare,*** *astfel încât în conținutul acestei infracțiuni se va include*:

1. *raportul sexual:* actul de conjuncție a organului sexual masculin cu cel feminin;

2. *actul sexual oral, respectiv actul sexual anal,* indiferent dacă acestea sunt între persoane de același sex (acte sexuale homosexuale) sau între persoane de sex diferit (acte sexuale heterosexuale);

3. *actele de penetrare vaginală sau anală* indiferent de modalitatea în care acestea sunt realizate (de pildă, prin introducere în vagin, respectiv în anus de obiecte, degete, prin obligarea victimei să întrețină un act sexual cu un animal etc.); nu prezintă importanță dacă actele de penetrare vaginală sau anală au fost comise de făptuitor, de făptuitor prin intermediul unui animal sau dacă acesta a obligat victima să procedeze în acest sens.

- prin urmare, *actele de penetrare sexuală* pot fi realizate nu numai prin intermediul organului genital masculin, ci și prin orice alte mijloace;

- actele de penetrare pot fi realizate de agresor asupra victimei constrânse, ori de către persoana constrânsă asupra agresorului, ori de persoana constrânsă asupra altei persoane, sau de un animal asupra persoanei constrânse;

- în cazul în care cu aceeași ocazie sunt realizate și acte sexuale care presupun penetrarea, precum și acte care nu presupun penetrarea, întreaga activitate infracțională urmează să constituie infracțiunea de viol, conform art. 219 alin. (4) NCP;

- este necesar ca raportul sexual, actul sexual oral sau anal, ori actul de penetrare vaginală sau anală să aibă loc *fără consimțământul persoanei, prin constrângere [fizică sau psihică (amenințare)], punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare*;

- constrângerea fizică sau psihică trebuie să fie *efectivă*, anterioară sau concomitentă violului, conducând la înlăturarea sau diminuarea opoziției victimei; cel mai frecvent în practica judiciară constrângerea se obiectivează în acte de violență sau în amenințări; existența constrângerii se apreciază *in concreto* și, în principiu, prin raportare la capacitatea de rezistență a victimei; nu este necesar ca această constrângere să fie irezistibilă (de pildă, fapta unei persoane de a întreține un act sexual oral cu victima sub amenințare că o va abandona pe un câmp, în timpul iernii, într-o zonă în care se semnalase frecvent prezența lupilor, dacă nu cedează avansurilor făptuitorului);

- nu este necesar pentru reținerea constrângerii să existe întotdeauna dovada unei rezistențe fizice a victimei în fața actelor de constrângere; în acest sens Curtea Europeană a subliniat în cauza *MC c. Bulgariei* (hotărârea din 4 decembrie 2003,

---

[1] *F. Streteanu, D. Nițu,* Drept penal. Partea generală, vol. II, Ed. Universul Juridic, București 2018, p. 14.

parag. 166) că orice abordare rigidă în materia infracțiunilor sexuale, cum ar fi aceea a necesității existenței unei dovezi de rezistență fizică în toate cazurile riscă lăsarea anumitor violuri nepedepsite și astfel prejudiciază protecția efectivă a autonomiei sexuale a persoanei. În acord cu standardele contemporane, statele membre au obligația substanțială pozitivă derivată din art. 3 și 8 din Convenția europeană de a sancționa și de a urmări penal orice act sexual întreținut fără consimțământul victimei, chiar și în absența unei rezistențe fizice;

- existența consimțământului subiectului pasiv nu constituie o cauză justificativă, chiar dacă sunt îndeplinite cerințele art. 21 NCP, *ci o cauză care înlătură tipicitatea obiectivă a faptei* dacă se reține că acesta a fost valabil exprimat, actual și determinat; trebuie totuși precizat că eroarea asupra existenței consimțământului conduce la înlăturarea tipicității subiective a faptei, iar nu a imputabilității acesteia;

- fapta este tipică și în cazul în care, după ce inițial victima a consimțit să întrețină un raport/act sexual, se răzgândește după momentul inițial al penetrării și înainte de terminarea raportului/actului sexual, iar violatorul prin constrângere continuă activitatea sexuală în ciuda opoziției victimei;

- imposibilitatea victimei de a se apăra ori de a-și exprima voința poate fi preexistentă[1] (când făptuitorul profită de această stare) sau poate să fie urmarea acțiunii făptuitorului sau a altui participant (când victima este pusă în această stare în scopul comiterii violului) (de pildă, în ipoteza în care violul are loc cu victima adormită în urma administrării unor sedative sau cu o persoană ce suferă de o boală mintală care îi afectează corecta reprezentare a faptelor);

- în ipoteza în care violul este comis profitându-se de imposibilitatea victimei de a se apăra ori de a-și exprima voința, nu se poate reține la individualizarea pedepsei circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. e) NCP, deoarece aceeași împrejurarea se regăsește în conținutul normei de incriminare;

- violul *în forma tip sau asimilată* comis *prin constrângere absoarbe natural* infracțiunea de lipsire nelegală de libertate (art. 205 NCP) pe perioada necesară pentru săvârșirea infracțiunii,

- va reține *absorbția legală* a infracțiunii de amenințare (art. 206 NCP), ori după caz a celei de loviri sau alte violențe (art. 193 NCP), deoarece violul este o infracțiune complexă care se comite prin acte de constrângere fizică sau morală; în cazul în care nu se poate proba comiterea infracțiunii absorbite, adică a constrângerii, nu se va reține tipicitatea faptei;

- prin raportare la forma de bază sau asimilată a infracțiunii, nu va intra în noțiunea de constrângere și, implicit, în complexitatea legală, infracțiunea de vătămare corpo-

---

[1] Strict din punct de vedere teoretic, fapta va fi tipică și în ipoteza în care făptuitorul a profitat de imposibilitatea preexistentă a victimei de a-și exprima voința pentru a realiza actul de penetrare, chiar dacă persoana vătămată și-a dat ulterior consimțământul pentru a întreține raportul/actul sexual. Este evident că o astfel de cauză nu va ajunge pe rolul organelor judiciare ca infracțiune de viol în forma de bază, întrucât subiectul pasiv al faptei tipice nu justifică vreun motiv pentru a formula plângere prealabilă, în condițiile în care în cele din urmă a fost de acord cu actul de penetrare.

rală, în condițiile în care art. 218 alin. (3) lit. e) NCP stipulează ca variantă agravată comiterea violului care a avut ca urmare praeterintenționată vătămarea corporală;

- în ipoteza în care violul este comis de către infractorul care profită de imposibilitatea victimei de a se apăra ori de a-și exprima voința, nu se poate reține absorbția infracțiunii de lipsire nelegală de libertate (art. 205 NCP), deoarece această variantă a elementului material nu implică în mod necesar o lipsire de libertate; dacă lipsirea de libertate precedă o perioadă semnificativă de timp actul sexual comis ulterior prin constrângere sau continuă și după ce actul sexual prin constrângere a fost întreținut, se va reține concursul real cu infracțiunea de viol;

- nu se va putea reține comiterea infracțiunii de viol, fiind incidentă cauza justificativă prevăzută de art. 21 NCP în ipoteza în care organele judiciare procedează, în condițiile art. 190 NCPP, în absența consimțământului unei persoane, la efectuarea unei examinări fizice în scopul descoperirii de bunuri ce constituie obiect al unei infracțiuni (de pildă, căutarea de droguri ascunse în vaginul unei suspecte);

- nu se poate reține existența în concurs ideal a infracțiunii de viol cu infracțiunea de act sexual cu un minor comisă atunci când subiectul pasiv este unic; poate exista un astfel de concurs între viol și coruperea sexuală a minorului (de pildă, violul este comis în prezența unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani care observă actele sexuale întreținute prin constrângere).

b) urmarea imediată: încălcarea libertății victimei de a decide cu privire la întreținerea unui act sexual;

c) legătura de cauzalitate: rezultă, în principiu, din materialitatea faptei (*ex re*); la variantele agravate comise cu praeterintenție trebuie dovedită legătura de cauzalitate [art. 218 alin. (3) lit. e) și alin. (4) NCP].

1.5. Latura subiectivă

- intenția directă[1];

- nu interesează la forma tip sau asimilată mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită activitatea infracțională; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea

---

[1] În același sens în doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 394) s-a arătat că „suntem în prezența unei intenții directe nu doar atunci când urmarea produsă reprezintă chiar scopul urmărit de făptuitor, ci și atunci când această urmare apare ca un mijloc necesar pentru realizarea scopului propus. Pe această bază se justifică și cerința intenției directe în cazul unor infracțiuni de pericol abstract, în condițiile în care definiția dată de art. 16 NCP intenției directe leagă factorul volitiv de rezultat (chiar înțelegând această noțiune în sens de urmare). Spre exemplu, în cazul infracțiunilor referitoare la viața sexuală, care în general se comit cu intenție directă (viol, act sexual cu un minor, perversiune sexuală), se poate spune că făptuitorul *dorește* urmarea acestei infracțiuni, adică lezarea libertății sexuale a victimei? În realitate, este evident că nu aceasta este urmarea care îl interesează, el dorind obținerea unei satisfacții sexuale pentru sine, astfel că factorul său volitiv se leagă mai degrabă de acțiune decât de urmare. Cum însă urmarea dorită de el nu poate fi obținută decât producând urmarea prevăzută de legea penală, trebuie admis că fapta este comisă cu intenție directă". *În sensul că violul poate fi comis și cu intenție indirectă* a se vedea *S. Bogdan, D.A. Șerban*, op. cit., p. 234, precum și Curs tematic 1, p. 186.

pedepsei; comiterea faptei în scopul producerii de materiale pornografice constituie varianta agravată a infracțiunii.

1.6. Variante agravate

1.6.1. Violul comis asupra unei persoane care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau în tratamentul făptuitorului [art. 218 alin. (3) lit. a) NCP]

- reprezintă o variantă agravată atât a formei tip ori a formei asimilate;

- *îngrijirea* făptuitorului: persoanele care se ocupă de îngrijirea victimei indiferent de forma în care sunt angajați;

- *ocrotirea* făptuitorului: tutorele, curatorul, părintele natural sau cel care a adoptat victima;

- *educarea* făptuitorului: profesor;

- *paza* făptuitorului: persoanele care au atribuția de a asigura paza celor privați de libertate în executarea unei pedepse, măsuri educative privative de libertate sau a unei măsuri de siguranță;

- *tratamentul* făptuitorului: doctor, asistent medical, terapeut etc.;

- este necesar ca autorul să aibă efectiv una dintre calitățile enumerate mai sus, varianta agravată neputând fi reținută în cazul în care autorul pretinde în mod nereal că deține această calitate, iar apoi are loc actul de penetrare sexuală comis prin constrângere.

1.6.2. Violul comis asupra unei rude în linie directă, frate sau soră [art. 218 alin. (3) lit. b) NCP]

- reprezintă o variantă agravată atât a formei tip ori a formei asimilate;

- violul trebuie săvârșit de autor asupra unei victime care are o calitate specială prevăzută de lege: *rudă în linie directă ascendentă sau descendentă* (de pildă, violul comis de bunic asupra unui nepot, de tată asupra fiicei etc.) *sau de frate asupra surorii, de soră asupra fratelui, ori între frați, respectiv între surori*; așadar, nu în toate cazurile în care violul se comite asupra unui membru de familie se va reține varianta agravată a infracțiunii (de pildă, în ipoteza în care victima este soția violatorului);

- NCP se depărtează astfel de jurisprudența anterioară (recursul în interesul legii nr. 2/2005) incriminând ca variantă agravată actele incestuoase întreținute prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare; față de modalitatea de reglementare, nu va putea fi reținută această variantă agravată a infracțiunii în concurs cu incestul, cele două fiind calificări alternative (concurs aparent de calificări)[1];

---

[1] În doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 162) s-a arătat că: „Suntem în prezența unor calificări alternative în situația în care între conținuturile legale ale infracțiunilor susceptibile de a fi reținute există o opoziție esențială, astfel încât alegerea unei calificări o exclude în mod necesar pe cealaltă. În acest caz există doar în aparență un concurs de calificări, căci la o analiză atentă doar una dintre calificări are vocație de aplicare în cazul faptei comise. De aceea, în doctrină, această ipoteză mai este numită și *concurs aparent de calificări*. În plan practic, soluționarea acestui gen de concurs nu ridică probleme deosebite,

- *potrivit NCP, violul comis asupra soțului sau între verii primari va constitui infracțiunea de viol în forma tip sau asimilată (dacă nu se reține o altă variantă agravată a violului);*

- calitatea specială cerută de lege în raportul dintre autor și victimă are natura juridică a unei *circumstanțe personale de individualizare*;

- în cazul *coautoratului* este necesar ca toți coautorii să aibă calitatea specială cerută de lege deoarece circumstanțele personale de individualizare nu se răsfrâng între aceștia; dacă însă un coautor are calitatea specială, iar celălalt nu, se va reține comiterea infracțiunii în varianta prevăzută de art. 218 alin. (3) lit. b) și f) NCP numai în sarcina celui care are calitatea specială, celălalt coautor urmând să răspundă în varianta prevăzută de art. 218 alin. (3) lit. f) NCP (fapta fiind comisă de două persoane împreună);

- în ipoteza în care *numai autorul are calitate specială, nu și instigatorul sau complicele*, aceștia din urmă vor răspunde numai pentru complicitate/instigare la varianta prevăzută de art. 218 alin. (3) lit. b) NCP dacă au cunoscut sau prevăzut calitatea specială a autorului; în cazul în care nu se poate reține că participanții au cunoscut calitatea specială a autorului aceștia vor răspunde pentru forma de bază a infracțiunii, dacă nu se poate reține vreo altă împrejurarea care determină constatarea unei alte variante agravate a infracțiunii [de pildă, în cazul complicilor concomitenți se poate reține varianta prevăzută de art. 218 alin. (3) lit. f) NCP];

- în situația în care *numai instigatorul sau complicele are calitatea specială prevăzută de lege, nu și autorul*, acesta din urmă va răspunde pentru comiterea formei de bază a infracțiunii, dacă nu se poate reține vreo altă împrejurarea care determină constatarea unei alte variante agravate a infracțiunii [de pildă, în cazul în care autorul a fost ajutat la comiterea faptei de un complice concomitent se poate reține varianta prevăzută de art. 218 alin. (3) lit. f) NCP]; instigatorul/complicele va răspunde tot pentru o participație penală la fapta autorului (prin raportarea la încadrarea juridică reținută în privința acestuia), față de caracterul accesoriu al participației; calitatea specială a participantului va fi însă avută în vedere în procesul de individualizare a pedepsei.

1.6.3. Violul comis asupra unui minor [art. 218 alin. (3) lit. c) NCP]

- ca urmare a modificării operate prin O.U.G. nr. 18/2016, va constitui variantă agravantă a infracțiunii violul comis asupra unui minor, indiferent de vârsta acestuia (inclusiv în ipoteza în care minorul are vârsta cuprinsă între 16 și 18 ani);

- reprezintă o variantă agravată a formei tip ori a formei asimilate;

---

căci opoziția celor două calificări face ca, în realitate, să fie întrunite elementele constitutive doar în cazul uneia dintre cele două incriminări. Așa, de pildă, se pune problema încadrării juridice a faptei celui care prin violență întreține un raport sexual cu o persoană care îi este rudă în linie dreaptă, frate sau soră, mai exact dacă în sarcina sa, pe lângă infracțiunea de viol agravat [art. 218 alin. (3) lit. b) NCP], se va reține și infracțiunea de incest (art. 377 NCP). Un argument în acest sens ar fi dat de faptul că actul material al infracțiunii de viol are o sferă de cuprindere mai largă decât raportul sexual la care face referire art. 377 NCP. În realitate însă, cele două calificări se exclud reciproc, întrucât incestul presupune un raport sexual consimțit, în vreme ce violul, prin definiție, exclude ideea unui consimțământ valabil. Prin urmare, fapta va fi încadrată doar potrivit textului care incriminează violul agravat".

- făptuitorul trebuie să fi cunoscut la momentul săvârşirii infracţiunii că victima nu a împlinit vârsta de 18 ani;

- *calitatea de minor a victimei* constituie o circumstanţă personală de individualizare astfel că făptuitorul trebuie să fi cunoscut la momentul săvârşirii infracţiunii că victima nu a împlinit vârsta de 18 ani; distincţiile făcute la pct. 1.6.2. se vor aplica în mod corespunzător şi în cazul acestei variante agravate, în ipotezele de participaţie penală;

- dacă victima raportului sexual este un minor care are calitatea de rudă în linie directă ori dacă fapta se comite între fraţi şi surori minori se vor reţine atât varianta agravantă prevăzută de art. 218 alin. (3) lit. b) NCP, cât şi varianta agravantă prevăzută de art. 218 alin. (3) lit. c) NCP;

- eroarea cu privire la vârsta victimei conduce la înlăturarea agravantei;

- este o *circumstanţă reală* şi se răsfrânge asupra participanţilor în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

Există viol agravat dacă victima avea vârsta de 9 ani, chiar dacă nu s-a folosit violenţa; în acest caz nu se poate presupune că victima şi-a exprimat în mod liber voinţa consimţind la raport sexual *[Trib. Bucureşti, secţia penală, decizia penală nr. 169/1982, în G. Antoniu, C. Bulai (coord.), P.J.P. – vol. III, p. 90].*

1. Actul sexual, rămas în forma tentativei, săvârşit prin constrângerea victimei care nu a împlinit vârsta de 15 ani, urmat de comiterea unui al doilea act sexual consumat, prin constrângerea aceleiaşi victime şi în realizarea aceleiaşi rezoluţii infracţionale constituie infracţiunea de viol în forma continuată. În cazul în care, în scopul săvârşirii infracţiunii de viol, victima minoră a fost lipsită de libertate de mai multe persoane împreună, fiind supusă unor suferinţe pe durata lipsirii de libertate, prin exercitarea unor acte de violenţă fizică repetate, sunt întrunite şi elementele constitutive ale infracţiunii de lipsire de libertate în mod ilegal aflată în concurs cu infracţiunea de viol. **2.** Dacă inculpatul a săvârşit infracţiunea de viol asupra victimei care nu a împlinit vârsta de 15 ani, pe care o cunoştea şi ale cărei trăsături somatice erau cele normale pentru un copil sub 15 ani, nu sunt incidente dispoziţiile referitoare la eroarea de fapt secundară *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 1148/2009, www.scj.ro).*

1.6.4. Violul comis în scopul producerii de materiale pornografice [art. 218 alin. (3) lit. d) NCP]

- reprezintă o variantă agravată atât a formei tip, cât şi a formei asimilate;

- nu este necesar pentru reţinerea acestei variante agravate să se fi produs materiale pornografice, ci ca fapta să fie săvârşită în scopul producerii lor.

- *materialele pornografice* sunt obiecte, gravuri, fotografii, holograme, desene, scrieri, imprimate, embleme, publicaţii, filme, înregistrări video şi audio, spoturi publicitare, programe şi aplicaţii informatice, piese muzicale, precum şi orice alte forme de exprimare care prezintă explicit sau sugerează o activitate sexuală [art. 2 alin. (3) din Legea nr. 196/2003, republicată];

- în cazul în care sunt produse *și materiale pornografice cu minori* infracțiunea de viol se va reține în concurs cu infracțiunea de pornografie infantilă;

- *materialele pornografice cu minori* sunt orice material care prezintă un minor ori o persoană majoră drept un minor, având un comportament sexual explicit sau care, deși nu prezintă o persoană reală, simulează, în mod credibil, un minor având un astfel de comportament, precum și orice reprezentare a organelor genitale ale unui copil cu scop sexual [art. 374 alin. (4) NCP].

1.6.5. Violul care a avut ca urmare praeterintenționată o vătămare corporală [art. 218 alin. (3) lit. e) NCP]

- în urma violului să se fi produs praeterintenționat una dintre urmările prevăzute de art. 194 alin. (1) NCP, respectiv o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale; un prejudiciu estetic grav și permanent; avortul; punerea în primejdie a vieții persoanei; prin urmare, vătămarea corporală este absorbită în această variantă agravată a violului;

- dacă făptuitorul a acționat cu intenția de a provoca victimei o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav și permanent, se va reține concursul dintre viol în forma tip sau asimilată (dacă nu se reține vreo altă variantă agravată) și vătămarea corporală prevăzută de art. 194 alin. (2) NCP.

Fapta inculpatului de a încerca să violeze victima și, în urma avertizării de către aceasta că va sări pe fereastră de la etajul al doilea al imobilului, de a continua amenințările pentru a o constrânge la raport sexual, urmată de ieșirea victimei pe fereastră și căderea ei cu consecința unor grave vătămări corporale, constituie tentativă la infracțiunile de omor și de viol, aflate în concurs, iar nu tentativă la infracțiunea de viol în formă agravată care a avut ca urmare vătămarea corporală a victimei. Într-un atare caz, se impune concluzia că inculpatul a prevăzut posibilitatea morții victimei și a acceptat acest rezultat, acționând, deci, cu intenție indirectă de a ucide, iar nu cu intenție de viol depășită de rezultat, ca urmare a culpei inculpatului *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1114/1997, www.legalis.ro)*.

1.6.6. Violul săvârșit de două sau mai multe persoane împreună [art. 218 alin. (3) lit. f) NCP]

- făptuitorii trebuie să fie coautori[1], autori succesivi ai faptei sau complici concomitenți;

- nu este necesar pentru reținerea acestei variante agravate ca toți participanții să fi întreținut un raport sexual/act sexual oral sau anal/acte de penetrare vaginală sau anale cu victima violului;

---

[1] În același sens, a se vedea *S. Bogdan, D. Șerban*, op. cit., p. 238. În sensul reținerii autoratului la viol, iar nu a coautoratului, a se vedea *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 454.

- nu se poate reţine circumstanţa agravantă legală a săvârşirii faptei de trei sau mai multe persoane împreună, prevăzută de art. 77 lit. a) NCP, însă poate fi reţinută cea prevăzută de art. 77 lit. d) NCP atunci când la săvârşirea infracţiunii a participat şi un minor;

- este *circumstanţă reală*, care se răsfrânge asupra instigatorilor şi complicilor anteriori în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

Acostarea şi ameninţarea mai multor femei de către 4 inculpaţi, după care fiecare a dus câte o femeie pe câmp săvârşind violul în locuri apropiate, dar separate, constituie infracţiunea de viol săvârşită de mai multe persoane împreună, iar nu cea de viol în forma de bază *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1955/1995, www.legalis.ro)*.

1.6.7. Violul care a avut ca urmare moartea victimei [art. 218 alin. (4) NCP]

- în urma violului să se fi produs praeterintenţionat moartea victimei;

- în cazul în care moartea nu se produce praeterintenţionat, ci ca urmare a exercitării cu intenţie (directă sau indirectă) a unor activităţi violente asupra victimei, infracţiunea de viol poate fi reţinută în concurs cu omorul calificat;

- în cazul în care fapta a avut ca urmare praeterintenţionată sinuciderea victimei se va reţine numai infracţiunea de viol (în forma tip sau în varianta agravată), deoarece urmarea mai gravă nu mai este prevăzută de lege în art. 218 alin. (4) NCP, iar infracţiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii se comite numai cu intenţie, ceea ce nu este cazul în această ipoteză care implică culpa ca atitudine subiectivă a făptuitorului raportat la sinucidere sau încercarea de sinucidere; concursul între infracţiunea de viol şi cea de determinare sau înlesnire a sinuciderii s-ar putea reţine numai în ipoteza în care făptuitorul acţionează cu intenţie atât în scopul violării victimei, cât şi al determinării sinuciderii.

Dacă victima, opunându-se inculpatului, s-a lovit cu capul de o piatră, iar după viol a încetat din viaţă se va reţine că violenţa a fost exercitată cu intenţie de inculpat, rezultatul mortal fiindu-i imputabil cu titlul de culpă; moartea producându-se ca urmare a violenţelor exercitate de inculpat pentru a determina victima la raport sexual, fapta constituie infracţiunea de viol în forma agravată, iar nu aceea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte *[Trib. Suprem, secţia penală, decizia nr. 486/1978, în G. Antoniu, C. Bulai (coord.), P.J.P. – vol. III, p. 90]*.

Fapta de viol săvârşită asupra victimei, urmată de uciderea acesteia de către inculpat prin asfixie mecanică, prin obstrucţia căilor respiratorii superioare, pentru ca victima să nu ţipe şi bănuind că a fost recunoscut de aceasta, întruneşte atât elementele constitutive ale infracţiunii de viol în forma de bază, cât şi pe cele ale infracţiunii de omor calificat comis pentru a înlesni sau ascunde săvârşirea altei infracţiuni, iar nu elementele constitutive ale infracţiunii de viol care a avut ca urmare moartea victimei, întrucât moartea victimei nu a constituit rezultatul praeterintenţionat al infracţiunii de viol, ci inculpatul, obstrucţionând

căile respiratorii superioare ale victimei, a prevăzut rezultatul faptei de omor şi a acceptat posibilitatea producerii lui *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 3341/2008, www.legalis.ro)*.

1.7. Formele infracţiunii

- actele preparatorii sunt posibile, dar nu sunt incriminate; pot constitui acte de complicitate anterioară sau pot intra în conţinutul tentativei;

În compunerea elementului material al tentativei de viol intră toate actele de executare premergătoare raportului sexual cu victima, ori de câte ori activitatea infracţională a fost oprită înainte de consumarea acestui raport. Limita superioară a tentativei de viol o constituie întreruperea acţiunii de executare înainte de realizarea raportului sexual, iar dacă această limită a fost depăşită, există infracţiunea de viol în formă consumată *(C.A. Bucureşti, secţia penală, decizia nr. 142/1999, în C.P.J.P. 1999, p. 183)*.

- tentativa este posibilă numai în forma imperfectă şi incriminată;

- violul se plasează în categoria acelor infracţiuni materiale la care nu este posibilă tentativa perfectă, deoarece realizarea integrală a actului de executare (constrângere şi act de penetrare sexuală) consumă fapta;

- se va reţine comiterea unei tentative la viol atunci când sunt realizate numai actele de constrângere prin ameninţare sau violenţă în scopul întreţinerii unui act de penetrare sexuală, chiar dacă nu se încercă şi realizarea acestei din urmă infracţiuni, deoarece în acest caz s-a executat una dintre acţiunile aflate în structura infracţiunii complexe, aducându-se atingere obiectului juridic secundar;

- nu se va reţine săvârşirea unei tentative la infracţiunea de viol atunci când făptuitorul ia hotărârea de a întreţine un raport sexual cu victima, dar faţă de refuzul întâmpinat renunţă la ideea violului fără a efectua alte acte;

- în ipoteza în care se reţine că faptele concrete comise nu relevă existenţa unei tentative la viol, organele judiciare trebuie să verifice şi dacă acestea nu constituie o faptă tipică de agresiune sexuală;

- nu se poate reţine drept cauză de nepedepsire a tentativei împiedicarea producerii rezultatului;

- este posibilă desistarea drept cauză de nepedepsire a tentativei; nu se va reţine existenţa desistării atunci când violul nu s-a putut produce din pricina unei deficienţe/incapacităţi fizice momentane a făptuitorului;

- infracţiunea se consumă în momentul întreţinerii raportului sexual/actului sexual oral sau anal/actelor de penetrare vaginală sau anală prin constrângere sau punând ori profitând de neputinţa victimei de a se apăra sau de a-şi exprima voinţa; astfel, pentru consumarea infracţiunii este necesar să fie comise ambele acţiuni din structura complexităţii legale, deoarece numai în această formă poate să fie adusă atingere atât obiectului juridic principal, cât şi obiectului juridic secundar;

- poate fi săvârşită în formă continuată, când se epuizează la momentul săvârşirii ultimului act de executare;

- în situaţia în care urmările violului se amplifică după momentul săvârşirii, infracţiunea are caracter progresiv şi se va epuiza la data producerii rezultatului mai grav.

- în principiu, în situaţia în care infracţiunea de viol nu se consumă rămânând în faza tentativei, lipsirea ilegală de libertate îşi redobândeşte caracterul autonom, urmând a fi reţinută în concurs cu tentativa la viol; ca excepţie, în ipoteza în care imediat după exercitarea unui act de violenţă/constrângere se încearcă comiterea unui viol care din orice motive nu se consumă se va reţine că lipsirea de libertate este totuşi absorbită în tentativa la viol [de pildă, în cazul în care infractorul împinge victima într-un loc fără vizibilitate (de exemplu, într-un gang) şi imediat încearcă să întreţină prin constrângere un act sexual oral cu aceasta fără a reuşi, se va reţine numai comiterea unei tentative la infracţiunea de viol].

1.8. Pedeapsa

- forma tip şi cea asimilată [art. 218 alin. (1) şi (2) NCP]: închisoarea de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;

- varianta agravată a violului prevăzută de art. 218 alin. (3) NCP: închisoarea de la 5 la 12 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;

- violul care a avut ca urmare moartea victimei prevăzut de art. 218 alin. (4) NCP: încbisoarea de la 7 la 18 de ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;

- în cazul în care infracţiunea este comisă faţă de un minor, termenul de prescripţie a răspunderii penale începe să curgă de la data la care acesta a devenit major; dacă minorul a decedat înainte de împlinirea majoratului, termenul de prescripţie a răspunderii penale începe să curgă de la data decesului.

§2. Agresiunea sexuală

- este infracţiunea ce constă în actul de natură sexuală, altul decât raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană de sex diferit sau de acelaşi sex, respectiv actul de penetrare vaginală sau anală cu o persoană de sex diferit sau de acelaşi sex săvârşit prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra sau de a-şi exprima voinţa ori profitând de această stare;

- *NCP realizează distincţia între viol (care lato sensu constituie şi el o formă de agresiune sexuală) şi agresiunea sexuală prin raportare la rezultatul specific, respectiv calificarea actului de natură sexuală, fiind incluse în sfera agresiunii sexuale orice acte de natură sexuală care nu sunt incriminate ca viol;*

- se va reţine *varianta agravată* a infracţiunii: *(i)* dacă victima se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau în tratamentul făptuitorului; *(ii)* dacă victima este rudă în linie directă, frate sau soră; *(iii)* dacă victima nu a împlinit *vârsta de 18 ani*; *(iv)* dacă fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice; *(v)* dacă fapta a avut ca urmare vătămarea corporală; *(vi)* dacă fapta a fost săvârşită de două sau mai multe persoane împreună; *(vii)* dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei;

- pentru *forma tip* acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate; nu este posibilă împăcarea părților, înlăturarea răspunderii penale a făptuitorului fiind posibilă numai pe calea retragerii plângerii prealabile; conform art. 157 alin. (5) NCP, dacă persoana vătămată a decedat înainte de expirarea termenului prevăzut de lege pentru introducerea plângerii, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare din oficiu.

2.1. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la libertatea sexuală a unei persoane;

- poate exista și *un obiect juridic secundar* constând în relațiile sociale referitoare la viața, iutegritatea fizică sau psihică a persoanei.

b) obiectul material: corpul persoanei în viață.

- în cazul în care o persoană comite cu știință o agresiune sexuală față de o persoană decedată, se va reține săvârșirea infracțiunii de profanare de cadavre sau morminte (art. 383 NCP).

2.2. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică (necircumstanțiat) cu capacitate penală poate fi autor al infracțiunii de agresiune sexuală (la forma de bază);

- participația penală la forma tip este posibilă în forma instigării sau a complicității anterioare;

- săvârșirea faptei de două sau mai multe persoane (coautorat sau complicitate concomitentă) constituie o variantă agravată a agresiunii sexuale.

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică în viață, indiferent de sex.

- este o infracțiune cu subiect pasiv unic și determinat;

- subiectul pasiv poate comite în stare de legitimă apărare o faptă prin care ucide sau vatămă corporal pe agresorul sexual;

- pluralitatea de subiecți pasivi atrage, în principiu, reținerea unui concurs de infracțiuni, iar nu reținerea unei variante agravate a infracțiunii; nu este exclusă comiterea infracțiunii în forma unității legale a infracțiunii continuate.

2.3. Latura obiectivă

a) elementul material:

- întreținerea unui ***act de natură sexuală***, altul decât raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană de sex diferit sau de același sex, respectiv actul de penetrare vaginală sau anală cu o persoană de sex diferit sau de același sex prin constrângere, sau punerea victimei în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare [acte sau practici sexuale care nu presupun o penetrare cu caracter sexual (de pildă, obligarea unei persoane să se masturbeze sau să masturbeze o altă persoană sau animal, sărutarea și atingerea sânilor victimei, sărutarea organului genital etc.)];

- fapta se comite doar printr-o acțiune, nu printr-o omisiune;

- comiterea în aceeaşi împrejurare a mai multor acte de agresiune sexuală succesivă conduce la reţinerea unei unităţi naturale colective, iar nu a unui concurs de infracţiuni;

- întreţinerea unui *act de natură sexuală presupune existenţa unui contact fizic de natură sexuală – ce nu implică penetrarea – impus victimei, nefiind suficiente simplele acte de exhibiţionism sexual ale făptuitorului*;

- este necesar ca actul de natură sexuală să aibă loc *fără consimţământul persoanei, prin constrângere [fizică sau psihică (ameninţare)], punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-şi exprima voinţa sau profitând de această stare*;

- constrângerea fizică sau psihică trebuie să fie *efectivă*, anterioară sau concomitentă agresiunii sexuale, conducând la înlăturarea sau diminuarea opoziţiei victimei; nu este necesar ca această constrângere să fie irezistibilă;

- art. 219 alin. (4) NCP reglementează un caz de absorbţie legală a actelor de agresiune sexuală în cele de viol comise în formă consumată; astfel, dacă actele de agresiune sexuală au fost precedate sau urmate *în acelaşi context* de întreţinerea unui raport sexual, actul sexual oral sau anal, respectiv a unui act de penetrare vaginală sau anală, fapta constituie viol (care absoarbe legal agresiunea sexuală), iar nu un concurs între viol şi agresiune sexuală; în ipoteza în care actele de agresiune sexuală au fost precedate sau urmate de o tentativă la viol se va reţine existenţa unui concurs între agresiunea sexuală şi tentativa la viol, deoarece absorbţia legală operează numai în ipoteza formei consumate a violului, iar tentativa la viol nu poate fi asimilată ca un act de agresiune sexuală absorbit natural de forma consumată a acestei din urmă infracţiuni[1];

- existenţa consimţământului subiectului pasiv nu constituie o cauză justificativă chiar dacă sunt îndeplinite cerinţele art. 21 NCP, *ci o cauză care înlătură tipicitatea obiectivă a faptei* dacă se reţine că acesta a fost valabil exprimat, actual şi determinat; trebuie totuşi precizat că eroarea asupra existenţei consimţământului conduce la înlăturarea tipicităţii subiective a faptei, iar nu a imputabilităţii acesteia;

- imposibilitatea victimei de a se apăra ori de a-şi exprima voinţa poate fi preexistentă (când făptuitorul profită de această stare) sau poate să fie urmarea acţiunii făptuitorului sau a altui participant (când victima este pusă în această stare în scopul comiterii agresiunii sexuale);

- agresiunea sexuală *în forma tip* comisă *prin constrângere absoarbe natural* infracţiunea de lipsire nelegală de libertate (art. 205 NCP) pe perioada necesară pentru săvârşirea infracţiunii;

- se va reţine *absorbţia legală* în infracţiunea de agresiune sexuală a infracţiunii de ameninţare (art. 206 NCP), ori după caz a celei de loviri sau alte violenţe (art. 193 NCP), deoarece agresiunea sexuală este o infracţiune complexă care se comite prin acte de constrângere fizică sau morală; în cazul în care nu se poate proba comiterea infracţiunii absorbite, adică a constrângerii, nu se va reţine tipicitatea faptei;

---

[1] În acelaşi sens, a se vedea *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 457. În sensul reţinerii doar a agresiunii sexuale şi a considerării tentativei la infracţiunea de viol ca act de agresiune sexuală, a se vedea *S. Bogdan, D. Şerban*, op. cit., p. 250.

- prin raportare la forma de bază a infracțiuni nu va intra în noțiunea de constrângere și, implicit, în complexitatea legală, infracțiunea de vătămare corporală, în condițiile în care art. 219 alin. (2) lit. e) NCP stipulează ca variantă agravată comiterea agresiunii sexuale care a avut ca urmare praeterintenționată vătămarea corporală;

- în ipoteza în care agresiunea sexuală este comisă de către infractorul care profită de imposibilitatea victimei de a se apăra ori de a-și exprima voința, nu se poate reține absorbția infracțiunii de lipsire nelegală de libertate (art. 205 NCP), deoarece această variantă a elementului material nu implică în mod necesar o lipsire de libertate; dacă lipsirea de libertate precedă o perioadă semnificativă de timp, actul de agresiune sexuală comis ulterior prin constrângere sau continuă și după ce a avut loc agresiunea sexuală se va reține concursul real cu infracțiunea prevăzută de art. 219 NCP;

- nu se poate reține existența în concurs ideal a infracțiunii de agresiune sexuală cu infracțiunea de act sexual cu un minor atunci când subiectul pasiv este unic; poate exista un astfel de concurs între agresiunea sexuală și coruperea sexuală a minorului (de pildă, agresiunea sexuală este comisă în prezența unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani care observă actele de natură sexuală comise prin constrângere).

b) urmarea imediată: încălcarea libertății victimei de a decide cu privire la întreținerea unui act de natură sexuală;

c) legătura de cauzalitate: rezultă, în principiu, din materialitatea faptei (*ex re*); la variantele agravate comise cu praeterintenție trebuie dovedită legătura de cauzalitate [art. 219 alin. (2) lit. e) și alin. (3) NCP].

2.4. Latura subiectivă

- intenția directă;

- nu interesează la forma tip mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită activitatea infracțională; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei; comiterea faptei în scopul producerii de materiale pornografice constituie varianta agravată a infracțiunii.

2.5. Variante agravate

2.5.1. Agresiunea sexuală comisă asupra unei persoane care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau în tratamentul făptuitorului [art. 219 alin. (2) lit. a) NCP]

- *îngrijirea* făptuitorului: persoanele care se ocupă de îngrijirea victimei indiferent de forma în care sunt angajați;

- *ocrotirea* făptuitorului: tutorele, curatorul, părintele natural sau cel care a adoptat victima;

- *educarea* făptuitorului: profesor;

- *paza* făptuitorului: persoanele care au atribuția de a asigura paza celor privați de libertate în executarea unei pedepse, măsuri educative privative de libertate sau a unei măsuri de siguranță;

- *tratamentul* făptuitorului: doctor, asistent medical, terapeut etc.

2.5.2. Agresiunea sexuală comisă asupra unei rude în linie directă, frate sau soră [art. 219 alin. (2) lit. b) NCP]

- agresiunea sexuală trebuie săvârşită faţă de o rudă în linie directă ascendentă sau descendentă (de pildă, agresiunea sexuală comisă de bunic asupra unui nepot, de tată asupra fiicei etc.) sau de frate asupra surorii, de soră asupra fratelui, ori între fraţi, respectiv între surori;

- calitatea specială a relaţiei dintre autor şi victimă reprezintă o circumstanţă personală de individualizare; distincţiile realizate la analiza variantei agravate a infracţiunii de viol prevăzut de art. 218 alin. (2) lit. b) NCP în cazul participaţiei penale se vor aplica în mod corespunzător şi la această infracţiune;

2.5.3. Agresiunea sexuală comisă asupra unei victime minore [art. 219 alin. (2) lit. c) NCP]

- ca urmare a modificării operate prin O.U.G. nr. 18/2016, va constitui variantă agravată a infracţiunii agresiunea sexuală comisă asupra unui minor indiferent de vârsta acestuia (inclusiv în ipoteza în care minorul are vârsta cuprinsă între 16 şi 18 ani);

- calitatea de minor a victimei constituie o circumstanţă personală de individualizare, astfel că făptuitorul trebuie să fi cunoscut la momentul săvârşirii infracţiunii că victima nu a împlinit vârsta de 18 ani; distincţiile făcute la **pct. 1.6.2.** se vor aplica în mod corespunzător şi în cazul acestei variante agravate în ipotezele de participaţie penală;

- în situaţia în care vârsta minorului este foarte fragedă şi rezultă dintr-o expertiză medico-legală psihiatrică, lipsa posibilităţii de a-şi exprima un consimţământ valabil pentru întreţinerea oricărui act de natură sexuală se va reţine săvârşirea infracţiunii de agresiune sexuală în variantă agravată a comiterii faptei faţă de un minor, chiar dacă acesta fost de acord cu efectuarea actelor de natură sexuală care nu presupun penetrare; imposibilitatea constatării existenţei unui consimţământ valabil nu poate pune în discuţie reţinerea comiterii infracţiunii de corupere sexuală dacă minorul nu a împlinit vârsta de 13 ani;

- dacă victima agresiunii sexuale este o rudă în linie directă ori fapta se comite între fraţi şi surori, se va reţine şi varianta agravată prevăzută de art. 219 alin. (2) lit. b) NCP;

- eroarea cu privire la vârsta victimei conduce la înlăturarea agravantei;

- în practica judiciară s-au reţinut diferite forme de agresiune sexuală, exercitate în general asupra minorilor, care au condus la reţinerea caracterului agravat al faptei, dintre care exemplificăm: **1.** Faptele inculpatului care, în timp ce se afla în zona pădurii, prin acte de constrângere fizică, a determinat părţile civile D. şi M. să îl masturbeze *(C.A. Timişoara, decizia nr. 829/2017)*; **2.** Inculpatul a constrâns-o pe minora în vârstă de 11 ani să efectueze acte de masturbare asupra acestuia, ameninţând-o cu întreţinerea de raporturi sexuale *(C.A. Alba-Iulia, secţia penală, decizia nr. 142/2017)*; **3.** Fapta inculpatului constând în aceea că la data de 28.03.2017, în jurul orelor 12:00-12:30, a pătruns în locuinţa nepoatei sale, persoana vătămată, şi, pe fondul consumului de alcool, a întreţinut acte de natură sexuală, prin constrângere, cu aceasta, constând în sărutarea pe gât a persoanei vătămate, pipăirea acesteia cu mâna pe sâni de sus în jos şi împiedicarea acesteia să strige după ajutor prin punerea mâinii la gură

(C.A. Galați, secția penală, decizia nr. 1024/2017); **4.** Fapta inculpatului care, în perioada ianuarie-iulie 2015, profitând de imposibilitatea minorei, fiica sa, în vârstă de 5 ani și 10 luni, de a-și exprima voința, generată de vârsta prea fragedă pentru a înțelege ce se întâmpla, a sărutat-o pe buze și s-a masturbat în prezența acesteia, atingând-o în același timp în zonele intime *(C.A. București, secția penală, decizia nr. 1659/2017)*; **5.** Fapta inculpatului care, în data de 27.06.2016, în jurul orelor 16:00, în timp ce se afla pe una din scările de acces în blocul nr. 14, a exercitat acte de natură sexuală, respectiv acte de pipăire în zona organelor genitale și sărutare pe gură, săvârșite prin constrângere fizică față de minorul în vârstă de 10 ani *(C.A. Brașov, secția penală, decizia nr. 214/2017)*; **6.** Fapta inculpatului care, în data de 1 martie 2016, a obligat-o pe minora în vârstă de 11 ani să suporte un act sexual atipic, fără intromisiune, materializat prin frecarea penisului de organul sexual al persoanei vătămate, profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra și prin constrângere *(C.A. Timișoara, secția penală, decizia nr. 34/2017)*; **7.** Fapta inculpatului care a ademenit-o pe nepoata sa în vârstă de trei ani într-o cameră nelocuită a locuinței acesteia, unde, profitând de vârsta fragedă a acesteia și de imposibilitatea de a-și exprima voința, a dezbrăcat-o de haine de la brâu în jos, după care a exercitat asupra acesteia acțiuni concrete, intenționate, de întreținere a unui raport sexual, respectiv și-a introdus penisul între picioarele victimei în zona organelor genitale și anală și a ejaculat pe corpul acesteia *(C.A. Cluj, secția penală, decizia nr. 317/2017)*;

- este o *circumstanță reală* și se răsfrânge asupra participanților în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

În perioada iulie 2014 - noiembrie 2014, în repetate rânduri, minorii K.D., M.M.A. și V.R.D., în vârstă de 9, 8 și, respectiv, 6 ani au fost supuși în mod repetat unor acte de agresiune sexuală, constând în aceea că profitând de imposibilitatea de a-și exprima voința determinată de vârsta fragedă a minorilor și atrăgându-i prin oferirea de dulciuri, inculpatul B.F. i-a mângâiat în zona genitală, uneori peste pantaloni, iar alteori introducându-le mâna pe sub haine. Aceste fapte s-au petrecut în zona chioșcului alimentar pe care inculpatul îl deținea, loc în care se afla și un părculeț de copii unde minorii mergeau în mod frecvent, de multe ori intrând în magazinul respectiv pentru a-și cumpăra dulciuri. (...) Apărările inculpatului în sensul că manifestările sale față de copii nu pot fi considerate ca fiind de natură sexuală, ci doar de afecțiune și prietenie, nu pot fi acceptate față de probele existente la dosar, toate conducând la concluzia celor reținute mai sus, astfel că o soluție de achitare este exclusă. În concluzie, condamnarea inculpatului s-a dispus în mod judicios și având în vedere că actele exercitate de inculpat asupra celor trei minori sunt de natură sexuală, fiind destinate satisfacerii unor nevoi sexuale după modalitatea în care s-au săvârșit, repetabilitatea acestora și împrejurarea că au vizat organele sexuale ale minorilor, aceștia față de vârsta fragedă și modul în care au fost manipulați fiind puși în imposibilitate de a-și exprima voința, încadrarea juridică corectă este cea prevăzută de art. 219 alin. (1) și alin. (2) lit. c) NCP cu reținerea formei continuate prevăzute de art. 35 alin. (1) NCP *(C.A. Cluj, secția penală, decizia nr. 1596/2015, nepublicată)*.

2.5.4. Agresiunea sexuală comisă în scopul producerii de materiale poruografice [art. 219 alin. (2) lit. d) NCP]

- nu este necesar pentru reținerea acestei variante agravate să se fi produs materiale pornografice, ci ca fapta să fie săvârșită în scopul producerii lor;

- *materialele pornografice* sunt obiecte, gravuri, fotografii, holograme, desene, scrieri, imprimate, embleme, publicații, filme, înregistrări video și audio, spoturi publicitare, programe și aplicații informatice, piese muzicale, precum și orice alte forme de exprimare care prezintă explicit sau sugerează o activitate sexuală [art. 2 alin. (3) din Legea nr. 196/2003, republicată];

- în cazul în care sunt produse *și materiale pornografice cu minori*, agresiunea sexuală se va reține în concurs cu infracțiunea de pornografie infantilă;

- *materialele pornografice cu minori* sunt orice material care prezintă un minor ori o persoană majoră drept un minor, având un comportament sexual explicit sau care, deși nu prezintă o persoană reală, simulează, în mod credibil, un minor având un astfel de comportament, precum și orice reprezentare a organelor genitale ale unui copil cu scop sexual [art. 374 alin. (4) NCP].

2.5.5. Agresiunea sexuală care a avut ca urmare praeterintenționată o vătămare corporală [art. 219 alin. (2) lit. e) NCP]

- în urma agresiunii sexuale să se fi produs praeterintenționat una dintre urmările prevăzute de art. 194 alin. (1) NCP, respectiv o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale; un prejudiciu estetic grav și permanent; avortul; punerea în primejdie a vieții persoanei; prin urmare, vătămarea corporală este absorbită în această variantă agravată a agresiunii sexuale;

- dacă făptuitorul a acționat cu intenția de a provoca victimei o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav și permanent, se va reține concursul dintre agresiunea sexuală în forma tip (dacă nu se reține vreo altă variantă agravată) și vătămarea corporală prevăzută de art. 194 alin. (2) NCP.

2.5.6. Agresiunea sexuală comisă de două sau mai multe persoane împreună [art. 219 alin. (2) lit. f) NCP]

- făptuitorii trebuie să fie coautori, autori succesivi ai faptei sau complici concomitenți;

- nu este necesar pentru reținerea acestei variante agravate ca toți participanții să fi avut un act de natură sexuală cu victima;

- nu se poate reține circumstanța agravată legală a săvârșirii faptei de trei sau mai multe persoane împreună, prevăzută de art. 77 lit. a) NCP, însă poate fi reținută cea prevăzută de art. 77 lit. d) NCP atunci când la săvârșirea infracțiunii a participat și un minor;

- este *circumstanță reală*, care se răsfrânge asupra instigatorilor și complicilor anteriori, în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

2.5.7. Agresiunea sexuală care a avut ca urmare moartea victimei [art. 219 alin. (3) NCP]

- în urma agresiunii sexuale să se fi produs praeterintenţionat moartea victimei (de pildă, în ipoteza în care victima, opunându-se făptuitorului, s-a lovit cu capul de o piatră, iar după agresiunea sexuală a încetat din viaţă, deoarece moartea s-a produs ca urmare a violenţelor exercitate de făptuitor pentru a determina victima la un act de natură sexuală);

- în cazul în care moartea nu se produce praeterintenţionat, ci ca urmare a exercitării cu intenţie (directă sau indirectă) a unor activităţi violente asupra victimei, infracţiunea de agresiune sexuală poate fi reţinută în concurs cu omorul (simplu sau calificat), ori cu loviriile sau vătămările cauzatoare de moarte (de pildă, fapta de agresiune sexuală săvârşită asupra victimei, urmată de uciderea acesteia de către făptuitor prin asfixie mecanică, prin obstrucţia căilor respiratorii superioare, pentru ca victima să nu ţipe şi bănuind că a fost recunoscut de aceasta, întruneşte atât elementele constitutive ale infracţiunii de agresiune sexuală în forma de bază, cât şi pe cele ale infracţiunii de omor calificat comis pentru a înlesni sau ascunde săvârşirea altei infracţiuni);

- în cazul în care fapta a avut ca urmare praeterintenţionată sinuciderea victimei se va reţine numai infracţiunea de agresiune sexuală; concursul între infracţiunea agresiune sexuală şi cea de determinare sau înlesnire a sinuciderii s-ar putea reţine numai în ipoteza în care făptuitorul acţionează cu intenţie atât în scopul agresării sexuale a victimei, cât şi al determinării sinuciderii.

2.6. Formele infracţiunii

- actele preparatorii sunt posibile, dar nu sunt incriminate; pot constitui acte de complicitate anterioară sau pot intra în conţinutul tentativei;

- tentativa este posibilă numai în forma imperfectă şi incriminată;

- agresiunea sexuală se plasează în categoria acelor infracţiuni materiale la care nu este posibilă tentativa perfectă, deoarece realizarea integrală a actului de executare (constrângere şi actul de natură sexuală care nu implică penetrarea) consumă fapta;

- se va reţine comiterea unei tentative la agresiunea sexuală atunci când sunt realizate numai actele de constrângere prin ameninţare sau violenţă în scopul întreţinerii unui act de natură sexuală, chiar dacă nu se încercă şi realizarea acestuia din urmă, deoarece în acest caz s-a executat una dintre acţiunile aflate în structura infracţiunii complexe, aducându-se atingere obiectului juridic secundar;

- nu se poate reţine drept cauză de nepedepsire a tentativei împiedicarea producerii rezultatului;

- este posibilă desistarea drept cauză de nepedepsire a tentativei;

- infracţiunea se consumă în momentul întreţinerii actelor de natură sexuală prin constrângere sau punând ori profitând de neputinţa victimei de a se apăra sau de a-şi exprima voinţa; astfel, pentru consumarea infracţiunii este necesar să fie comise ambele acţiuni din structura infracţiunii complexe deoarece numai în această formă poate să fie adusă atingere atât obiectului juridic principal, cât şi obiectului juridic secundar;

- poate fi săvârșită în formă continuată, când se epuizează la momentul săvârșirii ultimului act de executare;

- în situația în care urmările agresiunii sexuale se amplifică după momentul săvârșirii, infracțiunea are caracter progresiv și se va epuiza la data producerii rezultatului mai grav.

2.7. Pedeapsa

- forma tip [art. 219 alin. (1) NCP]: închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;

- varianta agravată a agresiunii sexuale prevăzută de art. 219 alin. (2) NCP: închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;

- agresiunea sexuală care a avut ca urmare moartea victimei prevăzut de art. 219 alin. (3) NCP: închisoarea de la 7 la 15 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi;

- având în vedere dispozițiile art. 36 alin. (3) NCP în ipoteza în care are loc o tentativă la infracțiunea de agresiunea sexuală urmată de moartea praeterintenționată a victimei se va aplica pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea consumată prevăzută de art. 219 alin. (3) NCP: închisoarea de la 7 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;

- în cazul în care infracțiunea este comisă față de un minor, termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă de la data la care acesta a devenit major; dacă minorul a decedat înainte de împlinirea majoratului, termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă de la data decesului.

§3. Actul sexual cu un minor

3.1. Noțiune

- este infracțiunea constând în raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală comise cu un minor cu vârsta între 13 și 15 ani [art. 220 alin. (1) NCP];

- constituie *variante agravate* ale infracțiunii săvârșirea faptei în următoarele împrejurări:

a) asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani;

b) *de un major cu un minor cu vârsta între 15 și 18 ani, când: (i)* minorul este membru de familie al majorului; *(ii)* minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului ori de situația deosebit de vulnerabilă a acestuia, ca urmare a unui handicap psihic sau fizic ori ca urmare a unei situații de dependență; *(iii)* fapta a pus în pericol viața minorului; *(iv)* a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice;

c) *fapta comisă cu un minor cu vârsta de până la 15 ani atunci când: (i)* minorul este membru de familie; *(ii)* minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încre-

dere sau de autoritate asupra minorului; *(iii)* fapta a pus în pericol viața minorului; *(iv)* a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice.

- în toate cazurile, consimțământul victimei la întreținerea actului sexual trebuie să fie valabil exprimat; astfel, se instituie o protecție specială a minorilor, consimțământul acestora neînlăturând tipicitatea faptei (în viziunea legii penale, în principiu, „majoratul" în sfera vieții sexuale coincide cu împlinirea vârstei de 15 ani), întrucât ceea ce prezintă importanță este vârsta de la care o persoană poate întreține în mod licit un act sexual cu un minor cu consimțământul acestuia;

- acțiunea penală se pune în mișcare *din oficiu în toate cazurile*; nu este posibilă înlăturarea răspunderii penale ca urmare a împăcării.

3.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la libertatea sexuală a minorului;

b) obiectul material: corpul minorului cu care are loc raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală.

3.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană fizică (necircumstanțiat) cu capacitate penală (la forma de bază);

- în cazul variantei agravante prevăzute de art. 220 alin. (3) NCP autorul este calificat, neputând fi decât *un major*; în plus, în cazurile prevăzute de art. 220 alin. (3) lit. a) și b) NCP autorul trebuie să aibă și vreuna dintre următoarele calități: membru de familie, tutore, curator, supraveghetor, îngrijitor, medic curant, profesor sau educator al minorului ori persoană care a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului ori de situația deosebit de vulnerabilă a acestuia, ca urmare a unui handicap psihic sau fizic ori ca urmare a unei situații de dependență;

- în cazul variantei agravante prevăzute de art. 220 alin. (4) lit. a) și b) NCP, autorul (minor sau major) este calificat: membru de familie, tutore, curator, supraveghetor, îngrijitor, medic curant, profesor sau educator al minorului ori persoană care a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului;

- participația penală (proprie sau improprie) este posibilă în toate formele: coautoratul, instigarea sau complicitatea;

- în cazul coautoratului, dacă legea impune o anumită calitate a autorului, este necesar ca toți participanții să aibă această calitate;

- nu constituie variantă agravată a infracțiunii comiterea faptei de două sau mai multe persoane împreună;

- este posibilă reținerea circumstanței agravante legale a comiterii faptei de către un major cu un minor prevăzute de art. 77 lit. d) NCP și în cazul comiterii infracțiunii de act sexual cu un minor (de pildă, în cazul în care un major și un minor în vârstă de 17 ani întrețin în calitate de coautori raporturi sexuale consimțite cu un minor în vârstă de 13 ani și două luni).

b) **subiectul pasiv:** în principiu, este orice minor cu vârsta între 13 şi 15 ani în cazul formei tip, respectiv un minor cu vârsta sub 13 ani în cazul primei variante agravate care îşi poate exprima valabil consimţământul la întreţinerea unui act sexual.

- în cazul variantei agravate prevăzute de art. 220 alin. (3) NCP subiect pasiv este *numai un minor cu vârsta între 15 şi 18 ani*;

- în cazul variantei agravate prevăzute de art. 220 alin. (4) NCP subiect pasiv este *numai un minor care nu a împlinit vârsta de 15 ani*;

- subiectul pasiv al infracţiunii este destinatarul protecţiei realizate prin norma de incriminare şi, pe cale de consecinţă, nu poate fi considerat participant la comiterea infracţiunii prevăzute de art. 220 NCP, chiar dacă minorul a fost cel care l-a determinat pe autor să comită actul sexual[1];

- în situaţia în care vârsta minorului este foarte fragedă şi rezultă dintr-o expertiză medico-legală psihiatrică lipsa posibilităţii de a-şi exprima un consimţământ valabil pentru întreţinerea unui act sexual de orice natură, se va reţine săvârşirea infracţiunii de viol în variantă agravată a comiterii faptei faţă de un minor (de pildă, fapta unui major care întreţine un raport sexual cu un minor de 6 ani);

- nu se va reţine calitatea de subiect pasiv a persoanei minore căsătorite cu dispensă de vârstă [art. 272 alin. (2) C.civ.], care astfel dobândeşte capacitate deplină de exerciţiu; tot astfel, nu este subiect pasiv minorul de 16 ani căruia i s-a recunoscut în mod anticipat de către instanţa de tutelă capacitatea deplină de exerciţiu în condiţiile art. 40 C.civ.

- pluralitatea de subiecţi pasivi atrage, în principiu, reţinerea unui concurs de infracţiuni, iar nu reţinerea unei variante agravate a infracţiunii; nu este exclusă comiterea infracţiunii în forma unităţii legale a infracţiunii continuate.

3.4. Latura obiectivă

a) **elementul material:** întreţinerea unui raport sexual, act sexual oral sau anal ori a oricăror acte de penetrare vaginală sau anală *cu un minor cu vârsta între 13 şi 15 ani de sex diferit sau de acelaşi sex* (infracţiune comisivă);

- este necesar ca minorul să fi împlinit vârsta de 13 ani, dar să nu fi ajuns la vârsta de 15 ani; în cazul în care minorul a împlinit vârsta de 15 ani, fapta nu este tipică decât dacă se comite într-una dintre variantele agravate;

- fapta se comite doar printr-o acţiune, nu printr-o omisiune;

- NCP a reglementat infracţiunea de act sexual cu un minor *pornind de la ideea de act de penetrare, astfel încât în conţinutul acestei infracţiuni se va include:*

1. *raportul sexual:* actul de conjuncţie a organului sexual masculin cu cel feminin;

---

[1] În acest sens în doctrină (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. II, p. 466) s-a apreciat că „nu va fi sancţionat intervenientul necesar a cărui protecţie o urmăreşte norma de incriminare, chiar şi în situaţia în care el este cel care instigă la comiterea infracţiunii. Persoana respectivă nu face parte din sfera destinatarilor normei menite să o protejeze, astfel că nu se poate spune că prin acţiunea sa ea ar încălca respectiva normă".

2. *actul sexual oral, respectiv actul sexual anal*, indiferent dacă acestea sunt între persoane de acelaşi sex (acte sexuale homosexuale) sau între persoane de sex diferit (acte sexual heterosexuale);

3. *actele de penetrare vaginală sau anală* indiferent de modalitatea în care acestea sunt realizate (de pildă, prin introducere în vagin, respectiv în anus de obiecte, degete etc.); nu prezintă importanţă dacă actele de penetrare vaginală sau anală au fost comise de făptuitor sau dacă acesta a obligat victima să procedeze în acest sens.

- actul sexual este liber consimţit de ambele persoane; în acest caz existenţa consimţământului subiectului pasiv nu constituie o cauză justificativă, chiar dacă sunt îndeplinite cerinţele art. 21 NCP[1];

- este necesar ca făptuitorul să nu fie membru de familie al minorului sau ca minorul să nu se afle în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau ca acesta să nu fi abuzat de poziţia sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului, deoarece în aceste ipoteze se va reţine varianta agravată prevăzută de art. 220 alin. (4) lit. a) şi b) NCP;

- nu prezintă importanţă dacă actul sexual cu un minor a fost sau nu determinat de oferirea sau darea de bani ori alte foloase de către făptuitor, direct sau indirect, victimei, acest aspect urmând să fie avut în vedere la individualizarea pedepsei; fapta este incriminată inclusiv în situaţia în care minorul practică prostituţia; în acest din urmă caz, subiectul activ al infracţiunii este persoana care cumpără serviciile sexuale ale persoanei care practică prostituţia, ştiind că este minoră;

- în cazul în care minorul cu vârsta cuprinsă între 13 şi 15 ani practică prostituţia, se va reţine numai comiterea infracţiunii de act sexual cu un minor, iar nu comiterea acestei infracţiuni în concurs cu infracţiunea de folosire a prostituţiei infantile prevăzute de art. 216[1] NCP (introdus prin O.U.G. nr. 18/2016), deoarece în această ipoteză de concurs de calificări alternative, dispoziţiile art. 216[1] NCP au caracter subsidiar („dacă fapta nu constituie o infracţiune mai gravă");

- fapta nu va fi tipică dacă minorul a împlinit vârsta de 15 ani şi nu este incidentă niciuna dintre variantele agravate prevăzute de art. 220 alin. (3) NCP; totuşi, dacă minorul cu vârsta mai mare de 15 ani practică prostituţia, deşi nu se va reţine comiterea infracţiunii de act sexual cu un minor, fapta este incriminată de dispoziţiile art. 216[1] NCP ca infracţiune de folosire a prostituţiei infantile;

- poate fi reţinută în concurs ideal cu infracţiunea de corupere sexuală a minorilor (de pildă, actul sexual cu un minor comis de un major în prezenţa unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani);

- în ipoteza în care în urma actului sexual cu un minor se produce praeterinteţionat vătămarea corporală sau moartea minorului se va reţine concursul între act sexual cu un minor şi, după caz, loviri sau alte violenţe, vătămare corporală, vătămare corporală din culpă, ori loviri sau vătămări cauzatoare de moarte; trebuie avut totodată în vedere că

---

[1] În literatura juridică (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. I, p. 402) s-a susţinut că nu are valoare justificativă consimţământul victimei în cazul acelor incriminări care presupun colaborarea din partea acesteia şi care au ca scop protecţia victimei.

actul sexual care a avut ca urmare praeterintenționată punerea în pericol a vieții minorului constituie o variantă agravată a infracțiunii;

- art. 220 alin. (5) NCP reglementează o ***cauză de nepedepsire*** a făptuitorului care a întreținut un act sexual cu un minor cu vârsta între 13 și 15 ani dacă diferența de vârsta între victimă și făptuitor nu este mai mare de 3 ani.

b) urmarea imediată: starea de pericol rezultată din încălcarea libertății sexuale a minorului;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei (*ex re*).

3.5. Latura subiectivă

- intenția directă;

- este necesar ca făptuitorul să fi știut că minorul nu împlinise vârsta de 15 ani, chiar dacă nu cunoaște precis vârsta acesteia; necunoașterea faptului că persoana vătămată nu împlinise vârsta de 15 ani, sau cunoașterea greșită a vârstei acesteia (de pildă, în condițiile în care făptuitorul avea reprezentarea că aceasta a împlinit vârsta de 17 ani) constituie o eroare de fapt care înlătură tipicitatea subiectivă a faptei;

- eroarea cu privire la vârsta minorului înlătură caracterul penal al faptei;

Inculpatul, în baza aceleiași rezoluții infracționale unice, abuzând de influența asupra persoanei vătămate T.M. și de vulnerabilitatea acesteia, la data de 6 aprilie 2013, 12 aprilie 2013 și cu alte două ocazii neprecizate în perioada imediat următoare, a întreținut un număr de 4 raporturi sexuale consimțite în locuința sa și în autoturismul său cu minora de 14 ani, numita T.M. Nu poate fi primită susținerea inculpatului că nu avea cunoștință despre vârsta reală a persoanei vătămate, deoarece probele administrate dovedesc că inculpatul era prieten cu familia persoanei vătămate de mai multă vreme, se vizitau constant, la un moment dat inculpatul chiar locuind în casa persoanei vătămate, iar inculpatul participând și la aniversarea împlinirii vârstei de 14 ani de către persoana vătămată *(C.A. Cluj, secția penală, decizia nr. 559/2015, nepublicată).*

- nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită activitatea infracțională, cu excepția situației în care fapta a fost săvârșită în scopul producerii de materiale pornografice, când se va reține varianta agravată.

3.6. Variantele agravate

3.6.1. Raport sexual, act sexual oral sau anal, respectiv oricare act de penetrare vaginală sau anală comis cu un minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani [art. 220 alin. (2) NCP]

- subiectul pasiv este un minor (indiferent de sex) *care nu împlinise vârsta de 13 ani*; dacă minorul a împlinit vârsta de 13 ani, se va analiza posibilitatea reținerii formei de bază;

- în cazul în care în aceeași împrejurare sunt comise asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani atât acte de penetrare sexuală, cât și alte acte de natură sexuală se va reține doar comiterea infracțiunii de act sexual cu un minor (actele de corupție

sexuală fiind absorbite în mod natural în actul sexual cu un minor), iar nu un concurs între aceasta şi corupţia sexuală;

- trebuie ca făptuitorul să fi ştiut sau să îşi fi putut da seama că victima nu împlinise vârsta de 13 ani, chiar dacă nu cunoaşte precis vârsta acestuia;

- este necesar ca făptuitorul să nu fie membru de familie al minorului sau ca minorul să nu se afle în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau ca acesta să nu fi abuzat de poziţia sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului, deoarece în această ipoteză se va reţine varianta agravată prevăzută de art. 220 alin. (4) lit. a) şi b) NCP;

- în situaţia în care vârsta minorului este foarte fragedă şi rezultă dintr-o expertiză medico-legală psihiatrică lipsa posibilităţii de a-şi exprima un consimţământ valabil pentru întreţinerea unui act sexual de orice natură, se va reţine săvârşirea infracţiunii de viol (de pildă, fapta unui major care întreţine un raport sexual cu un minor de 6 ani);

- art. 220 alin. (5) NCP reglementează o **cauză de nepedepsire** a făptuitorului care a întreţinut un act sexual cu un minor cu vârsta sub 13 ani dacă diferenţa de vârsta între victimă şi făptuitor nu este mai mare de 3 ani.

3.6.2. Raport sexual, act sexual oral sau anal, respectiv oricare act de penetrare vaginală sau anală *comis de un major cu un minor cu vârsta între 15 şi 18 ani*, când minorul este membru de familie al majorului [art. 220 alin. (3) lit. a) NCP]

- subiectul pasiv este un minor (indiferent de sex) cu vârsta cuprinsă între 15 (inclusiv) şi 18 ani (înainte de ziua în care devine major), în vreme ce subiectul activ nemijlocit este dublu condiţionat: major (indiferent de sex) care are şi calitatea de membru de familie al minorului (art. 177 NCP);

- este necesar ca făptuitorul să fi ştiut sau să îşi fi putut da seama că actul sexual este întreţinut cu un minor care a împlinit vârsta de 15 ani (chiar dacă nu cunoaşte precis vârsta minorului) şi că acesta are calitatea de membru de familie;

- dacă activitatea sexuală constă într-un raport sexual consimţit între rude în linie directă sau între fraţi şi surori din care unul este major, iar altul este un minor cu vârsta între 15-18 ani, se va reţine varianta agravată a infracţiunii de act sexual cu un minor prevăzută de art. 220 alin. (3) lit. a) NCP, care absoarbe incestul;

- în cazul în care minorul a încheiat în mod legal o căsătorie cu făptuitorul respectarea dreptului la viaţă intimă şi de familie face ca în cazul întreţinerii unui raport sexual liber consimţit cu soţul să nu se poată reţine antijuridicitatea faptei, ca urmare a incidenţei dispoziţiilor art. 21 NCP;

- în cazul în care autorul este un minor care răspunde penal, nu sunt întrunite nici cerinţele variantei agravate, dar nici cele ale formei de bază faţă de vârsta subiectului pasiv; totuşi dacă activitatea sexuală constă într-un raport sexual consimţit între rude în linie directă sau între fraţi şi surori se va putea reţine comiterea infracţiunii de incest;

- nu prezintă importanţă diferenţa de vârstă între major şi minor, aceasta putând fi şi mai mică de 3 ani, cauza de nepedepsire prevăzută de art. 220 alin. (5) NCP nefiind aplicabilă în cazul acestei variante agravate.

3.6.3. Raport sexual, act sexual oral sau anal, respectiv oricare act de penetrare vaginală sau anală *comis de un major cu un minor cu vârsta între 15 și 18 ani*, când minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului ori de situația deosebit de vulnerabilă a acestuia, ca urmare a unui handicap psihic sau fizic ori ca urmare a unei situații de dependență [art. 220 alin. (3) lit. b) NCP]

- subiectul pasiv este un minor (indiferent de sex) cu vârsta cuprinsă între 15 și 18 ani, în vreme ce subiectul activ nemijlocit este dublu condiționat: major (indiferent de sex) care are una dintre calitățile speciale prevăzute de lege;

- *îngrijirea* făptuitorului: persoanele care se ocupă de îngrijirea victimei indiferent de forma în care sunt angajați;

- *ocrotirea* făptuitorului: tutorele, curatorul, părintele natural sau cel care a adoptat victima;

- *educarea* făptuitorului: profesor;

- *paza* făptuitorului: persoanele care au atribuția de a asigura paza celor privați de libertate în executarea unei pedepse, măsuri educative privative de libertate sau a unei măsuri de siguranță;

- *tratamentul* făptuitorului: doctor, asistent medical, terapeut etc.;

- subiectul activ nemijlocit poate fi și *o persoană majoră* (indiferent de sex) care:

(i) a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului;

- încrederea pe care minorul o are în major trebuie să îi ofere acestuia din urmă un ascendent asupra minorului;

- raporturile de autoritate pot îmbrăcă orice formă (de pildă, autoritatea socială sau religioasă) și oferă posibilitatea unei persoane să controleze, să sancționeze sau să recompenseze material sau emoțional minorul.

(ii) a abuzat de situația deosebit de vulnerabilă a minorului, ca urmare a unui handicap psihic sau fizic ori ca urmare a unei situații de dependență;

- minorul trebuie să se afle într-o situație de vulnerabilitate cauzată fie de un handicap fizic sau psihic, fie de o stare de dependență materială ori emoțională față de major;

- nu prezintă importanță diferența de vârstă între major și minor, aceasta putând fi și mai mică de 3 ani, cauza de nepedepsire prevăzută de art. 220 alin. (5) NCP nefiind aplicabilă în cazul acestei variante agravate.

3.6.4. Raport sexual, act sexual oral sau anal, respectiv oricare act de penetrare vaginală sau anală *comis de un major cu un minor cu vârsta între 15 și 18 ani*, dacă fapta a pus în pericol viața minorului [art. 220 alin. (3) lit. c) NCP]

- în acest caz, făptuitorul major urmărește realizarea unui act de penetrare sexuală a victimei care are vârsta între 15-18 ani, iar punerea în pericol a vieții se realizează din culpă ca urmare a leziunilor traumatice produse în urma activității sexuale;

- absoarbe infracțiunea de vătămarea corporală doar în ceea ce privește urmarea prevăzută de art. 194 alin. (1) lit. e) NCP (*punerea în primejdie a vieții*); incriminarea agravată este surprinzătoare întrucât, în lipsa reținerii unor alte variante agravate, actul sexual cu un minor având vârsta între 15-18 ani nu este incriminat, iar producerea celorlalte urmări prevăzute de art. 194 alin. (1) a)-d) NCP conduc practic la reținerea doar a acestei din urmă infracțiuni;

- în ipoteza în care în urma actelor de penetrare sexuală rezultă leziuni traumatice care se agravează producându-se din culpă moartea victimei se va reține concursul între infracțiunea de act sexual cu un minor și cea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte sau, după caz, de ucidere din culpă;

- nu prezintă importanță diferența de vârstă între major și minor, aceasta putând fi și mai mică de 3 ani, cauza de nepedepsire prevăzută de art. 220 alin. (5) NCP nefiind aplicabilă în cazul acestei variante agravate.

3.6.5. Raport sexual, act sexual oral sau anal, respectiv oricare act de penetrare vaginală sau anală *comis de un major cu un minor cu vârsta între 15 și 18 ani*, comis în scopul producerii de materiale pornografice [art. 220 alin. (3) lit. d) NCP]

- nu este necesar pentru reținerea acestei variante agravate să se fi produs materiale pornografice, ci ca fapta să fie săvârșită de major în scopul producerii lor;

- în cazul în care sunt produse și materiale pornografice infracțiunea de act sexual cu un minor se va reține în concurs cu infracțiunea de pornografie infantilă;

- *materialele pornografice cu minori* sunt orice material care prezintă un minor ori o persoană majoră drept un minor, având un comportament sexual explicit sau care, deși nu prezintă o persoană reală, simulează, în mod credibil, un minor având un astfel de comportament, precum și orice reprezentare a organelor genitale ale unui copil cu scop sexual [art. 374 alin. (4) NCP];

- nu prezintă importanță diferența de vârstă între major și minor, aceasta putând fi și mai mică de 3 ani, cauza de nepedepsire prevăzută de art. 220 alin. (5) NCP nefiind aplicabilă în cazul acestei variante agravate.

Forma agravată a infracțiunii de act sexual cu un minor constând în actul sexual cu un minor săvârșit în scopul producerii de materiale pornografice prin sisteme informatice, nu este absorbită în infracțiunea de pornografie infantilă prin sisteme informatice prevăzută în art. 51 alin. (1) din Legea nr. 161/2003 – definită ca producerea în vederea răspândirii, oferirea sau punerea la dispoziție, răspândirea sau transmiterea, procurarea pentru sine sau pentru altul de materiale pornografice cu minori prin sisteme informatice – întrucât, pe de o parte, forma agravată a infracțiunii de act sexual cu un minor presupune numai existența scopului producerii materialelor pornografice, indiferent dacă acest scop a fost sau nu realizat, iar pe de altă parte, infracțiunea de pornografie infantilă prin sisteme informatice prevăzută în art. 51 alin. (1) din Legea nr. 161/2003 nu presupune, în mod necesar, întreținerea unui act sexual cu un minor *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 499/2012, www.scj.ro)*.

3.6.6. Raport sexual, act sexual oral sau anal, respectiv oricare act de penetrare vaginală sau anală *comis cu un minor care nu a împlinit vârsta de 15 ani* și care este membru de familie al făptuitorului [art. 220 alin. (4) lit. a) NCP]

- subiectul pasiv este un minor (indiferent de sex) *care nu împlinise vârsta de 15 ani*;

- este necesar ca făptuitorul să fi știut sau să își fi putut da seama că victima nu împlinise vârsta de 15 ani, chiar dacă nu cunoaște precis vârsta acestuia; deopotrivă, făptuitorul trebuie să fi avut reprezentarea calității de membru de familie a minorului;

- nu prezintă importanță vârsta făptuitorului, varianta agravată urmând a fi reținută atât în cazul în care făptuitorul este major, cât și în ipoteza în care acesta este minor;

- în situația în care vârsta minorului este foarte fragedă și rezultă dintr-o expertiză medico-legală psihiatrică lipsa posibilității de a-și exprima un consimțământ valabil pentru întreținerea unui act sexual de orice natură, se va reține săvârșirea infracțiunii de viol;

- nu prezintă importanță diferența de vârstă între făptuitor și minor, aceasta putând fi și mai mică de 3 ani, cauza de nepedepsire prevăzută de art. 220 alin. (5) NCP nefiind aplicabilă în cazul acestei variante agravate.

- dacă activitatea sexuală constă într-un raport sexual consimțit între rude în linie directă sau între frați și surori din care unul este un minor care nu a împlinit vârsta de 15 ani, se va reține varianta agravată a infracțiunii de act sexual cu un minor prevăzută de art. 220 alin. (4) lit. a) NCP, care absoarbe incestul.

3.6.7. Raport sexual, act sexual oral sau anal, respectiv oricare act de penetrare vaginală sau anală *comis cu un minor care nu a împlinit vârsta de 15 ani* și care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau dacă făptuitorul a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului [art. 220 alin. (4) lit. b) NCP]

- subiectul pasiv este un minor (indiferent de sex) *care nu împlinise vârsta de 15 ani*;

- nu prezintă importanță vârsta făptuitorului, varianta agravată urmând a fi reținută atât în cazul în care făptuitorul este major, cât și în ipoteza în care acesta este minor;

- încrederea pe care minorul o are în făptuitor trebuie să îi ofere acestuia din urmă un ascendent asupra minorului;

- raporturile de autoritate pot îmbrăcă orice formă (de pildă, autoritatea socială sau religioasă) și oferă posibilitatea unei persoane să controleze, să sancționeze sau să recompenseze material sau emoțional minorul;

- nu prezintă importanță diferența de vârstă între făptuitor și minor, aceasta putând fi și mai mică de 3 ani, cauza de nepedepsire prevăzută de art. 220 alin. (5) NCP nefiind aplicabilă în cazul acestei variante agravate.

3.6.8. Raport sexual, act sexual oral sau anal, respectiv oricare act de penetrare vaginală sau anală *comis cu un minor care nu a împlinit vârsta de 15 ani* dacă fapta a pus în pericol viața minorului [art. 220 alin. (4) lit. c) NCP]

- subiectul pasiv este un minor (indiferent de sex) *care nu împlinise vârsta de 15 ani*;

- nu prezintă importanță vârsta făptuitorului, varianta agravată urmând a fi reținută atât în cazul în care făptuitorul este major, cât și în ipoteza în care acesta este minor;

- absoarbe infracțiunea de vătămarea corporală doar în ceea ce privește urmarea prevăzută de art. 194 alin. (1) lit. e) NCP (*punerea în primejdie a vieții*);

- în acest caz, făptuitorul urmărește realizarea unui act de penetrare sexuală a victimei, iar punerea în pericol a vieții se produce din culpă ca urmare a leziunilor traumatice produse în urma activității sexuale; în ipoteza în care în urma actelor de penetrare sexuală rezultă leziuni traumatice care se agravează producându-se din culpă moartea victimei se va reține concursul între infracțiunea de act sexual cu un minor și cea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte sau, după caz, de ucidere din culpă;

- nu prezintă importanță diferența de vârstă între făptuitor și minor, aceasta putând fi și mai mică de 3 ani, cauza de nepedepsire prevăzută de art. 220 alin. (5) NCP nefiind aplicabilă în cazul acestei variante agravate.

3.6.9. Raport sexual, act sexual oral sau anal, respectiv oricare act de penetrare vaginală sau anală *comis cu un minor care nu a împlinit vârsta de 15 ani*, în scopul producerii de materiale pornografice [art. 220 alin. (4) lit. d) NCP]

- subiectul pasiv este un minor (indiferent de sex) *care nu împlinise vârsta de 15 ani;*

- nu prezintă importanță vârsta făptuitorului, varianta agravată urmând a fi reținută atât în cazul în care făptuitorul este major, cât și în ipoteza în care acesta este minor;

- nu este necesar pentru reținerea acestei forme agravate să se fi produs materiale pornografice, ci ca fapta să fie săvârșită în scopul producerii lor;

- în cazul în care sunt produse și materiale pornografice infracțiunea de act sexual cu un minor se va reține în concurs cu infracțiunea de pornografie infantilă;

- *materialele pornografice cu minori* sunt orice material care prezintă un minor ori o persoană majoră drept un minor, având un comportament sexual explicit sau care, deși nu prezintă o persoană reală, simulează, în mod credibil, un minor având un astfel de comportament, precum și orice reprezentare a organelor genitale ale unui copil cu scop sexual [art. 374 alin. (4) NCP];

- nu prezintă importanță diferența de vârstă între făptuitor și minor, aceasta putând fi și mai mică de 3 ani, cauza de nepedepsire prevăzută de art. 220 alin. (5) NCP nefiind aplicabilă în cazul acestei variante agravate.

3.7. Formele infracțiunii

- actele premergătoare sunt posibile, dar nu sunt, în principiu, incriminate; ca excepție, fapta persoanei majore de a-i propune unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani să se întâlnească, în scopul comiterii unui act sexual dintre cele prevăzute în art. 220 NCP, inclusiv atunci când propunerea a fost făcută prin mijloacele de transmitere la distanță, constituie infracțiunea de *racolarea minorilor în scopuri sexuale prevăzută de art. 222 NCP*; *astfel, este reglementată o situație de excepție în care sunt incriminate autonom actele de pregătire la comiterea infracțiunii de act sexual cu un minor*; în cazul în care după realizarea actelor de racolare se comite și

actul sexual cu minorul, se va reţine existenţa unui concurs real de infracţiuni, iar nu absorbţia actelor de pregătire în forma consumată a infracţiunii, neputându-se omite incriminarea autonomă şi forma consumată a infracţiunii prevăzute de art. 222 NCP anterior începerii actelor de executare ale infracţiunii prevăzute de art. 220 NCP;

- *tentativa este posibilă numai în forma imperfectă*; ca urmare a modificării operate prin O.U.G. nr. 18/2016 ***tentativa în forma imperfectă este incriminată***; scopul declarat al acestei modificări legislative a fost acela de transpunere în dreptul intern a Directivei 2011/93/UE a Parlamentului European şi a Consiliului privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor şi a pornografiei infantile, de abrogare a Deciziei-cadru 2004/68/JAI; incriminarea tentativei la actul sexual cu un minor va ridica în practica judiciară cel puţin o problemă de aplicare în noii reglementări, întrucât este dificil de realizat delimitarea actelor de corupţie sexuală comise asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani de tentativa la act sexual cu un minor în cazul primei variante agravante prevăzute de art. 220 alin. (2) NCP, actele de natură sexuală care nu presupun penetrare putând fi calificate drept acte neechivoce de punere în executare a intenţiei de întreţinere a unui act sexual cu un minor; este evident că nu poate fi reţinut concursul ideal între tentativa la act sexual cu un minor şi corupţia sexuală în această ipoteză, fiind vorba de un concurs de calificări; în acest cadru, consider că, faţă de redundanţa concursului de calificări juridice ale aceleiaşi fapte generat de lipsă de viziune a legiuitorului care s-a preocupat strict de traducerea unor texte ale Directivei şi plasarea lor în cuprinsul Codului penal, se va reţine tentativa la act sexual cu un minor, nou introdusă prin O.U.G. nr. 18/2016, care are şi un tratament sancţionator mai blând (închisoarea de la 1 an la 3 ani şi 6 luni şi interzicerea unor drepturi), spre deosebire de corupţia sexuală prevăzută de art. 221 alin. (1) NCP pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de la unu la cinci ani;

- în plus, am serioase dubii că scopul urmărit prin Directivă a fost acela de a se realiza incriminarea oricărui act de natură sexuală care nu presupune o penetrare sexuală şi care se reliefează a fi doar o punere în executare întreruptă a intenţiei de întreţinere a unui act sexual cu un minor în cazul în care fapta este comisă de un minor cu vârsta între 13-15 ani (de pildă, în cazul în care un adolescent în vârstă de 17 ani şi 11 luni are o relaţie amoroasă cu o colegă de liceu în vârstă de 14 ani şi 10 luni şi realizează acte de natură sexuală care nu presupun penetrarea sexuală, ca urmare a O.U.G. nr. 18/2016 acestea ar putea fi calificate ca tentativă la act sexual cu un minor; or scopul urmărit de Directiva 2011/93/UE viza combaterea abuzului sexual asupra copiilor şi a exploatării sexuale a acestora, iar nu criminalizarea activităţilor de natură sexuală adolescentine);

- *nu este posibilă reţinerea tentativei perfecte*, întrucât executarea în întregime a acţiunii infracţionale echivalează cu consumarea infracţiunii, aceasta nerămânând în stadiul de tentativă;

- poate constitui cauză de nepedepsire a tentativei numai desistarea, nu şi împiedicarea producerii rezultatului;

- infracţiunea se consumă în momentul întreţinerii raportului sexual, actului sexual oral sau anal, respectiv a oricărui act de penetrare vaginală sau anală cu minorul;

- poate fi săvârșită în formă continuată, când se epuizează la momentul săvârșirii ultimului act de executare.

3.8. Pedeapsa

- pentru forma tip [art. 220 alin. (1) NCP]: închisoarea de la 1 la 5 ani;

- în cazul variantelor agravate pedeapsa este: închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi [art. 220 alin. (2) sau (3) NCP]; închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi [art. 220 alin. (4) NCP];

- termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă de la data la care victima a devenit major; dacă minorul a decedat înainte de împlinirea majoratului, termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă de la data decesului.

3.9. Cauza specială de nepedepsire

- potrivit art. 220 alin. (5) NCP, va opera cauza de nepedepsire atunci când:

a) diferența de vârstă dintre subiecții implicați în întreținerea unui raport sexual, act sexual oral sau anal ori a oricăror acte de penetrare vaginală sau anală (în formă tentată sau consumată) cu un minor cu vârsta între 13 și 15 ani de sex diferit sau de același sex nu depășește 3 ani (de pildă, un minor de 13 ani și 6 luni întreține un raport sexual cu o minoră de 16 ani; sau un minor de 17 ani întreține un act sexual oral cu o minoră de 15 ani); astfel, în vederea evitării situațiilor ca relațiile amoroase juvenile să se transforme în afaceri penale, NCP a stipulat că, în principiu, actele de penetrare sexuală comise între minori cu vârste cuprinse între 13 și 18 ani sunt fapte tipice care însă nu atrag răspunderea penală în ipoteza în care diferența de vârstă dintre participanți este mai mică de 3 ani;

b) diferența de vârstă dintre subiecții implicați în întreținerea unui raport sexual, act sexual oral sau anal ori a oricăror acte de penetrare vaginală sau anală (în formă tentată sau consumată) cu un minor cu vârsta mai mică de 13 ani de sex diferit sau de același sex nu depășește 3 ani (de pildă, un minor de 14 ani și 6 luni întreține un raport sexual cu o minoră de 12 ani; sau un minor de 15 ani întreține un act sexual oral cu o minoră de 12 ani și 6 luni).

§4. Coruperea sexuală a minorilor

4.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în comiterea unui act de natură sexuală, altul decât raportul sexual, actul sexual oral sau anal, respectiv actul de penetrare vaginală sau anală *împotriva* unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani, precum și determinarea minorului să suporte ori să efectueze un astfel de act [art. 221 alin. (1) NCP];

- constituie *variante atenuate* ale infracțiunii:

a) comiterea unui act sexual de orice natură *de un major* în prezența unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani;

b) determinarea de către un major a unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani să asiste la comiterea unor acte cu caracter exhibiționist ori la spectacole sau reprezentații în cadrul cărora se comit acte sexuale de orice natură, precum și punerea la dispoziția acestuia de materiale cu caracter pornografic.

- constituie *variantă agravată* ale infracțiunii săvârșirea faptei în următoarele împrejurări: fapta comisă: *(i)* asupra unui minor care este rudă în linie directă, frate sau soră cu făptuitorul; *(ii)* asupra minorului care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului; *(iii)* în scopul producerii de materiale pornografice; *(iv)* care a pus în pericol viața minorului.

- acțiunea penală se pune în mișcare *din oficiu în toate cazurile*; nu este posibilă înlăturarea răspunderii penale ca urmare a împăcării.

4.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la libertatea sexuală a minorului;

b) obiectul material: nu are; în situația în care actele de natură sexuală sunt efectuate asupra unui minor, corpul acestuia nu va constitui obiectul material al infracțiunii, întrucât prin această incriminare este protejată libertatea sexuală a minorului, urmărindu-se introducerea în sfera ilicitului penal a acelor fapte care ar putea aduce atingere normalei dezvoltări sexuale a minorului.

4.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană (necircumstanțiat) cu capacitate penală (la forma de bază);

- poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii și un minor; pentru a opera cauza de nepedepsire este necesar ca diferența de vârstă între subiectul activ și cel pasiv să nu depășească 3 ani;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul, instigarea sau complicitatea.

b) subiectul pasiv: minorul indiferent de sex care nu a împlinit vârsta de 13 ani.

- pluralitatea de subiecți pasivi atrage, în principiu, reținerea unui concurs de infracțiuni, iar nu reținerea unei variante agravate a infracțiunii; nu este exclusă comiterea infracțiunii în forma unității legale a infracțiunii continuate.

4.4. Latura obiectivă

a) elementul material implică existența a două variante alternative, ambele comise printr-o acțiune, iar nu printr-o omisiune:

1. *comiterea unui act de natură sexuală*, altul decât raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană de sex diferit sau de același sex, respectiv actul de penetrare vaginală sau anală cu o persoană de sex diferit sau de același sex împotriva unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani;

- prin *comiterea de acte de natură sexuală* se înțelege săvârșirea de orice acte sau practici sexuale care nu presupun o penetrare cu caracter sexual;

- în cazul în care în aceeași împrejurare sunt comise asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani atât acte de penetrare sexuală, cât și alte acte de natură sexuală se va reține doar comiterea infracțiunii de act sexual cu un minor care absoarbe natural acte de corupție sexuală;

- actul de natură sexuală este liber consimțit de ambele persoane; în acest caz existența consimțământului subiectului pasiv nu constituie o cauză justificativă, chiar dacă sunt îndeplinite cerințele art. 21 NCP;

- nu prezintă importanță pentru existența infracțiunii locul sau timpul în care se comite fapta.

Fapta inculpatului care în cursul zilei de 23 februarie 2015, în jurul orelor 18:20, a mers cu persoana vătămată, în vârstă de 12 ani, în locuința sa unde i-a dat o bancnotă de 50 lei spunându-i să îl lase să o pupe pe obraz, ca, mai apoi, fără să mai aștepte răspunsul persoanei vătămate, să se aplece asupra minorei și să o sărute în zona gâtului și a buzelor, iar cu mâna stângă să o pipăie în zona organelor genitale, în timp ce aceasta era îmbrăcată, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de *coruperea sexuală a minorilor*, prevăzută de *art. 221 alin. (1) NCP*. În ceea ce privește *elementul material al laturii obiective*, acesta constă în acțiunea inculpatului de a o săruta în zona gâtului și a buzelor pe minoră și de a o pipăi cu mâna în zona organelor genitale. Aceste acte reprezintă fiecare în parte comportamente sexuale explicite săvârșite asupra unei minore *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 1102/2015, www.rolii.ro)*.

2. *determinarea minorului care nu a împlinit vârsta de 13 ani să suporte ori să efectueze un act de natură sexuală.*

- este necesar ca făptuitorul să fi știut sau să își fi putut da seama că minorul nu a împlinit vârsta de 13 ani;

- *determinarea minorului care nu a împlinit vârsta de 13 ani să suporte ori să efectueze* un act de natură sexuală implică instigarea minorului la efectuarea sau suportarea unui astfel de act (de exemplu, în cazul în care o persoană se masturbează pe stradă în prezența unui minor ori astfel încât să fie observat de un minor); actele de determinare nu trebuie să fie realizate prin constrângere, deoarece în acest caz se va reține infracțiunea mai gravă comisă (de pildă, lipsirea de libertate a minorului care este astfel constrâns să suporte actele de natură sexuală);

- actul de natură sexuală poate fi efectuat de minor asupra propriului corp sau asupra corpului altei persoane (de pildă, determinarea minorului să masturbeze un major);

- simpla determinare a minorului atrage consumarea infracțiunii în această modalitate, nefiind necesar ca minorul să fi suportat sau efectuat actul de natură sexuală;

- infracțiunea nu poate fi săvârșită prin omisiune; implică întotdeauna existența unei acțiuni infracționale, care poate consta și într-un singur act de corupere sexuală săvârșit asupra ori în prezența unui minor;

- în cazul în care actele de corupere sexuală sunt comise *în public*, se va reține concursul cu ultrajul contra bunelor moravuri (art. 375 NCP).

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru relațiile sociale referitoare la ocrotirea libertății sexuale a minorului;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

4.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- în cazul în care făptuitorul a fost în eroare cu privire la vârsta minorului, crezând întemeiat că este major sau că are vârsta peste 13 ani, fapta nu constituie infracțiune;

- nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită activitatea infracțională, cu excepția cazului în care fapta a fost săvârșită în scopul producerii de materiale pornografice, caz în care se va reține forma agravată; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

Obiectul juridic al infracțiunii de corupere sexuală a minorilor – constă în relațiile sociale referitoare la viața sexuală, legea penală ocrotind, prin incriminarea acestei fapte, climatul de dezvoltare morală a minorilor și de pregătire a lor pentru o viață sexuală normală. În cazul coruperii sexuale a minorilor – în oricare dintre variantele infracțiunii, făptuitorii sunt, de regulă, persoane care au diverse anomalii sexuale, adică tendințe sexuale care ies din tiparele morale ale societății. *Subiectul pasiv*, în oricare dintre modalitățile normative ale infracțiunii prevăzute de art. 221 NCP, este minorul, indiferent de sex, care nu are împlinită vârsta de 13 ani la data comiterii faptei. Legiuitorul a limitat vârsta minorului la 13 ani, având în vedere faptul că, până la această vârstă, minorul poate fi cu ușurință pervertit sexual prin diferite manopere care să-i incite curiozitatea specifică vârstei și să-l determine să efectueze acte de natură sexuală. În ceea ce privește dispozițiile alin. (1) al art. 221 NCP, Curtea observă că *elementul material al laturii obiective* a infracțiunii de corupere sexuală a minorilor în varianta de bază constă în comiterea unui act de natură sexuală, altul decât cel prevăzut în art. 220 din același cod, asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani, precum și în determinarea minorului să suporte ori să efectueze un astfel de act. Prin ***„act de natură sexuală, altul decât cel prevăzut în art. 220"*** se înțelege orice act prin care se tinde la obținerea excitației sexuale ori a satisfacției sexuale prin alte procedee decât acțiunea de penetrare. Este vorba despre actele de natură sexuală prevăzute în dispozițiile art. 219 NCP, care reglementează agresiunea sexuală, dar, spre deosebire de această infracțiune, în cazul coruperii sexuale a minorilor, actele respective se comit cu acordul minorului. Așadar, în sfera de aplicare a dispozițiilor art. 221 alin. (1) NCP nu intră actele sexuale care se realizează prin penetrare. *Urmarea imediată* a infracțiunii prevăzute de dispozițiile art. 221 alin. (1) NCP constă în periclitarea relațiilor sociale care privesc viața sexuală a minorului care nu a împlinit 13 ani. Fiind o infracțiune de pericol, legătura de cauzalitate dintre acțiunea ce constituie elementul material al laturii obiective și urmarea imediată nu trebuie dovedită, ci ea rezultă din însăși materialitatea faptei *(ex re)*. *Sub aspectul elementului subiectiv*, Curtea reține că fapta se comite cu intenție, făptuitorul având reprezentarea faptului că săvârșește asupra minorului un act de natură sexuală și urmărește efectuarea lui. *Cerința esențială* care însoțește

elementul subiectiv al infracţiunii este ca făptuitorul să cunoască împrejurarea că actele de natură sexuală pe care le comite se răsfrâng asupra unui minor care nu a împlinit 13 ani, iar acţiunea de determinare pentru efectuarea unor astfel de acte ori pentru suportarea acestora să fie exercitată asupra unui minor care nu a împlinit 13 ani. Aşadar, fapta incriminată prin dispoziţiile art. 221 alin. (1) NCP are ca urmare imediată o stare nouă – contrară celei iniţiale – cu privire la viaţa sexuală a minorului, care constă într-o vătămare a relaţiilor sociale ce asigură ocrotirea minorului sub aspectul dezvoltării sale morale şi al pregătirii pentru o viaţă sexuală normală. Prin norma de incriminare criticată, legiuitorul a înţeles să ocrotească un climat de dezvoltare fizică şi psihică a minorilor care să le asigure acestora posibilitatea de a păstra sentimentele de pudoare, de decenţă şi de moralitate cu privire la viaţa sexuală. Este absolut necesar ca aceste valori să fie cultivate, întărite şi dezvoltate la minori în vederea pregătirii lor pentru o viaţă sexuală normală, care să nu le afecteze sănătatea şi integritatea fizică şi psihică *(DCC nr. 420/2017, www.ccr.ro)*.

4.6. Variante atenuate

4.6.1. Comiterea unui act sexual de orice natură *de un major în prezenţa* unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani [art. 221 alin. (3) NCP]

- pericolul social al unei asemenea fapte rezultă din tulburarea pe care vizualizarea comiterii unui act sexual o poate produce asupra psihicului minorului ce îi poate afecta pe viitor normala dezvoltare, personalitatea ori care poate conduce la distorsionarea perspectivei relativ la relaţiile intime;

- subiectul activ nemijlocit al acestei forme atenuate este un major; dacă făptuitorul nu a împlinit vârsta de 18 ani nu sunt îndeplinite condiţiile de tipicitate prevăzute de lege pentru infracţiunea de corupere sexuală, însă făptuitorul minor poate răspunde penal pentru infracţiunea de viol sau agresiune sexuală comisă în prezenţa minorului;

- nu este necesar ca şi instigatorii sau complicii la această variantă atenuată să fie majori;

- faptele comise *în prezenţa*, iar nu asupra minorului sunt *acte sexuale de orice natură*, inclusiv raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană de sex diferit sau de acelaşi sex, respectiv actul de penetrare vaginală sau anală cu o persoană de sex diferit sau de acelaşi sex, indiferent dacă acesta este consimţit sau îmbracă forma unui viol; în aceeaşi categorie vor intra şi actele comise asupra propriului corp de către major prin sau cu orice mijloace (de pildă, prin utilizarea diferitelor obiecte de stimulare sexuală);

- nu prezintă importanţă dacă actele sexuale de orice natură la care asistă minorul sunt întreţinute de făptuitorul major cu alte persoane majore sau cu alţi minori, şi nici dacă acestea la rândul lor constituie sau nu vreo infracţiune.

4.6.2. Determinarea de către un major a unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani să asiste la comiterea unor acte cu caracter exhibiționist ori la spectacole sau reprezentații în cadrul cărora se comit acte sexuale de orice natură, precum și punerea la dispoziția acestuia de materiale cu caracter pornografic [art. 221 alin. (4) NCP]

- subiectul activ nemijlocit al acestei forme atenuate este un major; dacă făptuitorul nu a împlinit vârsta de 18 ani nu sunt îndeplinite condițiile de tipicitate prevăzute de lege pentru infracțiunea de corupere sexuală;

- nu este necesar ca și instigatorii sau complicii la această variantă atenuată să fie majori;

- legea prevede două modalități alternative de comitere a acestei variante atenuate:

1. ***determinarea*** de către un major a unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani ***să asiste*** la comiterea unor acte cu caracter exhibiționist realizate în public sau în privat ori la spectacole sau reprezentații în cadrul cărora se comit acte sexuale de orice natură (de pildă, la un spectacol de striptease);

- nu prezintă importanță pentru existența infracțiunii dacă actele cu caracter exhibiționist ori spectacolele sau reprezentațiile în cadrul cărora se comit acte sexuale de orice natură sunt comise numai de majori ori de majori cu minori, sau numai de minori;

- în cazul în care majorul determină minorul să asiste la un spectacol pornografic în cadrul căruia participă minori, infracțiunea de corupție sexuală se va reține în concurs cu participația improprie la săvârșirea infracțiunii de pornografie infantilă prevăzută de art. 374 alin. (1^2) NCP;

- prin *spectacol pornografic* se înțelege expunerea în direct adresată unui public, inclusiv prin tehnologia informațiilor și comunicațiilor, a unui copil implicat într-un comportament sexual explicit ori a organelor genitale ale unui copil, cu scop sexual [art. 374 alin. (4^1) NCP].

Fapta inculpatului care, la data de 10 mai 2014, și-a etalat organul sexual și s-a masturbat în prezența persoanei vătămate minore, născută la 4 noiembrie 2002, în incinta unui loc de joacă din localitatea Predeal, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de „corupere sexuală a minorilor", prevăzută și pedepsită de art. 221 alin. (4) NCP, atât pe latură obiectivă, fiind vorba de determinarea unui minor care nu împlinise vârsta de 13 ani să asiste la un act exhibiționist de natură sexuală, cât și pe latură subiectivă, din ansamblul probator rezultând că fapta a fost comisă cu vinovăție sub forma intenției, cât timp inculpatul avea discernământul păstrat la data respectivă, cunoștea aproximativ vârsta minorului, pe care o plasa în intervalul 10-12 ani și avea deja o relație stabilită cu acesta, câștigându-i încrederea inclusiv prin oferirea de mici cadouri, spre a orienta ulterior discuțiile cu minorul spre o tematică de natură sexuală *(C.A. Brașov, secția penală, minori și familie, decizia nr. 123/2015, www.rolii.ro)*.

2. ***punerea la dispoziția*** unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani de materiale cu caracter pornografic (de pildă, reviste, imagini sau filme cu caracter pornografic).

Fapta inculpatului care, la data de 6 mai 2014, în cadrul dialogului purtat pe chat-ul Facebook cu persoana vătămată, născută la 12 mai 2001, a pus la dispoziția acestuia materiale pornografice, constând în 5 fotografii care înfățișează minori de sex masculin în ipostaze sexuale explicite întrunește (imaginile puse la dispoziție înfățișează persoane de sex masculin, evident sub vârsta de 18 ani din punct de vedere antropometric, cu conotații sexuale evidente, unele în ipostaze pornografice explicite), pe de o parte, elementele constitutive ale infracțiunii de „corupere sexuală a minorilor", prevăzute și pedepsite de art. 221 alin. (4) NCP, atât pe latură obiectivă, cât și pe latură subiectivă, din ansamblul probator rezultând că fapta a fost săvârșită cu vinovăție sub forma intenției, iar, pe de altă parte, ale infracțiunii de „pornografie infantilă prin sisteme informatice", prevăzute și pedepsite de art. 374 alin. (1) și (2) NCP, cele două infracțiuni fiind săvârșite în concurs formal *(C.A. Brașov, secția penală, minori și familie, decizia nr. 123/2015, www.rolii.ro)*.

4.7. Variante agravate

Comiterea unui act de natură sexuală, altul decât raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană de sex diferit sau de același sex, respectiv actul de penetrare vaginală sau anală cu o persoană de sex diferit sau de același sex, împotriva unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani, precum și determinarea minorului să suporte ori să efectueze un astfel de act atunci când:

a) minorul este rudă în linie directă, frate sau soră;

- actul de natură sexuală trebuie săvârșit față de o rudă în linie directă ascendentă sau descendentă (de pildă, actul de corupere sexuală comis de bunic asupra unui nepot, de tată asupra fiicei etc.) sau de frate asupra surorii, de soră asupra fratelui, ori între frați, respectiv între surori.

b) minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;

- *îngrijirea* făptuitorului: persoanele care se ocupă de îngrijirea victimei indiferent de forma în care sunt angajați;

- *ocrotirea* făptuitorului: tutorele, curatorul, părintele natural sau cel care a adoptat victima;

- *educarea* făptuitorului: profesor;

- *paza* făptuitorului: persoanele care au atribuția de a asigura paza celor privați de libertate în executarea unei pedepse, măsuri educative privative de libertate sau a unei măsuri de siguranță;

- *tratamentul* făptuitorului: doctor, asistent medical, terapeut etc.;

- NCP nu impune ca făptuitorul să se fi folosit de calitatea sa pentru a săvârși fapta, fiind suficient ca acesta să aibă în îngrijire, ocrotire, educare, pază sau sub tratament pe victimă.

c) fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice;

- nu este necesar pentru reținerea acestei forme agravate să se fi produs materiale pornografice, ci ca fapta să fie săvârșită în scopul producerii lor;

- se săvârşeşte numai cu intenţie directă[1].

- *materialele pornografice cu minori* sunt orice material care prezintă un minor ori o persoană majoră drept un minor, având un comportament sexual explicit sau care, deşi nu prezintă o persoană reală, simulează, în mod credibil, nn minor având un astfel de comportament, precum şi orice reprezentare a organelor genitale ale unui copil cu scop sexual [art. 374 alin. (4) NCP];

d) fapta a pus în pericol viaţa minorului.

- punerea în pericol a vieţii se produce din culpă ca urmare a leziunilor traumatice produse în urma actelor de natură sexuală; în ipoteza în care în urma actelor de natură sexuală rezultă leziuni traumatice care se agravează producându-se din culpă moartea victimei se va reţine concursul între infracţiunea de corupţie sexuală şi cea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte sau, după caz, ucidere din culpă;

4.8. Formele infracţiunii

- actele premergătoare sunt posibile, dar nu sunt, în principiu, incriminate; ca excepţie, fapta persoanei majore de a-i propune unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani să se întâlnească, în scopul comiterii unui act sexual dintre cele prevăzute în art. 221 NCP, inclusiv atunci când propunerea a fost făcută prin mijloacele de transmitere la distanţă, constituie infracţiunea de *racolarea minorilor în scopuri sexuale prevăzută de art. 222 NCP, fiind realizată o incriminare autonomă a actelor de pregătire a comiterii infracţiunii de corupţie sexuală*;

- *tentativa este posibilă numai în forma imperfectă*; ca urmare a modificării operate prin O.U.G. nr. 18/2016 ***tentativa în forma imperfectă este incriminată la forma de bază şi la varianta agravată a infracţiunii***; şi în acest caz, am serioase îndoieli că guvernul a înţeles scopul urmărit de Directiva 2011/93/UE, deoarece încercările de a întreţine acte de natură sexuală care nu presupun o penetrare sexuală nu constituie, în toate situaţiile, forme de abuz sexual sau de exploatare sexuală a minorilor; lărgirea sferei de incriminare trebuie analizată cu o deosebită prudenţă pentru a nu transforma încercarea de transpunere a Directivei 2011/93/UE în prilej de criminalizare a manifestărilor sexuale adolescentine care nu îmbracă forma unui abuz sexual ori a unei exploatări sexuale;

- *tentativa imperfectă este posibilă la variantele atenuante ale infracţiunii, însă nu este incriminată;*

- *nu este posibilă reţinerea tentativei perfecte*, întrucât executarea în întregime a acţiunii infracţionale echivalează cu consumarea infracţiunii, aceasta nerămânând în stadiul de tentativă;

---

[1] A se vedea şi modificarea operată de legiuitor în privinţa art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP potrivit căreia ori de câte ori norma de incriminare prevede necesitatea existenţei unui scop special pentru comiterea infracţiunii în forma de bază sau ca element al variantei agravate a infracţiunii, fapta va fi tipică numai dacă este comisă cu intenţie directă.

- constituie cauză de nepedepsire a tentativei numai desistarea, nu și împiedicarea procedurii rezultatului;

- infracțiunea se consumă în momentul realizării activităților infracționale ce constituie elementul material al infracțiunii;

- poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la momentul efectuării ultimului act de executare.

4.9. Pedeapsa

- pentru forma tip [art. 221 alin. (1) NCP]: închisoarea de la 1 la 5 ani;

- pentru prima variantă atenuată prevăzută de art. 221 alin. (3) NCP: închisoarea de la 6 luni la 2 ani sau amenda (120-240 zile-amendă);

- pentru cea de-a doua variantă atenuată prevăzută de art. 221 alin. (4) NCP: închisoarea de la 3 luni la 1 an sau amenda (120-240 zile-amendă);

- pentru varianta agravată prevăzută de art. 221 alin. (2) NCP: închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;

- termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă de la data la care victima a devenit major; dacă minorul a decedat înainte de împlinirea majoratului, termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă de la data decesului.

4.10. Cauza de nepedepsire

- potrivit art. 221 alin. (5) NCP, va opera cauza de nepedepsire atunci când diferența de vârstă dintre subiecții implicați în întreținerea unui act de natură sexuală (în formă tentată sau consumată) altul decât raportul sexual, actul sexual oral sau anal ori actele de penetrare vaginală sau anală cu un minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani de sex diferit sau de același sex nu depășește 3 ani (de pildă, un minor de 14 ani și 6 luni întreține un act de natură sexuală cu o minoră de 12 ani); astfel, în vederea evitării situațiilor ca relațiile amoroase juvenile să se transforme în afaceri penale, NCP a considerat, în principiu, actele de natură sexuală care nu implică penetrarea comise cu un minor cu vârsta mai mică de 13 ani ca fapte tipice care însă nu atrag răspunderea penală în ipoteza în care diferența de vârstă dintre participanți este mai mică de 3 ani.

§5. Racolarea minorilor în scopuri sexuale

5.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în fapta persoanei majore de a-i propune unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani să se întâlnească, în scopul comiterii unui raport sexual, act sexual oral sau anal ori act de penetrare vaginală sau anală sau a oricărui act de natură sexuală ce nu implică o penetrare;

- această incriminare are ca scop prevenirea comiterii infracțiunilor de viol ori agresiune sexuală împotriva unui minor sau a infracțiunilor de act sexual cu un minor

ori coruperea sexuală a minorilor sau chiar a proxenetismului, fiind incriminate astfel autonom unele acte de pregătire a acestor infracțiuni[1];

- având în vedere principiul legalității incriminării prevăzut de art. 1 alin. (2) NCP, infracțiunea poate fi reținută numai cu privire la faptele săvârșite după intrarea în vigoare a legii noi;

- acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, înlăturarea răspunderii penale putând interveni ca urmare a retragerii plângerii penale, iar nu a împăcării.

5.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la libertatea sexuală a minorului;

b) obiectul material: nu are.

5.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ special: *orice persoană majoră* (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- nu poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii un minor;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul, instigarea sau complicitatea.

b) subiectul pasiv special: *minorul* indiferent de sex care *nu a împlinit vârsta de 13 ani.*

5.4. Latura obiectivă

a) elementul material: *propunerea* formulată de făptuitorul major unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani de a se întâlni *în scopul* întreținerii unui raport sexual, act sexual oral sau anal ori oricăruia act de penetrare vaginală sau anală sau a oricărui act de natură sexuală ce nu implică o penetrare;

- fapta se comite doar printr-o acțiune, nu printr-o omisiune;

- propunerea poate fi realizată prin orice mijloace: prin transmitere directă către minor ori prin intermediari sau prin mijloace de comunicare la distanță (telefon, mail, sms, rețele de socializare etc.);

- nu este necesar pentru existența infracțiunii ca întâlnirea să fi avut loc sau ca minorul să fi acceptat întâlnirea;

---

[1] Potrivit art. 23 din Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (27 octombrie 2007): Fiecare parte va lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a incrimina propunerea făcută cu intenție de către un adult, prin intermediul tehnologiilor de comunicare și informare, pentru a întâlni un copil care nu a împlinit vârsta prevăzută de art. 18 parag. 2, în scopul comiterii asupra acestuia a oricărei infracțiuni dintre cele prevăzute la art. 18 parag. 1 lit. a) sau la art. 20 parag. 1 lit. a), *dacă propunerea a fost urmată de fapte materiale care conduc la o asemenea întâlnire.*

- fapta este tipică și în cazul în care propunerea a avut loc, însă în urma întâlnirii nu s-a întreținut vreun act de natură sexuală;

Nu reiese de nicăieri, din dispozițiile art. 222 NCP că această infracțiune s-ar referi doar la propunerile de întâlnire în scopul comiterii unui act dintre cele de la art. 220 sau art. 221 NCP și că aceste propuneri ar trebui să fie unele concrete, fixate în timp și spațiu. În realitate, acest text incriminează distinct actele pregătitoare și tentativa la infracțiunile de act sexual cu un minor și corupere sexuală a minorilor, prevăzute de art. 220 și art. 221 NCP. Or, propunerile explicite ale inculpatului, făcute celor doi minori, de a întreține acte sexuale cu el, se încadrează în dispozițiile art. 222 NCP, chiar dacă nu s-a menționat vreo dată sau vreun loc în care să se producă aceasta. Relevante pentru existența infracțiuuii de la art. 222 NCP sunt propunerile făcute minorilor de a întreține acte sexuale cu inculpatul, iar nu locul sau timpul unde ar urma să se întâmple aceasta. Propunerile de întâlnire, în scopul comiterii unuia dintre actele de la art. 220 sau 221 NCP, reprezintă mai puțin decât propunerea de întreținere de acte sexuale. La propunerea de întâlnire inculpatul poate să nu menționeze explicit scopul de natură sexuală al întâlnirii, ci poate folosi alte pretexte. Pentru existența infracțiunii prevăzute de art. 222 NCP este suficient ca scopul comiterii actelor de natură sexuală să existe în mintea făptuitorului, nefiind nevoie ca el să fie menționat explicit. Or, este greșit a se considera că legiuitorul a intenționat incriminarea unui act mai puțin periculos, cum ar fi propunerea de întâlnire în scopul comiterii unui act de natură sexuală, dar nu a incriminat și o faptă mai gravă, în care făptuitorul îi propune minorului chiar întreținerea de acte sexuale *(C.A. Brașov, secția penală, minori și familie, decizia nr. 123/2015, www.rolii.ro)*.

- dacă actul sexual sau actul de natură sexuală a avut loc în urma propunerii din partea majorului, în aceeași împrejurare, va fi reținută comiterea infracțiunii de act sexual cu un minor, respectiv de coruperea sexuală a minorilor sau de viol (dacă din cauza vârstei fragede minorul nu putea consimți valabil la un act de penetrare sexuală) care absoarbe natural actul de racolare; în cazul în care actul sexual sau actul de natură sexuală a avut loc în urma propunerii din partea majorului, dar nu în aceeași împrejurare, va fi reținut concursul de infracțiuni între racolarea minorilor în scopuri sexuale și actul sexual cu un minor, respectiv coruperea sexuală a minorilor[1] (de pildă, în ipoteza în care între data racolării și data întreținerii actului sexual de orice natură a trecut o anumită perioadă de timp);

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru relațiile sociale referitoare la ocrotirea libertății sexuale a minorului;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

---

[1] În același sens, *S. Bogdan, D. Șerban*, op. cit., p. 269. În sens contrar, a se vedea *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 463, în care autorul arată că „în cazul unei racolări reușite, urmată de un act sexual cu minorul sau de un act de corupere sexuală a minorului, fapta de racolare va fi absorbită, după caz, într-una din cele două infracțiuni mai grave". Această opinie pare a plasa actele de racolare în sfera unei incriminări autonome ale tentativei neurmate de executare care conduce la absorbția ulterioară a acestor acte în forma consumată a infracțiunii mai grave.

5.5. Latura subiectivă

- intenţia directă[1];

- în cazul în care făptuitorul a fost în eroare cu privire la vârsta minorului, crezând întemeiat că este major sau că are vârsta peste 13 ani, fapta nu constituie infracţiune.

5.6. Formele infracţiunii

- actele pregătitoare şi tentativa nu sunt incriminate (cu excepţia situaţiei în care fapta se comite prin viu grai, când nu sunt posibile);

- infracţiunea se consumă în momentul realizării activităţilor infracţionale ce constituie elementul material al infracţiunii (cunoaşterea de către minor a propunerii de racolare);

- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care infracţiunea se epuizează la momentul efectuării ultimului act de executare.

5.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 1 lună la 1 an sau amenda (120-240 zile-amendă);

- termenul de prescripţie a răspunderii penale începe să curgă de la data la care acesta a devenit major; dacă minorul a decedat înainte de împlinirea majoratului, termenul de prescripţie a răspunderii penale începe să curgă de la data decesului.

§6. Hărţuirea sexuală

6.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în pretinderea în mod repetat de favoruri de natură sexuală în cadrul unei relaţii de muncă sau al unei relaţii similare, dacă prin aceasta victima a fost intimidată sau pusă într-o situaţie umilitoare;

- NCP a procedat la o sistematizare a incriminării în materia hărţuirii sexuale, incriminând în art. 223 *hărţuirea sexuală propriu-zisă (hărţuire orizontală, când subiecţii se află pe acelaşi palier), comisă prin acte repetate şi care creează pentru victimă o situaţie intimidantă sau umilitoare şi în art. 299 NCP ca infracţiune de serviciu folosirea abuzivă a funcţiei în scop sexual ce implică hărţuirea sexuală prin abuz de autoritate (hărţuire verticală)*;

- *NCP respectă standardele stabilite prin Directiva 73/2002/CE potrivit căreia hărţuirea sexuală reprezintă* situaţia în care se manifestă un comportament nedorit cu

---

[1] În sensul comiterii faptei şi cu intenţie indirectă, a se vedea *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 462.

A se vedea şi modificarea operată de legiuitor în privinţa art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP potrivit căreia ori de câte ori norma de incriminare prevede necesitatea existenţei unui scop special pentru comiterea infracţiunii în forma de bază sau ca element al variantei agravate a infracţiunii, fapta va fi tipică numai dacă este comisă cu intenţie directă.

conotație sexuală, exprimat fizic, verbal sau fără caracter verbal, având ca obiect sau ca efect lezarea demnității unei persoane și în special crearea unui mediu de intimidare, ostil, degradant, umilitor sau jignitor;

- acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate; termenul de formulare a plângerii prealabile curge de la data consumării infracțiunii, iar nu de la momentul epuizării acesteia;

- nu este posibilă împăcarea, ci numai retragerea plângerii prealabile pentru a se ajunge la înlăturarea răspunderii penale.

6.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la libertatea sexuală și la demnitatea persoanei;

b) obiectul material: nu are.

6.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ special: persoana care are capacitate penală, indiferent de sex, care se află cu victima într-o relație de muncă sau o relație similară celei de muncă și care nu are în acest cadru o situație de autoritate sau superioritate față de victimă (subiect activ calificat);

- în doctrină[1] s-a arătat în mod întemeiat că: „*relațiile de muncă* sunt toate acele relații reglementate în baza unui contract de muncă sau în baza altor raporturi juridice, care presupun prestarea unei activități, într-un cadru colectiv, organizat, în schimbul unei compensații financiare. *Relații similare celor de muncă* pot fi orice alte relații care presupun colaborarea unui colectiv de persoane într-o anumită activitate, cum ar fi, spre exemplu, relațiile de colegialitate în cadrul unei structuri universitare (grupă, serie, an de studiu) sau relațiile de conlucrare în cadrul unor structuri de voluntariat (ONG-uri) etc.";

- inexistența raportului de autoritate face ca hărțuirea sexuală să nu fie inclusă în cadrul formelor de discriminare prin abuz de autoritate din partea făptuitorului și să fie plasată în cadrul infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale;

- participația penală este posibilă în forma instigării sau a complicității;

- coautoratul nu este posibil, hărțuirea sexuală fiind, față de conținutul constitutiv, o infracțiune cu autor unic; în cazul în care fapta este comisă de mai multe persoane cu privire la același subiect pasiv, fiecare dintre făptuitori va avea calitatea de autor, iar nu pe cea de coautor.

b) subiectul pasiv special: persoana care se află într-o relație de muncă sau similară celei de muncă cu subiectul activ nemijlocit pe același palier sau chiar pe un palier superior;

---

[1] *V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 464.

- fiind o infracțiune de obicei este necesară întrunirea cerinței unității de subiect pasiv; prin urmare, pluralitatea de subiecți pasivi atrage reținerea unei pluralități de infracțiuni.

6.4. Latura obiectivă

a) elementul material: pretinderea *în mod repetat* de favoruri de natură sexuală în cadrul unei relații de muncă sau al unei relații similare;

- fapta se comite doar printr-o acțiune, nu printr-o omisiune;

- prin favoruri sexuale se înțeleg atât raporturile sexuale ori actele sexuale orale sau anale, cât orice alt act cu caracter sexual (de pildă, atingerea diferitelor părți ale corpului, dezbrăcarea victimei, sărutarea acesteia în zonele intime etc.);

- pretinderea (explicită sau implicită) trebuie să aibă *caracter repetat*, fapta nefiind tipică dacă a fost comisă o singură dată;

- caracterul repetat al acțiunii infracționale conduce la concluzia că infracțiunea de hărțuire este o *infracțiune de obicei*; pentru a se reține caracterul penal al faptei trebuie procedat la o analiză *in concreto* a actelor de executare omogene pentru a se determina, față de particularitățile fiecărei cauze, dacă a fost comis un număr suficient de acte care să releve obișnuința;

- pretinderea de favoruri sexuale poate fi realizată prin orice mijloace: cuvinte, gesturi sau priviri tendențioase, mijloace de transmitere la distanță etc.;

- în principiu, nu se poate reține comiterea infracțiunii de hărțuire sexuală dacă actele făptuitorului se cantonează exclusiv în sfera unor simple acte amoroase, de seducție (de pildă, prin oferirea de flori, prin realizarea unor declarații de dragoste etc.);

- nu este necesar pentru comiterea faptei ca făptuitorul să fi realizat pretinderea de favoruri sexuale prin amenințare sau constrângere morală;

- fapta este tipică chiar dacă favorurile sexuale pretinse au fost satisfăcute de victimă, cu condiția producerii urmării imediate;

- în cazul în care în urma hărțuirii victima întreține un raport/act sexual cu făptuitorul sau orice alt act de natură sexuală ce nu presupune penetrarea, consimțământul trebuie să fie liber exprimat; altfel, dacă se va reține că actul sexual a fost realizat prin constrângere, va exista concurs între viol, respectiv agresiune sexuală și hărțuire sexuală.

Inculpatul C.I.M., în cursul anului 2013, în mod repetat, în cadrul Dispensarului TBC Mediaș a adresat propuneri părții civile pentru ca aceasta să întrețină cu el raporturi sexuale, a făcut aluzii frecvente la aspectul, ținuta și mirosul părții civile, a abordat-o fizic, a atins-o fără acordul ei, i-a comunicat verbal, dar și prin mesaj telefonic că o iubește, i-a propus să îi devină amantă și să îl însoțească în această calitate într-un concediu de schi în Austria, dar și la un simpozion sau congres medical la București, fapte întâmplate deseori în prezența celorlalte asistente medicale. Toată această activitate de a pretinde în mod repetat favoruri de natură sexuală pe fondul relației de muncă în care inculpatul se bucura de o poziție de superioritate profesională și de un ascendent moral prilejuit de faptul că el a solicitat transferul părții civile în cadrul Dispensarului

TBC Mediaş, unde activitatea de serviciu era mai uşoară, programul flexibil şi nu se muncea în zilele de sâmbătă şi duminică, şi i-a permis să desfăşoare diverse alte activităţi remunerate pe lângă salariu, producând persoanei vătămate o stare de profundă intimidare, de nesiguranţă, dar şi de îndelungată umilire în faţa colegelor de serviciu, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de hărţuire sexuală prevăzută de art. 223 alin. (1) NCP *(C.A. Alba-Iulia, secţia penală, decizia nr. 1131/2017, www.rolii.ro)*.

b) **urmarea imediată:** starea de pericol pentru libertatea sexuală a persoanei vătămate care în urma hărţuirii a fost intimidată sau pusă într-o situaţie umilitoare;

c) **legătura de cauzalitate:** trebuie dovedită.

6.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă; având în vedere că infracţiunea este una de obicei incriminată numai atunci când este comisă cu intenţie, este necesar să se reţină şi existenţa unei rezoluţii infracţionale unice, chiar dacă aceasta are caracter generic;

- nu interesează mobilul cu care a fost săvârşită fapta.

6.6. Formele infracţiunii

- tentativa nu este posibilă;

- infracţiunea se consumă în momentul în care, după efectuarea actelor de executare repetate, este relevată existenţa obişnuinţei şi se produce intimidarea victimei sau punerea acesteia într-o situaţie umilitoare;

- infracţiunea se epuizează o dată cu realizarea ultimului act de executare.

6.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 3 luni la 1 an sau amenda (120-240 zile-amendă);

- în cazul în care infracţiunea este comisă faţă de un minor, termenul de prescripţie a răspunderii penale începe să curgă de la data la care acesta a devenit major; dacă minorul a decedat înainte de împlinirea majoratului, termenul de prescripţie a răspunderii penale începe să curgă de la data decesului.

Secţiunea a 9-a. Infracţiuni care aduc atingere domiciliului şi vieţii private

§1. Violarea de domiciliu

1.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în pătrunderea fără drept, în orice mod, într-o locuinţă, încăpere, dependinţă sau loc împrejmuit ţinând de acestea, fără consimţământul persoanei care le foloseşte (indiferent de existenţa sau nu a unui titlu) sau de a refuza să le părăsească la cererea acesteia [art. 224 alin. (1) NCP];

- constituie *variante agravate* ale violării de domiciliu săvârşirea faptei: de o persoană înarmată, în timpul nopţii sau prin folosirea de calităţi mincinoase [art. 224 alin. (2) NCP];

- *NCP a renunţat la reţinerea ca variantă agravată a infracţiunii, a comiterii faptei de două sau mai multe persoane împreună, caz în care se va reţine forma tip a infracţiunii şi circumstanţa agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. a) NCP (dacă fapta este comisă de trei sau mai multe persoane împreună);*

- acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate atât pentru forma de bază a infracţiunii, cât şi pentru variantele agravate; retragerea plângerii prealabile, iar nu împăcarea înlătură răspunderea penală.

1.2. Obiectul infracţiunii

a) obiectul juridic special: relaţiile sociale referitoare la protecţia inviolabilităţii domiciliului şi, implicit, a libertăţii individuale şi a vieţii private a persoanei fizice;

- *domiciliul*, în sensul art. 224 NCP, reprezintă o noţiune autonomă[1], care cuprinde acele spaţii (locuinţă, încăpere, dependinţă sau loc împrejmuit ţinând de acestea) în care locuieşte persoana vătămată şi în care aceasta îşi desfăşoară viaţa privată;

- nu prezintă importanţă dacă persoana vătămată deţinea imobilul în baza unui titlu legal sau nu, ori dacă locuinţa era adecvată sau nu desfăşurării vieţii private; deopotrivă, este irelevant dacă viaţa privată se desfăşura cu caracter de permanenţă sau doar temporar ori sezonier în locuinţă, ori dacă locuinţa se afla în proces de renovare;

- dacă persoana vătămată îşi desfăşura viaţa privată într-o rulotă, aceasta va fi considerată domiciliul său;

- nu constituie un domiciliu, în sensul legii penale, spaţiul din cadrul unui loc de deţinere chiar dacă este folosit de cel privat de libertate, însă din punct de vedere procedural poate fi încuviinţată o percheziţie domiciliară în cadrul unei celule din cadrul unui penitenciar;

- *locul împrejmuit* trebuie *să ţină* de o locuinţă sau dependinţă, plasându-se într-o continuitate naturală cu celelalte spaţii în care se desfăşoară viaţa privată; astfel, nu orice loc împrejmuit care aparţine sau este folosit de o persoană are natura unui domiciliu în sensul legii penale; deopotrivă, nu orice loc care ţine de o locuinţă sau dependinţă nu face obiectul protecţiei penale oferite de art. 224 NCP dacă nu este împrejmuit astfel încât să poată fi vizibilă delimitarea sferei private; prin urmare, nu este tipică fapta comisă cu privire la un loc neîmprejmuit, chiar dacă acesta ţine de o locuinţă şi aparţine exclusiv proprietarului locuinţei şi nici cea vizând un loc parţial împrejmuit, dacă fapta este comisă în zona în care nu exista vreo delimitare sau împrejmuire.

b) obiectul material: nu are.

---

[1] Noţiunea penală autonomă de „domiciliu" este distinctă de noţiunea omonimă din dreptul civil care este definită de art. 87-88 C.civ.

Constituie locuință în sensul prevăzut de legea penală la infracțiunea de violare de domiciliu și aceea în care se efectuează lucrări de curățenie și zugrăveli. Nelocuirea efectivă nu înseamnă lipsa de folosire în sensul legii, din moment ce persoana vătămată își zugrăvea apartamentul și efectua lucrări de reparații *(C.A. Timișoara, secția penală, decizia nr. 115/1999, în V. Văduva, Infracțiuni contra libertății persoanei, op. cit., pct. 35).*

Fapta inculpatului recurent de a pătrunde fără drept, în mod repetat, în locuința persoanei vătămate N.E. realizează conținutul constitutiv al infracțiunii de violare de domiciliu în formă continuată. Așa cum corect s-a reținut, nu prezintă relevanță juridică că imobilul în care a pătruns inculpatul nu era locuit efectiv de către persoana vătămată. Imobilul în cauză nu era abandonat de către persoana vătămată, proprietarul acestuia, și, mai mult decât atât, din probe rezultă că în mod periodic îl folosea. Legiuitorul, prin incriminarea faptei de violare de domiciliu, a înțeles să respecte dreptul de folosință al celui ce deține imobilul respectiv, indiferent de frecvența actelor materiale de folosință ale deținătorului imobilului *(C.A. Pitești, secția penală, minori și familie, decizia nr. 643/2009, în V. Văduva, Infracțiuni contra libertății persoanei, op. cit., pct. 37).*

În ceea ce privește infracțiunea de violare de domiciliu, în mod corect prima instanță, analizând probele dosarului, a apreciat că *locul împrejmuit care permite accesul în magazinul persoanei vătămate nu face parte din locuința sau dependințele locuinței acesteia în sensul textului de lege*, astfel că în mod corect s-a reținut că faptei îi lipsește unul din elementele constitutive ale infracțiunii *(C.A. Constanța, secția penală, decizia nr. 1020/2011, în V. Văduva, Infracțiuni contra libertății persoanei, op. cit., pct. 47).*

1.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- proprietarul sau coproprietarul imobilului poate avea calitatea de subiect activ (inclusiv nemijlocit) al infracțiunii;

- participația penală este posibilă în orice formă: coautorat, instigare, complicitate;

- în cazul în care se reține coautoratul sau complicitatea concomitentă va fi incidentă circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. a) NCP (dacă fapta este comisă de trei sau mai multe persoane împreună).

Există infracțiunea de violare de domiciliu dacă proprietarul pătrunde în locuința chiriașului fără voia acestuia, înainte ca hotărârea, care îl obliga pe chiriaș să-i predea posesia imobilului să fi fost pusă în *executare [Trib. Harghita, secția penală, decizia nr. 378/1973, în G. Antoniu, C. Bulai (coord.), P.J.P. – vol. III, p. 84].*

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică în folosința căreia se află locuința, încăperea, dependința sau locul împrejmuit ținând de acestea și care are dreptul de a permite sau refuza intrarea sau rămânerea în aceste spații;

- poate fi subiect pasiv și persoana care deține un imobil sau o parte a acestuia în sistem *timesharing*;

- în ipoteza în care în spațiul protejat în care se pătrunde nelegal sau din care se refuză părăsirea *locuiesc mai multe persoane*, va exista o pluralitate de subiecți pasivi; dacă infractorul a avut o rezoluție infracțională unică, urmărind, în același condiții de loc și de timp și printr-o acțiune unică, să pătrundă într-un domiciliu în care locuiesc mai multe persoane se va reține o singură infracțiune de violare de domiciliu (unitate naturală colectivă), față de reconfigurarea necesară a teoriei unității naturale colective și a condițiilor infracțiunii continuate, prin abandonarea cerinței unității de subiect pasiv în urma DCC nr. 650/2018 (M.Of. nr. 97 din 7 februarie 2019) și DCC nr. 368/2017 (M.Of. nr. 566 din 17 iulie 2017);

- persoana care a avut calitatea de subiect activ al infracțiunii de violare de domiciliu poate deveni ulterior, chiar în legătură cu același spațiu privat, subiect pasiv al unei infracțiuni de violare de domiciliu (de pildă, fostul chiriaș pătrunde în locuința ocupată în prezent de actualul chiriaș, schimbă yala și evacuează lucrurile actualului chiriaș; după ce locuiește o perioadă în locuință, aflând de situația creată, proprietarul apartamentului sparge ușa locuinței, pătrunde în domiciliu, schimbă yala și evacuează persoana instalată abuziv);

- nu prezintă importanță dacă persoana vătămată deține imobilul în baza unui titlu legal sau nu.

Textul de incriminare condiționează existența infracțiunii de violare de domiciliu doar de *folosința imobilului* de către persoana vătămată. Se ocrotește astfel o situație de fapt, și nu una de drept. Este irelevantă împrejurarea că persoana vătămată și-a stabilit domiciliul în acel imobil ulterior datei comiterii faptei, atât timp cât la acea dată folosea efectiv acel imobil *(C.A. Timișoara, secția penală, decizia nr. 85/2001, în V. Văduva, Infracțiuni contra libertății persoanei, op. cit., pct. 34)*.

Se va reține comiterea infracțiunii de violare de domiciliu și în cazul în care *tutorele pătrunde fără drept în casa unde locuiesc minorul și mama acestuia*, chiar dacă se prevalează de drepturile sale de administrare a averii minorului, deoarece prin incriminarea menționată este ocrotit dreptul locativ al unei persoane, și nu dreptul de proprietate *(Trib. Iași, secția penală, decizia nr. 737/1998, în R.D.P. nr. 3/1999, p. 14)*.

Există infracțiunea de violare de domiciliu și atunci când pătrunderea inculpatului fără drept are loc într-o locuință care nu este efectiv ocupată de persoana vătămată *(C.A. București, secția I penală, decizia nr. 277/1999, în C.P.J.P. 1999, p. 179)*.

1.4. Latura obiectivă

a) elementul material:

- violarea de domiciliu este o ***infracţiune cu conţinut alternativ***, elementul material constând *fie în pătrunderea fără drept* în orice mod într-o locuinţă, încăpere, dependinţă sau loc împrejmuit ţinând de acestea, *fie în refuzul de părăsire* a unei locuinţe, încăperi, dependinţe sau unui loc împrejmuit ţinând de acestea;

- în cazul în care în aceeaşi împrejurarea spaţio-temporală sunt realizate ambele forme alternative ale elementului material al infracţiunii, se va reţine existenţa unei infracţiuni unice simple (proces executional unic care determină reţinerea unităţii naturale colective), iar nu a unui concurs de infracţiuni ori o infracţiune continuată;

(i) pătrunderea fără drept, în orice mod, într-o locuinţă, încăpere, dependinţă sau loc împrejmuit ţinând de acestea;

- *cerinţa esenţială* a elementului material presupune ca *pătrunderea să fie fără drept, efectivă şi fără consimţământul (expres sau tacit) al persoanei* care foloseşte domiciliul;

- se va reţine existenţa cerinţei esenţiale *„fără drept"* şi în cazul în care făptuitorul exercită abuziv dreptul pe care îl are;

- când cel care pătrunde în domiciliul unei persoane îşi fundamentează acţiunea sa pe o bază legală, fapta de violare de domiciliu nu va fi tipică chiar dacă persoana în drept să folosească spaţiul privat se opune pătrunderii; în acest caz exercitarea unui drept prevăzut de lege nu are natura unei cauze justificative, ci a unei cauze care înlătură tipicitatea obiectivă a faptei;

- în cursul procesului penal se poate pătrunde în mod legal (*„cu drept"*) în spaţiul privat al unei persoane în baza unui mandat de percheziţie domiciliară, a unui mandat de arestare preventivă, a unui mandat de aducere emis de judecătorul de drepturi şi libertăţi sau de instanţă, a unui mandat de supraveghere tehnică care presupune activarea tehnicii în spaţiile private; deopotrivă, organele de poliţie pot face verificări în vederea respectării condiţiilor de executare a măsurii arestului la domiciliu;

- după rămânerea definitivă a unei hotărâri judecătoreşti se poate intra *„cu drept"* într-un spaţiu privat, în temeiul mandatului de executare a pedepsei închisorii ori a hotărârii judecătoreşti, în scopul executării măsurii de siguranţă a internării medicale sau al expulzării străinului faţă de care s-a dispus această pedeapsă complementară; dacă hotărârea judecătorească a fost pronunţată de o instanţă civilă, executorul judecătoresc cu sprijinul organelor de poliţie sau ale jandarmeriei poate pătrunde în spaţiile private pentru desfăşurarea activităţilor specifice executării silite;

- fapta nu este tipică dacă făptuitorul pătrunde într-un imobil locuit de mai multe persoane, având consimţământul numai al uneia dintre persoanele care folosesc imobilul;

- *consimţământul* pentru pătrunderea în spaţiul privat trebuie să fie valabil exprimat[1]; lipsa consimţământului se prezumă până la proba contrară;

---

[1] Trebuie verificat dacă nu se poate reţine existenţa vreunui viciu de consimţământ (de pildă, consimţământul obţinut prin dol nu se poate considerat a fi valabil exprimat).

- elementul material al infracțiunii de violare de domiciliu, în modalitatea pătrunderii fără drept, se deosebește de cel al infracțiunii de tulburare de posesie care constă în *ocuparea* fără drept.

Fapta de a pătrunde, fără drept, într-un imobil, fără consimțământul persoanei care locuiește în acel imobil, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de violare de domiciliu, chiar dacă persoana locuiește în imobil fără titlu, iar făptuitorul a introdus împotriva acesteia o acțiune în evacuare *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3858 din 5 decembrie 2013, www.scj.ro).*

Infracțiunea de violare de domiciliu nu se poate reține în sarcina intimatei, dat fiind că lipsește una din cerințele esențiale pentru existența acestei infracțiuni, respectiv ca elementul material al laturii obiective să constea într-o acțiune de pătrundere fără drept. Accesul executorului judecătoresc a avut loc în baza unui temei legal, urmare unei cereri de punere în executare a unei hotărâri judecătorești. Drept urmare, așa cum a rezultat din verificările efectuate în faza actelor premergătoare, procedura executării silite s-a efectuat de către intimata executor cu respectarea dispozițiilor legale, apreciindu-se, în mod corect, că nu sunt indicii și elemente din care să rezulte infracțiunile reclamate de petiționar în sarcina intimatei *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 169/2011, www.scj.ro).*

Din analizarea ansamblului probator de la dosar rezultă în mod clar că în seara zilei de 26 decembrie 2004, inculpatul împreună cu fratele și un văr al său au pătruns pe nedrept în locuința persoanei vătămate S.V., cu intenția de a aplica o corecție fratelui acestuia, S.D., inculpatul fiind înarmat cu un cuțit. Văzându-i pe cei trei intrând în casă cu intenții agresive, persoana vătămată S.V. le-a solicitat să părăsească locuința, iar S.D. s-a refugiat într-o cameră alăturată, dar după el au intrat M.S. și cu M.F., primul lovindu-l cu pumnii, iar inculpatul M.F. a scos cuțitul pe care-l avea asupra sa și l-a lovit în zona spatelui. Or, *așa cum au reținut și instanțele de fond și de apel, nu se poate vorbi de un consimțământ tacit al persoanei vătămate S.V. în sensul permiterii inculpatului, în starea de nervozitate pe care acesta o avea la acel moment, însoțit de alte două persoane, să pătrundă în locuința sa, în care se refugiase fratele său S.D., pentru a se proteja de agresiunea celor trei*; ba mai mult, să urmărească pe persoana vătămată în încăperea în care aceasta se refugiase, fără a ține cont de solicitarea lui S.V. care, după cum rezultă din declarația martorului C.D., i-a cerut „să părăsească casa" *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2442/2005, www.scj.ro).*

Pentru a se reține ca fiind întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de violare de domiciliu este necesar ca pătrunderea în locuință să se realizeze fără drept și fără consimțământul persoanei care o folosește, condiții care, în speță, nu sunt întrunite, *întrucât inculpații au pătruns în locuința persoanei vătămate cu acordul tacit al mamei acestuia, care, de asemenea, folosind acea locuință, era îndrituită să își exprime sau nu acordul cu privire la prezența inculpaților în locuința sa.* Or, aceasta a acceptat prezența inculpaților în acea locuință, în considerarea relațiilor ce au existat între fiul său și inculpata

S.G., cu atât mai mult cu cât aceasta venise să întrebe de persoana vătămată, pentru a recupera de la acesta cheia de la fostul domiciliu comun din care să îşi ia bunurile personale, atât ale sale, cât şi ale copilului rezultat din chiar relaţia de concubinaj cu persoana vătămată *(C.A. Constanţa, secţia penală, minori şi familie, decizia nr. 1041/2011, în V. Văduva, Infracţiuni contra libertăţii persoanei, op. cit., pct. 27).*

În ceea ce priveşte percheziţia domiciliară, instanţa a considerat că, deşi autorizaţia de efectuare a percheziţiei domiciliare s-a solicitat Jud. Vişeu de Sus, la adresele din M. aparţinând numiţilor H.A. şi H.G., poliţiştii au fost într-o eroare de fapt şi, prin urmare, chiar dacă percheziţia s-a efectuat la imobilul cu nr. 475, şi nu la cel cu nr. 474, cum figurează în autorizaţia de percheziţie eliberată de judecător, în cauză sunt aplicabile dispoziţiile legale referitoare la eroarea de fapt. Astfel, nu constituie infracţiune fapta prevăzută de legea penală când făptuitorul, în momentul săvârşirii acesteia, nu cunoştea existenţa unei stări, situaţii sau împrejurări de care depinde caracterul penal al faptei. Prin urmare, în cauză nu s-a comis infracţiunea de violare de domiciliu, deoarece poliţiştii *au acţionat în mod legal, cu bună-credinţă, în urma existenţei unui dosar penal înregistrat la parchet şi pe baza autorizaţiei de percheziţie eliberată de judecătorul competent şi numai dintr-o regretabilă eroare s-a solicitat instanţei de judecată competente eliberarea autorizaţiei de percheziţie* pentru imobilul de la nr. 474, şi nu 475 din localitatea M., judeţul Maramureş *(C.A. Cluj, secţia penală, sentinţa nr. 77/2005, nepublicată).*

(ii) refuzul de părăsire a unei locuinţe, încăperi, dependinţe sau unui loc împrejmuit ţinând de acestea;

- presupune ca făptuitorul să se fi aflat în domiciliul persoanei vătămate şi, indiferent din ce motive, să refuze să-l părăsească.

- refuzul de părăsire trebuie să fie *explicit şi precedat de o cerere expresă din partea persoanei care foloseşte spaţiul în sensul părăsirii acestuia* (eroarea de fapt va profita făptuitorului); cererea de a părăsi locuinţa poate fi făcută nu numai de proprietar, ci şi de orice persoană care o foloseşte, de membrii familiei ori de oricare altă persoană care locuieşte împreună cu aceasta sau îl reprezintă pe cel care foloseşte locuinţa;

- ***cerinţa esenţială*** a elementului material presupune ca refuzul de părăsire să fie *fără drept*;

- în cazul în care refuzul de părăsire a domiciliului este realizat în exercitarea dreptului recunoscut de lege, ne aflăm în faţa unei situaţii care **înlătură prima trăsătură esenţială a infracţiunii (tipicitatea), iar nu a cauzei justificative prevăzute de art. 21 alin. (1) NCP**, care înlătură numai cea de-a doua trăsătură esenţială a infracţiunii, respectiv antijuridicitatea.

Violarea de domiciliu presupune încălcarea libertăţii persoanei care foloseşte locuinţa. Aceasta înseamnă că cererea de a părăsi locuinţa poate fi făcută nu numai de proprietar, ci şi de orice persoană care o foloseşte, de membrii familiei sale sau de oricare altă persoană care locuieşte împreună cu aceasta sau îl reprezintă pe titular. Există infracţiunea de violare de domiciliu

chiar dacă inculpatul a pătruns în mod licit în locuința persoanei vătămate, însă a continuat să rămână acolo, deși i s-a cerut insistent să o părăsească *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 1465/1998, în C.P.J.P. 1998, p. 306)*.

b) urmarea imediată: producerea unei stări de pericol ca urmare a încălcării dreptului la inviolabilitatea domiciliului al persoanei vătămate;

c) legătura de cauzalitate: fiind o *infracțiune de pericol abstract*, legătura de cauzalitate rezultă *ex re*, din însăși săvârșirea faptei prevăzute de norma de incriminare.

1.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă (*în cazul primei modalități* de săvârșire a infracțiunii, prin pătrunderea fără drept în locuința altei persoane, autorul își dă seama că pătrunde fără drept și fără consimțământul persoanei în cauză, urmărind sau acceptând încălcarea libertății acesteia; *în ipoteza celei de-a doua modalități* de comitere a faptei, prin refuzul de a părăsi locuința la cererea persoanei vătămate, făptuitorul urmărește sau acceptă de asemenea încălcarea aceleiași libertăți);

- nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită activitatea infracțională; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

Violarea de domiciliu se săvârșește numai cu intenție; făptuitorul își dă seama că pătrunde fără drept și fără consimțământul persoanei în domiciliul acesteia și că prin aceasta îi încalcă libertatea, urmare pe care o dorește (în cazul intenției directe) sau o acceptă (în cazul intenției indirecte). Este evident că cei doi inculpați nu au intenționat nicio clipă să încalce libertatea persoanei vătămate, ci aceștia doreau să-și vadă copilul și respectiv nepotul, minorul I.G.T. în vârstă de 12 ani la acea dată, și pe care persoana vătămată a refuzat înainte să le permită să îl vadă. Mai mult, minorul a fost luat cu o zi înainte de la școală de către persoana vătămată, fără ca inculpatului să i se aducă la cunoștință acest aspect, astfel încât acesta a ajuns să solicite ajutorul poliției, neștiind ce s-a întâmplat cu copilul său. Este evident că inculpatul a acționat într-o stare de puternică tulburare având în vedere dispariția copilului său, iar intențiile sale erau clare, în sensul de a ști ce s-a întâmplat cu acesta și de a vedea dacă nu se află la domiciliul bunicii sale materne. În altă ordine de idei, obiectul juridic special al acestei infracțiuni se circumscrie relațiilor sociale referitoare la inviolabilitatea domiciliului, adică la dreptul persoanei de a-și desfășura viața domestică, privată, într-un loc ales în mod liber, fără vreun amestec nedorit din partea altora. Or, inculpații nu au acționat cu intenția de a îngrădi libertatea individuală a persoanei vătămate prin violarea domiciliului acesteia. În acest context, lipsind latura subiectivă a acestei infracțiuni, s-a considerat că soluția pronunțată de către instanțe în sensul achitării celor doi inculpați este corectă și legală *(C.A. Cluj, secția penală și de minori, decizia nr. 357/2008, în V. Văduva, Infracțiuni contra libertății persoanei, op. cit., pct. 24)*.

1.6. Varianta agravată

1.6.1. Comiterea faptei de o persoană înarmată [art. 224 alin. (2) NCP]

- făptuitorul fie trebuie *să aibă asupra sa* la momentul comiterii faptei o armă propriu-zisă [art. 179 alin. (1) NCP], fie să săvârșească fapta *prin folosirea* unei arme asimilate [art. 179 alin. (2) NCP]; în ipoteza în care numai instigatorul sau complicele anterior/concomitent a fost înarmat, nu se va reține varianta agravată a infracțiunii nici în sarcina autorului și nici în sarcina participantului, această împrejurare urmând a fi avută în vedere la individualizarea judiciară a pedepsei;

- prin *armă propriu-zisă* se înțelege orice obiect sau dispozitiv a cărui funcționare determină aruncarea unuia sau mai multor proiectile, substanțe explozive, aprinse sau luminoase, amestecuri incendiare ori împrăștierea de gaze nocive, iritante sau de neutralizare, prevăzute de lege [art. 179 alin. (1) NCP și art. 2 din Legea nr. 295/2004, republicată];

- *sunt asimilate armelor* orice alte obiecte de natură a putea fi folosite ca arme și care au fost întrebuințate pentru atac în vederea pătrunderii în mod nelegal în domiciliu [art. 179 alin. (2) NCP] (de pildă, în cazul în care făptuitorul are asupra sa o bucată de lemn trebuie să o folosească efectiv împotriva persoanei vătămate pentru a putea intra în domiciliu); simpla deținere a unui obiect care ar putea fi apt să devină o armă asimilată nu poate conduce la reținerea variantei agravate a infracțiunii dacă obiectul nu a fost folosit împotriva persoanei vătămate ori dacă a fost folosit strict pentru distrugerea unor bunuri sau pentru a asigura pătrunderea prin efracție în domiciliu.

Nu există infracțiunea de violare de domiciliu în formă agravată dacă inculpatul s-a înarmat cu un lemn cu care a spart unele obiecte, precum și geamul de la locuința victimei; în acest caz, lemnul nu poate fi asimilat cu o armă în condițiile legii, deoarece nu a fost folosit efectiv pentru atac *[Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 2876/1976, în G. Antoniu, C. Bulai (coord.), P.J.P. – vol. III, p. 85]*.

Fapta de violare a domiciliului persoanei vătămate sus-menționate s-a comis în modalitățile normative tip prevăzute de legiuitor [„pătrunderea fără drept" în curtea locuinței închiriate în care era tolerată și ex-concubina inculpatului V.C.M. „fără consimțământul persoanei vătămate V.A.S." și, respectiv, „refuzul de a părăsi acel loc la cererea persoanei vătămate"], nicidecum în modalitatea calificată „de către o persoană înarmată", având-se în vedere declarațiile constante ale coinculpatului pe parcursul procesului penal care a arătat că „a luat (la întâmplare) un cuțit aflat pe o masă și a lovit-o" după declanșarea altercației, în timp ce se afla în curtea locuinței și era alungat de persoana vătămată V.A.S. cu o bucată de fier. Incriminarea și sancționarea mai aspră a faptei săvârșite în aceste circumstanțe se datorează nu numai elementului de violență, dar și de premeditare și presupune că infractorul a prefigurat anterior comiterea infracțiunii prin amenințare sau folosirea unei arme și s-a înarmat. Or, în cauză, din nicio probă a dosarului nu rezultă că inculpatul a venit la locuința victimelor înarmat, ci că pătrunderea în locuința acestora s-a datorat unei decizii spontane *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 836/2009, www.scj.ro)*.

1.6.2. Comiterea faptei în timpul nopții [art. 224 alin. (2) NCP]

- fapta trebuie săvârșită după ce întunericul a luat, în mod real, locul luminii și înainte de apariția zorilor;

- determinarea concretă se va face de instanță după criteriul astronomic, care va ține seama de ora, ziua, luna în care a fost săvârșită fapta;

- nu prezintă importanță dacă făptuitorul a profitat sau nu de timpul nopții;

- persoana care folosește locuința este prezumat că a acționat în condițiile legitimei apărări pentru a respinge pătrunderea sau încercarea de pătrundere în domiciliu în timpul nopții (*prezumție relativă de îndeplinire a condițiilor generale ale atacului*).

1.6.3. Comiterea faptei prin folosirea de calități mincinoase [art. 224 alin. (2) NCP]

- *calitatea mincinoasă* este acea calitate neadevărată (indiferent dacă este sau nu o calitate oficială) pe care o persoană o invocă sau o atribuie altei persoane în scopul inducerii sau menținerii în eroare a persoanei vătămate pentru a intra în domiciliu sau pentru a refuza părăsirea acestuia (de pildă, prezentarea sub calitatea de inspector în construcții pentru a pătrunde în locuința unei persoane);

- calitatea mincinoasă folosită trebuie să fie aptă să permită intrarea făptuitorului în domiciliu sau pentru a refuza părăsirea acestuia;

- se poate reține concursul cu infracțiunea de uzurpare de calități oficiale, prevăzută de art. 258 NCP.

1.7. Formele infracțiunii

- actele pregătitoare și tentativa (la modalitatea pătrunderea fără drept) sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- nu este posibilă tentativa la săvârșirea violării de domiciliu în modalitatea refuzului de părăsire, fiind o infracțiune omisivă proprie;

- infracțiunea de violare de domiciliu se consumă în momentul pătrunderii fără drept și fără consimțământul persoanei vătămate în domiciliul acesteia, respectiv în momentul refuzului de a părăsi domiciliul (*infracțiune de pericol abstract*);

- infracțiunea de violare de domiciliu este o infracțiune continuă, când prezența ilicită în domiciliu se prelungește în timp, caz în care se epuizează în momentul părăsirii domiciliului[1];

---

[1] În acest sens, în doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 31; *O. Loghin, T. Toader*, Drept penal român. Partea specială, Casa de Editură și Presă „Șansa" S.R.L., București, 2001, p. 170) s-a arătat că deși ambele modalități alternative ale elementului material al infracțiunii de violare de domiciliu desemnează „acțiuni instantanee, este cvasiunanim admis faptul că, în măsura în care prezența infractorului în locuință se prelungește, violarea de domiciliu devine o infracțiune continuă. (...) în cazul violării de domiciliu, valoarea socială nu este susceptibilă de distrugere, ci doar de îngrădire temporară a exercițiului său, ceea ce se și întâmplă în cazul în care prezența nedorită a infractorului în locuință se

- poate fi săvârșită în formă continuată, chiar și în cazul în care acțiunile infracționale succesive nu sunt de același fel (unele pot consta în pătrunderi fără drept, iar altele în refuz de părăsire a domiciliului), față de natura de infracțiune cu conținut alternativ;

- poate fi reținută în concurs cu infracțiuni ca omorul, loviri sau alte violențe, vătămarea corporală, amenințare, violul, distrugerea etc.;

- în cazul în care furtul este comis prin violarea de domiciliu se va reține comiterea infracțiunii de furt calificat prevăzută de art. 229 alin. (2) lit. b) NCP în care este absorbită violarea de domiciliu; tot astfel, se va reține varianta agravată a tâlhăriei comisă prin violarea de domiciliu prevăzută de art. 234 alin. (1) lit. f) NCP în care este absorbită violarea de domiciliu;

- poate fi reținută în concurs ideal cu infracțiunea de nerespectare a hotărârilor judecătorești comisă în forma împiedicării folosirii unei locuințe deținute în baza unei hotărâri judecătorești.

1.8. Pedeapsa

- pentru forma tip [art. 224 alin. (1) NCP]: închisoarea de la 3 luni la 2 ani;

- pentru varianta agravată [art. 224 alin. (2) NCP]: închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda (180-300 zile-amendă).

§2. Violarea sediului profesional

2.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în pătrunderea fără drept, în orice mod, în oricare dintre sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională ori refuzul de a le părăsi la cererea persoanei îndreptățite [art. 225 alin. (1) NCP];

- constituie *variante agravate* ale violării sediului profesional săvârșirea faptei: de o persoană înarmată, în timpul nopții sau prin folosirea de calități mincinoase [art. 225 alin. (2) NCP];

- acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate atât pentru forma de bază a infracțiunii, cât și pentru variantele agravate;

- având în vedere principiul legalității incriminării prevăzut de art. 1 alin. (2) NCP, infracțiunea poate fi reținută numai cu privire la faptele săvârșite după intrarea în vigoare a legii noi.

---

prelungește. Este motivul pentru care în acest din urmă caz vom avea o infracțiune continuă, și nu una instantanee".

2.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la protecția inviolabilității sediului profesional[1];

- în jurisprudența Curții Europene este considerat *domiciliu locul unde o persoană fizică sau juridică își înfăptuiește activitatea profesională sau comercială* (sediul unei societăți, al agenției sale sau al sediilor sale profesionale, cabinetul unui avocat[2]). Astfel, în cauza *Kopp c. Elveției*[3] instanța europeană a constatat că sediile profesionale, cum ar fi cabinetele de avocat (în speță cabinetul de avocați Kopp și asociații), fac parte din domiciliul persoanei, fiind cuprinse implicit în noțiunea de viață privată. Tot astfel, în cauza *Niemietz c. Germaniei*[4] reclamantul (avocatul Niemietz) s-a plâns că percheziția efectuată de autoritățile judiciare la cabinetul său de avocatură constituie o încălcare a dispozițiilor art. 8 din Convenția europeană, ceea ce a lezat clientela cabinetului său și reputația sa de avocat. Guvernul german a contestat existența unui amestec, motivând că art. 8 delimitează în mod peremptoriu între viața privată și domiciliu, pe de o parte, și localurile profesionale, pe de altă parte. Referitor la vocabula engleză *home* cuprinsă în textul englez la art. 8, judecătorul european a arătat că în unele state contractante, printre care și Germania, se admite că ea se extinde la localurile profesionale. Mai mult, această exegeză vine în acord deplin cu versiunea franceză a textului, întrueât termenul de „domiciliu" are o conotație mai largă decât *home* (acasă) și poate include, de pildă, biroul unei persoane care desfășoară o profesie liberă, cum este și aceea de avocat. De asemenea, Curtea Europeană a remarcat că, în general, a interpreta cuvintele „viață privată" și „domiciliu" ca incluzând anumite localuri sau activități profesionale sau comerciale ar răspunde obiectului și țelului esențial al art. 8. Așa fiind, sediul profesional poate intra în noțiunea de „domiciliu", în sensul prevederilor art. 8, instanța europeană de contencios al drepturilor omului considerând că au fost nesocotite aceste norme convenționale. Ulterior, prin cauza *Société Colas Est ș.a. c. Franței*[5] Curtea

---

[1] Potrivit art. 227 C.civ.: „*(1)* Sedinl persoanei juridice se stabilește potrivit actului de constituire sau statutului. *(2)* În funcție de obiectul de activitate, persoana juridică poate avea mai multe sedii cu caracter secundar pentru sucursalele, reprezentanțele sale teritoriale și punctele de lucru. Dispozițiile art. 97 sunt aplicabile în mod corespunzător".

[2] A se vedea: CtEDO, Hotărârea din 16 octombrie 2007, în cauza *Wieser și Bicos Beteiligungen Gmbh c. Austriei*, parag. 44; Hotărârea din 16 decembrie 2002, în cauza *Niemietz c. Germaniei*, parag. 29; Hotărârea din 25 februarie 2003, în cauza *Roemen și Schmit c. Luxemburg*, parag. 65; Hotărârea din 13 noiembrie 2003, în cauza *Elci ș.a. c. Turciei*, parag. 96; Hotărârea din 16 noiembrie 2004, în cauza *Moreno Gomez c. Spaniei*, parag. 28; Hotărârea din 16 aprilie 2002, în cauza *Société Colas Est c. Franței*, parag. 41, 49.

[3] A se vedea CtEDO, Hotărârea din 25 martie 1998, în cauza *Kopp c. Elveției*, parag. 50, 62-75.

[4] A se vedea CtEDO, Hotărârea din 16 decembrie 1992, în cauza *Niemietz c. Germaniei*, parag. 23, 26, 27, 30-33.

[5] A se vedea CtEDO, Hotărârea din 16 aprilie 2002, în cauza *Société Colas Est c. Franței*, parag. 41, 49. În legătură cu această hotărâre ce a stabilit în mod neechivoc aplicabilitatea art. 8 la sediile persoanelor juridice, în doctrină s-a arătat că asistăm la o consacrare a unei „vieți private comerciale", ce reprezintă o nouă etapă de evoluție ce a condus de la o „viață privată personală" la o „viață privată socială" (*J.-F. Renucci*, Traité de Droit Européen des droits de l'homme, L.G.D.J., Paris, 2012, p. 322).

Europeană a extins protecția art. 8 din Convenția europeană dincolo de limitele sediului unde o persoană fizică își desfășoară activitatea profesională prin recunoașterea dreptului unei societăți comerciale la respectarea sediului său, a agențiilor ori a localurilor sale profesionale;

- după o perioada de ezitări[1], CJUE a urmat jurisprudența Curții Europene[2] din cauzele *Société Colas Est ș.a. c. Franței* și *Niemietz c. Germaniei*, extinzând protecția conferită de dreptul la respectarea domiciliului și asupra sediilor societăților comerciale în cauzele având ca obiect efectuarea unei percheziții la sediile acestor societății cu ocazia investigațiilor efectuate în materia dreptului concurenței de către Comisia U.E. Această dezvoltare a jurisprudenței CJUE a avut ca scop asigurarea și în dreptul U.E. a unei protecții efective împotriva intervențiilor arbitrare sau disproporționate ale autorităților publice în sfera activităților private ale persoanelor fizice sau juridice;

- față de jurisprudența instanțelor europene, apreciez că noțiunea de sediu profesional *nu trebuie să fie interpretată extensiv, ci prin raportare doar la spațiile în care se desfășoară viața privată societară* (de pildă, sediul central al unei bănci ori a unei filiale sau sucursale a acesteia, zona de birouri a unei societăți comerciale, un punct de lucru al unei societăți, sediul unui cabinet notarial, ori al unei societăți de avocați ori de executori judecătorești sau de mediatori, sediul unei persoane fizice autorizate ori a unei întreprinderi familiale, vestiarul unei echipe de fotbal, o biserică etc.); dacă într-un sediu profesional nu se desfășoară viața privată societară (de pildă, într-o magazie folosită doar pentru depozitarea unor bunuri ori în depozitul de cauciucuri uzate al unei vulcanizări) nu se poate reține tipicitatea faptei;

- menținerea unei juste proporții în definirea noțiunii de *„sediu profesional"* prin raportare la ipotezele protejate de art. 8 din Convenția europeană contribuie și la delimitarea unui cadru previzibil a variantei agravate a furtului calificat care absoarbe violarea sediului profesional, în vederea evitării reținerii comiterii acesteia infracțiuni ori de câte ori sunt sustrase bunurile unei persoane juridice.

b) obiectul material: nu are.

2.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- proprietarul imobilului în care își are sediul profesional persoana juridică sau fizică poate avea calitatea de subiect activ (inclusiv nemijlocit) al infracțiunii;

- participația penală este posibilă în orice formă: coautorat, instigare, complicitate;

- în cazul în care se reține coautoratul sau complicitatea concomitentă va fi incidentă circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. a) NCP (dacă fapta este comisă de trei sau mai multe persoane împreună).

---

[1] A se vedea CJUE, cauzele C-46/87 și C-227/88, *Hoechst c. Comisiei* [1989]; cauza C-97/87, *Dow Chemical Iberica c. Comisiei* [1989]. Pentru o analiză detaliată, a se vedea *I. Van Bael, J.-F. Bellis*, Competition Law of the European Community, 4th ed., Kluwer Law International, Haga, 2005, p. 1062-1064.

[2] A se vedea CJUE, cauza C-94/00, *Roquette Freres SA* [2002], parag. 29, 53.

b) **subiectul pasiv:** orice persoană fizică (avocat, practician în insolvenţă, consultant etc.) sau persoană juridică (societate comercială, o asociaţie ori fundaţie, un sindicat etc.) care are în folosinţă un anumit spaţiu cu titlu de sediu profesional şi care are dreptul de a permite sau de a refuza intrarea sau rămânerea în aceste spaţii.

- nu se va avea în vedere natura acestui sediu, dacă este sediu principal, sucursală, agenţie sau punct de lucru; de asemenea, poate fi orice imobil;

- nu prezintă importanţă dacă persoana vătămată deţine sediul profesional în baza unui titlu legal sau nu.

2.4. Latura obiectivă

a) elementul material:

(i) pătrunderea fără drept, în orice mod, în oricare dintre sediile unde o persoană fizică sau juridică îşi desfăşoară activitatea profesională;

- fapta nu este tipică în ipoteza în care făptuitorul pătrunde numai pe un teren sau în orice alt loc împrejmuit ţinând de sediul profesional (de pildă, în cazul în care o persoană trece pe un teren ce constituie curtea sediului profesional al unei persoane fizice sau juridice în scopul de a ajunge mai rapid la o staţie de autobuz);

- *cerinţa esenţială* a elementului material presupune ca *pătrunderea să fie fără drept*, efectivă şi fără consimţământul (*expres sau tacit*) al persoanei care foloseşte sediul profesional; lipsa consimţământului se prezumă până la proba contrară;

- se va reţine existenţa cerinţei esenţiale *„fără drept"* şi în cazul în care făptuitorul exercită abuziv dreptul pe care îl are;

- când cel care pătrunde într-un sediul profesional îşi fundamentează acţiunea sa pe o bază legală, fapta de violare a sediului profesional nu va fi tipică chiar dacă persoana în drept să folosească spaţiul se opune pătrunderii;

- fapta nu este tipică dacă făptuitorul pătrunde într-un sediu profesional folosit de mai multe persoane fizice sau juridice, având consimţământul numai al uneia dintre persoanele care folosesc sediul.

(ii) refuzul de părăsire – presupune ca făptuitorul să se fi aflat în sediul profesional al persoanei vătămate şi, indiferent din ce motive, să refuze să-l părăsească.

- refuzul de părăsire trebuie să fie *explicit şi precedat de o cerere expresă din partea persoanei care foloseşte spaţiul în sensul părăsirii acestuia* (eroarea de fapt va profita făptuitorului); cererea de a părăsi locuinţa poate fi făcută nu numai de către titularul sediului profesional (acţionar majoritar, membru al consiliului de administraţie, persoana fizică autorizată etc.), ci şi de orice persoană care foloseşte sediul profesional sau care reprezintă persoana fizică sau juridică titulară a sediului profesional (de exemplu, de avocaţii colaboratori ai celui care este titularul sediului profesional, de angajaţii persoanei juridice etc.);

- *cerinţa esenţială* a elementului material presupune ca refuzul de părăsire să fie *fără drept*;

- în cazul în care sunt realizate ambele forme alternative ale elementului material al infracţiunii, se va reţine existenţa unei infracţiuni unice simple (proces executional unic), iar nu a unui concurs de infracţiuni ori o infracţiune continuată;

- în cazul în care pătrunderea sau refuzul de părăsire a sediului profesional este realizat în exercitarea dreptului recunoscut de lege, ne aflăm în fața unei situații care **înlătură prima trăsătură esențială a infracțiunii (tipicitatea), iar nu a cauzei justificative prevăzute de art. 21 alin. (1) NCP**, care înlătură numai cea de-a doua trăsătură esențială a infracțiunii, respectiv antijuridicitatea;

Fapta inculpatei C.E. de a agresa fizic persoana vătămată P.G., primar al comunei C., în timpul programului de lucru, în biroul acestuia din cadrul Primăriei C. întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de ultraj. De asemenea, fapta inculpatei, care, cu aceeași ocazie a refuzat să părăsească biroul primarului comunei C. și sediul instituției Primăriei întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de violare a sediului profesional *(C.A. Timișoara, secția penală, decizia nr. 312/2017, www.rolii.ro)*.

b) urmarea imediată: producerea unei stări de pericol ca urmare a încălcării dreptului la inviolabilitatea sediului profesional al persoanei vătămate;

c) legătura de cauzalitate: fiind o infracțiune de pericol abstract, legătura de cauzalitate rezultă *ex re*, din însăși săvârșirea faptei prevăzute de norma de incriminare.

2.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă [*în cazul primei modalități* de săvârșire a infracțiunii, autorul își dă seama că pătrunde fără drept și fără consimțământul persoanei (fizice sau juridice) căreia îi aparține sediul, urmărind sau acceptând încălcarea inviolabilității sediului profesional; *în ipoteza celei de-a doua modalități* de comitere a faptei, prin refuzul de a părăsi sediul profesional la cererea persoanei vătămate, făptuitorul urmărește sau acceptă de asemenea încălcarea inviolabilității sediului profesional];

- nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită activitatea infracțională; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei;

- dacă același imobil constituie atât sediul profesional al unei persoane fizice sau juridice, cât și locuința unei persoane fizice pentru a determina dacă în cauză a fost comisă infracțiunea de violare de domiciliu sau cea de violare a sediului profesional trebuie analizată intenția infractorului la momentul comiterii faptei tipice (respectiv mai întâi cunoașterea dublei destinații a imobilului, iar apoi dacă a urmărit pătrunderea în sediul profesional sau în locuință).

2.6. Varianta agravată

2.6.1. Comiterea faptei de o persoană înarmată [art. 225 alin. (2) NCP]

- făptuitorul fie trebuie *să aibă asupra sa* la momentul comiterii faptei o armă propriu-zisă [art. 179 alin. (1) NCP], fie să săvârșească fapta *prin folosirea* unei arme asimilate [art. 179 alin. (2) NCP];

- prin *armă propriu-zisă* se înțelege orice obiect sau dispozitiv a cărui funcționare determină aruncarea unuia sau mai multor proiectile, substanțe explozive, aprinse sau luminoase, amestecuri incendiare ori împrăștierea de gaze nocive, iritante sau de

neutralizare, prevăzute de lege [art. 179 alin. (1) NCP și art. 2 din Legea nr. 295/2004, republicată];

- *sunt asimilate armelor* orice alte obiecte de natură a putea fi folosite ca arme și care au fost întrebuințate pentru atac în vederea pătrunderii în mod nelegal în sediul profesional [art. 179 alin. (2) NCP] (de pildă, în cazul în care făptuitorul are asupra sa o bucată de lemn, trebuie să o folosească efectiv împotriva persoanei vătămate pentru a putea intra în sediul profesional); simpla deținere a unui obiect care ar putea fi apt să devină o armă asimilată nu poate conduce la reținerea variantei agravate a infracțiunii dacă obiectul nu a fost folosit împotriva persoanei vătămate ori dacă a fost folosit strict pentru distrugerea unor bunuri sau pentru a asigura pătrunderea prin efracție în sediul profesional.

2.6.2. Comiterea faptei în timpul nopții [art. 225 alin. (2) NCP]

- fapta trebuie săvârșită după ce întunericul a luat, în mod real, locul luminii, și înainte de apariția zorilor;

- determinarea concretă se va face de instanță după criteriul astronomic, care va ține seama de ora, ziua, luna în care a fost săvârșită fapta;

- nu prezintă importanță dacă făptuitorul a profitat sau nu de timpul nopții.

2.6.3. Comiterea faptei prin folosirea de calități mincinoase [art. 225 alin. (2) NCP]

- *calitatea mincinoasă* este acea calitate neadevărată (indiferent dacă este sau nu o calitate oficială) pe care o persoană o invocă sau o atribuie altei persoane în scopul inducerii sau menținerii în eroare a persoanei vătămate pentru a intra în sediul profesional al acesteia sau pentru a refuza părăsirea acestuia (de pildă, prezentarea sub calitatea de inspector în construcții pentru a pătrunde în sediul profesional);

- calitatea mincinoasă folosită trebuie să fie aptă să permită intrarea făptuitorului în sediul profesional sau pentru a refuza părăsirea acestuia;

- se poate reține concursul cu infracțiunea de uzurpare de calități oficiale, prevăzută de art. 258 NCP.

2.7. Formele infracțiunii

- actele pregătitoare și tentativa (la modalitatea pătrunderea fără drept) sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- nu este posibilă tentativa la săvârșirea violării sediului profesional în modalitatea refuzului de părăsire fiind o infracțiune omisivă proprie;

- infracțiunea de violare a sediului profesional se consumă în momentul pătrunderii fără drept și fără consimțământul persoanei vătămate în sediul profesional al acesteia, respectiv în momentul refuzului de a părăsi sediul profesional (*infracțiune de pericol abstract*);

- infracțiunea de violare a sediului profesional este o infracțiune continuă, când prezența ilicită în sediul profesional se prelungește în timp, caz în care se epuizează în momentul părăsirii sediului;

- poate fi săvârșită în formă continuată;

- poate fi reținută în concurs cu infracțiuni ca omorul, loviri sau alte violențe, vătămarea corporală, violul, distrugerea etc.;

- în cazul în care furtul este comis prin violarea sediului profesional se va reține comiterea infracțiunii de furt calificat prevăzută de art. 229 alin. (2) lit. b) NCP în care este absorbită violarea sediului profesional; tot astfel, se va reține varianta agravată a tâlhăriei comisă prin violarea sediului profesional prevăzută de art. 234 alin. (1) lit. f) NCP în care este absorbită violarea sediului profesional.

2.8. Pedeapsa

- pentru forma tip [art. 225 alin. (1) NCP]: închisoarea de la 3 luni la 2 ani;

- pentru varianta agravată [art. 225 alin. (2) NCP]: închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.

§3. Violarea vieții private

3.1. Noțiune

- art. 226 NCP prevede ***trei modalități normative*** în care se înfățișează infracțiunea de violare a vieții private ***(infracțiune cu conținuturi alternative)***:

a) atingerea adusă vieții private, fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependință ținând de aceasta sau a unei convorbiri private [art. 226 alin. (1) NCP];

b) divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, fără drept, a sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependință ținând de aceasta sau a unei convorbiri private, către o altă persoană sau către public [art. 226 alin. (2) NCP];

c) plasarea, fără drept, de mijloace tehnice de înregistrare audio sau video, în scopul săvârșirii faptei în primele două variante normative [art. 226 alin. (5) NCP].

- acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate în cazul modalităților normative prevăzute de art. 226 alin. (1) și (2) NCP și din oficiu în cazul modalității normative stipulate de art. 226 alin. (5) NCP;

- având în vedere principiul legalității incriminării prevăzut de art. 1 alin. (2) NCP, infracțiunea poate fi reținută numai cu privire la faptele săvârșite după intrarea în vigoare a legii noi. În cazul faptelor săvârșite în formă continuă sau continuată, a căror executare a început sub imperiul C.pen. din 1969 și s-a epuizat sub legea nouă, instanța va avea în vedere la pronunțarea soluției de condamnare numai actele săvârșite după intrarea în vigoare a NCP[1].

---

[1] CtEDO, *Veeber c. Estoniei (nr. 2)*, cererea nr. 45771/99, parag. 31.

3.2. Obiectul juridic

- intimitatea vieții private a persoanei fizice și relațiile sociale ce se nasc și se dezvoltă în jurul acestei valori sociale;

- NCP nu definește noțiunea de *viață privată* urmând astfel jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului[1] care a arătat că nu este posibil și nici necesar a încerca definirea de o manieră exhaustivă a noțiunii de viață privată. Totuși, ar fi prea restrictiv să fie limitată noțiunea la un „cerc intim", unde persoana ar putea să-și desfășoare viața personală așa cum dorește și din care să excludă întreaga lume exterioară. Respectul vieții personale trebuie să includă într-o anumită măsură dreptul persoanei de a stabili și dezvolta relații cu semenii săi, neexistând niciun motiv de principiu care să justifice excluderea activităților de natură profesională sau de afaceri. Există astfel zone de interacțiune a unei persoane cu terții, chiar și într-un context public, care pot fi incluse în noțiunea de viață privată[2]. Referindu-se la noțiunea de *„viață privată"* din perspectiva Convenției europene și a jurisprudenței instanțelor de la Strasbourg, doctrina[3] a apreciat că în legătură cu aceasta nu există o definiție exactă, conținutul ei modificându-se în funcție de mai mulți factori, dintre care precizăm: perioada la care se raportează, mediul și societatea în care individul își petrece viața. Tot astfel, Curtea Europeană arată că „viața privată" este o noțiune largă ce nu se pretează la o definiție exhaustivă[4]. Respectarea vieții private a unei persoane implică garantarea integrității fizice și morale ale persoanei, a identității personale sau sociale, respectarea informațiilor personale, a sexualității, a spațiilor personale sau private[5]. Alte două elemente ale dreptului la viață privată, ce nu sunt explicit menționate în art. 8, sunt prevăzute în art. 10 parag. 2 din Convenția europeană ca temeiuri pentru restrângerea libertății de

---

[1] A se vedea CtEDO, Hotărârea din 16 decembrie 1992, în cauza *Niemietz c. Germaniei*, parag. 29.

[2] A se vedea CtEDO, Hotărârea din 25 octombrie 2007, în cauza *Van Vondel c. Olandei*, parag. 48; Hotărârea din 25 iunie 1997, în cauza *Halford c. Regatului Unit al Marii Britanii*, parag. 42.

[3] În acest sens, a se vedea CtEDO, Hotărârea din 11 iulie 2002, în cauza *Goodwin c. Regatului Unit al Marii Britanii*, parag. 72; *C. Bîrsan*, Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole, vol. I (Drepturi și libertăți), Ed. All Beck, București, 2005, p. 598-599; *B. Selejan-Guțan*, Protecția europeană a drepturilor omului, Ed. All Beck, București, 2004, p. 150; *Fr. Sudre*, Drept european și internațional al drepturilor omului, Ed. Polirom, Iași, 2006, p. 315.

[4] A se vedea CtEDO, Hotărârea din 28 ianuarie 2003, în cauza *Peck c. Regatului Unit al Marii Britanii*, parag. 57; Hotărârea din 6 februarie 2001, în cauza *Bensaid c. Regatului Unit al Marii Britanii*, parag. 47; Hotărârea din 29 aprilie 2002, în cauza *Pretty c. Regatului Unit al Marii Britanii*, parag. 60; Hotărârea din 20 martie 2007, în cauza *Tysiac c. Poloniei*, parag. 107.

[5] A se vedea *R. Clayton, H. Tomlinson*, The Law of Human Rights, Oxford University Press, 2001, parag. 12.85-12.94; *R. Wong*, Privacy: Charting its developments and prospects, în „Human Rights in the digital age", GlassHouse Press, London, 2005, p. 147-162; *R. Chiriță*, Convenția europeană a drepturilor omului, comentarii și explicații, vol. II, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 38-50.

exprimare: protecția reputației unei persoane și împiedicarea divulgării de informații confidențiale[1];

- obiectul juridic vizează protejarea numai a unor părți componente ale noțiunii de viață privată astfel cum au fost reținute în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului;

- deși există mai multe modalități prin care poate fi adusă atingere vieții private a individului, astfel cum rezultă și din prevederile de art. 74 C.civ., legiuitorul a înțeles să aducă sub sfera ilicitului penal numai acele modalități enumerate în mod expres prin cele trei variante normative. Atingerea adusă vieții private unei persoane, în alte modalități decât cele prevăzute de infracțiunea prevăzută de art. 226 NCP va putea atrage răspunderea delictuală a făptuitorului.

3.3. Obiectul material

- în principiu, nu are, deoarece prin incriminarea violării vieții private se apără dreptul la intimitate;

- mijloacele tehnice de înregistrare audio sau video plasate și folosite în scopul comiterii faptei sau formele de obiectivare materială a sunetelor sau imaginilor înregistrare (harduri externe sau interne, CD, DVD, stick) nu constituie obiect material, ci sunt bunuri cu ajutorul cărora se săvârșește delictul și care fac obiectul măsurii de siguranță a confiscării speciale[2].

3.4. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- poate fi subiect activ nemijlocit și proprietarul locuinței, încăperii, dependinței (de pildă, în ipoteza în care acesta a închiriat locuința persoanei vătămate, iar înainte de a o preda instalează dispozitive tehnice de captare a imaginilor);

- participația penală este posibilă în orice formă: coautorat, instigare, complicitate;

- în cazul în care se reține coautoratul sau complicitatea concomitentă va fi incidentă circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. a) NCP.

b) subiectul pasiv: numai o persoană fizică în viață, art. 226 alin. (1) NCP făcând referire la *persoana* aflată într-o locuință sau încăpere ori dependință ținând de aceasta sau la convorbirile private purtate de o persoană;

- nu prezintă importanță vârsta, starea de sănătate ori moravurile subiectului pasiv;

- fapta nu este tipică în cazul în care privește o persoană decedată; în această ipoteză poate fi angajată răspunderea civilă delictuală a făptuitorului pentru neacordarea respectului datorat persoanei decedate conform art. 78 C.civ.;

---

[1] A se vedea *A.W. Heringa, L. Zwaak*, Right to respect for privacy, în *P. van Dijk, F. Van Hoof, A. Van Rijn, L. Zwaak*, Theory and practice of the European Convention on Human Rights, 4th ed., Intersentia, Antwerpen-Oxford, 2006, p. 665.

[2] În același sens, *R. Slăvoiu*, Protecția penală a vieții private, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 111.

- persoana juridică nu este subiect pasiv al acestei infracțiuni[1];

- pluralitatea de subiecți pasivi atrage, în principiu, reținerea unui concurs de infracțiuni.

3.5. Latura obiectivă

a) elementul material: NCP reglementează în art. 226 alin. (1), (2) și (5) următoarele modalități normative ale elementului material al ***infracțiunii cu conținuturi alternative***:

A. Infracțiunea prevăzută de art. 226 alin. (1) NCP – este o infracțiune *cu conținut alternativ*, fiecare dintre modalitățile de comitere fiind echivalente din punct de vedere juridic; voi proceda la analiza în continuare a modalităților alternative ale acestei infracțiuni prin raportare la locul în care este plasată subiectul pasiv al infracțiunii, după cum urmează:

A.1. ***Atingerea adusă, fără drept, vieții private a unei persoane fizice aflate într-o locuință sau încăpere ori dependință ținând de aceasta realizată prin următoarele mijloace:***

(i) prin fotografiere (de pildă, fotografierea unei persoane aflată la o petrecere privată într-un imobil);

- fapta nu este tipică în cazul în care este fotografiat doar imobilul sau interiorul acestuia ori vreun animal fără a fi fotografiată și vreo persoană.

(ii) prin captarea de imagini;

- captarea imaginii unei persoane se poate realiza cu orice tip de mijloace tehnice (de exemplu, prin intermediul unei camere web, camere de supraveghere, drone, sateliți);

- captarea imaginilor nu presupune și înregistrarea acestora;

- nu este tipică fapta de a capta imagini referitoare la viața privată a unei persoane fără a fi folosite mijloace tehnice, ci „cu ochiul liber" (de pildă, prin spionarea unei persoane cu un binoclu sau pe gaura cheii), chiar și în ipoteza în care aceasta este urmată de reproducerea acestora suh forma unor desene, schițe etc.

(iii) prin înregistrarea de imagini;

- înregistrarea trebuie să privească imagini cu persoana vătămată, iar nu cu locuința, încăperea sau dependința sau cu vreun animal al acesteia;

- în ipoteza în care activitatea făptuitorului constă în urmărirea în mod repetat a victimei sau în supravegherea repetată a locuinței, locului de muncă sau a altor locuri frecventate de aceasta însoțită și de înregistrarea de imagini din locuința acesteia, se va reține concursul între infracțiunea de hărțuire și cea de violare a vieții private.

(iv) prin ascultarea cu mijloace tehnice;

- ascultarea trebuie să privească discuțiile purtate de persoană aflată în locuința, încăpere sau dependință, indiferent de natura acestora (discuții personale, intime, referitoare la raporturile de muncă etc.) și trebuie realizată prin mijloace tehnice (de

---

[1] Divulgarea secretului comercial poate constitui o faptă tipică de concurență neloială incriminată de art. 5 lit. c) din Legea nr. 11/1991.

pildă, prin utilizarea unor microfoane prin intermediul cărora pot fi captate sunetele din spațiul privat învecinat);

- nu prezintă importanță dacă discuțiile ascultate sunt inteligibile sau nu (de pildă, fapta va fi tipică și în cazul în care ascultarea unei persoane s-a realizat în locuința acesteia, însă datorită defectuozității mijloacelor tehnice aceasta a fost parțial sau integral neinteligibilă); în cazul în care prin mijloacele tehnice au fost ascultate numai zgomotele produse în cadrul locuinței încăperii sau dependinței fapta nu este tipică (de pildă, zgomotele produse de animale deținute într-o locuință);

- nu este necesar ca făptuitorul să procedeze și la înregistrarea convorbirilor ascultate.

(v) prin înregistrarea audio.

- înregistrarea trebuie să privească discuțiile purtate de persoană aflată în spațiul privat indiferent de natura acestora, iar nu orice alte sunete; nu prezintă importanță dacă discuțiile înregistrate sunt inteligibile sau nu;

- fapta se comite în oricare dintre modalitățile enumerate mai sus *doar printr-o acțiune, nu printr-o omisiune*; în toate aceste cazuri este protejată viață privată a persoanei, indiferent de natura proprietății locuinței, încăperii sau dependinței, fiind posibilă și situația în care, deși spațiul este proprietate publică, să se rețină comiterea infracțiunii (de pildă, într-o rezervă dintr-un spital public);

- chiar dacă făptuitorul realizează cu privire la același subiect pasiv mai multe dintre modalitățile alternative de violare a vieții private prevăzute de art. 226 alin. (1) NCP (de pildă, atât prin captarea de imagini, cât și prin înregistrarea audio) se va reține comiterea unei singure infracțiuni de violare a vieții private;

- fapta tipică trebuie comisă față de o persoană fizică aflată într-o locuință (a sa ori a altei persoane), încăpere sau dependință ținând de acestea (de pildă, vestiarul unei săli de fitness, încăperile în care se turnează un film), nu și atunci când este vorba de un loc împrejmuit ținând de acestea. În cazul în care persoana fizică nu se află într-o locuință ori încăpere sau dependință *ținând de acestea* (de pildă, în ipoteza în care o persoană se află într-o dependință ce nu ține de o locuință – teren arabil extravilan – ori pe o stradă, într-un parc public, pe o plajă, pe puntea unui yacht, într-o mașină etc.) atingerea adusă vieții private prin mijloacele de mai sus nu constituie, în principiu, o faptă tipică, putând da naștere unei răspunderi delictuale (de pildă, pentru încălcarea vieții private în locuri publice)[1];

- dacă pe lângă persoana pe care făptuitorul urmărește să o monitorizeze în locuință se află și alte persoane, fapta va aduce atingere și vieții private a acestora, existând o pluralitate de infracțiuni generată de pluralitatea de subiecți pasivi (cu privire la

---

[1] În acest sens în DCC nr. 33/2017 Curtea Constituțională a apreciat că dispozițiile art. 226 alin. (1) NCP sunt constituționale, reținând că „statul nu neagă dreptul persoanei la viață intimă, familială și privată, ci oferă o protecție sporită faptelor antisociale care aduc atingere acestui drept, atunci când se comit într-o locuință sau încăpere ori dependință ținând de aceasta. Împrejurarea că, în încăperile publice, dreptul fundamental de referință nu beneficiază de protecția legii penale nu echivalează cu afectarea dreptului la viață privată, deoarece, ceea ce prevalează în protejarea drepturilor constă în adoptarea de către stat a unor măsuri legislative corespunzătoare".

celelalte persoane, fapta este comisă cu intenție indirectă), în condițiile în care făptuitorul a acceptat că prin activitatea se va produce o ingerință în viețile private ale mai multor persoane;

- tot astfel, în cazul în care la locul de muncă al persoanei fizice angajatorul a instalat în mod vizibil camere în vederea supravegherii activității profesionale a angajaților săi (de exemplu, în scopul prevenirii furturilor sau absenteismului) nu se va reține comiterea infracțiunii prevăzute de art. 226 NCP. Dacă însă instalarea de camere sau microfoane are caracter clandestin, angajatorul urmărind să înregistreze fie imagini sau convorbiri private ale angajatului, fie atât imagini sau convorbiri profesionale, cât și pe cele private (de pildă, instalarea clandestină de microfoane în biroul unei angajate în scopul ascultării convorbirilor private ale acesteia) se va putea reține comiterea infracțiunii prevăzute de art. 226 NCP atunci când este evident că acestea au vizat și ingerința în intimitatea vieții private a angajatului care beneficiază de acest drept inclusiv la locul de muncă;

- *cerința esențială a elementului material* presupune ca atingerea intimității vieții private să fie ***fără drept***. Fapta nu va fi tipică dacă ingerința în dreptul la viață privată este permisă de lege (de exemplu, în ipoteza în care judecătorul de drepturi și libertăți a încuviințat o măsură de supraveghere tehnică prevăzută de art. 138 NCPP cum ar fi interceptarea și înregistrarea comunicațiilor, supravegherea video, audio sau prin fotografiere).

Pentru existența infracțiunii, este necesar ca oricare dintre acțiunile prevăzute în textul de incriminare să fie săvârșite, fără drept, într-un domiciliu în sens penal. Această noțiune se identifică cu acel spațiu unde subiectul pasiv locuiește, fără să fie necesar să aibă în mod formal (legal) domiciliul în acel loc. Poate fi vorba de un spațiu ocupat temporar, inclusiv o cameră la hotel sau la cămin. Locuința este acel spațiu în care trăiește efectiv o persoană, chiar dacă este vorba de un loc destinat în mod obișnuit altui scop. Reprezintă locuință chiar și adăpostul temporar sau mobil. Încăpere înseamnă acel spațiu delimitat, destinat locuirii, cum ar fi camera de apartament dintr-un apartament locuit de mai multe persoane. Dependințele sunt prelungiri ale spațiului locuit, acele entități aflate în relație de dependență față de locuința propriu-zisă. (...) Împrejurarea că, în încăperile publice, dreptul fundamental de referință nu beneficiază de protecția legii penale nu echivalează cu afectarea dreptului la viață privată, deoarece, ceea ce prevalează în protejarea drepturilor constă în adoptarea de către stat a unor măsuri legislative corespunzătoare. Or, în aceste situații, partea lezată are deschisă calea unei acțiuni civile în justiție *(Curtea Constituțională, decizia nr. 33/2017, www.ccr.ro)*.

Fapta inculpatului A. de a monta un dispozitiv de urmărire și localizare de tip GPS pe autoturismul persoanei vătămate B. (fosta sa concubină), în scopul monitorizării deplasărilor efectuate de către aceasta, ar putea constitui un atentat la viața privată a persoanei vătămate, care însă nu este incriminat în varianta aceasta de săvârșire. Din modalitatea de incriminare a faptei de violare a vieții private, rezultă că, deși prin desfășurarea unor activități de natura celor reținute în sarcina inculpatului A. se poate considera că se aduce atingere vieții private a unei persoane, aceasta nu este prevăzută de legea penală *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 18/A din 25 ianuarie 2018, www.scj.ro)*.

A.2. atingerea adusă, fără drept, vieții private a persoanei fizice prin ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea unei/unor convorbiri private [art. 226 alin. (1) NCP];

- nu prezintă importanță dacă această convorbire are loc într-o locuință, încăpere ori dependință ținând de aceasta ori într-un alt loc, chiar și în public, prezentând relevanță numai caracterul său privat ce ține de resorturile intimității vieții private;

- incriminarea vizează numai ascultarea convorbirilor private ambientale, nemijlocite ale unei persoane, nu și cele purtate prin intermediul telefonului sau a unui mijloc electronic de comunicații, când se va reține comiterea infracțiunii de violare a secretului corespondenței prevăzută de art. 302 alin. (2) NCP; nu este exclusă reținerea în concurs real a celor două infracțiuni;

- ascultarea convorbirii private trebuie să aibă loc în timpul desfășurării acesteia și să fie realizată cu mijloace tehnice; fapta nu va fi tipică în ipoteza în care ascultarea convorbirii private are loc fără utilizarea unor mijloace tehnice prin plasarea ascultătorului în proximitatea interlocutorilor;

- atunci când convorbirea privată este înregistrată cu mijloace tehnice de o persoană, iar ulterior înregistrarea realizată și stocată este ascultată de o altă persoană, fapta acesteia din urmă nu este tipică;

- NCP oferă astfel o protecție extinsă convorbirilor cu caracter privat (inclusiv cele confidențiale cum ar fi cele între avocat și clientul său) ale unei persoane, sancționând penal orice ascultare/înregistrare ilegală a acestora *cu mijloace tehnice*;

- *cerința esențială a elementului material* presupune ca atingerea intimității vieții private să fie *fără drept*. Fapta nu va fi tipică dacă ingerința în dreptul la viață privată este permisă de lege [de exemplu, în ipoteza în care judecătorul de drepturi și libertăți a încuviințat o măsură de supraveghere tehnică prevăzută de art. 138 NCPP, cum ar fi interceptarea și înregistrarea comunicațiilor ambientale sau în cazul înregistrărilor audio-video efectuate cu ocazia desfășurării unei percheziții domiciliare care sunt permise de art. 159 alin. (12) NCPP].

B. Infracțiunea prevăzută de art. 226 alin. (2) NCP – este o infracțiune *cu conținut alternativ*, fiecare dintre modalitățile de comitere fiind echivalente din punct de vedere juridic și pot consta în ***divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea***, fără drept, a sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor obținute prin atingerea vieții private în formele descrise mai sus, către o altă persoană sau către public;

- ***cerința prealabilă*** este să existe o atingere adusă vieții private, fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependință ținând de aceasta sau a unei convorbiri private; dacă sunetele sau imaginile sunt deținute în mod legal fapta nu este tipică;

- *divulgarea* (dezvăluirea către un terț a existenței și a conținutului sunetelor, convorbirilor sau imaginilor[1]), *difuzarea* [punerea în circulație sau în vânzare, distribuirea

---

[1] În această ipoteză nu este necesară și prezentarea suportului pe care imaginile sau convorbirile sunt stocate.

prin orice mijloace (ziare, TV, site-uri, Facebook, Instagram etc.) a conținutului sunetelor, convorbirilor sau imaginilor], *prezentarea* (înfățișarea, expunerea conținutului sunetelor, convorbirilor sau imaginilor) sau *transmiterea* (remiterea suportului pe care sunt stocate convorbirile sau imaginile ori a unui alt suport pe care acestea sunt redate) trebuie făcută către o altă persoană fizică sau juridică (chiar și numai unei singure persoane) ori către publicul larg, prin orice mijloace (în scris, pe cale orală, prin internet, prin intermediul presei scrise sau audiovizuale etc.), fiind astfel stabilită prin lege o limită proporțională a dreptului la informare în scopul protecției vieții private (de pildă, este tipică fapta unui ziar/post de televiziune de a publica fotografii cu o persoană aflată în locuința sa sau transcrierea înregistrării unor convorbiri private ale unei persoane);

- divulgarea înregistrării unei convorbiri private (înregistrată în baza autorizației emise de judecătorul de drepturi și libertăți) de către cel ce le cunoaște în virtutea atribuțiilor de serviciu constituie infracțiunea de divulgare a informațiilor secrete de serviciu sau nepublice [art. 304 alin. (1) NCP] sau, după caz, infracțiunea de compromitere a intereselor justiției [art. 277 alin. (2) NCP];

- chiar dacă făptuitorul realizează mai multe dintre modalitățile alternative de violare a vieții private prevăzute de art. 226 alin. (2) NCP (de pildă, atât prin divulgare, cât și prin transmiterea de imagini obținute prin atingerea vieții private) se va reține comiterea unei singure infracțiuni de violare a vieții private;

- în cazul în care persoana care a adus atingere vieții private în vreuna dintre modalitățile prevăzute de art. 226 alin. (1) NCP divulgă, difuzează, prezintă sau transmite imaginile sau convorbirile unui terț sau către public, se va reține comiterea a două infracțiuni de violare a vieții private în concurs real [art. 226 alin. (1) NCP și art. 226 alin. (2) NCP];

- în ipoteza în care divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea către terț sau către public este realizată de către o altă persoană, nu de către cel care comis fapta în vreuna dintre modalitățile prevăzute de art. 226 alin. (1) NCP, nu este necesar ca acesta din urmă să fie tras la răspundere penală pentru reținerea comiterii infracțiunii în condițiile art. 226 alin. (2) NCP (de pildă, înregistrarea fără drept a convorbirilor private ale unei persoane este făcută la data în care făptuitorul avea vârsta de 13 ani și 11 luni, lipsind astfel trăsătura esențială a imputabilității, în vreme ce forma derivată a infracțiunii este comisă la momentul în care făptuitorul împlinise vârsta de 14 ani);

- infracțiunea de violare a vieții private poate fi reținută în concurs real cu infracțiunea de divulgare a secretului profesional ori cu cea de violare a secretului corespondenței;

- *cerința esențială a elementului material* presupune ca divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea să fie *fără drept*. Fapta nu va fi tipică dacă divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea este permisă de lege (de exemplu, prezentarea în fața judecătorului de drepturi și libertăți în scopul arestării preventive a unei persoane a transcrierii convorbirilor telefonice înregistrate în mod legal);

- trebuie menționat că legea procesual penală [art. 139 alin. (3) NCPP] permite ca înregistrările de voce și imagini efectuate de părți sau de alte persoane să fie utilizate ca

probe atunci când privesc propriile convorbiri sau comunicări pe care le-au purtat cu terții. În acest caz, dacă astfel de înregistrări sunt depuse ca probe în procesul penal nu se poate vorbi nici de comiterea infracțiunii de violare a vieții private și nici de excluderea probelor nelegal administrate prin încălcarea vieții private;

- existența consimțământului unei persoane la înregistrarea de imagini cu aceasta într-un spațiu privat sau a unei convorbiri private nu implică și existența consimțământului la divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea lor către un terț sau către public, care în ipoteza în care se produce, fără drept, va constitui infracțiunea prevăzută de art. 226 alin. (2) NCP.

Faptele inculpatului care, în baza aceleiași rezoluții infracționale, la data de 12.01.2016, a prezentat, fără drept, martorului înregistrări în care acesta întreținea relații sexuale cu persoana vătămată, iar în perioada 13-14.03.2016, fără drept, a distribuit către public mai multe CD-uri conținând aceleași înregistrări pe raza localității I., întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de violare a vieții private, prevăzute de art. 226 alin. (2) NCP cu aplicarea art. 35 alin. (1) NCP *(Judecătoria sectorului 4 București, sentința penală nr. 3620/2017, www.rolii.ro)*.

Fapta inculpatului care, în perioada septembrie 2015-octombrie 2015, a difuzat (postat) pe contul de Facebook al martorului D.C.A. (prietenul persoanei vătămate la acea dată), fără a avea acordul persoanei vătămate T.I.N. mai multe fotografii în care persoana vătămată apare nud, fotografii efectuate de către inculpat în cursul anului 2011-2012 persoanei vătămate (care la acea dată avea vârsta de 16 ani), cu acordul acesteia, într-o cameră de hotel, întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de violare a vieții private, prevăzute de art. 226 alin. (2) NCP *(Judecătoria Aiud, sentința penală nr 18/2018, www.rolii.ro)*.

C. Infracțiunea prevăzută de art. 226 alin. (5) NCP – *plasarea, fără drept, de mijloace tehnice de înregistrare audio sau video, în scopul săvârșirii faptei de violare a vieții private în condițiile art. 226 alin. (1) și (2) NCP;*

- constituie un caz în care actele de pregătire la comiterea infracțiunii de violare a vieții private în vreuna dintre modalitățile descrise de art. 226 alin. (1) sau (2) NCP *sunt incriminate ca infracțiune consumată de sine stătătoare*; consider că scopul urmărit de făptuitor nu este cel al comiterii cumulative a faptei în condițiile art. 226 alin. (1) și (2) NCP, fapta fiind tipică și în ipoteza în care se urmărește doar violarea vieții private în condițiile primului alineat;

- este necesar ca făptuitorul să dețină (legal sau ilegal) mijloace tehnice de înregistrare audio sau video pe care să le plaseze (introducă, disimuleze, monteze), fără drept, fie în locuința, încăperea ori dependința ținând de acestea unde se află persoana vătămată, fie în orice alt loc din care poate obține înregistrarea de voce sau imagini cu persoana vătămată;

- întrucât violarea vieții private în vreuna dintre modalitățile descrise de art. 226 alin. (1) sau (2) NCP presupune, în esență, fie o componentă de imagine (fotografii, înregistrări video), fie una ce ține de convorbiri, discuții sau orice alte categorii de

sunete private, rezultă că nu intră în sfera de protecție a legii penale componenta vieții private ce ține de localizarea unei persoane; față de condițiile de incriminare stipulate de art. 226 NCP, nu va fi tipică fapta de plasare fără drept de mijloace tehnice în vederea localizării unei persoane ori folosirea de asemenea mijloace pentru localizarea unei persoane; dacă aceste activități de localizare sunt efectuate fără drept de către funcționari publici sau privați, aflați în exercițiul atribuțiilor de serviciu, se va putea reține comiterea infracțiunii de abuz în serviciu;

- nu este necesar ca scopul urmărit să fi fost și atins, fiind necesar ca făptuitorul să fi acționat în scopul violării vieții private prin plasarea fără drept a mijloacelor tehnice de înregistrare audio sau video; în cazul în care în urma plasării mijloacelor tehnice are loc o violare efectivă a vieții private, se va reține existența *unui concurs de infracțiuni* [art. 226 alin. (1) sau alin. (2) NCP și art. 226 alin. (5) NCP, respectiv art. 226 alin. (1) NCP, art. 226 alin. (2) NCP și art. 226 alin. (5) NCP];

- *cerința esențială a elementului material* presupune ca plasarea de mijloace tehnice de înregistrare audio sau video să fie *fără drept*. Fapta nu va fi tipică dacă divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea este permisă de lege (de pildă, în cazul în care a fost autorizată de judecătorul de drepturi și libertăți);

- infracțiunea de violare a vieții private în această modalitate normativă poate fi reținută în concurs cu infracțiunea de violare a domiciliului/violare a sediului profesional în cazul în care pătrunderea în spațiu privat are loc, fără drept, și fără consimțământul persoanei care îl folosește, în acest caz neputându-se reține existența unei absorbții naturale a infracțiunii de violare de domiciliu în cea de violare a vieții private și nici o ipoteză de complexitate legală a infracțiunii de violare a vieții private;

- infracțiunea de violare a vieții private în această modalitate normativă poate fi reținută în concurs cu infracțiunea de violare a secretului corespondenței (art. 302 NCP) atunci când interceptarea unei convorbiri sau comunicări are loc fără drept ori atunci când deținerea sau confecționarea de mijloace specifice de interceptare sau înregistrare a comunicațiilor are loc fără drept.

b) **urmarea imediată:** constă în atingerea adusă vieții private prin activitatea infracțională efectuată; având în vedere formularea legiuitorului din norma de incriminare (*atingerea adusă vieții private*), apreciem că infracțiunea prevăzută de art. 226 alin. (1) NCP este o infracțiune de rezultat;

- în ceea ce privește modalitățile normative prevăzute de art. 226 alin. (2) și (5) NCP, considerăm că urmarea imediată constă în producerea unei stări de pericol ca urmare a încălcării dreptului la inviolabilitatea vieții private al persoanei vătămate, caz în care acestea se prezintă sub forma unei infracțiuni de pericol abstract.

c) **legătura de cauzalitate:** în ipoteza prevăzută de art. 226 alin. (1) NCP legătura de cauzalitate trebuie dovedită, în vreme ce în cazurile prevăzute de art. 226 alin. (2) și (5) NCP legătura de cauzalitate rezultă *ex re*, din însăși săvârșirea faptei prevăzute de norma de incriminare.

3.6. Latura subiectivă

- infracțiunea de violare a vieții private se comite cu intenție directă sau indirectă pentru modalitățile normative prevăzute de art. 226 alin. (1) și (2) NCP (făptuitorul prevede și urmărește/acceptă încălcarea intimității vieții private într-una dintre modalitățile descrise de lege); nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită activitatea infracțională pentru modalitățile normative prevăzute de art. 226 alin. (1) și (2) NCP; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei;

- în cazul modalității normative prevăzute de art. 226 alin. (5) NCP fapta se comite *numai cu intenție directă* [plasarea (...) în scopul violării vieții private][1].

3.7. Ipoteze speciale de înlăturare a tipicității faptei[2]

Art. 226 alin. (4) NCP stipulează o serie de ipoteze care conduc la reținerea lipsei tipicității faptei prevăzute de art. 226 alin. (1) și (2) NCP, prin înlăturarea cerinței esențiale a comiterii faptei fără drept; în realitate, toate cele patru situații stipulate de art. 226 alin. (4) NCP **înlătură prima trăsătură esențială a infracțiunii (tipicitatea), iar nu cea de-a doua trăsătură esențială a infracțiunii, respectiv antijuridicitatea**; din această perspectivă vor fi incidente dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. b) teza I NCPP, ca impediment la exercitarea acțiunii penale, iar nu cel prevăzut de art. 16 alin. (1) lit. d) NCPP;

Ipotezele de lipsă a tipicității vor fi reținute atunci când atingerea adusă vieții private în condițiile art. 226 alin. (1) și (2) NCP este realizată:

a) de către cel care a participat la întâlnirea cu persoana vătămată în cadrul căreia au fost surprinse sunetele, convorbirile sau imaginile, *dacă justifică un interes legitim* (de exemplu, în ipoteza în care discuția dintre doi soți separați în fapt este înregistrată de unul dintre aceștia pentru a o putea folosi ulterior în procesul de divorț);

- nu este necesar ca făptuitorul să fie singurul participant la întâlnirea cu persoana vătămată;

- în măsura în care nu se reține provocarea sau alt caracter ilicit al înregistrării propriei convorbiri sau comunicări, acestea pot fi folosite ca probe în cadrul procesului penal în condițiile art. 139 alin. (3) NCPP.

b) dacă persoana vătămată a acționat *explicit* cu intenția de a fi văzută ori auzită de făptuitor;

- această atitudine *explicită* a persoanei vătămate realizată, în mod conștient (*cu intenție*) este echivalată de legiuitor cu o prezumție de consimțământ al acesteia la

---

[1] A se vedea și dispozițiile art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP în configurarea dată de Legea de modificare a NCP referitoare la comiterea faptei cu intenție directă atunci când legea prevede un scop special ca element de tipicitate.

[2] În același sens (calificate drept *condiții negative de tipicitate*), *S. Bogdan, D. Șerban*, op. cit., p. 290. Aceste cauze au fost considerate și cauze de excludere a infracțiunii *fără a fi identificată care dintre trăsăturile esențiale ale infracțiunii este înlăturată* (*V. Cioclei*, în NCP comentat, p. 470).

comportamentul ilicit al făptuitorului, întrucât reflectă voința victimei de a fi văzută sau auzită (de pildă, situația în care o persoană poartă cu voce tare o convorbire privată într-un loc public, dându-și seama că este auzit de persoanele din jur, care și realizează o înregistrare a acestei convorbiri);

c) dacă făptuitorul surprinde săvârșirea unei infracțiuni sau contribuie la dovedirea săvârșirii unei infracțiuni (de pildă, înregistrarea unei discuții dintr-un birou al unui funcționar public care îi solicită mită unei persoane);

- apreciez că această ipoteză trebuie raportată numai la trăsătura esențială a tipicității faptei surprinse, nefiind necesar ca fapta prevăzută de legea penală să constituie în toate cazurile infracțiune[1]; nu prezintă importanță dacă cu privire la fapta surprinsă exista vreo cauză justificativă, de neimputabilitate ori de nepedepsire, sau vreun alt impediment la punerea în mișcare a acțiunii penale (de pildă, lipsa plângerii prealabile); în cazul în care făptuitorul a apreciat greșit că surprinde o infracțiune, această eroare poate conduce la înlăturarea caracterului penal al faptei;

- în ipoteza în care violarea vieții private s-a desfășurat pe o perioadă mai mare de timp, iar în acest cadru făptuitorul surprinde comiterea unei infracțiuni, se va reține lipsa de tipicitate numai cu privire la perioada în care se surprinde comiterea infracțiunii, iar nu la ansamblul activității infracționale.

d) dacă surprinde *fapte de interes public*, care au semnificație pentru viața comunității și a căror divulgare prezintă avantaje publice mai mari decât prejudiciul produs persoanei vătămate.

- în ipoteza în care obținerea sunetelor sau a imaginilor a fost realizată într-una dintre variantele prevăzute de art. 226 alin. (4) NCP nu se va putea reține nici tipicitatea comiterii faptei prevăzute de art. 226 alin. (2) NCP cu referire la divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea acestor sunete sau imagini (de pildă, în cazul în care imaginile cu privire la persoana vătămată au fost obținute prin fotografiere acesteia în condițiile în care a acționat explicit cu intenția de a fi văzută de făptuitor, difuzarea în public a acestor imagini nu poate constitui o faptă tipică);

- este posibilă reținerea simultană a mai multora dintre ipotezele enumerate mai sus; relevantă în acest sens este și situația de fapt analizată de Curtea Europeană în cauza *Haldimann ș.a. c. Elveției (hotărârea din 25 februarie 2015)* în care mai mulți jurnaliști au înregistrat discuția avută cu un broker, fără știrea acestuia, iar apoi au realizat un reportaj despre slaba calitate a sfaturilor emise de brokerii de asigurări private, care conducea la afectarea drepturilor consumatorilor. Instanța de contencios european a subliniat că art. 10 parag. 2 din Convenția europeană nu lasă loc restrângerilor în privința libertății de exprimare în domeniul chestiunilor de interes general. Astfel, chiar dacă brokerul filmat fără știrea sa nu era o persoană publică și nu își dăduse consimțământul pentru a fi filmat putând „în mod rezonabil să aibă încredere în caracterul privat" al întâlnirii, s-a apreciat că reportajul jurnaliștilor nu era centrat pe persoana brokerului, ci pe anumite practici comerciale puse în aplicare în cadrul unei categorii profesionale. În consecință, Curtea a considerat că ingerința în viața privată a brokerului, care a renunțat să își exprime punctul de vedere asupra

[1] În același sens, *R. Slăvoiu*, op. cit., p. 142.

întâlnirii, *nu este de o asemenea gravitate încât să impună punerea în umbră a interesului public de informare asupra pretinselor fapte ilicite în materie de brokeraj în asigurări*. Totodată, s-a apreciat că garanția pe care art. 10 din Convenția europeană o oferă jurnaliștilor în ceea ce privește rapoartele privind probleme de interes general este subordonată condiției ca aceștia să acționeze cu bună-credință, pe baza unor fapte exacte, și să furnizeze informații „fiabile și precise", respectând deontologia jurnalistică.

3.8. Formele infracțiunii

- actele pregătitoare și tentativa sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- legiuitorul a incriminat în mod autonom anumite acte de punere în executare a intenției de a viola viața privată, care ar constitui în fapt tentativa la infracțiunea de violare a vieții private. Astfel, plasarea, fără drept, de mijloace tehnice de înregistrare audio sau video, în scopul săvârșirii faptei de violare a vieții private constituie o infracțiune de sine stătătoare de violare a vieții private;

- infracțiunea de violare a vieții private se consumă în momentul comiterii faptei ce constituie elementul material al infracțiunii;

- infracțiunea de violare a vieții private poate fi o infracțiune continuă (de pildă, când atingerea vieții private se realizează prin înregistrarea de imagini sau a unei convorbiri private); în acest caz, infracțiunea se epuizează în momentul încetării atingerii aduse vieții private;

- infracțiunea poate fi săvârșită în formă continuată.

3.9. Pedeapsa

- pentru modalitatea prevăzută de art. 226 alin. (1) NCP: închisoarea de la 1 lună la 6 luni sau cu amendă (120-240 zile-amendă);

- pentru modalitatea prevăzută de art. 226 alin. (2) NCP: închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă (120-240 zile-amendă);

- pentru modalitatea prevăzută de art. 226 alin. (5) NCP: închisoarea de la 1 la 5 ani.

§4. Divulgarea secretului profesional

4.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în divulgarea, fără drept, a unor date sau informații *privind viața privată a unei persoane*, de natură să aducă un prejudiciu unei persoane, de către acela care a luat cunoștință despre acestea în virtutea profesiei ori funcției și care are obligația păstrării confidențialității cu privire la aceste date (art. 227 NCP);

- *secretul profesional* este obligația ce incumbă persoanelor care au cunoscut date sau informații privind viața privată a unei persoane în exercițiul profesiei sau funcției de a nu le divulga; aceste persoane pot invoca secretul profesional și din perspectiva altei valențe a sa, ca un veritabil drept la tăcere în privința secretului profesional în condițiile legii;

- NCP a restrâns sfera de aplicare a infracțiunii de *divulgare a secretului profesional, aceasta urmând să se aplice nu la toate secretele profesionale, ci numai cu privire la* datele sau informațiile privind viața privată a unei persoane *de care cel ținut să păstreze secretul a luat cunoștință cu consimțământul persoanei vizate de aceste date, fie că i-au fost încredințare nemijlocit, fie că le-a constatat în virtutea profesiei sau funcției, cu consimțământul celui în cauză;*

- acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate; răspunderea penală poate fi înlăturată prin retragerea plângerii prealabile, iar nu prin împăcare.

4.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale privind libertatea persoanei fizice de a încredința date privind viața privată celor care prin profesiile pe care le exercită sunt ținuți să nu le divulge, precum și relațiile sociale în legătură cu intimitatea vieții private;

b) obiectul material: nu are.

4.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ nemijlocit: este calificat, respectiv persoana fizică care exercită o profesie sau îndeplinește o funcție ce implică obligația legală de păstrare a secretului profesional în legătură cu viața privată a unei persoane (de pildă, psihoterapeuți, preoți, medici, avocați);

- lipsa calității subiectului activ nemijlocit special conduce la lipsa tipicității faptei;

- nu poate fi săvârșită în calitate de autor de o persoană juridică;

- participația nu e posibilă decât în forma instigării sau a complicității;

- față de caracterul personal al obligației de confidențialitate, coautoratul nu este posibil.

b) subiectul pasiv: persoana ale cărei date sau informații privind viața privată sunt divulgate;

- consimțământul subiectului pasiv la comiterea faptei atrage reținerea cauzei justificative prevăzute de art. 22 NCP;

- pluralitatea de subiecți pasivi atrage, în principiu, reținerea unui concurs de infracțiuni, putându-se reține atât concursul real, cât și concursul ideal de infracțiuni.

4.4. Latura obiectivă

a) elementul material: divulgarea (acțiune sau inacțiune) prin orice mijloace a unor date sau informații privind viața privată a unei persoane de către persoanele care le-au cunoscut *în exercițiul în mod legal al profesiei sau al funcției;*

- în cazul în care datele privitoare la viața privată sunt cunoscute din surse exterioare profesiei sau funcției, ori ajung întâmplător în posesia făptuitorului sau nu sunt reale, fiind inventate de făptuitor, divulgarea acestora nu va constitui o faptă tipică;

- în cazul în care divulgarea privește date de altă natură [informații nepublice, secrete de stat (informații clasificate potrivit legii) sau secrete de serviciu] nu se va reține comiterea infracțiunii de divulgare a secretului profesional, ci comiterea infrac-

ţiunii de divulgare a informaţiilor secrete de stat (art. 303 NCP), respectiv a infracţiunii de divulgare a informaţiilor secrete de serviciu sau nepublice (art. 304 NCP);

- *cerinţe esenţiale*: divulgarea să fie *fără drept şi de natură a prejudicia material sau moral persoana vătămată* (nu este necesară producerea efectivă a prejudiciului);

- există şi situaţii în care legea autorizează comunicarea către terţi a unor date referitoare la viaţa privată a unei persoane [de pildă, doctorul este în drept să comunice părinţilor minorului elemente ce ţin de viaţa privată/starea de sănătate a acestuia (de exemplu, existenţa unei deflorări mai vechi etc.)]; în aceste condiţii în care cel care deţine date sau informaţii privind viaţa privată le divulgă în temeiul unei baze legale, *fapta nu va fi tipică* chiar dacă persoana vizată de aceste date sau informaţii nu este de acord cu divulgarea; în acest caz exercitarea unui drept prevăzut de lege nu are natura unei cauze justificative, ci a unei cauze care înlătură tipicitatea obiectivă a faptei;

- existenţa unei obligaţii legale de denunţare a unor infracţiuni (art. 266 şi 267 NCP) face ca fapta de divulgare comisă în îndeplinirea acestei obligaţii să nu fie tipică.

b) urmarea imediată: starea de pericol rezultată din atingerea intimităţii vieţii private şi a libertăţii persoanei prin divulgarea fără drept a informaţiilor privind viaţa privată;

c) legătura de cauzalitate: rezultă *ex re (infracţiune de pericol abstract)*.

4.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

- nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită activitatea infracţională; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

4.6. Formele infracţiunii

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracţiunea se consumă în momentul realizării activităţii prevăzute de elementul material al infracţiunii;

- poate fi săvârşită în formă continuată, când infracţiunea se va epuiza în momentul efectuării ultimului act de executare.

4.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 3 luni la 3 ani sau amendă (180-300 zile-amendă).

Capitolul II
Infracţiuni contra patrimoniului

În acest capitol vor fi analizate diferitele forme în care se pot înfăţişa atacurile asupra proprietăţii: respectiv furtul, tâlhăria şi pirateria, infracţiunile contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii, fraudele comise prin sisteme informatice, distrugerea şi tulburarea de posesie. Va fi delimitată sfera obiectului material al infracţiunilor, uzându-se în principal cunoştinţe de drept civil. Având în vedere principiul minimei intervenţii al dreptului penal în sfera relaţiilor sociale vor fi distinse ipotezele în care se poate reţine numai o răspundere civilă (contractuală sau delictuală) de cele care, prin gravitatea lor, justifică intervenţia legii penale.

Deopotrivă, vor fi precizate elementele de specificitate ale fiecărei infracţiuni pentru a putea, pe de o parte, realiza o distincţie între acestea, iar pe de altă parte pentru a putea înţelege ipotezele în care acestea vor fi reţinute în concurs ideal ori real cu conexitate cu alte infracţiuni.

§1. Furtul

1.1. Noţiune

- furtul este infracţiunea contra patrimoniului ce constă în luarea unui bun mobil din posesia sau detenţia altuia, fără consimţământul acestuia, în scopul de a şi-l însuşi pe nedrept [art. 228 alin. (1) NCP];

- NCP a incriminat într-un articol distinct furtul de folosinţă ca variantă atenuantă a furtului;

- constituie o *variantă agravată a infracţiunii* furtul care a produs consecinţe deosebit de grave;

- NCP a prevăzut în cazul infracţiunii de furt (formă de bază sau variantă agravată) posibilitatea ca *împăcarea să înlăture răspunderea penală*; astfel, înainte de intrarea în vigoare a O.U.G. nr. 18/2016 împăcarea era posibilă indiferent de cuantumul prejudiciului produs prin furt; consider că instituirea unei variante agravate a infracţiunii de furt nu este de natură să excludă posibilitatea împăcării, prin noua reglementare realizându-se doar o sancţionare mai aspră a unor fapte care au produs consecinţe deosebit de grave, fără a se exclude posibilitate împăcării; nu trebuie omis faptul că împăcarea poate fi privită şi ca o formă de protecţie indirectă a persoanei vătămate care îşi poate recupera mai facil prejudiciul suferit, or dacă această protecţie este permisă, atunci când prejudiciul este redus, trebuie admis că şi în ipotezele prejudiciilor însemnate ar trebui să fie acordat acelaşi standard de protecţie; nu în ultimul rând,

legiuitorul avea posibilitatea să excludă de la împăcare această variantă agravată în măsura în care ar fi introdus o dispoziţie explicită în cuprinsul art. 256[1] NCP; în lipsa unui astfel de text de exceptare, cauza de înlăturare a răspunderii penale va opera în continuare indiferent de cuantumul prejudiciului.

1.2. Obiectul infracţiunii

a) obiectul juridic special: relaţiile sociale referitoare la protecţia dreptului de proprietate, a posesiei sau detenţiei bunurilor mobile corporale ale unei persoane determinate (infracţiune mono-ofensivă)[1];

- analiza obiectului juridic se realizează prin raportare la valoarea concret vătămată, care este legată de un drept subiectiv (de obicei de proprietate) care aparţine unui titular precis individualizat;

b) obiectul material: bunul mobil (prin natura[2] sa ori prin anticipaţie[3]) corporal animat sau neanimat, fungibil sau nefungibil, aflat în proprietatea, posesia[4] sau detenţia altuia[5] (nu bunul abandonat – *res derelictae* – sau cel care nu aparţine nimănui – *res nullius*) care are o minimă valoare economică;

---

[1] În acest sens, în literatura de specialitate (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. I, p. 266) s-a arătat că „în cazul infracţiunii de furt, valoarea socială ce formează obiectul juridic nu este reprezentată de valoarea economică a bunului sustras, ci de integritatea patrimoniului, de posibilitatea proprietarului de a-şi exercita atributele pe care dreptul de proprietate i le conferă în privinţa unui anumit bun".

[2] Potrivit art. 539 alin. (1) C.civ.: „Bunurile pe care legea nu le consideră imobile sunt bunuri mobile".

[3] Potrivit art. 540 alin. (1) C.civ.: „Bogăţiile de orice natură ale solului şi subsolului, fructele neculese încă, plantaţiile şi construcţiile încorporate în sol devin mobile prin anticipaţie, atunci când, prin voinţa părţilor, sunt privite în natura lor individuală în vederea detaşării lor".

[4] Potrivit art. 916 alin. (1) C.civ:, „Posesia este exercitarea în fapt a prerogativelor dreptului de proprietate asupra unui bun de către persoana care îl stăpâneşte şi care se comportă ca un proprietar".

Art. 917 C.civ. reglementează modalitatea în care se realizează exercitarea posesiei prevăzând că „*(1)* Posesorul poate exercita prerogativele dreptului de proprietate asupra bunului fie în mod nemijlocit, prin putere proprie, fie prin intermediul unei alte persoane. *(2)* Persoanele lipsite de capacitate de exerciţiu şi persoanele juridice exercită posesia prin reprezentantul lor legal".

Relevante sunt şi dispoziţiile art. 919 alin. (1) şi (3) C.civ.: „(1) Până la proba contrară, acela care stăpâneşte bunul este prezumat posesor. (...) *(3)* Până la proba contrară, posesorul este considerat proprietar, cu excepţia imobilelor înscrise în cartea funciară".

[5] Potrivit art. 918 C.civ.: „*(1)* Nu constituie posesie stăpânirea unui bun de către un detentor precar, precum:

a) locatarul, comodatarul, depozitarul, creditorul gajist;

b) titularul dreptului de superficie, uzufruct, uz, abitaţie sau servitute, faţă de nuda proprietate;

c) fiecare coproprietar, în proporţie cu cotele-părţi ce revin celorlalţi coproprietari;

d) orice altă persoană care, deţinând temporar un bun al altuia, este obligată să îl restituie sau care îl stăpâneşte cu îngăduinţa acestuia.

(2) Detentorul precar poate invoca efectele recunoscute posesiei numai în cazurile şi limitele prevăzute de lege".

- potrivit art. 228 alin. (3) NCP, sunt asimilate bunurilor mobile şi energia electrică, energiile care au o valoare economică[1] (de pildă, energia termică etc.) sau înscrisurile care au o valoare economică (de pildă, un înscris care consemnează o creanţă) ori care prezintă o anumită importanţă pentru cel care îl deţine (spre exemplu, jurnalul unui pictor celebru); *spre deosebire de vechiul Cod penal, NCP menţionează explicit energia electrică printre bunurile considerate mobile în logica legii penale*;

- nu interesează dacă bunul mobil este încorporat sau nu într-un bun imobil, dacă recoltele nu au fost culese sau desprinse de sol, dacă bunul este consumptibil sau nu;

- pot fi obiect material al furtului bunurile imobile prin destinaţie (art. 538 C.civ. vorbeşte despre bunuri care rămân sau devin imobile[2]);

- poate constitui obiect al furtului *un card de debit sau de credit* emis de orice instituţie financiară (de pildă, un card bancar, dar şi cardul Revolut); în ipoteza în care cardul sustras este folosit ulterior prin efectuarea de plăţi *online* sau prin folosirea facilităţii *contactless* (indiferent dacă sustragerea a fost sau nu realizată în acest scop) se va reţine concursul real cu infracţiunea de efectuare de operaţiuni financiare în mod fraudulos (art. 250 NCP); în ipoteza în care cardul sustras este folosit în scopul extragerii de numerar de la bancomat, infracţiunea de furt se va reţine în concurs real cu infracţiunile de efectuare de operaţiuni financiare în mod fraudulos (art. 250 NCP) şi de acces ilegal la un sistem informatic (art. 360 NCP), acestea din urmă fiind comis în concurs ideal, astfel cum se reţine şi în decizia 15/RIL/2013[3];

- fapta constituie furt chiar dacă bunul aparţine în întregime sau în parte făptuitorului, dar în momentul săvârşirii acel bun se găsea în posesia sau deţinerea legitimă a altei persoane [art. 228 alin. (2) NCP];

- poate fi obiect material al furtului şi un bun mobil care se afla în posesia sau detenţia nelegitimă a altei persoane în cazul în care acesta este sustras de o altă persoană decât proprietarul ori detentorul/posesorul legitim de la care fusese anterior sustras bunul, sau un bun mobil a cărui deţinere este interzisă de lege;

- simplul contact material cu un bun mobil nu transmite posesia sau detenţia acestuia (de pildă, încredinţarea unui bun spre examinare), astfel că însuşirea lui va constitui furt;

Potrivit art. 919 alin. (2) C.civ.: „Detenţia precară, odată dovedită, este prezumată că se menţine până la proba intervertirii sale".

[1] Potrivit art. 539 alin. (2) C.civ.: „Sunt bunuri mobile şi undele electromagnetice sau asimilate acestora, precum şi energia de orice fel produse, captate şi transmise, în condiţiile legii, de orice persoană şi puse în serviciul său, indiferent de natura mobiliară sau imobiliară a sursei acestora".

[2] Potrivit art. 538 C.civ. („Bunurile care rămân sau devin imobile"): „*(1)* Rămân bunuri imobile materialele separate în mod provizoriu de un imobil, pentru a fi din nou întrebuinţate, atât timp cât sunt păstrate în aceeaşi formă, precum şi părţile integrante ale unui imobil care sunt temporar detaşate de acesta, dacă sunt destinate spre a fi reintegrate. *(2)* Materialele aduse pentru a fi întrebuinţate în locul celor vechi devin bunuri imobile din momentul în care au dobândit această destinaţie".

[3] În acelaşi sens a se vedea *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 477 şi 544.

- ca urmare a modificării operate prin O.U.G. nr. 18/2016, cuantumul valorii bunului sustras prezintă importanţă, întrucât, în cazul în care valoarea prejudiciului este mai mare de 2.000.000 lei, se va reţine varianta agravată a furtului, care a produs consecinţe deosebit de grave, prevăzută de art. 228 NCP raportat la art. 256[1] NCP; prin urmare, în cazul în care furtul a produs consecinţe deosebit de grave, nu se va reţine comiterea infracţiunii de furt calificat, ci o variantă agravată a infracţiunii de furt prevăzută de art. 228 NCP, cuantumul prejudiciului urmând a fi avut în vedere la individualizarea pedepsei;

Nu poate fi obiect material al infracţiunii de furt prevăzute de art. 228 NCP:

a. arborii din fondul forestier naţional, sustragerea acestora fiind stipulată de norma specială de incriminare prevăzută de art. 109 din Codul silvic (Legea nr. 46/2008);

b. o *armă sau muniţie letală sau neletală din categoria celor supuse autorizării*, sustragerea acestora constituind infracţiunea de nerespectare a regimului armelor şi muniţiilor prevăzută de art. 342 alin. (3) NCP; se va reţine comiterea infracţiunii de furt dacă bunul sustras este însă un *mecanisme sau dispozitiv al unei arme letale sau o armă neletală care nu este nesupusă autorizării*, norma specială de incriminare stipulată nevizând şi aceste obiecte materiale[1];

c. un *material nuclear sau altă materie radioactivă*, când fapta va constitui infracţiunea de nerespectare a regimului materialelor nucleare sau a altor materii radioactive prevăzută de art. 345 alin. (2) NCP;

d. corespondenţa unei persoane; astfel, nu se va reţine concursul cu infracţiunea de furt, ci numai infracţiunea de violare a secretului corespondenţei (există un concurs de calificări juridice) când sustragerea vizează numai corespondenţa; dacă alături de corespondenţă există şi alte bunuri în coletul transmis sustragerea şi a acestora din urmă va constitui infracţiunea de furt care se va reţine în concurs cu violarea secretului corespondenţei;

e. dosarul, registrul, documentul sau orice alt înscris aflat în păstrarea sau deţinerea unei autorităţi publice, instituţii publice sau a altei persoane juridice care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică, ori a persoanei care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autorităţile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public constituie obiect material al infracţiunii de sustragere sau distrugere de înscrisuri (art. 259 NCP); dacă înscrisurile sustrase ţin de o procedură judiciară nu se va reţine comiterea infracţiunii de furt, ci a infracţiunii de sustragere sau distrugere de probe sau înscrisuri (art. 275 NCP);

f. înscrisurile referitoare la evidenţele debitorului insolvent, când sustragerea acestora în frauda creditorilor va constitui infracţiunea de bancrută frauduloasă [art. 241 alin. (1) lit. a) NCP];

g. în principiu, *corpul uman sau părţi naturale ale acestuia*; în cazul în care ţesuturi, celule sau organe au fost prelevate de la o persoană fie în vederea efectuării unui transplant, fie în vederea conservării într-o bancă de ţesuturi sau organe (a se vedea Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătăţii şi art. 68 C.civ. intitulat

---

[1] În acelaşi sens *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 475.

„Prelevarea și transplantul de la persoanele în viață"), acestea pot constitui obiectul material al infracțiunii de furt; protezele sau obiectele aflate pe corpul unei persoane pot constitui obiect material al furtului;

h. un *cadavru* ori *cenușa* rezultată din incinerarea acestuia, când fapta va constitui infracțiunea de profanare de cadavre sau morminte prevăzută de art. 383 alin. (1) NCP;

1.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor al infracțiunii de furt poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- proprietarul bunului poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii de furt, în cazul în care sustrage bunul de la posesorul sau detentorul legitim al acestuia (de pildă, proprietarul unui autoturism dat în leasing financiar sustrage bunul de la utilizatorul acestuia);

- în cazul în care proprietarul sustrage bunul de la cel care i-l furase anterior sau de la orice posesor/detentor nelegitim al acestuia, fapta sa nu îndeplinește cerințele de tipicitate ale infracțiunii de furt;

- dacă bunul este sustras de la hoț, de o altă persoană decât proprietarul sau detentorul/posesorul de bună-credință al bunului, vor fi întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de furt, iar cel ce sustrage bunul va fi subiect activ nemijlocit al acestei infracțiuni;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat[1], instigare, complicitate (anterioară sau concomitentă); *potrivit NCP, coautoratul și complicitatea concomitentă nu mai sunt incriminate ca furt calificat, răspunderea penală pentru participația la infracțiunea de furt putând fi agravată ca urmare a reținerii circumstanței agravante legale prevăzute de art. 77 lit. a) NCP.*

Sustragerea, într-o aglomerație de persoane, a portofelului din buzunarul persoanei vătămate și transmiterea lui, de îndată, celui de-al doilea făptuitor în scopul de a asigura însușirea lucrului fără riscul descoperirii constituie, și pentru cel din urmă, coautorat la săvârșirea infracțiunii de furt, iar nu complicitate la aceasta *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 5161/2001, www.legalis.ro).*

Fapta celui care determină pe altul să săvârșească o faptă prevăzută în legea penală și cumpără de la autor bunul provenit din săvârșirea infracțiunii

---

[1] În doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 206) s-a apreciat că „vor atrage incidența coautoratului și actele care, fără a fi expres menționate de norma de incriminare, sunt atât de strâns legate de acțiunea tipică, încât săvârșirea lor este considerată tentativă. Este vorba, așa cum am mai arătat, de acte îndreptate nemijlocit spre consumarea infracțiunii și situate în imediata vecinătate a acțiunii (în sensul că între ele și acțiunea tipică nu mai rămâne loc pentru comiterea unor acte intermediare esențiale). Astfel, vom fi în prezența unui coautorat la infracțiunea de furt atunci când, profitând de aglomerația dintr-un mijloc de transport în comun, unul dintre subiecți deschide fermoarul poșetei persoanei vătămate, iar celălalt introduce mâna în poșetă și sustrage o sumă de bani și un telefon mobil".

constituie numai instigare, iar nu instigare aflată în concurs cu cea de *tăinuire (C.S.J., secția penală, decizia nr. 329/1996, www.legalis.ro).*

În situația existenței unui prim act de tăinuire urmat de o altă acțiune a aceluiași tăinuitor care promite că va asigura valorificarea în continuare și a altor bunuri sustrase, suut întrunite elementele constitutive ale complicității la infracțiunea de furt în formă simplă sau continuată, după caz, în concurs real cu infracțiunea de tăinuire, chiar dacă promisiunea anticipată de tăinuire a bunurilor nu a fost îndeplinită *(I.C.C.J., Secțiile Unite, Decizia nr. 2/2008, www.legalis.ro).*

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică sau juridică din a cărei proprietate, posesie sau detenție a fost sustras bunul;

- în cazul infracțiunii de furt există identitate între subiectul pasiv al infracțiunii și persoana prejudiciată;

- hoțul poate fi subiect pasiv al infracțiunii de furt, în cazul în care bunul îi este furat și acestuia de o altă persoană (cu excepția proprietarului, posesorului sau detentorului de bună-credință).

- ca efect al **DCC nr. 368/2017,** în cazul în care o persoană sustrage în baza aceleiași rezoluții infracționale, la diferite intervale de timp prin acțiuni infracționale distincte, bunuri din patrimoniul/posesia/detenția mai multor subiecți pasivi, se va reține săvârșirea unei infracțiuni continuate (unitate legală de infracțiune);

- dacă sustragerea de bunuri din patrimoniul/posesia/detenția mai multor persoane se comite printr-o acțiune unică (chiar realizată prin mai multe acte de executare) în aceeași împrejurare spațio-temporală și în baza aceleiași rezoluții infracționale, se va reține săvârșirea unei singure infracțiuni de furt (unitate naturală colectivă);

- dacă bunurile sustrase printr-o singură acțiune infracțională (inclusiv atunci când aceasta se realizează prin mai multe acte de executare) fac parte din bunurile comune ale soților, se va reține o singură infracțiune de furt față de unicitatea dreptului subiectiv afectat.

1.4. Latura obiectivă

a) elementul material: ***luarea*** pe nedrept a unui bun mobil din posesia sau detenția unei persoane fizice sau juridice fără consimțământul acesteia;

- trebuie să existe o *deposedare* constând în scoaterea bunului de sub stăpânirea în fapt a posesorului sau detentorului fără consimțământul acestuia *și o împosedare*, constând în trecerea efectivă a bunului sub puterea făptuitorului;

- *luarea* se poate realiza în orice mod (acțiune sau omisiune) cu excepția violenței, amenințării sau constrângerii, când fapta va constitui tâlhărie;

- acțiunea unică de luare se poate realiza printr-un act de executare caz în care se va reține existența unei infracțiuni simple (formă a unității naturale de infracțiune) sau prin mai multe acte succesive de executare realizate în baza aceleiași rezoluții infracționale, în aceeași unitate spațio-temporală când furtul va îmbrăca forma unității naturale colective (de pildă, în cazul în care inculpatul se decide să sustragă zahăr dintr-o

fabrică şi realizează mai multe drumuri din interiorul halei de producţie până la maşină transportând zahărul depozitat în saci de plastic);

Însuşirea pe nedrept există şi în situaţia în care bunul este reţinut pe nedrept de inculpat, în scopul de a determina, în afara cadrului legal, persoana vătămată să îndeplinească pretenţiile sale derivând dintr-un litigiu patrimonial. Aceasta, întrucât persoana vătămată este constrânsă să îndeplinească pretenţiile făptuitorului pentru a-şi redobândi lucrurile, altfel făptuitorul urmând să dispună de ele. De fapt, prin această conduită inculpatul nu face altceva decât să-şi însuşească, în sensul legii penale, prin violenţă, bunurile respective. Este fără relevanţă scopul în care au fost luate bunurile, inculpatul urmărind să-şi rezolve un litigiu patrimonial în afara cadrului legal, adică să-şi facă dreptate singur, ceea ce este inadmisibil *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1732/1995, în Dreptul nr. 5/1996, p. 130).*

Fapta paznicului de a participa la sustragerea unor bunuri aflate în paza sa, în urma acceptării promisiunii că va primi o parte din banii ce se vor realiza prin valorificarea bunurilor sustrase constituie infracţiunea de furt, nu şi cea de luare de mită, de vreme ce banii au fost promişi pentru fapta sa de furt, iar nu pentru o acţiune sau inacţiune privitoare la îndatoririle sale de serviciu *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 2706/2002, www.legalis.ro).*

Înţelegerea între două persoane de a sustrage un bun aflat asupra uneia dintre ele, dar aparţinând altuia, prin simularea unei agresiuni asupra acesteia şi luarea bunului de cea de-a doua, constituie infracţiunea de furt, iar nu aceea de tâlhărie, însuşirea nefiind săvârşită printr-o agresiune reală asupra unei persoane vătămate *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 6236/2004, www.legalis.ro).*

Lovirea persoanei vătămate aflate în stradă în scopul de a o jefui, negăsirea unor bunuri asupra ei şi fuga acesteia spre a se salva, urmată de îndată de sustragerea unor bunuri din autoturismul persoanei vătămate aflat în apropiere constituie infracţiunea complexă de tâlhărie, iar nu tentativă la tâlhărie în prima fază şi furt în cea de-a doua, deoarece fapta are caracterul unei infracţiuni unice în raport cu persoana victimei, cu timpul şi locul săvârşirii faptei şi cu scopul urmărit de făptuitor *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 5886/2004, www.legalis.ro).*

Deposedarea persoanei vătămate de căciula pe care o poartă, prin smulgerea ei de pe capul acesteia, fără exercitarea vreunei acţiuni agresive de natură a-i înfrânge opunerea, constituie infracţiunea de furt, iar nu de tâlhărie, deoarece lipseşte cerinţa privind întrebuinţarea de violenţe *(C.S.J., completul de 7 judecători, decizia nr. 63/1991, www.legalis.ro).*

În cazul în care făptuitorul loveşte persoana vătămată ca urmare a unor neînţelegeri anterioare, după care îşi însuşeşte un obiect al acesteia căzut pe jos în cursul agresiunii, faptele constituie infracţiunile de vătămare corporală şi furt,

iar nu aceea de tâlhărie, de vreme ce întrebuinţarea violenţei nu s-a făcut în scopul sustragerii bunului, ci din răzbunare *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 642/2001, www.legalis.ro).*

Fapta inculpatului, care i-a cerut persoanei vătămate telefonul mobil pentru a da un beep, după care a dispărut cu telefonul, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de furt calificat, iar nu pe cele ale infracţiunii de înşelăciune, întrucât bunul a fost remis inculpatului cu totul ocazional, fără a avea la bază un titlu civil, găsindu-se temporar în mâinile acestuia, simplul contact material ori simpla sa manipulare neconferind nici posesia, nici detenţia bunului respectiv *(Trib. Bucureşti, secţia I penală, decizia nr. 304/2005, în A. Stoica, Infracţiunile contra patrimoniului, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2006, p. 79).*

Înstrăinarea de către muncitor a unui bun ce i-a fost încredinţat pentru a-l folosi în procesul muncii constituie infracţiunea de furt, iar nu aceea de abuz de încredere, deoarece făptuitorul nu posedă sau deţine bunul înstrăinat în baza unui titlu, patronul păstrând, din punct de vedere juridic, posesia şi detenţia bunului *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1197/2000, www.legalis.ro).*

În conformitate cu dispoziţiile art. 9 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 241/2005, constituie infracţiunea de evaziune fiscală ascunderea bunului ori a sursei impozabile sau taxabile, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligaţiilor fiscale. Infracţiunea de evaziune fiscală prevăzută în art. 9 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 241/2005 presupune, sub aspectul laturii obiective, o acţiune de ascundere a bunului, care se poate realiza prin întocmirea sau deţinerea de documente false privind provenienţa, proprietatea sau circulaţia bunului, iar sub aspectul laturii subiective, intenţia directă calificată prin scop – sustragerea de la îndeplinirea obligaţiilor fiscale. Fapta de a sustrage bunuri supuse accizelor, în scopul de a le însuşi şi de a le vinde contra unor sume de bani, întruneşte numai elementele constitutive ale infracţiunii de furt, iar nu şi elementele constitutive ale infracţiunii de evaziune fiscală prevăzută în art. 9 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 241/2005, întrucât infractorul nu a realizat o acţiune de ascundere a bunului şi nu a săvârşit fapta în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligaţiilor fiscale *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 2885 din 19 septembrie 2012, www.scj.ro).*

- pentru ca fapta să fie tipică nu trebuie să existe consimţământul anterior sau concomitent luării al proprietarului, posesorului sau detentorului bunului; aşadar, consimţământul persoanei vătămate la sustragerea bunului constituie o cauză care înlătură tipicitatea obiectivă a faptei, iar nu o cauză justificativă;

- eroarea asupra existenţei consimţământului victimei constituie o eroare asupra tipicităţii, care înlătură tipicitatea subiectivă a faptei, iar nu imputabilitatea acesteia, deoarece se va reţine că furtul acesta este comis din culpă, iar fapta este incriminată numai atunci când este comisă cu intenţie;

- spre deosebire de furt, când făptuitorul sustrage pe nedrept un bun din posesia sau detenţia altuia în scopul însuşirii, în cazul abuzului de încredere făptuitorul îşi

însuşeşte, chiar şi temporar, bunul pe care persoana vătămată i l-a încredinţat voluntar, cu un titlu şi cu un anumit scop, cu obligaţia de a-l restitui;

- spre deosebire de infracţiunea de **furt**, unde infractorul ia un bun din posesia sau detenţia altuia, fără consimţământul acestuia, în scopul de a şi-l însuşi pe nedrept, operând astfel atât o deposedare, cât şi o împosedare, în cazul infracţiunii de **înşelăciune** persoana vătămată pierde proprietatea, posesia sau detenţia bunului prin transmiterea acestuia către infractor în urma manoperelor dolosive efectuate de acesta; astfel, persoana vătămată este mai întâi indusă în eroare, iar apoi efectuează actul de dispoziţie cu caracter patrimonial care îi produce un prejudiciu;

- dacă bunul sustras este un telefon mobil inteligent, o tabletă sau un ceas inteligent pe care ulterior însuşirii făptuitorul îl foloseşte (indiferent dacă furtul a fost comis în scopul însuşirii pentru ca ulterior bunul să fie valorificat, sau în scopul folosirii personale ori de către un terţ) se va reţine concursul real între furt şi accesul ilegal la un sistem informatic (art. 360 NCP)[1];

b) urmarea imediată: deposedarea posesorului şi a detentorului şi împosedarea făptuitorului, producându-se astfel un prejudiciu (valoarea bunului, lipsa de folosinţă, imposibilitatea exercitării atributelor dreptului de proprietate: *usus, fructus, abusus*); este o infracţiune de rezultat;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei[2].

1.5. Latura subiectivă

! - intenţie directă sau indirectă[3]; autorul trebuie să cunoască că bunul este al altuia şi să urmărească/accepte însuşirea lui; nu este necesar ca făptuitorul să cunoască identitatea proprietarului sau posesorului bunului;

---

[1] În acelaşi sens, *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 488.

[2] În doctrină (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. I, p. 503) se arată că în cazul furtului „rezultatul apare concomitent cu luarea bunului, astfel că nu există un rezultat material independent de acţiune şi separat printr-un interval de timp faţă de aceasta".

[3] În acelaşi sens, *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 476 şi *S. Bogdan* (coord.), *D.A. Şerban, G. Zlati*, Noul Cod penal..., op. cit., 2014, p. 206). Este esenţial de subliniat că reţinerea scopului special în cuprinsul laturii subiective nu face ca în toate cazurile infracţiunea să se comită doar cu intenţie directă. În această privinţă, în doctrină s-a arătat că „existenţa scopului special nu este incompatibilă întotdeauna cu intenţia eventuală. Atunci când caracterul eventual al intenţiei nu priveşte scopul, ci un alt element de care depinde existenţa faptei, cele două elemente sunt compatibile. Spre exemplu, infractorul doreşte să ia un bun, dar nu ştie cu certitudine dacă este al său sau nu. Dacă totuşi decide să îl sustragă, el îşi asumă riscul luării unui bunul altuia, astfel că furtul va fi comis cu intenţie eventuală" (*F. Streteanu*, Tratat de drept penal. Partea generală, vol. I, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2008, p. 468). În literatura de specialitate [*V. Cioclei*, Drept penal. Partea specială I, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2016 (Curs tematic 1), p. 243) s-a exprimat şi opinia (minoritară) că infracţiunea de furt se comite *numai cu intenţie directă*.

În urma modificării art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP, ori de câte ori norma de incriminare prevede necesitatea existenţei unui scop special pentru comiterea infracţiunii în forma de bază sau ca element al variantei agravate a infracţiunii, fapta va fi tipică numai dacă

- eroarea asupra obiectului sustras sau a posesorului acestuia nu sunt de natură să înlăture tipicitatea subiectivă a faptei de furt;

- *scopul:* însușirea bunului mobil luat pe nedrept sau folosirea pe nedrept a vehiculului sustras;

Scoaterea unui bun din sfera posesiei sau a detenției altuia, fără drept, și faptul de a dispune de acel bun constituie infracțiunea de furt, indiferent de destinația dată bunului sustras. Împrejurarea că persoana vătămată nu și-a achitat o datorie către făptuitor nu-i atribuie acestuia dreptul de a lua din bunurile datornicului și a le amaneta, pentru recuperarea datoriei. Deși inculpatei i s-a dat o cheie la încăperile închiriate persoanei vătămate pentru a putea face curățenie, din moment ce a folosit-o pentru a intra și a lua din lucruri, ea a folosit fără drept o cheie adevărată, fapta constituind infracțiunea de furt calificat *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 136/2000, www.legalis.ro).*

- nu interesează mobilul cu care a fost săvârșită fapta.

1.6. Varianta agravată [art. 228 NCP raportat la art. 256[1] NCP]

- se reține în cazul în care fapta a produs *pagube materiale* mai mari de 2.000.000 lei;

- în ipoteza comiterii infracțiunii de furt în formă continuată, varianta agravată se va reține prin raportare la cuantumul prejudiciului material produs tuturor persoanelor fizice sau juridice prin toate acțiunile sau inacțiunile prin care se realizează elementul material al laturii obiective a infracțiunii (se va proceda la adunarea cuantumului prejudiciului produs prin fiecare act de executare), deoarece unitatea legală de infracțiune atrage evaluarea ansamblului prejudiciului produs prin aceasta; în cazul concursului de infracțiuni, nu se va putea proceda la cumularea prejudiciului produs prin infracțiunile concurente pentru a se reține varianta agravată a infracțiunii, urmând a fi avut în vedere cuantumul prejudiciului produs de fiecare infracțiune concurentă în parte.

1.7. Formele infracțiunii

- actele preparatorii sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- tentativa imperfectă este posibilă și incriminată;

- deși furtul este o infracțiune de rezultat, tentativa perfectă nu este posibilă deoarece realizarea integrală a actului de executare consumă fapta;

- desistarea, nu și împiedicarea producerii rezultatului poate fi reținută drept cauză de nepedepsire a tentativei;

- restituirea voluntară a bunului după consumarea infracțiunii nu înlătură caracterul penal al faptei sau răspunderea penală, neavând caracterul unei desistări și nici pe acela al împiedicării producerii rezultatului, putând avea natura unei circumstanțe atenuante judiciare;

---

este comisă cu **intenție directă**. Prin urmare, după data intrării în vigoare a Legii de modificare a NCP, furtul (simplu, calificat sau de folosință a unui vehicul) se va comite cu intenție directă.

Împrejurarea că făptuitorii au fost surprinşi sustrăgând produse petroliere din conductă, după ce au umplut mai multe butoaie cu produsul sustras până în acel moment, când le-au abandonat şi au fugit de la locul faptei, nu atribuie acesteia caracterul de tentativă la infracţiunea de furt; cantitatea sustrasă din conductă şi pusă în recipiente a fost scoasă din posesia persoanei vătămate, furtul acesteia fiind, deci, consumat *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1770/2002, www.legalis.ro)*.

Fapta inculpatului de a deschide geanta persoanei vătămate şi de a introduce mâna în geantă, fără a putea sustrage ceva, ca urmare a sesizării persoanei vătămate, constituie tentativă de furt calificat, şi nu infracţiune consumată *(C.A. Bucureşti, secţia I penală, decizia nr. 1094/2001, în P.J.P. 2001-2002, p. 132)*.

Pentru a beneficia de desistare este necesar să fie îndeplinite două condiţii, şi anume: pe de o parte, atitudinea inculpatului să fie suficientă prin ea însăşi, fără concursul unor cauze exterioare, pentru a zădărnici consumarea infracţiunii, iar, pe de altă parte, inculpatul să fie convins că desistarea sa constituie unicul factor care împiedică desăvârşirea executării. Aceste condiţii nu sunt îndeplinite în cazul în care, pe de o parte, inculpatul a părăsit incinta magaziei aparţinând persoanei vătămate fără a lua bunurile, pentru motivul că a fost văzut de un martor, şi, pe de altă parte, chiar dacă a renunţat în cele din urmă la bunurile sustrase şi persoana vătămată nu a fost prejudiciată prin luarea acestora, lipsa unei pagube nu se datorează voinţei inculpatului, ci împrejurărilor că acesta nu a găsit în magazia în care a intrat bani sau alte bunuri uşor valorificabile şi că a fost văzut de către martora menţionată *(C.A. Cluj, secţia penală şi de minori, decizia nr. 55/2007, www.legalis.ro)*.

- dacă autorul îşi propune să sustragă un bun al persoanei vătămate, dar apoi renunţă să îl mai ia şi îl distruge acolo unde se afla, vom avea o tentativă (nepedepsibilă) de furt în concurs cu infracţiunea de distrugere[1];

- infracţiunea se consumă în momentul în care se produce împosedarea făptuitorului, indiferent de durata stăpânirii bunului (*teoria apropriaţiunii*) sau în momentul folosirii vehiculului sustras; consumarea infracţiunii se produce chiar dacă bunul nu a fost scos din locul unde se afla ori în cazul în care este ulterior abandonat de făptuitor sau când acesta este deposedat la rândul său de bun; aşadar, infracţiunea fiind consumată, nu prezintă importanţă dacă ulterior hoţul reuşeşte să păstreze posesia bunului, dacă bunul îi este sustras, dacă îl pierde, abandonează, distruge etc.; în mod întemeiat s-a arătat în doctrină[2] că „furtul trebuie considerat consumat, în primul rând, atunci când, în urma acţiunii autorului, proprietarul bunului, dacă s-ar afla la locul faptei, nu ar mai avea contact vizual cu bunul său; cu alte cuvinte, nu ar mai şti unde se găseşte acest bun. Alteori însă furtul se poate consuma chiar dacă proprietarul ar mai avea

---

[1] *F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. I, p. 125.
[2] Ibidem.

teoretic contact vizual cu bunul său, în măsura în care este evident că el este lipsit de atributul de dispoziţie materială asupra bunului";

- în cazul în care după consumarea infracţiunii de furt hoţul distruge bunul furat, nu se va reţine în concurs real furtul cu infracţiunea de distrugere, infractorul dobândind prin împosedare dreptul de dispoziţie materială asupra bunului sustras; în ipoteza în care deţinerea bunului de către infractor este incriminată de lege (de pildă, infracţiunea de nerespectare a regimului armelor şi muniţiilor), furtul va fi reţinut în concurs real cu această infracţiune;

Acţiunea de „luare" trebuie să aibă ca urmare imediată scoaterea bunului din sfera de stăpânire faptică a posesorului sau detentorului, lipsindu-l de posibilitatea de a mai dispune de acesta, fapta consumându-se prin simpla schimbare a situaţiei de fapt a bunului, deci prin trecerea acestuia, din locul unde a fost depus de persoana vătămată, asupra persoanei infractorului, ori într-un loc ştiut numai de acesta, în vederea însuşirii la momentul potrivit. Ca atare, împrejurarea că imediat persoana vătămată a descoperit lipsa bunului ori a surprins infractorul transportându-l în apropierea locuinţei sale nu conferă faptei caracterul de tentativă de furt, infracţiunea consumându-se odată cu ridicarea acestuia din locul în care era depus legitim. În speţă, inculpatul a luat din locuinţa persoanei vătămate mai multe obiecte de îmbrăcăminte, ambalându-le pentru transport într-un sac. După ce a ieşit din casă, în curte, a fost descoperit de persoana vătămată şi imobilizat. Cum deposedarea şi, respectiv, împosedarea cu obiectul material al infracţiunii era deja realizată în momentul descoperirii faptei, justificat s-a reţinut infracţiunea de furt consumat, şi nu forma tentată *(C.A. Ploieşti, secţia penală, decizia nr. 316/1994, în C.P. Ad., p. 333).*

Este autor al infracţiunii consumate de furt, iar nu al tentativei la această infracţiune, inculpatul surprins la locul faptei după ce a luat o parte din bunuri din locul în care se găseau şi le-a pus în recipiente aduse de el pentru transport *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 2442/1999, www.legalis.ro).*

Fapta inculpatului de a fi luat dintr-un autoturism o lanternă, o instalaţie de alarmă şi opt casete video, fiind prins cu ele asupra sa de către proprietar, mai înainte de a fi ieşit din autoturism, constituie o infracţiune consumată de furt, şi nu doar o tentativă; furtul s-a consumat în momentul în care inculpatul a trecut bunurile menţionate în stăpânirea sa, împrejurarea că nu a avut timpul material să iasă din maşină fiind nerelevantă sub aspectul formei de săvârşire a infracţiunii *(C.A. Bucureşti, secţia a II-a penală, decizia nr. 554/1998, în R.D.P. nr. 4/1999, p. 145).*

Luând hotărârea de a sustrage cupru din incinta unei societăţi comerciale, inculpatul a escaladat gardul şi apoi, printr-o fereastră, a pătruns în magazie de unde a luat mai multe platbande de cupru pe care le-a încărcat în trei saci; după ce a scos sacii prin aceeaşi fereastră, a transportat pe unul dintre ei până la gardul unităţii, dar nu a reuşit să îl treacă peste gard, deoarece a fost surprins de poliţie. Prin încărcarea în saci a platbandelor infracţiunea de furt s-a

consumat, deoarece prin această acțiune s-a realizat deposedarea persoanei vătămate și trecerea obiectului material al infracțiunii sub puterea de dispoziție a inculpatului. Împrejurarea că, după consumare, inculpatul a fost surprins la locul faptei cu bunurile luate asupra sa este nerelevantă sub aspectul formelor infracțiunii care, odată consumată, nu se poate converti într-o formă imperfectă, pentru motivul că inculpatul nu a putut păstra posesia bunurilor sustrase *(C.A. București, secția I penală, decizia nr. 1305/1998, în C.P.J.P. 1998, p. 131).*

Inculpatul a încercat să ia un autoturism pentru a-l folosi. În acest scop el a tras geamul din față, căutând să deschidă portiera, nereușind. Apoi a procedat la împingerea autoturismului, scoțându-l din locul de parcare, moment în care a fost prins de organele de poliție. Deplasarea prin împingere a autoturismului nu poate fi considerată infracțiune consumată de furt de folosință, deoarece inculpatul nu a reușit să pornească motorul și să se plimbe cu mașina, cum a intenționat. Așa încât, în raport cu finalitatea urmărită de inculpat, fapta sa a rămas în stadiul de tentativă *(Trib. Bihor, secția penală, decizia nr. 495/1991, în Dreptul nr. 3/1992, p. 72).*

- poate îmbrăca forma infracțiunii continue permanente în cazul sustragerii unei energii cu valoare economică, caz în care infracțiunea se epuizează la data încetării sustragerii;

- poate fi săvârșit în formă continuată[1], caz în care infracțiunea se epuizează la data săvârșirii ultimului act de executare.

- în condițiile în care după comiterea unei tentative nereușite de furt, în baza aceleiași rezoluții infracționale hoțul revine ulterior și reușește să sustragă bunurile pe care nu putuse să și le însușească cu prima ocazie, se va reține comiterea unei infracțiuni continuate de furt față de pluralitatea de acțiuni realizată la diferite intervale de timp în baza aceleiași rezoluții infracționale; în această ipoteză nu se va putea reține existența unității naturale colective, deoarece nu este întrunită nici condiția existenței unei unice acțiuni de sustragere, și nici cerința unității spațio-temporale[2];

Fapta inculpatului de a sustrage, în aceeași noapte, bunuri din două autoturisme și de a încerca să comită sustrageri din alte două, toate aflate în același loc, constituie o singură infracțiune continuată, de furt calificat, caracterul de infracțiune consumată al unora dintre fapte și de infracțiune tentată al altora neprezentând relevanță sub acest aspect *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 106/1994, www.legalis.ro).*

---

[1] Dacă una dintre acțiunile succesive de sustragere de bunuri realizate în baza aceleiași rezoluții infracționale la diferite intervale de timp îmbracă forma furtului calificat, se va reține o singură infracțiune continuată de furt calificat, iar nu de furt simplu, chiar dacă numărul acestor din urmă fapte este considerabil (de pildă, 20 de furturi simple și unul calificat).

[2] În acest sens a se vedea Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 573/1975, în *V. Papadopol, M. Popovici*, Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1976-1980, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p. 188.

Inculpatul a mers, noaptea, la sediul unui punct de lucru, de unde a luat cinci sulinari de brad, pe care i-a transportat pe rând la căruța cu care venise, iar de aici i-a dus la domiciliu său; el a realizat astfel o singură acțiune – alcătuită dintr-o pluralitate de acte materiale asemănătoare – caracteristică infracțiunii de furt, iar nu mai multe acțiuni. Or, pluralitatea de acte materiale similare, săvârșite în cadrul aceluiași proces de execuție, nu realizează o infracțiune continuată – ci o unitate naturală de infracțiune *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 272/1998, în C.P.J.P. 1998, p. 160)*.

1.8. Pedeapsa

- închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda (180-300 de zile-amendă);

- în cazul variantei agravante, limitele speciale ale pedepsei închisorii, respectiv limitele speciale ale zilelor-amendă se majorează cu jumătate.

§2. Furtul calificat

2.1. Noțiune

- este furtul săvârșit în împrejurări speciale care îi conferă caracter mai grav.

1. Art. 229 alin. (1) NCP: furtul săvârșit

a) într-un mijloc de transport în comun;

b) în timpul nopții;

c) de o persoană mascată, deghizată sau travestită;

d) prin efracție, escaladare sau prin folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei mincinoase;

e) *prin scoaterea din funcțiune a sistemului de alarmă ori de supraveghere.*

2. Art. 229 alin. (2) NCP: furtul

a) asupra unui bun care face parte din patrimoniul cultural;

b) *prin violare de domiciliu sau sediu profesional*;

c) de o persoană având asupra sa o armă.

3. Art. 229 alin. (3) NCP: furtul următoarelor categorii de bunuri

a) țiței, gazolină, condensat, etan lichid, benzină, motorină, alte produse petroliere sau gaze naturale din conducte, depozite, cisterne ori vagoane-cisternă;

b) componente ale sistemelor de irigații;

c) componente ale rețelelor electrice;

d) un dispozitiv ori un sistem de semnalizare, alarmare ori alertare în caz de incendiu sau alte situații de urgență publică;

e) un mijloc de transport sau orice alt mijloc de intervenție la incendiu, la accidente de cale ferată, rutiere, navale sau aeriene ori în caz de dezastru;

f) instalații de siguranță și dirijare a traficului feroviar, rutier, naval, aerian și componente ale acestora, precum și componente ale mijloacelor de transport aferente;

g) bunuri prin însușirea cărora se pune în pericol siguranța traficului și a persoanelor pe drumurile publice;

h) cabluri, linii, echipamente și instalații de telecomunicații, radiocomunicații, precum și componente de comunicații.

- prin O.U.G. nr. 18/2016 s-a realizat o reglementare inedită a variantei agravate a infracțiunii de furt calificat atunci când fapta a produs consecințe deosebit de grave;

- furtul care a produs consecințe deosebit de grave poate constitui fie o variantă agravată a furtului simplu, fie o variantă agravată a furtului calificat, neputându-se reține în toate cazurile doar infracțiunea de furt calificat;

- NCP nu a mai prevăzut ca elemente circumstanțiale de agravare ale furtului calificat săvârșirea faptei: *a)* de două sau mai multe persoane; *b)* asupra unei persoane aflate în imposibilitatea de a-și exprima voința sau a se apăra; *c)* în timpul unei calamități, în aceste ipoteze urmând a se reține comiterea infracțiunii de furt, răspunderea penală fiind agravată ca urmare a reținerii circumstanțelor agravate legale prevăzute de art. 77 lit. a), e), g) NCP;

- deopotrivă, potrivit NCP va constitui furt simplu, iar nu furt calificat și furtul comis într-un loc public, furtul comis de o persoană care are asupra sa o substanță narcotică, ori furtul unui act care servește pentru dovedirea stării civile, pentru legitimare sau identificare;

- în schimb, NCP prevede două noi elemente circumstanțiale de agravare inexistente în Codul penal anterior: săvârșirea furtului prin scoaterea din funcțiune a sistemului de alarmă sau supraveghere, respectiv prin violarea de domiciliu sau a sediului profesional.

2.2. Elementele circumstanțiale agravante prevăzute de art. 229 alin. (1) NCP

- în cazul tuturor ipotezelor prevăzute de art. 229 alin. (1) NCP este posibilă ***împăcarea*** drept cauză care înlătură răspunderea penală;

- întrucât înainte de intrarea în vigoare a O.U.G. nr. 18/2016 împăcarea era posibilă indiferent de cuantumul prejudiciului produs prin furt calificat, prevăzut de art. 229 alin. (1) NCP, consider că reglementarea unei variante agravate nu este de natură să excludă posibilitatea împăcării, prin noua legiferare realizându-se doar o sancționare mai aspră a unor fapte care au produs consecințe deosebit de grave, fără a se exclude posibilitatea împăcării.

2.2.1. Furtul săvârșit într-un mijloc de transport în comun

- sunt mijloace de transport în comun: metroul, autobuzul, troleibuzul, maxi-taxi, tramvaiul, trenul, avionul etc.; *taxiul* nu este mijloc de transport *în comun*;

- este necesar ca fapta să se comită în timpul folosirii mijlocului de transport în comun (în mers ori în timp ce era oprit într-o stație), iar nu când acesta se afla în depou sau în garaj;

- este o *circumstanţă reală* care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

2.2.2. Furtul săvârşit în timpul nopţii

- fapta trebuie comisă de autor după ce întunericul a luat, în mod real, locul luminii; amurgul nu face parte din noapte, spre deosebire de zori care sunt incluse în această noţiune;

- determinarea concretă se va face de instanţă după criteriul astronomic, care va ţine seama de ora, ziua, luna în care a fost săvârşită fapta[1];

- nu prezintă importanţă dacă făptuitorul a profitat sau nu de timpul nopţii;

- este necesar ca momentul consumării infracţiunii să fie în timpul nopţii, iar nu cel al constatării acesteia;

- se va reţine varianta agravată şi în cazul unităţii naturale colective când furtul începe în timpul zilei, dar să se finalizeze în timpul nopţii (de pildă, în cazul în care la amurg făptuitorul a intrat într-o locuinţă şi a cărat la maşina cu care venise primele bunuri sustrase, iar ultimele lucruri aduse la vehicul sunt după instalarea nopţii);

- nu se va reţine acest element circumstanţial agravant în ipoteza în care doar actele de instigare şi complicitate au fost realizate în timpul nopţii şi nici în cazul furtului săvârşit în timpul zilei: într-un tren în perioada în care acesta se află într-un tunel întunecos, într-o peşteră neiluminată; într-un subsol neiluminat etc.;

Criteriul astronomic, apusul şi răsăritul soarelui nu poate servi, în exclusivitate, la determinarea înţelesului noţiunii „timpul nopţii", deoarece nici apusul, nici răsăritul soarelui nu schimbă, deodată, ziua în noapte şi noaptea în zi, între apusul soarelui şi ziua reală existând un interval de tranziţie, în care cele două stări se întrepătrund. Prin „timpul nopţii" se impune a se înţelege numai noaptea reală, adică din momentul când întunericul a luat, în mod efectiv, locul luminii; amurgul, care nu poate fi considerat încă întuneric, nu face parte din noapte. De aceea, împrejurarea dacă furtul a fost săvârşit în timpul nopţii trebuie stabilită în raport cu starea de întuneric ce poate fi determinată prin probe,

---

[1] Recent, în literatura de specialitate, (*I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 480) a fost nuanţată soluţia instanţei supreme relativă la criteriul astronomic, reţinându-se că: „Privitor la *spaţiile luminate artificial*, ne menţinem opinia potrivit căreia trebuie cercetat în fiecare caz în parte dacă, în raport de condiţiile specifice locului în care fapta a fost comisă, are vreo relevanţă instalarea întunericului natural. Se impune reţinerea acestei agravante în cazul furtului comis, după lăsarea întunericului, pe stradă, chiar dacă locul este iluminat artificial; tot astfel, dacă fapta este comisă într-un spaţiu închis de natura căruia este încetarea sau reducerea activităţii pe timpul nopţii, ori, *a fortiori*, într-un spaţiu privat, cum ar fi o locuinţă, chiar dacă acestea sunt iluminate artificial. Sunt, însă, alte spaţii închise, al căror specific este desfăşurarea unei intense activităţi, cu caracter public, indiferent de oră (precum magazine cu program non-stop, galerii comerciale, în special cele de tip mall) ori altele în care, prin natura lor, activitatea se desfăşoară mai ales după lăsarea întunericului şi în care iluminatul artificial face să lipsească de orice importanţă lăsarea întunericului natural. Nu există nicio raţiune pentru aplicarea agravantei „în timpul nopţii" dacă fapta a fost comisă într-un astfel de loc, în timpul programului în care stabilimentul funcţionează conform destinaţiei sale".

ţinându-se seama nu numai de ora comiterii faptei, ci şi de data calendaristică, poziţia topografică a localităţii şi condiţiile atmosferice din momentul respectiv. Or, la data de 30 iulie 1997 apusul soarelui a intervenit la ora 20:43, adică cu numai 17 minute înainte de săvârşirea faptei, iar poziţia topografică a localităţii şi condiţiile atmosferice nu au favorizat apariţia mai rapidă a întunericului, încât în mod corect s-a reţinut de instanţa de apel că încă nu se făcuse noapte atunci când inculpatul a săvârşit fapta *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 355/1999, www.legalis.ro)*.

Agravanta are caracter obiectiv, fiind incidentă ori de câte ori fapta s-a comis după instalarea întunericului nopţii, chiar dacă locul de unde a fost sustras obiectul furtului era luminat *(C.A. Bucureşti, secţia I penală, decizia nr. 269/1998, în R.D.P. nr. 2/1999, p. 155)*.

- este o *circumstanţă reală* care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor în măsura în care au cunoscut-o.

2.2.3. Furtul săvârşit de către o persoană mascată, deghizată sau travestită

- *persoana mascată* este cea care poartă o mască de orice natură pentru a nu-i fi recunoscută faţa;

- *persoana deghizată* este cea care, fără a purta o mască, îşi schimbă prin diverse procedee înfăţişarea pentru a nu fi recunoscută (de pildă, extensii de păr, mustaţă);

- *persoana travestită* este cea care se prezintă sub înfăţişarea unei persoane de sex opus celui real (de exemplu, un bărbat travestit într-o femeie);

- este o *circumstanţă reală* care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

2.2.4. Furtul săvârşit prin efracţie, escaladare sau prin folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei mincinoase

- prin ***efracţie*** se înţelege acţiunea constând în forţarea, degradarea sau distrugerea unui dispozitiv de închidere sau a oricărui obiect ce protejează un spaţiu închis (presupune în mod necesar existenţa unei acţiuni violente) pentru a permite făptuitorului să ajungă la locul din care este sustras bunul; aşadar, efortul suplimentar care califică furtul se referă la ***înlăturarea*** prin violenţă a unui obiect sau dispozitiv de închidere[1];

- săvârşirea furtului prin efracţie absoarbe infracţiunea de distrugere *(infracţiune complexă)*; dacă făptuitorul comite actele de distrugere în scopul sustragerii de bunuri, iar apoi se desistă şi nu sustrage niciun bun se va reţine existenţa unei cauze de nepedepsire pentru infracţiunea de furt, dar va fi angajată răspunderea penală pentru comiterea în formă consumată a infracţiunii de distrugere;

---

[1] *O. Loghin, T. Toader*, Drept penal. Partea specială, Casa de Editură şi Presă Şansa, 2001, p. 277.

- nu cred că ruperea unui sigiliu poate fi echivalată cu îndepărtarea unui obstacol în vederea comiterii furtului pentru a se reține comiterea furtului prin efracție[1];

- în doctrină[2] s-a reținut în mod întemeiat că sustragerea de curent electric prin dereglarea sistemului de înregistrare a contorului nu constituie furt prin efracție, în lipsa altei operațiuni de branșare frauduloasă, fapta prin care se denaturează realitatea consumului de curent electric constituind infracțiunea prevăzută de art. 92 alin. (1) din Legea energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012 care va veni în concurs cu furtul. Tot astfel, s-a arătat că furtul de curent electric vine în concurs cu infracțiunea prevăzută de art. 92 alin. (2) din Legea nr. 123/2012, când pentru sustragerea energiei electrice se recurge la executarea sau folosirea de instalații clandestine în scopul racordării directe la rețea sau pentru ocolirea echipamentelor de măsurare;

- prin ***escaladare*** se înțelege acțiunea prin care o persoană ***depășește***, pe altă cale decât cea firească, ce implică un aport fizic suplimentar, un obstacol prin urcare și trecere pe deasupra lui (nu și atunci când pătrunderea în locul unde se afla bunul se realizează prin săparea unui șanț/tunel pe sub obstacol); se reține numai dacă escaladarea a fost folosită *în vederea pătrunderii* într-un spațiu în scopul sustragerii bunului, nu și pentru a părăsi locul săvârșirii infracțiunii (asumând că furtul a fost deja consumat prin împosedare înainte de părăsirea locului faptei prin escaladare); nu va fi reținută escaladarea dacă depășirea obstacolului nu a solicitat depunerea unui efort suplimentar;

Inculpatul a urcat treptele situate pe stâlpii de înaltă tensiune și a sustras conductorii electrici din aluminiu susținuți de aceștia. În acest caz nu se poate reține comiterea faptei prin escaladare, căci într-o asemenea ipoteză acesta era modul normal în care inculpatul putea ajunge la bunul a cărui sustragere a intenționat-o *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 645/2004, în P.J.P. 2003-2004, p. 129)*.

- prin ***cheie mincinoasă*** se înțelege cheia falsă, contrafăcută, multiplicată neautorizat sau orice dispozitiv care poate fi utilizat pentru a acționa asupra unui mecanism de închidere fără a-l distruge, deteriora sau aduce în stare de neîntrebuințare (de pildă, pontoarca, gura de lup); este necesară folosirea efectivă a cheii mincinoase pentru comiterea furtului sau a unei tentative la acesta;

- ***folosirea frauduloasă a unei chei adevărate*** presupune folosirea fără drept a cheii cu care se deschide mecanismul de închidere;

- este calificat furtul dacă în vederea realizării acțiunii de sustragere cheia adevărată sau mincinoasă este folosită fie pentru a pătrunde într-o locuință, încăpere sau

---

[1] În același sens *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 480, *O. Loghin, T. Toader*, Drept penal. Partea specială, Casa de Editură și Presă „Șansa", 2001, p. 277 și 368. Acești din urmă autori arată că „ruperea sigiliului pentru a intra în locul din care făptuitorul a sustras bunul nu constituie o efracție, deoarece sigiliul are numai menirea de a servi ca dovadă că nimeni nu a pătruns în acel loc. În același timp sigiliul nu reprezintă o piedică a cărei înlăturare să necesite din partea făptuitorului vreun efort suplimentar. (...) Furtul comis prin ruperea sigiliilor aplicate pe vagoanele CFR nu absoarbe infracțiunea de rupere de sigilii. Dimpotrivă, există infracțiunea de furt calificat în cazul ruperii de sigiliului de la un contor electric, ruperea de sigilii fiind în acest caz absorbită în furtul prin efracție".

[2] *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 480.

dependinţă în care se află bunul, fie pentru a deschide lucruri aflate într-o încăpere, chiar dacă pătrunderea nu a fost realizată prin folosirea cheii, fie atât pentru a pătrunde în încăpere, cât şi pentru a deschide lucrurile din încăpere, chiar dacă în acest din urmă caz cheia adevărată sau mincinoasă nu este aceeaşi;

- este o *circumstanţă reală* care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

Sustragerea de către inculpat a unor bunuri din parohie, în care a pătruns utilizând cheile pe care le deţinea în calitate de dascăl, cu permisiunea de a le folosi, nu justifică reţinerea agravantei comiterii faptei prin folosirea frauduloasă a unei chei adevărate *(C.A. Bucureşti, secţia a II-a penală, decizia nr. 951/2001, în P.J.P. 2001-2002, p. 129).*

Nu se va reţine elementul circumstanţial agravant al săvârşirii furtului prin folosirea frauduloasă a unei chei mincinoase dacă, pentru a intra în apartamentul persoanei vătămate, autorul furtului s-a folosit de cheia pe care i-o încredinţase aceasta spre a-i duce acolo unele lucruri *(T.M.B., secţia a II-a penală, decizia nr. 671/1981, P.J.P. – vol. III, p. 113).*

Prin cheie mincinoasă nu se înţelege neapărat o cheie asemănătoare celei adevărate, deoarece legiuitorul a înţeles să pedepsească mai greu furtul comis prin folosirea unei chei mincinoase, având în vedere nu îndemânarea infractorului în a confecţiona cheia neadevărată şi nici asemănarea acesteia cu o cheie adevărată, ci împrejurarea că el a violat încuietoarea, menită să asigure o protecţie sporită bunurilor încuiate; oricât de rudimentară ar fi cheia folosită, agravanta există. De aceea, dacă pentru săvârşirea furtului, făptuitorul a deschis o încuietoare folosind o sârmă îndoită sunt aplicabile dispoziţiile referitoare la furt prin folosirea unei chei mincinoase *(Trib. Suprem, secţia penală, decizia nr. 3229/1970, în Repertoriu 1969-1975, p. 182).*

Însuşirea unei butelii de aragaz, prin decuplarea acesteia, folosind o unealtă, de la furtunul de alimentare a maşinii de gătit nu poate fi încadrată în infracţiunea de furt calificat, deoarece o astfel de unealtă nu poate fi asimilată cu o cheie în sensul legii penale. Ca urmare, fapta trebuie încadrată în infracţiunea de furt simplu *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1254/1998, www.legalis.ro).*

Scoaterea unui bun din sfera posesiei sau a detenţiei altuia, fără drept, şi faptul de a dispune de acel bun constituie infracţiunea de furt, indiferent de destinaţia dată bunului sustras. Împrejurarea că persoana vătămată nu şi-a achitat o datorie către făptuitor nu-i atribuie acestuia dreptul de a lua din bunurile datornicului şi a le amaneta, pentru recuperarea datoriei. Deşi inculpatei i s-a dat o cheie la încăperile închiriate persoanei vătămate pentru a putea face curăţenie, din moment ce a folosit-o pentru a intra şi a lua din lucruri, ea a folosit fără drept o cheie adevărată, fapta constituind infracţiunea de furt calificat *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 136/2000, www.legalis.ro).*

2.2.5. Furtul săvârșit prin scoaterea din funcțiune a sistemului de alarmă ori de supraveghere

- în scopul facilitării comiterii furtului făptuitorul trebuie să procedeze la scoaterea din funcțiune a sistemului de alarmă sau de supraveghere (monitorizare) video[1] pe care persoana vătămată l-a montat pentru protecția bunurilor (de pildă, prin tăierea curentului electric care alimenta și sistemul de alarmă sau de supraveghere video și anihilarea acumulatorilor, prin blocarea soneriei ori a semnalelor luminoase ale sistemului de alarmă etc.);

- în ipoteza în care scoaterea din funcțiune a sistemului de alarmă ori de supraveghere se realizează prin acte de violență fizică nu se va reține și elementul circumstanțial al efracției, având în vedere că sistemul nu are natura unui dispozitiv de închidere sau a oricărui obiect ce protejează un spațiu închis, ori a unui obstacol material între făptuitor și bun[2]; în acest caz, dacă se constată și distrugerea, degradarea ori aducerea în stare de neîntrebuințare a sistemului de alarmă ori de supraveghere, această variantă a furtului calificat va fi reținută în concurs cu distrugerea;

- nu se va reține această agravantă dacă furtul a fost comis profitând de faptul că persoana vătămată nu a activat sistemul de alarmă ori de supraveghere video și nici atunci când sustragerea bunului a fost realizată dintr-un magazin prevăzut cu sistem de alarmă și/sau supraveghere care nu a semnalizat furtul din cauza înlăturării de făptuitor a sistemului de siguranță (*hard tag* antifurt) plasat de persoana vătămată pe bunul sustras; în acest din urmă caz, sistemul în ansamblul său este în funcțiune, putând detecta simultan sustragerea bunurilor comise de alte persoane care nu au îndepărtat sistemele de siguranță[3];

- în cazul în care în baza unei legături subiective bilaterale, anterioare sau concomitente, o persoană procedează la scoaterea din funcțiune a sistemului de alarmă sau de supraveghere, iar cealaltă comite furtul, se va reține în sarcina ambilor calitatea de coautori.

2.3. Elemente circumstanțiale agravante prevăzute de art. 229 alin. (2) NCP

2.3.1. Furtul unui bun care face parte din patrimoniul cultural

- obiectul material este *un bun din patrimoniul cultural mobil*[4];

---

[1] Potrivit H.G. nr. 1010 din 25 iunie 2004 de aplicare a normelor metodologice și a documentelor prevăzute în Legea nr. 333/2003 privind paza obiectivelor, bunurilor, valorilor și protecția persoanelor sistemul de alarmare împotriva efracției cuprinde: subsistem antiefracție, televiziune cu circuit închis și control acces.

[2] În același sens, *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 480.

[3] În măsura în care se poate constata că acțiunea infracțională a fost comisă prin efracție, se va putea reține caracterul calificat al furtului.

[4] Potrivit art. 3 din Legea nr. 182/2000, republicată: „*(1)* Patrimoniul cultural național mobil este alcătuit din bunuri cu valoare istorică, arheologică, documentară, etnografică, artistică, științifică și tehnică, literară, cinematografică, numismatică, filatelică, heraldică, bibliofilă, cartografică și epigrafică, reprezentând mărturii materiale ale evoluției mediului natural și

- fac parte din patrimoniul cultural mobil şi bunurile mobile din patrimoniul arheologic (O.G. nr. 43/2000 privind protecţia patrimoniului arheologic şi declararea unor situri arheologice ca zone de interes naţional, republicată[1]);

- dacă se reţine eroarea inversă de fapt (autorul considerând în mod eronat că sustrage un bun aflat în patrimoniul cultural) se va reţine comiterea infracţiunii de furt, dacă nu sunt incidente alte elemente circumstanţiale agravante;

- *împăcarea **nu înlătură** răspunderea penală.*

2.3.2. Furtul comis prin violare de domiciliu sau a sediului profesional

- potrivit NCP, infracţiunea de violare a domiciliului sau cea de violare a sediului profesional săvârşită în scopul comiterii furtului este absorbită în infracţiunea de furt calificat fiind construită astfel de legiuitor o infracţiune complexă; dacă făptuitorul pătrunde fără drept în domiciliul sau sediul profesional al persoanei vătămate şi apoi se desistă şi nu sustrage niciun bun se va reţine existenţa unei cauze de nepedepsire pentru infracţiunea de furt, dar va fi angajată răspunderea penală pentru comiterea în formă consumată a infracţiunii de violare de domiciliu;

---

ale relaţiilor omului cu acesta, ale potenţialului creator uman şi ale contribuţiei româneşti, precum şi a minorităţilor naţionale la civilizaţia universală.

(2) Bunurile care alcătuiesc patrimoniul cultural naţional mobil sunt:

1. bunuri arheologice şi istorico-documentare, precum: *a)* descoperirile arheologice terestre şi subacvatice, unelte, ceramică, inscripţii, monede, sigilii, bijuterii, piese de vestimentaţie şi harnaşament, arme, însemne funerare, cu excepţia eşantioanelor de materiale de construcţie, materiale din situri, care constituie probe arheologice pentru analize de specialitate; *b)* elemente provenite din dezmembrarea monumentelor istorice; *c)* mărturii materiale şi documentare privind istoria politică, economică, socială, militară, religioasă, ştiinţifică, artistică, sportivă sau din alte domenii; *d)* manuscrise, incunabule, cărţi rare şi cărţi vechi, cărţi cu valoare bibliofilă; *e)* documente şi tipărituri de interes social: documente de arhivă, hărţi şi alte materiale cartografice; *f)* obiecte cu valoare memorialistică; *g)* obiecte şi documente cu valoare numismatică, filatelică, heraldică: monede, ponduri, decoraţii, insigne, sigilii, brevete, mărci poştale, drapele şi stindarde; *h)* piese epigrafice; *i)* fotografii, clişee fotografice, filme, înregistrări audio şi video; *j)* instrumente muzicale; *k)* uniforme militare şi accesorii ale acestora; *l)* obiecte cu valoare tehnică;

2. bunuri cu semnificaţie artistică, precum: *a)* opere de artă plastică: pictură, sculptură, grafică, desen, gravură, fotografie şi altele; *b)* opere de artă decorativă şi aplicată din sticlă, ceramică, metal, lemn, textile şi alte materiale, podoabe; *c)* obiecte de cult: icoane, broderii, orfevrărie, mobilier şi altele; *d)* proiecte şi prototipuri de design; *e)* materiale primare ale filmelor artistice, documentare şi de animaţie; f) monumente de for public, componente artistice expuse în aer liber;

3. bunuri cu semnificaţie etnografică, precum: *a)* unelte, obiecte de uz casnic şi gospodăresc; *b)* piese de mobilier; *c)* ceramică; *d)* textile, piese de port, pielărie; *e)* alte obiecte din metal, lemn, os, piatră, sticlă; *f)* obiecte de cult; *g)* podoabe; *h)* ansambluri de obiecte etnografice; *i)* monumente din muzeele etnografice în aer liber;

4. bunuri de importanţă ştiinţifică, precum: *a)* specimene rare şi colecţii de zoologie, botanică, mineralogie şi anatomie; *b)* trofee de vânat;

5. bunuri de importanţă tehnică, precum: *a)* creaţii tehnice unicat; *b)* rarităţi, indiferent de marcă; *c)* prototipurile aparatelor, dispozitivelor şi maşinilor din creaţia curentă; *d)* creaţii tehnice cu valoare memorială; *e)* realizări ale tehnicii populare; *f)* matriţe de compact-discuri, de CD-ROM, de DVD şi altele asemenea".

[1] M.Of. nr. 951 din 24 noiembrie 2006.

- în special în cazul furturilor comise din sediile, punctele de lucru sau depozite ale unor societăți comerciale este important de determinat dacă a existat o violare a vieții private societare, pentru că numai în această ipoteză se va reține absorbția infracțiunii de violare a sediului profesional; apreciez că este nelegală extinderea aplicării acestei variante agravante la toate furturile dintr-un sediu profesional;

- dacă infracțiunea de violare a domiciliului sau cea de violare a sediului profesional nu a fost săvârșită în scopul comiterii furtului sau dacă este comisă ulterior comiterii furtului, va subzista concursul de infracțiuni[1]; astfel, apreciez că pentru reținerea acestei variante agravate care are natura unei infracțiuni complexe este necesar ca între acțiunea principală (*furtul*) și cea adiacentă (*violarea de domiciliu*) să existe *o conexitate etiologică*, constând în aceea că violarea de domiciliu (*infracțiunea mijloc*) trebuie realizată în scopul comiterii furtului (*infracțiunea scop*). Față de natura conexității, pentru reținerea infracțiunii complexe este necesar ca atât rezoluția infracțională pentru comiterea furtului, cât și rezoluția infracțională pentru violarea de domiciliu trebuie să fie *anterioare* comiterii infracțiunii mijloc;

- în cazul în care furtul a fost comis atât prin efracție, escaladare, cât și prin violarea domiciliului sau a sediului profesional vor fi reținute ambele elemente circumstanțiale agravante;

- *împăcarea înlătură răspunderea penală, indiferent de cuantumul prejudiciului produs prin furtul calificat.*

2.3.3. Furtul săvârșit de o persoană care are asupra sa o armă

- trebuie ca autorul sau cel puțin unul dintre coautori ***să fie înarmat***, adică să aibă asupra sa o ***armă propriu-zisă***[2] în sensul art. 179 alin. (1) NCP (instrumente, piese sau dispozitive astfel declarate prin dispoziții legale), iar nu o armă asimilată prevăzută de art. 179 alin. (2) NCP, potrivit căruia anumite instrumente sunt considerate arme numai dacă au fost întrebuințate în atac; în acest din urmă caz nu se poate reține săvârșirea infracțiunii de furt calificat, ci a unei infracțiuni de tâlhărie; în ipoteza în care numai instigatorul sau complicele anterior/concomitent a fost înarmat, nu se va reține varianta agravată a infracțiunii nici în sarcina autorului, și nici în sarcina participantului, această împrejurare urmând a fi avută în vedere la individualizarea judiciară a pedepsei;

- arma trebuie să fie numai deținută, nu și folosită efectiv, altfel urmând a fi reținută comiterea infracțiunii de tâlhărie;

---

[1] În același sens, *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 482. Autoarea subliniază că „atunci când, pentru a ajunge în locul unde se află bunul pe care intenționează să-l fure ori pentru a se îndepărta de acesta, făptuitorul pătrunde fără drept într-un spațiu învecinat (cazul celui care trece prin mai multe curți ori escaladează balcoanele mai multor apartamente), se va reține un concurs de infracțiuni între cea de violare de domiciliu și cea de furt (aceasta din urmă, eventual în modalitatea agravată a comiterii prin violare de domiciliu, dacă este întrunită această condiție și în privința locului în care a avut loc furtul)".

[2] Potrivit art. 2 pct. I.1 din Legea nr. 295/2004 privind regimul armelor și munițiilor, republicată, prin *armă* se înțelege: „orice obiect sau dispozitiv a cărui funcționare determină aruncarea unuia sau mai multor proiectile, substanțe explozive, aprinse sau luminoase, amestecuri incendiare ori împrăștierea de gaze nocive, iritante sau de neutralizare, în măsura în care se regăsește în una dintre categoriile prevăzute în anexă".

- nu prezintă importanţă motivul pentru care arma se afla asupra făptuitorului (de pildă, este nerelevant faptul că hoţul umbla tot timpul înarmat ori că avea doar întâmplător arma asupra sa, sau că s-a înarmat pentru a-şi spori determinarea ori pentru a fi mai dezinvolt la comiterea faptei);

- nu este necesar pentru reţinerea acestei agravante nici ca făptuitorul să se fi înarmat ştiind *ab initio* că va săvârşi furtul şi nici ca persoana vătămată să fi cunoscut că făptuitorul are o armă asupra sa;

- în principiu, arma nu trebuie să fie vizibilă, deoarece atunci când arma este vizibilă printre efectele pe care le poate produce asupra persoanei vătămate se poate regăsi şi ameninţarea sau constrângerea victimei, de natură a atrage reţinerea săvârşirii infracţiunii de tâlhărie [de pildă, în cazul în care făptuitorul se îndreaptă spre persoana vătămată având asupra sa o armă automată ţinută pe spate, dar vizibilă pentru victimă şi sustrage din borseta acesteia o sumă de bani, consider că se va reţine comiterea infracţiunii de tâlhărie, întrucât lipsa de opoziţie a persoanei vătămate la furt a fost determinată tocmai de constatarea faptului că făptuitorul este înarmat (arma fiind vizibilă) ceea ce i-a provocat o puternică stare de temere]; pot exista şi situaţii în care faptul că arma este vizibilă nu are niciun efect asupra persoanei prejudiciate prin furt (de exemplu, în cazul în care făptuitorul înarmat cu un armă automată ţinută la spate (deci vizibilă) sustrage în timpul nopţii mai multe bunuri dintr-o locuinţă, ştiind că proprietarii sunt plecaţi şi fără a fi văzut de vreo persoană; sau în ipoteza în care un agent de poliţie care avea asupra sa o armă vizibilă, în timpul nopţii, sparge geamul unui chioşc care era închis de unde sustrage mai multe pachete de ţigări, fără a fi observat de vreo persoană]; prin urmare, este important de stabilit dacă evidenţa faptului că infractorul este înarmat a produs o stare de temere sau vreo constrângere morală persoanei vătămate;

- în cazul în care arma era deţinută contrar dispoziţiilor legale, furtul calificat va fi reţinut în concurs real cu infracţiunea de nerespectare a regimului armelor şi muniţiilor [art. 342 NCP];

- este o *circumstanţă reală* care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;

- *împăcarea înlătură răspunderea penală indiferent de cuantumul prejudiciului produs prin furtul calificat.*

2.4. Elemente circumstanţiale agravante prevăzute de art. 229 alin. (3) NCP

2.4.1. Furtul de ţiţei, gazolină, condensat, etan lichid, benzină, motorină, alte produse petroliere sau gaze naturale din conducte, depozite, cisterne ori vagoane-cisternă

- în funcţie de modalitatea concretă de comitere, poate îmbracă forma infracţiunii instantanee (când produsele petroliere sunt sustrase prin acte de executare care nu se prelungesc în timp mai mult decât este necesar deposedării şi imposedării, de pildă, în cazul în care dintr-o cisternă este sustrasă o canistră de benzină) sau forma infracţiunii continue (de pildă, în cazul în care la o conductă este realizată o instalaţie

artizanală care permite sustragerea în mod continuu de produse petroliere, acţiunea infracţională prelungindu-se în timp).

Agravanta prevăzută de alin. (3) a infracţiunii de furt calificat vizează furtul de ţiţei, produse petroliere sau gaze naturale din conducte, depozite, cisterne ori produse în stare brută, care aparţin unor societăţi comerciale specializate, fără ca acestea să intre în circuitul comercial. Ca atare, instanţa a constatat corect că produsele petroliere sustrase din rezervorul unei firme private intraseră deja în circuitul comercial şi deci sustragerea nu s-a făcut din locurile sus-menţionate. Or, analizând conţinutul textului sus-menţionat, rezultă că legiuitorul a urmărit sancţionarea mai aspră a sustragerii de produse petroliere, depozitate imediat după procesul de prelucrare a ţiţeiului. Or, furtul din rezervorul pompei din care inculpaţii au sustras produsele petroliere nu îndeplineşte, sub acest aspect, condiţiile limitativ cerute de legiuitor pentru existenţa agravantei prevăzute de alin. (3), respectiv conducte, depozite, cisterne ori vagoane cisternă, unde ajung de îndată după procesul de prelucrare a zăcămintelor petroliere *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 1105/2004, www.legalis.ro)*.

Nu se poate reţine agravanta prevăzută de alin. (3) al infracţiunii de furt calificat dacă sustragerea nu vizează un depozit de combustibil aparţinând unei societăţi care are ca obiect de activitate produse petroliere, ci rezervele de motorină pentru centrala proprie a unei societăţi comerciale *(C.A. Bucureşti, secţia a II-a penală, sentinţa nr. 50/2004, în P.J.P 2003-2004, p. 138)*.

Împrejurarea că făptuitorii au fost surprinşi sustrăgând produse petroliere din conductă, după ce au umplut mai multe butoaie cu produsul sustras până în acel moment, când le-au abandonat şi au fugit de la locul faptei, nu atribuie acesteia caracterul de tentativă la infracţiunea de furt; cantitatea sustrasă din conductă şi pusă în recipiente a fost scoasă din posesia persoanei vătămate, furtul acesteia fiind, deci, consumat *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1770/2002, www.legalis.ro)*.

2.4.2. Furtul unor componente ale sistemelor de irigaţii

- potrivit anexei nr. I a Legii îmbunătăţirilor funciare nr. 138/2004, republicată, prin *sistem de irigaţii* se înţelege o reţea hidraulică distinctă de structuri, pompe, canale, conducte care pot fi folosite pentru a preleva şi/sau a transporta apa, a distribui şi a aplica apa pentru irigaţii pe o suprafaţă de teren definită şi care cuprinde terenul, clădirile, echipamentul fix sau mobil, drumurile de acces şi infrastructura aferente, necesare pentru a exploata, a întreţine şi a repara sistemul;

- pentru reţinerea acestei agravante este necesar ca infractorul să cunoască faptul că bunurile sustrase fac parte din sistemul de irigare.

Sustragerea unor vane şi hidranţi dintr-o coloană de irigaţii constituie infracţiunea de furt calificat chiar dacă sistemul de irigaţii nu era în stare de funcţionare datorită sustragerii şi degradării altor componente *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 2150/2003, www.legalis.ro)*.

Constituie infracțiunea de furt calificat sustragerea unor dale din beton de la canalul de irigații, deoarece ele aparțin sistemului de irigații, cu rolul de a face impermeabil canalul de scurgere a apei spre solurile ce trebuie irigate. Împrejurarea că, de mai mulți ani, sistemul de irigații nu a mai funcționat este irelevantă, de vreme ce el exista fizic la data săvârșirii furtului *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 2558/2003, www.legalis.ro)*.

Electromotorul montat la o stație de pompare a apei folosită pentru colectarea apei din canalul de desecare a terenului constituie o componentă a sistemului de irigații, sustragerea acestuia încadrându-se în calificat *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 3855/2003, www.legalis.ro)*.

2.4.3. Furtul unor componente ale rețelelor electrice

- potrivit art. 3 pct. 63-66 din Legea energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012, prin *rețea electrică* se înțelege ansamblul de linii, inclusiv elementele de susținere și de protecție a acestora, stațiile electrice și alte echipamente electroenergetice conectate între ele prin care se transmite energie electrică de la o capacitate energetică de producere a energiei electrice la un utilizator; rețeaua electrică poate fi rețea de transport sau rețea de distribuție. Rețeaua electrică poate fi *rețea electrică de transport* (rețeaua electrică de interes național și strategic cu tensiunea de linie nominală mai mare de 110 kv), rețea electrică de interese public (rețeaua electrică la care sunt racordați cel puțin 2 utilizatori) sau rețea de distribuție (rețeaua electrică cu tensiunea de linie nominală până la 110 kv inclusiv);

- pentru reținerea acestui element circumstanțial agravant al furtului obiectul material trebuie să constea în componente ale rețelei electrice de transport sau de distribuție (de pildă, cablurile electrice dintr-o asemenea rețea).

2.4.4. Furtul unui dispozitiv ori unui sistem de semnalizare, alarmare ori alertare în caz de incendiu sau alte situații de urgență publică

2.4.5. Furtul unui mijloc de transport sau orice alt mijloc de intervenție la incendiu, la accidente de cale ferată, rutiere, navale sau aeriene ori în caz de dezastru

2.4.6. Furtul de instalații de siguranță și dirijare a traficului feroviar, rutier, naval, aerian și componente ale acestora, precum și componente ale mijloacelor de transport aferente

Cum inculpații au sustras 11 bucăți arcuri de suspensie de vagon în foi, astfel cum rezultă din dovada de restituire și procesul-verbal de constatare tehnică, unele dintre aceste bunuri în stare funcțională, se constată că în mod corect instanța de fond a reținut la comiterea infracțiunii de furt calificat *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 6308/2005, www.legalis.ro)*.

În cazul în care o persoană sustrage de pe câmp, la marginea triajului C.F.R., piese metalice disparate, fără a-și da seama că acestea constituie piese ale

unor vagoane de pe care au fost demontate, fapta nu poate fi încadrată în infracțiunea de furt calificat *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 5512/2005, www.legalis.ro)*.

Fapta inculpaților de a tăia fire din cupru de la rețeaua de telecomunicații a C.F.R., fiind surprinși de către polițiști după ce acestea au fost rulate pentru a fi transportate, întrunește atât elementele constitutive ale infracțiunii de distrugere și semnalizare falsă, cât și pe cele ale infracțiunii de furt calificat, în forma consumată *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 4431/2005, www.legalis.ro)*.

2.4.7. Furtul unor bunuri prin însușirea cărora se pune în pericol siguranța traficului și a persoanelor pe drumurile publice

- pentru reținerea acestui element circumstanțial agravant al furtului, obiectul material trebuie să constea în mijloace de semnalizare rutieră cum ar fi: sistemele de semnalizare luminoasă sau sonoră, indicatoarele, alte dispozitive speciale de semnalizare. De asemenea, pot fi obiect material orice alte dispozitive a căror sustragere ar pune în pericol siguranța traficului rutier;

- nu poate fi reținută circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 alin. (1) lit. c) NCP (săvârșirea infracțiunii prin metode sau mijloace de natură să pună în pericol alte persoane ori bunuri) față de conținutul constitutiv al infracțiunii;

Fapta inculpatului constituie infracțiunea de furt calificat având în vedere că prin sustragerea acestor bunuri a fost pusă în pericol siguranța traficului și a persoanelor pe drumurile publice, indicatoarele având scopul de a avertiza pe conducătorii auto despre eventualele pericole ce pot apărea în trafic *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1422/2005, www.legalis.ro)*.

Din examinarea actelor și lucrărilor dosarului se constată că instanțele au stabilit în mod corect situația de fapt și vinovăția inculpaților în săvârșirea, în noaptea de 25 februarie 2004, a infracțiunii de furt calificat al unor bunuri prin însușirea cărora se pune în pericol siguranța traficului și a persoanelor pe drumurile publice. Probele administrate au confirmat că la data arătată inculpații au sustras un număr de cinci capace din fontă de la căminele de vizitare a conductelor de apă aflate pe mai multe străzi din Valea Călugărească, producând astfel un prejudiciu societății care avea administrarea distribuției apei în localitate și punând în evident pericol traficul rutier și pietonal din acea localitate *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3936/2005, www.legalis.ro)*.

2.4.8. Furtul de cabluri, linii, echipamente și instalații de telecomunicații, radiocomunicații, precum și componente de comunicație

În baza înțelegerii intervenite, inculpații s-au deplasat împreună, cu autoturismul condus de recurent, în zona dintre localitățile Beliu și Vasile Goldiș, jud. Arad, doi dintre ei, respectiv C.O. și P.T., au urcat pe mai mulți stâlpi de telegraf până la nivelul firelor de cupru pe care le-au tăiat cu ajutorul unui patent, iar T.V., T.A. și inculpatul I.I.M. le adunau sub formă de colac și le ascundeau într-o vegetație de pe marginea drumului. Astfel, au fost sustrase fire

din cupru de pe o distanță de 5 km în prima noapte, sârma fiind vândută lui M.C. și în a doua noapte pe o distanță de 4 km, inculpații fiind surprinși în flagrant. (...) Constituie furt calificat sustragerea de cabluri, linii, echipamente și instalații de comunicații radiocomunicații, precum și componente de comunicații, fiind fără relevanță dacă rețeaua de comunicații era activă sau nu. Or, în speță, sârma de cupru sustrasă făcea parte din categoria instalațiilor de telecomunicații, conform comunicării transmise de partea civilă parchetului, astfel că sunt incidente dispozițiile agravantei arătate, corect reținută de instanțe *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1781/2005, www.legalis.ro).*

Se va reține comiterea infracțiunii de furt calificat în cazul în care fapta inculpaților constă în sustragerea a 300 m de cablu de telecomunicații din galeriile subterane situate în incinta Universității Politehnice București *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 5996/2005, www.legalis.ro).*

Fapta de însușire pe nedrept de cabluri, linii, echipamente și instalații de telecomunicații, radiocomunicații, precum și componente de comunicații constituie infracțiunea de furt calificat numai dacă, în momentul sustragerii, acestea erau efectiv integrate într-o rețea sau într-un sistem de comunicații aflat sau nu în funcțiune *(I.C.C.J., Secțiile Unite, Decizia nr. II/2006, www.legalis.ro).*

2.5. Varianta agravată [art. 229 NCP raportat la art. 256[1] NCP]

- se reține atunci când furtul calificat, indiferent de modalitatea în care a fost comis, a produs *pagube materiale* mai mari de 2.000.000 lei;

- în cazul comiterii infracțiunii de furt calificat în formă continuată, varianta agravată se va reține prin raportare la cuantumul prejudiciului material produs prin toate acțiunile sau inacțiunile prin care se realizează elementul material al laturii obiective a infracțiunii (se va proceda la adunarea cuantumului prejudiciului produs prin fiecare act de executare), deoarece unitatea legală de infracțiune atrage evaluarea ansamblului prejudiciului produs prin aceasta; în cazul concursului de infracțiuni nu se va putea proceda la cumularea prejudiciului produs prin infracțiunile concurente pentru a se reține varianta agravată a infracțiunii, urmând a fi avut în vedere cuantumul prejudiciului produs de fiecare infracțiune concurentă în parte.

2.6. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- tentativa este posibilă și incriminată; în cazul furtului realizat în condițiile art. 229 alin. (3) NCP nu mai sunt asimilate tentativei efectuarea de săpături pe terenul aflat în zona de protecție a conductei de transport al țițeiului, gazolinei, condensatului, etanului lichid, benzinei, motorinei, altor produse petroliere sau gazelor naturale, precum și deținerea, în acele locuri sau în apropierea depozitelor, cisternelor sau vagoanelor-cisternă, a ștuțurilor, instalațiilor sau oricăror altor dispozitive de prindere ori perforare;

- infracțiunea se consumă în momentul împosedării făptuitorului;

- furtul de ţiţei, gazolină, condensat, etan lichid, benzină, motorină, alte produse petroliere sau gaze naturale din conducte, depozite, cisterne ori vagoane-cisternă poate îmbrăca forma infracţiunii continue, caz în care se epuizează la data încetării activităţii de sustragere;

- poate fi săvârşit în formă continuată.

2.7. Pedeapsa

- furtul calificat prevăzut de art. 229 alin. (1) NCP: închisoarea de la 1 la 5 ani;

- furtul calificat prevăzut de art. 229 alin. (2) NCP: închisoarea de la 2 la 7 ani;

- furtul calificat prevăzut de art. 229 alin. (3) NCP: închisoarea de la 3 la 10 ani;

- în cazul variantei agravante, limitele speciale ale pedepsei închisorii se majorează cu jumătate.

§3. Furtul în scop de folosinţă

- NCP a reglementat distinct furtul de folosinţă ca variantă atenuată a furtului simplu sau a furtului calificat;

- nu prezintă importanţă valoarea prejudiciului produs prin furtul de folosinţă, art. 256[1] NCP nestipulând o variantă agravată a infracţiunii prevăzute de art. 230 NCP în ipoteza în care a produs consecinţe deosebit de grave; de altfel, ar fi fost şi dificil de stabilit dacă uzura unui vehicul sustras în scop de folosinţă este superioară sau inferioară limitei de 2.000.000 lei;

- art. 231 NCP constituie o *infracţiune cu conţinuturi alternative*; dacă aceeaşi persoană realizează ambele conţinuturi ale infracţiunii se va reţine un concurs de infracţiuni, iar nu o unitate de infracţiune (de pildă, făptuitorul sustrage un autovehicul pentru a se plimba şi foloseşte totodată telefonul inteligent lăsat de proprietar în maşină pentru a efectua diferite apeluri);

3.1. Primul conţinut – furtul folosinţei unui vehicul [art. 230 alin. (1) NCP]

- potrivit art. 230 alin. (1) NCP, constituie furt de folosinţă **furtul simplu sau calificat** care are ca obiect un vehicul, săvârşit în scopul de a-l folosi pe nedrept;

- vehiculele (nu doar autovehiculele) pot constitui obiect material al furtului atât în situaţia sustragerii în scopul însuşirii, cât şi în cazul furtului de folosinţă;

- în cazul *furtului de folosinţă* va exista o luare pe nedrept a unui vehicul (autovehicul, căruţă, bicicletă etc.) din posesia sau detenţia unei persoane fizice sau juridice, fără consimţământul acesteia, în scopul folosirii temporare; pentru ca fapta să fie tipică nu trebuie să existe consimţământul anterior sau concomitent luării al proprietarului, posesorului sau detentorului bunului;

- din punct de vedere subiectiv, fapta se comite *numai cu intenţie directă*;

- dacă două persoane sustrag un autoturism în scopul de a-l folosi pe nedrept, nu se va reţine săvârşirea faptei în coautorat, ci va exista un autorat pentru persoana care a

condus autoturismul și complicitate materială sau morală concomitentă pentru celălalt participant[1];

- în ipoteza în care după folosirea vehiculului făptuitorul sustrage și anumite bunuri mobile din acesta sau părți componente ale vehiculului, se va reține concursul real între furtul de folosință și furtul săvârșit ulterior;

Sustragerea de bunuri în scopul însușirii lor pe nedrept, precum și sustragerea unui vehicul cu scopul de a-l folosi pentru transportul acestor bunuri întrunește elementele constitutive a două infracțiuni de furt aflate în concurs real *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2257/2006, www.legalis.ro).*

- în toate cazurile, fie că este vorba de un *furt simplu ori de un furt calificat de folosință*, acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, însă împăcarea părților înlătură răspunderea penală;

- actele preparatorii sunt posibile, dar nu sunt incriminate; tentativa imperfectă este posibilă și incriminată; tentativa perfectă nu este posibilă; infracțiunea se consumă în momentul folosirii vehiculului sustras; poate fi săvârșit în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la data săvârșirii ultimului act de executare; poate îmbrăca forma infracțiunii continue;

- furtul de folosință se sancționează cu pedeapsa prevăzută în art. 228 NCP sau art. 229 NCP, după caz, *ale cărei limite speciale se reduc cu o treime.*

3.2. Al doilea conținut – furtul folosinței unui terminal de comunicații al altuia sau racordat fără drept la o rețea [art. 230 alin. (2) NCP]

- NCP asimilează furtului de folosință folosirea fără drept a unui terminal de comunicații al altuia sau folosirea unui terminal de comunicații racordat fără drept la o rețea, *dacă s-a produs o pagubă*;

- această variantă asimilată, pe de o parte, tranșează situațiile controversate apărute în practica judiciară și doctrină referitoare la încadrarea juridică a faptei de racordare ilegală la o rețea de telefonie sau la o altă rețea de comunicații, iar pe de altă parte califică drept infracțiune fapta de folosire fără drept a unui terminal de telecomunicații al altuia[2];

- poate fi comisă de orice persoană fizică sau juridică (subiect activ necircumstanțiat);

- art. 230 alin. (2) NCP stipulează *două modalități alternative* de comitere a faptei:

a) ***folosirea fără drept a unui terminal de comunicații al altuia;***

- făptuitorul trebuie să cunoască că terminalul de comunicații [telefon (fix sau mobil), computer, tabletă, fax etc.] este al altuia și nu are dreptul de a folosi acest terminal;

---

[1] În sensul reținerii coautoratului, a se vedea *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 487.

[2] În vechiul Cod penal și în jurisprudența dezvoltată în jurul acestuia, impulsurile telefonice erau calificate drept energie cu valoare economică, iar furtul era analizat din perspectiva însușirii fără drept a acestora, iar nu a folosirii fără drept care era limitată ca aplicare doar la vehicule.

- urmarea imediată a faptei trebuie să se obiectiveze în producerea unei pagube beneficiarului serviciului folosit cu ajutorul terminalului de comunicații (spre exemplu, fapta unei persoane care pătrunde în locuința alteia și efectuează convorbiri telefonice la numere cu supratăxă, cauzând astfel uneori prejudicii importante).

b) ***folosirea fără drept a unui terminal de comunicații racordat la o rețea.***

- făptuitorul trebuie să dețină un terminal de comunicații și să se racordeze fără drept la rețeaua de comunicații a unui terț (de pildă, instalare a unui post telefonic fix la rețeaua de telefonie a unui abonat ce conduce la facturarea convorbirilor efectuate în contul abonatului);

- *urmarea imediată* a faptei trebuie să se obiectiveze în producerea unei pagube materiale persoanei care are dreptul să folosească rețeaua de comunicații (*infracțiune de rezultat*)[1];

- în ipoteza în care infracțiunea de folosire fără drept a terminalului de comunicații are ca obiect material un bun care constituie, totodată, și un sistem informatic (de pildă, folosirea fără drept a unui telefon mobil ori a unui ceas inteligent) această infracțiune se va reține în concurs ideal cu infracțiunea de acces ilegal la un sistem informatic [art. 360 NCP][2], întrucât complexitatea legală nu se poate reține numai în considerarea caracterului necesar al absorbției și al caracterului determinabil al infracțiunii absorbite, în condițiile în care nu este satisfăcută și cerința diferenței de pericol social dintre infracțiunea absorbantă și cea absorbită, în cazul de față legea prevăzând pentru infracțiunea absorbită un maxim special mai mare decât cel stipulat pentru infracțiunea absorbantă;

- în cazul ambelor modalități alternative ale variantei asimilate infracțiunea poate fi comisă cu *intenție directă sau indirectă* și acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, însă împăcarea părților înlătură răspunderea penală;

- actele pregătitoare sunt posibile, dar nu sunt incriminate; tentativa imperfectă este posibilă și incriminată; tentativa perfectă nu este posibilă; infracțiunea se consumă în momentul comiterii faptei tipice; poate fi săvârșit în formă continuată, caz în care

---

[1] În doctrină (*I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 488) s-a arătat că: „expresia cea mai frecventă a pagubei în această materie o constituie facturarea suplimentară a serviciului folosit prin utilizarea terminalului, respectiv prin racordarea la rețea. (...) Constituie însă pagubă nu doar plata unor sume suplimentare de către titularul serviciului/rețelei, ci orice prejudiciu, cuantificabil bănește, legat de condițiile în care beneficiarul legitim al serviciului îl utilizează. (...) Paguba trebuie să rezulte exclusiv din faptul folosirii terminalului ori al conectării la rețea, nu dintr-un alt fapt prilejuit, facilitat ori în alt mod conex acestuia". Deopotrivă, în literatura de specialitate [*S. Bogdan* (coord.), *D.A. Șerban, G. Zlati*, Noul Cod penal..., op. cit., 2014, p. 215] s-a reținut că „echivalentul bănesc al serviciului neutilizat de titularul de drept și la care acesta nu mai are acces sau diferența dintre costul serviciului în condițiile contractate de partea vătămată și costul pe care l-ar avea serviciul în condițiile în care ajunge să-l utilizeze efectiv în urma faptei constituie o pagubă.

[2] Revenim astfel asupra unei opinii exprimate în edițiile anterioare ale lucrării. În același sens, *S. Bogdan, D.A. Șerban, G. Zlati*, Noul Cod penal comentat, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 215; în sensul existenței unei complexități legale a se vedea *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 488.

infracţiunea se epuizează la data săvârşirii ultimului act de executare; poate îmbrăca forma infracţiunii continue;

- furtul prevăzut de art. 230 alin. (2) NCP se sancţionează cu pedeapsa prevăzută în art. 228 NCP sau art. 229 NCP, după caz, *ale cărei limite speciale se reduc cu o treime*.

Persoana care efectuează convorbiri telefonice de la un post aparţinând altuia, fără consimţământul acestuia, săvârşeşte infracţiunea de furt prin însuşirea contravalorii impulsurilor consumate fără drept *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 2574/2002, www.legalis.ro)*.

Sustragerea de impulsuri electromagnetice purtătoare de informaţii sub forma propagării sunetelor, semnale ce sunt contorizate, deci au valoare economică, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de furt *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1947/2003, www.legalis.ro)*.

§4. Furtul urmărit la plângerea prealabilă a persoanei vătămate

- atât pentru furtul simplu (art. 228 NCP), cât şi pentru furtul calificat (art. 229 NCP), inclusiv faptele comise în varianta atenuantă a furtului în scop de folosinţă (art. 230 NCP) acţiunea penală poate fi pusă în mişcare sau exercitată numai la plângerea prealabilă a persoanei vătămate în cazul în care **subiectul activ este**[1]:

(i) un membru de familie*[2] *al persoanei vătămate;

- soţul persoanei vătămate poate sustrage bunurile proprii ale acesteia (art. 340 C.civ.) ori pe cele comune [fie ca urmare a aplicării regimului comunităţii legale (art. 339 C.civ.) ori a celei convenţionale (art. 366-367 C.civ.)] sau bunurile proprietate comună pe cote-părţi dobândite în condiţiile regimului separaţiei de bunuri (art. 360-363 C.civ.) aflate în posesia sau detenţia legitimă a persoanei vătămate;

- în cazul în care subiectul activ este numai afin, iar nu membru de familie al persoanei vătămate, acţiunea penală se va pune în mişcare din oficiu; totuşi trebuie avut în vedere că în cazul unor afini este posibil să fie stabilite relaţii asemănătoare acelora dintre soţi sau dintre părinţi şi copii, în cazul în care convieţuiesc, caz în care afinii

---

[1] Se remarcă, aşadar, că latura obiectivă şi subiectivă a infracţiunii prevăzute de art. 231 NCP este aceeaşi cu cea a infracţiunilor prevăzute de art. 228-art. 230 NCP, importanţă prezentând numai subiectul activ pentru ca punerea în mişcare a acţiunii penale să fie condiţionată de formularea unei plângeri prealabile.

[2] Potrivit art. 177 NCP, prin *membru de familie* se înţelege: *a)* ascendenţii şi descendenţii, fraţii şi surorile, copiii acestora, precum şi persoanele devenite prin adopţie, potrivit legii, astfel de rude; *b)* soţul; *c)* persoanele care au stabilit relaţii asemănătoare acelora dintre soţi sau dintre părinţi şi copii, în cazul în care convieţuiesc.

Dispoziţiile din legea penală privitoare la membru de familie, în limitele prevăzute în alin. (1) lit. a) se aplică, în caz de adopţie, şi persoanei adoptate ori descendenţilor acesteia în raport cu rudele fireşti.

vor fi incluşi în categoria de membrii de familie, iar lipsa plângerii prealabile va constitui un impediment al exercitării acţiunii penale[1];

- având în vedere că noţiunile de soţ şi rude apropiate au fost preluate în cadrul noţiunii de *membru de familie*, NCP prevede urmărirea la plângerea prealabilă a furtului săvârşit între membrii de familie. Odată cu extinderea noţiunii de membru de familie, este extinsă şi sfera faptelor de furt care sunt condiţionate de plângerea prealabilă a persoanei vătămate (spre exemplu, furtul între concubini);

- calitatea de membru de familie al persoanei vătămate a unuia dintre participanţi fiind o circumstanţă personală nu se răsfrânge asupra celorlalţi participanţi: dacă numai una dintre persoanele vătămate este membru de familie cu subiectul activ al infracţiunii de furt, oficialitatea acţiunii penale va funcţiona cu privire la faptele săvârşite faţă de celelalte persoane vătămate;

- dacă făptuitorul sustrage din acelaşi loc mai multe bunuri despre care credea că aparţin unui membru de familie, iar ulterior se constată că pe lângă bunurile aparţinând membrului de familie fuseseră sustrase şi bunuri ale unor terţi, se va reţine o singură infracţiune de furt pentru care acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate ca efect al *error in objecto*.

(ii) minorul care sustrage bunurile mobile ale tutorelui[2] (nu şi în situaţia inversă când tutorele sustrage bunurile minorului);

---

[1] Disponibilitatea acţiunii penale poate fi reţinută în această ipoteză şi în considerarea faptului că afinii locuiesc împreună.

[2] Potrivit art. 110 C.civ.: „Tutela minorului se instituie atunci când ambii părinţi sunt, după caz, decedaţi, necunoscuţi, decăzuţi din exerciţiul drepturilor părinteşti sau li s-a aplicat pedeapsa penală a interzicerii drepturilor părinteşti, puşi sub interdicţie judecătorească, dispăruţi ori declaraţi judecătoreşte morţi, precum şi în cazul în care, la încetarea adopţiei, instanţa hotărăşte că este în interesul minorului instituirea unei tutele".

Art. 112 C.civ. prevede că: „*(1) Poate fi tutore* o persoană fizică sau soţul şi soţia, împreună, dacă nu se află în vreunul dintre cazurile de incompatibilitate prevăzute de prezentul cod. *(2)* În cazul în care în situaţia prevăzută la art. 110 se află mai mulţi minori care sunt fraţi sau surori, se numeşte, de regulă, un singur tutore".

Potrivit art. 113 C.civ.: „*(1) Nu poate fi tutore: a)* minorul, persoana pusă sub interdicţie judecătorească sau cel pus sub curatelă; *b)* cel decăzut din exerciţiul drepturilor părinteşti sau declarat incapabil de a fi tutore; *c)* cel căruia i s-a restrâns exerciţiul unor drepturi civile, fie în temeiul legii, fie prin hotărâre judecătorească, precum şi cel cu rele purtări reţinute ca atare de către o instanţă judecătorească; *d)* cel care, exercitând o tutelă, a fost îndepărtat din aceasta în condiţiile art. 158; *e)* cel aflat în stare de insolvabilitate; *f)* cel care, din cauza intereselor potrivnice cu cele ale minorului, nu ar putea îndeplini sarcina tutelei; *g)* cel înlăturat prin înscris autentic sau prin testament de către părintele care exercita singur, în momentul morţii, autoritatea părintească.

(2) Dacă una dintre împrejurările prevăzute la alin. (1) survine sau este descoperită în timpul tutelei, tutorele va fi îndepărtat, respectându-se aceeaşi procedură ca şi la numirea lui".

Desemnarea tutorului de către părinte este reglementată de art. 114 C.civ.: „*(1)* Părintele poate desemna, prin act unilateral sau prin contract de mandat, încheiate în formă autentică, ori, după caz, prin testament, persoana care urmează a fi numită tutore al copiilor săi. *(2)* Desemnarea făcută de părintele care în momentul morţii era decăzut din drepturile părinteşti sau pus sub interdicţie judecătorească este lipsită de efecte. *(3)* Desemnarea făcută în condiţiile prezentului articol poate fi revocată oricând de către părinte, chiar şi printr-un înscris

- nu este necesar ca minorul sau tutorele să locuiască împreună; poate fi reţinut şi un concurs de infracţiuni în ipoteza în care sunt desemnaţi mai mulţi tutori, iar minorul sustrage bunuri de la fiecare dintre aceştia.

(iii) persoana găzduită care sustrage bunurile gazdei (nu trebuie să existe un contract de prestări servicii hoteliere, caz în care acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu);

- găzduirea nu trebuie să aibă caracter de stabilitate, fiind suficient ca persoana vătămată să ofere un adăpost infractorului chiar şi pentru o noapte; în cazul în care găzduitorul sustrage bunurile persoanei găzduite, acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

(iv) cel care locuieşte, indiferent de natura titlului, împreună cu persoana vătămată o anumită perioadă de timp din care rezultă caracterul de stabilitate.

- în cazul furtului săvârşit de două sau mai multe persoane, acţiunea penală se va pune în mişcare la plângerea persoanei vătămate numai pentru subiecţii activi calificaţi prevăzuţi de art. 231 alin. (1) NCP, în vreme ce pentru ceilalţi coautori, instigator, complici se va exercita din oficiu;

- răspunderea penală este înlăturată în ipoteza retragerii plângerii prealabile;

- nu este posibilă împăcarea cu privire la fapta participanţilor faţă de care acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu, decât în ipoteza în care aceasta îmbracă forma furtului (art. 228 NCP), furtului calificat prevăzut de art. 229 alin. (1), alin. (2) lit. b) şi c) NCP şi a furtului de folosinţă prevăzut de art. 230 NCP.

Infracţiunea furt urmărit la plângerea prealabilă nu există atunci când luarea bunului s-a făcut în scopul de a-l conserva până la realizarea partajului, lipsa intenţiei de a-şi însuşi bunul pe nedrept rezultând din întocmirea unui proces-verbal de inventariere a bunurilor în prezenţa unor martori asistenţi, precum şi din introducerea ulterioară a unei cereri de partaj în care erau menţionate şi acele bunuri, cu precizarea că acestea se află în posesia sa *(T.M.B., secţia penală, decizia nr. 1932/1983, în Repertoriu 1981-1985, p. 119).*

---

sub semnătură privată. *(4)* Înscrisul prin care se revocă persoana desemnată pentru a fi numită tutore se va înscrie în registrul prevăzut la art. 1046 sau la art. 2033, după caz. *(5)* Notarul public sau instanţa de tutelă, după caz, are obligaţia să verifice la registrele prevăzute la alin. (4) dacă persoana desemnată pentru a fi tutore nu a fost revocată".

Conform art. 115 C.civ.: „În cazul în care au fost desemnate mai multe persoane ca tutore, fără vreo preferinţă, ori există mai multe rude, afini sau prieteni ai familiei minorului în stare să îndeplinească sarcinile tutelei şi care îşi exprimă dorinţa de a fi tutore, instanţa de tutelă va hotărî ţinând seama de condiţiile lor materiale, precum şi de garanţiile morale necesare dezvoltării armonioase a minorului".

Relevante sunt şi prevederile art. 118 C.civ. potrivit cărora „În lipsa unui tutore desemnat, instanţa de tutelă numeşte cu prioritate ca tutore, dacă nu se opun motive întemeiate, o rudă sau un afin ori un prieten al familiei minorului, în stare să îndeplinească această sarcină, ţinând seama, după caz, de relaţiile personale, de apropierea domiciliilor, de condiţiile materiale şi de garanţiile morale pe care le prezintă cel chemat la tutelă".

Existența scopului însușirii pe nedrept – a cărui verificare prezintă, în toate cazurile, o importanță deosebită în ceea ce privește determinarea caracterului penal sau nepenal al faptei – poate rezulta, de pildă, din înstrăinarea ulterioară a bunurilor sustrase, cu excepția cazurilor în care înstrăinarea a fost determinată de o nevoie imediată – cum ar fi inexistența altei posibilități pentru procurarea medicamentelor, alimentelor sau îmbrăcămintei strict necesare pentru el sau altă persoană aflată în întreținerea sa *(Trib. Suprem, Plen, decizia de îndrumare nr. 7/1974, în C.D. 1974, p. 49)*.

Nu locuiesc împreună persoanele care ocupă temporar aceeași cameră de hotel, același dormitor de la o cabană turistică etc. Ca atare, trebuie considerați că locuiesc împreună cei ce locuiesc în dormitoarele internatelor, căminelor, în dormitoare comune afectate executării unor lucrări sezoniere, iar în situația în care locuirea împreună se referă numai la o parte a locuinței, furtul este urmărit la plângerea prealabilă numai dacă obiectul furat s-a găsit în partea de locuință a cărei folosință este comună infractorului și persoanei vătămate *(Trib. Suprem, Plen, decizia de îndrumare nr. 8/1971, în R.R.D. nr. 2/1972, p. 134)*.

Deși inculpații locuiau în imobilul persoanei vătămate, care, date fiind raporturile locative cu aceștia, le-a pus la dispoziție o încăpere, nu este în același timp realizată și cerința locuirii împreună de către autori cu cel vătămat. Persoana vătămată își avea rezervat spațiul locativ din imobil, în care nu aveau acces inculpații, iar furtul a fost săvârșit din această parte a locuinței. Numai în ipoteza în care bunurile furate s-ar fi aflat în acea parte a locuinței folosită în comun de persoana vătămată și de către inculpați, ar fi fost aplicabile dispozițiile referitoare la pedepsirea unor furturi la plângerea prealabilă, ceea ce nu este cazul *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1836/2006, www.legalis.ro)*.

„A găzdui" înseamnă a oferi găzduire care, prin modul în care a fost acordată, relevă încrederea persoanei vătămate în cel căruia i-a acordat posibilitatea de a folosi locuința sa. Noțiunea de „găzduire" exclude situațiile în care infractorul se găsește întâmplător (ca, de exemplu, în speță, în vizită) în locuința celui de la care a furat *(C.A. Constanța, secția penală, decizia nr. 527/1996, în R.D.P. nr. 1/1998, p. 133)*.

Inculpata – prostituată – a acostat într-un bar un cetățean străin, care a invitat-o în locuința sa pentru a întreține relații sexuale și ulterior consumării acestora, profitând de faptul că persoana vătămată adormise, i-a sustras o sumă de bani, după care a dispărut. Noțiunea de „găzduire" exclude situațiile în care inculpatul s-a aflat întâmplător în locuința persoanei vătămate. Condițiile în care inculpata a fost primită în locuința victimei demonstrează că între cei doi nu s-au stabilit relații de încredere, de natura celor specifice noțiunii de „găzduire" *(T.M.B., secția penală, decizia nr. 695/1993, în C.P.J.P. 1993, p. 102)*.

§5. Tâlhăria

5.1. Noțiune

- este infracțiunea complexă ce constă în furtul (*simplu sau calificat, inclusiv furtul de folosință*[1]): *(i)* săvârșit prin întrebuințare de violențe sau amenințări ori prin punerea victimei în stare de inconștiență sau neputință de a se apăra; *(ii)* urmat de întrebuințarea unor astfel de mijloace pentru păstrarea bunului furat sau pentru înlăturarea urmelor infracțiunii ori pentru ca făptuitorul să-și asigure scăparea [art. 233 NCP];

- spre deosebire de vechiul Cod penal care incriminează într-un singur articol tâlhăria atât în forma de bază, cât și în variantele agravate, NCP stipulează trei norme de incriminare: art. 233 NCP – tâlhăria în forma de bază, art. 234 NCP – tâlhăria calificată și art. 236 NCP – tâlhăria sau pirateria urmată de moartea victimei;

- constituie *variantă agravată* tâlhăria care a produs consecințe deosebit de grave; constatarea existenței unui prejudiciu mai mare de 2.000.000 lei nu atrage în sine reținerea tâlhăriei calificate.

5.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: este complex, respectiv *obiectul juridic principal* îl constituie relațiile sociale referitoare la protecția dreptului de proprietate, a posesiei sau detenției bunurilor mobile corporale ale unei persoane, iar *obiectul juridic secundar* constă în relațiile sociale referitoare la protecția libertății psihice a persoanei sau cele referitoare la viața, integritatea corporală sau sănătatea persoanei;

- este o infracțiune pluriofensivă;

b) obiectul material principal: este identic cu cel de la infracțiunea de furt: bunul mobil corporal animat sau neanimat aflat în proprietatea, posesia sau detenția altuia.

- *obiect material secundar* – corpul persoanei, asupra căruia se exercită actele de violență în vederea sustragerii bunului.

5.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală, inclusiv proprietarul bunului;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate (anterioară sau concomitentă); potrivit NCP, coautoratul și complicitatea concomitentă nu mai sunt incriminate ca variantă agravată a tâlhăriei (tâlhărie calificată), răspunderea penală pentru participația la infracțiunea de tâlhărie putând fi agravată ca urmare a reținerii circumstanței agravante legale prevăzute de art. 77 lit. a) NCP;

---

[1] În doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 65) s-a apreciat că nu se va reține infracțiunea complexă de tâlhărie în situația în care „violențele au înlesnit comiterea unei alte fapte de sustragere" – spre exemplu, cea prevăzută de art. 109 din Codul silvic [„furtul de arbori doborâți sau rupți de fenomene naturale (...)"], caz în care s-a apreciat că se va reține existența unui concurs real de între această infracțiune și cea îndreptată împotriva interității corporale și sănătății.

- față de structura infracțiunii complexe, se va reține existența coautoratului la tâlhărie și atunci când în baza unei legături subiective un făptuitor realizează actele de amenințare/violență și celălalt comite furtul;

Participarea la plănuirea infracțiunii, sfătuirea unuia dintre ceilalți participanți în legătură cu atragerea persoanei vătămate în locul unde a fost agresată și participarea la împărțirea folosului realizat prin săvârșirea tâlhăriei constituie elemente ce caracterizează complicitatea morală la fapta prevăzută de legea penală *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1334/2000, www.legalis.ro)*.

Fapta de a lua parte la adoptarea hotărârii de a săvârși o tâlhărie, la stabilirea modului de a acționa, la pândirea victimei și la urmărirea ei, urmată de participarea la împărțirea bunurilor sustrase acesteia de către autor prin violență caracterizează complicitatea la infracțiunea de tâlhărie, iar nu infracțiunea de tăinuire care constă, între altele, din primirea unui bun, cunoscând că provine din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, fără vreo contribuție cu caracter de înlesnire a săvârșirii acesteia de către autor *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 769/2002, www.legalis.ro)*.

În cazul complicității la infracțiunea de tâlhărie, exercitarea de violențe de către autor asupra persoanei vătămate, pentru ca atât autorul, cât și complicele să-și asigure scăparea în urma săvârșirii faptei de sustragere constituie o circumstanță privitoare la faptă, care se răsfrânge asupra complicelui, dacă acesta a acționat în consens cu autorul în desfășurarea întregii activități infracționale și a prevăzut modalitatea de a-și asigura scăparea, între care și aceea de a exercita violențe asupra persoanei vătămate *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2892/2006, www.legalis.ro)*.

Determinarea unei alte persoane să deposedeze persoana vătămată de o sumă de bani, dându-i un spray lacrimogen pentru a înfrânge opunerea acesteia, urmată de agresarea ei prin folosirea sprayului și aplicarea de lovituri cu cauzarea unor vătămări corporale, nu constituie instigare la infracțiunea de furt, ci la aceea de tâlhărie, inculpatul fiind conștient că a determinat pe autor la săvârșirea unui furt prin întrebuințare de violențe *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1699/1997, www.legalis.ro)*.

Comiterea actelor de agresiune de către făptuitor, urmată de însușirea bunurilor de către persoane încredințate de acesta că îi aparțin, constituie infracțiunea de tâlhărie săvârșită în modalitatea participației improprii. Invocarea de către făptuitor a unui drept asupra bunurilor sustrase în condițiile menționate este irelevantă, valorificarea pretențiilor patrimoniale nefiind permisă decât pe căile prevăzute de lege *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 2180/2002, www.legalis.ro)*.

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică sau juridică;

- în cazul în care bunurile sunt sustrase din patrimoniul unei persoane vătămate (fizice sau juridice), iar amenințările sau violența sunt exercitate față de o altă persoană fizică, se

va reţine existenţa unei singure infracţiuni complexe, care va avea un subiect pasiv multiplu;

- atunci când violenţele sau ameninţările sunt exercitate faţă de o pluralitate de persoane, bunurile fiind însă sustrase numai din patrimoniul uneia (chiar şi prin mai multe acte de executare care faţă de unicitatea acţiunii îmbracă forma unităţii naturale), se va reţine comiterea unei singure infracţiuni de tâlhărie, fiind lezat un singur drept subiectiv de proprietate;

- dacă violenţele sau ameninţările sunt exercitate faţă de o pluralitate de persoane, bunurile fiind sustrase prin acţiuni diferite din patrimoniul fiecărei persoane vătămate, vor exista tot atâtea infracţiuni de tâlhărie câte patrimonii afectate prin acţiunile infracţionale există (*concurs de infracţiuni*);

În fapt, în zilele de 17 şi 23 ianuarie 1991, inculpatul a comis o infracţiune de tâlhărie împotriva părţilor vătămate B.I. şi H.D., în primul caz, şi a părţilor vătămate H.V., P.C. şi S.F., în al doilea caz. Fapta inculpatului de a fi constrâns concomitent 2 sau 3 persoane, printr-o acţiune unică de ameninţare cu bătaia, să-i dea banii şi alte bunuri pe care le aveau asupra lor, constituie, datorită pluralităţii subiecţilor pasivi şi a rezultatelor produse, tot atâtea infracţiuni de tâlhărie, în concurs ideal, nu una singură, cum greşit a apreciat instanţa de fond, chiar dacă victimele au remis sumele de bani sau bunurile în acelaşi timp *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 784/1993, în Dreptul nr. 7/1994, p. 101).*

5.4. Latura obiectivă

a) elementul material: este format din două activităţi infracţionale – pe de o parte, *furtul simplu sau calificat [cu excepţia furtului prevăzut de art. 229 alin. (3) NCP]*, iar pe de altă parte, *constrângerea prin violenţă* (art. 193 NCP) *sau ameninţare* (art. 206 NCP), *lipsirea de libertate în mod ilegal* (art. 205 NCP) *ori punerea unei persoane în stare de inconştienţă sau neputinţă de a se apăra* pentru săvârşirea furtului, pentru păstrarea bunului sustras sau pentru asigurarea scăpării făptuitorului;

Inculpaţii, hotărând să sustragă bunurile persoanei vătămate, au urmărit-o când a coborât din troleibuz, au pulverizat asupra ei un spray lacrimogen, care i-a anulat orice posibilitate de a vedea, au imobilizat-o şi, conducând-o la locuinţa unuia dintre ei, au luat toate lucrurile cu care era îmbrăcată, după care au scos-o din locuinţă şi au abandonat-o. Prin acţiunile lor, inculpaţii nu au urmărit nicio altă finalitate decât cea prevăzută de lege pentru infracţiunea de tâlhărie. Acţiunea adiacentă, de a duce persoana vătămată în domiciliul lor, în scopul menţionat, nu poate constitui conţinutul unei alte infracţiuni, respectiv al celei de lipsire de libertate, deoarece ea este absorbită, natural, de infracţiunea complexă *(C.A. Constanţa, secţia penală, decizia nr. 118/1994, în R.D.P. nr. 1/1995, p. 149).*

1. În cazul săvârşirii infracţiunii de tâlhărie în modalitatea punerii victimei în neputinţă de a se apăra, prin imobilizare, lipsirea de libertate a victimei pe timpul săvârşirii infracţiunii de tâlhărie se absoarbe în conţinutul

constitutiv al acestei infracțiuni. Dacă, însă, timpul în care victima este lipsită de libertate depășește timpul cât s-a desfășurat comiterea infracțiunii de tâlhărie, sunt întrunite atât elementele constitutive ale infracțiunii de lipsire de libertate în mod ilegal, cât și elementele constitutive ale infracțiunii de tâlhărie.

2. Dacă punerea victimei în neputință de a se apăra, prin imobilizare, în scopul sustragerii bunurilor a avut ca urmare moartea victimei, fapta de tâlhărie îmbracă forma agravată a infracțiunii, întrucât moartea victimei este urmarea infracțiunii de tâlhărie *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1839/2007, www.legalis.ro).*

Furtul săvârșit prin amenințarea cu un pistol-brichetă constituie infracțiunea de tâlhărie, întrucât obiectul pe care inculpatul l-a avut asupra sa avea forma unui pistol, fiind de natură să creeze o stare de temere și de panică, având în vedere împrejurările în care a fost folosit. Persoanele amenințate cu pistolul-brichetă au fost încredințate că acel obiect este o armă de foc, iar din această cauză s-au conformat cerințelor inculpatului, și anume au ținut mâinile la vedere, au scos banii din casa de marcat și i-au înmânat acestuia, după care, tot la cererea inculpatului, s-au așezat pe podea *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 399/2004, www.legalis.ro).*

- ***luarea*** bunului din proprietatea, posesia sau detenția altuia se poate realiza prin *sustragerea* bunului de la victimă, dar și prin *remiterea* bunului de către victimă ca urmare a constrângerii, ori prin *însușirea* acestuia de către infractor în cazul în care bunul a fost abandonat de victimă ca urmare a violențelor exercitate asupra acesteia, sau în situația în care victima a pierdut contactul material cu bunul în urma violențelor exercitate asupra sa;

- actele de violență fizică sau psihică trebuie să fie *efective* și, în general, îndreptate împotriva unei persoane (victima ori o altă persoană); pot exista situații în care amenințarea sau violența psihică rezultă din exercitarea de către făptuitor a unor acte de violență asupra unor bunuri (de pildă, făptuitorul, pentru a-și dovedi agresivitatea, deteriorează o serie de bunuri în fața victimei înaintea sustragerii bunului, situație care îi provoacă victimei o substanțială stare de temere sub care remite bunul solicitat de tâlhar);

Degradarea îmbrăcămintei persoanei vătămate, ca urmare a violențelor exercitate contra ei de inculpat în încercarea de a-și asigura scăparea constituie infracțiunea complexă, unică, de tâlhărie, în care fapta de distrugere este absorbită, intrând în conținutul infracțiunii de tâlhărie *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 3411/2000, www.legalis.ro).*

Fapta inculpatului care s-a apropiat de vehiculul persoanei vătămate, a spart geamul portierei dreapta față și a sustras geanta aflată pe banchetă, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de tâlhărie *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3424/2004, www.legalis.ro).*

- *punerea victimei în stare de inconștiență* presupune ca acțiunea făptuitorului să aibă drept urmare punerea victimei în situația de a nu mai avea temporar reprezentarea cu privire la realitatea înconjurătoare;

- *punerea victimei în neputinţa* de a se apăra presupune ca acţiunea făptuitorului să aibă drept urmare punerea victimei în situaţia de a nu-şi putea folosi posibilităţile de apărare pe care le avea;

- în principiu, actele de violenţă sau ameninţare trebuie să fie *concomitente* (în scopul luării bunului) *sau ulterioare* furtului (în scopul păstrării bunului sustras, asigurarea scăpării sau ştergerii urmelor incriminatoare); nu este exclusă exercitarea violenţei sau a ameninţării *anterior comiterii furtului în scopul săvârşirii furtului*, însă nu trebuie să existe un interval de timp între exercitarea constrângerii şi activitatea victimei de *a da*, *a face* sau *a nu face* ceva; spre deosebire de tâlhărie (infracţiune contra patrimoniului), în cazul infracţiunii de şantaj (infracţiune contra libertăţii) pericolul este viitor, fiind necesar să existe o perioadă de timp între constrângere şi predarea bunului cerut;

Smulgerea telefonului prins la centura persoanei vătămate constituie o însuşire prin întrebuinţarea de violenţe, actul smulgerii fiind un mijloc violent de a înfrânge voinţa acesteia, iar nu o simplă luare din posesie, neviolentă, a lucrului *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1569/2001, www.legalis.ro)*.

Actul provocator, în oricare dintre modalităţile sale, trebuie să fi fost de aşa natură încât să fi trezit în persoana împotriva căreia a fost îndreptat o intensă reacţie psihică, o stare de tulburare puternică sau o puternică emoţie. Pentru existenţa circumstanţei atenuante a provocării este necesar să existe o legătură de la cauză la efect între actul provocator şi tulburarea psihică sau emoţia sub stăpânirea căreia s-a săvârşit infracţiunea. Reglementarea prin lege a provocării are la bază ideea că acţiunea ilicită a provocatorului constituie cauza săvârşirii infracţiunii şi că infractorul nu ar fi comis fapta fără existenţa acţiunii provocatoare. Or, inculpatele au deposedat persoana vătămată, prin violenţă, de mai multe bunuri, nefiind posibilă provocarea. Obiectiv, provocarea nu este posibilă în cazul săvârşirii infracţiunii de tâlhărie şi, în general, a infracţiunilor îndreptate împotriva patrimoniului *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 841/1996, www.legalis.ro)*.

Smulgerea unui lănţişor de la gâtul persoanei vătămate, împotriva voinţei acesteia, constituie un act de violenţă, fapta constituind infracţiunea de tâlhărie, iar nu aceea de furt *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 363/1994, www.legalis.ro)*.

Deposedarea persoanei vătămate de căciula pe care o poartă, prin smulgerea ei de pe capul acesteia, fără exercitarea vreunei acţiuni de natură a-i înfrânge opunerea, constituie infracţiunea de furt, iar nu de tâlhărie, deoarece lipseşte cerinţa privind întrebuinţarea de violenţe *(C.S.J., completul de 7 judecători, decizia nr. 63/1991, www.legalis.ro)*.

În fapt, inculpaţii s-au hotărât să atace autovehiculele care circulau pe drumul public, folosind un dispozitiv special de oprire accidentală a acestora

prin spargerea pneurilor, pentru ca apoi să poată sustrage din acele autovehicule bunuri pe care le transportau. Fiind condamnaţi pentru tentativă la infracţiunea de tâlhărie (deoarece nu au reuşit să-şi finalizeze planul datorită unor factori care i-au determinat să renunţe), inculpaţii au declarat recurs susţinând că în mod greşit fapta lor a fost încadrată ca tentativă la tâlhărie. Recursul este nefondat, întrucât prin procedeul practicat s-a provocat o stare accentuată de temere şi panică a şoferilor, echivalentă cu o stare de ameninţare specifică conţinutului infracţiunii de tâlhărie *(Trib. Braşov, secţia penală, decizia nr. 518/1993, în Dreptul nr. 2/1994, p. 89)*.

- dacă actele de violenţă sau ameninţare sunt exercitate împotriva unui funcţionar public care exercită o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu ori în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu, va exista *concurs ideal între tâlhărie şi ultraj*, inclusiv în situaţia în care sunt exercitate pentru asigurarea scăpării sau păstrării bunului sustras;

Fapta inculpatului de a-şi însuşi o sumă de bani din geanta unei persoane, urmată de exercitarea de violenţe împotriva organelor de ordine care au intervenit pentru a-l prinde, constituie infracţiunea de tâlhărie, în concurs cu aceea de ultraj, iar nu infracţiunea de furt în concurs cu infracţiunea de ultraj *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 2099/1998, www.legalis.ro)*.

- infracţiunea de tâlhărie absoarbe infracţiunea de lipsire de libertate în mod nelegal, când în ansamblul ameninţărilor sau violenţelor exercitate asupra victimei aceasta este lipsită în concret de libertatea de mişcare;

- tâlhăria poate fi reţinută în concurs cu infracţiunea de lipsire de libertate, în cazul în care victima rămâne în continuare lipsită de libertate după săvârşirea tâlhăriei.

Inculpatul a sustras, prin ameninţare şi violenţă, mai multe bunuri din locuinţa persoanei vătămate. După comiterea acestei fapte, a ameninţat-o cu moartea în situaţia în care va denunţa fapta şi, pentru a nu-i permite ieşirea din imobil, a legat încuietorile cu sârmă, după care a părăsit locul faptei. Persoana vătămată a reuşit să iasă din imobil abia a doua zi, la intervenţia vecinilor săi. Tâlhăria devine faptă consumată atunci când s-a realizat deposedarea persoanei vătămate şi împosedarea făptuitorului cu bunul dorit şi s-au epuizat actele de constrângere ce au compus acţiunea mijloc, necesară scoaterii acestuia din posesia victimei, păstrării ori asigurării scăpării făptuitorului. Întrucât, după consumarea furtului prin acte de constrângere fizică şi psihică, prin blocarea încuietorilor, inculpatul, separat, a urmărit şi limitarea libertăţii persoanei vătămate de a acţiona o perioadă îndelungată de timp, activitatea infracţională constituie un concurs între infracţiunile de tâlhărie şi cea de lipsire de libertate în mod ilegal *(C.A. Ploieşti, secţia penală, decizia nr. 531/1997, în C.P. Ad., p. 750)*.

b) urmarea imediată: împosedarea făptuitorului cu bunul sustras (*principală*), precum şi starea de pericol cu privire la libertatea psihică a persoanei, sau vătămarea integrităţii corporale sau a sănătăţii ori a vieţii persoanei (*adiacentă*);

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

Elementul material al **laturii obiective** este format din două activităţi infracţionale, dintre care una principală şi alta secundară (adiacentă). *Elementul material principal* constă în *acţiunea de luare* de către inculpatul P.I.T. a portmoneului persoanei vătămate R.M., fără consimţământul acesteia. *Elementul material secundar (sau adiacent)* este reprezentat de *exercitarea de violenţe* fizice de către inculpatul P.I.T. asupra persoanei vătămate R.M., respectiv în lovirea acesteia cu coatele, iar apoi în trântirea ei la pământ. Între cele două componente ale elementului material există *o relaţie mijloc-scop*, violenţele fiind exercitate de către inculpat atât anterior, cât şi concomitent furtului, în scopul comiterii acestuia. *Urmarea imediată* este complexă: *principală* constând în împosedarea inculpatului cu bunul sustras şi *secundară* obiectivată în vătămarea integrităţii corporale a persoanei vătămate, aceasta suferind leziuni traumatice ce au necesitat pentru vindecare un număr de 2-3 zile de îngrijiri medicale. Între acţiunea de luare a bunului şi trecerea acestuia în sfera de stăpânire a inculpatului, precum şi între violenţele exercitate de inculpat şi leziunile suferite de persoana vătămată există o *legătură de cauzalitate* directă *(C.A. Oradea, secţia penală, decizia nr. 528/2017, nepublicată)*.

5.5. Latura subiectivă

- intenţie directă;

- trebuie să existe atât *scopul* însuşirii bunului sustras, cât şi exercitarea constrângerii, ameninţărilor sau violenţelor în *scopul* luării ori păstrării bunului sustras, al asigurării scăpării, respectiv al înlăturării urmelor infracţiunii[1]:

- în cazul tâlhăriei în forma furtului comis prin întrebuinţare de violenţe sau ameninţări, legea stipulează o *ipoteză de conexitate etiologică*, ceea ce conduce la concluzia că sub aspect subiectiv, autorul trebuie să fi luat rezoluţia de a comite furtul (*infracţiunea absorbită scop*) anterior momentului în care începe executarea actelor de ameninţare/violenţe (*infracţiunea absorbită mijloc*), în caz contrar urmând a fi reţinut un concurs de infracţiuni între furt şi ameninţare/lovire sau alte violenţe;

Faţă de particularităţile cauzei de faţă, Curtea consideră că se impune efectuarea unor precizări cu privire la structura infracţiunii complexe de tâlhărie şi la relaţia ce trebuie să existe între actele de violenţă şi cele de furt. Pe de o parte, Curtea constată că în cazul infracţiunii complexe de tâlhărie legiuitorul a reunit în conţinutul aceleiaşi infracţiuni două infracţiuni distincte, care în absenţa unităţii legale ar fi trebuit reţinute în concurs (infracţiunea de furt şi cea de lovire sau alte violenţe). Prin comiterea ambelor infracţiuni se ajunge la vătămarea relaţiilor sociale care alcătuiesc obiectul juridic complex al infracţiunii de tâlhărie. Pe de altă parte, Curtea consideră că între acţiunea principală (furtul) şi cea adiacentă (lovire sau alte violenţe) trebuie să existe o conexitate

---

[1] A se vedea şi dispoziţiile art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP în configurarea dată de Legea de modificare a NCP referitoare la comiterea faptei cu intenţie directă atunci când legea prevede un scop special ca element de tipicitate.

etiologică, constând în acea că actele de violenţă anterioare sau concomitente (infracţiunea mijloc) trebuie comise în scopul comiterii furtului (infracţiunea scop). Faţă de natura conexităţii, Curtea opinează că pentru reţinerea infracţiunii complexe de tâlhărie este necesar ca atât rezoluţia infracţională pentru comiterea furtului, cât şi rezoluţia infracţională pentru exercitarea actelor de violenţă trebuie să fie anterioare comiterii infracţiunii mijloc. Din probele administrate în cauză, Curtea apreciază că se poate reţine numai existenţa unei legături (obiective) spaţio-temporale între actele de violenţă şi cele de furt, nu şi a unei conexităţi etiologice între acestea. Astfel, inculpatul D.R.M. s-a întâlnit, în mod accidental, cu persoana vătămată B.G. în incinta Hotelului Termal din Băile Felix, pe scările de acces spre vestiarul aflat la demisolul 2 şi ca urmare a unor neînţelegeri anterioare existente între aceştia, inculpatul D.R.M. a agresat-o pe persoana vătămată B.G., aplicându-i mai multe lovituri în zona feţei. Persoana vătămată B.G. a părăsit locul agresiunii, abandonând geanta pe care o avea asupra sa, din care inculpatul D.R.M. împreună cu inculpata B.M.S. au luat portmoneul, iar ulterior, după ce a verificat conţinutul acestuia, inculpatul D.R.M. l-a aruncat într-un gard ornamental aflat la marginea bazinului, la o distanţă de aproximativ 20 de metri de locul agresiunii. Faţă de această dinamica situaţiei de fapt, Curtea apreciază că actele de violenţă nu au fost comise în scopul sustragerii bunurilor persoanei vătămate şi că rezoluţia inculpaţilor D.R.M. şi B.M.S. privind comiterea infracţiunii scop este ulterioară începerii executării acţiunii mijloc de către inculpatul D.R.M. Prin urmare, existenţa a două rezoluţii infracţionale succesive conduce la reţinerea în sarcina inculpatului D.R.M. a unui concurs de infracţiuni între lovire sau alte violenţe şi furt, iar nu a infracţiunii complexe de tâlhărie *(C.A. Oradea, secţia penală, decizia nr. 64/2018, nepublicată).*

Tâlhăria este o infracţiune complexă, o modalitate de sustragere a unui bun mobil din posesia sau detenţia altuia, în scopul însuşirii pe nedrept, prin exercitarea de acţiuni violente *(C.S.J., secţia militară, decizia nr. 13/1996, www.legalis.ro).*

Inculpaţii au convenit cu persoana vătămată, în luna iunie 1992, să le amenajeze în imobilul său un spaţiu comercial, în care scop i-au dat suma de 30.000 lei. Persoana vătămată a închiriat spaţiul altei persoane şi nu a restituit banii luaţi de la inculpaţi, ceea ce a dat naştere unor conflicte. Inculpaţii, pentru a rezolva singuri acest litigiu, când persoana vătămată a trecut prin faţa localului lor au imobilizat-o şi, prin acte de lovire, i-au luat îmbrăcămintea, ceasul şi banii ce se aflau asupra ei. La intervenţia organului de poliţie, sesizat de persoana vătămată, inculpaţii au restituit acesteia bunurile sustrase. Constituie infracţiunea de tâlhărie furtul săvârşit prin întrebuinţarea de violenţe. Constituie infracţiunea de furt luarea unui bun mobil din posesia sau detenţia altuia, fără consimţământul acestuia, în scopul de a şi-l însuşi pe nedrept. Rezultă că obiectul material al infracţiunii de tâlhărie îl constituie un bun sustras prin acte de constrângere, iar pe plan subiectiv, făptuitorul urmăreşte să intre în posesia acelui bun cu scopul de a dispune de el, fără drept. În speţă, este incontestabil că inculpaţii au intrat în posesia bunurilor sustrase prin deposedarea persoanei

vătămate prin acte de violenţă. Referitor la scopul luării bunurilor, din probe rezultă că inculpaţii au urmărit să-şi rezolve un litigiu patrimonial, în afara cadrului legal, adică să-şi facă dreptate singuri. S-a dovedit, astfel, că inculpaţii au sustras de la persoana vătămată atât o sumă de bani, cât şi ceasul şi obiecte de îmbrăcăminte şi că le-au restituit acesteia numai după ce a fost sesizată poliţia şi la intervenţia repetată a acesteia. Însuşirea pe nedrept există şi în situaţia în care bunul este reţinut pe nedrept de inculpat în scopul de a determina persoana vătămată să îndeplinească în afara cadrului legal pretenţiile sale derivând dintr-un litigiu patrimonial, întrucât, în aceste situaţii, persoana vătămată este constrânsă să îndeplinească pretenţiile făptuitorului pentru redobândirea bunurilor, altfel făptuitorul dispunând de ele. Prin această conduită, în împrejurările de fapt expuse, inculpaţii nu au făcut altceva decât să-şi însuşească, în sensul legii penale, prin violenţă, bunurile menţionate *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1732/1995, www.legalis.ro)*.

5.6. Varianta agravată [art. 233 NCP raportat la art. 256[1] NCP]

- se reţine în cazul în care tâlhăria, indiferent de modalitatea în care a fost comisă, a produs *pagube materiale* mai mari de 2.000.000 lei;

- în cazul comiterii infracţiunii de tâlhărie în formă continuată, varianta agravată se va reţine prin raportare la cuantumul prejudiciului material produs prin toate acţiunile sau inacţiunile prin care se realizează elementul material al laturii obiective a infracţiunii (se va proceda la adunarea cuantumului prejudiciului produs prin fiecare act de executare), deoarece unitatea legală de infracţiune atrage evaluarea ansamblului prejudiciului produs prin aceasta; în cazul concursului de infracţiuni nu se va putea proceda la cumularea prejudiciului produs prin infracţiunile concurente pentru a se reţine varianta agravată a infracţiunii, urmând a fi avut în vedere cuantumul prejudiciului produs de fiecare infracţiune concurentă în parte.

5.7. Formele infracţiunii

- actele de pregătire efectuate de autor sunt posibile atât la acţiunea principală, cât şi la cea adiacentă, însă nu sunt incriminate; dacă actele de pregătire sunt realizate de un terţ, iar autorul s-a folosit de ele la săvârşirea tâlhăriei, acestea vor constitui acte de complicitate anterioară;

- tentativa întreruptă este posibilă şi incriminată;

- deşi tâlhăria este o infracţiune de rezultat, tentativa perfectă nu este posibilă, deoarece realizarea integrală a furtului consumă fapta;

- se va reţine comiterea unei tentative la tâlhărie atunci când sunt realizate numai actele de constrângere prin ameninţare sau violenţă în scopul sustragerii bunului, chiar dacă nu se încercă şi realizarea acestei din urmă infracţiuni, deoarece în acest caz s-a executat una dintre acţiunile aflate în structura infracţiunii complexe, aducându-se atingere obiectului juridic secundar; dacă nu se poate proba comiterea actelor de constrângere prin ameninţare sau violenţă, ci numai sustragerea bunului, nu se va reţine comiterea unei tentative la tâlhărie, ci se impune schimbarea încadrării juridice şi reţinerea numai a furtului simplu/calificat;

- infracţiunea se consumă în momentul în care după sustragerea bunului se produce urmarea imediată a acţiunii adiacente;

- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care se epuizează la momentul realizării ultimului act de executare.

Dacă inculpatul nu a luat niciun bun de la persoana vătămată faţă de care a întrebuinţat ameninţări în scop de furt, întrucât aceasta nu avea asupra sa bunuri, fapta constituie tentativă la infracţiunea de tâlhărie, iar nu infracţiunea de tâlhărie în forma consumată *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 1234/2005, www.legalis.ro)*.

Pentru ca infracţiunea complexă de tâlhărie să fie consumată, se cere ca principala sa componentă, furtul, să se fi epuizat prin însuşirea bunului; dacă acţiunea de luare a bunului din posesia sau detenţia altuia a fost întreruptă, rămânând în faza de tentativă, iar componenta sa adiacentă, întrebuinţarea de violenţe sau ameninţări, s-a consumat, fapta, în întregul ei, constituie tentativă la infracţiunea de tâlhărie *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1204/2002, www.legalis.ro)*.

5.8. Pedeapsa

- închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;

- în cazul variantei agravante, limitele speciale ale pedepsei închisorii se majorează cu jumătate.

§6. Tâlhăria calificată

6.1. Noţiune

- este tâlhăria săvârşită în împrejurări speciale care îi conferă caracter mai grav;

- constituie tâlhărie calificată fapta săvârşită în următoarele împrejurări: *a)* prin folosirea unei arme ori substanţe explozive, narcotice sau paralizante; *b)* prin simularea de calităţi oficiale; *c)* de o persoană mascată, deghizată sau travestită; *d)* în timpul nopţii; *e)* într-un mijloc de transport sau asupra unui mijloc de transport; *f)* prin violare de domiciliu sau sediu profesional; *g)* tâlhăria eare a avut ca urmare vătămarea corporală;

- NCP urmăreşte şi în cazul tâlhăriei logica de agravare de la furtul calificat, reglementând într-o normă de incriminare autonomă tâlhăria calificată;

- NCP nu a mai prevăzut ca elemente circumstanţiale de agravare ale tâlhăriei calificate săvârşirea faptei: a) de două sau mai multe persoane; b) în timpul unei calamităţi, în aceste ipoteze urmând a se reţine comiterea infracţiunii de tâlhărie, răspunderea penală fiind ca urmare a reţinerii circumstanţelor agravante legale prevăzute de art. 77 lit. a), g) NCP;

- deopotrivă, potrivit NCP, va constitui tâlhărie, iar nu tâlhărie calificată (dacă nu se reţin alte elemente circumstanţiale agravante dintre cele prevăzute de art. 234 NCP) fapta comisă într-un loc public;

- în schimb, NCP prevede două noi elemente circumstanțiale de agravare inexistente în Codul penal anterior: săvârșirea tâlhăriei asupra unui mijloc de transport sau prin simularea de calități oficiale, respectiv tâlhăria având ca obiect material bunurile la care face referire art. 229 alin. (3) NCP;

- tâlhăria comisă într-o locuință ori în dependințe ale acesteia a fost reformulată prin prevederea ca tâlhărie calificată a faptei comise prin violarea de domiciliu sau violarea sediului profesional;

- constituie *variantă agravată* a tâlhăriei calificate fapta care a produs consecințe deosebit de grave.

6.2. Elementele circumstanțiale agravante prevăzute de art. 234 alin. (1)-(3) NCP

6.2.1. Tâlhăria săvârșită prin folosirea unei arme ori substanțe explozive, narcotice sau paralizante [art. 234 alin. (1) lit. a) NCP]

- arma, substanța, explozivă, narcotică sau paralizantă trebuie să fie nu numai deținută, ci și folosită efectiv;

- făptuitorul poate folosi fie o *armă propriu-zisă* în sensul art. 179 alin. (1) NCP (instrumente, piese sau dispozitive astfel declarate prin dispoziții legale), fie o *armă asimilată* prevăzută de art. 179 alin. (2) NCP, potrivit căruia anumite instrumente sunt considerate arme numai dacă au fost întrebuințate în atac; nu se va reține această variantă agravată dacă arma nu este folosită sau dacă este doar simulată deținerea unei arme pentru crearea unei stări de temere a victimei;

- prin *substanță explozivă* se înțeleg explozivii de tipul amestecuri explozive, emulsii explozive, mijloace de inițiere, fitile detonante, fitile de siguranță, fitile de aprindere, capse electrice, capse pirotehnice, tuburi de șoc, relee detonante, inclusiv explozivii de uz civil și articolele pirotehnice [art. 1 alin. (2) din Legea nr. 126/1995, republicată]; nu prezintă importanță dacă substanța explozivă este de putere mare, medie sau scăzută (de pildă, trinitrotoluen, geluri explozive, explozivi plastici etc.);

- *substanța narcotică sau paralizantă* este acel produs chimic care poate produce o diminuare a reflexelor, pierderea cunoștinței, stare de inconștiență etc. (de pildă, spray paralizant, cloroform, gaze lacrimogene etc.);

- în cazul în care arma sau substanța explozivă era deținută contrar dispozițiilor legale, tâlhăria va fi reținută în concurs real cu infracțiunea de nerespectare a regimului armelor și munițiilor (art. 342 NCP), respectiv cu infracțiunea de nerespectarea regimului materiilor explozive (art. 346 NCP);

- este o *circumstanță reală* care se răsfrânge asupra tuturor participanților în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

În cazul în care făptuitorul, pentru a-și asigura scăparea, atacă pe cel care încearcă să-l rețină lovindu-l cu o piesă metalică aptă a fi folosită ca armă, fapta constituie tâlhărie calificată, deoarece în atare situație obiectul folosit la atac este asimilat armelor *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 3728/2002, www.legalis.ro)*.

6.2.2. Tâlhăria săvârșită prin simulare de calități oficiale [art. 234 alin. (1) lit. b) NCP]

- prin *calitate oficială* se înțelege abilitarea legală a unei persoane care exercită o anumită funcție de a efectua acte ce intră în atribuțiile funcției sale și care pot produce consecințe juridice [de exemplu, abilitarea de a reprezenta o autoritate publică (poliție, jandarmerie) și de a exercita acte ce intră în competența acesteia];

- *simularea calității oficiale* implică realizarea de către făptuitor a oricărui act sau adoptarea oricărei atitudini din care victima să tragă concluzia că făptuitorul are o calitate oficială pe care o exercită la momentul comiterii faptei; în mod întemeiat s-a arătat în doctrină[1] că „agravanta se va reține dacă simularea privește o calitate care, în reprezentarea comună a unei persoane nespecializate, ar fi *aptă să inducă în eroare cu privire la îndreptățirea de a dispune asupra bunurilor ori de a lua măsuri privative ori punitive*";

- dobândirea ulterioară de către făptuitor a calității oficiale pe care o simulase la momentul tâlhăriei nu înlătură reținerea agravantei;

- este necesar ca acea calitate oficială să ofere persoanei care o deține competența de a lua măsuri privative sau restrictive de proprietate (luarea sau ridicarea unui bun de la persoana vătămată);

- în doctrină[2] s-a subliniat că „recursul la calitatea nereală nu trebuie să rămână mijlocul exclusiv prin care victima este convinsă să predea un bun, el trebuie să fie complementar unui astfel de act, trebuie să se asocieze, în scopul de a descuraja opoziția victimei, unei violențe exercitate împotriva persoanei vătămate sau unei temeri create acesteia; (...) dacă simularea de calități oficiale nu însoțește atare acte de esența tâlhăriei, ne vom afla în prezența infracțiunii de înșelăciune calificată, prevăzută de art. 244 alin. (2) NCP, sau în prezența infracțiunii de furt (dacă remiterea bunului de către persoana vătămată se face doar cu titlu precar, de exemplu pentru a fi verificat sub aspectul autenticității de către pretinsul polițist, care nu i-l mai restituie)";

- este o *circumstanță reală* care se răsfrânge asupra tuturor participanților în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

6.2.3. Tâlhăria săvârșită de o persoană mascată, deghizată sau travestită [art. 234 alin. (1) lit. c) NCP]

- *persoana mascată* este cea care poartă o mască de orice natură pentru a nu-i fi recunoscută fața;

- *persoana deghizată* este cea care, fără a purta o mască, își schimbă prin diverse procedee înfățișarea pentru a nu fi recunoscută (de pildă, extensii de păr, mustață);

- *persoana travestită* este cea care se prezintă sub înfățișarea unei persoane de sex opus celui real (de exemplu, un bărbat travestit într-o femeie);

- este o *circumstanță reală* care se răsfrânge asupra tuturor participanților în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

---

[1] *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 497.
[2] Ibidem.

6.2.4. Tâlhăria săvârşită în timpul nopţii [art. 234 alin. (1) lit. d) NCP]

- fapta trebuie comisă după ce întunericul a luat, în mod real, locul luminii; amurgul nu face parte din noapte, spre deosebire de zori, care sunt incluse în această noţiune;

- determinarea concretă se va face de instanţă după criteriul astronomic, care va ţine seama de ora, ziua, luna în care a fost săvârşită fapta;

- nu prezintă importanţă dacă făptuitorul a profitat sau nu de timpul nopţii;

- nu se va reţine acest element circumstanţial agravant în cazul tâlhăriei săvârşite în timpul zilei: într-un tren în perioada în care acesta se află într-un tunel întunecos, într-o peşteră neiluminată; într-un subsol neiluminat; în timpul unei eclipse parţiale de soare;

- este o *circumstanţă reală* care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

Curtea apreciază că în mod temeinic s-a reţinut *elementul circumstanţial care califică fapta prevăzut de art. 234 alin. (1) lit. d) NCP*, având în vedere că infracţiunea de tâlhărie a fost comisă în data de 17 aprilie 2017, la ora 21:45, adică în timpul nopţii, deoarece în a doua jumătate a lunii aprilie a anului 2017 în vestul ţării soarele apune în jurul orei 20:30, iar la data comiterii faptei noaptea era instalată ca fenomen natural. Faptul că parcul public era iluminat artificial la momentul comiterii tâlhăriei nu conduce la înlăturarea elementului circumstanţial care califică fapta. Aşa cum s-a arătat în literatura de specialitate (*M. Cusson*, Deliquants pourquoi?, Ed. Armand Colin, Paris, 1981, p. 64.) decizia de angrenare într-o activitate infracţională implică o analiză strategică la care recurge majoritatea infractorilor pentru a alege mijloacele cele mai adecvate pentru obţinerea finalităţii urmărite. Astfel, Curtea consideră că activitatea infracţională este orientată spre rezultate având raţiunea sa proprie care ţine cont de oportunităţile ce i se oferă infractorului şi de conduita terţilor. În funcţie de oportunităţile şi preferinţele pe care le are infractorul, poate fi optim pentru acesta să săvârşească anumite infracţiuni într-o anume perioadă de timp. Chiar dacă nu există vreo variaţie sistematică în preferinţele unei persoane de a comite infracţiuni de la o perioadă la alta, aceasta poate fi tentată să comită infracţiuni dacă oportunităţile pe care le are rămân neschimbate. În acest cadru, Curtea opinează că după instalarea nopţii ca fenomen natural, chiar şi în locurile publice iluminate artificial, oportunităţile de a comite o infracţiune de tâlhărie sunt, de regulă, mai sporite întrucât numărul de persoane prezente în parcuri este semnificativ mai redus decât cel în timpul zilei, astfel că riscul de prindere ori de identificare a infractorului nu este atât de ridicat ca în timpul zilei. Deopotrivă, probabilitatea de prindere ori de identificare a infractorului este mai scăzută şi din cauza faptului că activitatea organelor de ordine publică ori a organelor de urmărire penală este mai redusă în timpul nopţii. În consecinţă, Curtea consideră că iluminatul artificial al parcului public nu face să lipsească de orice importanţă lăsarea întunericului natural (*C.A. Oradea, secţia penală, decizia nr. 528/2017, nepublicată*).

6.2.5. Tâlhăria săvârşită într-un mijloc de transport sau asupra unui mijloc de transport [art. 234 alin. (1) lit. e) NCP]

- mijlocul de transport trebuie să fie folosit efectiv la transportul de bunuri sau persoane la momentul comiterii faptei;

- spre deosebire de furtul calificat, în cazul tâlhăriei calificate nu se cere condiţia ca mijlocul de transport să fie destinat transportului în comun; prin urmare, va fi săvârşită în formă agravată tâlhăria comisă în orice vehicul care transportă persoane (inclusiv taxiul) sau bunuri;

- NCP a prevăzut ca tâlhărie calificată şi fapta comisă asupra unui mijloc de transport (bunuri sau persoane), ceea ce presupune că făptuitorii acţionează în vederea sustragerii bunurilor transportate sau a bunurilor pe care persoanele care se află în mijlocul de transport le deţin;

- dacă mijlocul de transport este o navă aflată în marea liberă sau o aeronavă, se va reţine comiterea infracţiunii de piraterie.

6.2.6. Tâlhăria săvârşită prin violare de domiciliu sau a sediului profesional [art. 234 alin. (1) lit. f) NCP]

- potrivit NCP, infracţiunea de violare a domiciliului sau cea de violare a sediului profesional săvârşită în scopul comiterii tâlhăriei este absorbită în infracţiunea de tâlhărie calificată; *astfel, spre deosebire de vechiul Cod penal, potrivit NCP nu se va mai reţine concursul între tâlhărie şi violarea de domiciliu (comisă în scopul săvârşirii tâlhăriei), ci tâlhăria calificată*;

- în special în cazul tâlhăriilor comise din sediile, punctele de lucru sau depozite ale unor societăţi comerciale este important de determinat dacă a existat o violare a vieţii private societare, pentru că numai în această ipoteză se va reţine absorbţia infracţiunii de violare a sediului profesional; apreciez că este nelegală extinderea aplicării acestei variante agravante la toate tâlhăriile dintr-un sediu profesional;

- dacă infracţiunea de violare a domiciliului sau cea de violare a sediului profesional nu a fost săvârşită în scopul comiterii tâlhăriei sau dacă este comisă ulterior comiterii tâlhăriei, va subzista concursul de infracţiuni.

6.2.7. Tâlhăria care absoarbe furtul calificat prevăzut de art. 229 alin. (3) NCP [art. 234 alin. (2) NCP]

- această variantă calificată a tâlhăriei este formată din două activităţi infracţionale – pe de o parte, *furtul calificat prevăzut de art. 229 alin. (3) NCP*, iar pe de altă parte, *constrângerea prin violenţă* (art. 193 NCP) *sau ameninţare* (art. 206 NCP), *lipsirea de libertate în mod ilegal* (art. 205 NCP) *ori punerea unei persoane în stare de inconştienţă sau neputinţă de a se apăra* pentru săvârşirea furtului, pentru păstrarea bunului sustras, sau pentru asigurarea scăpării făptuitorului;

- obiectul material al furtului absorbit în această variantă agravată a tâlhăriei îl constituie unul dintre următoarele bunuri: a) ţiţei, gazolină, condensat, etan lichid, benzină, motorină, alte produse petroliere sau gaze naturale din conducte, depozite, cisterne ori vagoane-cisternă; b) componente ale sistemelor de irigaţii; c) componente

ale rețelelor electrice; d) un dispozitiv ori un sistem de semnalizare, alarmare ori alertare, în caz de incendiu sau alte situații de urgență publică; e) un mijloc de transport ori alt mijloc de intervenții la incendiu, la accidente de cale ferată, rutiere, navale sau aeriene, ori în caz de dezastru; f) instalații de siguranță și dirijare, a traficului feroviar, rutier, naval, aerian și componente ale acestora, precum și componente ale mijloacelor de transport aferente; g) bunuri prin însușirea cărora se pune în pericol siguranța traficului și a persoanelor pe drumurile publice; h) cabluri, linii, echipamente și instalații de telecomunicații și radiocomunicații, precum și componente de comunicații.

6.2.8. Tâlhăria care a avut ca urmare praeterintenționată o vătămare corporală [art. 234 alin. (3) NCP]

- în urma tâlhăriei să se fi produs praeterintenționat una dintre urmările prevăzute de art. 194 alin. (1) NCP, respectiv o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale; un prejudiciu estetic grav și permanent; avortul; punerea în primejdie a vieții persoanei; prin urmare, vătămarea corporală este absorbită în această variantă agravată a tâlhăriei calificate;

- dacă făptuitorul a acționat cu intenția de a provoca victimei o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav și permanent, se va reține concursul dintre tâlhărie (dacă nu se reține vreo altă variantă agravată care să atragă reținerea tâlhăriei calificate) și vătămarea corporală prevăzută de art. 194 alin. (2) NCP.

6.3. Varianta agravată [art. 234 NCP raportat la art. 256[1] NCP]

- se reține în cazul în care tâlhăria calificată, indiferent de modalitatea în care a fost comisă, a produs *pagube materiale* mai mari de 2.000.000 lei.

6.4. Formele infracțiunii

- actele de pregătire efectuate de autor sunt posibile atât la acțiunea principală, cât și la cea adiacentă, însă nu sunt incriminate; dacă actele de pregătire sunt realizate de un terț, iar autorul s-a folosit de ele la săvârșirea tâlhăriei, acestea vor constitui acte de complicitate anterioară;

- tentativa întreruptă este posibilă și incriminată;

- infracțiunea se consumă în momentul în care după sustragerea bunului se produce urmarea imediată a acțiunii adiacente;

- poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care se epuizează la momentul realizării ultimului act de executare;

- dacă tâlhăria îmbracă forma infracțiunii progresive, se va epuiza la momentul producerii rezultatului mai grav (moartea victimei, consecințele deosebit de grave sau vătămarea corporală).

6.5. Pedeapsa

- tâlhăria în forma tip prevăzută de art. 234 alin. (1) NCP: cu închisoarea de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;

- în ipoteza în care furtul calificat absorbit în tâlhăria calificată este cel prevăzut de art. 229 alin. (3) NCP pedeapsa prevăzută de art. 234 alin. (2) NCP este închisoarea de la 5 la 12 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;

- tâlhăria care a avut ca urmare producerea unei vătămări corporale: închisoarea de la 5 la 12 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;

- în cazul variantei agravante, limitele speciale ale pedepsei închisorii se vor majora cu o jumătate;

- având în vedere dispoziţiile art. 36 alin. (3) NCP, în ipoteza în care are loc o tentativă la infracţiunea de tâlhărie calificată urmată de vătămarea corporală praeterintenţionată a victimei se va aplica pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea consumată prevăzută de art. 234 alin. (3) NCP: închisoarea de la 5 la 12 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi[1].

§ 7. Pirateria

7.1. Noţiune

- este o infracţiune care în forma de bază prezintă ***două conţinuturi alternative:***

1. infracţiunea complexă ce constă în furtul (*simplu sau calificat, inclusiv furtul de folosinţă*) al bunurilor ce se găsesc pe acel vas sau pe o altă navă săvârşit *prin întrebuinţare de violenţe sau ameninţări* de către o persoană care face parte din echipajul sau din pasagerii unei nave *aflate în marea liberă*; deopotrivă, fapta poate fi comisă pe o aeronavă aflată în spaţiul aerian aferent mării libere sau între aeronave şi nave aflate în marea liberă [art. 235 alin. (1) NCP, respectiv art. 235 alin. (1) şi (4) NCP];

2. capturarea unei nave aflate în marea liberă sau faptul de a provoca, prin orice mijloc, naufragiul ori eşuarea acesteia, în scopul de a-şi însuşi încărcătura ei sau de a tâlhări persoanele aflate la bord [art. 235 alin. (2) NCP].

---

[1] În acest sens, în literatura de specialitate (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. II, p. 74) s-a arătat că uneori dispoziţia din art. 36 alin. (3) NCP vine în concurs cu norma privitoare la sancţionarea tentativei. Astfel, pentru situaţiei tentativei la tâlhărie care a avut ca urmare praeterintenţionată vătămarea corporală s-a constatat că regimul sancţionator intră deopotrivă sub incidenţa dispoziţiilor referitoare la sancţionarea tentativei (art. 236 NCP raportat la art. 234 NCP) şi sub incidenţa art. 36 alin. (3) NCP, iar în cazul acestui concurs se va da prioritate normei speciale, respectiv celei din art. 36 alin. (3) NCP pentru că ea, deşi se află în Partea generală a Codului penal, priveşte numai o anumită specie de tentativă, cea în cazul căreia s-a produs rezultatul mai grav specific acţiunii secundare. În consecinţă, pedeapsa va fi determinată potrivit art. 36 alin. (3) NCP şi nu prin reducerea la jumătate a limitelor prevăzute pentru infracţiunea consumată.

- dispozițiile art. 235 alin. (4) NCP nu sunt de natură a reglementa o formă asimilată a infracțiunii, ci doar de a stabili cadrul locurilor în care poate fi comisă infracțiunea de piraterie, prin adăugarea posibilității comiterii faptei pe o aeronavă aflată în spațiul aerian aferent mării libere sau între aeronave și nave aflate în marea liberă;

- infracțiunea fiind comisă în afara teritoriului României, legea penală română se va aplica fie în temeiul principiilor personalității (art. 9 NCP), realității (art. 10 NCP), sau, după caz, al universalității legii penale (art. 11 NCP); în cazul în care nava sau aeronava este înmatriculată sub pavilion român, infracțiunea se consideră săvârșită pe teritoriul României [art. 8 alin. (4) NCP];

- constituie *variante agravate* pirateria care a avut ca urmare vătămarea corporală, respectiv cea care a produs consecințe deosebit de grave.

7.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: este complex, respectiv *obiectul juridic principal* îl constituie relațiile sociale referitoare la protecția dreptului de proprietate, a posesiei sau detenției bunurilor mobile corporale ale unei persoane (fizice sau juridice) aflate în marea liberă la bordul unei nave sau aeronave, iar *obiectul juridic secundar* constă în relațiile sociale referitoare la protecția libertății psihice a persoanei sau cele referitoare la viața, integritatea corporală sau sănătatea persoanei;

b) obiectul material principal: bunul mobil corporal animat sau neanimat aflat în proprietatea, posesia sau detenția altuia;

- *la prima formă din conținutul constitutiv alternativ al infracțiunii* este necesar ca bunul mobil să se afle pe o navă aflată în marea liberă sau aeronavă aflată în spațiul aerian aferent mării libere, putând aparține oricărei persoane (de pildă, proprietarului navei/aeronavei, echipajului, pasagerilor, unor terțe persoane în condițiile în care sunt transportate prin intermediul navei/aeronavei etc.);

- *la cea de-a doua formă din conținutul constitutiv alternativ al infracțiunii,* obiectul material este chiar nava aflată în marea liberă;

- *obiect material subsidiar* poate fi corpul persoanei.

7.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ:

- ***la prima formă din conținutul constitutiv alternativ al infracțiunii*** autor poate fi orice persoană care are calitatea de membru al echipajului unei nave sau aeronave, ori de pasager al acesteia;

- nu este necesar ca actele de piraterie să fie realizate doar de către un alt pasager sau membru al echipajului aceleiași nave, fiind posibil ca ambele acțiuni din structura infracțiunii complexe să fie comise de pasageri sau membri ai echipajului altei nave, sau ca numai o parte a acestor acțiuni să fie realizate de către aceștia din urmă (de pildă, actele de amenințare sunt comise de piraţii veniţi de pe o altă navă, în vreme ce actele de deposedare sunt comise de către membrii echipajului sau de pasageri ai navei pe care se află subiectul pasiv):

- ***la cea de-a doua formă din conţinutul constitutiv alternativ al infracţiunii*** autor poate fi atât o persoană care face parte din echipajul sau din pasagerii unei nave, cât şi orice alt terţ care doreşte capturarea sau deturnarea navei;

- participaţia penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate (anterioară sau concomitentă); în cazul coautoratului şi complicităţii concomitente, răspunderea penală pentru participaţia la infracţiunea de piraterie poate fi agravată dacă fapta este comisă de trei sau mai multe persoane împreună, ca urmare a reţinerii circumstanţei agravante legale prevăzute de art. 77 lit. a) NCP.

b) subiectul pasiv: orice persoană (fizică sau juridică); nu este necesar ca subiectul pasiv să se afle pe navă sau aeronavă, fapta fiind tipică şi atunci când piratul urmăreşte sustragerea bunurilor terţilor care sunt transportate naval, respectiv aerian;

- în cazul în care bunurile sunt sustrase din patrimoniul unei persoane, iar ameninţările sau violenţa sunt exercitate faţă de o altă persoană fizică, se va reţine existenţa unei singure infracţiuni complexe, care va avea doi subiecţi pasivi;

- atunci când violenţele sau ameninţările sunt exercitate faţă de o pluralitate de persoane (pasageri sau membrii ai echipajului), bunurile fiind însă sustrase numai din patrimoniul uneia (chiar şi prin mai multe acte de executare care faţă de unicitatea acţiunii îmbracă forma unităţii naturale), se va reţine comiterea unei singure infracţiuni de piraterie, fiind lezat un singur drept subiectiv de proprietate;

- dacă violenţele sau ameninţările sunt exercitate faţă de o pluralitate de persoane, bunurile fiind sustrase prin acţiuni diferite din patrimoniul fiecărei persoane vătămate, vor exista tot atâtea infracţiuni de piraterie câte patrimonii afectate prin acţiunile infracţionale există (*concurs de infracţiuni*).

7.4. Latura obiectivă

a) elementul material:

- ***la prima formă din conţinutul constitutiv alternativ al infracţiunii elementul material*** este format din două activităţi infracţionale – pe de o parte, *furtul simplu sau calificat [cu excepţia furtului prevăzut de art. 229 alin. (3) NCP]*, iar pe de altă parte, *constrângerea prin violenţă* (art. 193 NCP) *sau ameninţare* (art. 206 NCP) pentru săvârşirea furtului; în ambele cazuri este necesar ca fapta să fie comisă pe o navă aflată în marea liberă sau aeronavă *aflată în spaţiul aerian aferent mării libere*, respectiv între aeronave şi nave aflate în marea liberă;

- constrângerea realizată prin actele de violenţă poate avea ca efect *punerea victimei în stare de inconştienţă sau punerea victimei în neputinţa de a se apăra;*

- ***la cea de-a doua formă din conţinutul constitutiv alternativ al infracţiunii elementul material*** prevede două modalităţi alternative: *capturarea* unei nave aflate în marea liberă, respectiv *provocarea, prin orice mijloc, a naufragiului ori eşuării* unei nave aflate în marea liberă;

- comiterea ambelor modalităţi ale elementul material prevăzute de art. 235 alin. (2) NCP nu are ca efect reţinerea unui concurs de infracţiuni, ci a unei unităţi naturale de infracţiune;

- comiterea de către aceeași persoană, care are calitatea de pasager sau membru al echipajului unei nave sau aeronave, atât a faptei prevăzute de art. 235 alin. (1) NCP, respectiv art. 235 alin. (1) și (4) NCP, cât și a celei prevăzute de art. 235 alin. (2) NCP în modalitatea provocării naufragiului și a eșuării va conduce la reținerea unui concurs de infracțiuni;

- în cazul în care alte persoane în afara pasagerilor sau a membrilor echipajului capturează nava/aeronava ori provoacă naufragiul sau eșuarea navei, iar apoi își însușesc bunurile aflate la bordul navei, infracțiunea de piraterie prevăzută de art. 235 alin. (2) NCP va fi reținută în concurs real cu cea de tâlhărie (simplă sau calificată) sau, după caz, de furt (simplu sau calificat);

b) urmarea imediată: ***la prima formă din conținutul constitutiv alternativ al infracțiunii***; împosedarea făptuitorului cu bunul sustras (*principală*), precum și starea de pericol cu privire la libertatea psihică a persoanei, sau vătămarea integrității corporale sau a sănătății ori a vieții persoanei (*adiacentă*);

- la cea de-a doua formă din conținutul constitutiv alternativ al infracțiunii: *capturarea* navei, naufragiul sau eșuarea acesteia.

c) legătura de cauzalitate: trebuie dovedită.

7.5. Latura subiectivă[1]

- *la prima formă alternativă:* intenție directă; trebuie să existe atât *scopul* însușirii bunului sustras, cât și exercitarea constrângerii, amenințărilor sau violențelor în *scopul* luării ori păstrării bunului sustras;

- *la cea de-a doua formă alternativă:* art. 235 alin. (2) NCP stipulează că fapta trebuie comisă *în scopul de a-și însuși încărcătura navei sau de a tâlhări persoanele aflate la bordul ei*, comiterea acesteia realizându-se tot cu intenție directă.

7.6. Prima variantă agravată: pirateria care a avut ca urmare praeterintenționată o vătămare corporală [art. 235 alin. (3) NCP]

- în urma pirateriei să se fi produs praeterintenționat una dintre urmările prevăzute de art. 194 alin. (1) NCP, respectiv o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale; un prejudiciu estetic grav și permanent; avortul; punerea în primejdie a vieții persoanei; prin urmare, vătămarea corporală este absorbită în această variantă agravată a pirateriei;

- dacă făptuitorul a acționat cu intenția de a provoca victimei o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav și permanent, se va reține concursul dintre pirateria în forma de bază și vătămarea corporală prevăzută de art. 194 alin. (2) NCP.

---

[1] A se vedea și dispozițiile art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP în configurarea dată de Legea de modificare a NCP referitoare la comiterea faptei cu intenție directă atunci când legea prevede un scop special ca element de tipicitate.

7.7. A doua variantă agravată: pirateria care a produs consecințe deosebit de grave [art. 235 NCP raportat la art. 256[1] NCP]

- se reține în cazul în care pirateria, indiferent de modalitatea în care a fost comisă, a produs *pagube materiale* mai mari de 2.000.000 lei;

- în cazul comiterii infracțiunii de piraterie în formă continuată, varianta agravată se va reține prin raportare la cuantumul prejudiciului material produs prin toate acțiunile sau inacțiunile prin care se realizează elementul material al laturii obiective a infracțiunii.

7.8. Formele infracțiunii

- actele de pregătire efectuate de autor sunt posibile atât la acțiunea principală, cât și la cea adiacentă, însă nu sunt incriminate; dacă actele de pregătire sunt realizate de un terț, iar autorul s-a folosit de ele la săvârșirea tâlhăriei, acestea vor constitui acte de complicitate anterioară;

- tentativa întreruptă este posibilă și incriminată;

- infracțiunea se consumă în momentul în care după sustragerea bunului se produce urmarea imediată a acțiunii adiacente, respectiv la momentul capturării navei, producerii naufragiului sau a eșuării ei, chiar dacă nu s-a realizat scopul urmărit (însușirea bunurilor de pe navă sau aflate asupra persoanelor de pe navă).

7.9. Pedeapsa

- închisoarea de la 3 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, pentru ambele forme de bază alternative;

- în cazul primei variante agravante, închisoarea de la 5 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, în vreme ce în cazul celei de-a doua variante agravate limitele speciale ale pedepsei închisorii se majorează cu jumătate.

§8. Tâlhăria sau pirateria urmată de moartea victimei

- este creată de legiuitor o infracțiune complexă în structura căreia intră pe de o parte furtul/furtul calificat, iar pe de altă parte infracțiunea de loviri și vătămări cauzatoare de moarte; astfel, în urma tâlhăriei sau a tâlhăriei calificate, respectiv a pirateriei se produce praeterintenționat moartea victimei;

- dacă moartea nu se produce praeterintenționat, ci ca urmare a exercitării cu intenție (directă sau indirectă) a unor activități violente asupra victimei, infracțiunea de tâlhărie/tâlhărie calificată/piraterie poate fi reținută în concurs cu omorul calificat prevăzut de art. 189 alin. (1) lit. d) NCP (pentru a înlesni sau ascunde săvârșirea unei infracțiuni);

- în cazul în care fapta a avut ca urmare praeterintenționată sinuciderea victimei, se va reține numai infracțiunea de tâlhărie sau tâlhărie calificată, respectiv pirateria, deoarece urmarea mai gravă nu mai este prevăzută de lege în art. 236 NCP, iar infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii se comite numai cu intenție, ceea ce nu este

cazul în această ipoteză care implică culpa ca atitudine subiectivă a făptuitorului raportat la sinucidere sau încercarea de sinucidere; concursul între infracțiunea de tâlhărie/tâlhărie calificată/piraterie și cea de determinare sau înlesnire a sinuciderii s-ar putea reține numai în ipoteza în care făptuitorul acționează cu intenție atât în scopul tâlhăririi victimei, cât și al determinării sinuciderii;

- potrivit art. 236 NCP, tâlhăria/tâlhăria calificată/pirateria care a avut ca urmare producerea praeterintenționată a morții victimei se pedepsește cu închisoarea de la 7 la 18 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;

- având în vedere dispozițiile art. 36 alin. (3) NCP, în ipoteza în care are loc o tentativă la infracțiunea de tâlhărie/tâlhărie calificată/piraterie urmată de moartea praeterintenționată a victimei se va aplica pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea consumată prevăzută de art. 236 NCP: închisoarea de la 7 la 18 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

- dacă tâlhăria/pirateria îmbracă forma infracțiunii progresive, se va epuiza la momentul producerii rezultatului mai grav (moartea victimei).

§9. Abuzul de încredere

9.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în fapta persoanei care, deținând cu orice titlu și cu un anumit scop un bun mobil al altuia, și-l însușește, dispune de el sau *îl folosește pe nedrept* ori refuză a-l restitui [art. 238 alin. (1) NCP];

- NCP a prevăzut o nouă modalitate de comitere a faptei, prin folosirea fără drept a unui bun încredințat cu un anumit scop, de către cel care l-a primit;

- în cazul în care fapta a produs consecințe deosebit de grave, nu se va reține varianta agravată prevăzută de art. 256[1] NCP;

- acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate indiferent de cuantumul prejudiciului produs prin infracțiune.

9.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la patrimoniu care implică încrederea în cadrul raporturilor juridice;

b) obiectul material: bunul mobil (prin natura sa ori prin anticipație) corporal animat sau neanimat, fungibil sau nefungibil, aflat în proprietatea, posesia sau detenția altuia (nu bunul abandonat – *res derelictae* – sau cel care nu aparține nimănui – *res nullius*) care are o minimă valoare economică.

- sunt asimilate bunurilor mobile energia electrică și energiile care au o valoare economică (de pildă, energia electrică, impulsuri telefonice etc.) sau înscrisurile care au o valoare economică (de pildă, un înscris care consemnează o creanță) ori care prezintă o anumită importanță pentru cel care îl deține (spre exemplu, jurnalul unui pictor celebru);

- nu interesează dacă bunul mobil este încorporat sau nu într-un bun imobil;

- pot fi obiect material al abuzului de încredere și imobilele prin destinație (bunurile care rămân sau devin imobile astfel cum sunt prevăzute în art. 538 C.civ.);

- corpul uman sau părți naturale ale acestuia nu pot fi, în principiu, obiect material al abuzului de încredere; în cazul în care țesuturi, celule sau organe au fost prelevate de la o persoană fie în vederea efectuării unui transplant, fie în vederea conservării într-o bancă de țesuturi sau organe (a se vedea Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată[1] și art. 68 C.civ. intitulat „Prelevarea și transplantul de la persoanele în viață"), acestea pot constitui obiectul material al infracțiunii de abuz de încredere; protezele sau obiectele aflate pe corpul unei persoane pot constitui obiect material al abuzului de încredere;

- bunurile mobile pot fi neconsumptibile, dar și consumptibile[2], cu condiția ca, în acest ultim caz, deținătorul să nu fi avut dreptul să dispună de bun; nu constituie obiect material bunul abandonat (*res derelictae*), cel care nu aparține nimănui (*res nullius*), bunul fungibil și consumptibil cu privire la care deținătorul avea dreptul de a dispune (de pildă, banii);

Refuzul de a restitui la scadență o sumă împrumutată atrage răspunderea civilă și nu constituie infracțiunea de abuz de încredere *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 301/1996, în Dreptul nr. 7/1997 p. 105).*

- este necesar ca bunul ce constituie obiectul material al infracțiunii *să fie deținut cu orice titlu, adică să existe un raport juridic netranslativ de proprietate*, prin care a fost transmisă numai detenția bunului și care presupune obligația restituirii (de pildă depozit, mandat, locațiune etc.); nu este îndeplinită această cerință în ipoteza în care deținerea materială a unui bun principal este anterioară apariției fructelor acestuia cu privire la care se realizează o intervertire frauduloasă a titlului, când fapta va constitui un litigiu civil (de pildă, în ipoteza în care fructele bunului primit în arendă nu sunt restituite conform contractului arendatorului); tot astfel, obținerea unui bun imobil ca urmare a unui partaj ori pe calea succesiunii legale sau testamentare nu echivalează cu faptul că proprietarul a primit și detenția bunurilor terților aflate în imobil, astfel ca acestea să constituie obiect material al infracțiunii de abuz de încredere;

- nu prezintă importanță dacă actul translativ al detenției a fost încheiat cu respectarea exigențelor Codului civil sau dacă este lovit de nulitate;

- simplul contact material nu echivalează cu transmiterea detenției sau a posesiei;

- *detenția bunului trebuie să fi fost încredințată cu un anumit scop.*

Bunurile încredințate în cadrul unor raporturi de muncă, de serviciu, de care o persoană este îndreptățită să se folosească și în afara locului de muncă și a programului, pe durata raporturilor de serviciu și în interesul acestuia (de

---

[1] M.Of. nr. 652 din 28 august 2015.

[2] Potrivit art. 544 C.civ.: „*(1)* Bunurile sunt consumptibile sau neconsumptibile. *(2)* Sunt consumptibile bunurile mobile a căror întrebuințare obișnuită implică înstrăinarea sau consumarea substanței. *(3)* Un bun consumptibil prin natura sa poate deveni neconsumptibil dacă, prin act juridic, i se schimbă întrebuințarea".

exemplu, autoturismul ori telefonul de serviciu), intră însă categoria celor „încredințate cu un titlu", în sensul art. 238 C.pen. *(C.A. Suceava, secția penală și pentru cauze cu minori, decizia nr. 345/2016, citată în NCP comentat, ed. 2, p. 663).*

Fapta inculpatelor de a refuza să restituie proprietarului bunurile rămase în locuința ce le-a revenit în urma unui partaj succesoral nu constituie infracțiunea de abuz de încredere. Pentru existența acestei infracțiuni este necesar ca însușirea, dispunerea sau refuzul restituirii bunului să fie precedate de existența unui raport juridic de drept civil, care în speță a lipsit *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 518/1999, www.legalis.ro).*

Persoana căreia i s-a încredințat de către poliție un bun în custodie nu săvârșește infracțiunea de abuz de încredere dacă dispune de el, folosindu-l sau refuză a-l restitui proprietarului, deoarece raportul juridic nu există între custode și proprietar, ci între custode și organul de poliție, față de care ea are obligația de a nu înstrăina, distruge sau modifica bunul și de a-l restitui la cerere *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 2941/2003, www.legalis.ro).*

Luarea de către inculpat a unui telefon mobil, cu consimțământul persoanei vătămate, în scopul de a-l repara în schimbul unei sume de bani, urmată de refuzul de a-l restitui întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de abuz de încredere, iar nu pe cele ale infracțiunii de tâlhărie, întrucât inculpatul a intrat în posesia bunului mobil în baza unui raport juridic patrimonial *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 439/2005, www.legalis.ro).*

Fapta inculpatului, care, primind de la persoana vătămată telefonul acesteia pentru a-l folosi, nu-l mai restituie, constituie infracțiunea de abuz de încredere, și nu infracțiunea de furt, întrucât inculpatul a intrat legal în posesia telefonului mobil al persoanei vătămate *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 1816/2003, în P.J.P. 2003-2004, p. 110).*

Înstrăinarea de către muncitor a unui bun ce i-a fost încredințat pentru a-l folosi în procesul muncii constituie infracțiunea de furt, iar nu aceea de abuz de încredere, deoarece făptuitorul nu posedă sau deține bunul înstrăinat în baza unui titlu, patronul păstrând, din punct de vedere juridic, posesia și detenția bunului *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1197/2000, www.legalis.ro).*

9.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală și care deține *cu orice titlu bunul mobil al altuia* și cu un anumit scop (detentor precar);

- proprietarul bunului nu poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii, față de cerința ca bunul mobil deținut să fie al altuia[1];

---

[1] În doctrină (*V. Cioclei*, Curs tematic I, p. 302) s-a arătat că proprietarul poate fi subiect activ al infracțiunii. În cazurile în care legea îngăduie ca un *bun dat în gaj* să rămână la

- comodatarul[1] poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii, în schimb persoana căreia i s-a transmis bunul în baza unui împrumut de consumație[2] nu poate fi autor al infracțiunii;

- mandatarul poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii, inclusiv în cazul în care reprezentarea și puterile acestuia sunt acordate în cadrul unui contract de asociere în participațiune;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: în principiu, orice persoană fizică sau juridică de la care autorul a primit în detenție, cu orice titlu și cu un anumit scop, un bun mobil;

- față de obiectul juridic al infracțiunii nu este exclusă posibilitatea ca subiectul pasiv al infracțiunii să fie și o altă persoană decât cea de la care autorul a primit bunul mobil în detenție, dacă această persoană are dreptul de a solicita restituirea bunului aflat în detenția subiectului activ (de pildă, în cazul în care un autovehicul deținut în baza unui contract de leasing este dat în depozit unui terț de către *locatar/utilizator*, iar în urma rezilierii contractului de leasing depozitarul bunului, deși avea obligația de restituire, refuză solicitarea explicită formulată în acest sens de către *locator/finanțator)*.

9.4. Latura obiectivă

a) elementul material: constă în una dintre următoarele acțiuni sau inacțiuni:

(i) însușirea pe nedrept a bunului mobil încredințat într-un anumit scop: detentorul precar care stăpânește în fapt bunul printr-o manifestare abuzivă se comportă ca un adevărat proprietar; *deposedarea* se realizează cu acordul proprietarului (prin predarea în detenție a bunului), în vreme ce *împosedarea* este realizată ulterior în mod abuziv;

---

debitor, acesta este socotit că deține un bun al altuia, deși este proprietarul bunului, și va săvârși un abuz de încredere dacă îl va înstrăina. Apreciez că această soluție nu ține cont de natura juridică a gajului reglementată de Codul civil și de dispozițiile legii de punere în aplicare a acestui cod, în care la art. 186 se prevede că prin „gaj", în sensul Titlului XI, Cartea a V-a din noul Cod civil, se desemnează toate garanțiile reale mobiliare care necesită *deposedarea debitorului de bunul afectat garanției indiferent de momentul și de temeiul juridic al constituirii lor*. Astfel, potrivit noii reglementări civile, chiar dacă gajul are ca obiect un bun mobil corporal, este necesară deposedarea debitorului gajist. În acest sens, art. 2481 C.civ. prevede că gajul se constituie *prin remiterea* bunului sau titlului către creditor sau, după caz, *prin păstrarea acestuia de către creditor*, cu consimțământul debitorului, în scopul garantării creanței. Aceste dispoziții legale relevă faptul că nu este posibil ca proprietarul bunului în calitatea de debitor gajist să păstreze bunul după constituirea gajului și, pe cale de consecință, să comită infracțiunea de abuz de încredere. Prin urmare, creditorul gajist, iar nu debitorul gajist (proprietarul) ar putea fi autor al infracțiunii.

[1] Potrivit art. 2146 C.civ., *contractul de împrumut de folosință* este contractul cu titlu gratuit prin care o parte, numită *comodant*, remite un bun mobil sau imobil celeilalte părți, numite *comodatar*, pentru a se folosi de acest bun, cu obligația de a-l restitui după un anumit timp.

[2] Conform art. 2158 alin. (1) C.civ., *împrumutul de consumație* este contractul prin care *împrumutătorul* remite *împrumutatului* o sumă de bani sau alte asemenea bunuri fungibile și consumptibile prin natura lor, iar împrumutatul se obligă să restituie, după o anumită perioadă de timp, aceeași sumă de bani sau cantitate de bunuri de aceeași natură și calitate.

- fapta este tipică și în situația în care detentorul are un drept de retenție cu privire la bunul deținut;

- în cazul în care bunul se află încă în stăpânirea de fapt a unei persoane (chiar dacă nu are momentan un contact material cu bunul), iar făptuitorul și-l însușește, se va reține săvârșirea infracțiunii de furt.

Inculpatul a mers în vizită la prietenul său, martorul C.A. Aici se afla, tot în vizită, persoana vătămată R.L. care avea asupra sa un iPhone ce se descărcase. Persoana vătămată și-a manifestat intenția de a căuta un încărcător pentru telefonul său, moment în care inculpatul s-a oferit să îl încarce la un cunoscut de-al său. Inculpatul a plecat cu telefonul mobil imediat după ce persoana vătămată a fost de acord cu propunerea sa, însă nu a mai revenit la locuința prietenului său pentru a restitui telefonul. În aceeași zi, inculpatul a amanetat telefonul pentru 350 lei, bani pe care i-a cheltuit. În drept s-a reținut că fapta inculpatului care și-a însușit fără drept un iPhone, aparținând persoanei vătămate și a dispus de acesta pe nedrept, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de abuz de încredere. Așadar, din probele administrate a rezultat că persoana vătămată nu a fost deposedată de telefonul mobil fără consimțământ, ci, dimpotrivă, aceasta i-a încredințat inculpatului telefonul mobil pentru a-l încărca la un cunoscut, pentru o perioadă de timp. Astfel, inculpatul a intrat legal în posesia telefonului mobil al persoanei vătămate, iar apoi nu l-a restituit, situație de fapt ce nu poate fi calificată decât ca infracțiune de abuz de încredere *(C.A. Iași, secția penală, decizia nr. 188/2014, nepublicată).*

Între societatea comercială și inculpat a intervenit un contract civil de prestări de servicii, pe baza căruia executantul – inculpatul – s-a obligat să achiziționeze pentru societate metale neferoase, activitate pentru care i s-a fixat un onorariu. Pe baza acestui contract, inculpatul a primit mai multe sume de bani, dintre care pe unele și le-a însușit, așa cum au reținut instanțele. Inculpatul nu și-a însușit banii în calitate de gestionar al acestora, de salariat sau funcționar cu atribuții de gestiune, ci în baza unui contract civil de prestări de servicii, în baza căruia a dobândit detenția juridică a acelor sume. Potrivit Codului penal, săvârșește infracțiunea de abuz de încredere cel care deține un bun mobil al altuia în baza unui titlu, a unui raport juridic patrimonial, și îl însușește, dispune de el pe nedrept ori refuză a-l restitui. Devenit deținător al bunului, făptuitorul interverteşte în mod abuziv detenția într-o stăpânire deplină, se comportă ca și cum ar fi proprietarul acelui bun, abuzând de încrederea celui care i l-a încredințat. În cazul de față, inculpatul a dispus pe nedrept, în interesul său, de banii ce i-au fost încredințați pentru achiziționarea unor mărfuri și efectuarea altor activități. Ca atare, fapta săvârșită de inculpat constituie infracțiunea de abuz de încredere, iar nu cea de delapidare *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 3502/2002, www.legalis.ro).*

Fapta inculpatului care, sub pretextul schimbării unor bancnote ulterior restituite, își însușește o sumă de bani, constituie infracțiunea de înșelăciune, și nu cea de abuz de încredere *(C.A. Iași, secția penală, decizia nr. 29/2002, în B.J.C.A. Iași 2002, p. 143).*

(ii) dispunerea pe nedrept de bunul mobil încredințat într-un anumit scop: încheierea de acte juridice de dispoziție fără drept (de pildă, vânzarea bunului) sau efectuarea de acte de dispoziție materială (de pildă, distrugerea, caz în care această infracțiunea va fi reținută în concurs ideal cu abuzul de încredere); simpla folosire fără drept nu reprezintă un act de dispoziție pe nedrept;

- fapta este tipică și în cazul în care detentorul are un drept de retenție cu privire la bunul deținut.

Fapta inculpatei care a dispus pe nedrept de cantitatea de 85 de grame de bijuterii din aur prin amanetarea acesteia, bunuri lăsate în depozit la inculpată de partea civilă, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de abuz de încredere. Sub aspectul laturii obiective a infracțiunii, instanța constată că elementul material al faptei s-a concretizat în acțiunea de a dispune, pe nedrept, prin încheierea unui contract de împrumut cu amanet, de bunurile lăsate în depozit de partea civilă, fiind îndeplinită, totodată, și condiția referitoare la situația premisă, și anume existența raportului juridic patrimonial în baza căruia partea civilă a lăsat bunurile în depozit la persoana vătămată pentru o perioadă de timp de aproximativ un an. Urmarea imediată a acțiunilor întreprinse de către inculpată s-a materializat într-un prejudiciu produs în patrimoniul persoanei vătămate, iar legătura de cauzalitate este una directă și exclusivă *(C.A. Iași, secția penală, decizia nr. 146/2014, nepublicată).*

Fapta de a efectua, timp de 3 luni, convorbiri pentru suma de peste 33 de milioane de lei de la postul telefonic dobândit odată cu cumpărarea apartamentului, dar rămas pe numele vânzătorului, fără a se face de către părți demersurile necesare pentru transferul postului pe numele cumpărătorului apartamentului, nu constituie infracțiunea de abuz de încredere și deschide persoanei păgubite numai calea unei acțiuni în daune la instanța civilă, deoarece, existând în contract clauză de transfer a postului, deținătorul nu a dispus de el fără drept *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 20/2002, www.legalis.ro).*

În sfera noțiunii de dispunere fără drept de un bun intră orice acțiune săvârșită de detentorul unui bun mobil, prin care acesta tinde la uzurparea atributelor ce-i aparțin proprietarului bunului, prin exercitarea acestora dincolo de limitele în care a fost autorizat. La determinarea acestor limite se ține seama de prevederile actului juridic ce constituie titlul de deținere a bunurilor, precum și de regulile generale, inclusiv cutumiare, aplicabile între comercianți, vizând exercitarea cu bună-credință a drepturilor ce le revin prin contract. O asemenea regulă de interpretare se impune cu necesitate cât timp valoarea juridică ocrotită prin incriminarea infracțiunii de abuz de încredere este reprezentată de buna-credință ce trebuie să fundamenteze relațiile patrimoniale în legătură cu deținerea bunurilor mobile. Prin urmare, dacă deținătorul unui bun mobil în baza unui act juridic ce are ca efect transmiterea detenției asupra unui bun de o asemenea natură, chiar în lipsa existenței unor mențiuni prohibitive exprese în cuprinsul înscrisului constatator al convenției, cu rea-credință efectuează un act cu un grad ridicat de risc, care prin caracterul său cu totul excepțional se abate

de la practicile uzuale în materia administrării bunurilor mobile şi reprezintă o înfrângere a minimei obligaţii de prevedere ce-i revine unui bun proprietar, acesta săvârşeşte un veritabil act de dispoziţie (cu titlu de exemplu, săvârşeşte un act de dispoziţie deţinătorul unui bun mobil care fără minime garanţii încredinţează bunul unei persoane necunoscute, care ulterior nu mai poate fi localizată, acceptând posibilitatea concretă ca proprietarul bunului să fie astfel spoliat de bunul propriu) (...). O asemenea concluzie este justificată prin aceea că, detentorul, cu intenţie – supunând bunul unei operaţii cu grad ridicat de risc ce va conduce în concret la privarea proprietarului de proprietate – acţionează asupra bunului ca asupra unui bun propriu, exercitând atributul dispoziţiei *(C.A. Timişoara, secţia penală, decizia penală nr. 488 din 13 iunie 2016, www.rolii.ro, citată şi în NCP comentat, ed. 2, p. 664).*

(iii) folosirea pe nedrept a bunului mobil încredinţat într-un anumit scop: fapta este tipică fie în ipoteza în care făptuitorul căruia i s-a încredinţat un bun mobil îl foloseşte, deşi nu avea acest drept (spre exemplu, depozitarul foloseşte, fără drept, bunul lăsat în depozit, sau angajatul unei vulcanizări auto foloseşte, fără drept, maşina lăsată de proprietar pentru a-i fi schimbat un cauciuc şi pentru a-i fi sudată o jantă), fie în cazul în care făptuitorul foloseşte bunul în alt scop decât acela pentru care i-a fost încredinţat (de pildă, efectuarea unei călătorii în străinătate cu autovehiculul care fusese încredinţat pentru a desfăşura activităţi comerciale într-un oraş din ţară);

- având în vedere că potrivit vechiului Cod practica judiciară şi doctrina au arătat că simpla folosire fără drept nu reprezintă un act de dispoziţie pe nedrept, infracţiunea de abuz de încredere în modalitatea folosirii pe nedrept poate privi numai fapte săvârşite după data de 1 februarie 2014, conform principiului legalităţii incriminării prevăzut de art. 1 alin. (2) NCP;

- în practica judiciară au existat dificultăţi de a distinge între această variantă alternativă a elementului material al infracţiunii de abuz de încredere şi infracţiunea de delapidare comisă prin folosirea bunului încredinţat în vederea exercitării atribuţiilor de serviciu de către un funcţionar privat, în alte scopuri decât cele pentru care l-a primit; cred că dacă bunul primit în depozit de la angajator are ca scop facilitarea activităţii făptuitorului nu se poate reţine exercitarea funcţiei în mod abuziv de către funcţionar, ceea ce ar putea conduce la reţinerea abuzului de încredere; în schimb, dacă bunul folosit este esenţial pentru desfăşurarea activităţii funcţionarului, aceasta neputând fi îndeplinită în absenţa bunului, atunci fapta de folosire a bunului în alte scopuri decât cele pentru care a fost încredinţat reprezintă un veritabil abuz în exercitarea atribuţiilor de serviciu care îmbracă forma delapidării, dacă sunt întrunite şi celelalte condiţii de tipicitate;

(iv) refuzul abuziv de a restitui bunul mobil încredinţat într-un anumit scop: în urma unei cereri de restituire, detentorul refuză expres sau tacit, în mod nejustificat, restituirea bunului, în scopul de a şi-l însuşi.

- nerestituirea unui bun mobil, la momentul expirării termenului pentru care fusese încredinţată detenţia, nu constituie infracţiunea de abuz de încredere în lipsa unei cereri ferme de restituire din partea persoanei îndreptăţite să i se restituie bunul;

- restituirea parţială a bunului echivalează cu o nerestituire;

- nerestituirea unui bun predat ca urmare a inducerii în eroare va constitui infracțiunea de înșelăciune, iar nu cea de abuz de încredere, întrucât în cazul acestei din urmă infracțiuni, predarea bunului presupune încrederea acordată licit, iar nu cea obținută în mod fraudulos;

- în cazul în care detentorul nu restituie bunul deținut cu orice titlu invocând un drept de retenție[1] asupra bunului, deși fapta de abuz de încredere este tipică, ea este

---

[1] *Dreptul de retenție* este reglementat în art. 2495-2499 C.civ.:

Art. 2495. Noțiune: „*(1)* Cel care este dator să remită sau să restituie un bun poate să îl rețină cât timp creditorul nu își execută obligația sa izvorâtă din același raport de drept sau, după caz, atât timp cât creditorul nu îl despăgubește pentru cheltuielile necesare și utile pe care le-a făcut pentru acel bun ori pentru prejudiciile pe care bunul i le-a cauzat. *(2)* Prin lege se pot stabili și alte situații în care o persoană poate exercita un drept de retenție".

Art. 2496. Excepții: „*(1)* Dreptul de retenție nu poate fi exercitat dacă deținerea bunului provine dintr-o faptă ilicită, este abuzivă ori nelegală sau dacă bunul nu este susceptibil de urmărire silită. *(2)* Dreptul de retenție nu poate fi invocat de către posesorul de rea-credință decât în cazurile anume prevăzute de lege".

Art. 2497. Îndatoririle celui care exercită dreptul de retenție: „Cel care exercită un drept de retenție are drepturile și obligațiile unui administrator al bunului altuia împuternicit cu administrarea simplă, dispozițiile art. 795-799 aplicându-se în mod corespunzător".

Art. 2498. Opozabilitatea dreptului de retenție: „*(1)* Dreptul de retenție este opozabil terților fără îndeplinirea vreunei formalități de publicitate. *(2)* Cu toate acestea, cel care exercită un drept de retenție nu se poate opune urmăririi silite pornite de un alt creditor, însă are dreptul de a participa la distribuirea prețului bunului, în condițiile legii".

Art. 2499. Stingerea dreptului de retenție: „*(1)* Dreptul de retenție încetează dacă cel interesat consemnează suma pretinsă sau oferă retentorului o garanție suficientă. *(2)* Deposedarea involuntară de bun nu stinge dreptul de retenție. Cel care exercită acest drept poate cere restituirea bunului, sub rezerva regulilor aplicabile prescripției extinctive a acțiunii principale și dobândirii bunurilor mobile de către posesorul de bună-credință".

C.civ. mai conține dispoziții speciale cu privire la dreptul la retenție. Astfel:

(i) art. 352 alin. (2) C.civ. prevede că „soțul care a plătit datoria comună în condițiile alin. (1) are un drept de retenție asupra bunurilor celuilalt soț până la acoperirea integrală a creanțelor pe care acesta i le datorează";

(ii) art. 365 C.civ. prevede că „la încetarea regimului separației de bunuri, fiecare dintre soți are un drept de retenție asupra bunurilor celuilalt până la acoperirea integrală a datoriilor pe care le au unul față de celălalt";

(iii) art. 2029 C.civ. prevede că „pentru garantarea tuturor creanțelor sale împotriva mandantului izvorâte din mandat, mandatarul are un drept de retenție asupra bunurilor primite cu ocazia executării mandatului de la mandant ori pe seama acestuia";

(iv) art. 2053 C.civ. prevede că: „*(1)* Pentru creanțele sale asupra comitentului, comisionarul are un drept de retenție asupra bunurilor acestuia, aflate în detenția sa";

(v) art. 2062 C.civ. prevede că: „*(1)* În lipsă de stipulație contrară, consignatarul nu are un drept de retenție asupra bunurilor primite în consignație și a sumelor cuvenite consignantului, pentru creanțele sale asupra acestuia. *(2)* Obligațiile consignatarului privind întreținerea bunurilor rămân valabile în caz de exercitare a dreptului de retenție, dar cheltuielile de depozitare incumbă consignantului, dacă exercitarea dreptului de retenție a fost întemeiată";

(vi) art. 2135 C.civ. prevede că: „În cazul neplății de către client a prețului camerei și a serviciilor hoteliere prestate, hotelierul are un drept de retenție asupra bunurilor aduse de client, cu excepția documentelor și a efectelor personale fără valoare comercială";

justificată, în cauză fiind incidente dispoziţiile art. 21 alin. (1) NCP referitoare la exercitarea unui drept; trebuie avut în vedere că şi eroarea (de drept extrapenal) asupra antijuridicităţii în legătură cu incidenţa şi limitele acestui drept poate înlătura caracterul penal al faptei, deoarece în măsura în care este invincibilă are natura juridică a unei cauze de neimputabilitate;

Pentru consumarea infracţiunii de abuz de încredere, în modalitatea refuzului de restituire, nu se cere ca restituirea bunului mobil să fie solicitată numai de către acela care l-a încredinţat făptuitorului, iar refuzul să se producă numai faţă de acesta; solicitarea se poate face şi prin mandatar ori de către succesor, dacă acesta din urmă posedă certificat de moştenitor asupra bunului încredinţat de defunct *(Trib. Suprem, secţia penală, decizia nr. 2534/1983, în Repertoriu 1981-1985, p. 8)*.

Fapta unei persoane care – după încetarea raporturilor sale de muncă cu o unitate – refuză să predea acesteia unele materiale ridicate anterior pentru ea şi aflate asupra sa, sub pretextul că unitatea nu i-a achitat toate drepturile băneşti, constituie infracţiunea de abuz de încredere, atâta vreme cât pentru valorificarea eventualelor sale pretenţii există calea unei acţiuni în despăgubire *(Trib. Caraş, secţia penală, decizia nr. 139/1981, în Repertoriu 1981-1985, p. 10)*.

- termenul de formulare a plângerii prealabile curge în acest caz de la primul refuz de restituire.

- în practica judiciară se remarcă uneori uşurinţa cu care parchetul dispune soluţii de clasare în cauze având ca obiect abuzul de încredere utilizând, în esenţă, argumentul că în cauză se constată o nerespectarea a dispoziţiilor contractuale care nu are ca efect decât generarea unui litigiu civil; or, faţă de modalităţile alternative ale elementului material al infracţiunii, în esenţă, se poate reţine în toate cazurile nerespectarea condiţiilor raportului juridic în baza căruia bunul a fost încredinţat, iar posibilitatea exercitării unei acţiuni în revendicare mobiliară în faţa instanţei civile nu constituie o condiţie negativă de tipicitate pentru această infracţiune.

b) urmarea imediată: în literatura de specialitate[1] s-a reţinut ca urmare imediată schimbarea situaţiei de fapt a bunului mobil; astfel, infracţiunea de rezultat se consumă în momentul în care, prin împosedarea chiar temporară a infractorului, sunt restrânse, în mod corelativ, drepturile proprietarului sau al posesorului legitim; efectul negativ produs se poate obiectiva în prejudiciu[2] în patrimoniul proprietarului

---

(vii) art. 2153 C.civ. prevede că: „În niciun caz, comodatarul nu poate invoca dreptul de reţenţie pentru obligaţiile ce s-ar naşte în sarcina comodantului".

[1] *V. Dongoroz*, op. cit., vol. III, p. 482.

[2] În doctrină (*V. Dongoroz*, op. cit., vol. III, p. 482) s-a arătat că nu trebuie confundată însă cu prejudiciul material: pentru existenţa infracţiunii este suficientă urmarea imediată. Prejudiciul apare după consumarea infracţiunii, iar acoperirea lui ulterioară sau chiar anticipată prin existenţa unei garanţii nu înlătură existenţa infracţiunii. De asemenea, nu importă dacă făptuitorul a tras sau nu vreun profit din săvârşirea infracţiunii.

(valoarea bunului, lipsa de folosință, imposibilitatea exercitării atributelor dreptului de proprietate: *usus, fructus, abusus*);

c) **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

Având în vedere natura juridică a contractului de leasing (varietate a contractului de împrumut), Curtea constată că în baza acestuia o parte, denumită *locator/finanțator*, transmite pentru o perioada determinată *dreptul de folosință* asupra unui bun, al cărui proprietar este, celeilalte părți, *denumite locatar/utilizator*. Curtea consideră că prin încheierea **contractului de leasing** având ca obiect autovehiculului marca Mercedes-Benz inculpatul C.P. a dobândit calitatea de detentor al autovehiculului, în baza unui titlu, bunul fiind primit efectiv în scopul folosirii. Astfel, sunt întrunite condițiile pentru reținerea situației premise a infracțiunii de abuz de încredere, respectiv *existența unui bun mobil al altuia încredințat în baza unui titlu și cu un anumit scop*. Deopotrivă, se constată că inculpatul C.P. avea calitatea de subiect activ nemijlocit al infracțiunii de abuz de încredere, fiind persoana care *deținea* un autovehiculului marca Mercedes-Benz *aparținând* S.C. M IFN S.A. (*bun mobil al altuia*), încredințat în baza unui titlu (contractul de leasing) și cu un anumit scop (folosire). Așadar, inculpatului C.P. i se încredințase un bun mobil aparținând S.C. M IFN S.A. în baza unui raport juridic. (...) Din interpretarea dispozițiilor art. 86 alin. (1) lit. a) și b) din Legea nr. 85/2016 rezultă că, după deschiderea procedurii insolvenței, contractele existente sunt menținute și ***este interzisă denunțarea lor, respectiv încetarea pentru motivul deschiderii procedurii*** (care ar fi o clauză nulă de drept). *Denunțarea* se poate face (pur potestativ) doar în condițiile din alin. (1). ***Rezilierea contractului*** este însă o instituție juridică diferită de cea a denunțării și nu este vizată de această dispoziție normativă. Curtea apreciază că, în măsura în care un cocontractant a transmis o notificare de reziliere a contractului pe motiv de nerespectare culpabilă a obligațiilor (de pildă, prin neplata ratelor contractuale) nu se putea reține aplicabilitatea dispozițiilor art. 86 alin. (1) lit. a) și b) din Legea nr. 85/2016, deoarece nicio persoană nu poate fi constrânsă să rămână parte contractantă, doar prin faptul deschiderii procedurii insolvenței, în condițiile în care cealaltă parte nu își respectă condițiile contractuale, având dreptul de a beneficia de remedii eficiente împotriva neexecutării contractuale. Prin urmare, ***rezilierea contractului nu poate fi subordonată denunțării anterioare a contractului***, întrucât aceasta ar echivala cu acordarea unei puteri discreționare administratorului judiciar de a menține sau nu contractul, indiferent de culpa contractuală. Faptul că, potrivit art. 36 din Legea nr. 85/2016, se suspendă orice acțiuni judiciare sau extrajudiciare, respectiv măsurile de executare silită pentru realizarea creanțelor asupra debitorului sau bunurilor sale ***nu impietează asupra dreptului de a notifica rezilierea***, mai ales în condițiile existenței unui pact comisoriu de grad IV, acesta nefiind inclus în sfera restrictivă a acțiunilor enumerate în art. 36 din lege. Deschiderea procedurii generale a insolvenței împotriva debitorului nu a condus în mod automat la menținerea contractului de leasing având ca obiect autovehiculului marca Mercedes-Benz, model Actros și nici nu a condus la posibilității denunțării acestuia numai de administratorul judiciar. (...) Fapta inculpatului C.P. ***de a refuza*** restituirea autovehiculului marca Mercedes-Benz către proprietarul S.C. M IFN S.A., în

condițiile în care inculpatul nu mai avea vreun drept de a-l deține ca urmare a rezilierii, în temeiul pactului comisoriu de gradul al IV-lea a contractului de leasing, ***precum și fapta de a dispune de acest bun pe nedrept*** prin transmiterea către un terț, este tipică, întrunind atât sub aspect obiectiv, cât și subiectiv elementele constitutive ale infracțiunii de abuz de încredere. *Elementul material* al **laturii obiective** constă atât *în refuzul nejustificat* al inculpatului de a restitui proprietarului S.C. M IFN S.A. autovehiculul marca Mercedes-Benz, *cât și în dispunerea pe nedrept* de bun prin închirierea acestuia unui terț. Comiterea a două dintre modalitățile alternative ale elementului material al infracțiunii de abuz de încredere (refuzul de restituire și dispunerea pe nedrept) nu conduce la constatarea unei pluralități de infracțiuni, în cauză urmând a se reține săvârșirea unei singure infracțiuni care se consumă la data săvârșirii primei activități infracționale. *Urmarea imediată* constă în trecerea autovehiculului în sfera de stăpânire a inculpatului C.P., privând astfel subiectul pasiv S.C. M IFN S.A., prin crearea acestei situații de fapt, de posibilitatea exercitării drepturilor pe care le avea cu privire la autovehicul. Curtea constată că prin modalitatea în care a acționat inculpatul a îngrădit în concret posibilitatea S.C. M IFN S.A. de a-și exercita drepturile patrimoniale asupra autovehiculului marca Mercedes-Benz. Curtea consideră că există o *legătură de cauzalitate directă* între îngrădirea exercițiului drepturilor patrimoniale ale S.C. M IFN S.A. și refuzul inculpatului C.P. de a restitui autovehicul, respectiv dispunerea pe nedrept de bun (*C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 2/2017, nepublicată).*

9.5. Latura subiectivă

- intenție directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care au fost săvârșite; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

9.6. Formele infracțiunii

- actele de pregătire și tentativa sunt posibile (cu excepția tentativei la refuzul de restituire, care nu este posibilă), însă nu sunt incriminate;

- infracțiunea se consumă în momentul însușirii pe nedrept a bunului, al dispunerii pe nedrept de bun, al folosirii pe nedrept a bunului, respectiv al refuzului nejustificat de restituire (*infracțiune instantanee*[1]);

---

[1] Infracțiunea are caracter instantaneu inclusiv atunci când este comisă în modalitatea *refuzului de restituire*, deoarece la acel moment se produce urmarea imediată constând în intrarea detentorului în posesia ilicită a bunului. În acest sens, în doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 32) s-au arătat următoarele: „Comparând infracțiunile de abuz de încredere și, respectiv, violare de domiciliu, vom constata că ambele pot fi săvârșite printr-un refuz – refuz de restituire a bunului în cazul abuzului de încredere, respectiv refuz de părăsire a locuinței în cazul violării de domiciliu. Cu toate acestea, majoritatea doctrinei admite că, în vreme ce abuzul de încredere comis prin refuzul de restituire este o infracțiune instantanee, violarea de domiciliu poate deveni infracțiune continuă atunci când prezența inculpatului în locuință se prelungește. Explicația nu poate fi dată de formularea textului legal, ci ea trebuie căutată în natura valorii sociale ocrotite. Într-adevăr, în cazul abuzului de încredere, valoarea

- în cazul în care făptuitorul realizează mai multe modalități dintre cele prevăzute de norma de incriminare, se va reține săvârșirea unei singure infracțiuni care se consumă la data săvârșirii primei activități infracționale (de pildă, în cazul în care făptuitorul săvârșește fapta mai întâi în modalitatea dispunerii pe nedrept, iar ulterior în modalitatea refuzului de restituire, se va reține săvârșirea unei singure infracțiuni de abuz de încredere care se consumă la momentul dispunerii pe nedrept de bun);

- poate fi săvârșit în formă continuată (cu excepția situației în care făptuitorul a refuzat succesiv restituirea unui bun la diferite intervale de timp), caz în care infracțiunea se epuizează la data efectuării ultimului act de executare.

9.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă (120-240 zile-amendă).

§10. Abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor

10.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în fapta persoanei de a înstrăina, ascunde, deteriora sau distruge, în tot sau în parte, valori ori bunuri din patrimoniul său ori de a invoca acte sau datorii fictive *în scopul fraudării creditorilor* [art. 239 alin. (1) NCP];

- constituie *formă asimilată* a infracțiunii fapta persoanei care, știind că nu va putea plăti, achiziționează bunuri ori servicii producând o pagubă creditorului [art. 239 alin. (2) NCP];

- forma de bază a infracțiunii constituie o variantă de specie a abuzului de încredere;

- constituie *variantă agravată* a infracțiunii fapta care a produs consecințe deosebit de grave; în această privință este cel puțin stranie opțiunea legiuitorului de a incrimina mai grav varianta de specie a abuzului de încredere în condițiile în care pentru infracțiunea prevăzută de art. 238 NCP nu a fost prevăzută o astfel de variantă agravată;

- acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate indiferent de cuantumul prejudiciului; întrucât înainte de intrarea în vigoare a O.U.G. nr. 18/2016 acțiunea penală se punea în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate indiferent de cuantumul prejudiciului produs prin infracțiune, consider că reglementarea unei variante agravate nu este de natură să conducă la concluzia reglementării oficialității acțiunii penale, prin noua legiferare realizându-se doar o sancționare mai aspră a unor fapte care au produs consecințe deosebit de grave, fără a se stipula că acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu de către procuror și fără a se exclude aplicarea regulilor disponibilității cu privire la varianta agravată.

---

socială a fost definitiv sacrificată în momentul refuzului de restituire, căci din acel moment bunul a ieșit din sfera de dispoziție a proprietarului și a intrat în posesia ilicită a autorului, urmarea fiind identică cu cea specifică furtului".

10.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la patrimoniu care implică încrederea în cadrul raporturilor juridice dintre creditor și debitor[1];

b) obiectul material: prin raportare la modalitățile alternative de comitere a infracțiunii care pot afecta bunurile trebuie reținut că, *exceptând invocarea datoriilor fictive* (când nu se poate reține existența unui obiect material împotriva căruia se îndreaptă acțiunea infracțională), celelalte activități ilicite incriminate (*înstrăinare, ascundere, deteriorare sau distrugere*) se pot exercita asupra obiectului material constând în *bunurile mobile sau imobile, ori valorile*[2] din patrimoniul debitorului (*în cazul formei de bază*), respectiv bunurile și serviciile achiziționate de debitorul aflat în incapacitate de plată (în cazul formei asimilate în care acțiunea ilicită constă în *achiziționare*), care pot fi urmărite silit;

- bunul mobil (prin natura sa ori prin anticipație) corporal poate fi animat sau neanimat, fungibil sau nefungibil;

- nu interesează dacă bunul mobil este încorporat sau nu într-un bun imobil;

- bunurile mobile pot fi neconsumptibile, dar și consumptibile;

- este necesar, în cazul formei de bază a infracțiunii, ca bunul ori valorile ce constituie obiectul material al infracțiunii să fie în patrimoniul debitorului.

10.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală și calitatea de *debitor*[3];

- la *forma asimilată* a infracțiunii subiect activ nemijlocit este debitorul [persoană (fizică sau juridică)] care are obligația de plată și se află în imposibilitate să o execute;

- în principiu, subiectul activ nemijlocit nu trebuie să aibă calitatea de comerciant aflat în insolvență de drept, întrucât în această ipoteză se va reține infracțiunea de ***bancrută frauduloasă*** dacă fapta este comisă prin falsificarea, sustragerea sau distrugerea evidențelor debitorului ori ascunderea unei părți din activul averii acestuia, înfățișarea de datorii inexistente sau prezentarea în registrele debitorului, în alt act sau în situația financiară de sume nedatorate, ori prin înstrăinarea, în caz de insolvență a debitorului, a unei părți din active;

---

[1] În doctrină (*I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 504) s-a arătat că „în esență, incriminarea are în vedere să protejeze șansele creditorilor ca executarea, chiar și silită, a creanțelor lor să se desfășoare în condiții normale, corespunzătoare valorii reale a activului patrimonial și situației reale a bunurilor".

[2] În literatura de specialitate (*I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 504) s-a precizat că prin valoare trebuie înțeles „orice activ patrimonial incorporal, cum ar fi creanțe, acțiuni, titluri de valoare, drepturi de proprietate intelectuală".

[3] „În sistemul penal român, nu se precizează sursa raportului obligațional pentru ca fapta să fie tipică, adică nu este necesar ca debitorul să aibă această calitate ca urmare a unei conduite infracționale, delictuale, cvasidelictuale sau contractuale". A se vedea *S. Bogdan* (coord.), *D.A. Șerban, G. Zlati*, Noul Cod penal..., op. cit., p. 229.

Curtea consideră că, deși starea de insolvență de fapt constituie o situație premisă generală pentru infracțiunea de bancrută frauduloasă prevăzută de art. 241 NCP, în privința modalității alternative prevăzute de art. 241 alin. (1) lit. c) NCP legea a stipulat o condiție suplimentară referitoare la situația premisă (*situație premisă specială*) care presupune existența la momentul comiterii faptei a unei stări de *insolvență de drept* prin deschiderea procedurii insolvenței în condițiile legii speciale. Astfel, Curtea apreciază că pentru reținerea infracțiunii de bancrută frauduloasă prevăzută de art. 241 alin. (1) lit. c) NCP nu este suficientă reținerea unei simple *stări de insolvență de fapt (ens facti), ci este necesară existența unei stări de insolvență de drept (ens iuris)* ca stare juridică a debitorului față de care s-a constatat starea de insolvență printr-o hotărâre judecătorească. În acest sens, s-a exprimat și literatură juridică de specialitate majoritară (cvasiunanimă) în interpretarea dispozițiilor art. 143 alin. (2) în Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, cât și Înalta Curte de Casație și Justiție prin decizia nr. 2207 din 22 iunie 2012 pronunțată în dosarul nr. 1358/102/2010 *(C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 642/2015, nepublicată).*

- nu prezintă importanță izvorul raportului obligațional, acesta putând fi un fapt juridic (licit sau ilicit) sau act juridic;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate;

- în privința coautoratului, în doctrină[1] s-a precizat că *la forma de bază a infracțiunii* coautorii trebuie să fie codebitori ai aceluiași creditor, iar obligația lor să aibă același izvor, în vreme ce *la forma asimilată* coautorii trebuie să fie titularii patrimoniului comun în care va intra bunul; tot astfel, s-a arătat că „în ipoteza în care între debitorii aceluiași creditor există o înțelegere pentru a acționa în dauna acestuia din urmă, dar *obligațiile lor față de creditor au temeiuri diferite*, fiecare codebitor va fi autor al unei infracțiuni distincte, ei putând fi, eventual, fiecare, instigator sau complice la infracțiunea săvârșită de celălalt. Când debitorul comite infracțiunea încheind *acte juridice bilaterale*, cealaltă parte a actului juridic, în măsura în care a cunoscut scopul fraudulos al actului, poate fi, după caz, doar instigator sau complice, iar nu coautor la aceeași infracțiune"[2].

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică sau juridică, de drept public sau de drept privat, care are calitatea de creditor (unul sau mai mulți creditori).

- pluralitatea de subiecți pasivi nu atrage, în principiu, reținerea unei pluralități de infracțiuni față de natura elementului material al laturii obiective care vizează o acțiune frauduloasă îndreptată împotriva drepturilor tuturor creditorilor, indiferent dacă aceștia aveau sau nu o creanță exigibilă la momentul comiterii faptei[3].

---

[1] *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 504.

[2] Ibidem.

[3] În același sens, *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 504.

10.4. Latura obiectivă

a) elementul material: constă în una dintre următoarele acțiuni efectuate de *debitor*:

(i) înstrăinarea de valori ori bunuri din patrimoniul său;

- *înstrăinarea* presupune efectuarea frauduloasă de acte de dispoziție cu titlu oneros sau gratuit (vânzare, donație, schimb etc.); în acest fel, prin intermediul actelor translative de proprietate ori al unor acte cu efecte echivalente, debitorul își diminuează activele pentru a intra în sfera unei insolvabilități de fapt;

- nu orice înstrăinare a unui bun de către debitor este o faptă tipică, fiind necesar ca prin această înstrăinare creditorul său să nu își mai poată satisface creanța prin urmărirea altor bunuri ale debitorului; fapta nu este tipică în ipoteza în care creditorul își poate satisface creanța sa prin executarea altor bunuri ale debitorului, neproducându-se urmarea imediată a infracțiunii.

Curtea consideră că art. 239 NCP nu constituie o transpunere în actualul Cod a infracțiunii de înșelăciune în convenții care se regăsea anterior în art. 215 alin. (3) C.pen. din 1969. În expunerea de motive la NCP s-a arătat că „(...) a fost introdusă **o nouă incriminare**, abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor. Infracțiunea se poate comite în două modalități, fie prin fapta debitorului de a înstrăina, ascunde, deteriora sau distruge, în tot sau în parte, valori ori bunuri din patrimoniul său ori de a invoca acte sau datorii fictive în scopul fraudării creditorilor, fie prin achiziționarea de bunuri ori servicii, debitorul știind cu certitudine la momentul încheierii tranzacției că nu va putea plăti și producând astfel o pagubă creditorului. Ambele modalități de comitere a faptei au fost semnalate de practica ultimilor ani, organele judiciare nedispunând însă de un text legal care să permită reprimarea acestor acțiuni". Anterior datei de 1 februarie 2014 nu era incriminată înstrăinarea de valori sau bunuri în frauda creditorilor sau simpla cumpărare de bunuri sau servicii de către o persoană care știa că nu le va putea plăti dacă nu era însoțită de un act de inducere sau menținere în eroare, caz în care se putea reține comiterea infracțiunii de înșelăciune. Aceasta este motivul pentru care infracțiunea de abuz de încredere în frauda creditorilor trebuie privită că o incriminare nouă (*incriminatio ex novo*), iar nu ca o formă particulară, specială, a infracțiunii de înșelăciune. Curtea consideră că în condițiile NCP dacă înstrăinarea de bunuri sau valori în frauda creditorului/creditorilor sau achiziționarea de buuuri ori servicii, debitorul știind cu certitudine la momentul încheierii tranzacției că nu va putea plăti și producând astfel o pagubă creditorului/creditorilor va constitui infracțiunea de abuz de încredere în frauda creditorilor prevăzută de art. 239 NCP numai în măsura în care nu se reține și o activitate frauduloasă de inducere în eroare, caz în care fapta va constitui și potrivit NCP infracțiunea de înșelăciune *(C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 642/2015, nepublicată).*

Pentru rezolvarea unor probleme financiare, inculpata O.L.M. a cumpărat de la persoana vătămată A.M., prin două contracte de vânzare, 6 vaci și o junincă, cu pact de răscumpărare din partea persoanei vătămate. Pentru nerespectarea termenului de restituire, persoana vătămată s-a adresat instanței,

iar prin sentința civilă nr. 478/14.04.2015, Judecătoria R. a admis acțiunea reclamantului A.M. și a obligat pe pârâtă, respectiv pe inculpata O.L.M. să-i predea acestuia cele 6 vaci și juninca vândute prin contractele sub semnătură privată, precum și contravaloarea fructelor naturale în sumă de 48 lei pe zi de la data de 21.10.2014 și până la pronunțarea hotărârii. Sentința a rămas definitivă prin respingerea apelului. În cursul procesului, respectiv în luna decembrie 2015, inculpata a vândut cele 6 vaci și juninca, astfel că la punerea în executare a hotărârii reclamantul A.M. nu a putut-o executa silit pe inculpată. Tot pentru achitarea datoriilor, inculpata și-a vândut și alte bunuri, astfel că la data de 9.12.2016, nici ea nici soțul său nu mai figurau în evidențele fiscale ale Primăriei B. cu bunuri mobile sau imobile, după cum se atestă prin adresa nr. 5324/9.12.2016. În speță, elementul material este reprezentat de înstrăinarea bunurilor din patrimoniul inculpatei, respectiv al celor 6 vaci și a junincii ce au făcut obiectul procesului civil, astfel că persoana vătămată ce deține un titlu executoriu de realizare în natură a dreptului său nu-l mai poate valorifica nici măcar prin echivalent, dată fiind lipsa bunurilor în patrimonial inculpatei (*C.A. Brașov, secția penală, decizia nr. 807/2017, www.rolii.ro)*.

(ii) ascunderea de valori ori bunuri din patrimoniul său;

- *ascunderea* semnifică dosirea valorilor ori bunurilor corporale din patrimoniu astfel încât să nu poată fi identificate/localizate de creditori în vederea executării silite.

(iii) deteriorarea de valori ori bunuri din patrimoniul său;

- *deteriorarea* înseamnă degradarea unui bun corporal ce are drept urmare alterarea substanței sau a esteticii acestuia (dacă aspectul estetic este de esența bunului) în așa măsură încât bunul nu mai poate fi utilizat sau valorificat ca în trecut, fără a fi reparat.

(iv) distrugerea de valori ori bunuri din patrimoniul său;

- *distrugerea* presupune încetarea existenței fizice a bunului sau a valorii;

- această modalitate a infracțiunii va putea fi reținută în concurs cu variantele agravate ale distrugerii prevăzute de art. 253 alin. (3) și (4) NCP.

(v) invocarea de acte sau datorii fictive.

- presupune prezentarea către creditori a unor acte fictive sau a unor datorii inexistente prin care debitorul să își justifice imposibilitatea financiară de executare a obligațiilor scadente fie în vederea sustragerii de la plată, fie în scopul amânării plății;

- poate fi reținută în concurs cu falsul în înscrisuri sub semnătură privată;

- poate fi reținută în concurs cu falsul în declarații dacă invocarea de datorii fictive nu este realizată în asemenea condiții în care să aibă prin ea însăși aptitudinea de a produce consecințe juridice;

- în doctrină[1] s-a arătat că această modalitate constituie o formă specială a infracțiunii de înșelăciune și că aceasta va subzista atunci când fapta nu realizează în întregime tipicitatea incriminării din art. 239 NCP.

b) urmarea imediată: starea de pericol creată prin provocarea unei stări de insolvabilitate de fapt a debitorului prin modificarea situației sale patrimoniale în vederea

---

[1] *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 507.

evitării unei executări silite din partea creditorului creând astfel un risc semnificativ pentru drepturile creditorului cu privire la satisfacerea creanței (*infracțiune de pericol concret*)[1];

c) legătura de cauzalitate: trebuie dovedită legătura de cauzalitate între fapta tipică și urmarea imediată.

10.5. Forma asimilată

a) elementul material: *achiziționarea pentru sine sau pentru altul de bunuri ori servicii de către debitorul aflat în incapacitate de plată;*

- făptuitorul cunoaște că se află în incapacitate de plată și cu toate acestea demarează procedurile și achiziționează bunuri sau servicii de la o persoană fizică sau juridică;

- în mod întemeiat s-a arătat în doctrină că „fapta vizează încheierea de contracte de vânzare sau de prestări servicii de natura cărora este că obligația cocontractantului de transmitere a proprietății, respectiv de prestare a serviciului este anterioară îndeplinirii obligației de remitere a prețului de către făptuitor. Nu se va reține infracțiunea, nici chiar în forma tentativei, când contractul presupune simultaneitatea prestațiilor, întrucât este de esența acestei infracțiuni ca vânzătorul sau prestatorul de servicii să își asume că plata se va face ulterior propriei sale prestații"[2];

- creditorul trebuie să se afle în situația ca, față de rigorile legii sau de existența unor cutume comerciale, să nu poată verifica anterior solvabilitatea debitorului;

- fapta nu este tipică în ipoteza în care creditorul avea obligația legală sau stabilită prin norme sau regulamente interne de a verifica solvabilitatea debitorului ori dacă putea realiza în mod rezonabil; deopotrivă, fapta nu este tipică dacă la momentul încheierii actului juridic debitorul dispunea de mijloace financiare pentru plata bunului sau serviciului, însă din cauza unor evenimente ulterioare, acesta nu mai are posibilitatea efectuării plăților.

b) urmarea imediată: constă în producerea unei pagube creditorului (*infracțiune de rezultat*); atunci când fapta nu produce un prejudiciu creditorilor, nu va exista infracțiunea nici în forma tentativei, întrucât conform art. 248 NCP tentativa se pedepsește numai pentru forma tip prevăzută de art. 239 alin. (1) NCP;

c) legătura de cauzalitate: trebuie dovedită.

Fapta inculpatului care la data de 1 decembrie 2014, în timp ce se afla în zona Gării de Nord din mun. București, a solicitat părții civile să-l transporte în regim taxi în orașul B., știind că nu va putea plăti contravaloarea cursei,

---

[1] În acest sens, în literatura de specialitatea [*I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 507; *S. Bogdan* (coord.), *D.A. Șerban, G. Zlati*, Noul Cod penal..., op. cit., 2014, p. 230] se consideră că este necesar să se constate în urma comiterii faptei crearea pentru creditor fie și numai un risc de a nu-și mai putea satisface creanța, nefiind *necesar ca rezultatul constând în păgubirea efectivă a creditorului să se producă*, fiind suficient ca făptuitorul să fi creat o situație periculoasă pentru creditor.

[2] Ibidem.

producând astfel un prejudiciu, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de abuz de încredere prin fraudarea creditorilor *(C.A. București, secția I penală, decizia nr. 409/2017, www.rolii.ro)*.

10.6. Latura subiectivă

- în cazul *formei de bază*, fapta se comite *numai cu intenție directă*[1] legea prevăzând scopul special ce trebuie urmărit, respectiv *fraudarea creditorului*;

- în ipoteza formei asimilate fapta se comite fie cu intenție directă, fie cu intenție indirectă.

10.7. Varianta agravată [art. 239 NCP raportat la art. 256[1] NCP]

- se reține în cazul în care abuzul de încredere în frauda creditorilor comis fie în forma de bază, fie în forma asimilată a produs *pagube materiale* mai mari de 2.000.000 lei;

10.8. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- tentativa este posibilă și incriminată;

- infracțiunea în forma tip se consumă în momentul producerii urmării imediate periculoase (*infracțiune de pericol concret*), iar în forma asimilată în momentul comiterii faptei tipice și prejudicierii creditorului;

- în cazul în care făptuitorul realizează mai multe modalități dintre cele prevăzute de norma de incriminare pentru forma de bază, se va reține săvârșirea unei singure infracțiuni care se consumă la data săvârșirii primei activități infracționale;

- infracțiunea comisă în forma de bază poate fi reținută în concurs cu cea comisă în forma asimilată;

- poate fi săvârșit în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la data efectuării ultimului act de executare.

10.9. Pedeapsa

- atât pentru forma tip, cât și pentru cea asimilată pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda;

- în cazul variantei agravate, limitele speciale ale pedepsei închisorii, respectiv limitele speciale ale zilelor-amendă se majorează cu jumătate;

---

[1] În același sens, *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 507; *V. Cioclei*, Curs tematic I, p. 314; în sensul posibilității reținerii și intenției eventuale, a se vedea *S. Bogdan* (coord.), *D.A. Șerban, G. Zlati*, Noul Cod penal..., op. cit., 2014, p. 231.

În urma modificării art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP, ori de câte ori norma de incriminare prevede necesitatea existenței unui scop special pentru comiterea infracțiunii în forma de bază sau ca element al variantei agravate a infracțiunii, fapta va fi tipică numai dacă este comisă cu intenție directă.

§11. Gestiunea frauduloasă

11.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în pricinuirea de pagube unei persoane cu ocazia administrării sau conservării bunurilor acesteia de persoana fizică sau juridică care are ori trebuie să aibă grija administrării sau conservării acelor bunuri [art. 242 alin. (1) NCP];

- NCP nu a mai prevăzut că fapta trebuie comisă cu rea-credință, întrucât această mențiune apare ca inutilă față de prevederile art. 16 alin. (6) teza I NCP potrivit căruia fapta constând într-o acțiune sau inacțiune constituie infracțiune atunci când este săvârșită cu intenție;

- NCP a prevăzut și o nouă variantă agravată a infracțiunii în ipoteza în care fapta este comisă de administratorul judiciar, de lichidatorul averii debitorului sau de un reprezentant sau prepus al acestora, încorporând astfel în Codul penal dispozițiile art. 144 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței[1] [art. 242 alin. (2) NCP];

- constituie *variantă agravată* a infracțiunii comisă în forma tip sau în prima variantă agravată săvârșirea gestiunii frauduloase în scopul dobândirii unui folos patrimonial [art. 242 alin. (3) NCP];

- *indiferent dacă fapta a fost comisă în forma de bază sau în vreuna dintre variantele agravate, reținerea producerii de consecințe deosebit de grave va atrage incidența dispozițiilor art. 256[1] NCP;*

- acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei *vătămate atât pentru forma tip a infracțiunii, cât și pentru variantele agravate indiferent de cuantumul prejudiciului*; întrucât înainte de intrarea în vigoare a O.U.G. nr. 18/2016 acțiunea penală se punea în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate indiferent de cuantumul prejudiciului produs prin infracțiune, consider că reglementarea unei variante agravate nu este de natură să conducă la concluzia reglementării oficialității acțiunii penale, prin noua legiferare realizându-se doar o sancționare mai aspră a unor fapte care au produs consecințe deosebit de grave, fără a se stipula că acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu de către procuror și fără a se exclude aplicarea regulilor disponibilității cu privire la varianta agravată în cazul producerii de consecințe deosebit de grave;

Prin aceeași ordonanță s-a dispus schimbarea încadrării juridice, din infracțiunea de delapidare în infracțiunea de *gestiune frauduloasă, în formă* continuată. În declarația dată de V. la data de 30 aprilie 2012 după ce i s-a adus la cunoștință de către organele de poliție despre schimbarea încadrării juridice, acesta a precizat următoarele: *depun plângere prealabilă față de P. pentru comiterea infracțiunii de gestiune frauduloasă și mă constitui parte civilă în procesul penal.* (...) Chiar dacă, în calitate de administrator al societății, V. beneficiază, prin lege, de un mandat tacit de reprezentare a societății în activitățile desfășurate în realizarea obiectului de activitate, pentru formularea

[1] Legea nr. 85/2006 a fost abrogată prin Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență (M.Of. nr. 466 din 25 iunie 2014).

unei plângeri prealabile este necesar ca titularul plângerii să rezulte în mod neechivoc din conținutul acesteia. Or, din plângerea formulată la 30 aprilie 2012 nu rezultă că aceasta ar fi fost formulată de V. în calitate de reprezentant legal al persoanei vătămate, ci în nume propriu, pe tot parcursul urmăririi penale menționându-se această situație. Având în vedere că schimbarea încadrării juridice s-a dispus în cursul urmăririi penale, doar organele de cercetare penală sau procurorul puteau remedia această situație referitoare la calitatea de persoană vătămată și să interpeleze pe administratorul societății, în termenul legal, dacă formulează plângerea prealabilă în nume propriu sau în calitate de reprezentant al persoanei vătămate, această omisiune neputând fi înlăturată pe baza presupunerii că V. a acționat în calitate de administrator al societății. În fine, ținând seama și de împrejurarea că plângerea prealabilă a persoanei vătămate constituie nu numai un mijloc special de sesizare a organelor de urmărire penală, dar și o condiție de tragere la răspundere penală a unei persoane, fiind necesară îndeplinirea cumulativă a tuturor cerințelor prevăzute de lege referitoare la titularii plângerii, la termenul de introducere, la conținutul acesteia, instanța a constatat, din actele dosarului, că lipsește plângerea prealabilă formulată de persoana vătămată prin infracțiune, sens în care a dispus încetarea procesului penal *(C.A. Iași, secția penală, decizia nr. 273/2015, www.rolii.ro)*.

11.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la protecția patrimoniului;

b) obiectul material: în principiu, constă într-o universalitate de bunuri mobile și/sau imobile, consumptibile sau neconsumptibile, aparținând altei persoane; ca excepție, poate constitui obiect material și un singur bun (de pildă, minorul primește moștenire un teren extravilan de 1.000 de hectare care este administrat de părinții săi, care pot săvârși în acest context infracțiunea de gestiune frauduloasă).

11.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are ca atribuții (în general, în baza unui contract de mandat) administrarea sau conservarea unei universalități de bunuri/bunului aparținând altuia și care nu are calitatea de funcționar (*subiect activ nemijlocit calificat*);

- gestiunea frauduloasă poate fi comisă în calitate de subiect activ nemijlocit și de părinții care administrează bunurile copiilor lor minori sau majori;

- nu poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii proprietarul bunului/universalității de bunuri;

În fapt, inculpatul – șef de tură la o fabrică de var – a dispus eliberarea unei cantități mai mari de var decât cea plătită, în schimbul sumei de 40.000 lei; se susține că această faptă ar constitui, în drept, infracțiunea de gestiune frauduloasă. Din fișa postului rezultă că inculpatul avea ca principală sarcină conducerea procesului de producție și de expediere a rezultatului muncii (var), în tura de care răspundea. Nu este, deci, vorba de o activitate de conservare ori de administrare. Conservarea unui bun presupune paza și păstrarea lui în condi-

ţiile în care să fie ferit de distrugeri ori degradări, iar administrarea implică o activitate ce cuprinde, pe lângă actele de conservare, şi pe cele necesare unei gestionări corespunzătoare naturii şi destinaţiei bunurilor. Încadrarea corectă a faptei inculpatului este aceea de furt, săvârşit în calitate de autor *(C.A Constanţa, secţia penală, decizia nr. 108/1994, în R.D.P. nr. 2/1995, p. 147).*

Persoana care a dobândit calitatea de administrator al unei asociaţii de locatari în temeiul unei convenţii civile are calitatea de funcţionar cu atribuţii de gestionar; ca atare, însuşirea de către administrator a unor sume de bani din patrimoniul asociaţiei constituie infracţiunea de delapidare, iar nu aceea de gestiune frauduloasă *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 5312/2001, www.legalis.ro).*

- se va reţine varianta agravată a infracţiunii în cazul în care subiectul activ este *administratorul judiciar, lichidatorul averii debitorului sau un reprezentant sau prepus al acestora*;

- este posibil coautoratul atunci când toţi coautorii au calitatea specială cerută de lege;

- este posibilă instigarea sau complicitatea care nu este condiţionată de vreo calitate a participanţilor.

b) subiectul pasiv: persoana fizică sau juridică al cărei bun, respectiv a cărei universalitate de bunuri este administrată sau conservată de făptuitor;

- în cazul primei variante agravate subiectul pasiv este debitorul aflat în insolvenţă.

11.4. Latura obiectivă

a) elementul material: acţiunea sau inacţiunea prin care se produce un prejudiciu de către persoana care are ca atribuţii administrarea sau conservarea bunului/lor persoanei vătămate;

- formularea legiuitorului este extrem de generală în ceea ce priveşte conţinutul elementului material, fiind reunite elementele activităţii infracţionale cu cele ale urmăririi imediate în exprimarea echivocă *„pricinuirea unei pagube"*; în aceste condiţii, cred că neîntrunirea elementelor de tipicitatea obiectivă ale infracţiunii de gestiune frauduloasă, în cazul în care în urma unei evaluări *in concreto* se constată că autorul nu a dat dovadă de suficientă diligenţă în legătură cu administrarea sau conservarea bunurilor, dar că acţiunea sau inacţiunea sa nu este susceptibilă de a produce vreo pagubă, impun în continuare evaluarea împrejurării dacă există sau nu vreuna dintre acţiunile incriminate cu titlul de bancrută frauduloasă;

- acţiunea sau inacţiunea trebuie să se realizeze cu încălcarea obligaţiilor legale şi/sau contractuale;

- trebuie reţinută *administrarea frauduloasă sau conservarea frauduloasă*;

- ***gestiunea frauduloasă*** se deosebeşte de ***abuzul de încredere*** prin următoarele:

(i) în cazul gestiunii frauduloase făptuitorul are, în general, îndatorirea de a administra sau gestiona o universalitate de bunuri aparţinând altuia, în vreme ce la abuzul de încredere făptuitorul deţine cu orice titlu un bun sau anumite bunuri individual determinate, având obligaţia de a le păstra şi restitui;

(ii) în cazul gestiunii frauduloase elementul material constă în orice acțiune sau inacțiune prin care se produce o pagubă, realizată de administrator sau gestionar cu depășirea atribuțiilor pe care acesta le avea ori contrar acestor atribuții, în vreme ce la abuzul de încredere elementul material constă numai în însușirea, dispunerea ori folosirea pe nedrept sau refuzul de a restitui un bun al altuia;

b) urmarea imediată: prejudiciul creat prin activitatea infracțională (*infracțiune de rezultat*);

c) legătura de cauzalitate: trebuie să existe și să fie dovedită existența unei legături de cauzalitate între acțiunea sau inacțiunea ce constituie elementul material al infracțiunii și urmarea imediată.

Infracțiunea de gestiune frauduloasă prevăzută la art. 242 alin. (1) NCP are ca *element material al laturii obiective* orice acțiune sau inacțiune, săvârșită de făptuitor, cu prilejul administrării sau conservării bunurilor încredințate, în acest scop, de către subiectul pasiv al infracțiunii, și care are un caracter ilicit și păgubitor pentru proprietarul bunurilor. În acest context, prin ***caracter ilicit*** se înțelege un caracter contrar obligațiilor ce reveneau făptuitorului, fie în virtutea raportului juridic existent între el și subiectul pasiv, fie potrivit unor obligații legale. De asemenea, ***prin administrare*** se înțelege o activitate cu caracter gospodăresc, ce poate avea conținut diferit, în funcție de natura și destinația bunului, iar prin ***conservare*** se înțelege luarea de măsuri de apărare a respectivelor bunuri, în vederea evitării distrugerii sau degradării. (...) legiuitorul nu a prevăzut condiția ca faptele ce constituie elementul material al laturii obiective a infracțiunii de gestiune frauduloasă să fie săvârșite cu încălcarea legii, întrucât, datorită felului în care a fost concepută, gestiunea frauduloasă presupune, în primul rând, o încălcare de către făptuitor a unui act de acordare a încrederii încheiat cu proprietarul bunurilor, încredere care este de esența acestei infracțiuni. (...) Infracțiunea de gestiune frauduloasă presupune existența, în sarcina subiectului activ, a obligației de administrare a bunurilor altuia, a actului prin care proprietarul bunurilor ce formează obiectul material al infracțiunii de gestiune frauduloasă acordă încredere subiectului activ al acestei infracțiuni, presupunând, de fapt, un raport juridic de drept civil, din al cărui conținut face parte și obligația de administrare sau conservare a bunurilor. Aceasta întrucât, conform dispozițiilor art. 792 din Codul civil, calitatea de administrator al bunurilor altuia poate avea ca izvor un legat sau o convenție, iar obligațiile ce incumbă persoanei care are această calitate sunt expres reglementate în Titlul V – „Administrarea bunurilor altuia" al cărții a III-a – „Despre bunuri" a Codului civil. (...) Orice faptă de încălcare, de către persoana căreia i-a fost încredințată administrarea sau conservarea unor bunuri, a unei obligații existente în sarcina sa, care pricinuiește o pagubă proprietarului, constituie infracțiunea de gestiune frauduloasă, iar izvorul obligațiilor asumate de către subiectul activ al infracțiunii, în favoarea subiectului pasiv, este actul juridic civil, legat sau convenție, prin care făptuitorului îi este acordată respectiva încredere. Atât existența actului juridic civil ce are ca obiect administrarea sau conservarea bunurilor, cât și obligațiile rezultate din acest act sunt cunoscute făptuitorului în momentul săvârșirii infracțiunii, întrucât conținutul acestor obligații a fost determinat și

asumat de el din momentul naşterii raportului juridic civil corespunzător. Mai mult, actul de acordare a încrederii în legătură cu relaţiile sociale de natură patrimonială este, de regulă, unul *intuitu personae*. Or, toate aceste aspecte sunt de natură a conferi un caracter clar, precis şi previzibil normei juridice penale criticate. (...) În ceea ce priveşte sensul sintagmei ***pricinuirea de pagube***, aceasta nu este definită de legea penală sau de cea procesual penală, aspect ce relevă atribuirea de către legiuitor a sensului comun cuvintelor ce o compun. Mai mult, expresia urmează a fi interpretată în contextul dispoziţiei legale din care face parte. Cum infracţiunea de gestiune frauduloasă este o infracţiune contra patrimoniului, prin care sunt sancţionate conduitele de natură a afecta relaţiile sociale formate în legătură cu patrimoniul, Curtea constată că, prin *„**pricinuirea de pagube**"* se înţelege provocarea unor pierderi de natură patrimonială *(Curtea Constituţională, DCC nr. 641/2017, www.ccr.ro)*.

Este adevărat faptul că patrimoniul celor două societăţi s-a mărit în perioada anilor 2004-2010 şi activitatea depusă de către administrator a fost profitabilă, însă legiuitorul nu cere ca întreaga activitate a administratorului să fie păgubitoare, ci este suficient un singur act care să ducă la cauzarea unei pagube pentru a fi în prezenţa infracţiunii de gestiune frauduloasă *(C.A. Timişoara, secţia penală, decizia nr. 1088 din 27 octombrie 2015, www.rolii.ro)*.

Faptele inculpatului – gestionar la bufetul unei cooperative de consum – care, producând cu rea-credinţă unităţii o pagubă în valoare de 4.788.000 lei şi fiind informat că i se va verifica gestiunea, a înscenat o spargere, după care a sesizat poliţia şi societatea de asigurare de la care, ca urmare a declaraţiei sale cu privire la săvârşirea furtului, a reuşit să încaseze o despăgubire în sumă de 2.000.000 lei, constituie infracţiunile de gestiune frauduloasă, înşelăciune şi fals în declaraţii în concurs real *(C.A. Bucureşti, secţia I penală, decizia nr. 1402/1998, în C.P.J.P. 1998, p. 148)*.

11.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

Legiuitorul nu a prevăzut în textul art. 242 alin. (1) NCP condiţia săvârşirii cu rea-credinţă a faptelor. Acest lucru este explicabil, întrucât, în contextul filosofiei Codului penal în vigoare, reglementarea unei astfel de condiţii ar fi superfluă. Aceasta deoarece prevederea în cuprinsul dispoziţiei legale analizate a condiţiei anterior menţionate ar avea ca scop excluderea incriminării faptelor de gestiune frauduloasă comise din culpă, însă, conform art. 16 alin. (6) teza a II-a NCP, fapta comisă din culpă constituie infracţiune numai când legea o prevede în mod expres. *Per a contrario*, toate faptele incriminate în Partea specială a Codului penal pot fi pedepsite doar atunci când sunt săvârşite cu intenţie, dacă legea nu prevede sancţionarea comiterii lor şi din culpă *(Curtea Constituţională, DCC nr. 641/2017, www.ccr.ro)*.

11.6. Varianta agravată [art. 242 alin. (2) NCP]

- prima variantă agravată presupune *atât un subiect activ calificat, respectiv administratorul judiciar*, lichidatorul judiciar al averii debitorului sau reprezentantul sau prepusul acestora, cât și *un subiect pasiv calificat, respectiv debitorul aflat în procedura de insolvență*;

- *administratorul judiciar* este persoana fizică sau juridică compatibilă, practician în insolvență, autorizat în condițiile legii, desemnat să exercite atribuțiile prevăzute la art. 58 din Legea nr. 85/2014 în perioada de observație și pe durata procedurii de reorganizare;

- *lichidatorul judiciar* este persoana fizică sau juridică, practician în insolvență, autorizat în condițiile legii, desemnată să conducă activitatea debitorului și să exercite atribuțiile prevăzute la art. 64 din Legea nr. 85/2014 în cadrul procedurii falimentului, atât în procedura generală, cât și în cea simplificată;

- *reprezentantul administratorului judiciar sau al lichidatorului averii debitorului* este persoana mandatată de aceștia să exercite atribuțiile încredințate în condițiile legii;

- *prepusul administratorului judiciar sau al lichidatorului averii debitorului* este persoana aflată sub coordonarea și îndrumarea acestora;

- în doctrină[1] s-a arătat în mod întemeiat că nu se poate reține varianta agravată a infracțiunii dacă fapta este comisă de *administratorul special* (desemnat pentru perioada de reorganizare, pentru debitorul căruia după deschiderea procedurii nu i-a fost ridicat dreptul de administrare) sau de *administratorul interimar* (care asigură conducerea instituției de credit față de care s-a deschis procedura falimentului, până la numirea lichidatorului judiciar).

11.7. Varianta agravată [art. 242 alin. (3) NCP]

- constituie a doua variantă agravată comiterea gestiunii frauduloase în forma tip sau în prima variantă agravată în scopul de a dobândi un folos material, chiar dacă acest scop nu este atins;

- are caracter subsidiar, fiind reținută numai dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă;

- se săvârșește numai cu intenție directă[2].

Conținutul constitutiv al infracțiunii de gestiune frauduloasă în forma agravată este realizat atunci când faptele săvârșite (prin care sunt pricinuite pagube unei persoane, cu ocazia administrării sau conservării bunurilor acesteia, de către cel care are ori trebuie să aibă grija administrării sau conservării acelor bunuri) sunt comise în scopul de a dobândi un folos patrimonial. Astfel,

---

[1] *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 518.

[2] A se vedea și dispozițiile art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP în configurarea dată de Legea de modificare a NCP referitoare la comiterea faptei cu intenție directă atunci când legea prevede un scop special ca element de tipicitate.

elementul agravant este dat de săvârşirea faptei cu intenţie directă, în vederea obţinerii unui folos patrimonial. În mod evident, folosul patrimonial la care dispoziţiile art. 242 alin. (3) NCP fac referire este altul decât cel obţinut de subiectul activ, în mod licit, drept contraprestaţie a activităţii de administrare sau conservare a bunurilor. (...) Interpretarea dispoziţiilor art. 242 alin. (1) NCP relevă intenţia legiuitorului de a sancţiona, prin intermediul acestora, nerespectarea cu intenţie a obligaţiilor de administrare sau conservare a unor bunuri, de către persoana care şi-a asumat aceste obligaţii, cu consecinţa provocării unei pagube proprietarului respectivelor bunuri. În consecinţă, săvârşirea aceloraşi fapte, pricinuitoare de prejudicii, în vederea obţinerii unui folos material, determină reţinerea formei agravate a infracţiunii, prevăzută la art. 242 alin. (3) NCP, indiferent dacă folosul patrimonial astfel realizat este egal sau nu cu valoarea pagubei pricinuite sau dacă acesta reprezintă o îmbogăţire fără just temei pe seama patrimoniului subiectului pasiv sau provine dintr-o altă sursă. Mai mult, pentru întrunirea elementelor constitutive ale acesteia din urmă, nu este nevoie ca folosul patrimonial urmărit să fie realizat, fiind suficientă existenţa scopului prevăzut prin norma de incriminare *(Curtea Constituţională, DCC nr. 641/2017, www.ccr.ro).*

11.8. Varianta agravată [art. 242 NCP raportat la art. 256[1] NCP]

- se reţine în cazul în care gestiunea frauduloasă comisă în forma de bază, ori în vreuna dintre variantele agravante prevăzute de art. 242 alin. (2) sau (3) NCP a produs *pagube materiale* mai mari de 2.000.000 lei; legiuitorul a reglementat astfel, printre altele, o variantă agravată a unor variante agravate; în această situaţie, limitele speciale ale pedepsei închisorii, respectiv ale zilelor-amendă se vor majora cu jumătate.

11.9. Formele infracţiunii

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, însă nu sunt incriminate;

- infracţiunea se consumă la momentul producerii prejudiciului;

- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care infracţiunea se epuizează la data efectuării ultimului act de executare.

11.10. Pedeapsa

- pentru forma tip: prevăzută de art. 242 alin. (1) NCP: închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda (180-300 zile-amendă); nu este posibilă aplicarea amenzii alături de pedeapsa închisorii, conform art. 62 NCP, întrucât dacă făptuitorul urmăreşte un folos patrimonial, fapta va întruni elementele constitutive ale agravantei prevăzute de art. 242 alin. (3) NCP, sancţionată numai cu pedeapsa închisorii în limite sporite, ceea ce implică imposibilitatea agravării regimului sancţionator prin aplicare unui supliment de pedeapsă ca urmare a adiţionării pedepsei amenzii;

- pentru prima variantă agravată [art. 242 alin. (2) NCP]: închisoarea de la 1 la 5 ani;

- pentru a doua variantă agravată [art. 242 alin. (3) NCP]: închisoarea de la 2 la 7 ani.

§12. Însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor

12.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în fapta unei persoane care, găsind un bun mobil pierdut/uitat de către altul, nu îl predă în termen de 10 zile autorităților sau celui care l-a pierdut/uitat, ori dispune de acel bun ca de al său înainte de expirarea termenului legal de predare [art. 243 alin. (1) NCP];

- constituie *variantă asimilată* a infracțiunii fapta celui care își însușește pe nedrept un bun mobil al altuia ajuns din eroare *sau în mod fortuit* în posesia sa, *ori nepredarea acestuia în termen de 10 zile din momentul în care a cunoscut că bunul nu îi aparține* [art. 243 alin. (2) NCP];

- NCP a modificat, pe de o parte, denumirea marginală a infracțiunii pentru a cuprinde și ipoteza însușirii bunului ajuns din eroare la făptuitor, iar pe de altă parte, a prevăzut drept obiect material al infracțiunii și bunul ajuns în mod fortuit, din întâmplare, în posesia făptuitorului; deopotrivă, s-a prevăzut ca element material al infracțiunii și nepredarea bunului mobil al altuia ajuns din eroare sau în mod fortuit în termen de 10 zile din momentul în care a cunoscut că bunul nu îi aparține; toate aceste noi ipoteze de incriminare se vor aplica doar faptelor comise după intrarea în vigoare a NCP;

- acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, însă *împăcarea înlătură răspunderea penală*; sub acest aspect în privința faptelor care erau incriminate de ambele Coduri NCP va constitui legea penală mai favorabilă.

12.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic: relațiile sociale cu caracter patrimonial;

b) obiectul material:

(i) bunul găsit este bunul mobil (corporal sau incorporal) ieșit involuntar din posesia sau detenția unei persoane, care este găsit ulterior de o altă persoană, într-un loc unde în mod obișnuit bunurile nu sunt lăsate nesupravegheate; este necesar ca găsitorul să nu cunoască persoana căreia îi aparține bunul găsit;

- nu este obligatoriu ca posesorul sau detentorul să fi realizat pierderea bunului (de pildă, în cazul în care un student uită, la ieșirea de la un examen, geanta cu obiecte personale în sala de examen, dându-și seama în scurt timp de pierderea acesteia; ori situația în care pasagerul unui tren coboară pe peron pentru a-și cumpăra un ziar și nu reușește să urce din nou, după punerea în mișcare a trenului în care se afla bagajul său);

- ***nu constituie bun găsit***: bunul abandonat ori lăsat temporar fără supraveghere de proprietar; animalul se îndepărtează de spațiul unde este ținut în mod obișnuit de proprietar, în scopul de a se hrăni; bunul care a fost uitat de proprietar în prezența infractorului care sesizase acest aspect (în acest caz din urmă caz fapta va constitui furt); bunul uitat de posesor sau deținător într-un loc unde acesta știe că l-a lăsat și unde se poate întoarce oricând să-l reia (deoarece persoana vătămată nu a pierdut posesia sau detenția lui. Însușirea unui asemenea bun de către acela care și-a dat seama că bunul a fost uitat, și nu pierdut, ***constituie infracțiunea de furt***, și nu aceea de însușire a bunului găsit);

- în situația în care hoțul sau tâlharul abandonează bunul sustras, în timp ce era urmărit de organele de poliție, acest bun nu va putea fi considerat bun abandonat, dacă un terț observă abandonul și își însușește bunul, caz în care se va reține comiterea infracțiunii de furt simplu/calificat, iar nu cea de însușire a bunului găsit; în schimb, dacă abandonarea bunului nu este observată de vreo persoană, fapta găsitorului de a-și însuși acest bun întrunește elementele de tipicitate ale infracțiunii de însușire a bunului găsit, subiect pasiv fiind persoana căreia îi fusese sustras bunul.

Luarea din drum a unui animal domestic nu constituie infracțiunea de însușire a bunului găsit, ci aceea de furt calificat, deoarece bunul însușit nu a fost pierdut de proprietarul său și, ca atare, nu a ieșit din posesia acestuia *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1242/1996, www.legalis.ro)*.

Una din condițiile esențiale pentru existența infracțiunii de însușire a bunului găsit este ca bunul însușit să fie pierdut de către posesor (să fi ieșit din posesia sau detenția acestuia fără voia sa). Dacă însă bunul nu a fost pierdut, ci ascuns de către o persoană care îl sustrăsese în ideea de a fi valorificat ulterior, iar inculpatul putea să își dea seama după volumul colacului de sârmă și după locul unde a fost găsit, atunci nu suntem în prezența acestei infracțiuni *(C.A. Suceava, secția penală, decizia nr. 54/2004, în B.J. C.A. Suceava 2002-2003, Ed. Hamangiu, București, 2005, p. 61)*.

Faptele inculpatului, constând în aceea că în data de 13 august 2014 a profitat de faptul că persoana vătămată se afla în stare de ebrietate și a uitat un portofel în care avea cardul bancar cu codul pin înscris pe o hârtie și și-a însușit aceste bunuri, după care (...) a accesat fără drept bancomatul, folosind cardul respectiv, a accesat fără acordul titularului contul aferent acestui card și a efectuat operațiuni de retragere acceptate, întrunesc elementele constitutive ale infracțiunilor de acces ilegal la un sistem informatic și efectuarea de operațiuni financiare în mod fraudulos. (...) Totodată, s-a dat o corespunzătoare încadrare juridică și infracțiunii de furt, constând în sustragerea bunurilor aparținând persoanei vătămate *(C.A. Galați, secția penală și pentru cauze cu minori, decizia penală nr. 377 din 29 martie 2016, în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 689)*.

Nu este întemeiată solicitarea privind schimbarea încadrării juridice dată faptei de furt calificat în infracțiunea de însușirea bunului găsit, fapta fiind săvârșită de inculpat prin profitarea de către acesta de împrejurarea că persoana vătămată a uitat în taximetru poșeta sa, bun pe care inculpatul l-a însușit pe nedrept. (...) Or, în cauza de față, inculpatul a cunoscut fără îndoială și din primul moment faptul că poșeta aparținea persoanei vătămate și, cu toate că aceasta apelase la serviciul de dispecerat al companiei de taximetrie pentru recuperarea bunului său, inculpatul nu a reacționat la solicitările de predare a poșetei, dimpotrivă, și-a însușit-o *(C.A. Cluj, secția penală și de minori, decizia penală nr. 813 din 5 iunie 2015, în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 689)*.

Un bun uitat de posesorul său într-un anumit loc, în prezența aceluia care ulterior și-l însușește, nu poate constitui obiect material al infracțiunii, deoarece nu este bun găsit; însușirea acestui bun constituie infracțiunea de furt *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 1680/1971, în C. Sima, Codul penal adnotat, p. 400).*

Fapta unui șofer de taxi de a-și însuși un obiect uitat de un călător în autovehiculul condus de el constituie infracțiune de furt, iar nu aceea de însușire a lucrului găsit *(T.M.B., secția a II-a penală, decizia nr. 2001/1975, în Repertoriu 1981-1985, p. 167).*

(ii) bunul intrat din eroare în posesia făptuitorului reprezintă bunul mobil remis din eroare unui terț care îl primește crezând că îi este destinat; apreciez că nu este de esența infracțiunii ca, în toate cazurile, și făptuitorul să fi fost în eroare la momentul primirii bunului mobil; astfel, atât timp cât eroarea nu este provocată de însăși făptuitor pentru a se reține comiterea infracțiunii de înșelăciune, fapta va fi tipică chiar dacă făptuitorul are reprezentarea că îi este remis un bun din eroare, iar, ulterior, și-l însușește; tot un astfel de bun este cel luat din eroare de către făptuitor crezând, datorită caracteristicilor bunului, că este al său;

- constituie un bun intrat în eroare în posesia făptuitorului și suma de bani virată din eroare de o persoană fizică sau juridică în contul altei persoane;

(iii) bunul intrat în mod fortuit în posesia făptuitorului reprezintă bunul ajuns în posesia făptuitorului în mod cu totul neprevăzut, din întâmplare.

- nu prezintă importanță valoarea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor, dispozițiile art. 256[1] NCP neaplicându-se în privința infracțiunii prevăzute de art. 243 NCP.

12.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: persoana fizică sau juridică al cărei bun a fost pierdut ori al cărei bun a ajuns din eroare sau în mod fortuit la un terț.

12.4. Latura obiectivă

a) elementul material:

(i) nepredarea bunului găsit în termen de 10 zile de la data găsirii către autorități sau celui care l-a pierdut;

- termenul de 10 zile este un termen de drept substanțial care se calculează potrivit art. 186 alin. (1) NCP[1];

---

[1] Potrivit art. 186 alin. (1) NCP: „La calcularea timpului ziua se socotește de 24 de ore, săptămâna de 7 zile, iar anul de 12 luni. Luna și anul se socotesc împlinite cu o zi înainte de ziua corespunzătoare datei de la care au început să curgă".

(ii) dispunerea de bunul găsit ca de un bun al său în termen de zece zile de la data găsirii;

- făptuitorul trebuie să facă fie acte de dispoziție juridică, fie acte de dispoziție materială cu privire la bunul găsit, comportându-se față de acesta ca față de un bun al său;

- dacă actele de dispoziție nu vizează un comportament ca față de un bun de-al său, ci conștientizând că bunul este găsit, fapta nu este tipică în această modalitate;

- după trecerea termenului de 10 zile de la data găsirii, bunul se va considera însușit de către făptuitor și, prin urmare, se va reține numai nepredarea bunului găsit, nu și dispunerea de acesta.

(iii) însușirea pe nedrept a bunului ajuns din eroare sau fortuit în posesia făptuitorului în termen de 10 zile din momentul în care făptuitorul a cunoscut că bunul nu îi aparține;

- fapta este tipică numai în momentul în care făptuitorul, după ce constată că posedă un bun al altuia (adică din momentul în care acesta nu se mai află în eroare sau constată că urmare a unei împrejurări care nu putea fi prevăzută bunul a ajuns în posesia sa un bun al altuia) și-l însușește pe nedrept, în termenul de predare de 10 zile, comportându-se față de acesta ca un adevărat proprietar;

- însușirea trebuie făcută pe nedrept în termenul de 10 zile calculat din momentul în care făptuitorul a cunoscut că bunul nu îi aparține;

- fapta nu este tipică obiectiv în situația în care cel care a primit bunul rămâne în continuare în eroare cu privire la modalitatea în care l-a dobândit, termenul de predare neîncepând să curgă.

Fapta inculpatului care ajungând în posesia sumei de 34.130,20 euro ce din eroare a fost virată la data de 26 iulie 2013, de persoana vătămată SC B. KFT Ungaria în contul deschis la Unicredit Țiriac Bank SA București pe numele Cabinetului de Avocat V.I.G., al cărei titular este inculpatul, nu a restituit-o până în prezent, însușindu-o pe nedrept, prin aceasta cauzându-se un prejudiciu persoanei vătămate, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de însușire a bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor. Fapta a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege, respectiv intenție directă, inculpatul având reprezentarea clară a faptului că nu era beneficiarul real al acestei sume și cu toate acestea și-a însușit și apoi a dispus pe nedrept de acesta. Infracțiunea, contrar celor susținute de apărătorul ales al inculpatului, subzistă deoarece inculpatul a avut reprezentarea clară a faptului că nemaiavând, din cursul anului 2009, niciun fel de raport juridic cu partea civilă, aceasta nu avea niciun motiv să-i vireze în cont vreo sumă de bani. Că lucrurile stau de o atare manieră rezidă și din faptul că la momentul virării sumei de bani inculpatul nici măcar nu mai avea cont deschis la Unicredit Țiriac Bank, deschizând un astfel de cont doar după ce a fost încunoștințat, că din eroare, i-a fost virată o sumă de bani. Atitudinea ilicită a inculpatului reiese și din faptul că acesta și-a transferat apoi, în tranșe, sume de bani în conturile personale deschise la alte bănci, făcând practic imposibilă recuperarea sumei însușite pe nedrept *(C.A. Cluj, secția penală, sentința penală nr. 327/2015, nepublicată)*.

(iv) nepredarea bunului ajuns din eroare sau fortuit în posesia făptuitorului în termen de 10 zile din momentul în care făptuitorul a cunoscut că bunul nu îi aparține.

- chiar și în ipoteza în care bunul a ajuns din eroare sau în mod fortuit (urmare a unei împrejurări care nu putea fi prevăzută) în posesia unei persoane aceasta nu poate rămâne în pasivitate față de acest bun, ci are obligația legală pozitivă de a-l preda celui căruia îi aparține sau autorităților în termen de zece zile din momentul în care a cunoscut că bunul nu îi aparține;

- fapta nu este tipică obiectiv în situația în care cel care a primit bunul rămâne în continuare în eroare cu privire la modalitatea în care l-a dobândit, termenul de predare neîncepând să curgă.

b) urmarea imediată: producerea unei pagube (valoarea bunului, lipsa de folosință, imposibilitatea exercitării atributelor dreptului de proprietate: *usus, fructus, abusus*);

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei (*ex re*).

12.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- în cazul în care persoana care a pierdut bunul nu este cunoscută, iar ultima zi a termenului este într-o zi în care autoritățile nu au program cu publicul, fapta nu va fi tipică în situația în care predarea are loc în prima zi lucrătoare după expirarea termenului de 10 zile; în această împrejurare nu se va reține o ipoteză de prorogare a termenului de 10 zile, ci faptul că lipsește tipicitatea subiectivă a faptei.

12.6. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile la modalitatea comisivă a infracțiunii, însă nu sunt incriminate;

- tentativa este posibilă în ceea ce privește modalitățile comisive ale infracțiunii (dispunerea de bunul găsit, însușirea bunului ajuns din eroare la făptuitor), nefiind însă incriminată;

- tentativa nu este posibilă la modalitatea nepredării bunului găsit sau ajuns din eroare ori fortuit în posesia făptuitorului, deoarece în acest caz infracțiunea este omisivă proprie;

- infracțiunea se consumă: *(i)* la expirarea termenului de 10 zile, în cazul săvârșirii faptei în modalitatea nepredării bunului găsit sau ajuns din eroare ori fortuit în posesia făptuitorului (*infracțiune instantanee*[1]); *(ii)* la momentul dispunerii de bunul găsit ori a însușirii bunului ajuns din eroare sau în mod fortuit la făptuitor.

---

[1] În această ipoteză nu se poate reține caracterul continuu al infracțiunii, neprezentând relevanță dacă sau cât timp a rămas bunul în posesia infractorului. În acest sens, în doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 477 și vol. II, p. 35) s-a reținut că „art. 243 NCP impune obligația predării bunului găsit în termen de 10 zile, astfel că găsitorul îl poate preda chiar la sfârșitul ultimei zile, fără a se putea vorbi de un început de executare, adică de tentativă. Dacă însă termenul de 10 zile s-a scurs, infracțiunea este deja consumată, astfel că

12.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 1 lună la 3 luni sau amenda (120-240 de zile-amendă).

§13. Înşelăciunea

13.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase ori ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obţine pentru sine sau pentru altul un folos patrimonial injust, dacă astfel s-a pricinuit o pagubă materială [art. 244 alin. (1) NCP];

- constituie *variantă agravată* a infracţiunii înşelăciunea săvârşită prin folosirea de nume sau calităţi mincinoase ori de alte mijloace frauduloase [art. 244 alin. (2) NCP];

- NCP nu a mai incriminat distinct înşelăciunea în convenţii sau înşelăciunea prin emiterea de cecuri, aceste fapte fiind acoperite fie de forma de bază a infracţiunii, fie de varianta agravată; unele variante ale înşelăciunii în convenţii se regăsesc şi sub forma incriminării autonome a abuzului de încredere prin fraudarea creditorilor [art. 239 alin. (2) NCP];

- prin O.U.G. nr. 18/2016 a fost prevăzută o nouă variantă agravată a înşelăciunii în ipoteza în care fapta a produs consecinţe deosebit de grave;

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu, însă, spre deosebire de vechiul Cod penal, NCP prevede posibilitatea ***împăcării*** drept cauză care înlătură răspunderea penală; întrucât înainte de intrarea în vigoare a O.U.G. nr. 18/2016 împăcarea era posibilă indiferent de cuantumul prejudiciului produs prin înşelăciune, consider că reglementarea unei variante agravate nu este de natură să excludă posibilitatea împăcării, prin noua legiferare realizându-se doar o sancţionare mai aspră a unor fapte care au produs consecinţe deosebit de grave, fără a se exclude posibilitatea împăcării.

12.2. Obiectul infracţiunii

a) obiectul juridic special: relaţiile sociale referitoare la protecţia patrimoniului împotriva actelor de fraudare;

b) obiectul material: orice bun mobil corporal cu o valoare economică [inclusiv înscrisurile cu valoare patrimonială (de exemplu, cele referitoare la un drept de creanţă ori la un drept real)] sau un bun imobil.

12.3. Subiecţii infracţiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;

- participaţia penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

---

nu mai rămâne loc pentru tentativă. (...) suntem în prezenţa unei infracţiuni instantanee,căci până la expirarea termenului nu există act de executare, iar după acest moment infracţiunea s-a consumat şi s-a epuizat, fiind fără relevanţă cât mai rămâne bunul în posesia găsitorului după cele 10 zile".

b) subiectul pasiv: persoana fizică sau juridică prejudiciată prin înșelăciune.

- în cazul în care nu există identitate între persoana prejudiciată și cea indusă în eroare, aceasta din urmă va fi subiectul pasiv secundar al infracțiunii (de exemplu, mandatarul indus în eroare cu prilejul întocmirii unui act juridic cu titlu oneros, prin care se produce un prejudiciu mandantului).

12.4. Latura obiectivă

a) elementul material: *inducerea în eroare* printr-o acțiune sau omisiune a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase ori ca mincinoasă a unei fapte adevărate, având ca efect crearea unei reprezentări eronate, false a realității;

- fapta poate fi comisă și cu prilejul încheierii sau executării unui contract, *nefiind însă necesar ca inducerea în eroare să fi fost determinantă pentru încheierea sau executarea contractului de persoana vătămată (o asemenea cerință era prevăzută explicit de vechiul Cod penal în cazul înșelăciunii în convenții; prin nepreluarea în NCP a unei asemenea cerințe va opera practic o extindere a incidenței normei de incriminare în materia înșelăciunii în convenții)*; realitatea falsă creată trebuie să se refere la fapte sau împrejurări care puteau fi verificate la momentul încheierii ori executării contractului;

Înșelăciunea săvârșită prin folosirea unui contract de vânzare-cumpărare ce atesta dreptul de proprietate al făptuitorului asupra unui imobil, care a constituit garanția unui contract de împrumut, deși anterior momentului încheierii contractului de împrumut și al constituirii garanției făptuitorul transmisese dreptul de proprietate asupra imobilului printr-un nou contract de vânzare-cumpărare, determină incidența dispozițiilor art. 244 alin. (2) NCP referitoare la varianta agravată a infracțiunii de înșelăciune constând în săvârșirea faptei prin folosirea de mijloace frauduloase. (...) Este adevărat că fapta inculpatei este circumstanțiată de existența unor raporturi contractuale, situație în care neexecutarea obligației de restituire a împrumutului ar putea avea natura unui litigiu civil, astfel cum susține aceasta. Cu toate acestea, activitatea infracțională a inculpatei nu s-a rezumat doar la neîndeplinirea unei obligații contractuale, astfel că ceea ce a conferit conduitei sale atributele unui comportament interzis de norma de incriminare a fost inducerea în eroare a părții civile, împrejurare în care aceasta din urmă a luat o dispoziție patrimonială păgubitoare. În concret, înfățișarea unor înscrisuri, care prezentau mincinos realitatea de la acel moment, a avut drept consecință inducerea în eroare a părții civile și, ca urmare a stării de eroare în care s-a aflat, aceasta a luat dispoziții cu privire la patrimoniul său, acțiune de pe urma căreia a suferit o pagubă. Așadar, prezentarea actului de vânzare-cumpărare din care rezulta că este proprietara imobilului ce urma să constituie garanție pentru restituirea sumei împrumutate, precum și a cărții sale de identitate, din care rezulta că are domiciliul la adresa unde se afla imobilul, a reprezentat un act de inducere în eroare a părții civile și a fost determinantă pentru încheierea contractului de împrumut. La adresa din București, strada S., menționată în cartea de identitate a inculpatei A., dar și în actul de proprietate folosite pentru a garanta împrumutul, locuia din anul 2005 fiul martorului C.,

după cum rezultă din declarațiile acestuia din urmă, precum și din înscrisurile depuse la dosar care atestă că este proprietarul imobilului. Astfel, din verificările efectuate la Oficiul de Cadastru și Publicitate Imobiliară București – Biroul de Cadastru și Publicitate Imobiliară Sector 6 a rezultat că la data de 14 iulie 2005 a fost înscrisă proprietatea asupra imobilului situat în București, strada S., în baza contractului de vânzare-cumpărare din 12 iulie 2005, emis de Biroul Notarului Public F., în favoarea numiților C. și D. Din conținutul acestui contract de vânzare-cumpărare rezultă că C., căsătorit cu D., a cumpărat imobilul situat la adresa menționată, de la numitul G., care la rândul său l-a dobândit de la H., și acesta din urmă l-a cumpărat de la soții I. și J., care au intrat în proprietatea acestuia prin cumpărare de la soții A. și K., în anul 1994, fiind cumpărat de cei doi soți, în baza contractului de vânzare-cumpărare autentificat, de la numitul L., acest ultim înscris fiind cel folosit de inculpata A. pentru a demonstra că este proprietar al imobilului. În realizarea intenției fraudnloase, pentru a evita formalitățile necesare unei proceduri notariale, care ar fi inclus și verificarea istoricului imobilului, inculpata i-a spus părții civile B. că, în calitate de avocat, are posibilitatea legală de a întocmi înscrisuri cu forță probantă, astfel încât a redactat contractul de împrumut pe care l-a atestat prin încheierea din 8 martie 2010. Așadar, este dincolo de orice îndoială faptul că a existat o inducere în eroare a părții civile, determinantă pentru luarea dispoziției de ordin patrimonial, constând în împrumutarea inculpatei cu suma de 36.000 lei, materializată prin încheierea contractului de împrumut *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 64/A din 23 februarie 2015, www.scj.ro)*.

Simpla depunere a unei cereri prin care se solicită dispunerea unei soluții de către un funcționar public fără ca actele depuse în susținerea cererii să fi fost falsificate și fără ca petentul să fi dat declarații necorespunzătoare adevărului în susținerea cererii formulate nu poate fi asimilată unei activități de inducere în eroare a funcționarului public. Astfel, fapta inculpatului care, în calitate de administrator al S.C. ... S.R.L., în cursul lunii noiembrie 2009, a prezentat funcționarilor vamali o serie de documente, în baza cărora, contrar reglementărilor legale, a solicitat și obținut aprobarea pentru închiderea regimului de import temporar pentru autotractorul marca Volvo FH12 și semiremorca marca Schmitz, fără să prezinte însă dovada achitării integrale a valorii reziduale pentru cele două autovehicule aflate în leasing, proprietatea persoanei vătămate condiție esențială pentru închiderea regimului de import temporar nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de înșelăciune, neputându-se reține elementul de tipicitate obiectivă constând în inducerea în eroare a unor persoane. Curtea consideră că depunerea unei cereri nefondate, pentru închiderea regimului de import temporar urmată de admiterea în mod nejustificat a cererii și întocmirea de organele vamale a declarațiilor vamale de import definitiv, nu poate echivala cu o inducere în eroare a funcționarilor vamali din cadrul D.J.A.O.V. Bihor, care aveau obligația de a proceda la verificarea legalității și temeinicei cererii, raportat la actele depuse de solicitant *(C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 642 din 9 octombrie 2015, nepublicată)*.

- fapta de emitere a unui cec asupra unei instituții de credit sau asupra unei persoane, știind că pentru valorificarea lui nu există provizia sau acoperirea necesară,

precum și fapta de a retrage, după emitere, provizia, în totul sau în parte (la momentul emiterii cecul avea acoperire financiară), ori de a interzice trasului de a plăti înainte de expirarea termenului de prezentare (la momentul emiterii cecul avea acoperire financiară), în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos material injust, dacă s-a produs o pagubă posesorului cecului, constituie infracțiunea de înșelăciune prevăzută în art. 244 alin. (1) sau (2) NCP, care **nu va absorbi** infracțiunea prevăzută de art. 84 pct. 2 din Legea nr. 59/1934, față de obiectul juridic și conținutul constitutiv al acestor infracțiuni urmând a fi reținute în concurs infracțiunea de înșelăciune (art. 244 NCP) și infracțiunea prevăzută de art. 84 pct. 2 din Legea nr. 59/1934[1]; dacă beneficiarul cecului are cunoștință, în momentul emiterii, că nu există disponibilul necesar acoperirii acestuia la tras, fapta constituie infracțiunea prevăzută de art. 84 pct. 2 din Legea nr. 59/1934;

Curtea apreciază că fapta de emitere a unui cec asupra unei instituții de credit sau asupra unei persoane, știind că pentru valorificarea lui nu există provizia sau acoperirea necesară, precum și fapta de a retrage, după emitere, provizia, în tot sau în parte (la momentul emiterii cecul având acoperire financiară), ori de a interzice trasului de a plăti înainte de expirarea termenului de prezentare (la momentul emiterii cecul avea acoperire financiară), în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos material injust, dacă s-a produs o pagubă posesorului cecului, constituie infracțiunea de înșelăciune prevăzută în art. 244 alin. (1) și (2) NCP, care **nu va absorbi** infracțiunea prevăzută de art. 84 pct. 2 din Legea nr. 59/1934 față de obiectul juridic și conținutul constitutiv diferit al acestor infracțiuni urmând a fi reținut concursul de infracțiuni între infracțiunea de înșelăciune (art. 244 NCP) și infracțiunea prevăzută de art. 84 alin. (1) pct. 2 din Legea nr. 59/1934. Relevante în acest sens sunt dispozițiile art. 244 alin. (2) teza II-a NCP, potrivit cărora, dacă mijlocul fraudulos prin care se comite înșelăciunea constituie prin el însuși infracțiune, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni. Deopotrivă, Curtea apreciază că decizia nr. IX/2005 pronunțată în recurs în interesul legii de I.C.C.J., Secțiile Unite (M.Of. nr. 123 din 9 februarie 2006) își încetează efectele, deoarece aceasta avea în vedere dispozițiile art. 215 alin. (4) C.pen. din 1969 care incorporau incriminarea din Legea specială [art. 84 alin. (1) pct. 2 din Legea nr. 59/1934]. Prin urmare, Curtea reține că sunt incidente dispozițiile art. 474[1] NCPP privind încetarea efectelor recursului în interesul legii pronunțat prin Decizia nr. IX/2005 pronunțată de către Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiile Unite, dispoziții conform cărora efectele deciziei încetează în cazul abrogării, constatării neconstituționalității ori modificării dispoziției legale care a generat problema de drept dezlegată, cu excepția cazului în care aceasta subzistă în noua reglementare *(C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 642/2015, nepublicată)*.

Elementele probatorii pe care acuzarea trebuia să le dovedească prin referire la elementele constitutive ale infracțiunilor de înșelăciune și spălare a banilor erau: **a)** inducerea în eroare cu scopul de a produce un prejudiciu victi-

[1] În același sens, *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 522.

melor, în cazul infracțiunii de înșelăciune; b) folosirea banilor produși din infracțiunea de înșelăciune în contractele încheiate de inculpat în nume propriu. Instanța apreciază că ambele elemente sunt dovedite de înscrisurile depuse la dosar: *(i)* deși inculpatul a convenit cu cei doi cetățeni britanici să fondeze o societate comercială în care aceștia să aibă calitatea de asociați și acționari, nu a efectuat demersuri în vederea înființării unei noi societăți comerciale, lucrând în continuare prin firma sa; *(ii)* a schimbat denumirea firmei sale pentru a corespunde numelui firmei pe care se înțelesese să o înființeze cu părțile vătămate; *(iii)* inculpatul a creat o pagină web în care se menționa că SC U.D. SRL Bistrița este o societate comercială „deținută și condusă de domnul J.S.R., în colaborare cu investitori britanici", activitatea principală constând „în propriile proiecte de construcții imobiliare și industriale pe structură metalică ușoară"; *(iv)* transmiterea de către inculpat prin e-mail, către părțile vătămate, a registrelor privind cheltuielile realizate de agentul economic pentru realizarea proiectului imobiliar; *(v)* inculpatul J.S.R. a obținut autorizații de construire de case de vacanță sau mansardarea de blocuri de locuințe pe numele său sau pe numele SC U.D. SRL Bistrița și a edificat imobile, dar părțile vătămate D.M. și R.J.M. nu au avut niciodată calitatea de asociați în cadrul societății comerciale (certificatele de urbanism și autorizațiile de construire emise de Primăria Municipiului Bistrița); *(vi)* într-o perioadă scurtă de timp, de aproximativ 1 an, fără investiții sau aport de capital propriu, inculpatul J.S.R., prin intermediul SC U.D. SRL Bistrița, a obținut suma totală de 1.263.755 euro de la cele două părți vătămate; *(vii)* inculpatul J.S.R. a retras sume de bani din casieria SC U.D. SRL Bistrița. Prin dispoziția de plată din 23 iunie 2008, societatea comercială a plătit asociatului J.S.R. suma de 71.000 RON cu titlu de „restituire împrumut"; *(viii)* inculpatul J.S.R. a cumpărat, pe numele său, un motociclu marca S. la 24 mai 2007, o remorcă marca T. la 18 septembrie 2007 și un autoturism marca P. la 14 noiembrie 2007, iar o casă tip vilă construită în cadrul proiectului B.H. a fost înscrisă pe societatea comercială la 22 octombrie 2008 (patrimoniu inculpaților J.S.R. și SC U.D. SRL Bistrița). În consecință, instanța reține că sunt întrunite în cauză elementele constitutive ale infracțiunilor de înșelăciune și spălare de bani *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1274/2014, www.scj.ro)*.

Neîndeplinirea unei obligații civile la termenul stabilit în contract nu constituie infracțiune dacă la momentul încheierii contractului nu a fost urmărită de către persoana acuzată obținerea unui folos iujust (de exemplu nu au fost folosite mijloace frauduloase, în lipsa cărora contractul nu ar fi fost încheiat, iar ambele părți au cunoscut modalitatea de plată și au fost de acord cu aceasta). Omisiunea executării unei obligații civile nu constituie automat infracțiune. Din domeniul dreptului civil se trece în cel al dreptului penal doar atunci când, fie la încheierea convenției, fie pe parcursul executării ei, acea parte care nu a respectat convenția s-a folosit de mijloace amăgitoare/înșelătoare pentru a conviuge cealaltă parte că-și va executa obligațiile la termen sau, după caz, în condițiile convenite. Inculpatele au făcut tot ceea ce legea și tradiția comercială permiteau pentru respectarea obligațiilor asumate. Intrarea în incapacitate de plată a firmelor inculpatelor nu este consecința unei acțiuni de inducere în eroare a persoanelor vătămate. Aceasta nu înseamnă însă că, în orice condiții, emiterea

biletului la ordin fără a exista în cont acoperirea necesară, atrage în exclusivitate răspunderea contractuală a făptuitorului. Funcția atribuită biletului la ordin este, în asemenea cazuri, aceea de a determina prin inducere în eroare la încheierea convenției, mențiunile privind contul, banca plătitoare, suma de plată fiind elemente de natură a convinge cealaltă parte cu privire la seriozitatea și posibilitățile de plată ale făptuitorului. Pentru a întregi conținutul infracțiunii, acțiunea de amăgire, de inducere în eroare cu privire la posibilitățile, condițiile și forma de plată trebuie să fie săvârșită cu vinovăție, în forma intenției. Sub acest din urmă aspect, al intenției de a înșela părțile civile, instanța de fond și cea de apel au ajuns în mod corect, evaluând condițiile de emitere a biletelor la ordin, rulajul mărfurilor și al sumelor încasate, relațiile dintre persoanele acuzate și părțile civile, la concluzia de achitare *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1279/2012, www.scj.ro)*.

Fapta de a pretinde și primi bani, inducând în eroare persoana vătămată cu privire la împrejurarea că actul pentru a cărui neîndeplinire făptuitorul a pretins și a primit banii privește îndatoririle sale de serviciu, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de înșelăciune, iar nu pe cele ale infracțiunii de luare de mită *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3622/2004, www.legalis.ro)*.

Infracțiunea de trafic de influență există atât atunci când făptuitorul are în mod real o influență asupra unui funcționar, cât și atunci când făptuitorul lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar, deși influența nu există în realitate. Prin urmare, fapta de a pretinde și de a primi o sumă de bani, săvârșită de către o persoană care lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar, pentru a-l determina să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu, chiar dacă în realitate făptuitorul nu are o astfel de influență, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de influență, iar nu pe cele ale infracțiunii de înșelăciune. Prevalarea de o influență inexistentă în realitate, asupra unui funcționar, deși constituie o prezentare ca adevărată a unei fapte mincinoase – acțiune ce realizează elementul material al infracțiunii de înșelăciune – prin voința legiuitorului constituie o infracțiune distinctă, dacă sunt îndeplinite și celelalte condiții prevăzute de lege, traficul de influență existând, însă, spre deosebire de înșelăciune, indiferent dacă s-a cauzat sau nu o pagubă materială *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3420/2007, www.legalis.ro)*.

Obținerea unui împrumut de la bancă, garantat cu un apartament pe care debitorul nu îl deține la data încheierii contractului, ci îl dobândește prin cumpărare ulterior, când se instituie și inscripția ipotecară în favoarea băncii, dar, neplătind prețul, consimte după o lună la anularea contractului de vânzare-cumpărare, renunțând la apartament și lipsind banca de garanție, constituie infracțiunea de înșelăciune, iar nu o faptă cu caracter civil, de nerespectare a clauzelor contractuale *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 3351/2001, www.legalis.ro)*.

Obţinerea de către administrator a unui credit de la bancă în scopul declarat de a fi folosit pentru finanţarea activităţii societăţii comerciale şi folosirea banilor în alt scop, în lipsa oricărei activităţi comerciale reale a societăţii creditate, garantarea împrumutului prin ipotecarea unui imobil grevat de sarcini, cu ascunderea acestei situaţii, precum şi nerestituirea în termen a creditului întrunesc trăsăturile caracteristice ale infracţiunii de înşelăciune *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 3980/2001, www.legalis.ro)*.

Din examinarea materialului probator administrat în cauză rezultă în mod indubitabil reaua-credinţă a inculpatului Ţ.G., care profitând de încrederea părţilor vătămate G.C. şi G.V. le-a determinat să încheie, în favoarea sa, un act notarial, cu consecinţa deposedării de bunul imobil ce le aparţinea, acestea având convingerea că înscrisul avea caracter pur formal. (...) Deşi s-a înţeles cu părţile vătămate, care au acceptat ca vânzarea apartamentului să fie formală, după încheierea contractului în formă autentică inculpatul a înşelat încrederea vânzătorilor în sensul că, înainte ca aceştia să achite împrumutul, a depus el diferenţa de bani la bancă şi, în aceste condiţii, a revândut imobilul unei alte persoane. Faptul că în realitate contractul de vânzare-cumpărare a avut un caracter simulat, în coroborare cu declaraţiile univoce ale martorilor audiaţi în cauză, rezultă şi din înscrisurile existente la dosar, atestând că aceştia au achitat ratele la împrumutul bancar contractat de inculpat. De altfel, din analiza comportamentului inculpatului rezultă faptul că, după încheierea contractului de vânzare-cumpărare nr. 889/2004, acesta nu s-a comportat niciun moment ca un proprietar adevărat al bunului dobândit, ci doar ca titular al creditului bancar; în acest sens, pe inculpat l-a interesat doar dacă ratele lunare erau plătite sau nu la termen, iar cu privire la apartament nu a încheiat, ca un adevărat proprietar, contracte pentru utilităţi şi nici contract cu asociaţia de proprietari; de altfel, nici la încheierea celui de-al doilea contract de vânzare-cumpărare inculpatul nu s-a comportat ca un adevărat proprietar, în condiţiile în care a ascuns calitatea de chiriaşi a părţilor vătămate, refuzând să-l însoţească pe cumpărător la identificarea imobilului şi prezentarea situaţiei juridice reale a acestuia; prin urmare, dacă părţile vătămate cunoşteau intenţia inculpatului de a le valorifica apartamentul, nu ar fi încheiat vreun contract de vânzare-cumpărare, nici măcar în formă simulată *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 1384/2010, www.legalis.ro)*.

- ***trafic de persoane – înşelăciune:*** chiar dacă infracţiunea de trafic de persoane se poate comite prin inducere în eroare, nu se va putea considera că aceasta are caracter complex prin absorbţia legală a infracţiunii de înşelăciune în conţinutul constitutiv al acesteia; în cazul infracţiunii complexe prin absorbţie, este necesar ca infracţiunea absorbantă să nu poată fi în niciun caz comisă fără comiterea infracţiunii absorbite; fiind o formă a unităţii legale de infracţiune, existenţa absorbţiei se analizează *in abstracto* prin raportare la norma de incriminare, iar nu *in concreto*; prin urmare, la o analiză *in abstracto* se poate constata că nu în toate cazurile în care se poate reţine comiterea traficului prin inducere în eroare sunt întrunite şi elementele constitutive ale infracţiunii de înşelăciune (de pildă, atunci când nu se poate reţine urmarea imediată a infracţiunii de înşelăciune);

- *furt – înşelăciune:* spre deosebire de infracţiunea de *furt*, unde infractorul *ia* un bun din posesia sau detenţia altuia, fără consimţământul acestuia, în scopul de a şi-l însuşi pe nedrept, operând astfel atât o deposedare, cât şi o împosedare, în cazul infracţiunii de *înşelăciune* persoana vătămată pierde proprietatea, posesia sau detenţia bunului *prin transmiterea acestuia către infractor în urma manoperelor dolosive efectuate de acesta*; astfel, persoana vătămată este mai întâi indusă în eroare, iar apoi efectuează actul de dispoziţie cu caracter patrimonial care îi produce un prejudiciu;

- ***abuz de încredere – înşelăciune:*** nerestituirea unui bun predat ca urmare a inducerii în eroare va constitui infracţiunea de înşelăciune, iar nu cea de abuz de încredere, întrucât în cazul celei din urmă predarea bunului presupune încrederea acordată licit, iar nu cea obţinută în mod fraudulos; infracţiunea de înşelăciune este deja consumată la momentul refuzului de restituire;

- ***obţinere ilegală de fonduri – înşelăciune: prin decizia nr. 4/HP/2016*** s-a reţinut că „folosirea ori prezentarea de documente sau date false, inexacte ori incomplete reprezintă o modalitate concretă de inducere în eroare a autorităţii publice care acordă finanţarea, având drept consecinţă aprobarea finanţărilor din fonduri publice a unei persoane care nu este îndreptăţită să le obţină întrucât, în fapt, nu îndeplineşte cerinţele de eligibilitate prevăzute de lege. Însă, infracţiunile prevăzute de art. 244 alin. (1) şi (2) NCP şi, respectiv, art. 306 NCP diferă una de cealaltă, prin faptul că, în cazul celei de-a doua, paguba este prezumată, fiind nerelevant dacă fondurile obţinute în mod fraudulos au fost ori nu folosite conform destinaţiei. Astfel, chiar dacă proiectul pentru care a fost obţinută finanţarea a fost în totalitate respectat, neregularităţile privind maniera de obţinere aduc şi prezumţia absolută a unei pagube cauzate finanţatorului prin conduita inculpatului. *Norma prevăzută de art. 306 NCP sancţionează o formă specifică de inducere în eroare comisă prin folosirea ori prezentarea de documente sau date false, inexacte ori incomplete, pentru primirea aprobărilor sau garanţiilor necesare acordării finanţărilor obţinute sau garantate din fonduri publice.* Prin prezentarea unor informaţii neadevărate, cuprinse în documente ori date false, inexacte sau incomplete, de care depinde acordarea finanţării publice sau garantate prin fonduri publice – şi nu cofinanţate din bugetul naţional, cum este cazul deturnării de fonduri ce provin din resurse europene – autorul infracţiunii se prezintă ca fiind eligibil pentru primirea acelor fonduri. Conchizând, Înalta Curte apreciază că textul ***art. 306 NCP instituie o incriminare specială, justificată prin particularităţile constatării pagubei, care este prezumată absolut din însuşi faptul obţinerii frauduloase a fondurilor***".

- ***tot prin decizia nr. 4/HP/2016*** s-a reţinut că fapta de înşelăciune şi/sau de obţinere ilegală de fonduri nu poate fi reţinută în concurs ideal cu infracţiunea prevăzută de art. 18^1 din Legea nr. 78/2000, fiind imposibilă identificarea a două valori sociale distincte care să justifice pluralitatea de infracţiuni; astfel, s-a reţinut caracterul de normă de incriminare specială a infracţiunii prevăzute de art. 18^1 din Legea nr. 78/2000, faţă de cea de înşelăciune;

- în cazul în care mijloacele folosite reprezintă prin ele însele o infracţiune, se va reţine concursul cu înşelăciunea;

- simpla afirmare a unui neadevăr sau publicitatea mincinoasă nu pot fi considerate ca fapte tipice de înşelăciune;

- în doctrină[1] au fost reţinute diferite ipoteze practice în care se poate obiectiva infracţiunea de înşelăciune constând în prezentarea mincinoasă a realităţii în cazuri cum ar fi:

(i) cu prilejul încheierii unui contract de asigurare ori *cu privire la orice alt aspect legat de executarea lui în afară de realizarea riscului asigurat*;

(ii) dacă prezentarea mincinoasă nu se obiectivează sau nu este însoţită de *vreunul dintre actele materiale descrise limitativ în art. 245 alin. (1) NCP*;

(iii) faţă de participantul la licitaţie, în afara oricărui mijloc de constrângere sau corupere;

(iv) orice înţelegere dintre participanţii la o licitaţie, *dacă nu are ca scop denaturarea preţului.*

b) urmarea imediată: producerea unui prejudiciu material [pierderea efectiv suferită (*damnum emergens)* la momentul consumării infracţiunii, nu şi beneficiul nerealizat *(lucrum cesans)* care va fi avut însă în vedere în privinţa soluţionării acţiunii civile];

c) legătura de cauzalitate: trebuie dovedită legătura de cauzalitate dintre elementul material al infracţiunii şi urmarea imediată.

13.5. Latura subiectivă

- intenţia directă, calificată prin scop[2]:

- *scopul:* obţinerea pentru sine sau pentru altul a unui folos material injust;

- nu interesează mobilul care l-a determinat pe făptuitor să acţioneze.

Intenţia, ca element subiectiv al infracţiunii de înşelăciune, presupune atitudinea subiectivă în raport cu care se poate reproşa conduita persoanei acuzate. Răspunderea penală intervine, deoarece persoana acuzată şi-a folosit capacitatea de înţelegere şi prevedere a faptelor în scopul unui rezultat fraudulos. În cazul intenţiei, atingerea rezultatului fraudulos este chiar sursa actului de conduită. *Criteriile de evaluare a vinovăţiei decurg, aşadar, din comportamentul exterior al persoanei acuzate, de natură să clarifice sensul şi scopul acţiunilor întreprinse de aceasta. Motivaţia actului de conduită este reflectată de modul în care persoana a acţionat.* Infracţiunea de înşelăciune este îndreptată contra patrimoniului, astfel încât diminuarea patrimoniului victimei trebuie să fie anticipată de către persoana acuzată, iar conduita persoanei acuzate, adaptată acestui scop. Cercetarea judecătorească trebuie să clarifice dacă s-au întrebuinţat

---

[1] *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 523-524.

[2] În urma modificării art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP, ori de câte ori norma de incriminare prevede necesitatea existenţei unui scop special pentru comiterea infracţiunii în forma de bază sau ca element al variantei agravate a infracţiunii, fapta va fi tipică numai dacă este comisă cu **intenţie directă**.

sau nu mijloace frauduloase pentru a fi încheiat un contract și dacă au fost folosite mijloace nereale, de natură a menține încrederea persoanei vătămate în realitatea înțelegerii intervenite între părți. *Criteriile pentru evaluarea intenției în cazul infracțiunii de înșelăciune în convenții respectiv cu ocazia emiterii unui cec/bilet la ordin sunt, de exemplu*: **1.** *conduita persoanei acuzate în legătură cu alte contracte sau instrumente de plată, anterior datei faptelor din actul de sesizare*. Sunt avute în vedere, de exemplu: măsurile luate pentru respectarea clauzelor contractuale sau pentru efectuarea plății, coerența măsurilor cu scopul urmărit, atitudinea față de respectarea normelor care guvernează domeniul în speță, rulajul mărfurilor sau al încasărilor; **2.** *caracterul diferit sau consecvent al conduitei persoanei acuzate față de faptele din cauza dedusă judecății*. În afara criteriilor menționate anterior se evaluează elementele determinante pentru încheierea convenției respective, cunoașterea de către părțile contractante a modului în care se va desfășura contractul, respectiv când și cum se va face plata, existența unor împrejurări imprevizibile, emiterea de cecuri după interdicția bancară *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2040/2012, www.scj.ro)*.

Sunt elemente de natură să clarifice existența unui suport faptic de natura ilicitului penal: conduita persoanei acuzate de inducerea în eroare în legătură cu încheierea/punerea în executare a contractului, lipsa oricăror măsuri pentru respectarea clauzelor contractuale sau pentru efectuarea plății, coerența măsurilor cu scopul urmărit de inducere în eroare a victimelor, atitudinea față de respectarea normelor care guvernează domeniul comercial în care se presupune că și-a desfășurat activitatea persoana acuzată. Criteriile de evaluare a vinovăției se completează cu elementele determinante pentru încheierea convenției respective, de exemplu, cunoașterea de către părțile contractante a modului în care se va desfășura contractul, respectiv când și cum se va face plata, existența unor împrejurări imprevizibile *(I.C.C.J., secția penală, decizia penală nr. 1032 din 26 martie 2013, apud L. Lefterache, Probe și prezumții în procesul penal, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 144)*.

Infracțiunea de înșelăciune fiind îndreptată contra patrimoniului, pentru existența infracțiunii diminuarea patrimoniului victimei trebuie să fie anticipată de către persoana acuzată, iar conduita persoanei acuzate adaptată acestui scop. În consecință, cercetarea judecătorească a trebuit să clarifice dacă s-au întrebuințat sau nu mijloace frauduloase pentru a fi încheiat un contract și dacă au fost folosite mijloace nereale, de natură a menține încrederea persoanei vătămate în realitatea înțelegerii intervenite între părți. Astfel, instanța de fond și cea de apel au ajuns la concluzia că persoanei vătămate i-a fost întărită convingerea cu privire la bonitatea inculpatului prin încheierea unor contracte de garanție reală, care nu au fost nerespectate. Curtea de apel s-a pronunțat asupra naturii juridice a litigiului, cu ocazia analizei din oficiu a existenței infracțiunii, ajungând la concluzia că, având în vedere numărul actelor de executare, nu este vorba despre o simplă neexecutare a unor obligații de plată, ci de o activitate complexă (inculpatul a emis un bilet la ordin fără a avea calitate, a încheiat un contract de garanție cu același partener comercial și a înstrăinat garanția) care a creat consecințe deosebit de grave în patrimoniul părții civile, respectiv un

prejudiciu de 247.395 RON. Apărarea a arătat că eroarea inculpatului a constat în faptul că s-a bazat pe soția sa, care i-a spus că are voie să emită biletul la ordin, respectiv că nu a ştiut că nu poate vinde recolta, deşi semnase un contract în acest sens. În ceea ce priveşte lipsa elementului fraudulos al încheierii contractelor, instanța de fond a ajuns la concluzia că au fost prevăzute consecințele lipsei calității de a emite fără drept un instrument de tipul biletului la ordin, respectiv a înstrăinării garanției, având în vedere că inculpatul avea firma de doi ani, respectiv trei ani la momentul celor două acte de executare. Nu poate fi admisă nici apărarea cu privire la eroarea în care s-a găsit inculpatul, asupra consecințelor faptelor sale invocate. În ceea ce priveşte susținerea apărării cu privire la lipsa prevederii consecințelor, respectiv eroarea asupra consecințelor faptelor, instanța de fond a precizat că inculpatul a semnat un bilet la ordin fără să aibă calitatea prevăzută de lege, iar ulterior a încheiat cu partea civilă două contracte de garanție reală pentru suprafețe însămânțate, pe care de asemenea le-a încălcat, prin vânzarea recoltei ce forma obiectul garanției. La încheierea Contractului nr. X1/2008 inculpatul a lăsat SC A. un bilet la ordin necompletat, dar avalizat de soția sa, pe care ulterior l-a înlocuit cu un bilet la ordin completat şi semnat de el însuşi. Toate aceste acțiuni au fost consecința activităților desfăşurate de inculpat şi constituie încălcări evidente ale normelor privind conduita contractuală. Probele arată că inculpatul a profitat de faptul că îl cunoştea de mulți ani pe patronul firmei vătămate, care era, conform afirmației apărării, un fost coleg din satul natal al inculpatului, şi a sperat că acesta, deşi au fost încălcate obligațiile asumate în repetate rânduri şi cu privire la sume mari, având în vedere că se cunoşteau de multă vreme, nu va depune plângere împotriva sa. Ambele instanțe, tribunalul şi curtea de apel, au analizat vinovăția inculpatului din modul în care acesta a acționat, în mod repetat în dauna aceluiaşi partener comercial, încheind contracte fără să plătească bunurile achiziționate. Inculpatul a emis două bilete la ordin care nu puteau produce consecințe juridice (pentru că nu avea calitatea să semneze unul dintre bilete şi pentru că nu avea bani disponibili pentru plata celui de-al doilea) şi a înstrăinat garanția cu care urma să plătească bunurile. Inculpatul a încheiat două contracte prin care garanta plata semințelor şi a mărfurilor cu recolta din acel an, recunoscând că a strâns recolta şi a vândut-o fără a anunța partea civilă, astfel cum se obligase. Clauzele contractului erau clare, redactate astfel încât orice persoană să poată înțelege obligațiile asumate, aspect de altfel recunoscut de către inculpat. Dat fiind faptul că inculpatul a încheiat mai multe contracte fără să plătească bunurile achiziționate, pentru plata cărora fie a emis instrumente de plată care nu-şi puteau produce efectele, fie a înstrăinat bunurile din care urma să se facă plata, în mod corect a fost reținută infracțiunea de înşelăciune în formă continuată *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3806/2012, www.scj.ro)*.

13.6. Varianta agravată [art. 244 alin. (2) NCP]

- constituie variantă agravată înşelăciunea săvârşită prin folosirea de nume sau calități mincinoase ori de alte mijloace frauduloase [art. 244 alin. (2) NCP];

- *nume mincinoase:* nume reale sau imaginare care nu sunt ale făptuitorului;

- *calități mincinoase:* calități pe care nu le are făptuitorul; utilizarea de calități mincinoase pentru a realiza inducerea în eroare poate constitui infracțiunea de uzurpare de calități oficiale, dacă ***folosirea*** fără drept a unei calități oficiale *care implică exercițiul autorității de stat* este ***însoțită sau urmată de efectuarea unui act legat de acea calitate;***

- *alte mijloace frauduloase* care pot fi folosite pentru comiterea infracțiunii de înșelăciune nu implică în mod necesar și caracterul infracțional al acestora; de pildă, în cazul în care în vederea obținerii unui credit de nevoi personale este prezentat un înscris din care rezultă că făptuitorul este proprietarul unui imobil, pe care la momentul prezentării nu îl mai deținea în proprietate, dar pe care îl avusese anterior, se poate reține comiterea infracțiunii de înșelăciune dacă la acordarea creditului au fost avute în vedere și împrejurările rezultate din înscris, astfel că inducerea în eroare a produs efecte, chiar dacă mijlocul fraudulos folosit nu era un înscris falsificat;

- dacă mijlocul fraudulos constituie el însuși o infracțiune, se va reține concursul real cu înșelăciunea; astfel, se va reține comiterea în concurs real a infracțiunii de înșelăciune cu cea de fals în înscrisuri sub semnătură privată, sau cu cea de fals în declarații ori privind identitatea;

- prin DCC nr. 49/2019, Curtea Constituțională a apreciat că satisface standardul de claritate și previzibilitate sintagma „ori de alte mijloace frauduloase", din cuprinsul variantei agravate a infracțiunii de înșelăciune. În motivarea soluției pronunțate s-a reținut, în esență, că: „în varianta tip a infracțiunii, mijloacele și modalitățile concrete prin care subiectul activ îl face pe subiectul pasiv să creadă neadevărurile prezentate, adică îl induce sau îl menține în eroare ori îi produce iluzia adevărului, pot fi foarte diferite, ca de exemplu: viclenie, șiretenie, uneltiri, stratageme, șiretlicuri, mistificări, prefăcătorii, ademeniri, amăgiri, trucaje, intrigi etc. Prin urmare, aceste mijloace sau moduri prin care se realizează inducerea în eroare a subiectului pasiv nu pot fi decât sub forma unor simple minciuni, întrucât dacă sunt frauduloase, adică susținute sau întărite și prin alte mijloace, cum ar fi nume, calități, înscrisuri, înscenări de fapte etc., astfel ca minciuna să fie mai convingătoare, fapta va fi încadrată în varianta agravată. Această din urmă variantă a infracțiunii de înșelăciune se deosebește de varianta tip numai prin mijloacele prin care a fost săvârșită infracțiunea de amăgire, de inducere în eroare a subiectului pasiv și care sunt de natură să asigure mai ușor reușita acestei acțiuni. Faptul că în textul art. 244 alin. (2) NCP pentru desemnarea acestor mijloace frauduloase se folosește expresia «mijloace frauduloase», dându-se ca exemplu «nume sau calități mincinoase», nu înseamnă că acestea sunt exhaustive. Dispozițiile legale criticate sunt clare și neechivoce, întrucât destinatarul normei penale de incriminare are posibilitatea să prevadă consecințele ce decurg din nerespectarea ei, sens în care își poate adapta conduita în mod corespunzător. (...) De aceea, nu poate fi primită susținerea potrivit căreia destinatarii dispozițiilor legale criticate nu își pot adapta conduita în funcție de conținutul lor, deoarece acestea sunt suficient de clare și de previzibile, sens în care Curtea constată că formularea textului de lege nu este de natură a genera dificultăți de interpretare, termenul «fraudulos» nefiind susceptibil de interpretări diferite. De altfel, acesta este adesea folosit în legislația penală, fără a pune dificultăți de interpretare, legiuitorul urmărind să sancționeze mai aspru comiterea unei fapte de

înşelăciune prin mijloace care presupun ele însele acte de rea-credinţă, de încălcare a legii. (...) varianta agravată a infracţiunii de înşelăciune se deosebeşte de varianta tip numai prin mijloacele prin care a fost săvârşită acţiunea de amăgire, de inducere în eroare a subiectului pasiv şi care sunt de natură să asigure mai uşor reuşita acestei acţiuni. Potrivit art. 244 alin. (2) teza a II-a NCP, dacă mijlocul fraudulos constituie prin el însuşi o infracţiune, va exista concurs între infracţiunea de înşelăciune, varianta agravată, şi infracţiunea care se referă la mijlocul fraudulos (de exemplu, infracţiunea de folosire de înscrisuri false, prevăzută de art. 323 NCP, uzurparea de calităţi oficiale, prevăzută de art. 258 NCP, infracţiunea de exercitare fără drept a unei profesii sau activităţi, prevăzută de art. 348 NCP)".

Aspectul de fapt controversat în cauză este reprezentat de caracterul real sau fictiv al contractelor de asistenţă juridice încheiate, cât şi al chitanţelor doveditoare privind plata onorariilor, inculpaţii susţinând, contrar acuzării, că acestea atestă operaţiuni reale, cu precizarea că scopul urmărit a fost acela de a determina partea civilă ca pe viitor să respecte drepturile inculpatului A. asupra imobilului în cauză, ceea ce constituie în opinia acestora un abuz de drept, iar nu infracţiunea de înşelăciune. Premergător oricărei analize asupra caracterului fictiv sau simulat al înscrisurilor menţionate, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie constată că faptele, astfel cum sunt descrise în concret, *nu realizează tipicitatea infracţiunii de înşelăciune*, infracţiune contra patrimoniului, al cărei specific constă în aceea că, în urma unor manopere dolosive ale făptuitorului sau prin apelarea la alte elemente frauduloase, victima inducerii în eroare se angajează într-o conduită prejudiciabilă. De esenţa acestei infracţiuni este aceea că făptuitorul amăgeşte, nesocoteşte încrederea acordată în cadrul unor relaţii cu conţinut patrimonial, *or, fapta care stă la baza acuzaţilor aduse inculpaţilor constă în aceea că au folosit, prin depunerea în dosarele execuţionale, contracte de asistenţă judiciară şi chitanţe ce nu atestă operaţiuni reale, partea civilă fiind executată silit inclusiv pentru sume ce reprezintă onorarii avocaţiale pretins fictive*. Prezentarea mincinoasă a unor aspecte de fapt ori de drept în faţa unei autorităţi judiciare iese din sfera acestor relaţii protejate prin incriminarea înşelăciunii (art. 244, Titlul II), însă este proteguită în cadrul altor infracţiuni, cum sunt cele de fals (Titlul VI), contra înfăptuirii justiţiei (Titlul IV) ş.a. Astfel, ***inducerea în eroare a unei autorităţi*** aduce în discuţie alt tip de relaţii sociale nesocotite şi alte incriminări incidente, acelea care protejează autoritatea, cum ar fi falsul în declaraţii, mărturia mincinoasă, falsul privind identitatea, prezentarea la autoritatea vamală de înscrisuri falsificate etc. Folosirea înscrisurilor falsificate într-un dosar execuţional ce face obiectul unei executări silite ar putea constitui o faptă prevăzută de legea penală subsumată infracţiunii de fals şi/sau uz de fals, iar nu infracţiunii de înşelăciune. Concluzia rezultă din aceea că obiectul juridic al infracţiunii de înşelăciune îl constituie protejarea relaţiilor sociale de ordin patrimonial bazate pe încredere, în timp ce obiectul juridic al infracţiunii de fals este diferit şi se referă la proteguirea relaţiilor sociale în legătura cu valoarea încrederii publice acordate anumitor categorii de înscrisuri. Mai mult, în cazul infracţiunii de înşelăciune, bunul ce constituie folosul material injust iese din posesia sau detenţia subiectului pasiv şi intră în sfera de dispoziţie a făptuitorului ca rezultat al inducerii în eroare a acestuia, care astfel

este determinat să ia o dispoziţie patrimonială păgubitoare. *Or, în cauză, paguba nu apare ca un efect direct al amăgirii, ea nu provine dintr-un act de voinţă al executorul judecătoresc sau al părţii civile – debitor în procedura executării silite, ci din maniera abuzivă în care inculpaţii şi-au exercitat drepturile în cadrul acestei faze a procesului civil.* Doar instanţa de executare este îndrituită a verifica şi cenzura cuantumul onorariilor solicitate în cuprinsul cheltuielilor de executare potrivit criteriilor reglementate de art. 451 alin. (2) C.proc.civ., având natura juridică de mijloace de probă, înscrisurile (chitanţele) depuse de inculpat în dosarele de executare sunt producătoare de consecinţe juridice, fiind prezumate că atestă plata onorariilor consemnate în cuprinsul acestora până la proba contrară. Ca atare, dispoziţiile legale aplicabile în procedura executării silite nu confereau executorului judecătoresc posibilitatea de a refuza punerea în executare a cheltuielilor de executare, implicit a onorariului avocaţial, dar nici reducerea acestora, chiar şi în contextul în care acesta ar fi sesizat caracterul exorbitant, nejustificat de mare în raport cu debitul principal al acestuia, ceea ce probabil s-a şi întâmplat, disproporţia fiind una vădită, aptă de a genera suspiciuni cel puţin cu privire la scopul urmărit prin solicitarea respectivelor onorarii. *Inducerea în eroare*, ca element constitutiv al laturii obiective a infracţiunii de înşelăciune, lipseşte în contextul în care executorul nu a procedat la includerea cheltuielilor de executare constând în onorariul avocaţial şi la punerea în executare inclusiv a acestei sume de bani ca rezultat al amăgirii sale asupra realităţii acestei cheltuieli, ci în urma respectării dispoziţiilor legale incidente de la care nu avea posibilitatea să deroge. În ceea ce priveşte pretinsa inducere în eroare a debitorului, partea civilă Municipiul Cluj Napoca, Înalta Curte observă, pe de o parte, că virarea sumei de bani în urma popririi conturilor s-a produs independent de voinţa sa, iar, pe de altă parte, aceasta a utilizat toate remediile procesuale pentru a împiedica executarea sumei respective prin introducerea de contestaţii la executare, în cadrul cărora a solicitat şi suspendarea provizorie a executării, ceea ce atestă că a contestat tocmai caracterul cert al creanţei. De altfel, părţii civile i-au fost admise cererile formulate, însă din motive independente de inculpaţi, executarea a avut loc înainte de soluţionarea acestora. Se remarcă faptul că partea civilă a solicitat şi întoarcerea executării, aceasta fiind soluţionată în favoarea sa, conduita inculpaţilor în faza de executare fiind sancţionată prin maniera de soluţionare a acestor litigii civile. *Aşadar, dincolo de faptul că inducerea în eroare a debitorului în procedura executării silite prin folosirea unor înscrisuri doveditoare, chiar având caracter nereal, nu poate constitui element material al infracţiunii de înşelăciune, în considerarea relaţiilor sociale ocrotite prin incriminarea acesteia, faptele nici nu au avut aptitudinea de a amăgi partea civilă asupra caracterului cert al creanţei. (...)* fapta, astfel cum este descrisă în actul de sesizare, ce constituie obiectul judecăţii aşa cum este definit de art. 371C.proc.pen., nu este prevăzută de legea penală. Conduita inculpatului A. s-ar putea subsuma infracţiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată, însă analiza elementelor de fapt şi de drept privind angajarea răspunderii penale pentru aceasta excede obiectului judecăţii, în contextul în care acuzaţia a fost formulată explicit doar sub aspectul inducerii în eroare prin folosirea de mijloace frauduloase, fără o acuzaţie distinctă sub aspectul falsificării înscrisurilor sub semnătură privată, folosite în vederea

producerii unei consecinţe juridice. Or, infracţiunea de fals fiind o infracţiune autonomă pentru care procurorul nu a exercitat acţiunea penală în cauza de faţă, astfel încât orice altă analiză privind caracterul real sau fictiv al celor consemnate în înscrisurile depuse în procedura executării silite excede obiectului judecăţii şi ar presupune în mod necesar o modificare completă, de substanţă, a situaţiei de fapt, ceea ce ar încălca dreptul la apărare, componentă a dreptului la un proces echitabil. Principiul separaţiei funcţiilor judiciare interzice instanţei a determina eventuala faptă penală comisă de o manieră care să modifice obiectul judecăţii printr-o schimbare de încadrare juridică în cauză din infracţiunea de înşelăciune în infracţiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 156/2018, www.sintact.ro)*.

Art. 244 alin. (2) NCP *nu operează cu o dublă incriminare*, ci reprezintă doar o formă agravată a infracţiunii de înşelăciune săvârşite prin folosirea de nume sau calităţi mincinoase ori de alte mijloace frauduloase. (...) în fraza întâi, o variantă agravată a infracţiunii de înşelăciune, care se realizează atunci când înşelăciunea se săvârşeşte prin folosirea de nume sau calităţi mincinoase ori prin ale mijloace frauduloase. Menţiunea din fraza a doua a alineatului, potrivit căreia dacă mijlocul fraudulos constituie prin el însuşi o infracţiune se aplică regulile privind concursul de infracţiuni, nu contravine dispoziţiilor art. 4 pct. 1 din Protocolul nr. 7 la CEDO (*s.n. ne bis in idem*). (...) Faptul că se reţine în toate cazurile, inclusiv atunci când folosirea mijlocului fraudulos constituie prin el însuşi infracţiune, înşelăciunea calificată nu înseamnă dubla sancţionare a infracţiunii. *Mijloacele frauduloase folosite de făptuitor pot fi o diversitate de fapte ilicite*. Simpla existenţă a acestora, indiferent de numărul sau gravitatea lor, conferă infracţiunii de înşelăciune caracterul calificat, fiind necesară, potrivit voinţei legiuitorului, o sancţionare mai aspră a acestei categorii de infractori. Faptul că mijlocul fraudulos constituie prin el însuşi o infracţiune nu poate schimba caracterul agravat al incriminării. A pune pe acelaşi plan escrocul care foloseşte mijloace frauduloase ce nu sunt infracţiuni cu acela care foloseşte astfel de mijloace, dar care constituie prin ele însele infracţiuni, înseamnă a acorda impunitate acestuia din urmă pentru infracţiunile respective, ceea ce este inadmisibil. Existenţa pluralităţii de infracţiuni în această situaţie nu semnifică o pluralitate de sancţiuni stabilite contrar prevederilor art. 4 pct. 1 din Protocolul nr. 7 la CEDO, ci aplicarea unei pedepse principale stabilite potrivit regulilor privind concursul de infracţiuni. Legiuitorul Codului penal român nu a acceptat aşa-numita teorie a unităţii între infracţiunea-mijloc şi infracţiunea-scop în reglementarea infracţiunii de înşelăciune, însuşindu-şi principiul, în sensul că, dacă mijlocul fraudulos folosit pentru inducerea sau menţinerea în eroare a păgubitului constituie prin el însuşi infracţiune, această infracţiune trebuie să fie reţinută în concurs cu înşelăciunea calificată, fiind considerate o pluralitate de infracţiuni şi pedepsite ca atare. Aceasta este o opţiune a legiuitorului şi, astfel cum s-a arătat, nu este contrară Constituţiei sau CEDO. În consecinţă, fiind vorba despre două infracţiuni, este firesc să se aplice infractorului două pedepse, după regulile prevăzute pentru concursul de infracţiuni, fără ca prin aceasta să îi fie afectat în vreun fel dreptul la un proces echitabil. (...) Curtea mai reţine că varianta agravată a infracţiunii de înşelăciune se deosebeşte de varianta-tip numai prin mijloacele prin care a fost săvârşită

acțiunea de amăgire, de inducere în eroare a subiectului pasiv și care sunt de natură să asigure mai ușor reușita acestei acțiuni. Potrivit art. 244 alin. (2) teza a II-a NCP, dacă mijlocul fraudulos constituie prin el însuși o infracțiune, va exista concurs între infracțiunea de înșelăciune varianta agravată și infracțiunea care se referă la mijlocul fraudulos (de exemplu, infracțiunea de folosire de înscrisuri false prevăzută de art. 323 NCP, uzurparea de calități oficiale prevăzută de art. 258 NCP, infracțiunea de exercitare fără drept a unei profesii sau activități prevăzută de art. 348 NCP). Dispozițiile legale criticate reglementează cu privire la existența concursului formal sau ideal. CtEDO a statuat în cazul concursului ideal tipic de infracțiuni, că acesta se caracterizează prin aceea că faptul unic se descompune în două infracțiuni distincte. Într-o astfel de situație, nu există nimic care să contrazică art. 4 din Protocolul nr. 7, deoarece acesta interzice ca o persoană să fie judecată de două ori pentru aceeași infracțiune, în timp ce, în cadrul concursului ideal de infracțiuni, același fapt comportă o analiză în cadrul a două infracțiuni distincte *(Cauza Oliveira c. Elveției) (Curtea Constituțională, DCC nr. 676/2018, www.ccr.ro)*.

Atribuindu-și mincinos calitatea de reprezentant al unei firme reale ce se ocupa cu plasarea forței de muncă în străinătate, pentru înșelarea unor persoane care i-au dat bani pentru obținerea de contracte de muncă și a vizelor necesare, inculpatul a săvârșit infracțiunea de înșelăciune calificată prevăzută în art. 215 alin. (2) C.pen. din 1969 *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 526/2000, www.legalis.ro)*.

Fapta inculpatului care, convenind cu persoana vătămată să-i procure de la vânzătorul unui magazin o pereche de pantofi cu suma de 800 lei și primind de la aceasta suma de mai sus, a pus-o într-un plic pregătit dinainte, după care, pretextând că nu a putut dobândi pantofii, a înmânat persoanei vătămate un plic asemănător în care pusese, în loc de bani, câteva bucăți de hârtie de ziar de mărimea bancnotelor, constituie infracțiunea prevăzută în art. 215 alin. (2) C.pen. din 1969. Caracterul calificat al infracțiunii – prin mijloace frauduloase – rezultă, în speță, din folosirea celor două plicuri, unul gol în care inculpatul a pus banii primiți de la persoana vătămată și celălalt conținând hârtii fără valoare *(T.M.B., secția penală, decizia nr. 491/1990, în C.P.J.P. 1990, p. 93)*.

Folosirea într-o tranzacție comercială a unui cec fără acoperire obținut fraudulos de făptuitor constituie înșelăciune comisă prin mijloace frauduloase *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 3748/2003, www.legalis.ro)*.

Fapta unei persoane de a vinde apartamentul pe care-l deține în calitate de chiriaș, menționând în actul de vânzare-cumpărare că este proprietarul acestuia, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de înșelăciune. Împrejurarea că făptuitorul avea vocația de a deveni proprietarul apartamentului în temeiul unor prevederi legale este irelevant sub aspectul intenției de a induce în eroare persoana vătămată, atâta vreme cât nu a adus la cunoștință situația juridică reală a bunului vândut, prezentând ca adevărată calitatea sa mincinoasă de proprietar. De asemenea, este irelevantă împrejurarea că persoana vătămată,

fiind de bună-credință, nu a cerut făptuitorului să facă dovada calității sale de proprietar și nu a făcut demersuri pentru cunoașterea situației juridice reale a apartamentului *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 3845/2001, www.legalis.ro)*.

13.7. Varianta agravată [art. 244 NCP raportat la art. 256[1] NCP]

- prin O.U.G. nr. 18/2016 a fost prevăzută o nouă variantă agravată a înșelăciunii, fie că fapta este comisă în forma de bază sau în varianta agravată prevăzută de art. 244 alin. (2) NCP în ipoteza în care urmarea imediată constă în producerea de consecințe deosebit de grave; în această ipoteză, limitele speciale ale pedepsei se vor majora cu jumătate.

13.8. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, însă nu sunt incriminate; actele de pregătire efectuate de un terț de care se servește autorul constituie acte de complicitate;

- tentativa (perfectă, imperfectă, relativ improprie) este posibilă și incriminată;

Fapta avocatului de a depune la instanța de judecată, în cadrul unui proces, chitanțe falsificate care atestă, în mod nereal, încasarea unor sume de bani cu titlu de onorariu, în scopul obligării părții adverse de către instanță la plata cheltuielilor de judecată, rezultat care nu s-a produs din cauza pierderii procesului, nu întrunește elementele constitutive ale tentativei la infracțiunea de înșelăciune prevăzută în art. 32 NCP raportat la art. 244 alin. (1) și (2) NCP, ci numai elementele constitutive ale infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată, întrucât infracțiunea de înșelăciune constituie o infracțiune contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii în cadrul unor relații cu conținut patrimonial, iar inducerea în eroare a unei autorități nu se include în sfera relațiilor protejate prin incriminarea înșelăciunii *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 449 din 8 decembrie 2015, www.scj.ro)*.

În cazul tentativei la infracțiunea de înșelăciune, săvârșită prin solicitarea unor sume de bani pentru asigurarea tratamentului medical al unui minor decedat la data solicitării acestor sume, informarea persoanei vătămate cu privire la decesul minorului nu echivalează cu o desistare, în condițiile în care făptuitorul a solicitat în continuare sumele de bani, prin invocarea unui alt caz urgent *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3858 din 5 decembrie 2013, www.scj.ro)*.

Inculpații, în scopul de a primi foloase de la S.M., s-au decis să liciteze formal și să se comporte la licitație convenabil față de S.M. astfel încât să nu urce prețul bunurilor supuse licitației la o diferență semnificativă față de prețul de pornire. În consecință, se constată că a existat o înțelegere între inculpați și martor, în așa fel încât proprietarul vânzător al bunurilor, E.M. Cavnic, să obțină un preț cât mai mic în favoarea lui S.M. Prin aceasta s-ar fi ajuns la o licitație trucată, de natură să o deturneze de la scopul ei firesc și să mențină redus prețul bunurilor scoase de proprietar la vânzare, în paguba acestuia. Or, aceste fapte reprezintă o punere în executare a hotărârii de a induce în eroare E.M. Cavnic, în

scopul de a obţine pentru inculpaţi şi S.M. (foloase materiale injuste, cu consecinţe păgubitoare pentru organizatoarea licitaţiei, consecinţe care nu s-au produs datorită intervenţiei organelor de cercetare penală. Faptele săvârşite constituie, deci, tentativă la infracţiunea de înşelăciune *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 2708/2002, www.legalis.ro)*.

Fapta unei persoane de a prezenta drept câştigător un bilet „loto", ale cărui cifre au fost modificate în aşa fel încât falsul apare evident, nu constituie tentativă la infracţiunea de înşelăciune în paguba patrimoniului public, deoarece biletul, fiind alterat în asemenea mod, era absolut impropriu de a induce în eroare pe angajaţii care aveau îndatorirea să primească şi să verifice valabilitatea lui *(Trib. Suprem, secţia penală, decizia nr. 2687/1969, în Repertoriu 1969-1975, p. 253)*.

În cazul în care, după încercarea de inducere în eroare a persoanei vătămate cu prilejul încheierii unui contract comercial, aceasta îşi dă seama că i-au fost prezentate drept adevărate fapte mincinoase şi sesizează organele de poliţie înainte de livrarea mărfii, fapta constituie tentativă la infracţiunea de înşelăciune. Împrejurarea că organul de cercetare penală, în vederea descoperirii şi dovedirii infracţiunii, a luat măsura ca marfa să fie livrată sub supravegherea acoperită a poliţiei, nu constituie acte de executare a contractului cauzator de pagubă pentru persoana vătămată şi, ca atare, nu atribuie faptei caracterul unei infracţiuni de înşelăciune consumată *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 3841/2001, www.legalis.ro)*.

- infracţiunea se consumă la momentul producerii prejudiciului;

- în cazul înşelăciunii în convenţiile încheiate în urma inducerii în eroare şi la care executarea este succesivă, infracţiunea se consumă la momentul realizării primei prestaţii de către persoana indusă în eroare care are efect prejudiciabil pentru acesta; prin urmare, neexecutarea în integralitate a contractului după momentul descoperirii activităţii frauduloase sau neplata integrală a preţului nu fac ca infracţiunea să rămână în stadiul tentativei [de pildă, în situaţia în care o persoană o induce în eroare pe alta că urmează să îi efectueze o lucrare de amenajare interioară, deşi nu avea nici specializarea şi nici infrastructura efectuării unei astfel de lucrări, urmată de încheierea contractului de prestări servicii şi încasarea avansului pentru lucrare; prejudiciul constă în acest caz în avansul plătit de persoana indusă în eroare infractorului; tot astfel, în ipoteza în care o persoană fapta persoanei de a depune la Casa judeţeană de pensii înscrisuri falsificate (adeverinţe de vechime în muncă, cărţi de muncă, etc.) în scopul calculării sau recalculării cuantumului pensiei şi dobândirii de venituri suplimentare necuvenite, urmată de obţinerea de venituri suplimentare necuvenite prin pensia astfel recalculată, pe o perioadă lungă de timp]; în acest sens, prin **decizia nr. 5/RIL/2019** s-a reţinut că prin data săvârşirii infracţiunii şi, implicit, data de la care începe să curgă termenul de prescripţie a răspunderii penale în cazul infracţiunilor simple a căror latură obiectivă implică producerea unei pagube ori realizarea unui folos necuvenit pe o perioadă de timp se înţelege *momentul apariţiei primei pagube ori al obţinerii primului folos necuvenit*;

- acoperirea parţială sau integrală a prejudiciului material produs nu înlătură caracterul penal al faptei, infracţiunea de rezultat de înşelăciune fiind deja consumată, nu constituie o cauză care înlătură răspunderea penală şi nici nu conduce la o schimbare de încadrare juridică din varianta agravată (când fapta a produs consecinţe deosebit de grave) în forma de bază sau varianta agravată prevăzută de art. 244 alin. (2) NCP; atitudinea inculpatului va fi evaluată în procesul de individualizare a pedepsei, precum şi la soluţionarea acţiunii civile exercitate în procesul penal; astfel, instanţa va reţine circumstanţa atenuantă legală prevăzută de art. 75 alin. (1) lit. d) NCP[1] în cazul în care se constată achitarea integrală a prejudiciului material în cursul urmăririi penale, în faza camerei preliminare[2] ori până la primul termen de judecată în prima instanţă; în cazul în care inculpatul acoperă doar parţial prejudiciul material sau dacă acoperirea integrală are loc după primul termen de judecată în prima instanţă se poate reţine circumstanţa atenuantă judiciară prevăzută art. 75 alin. (2) lit. a) NCP[3].

---

[1] Prin Legea de modificare a NCP au fost reconfigurate condiţiile în care poate fi reţinută circumstanţa atenuantă legală prevăzută de art. 75 alin. (1) lit. d) NCP. Pentru reţinerea acestei circumstanţe atenuante legale care, în esenţă, vizează acoperirea prejudiciului material produs prin infracţiune, trebuie îndeplinite următoarele *condiţii*:

a) cauza să se afle în faza urmăririi penale, ori în cursul judecăţii (inclusiv în stadiul procesual al verificărilor prealabile la judecată în primă instanţă prevăzut de art. 370[1] NCPP - art. 370[7] NCPP), *până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti*;

b) făptuitorul să fi acoperit *integral prejudiciul material* produs prin infracţiune;

c) inculpatul să nu mai fi beneficiat de această circumstanţă atenuantă în ultimii 5 ani calculaţi de la data comiterii faptei (*termen de regresiune*);

d) infracţiunea de care este acuzat să nu fie vreuna dintre cele exceptate explicit de lege: tâlhărie, piraterie, furt calificat, fraude comise prin sisteme informatice şi mijloace de plată electronice.

[2] Prin Legea de modificare a NCPP a fost abrogată faza de cameră preliminară. Verificarea de legalitate şi loialitate a urmăririi penale se va face de instanţa de judecată competentă potrivit legii, în cadrul noii etape a verificărilor prealabile la judecata în primă instanţă [art. 370[1] NCPP - art. 370[7] NCPP].

[3] *Circumstanţa atenuantă prevăzută de art. 75 alin. (2) lit. a) NCP (eforturile depuse de infractor pentru a înlătura sau a diminua consecinţele infracţiunii comise)* vizează situaţiile în care, din probele administrate rezultă că prin acţiunile efectuate ulterior comiterii faptei de care a fost acuzat, inculpatul urmăreşte, în mod neechivoc, fie să împiedice producerea rezultatului activităţii sale (încercare nereuşită, care nu este aptă de a atrage reţinerea cauzei de nepedepsire prevăzute de art. 34 NCP), fie să diminueze, remedieze sau să repare urmarea patrimonială produsă, ori principalele repercusiuni ale faptei. Deopotrivă, va putea fi reţinută această circumstanţă atenuantă judiciară şi în cazurile în care inculpatul face dovada că a acoperit integral sau parţial prejudiciul produs prin fapta prevăzută de legea penală de care a fost acuzat, şi nu sunt incidente dispoziţiile art. 75 alin. (2) lit. a) NCP, care să conducă la reţinerea unei circumstanţe atenuante legale. Circumstanţa prevăzută de art. 75 alin. (2) lit. a) NCP este o *circumstanţă atenuantă personală*, efectele sale neprofitând şi participanţilor la săvârşirea infracţiunii. În acest sens, în decizia nr. 9/2017 a I.C.C.J. – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală (M.Of. nr. 346 din 11 mai 2017) s-a reţinut că „în conţinutul art. 75 alin. (2) NCP legiuitorul a înţeles să includă şi alte situaţii, împrejurări care pot fi apreciate de instanţă drept circumstanţe atenuante judiciare, cu caracter personal, printre care la lit. a) a inclus şi «eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea sau

Pentru a se reține infracțiunea de înșelăciune este necesar să se constate că o persoană a fost indusă în eroare cu scopul de a se obține un folos material, precum și producerea unei pagube în patrimoniul persoanei înșelate. Prin urmare, din moment ce acțiunile inculpatului trebuie să aibă drept rezultat pricinuirea unei pagube materiale, acesta este momentul când se consumă infracțiunea de înșelăciune. În speță, inculpata, gestionară la o unitate cu profil alimentar, constatând că are o lipsă în gestiune, a falsificat o factură emisă pe seama unui spital, adăugând la mărfurile real livrate și altele pe care nu le-a livrat, transformând suma de 600 lei, preț real datorat, în 6.000 lei. Factura a fost emisă la 9 noiembrie 1989 și a fost achitată la 26 noiembrie 1989. Așa fiind, rezultă că momentul consumării infracțiunii de înșelăciune a avut loc la 26 noiembrie 1989 *(C.S.J., secția, decizia nr. 1143/1992, în Dreptul nr. 2/1993, p. 79).*

- poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la data efectuării ultimului act de executare.

13.9. Pedeapsa

- pentru forma tip: închisoarea de la 6 luni la 3 ani;

- pentru varianta agravată prevăzută de art. 244 alin. (2) NCP: închisoarea de la 1 la 5 ani.

§14. Înșelăciunea privind asigurările

14.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în distrugerea, degradarea, aducerea în stare de neîntrebuințare, ascunderea sau înstrăinarea unui bun asigurat împotriva distrugerii, degradării, uzurii, pierderii sau furtului, *în scopul* de a obține, pentru sine sau pentru altul, suma asigurată [art. 245 alin. (1) NCP];

- constituie *variantă alternativă atenuată* a infracțiunii fapta persoanei care, în scopul de a obține, pentru sine sau pentru altul, suma asigurată, simulează, își cauzează sau agravează leziuni sau vătămări corporale produse de un risc asigurat [art. 245 alin. (2) NCP];

- NCP a incriminat autonom faptele de înșelăciune în materia asigurărilor de bunuri sau persoane, realizând însă o mutație nefericită a naturii infracțiunii din infracțiune de

---

diminuarea consecințelor infracțiunii» (acea căință activă) și care conduc, atunci când sunt reținute, la reducerea limitelor de pedeapsă la jumătate, în condițiile stabilite de art. 76 NCP". În cauză, Curtea apreciază că în raport de poziția procesuală a inculpatului pe parcursul procesului penal, de natura infracțiunii ce i se impută inculpatului, și împrejurările concrete în care aceasta a fost comisă, faptul că persoana vătămată P.C. a declarat că nu se constituie parte civilă în cauză, întrucât inculpatul I.I. a acoperit prejudiciul pe care i l-a cauzat nu este apt să conducă la concluzia că eforturile depuse de inculpat sunt de natură să releve căinița activă și să conducă la atenuarea răspunderii penale pentru comiterea infracțiunii de tâlhărie prin reținerea în favoarea acestuia a circumstanței prevăzute de art. 75 alin. (2) lit. a) NCP *(C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 114/2019, nepublicată).*

rezultat în *infracțiune de pericol abstract*; această mutație poate fi aptă de a produce efecte adverse în legătură cu determinarea momentului consumării infracțiunii ori cu însăși existența unei tentative la infracțiune (de pildă, în cazul în care o persoană își distruge mașina urmărind obținerea primei de asigurare, iar apoi renunță la ideea de a se adresa societății de asigurări în temeiul contractului);

- în ipoteza în care frauda are loc în legătură cu asigurările de răspundere civilă sau în asigurările de credite și garanții și asigurările de pierderi financiare, se va reține comiterea infracțiunii de înșelăciune prevăzută de art. 244 NCP;

- deși este o incriminare inexistentă în legea veche și, în temeiul principiului legalității incriminării urmează să se aplice numai faptelor săvârșite după intrarea în vigoare a NCP, organul judiciar va analiza situația de fapt dedusă judecății pentru a observa dacă aceasta nu poate fi încadrată într-o infracțiune prevăzută de C.pen. din 1969 (spre exemplu, înșelăciunea). În cazul în care fapta constituie infracțiune și potrivit C.pen. din 1969, atunci instanța va proceda la determinarea legii penale mai favorabile conform art. 5 NCP;

- prin O.U.G. nr. 18/2016 a fost introdusă o variantă agravată a infracțiunii în cazul în care fapta a produs consecințe deosebit de grave; noua orientare de politică penală este stranie, fiind creată atât o variantă agravată a formei de bază, *cât și o variantă agravată a variantei atenuate a infracțiunii*; din păcate, prin modificarea legislativă operată în materie penală s-a ratat o bună ocazie de abrogare a acestei infracțiuni în scopul înlăturării dificultăților de interpretare generate de aceasta cu privire la natura sa juridică, precum și la momentul consumării infracțiunii;

- acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, însă NCP prevede posibilitatea ***împăcării*** drept cauză care înlătură răspunderea penală; întrucât înainte de intrarea în vigoare a O.U.G. nr. 18/2016 împăcarea era posibilă indiferent de cuantumul prejudiciului produs prin înșelăciunea privind asigurările, consider că reglementarea unei variante agravate nu este de natură să excludă posibilitatea împăcării, prin noua legiferare realizându-se doar o sancționare mai aspră a unor fapte care au produs consecințe deosebit de grave, fără a se exclude posibilitatea împăcării.

14.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la protecția patrimoniului împotriva actelor de fraudare în raporturile dintre asigurat și asigurator;

b) obiectul material: orice bun mobil corporal cu o valoare economică sau un bun imobil asigurat împotriva distrugerii, degradării, uzurii, pierderii sau furtului.

- la varianta atenuată, infracțiunea poate avea ca obiect material corpul persoanei asigurate asupra căruia acesta acționează.

14.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: la forma tip a infracțiunii, autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală; proprietarul bunului poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii;

- *la varianta alternativă atenuată*, autorul este calificat fiind persoana fizică cu capacitate penală care a încheiat un contract de asigurare de persoane; o persoană juridică nu poate avea calitatea de autor al variantei atenuate a infracțiunii;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat (în cazul formei de bază), instigare, complicitate;

- în cazul variantei atenuate nu este posibil coautoratul, asigurarea de persoane având caracter personal.

b) subiectul pasiv: asiguratorul.

14.4. Latura obiectivă

a) elementul material: *distrugerea, degradarea, aducerea în stare de neîntrebuințare* a bunului asigurat (similar modalităților alternative ale elementului material al infracțiunii de distrugere), respectiv *ascunderea sau înstrăinarea* unui bun asigurat (similar modalităților alternative ale elementului material al infracțiunii de abuz de încredere în frauda creditorilor)[1];

- la momentul comiterii faptei tipice bunul ce constituie obiectul material al infracțiunii trebuie să facă obiectul unui contract de asigurare valabil încheiat[2]; potrivit art. 2199 alin. (1) C.civ., prin contractul de asigurare, contractantul asigurării sau asiguratul se obligă să plătească o primă asigurătorului, iar acesta din urmă se obligă ca, în cazul producerii riscului asigurat, să plătească o indemnizație, după caz, asiguratului, beneficiarului asigurării sau terțului păgubit. Conform art. 2200 alin. (2) C.civ., încheierea contractului de asigurare se constată prin polița de asigurare sau certificatul de asigurare emis și semnat de asigurător ori prin nota de acoperire emisă și semnată de brokerul de asigurare;

- ***distrugerea*** presupune încetarea existenței fizice a bunului asigurat pentru a crea aparența intervenției riscului asigurat în scopul obținerii frauduloase a plății indemnizației de asigurare;

- ***degradarea*** înseamnă deteriorarea unui bun asigurat ce are drept urmare alterarea substanței sau a esteticii acestuia (dacă aspectul estetic este de esența bunului) în așa măsură încât bunul nu mai poate fi utilizat sau valorificat ca în trecut, fără a fi reparat; se creează astfel aparența intervenției riscului asigurat în scopul obținerii frauduloase a plății indemnizației de asigurare;

- ***aducerea în stare de neîntrebuințare*** presupune că bunul asigurat nu mai poate fi folosit potrivit destinației sale chiar fără a fi distrus sau degradat pentru a crea aparența intervenției riscului asigurat în scopul obținerii frauduloase a plății indemnizației de asigurare;

- toate aceste variante alternative ale elementului material vin să incrimineze activitățile frauduloase efectuate ca urmare a încălcării obligației impuse de art. 2216

---

[1] „Toate alternativele celor două modalități constituie, în esență, acte preparatorii ale unor fapte de înșelăciune; ele sunt incriminate doar în considerarea caracterului periculos al mobilului lor și independent de orice act ulterior de inducere în eroare a asiguratului, așadar indiferent dacă această inducere în eroare, ori o tentativă la aceasta, are sau nu loc" (*I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 527).

[2] Potrivit art. 2214 C.civ., în cazul asigurării de bunuri, asigurătorul se obligă ca, la producerea riscului asigurat, să plătească o despăgubire asiguratului, beneficiarului asigurării sau altor persoane îndreptățite.

alin. (1) C.civ. potrivit căruia asiguratul este obligat să întreţină bunul asigurat în condiţii corespunzătoare, în scopul prevenirii producerii riscului asigurat;

- asiguratul sau beneficiarul asigurării încearcă astfel să obţină în mod fraudulos plata indemnizaţiei de asigurare, deoarece, potrivit art. 2208 alin. (2) şi (3) C.civ., asigurătorul nu datorează indemnizaţie dacă riscul asigurat a fost produs cu intenţie de către asigurat, de beneficiarul asigurării ori de un membru din conducerea persoanei juridice asigurate, care lucrează în această calitate, sau atunci când riscul asigurat a fost produs de către: persoanele fizice majore care, în mod statornic, locuiesc şi gospodăresc împreună cu asiguratul sau beneficiarul asigurării ori de prepuşii asiguratului sau ai beneficiarului asigurării;

- în mod întemeiat s-a reţinut în doctrină[1] că nu se va reţine în concurs infracţiunea de înşelăciune privind asigurările cu infracţiunea de distrugere [în modalităţile prevăzute de art. 253 alin. (1) sau (2) NCP] dacă bunul distrus, degradat sau adus în stare de neîntrebuinţare este al altuia, dacă distrugerea s-a făcut cu consimţământul proprietarului, însă va fi reţinută în concurs infracţiunea de înşelăciune privind asigurările cu infracţiunea de distrugere [în variantele prevăzute de art. 253 alin. (3) sau (4) NCP], dacă bunul este propriu ori dacă, fiind al altuia, a fost distrus în condiţiile incriminate la art. 253 alin. (3) sau (4) NCP;

Fapta inculpatului, constând în aceea că la data de 22 septembrie 2009 s-a prezentat la Centrul de Daune al societăţii de asigurare unde a susţinut, în mod neadevărat, că a suferit un accident căzând în lacul Grivița în timp ce conducea autoturismul marca BMW X5, în scopul încasării poliţei de asigurare în valoare de 70.805 euro (297.381 lei), deşi în realitate a împins autovehiculul respectiv în lac cu intenţie, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de *înşelăciune privind asigurările (C.A. Bucureşti, secţia I penală, decizia nr. 93/2016).*

- ***ascunderea*** bunului asigurat presupune dosirea acestuia astfel încât să nu mai poată fi localizat pentru a crea aparenţa intervenţiei riscului asigurat în scopul obţinerii frauduloase a plăţii indemnizaţiei de asigurare;

- ***înstrăinarea*** presupune actul de dispoziţie prin care bunul asigurat intră în mod oneros în patrimoniul altei persoane pentru a crea aparenţa intervenţiei riscului asigurat în scopul obţinerii frauduloase a plăţii indemnizaţiei de asigurare; altfel, potrivit art. 2220 alin. (1) C.civ., dacă nu s-a convenit altfel, înstrăinarea bunului asigurat nu determină încetarea contractului de asigurare, care va produce efecte între asigurător şi dobânditor;

Fapta inculpatului P.E. constând în aceea că la data de 08.02.2015 a sesizat D.G.P.M.B – Serviciul Furturi Autovehicule în legătură cu furtul autoturismului proprietate personală, marca Volkswagen Golf 7 de culoare gri închis, cu nr. de înmatriculare X, în timp ce se afla parcat în staţia RATB „Dristorului", Bucureşti, sector 3, cunoscând că acest fapt nu corespunde

[1] *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 527.

realității, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de inducere în eroare a organelor judiciare. Fapta inculpatului P.E. constând în aceea că la data de 10.02.2015 a înștiințat S.C. G Asigurări S.A. cu privire la furtul autoturismului marca Volkswagen Golf 7 de culoare gri închis, cu nr. de înmatriculare X, depunând în acest sens dovada cu nr. x emisă la data de 10.02.2015 de către D.G.P.M.B. – Serviciul Furturi Autovehicule, cu scopul de a încasa polița de asigurare aferentă contractului de asigurare CASCO încheiat la data de 21.10.2014, după ce anterior vânduse bunul asigurat, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de înșelăciune privind asigurările *(Judecătoria sectorului 4, sentința penală nr. 85/2017, www.rolii.ro)*.

- toate aceste variante alternative ale elementului material al formei de bază a infracțiunii *pot fi comise fie printr-o acțiune, fie printr-o omisiune*[1];

- în ipoteza în care are loc o fraudă în legătură cu asigurările de bunuri în altă modalitate decât cele descrise mai sus se va reține comiterea infracțiunii de înșelăciune prevăzută de art. 244 NCP;

- în cazul în care mijloacele folosite reprezintă prin ele însele o infracțiune, se va reține concursul cu înșelăciunea privind asigurările.

b) urmarea imediată: starea de pericol cu privire la patrimoniul asiguratorului (*infracțiune de pericol abstract*);

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

14.5. Latura subiectivă

- intenția directă, calificată prin scop[2];

- *scopul:* obținerea pentru sine sau pentru altul a unui folos material injust constând în indemnizația de asigurare (suma asigurată);

- nu interesează mobilul care l-a determinat pe făptuitor să acționeze.

14.6. Varianta alternativă atenuată

- constituie variantă atenuată ***simularea***, cauzarea sau ***agravarea*** leziunilor sau vătămărilor corporale produse de un risc asigurat;

- este necesar ca la momentul comiterii faptei tipice să existe încheiat un contract de asigurare de persoane[3];

---

[1] În același sens, *I. Kuglay*, în NCP comentat, p. 527; *S. Bogdan* (coord.), *D.A. Șerban, G. Zlati*, Noul Cod penal..., op. cit., p. 255. În sensul că forma de bază a infracțiunii se comite doar prin acțiune, *V. Cioclei*, Curs tematic 1, p. 358.

[2] A se vedea și dispozițiile art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP în configurarea dată de Legea de modificare a NCP referitoare la comiterea faptei cu intenție directă atunci când legea prevede un scop special ca element de tipicitate.

[3] Potrivit art. 2227 C.civ., prin contractul de asigurare de persoane, asigurătorul se obligă să plătească indemnizația de asigurare în caz de deces, de ajungere la o anumită vârstă, de invaliditate permanentă totală sau parțială ori în alte asemenea cazuri, conform normelor

- făptuitorul simulează existența unor leziuni sau vătămările corporale și le cauzează sau agravează leziunile corporale suferite (personal sau cu ajutorul unui terț);

- asiguratul sau beneficiarul asigurării încearcă astfel să obțină în mod fraudulos plata indemnizației de asigurare, deoarece, potrivit art. 2233 alin. (1) lit. b) C.civ., asigurătorul nu datorează indemnizație dacă riscul asigurat a fost produs cu intenție de către asigurat.

- în ipoteza în care are loc o fraudă în legătură cu asigurările de persoane în altă modalitate decât cele descrise mai sus, se va reține comiterea infracțiunii de înșelăciune prevăzută de art. 244 NCP;

- fapta se comite cu intenție directă calificată prin scop;

- *scopul:* obținerea pentru sine sau pentru altul a unui folos material injust constând în indemnizația de asigurare (suma asigurată).

- fiind o *infracțiune cu conținut alternativ*, comiterea atât a formei de bază, cât și a variantei alternative atenuate va conduce la reținerea unei unități de infracțiune, iar nu a unui concurs de infracțiuni.

14.7. Varianta agravată [art. 245 NCP raportat la art. 256[1] NCP]

- prin O.U.G. nr. 18/2016 a fost prevăzută o variantă agravată a înșelăciunii, fie că fapta este comisă în forma de bază sau în varianta atenuantă, în ipoteza în care urmarea imediată constă în producerea de consecințe deosebit de grave.

14.8. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, însă nu sunt incriminate; actele de pregătire efectuate de un terț, de care se servește autorul constituie acte de complicitate;

- tentativa imperfectă este posibilă și incriminată;

Nu este absolut improprie tentativa de a încasa prima de asigurare declarând în mod mincinos că autoturismul asigurat a fost furat, plata fiind refuzată ca urmare a descoperirii de către poliție că făptuitorul, în realitate, vânduse autoturismul. Împrejurarea că societatea de asigurare este astfel organizată încât încercarea de inducere în eroare poate fi relativ ușor descoperită nu atribuie cererii de despăgubiri bazate pe declarații false caracterul unei tentative absolut improprii, acest mod de executare a infracțiunii putând duce, în anumite împrejurări, la consumarea infracțiunii de înșelăciune *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 5137/2001, www.legalis.ro).*

- infracțiunea se consumă la momentul producerii stării de pericol pentru patrimoniul subiectului pasiv;

- poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la data efectuării ultimului act de executare.

---

adoptate de organul de stat în a cărui competență, potrivit legii, intră supravegherea activității din domeniul asigurărilor.

14.9. Pedeapsa

- pentru forma tip: închisoarea de la 1 la 5 ani;

- pentru varianta atenuată: închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă;

- pentru varianta agravată: limitele speciale ale pedepsei închisorii, respectiv ale zilelor-amendă se majorează cu jumătate.

§15. Distrugerea

15.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în distrugerea, degradarea ori aducerea în stare de neîntrebuințare a unui bun aparținând altei persoane sau în împiedicarea luării măsurilor de conservare ori de salvare a unui astfel de bun sau în înlăturarea măsurilor luate [art. 253 alin. (1) NCP];

- constituie *variante agravate* ale infracțiunii de distrugere cazurile în care: *(i) privește un înscris sub semnătură privată, care aparține în tot sau în parte altei persoane și servește la dovedirea unui drept de natură patrimonială, dacă prin aceasta s-a produs o pagubă (variantă agravată nouă introdusă prin NCP); (ii)* bunul face parte din patrimoniul cultural; *(iii)* fapta a fost săvârșită prin incendiere, explozie ori prin orice alt asemenea mijloc și dacă este de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri;

- NCP nu mai incriminează ca variantă agravată distrugerea al cărei obiect material îl reprezintă conductele petroliere sau de gaze, cablu de înaltă tensiune, echipamente și instalații de telecomunicații sau pentru difuzarea programelor de radio și televiziune ori a sistemelor de alimentare cu apă și a magistralelor de alimentare cu apă, în acest caz urmând a se reține forma tip a infracțiunii, sau după caz una dintre celelalte variante agravate;

- acțiunea penală pentru forma tip a infracțiunii și pentru prima variantă agravată se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate; împăcarea nu mai este posibilă, însă poate interveni retragerea plângerii prealabile, care poate opera și *in personam*, conform art. 158 alin. (2) NCP.

15.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la protecția patrimoniului împotriva oricărui act de distrugere, degradare sau aducere în stare de neîntrebuințare;

b) obiectul material: orice bun mobil (inclusiv un animal) sau imobil, care aparține unei alte persoane fizice sau juridice sau altei entități decât făptuitorul.

- dacă făptuitorul distruge un bun al său considerând eronat că este un bun al altuia nu se va reține existența infracțiunii de distrugere ca urmare a reținerii erorii de fapt asupra tipicității, cu excepția ipotezelor prevăzute de art. 253 alin. (3) și (4) NCP;

- pot constitui obiect material și anumite înscrisuri care au o valoare economică sau prezintă o importanță pentru proprietar;

- ***nu pot constitui obiect material al infracțiunii de distrugere:***

a. înscrisurile referitoare la evidențele debitorului insolvent, când distrugerea acestora în frauda creditorilor va constitui infracțiunea de bancrută frauduloasă [art. 241 alin. (1) lit. a) NCP];

b. înscrisurile care constituie mijloace de probă într-o procedură judiciară, când se va reține comiterea infracțiunii de sustragere sau distrugere de probe ori înscrisuri (art. 275 NCP);

c. înscrisurile aflate în păstrarea sau deținerea unui funcționar public, când se va reține comiterea infracțiunii de sustragere sau distrugere de înscrisuri (art. 259 NCP);

d. înscrisul ce conține informați secrete de stat când se va reține comiterea infracțiunii de neglijență în păstrarea informațiilor (art. 305 NCP);

e. arborii, puieții sau lăstarii din fondul forestier național și din vegetația forestieră din afara acestuia, indiferent de forma de proprietate, când fapta constituie infracțiunea prevăzută de art. 109 din Codul silvic (Legea nr. 46/2008)[1];

f. bunurile abandonate sau cele care nu aparțin nimănui;

g. bunurile aflate într-o stare extrem de avansată de degradare ori cele care sunt lipsite de vreo semnificație și fără nicio utilitate;

- în cazul variantelor agravate prevăzute de art. 253 alin. (3) și (4) NCP poate constitui obiect material al infracțiunii și un bun care aparține făptuitorului.

15.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- proprietarul bunului poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii numai în cazul săvârșirii faptei în vreuna din variantele agravate prevăzute de art. 253 alin. (3) și (4) NCP;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: persoana fizică sau juridică sau orice entitate căreia îi aparține bunul distrus, degradat ori adus în stare de neîntrebuințare de făptuitor;

- consimțământul subiectului pasiv are natura unei cauze justificative prevăzute de art. 22 NCP în cazul comiterii faptei în forma de bază sau în condițiile primei variante agravate [art. 253 alin. (1) și (2) NCP].

15.4. Latura obiectivă

a) elementul material: distrugerea, degradarea, aducerea în stare de neîntrebuințare, împiedicarea luării măsurilor de conservare ori de salvare a unui bun sau înlăturarea măsurilor de conservare ori salvare a bunului, după ce au fost luate;

- ***distrugerea*** presupune încetarea existenței fizice a bunului;

- în cazul în care, după comiterea infracțiunii de furt (simplu sau calificat), hoțul distruge bunul sustras [în condițiile art. 253 alin. (1) NCP], se va reține numai infrac-

---

[1] Neîndeplinirea plafonului valoric minim prevăzut de lege face ca fapta să constituie contravenția prevăzută de art. 8 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 171/2010.

ațiunea de furt (deoarece hoțul se comportă ca un „proprietar" față de bunul sustras putând să dispună de el inclusiv prin distrugere), iar nu un concurs între aceasta și infracțiunea de distrugere; totuși furtul se va reține în concurs cu distrugerea dacă aceasta din urmă este comisă în vreuna dintre variantele agravate prevăzute de art. 253 alin. (3)-(4) NCP;

- ***degradarea*** înseamnă deteriorarea unui bun ce are drept urmare alterarea substanței sau a esteticii acestuia (dacă aspectul estetic este de esența bunului) în așa măsură încât bunul nu mai poate fi utilizat sau valorificat ca în trecut, fără a fi reparat;

Fapta inculpatului, care în perioada iunie-august 2012, în baza aceleiași rezoluții infracționale, în mod repetat, a dispus ca minorii S.A.G. (născută la data de 8 noiembrie 2000) și S.V.F. (născut la data de 16 noiembrie 1999) să meargă cu turma de animale la pășunat pe terenurile persoanelor vătămate, fără acordul acestora, ocazie cu care a fost distrusă recolta de fân, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de participație improprie la infracțiunea de distrugere. În ceea ce privește latura obiectivă a infracțiunii de distrugere, este de observat că aceasta se realizează prin mai multe modalități alternative. Astfel, obiectul material al acestei infracțiuni este un bun ce aparține altei persoane și care poate fi distrus, degradat sau adus în stare de neîntrebuințare. În speța de față este vorba de fructul natural al unui bun imobil ce aparține părților civile și care a fost degradat, neputând fi folosit o perioadă de timp și producând, astfel, un prejudiciu material persoanei vătămate. Potrivit doctrinei în materie, degradarea este o formă mai ușoară decât nimicirea, în sensul că bunul devine parțial de nefolosit, dar reparabil. Apoi, nu este o condiție de tipicitate faptul că urmarea cauzată de distrugere să necesite un interval mare de timp pentru a readuce bunul în situația anterioară. Pierderea există din punct de vedere subiectiv, deoarece proprietarul bunului nu îl mai poate folosi așa cum își dorește, nefiind relevant în cauză faptul că bunul supus degradării este capabil de a reveni la forma inițială în timp fără intervenție umană sau dacă bunul poate fi folosit chiar în formă degradată sau poate fi reparat. Jurisprudența identificată în materie statuează că prin pășunare abuzivă o mare parte din plante și mugurii bazali ai acestora sunt smulse sau distruse *(CA Cluj, secția penală și de minori, decizia nr. 905/A din 18 iunie 2015, www.sintact.ro)*.

- aceste două modalități alternative sunt absorbite în furtul calificat (*fie că furtul este comis în scopul însușirii bunului, fie în scop de folosință*) săvârșit prin efracție sau în infracțiunea de violare a secretului corespondenței [art. 302 alin. (1) NCP]; dacă furtul comis prin efracție rămâne în faza tentativei intervenind desistarea, drept cauză de nepedepsire, se va reține răspunderea penală pentru infracțiunea de distrugere;

Efracția – ca agravată a furtului, implică, prin natura sa, deteriorarea sau distrugerea unui dispozitiv de închidere ori a unui obiect destinat să împiedice accesul sau să închidă trecerea spre locul unde se află obiectul material al sustragerii. În consecință, deteriorarea sau distrugerea încuietorilor, săvârșită în vederea comiterii furtului, nu constituie o infracțiune de distrugere distinctă, ci se înglobează, ca o circumstanță agravată, în conținutul infracțiunii, complexe, de furt calificat *(T.M.B., secția I penală, decizia nr. 1944/1976, în Repertoriu 1981-1985, p. 169)*.

- distrugerea sau degradarea poate fi absorbită, în unele cazuri, și în infracțiunea de tâlhărie;

Degradarea îmbrăcămintei persoanei vătămate, ca urmare a violențelor exercitate contra ei de inculpat în încercarea de a-și asigura scăparea, constituie infracțiunea complexă, unică, de tâlhărie, în care fapta de distrugere este absorbită, întrând în conținutul infracțiunii de tâlhărie *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 3411/2000, www.legalis.ro)*.

- ***aducerea în stare de neîntrebuințare*** presupune că bunul nu mai poate fi folosit potrivit destinației sale, chiar fără a fi distrus sau degradat;

- ***împiedicarea luării măsurilor de conservare ori de salvare a unui bun*** creează o stare eventuală de pericol cu privire la bun, chiar dacă în momentul desfășurării activității infracționale bunul nu este distrus sau degradat prin acțiunea făptuitorului;

Împiedicarea stingerii unui incendiu cauzat de o persoană în propria gospodărie, din neglijență, constituie infracțiunea de distrugere dacă incendiul s-a extins asupra bunurilor altor persoane distrugându-le. În speță, fiind de față în momentul declanșării incendiului, inculpatul nu a luat nicio măsură pentru limitarea efectelor acestuia și, datorită relațiilor de dușmănie ce existau între el și vecinul respectiv, i-a împiedicat pe locuitorii ce au încercat să intervină pentru stingerea incendiului *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1222/1998, www.legalis.ro)*.

- ***înlăturarea măsurilor luate de conservare sau de salvare a unui bun*** presupune existența unei situații de pericol prin crearea unui cadru în care acesta poate fi distrus sau degradat;

- dacă făptuitorul realizează mai multe activități infracționale prevăzute de elementul material, va exista o singură infracțiune;

- în cazul formei de bază a infracțiunii bunul ce constituie obiectul material al infracțiunii trebuie să aparțină altei persoane (fizice sau juridice), iar nu făptuitorului.

b) urmarea imediată: distrugerea, degradarea, aducerea în stare de neîntrebuințare a unui bun sau crearea unei stări de pericol prin împiedicarea luării măsurilor de conservare ori de salvare a unui bun sau prin înlăturarea măsurilor de conservare ori salvare a bunului;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

15.5. Latura subiectivă

- intenție directă sau indirectă;

- nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost comisă infracțiunea;

- în cazul în care fapta este comisă din culpă se va putea reține comiterea infracțiunii prevăzute de art. 255 NCP, dacă sunt întrunite elementele de tipicitate prevăzute de lege.

Curtea apreciază că, din probele administrate în cauză, rezultă că inculpatul B.R. a avut reprezentarea faptului că pomii fructiferi au fost plantați de persoana vătămată R.C.G. pe terenul aparținând bunicii sale și, prin urmare, este în drept să procedeze la scoaterea acestora din pământ și la restituirea lor proprietarului. Curtea consideră că inculpatul B.R. a acționat în condițiile unei erori de fapt și de drept extrapenal vincibile cu privire la tipicitatea faptei, neavând în concret reprezentarea subiectivă că săvârșește infracțiunea de distrugere.

Curtea apreciază că, față de dispozițiile art. 30 alin. (1) NCP, în cauză trebuie reținută eroarea de fapt asupra tipicității, fiind întrunite cumulativ cele trei condiții prevăzute de lege, după cum urmează:

(i) **săvârșirea unei fapte care întrunește toate elementele de tipicitate prevăzute de norma de incriminare, în afara tipicității subiective;** Curtea consideră că în cauză sunt întrunite elementele de tipicitate obiective și celelalte componente ale conținutului generic al infracțiunii prevăzute de art. 253 alin. (1) NCP, excepție făcând cerințele de tipicitate subiectivă, deoarece inculpatul B.R., față de efectele accesiunii imobiliare artificiale, a fost în eroare cu privire la calitatea de proprietar a persoanei vătămate R.C.G. asupra pomilor fructiferi plantați pe suprafața de teren cu privire la care a avut reprezentarea că aparține familie sale. Detaliind elementele de tipicitate întrunite în cauză, Curtea reține următoarele: **subiectul activ**: inculpatul B.R. care a distrus prin smulgere pomii fructiferi cumpărați și plantați de subiectul pasiv R.C.G.; **situația premisă**: existența pomilor fructiferi care, potrivit declarațiilor persoanei vătămate, ale martorilor și ale inculpatului, care se coroborează cu factura de achiziție a pomilor (30.12.2012) erau la data comiterii faptei plantați de cel puțin 6 luni de zile pe terenul cu privire la care persoana vătămată avea reprezentarea că îi aparține, același teren cu privire la care inculpatul considera că este în proprietatea bunicii sale; **elementul material al laturii obiective**: smulgerea de către inculpatul B.R. a pomilor fructiferi proprietatea persoanei vătămate R.C.G., ce a avut ca urmare degradarea pomilor (din cauza smulgerii, pomii nu mai au calitățile și potențialul de utilizare pe care îl aveau în starea lor anterioară); **urmarea imediată**: paguba produsă persoanei vătămate prin degradarea pomilor fructiferi, aceasta fiind lipsită de posibilitatea de a-și mai exercita drepturile sale asupra pomilor și de a realiza foloasele pe care aceștia puteau să i le aducă. Între acțiunea de degradare a pomilor și paguba produsă persoanei vătămate există o **legătură de cauzalitate** directă;

(ii) **persoana care a comis fapta să nu fi cunoscut ori să fi cunoscut greșit existența unei stări, situații sau împrejurări ori a unei norme de drept extrapenal de care depinde caracterul penal al faptei.**

Curtea consideră că *eroarea de fapt și de drept extrapenal* în care s-a aflat inculpatul B.R. s-a obiectivat în necunoașterea existenței unei stări de care depinde caracterul penal al faptei, precum și modalității de aplicare a normei de drept extrapenal cu privire la momentul în care se produc efectele accesiunii imobiliare artificiale. Având în vedere faptul că terenul pe care erau plantați pomii fructiferi ai persoanei vătămate R.C.G. inculpatul B.R. îl percepea ca aparținând familiei sale, este dincolo de orice îndoială rezonabilă că acesta a avut reprezentarea că și pomii plantați pe acesta aparțin familiei sale, față de

efectele accesiunii imobiliare artificiale şi că este în drept să îi scoată din pământ. Curtea reţine că, potrivit art. 578 alin. (2) C.civ., plantaţiile sunt *lucrări autonome* şi că potrivit art. 579 alin. (1) C.civ. orice lucrare autonomă este prezumată a fi făcută de proprietarul imobilului, cu cheltuiala sa şi că este a lui, până la proba contrară. Potrivit dispoziţiilor Secţiunii a 3-a a Capitolului II din Titlul II al Cărţii a III-a – Despre bunuri a Codului civil – în cazul accesiunii imobiliare artificiale se face distincţie între ipoteza în care proprietarul imobilului face el însuşi construcţii, plantaţii sau lucrări cu materiale străine şi ipoteza în care o persoană face asemenea lucrări cu materialele sale asupra imobilului care constituie obiectul dreptului de proprietate al altei persoane, în ambele ipoteze pornindu-se de la aceeaşi premisă, şi anume că materialele sunt încorporate în imobil, iar ca urmare a acestei încorporări, construcţia, plantaţia sau lucrarea devine bun imobil prin natura sa. Cu toate acestea, în cazul efectuării unei *lucrări autonome* asupra imobilului altuia, cu materialele proprii, proprietarul imobilului asupra căruia s-a efectuat lucrarea **nu dobândeşte un drept de proprietate pur şi simplu asupra lucrării, ci un drept de accesiune ca drept potestativ**, efectul achizitiv de proprietate al accesiunii fiind condiţionat de exercitarea pozitivă a acestui drept de către proprietarul imobilului. Astfel, efectul achizitiv al dreptului de proprietate al accesiunii este condiţionat, indiferent dacă lucrările au fost efectuate cu bună-credinţă sau cu rea-credinţă, de exercitarea pozitivă a dreptului de accesiune de către proprietarul imobilului, acesta trebuind să-şi manifeste voinţa chiar şi în cazul în care autorul lucrării este de bună-credinţă, în sensul reluării stăpânirii materiale a imobilului şi al intrării în posesie asupra lucrării pentru a putea fi considerat proprietar pur şi simplu al acesteia din urmă. Potrivit art. 581 lit. a) C.civ. şi art. 582 alin. (1) lit. a) C.civ., exercitarea dreptului de accesiune presupune ca proprietarul imobilului să ceară instanţei să dispună înscrierea sa în cartea funciară ca proprietar al lucrării, în temeiul convenţiei părţilor încheiate în formă autentică sau, după caz, al hotărârii judecătoreşti. În aceste condiţii, având în vedere şi măsurătorile topografice efectuate la acel moment, inculpatul B.R. avea reprezentarea că lucrările autonome erau efectuate pe terenul bunicii sale şi, pe cale de consecinţă, că avea acceptul bunicii sale, prezente la faţa locului, de a smulge pomii fructiferi plantaţi;

(iii) **existenţa erorii la momentul comiterii faptei.** Curtea constată că eroarea de fapt asupra stării prevăzute de norma de incriminare ori a modalităţii de aplicare a efectelor accesiunii imobiliare artificiale (element de deosebită tehnicitate juridică faţă de distincţiile doctrinare între dreptul potestativ de accesiune şi dobândirea dreptului de proprietate prin accesiune asupra lucrării) a existat în momentul în care inculpatul B.R. a smuls pomii fructiferi cumpăraţi şi plantaţi de persoana vătămată R.C.G. Astfel, la momentul comiterii faptei, exista o eroare cu privire la calitatea de proprietar a persoanei vătămate R.C.G. asupra pomilor fructiferi plantaţi pe suprafaţa de teren cu privire la care inculpatul avea reprezentarea că aparţine familiei sale.

Constatând îndeplinite condiţiile erorii asupra tipicităţii, Curtea apreciază că aceasta afectează elementul intelectiv al infracţiunii, făcând să nu poată fi reţinută intenţia. Reţinerea erorii vincibile asupra tipicităţii are ca efect excluderea

posibilității comiterii faptei cu intenție și conduce la concluzia că inculpatul B.R. a acționat din culpă fără prevedere.

În aceste circumstanțe, răspunderea penală a inculpatului B.R. ar fi putut fi angajată doar dacă fapta ar fi fost incriminată și atunci când este comisă din culpă, or, infracțiunea prevăzută de art. 253 alin. (1) NCP nu este incriminată decât atunci când a fost comisă cu intenție directă sau indirectă *(C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 608/2017, nepublicată).*

15.6. Variante agravate

15.6.1. Distrugerea unui înscris sub semnătură privată, care aparține în tot sau în parte altei persoane și servește la dovedirea unui drept de natură patrimonială, dacă prin aceasta s-a produs o pagubă [art. 253 alin. (2) NCP]

- obiectul material al infracțiunii este un înscris sub semnătură privată care aparține (în tot sau în parte) altei persoane, iar nu făptuitorului, iar acest înscris servește la dovedirea unui drept de natură patrimonială (drept real sau drept de creanță);

- fapta prezintă pericol social pentru că înscrisul sub semnătură privată poate fi singurul mijloc de probă prin care se poate dovedi existența dreptului patrimonial (*de pildă, un testament olograf*);

- *dacă este distrus un înscris oficial, fapta nu va fi tipică în ipoteza în care înscrisul se află în posesia unei terțe persoane, deoarece cel interesat poate obține oricând o copie de la autoritatea care a emis actul, cu excepția situației în care terțul este o autoritate publică, întrucât în acest caz se va reține comiterea infracțiunii de sustragere sau distrugere de înscrisuri oficiale (art. 259 NCP);*

- urmarea imediată constă în producerea unei pagube persoanei căreia îi aparține înscrisul;

- acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

15.6.2. Distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare, împiedicarea luării măsurilor de conservare ori de salvare sau înlăturarea măsurilor luate cu privire la un bun care face parte din patrimoniul cultural [art. 253 alin. (3) NCP]

- obiectul material este un bun care se bucură de protecția specială a legii penale, deoarece face parte din patrimoniul cultural național (de pildă, tablouri, sculpturi celebre, manuscrise, situri arheologice etc.);

- poate fi săvârșită în calitate de subiect activ nemijlocit chiar și de proprietarul bunului;

- dacă se constată eroarea inversă de fapt (autorul considerând în mod eronat că distruge un bun aflat în patrimoniul cultural) se va reține forma de bază a infracțiunii de distrugere;

15.6.3. Distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuinţare a unui bun, săvârşită prin incendiere, explozie ori prin orice alt asemenea mijloc şi dacă este de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri [art. 253 alin. (4) NCP]

- este necesar nu numai ca distrugerea să se producă prin modalităţile enumerate mai sus, *ci şi să fie de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri*; nu este necesar ca starea de pericol să se fi produs efectiv;

- în cazul în care se constată existenţa unei acţiuni unice realizate în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale prin care inculpatul a urmărit incendierea imobilului unei singure persoane vătămate, dar ca urmare a propagării focului s-au produs urmăriri prejudiciabile faţă de mai multe persoane, nu se va reţine existenţa unui concurs formal de infracţiuni, ci a unei unităţi naturale de infracţiune;

- prin reglementarea „oricăror asemenea mijloace" nu este realizată o încălcare a principiului legalităţii prin intermediul analogiei faţă de caracterul omogen al mijloacelor alternative de comitere a distrugerii prevăzute de norma de incriminare[1];

- în cazul în care fapta a fost săvârşită prin incendiere, explozie ori prin orice alt asemenea mijloc şi dacă nu rezultă că era de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri, nu se va putea reţine această variantă agravată a infracţiunii, fapta urmând a fi încadrată în forma tip a infracţiunii prevăzută de art. 253 alin. (1) NCP;

- poate fi săvârşită în calitate de subiect activ nemijlocit şi de proprietarul bunului;

- nu poate fi reţinută circumstanţa agravantă legală prevăzută de art. 77 alin. (1) lit. c) NCP (săvârşirea infracţiunii prin metode sau mijloace de natură să pună în pericol alte persoane ori bunuri) faţă de conţinutul constitutiv al infracţiunii;

Inculpatul a incendiat, din neglijenţă, fiind în stare de ebrietate, o căpiţă de paie din curtea sa, focul extinzându-se şi asupra unor bunuri ale vecinului său, căruia i s-a cauzat o pagubă de 2.500.000 lei. Fiind de faţă în momentul declanşării incendiului, inculpatul nu a luat nicio măsură pentru limitarea efectelor acestuia şi, datorită relaţiilor de duşmănie ce existau între el şi vecin, i-a împiedicat pe locuitorii care au încercat să intervină pentru stingerea incendiului. Împiedicând mai multe persoane să intervină pentru ca incendiul să nu se extindă la gospodăria vecină, inculpatul a săvârşit, în această modalitate, infracţiunea de distrugere *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1222/1998, în Probleme de drept... 1990-2000, p. 367)*.

Infracţiunea de distrugere este calificată atunci când fapta se săvârşeşte prin incendiere, explozie sau prin orice asemenea mijloc şi dacă rezultă pericol public. Unul dintre mijloacele ce se pot încadra în categoria celor de mai sus este şi deversarea de substanţe otrăvitoare în crescătorii piscicole. În speţă, inculpatul, voind să-şi procure peşte fără drept, a deversat într-un bazin piscicol – crescătorie de puiet de păstrăvi – o substanţă toxică, provocând distrugerea unei mari cantităţi de peşte, în valoare de 161.508 lei, şi creând, prin otrăvirea apei, un evident pericol public *(Trib. Suprem, secţia penală, decizia nr. 1883/1984, în Repertoriu 1981-1984, p. 94)*.

---

[1] În acelaşi sens, *F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., p. 45.

15.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- tentativa este posibilă și incriminată numai la variantele agravate prevăzute de art. 253 alin. (3) și (4) NCP;

- infracțiunea se consumă în momentul realizării acțiunii tipice prevăzute de lege;

- poate fi realizată în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează în momentul comiterii ultimului act de executare.

15.8. Pedeapsa

- pentru forma tip prevăzută de art. 253 alin. (1) NCP: închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă;

- pentru varianta agravată prevăzute de art. 253 alin. (2) NCP: închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă;

- pentru varianta agravată prevăzută de art. 253 alin. (3) NCP: închisoarea de la 1 la 5 ani;

- pentru varianta agravată prevăzută de art. 253 alin. (4) NCP: închisoarea de la 2 la 7 ani.

§16. Distrugerea calificată

16.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în distrugerea sau degradarea unui bun dacă fapta a avut ca urmare un dezastru [art. 254 alin. (1) NCP];

- NCP nu mai incriminează ca distrugere calificată fapta care a avut ca urmare producerea *unor consecințe deosebit de grave, ci doar cea în care faptele prevăzute de art. 253 au avut ca urmare un dezastru.*

16.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la protecția patrimoniului împotriva oricărui act de distrugere sau degradare;

b) obiectul material: bunuri imobile ori a unor lucrări, echipamente, instalații sau componente ale acestora.

16.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- proprietarul bunului poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: persoana fizică sau juridică sau orice entitate căreia îi aparține bunul distrus sau degradat de făptuitor.

16.4. Latura obiectivă

a) elementul material: distrugerea sau degradarea unui bun care are drept urmare producerea unui dezastru;

- *distrugerea* presupune încetarea existenței fizice a bunului;

- *degradarea* înseamnă deteriorarea unui bun ce are drept urmare alterarea substanței sau a esteticii acestuia (dacă aspectul estetic este de esența bunului) în așa măsură încât bunul nu mai poate fi utilizat sau valorificat ca în trecut, fără a fi reparat;

- dacă făptuitorul realizează mai multe activități infracționale prevăzute de elementul material, va exista o singură infracțiune.

b) urmarea imediată: producerea unui dezastru;

- potrivit art. 254 alin. (2) NCP, *dezastrul* constă în **distrugerea** sau **degradarea** unor bunuri imobile ori a unor lucrări, echipamente, instalații sau componente ale acestora *și care a avut ca urmare moartea sau vătămarea corporală a două sau mai multor persoane*;

- în ipoteza în care fapta tipică privește alte bunuri decât cele enumerate limitativ de lege sau are drept urmare moartea sau vătămarea corporală a unei singure persoane se va reține comiterea infracțiunii de distrugere (art. 253 NCP) în concurs cu lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte ori vătămarea corporală, vătămarea corporală din culpă, după caz.

c) legătura de cauzalitate: trebuie dovedită legătura de cauzalitate între elementul material și producerea dezastrului.

16.5. Latura subiectivă

- praeterintenție;

- în ipoteza în care făptuitorul a acționat cu intenție directă sau indirectă se va reține concursul între distrugere (art. 253 NCP) și omor calificat/vătămarea corporală;

- nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost comisă infracțiunea.

16.6. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- având în vedere dispozițiile art. 36 alin. (3) NCP, în ipoteza în care are loc o tentativă la infracțiunea de distrugere urmată de moartea sau vătămarea corporală praeterintenționată a *două sau mai multor persoane* se va aplica pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea consumată prevăzută de art. 254 alin. (1) NCP: închisoarea de la 7 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;

- infracțiunea se consumă în momentul producerii dezastrului.

16.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 7 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

§17. Distrugerea din culpă

17.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în distrugerea, degradarea ori aducerea în stare de neîntrebuințare, din culpă, a unui bun, chiar dacă acesta aparține făptuitorului, în cazul în care fapta este săvârșită prin incendiere, explozie sau prin orice alt asemenea mijloc *și dacă este de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri*;

- constituie *variantă agravată* a infracțiunii distrugerea din culpă care are ca urmare producerea *unui dezastru*;

- NCP nu a mai prevăzut ca a doua formă tip a infracțiunii constând în distrugerea sau degradarea din culpă a unei conducte petroliere sau de gaze, a unui cablu de înaltă tensiune, a echipamentelor și instalațiilor de telecomunicații sau pentru difuzarea programelor de radio și televiziune ori a sistemelor de alimentare cu apă și a conductelor magistrale de alimentare cu apă, dacă a avut ca urmare aducerea în stare de neîntrebuințare a acestora, aceasta fiind încorporată în forma de bază unică a infracțiunii;

- față de lipsa unei practici judiciare în materie, NCP nu mai prevede drept variantă agravată distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare, din culpă, a unui bun, chiar dacă acesta aparține făptuitorului, în cazul în care a avut consecințe deosebit de grave sau dacă a avut ca urmare un dezastru, când repercusiunile s-au produs ca urmare a părăsirii postului sau a săvârșirii oricărei alte fapte de către personalul de conducere al unui mijloc de transport în comun ori de către personalul care asigură direct securitatea unor asemenea transporturi; în acest caz se va reține în principal o infracțiune de serviciu (fiind comisă prin încălcarea unei atribuții de serviciu) în concurs cu infracțiunea de distrugere din culpă în varianta agravată.

17.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la protecția patrimoniului împotriva oricărui act de distrugere, degradare sau aducere în stare de neîntrebuințare;

b) obiectul material: orice bun mobil (inclusiv un animal) sau imobil, care aparține unei alte persoane fizice sau juridice sau altei entități.

- nu pot constitui obiect material a infracțiunii de distrugere: bunurile abandonate sau cele care nu aparțin nimănui, bunurile aflate într-o stare extrem de avansată de degradare ori cele care sunt lipsite de vreo semnificație și fără nicio utilitate.

17.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- proprietarul bunului poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii;

- coautoratul este posibil în cazul reținerii culpei comune a mai multor persoane la săvârșirea faptei tipice;

- *participația improprie este posibilă*, persoanele care au determinat, înlesnit sau ajutat în orice mod, cu intenție, la săvârșirea distrugerii din culpă fiind sancționate pentru instigare, respectiv complicitate la infracțiunea de distrugere (art. 253 NCP).

b) **subiectul pasiv:** persoana fizică sau juridică sau orice entitate căreia îi aparține bunul distrus, degradat ori adus în stare de neîntrebuințare de făptuitor.

17.4. Latura obiectivă

- **elementul material:** distrugerea, degradarea, aducerea în stare de neîntrebuințare săvârșită prin incendiere, explozie ori prin orice alt asemenea mijloc, *dacă este de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri* [art. 255 alin. (1) NCP];

- prima formă tip a infracțiunii este asemănătoare sub aspectul tipicității obiective cu forma agravată a distrugerii prevăzută în art. 253 alin. (4) NCP;

- este necesar nu numai ca distrugerea să se producă prin incendiere, explozie ori prin orice alt asemenea mijloc, *ci și să fie de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri*; nu este necesar ca starea de pericol să se fi produs efectiv;

- poate fi săvârșită în calitate de subiect activ nemijlocit și de proprietarul bunului;

- nu poate fi reținută circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 alin. (1) lit. c) NCP (săvârșirea infracțiunii prin metode sau mijloace de natură să pună în pericol alte persoane ori bunuri) față de conținutul constitutiv al infracțiunii;

17.5. Latura subiectivă

- culpa cu prevedere (ușurință) sau fără prevedere (simplă, greșeală).

17.6. Varianta agravată

- constituie variantă agravată a infracțiunii distrugerea sau degradarea, din culpă, a unui bun, chiar dacă acesta aparține făptuitorului, în cazul în care a avut ca urmare un dezastru [art. 255 alin. (2) NCP];

- este necesar ca urmarea imediată a distrugerii să constea într-un dezastru;

- **dezastrul** constă în distrugerea sau degradarea unor bunuri imobile ori a unor lucrări, echipamente, instalații sau componente ale acestora și care a avut ca urmare moartea sau vătămarea corporală a două sau mai multor persoane.

Transportarea unor mărfuri periculoase de către persoane neautorizate și cu încălcarea unor dispoziții legale privind securitatea transportului, urmată de producerea unei explozii soldată cu moartea, vătămarea corporală a mai multor persoane și distrugerea unor bunuri justifică aprecierea că există vinovăție în producerea infracțiunilor de ucidere din culpă, vătămare corporală din culpă și distrugere din culpă *(C.A. Galați, secția penală, decizia nr. 130/2008, www.legalis.ro)*.

17.7. Formele infracțiunii

- actele premergătoare și tentativa nu sunt posibile;

- singura formă în care se poate comite infracțiunea este cea consumată; momentul consumării este cel al producerii urmării imediate a activității infracționale (de pildă, distrugerea, degradarea bunului etc.).

17.8. Pedeapsa

- pentru forma tip: închisoarea de la 3 luni la 1 an sau amenda;
- pentru varianta agravată: închisoarea de la 5 la 12 ani.

§18. Tulburarea de posesie

18.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în ocuparea în întregime sau în parte, fără drept, *prin violență sau amenințare ori prin desființarea sau strămutarea semnelor de hotar* a unui imobil aflat în posesia altuia, fără consimțământul acestuia sau fără aprobare prealabilă primită în condițiile legii, ori refuzul de a elibera imobilul astfel ocupat [art. 256 alin. (1) NCP];

- NCP nu mai incriminează tulburarea de posesie pură și simplă, dacă ocuparea imobilului nu s-a produs prin violențe sau amenințări sau prin strămutarea sau desființarea semnelor de hotar; această faptă constituie un litigiu civil ce poate fi rezolvat pe calea acțiunii posesorii; deopotrivă nu mai este prevăzută drept variantă agravată a infracțiunii comiterea faptei de două sau mai multe persoane împreună, caz în care urmează a fi reținută circumstanța agravată generală prevăzută de art. 77 lit. a) NCP;

- potrivit NCP, acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate; potrivit NCP, împăcarea nu mai este posibilă, însă poate interveni retragerea plângerii prealabile, care poate opera *in personam*, conform art. 158 alin. (2) NCP;

- prin LPANCP au fost abrogate dispozițiile din legislația specială care incriminau forme de tulburare de posesie [art. 107 din Legea nr. 46/2008, care incrimina în Codul silvic ocuparea fără drept, în întregime sau în parte, a unor suprafețe din fondul forestier național; sau art. 65 alin. (4) din Legea nr. 7/1996 potrivit căruia constituie infracțiune de tulburare de posesie modificarea cu intenție a materializărilor limitelor de proprietate, înființarea sau mutarea semnelor de hotar și a reperelor de marcare a limitelor de zonă a căii ferate, drumurilor, canalelor, aeroporturilor, porturilor, căilor navigabile, delimitărilor de hotare cadastrale, silvice, geologice și miniere, fără aprobarea prevăzută de lege].

18.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la protecția patrimoniului și a posesiei de fapt a bunurilor imobile;

- infracțiunea are și un *obiect juridic secundar* ce constă în libertatea psihică a persoanei, integritatea corporală sau sănătatea acesteia.

b) obiectul material: un bun imobil sau o parte din acesta, aparținând unei persoane fizice, juridice sau altei entități publice sau private.

- bunul imobil trebuie să se afle în posesia sau detenția unei persoane (este protejată posesia de fapt);

- infracţiunea poate avea şi un *obiect material secundar* constând în corpul persoanei;

- semnele de hotar ori reperele de marcare nu constituie obiect material al infracţiunii, când fapta constă în desfiinţarea acestora.

Nu sunt întrunite elementele constitutive ale infracţiunii de tulburare de posesie atât timp cât inculpatul, comoştenitor în indiviziune cu persoana vătămată, a avut numai el posesia terenului. Împrejurarea că între părţi exista pe rolul instanţei o acţiune civilă de ieşire din indiviziune nu conferă faptei inculpatului caracter penal, atât timp cât persoana vătămată nu a avut posesia terenului *(C.A. Iaşi, secţia penală, decizia nr. 154/1998, în C.P. Ad., p. 811)*.

18.3. Subiecţii infracţiunii

a) subiectul activ: orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- proprietarul imobilului poate fi subiect activ nemijlocit al infracţiunii în cazul în care bunul se află în posesia legitimă a altei persoane (de pildă, a uzufructuarului); dacă posesia terţului nu este legitimă, ci abuzivă, proprietarul care ocupă terenul deţinut de terţ nu va comite o faptă tipică de tulburare de posesie;

- în ipoteza în care imobilul este deţinut în coproprietate de mai multe persoane, poate fi subiect activ al infracţiunii oricare dintre coproprietarii neposesori atunci când fapta se comite fie faţă de coproprietarul posesor, fie faţă de un terţ care are posesia legitimă a imobilului;

- participaţia penală este posibilă în toate formele: coautorat, complicitate, instigare.

b) subiectul pasiv: persoana (fizică sau juridică) care are în posesie de fapt bunul imobil, precum şi proprietarul imobilului în situaţia în care imobilul este în stăpânirea acestuia.

18.4. Latura obiectivă

a) elementul material: ***ocuparea efectivă*** (în întregime sau în parte) a unui imobil, fără consimţământul posesorului sau fără o aprobare prealabilă primită în condiţiile legii;

- *ocuparea* presupune o activitate infracţională de durată, iar nu o simplă pătrundere ca în cazul infracţiunii de violare de domiciliu, infracţiunea de tulburare de posesie fiind astfel o infracţiune continuă; tot spre deosebire de infracţiunea de violare de domiciliu, elementul material al infracţiunii de tulburare de posesie *nu poate consta doar în refuzul posesorului nelegitim de a părăsi imobilul* la solicitarea proprietarului acestuia, de esenţa infracţiunii fiind ocuparea imobilului.

Cerinţe esenţiale:

1. ***ocuparea trebuie să fie făcută fără drept***, adică în absenţa vreunui titlu ori prin mijloace nelegale; dacă ocuparea s-a realizat în baza unui titlu, care ulterior este anulat, nu se poate reţine săvârşirea infracţiunii de tulburare de posesie;

Nu comite infracţiune de tulburare de posesie cel care efectuează acţiunea de ocupare a unui imobil în baza unui ordin de repartiţie sau cel care realizează această acţiune în baza unei hotărâri de evacuare *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 5670/2004, www.legalis.ro).*

Nu sunt întrunite elementele constitutive ale infracţiunii de tulburare de posesie în situaţia în care terenul are o situaţie juridică incertă, fiind folosit în comun atât de inculpaţi, cât şi de părţile vătămate, fără ca vreunul dintre aceştia să probeze existenţa unui drept în acest sens. Aşadar, dacă nu se poate reţine că terenul s-a aflat în posesia exclusivă a părţilor vătămate, situaţia premisă a infracţiunii de tulburare de posesie nu există. Întrucât, prin definiţie, ocuparea presupune o durată prelungită de timp, nici elementul material al infracţiunii constând într-o „ocupare" nu este realizat în cazul în care acţiunea inculpaţilor a constat doar într-o pătrundere pe teren, fără ca aceasta să aibă în timp o întindere suficientă pentru a constitui elementul material al tulburării de posesie *(Jud. Sectorului 1 Bucureşti, sentinţa penală nr. 278/2005, în G. Tudor, Tulburarea de posesie, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2009, p. 64).*

În cazul în care, la data dobândirii posesiei terenului, aceasta s-a făcut în baza unor acte legale, iar ulterior actele au fost anulate, dreptul de proprietate fiind reconstituit în favoarea altei persoane, necedarea terenului de către posesorul de fapt nu constituie infracţiune *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 2650/2002, www.legalis.ro).*

Fapta inculpatului de a ocupa în întregime o suprafaţă de teren ce se afla în posesia persoanei vătămate întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de tulburare de posesie, şi nu ale infracţiunii de nerespectare a hotărârii judecătoreşti, chiar dacă anterior, printr-o sentinţă civilă ce nu a fost pusă în executare până la data comiterii faptei, inculpatul fusese obligat să lase liberă posesia şi proprietatea terenului părţii civile *(C.A. Piteşti, secţia penală, decizia nr. 147/2009, www.legalis.ro).*

2. ocuparea trebuie să fie realizată prin violenţă sau ameninţare ori prin desfiinţarea sau strămutarea semnelor de hotar.

- pe lângă relaţiile sociale patrimoniale sunt lezate astfel şi alte valori ca: libertatea persoanei, integritatea corporală sau sănătatea sa;

- absoarbe infracţiunea de loviri sau alte violenţe în forma de bază prevăzută în art. 193 alin. (1) NCP, infracţiunea de ameninţare prevăzută de art. 206 NCP sau infracţiunea de distrugere prevăzută de art. 253 alin. (1) NCP;

- se va reţine în schimb concursul cu infracţiunea de loviri sau alte violenţe în varianta agravată prevăzută în art. 193 alin. (2) NCP, vătămare corporală prevăzută de art. 194 NCP, cu cea de şantaj prevăzută de art. 207 NCP ori distrugerea în varianta agravată [de pildă, art. 253 alin. (4) NCP, când fapta este comisă prin intermediul unei explozii];

- ipoteza privind *refuzul de a elibera* imobilul ocupat nu a mai fost prevăzută de NCP, întrucât infracţiunea este consumată prin ocuparea imobilului în condiţiile

menționate și se epuizează când încetează ocuparea fără drept sau la data pronunțării hotărârii definitive de condamnare. În cazul în care făptuitorul a ocupat imobilul prin violență, iar ulterior refuză să părăsească imobilul, dacă acesta este deținut în baza unei hotărâri judecătorești opozabile făptuitorului, poate fi reținută infracțiunea de *nerespectare a hotărârilor judecătorești* prevăzută de art. 287 alin. (1) lit. g) NCP în concurs cu infracțiunea de *tulburare de posesie*.

Fapta inculpatului de a ocupa o porțiune din grădina soției fratelui său, prin desființarea semnelor de hotar, nu constituie infracțiunea de tulburare de posesie, lipsindu-i elementul subiectiv, dacă drepturile celor două părți aveau caracter litigios, iar între loturi nici nu era stabilit vreun hotar *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 2263/1993, în C. Crișu, N. Crișu Magraon, Șt. Crișu, Repertoriu 1989-1994, Ed. Argessis Print, Curtea de Argeș, 1995, p. 516)*.

b) urmarea imediată: trecerea, fără drept, a imobilului ori a unei părți a acestuia în stăpânirea de fapt a făptuitorului;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

18.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită infracțiunea.

Pentru existența infracțiunii de tulburare de posesie nu este suficient să se realizeze o ocupare, în totalitate sau în parte, a unui imobil aflat în posesia altuia, ci este necesar ca această acțiune să fie realizată, sub aspectul laturii subiective, cu intenție. Este, așadar, necesar ca făptuitorul să fi știut în momentul săvârșirii faptei că ocupă fără drept imobilul aflat în posesia altuia. Dacă, în schimb, făptuitorul a acționat cu credința că este în drept să realizeze această ocupare, lipsind intenția, infracțiunea de tulburare de posesie nu există. În cazul în care ineulpatul a declarat, cu ocazia audierii, că a avut cu persoana vătămată o discuție în legătură cu ridicarea gardului dintre cele două proprietăți, iar la momentul edificării acestuia a avut reprezentarea faptului că îl construiește pe proprietatea sa, neexistând alte probe suficiente în sensul că inculpatul a acționat cu intenția specifică infracțiunii de tulburare de posesie, nu sunt întrunite elementele constitutive ale acestei infracțiuni, sub aspectul laturii subiective *(Jud. Sectorului 1 București, sentința penală nr. 1509/2005, în G. Tudor, op. cit., p. 106)*.

18.6. Formele infracțiunii

- actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- dacă activitatea făptuitorului este întreruptă, rămânând în stadiul de tentativă, acesta poate fi tras la răspundere penală pentru infracțiunea de loviri sau alte violențe, amenințare, sau distrugere;

- infracțiunea se consumă în momentul ocupării definitive a imobilului sau a unei părți a acestuia (nu în momentul pătrunderii în imobil);

- infracţiunea fiind continuă se epuizează în momentul în care încetează ocuparea fără drept;

- în jurisprudenţa dezvoltată potrivit C.pen. din 1969 se considera că infracţiunea se epuizează şi atunci când infractorul este condamnat definitiv pentru săvârşirea infracţiunii de tulburare de posesie; această viziune de drept substanţial poate fi incompatibilă cu cea procedurală în ceea ce priveşte limitele judecăţii, deoarece potrivit art. 371 NCPP judecata se limitează la fapta descrisă în actul de sesizare, iar instanţa de judecată nu se poate autoînvesti cu faptele comise după data sesizării şi nici nu are posibilitatea extinderii acţiunii penale.

18.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 1 la 5 ani sau amenda (180-300 zile-amendă).

Capitolul III
Infracţiuni contra autorităţii

În cadrul acestui capitol vor fi analizate modalităţile ilicite în care este adusă atingere autorităţii de stat fie prin acte exercitate asupra reprezentanţilor autorităţii, fie prin sustragerea de înscrisuri deţinute de autorităţi ori de bunuri indisponibilizate de autorităţi. De asemenea, vor fi analizate situaţiile în care calităţile oficiale sunt uzurpate de diverse persoane, în general, în scopul facilitării comiterii altor infracţiuni.

Vor fi învederate valorile juridice care contituie obiect juridic prinicipal sau secundar, precum şi bunurile sau persoanele ce reprezintă autoritate în vederea determinării obiectului material al infracţiunilor.

§1. Ultrajul

1.1. Noţiune

- este infracţiunea complexă care constă în ameninţarea săvârşită nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă, lovirea sau alte violenţe, vătămarea corporală, loviriile sau vătămările cauzatoare de moarte ori omorul săvârşite împotriva unui funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuţii; sfera infracţiunilor absorbite este determinată explicit şi limitativ de legiuitor;

- constituie *forma asimilată* săvârşirea unei infracţiuni împotriva unui funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu;

- tot o *formă asimilată* a infracţiunii constituie şi săvârşirea unei infracţiuni împotriva unui membru de familie al funcţionarului public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu ale funcţionarului public;

- *varianta agravată* a infracţiunii constă în comiterea fie a formei tip, fie a formelor asimilate ale infracţiunii asupra unui poliţist sau jandarm aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuţii;

- NCP nu mai prevede varianta agravată din vechiul cod în ipoteza în care subiectul pasiv este un magistrat, fapta fiind incriminată în infracţiunea de ultraj judiciar prevăzută de art. 279 NCP (infracţiune contra înfăptuirii justiţiei); tot astfel, infracţiunea prevăzută de art. 239[1] C.pen. din 1969 prin care erau sancţionate faptele de

violenţă psihică sau fizică îndreptate împotriva soţului, copiilor sau părinţilor anumitor categorii de funcţionari (poliţist, jandarm etc.), în scop de intimidare sau răzbunare, a fost introdusă în conţinutul infracţiunii de ultraj, întrucât aceasta nu reprezintă în fapt altceva decât o formă specială de ameninţare îndreptată împotriva funcţionarului pentru fapte îndeplinite în exercitarea atribuţiilor de serviciu sau în legătură cu acestea;

- NCP sancţionează violenţele sau ameninţările îndreptate nu numai împotriva soţului, părinţilor sau copiilor unui poliţist, jandarm sau militar, ci a celor îndreptate împotriva unui membru de familie al oricărui funcţionar public care deţine o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii stat, când aceste fapte sunt comise în scop de intimidare sau răzbunare.

1.2. Obiectul infracţiunii

a) obiectul juridic special: *principal* – relaţiile sociale referitoare la respectul datorat autorităţilor de stat şi funcţionarilor care exercită o activitate în cadrul acestora, iar cel *secundar* constă în relaţiile sociale referitoare la viaţa, libertatea psihică ori la integritatea corporală sau sănătatea funcţionarului public;

b) obiectul material (secundar)[1]**:** corpul persoanei, cu excepţia situaţiei în care ultrajul se comite prin ameninţare, când infracţiunea nu are obiect material.

- în ipoteza variantelor asimilate obiect material poate fi şi bunul funcţionarului sau al membrului de familie al acestuia.

1.3. Subiecţii infracţiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană care are capacitate penală (inclusiv de un funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat faţă de un alt funcţionar public[2]);

- participaţia penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: *principal* este unitatea sau instituţia care realizează autoritatea de stat, iar cel *secundar* este un funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat;

- consimţământul subiectului pasiv secundar la comiterea faptei are natura unei cauze justificative numai dacă acesta producea efecte justificative şi în cazul infracţiunilor absorbite[3];

---

[1] În cazul acestei infracţiuni complexe pluriofensive, deşi se reţine un obiect juridic complex, nu se poate vorbi şi de un obiect material complex, ci numai de unul corespunzător obiectului juridic secundar, în măsura în care acţiunea sau inacţiunea comisă este îndreptată împotriva vieţii, integrităţii corporale şi sănătăţii. Astfel, nu se consideră că ultrajul are un obiect material principal.

[2] A se vedea Plenul Tribunalului Suprem, decizia de îndrumare nr. 6/1967.

[3] În acest sens în doctrină (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. I, p. 403) s-a arătat: „va fi diferită în cazul incriminărilor ce protejează şi un interes general, dar care reprezintă în fapt forme agravate ale unor infracţiuni susceptibile de justificare pe baza consimţământului victimei, cum este cazul infracţiunilor de ultraj, ultraj judiciar, purtare abuzivă etc. Astfel, spre

- noțiunea de funcționar public are în materie penală înțelesul autonom din art. 175 NCP, iar nu cel din Legea nr. 188/1999; prin ***funcție ce implică exercițiul autorității de stat*** se înțelege funcția care implică exercitarea unor atribuții în cadrul organelor puterii statale referitoare la luarea de măsuri cu caracter obligatoriu și asigurarea respectării lor[1]; așadar, față de definiția funcționarului public prevăzută de art. 175 NCP se va analiza care dintre persoanele enumerate de norma legală sunt susceptibile să exercite o funcție ce implică exercițiul autorității de stat [de pildă, persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație: **1.** exercită atribuții și responsabilități stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești (de pildă, deputații, senatorii, Președintele României, membrii Guvernului, judecătorii și procurorii, membrii CSM etc.); **2.** exercită o funcție de demnitate publică; tot astfel, doar unii funcționari publici asimilați exercită funcții ce implică exercițiul autorității de stat];

- există categorii de funcționari publici prevăzuți de art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a și lit. c) NCP care *nu exercită o funcție ce implică exercițiul autorității de stat și deci nu pot avea calitatea de subiecți pasivi ai infracțiunii de ultraj* [de exemplu, persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație *exercită o funcție publică de orice natură*, sau cel care exercită, singur sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome, al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia];

- subiect pasiv secundar poate fi și un membru de familie al funcționarului public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat;

- dacă subiectul pasiv secundar este un polițist (fie că acesta face parte din cadrul poliției locale[2], fie din cadrul Poliției Române[3]) sau jandarm, se va reține varianta agravată a infracțiunii prevăzută de art. 257 alin. (4) NCP;

- în ipoteza în care subiectul pasiv secundar este un judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau un avocat, iar fapta este comisă în legătură cu exercitarea profesiei de acesta, se va reține comiterea infracțiunii de ultraj judiciar, prevăzută de art. 279 NCP;

---

exemplu, dacă un funcționar aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu este lovit, la cererea sa, de o persoană, această faptă nu va constitui infracțiune de ultraj, fiind justificată pe baza consimțământului victimei".

[1] În literatură de specialitate (*T. Vasiliu, G. Antoniu ș.a.*, Codul penal comentat și adnotat, vol. II, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977, p. 21) s-a arătat că exercită o funcție ce implică exercițiul autorității de stat numai persoanele „care au competența să emită acte, să dea dispoziții și să ia măsuri cu caracter obligatoriu, exprimând prin aceasta voința organului de stat din care fac parte, precum și cele care sunt însărcinate cu executarea dispozițiilor și măsurilor luate".

[2] A se vedea Legea poliției locale nr. 155/2010, republicată (M.Of. nr. 339 din 8 mai 2014).

[3] A se vedea Legea nr. 218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române și Noul Statut al polițistului (M.Of. nr. 307 din 25 aprilie 2014), adoptat prin Legea nr. 360/2002 (M.Of. nr. 440 din 24 iunie 2002).

- pluralitatea de subiecți pasivi secundari atrage, în principiu, reținerea unei pluralități de infracțiuni de ultraj aflate în concurs, fiind afectate în concret atributele de autoritate specifică exercitate de fiecare subiect pasiv secundar[1]; *ca excepție*, în situația în care infracțiunea absorbită de ultraj este o formă a unității legale de infracțiune în cazul în care există o pluralitate de victime, se va reține de asemenea o singură infracțiunea de ultraj (de pildă în cazul ultrajului care absoarbe omorul calificat săvârșit asupra a două sau mai multor persoane);

- atunci când din eroare făptuitorul realizează activitatea infracțională asupra unei persoane care nu are calitatea cerută de lege pentru a fi subiect pasiv al infracțiuni (*error in personam*), consider că se va reține numai infracțiunea efectiv comisă, iar nu infracțiunea complexă de ultraj.

1.4. Latura obiectivă

1.4.1. Forma tip

a) elementul material: comiterea uneia sau mai multora dintre următoarele **modalități alternative:**

1. amenințarea unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu (chiar și pentru fapte care nu au legătură cu actele de serviciu) sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții;

- dacă subiectul pasiv se află *în exercitarea atribuțiilor de serviciu* amenințarea se poate comite fie pentru fapte în legătură cu exercitarea acestor atribuții, fie pentru orice alte categorii de fapte (de pildă, în considerarea unor rivalități amoroase ori a altor împrejurări ce țin de viața privată); este imperativ ca funcționarul public să acționeze în cadrul îndatoririlor ce decurg din funcția pe care o exercită, iar nu în mod abuziv (în acest din urmă caz actele sale nu sunt considerate a fi fost efectuate în exercițiul funcției);

- atunci când funcționarul public *nu se află în exercitarea atribuțiilor de serviciu* amenințarea trebuie să vizeze *numai fapte în legătură cu exercitarea acestor atribuții*; această modalitate se va reține și în situația în care amenințarea este comisă după terminarea orelor de program, dar în legătură cu îndeplinirea în mod legal a îndatoririlor de serviciu ale victimei[2];

---

[1] În doctrină (*O. Loghin, A. Filipaș*, Drept penal român. Partea specială, ed. revizuită, Casa de Editură și Presă „Șansa" SRL, București, 1992, p. 173) s-a arătat că „autoritatea de stat este protejată prin intermediul protecției acordate fiecărui reprezentant al său, căruia deci îi sunt inevitabil ocrotite drepturile fundamentale cuprinse în obiectul special al infracțiunii". Tot astfel, alți autori (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 21) au subliniat că doar în aparență exista în acest caz o unitate a valorii sociale ocrotite, căci prin ultragierea unui funcționar nu se aduce atingere unei valori abstracte (autoritatea de stat), ci atributelor de autoritate pe care le implica funcția subiectului pasiv, astfel că prin ultragierea mai multor funcționari se lezează atributele de autoritate specifice mai multor funcții, uneori diferite, astfel încât apăre ca justificată reținerea concursului de infracțiuni.

[2] În acest sens, Tribunalul Suprem a apreciat în decizia nr. 3861/1969 că *prin exercițiul funcției* se înțelege o activitate pe care funcționarul o prestează în legătură cu îndeplinirea

- amenințarea trebuie să fie săvârșită nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă;

- absoarbe infracțiunea de amenințare prevăzută de art. 206 NCP;

- se poate reține în concurs ideal infracțiunea de purtare abuzivă cu infracțiunea de ultraj comisă asupra aceleiași persoane (de pildă, un polițist aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu lovește pe un alt polițist, în legătură cu efectuarea unui act ce intră în atribuțiile de serviciu ale acestuia din urmă);

- când fapta este săvârșită împotriva a doi sau mai mulți funcționari, se va reține concursul de infracțiuni; dacă se reține unicitatea acțiunii de amenințare a pluralității de funcționari se va constata existența unui concurs ideal;

Actele de agresiune îndreptate împotriva unui polițist aflat în misiunea de a sprijini activitatea executorului judecătoresc, de punere în executare, pe cale silită, a unei hotărâri judecătorești, constituie infracțiunea de ultraj. Prin participarea sa la executarea unei hotărâri, polițistul nu-și pierde calitatea de agent al ordinii publice, el nefiind asimilat cu organul de executare a hotărârii judecătorești în sensul prevederilor art. 271 alin. (1) C.pen. din 1969 *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1012/1996, www.legalis.ro)*.

Nu constituie infracțiune de ultraj atitudinea ofensatoare la adresa unui subofițer de poliție și a unui gardian public, în cazul când aceasta este o reacție la acțiunea abuzivă a celor doi funcționari publici de a încerca să silească, fără drept, o persoană să-i însoțească la locul unui accident în legătură cu care aceasta nu are nicio legătură. Situându-se, prin acțiunea lor abuzivă, în afara legii, cei doi agenți ai forței publice nu pot beneficia de protecția instituită prin art. 239 C.pen. din 1969 *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1564/1999, www.legalis.ro)*.

Lovirea mai multor funcționari publici aflați în exercițiul funcțiunii ce implică exercițiul autorității de stat, în aceeași împrejurare, constituie tot atâtea infracțiuni de ultraj săvârșite în concurs, iar nu o singură infracțiune sub formă continuată *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1136/2003)*.

2. lovirea sau orice acte de violență, săvârșite împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu (chiar și pentru fapte care nu au legătură cu actele de serviciu) sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții;

- absoarbe infracțiunea de loviri sau alte violențe prevăzută de art. 193 NCP;

- dacă subiectul pasiv se află *în exercitarea atribuțiilor de serviciu*[1] infracțiunea de loviri sau alte violențe se poate comite fie pentru fapte în legătură cu exercitarea acestor

---

atribuțiilor de serviciu; această activitate poate fi desfășurată atât în orele legale de serviciu, cât și în afara lor, dacă interesele unității o impun.

[1] În doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 401) s-a apreciat că se va reține circumstanța atenuantă a stării de provocare chiar dacă fapta nu are legătură cu atribuțiile de serviciu ale provocatorului, atâta vreme cât acesta se afla în exercitarea atribuțiilor de serviciu

atribuţii, fie pentru orice alte categorii de fapte; este imperativ ca funcţionarul public să acţioneze în cadrul îndatoririlor ce decurg din funcţia pe care o exercită, iar nu în mod abuziv (în acest din urmă caz actele sale nu sunt considerate a fi fost efectuate în exerciţiul funcţiei);

- atunci când funcţionarul public *nu se află în exercitarea atribuţiilor de serviciu* infracţiunea de loviri sau alte violenţe trebuie să vizeze numai fapte în legătură cu exercitarea în mod legal a acestor atribuţii;

- această modalitate se va reţine şi în situaţia în care infracţiunea de loviri sau alte violenţe este comisă după terminarea orelor de program, dar în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu ale victimei.

Infracţiunea de nerespectare a hotărârii, săvârşindu-se prin acte de violenţă san de ameninţare faţă de organul de executare cuprinde, în latura obiectivă, şi elementele infracţiunii de ultraj *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1497/1992, www.legalis.ro)*.

Sustragerea unor bunuri de către patru persoane, urmată de ameninţarea şi lovirea celor doi poliţişti care au încercat să-i legitimeze şi să-i împiedice să plece cu bunurile snstrase nu constituie infracţiunea de furt calificat în concurs cn cea de ultraj, ci de tâlhărie şi ultraj *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 2611/1996, www.legalis.ro)*.

3. vătămarea corporală, săvârşită împotriva unui funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu (chiar şi pentru fapte care nu au legătură cu actele de serviciu) sau în legătură cu exercitarea acestor atribuţii;

- absoarbe infracţiunea de vătămare corporală prevăzută de art. 194 NCP (infracţiune consumată sau doar tentativă);

- dacă subiectul pasiv *se află în exercitarea atribuţiilor de serviciu* infracţiunea de vătămare corporală poate să fie comisă fie pentru fapte în legătură cu exercitarea acestor atribuţii, fie pentru orice alte categorii de fapte; este imperativ ca funcţionarul public să acţioneze în cadrul îndatoririlor ce decurg din funcţia pe care o exercită, iar nu în mod abuziv (în acest din urmă caz actele sale nu sunt considerate a fi fost efectuate în exerciţiul funcţiei);

(pentru ipoteza în care autorul află că şeful de post din satul său este amantul soţiei, motiv pentru are pleacă la postul de poliţie şi îl loveşte pe acesta). Astfel, se arată: „Chiar dacă infracţiunea săvârşită nu are legătură cu funcţia sau atribuţiile de serviciu ale victimei, în condiţiile în care aceasta era în exerciţiul atribuţiilor de serviciu la momentul comiterii faptei, se va reţine fără doar şi poate infracţiunea de ultraj de la art. 257 alin. (1) şi (4) NCP. În acest caz, observând că persoana provocatorului este subiectul pasiv secundar al infracţiunii comise în stare de provocare, credem că se va reţine circumstanţa provocării. Chiar dacă subiectul pasiv principal este statul, ca titular al autorităţii de stat, nu putem nega faptul că autoritatea este încorporată de fiecare funcţionar. Pentru aceste motive, în măsura în care în raport cu unnl sau mai mulţi funcţionari publici se acţionează în stare de provocare, se va reţine circumstanţa atenuantă".

- atunci când funcționarul public *nu se află în exercitarea atribuțiilor de serviciu*, infracțiunea de vătămare corporală trebuie să vizeze numai fapte în legătură cu exercitarea în mod legal a acestor atribuții;

- această modalitate se va reține și în situația în care infracțiunea de vătămare corporală este comisă după terminarea orelor de program, dar în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu ale victimei.

Infracțiunea de ultraj este complexă, complexitate care își regăsește exprimarea, în primul rând, în latura obiectivă a conținutului constitutiv al infracțiunii. (...) Cerința în oricare dintre variantele sale își are rațiunea în obiectul juridic al infracțiunii de ultraj, ceea ce legea ocrotește în acest caz fiind relațiile sociale a căror existență și desfășurare sunt asigurate prin apărarea respectului datorat autorității, ce impune și protejarea în mod special a persoanelor care îndeplinesc o funcție ce implică exercițiul autorității de stat. Desigur, legea nu înțelege să asigure o protecție nelimitată în favoarea funcționarului, astfel că, în situația în care acesta își depășește atribuțiile de serviciu sau le exercită abuziv, el nu se mai află în exercițiul funcțiunii și nu mai acționează în interesul autorității, astfel că nu se mai află sub protecția acordată de legiuitor. Or, în cauză s-a demonstrat fără niciun dubiu, contrar susținerilor inculpatului, că acesta, fiind sub influența băuturilor alcoolice, a agresat-o fizic pe persoana vătămată P.I., polițist în cadrul Poliției M., care se afla, împreună cu colegul său, martorul B.I., în exercițiul funcțiunii în timpul destinat îndeplinirii atribuțiilor de serviciu. (...) Față de aceste considerente, instanța constată că fapta inculpatului întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de ultraj săvârșită împotriva unui polițist, și nu pe cele ale infracțiunii de vătămare corporală din culpă, întrucât acesta a cunoscut calitatea persoanei vătămate, de agent de poliție, scopul venirii acestuia la domiciliul său, respectiv de a asigura ordinea și liniștea publică și de a preîntâmpina comiterea unei fapte mai grave, astfel ca persoana vătămată nu și-a depășit atribuțiile de serviciu, fiind în exercitarea acestora la momentul producerii incidentului. Totodată, instanța reține că, în raport cu modalitatea concretă în care inculpatul a realizat vătămarea agentului de poliție aflat în exercițiul funcțiunii, a comis fapta sub forma intenției indirecte, astfel cum corect au reținut și cele două instanțe, chiar dacă nu a urmărit producerea rezultatului, l-a prevăzut și a acceptat producerea lui *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3845/2011, www.scj.ro)*.

4. lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte săvârșite împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu (chiar și pentru fapte care nu au legătură cu actele de serviciu) sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții;

- absoarbe infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, prevăzută de art. 195 NCP;

- dacă subiectul pasiv *se află în exercitarea atribuțiilor de serviciu* infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte poate să fie comisă fie pentru fapte în legătură cu exercitarea acestor atribuții, fie pentru orice alte categorii de fapte; este imperativ ca funcționarul public să acționeze în cadrul îndatoririlor ce decurg din funcția pe care o

exercită, iar nu în mod abuziv (în acest din urmă caz actele sale nu sunt considerate a fi fost efectuate în exercițiul funcției);

- atunci când funcționarul public *nu se află în exercitarea atribuțiilor de serviciu*, infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte trebuie să vizeze numai fapte în legătură cu exercitarea în mod legal a acestor atribuții;

- această modalitate se va reține și în situația în care lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte sunt comise după terminarea orelor de program, dar în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu ale victimei.

5. omorul săvârșit împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu (chiar și pentru fapte care nu au legătură cu actele de serviciu) sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții.

- absoarbe infracțiunea de omor (art. 188 NCP) sau pe cea de omor calificat (art. 189 NCP) în formă consumată sau tentată;

- omorul (simplu sau calificat) este săvârșit în perioada în care victima se afla în timpul serviciului ori pentru fapte îndeplinite în exercițiul funcțiunii;

- este necesar ca victima să acționeze în cadrul îndatoririlor ce decurg din funcția pe care o exercită, iar nu în mod abuziv (întrucât în acest din urmă caz actele sale nu sunt considerate a fi fost efectuate în exercițiul funcției);

- această modalitate se va reține și în situația în care omorul este comis după terminarea orelor de program, dar în legătură cu îndeplinirea în mod legal a îndatoririlor de serviciu ale victimei;

- această modalitate poate fi reținută în concurs ideal cu purtarea abuzivă;

- realizarea în aceeași împrejurare cu privire la același subiect pasiv secundar a mai multora dintre modalitățile alternative ale infracțiunii nu conduce la reținerea unui concurs de infracțiuni, ci a unei singure infracțiuni complexe.

b) urmarea imediată principală: starea de pericol pentru autoritatea statului român; *urmarea imediată secundară* se determină în funcție de urmarea imediată a infracțiunii absorbite;

c) legătura de cauzalitate (prin raportare la urmarea imediată principală): rezultă din materialitatea faptei; legătura de cauzalitate prin raportare la urmarea imediată secundară se determină în funcție de specificul infracțiunii absorbite;

1.4.2. Prima formă asimilată

a) elementul material: săvârșirea *cu intenție sau praeterintenție* a ***oricărei infracțiuni împotriva unui funcționar public*** care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat ori asupra bunurilor acestuia, *în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu*;

- nu prezintă importanță natura infracțiunii comise (infracțiune simplă, complexă, continuă), fiind necesar însă ca aceasta să fie comisă cu intenție sau praeterintenție *în scop de intimidare sau răzbunare*; existența scopului în conținutul normei de incriminare exclude posibilitatea comiterii faptei din culpă, însă nu este incompatibilă cu

săvârşirea faptei cu praeterintenţie (de pildă, în scop de răzbunare infractorul agresează un poliţist, iar urmarea imediată mai gravă se produce ulterior din culpă); infracţiunea poate fi una îndreptată împotriva persoanei, *cu excepţia celor prevăzute la forma tip*[1] (de pildă, lipsirea de libertate, şantajul, agresiunea sexuală etc.) sau o infracţiune contra patrimoniului împotriva bunurilor funcţionarului public (de pildă, distrugere) sau orice altă infracţiune;

- această formă asimilată se va reţine în situaţia în care infracţiunea este comisă *în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu ale victimei.*

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru autoritatea statului român;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

Curtea opinează că, în mod întemeiat, prima instanţă a dispus schimbarea încadrării juridice a infracţiunilor sub acuzaţia cărora a fost trimis în judecată inculpatul M.F.D. din două infracţiuni de ultraj, prevăzute de art. 257 alin. (1) şi (2) NCP în infracţiunea de ameninţare, prevăzută de art. 206 alin. (1) NCP şi infracţiunea de distrugere, prevăzută de art. 253 alin. (1) NCP, în condiţiile în care din probele administrate în cauză nu rezultă că infracţiunile de ameninţare şi distrugere sunt absorbite în infracţiunea complexă de ultraj faţă de neîntrunirea cerinţei esenţiale ca ameninţarea sau distrugerea să fi fost comise împotriva funcţionarului public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat **în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu**, în perioada în care acesta nu se afla în exerciţiul atribuţiilor de serviciu. Curtea consideră că în situaţia în care funcţionarul public *nu se află în exercitarea atribuţiilor de serviciu*, atingerea adusă autorităţii de stat din care face parte nu poate avea loc decât atunci când una dintre acţiunile sau inacţiunile ce constituie elementul material al laturii obiective a infracţiunii de ultraj îmbracă forma *unei manifestări în legătură cu fapte îndeplinite de funcţionarul public în timp ce se afla în exerciţiul funcţiunii.* Aşa cum rezultă din declaraţia persoanei vătămate T.I.D., din declaraţiile date în calitate de martori de agenţii de poliţie B.O.C. şi M.C.N., precum şi de la I.P.J. Bihor în perioada 4 martie 2016-13 martie 2016, persoana vătămată a beneficiat de concediu medical. Potrivit dispoziţiilor art. 50 lit. b) din C.muncii, contractul individual de muncă se suspendă de drept în cazul concediului pentru incapacitate temporară de muncă. Astfel, actele de ameninţare şi distrugere comise de inculpat la data de 9 martie 2016, când persoana vătămată nu se afla în exercitarea atribuţiilor de serviciu, nu pot fi considerate ca fiind comise în legătură cu actele îndeplinite de victimă în exerciţiul funcţiunii în ziua anterioară, întrucât la data de 8 martie 2016, raporturile de muncă ale persoanei vătămate T.I.D. erau suspendate de drept în condiţiile în

[1] Dacă ameninţarea săvârşită nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă, lovirea sau alte violenţe, vătămarea corporală, loviriile sau vătămările cauzatoare de moarte ori omorul este săvârşită împotriva unui funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, *în legătură cu exercitarea atribuţiei de serviciu*, se va reţine numai forma tip a infracţiunii prevăzută de art. 257 alin. (1) NCP. În ipoteza în care se reţine şi comiterea faptei în scop de *intimidare sau răzbunare se va reţine o singură infracţiune prevăzută de art. 257 alin. (1) şi (2) NCP.*

care acesta se afla în concediu medical. În plus, Curtea constată că procesul-verbal de contravenție silvică și cel de dare în custodie și de confiscare a materialului lemnos vândut de inculpat numitului L.G. nu au fost întocmite de persoana vătămată T.I.D., ci de agenții de poliție B.O.C. și M.C.N. **Așadar, faptele inculpatului M.F.D. din data de 9 martie 2016 nu pot fi catalogate drept o ripostă la faptele îndeplinite de persoana vătămată T.I.D. în exercițiul atribuțiilor de serviciu în data de 8 martie 2016, care să fi urmărit, în principal, lezarea instituției ce exercită puterea de stat (autoritatea publică), în cadrul căreia își desfășura activitatea persoana vătămată prin crearea unei stări de pericol pentru autoritatea instituției** *(C.A. Oradea, secția penală, decizia nr.530/2017, nepublicată).*

1.4.3. A doua formă asimilată

a) elementul material: ***săvârșirea oricărei infracțiuni împotriva unui membru de familie al unui funcționar public*** care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat ori asupra bunurilor membrului de familie, *în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu de către funcționarul public*;

- nu prezintă importanță natura infracțiunii comise, fiind necesar însă ca aceasta să fie comisă cu intenție sau praeterintenție *în scop de intimidare sau răzbunare*; existența scopului în conținutul normei de incriminare exclude posibilitatea comiterii faptei din culpă, însă nu este incompatibilă cu săvârșirea faptei cu praeterintenție; infracțiunea poate fi îndreptată împotriva persoanei (*inclusiv vreuna dintre infracțiunile prevăzute la forma tip*), o infracțiune contra patrimoniului împotriva bunurilor membrului de familie al funcționarului public (de pildă, distrugere) sau orice altă infracțiune;

- această formă asimilată se va reține în situația în care infracțiunea este comisă *în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu ale funcționarului public.*

b) urmarea imediată principală: starea de pericol pentru autoritatea statului român; *urmarea imediată secundară* se determină în funcție de urmarea imediată a infracțiunii absorbite;

c) legătura de cauzalitate (prin raportare la urmarea imediată principală): rezultă din materialitatea faptei; legătura de cauzalitate prin raportare la urmarea imediată secundară se determină în funcție de specificul infracțiunii absorbite;

1.5. Varianta agravată: ultrajul săvârșit în oricare din formele anterioare împotriva unui polițist sau jandarm, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții [art. 257 alin. (4) NCP]

Fapta inculpatului de a sustrage bunuri, urmată de folosirea unui spray paralizant împotriva unui polițist aflat în exercițiul funcțiunii, pentru a-și asigura scăparea, întrunește atât elementele constitutive ale infracțiunii de tâlhărie, cât și pe cele ale infracțiunii de ultraj aflate în concurs *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 90/2006, www.legalis.ro).*

Funcţionarii publici care deţin funcţia de poliţist sau jandarm se află însă într-o situaţie diferită de ceilalţi funcţionari publici, având în vedere atribuţiile şi obligaţiile profesionale pe care aceştia le au în asigurarea securităţii publice, aspect ce justifică reglementarea unui regim juridic diferit sub aspectul sancţionării faptelor de ultraj comise împotriva lor. Având în vedere această diferenţă, legiuitorul a reglementat, în cazul infracţiunii de ultraj săvârşite împotriva unui poliţist sau jandarm, o pedeapsă mai mare, asigurând în acest fel o protecţie penală sporită celor două categorii de funcţionari publici anterior precizate. Acest regim sancţionator, criticat de autorul excepţiei, nu este însă unul de natură a discrimina restul funcţionarilor publici în raport cu poliţiştii sau jandarmii, întrucât diferenţa de regim juridic, constând în majorarea, cu jumătate, şi nu cu o treime, a limitelor speciale ale pedepsei, are o justificare obiectivă, dată de funcţiile publice diferite pe care le deţin subiecţii pasivi ai variantelor normative prevăzute la art. 257 alin. (1)-(3) NCP şi, respectiv, la art. 257 alin. (4) NCP *(Curtea Constituţională, DCC nr. 446/2018, www.ccr.ro)*.

În forma în vigoare a art. 257 alin. (4) NCP, acesta avea natura unei *variante agravate* a infracţiunii de ultraj, deoarece *limitele de pedeapsă se majorau cu o jumătate* atunci când subiectul pasiv era un poliţist sau jandarm, iar nu *cu o treime* ca în ipoteza în care fapta era comisă faţă de alţi funcţionari publici care îndeplineau o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat. Legiuitorul a urmărit să extindă sfera protecţiei penale ***şi în privinţa militarilor***, astfel că prin Legea de modificare s-a prevăzut ca subiect pasiv secundar poliţistul, jandarmul ***sau militarul***, aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuţii, dacă asupra lor este comisă vreuna dintre faptele prevăzute de art. 257 alin. (1)-(3) NCP şi să prevadă ca sancţiune ***doar pedeapsa închisorii*** dintre cele prevăzute de norma de incriminare pentru infracţiunea absorbită, ***ale cărei limite speciale se majorează cu jumătate***.

Din păcate, scopul urmărit de legiuitor nu poate fi atins întru totul în condiţiile în care pentru formele de bază şi asimilate ale infracţiunii, fracţiile cu care se majorează limitele speciale ale pedepsei *au fost sporite de la o treime la o jumătate*, la fel ca în cazul variantei agravate. Astfel, după intrarea în vigoare a Legii de modificare a NCP *nu se mai poate considera că art. 257 alin. (4) NCP mai reprezintă o variantă agravată a infracţiunii, decât atunci când absoarbe fie infracţiunea de ameninţare (art. 206 NCP), fie infracţiunea de lovire sau alte violenţe (art. 193 NCP)*, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii alternativ cu pedeapsa amenzii, deoarece şi în aceste cazuri art. 257 alin. (4) NCP prevede doar pedeapsa închisorii, ale cărei limite se majorează cu jumătate. Astfel, în ipoteza comiterii ultrajului prin loviri sau alte violenţe, ori prin ameninţare, instanţa va putea aplica doar pedeapsa închisorii prevăzută de art. 193 NCP, respectiv art. 206 NCP, ale cărei limite se majorează cu jumătate, fiind exclusă, aplicarea a pedepsei amenzii, chiar dacă pentru infracţiunea absorbită legea prevede posibilitatea aplicării amenzii penale.

Dacă, însă, ultrajul se comite prin vătămarea corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte ori prin omor faţă de poliţist, jandarm ***sau militar*** *nu se mai*

poate considera că art. 257 alin. (4) NCP mai reprezintă o variantă agravată a infracțiunii. Pe de altă parte, ea nu poate fi evaluată nici ca o variantă asimilată a infracțiunii, în condițiile în care polițistul, jandarmul ***sau militarul*** sunt la rândul lor funcționari publici care îndeplinesc o funcție ce implică exercițiul autorității de stat.

Prin urmare, art. 257 alin. (4) NCP (când absoarbe vătămarea corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte ori omorul) va trebui să fie considerat drept *o incriminare specială atipică a ultrajului*, când acesta este comis asupra polițistului, jandarmului ***sau militarului***, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții, care este sancționată cu aceeași pedeapsă ca în reglementarea generală.

În aceste condiții, nu pot discerne utilitatea în continuare a dispozițiilor art. 257 alin. (4) NCP (când absoarbe vătămarea corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte ori omorul) atâta timp cât polițistul, jandarmul ***sau militarul*** sunt funcționari publici care îndeplinesc o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, iar ultragiatorul poate fi sancționată cu o pedeapsă având limite speciale similare cu cea prevăzută de lege pentru forma de bază sau asimilată a infracțiunii.

Găsesc surprinzătoare contestarea de neconstituționalitate a lărgirii cadrului art. 257 alin. (4) NCP (când absoarbe vătămarea corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte ori omorul) din prima formă a legii de modificare a NCP, și mai surprinzătoare constatarea constituționalității acestei modificări, care poate avea ca scop doar crearea unei norme de incriminare inutile prin raportare la dispozițiile art. 257 alin. (1)-(3) NCP.

Astfel, din considerentele DCC nr. 650/2018 este evident că instanța de contencios constituțional nu a înțeles sensul modificării operate în condițiile în care a reținut că această manieră de reglementare a infracțiunii de ultraj, ***în forma calificată***, prevăzută la art. 257 alin. (4) NCPP, reprezintă ***„o formă de recunoaștere pe cale legislativă a pericolului sporit*** pe care faptele de amenințare sau de violență fizică, respectiv lovire sau alte violențe, săvârșite *asupra unui polițist, jandarm sau militar* aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții, îl prezintă pentru relațiile sociale referitoare la protecția autorității statului, ocrotite prin normele juridice de incriminare din cuprinsul capitolului I al titlului III din partea specială a Codului penal.

Curtea constată însă că acest regim juridic sancționator *nu este unul disproporționat*, având în vedere importanța respectării de către persoanele responsabile penal a valorilor sociale protejate prin dispozițiile art. 257 alin. (4) NCP, fiind expresia politicii penale a statului". De acord fiind cu faptul că pericol sporit al faptelor de ultragiere a polițistului, jandarmului ***sau militarului*** ar impune o sancționare mai severă a infractorului care comite fapta împotriva acestora, decât atunci când ultrajul este săvârșit asupra unui alt funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, nu înțeleg din ce premise a opinat instanța de contencios constituțional că ne aflăm în fața unei forme calificate în condițiile în care fracția de sporire a limitelor de pedeapsă este unică indiferent de modalitatea de comitere a ultrajului (când absoarbe vătămarea corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte ori omorul) și de subiecți pasivi ai acestuia.

1.6. Latura subiectivă

- intenție directă sau indirectă sau praeterintenție în ipoteza în care infracțiunea absorbită este comisă cu această formă de vinovăție (de pildă, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte);

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită fapta, cu excepția formelor asimilate când fapta se comite în scop de intimidare sau de răzbunare.

1.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- având în vedere că, potrivit art. 174 NCP, prin comiterea unei infracțiuni se înțelege și forma tentată a acesteia, atunci când infracțiunea absorbită rămâne în stadiul tentativei incriminate, se va reține comiterea ultrajului în formă consumată; acesta este și motivul pentru care art. 257 NCP nu stipulează faptul că tentativa este incriminată la ultraj; prin raportare la infracțiunile absorbite această ipoteză se referă, în special, la situația în care ultrajul absoarbe vătămarea corporală sau omorul/omorul calificat la care tentativa este incriminată; în toate aceste cazuri, trebuie avut în vedere și faptul că, cel puțin, lovirile sau alte violențe, care absorbite natural în tentativa la infracțiunile mai grave, sunt deja consumate; determinarea limitelor de pedeapsă pentru ultraj se va face prin majorarea cu o treime, respectiv o jumătate, a limitelor de pedeapsă reduse cu jumătate ale infracțiunii tentate absorbite;

- infracțiunea se consumă în momentul realizării acțiunii tipice;

- poate fi săvârșit în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la data comiterii ultimului act de executare.

1.8. Pedeapsa

- pentru forma tip și cele asimilate limitele de pedeapsă sunt date de cele ale infracțiunilor absorbite al căror minim și maxim special *se majorează cu o treime*; la aceste limite se vor aplica regulile stipulate la art. 79 NCP în ipoteza în care se reține la individualizarea pedepsei existența unui concurs de cauze de agravare și de atenuare;

- în cazul în care în aceeași împrejurare sunt realizate două sau mai multe dintre modalitățile alternative ale infracțiunii de ultraj, anterior enumerate, pedeapsa se va determina prin raportare la modalitatea alternativă cea mai gravă (de pildă, în cazul în care în aceeași împrejurare făptuitorul amenință funcționarul public și exercită acte de violență care conduc ulterior din culpă la decesul victimei pedeapsa se va stabili între limitele prevăzute de lege pentru infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte majorate cu o treime);

- la varianta agravată limitele de pedeapsă sunt date de cele ale infracțiunilor absorbite al căror minim și maxim special *se majorează cu o jumătate*.

Prin Legea de modificare a NCP au fost sporite fracţiile cu care se majorează limitele speciale de pedeapsă pentru primele trei forme ale ultrajului. Astfel, în cazul comiterii faptei prevăzute de art. 257 alin. (1) sau (2) NCP, dar şi în ipoteza comiterii faptei în condiţiile art. 257 alin. (3) NCP [care se pedepseşte cu aceeaşi pedeapsă ca şi fapta de la alin. (2)] limitele de pedeapsă sunt date de cele ale infracţiunilor absorbite al căror minim şi maxim special ***se majorează cu o jumătate***; la aceste limite se vor aplica regulile stipulate la art. 79 NCP în ipoteza în care se reţine la individualizarea pedepsei existenţa unui concurs de cauze de agravare şi de atenuare.

Nici în acest caz legiuitorul nu a dat dovadă de coerenţă.

Pe de o parte, prin sporirea fracţiei de majorare a limitelor speciale de pedeapsă pentru forma de bază şi cele asimilate se ajunge ca, indiferent de modalitatea de săvârşire a infracţiunii de ultraj (când absoarbe vătămarea corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte ori omorul) sau de subiectul pasiv secundar al acesteia, fracţia de majorare să fie unică – ***o jumătate***. În cazul ultrajului care absoarbe *infracţiunea de ameninţare (art. 206 NCP) sau infracţiunea de lovire sau alte violenţe (art. 193 NCP)*, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii alternativ cu pedeapsa amenzii, art. 257 alin. (4) NCP prevede doar pedeapsa închisorii, ale cărei limite ***se majorează cu jumătate***. Astfel, în ipoteza comiterii ultrajului prin loviri sau alte violenţe, ori prin ameninţare, instanţa va putea aplica doar pedeapsa închisorii prevăzută de art. 193 NCP, respectiv de art. 206 NCP, ale cărei limite se majorează cu jumătate, fiind exclusă aplicarea pedepsei amenzii, chiar dacă pentru infracţiunea absorbită legea prevede posibilitatea aplicării amenzii penale (de pildă, în cazul lovirii unui jandarm aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu de către cel care fusese amendat de jandarm pentru tulburarea ordinii publice, care a avut ca urmare leziuni traumatice pentru a căror vindecare au fost necesare 20 de zile de îngrijiri medicale, pedeapsa va fi doar închisoarea de la 9 luni la 7 ani şi 6 luni).

Pe de altă parte, prin majorarea fracţiei la o jumătate, pedeapsa prevăzută de lege pentru ultraj va fi, în principiu, aceeaşi cu pedeapsa prevăzută de lege pentru ultrajul judiciar, astfel că modificarea legislativă slăbeşte importanţa ultrajului judiciar.

§2. Uzurparea de calităţi oficiale

2.1. Noţiune

- infracţiune ce constă în folosirea fără drept a unei calităţi oficiale care implică exerciţiul autorităţii de stat însoţită sau urmată de îndeplinirea unui act legat de acea calitate [art. 258 alin. (1) NCP];

- NCP a prevăzut şi o *formă asimilată* a infracţiunii constând în fapta funcţionarului public care continuă să exercite o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, după ce a pierdut acest drept conform legii [art. 258 alin. (2) NCP];

- constituie *variantă agravată* a infracțiunii comiterea faptei în forma tip sau cea asimilată de o persoană care poartă, fără drept, uniforme sau semne distinctive ale unei autorități publice.

2.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la respectul datorat autorității de stat;

b) obiectul material: nu are la forma tip și pe cea asimilată; la varianta agravată uniformele sau semnele distinctive ale unei autorități publice constituie obiectul material al infracțiunii.

2.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană care are capacitate penală;

- poate fi subiect activ nemijlocit chiar o persoană care are o calitate oficială, în măsura în care își atribuie sau asumă o altă calitate oficială pe nedrept;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: *principal* este unitatea sau instituția care realizează autoritatea de stat.

2.4. Latura obiectivă

2.4.1. Forma tip

a) elementul material: ***folosirea*** fără drept a unei calități oficiale *care implică exercițiul autorității de stat* (atribuirea sau asumarea unor calități oficiale pe care făptuitorul *nu le are*), ***însoțită sau urmată de efectuarea unui act legat de acea calitate***;

- *calitatea oficială* este acea abilitare legală a unei persoane care exercită o anumită funcție de a efectua acte ce intră în atribuțiile funcției sale și care pot produce consecințe juridice [de exemplu, abilitarea de a reprezenta o autoritate publică (poliție, jandarmerie) și de a exercita acte ce intră în competența acesteia];

- calitatea oficială trebuie să implice *exercițiul autorității de stat*, adică acea calitate care implică exercitarea unor atribuții în cadrul organelor puterii statale referitoare la luarea de măsuri cu caracter obligatoriu și asigurarea respectării lor; *astfel, NCP a redus sfera calităților oficiale a căror uzurpare este considerată o faptă tipică fiind înlăturate din cadrul ilicitului penal acele calități oficiale care nu implică exercitarea autorității de stat*;

Fapta inculpatului de a-și atribui fără drept calitatea de detectiv particular nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de uzurpare de calități oficiale, deoarece detectivul particular nu desfășoară o activitate ce implică exercițiul autorității *(Trib. Iași, secția penală, decizia nr. 739/1998, în R.D.P. nr. 3/1999, p. 143)*.

- actul legat de calitatea oficială uzurpată trebuie să fie îndeplinit în aceeași împrejurare ori ulterior folosirii calității oficiale și nu trebuie să îndeplinească toate condițiile cerute de lege pentru întocmirea sa în mod valabil;

- în cazul în care o persoană își atribuie numai o calitate oficială, fără a efectua vreun act în virtutea acesteia, nu se va reține consumarea infracțiunii de uzurpare a calităților oficiale, fapta rămânând în forma tentativei care nu este incriminată;

- dacă cel ce folosește fără drept o calitate oficială realizează un act care nu intră în sfera atribuțiilor de serviciu pe care calitatea le presupune, nu se va reține săvârșirea infracțiunii de uzurpare a calităților oficiale;

- în ipoteza în care un funcționar, comportându-se abuziv, își depășește sfera competențelor sale cu ocazia efectuării unei act, nu se va reține săvârșirea infracțiunii de uzurpare a calităților oficiale, ci una dintre formele abuzului în serviciu;

- poate fi reținută în concurs cu alte infracțiuni cum ar fi: înșelăciunea, tâlhăria, furtul etc.

Fapta inculpatului de a solicita spre control certificatele de producător ale mai multor persoane, cărora le-a spus că este funcționar la primărie, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de uzurpare de calități oficiale. Cum inducerea în eroare a persoanei vătămate de la care a obținut o sumă de bani s-a făcut prin folosirea unei calități mincinoase, sunt întrunite și elementele constitutive ale infracțiunii de înșelăciune *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 1618/2000, în C.P.J.P. 2000, p. 193)*.

Deghizarea inculpatului în polițist, urmată de îndeplinirea unui act legat de acea calitate, împrejurare în care acesta a sustras prin violență bunuri aflate asupra persoanei vătămate, întrunește elementele constitutive atât ale infracțiunii de tâlhărie, cât și ale aceleia de uzurpare de calități oficiale, autonomia celor două infracțiuni decurgând din specificitatea elementelor constitutive ale fiecăreia *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 166/2000, în C.P.J.P. 2000, p. 179)*.

Fapta inculpatului constând în aceea că, la data de 27 iulie 2006, în jurul orelor 17:00, în timp ce se afla în zona Sălii Palatului (după ce coinculpatul a acostat persoanele vătămate, cetățeni englezi, intrând în vorbă cu acestea) și-a declinat calitatea falsă de polițist, prezentând în acest sens o legitimație și, după ce a efectuat un control asupra portmoneului uneia dintre părțile vătămate, i-a sustras acesteia suma de 120 lire sterline, 60 dolari SUA și 350 lei, întrunește elementele constitutive ale unei pluralități infracționale, uzurpare de calități oficiale și furt calificat *(C.A. București, secția I penală, decizia nr. 267 din 21 iunie 2012, în NCP comentat, p. 560)*.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru valorile asociate autorității de stat (*infracțiune de pericol abstract*);

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

2.4.2. Forma asimilată

a) **elementul material:** continuarea exercitării unei funcţii ce implică exercițiul autorității de stat, după ce *funcţionarul public* a pierdut acest drept conform legii;

- este necesar ca autorul *să fi avut* calitatea de funcţionar public ce exercită o funcţie ce implică exercițiul autorității de stat, *iar după pierderea* în mod legal[1] (temporar sau definitiv) a acestei calități să continue exercitarea funcţiei[2].

b) **urmarea imediată:** starea de pericol pentru valorile asociate autorității de stat (*infracţiune de pericol abstract*);

c) **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

2.5. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

Nu poate fi primită apărarea formulată de inculpatul C.C. în sensul că nu ar fi întrunite elementele constitutive ale infracţiunii de uzurpare de calități oficiale lipsind latura subiectivă, deoarece acest inculpat s-a prezentat drept polițist, a arătat un portofel ce avea o stemă şi a efectuat o percheziţie în aşa-zisa calitate de polițist. Inculpatul C.C. a operat cu intenţie atât în ceea ce priveşte folosirea calității de polițist, dar şi referitor la efectuarea percheziţiei corporale; împrejurarea că inculpatul a acționat cu forma de vinovăţie cerută de lege rezultă şi din folosirea respectivului portofel cu respectiva emblemă; chiar dacă persoana vătămată nu a reuşit să observe şi să analizeze amănunţit respectivul portofel, ce i-a fost fluturat prin faţă, aceasta nu înlătură condițiile constitutive ale infracţiunii de uzurpare de calități oficiale, deoarece actele cu caracter oficial producătoare de consecinţe juridice pot fi îndeplinite şi generic şi nu numai cu respectarea tuturor condițiilor *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 4683/2006, www.legalis.ro)*.

2.6. Varianta agravată

- constituie variantă agravată a infracţiunii comiterea faptei tipice ori a faptei asimilate de o persoană care *poartă, fără drept*, uniforme sau semne distinctive ale unei autorități publice *(infracţiune continuă succesivă)*; pentru a se produce urmarea imediată constând în starea de pericol pentru autoritatea statului este necesar ca acţiunea infracţională să poată fi observată de public;

---

[1] Încetarea calității de funcţionar public se face în condițiile şi în cazurile prevăzute de art. 97-106 din Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcţionarilor publici, republicată.

[2] În mod întemeiat s-a arătat în literatura de specialitate (*C. Rotaru*, în Curs tematic 2, p. 23) că: „interpretarea cea mai firească este cea conform căreia legiuitorul a dorit să reglementeze în alineate diferite fapta celor care nu au avut funcţia ce implică exercițiul autorității de stat pe care o folosesc fără drept [alin. (1)] şi fapta celor care au avut o asemenea funcţie, dar au pierdut-o [alin. (2)], nefiind necesară pentru existenţa infracţiunii calitatea de funcţionar public".

2.7. Formele infracţiunii

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracţiunea se consumă în momentul efectuării actului de către persoana care foloseşte fără drept calitatea oficială;

- poate fi comisă în formă continuată, caz în care se epuizează la data comiterii ultimului act de executare.

2.8. Pedeapsa

- pentru forma tip şi cea asimilată: închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă (180-300 zile-amendă);

- pentru varianta agravată: închisoarea de la 1 la 5 ani.

§3. Sustragerea sau distrugerea de înscrisuri

3.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în sustragerea sau distrugerea unui înscris care se află în păstrarea ori în deţinerea unei autorităţi publice, instituţii publice sau a altei persoane juridice care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică, ori a persoanei care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autorităţile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public [art. 259 alin. (1) NCP];

- constituie *variantă agravată* a infracţiunii săvârşirea infracţiunii de un funcţionar public aflat în exerciţiul atribuţiilor de serviciu;

- *NCP nu mai prevede ca variantă atenuată a infracţiunii distrugerea din culpă a unui înscris enumerată mai sus, care prezintă o valoare artistică, ştiinţifică, istorică, arhivistică sau o altă asemenea valoare.*

3.2. Obiectul infracţiunii

a) obiectul juridic special: relaţiile sociale referitoare la integritatea şi siguranţa înscrisurilor sau a documentelor aflate în deţinerea sau păstrarea unei autorităţi publice, instituţii publice sau a altei persoane juridice care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică, ori a persoanei care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autorităţile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public;

b) obiectul material: dosarul, registrul, documentul sau orice alt înscris *aflat în păstrarea sau deţinerea* unei autorităţi publice, instituţii publice sau a altei persoane juridice care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică, ori a persoanei care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autorităţile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public;

- ***nu pot constitui obiect material al infracţiunii***: **1.** înscrisurile (chiar emanând de la o autoritate publică sau instituţie publică) sau mijloacele materiale de probă sustrase *dacă acestea ţin de o procedură judiciară* când se poate reţine comiterea infracţiunii de sustragere sau distrugere de probe sau înscrisuri prevăzute de art. 275 NCP; **2.** titlurile emise pentru efectuarea de plăţi, titlurile de credit, monedele şi în general orice înscris *care prezintă o valoare economică*; în privinţa acestor bunuri sustragerea echivalează cu săvârşirea infracţiunii de furt, iar distrugerea cu infracţiunea prevăzută de art. 253 NCP; prin urmare, faţă de natura obiectului material, nu se poate considera că infracţiunea de sustragere sau distrugere de înscrisuri este o infracţiune complexă care absoarbe furtul sau distrugerea.

3.3. Subiecţii infracţiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană care are capacitate penală;

- în cazul în care fapta este săvârşită de un *funcţionar public în exerciţiul atribuţiunilor de serviciu*, se va reţine varianta agravată a infracţiunii;

- participaţia penală este posibilă în toate formele: coautorat[1], instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: autoritatea publică, instituţia publică sau o altă persoană juridică care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică, ori persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autorităţile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public.

3.4. Latura obiectivă

a) elementul material: sustragerea sau distrugerea obiectului material (*infracţiune cu conţinut alternativ*);

- ***sustragerea*** presupune existenţa unei deposedări ce constă în scoaterea bunului de sub stăpânirea în fapt a posesorului sau detentorului fără consimţământul acestuia şi a unei împosedări, constând în trecerea efectivă a bunului sub puterea făptuitorului;

---

[1] În literatura juridică (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. II, p. 210) s-a reţinut în mod întemeiat că „în cazul infracţiunilor cu subiect activ special improprii, dat fiind că de existenţa calităţii speciale nu depinde caracterul infracţional al faptei, ea doar agravând sau atenuând răspunderea, încadrarea juridică se va face în funcţie de calitatea pe care o are fiecare dintre cei care comit actele de executare. (...) dacă aceiaşi X şi Y comit împreună o infracţiune de sustragere sau distrugere de înscrisuri (art. 259 NCP), X va răspunde pentru forma agravată prevăzută de alin. (2), iar Y pentru forma de bază din alin. (1), urmând a reţine coautoratul doar în raport cu forma de bază. (...) Reţinerea coautoratului în raport cu forma de bază este importantă în plan practic din mai multe perspective. În primul rând, în măsura în care o altă persoană, Z, îi ajută pe X şi Y la comiterea faptei, vom avea o singură complicitate (în raport cu infracţiunea mai gravă), şi nu un concurs între două complicităţi (una în raport cu fapta lui X şi alta în raport cu fapta lui Y). În plus, dacă ajutorul lui Z este concomitent cu actele de executare, vom reţine circumstanţa agravantă a comiterii faptei de trei sau mai multe persoane împreună, prevăzută de art. 77 lit. a) NCP".

- dacă printr-o acţiune unică este sustras în aceeaşi împrejurare atât un înscris *aflat în păstrarea sau deţinerea* unei autorităţi publice, cât şi unul care prezintă o valoare economică, se va reţine concursul ideal între infracţiunea de furt simplu/calificat şi cea prevăzută de art. 259 NCP, nefiind întrunite cerinţele unităţii naturale colective, faţă de lipsa de omogenitate juridică a actelor de executare;

- ***distrugerea*** presupune încetarea existenţei fizice a bunului.

- în cazul în care în aceeaşi unitate spatio-temporală se comite de aceeaşi persoană atât actul de sustragere, cât şi actul de distrugere a înscrisului, se va putea reţine unitatea naturală colectivă, întrucât caracterul de infracţiune cu conţinut alternativ permite în această împrejurare să se reţină unuitatea de acţiune, chiar dacă actele de executare sunt diferite[1];

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru subiectul pasiv, urmare a sustragerii sau distrugerii înscrisurilor (*infracţiune de pericol abstract*).

c) **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

Fapta inculpatului care, fiind audiat de procuror în legătură cu săvârşirea unei infracţiuni de tâlhărie, când i s-a prezentat spre semnare declaraţia, a mototolit-o şi a rupt-o, spunând că nu corespunde adevărului, nu întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de sustragere sau distrugere de înscrisuri. Declaraţia care face obiectul învinuirii inculpatului nu se încadrează în categoria de înscrisuri, pentru că, nefiind semnată de acesta, nu prezintă nicio valoare şi nu poate fi asimilată unui înscris. Pe de altă parte, infracţiunea de sustragere sau distrugere de înscrisuri se săvârşeşte numai cu intenţie, or, în cazul de faţă nu se poate considera că inculpatul ar fi urmărit sau acceptat producerea unor asemenea consecinţe; el a rupt declaraţia spunând că „nu corespunde adevărului" *(C.A. Constanţa, secţia penală, decizia nr. 178/1996, în R.D.P. nr. 2/1997, p. 127).*

În cadrul unui contract de privatizare, scoaterea unor documente din incinta sediului vânzătorului acţiunilor de către un delegat al cumpărătorului care, potrivit acordului dintre părţi, avea dreptul să le consulte numai la sediul vânzătorului, săvârşită după rezilierea contractului de vânzare-cumpărare, constituie infracţiunea de sustragere sau distrugere de înscrisuri *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1226/2001, în R.D.P. nr. 3/2002, p. 116).*

---

[1] În acelaşi sens în doctrină (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. II, p. 15) s-a arătat că „în cazul infracţiunilor cu conţinut alternativ, care prevăd modalităţi diferite ale actului material, teoria unităţii naturale de acţiune urmează a se completa cu elemente ale teoriei unităţii juridice. Aceasta deoarece, în ipoteza respectivelor infracţiuni, voinţa legiuitorului poate determina includerea în conţinutul acţiunii unice a unor acte care, din punct de vedere material, sunt diferite. De pildă, în cazul infracţiunii prevăzute de art. 259 NCP, în structura acţiunii unice poate intra un act de sustragere şi unul de distrugere. (...) Nu trebuie înţeles de aici că, în cazul infracţiunilor cu conţinut alternativ, teoria unităţii naturale de acţiune cedează complet locul teoriei unităţii juridice. Şi în acest caz determinarea unităţii de acţiune se va face, de regulă, tot prin raportare la unitatea naturală de acţiune, în cazul actelor de acelaşi fel, urmând ca, prin excepţie – atunci când legiuitorul a inclus modalităţi alternative de comitere vădit neomogene material – să avem în vedere şi conţinutul normei de incriminare în această etapă".

Inculpatul L.G., în perioada 1 ianuarie 1999-4 ianuarie 2002, a îndeplinit funcția de ofițer de cercetare penală la I.P.T.F. Satu Mare. Într-un număr de 23 de dosare de urmărire penală cu care a fost sesizat, acesta nu a întocmit lucrările ce se impuneau. În luna ianuarie 2002, când a fost transferat de la vechiul loc de muncă din Satu Mare la altul din municipiul Oradea, inculpatul a luat cu el un număr de 22 de dosare, iar pe un altul l-a ascuns la vechiul loc de muncă, printre niște formulare. Pentru a nu se afla că dosarele nu au fost terminate, inculpatul, în registrul de evidență, le-a trecut ca fiind predate la parchet, aspect care ulterior s-a dovedit a fi neadevărat. În urma probatoriului administrat în cauză, s-a apreciat că fapta inculpatului de a sustrage cele 23 de dosare de urmărire penală întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de sustragere sau distrugere de înscrisuri *(C.A. Oradea, secția penală, sentința nr. 7/2003, nepublicată)*.

3.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

3.6. Varianta agravată [art. 259 alin. (2) NCP]

- presupune săvârșirea faptei tip de un funcționar public în timp ce se află în exercițiul atribuțiilor de serviciu; în mod întemeiat s-a arătat în doctrină[1] că „nu este necesar ca funcționarul public să lucreze pentru aceeași autoritate publică sau instituție publică ce deține sau păstrează respectivul înscris, este suficient ca în exercitarea atribuțiilor de serviciu să sustragă sau să distrugă un astfel de înscris".

3.7. Formele infracțiunii

- la formele intenționate actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- tentativa întreruptă sau perfectă este posibilă la faptele săvârșite cu intenție, fiind incriminată;

- infracțiunea se consumă la momentul comiterii acțiunii tipice;

- infracțiunea poate fi săvârșită și în formă continuată, caz în care se epuizează la data realizării ultimului act de executare;

- în cazul în care aceeași persoană sustrage un înscris cu valoare economică (care constituie obiectul material al infracțiunii de furt) precum și un înscris care constituie obiectul infracțiunii prevăzute de art. 259 NCP, chiar dacă se reține pluralitatea de acțiuni comise în baza aceleiași rezoluții infracționale la diferite intervale de timp, nu se va putea reține forma continuată a infracțiunii, deoarece în cauză nu este satisfăcută cerința omogenității juridice, caz în care cele două infracțiuni vor fi reținute a fi comise în concurs real.

---

[1] *C. Rotaru*, în Curs tematic 2, p. 25.

3.8. Pedeapsa

- la forma tip: închisoarea de la 1 la 5 ani;
- la varianta agravată: de la 1 an și 4 luni la 6 ani și 8 luni.

§4. Ruperea de sigilii

4.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în înlăturarea ori distrugerea unui sigiliu legal aplicat [art. 260 alin. (1) NCP];
- constituie *variantă agravată* a infracțiunii fapta săvârșită de custode [art. 260 alin. (2) NCP].

4.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la respectul datorat autorităților de stat, precum și cele referitoare la respectarea sigiliului legal aplicat;

b) obiectul material: sigiliul legal aplicat, aparținând unei persoane publice prevăzute de art. 176 NCP sau unei persoane care exercită un serviciu de interes public prevăzute de art. 175 alin. (2) NCP;

4.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană care are capacitate penală;

- în cazul în care fapta este săvârșită de custode, se va reține varianta agravată;
- participația este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: *principal* este statul, iar cel *secundar* este organul autorității de stat care a aplicat sigiliul.

4.4. Latura obiectivă

a) elementul material: fapta se comite *numai printr-o acțiune* constând în înlăturarea ori distrugerea unui sigiliu legal aplicat;

- *înlăturarea* sigiliului presupune îndepărtarea acestuia de la locul pe care a fost aplicat;
- *distrugerea* sigiliului presupune încetarea existenței fizice a sigiliului; în cazul în care pe lângă sigiliu mai sunt distruse/degradate/aduse în stare de neîntrebuințare și alte bunuri, ruperea de sigilii va fi reținută în concurs cu infracțiunea de distrugere, respectiv cu infracțiunea de furt calificat comis prin efracție (care absoarbe distrugerea, în ipoteza în care are loc și o sustragere de bunuri);
- *cerința esențială* constă în aceea că sigiliul trebuie să fie legal aplicat, iar nu abuziv.

Faptele inculpaților care au pătruns prin escaladare pe platforma ultimului vagon din compunerea trenului, după care unul dintre participanți, folosindu-se de piatra pe care a procurat-o din stația CFR înainte de urcarea în tren, a rupt sigiliile nr. 023383 și nr. 0005944, care asigurau marfa din vagon, pentru ca toți participanții în intervalul de timp în care trenul rula, să sustragă zahăr, pe care l-au ambalat în sacii pe care îi aveau asupra lor, ulterior aruncând sacii și sărind din tren în zona unei localități, întrunesc elementele constitutive ale unor infracțiuni de rupere de sigilii și furt calificat, în concurs *(C.A. București, secția I penală, decizia nr. 1893/R din 14 octombrie 2013, în NCP comentat, p. 561).*

În perioada august 1984-mai 2011, inculpata R.E. a locuit în locuința situată în Drobeta-Turnu Severin și, deoarece a avut mai multe procese cu diferite persoane cărora trebuia să le restituie diferite sume de bani, în anul 2008 instanța de judecată le-a dat acestora câștig de judecată, urmând ca pentru recuperarea sumei de bani să fie scos la licitație publică apartamentul inculpatei. În cursul lunii aprilie 2011 la locuința inculpatei s-a prezentat executorul judecătoresc împreună cu persoana vătămată, ocazie cu care i s-a adus la cunoștință inculpatei că urmează să evacueze imobilul și să își ridice bunurile până la data de 14 aprilie 2011, fiindu-i aprobat să locuiască la acea locuință până la data de 10 mai 2011. Întrucât la data de 10 mai 2011 inculpata nu evacuase locuința, executorul judecătoresc împreună cu persoana vătămată s-a prezentat din nou la locuința inculpatei și au încheiat un proces-verbal, fiind aplicat sigiliul la locuință, în procesul-verbal încheiat menționându-se că inculpatei i s-a adus la cunoștință că pentru a-și ridica bunurile sigilate avea obligația de a anunța executorul judecătoresc, pentru ca acesta să vină să rupă sigiliile de pe bunurile aflate în imobil. Cu toate acestea, inculpata, pe motivul că nu avea unde să locuiască, în data de 10 mai 2011, la aproximativ o oră de la plecarea executorului judecătoresc, a forțat ușa de la intrare, a pătruns în locuință, a rupt sigiliile ce se aflau pe bunuri și pe ușă, continuând să locuiască în apartament până la data de 12 mai 2011. Instanța a apreciat că faptele inculpatei întrunesc elementele constitutive ale infracțiunilor de distrugere, rupere de sigilii și tulburare de posesie *(Jud. Drobeta-Turnu Severin, sentința penală nr. 2398 de la 15 noiembrie 2012, www.rolii.ro).*

b) urmarea imediată: crearea unei stări de pericol pentru relațiile sociale referitoare la respectarea sigiliului legal aplicat (*infracțiune de pericol abstract*);

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

4.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă; este necesar ca infractorul să cunoască la momentul săvârșirii faptei că asupra bunului fusese instituit un sigiliu;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

4.6. Varianta agravată

- fapta este mai gravă când este săvârșită de custodele bunului sigilat, chiar și atunci când acesta este proprietarul bunului;

- pentru a se reține coautoratul este necesar ca toți subiecții activi să aibă calitatea de custode.

4.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracțiunea se consumă în momentul realizării faptei tipice;

- poate fi săvârșită și în formă continuată, epuizându-se la data comiterii ultimului act de executare.

4.8. Pedeapsa

- pentru forma tip: închisoarea de la 3 luni la 1 an sau cu amendă;

- pentru varianta agravată: închisoarea de la 6 luni la 2 ani sau amenda.

§5. Sustragerea de sub sechestru

5.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în sustragerea unui bun ce este legal sechestrat [art. 261 alin. (1) NCP];

- constituie *variantă agravată* a infracțiunii fapta săvârșită de custode [art. 261 alin. (2) NCP].

5.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la respectarea sechestrului legal aplicat;

b) obiectul material: bunul sau bunurile mobile/imobile legal sechestrate[1], indiferent dacă sechestrul este instituit în condițiile NCPP, NCPC, ale Codului de procedură fiscală, ori ale vreunei legi speciale;

- noțiunea de sechestru trebuie analizată generic, nu doar prin raportare la măsurile asiguratorii care vizează bunurile mobile corporale;

- legalitatea sechestrului se analizează prin raportare la toate cerințele de formă și de fond reglementate de norma în temeiul căreia a fost instituit.

---

[1] În același sens, *O. Loghin, T. Toader*, Drept penal. Partea specială, Casa de Editură și Presă „Șansa", 2001, p. 369, *C. Rotaru*, în Curs tematic 2, p. 30. În sensul că bunul sechestrat nu poate fi considerat obiect material al infracțiunii *F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 270 care arată că „nu se poate spune că obiectul material încorporează întotdeauna obiectul juridic. (...) în cazul infracțiunii de sustragere de sub sechestru (art. 261 NCP), obiectul juridic îl reprezintă autoritatea sechestrului legal aplicat, dar este mai greu de susținut că un anumit bun – obiect material al infracțiunii – ar încorpora în el însuși această valoare".

5.3. Subiecţii infracţiunii

a) **subiectul activ:** autor poate fi orice persoană care are capacitate penală;

- proprietarul bunului sechestrat poate fi subiect activ nemijlocit al infracţiunii; în cazul în care fapta este săvârşită de custode, se va reţine varianta agravată;

- participaţia este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) **subiectul pasiv:** *principal* este statul, iar cel *secundar* este organul autorităţii de stat care a dispus sechestrul.

5.4. Latura obiectivă

a) **elementul material:** sustragerea unui bun mobil de sub sechestrul legal aplicat;

- prin *sustragere* se înţelege *scoaterea în mod ilegal* a bunului mobil/imobil de sub sechestrul legal aplicat (trebuie analizate toate condiţiile prevăzute de lege pentru aplicarea sechestrului pentru a se stabili legalitatea acestei măsuri de indisponibilizare); în mod întemeiat s-a subliniat în doctrină[1] că *acţiunea de sustragere* creează o situaţie de fapt în care bunul sustras încetează de a mai îndeplini funcţia ce i-a fost destinată prin aplicarea sechestrului; bunul sustras de sub sechestru încetează de a mai figura printre cele care asigurau creanţa creditorului urmăritor micşorându-se gajul general pe care acesta îl avea asupra patrimoniului debitorului;

- având în vedere că instituirea unei măsuri asigurătorii în procesul penal nu conduce la suspendarea executării silite declanşate de un creditor privilegiat, apreciez că parcurgerea şi finalizarea procedurii executării silite nu are natura unei sustrageri a bunului de sub sechestru; astfel, după finalizarea procedurii de executare silită măsura asigurătorie penală va avea ca obiect doar suma de bani rămasă după satisfacerea creanţelor creditorilor privilegiaţi; în aceste ipoteze efectuarea demersurilor de satisfacere a creanţei creditorului privilegiat nu constituie un act de scoaterea în mod ilegal bunului mobil/imobil de sub sechestrul legal aplicat lipsind tipicitatea obiectivă a faptei; deopotrivă, lipseşte şi tipicitatea subiectivă, neputându-se considera că executorul sau creditorul privilegiat au acţionat cu intenţia de a afecta prestigiul instituţiei care a instituit măsura asigurătorie;

- pot fi sustrase unul, mai multe sau toate bunurile sechestrate în aceeaşi împrejurare, caz în care se va reţine o unitate naturală de infracţiune sau în împrejurări diferite, ipoteză în care se va reţine o unitate legală de infracţiune sub forma infracţiunii continuate;

- sustragerea se poate realiza şi prin unele acte de dispoziţie asupra bunului (nu doar prin însuşirea acestuia) ori prin înlocuirea bunului;

- în cazul în care fapta a fost săvârşită în scopul însuşirii pe nedrept, sustragerea de sub sechestru se va reţine concursul cu infracţiunea de furt; rezultă de aici faptul că elementul material al infracţiunii prevăzute de art. 261 NCP trebuie distins de cel al infracţiunii contra patrimoniului;

---

[1] *T. Vasiliu ş.a.*, Codul penal comentat şi adnotat. Partea specială, vol. II, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1977, p. 46.

- sustragerea de sub sechestru se va reţine în concurs cu infracţiunea de furt şi în ipoteza în care proprietarul, care nu are custodia bunului sechestrat, îl sustrage de la custode;

b) urmarea imediată: crearea unei stări de pericol pentru relaţiile sociale referitoare la respectarea sechestrului legal aplicat (*infracţiune de pericol abstract*);

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

Pentru existenţa infracţiunii de sustragere de sub sechestru a unei cantităţi de material lemnos este necesar ca aceasta să fie sechestrată conform dispoziţiilor Codului silvic, potrivit căruia materialele lemnoase reţinute vor fi date în custodie, după împrejurări, unităţii silvice celei mai apropiate care va asigura depozitarea şi paza lemnului reţinut. Pe de altă parte, nici procesul-verbal de custodie nu a fost legal întocmit, lipsindu-i o parte din elementele pe care trebuia să le cuprindă potrivit art. 17 alin. (1) coroborat cu art. 18 din H.G. nr. 427/2004 pentru aprobarea Normelor privind circulaţia materialelor lemnoase şi controlul circulaţiei acestora şi al instalaţiilor de transformat lemn rotund, pentru materialele lemnoase reţinute/confiscate în condiţiile legii, respectiv nu a fost identificată persoana căreia i s-au încredinţat bunurile şi nici nu se menţionează participarea martorilor asistenţi. Prin urmare, în mod corect s-a reţinut că infracţiunii de faţă îi lipseşte unul din elementele sale constitutive, respectiv latura obiectivă *(C.A. Suceava, secţia penală, decizia nr. 631/2006, www.legalis.ro)*.

Nu se poate reţine existenţa infracţiunii de sustragere de sub sechestru atâta vreme cât sentinţa civilă prin care s-a hotărât înfiinţarea sechestrului, deşi definitivă, nu a fost încă pusă în executare *(C.A. Bucureşti, secţia penală, decizia nr. 341/1996, în R.D.P. nr. 4/1996, p. 163)*.

5.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă; este necesar ca infractorul să cunoască la momentul săvârşirii faptei că asupra bunului fusese instituit un sechestru;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei;

- ca excepţie, în unele ipoteze scopul urmărit poate conduce la reţinerea unei incriminări mai severe; astfel, în cazul în care substituirea, degradarea sau înstrăinarea de către debitor ori de către terţe persoane a bunurilor legal sechestrate este realizată în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligaţiilor fiscale se va reţine comiterea infracţiunii de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 241/2005, care absoarbe legal infracţiunea prevăzută de art. 261 NCP[1].

---

[1] În acelaşi sens, a se vedea *B. Vîrjan*, Infracţiunile de evaziune fiscală, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2016, p. 214.

5.6. Varianta agravată

- fapta este mai gravă când este săvârşită de custodele bunului sechestrat, chiar şi atunci când acesta este proprietarul bunului;

- în situaţia în care custodele nu este proprietarul bunului, se va reţine concursul ideal între sustragerea de sub sechestru şi abuz de încredere sau abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor;

- pentru a se reţine coautoratul este necesar ca toţi subiecţii activi să aibă calitatea de custode.

5.7. Formele infracţiunii

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracţiunea se consumă în momentul realizării faptei tipice;

- poate fi săvârşită şi în formă continuată, epuizându-se la data comiterii ultimului act de executare.

5.8. Pedeapsa

- pentru forma tip: închisoarea de la 3 luni la 1 an sau cu amenda;

- pentru varianta agravată: închisoarea de la 6 luni la 2 ani sau amenda.

Capitolul IV
Infracțiuni contra înfăptuirii justiției

În cadrul acestui capitol vor fi analizate modalitățile principale în care poate fi afectat bunul mers al activității judiciare (indiferent de natura cauzelor în care aceasta are loc) sau autoritatea dispozițiilor hotărârilor judecătorești definitive. Astfel, vor fi studiate activitățile infracționale ce pot fi comise de organele judiciare sau de terți în legătură cu organele judiciare. Tot astfel, vor fi evidențiate modalitățile în care cursul justiției poate fi deturnat prin încălcarea obligației de cooperare cu autoritățile statului sau prin prezentarea unor fapte sau împrejurări de fapt neadevărate în cuprinsul actelor de sesizare a organelor judiciare sau al declarațiilor date în procedurile în care se audiază martori. Deopotrivă, vor fi studiate modalitățile în care poate fi îngreunat cursul justiției prin favorizarea reală sau personală a făptuitorilor, ori prin oferirea de ajutor în scopul evadării.

§1. Nedenunțarea

1.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în fapta persoanei care, luând cunoștință de comiterea *unei fapte prevăzute de legea penală* contra vieții sau care a avut ca urmare moartea unei persoane, nu înștiințează de îndată autoritățile (art. 266 NCP);

- NCP a prevăzut obligația de denunțare a unei „fapte prevăzute de legea penală" și nu a unei „infracțiuni", deoarece pentru existența infracțiunii de nedenunțare prezintă relevanță comiterea unei fapte prevăzute de legea penală împotriva unei persoane chiar dacă nu întrunește și celelalte trăsături esențiale ale infracțiunii, ca urmare a existenței unor cauze de neimputabilitate (de exemplu, minoritatea, eroarea sau iresponsabilitatea); față de această concepție a fost modificată denumirea marginală a infracțiunii din „Nedenunțarea unor infracțiuni", așa cum era incriminată în vechiul Cod penal, în cea de „Nedenunțare";

- potrivit NCP, nu mai este incriminată nedenunțarea unor fapte prevăzute de legea penală săvârșite contra patrimoniului, obligația de denunțare fiind prevăzută numai pentru faptele de o gravitate deosebită.

1.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la înfăptuirea actului de justiție;

b) obiectul material: nu are.

1.3. Subiecții infracțiunii

a) **subiectul activ:** autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- în cazul în care un *funcționar public* află în orice mod despre comiterea *unei fapte prevăzute de legea penală* contra vieții sau care a avut ca urmare moartea unei persoane în legătură cu serviciul și nu o denunță va comite infracțiunea de omisiune a sesizării (art. 267 NCP), iar nu pe cea de nedenunțare; această din urmă infracțiune poate fi reținută și în sarcina funcționarului public care nu denunță doar dacă fapta prevăzută de legea penală contra vieții sau care a avut ca urmare moartea unei persoane nu are legătură cu serviciul;

- autorul sau participanții (proprii sau improprii) la infracțiunile la care face referire art. 266 NCP nu au obligația de a denunța, față de garanțiile prevăzute de art. 6 din Convenția europeană referitoare la dreptul la tăcere și privilegiul împotriva autoincriminării; tot astfel, tăinuitorul sau favorizatorul autorului sau al participantului la infracțiunile cu privire la care există obligația de denunțare nu are obligația de a se autodenunța, nefiind deci și autor al infracțiunii de nedenunțare;

Dacă la săvârșirea unei fapte au participat mai multe persoane, acestea nu au obligația de denunțare și, ca atare, nu pot fi acuzate de săvârșirea infracțiunii de nedenunțare *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 1871/1968, în R.R.D. nr. 2/1969, p. 164).*

Atitudinea inculpatului X de a asista la uciderea victimei, fără să intervină în favoarea acesteia reprezintă o complicitate morală la comiterea de către coinculpatul G.I. a infracțiunii de omor, întrucât, deși nu a avut o contribuție materială în timpul săvârșirii infracțiunii, a creat autorului o stare psihică favorabilă comiterii infracțiunii, iar nu doar infracțiunii de nedenunțarea unei infracțiuni, pentru faptul de a nu fi anunțat organele de poliție după ce a luat cunoștință de faptă *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2177/2014, www.scj.ro).*

- coautoratul nu este posibil, fiind *o infracțiune omisivă proprie cu autor exclusiv față de caracterul personal al obligației de denunțare care trebuie îndeplinită individual*; astfel, fiecare persoană care ia cunoștință, în aceeași împrejurare sau în împrejurări diferite, despre comiterea *unei fapte prevăzute de legea penală* contra vieții sau care a avut ca urmare moartea unei persoane și care omite să o denunțe de îndată autorităților va comite în calitate de autor infracțiunea de nedenunțare, chiar dacă există o înțelegere între aceste persoane în scopul de a nu denunța fapta;

- participația penală este posibilă în forma instigării sau a complicității morale, care vor fi însă absorbite natural în autoratul la această infracțiune (dacă actele de participare nu îmbracă vreuna dintre modalitățile prevăzute de art. 272 NCP)[1]; nu se va putea reține nici participația improprie la această infracțiune;

---

[1] În sens contrar, în doctrină (*O. Loghin, T. Toader*, Drept penal român. Partea specială, ed. a 2-a, revăzută și adăugită, Casa de Editură și Presă „Șansa", București, 1999, p. 391) s-a arătat că instigatorul sau complicele moral, cunoscând infracțiunea nedenunțată, are și el obl-

- în cazul în care o persoană care are cunoștință de comiterea unei infracțiuni de omor încearcă să determine prin constrângere o altă persoană să nu denunțe această infracțiune, se va reține comiterea infracțiunii de nedenunțare în concurs cu infracțiunea de influențare a declarațiilor[1] [art. 272 alin. (1) NCP].

b) subiectul pasiv: statul.

1.4. Latura obiectivă

a) elementul material: ***omisiunea încunoștințării de îndată a autorității cu privire la săvârșirea de către un terț a unei fapte prevăzute de legea penală contra vieții*** [de pildă, omorul, omorul calificat, uciderea la cererea victimei, determinarea sau înlesnirea sinuciderii, uciderea din culpă, uciderea nou-născutului săvârșită de către mamă, violențele în familie (în forma omorului sau omorului calificat), ultrajul (care absoarbe omorul sau omorul calificat) sau ultrajul judiciar (care absoarbe omorul sau omorul calificat)][2] ***sau care a avut ca urmare moartea unei persoane*** (de exemplu, loviriile sau vătămările cauzatoare de moarte, violența în familie în forma loviriilor său vătămărilor cauzatoare de moarte, întreruperea cursului sarcinii care a avut ca urmare moartea femeii însărcinate, lipsirea de libertate în mod ilegal care a avut ca urmare moartea victimei, violul care a avut ca urmare moartea victimei, agresiunea sexuală care a avut ca urmare moartea victime, tâlhăria care a avut ca urmare moartea victimei etc.), indiferent de forma de comitere [faptă tentată (dacă tentativa este posibilă și incriminată), consumată, ori epuizată], *faptă despre care subiectul activ nemijlocit al nedenunțării are cunoștință că a fost comisă*; nu intră în categoria de infracțiuni contra vieții vătămarea fătului;

- NCP stipulează ***obligația de încunoștințare de îndată*** pentru toate faptele prevăzute de legea penală contra vieții sau care au avut ca urmare moartea unei persoane și nu doar pentru faptele intenționate contra vieții, așa cum stipula codul penal anterior;

- ***fapta nu este tipică*** dacă omisiunea încunoștințării privește alte fapte prevăzute de legea penală (de pildă, vătămarea fătului în timpul nașterii care a avut ca urmare moartea copilului) sau dacă făptuitorul a aflat de săvârșirea faptei din mass-media (fapta devenind astfel notorie, chiar și în ipotezele în care organele de urmărire penală nu aflaseră despre comiterea ei sau nu fuseseră sesizate în acest sens) ori dacă făptuitorul a aflat despre comiterea faptei după ce organele judiciare fuseseră deja sesizate (trebuie avut în vedere că, potrivit art. 305 NCPP astfel cum a fost modificat prin O.U.G. nr. 18/2016, în cazul în care actul de sesizare întrunește elementele

---

gația personală de a o denunța. Neîndeplinindu-și această obligație, instigatorul sau complicele moral săvârșește independent o infracțiune de nedenunțare, pe lângă activitatea de instigare sau complicitate la infracțiunea de nedenunțare săvârșită de autor; față de noua configurare a normelor de incriminare, reținerea acestei opinii ar putea conduce la constatarea existenței unui concurs între autorat la nedenunțare și autorat la infracțiunea de influențare a declarațiilor.

[1] În același sens, a se vedea *M. Oprea*, Infracțiuni contra înfăptuirii justiției, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 30.

[2] Sunt avute în vedere atât infracțiunile contra vieții prevăzute explicit de NCP, cât și variantele atenuante sau agravate ale acestora, incriminate autonom de NCP sau infracțiunile complexe care absorb infracțiunile contra vieții.

esențiale de formă, începerea urmăririi penale *in rem* este cvasiautomată); de asemenea, în cazul infracțiunilor progresive comise cu praeterintenție care au avut ca urmare moartea victimei, fapta nu este tipică dacă o persoană are cunoștință doar despre comiterea activității infracționale, nu și de urmarea mai gravă produsă ulterior;

- în cazul în care nu sunt denunțate o serie de infracțiuni contra securității naționale se va reține comiterea infracțiunii prevăzute de art. 410 NCP;

- se comite *numai prin omisiune*, nu printr-o acțiune (*infracțiune omisivă proprie*);

- art. 266 NCP stabilește obligația de încunoștințare a autorităților atât atunci când faptele menționate îmbracă forma autonomă a unor fapte prevăzute de legea penală, cât și în ipoteza în care acestea intră ca element constitutiv în conținutul unei infracțiuni complexe care absoarbe o infracțiune de omor sau omor calificat ori lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte ori o altă infracțiune care a avut ca urmare moartea persoanei;

- nu prezintă importanță modul sau sursa din care făptuitorul a aflat de comiterea infracțiunii cu privire la care există obligația de denunțare;

- în cazul infracțiunii de violențe în familie constând în comiterea unui omor, omor calificat ori loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, va exista cauza de nepedepsire dacă nedenunțarea este comisă de un membru de familie al făptuitorului, nu și de alte persoane care au luat cunoștință de comiterea faptei;

- cu privire la sensul expresiei *„de îndată"*, în doctrină[1] s-a arătat că *denunțarea se consideră făcută de îndată* atunci când a avut loc în cel mai scurt timp posibil, ținându-se seama de locul, timpul și împrejurările în care persoana a luat cunoștință despre săvârșirea infracțiunii; posibilitatea de a denunța de îndată se apreciază totdeauna în mod concret;

Obligația de a denunța de îndată săvârșirea unei infracțiuni apare ca o excepție de la regula potrivit căreia, în legislația penală, nu este stabilită obligația generală de denunțare a infracțiunilor. În raport cu infracțiunile ce trebuiau denunțate, fapta de nedenunțare apare ca o infracțiune subsecventă, dar autonomă. Sub aspectul laturii obiective, infracțiunea cuprinde, ca element material, o inacțiune ce se înfățișează sub forma unei atitudini pasive a celui care, luând cunoștință de săvârșirea unor infracțiuni grave, omite a le denunța de îndată. Nedenunțarea unor infracțiuni implică așadar săvârșirea, în prealabil, de către o anumită persoană a uneia dintre infracțiunile expres prevăzute de lege. Pentru realizarea laturii obiective este suficient ca subiectul activ să fi omis a denunța una dintre infracțiunile enumerate de textul legal. Verificarea măsurii în care obligația de denunțare a fost îndeplinită, de îndată, se face în raport cu împrejurările concrete ale fiecărei cauze, deoarece numai în raport cu aceste împrejurări se poate stabili momentul în care făptuitorul a avut posibilitatea reală de a încunoștința autoritățile. Înalta Curte de Casație și Justiție constată că probele administrate în cauză au relevat faptul că despre săvârșirea de către inculpatul S.P. a infracțiunii de tâlhărie care a avut ca urmare moarte victimei au avut cunoștință,

---

[1] *V. Dongoroz ș.a.*, Explicații teoretice ale Codului penal. Partea specială, vol. III, Ed. Academiei Române și Ed. All Beck, 2003, București, p. 148.

din momentul comiterii ei, atât inculpatul M.A., cât și inculpata M.L., aceștia fiind de față atunci când inculpatul a luat victimei căzute la pământ punga pe care aceasta o avea asupra sa și care conținea mai multe bucăți de pampers. Cu toate acestea, inculpații nu au încunoștințat organele de poliție, nici în noaptea săvârșirii faptei și nici a doua zi dimineața, când au fost opriți de doi polițiști în târgul de animale și întrebați unde se află inculpatul S.P. Primele declarații au fost date de către inculpați abia în după-amiaza zilei de 22 iunie 2006, când au fost convocați la poliție. În raport cu aceste circumstanțe, Înalta Curte de Casație și Justiție apreciază că, în mod corect, instanța de apel a constatat că obligația denunțării de îndată a infracțiunii de tâlhărie nu a fost îndeplinită de către cei doi inculpați, deși aceștia aveau posibilitatea reală de a încunoștința autoritățile în acea noapte sau în dimineața zilei următoare *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 96/2009, www.legalis.ro)*.

- art. 266 NCP stipulează *obligația de încunoștințare a autorităților*, iar nu doar a organelor de urmărire penală; astfel, încunoștințarea nu trebuie să îmbrace forma unui denunț realizat *in personam* sau *in rem* și adresat organelor de urmărire penală, ci poate fi realizată în orice formă cu privire la orice autoritate (de pildă, prin apelul la serviciul 112, ori prin încunoștințarea unui spital public, a Ministerului Sănătății, a Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului, a Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorului, a Autorității Naționale pentru Protecția Mediului etc.); în cazul în care sunt încunoștințate organele de urmărire penală, nu prezintă importanță dacă acestea aveau sau nu competența materială sau personală de a efectua urmărirea penală cu privire la fapta sesizată;

- în mod întemeiat s-a apreciat în doctrină[1] că, în situația omisiunii de a denunța, mascată printr-un denunț mincinos, ceea ce interesează din punctul de vedere al infracțiunii omisive este doar faptul că subiectul nu a denunțat infracțiunea, fiind fără relevanță împrejurarea că a mai comis și o acțiune alături de această omisiune. În plus, acțiunea respectivă, departe de a fi element constitutiv al nedenunțării, ar putea îmbrăca forma unei infracțiuni autonome [spre exemplu, denunțare calomnioasă (inducerea în eroare a organelor judiciare – n.n.)], în coucurs cu nedenunțarea;

- în cazul în care făptuitorul, pe lângă nedenunțare, realizează și alte acte de favorizare a făptuitorului sau de tăinuire a bunurilor provenite din infracțiune, se va reține numai infracțiunea de favorizare a făptuitorului, respectiv tăinuire, iar nu un concurs de infracțiuni cu nedenunțarea sau numai infracțiunea de nedenunțare; în schimb, infracțiunea de nedenunțare poate fi reținută în concurs cu mărturia mincinoasă atunci când, după încălcarea obligației de încunoștințare de îndată a autorităților, martorul dă declarații mincinoase în cauză, cu condiția ca prin aceste declarații să nu se urmărească favorizarea făptuitorului[2];

---

[1] *F. Streteanu*, Tratat de drept penal. Partea generală, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 391-392.

[2] Dacă un martor *dă o declarație necorespunzătoare adevărului într-o cauză penală în scopul împiedicării tragerii la răspundere penală a inculpatului se va reține numai comiterea infracțiunii de mărturie mincinoasă, față de caracterul general și subsidiar al infracțiunii de*

- promisiunea făcută de o persoană celui care urma să comită o infracțiune (indiferent de natura acesteia) că nu îl va denunța are natura unui act de complicitate morală la aceea infracțiune;

- în situația în care omisiunea denunțării privește mai multe fapte prevăzute de legea penală (comise în aceeași împrejurare sau la diferite intervale de timp) despre care o persoană află *în aceeași împrejurare*, se va reține o singură infracțiune de nedenunțare față de unicitatea obligației de denunțare (unitate naturală de infracțiune); în cazul în care mai multe fapte prevăzute de legea penală au fost săvârșite succesiv, iar făptuitorul nu a luat cunoștință despre comiterea acestora în aceeași împrejurare, ci la diferite intervale de timp, se va reține o pluralitate de infracțiuni de nedenunțare.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru realizarea actului de justiție;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei (*infracțiune de pericol abstract*).

1.5. Latura subiectivă

- intenție (directă ori indirectă);

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii intenționate mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei;

Sub aspectul laturii subiective, forma de vinovăție cu care inculpații au săvârșit infracțiunea este intenția. În acest sens, se poate observa că inculpații nu numai că nu au anunțat organele de poliție despre comiterea faptei de tâlhărie de către inculpatul S.P., dar au și lăsat victima căzută la pământ. Ca atare, în mod greșit, instanța de fond a reținut lipsa intenției de a omite denunțarea infracțiunii de tâlhărie, atâta vreme cât inculpații au avut posibilitatea reală de a încunoștința autoritățile, lucru pe care nu l-au făcut, implicarea lor în procesul penal, într-un interval relativ scurt de timp, datorându-se doar diligenței organelor de urmărire penală *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 96/2009, www.legalis.ro)*.

Constituie infracțiunea de nedenunțare a unor infracțiuni omisiunea de a denunța de îndată săvârșirea vreuneia din infracțiunile enumerate în cuprinsul textului, printre care și tâlhăria care a avut ca urmare moartea victimei. Pentru a exista nedenunțare este necesar ca făptuitorul să cunoască suficiente elemente de natură a-i forma convingerea că s-a săvârșit una din infracțiunile prevăzute de lege. Această condiție nu este îndeplinită atunci când făptuitorul are cunoștință doar de fapte disparate, incomplete, care nu sunt în măsură a-i întregi imaginea infracțiunii. Căci o simplă bănuială despre săvârșirea unei infracțiuni nu obligă la denunțarea acesteia. În speță, inculpatul l-a văzut pe autorul infracțiunii principale cu mâna în buzunarul persoanei vătămate, iar ulterior l-a observat și cu pulovărul acesteia, dar nu a asistat la săvârșirea niciunui act de violență și nici autorul tâlhăriei nu i-a relatat modul în care a ajuns în posesia pulovărului,

---

favorizare a făptuitorului; nu se poate însă omite faptul că în ipoteza în care s-ar fi reținut favorizarea făptuitorului nu se mai putea reține nedenunțarea.

aşa încât a fost îndreptăţit să creadă că s-a comis un furt, infracţiune pentru care nu există obligaţie de denunţare. În mod corect, aşadar, inculpatul a fost achitat pentru săvârşirea infracţiunii de nedenunţare a unor infracţiuni *(C.A. Bucureşti, secţia I penală, decizia nr. 449/1998, în C.P.J.P. 1998, p. 90).*

- fapta nu este tipică în situaţia în care a fost comisă din culpă.

1.6. Formele infracţiunii

- actele de pregătire şi tentativa nu sunt posibile;

- infracţiunea se consumă la momentul în care făptuitorul care are în mod cert cunoştinţă de săvârşirea uneia dintre faptele prevăzute de legea penală limitativ enumerate de lege nu denunţă *de îndată* fapta autorităţilor[1].

1.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 6 luni la 2 ani sau amenda.

1.8. Cauze speciale de nepedepsire

- potrivit art. 266 alin. (3) şi (4) NCP, constituie ***cauze speciale de nepedepsire***:

(i) imunitatea familială: nedenunţarea săvârşită de către *un membru de familie* (art. 177 NCP); în cazul participaţiei penale, la fapta prevăzută de legea penală contra vieţii sau care a avut ca urmare moartea unei persoane pentru reţinerea acestei ipoteze de imunitate familială nu este necesar ca această calitate să existe atât cu privire la autor, cât şi la toţi participanţii la comiterea faptei; astfel, apreciez că intenţia legiuitorului a fost aceea de a crea un impediment la pedepsirea persoanei care nu denunţă fapta comisă de un membru de familie, indiferent dacă acesta din urmă a acţionat ca autor sau participant la comiterea faptei şi indiferent de calitatea celorlalţi participanţi;

---

[1] Reţinând caracterul de infracţiune instantanee, iar nu de infracţiune continuă a nedenunţării, în literatura de specialitate (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. II, p. 34) s-a arătat că în cazul acestei infracţiuni „obligaţia impusă nu este una cu caracter permanent, ea executându-se printr-un singur act. De aceea, credem că şi infracţiunea omisivă corespunzătoare este o infracţiune instantanee, şi nu una continuă. Două argumente suplimentare pot fi aduse în susţinerea soluţiei. Mai întâi, a admite că infracţiunea de nedenunţare este una continuă ar face ca autorul ei să aibă parte de un tratament mai sever decât autorul infracţiunii principale. Într-adevăr, dacă nedenunţarea este o infracţiune continuă, se pune problema momentului în care ea se epuizează, moment din care începe să curgă şi termenul de prescripţie. Dacă organele judiciare află pe o altă cale de infracţiunea comisă, s-ar putea considera că acesta este momentul epuizării infracţiunii de nedenunţare. Dacă însă infracţiunea principală nu este descoperită decât după expirarea termenului ei de prescripţie, pentru infracţiunea de nedenunţare termenul de prescripţie ar începe, probabil, să curgă abia din acest moment. Aşa fiind, ar fi posibil ca autorul nedenunţării să fie tras la răspundere penală, cu toate că autorul infracţiunii principale nu mai poate fi sancţionat. Pe de altă parte, deşi se susţine că executarea obligaţiei este posibilă şi după expirarea termenului, având în vedere specificul acestor infracţiuni, executarea obligaţiei ulterior acestui moment ar echivala cu autodenunţarea autorului, lucru la care acesta nu poate fi obligat".

(ii) situația în care persoana care, *înainte de punerea în mișcare a acțiunii penale* împotriva unei persoane pentru săvârșirea faptei nedenunțate, *încunoștințează autoritățile competente* despre aceasta; astfel, cauza de nepedepsire prin care se temperează efectele încălcării exigenței *de îndată*, este incidentă indiferent dacă organele de urmărire penală („*autoritățile competente*") fuseseră anterior sesizate prin denunț sau plângere sau dacă se sesizaseră din oficiu; deopotrivă, se va reține cauza de nepedepsire și atunci când urmărirea penală fusese începută *in rem* sau continuată *in personam* față de suspect la momentul în care sunt încunoștințate organele de urmărire penală; în acest caz, deși nedenunțarea constituie infracțiune, va exista un impediment la punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale [art. 16 alin. (1) lit. h) NCPP] față de cel care nu și-a respectat obligația de a denunța *de îndată*; acesta va fi audiat în calitatea de martor în procesul penal;

(iii) situația în care, *după punerea în mișcare a acțiunii penale* pentru săvârșirea faptei nedenunțate, cel care a realizat omisiunea infracțională *a înlesnit tragerea la răspundere penală* a autorului sau a participanților; pentru a beneficia de cauza de nepedepsire este necesar ca cel care a comis infracțiunea de nedenunțare să contribuie prin informațiile oferite în calitate de martor (cu identitatea reală sau protejat) ori de colaborator la tragerea la răspundere penală a inculpatului.

§2. Omisiunea sesizării

2.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în fapta funcționarului public care, luând cunoștință de săvârșirea *unei fapte prevăzute de legea penală comise în legătură cu serviciul* în cadrul căruia își îndeplinește sarcinile, omite sesizarea de îndată a procurorului sau a organului de cercetare penală (art. 267 NCP);

- constituie *variantă atenuată* a infracțiunii săvârșirea faptei din culpă;

- NCP a prevăzut obligația de denunțare a unei fapte prevăzute de legea penală și nu a unei „infracțiuni", deoarece pentru existența infracțiunii de omisiunea sesizării prezintă relevanță comiterea unei fapte prevăzute de legea penală în legătură cu serviciul chiar dacă fapta nu întrunește toate trăsăturile esențiale ale infracțiunii ca urmare a existenței unor cauze de neimputabilitate (de exemplu, eroarea, iresponsabilitatea);

- deopotrivă, NCP nu mai stipulează drept variantă agravată a infracțiunii săvârșirea faptei de un funcționar public cu atribuții de control.

2.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la înfăptuirea actului de justiție;

b) obiectul material: nu are.

2.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi numai funcționarul public;

- potrivit art. 175 alin. (1) NCP, prin *funcționar public* se înțelege persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație: a) exercită atribuții și

responsabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești; b) exercită o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de orice natură; c) exercită, singură sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome, al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia. Conform art. 175 alin. (2) NCP este considerată funcționar public, în sensul legii penale, persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public;

- potrivit art. 291 alin. (1) NCPP, *orice persoană cu funcție de conducere* în cadrul unei autorități a administrației publice sau în cadrul altor autorități publice, instituții publice ori altor persoane juridice de drept public, *precum și orice persoană cu atribuții de control* din cadrul unei instituții publice ori dintr-o entitate privată, care *în exercitarea atribuțiilor lor* au luat cunoștință de săvârșirea unei infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare *din oficiu, sunt obligate să sesizeze* de îndată organul de urmărire penală *și să ia măsuri pentru ca urmele infracțiunii, corpurile delicte și orice alte mijloace de probă să nu dispară* (*obligație pozitivă de a denunța*); nu este reglementat un mod distinct de sesizare, ci doar obligația legală de a denunța, care incumbă unei anumite categorii de persoane; acestea pot funcționa fie în cadrul organelor de constatare la care se referă art. 61 NCPP, fie în afara acestora; este necesar ca aceste persoane care au obligația de a sesiza să aibă calitatea de funcționari publici; având în vedere că obligația de sesizare este prevăzută de legislația primară în cadrul atribuțiilor de serviciu a acestor funcționari publici se va analiza dacă omisiunea sesizării nu constituie în realitate o formă a abuzului sau neglijenței în serviciu[1];

- conform art. 291 alin. (2) NCP, *orice persoană care exercită un serviciu de interes public* pentru care a fost învestită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu de interes public (de pildă, notarii publici, executorii judecătorești, experții autorizați etc.), care *în exercitarea atribuțiilor sale* a luat cunoștință de săvârșirea unei infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare *din oficiu, este obligată să*

---

[1] În același sens, în doctrină (*A.-R. Trandafir*, în Curs tematic 2, p. 54-55) s-a arătat că: „în situația în care obligația de sesizare a organelor judiciare este chiar una din atribuțiile de serviciu ale funcționarului public [de ex. polițistul rutier care nu urmează procedura prevăzută de lege atunci când constată săvârșirea unei infracțiuni; (...)], încălcarea acesteia strămută fapta în sfera infracțiunilor de serviciu, putându-se reține infracțiunea de abuz în serviciu, dacă respectivele obligații sunt prevăzute de lege [de exemplu, în cazul în care e vorba de vreuna din persoanele cu funcții de conducere sau control, conform art. 291 alin. (1) NCPP] și sunt îndeplinite și celelalte condiții prevăzute la art. 297 NCP sau, eventual, o infracțiune de corupție. Avem în vedere faptul că infracțiunea de omisiunea sesizării instituie o obligație generală a oricărui funcționar public de a aduce la cunoștința organelor de urmărire penală faptele de care ia cunoștință în cadrul serviciului unde își desfășoară activitatea și care sunt comise în legătură cu serviciul, fiind protejată înfăptuirea justiției și numai în mod adiacent aducându-se atingere relațiilor de serviciu; dimpotrivă, atunci când obligația de sesizare este chiar o atribuție de serviciu a funcționarului (prevăzută de lege), legiuitorul a dorit ca încălcarea acesteia să fie sancționată ca infracțiune de serviciu, adică mai grav".

sesizeze de îndată organul de urmărire penală (*obligaţie pozitivă de a denunţa*); aceste persoane nu au şi obligaţia de a lua măsuri pentru ca urmele infracţiunii, corpurile delicte şi orice alte mijloace de probă să nu dispară; nu este reglementat un mod distinct de sesizare, ci doar obligaţia legală de a denunţa care incumbă unei anumite categorii de persoane; acestea pot funcţiona fie în cadrul organelor de constatare la care se referă art. 61 şi art. 62 NCPP, fie în afara acestora; este necesar ca aceste persoane care au obligaţia de a sesiza să aibă calitatea de funcţionari publici; având în vedere că obligaţia de sesizare este prevăzută de legislaţia primară în cadrul atribuţiilor de serviciu a acestor funcţionari publici se va analiza dacă omisiunea sesizării nu constituie în realitate o formă a abuzului sau neglijenţei în serviciu;

- nu este subiect activ nemijlocit al infracţiunii funcţionarul public care are calitatea de autor, complice, instigator, favorizator sau tăinuitor la fapta prevăzută de legea penală despre a cărei săvârşire nu a sesizat organele judiciare;

- participaţia penală este posibilă în forma instigării sau a complicităţii;

- coautoratul nu este posibil, fiind o *infracţiune omisivă proprie cu autor exclusiv*.

b) subiectul pasiv: statul.

2.4. Latura obiectivă

a) elementul material: omisiunea sesizării de îndată a procurorului sau a organului de cercetare penală de către funcţionarul public care a luat cunoştinţă de săvârşirea unei *fapte prevăzute de legea penală în legătură cu serviciul* (de pildă, luarea de mită, traficul de influenţă), în timpul exercitării funcţiei sale sau a îndatoririlor de serviciu;

- omisiunea sesizării se referă atât la infracţiunile de serviciu sau la cele de corupţie, cât şi la orice alte fapte prevăzute de legea penală referitoare la serviciul funcţionarului public (de pildă, furtul calificat comis din patrimoniul unei regii autonome, supunerea la rele tratamente, fals intelectual etc.) de care acesta a luat cunoştinţă în timpul exercitării funcţiei sale sau a îndatoririlor de serviciu;

- nu prezintă importanţă forma în care a fost săvârşită fapta [tentativă (incriminată), faptă consumată, formă continuată etc.);

- se comite *numai prin inacţiune*, nu printr-o acţiune (*infracţiune omisivă proprie*);

- sesizarea nu trebuie să fie numai *in personam*, ci se poate realiza şi *in rem, însă trebuie să fie adresată organelor de urmărire penală*; astfel, spre deosebire de infracţiunea de nedenunţare unde art. 266 NCP face referire la *încunoştinţarea autorităţii*, în cazul omisiunii sesizării art. 267 NCP face referire la *sesizarea organelor de urmărire penală*;

- în cazul în care sesizarea făcută nu întruneşte elementele esenţiale de formă sau fond prevăzute de NCPP, organele de urmărire penală vor dispune clasarea; în acest caz nu se poate considera că a fost îndeplinită obligaţia de sesizare, analiza urmând a fi efectuată cu privire la întrunirea elementelor de tipicitate subiectivă a faptei; tot astfel se va proceda şi în cazul în care organele de urmărire penală au dispus restituirea pe cale administrativă a sesizării informe;

- fapta nu este tipică dacă funcționarul a aflat de săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, după ce procurorul sau organele de cercetare penală începuseră urmărirea penală;

- în cazul în care funcționarul public are și calitatea de tăinuitor al bunurilor provenite din fapta prevăzută de legea penală sau favorizator al făptuitorului, nu se va reține în concurs infracțiunea de omisiune a sesizării cu tăinuirea, respectiv favorizarea făptuitorului, ci numai aceste din urmă infracțiuni; în schimb, omisiunea sesizării poate fi reținută în concurs cu mărturia mincinoasă atunci când, după încălcarea obligației de sesizare de îndată a organelor de urmărire penală, martorul dă declarații mincinoase în cauză;

- dacă fapta prevăzută de legea penală de care a luat cunoștință nu este în legătură cu serviciul, fapta nu constituie omisiunea sesizării, însă poate fi angajată răspunderea penală pentru infracțiunea de nedenunțare (art. 266 NCP);

- promisiunea făcută de funcționarul public celui care urma să comită o infracțiune că nu va sesiza autoritățile are natura unui act de complicitate morală la acea infracțiune;

- în situația în care omisiunea sesizării privește mai multe fapte prevăzute de legea penală săvârșite în aceeași împrejurare și cunoscute tot astfel, se va reține o singură infracțiune de omisiune a sesizării organelor judiciare;

- în cazul în care mai multe fapte prevăzute de legea penală în legătură cu serviciul au fost săvârșite succesiv, iar făptuitorul care le-a cunoscut succesiv nu le-a denunțat, se va reține o pluralitate de infracțiuni de omisiune a sesizării organelor judiciare.

Legea cere existența altei infracțiuni comise anterior, care trebuie să formeze obiectul sesizării. Dacă nu s-a săvârșit o infracțiune în legătură cu serviciul în cadrul căruia își îndeplinește sarcinile un funcționar, nu se poate concepe existența infracțiunii de omisiunea sesizării. Prin urmare, infracțiunea de omisiune a sesizării organelor judiciare este subsecventă și corelativă în raport cu infracțiunea săvârșită în legătură cu serviciul funcționarului care are obligația de a sesiza organele judiciare. Sub aspectul elementului material, infracțiunea constă într-o inacțiune, și anume în omisiunea funcționarului de a sesiza organele judiciare despre săvârșirea unei infracțiuni în legătură cu serviciul în cadrul căruia își îndeplinește sarcinile și de care a luat cunoștință cu ocazia exercitării funcției. Pentru existența elementului material al infracțiunii, legea cere a fi îndeplinite următoarele cerințe esențiale: a) funcționarul să fi luat cunoștință de săvârșirea unei infracțiuni în legătură cu serviciul, în timpul exercitării funcției sau al îndeplinirii sarcinilor sale de serviciu, ori cu ocazia exercitării sau îndeplinirii acestora (pentru îndeplinirea acestei condiții este necesar ca făptuitorul să aibă cunoștințe sigure despre faptă și nu simple bănuieli); b) sesizarea despre săvârșirea infracțiunii să nu fi fost făcută „de îndată", această cerință impunând a se avea în vedere momentul în care funcționarul a luat cunoștință despre săvârșirea infracțiunii; c) sesizarea să nu fi fost adresată procurorului sau organului de urmărire penală potrivit legii de procedură penală. Sesizarea altor organe decât cele de urmărire penală nu exonerează funcționarul de răspunderea penală. Înalta Curte constată ca fiind îndeplinite cerințele legii. Inculpatul M.G., în calitatea sa de funcționar public, cu atribuții de control, în cursul efectuării

verificărilor la SC I. SRL Tg. Mureş, a constatat neînregistrarea în evidenţele contabile a mai multor facturi, faptă ce se circumscrie infracţiunii de evaziune fiscală, prevăzută de art. 11 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 87/1994. Deşi a cunoscut aceste fapte, nu a sesizat, de îndată, nici procurorul şi nici organul de urmărire penală *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 2076/2009, www.scj.ro)*.

La data de 17.03.2015, inculpatul S.A., în calitate de funcţionar în cadrul Registrului Auto Român, când inculpaţii P.M. şi H.R.G. s-au prezentat la reprezentanţa Registrului Auto Român T. în vederea omologării autoturismului marca B 320 a verificat acest autoturism în baza de date e-ASF – deşi nu era abilitat să aibă acces la această bază de date şi, deşi a constatat că autoturismul figurează ca fiind furat din străinătate, nu a anunţat organele de poliţie, faptă care întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de *omisiunea sesizării* prevăzute de art. 267 alin. (1) NCP. Referitor la încadrarea juridică dată prin actul de sesizare faptei comise de inculpatul S.A., Curtea nu poate primi critica parchetului în sensul că aceasta ar întruni elementele constitutive ale infracţiunii de abuz în serviciu prevăzută de art. 297 alin. (1) NCP sau uzurparea funcţiei prevăzută de art. 300 NCP. (...) În speţă, aşa cum în mod corect a observat şi prima instanţă, în sarcina inculpatului S.A. nu poate fi reţinută prima infracţiune, deoarece, după cum rezultă din adresa Registrului Auto Român nu intra în atribuţiile sale de serviciu să facă verificări în baza de date e-ASF (ocazie cu care a constatat că autoturismul marca B. 320 figura ca fiind furat), martorul C.A. (în calitate de angajat RAR cu drept de utilizare a aplicaţiei) permiţând inculpatului să aibă acces la „user-ul" şi „parola" sa pentru a efectua interogări în baza de date. Din cuprinsul adresei Registrului Auto Român rezulta că, în cazul în care un vehicul rutier înmatriculat într-un alt stat, prezentat la Registrul Auto Român (RAR) în vederea efectuării certificării autenticităţii, este semnalat ca fiind urmărit, în conformitate cu procedura RAR specifică acestei activităţi, specialistul RAR care a efectuat verificarea trebuie să parcurgă mai multe etape. Astfel, acesta trebuie să înregistreze vehiculul în baza de „blocări" a RAR, trebuie să înscrie menţiunea „vehicul blocat" pe Raportul de verificare, întocmit pentru efectuarea acestei activităţi, după care trebuie să completeze, să semneze şi să comunice imediat prin e-mail serviciilor de specialitate din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Nota de Comunicare. În speţă, din probele existente la dosar a rezultat că inculpatul S.A. nu a respectat această procedură şi nu a întocmit niciun act cu privire la autoturismul în cauză, dar şi că *nu era abilitat* să aibă acces la baza de date e-ASF, deşi în fapt a efectuat verificarea. Prin urmare, se constată că inculpatul S.A. nu avea obligaţia de a urma procedura de mai sus (respectiv obligaţia de a întocmi raportul de verificare în care să consemneze refuzul şi motivul pentru care nu a fost efectuată omologarea şi nu s-a eliberat cartea de identitate a autoturismului), însă avea obligaţia de a sesiza de îndată organele de urmărire penală în legătură cu săvârşirea faptei de natură penală de care a luat cunoştinţă, respectiv o infracţiune în legătură cu serviciul în cadrul căruia îşi îndeplinea atribuţiile, constând în împrejurarea că autoturismul marca B. 320 figura ca fiind furat în străinătate, faptă care întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii prevăzute de art. 267 alin. (1) NCP. Suplimentar faţă de argumentele reţinute de instanţa de fond, Curtea observă că, sub aspectul

elementului material al laturii obiective a infracțiunilor prevăzute de art. 297 alin. (1) NCP și art. 300 NCP, nu este întrunită cerința referitoare la urmarea imediată, deoarece inculpatul prin acțiunile sale nu a cauzat o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice, neputându-se considera că prin omisiunea de a aduce la cunoștința organelor competente faptul că autoturismul figura ca fiind furat, i-a produs un prejudiciu proprietarului autovehiculului. Proprietarul a fost lipsit de folosința bunului sau, de care a fost deposedat pe nedrept, însă aceasta nu a fost consecința directă a conduitei inculpatului S., ci a autorului infracțiunii de furt, sau, eventual, a demersurilor efectuate de inculpatul P.M. de a dobândi autoturismul, deși cunoștea ca provine din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală. Pe cale de consecință, Curtea constată că încadrarea juridică a faptei reținute în sarcina inculpatului S.A. este cea prevăzută de art. 267 alin. (1) NCP (omisiunea sesizării), comisă cu intenție directă, având în vedere că, după cum rezultă din probele administrate în cauza care se coroborează cu declarația de recunoaștere a învinuirii dată de inculpat în fața instanței de fond, acesta, după ce a văzut rezultatul interogării în baza de date e-ASF, a luat actele depuse de inculpatul P.M., s-a îndreptat către inculpații P.M. și H.R., a aruncat actele pe geam și le-a spus să plece până nu cheamă poliția *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 1460A/30.06.2015, www.rolii.ro)*.

Este evident că în privința celor constate cu ocazia activităților întreprinse la 23 septembrie 2013 inculpatul nu mai avea nicio obligație de sesizare separată a poliției sau a parchetului atât timp cât acțiunile în teren au fost realizate în prezența a doi polițiști din cadrul Poliției orașului B.A. și reprezentau acțiuni întreprinse în cadrul unui dosar penal deja pe rol (dosarul nr. 403/P/2013 indicat în parag. 3 al aceluiași proces-verbal). Atât timp cât organele de poliție erau deja informate cu privire la posibila comitere a unei infracțiuni, fiind în derulare activități specifice de identificare a autorului și de stabilire a prejudiciului, este evident că omisiunea inculpatului de a formula o nouă sesizare cu privire la aceeași faptă nu avea aptitudinea de aduce atingere valorilor sociale ocrotite de norma de incriminare, respectiv buna înfăptuire a justiției *(C.A. Craiova, secția penală, decizia nr. 723/2017, www.rolii.ro)*.

Fapta comisă de inculpat care, după ce a primit de la denunțătoare un plic cu suma de 500 euro, pe care l-a remis inculpatului P.M., ulterior aflând că această sumă de bani reprezenta costul traficării de influență de către P.M. (...), de teamă, nu a denunțat fapta superiorului său sau organelor competente, deși avea această obligație, constituie infracțiunea de omisiune a sesizării organelor judiciare, iar nu complicitate la infracțiunea de trafic de influență *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3329/2013, în NCP comentat, p. 571)*.

Fapta inculpatului care, în calitate de funcționar public, cu atribuții de control, inspector de specialitate în cadrul D.G.F.P., a pretins și a primit de la denunțător servicii și foloase materiale – reparații la autovehicul proprietate personală, pentru a propune rambursarea TVA solicitată, constituie infracțiunea de luare de mită, în concurs cu infracțiunea de omisiune a sesizării organelor

judiciare, constând în aceea că, în cursul controlului efectuat a constatat, în urma verificărilor, acte de evaziune fiscală şi nu a sesizat, de îndată, procurorul sau organul de urmărire penală despre aceasta *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 2076/2009, în NCP comentat, p. 571)*.

Fapta funcţionarului public din cadrul Direcţiei generale de asistenţă socială şi protecţia copilului care, luând cunoştinţă de săvârşirea unor acte de violenţă de către un asistent maternal asupra minorului aflat în grija sa – asistent maternal a cărui activitate este evaluată şi monitorizată de direcţie, omite sesizarea de îndată a organelor de urmărire penală întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de omisiune a sesizării prevăzute în art. 267 NCP. (...) Curtea de apel a constatat că, în mod greşit, instanţa de fond a apreciat că faptei îi lipseşte unul din elementele constitutive ale infracţiunii de omisiune a sesizării organelor judiciare, respectiv, urmarea directă ce a constat în starea de pericol creată pentru desfăşurarea normală a activităţii de înfăptuire a justiţiei. O astfel de cerinţă nu este prevăzută de textul de incriminare ca şi element constitutiv al infracţiunii de omisiune a sesizării organelor judiciare, şi anume ca organele de urmărire penală să nu fi fost sesizate cu privire la o infracţiune conexă. Textul incriminator nu presupune ca sesizarea făcută de funcţionar să fie singurul mod în care organele de poliţie să poată lua cunoştinţă de săvârşirea faptei, ştiut fiind că există posibilitatea sesizării din oficiu, în toate cazurile *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 1998 din 11 iunie 2014, www.scj.ro)*.

În sarcina inculpatului vinovat de săvârşirea infracţiunii de tăinuire nu se poate reţine şi infracţiunea de omisiune a înştiinţării organelor judiciare, dacă omisiunea priveşte infracţiunea din care provin bunurile tăinuite, căci aceasta ar implica obligaţia inculpatului de a se autodenunţa, ceea ce nu este de conceput *(Trib. Jud. Timiş, secţia penală, decizia nr. 1262/1973, în NCP comentat, p. 571)*.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru realizarea actului de justiţie;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei (*infracţiune de pericol abstract*).

2.5. Latura subiectivă

- intenţie (directă ori indirectă);

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii intenţionate mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei;

- în cazul în care fapta este comisă din culpă (cu sau fără prevedere) se va reţine varianta atenuată a infracţiunii.

Pentru existenţa infracţiunii de omisiune a sesizării este necesar ca funcţionarul căruia i se impută nesesizarea de îndată a procurorului sau a organului de urmărire penală despre săvârşirea unei infracţiuni în legătură cu serviciul în cadrul căruia îşi îndeplineşte sarcinile să aibă cunoştinţe certe cu

privire la comiterea acelei infracțiuni; în lipsa unei asemenea reprezentări, instanța trebuie să pronunțe achitarea *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 3071/1974, în R.R.D. nr. 8/1975, p. 71).*

Într-adevăr, art. 267 NCP are în vedere fapte săvârșite de un subiect activ calificat, respectiv un funcționar public în sensul art. 175 NCP, însă nu prevede că funcționarul în cauză trebuie să aibă atribuții exprese de constatare sau investigare a infracțiunilor (în sensul de atribuții prevăzute prin lege sau măcar prin fișa postului). Singura condiție prevăzută de lege este ca autorul, în timpul exercitării funcției sale, să ia cunoștință de săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală care să aibă legătură directă sau indirectă cu serviciul său (în practică s-a reținut că o astfel de infracțiune subzistă dacă inculpatul, funcționar public, a omis să sesizeze organele de urmărire penală cu privire la săvârșirea unei infracțiuni de luare de mită sau trafic de influență de către un alt angajat sau de a sesiza un furt calificat comis în patrimoniul unității în care funcționează). Prin urmare, este de admis că și în prezenta cauză, fiind informat în mod direct la 25 octombrie 2012 despre tăierea fără drept a unui număr de 398 arbori cu un volum total de 391,3 mc și o valoare de peste 50.000 lei inculpatul în calitate de șef al unui ocol silvic a dobândit informații cu privire la posibila săvârșire a unor fapte prevăzute de legea penală, fapte care aveau legătură directă cu obiectul său de activitate, chiar dacă la acel moment nu era încheiat un contract de pază între proprietarul terenului și Ocolul Silvic B.A. Referitor la acest ultim aspect, Curtea subliniază că informațiile referitoare la aceste tăieri nelegale au fost obținute de inculpat în etapele premergătoare încheierii contractului de pază între Ocolul Silvic B.A. și numitul S.M., respectiv cu ocazia efectuării controlului de fond pentru preluarea unei suprafețe de teren forestier în pază, control de fond al cărui obiect și modalitate de realizare de către angajații ocolului silvic pe care îl conducea acesta sunt reglementate în mod expres prin H.G. nr. 1076/2009 pentru aprobarea regulamentului de pază a fondului forestier (art. 10, 13, respectiv art. 4 din actul normativ menționat). Prin urmare, inculpatul a avut acces la aceste informații chiar în timpul și în cadrul legal de derulare a atribuțiilor sale specifice de serviciu. Nu poate fi primită nici apărarea inculpatului în sensul că nu ar fi putut să cunoască la 25 octombrie 2012 că tăierile nelegale sunt rezultatul comiterii unei infracțiuni sau unui cumul de contravenții, întrucât art. 267 NCP nu implică cunoașterea de către funcționarul public a caracterului de infracțiune sau contravenție a posibilei fapte, ci doar existența unor informații certe și plauzibile cu privire la posibila comitere a unei infracțiuni. Urmărirea penală declanșată ca urmare a sesizării formulate de inculpat are ca sarcină să stabilească dacă faptele respective sunt sau nu incriminate ca infracțiuni de legea penală română, să identifice eventualul făptuitor și să stabilească dacă acesta poate sau nu să fie tras la răspundere penală. În concret, în cauză, fiind informat cu privire la tăierea unui număr foarte mare de arbori fără drept, și prin prisma experienței pe care inculpatul în mod cert o avea în domeniul silvic (dat fiind experiența sa profesională), acesta a avut reprezentarea că aspectele constatate de angajatul ocolului silvic conduc către ideea săvârșirii unei infracțiuni silvice, despre a cărei săvârșire avea obligația să sesizeze organele de urmărire penală *(C.A. Craiova, secția penală, decizia nr. 723/2017, www.rolii.ro).*

2.6. Varianta atenuată

- presupune săvârşirea faptei tip din culpă.

2.7. Formele infracţiunii

- actele de pregătire şi tentativa nu sunt posibile;

- infracţiunea se consumă la momentul în care făptuitorul care are în mod cert cunoştinţă de săvârşirea unei infracţiuni în legătură cu serviciul nu sesizează de îndată (cu intenţie sau din culpă) organele de urmărire penală.

2.8. Pedeapsa

- pentru varianta tip prevăzută de art. 267 alin. (1) NCP: închisoarea de la 3 luni la 3 ani sau amenda;

- pentru varianta atenuată prevăzută de art. 267 alin. (2) NCP: închisoarea de la 3 luni la 1 an sau amenda.

§3. Inducerea în eroare a organelor judiciare

3.1. Noţiune

- NCP a redefinit infracţiunea de denunţare calomnioasă prevăzută de C.pen. din 1969, deoarece, potrivit vechiului Cod, *denunţarea calomnioasă în forma de bază, deşi reglementată ca o infracţiune contra înfăptuirii justiţiei, nu reprezintă altceva decât o formă specială a infracţiunii de calomnie, urmarea acestei fapte fiind afectarea reputaţiei unei persoane căreia i se impută, în mod nereal, săvârşirea unei infracţiuni*;

- în viziunea NCP sesizările mincinoase prin care se învederează săvârşirea unor fapte prevăzute de legea penală care nu au avut loc sau se impută săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală de către o anumită persoană aduc atingere înfăptuirii justiţiei, deoarece determină organele de urmărire penală să îşi îndeplinească obligaţia procedurală pozitivă de a efectua o anchetă efectivă însă pentru acuzaţii fictive risipind astfel resurse de personal, timp, mijloace investigative sau, mai grav, să propună sau să dispună măsuri privative sau restrictive de libertate sau de alte drepturi fundamentale, ori ingerinţa în dreptul la viaţă privată;

- în conţinutul art. 268 NCP în cele două alineate sunt reglementate **două infracţiuni distincte, infracţiunea de inducere în eroare a organelor judiciare fiind una cu conţinuturi alternative**[1]:

---

[1] Revin asupra opiniei exprimate în ediţiile anterioare în care reţineam că incriminarea de la art. 268 alin. (2) NCP constituie o formă asimilată celei de bază prevăzute de art. 268 alin. (1) NCP. În urma reevaluării tehnicii juridice folosite de legiuitor pentru crearea acestei reglementări, opinez că nu se poate reţine echivalenţa juridică a formei incriminate de la art. 268 alin. (1) NCP cu cea incriminată în art. 268 alin. (2) NCP prin raportare la „semnificaţia pe care o prezintă pentru lezarea relaţiilor sociale ocrotite de norma de incriminare" (*V. Papadopol*, Consideraţii asupra infracţiunilor cu conţinuturi alternative, în R.R.D. nr. 8/1967, p. 72), astfel că nu există nicio justificare pentru a reţine caracterul de infracţiune

a. sesizarea penală, făcută prin denunț sau plângere, cu privire la *existența unei fapte prevăzute de legea penală* ori *în legătură cu săvârșirea unei asemenea fapte de către o anumită persoană*, cunoscând că aceasta este nereală;

b. producerea sau ticluirea de probe nereale, în scopul de a dovedi existența unei fapte prevăzute de legea penală ori săvârșirea acesteia de către o anumită persoană.

3.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la înfăptuirea justiției, precum și cele referitoare la protecția persoanei acuzate pe nedrept;

b) obiectul material: nu are.

- probele produse sau ticluite reprezintă numai o modalitate prin care este comisă fapta, iar nu obiect material al infracțiunii.

3.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate;

---

cu conținut alternativ, care să conducă la reținerea unei unități naturale de infracțiune (ce implică unicitatea acțiunii infracționale) atunci când ambele forme sunt comise în aceeași împrejurare spațio-temporală, respectiv a infracțiunii continuate (care implică omogenitatea juridică) dacă acțiunile sunt comise la diferite intervale de timp în baza aceleiași rezoluții infracționale. *În același sens, G. Bodoroncea,* în NCP comentat, p. 775 care reține că „din perspectiva incriminărilor prevăzute de alin. (1) și, respectiv, alin. (2) al textului, infracțiunea de inducere în eroare a organelor judiciare este una cu conținuturi alternative (care nu trebuie confundată cu infracțiune cu conținut alternativ) adică o infracțiune în cadrul căreia legiuitorul regrupează sub aceeași denumire două sau mai multe infracțiuni de sine stătătoare". *În sensul că art. 268 alin. (2) NCP repezintă o variantă specială, A. Trandafir*, Curs tematic 2, p. 68, se reține că „nu poate fi considerată variantă asimilată, pentru că prevede pedepse mai mari decât la varianta tip, dar nici variantă agravată, deoarece nu este construită pe elementele variantei tip, ci are autonomie. Ca variantă a infracțiunii, indiferent cum o denumim, ea nu poate intra în concurs cu varianta tip, pentru că ar fi încălcat caracterul unitar al infracțiunii, care reprezintă voința expresă a legiuitorului. (...) dacă o persoană comite elementul material corespunzând ambelor variante se va reține o singură infracțiune, iar încadrarea juridică va face referire la ambele variante [art. 268 alin. (1) și (2) NCP]. Pedeapsa va fi cea prevăzută la alin. (2), iar la individualizarea pedepsei se va ține cont că făptuitorul a realizat și varianta tip. Desigur, soluția este valabilă în cazul în care făptuitorul săvârșește elementul material al celor două variante cu aceeași ocazie. Dacă producerea sau ticluirea de probe se realizează la o distanță considerabilă în timp față de sesizarea mincinoasă, se va reține un concurs de infracțiuni sau o infracțiune continuată, după caz". *În sensul că art. 268 (2) NCP repezintă o formă (variantă) asimilată S. Bogdan, D. Șerban*, op. cit., p. 311, precizând că „această variantă îmbracă atât elementele unei forme agravate, atunci când autorul sesizării mincinoase produce și ticluiește probe în sprijinul respectivei sesizări, cât și caracteristicile unei infracțiuni distincte, atunci când agentuș prin producerea sau ticluirea unor probe susțin sesizarea mincinoasă a altuia". Și în această opinie, în ipoteza comiterii ambelor variante se va reține o singură infracțiune.

- în doctrină[1] s-a arătat că în cazul în care o persoană învinuieşte mincinos[2], prin denunţ sau plângere, pe cineva de săvârşirea unei infracţiuni, iar o altă persoană produce sau ticluieşte probe în sprijinul acelei învinuiri nedrepte, fiecare răspunde ca autor, primul pentru infracţiunea prevăzută în varianta din alin. (1), cel de-al doilea pentru varianta din alin. (2); este important de subliniat că această concluzie este valabilă doar dacă acţiunile celor două persoane nu au fost rodul unei înţelegeri prealabile a acestora; atunci când acţiunea celor două persoane a fost coordonată se va reţine coautoratul la comiterea faptei prevăzute de art. 268 alin. (1) şi (2) NCP[3].

b) subiectul pasiv: *principal* este statul, iar cel *secundar* este persoana fizică sau juridică acuzată pe nedrept de săvârşirea unei infracţiuni;

- pluralitatea de subiecţi pasivi secundari acuzaţi pe nedrept în cuprinsul unei sesizări unice ori în cadrul unor sesizări succesive realizate de aceeaşi persoană va conduce la reţinerea unui concurs de infracţiuni[4];

- consimţământul subiectului pasiv secundar la comiterea faptei nu are natura unei cauze justificative;

3.4. Infracţiunea prevăzută de art. 268 alin. (1) NCP

3.4.1. Latura obiectivă

a) elementul material prezintă ***două modalităţi alternative de comitere***, ambele constând în acţiuni, nu în omisiuni:

1. *sesizarea prin plângere sau denunţ cu privire la existenţa unei fapte prevăzute de legea penală cunoscând că aceasta este nereală (sesizarea mincinoasă in rem);*

- făptuitorul trebuie să sesizeze organele de urmărire penală (indiferent de sfera de competenţă materială, personală sau teritorială a acestora) prin formularea unei plângeri (art. 289 NCPP) sau a unui denunţ (art. 290 NCPP) cu privire la existenţa unei fapte prevăzute de legea penală (de pildă, cu privire la comiterea unui furt, agresiune sexuală ori a unui omor într-o anume locuinţă);

- în principiu, nu este necesar pentru existenţa infracţiunii ca actul de sesizare *in rem* să respecte toate condiţiile prevăzute în legea procesual penală, atât timp cât este apt să conducă la sesizarea organelor de urmărire penale; în privinţa sesizărilor informe trebuie avut în vedere că NCPP prevede posibilitatea dispunerii unei soluţii de clasare atunci când actul de sesizare nu respectă condiţiile esenţiale de fond şi formă prevăzute de NCPP sau a unei soluţii de restituire pe cale administrativă atunci când sesizarea nu îndeplineşte condiţiile legale; prin urmare, fapta este tipică doar în măsura în care

---

[1] *V. Dongoroz ş.a.*, Explicaţii teoretice ale Codului penal. Partea specială, vol. III, op. cit., p. 147.

[2] În literatura de specialitate (*O. Loghin, T. Toader*, op. cit., p. 357) s-a reţinut şi persoana care se autoînvinuieşte în mod mincinos ori produce sau ticluieşte probe mincinoase în sprijinul propriei sale învinuiri nedrepte.

[3] În acelaşi sens, a se vedea *M. Oprea*, op. cit., p. 85.

[4] În acelaşi sens, *A.R Trandafir*, în Curs tematic 2, p. 57; în sensul existenţei unei singure infracţiuni atunci când în aceeaşi sesizare se face referire la mai multe persoane, *S. Bogdan, D. Şerban*, op. cit., p. 314.

caracterul inform al sesizării neesențiale nu conduce la o soluție de clasare ori la una de restituire pe cale administrativă (care nu a fost urmată de realizarea unei noi sesizări conforme cu exigențele legale);

- sesizarea trebuie să fie mincinoasă, faptele prevăzute de legea penală ce formează obiectul sesizării fiind nereale;

- nu este necesar pentru comiterea faptei în această modalitate să fi fost identificat și făptuitorul; în ipoteza în care petentul sau denunțătorul, pe lângă descrierea unor fapte prevăzute de legea penală, identifică în mod nereal și pe cel care a comis una sau mai multe dintre acestea, vor fi reținute ambele modalități alteruative ale infracțiunii tip printr-o acțiune unică ce va conduce la reținerea unei unități de infracțiune.

2. *sesizarea în legătură cu săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală de către o anumită persoană cunoscând că aceasta este nereală (sesizarea mincinoasă in personam – învinuirea mincinoasă).*

- învinuirea cu privire la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală trebuie să fie mincinoasă, neadevărată și să se refere la o terță persoană; autodenunțarea mincinoasă nu constituie o faptă tipică prevăzută de art. 268 alin. (1) teza a II-a NCP, dar poate întruni elementele de tipicitate ale favorizării făptuitorului;

- învinuirea mincinoasă trebuie să privească o persoană determinată; plângerea sau denunțul nu trebuie să fie formulate *in rem* (cu privire la săvârșirea unei infracțiuni fără determinarea făptuitorului), deoarece în această ipoteză se va reține numai prima modalitate alternativă a elementului material; în toate cazurile, urmărirea penală va fi începută numai *in rem* chiar dacă în actul de sesizare este identificată o anumită persoană;

- învinuirea trebuie să se realizeze prin formularea unei plângeri (art. 289 NCPP) sau a unui denunț (art. 290 NCPP) depuse chiar și la un organ judiciar necompetent;

- în principiu, nu este necesar pentru existența infracțiunii ca actul de sesizare *in personam* să respecte toate condițiile prevăzute în legea procesual penală, atât timp cât este apt să conducă la sesizarea organelor de urmărire penale; fapta este tipică doar în măsura în care caracterul inform al sesizării nu conduce la o soluție de clasare ori la una de restituire pe cale administrativă care nu a fost urmată de realizarea unei noi sesizări conforme cu exigențele legale;

- sesizarea mincinoasă poate fi făcută și prin intermediul unei plângeri prealabile sau cu privire la infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, în condițiile în care art. 305 alin. (1) NCPP nu mai prevede ca impediment la începerea urmăririi penale *in rem* constatarea existenței unui impediment dintre cele prevăzute la art. 16 alin. (1) NCPP, începerea investigației fiind cvasiautomată dacă actul de sesizare întrunește condițiile esențiale de fond și de formă ale sesizării.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru înfăptuirea actului de justiție penală (*infracțiune de pericol abstract*);

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

3.4.2. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- făptuitorul trebuie să fie de rea-credință, adică să sesizeze organele judiciare cu privire la existența unei fapte prevăzute de legea penală ori în legătură cu săvârșirea

unei asemenea fapte de către o anumită persoană, cunoscând că aceasta este nereală; prin urmare, nu în toate cazurile în care, în urma sesizării, se dispune o soluție de clasare *in rem* sau *in personam* se va putea reține și vinovăția autorului sesizării pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 268 NCP;

- la evaluarea relei-credințe trebuie avută în vedere și pregătirea profesională a celui care face sesizarea (de pildă, în ipoteza în care plângerea penală este formulată de un avocat sau de un judecător pentru o faptă cu privire la care este evident că nu este prevăzută de legea penală ori cu privire la care există o practică judiciară constantă în sensul lipsei tipicității, consider că există suficiente premise pentru a se reține existența relei-credințe) ori dacă cel care face sesizarea este un veritabil procesoman pentru care a devenit o obișnuință formularea cu rea-credință a unor plângeri penale;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care au fost săvârșite; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

Nu se poate reține eroarea drept cauză de înlăturare a caracterului penal al faptei în situația în care inculpatul, după ce a încheiat un contract de vânzare-cumpărare a unui imobil, autentificat la Notariat, primind și prețul cuvenit, a formulat ulterior o plângere penală împotriva cumpărătorilor pentru săvârșirea infracțiunilor de fals și uz de fals, învinuindu-i că în dosarul notarial menționat i-ar fi contrafăcut semnătura și apoi au uzat de înscrisurile falsificate. Cercetările nu au confirmat că aceștia ar fi săvârșit vreuna din aceste infracțiuni, în mod legal s-a concluzionat că plângerea a fost făcută cu rea-credință *(C.A. Ploiești, secția penală, decizia nr. 499/1997, în B.J.C.P.J. 1993-1997, p. 153).*

Pentru existența infracțiunii este absolut necesar ca făptuitorul să fi fost de rea-credință la momentul depunerii plângerii sau denunțului. Or, în cauză nu s-a dovedit că inculpatul a fost de rea-credință pentru că a formulat plângerea din cauza necunoașterii procedurii de executare silită, fiind într-o eroare evidentă asupra acestei situații de fapt. Crezând astfel că procedurile urmate de executorul judecătoresc, precum și cheltuielile la care a fost supus sunt abuzive, a formulat respectiva plângere penală, credința sa fiind aceea că astfel i se va face dreptate. Or, în acest caz, nu se poate vorbi de rea-credință din partea inculpatului *(C. Ap. Târgu-Mureș, secția penală, decizia nr. 443/2012, www.rolii.ro).*

Reaua-credință trebuie dovedită de acuzare și probată distinct de probațiunea eventualei legături dintre faptul imputat și persoana în sarcina căreia el este pus. Reaua-credință presupune că făptuitorul, având cunoștință că afirmațiile cuprinse în sesizarea sa sunt neadevărate, sunt false sau că probele sunt mincinoase, realizează hotărârea luată pentru a lovi în interesele persoanei pe nedrept învinuite *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 5670/2004, www.scj.ro).*

3.5. Infracțiunea prevăzută de art. 268 alin. (2) NCP

- producerea de probe nereale (mincinoase) sau ticluirea unor asemenea probe în scopul de a dovedi existența unei fapte prevăzute de legea penală ori săvârșirea acesteia de către o anumită persoană;

-infracțiunea are un ***conținut alternativ*** art. 268 alin. (2) NCP prevăzând două modalitățile alternative ale elementului material: ***producerea de probe nereale și ticluirea de probe;***

- prin ***producerea de probe nereale (mincinoase)*** se înțelege ***prezentarea unor probe false în fața unui organ de urmărire sau a unei instanțe de judecată***, în vederea dovedirii existenței unei fapte prevăzute de legea penală și/sau a acuzării pe nedrept de săvârșirea unei asemenea fapte a unei persoane nevinovate; altfel spus, este sancționată activitatea de fabricare a unor probe false, chiar dacă acestea dovedesc o faptă care există în realitate sau sunt create pentru a acuza pe adevăratul autor al faptei prevăzute de legea penală (spre exemplu, atunci când făptuitorul, pentru a dovedi săvârșirea unei vătămări de către adevăratul autor, îi sustrage acestuia un obiect personal pe care se află urme papilare și pe care îl plasează la locul săvârșirii faptei). Legiuitorul urmărește prin această extindere a incriminării prevenirea riscului ca organele judiciare să își întemeieze soluțiile sau măsurile procesuale pe probe false, adevărul judiciar neputând fi stabilit în nicio situație pe probe nereale;

- prin ***ticluirea de probe*** se înțelege ***construirea*** de probe mincinoase ori de aparențe probatorii eronate (crearea unor bunuri, urme sau scenarii mincinoase) în vederea dovedirii existenței unei fapte prevăzute de legea penală și/sau a acuzării pe nedrept de săvârșirea unei asemenea fapte a unei persoane nevinovate (de pildă, plasarea unui pahar cu urmele biologice ale unei persoane în locuința în care fusese ucisă o persoană, pentru ca investigația să fie canalizată în mod eronat în direcția acestei persoane);

- în situația în care sunt realizate în aceeași unitate spațio-temporală ambele modalități alternative prevăzute de art. 268 alin. (2) NCP cu privire la aceeași învinuire, se va reține *unitatea naturală de infracțiune*, iar nu un concurs de infracțiuni; în cazul în care modalitățile alternative sunt realizate de aceeași persoană la diferite intervale de timp, în baza aceleiași rezoluții infracționale se va reține comiterea infracțiunii în formă continuată;

- în ipoteza în care o persoană comite mai multe fapte care pot fi încadrate în art. 268 alin. (1) NCP, respectiv în art. 268 alin. (2) NCP cu privire la aceeași acuzație sesizată, ori cu privire la aceeași persoană acuzată, cred că se poate reține existența unei pluralități de acțiuni infracționale, iar nu a unității naturale de infracțiune constând în sesizarea mincinoasă *in rem*, sau, după caz, învinuirea mincinoasă, precum și în producerea de probe nereale (mincinoase) sau ticluirea unor asemenea probe (de pildă, autorul ticluiește probele, apoi redactează sesizarea mincinoasă pe care o depune împreună cu probele ticluite la organul de urmărire penală; în această ipoteză opinez să trebuie reținute două activități infracționale distincte, iar nu o unitate de acțiune și mai multe acte de executare omogene material subsumate acesteia); dacă producerea/ticluirea de probe pe de o parte, și sesizarea mincinoasă, pe de altă parte, sunt realizate la diferite intervale de timp, unitate naturală de infracțiune va fi exclusă și în considerarea neîntrunirii cerinței unității spațio-temporale; în plus, față de natura de infracțiune cu conținuturi alternative nu se va putea reține nici unitatea legală a infracțiunii continuate, atunci când cele două fapte sunt comise la diferite intervale de timp, față de lipsa omogenității juridice;

- în cazul în care producerea sau ticluirea de probe mincinoase constituie ea însăşi infracţiune (de pildă, falsificarea unor înscrisuri oficiale), se va reţine concursul cu infracţiunea de inducerea în eroare a organelor judiciare;

- dacă producerea sau ticluirea de probe este realizată de un organ de cercetare penală, procuror sau judecător în cauza pe care o instrumentează/soluţionează/judecă se va reţine forma asimilată a infracţiunii de cercetare abuzivă [art. 280 alin. (2) NCP]; faţă de tratamentul sancţionator mai sever prevăzut de art. 280 alin. (2) NCP, această formă asimilată a infracţiunii de cercetare abuzivă are natura juridică a unei variante agravate atipice a infracţiunii prevăzute de art. 268 alin. (2) NCP, caracterul mai grav fiind dat de subiectul activ nemijlocit calificat care comite fapta;

- infracţiunea prevăzută de art. 268 alin. (2) NCP se comite cu intenţie directă calificată prin scopul special: în scopul de a dovedi existenţa unei fapte prevăzute de legea penală ori săvârşirea acesteia de către o anumită persoană[1].

3.6. Formele infracţiunii

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate[2];

- infracţiunea se consumă *la momentul depunerii* plângerii, plângerii prealabile sau a denunţului [art. 268 alin. (1) NCP], respectiv *la data folosirii* probelor mincinoase produse sau ticluite [art. 268 alin. (2) NCP][3];

Momentul consumării infracţiunii de denunţare calomnioasă este reprezentat de data prezentării denunţului sau plângerii la organul competent, şi nu de data întocmirii acestor înscrisuri *(Trib. Suprem, secţia penală, decizia nr. 2657/1972, în C.D. 1972, p. 366).*

- poate fi săvârşită în formă continuată prin realizarea în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale la diferite intervale de timp a mai multor acţiuni infracţionale specifice fie infracţiunii prevăzute de art. 268 alin. (1) NCP, fie infracţiunii prevăzute de art. 268

---

[1] A se vedea şi dispoziţiile art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP în configurarea dată de Legea de modificare a NCP referitoare la comiterea faptei cu intenţie directă atunci când legea prevede un scop special ca element de tipicitate.

[2] Se va analiza totuşi dacă actele concrete efectuate nu îmbracă forma unei alte infracţiuni tentată sau consumată (de pildă, falsul material în înscrisuri oficiale sau falsul în înscrisuri sub semnătură privată).

[3] În această privinţă, în doctrină (*G. Bodoroncea*, în NCP comentat, p. 777) s-au reţinut următoarele: „Chiar dacă *verbum regens* este reprezentat de «producerea», respectiv «ticluirea» de probe mincinoase, pentru realizarea elementului material este necesară şi întrunirea condiţiei privind scopul infracţiunii, «dovedirea unei fapte prevăzute de legea penală ori săvârşirea acesteia de către o anumită persoană». Cum dovedirea nu se poate face fără prezentarea «dovezii» organului judiciar, acesta este momentul consumării infracţiunii. Simpla producere/ticluire de probe mincinoase rămâne în faza actelor preparatorii sau tentativei, care nu sunt însă pedepsite de lege. În acelaşi timp, incriminarea prevăzută de alin. (2) din text, fiind una cu modalităţi alternative, se va consuma la momentul folosirii primei probe produse sau ticluite, fiind indiferent numărul actelor materiale săvârşite ulterior, printr-una sau ambele modalităţi de realizare a elementului material, dacă ele privesc dovedirea aceleiaşi fapte".

alin. (2) NCP, caz în care se epuizează la momentul realizării ultimului act de executare; dacă sunt realizate acțiuni repetate specifice atât art. 268 alin. (1) NCP, cât și art. 268 alin. (2) NCP se va putea reține un concurs de infracțiuni continuate.

3.7. Pedeapsa

- pentru infracțiunea prevăzută de art. 268 alin. (1) NCP: închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda ;

- pentru infracțiunea prevăzută de art. 268 alin. (2) NCP: închisoarea de la 1 la 5 ani.

3.8. Cauza specială de nepedepsire

- art. 268 alin. (3) NCP prevede o *cauză de nepedepsire* în cazul în care făptuitorul declară, *înainte de reținerea, arestarea sau de punerea în mișcare a acțiunii penale* împotriva celui față de care s-a făcut denunțul sau plângerea ori s-au produs probele, că denunțul, plângerea sau probele sunt nereale;

- astfel, NCP a înlocuit natura juridică a acestui comportament al făptuitorul transformând cauza *de reducere a pedepsei prevăzută în art. 259 alin. (3) C.pen. din 1969 într-o cauză de nepedepsire în scopul de a încuraja persoanele care comit această infracțiune să comunice organelor judiciare dacă denunțul, plângerea sau probele produse sunt neadevărate pentru a nu mai continua investigațiile și a nu se produce vreo vătămare drepturilor ori intereselor unor persoane nevinovate, cauza de impunitate putând interveni numai până la reținerea, arestarea (preventivă sau la domiciliu) sau punerea în mișcare a acțiunii penale* împotriva celui față de care s-a făcut denunțul sau plângerea ori s-au produs probele; menționarea acestui ultim moment este lipsită de relevanță, întrucât orice arestare preventivă sau la domiciliu poate fi dispusă, conform art. 203 alin. (3) NCPP numai față de inculpat, adică după punerea în mișcare a acțiunii penale.

§4. Favorizarea făptuitorului

4.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în ajutorul material sau moral, direct sau indirect, dat unui făptuitor fără o înțelegere stabilită înainte sau în timpul săvârșirii faptei prevăzute de legea penală, în scopul împiedicării sau îngreunării cercetărilor într-o cauză penală, tragerii la răspundere penală, executării unei pedepse sau măsuri privative de libertate [art. 269 alin. (1) NCP];

- reprezintă o incriminare autonomă a actelor de complicitate *ex post* prin care terții ajută autorul sau participanții la comiterea infracțiunii;

- NCP a renunțat la noțiunile de „infracțiune" și „infractor" din conținutul denumirii marginale a infracțiunii, uzitându-le pe cele de „faptă prevăzută de legea penală" și de „făptuitor", deoarece bunul mers al cursului justiției poate fi afectat și prin favorizarea comisă în legătură cu o faptă prevăzută de legea penală, care însă nu întrunește și celelalte trăsături esențiale ale infracțiunii (de pildă, în ipoteza în care se reține cauza de neimputabilitate a iresponsabilității ori a erorii), pentru că întrunirea trăsăturilor esen-

ţiale ale infracţiunii şi a responsabilităţii penale se realizează în cadrul procesului penal, şi nu în raport de aprecierea făcută de favorizator;

- deopotrivă, NCP nu mai incriminează în cuprinsul acestei infracţiuni, favorizarea reală, aceasta fiind cuprinsă în norma de incriminare a tăinuirii.

4.2. Obiectul juridic

a) obiectul juridic special: relaţiile sociale referitoare la înfăptuirea actului de justiţie;

b) obiectul material: nu are.

4.3. Subiecţii infracţiunii

a) subiect activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală, cu excepţia participanţilor la săvârşirea faptei prevăzute de legea penală atunci când fapta este comisă în scopul împiedicării sau îngreunării cercetărilor într-o cauză penală, tragerii la răspundere penală; apreciez că în ipoteza în care favorizarea are loc în scopul îngreunării executării unei pedepse sau măsuri privative de libertate, participanţii la comiterea unei infracţiuni pot comite *postsententiam* infracţiunea de favorizare a făptuitorului cu privire la o altă persoană (de pildă, instigatorul la săvârşirea infracţiuni îl ajută pe autorul condamnat definitiv să fugă din ţară pentru a se sustrage de la executarea pedepsei);

- fapta este tipică chiar dacă este comisă de un membru de familie al făptuitorului, însă, în acest caz, se va reţine existenţa unei cauze de nepedepsire;

- persoana vătămată[1] ori avocatul suspectului sau inculpatului poate fi subiect activ nemijlocit al infracţiunii;

- participanţii la săvârşirea faptei principale prevăzute de legea penală nu pot fi autori, complici sau instigatori la infracţiunea de favorizare a făptuitorului; prin urmare, autofavorizarea nu constituie o faptă tipică de favorizare a făptuitorului, însă poate îmbrăca forma infracţiunii de influenţare a declaraţiilor prevăzută de art. 272 NCP[2];

- participaţia penală la infracţiunea de favorizare a făptuitorului este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: statul;

- în ipoteza în care prin aceeaşi declaraţie persoana vătămată urmăreşte să favorizeze doi sau mai mulţi inculpaţi, pluralitatea de persoane favorizate nu atrage şi reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni de favorizare a făptuitorului în forma concursului ideal, ci o unitate naturală de infracţiune, reţinându-se unicitatea actului de executare şi

---

[1] În cazul persoanei vătămate este necesar ca acţiunea penală pentru fapta comisă de autor să poată fi pusă în mişcare din oficiu, întrucât nedepunerea plângerii prealabile nu poate fi echivalată unui act de favorizare. Deopotrivă, actele de favorizare pot fi comise de persoana vătămată după rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti.

[2] În acest sens în doctrină (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. II, p. 223) s-a arătat că „autorul unei fapte prevăzute de legea penală nu va răspunde şi pentru o instigare la favorizare, chiar dacă favorizatorul a acţionat la solicitarea sa. Aceasta deoarece autorul faptei principale nu răspunde pentru o favorizare comisă în interes propriu".

a vinovăţiei, precum şi unicitatea urmăririi imediate prin raportare la subiectul pasiv – statul şi la relaţiile sociale referitoare la înfăptuirea actului de justiţie;

Necesitatea reţinerii unei unităţi naturale de infracţiune în ipoteza în care prin aceeaşi acţiune se urmăreşte favorizarea a doi sau mai mulţi făptuitori a fost consacrată legislativ prin Legea de modificare a NCP. Astfel, art. 269 a fost completat cu alin. (5), care prevede că în situaţia în care prin acelaşi act material şi în aceeaşi împrejurare se acordă ajutor mai multor făptuitori, în scopul împiedicării sau îngreunării cercetărilor într-o cauză penală, tragerii la răspundere penală, executării unei pedepse sau măsuri privative de libertate, fapta va constitui o singură infracţiune de favorizare a făptuitorului.

Critica apărării inculpatului V., în sensul că nu se poate dispune judecarea inculpatului pentru o infracţiune de favorizarea infractorului faţă de împrejurarea că între timp inculpatul V. a fost trimis în judecată pentru acea infracţiune în raport de care se reţinuse favorizarea, nu a fost reţinută. Curtea a arătat că, deşi teoretic pot exista situaţii care să determine o asemenea imposibilitate de judecată, cauzele trebuie analizate distinct şi în raport de actele materiale care se reţin a fi fost săvârşite în cauza de faţă şi, de asemenea, în raport de factorul „timp", reţinând datele săvârşirii celor două infracţiuni; Curtea a apreciat că trimiterea în judecată în prezent a inculpatului V. pentru infracţiunea de înşelăciune, cu privire la care a săvârşit favorizarea infractorului P.N. nu are nici o relevanţă asupra existenţei infracţiunii de favorizare a infractorului. Infracţiunea de înşelăciune a fost săvârşită anterior, cercetările în ceea ce îl priveşte pe inculpat în acea cauză s-au disjuns, în acest timp inculpatul P.N. a fost condamnat definitiv, cercetările referitoare la inculpatul V. continuând şi în toată acesta perioadă, după condamnarea definitivă a lui P.N., inculpatul V. a efectuat acte specifice infracţiunii de favorizare a infractorului P., acte care exced total cadrului procesual din cauza în care cercetările faţă de inculpat s-au disjuns, neavând nici o legătură cu acea infracţiune de înşelăciune. Mai mult decât atât, toate aceste acte de favorizare s-au desfăşurat în timp, mult după săvârşirea infracţiunii de înşelăciune, cele două infracţiuni păstrându-şi o totală autonomie, fiind evident diferite sub toate aspectele, având autonomie proprie, astfel încât nu se poate reţine că toată activitatea inculpatului V., ulterioară condamnării lui P.N. ar trebui subsumată infracţiunii de înşelăciune pentru care a fost trimis în judecată în prezent, cu ignorarea şi nepedepsirea unor acte materiale care în mod evident nu pot intra în conţinutul constitutiv al infracţiunii de înşelăciune (*I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 264/2014, www.scj.ro*).

4.4. Latura obiectivă

a) elementul material: ajutorul dat unui *făptuitor*, direct sau indirect, ***în scopul*** împiedicării sau îngreunării cercetărilor într-o cauză penală, tragerii la răspundere penală, executării unei pedepse sau măsuri privative de libertate (*favorizare personală*);

- este necesar să se fi comis o faptă prevăzută de legea penală de care favorizatorul să fi avut cunoştinţă; *făptuitorul*, a cărui favorizare se realizează, poate avea calitatea de subiect activ nemijlocit al faptei prevăzute de legea penală [indiferent de natura acesteia

(orice faptă prevăzută de legea penală, inclusiv favorizarea făptuitorului) şi de forma de vinovăţie cu care a fost comisă (intenţie, praeterintenţie, culpă)], complice sau instigator; nu este necesar ca fapta tipică să fi fost consumată sau epuizată, infracţiunea de favorizare subzistând şi atunci când făptuitorul a comis numai o tentativă incriminată;

- în principiu, nu este necesar ca făptuitorul să fie tras la răspundere penală pentru fapta prevăzută de legea penală comisă;

În ceea ce priveşte noţiunea de *făptuitor*, Curtea a constatat că, potrivit Dicţionarului explicativ al limbii române, aceasta este definită ca „făptaş; persoană care făptuieşte, realizează ceva", iar potrivit aceluiaşi dicţionar, „făptaş" este acea „persoană care a comis o faptă condamnabilă, de obicei un delict, o infracţiune". În continuare, Curtea a apreciat că, pentru a stabili înţelesul penal al noţiunii de „făptuitor", trebuie avut în vedere întreg ansamblul legislativ prevăzut de actul normativ în care se regăseşte prevederea criticată, şi anume Codul penal. Astfel, din analiza dispoziţiilor art. 15 alin. (1) şi art. 16 NCP, care definesc infracţiunea şi prevăd formele de vinovăţie în materie penală, rezultă că făptuitor este acea persoană care săvârşeşte o faptă prevăzută de legea penală. În plus, Curtea a observat că, potrivit dispoziţiilor art. 269 NCP, constituie infracţiunea de favorizare a făptuitorului săvârşirea faptelor concretizate în ajutorul dat făptuitorului, sub aspectul laturii subiective presupunând intenţia directă calificată prin scop, şi anume în scopul împiedicării sau îngreunării cercetărilor într-o cauză penală, tragerii la răspundere penală, executării unei pedepse sau măsuri privative de libertate. Având în vedere acest aspect, Curtea a constatat că nu orice faptă ce se concretizează într-un ajutor dat făptuitorului întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de favorizare a făptuitorului. Astfel, doar dacă se constată că scopul prevăzut de lege – împiedicarea sau îngreunarea cercetărilor într-o cauză penală, tragerea la răspundere penală, executarea unei pedepse sau măsuri privative de libertate – a fost urmărit prin realizarea faptei, se va reţine săvârşirea infracţiunii de favorizare a făptuitorului. În realizarea elementului material al infracţiunii de favorizare a făptuitorului, autorul acesteia îşi va fi prefigurat efectul pe care realizarea acestuia îl va avea asupra făptuitorului unei fapte prevăzute de legea penală. Astfel, favorizatorul va avea o reprezentare reală a activităţii desfăşurate de cel favorizat, altfel nu s-ar realiza conceptual activitatea sub forma ajutorului dat făptuitorului. Totodată, *prin făptuitor* se înţelege persoana care nu are calitatea de suspect, dar în legătură cu care sunt realizate acte de cercetare penală. Astfel, pot avea calitatea de făptuitor persoanele împotriva cărora a fost înregistrată o plângere penală sau persoanele avute în vedere în desfăşurarea urmăririi penale *in rem*, dar în privinţa cărora nu este atins standardul de probaţiune necesar pentru a putea fi încadrate în categoria suspecţilor sau a inculpaţilor. Prin urmare, în privinţa acestor persoane, probatoriul administrat furnizează indicii care să sugereze o eventuală formă de vinovăţie în săvârşirea faptelor ce fac obiectul urmăririi penale *(Curtea Constituţională, DCC nr. 810/2017, www.ccr.ro)*.

! - ***ajutorul*** (acţiune sau inacţiune) dat făptuitorului poate interveni după comiterea faptei prevăzute de legea penală (tentată, consumată sau epuizată) înainte de începerea urmăririi penale, sau în tot cursul urmăririi penale (*in rem* sau *in personam*),

în cursul fazei de cameră preliminară[1] ori al judecății în primă instanță sau în apel ori după rămânerea definitivă a hotărârii până la momentul executării sau considerării ca executate a pedepsei/măsurii educative; dacă ajutorul este dat anterior sau concomitent comiterii faptei prevăzute de legea penală se va reține existența unui act de complicitate la acea infracțiune, iar nu activitate de favorizare;

- infracțiunea de favorizare a făptuitorului *nu poate fi comisă prin adoptarea unui act normativ*, ca urmare a imunității parlamentare, prevăzute la art. 72 din Constituție, în componenta sa referitoare la iresponsabilitate;

Art. 269 NCP a fost completat prin recenta modificare legislativă prin introducerea unei condiții negative de tipicitate. Astfel, art. 269 alin. (4) NCP prevede că ***nu constituie infracțiunea*** de favorizarea făptuitorului emiterea, aprobarea sau adoptarea de acte normative. Cred că mențiunea „nu constituie infracțiune" vine să releve lipsa de tipicitate a faptei dacă în urma emiterii, aprobării sau adoptării unui act normativ ar rezulta favorizarea unor persoane în scopurile prevăzute de alin. (1) al art. 269 NCP. Prin urmare, nu se poate reține că art. 269 alin. (4) NCP are natura unei cauze de nepedepsire, și nici a unei cauze justificate speciale.

Beneficiarii acestei cauze negative de tipicitate sunt persoanele care au comis acțiuni susceptibile a fi considerate de natură a fi favorizat făptuitorul/ii în activitatea de legiuitor primar sau delegat, ori cu ocazia emiterii altor categorii de acte normative (respectiv actele de reglementare secundară).

Această dispoziție a existat și în prima formă a Legii de modificare a NCP, și a fost apreciată drept constituțională prin DCC nr. 650/2018. În considerentele acestei decizii, instanța de contencios constituțional a apreciat că prin dispozițiile art. 269 alin. (4) NCPP sunt prevăzute *„ipoteze exceptate de la aplicarea normei de incriminare a favorizării făptuitorului"* (în realitate cauze negative de tipicitate); legiuitorul a încercat crearea unei imunități în favoarea persoanelor care desfășoară activitățile enumerate, în scopul asigurării unui cadru juridic care să le permită acestora ca, în îndeplinirea atribuțiilor specifice funcțiilor în care au fost învestite, să ia și să pună în aplicare deciziile pe care le consideră necesare, fără teama că ar putea fi formulate în mod abuziv împotriva lor plângeri penale, potrivit art. 269 NCP. Deși a apreciat-o ca satisfăcând exigențele de constituționalitate, Curtea „a trădat" în motivarea deciziei neînțelegerea naturii cauzei, în condițiile în care a arătat că „această ***cauză de nepedepsire*** astfel normată este o reflectare la nivel legal a imunității parlamentare, prevăzută la art. 72 din Constituție, în componenta sa referitoare la iresponsabilitate".

S-a mai subliniat că în jurisprudența sa „Curtea a statuat că imunitatea parlamentară a fost definită ca fiind un mijloc de protecție, menit să apere deputații și senatorii de eventuale presiuni, abuzuri și procese șicanatorii îndreptate împotriva

[1] Prin Legea de modificare a NCPP a fost abrogată faza de cameră preliminară. Verificarea de legalitate și loialitate a urmăririi penale se va face de instanța de judecată competentă potrivit legii, în cadrul noii etape procesuale a verificărilor prealabile la judecata în primă instanță [art. 370^1 NCPP - art. 370^5 NCPP].

lor în exercitarea mandatului pe care îl au de îndeplinit, având drept scop garantarea libertății de exprimare și protejarea împotriva urmăririlor judiciare abuzive. Imunitatea presupune o dublă protecție: iresponsabilitatea și inviolabilitatea. Iresponsabilitatea este protecția pe care o are parlamentarul de a nu răspunde juridic pentru opiniile sale politice exprimate în exercitarea atribuțiilor mandatului. Domeniul său cuprinde protecția împotriva sancțiunilor privind actele și faptele săvârșite în exercitarea mandatului, apărându-i libertatea de exprimare. Iresponsabilitatea parlamentarului este reglementată expres de dispozițiile art. 72 alin. (1) din Constituție. Totodată, reglementarea constituțională a imunității parlamentare este justificată de necesitatea protecției mandatului parlamentar, ca garanție a înfăptuirii prerogativelor constituționale și, totodată, o condiție a funcționării statului de drept. În activitatea sa, parlamentarul trebuie să se bucure de o reală libertate de gândire, expresie și acțiune, astfel încât să își exercite mandatul în mod eficient. Raportat la cauza de față, Curtea constată că rațiunea reglementării criticate este determinată de nevoia desfășurării în bune condiții a unor activități specifice adoptării actelor normative. Curtea observă că această ***cauză de nepedepsire*** (n.n. o consecvență specifică în eroare) are în vedere activitățile de emitere, aprobare sau adoptare a actelor normative, în condițiile în care noțiunea de act normativ nu se referă numai la lege, ordonanță de urgență sau ordonanță, ci și la actele normative emise de autoritățile administrației publice centrale și locale. Cu privire la actele de reglementare primară, Curtea a statuat, în jurisprudența sa, că în virtutea imunității care însoțește actul decizional de legiferare, aceasta este aplicabilă *mutatis mutandis* și membrilor Guvernului, niciun parlamentar sau ministru nu poate fi tras la răspundere pentru opiniile politice sau acțiunile exercitate în vederea elaborării ori a adoptării unui act normativ cu putere de lege. A admite contrariul înseamnă a lăsa, indirect, posibilitatea intruziunii în procesul legislativ a unei alte puteri, cu consecința directă a încălcării separației puterilor în stat. Lipsa răspunderii juridice pentru activitatea de legiferare este o garanție a exercitării mandatului față de eventuale presiuni sau abuzuri ce s-ar comite împotriva persoanei care ocupă funcția de parlamentar sau de ministru, imunitatea asigurându-i acesteia independența, libertatea și siguranța în exercitarea drepturilor și a obligațiilor ce îi revin potrivit Constituției și legilor. În același sens reglementează și Codul penal, în cadrul titlului V – Infracțiuni de corupție și de serviciu, capitolul II – Infracțiuni de serviciu, infracțiunea de folosire a funcției pentru favorizarea unor persoane, prevăzută de art. 301. Dispozițiile alin. (2) al acestui articol stabilesc o condiție negativă, și anume că dispozițiile incriminatoare de la alin. (1) nu se aplică în cazul emiterii, aprobării sau adoptării actelor normative. Curtea reține că rațiunea acestei formulări a fost aceea de a evita riscul pentru legiuitor să fie acuzat de conflict de interese, în condițiile în care actele normative emise, aprobate sau adoptate produc, de regulă, efecte asupra tuturor persoanelor, fiind astfel posibil ca și persoane apropiate emitenților actului normativ să beneficieze de acele acte. Curtea reține că această ***cauză de nepedepsire*** vizează nu numai activitatea de legiuitor primar sau delegat, ci și alte categorii de acte normative, respectiv actele de reglementare secundară, întrucât actul normativ, indiferent de nivelul său [primar/secundar], stabilește dispoziții, reguli, proceduri și conduite cu caracter general și obiectiv. Desigur, în

acest caz, emitentul actului de reglementare secundară nu are aceeași marjă de apreciere precum legiuitorul sau legiuitorul delegat. Astfel, spre deosebire de parlamentari/membri ai Guvernului, când acționează ca legiuitor delegat, emitentul/membrii autorității administrative emitente a actului normativ secundar trebuie să respecte actul normativ primar, activitatea lor normativă subsumându-se acestuia. Curtea reține, de asemenea, că, dacă în privința parlamentarilor/membrilor Guvernului când acționează ca legiuitor delegat, legiuitorul a implementat la nivel legal o exigență constituțională, derivată din art. 72 alin. (1) din Constituție, în privința emitentului/membrilor autorității administrative emitente a actului normativ secundar, legiuitorul și-a folosit marja sa de apreciere în materie penală, cu respectarea art. 61 alin. (1) din Constituție.

Prin urmare, textul criticat este justificat de interesul public al asigurării desfășurării activității de emitere a actelor normative în condiții care să garanteze persoanelor implicate posibilitatea de a-și exprima, așa cum consideră că se impune, opțiunile normative, în transpunerea politicilor/legilor statului Curtea mai reține că tocmai caracterul de generalitate a actului normativ, aplicabilitatea sa asupra unui număr nedefinit de persoane distinge actul normativ de actul individual, singurul care poate fi susceptibil de a produce foloase, avantaje, ajutor, în sensul prevăzut de legea penală. De aceea, numai adoptarea actelor cu caracter individual este vizată de legea penală, în sensul că numai acestea pot realiza elementul material al unei infracțiuni, drept care acestea nu intră sub incidența cauzei de nepedepsire analizată".

Raportat la data faptelor de care este acuzat suspectul GC exista o cauză penală potențială (situația premisă a infracțiunii de favorizarea făptuitorului), deoarece urmărirea penală nu fusese încă începută, însă organele poliției rutiere desfășurau cercetări în scopul identificării autorului accidentului rutier produs pe drumul național 79, ruta Oradea – Salonta. Astfel, în ipoteza în care investigațiile conduceau la identificarea autorului accidentului rutier, era probabilă formularea unei acuzații penale împotriva lui PZR sub aspectul săvârșirii infracțiunii de conducere pe drumurile publice a unui vehicul pentru care legea prevede obligativitatea deținerii permisului de conducere de către o persoană căreia exercitarea dreptului de a conduce i-a fost suspendată. Subiectul activ nemijlocit al infracțiunii de favorizarea făptuitorului este necircumstanțiat, putând fi așadar și o persoană care, acționând în calitatea de avocat, printr-o conduită abuzivă și încălcarea legii, ajută o persoană să se sustragă justiției penale. Actele suspectului GC nu pot fi calificate ca acte de favorizare personală constând într-un ajutor intelectual indirect dat făptuitorului PZR, prin care să se fi produs o stare de pericol pentru înfăptuirea justiției penale. Astfel, suspectul GC a fost contactat de către unul dintre foștii săi clienți, BRI, pentru a-i acorda un sfat juridic și că avocatul a acționat în limite legale, prezentându-i interlocutorului său evaluarea juridică a alternativelor posibile prin raportare la situația de fapt relatată de BRI, respectiv: a. posibilitatea comiterii unei fapte prevăzute de legea penală în cazul în care la locul accidentului BRI ar fi trimis o persoană care avea caracteristicile fizice ale numitului PZR și care avea permis de conducere, care să afirme mincinos că aceasta este autorul accidentului, dacă

există martori care să ateste că persoana care a afirmat că a produs accidentul nu este în realitate cea care a condus şi vehicul; aplicarea unei sancţiuni contravenţionale, în ipoteza în care la locul accidentului BRI ar fi trimis o persoană care avea caracteristicile fizice ale numitului PZR şi care avea permis de conducere, care să afirme mincinos că aceasta este autorul accidentului, dacă nu există martori care să ateste că persoana care a afirmat că a produs accidentul nu este în realitate cea care a condus şi vehicul; c. tragerea la răspundere penală a numitului PZR în cazul în care acesta se prezintă recunoscând că este autorul accidentului, caz în care se va putea ajunge la pronunţarea faţă de aceasta a unei soluţii de condamnare cu suspendarea executării pedepsei. d. în final, suspectul BRI l-a sfătuit pe BRI să „nu se mai consume" pentru că fiecare „răspunde pentru faptele lui". În aceste condiţii, suspectul BRI a acţionat în limitele legii, prezentând unui fost şi potenţial, viitor client, alternativele juridice la situaţia de fapt relatată. Prin urmare, evaluarea juridică a situaţiei de fapt relatate de către numitul BRI şi prezentarea alternativelor juridice nu constituie o faptă tipică obiectivă de favorizarea făptuitorului, deoarece nu are natura unui ajutor indirect dat numitului PZR prin care să se fi produs o stare de pericol pentru înfăptuirea justiţiei penale. Deopotrivă, fapta suspectului nu poate fi circumscrisă vreunei alte incriminări speciale a actelor de favorizarea făptuitorului *(C.A. Oradea, secţia penală, încheierea 10/2018, nepublicată)*.

A împiedica sau îngreuna urmărirea penală, judecata sau executarea pedepsei înseamnă a desfăşura o activitate îndreptată în mod categoric împotriva operei de înfăptuire a justiţiei. Pentru existenţa infracţiunii de favorizare a făptuitorului este necesar ca ajutorul să fie dat pentru a îngreuna sau zădărnici urmărirea penală, judecata sau executarea pedepsei. Totodată, acţiunea de ajutor trebuie să fie de natură a îngreuna sau zădărnici urmărirea penală, judecata ori executarea pedepsei. Nu prezintă relevanţă pentru existenţa infracţiunii dacă urmărirea penală sau judecata au fost efectiv îngreunate sau zădărnicite, fiind suficient să fi existat posibilitatea de a se realiza unul dintre aceste rezultate. Sub aspectul laturii subiective, este necesar să se facă dovada că autorul ştia că s-a săvârşit o infracţiune şi că dă ajutor unui făptuitor şi a prevăzut că prin acest ajutor ar putea îngreuna sau zădărnici urmărirea penală sau judecata, rezultat pe care îl urmăreşte sau îl acceptă. Raportând elementele teoretice la infracţiunile concrete de favorizare a făptuitorului reţinute în sarcina inculpaţilor, Înalta Curte constată că acţiunea inculpaţilor, de a întocmi, în calitate de experţi, rapoarte de expertiză extrajudiciară, în Dosarul penal nr. x/P/2010, aflat pe rolul Curţii de Apel Bucureşti, nu este o acţiune de ajutor de natură a îngreuna sau zădărnici judecata. Raportul de expertiză extrajudiciară nu reprezintă un mijloc de probă de natură a îngreuna judecata cauzei, întrucât forţa sa probantă este una relativă, ca şi a celorlalte mijloace de probă şi care nu are aptitudinea de a îngreuna judecata, prin inducerea în eroare a instanţei de judecată. Opinia subiectivă a expertului, bazată pe propriile demersuri ştiinţifice, chiar dacă este favorabilă acuzaţilor dintr-o cauză penală, întocmită superficial sau nefundamentată ştiinţific nu reprezintă un temei probatoriu suficient pentru a atrage răspunderea penală şi, prin urmare, nu poate atrage, prin ea însăşi, răspunderea penală a expertului pentru infracţiunea de favorizarea făptuitorului. Pe de altă parte, şi în

ipoteza în care rapoartele nu au fost întocmite în conformitate cu regulile procedurale și tehnicile de analiză reglementate de O.G. nr. 2/2000 nu exista posibilitatea de a se realiza îngreunarea judecății. În cauză, din analiza probelor, nu rezultă nici faptul că inculpații A. și B., în calitate de experți extrajudiciari, ar fi acționat cu scopul de a împiedica tragerea la răspundere penală a inculpaților G. și A., trimiși în judecată în cauza penală aflată pe rolul Curții de Apel București. Astfel, aceștia au întocmit rapoartele de expertiză pe baza documentelor care le-au fost puse la dispoziție, cunoștințelor de specialitate, a actelor normative incidente și a propriilor constatări rezultate în urma expertizelor. Împrejurarea că, rapoartele de expertiză extrajudiciară, prin concluziile lor, nu au fost concordante cu celelalte acte științifice din dosarul penal, nu este de natură să ducă la concluzia că inculpații au avut reprezentarea că ar ajuta un inculpat și că ar urmări sau accepta ca acest ajutor să îngreuneze judecata. De altfel, rapoartele de expertiză extrajudiciară nu au un efect hotărâtor în soluționarea cauzei penale, iar în cauză nu au generat vreo dezbatere. Pentru aceste considerente, Înalta Curte constată că actele materiale care au constituit acuzația de favorizare a făptuitorului nu corespund modelului legal de incriminare avut în vedere de legiuitor prin infracțiunea menționată și, prin urmare, fapta inculpaților A. și B. nu este prevăzută de legea penală *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 63/A/2018, www.idrept.ro)*.

Este evident că un act normativ de clemență (de grațiere) ori de dezincriminare a anumitor infracțiuni este favorabil unor persoane care au comis faptele penale care cad sub incidența respectivului act normativ, dar *acest aspect nu se poate converti nicicum în „ajutorul dat făptuitorului", ca element material al infracțiunii de favorizare a făptuitorului.* Art. 269 NCP are în vedere alte ipoteze, respectiv acte individualizate strict care pot constitui un folos dat făptuitorului, menit să împiedice înfăptuirea justiției într-o cauză penală concretă. Actele normative de clemență sau de dezincriminare reprezintă întotdeauna voința legiuitorului, iar opțiunea acestuia este justificată de anumite nevoi sociale, juridice, economice, raportate la un anumit moment din evoluția societății. Este evident că prin caracterul lor normativ legile și ordonanțele Guvernului au aplicabilitate generală și își extind efectele asupra unui număr nedeterminat de subiecte vizate de ipoteza normelor. În această logică, devine posibil ca în sfera de aplicabilitate a acestor acte să intre și cei care le-au adoptat sau rudele, prietenii, cunoștințele lor. A aprecia altfel înseamnă că niciodată legiuitorul primar sau delegat nu ar putea adopta acte normative fără a fi sancționat penal, întrucât caracterul mai favorabil al normelor adoptate ar favoriza întotdeauna anumiți făptuitori. Or, Curtea reține că tocmai caracterul de generalitate a actului normativ, aplicabilitatea sa asupra unui număr nedefinit de persoane distinge actul normativ de actul individual, singurul care poate fi susceptibil de a produce foloase, avantaje, ajutor, în sensul prevăzut de legea penală. Așadar *nu este de acceptat ca autoritatea legiuitoare primară sau delegată (parlamentari sau miniștri) să intre sub incidența legii penale prin însuși faptul adoptării sau participării la actul decizional al adoptării actului normativ, aceasta îndeplinindu-și o atribuție constituțională.* În virtutea imunității care însoțește actul decizional de legiferare, care, așa cum Curtea a reținut în prealabil, este aplica-

bilă *mutatis mutandis* şi membrilor Guvernului, niciun parlamentar sau ministru nu poate fi tras la răspundere pentru opiniile politice sau acţiunile exercitate în vederea elaborării ori adoptării unui act normativ cu putere de lege. A admite contrariul înseamnă a lăsa, indirect, posibilitatea intruziunii în procesul legislativ a unei alte puteri, cu consecinţa directă a încălcării separaţiei puterilor în stat. Lipsa răspunderii juridice pentru activitatea de legiferare este o garanţie a exercitării mandatului faţă de eventuale presiuni sau abuzuri ce s-ar comite împotriva persoanei care ocupă funcţia de parlamentar sau de ministru, imunitatea asigurându-i acesteia independenţa, libertatea şi siguranţa în exercitarea drepturilor şi a obligaţiilor ce îi revin potrivit Constituţiei şi legilor *(DCC nr. 68 din 27 februarie 2017, în M.Of. nr. 181 din 14 martie 2017)*.

Fapta inculpatei care, în data de 19-20 decembrie 2014, a declarat verbal martorului şi lucrătorilor de la Poliţia Rutieră, contrar realităţii, că a condus autoturismul marca Opel Astra cu numărul de înmatriculare XXX pe raza municipiului Braşov, s-a supus testării cu aparatul etilotest şi recoltării de probe biologice în scopul stabilirii alcoolemiei şi prin aceste acţiuni l-a ajutat pe conducătorul auto să scape de răspnnderea penală pentru infracţiunea de conducere a unui vehicul sub influenţa alcoolului reprezintă „ajutor" dat făptuitorului *(C.A. Braşov, secţia penală, decizia nr. 54/2016, în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 783)*.

Faptele inculpatului V.S.O. constând în trei acte materiale de ajutor comise în perioada octombrie 2009 - ianuarie 2010, în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale, prin transmiterea din totalul sumei de 200.000 euro a două tranşe de 50.000 euro, respectiv 20.000 euro şi în acţiuni de sprijin moral pentru a îngreuna executarea pedepsei de 15 ani închisoare la care a fost condamnat P.N., prin hotărâre judecătorească definitivă şi executorie, întrunesc atât sub aspectul laturii obiective, cât şi sub aspectul laturii subiective elementele constitutive ale infracţiunii de favorizarea făptuitorului în formă continuată *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 264/2014, www.scj.ro)*.

Fapta inculpatului M.C., care cunoscând situaţia juridică a evadatului B.C.A., respectiv că acesta a evadat din arestul I.P.J. Cluj la data de 17 ianuarie 2015, i-a acordat ajutor material şi moral acestuia, prin aceea că a oferit cazare evadatului la locuinţa sa din municipiul Cluj-Napoca, în perioada 20-22 ianuarie 2015, după care i-a oferit un alt loc unde să se ascundă, la locuinţa inculpatului D.N., iar ulterior i-a facilitat evadatului deplasarea la Alba-Iulia, luând pentru aceasta legătura cu inculpatul B.D., care a venit la Cluj-Napoca, l-a transportat pe B.C.A. în timp ce inculpatul M.C. era antemergător pentru a evita filtrele poliţiei şi nu a anunţat organele de poliţie cu privire la persoana evadată, în scopul îngreunării depistării şi a împiedicării executării mandatului de arestare preventivă care era emis pe numele lui B.C.A. la data de 8 ianuarie 2015 constituie infracţiunea de favorizare a făptuitorului *(C.A. Cluj, secţia penală, decizia nr. 524/2016, www.rolii.ro)*.

Faptul că inculpatul E.G. i-a cerut inculpatului S.I. să nu mai vorbească cu nimeni la telefon, nu poate constitui o acțiune ilicită care să intre în sfera noțiunii de favorizare a făptuitorului, deoarece în cazul de față nu i-a cerut altceva celuilalt inculpat, care era și cumnatul său, decât să rămână pasiv, să nu discute cu nimeni chestiuni care ar putea da loc la interpretări, or, acest lucru nu poate constitui o îngreunare sau zădărnicire a urmăririi penale, mai ales că se pretinde că urmărirea penală a fost îngreunată în sensul că l-a împiedicat pe inculpatul S.I. să comită o infracțiune, cea de dare de mită. Comunicarea făcută de inculpatul E.G. către inculpatul S.I. la data de 7 noiembrie 2013, nu poate constitui un act de ajutor concret al cărui scop să fi fost îngreunarea urmăririi penale ce se desfășoară împotriva celui din urmă inculpat, iar lipsa caracterului concret al actului de ajutor echivalează cu inexistența elementului material al infracțiunii de favorizarea infractorului *(Trib. Constanța, secția penală, sentința nr. 186/2014, www.rolii.ro)*.

- înțelegerea de a-l ajuta pe făptuitor și ajutorul dat trebuie să aibă loc după săvârșirea faptei prevăzute de legea penală; ajutorul dat de favorizator nu trebuie să fie urmarea unei înțelegeri cu făptuitorul care a avut loc înainte de comiterea infracțiunii;

- **spre deosebire de infracțiunea de favorizare a făptuitorului** unde înțelegerea de a-l ajuta pe autor are loc după săvârșirea faptei prevăzute de legea penală, **în cazul complicității** la săvârșirea unei infracțiuni înțelegerea dintre autor și complice și ajutorul dat de complice este anterior sau concomitent cu săvârșirea faptei;

- față de *caracterul general al normei de incriminare în materia infracțiunilor contra înfăptuirii justiției* favorizarea făptuitorului va fi de aplicare subsidiară față de alte infracțiuni contra justiției care au natura unor *norme de incriminare speciale*; astfel, favorizarea făptuitorului va fi reținută numai dacă nu există alte incriminări speciale ale favorizării (tăinuire, mărturia mincinoasă, înlesnirea evadării, instigare la mărturia mincinoasă etc.); de pildă, atunci când un martor **dă o declarație necorespunzătoare adevărului într-o cauză penală în scopul împiedicării tragerii la răspundere penală a inculpatului, nu se va reține existența unui concurs ideal între** infracțiunea de mărturie mincinoasă și infracțiunea de favorizarea făptuitorului, **ci o singură** mărturie mincinoasă, **față de caracterul general și subsidiar al infracțiunii de favorizarea făptuitorului** (în acest sens a se vedea și decizia nr. **1/RIL/2018**);

- în ciuda acestei generalități, favorizarea făptuitorului se înfățișează a fi o incriminare cu caracter special față de cea a obstrucționării justiției; astfel, atunci când actele de împiedicare a actelor procedurale de către organele judiciare sau cele de refuz de cooperare urmăresc favorizarea unui persoane care a comis anterior o faptă prevăzută de legea penală, se va reține doar comiterea infracțiunii de favorizarea făptuitorului;

- fapta unui martor de a da declarații necorespunzătoare în fața organului judiciar, pentru a zădărnici tragerea la răspundere penală a unui făptuitor constituie *numai infracțiunea de mărturie mincinoasă, față de caracterul subsidiar al infracțiunii de favorizarea făptuitorului*, neputându-se reține concursul ideal între infracțiunea de favorizare a făptuitorului și cea de mărturie mincinoasă; instigarea unui martor să dea declarații mincinoase în interesul unui făptuitor/suspect/inculpat va constitui, după caz, fie infracțiunea de influențare a declarațiilor (art. 272 NCP), fie o instigare la mărturie mincinoasă, iar nu o instigare la favorizarea făptuitorului;

Infracțiunea de favorizare a infractorului are caracter subsidiar, neputând fi reținută dacă există alte incriminări speciale ale favorizării. Se observă că în speță există o incriminare specială (art. 260 NCP – mărturia mincinoasă), astfel încât nu se poate reține concomitent infracțiunea de favorizare a infractorului și infracțiunea de mărturie mincinoasă, ci doar infracțiunea de mărturie mincinoasă (două infracțiuni în concurs real, având în vedere că doi martori au fost convinși să declare mincinos). În consecință, va fi schimbată încadrarea juridică din instigare la mărturie mincinoasă și instigare la favorizarea infractorului în două infracțiuni de instigare la mărturie mincinoasă *(C.A. Timișoara, secția penală, decizia nr. 1174/2013, www.rolii.ro)*.

Infracțiunea de favorizarea făptuitorului prevăzută de art. 269 NCP reprezintă o incriminare generală și subsidiară a ajutorului dat unui făptuitor *post delictum* prin care se aduce atingere relațiilor sociale privind înfăptuirea justiției penale. Caracterul de normă penală subsidiară celei de incriminare a infracțiunii de favorizarea făptuitorului va conduce la reținerea incriminărilor speciale a actelor de favorizare, astfel că în cauză se impune reținerea comiterii falsului în declarații în concurs real cu mărturia mincinoasă, prin aceste acțiuni realizându-se favorizarea făptuitorului *(C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 211/2018, nepublicată)*.

- consider că nu poate fi calificată favorizarea făptuitorului ca o normă generală față de orice altă incriminare din Codul penal sau din legislația specială; prin urmare, în ipoteza în care fapta comisă întrunește și elementele constitutive ale unei infracțiuni care aduce atingere altor valori sociale (de pildă, ale unei infracțiuni de serviciu sau de corupție) aceasta va fi reținută în concurs cu infracțiunea de favorizare a făptuitorului; așadar, nu poate fi reținută existența unei calificări redundante în forma conflictului dintr-o normă generală și una specială[1] în raporturile dintre luarea de mită, uz de fals sau abuzul în serviciu, pe de o parte, și favorizarea făptuitorului, pe de altă parte, această din urmă infracțiune neavând caracter general față de celelalte două;

- infracțiunea de ***favorizare a făptuitorului poate fi reținută în concurs cu infracțiunea de fals intelectual*** în cazul în care un funcționar public atestă cu prilejul întocmirii unui act oficial fapte sau împrejurări de fapt necorespunzătoare adevărului, în scopul de a favoriza o persoană care comite o faptă prevăzută de legea penală prin îngreunarea tragerii acesteia la răspundere penală; tot astfel, ***abuzul în serviciu sau luarea de mită va putea fi reținută în concurs cu infracțiunea de favorizare a făptuitorului***;

Faptele inculpatului care, având calitatea de agent de poliție și organ de cercetare al poliției judiciare, și desemnat polițist rutier, la data de 19 noiembrie 2014 a oferit ajutor numitului O.I. în scopul împiedicării tragerii acestuia la răspundere penală, în sensul că împreună cu S.E. i-au luat de la locul accidentului pe cei doi conducători auto pentru a-i feri de privirile celor aflați în zonă astfel încât să nu fie recunoscuți, a inițiat împreună cu inculpatul S.E. o discuție cu D.C.I., convingându-l pe acesta din urmă să nu meargă să declare accidentul

[1] Pentru o analiză a instituției a se vedea *F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 164.

la poliție, inițial convenind cu acesta din urmă să încheie o convenție de constatare amiabilă de accident în care să fie trecut, în mod nereal, ca participant la accident S.E. în locul lui O.I., pentru ca ulterior procedura de constatare amiabilă să fie abandonată, fără însă a fi sesizate organele de poliție, toate aceste acțiuni fiind îndreptate într-un unic scop, acela de a împiedica astfel tragerea la răspundere penală a lui O.I., care nu posedă permis de conducere, fapt despre care inculpatul D.C.M. avea cunoștință, și apoi, contrar obligațiilor de serviciu, deși în timpul liber nu a constatat infracțiunea flagrantă, nu a luat toate măsurile pentru conservarea probelor faptei, nu a înregistrat evenimentul rutier în care au fost implicați O.I. și D.C.I. și nu l-a raportat pe cale ierarhică întrunesc elementele constitutive ale infracțiunilor de ***abuz în serviciu*** și ***favorizarea făptuitorului*** *(Jud. Constanța, sentința penală nr. 493/2015, www.rolii.ro).*

În speță, din actele dosarului rezultă că la data de 19 mai 2009, cei trei inculpați, respectiv B.P.A., F.P. și P.V.A., în exercitarea atribuțiilor de serviciu, în calitate de ofițeri în cadrul Direcției de Combatere a Criminalității Organizate – Brigada Cluj-Napoca, au întocmit procesul-verbal, în care au menționat faptul că numitul M.R.V., cercetat în dosarul penal nr. 49/D/P/2008 s-a lovit singur în față cu genunchiul piciorului drept. (...) În aceste condiții, mențiunea făcută de aceștia în cuprinsul procesului-verbal din 19 mai 2009 potrivit căreia M.R.V. s-ar fi autovătămat nu corespunde realității, fiind realizat elementul material al laturii obiective a infracțiunii de fals intelectual. (...) Inculpații P.V.A. și B.P.A. au fost condamnați pentru purtare abuzivă rezultă că inculpatul F.P. cunoștea faptul că M.R.V. a fost lovit și nu și-a provocat singur leziunile, iar acesta a amenințat că va depune plângere pentru aceste loviri, astfel că în sarcina acestuia urmează a fi reținute *atât infracțiunea de fals intelectual, cât și cea de favorizare a infractorului*. Înalta Curte apreciază că nu prezintă relevanță faptul că M.R.V. a depus plângerea penală la două zile după incident, respectiv la 21 mai 2009, esențial fiind faptul că cei doi inculpați – P.V.A. și B.P.A. – au săvârșit o infracțiune (purtare abuzivă), iar prin întocmirea acelui proces-verbal cu mențiuni necorespunzătoare adevărului, proces-verbal ce a fost folosit în Dosarele nr. 49D/P/2008 al D.I.I.C.O.T. și 225/P/2009 al Parchetului de pe lângă C.A. Cluj, inculpatul F.P. a intenționat să-i ajute pe cei doi inculpați în sensul zădărnicirii sau îngreunării urmăririi penale. Declarația martorului T.D. se coroborează cu declarația inculpatului M.R.V. dată în prezenta cauză, acesta arătând că F.P. a intrat în birou după încetarea loviturilor și a spus să nu îl mai bată, moment în care M.R.V. era deja roșu la față, ca urmare a loviturilor primite, nu s-a autovătămat și s-a plâns acestuia de loviturile primite *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 387/2014, www.scj.ro).*

Dacă infracțiunea de luare de mită are în vedere relațiile sociale a căror normală formare, desfășurare și dezvoltare nu ar fi posibile fără a asigura exercitarea cu probitate de către funcționari a atribuțiilor de serviciu ce le-au fost încredințate, infracțiunea de favorizare a infractorului are ca obiect juridic relațiile sociale a căror existență este ocrotită prin apărarea activității de înfăptuire a justiției penale împotriva acțiunilor de natură să ajute pe infractor. Pentru a discuta despre absorbirea unei infracțiuni în conținutul alteia, este necesar ca acțiunea sau inacțiunea ce constituie elementul material al infracțiunii absorbite

să fie inclusă, ca element constitutiv, în cealaltă infracțiune. Or, în speță, legătura dintre cele două infracțiuni nu este dată de elementul lor material, ci de împrejurarea că inculpatul a comis acte ilicite (constând în restituirea către denunțător a unor corpuri delicte). Cu alte cuvinte, factorul comun al celor două infracțiuni îl constituie actul ilicit, care reprezintă, pe de o parte, elementul material al unei infracțiuni (favorizare a făptuitorului), iar, pe de altă parte, o cerință esențială a laturii obiective a altei infracțiuni (luare de mită) *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1801/2010, www.scj.ro)*.

- infracțiunea de **favorizare a făptuitorului poate fi reținută în concurs cu infracțiunea de tăinuire** (de pildă, în cazul în care după comiterea unei infracțiuni de furt, o altă persoană primește de la autorul infracțiunii bunurile sustrase în scopul valorificării și totodată acceptă să îl ascundă pe hoț o perioadă într-o locuință a sa pentru a nu fi descoperit de organele de poliție care îl căutau);

- fapta unui participant în cadrul procesului penal (care nu are calitatea de martor, expert sau interpret) de a da declarații necorespunzătoare în fața organului judiciar, pentru a zădărnici tragerea la răspundere penală a unui făptuitor, constituie infracțiunea de favorizare a făptuitorului, nu cea de fals în declarații.

Fapta unei persoane care, aflându-se în executarea unei pedepse privative de libertate cu durată mare, sesizează organele de urmărire penală afirmând că este autorul unei anume infracțiuni, pe care el nu o comisese, pentru a zădărnici urmărirea penală împotriva adevăraților vinovați, pe care îi cunoștea, constituie infracțiunea de favorizare a făptuitorului *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 216/1996, în C.P.J. 1996, p. 83)*.

Fapta de a avertiza, prin intermediul telefonului, persoana care are calitatea de complice la săvârșirea infracțiunii de luare de mită să părăsească locul unde urma să fie surprinsă de organele judiciare în flagrant, primind suma de bani pretinsă ca mită, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de favorizare a făptuitorului *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1978/2009, în B.J. 2009, p. 760)*.

b) **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiției (*infracțiune de pericol abstract*);

c) **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă[1]; infractorul trebuie să aibă reprezentarea faptei comise de persoana favorizată și să prevadă și să urmărească favorizarea acesteia sau

---

[1] A se vedea și modificarea operată de legiuitor în privința art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP, potrivit căreia ori de câte ori norma de incriminare prevede necesitatea existenței unui scop special pentru comiterea infracțiunii în forma de bază sau ca element al variantei agravate a infracțiunii fapta va fi tipică numai dacă este comisă cu **intenție directă**. Așadar, în

cel puțin să accepte că prin activitatea sa îl favorizează pe făptuitor[1]; consider că este discutabilă reținerea tipicității subiective a favorizării făptuitorului în ipoteza în care cu privire la fapta prevăzută de legea penală comisă se reține o cauză justificativă (de pildă, legitima apărare);

- legea stipulează **scopuri alternative ale infracțiunii**: favorizatorul trebuie să acționeze ***în scopul împiedicării sau îngreunării cercetărilor într-o cauză penală, tragerii la răspundere penală, executării unei pedepse sau măsuri privative de libertate*** [măsuri preventive privative de libertate (arestul preventiv sau arestul la domiciliu) ***sau măsuri educative privative de libertate*** (internarea într-un centru educativ sau internarea într-un centru de detenție)][2];

- **reținerea comiterii faptei în considerarea a două sau mai multe dintre scopurile enumerate mai sus nu afectează unitatea de infracțiune, nefiind posibil în această ipoteză constatarea unui concurs de infracțiuni;**

- scopul urmărit reprezintă, în principal, un element al tipicității subiective a faptei, iar în subsidiar, o condiție referitoare la elementul material al infracțiunii;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii intenționate mobilul cu care a fost săvârșită, acesta putând fi avut în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

4.6. Formele infracțiunii

- actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracțiunea se consumă în momentul în care este acordat ajutorul infractorului, chiar dacă cercetările într-o cauză penală, tragerea la răspundere penală, executarea unei pedepse sau măsuri privative de libertate nu a fost efectiv împiedicată sau îngreunată;

- infracțiunea poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care fapta se epuizează la momentul realizării ultimului act de executare.

4.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 1 la 5 ani sau cu amenda;

- potrivit art. 269 alin. (2) NCP *pedeapsa aplicată* favorizatorului nu poate fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvârșită de autor (dacă fapta autorului a fost consumată se va avea în vedere maximul special prevăzut de norma de incriminare, iar dacă fapta autorului a rămas în stadiul tentativei se va avea în

---

urma intrării în vigoare a Legii de modificare a NCP, favorizarea făptuitorului se va comite numai cu intenție directă.

[1] În doctrină (*A. Filipaș*, Infracțiuni contra înfăptuirii justiției, Ed. Academiei Române, București, 1985, p. 123) s-a arătat, în mod întemeiat că, din punct de vedere subiectiv, nu este obligatoriu să existe o concordanță între forma de vinovăție cu care se săvârșește favorizarea și aceea cu care se săvârșește infracțiunea favorizată. Aceasta din urmă poate fi săvârșită și din culpă sau cu praeterintenție, atunci când, desigur, legea permite aceasta.

[2] În același sens, scopul este analizat în legătură cu latura subiectivă a infracțiunii. A se vedea *S. Bogdan, D. Șerban*, op. cit., p. 320. *În sens contrar*, scopul fiind tratat ca cerință atașată elementului material al laturii obiective a infracțiunii, a se vedea *V. Cioclei, A.R. Trandafir*, în Curs tematic 2, p. 70.

vedere maximul special al pedepsei prevăzute de lege pentru infracţiunea consumată, redus conform dispoziţiilor privind tratamentul sancţionator al tentativei);

- art. 269 alin. (2) NCP poate ridica o problemă relativă la incidenţa instituţiei prescripţiei răspunderii penale în cazul în care maximul special prevăzut de norma de incriminare pentru fapta comisă de cel favorizat este de 1 an închisoare; în aceste condiţii, deşi pedeapsa concretă nu poate depăşi un 1 închisoare (implicit maximul special al faptei favorizate devine şi maximul special al favorizării), fapta favorizatorului s-ar prescrie într-un termen de 5 ani, în vreme ce fapta celui favorizat într-un termen de 3 ani. Apreciez că asigurarea unei previzibilităţi a represiunii penale impune ca termenul de prescripţie a răspunderii penale să fie similar celui prevăzut de lege pentru fapta comisă de cel favorizat, în cazul în care acesta din urmă este mai redus.

Prima nuanţare necesară vizează pedeapsa în funcţie de care trebuie calculat termenul de prescripţie a răspunderii penale, raportat la ceea ce se înţelege în cazul infracţiunii de favorizarea infractorului, prevăzută de art. 264 alin. (1) C.pen. din 1969, prin *pedeapsă prevăzută de lege*, având în vedere modalitatea atipică de sancţionare prevăzută de acest text. Astfel, art. 264 alin. (1) C.pen. din 1969 dispune că favorizarea infractorului *se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 7 ani*, dar alineatul al doilea prevede o altă limită de pedeapsă, dispunând că *pedeapsa aplicată favorizatorului nu poate fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru autor*. Din perspectiva art. 141[1] C.pen anterior, introdus de pct. 50 al Legii nr. 278/2006 (M.Of. nr. 601 din 12 iulie 2006), *prin pedeapsă prevăzută de lege se înţelege pedeapsa prevăzută în textul de lege care incriminează fapta săvârşită în forma consumată, fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei*. Ca atare, pedeapsa prevăzută de lege, care trebuie luată în considerare conform art. 122 C.pen. anterior, este pedeapsa prevăzută de lege pentru forma consumată a infracţiunii de favorizare deduse judecăţii, iar aceasta este pedeapsa prevăzută de lege pentru autorul faptei la care s-a favorizat. Din altă perspectivă, cea a doctrinei juridice, infracţiunea de favorizarea infractorului este o infracţiune corelativă, deci nu poate fi concepută independent de comiterea unei alte infracţiuni. Ca atare, pericolul ei social nu poate depăşi pericolul abstract al faptei penale la care s-a favorizat, ce este reflectat în norma acesteia de sancţionare penală, la care face trimitere norma de sancţionare a favorizării, din alineatul al doilea al art. 264 C.pen. anterior. Cum termenele de prescripţie a răspunderii penale sunt stabilite de legiuitor în funcţie de pericolul social reflectat de limita maximă a pedepsei, atunci, la favorizarea infractorului, termenul de prescripţie este cel stabilit, raportat la pedeapsa pentru infracţiunea la care s-a favorizat. Din perspectivă jurisprudenţială, prin Decizia RIL nr. 7 din 9 februarie 2009 pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, Secţiile Unite, s-a clarificat o sintagmă legală similară, cuprinsă în art. 160[2] alin. (2) C.proc.pen. anterior, text legal referitor la posibilitatea acordării liberării provizorii sub control judiciar în cazul infracţiunilor intenţionate pentru care legea prevede pedeapsa închisorii ce nu depăşeşte 18 ani, în cazul concret al infracţiunii prevăzute de art. 7 alin. (1) din Legea nr. 39/2003. Această infracţiune era sancţionată cu închisoare de la 5 la 20 de ani, dar, art. 7 alin. (2) din legea menţionată prevedea, similar art. 264

alin. (2) C.pen. anterior, că pedeapsa pentru faptele prevăzute la alin. (1) nu poate fi mai mare decât sancțiunea prevăzută de lege pentru infracțiunea cea mai gravă care intră în scopul grupului infracțional organizat. În acest context, Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat că, raportat la *înțelesul dat de legiuitorul penal noțiunii de pedeapsă prevăzută de lege, trebuie să se considere că, în accepțiunea art. 160² alin. (1) și, implicit, a art. 160⁴ alin. (1) C.proc.pen.* (anterior), *sancțiunea pentru infracțiunea reglementată de art. 7 alin. (1) din Legea nr. 39/2003 este cea fixată în însuși cuprinsul alineatului ce conține dispoziția de incriminare, numai în măsura în care pedeapsa pentru infracțiunea cea mai gravă, care intră în scopul grupului infracțional organizat, nu este mai ușoară decât aceea prevăzută în primul alineat.* Curtea a concluzionat că *această interpretare se impune pentru că, în cazul infracțiunii incriminate de art. 7 alin. (1) din Legea nr. 39/2003, a fost adoptat un mod atipic, indirect, de sancționare – folosit de altfel și în cazul infracțiunii de complot [art. 167 alin. (2) C.pen.] – prin aplicarea căruia determinarea limitelor minimă și maximă ale pedepsei voite de legiuitor nu este susceptibilă de a crea dificultăți.* Așadar, termenul de prescripție a răspunderii penale se calculează raportat la pedeapsa mai ușoară la care face trimitere alineatul al doilea al art. 264 C.pen. anterior *(C.A. Cluj, secția penală, decizia nr. 380/2017, nepublicată).*

4.8. Cauza specială de nepedepsire

- în situația în care favorizarea este comisă de un membru de familie (art. 177 NCP) al făptuitorului favorizat, nu se pedepsește (*cauză de imunitate familială*);

- în jurisprudența instanței supreme (*C.S.J., secția penală, decizia nr. 1922/1992, în Probleme de drept... 1990-1992, p. 383*) s-a apreciat că, în cazul în care fapta prevăzută de legea penală este săvârșită de mai mulți făptuitori, cauza de nepedepsire se reține numai când favorizatorul are calitatea de membru de familie cu toți infractorii; consider că această soluție jurisprudențială ar trebui abandonată față de natura cauzei de nepedepsire; astfel, apreciez că intenția legiuitorului a fost aceea de a crea un impediment la pedepsirea persoanei care urmărește să favorizeze doar pe membrul de familie despre care cunoaște că a comis o faptă prevăzută de legea penală, indiferent dacă acesta a acționat ca autor sau participant la comiterea faptei și de calitatea celorlalți participanți; cauza de nepedepsire nu se va reține în ipoteza în care nu s-a urmărit favorizarea doar a membrului de familie, ci a tuturor participanților la comiterea faptei prevăzute de legea penală.

Prin Legea de modificare a NCP a fost extinsă sfera persoanelor în privința cărora se aplică cauza de nepedepsire prevăzută la art. 269 alin. (3) NCP prin includerea și a afinilor persoanei favorizate până la gradul II. Potrivit art. 407 C.civ. afinitatea este legătura dintre un soț și rudele celuilalt soț, rudele soțului fiind în aceeași linie și același grad cu afinii celuilalt soț.

Această dispoziție a existat și în prima formă a Legii de modificare a NCP și a fost apreciată drept constituțională prin DCC nr. 650/2018. În considerentele acestei decizii instanța de contencios constituțional a reținut că „această extindere

a sferei persoanelor cărora le sunt aplicabile dispozițiile art. 269 alin. (3) NCP a fost adoptată în considerarea relațiilor apropiate care se stabilesc între un soț și rudele celuilalt soț. Aceste relații pot justifica, în cazul comiterii de către una dintre ele a unor infracțiuni, acordarea ajutorului având ca scop împiedicarea sau îngreunarea cercetărilor într-o cauză penală, a tragerii la răspundere penală, a executării unei pedepse sau a unei măsuri privative de libertate, astfel că legiuitorul poate extinde această cauză de nepedepsire și în privința afinilor de pâuă la gradul al II-lea. Modificarea analizată nu imprimă normei penale de la art. 269 alin. (3) NCP un caracter neclar, imprecis sau imprevizibil, noțiunile folosite în cuprinsul acesteia fiind, în mod expres definite prin lege, aspect ce exclude interpretarea diferită și neunitară a acestora de către organele judiciare. Totodată, alegerea gradului de afinitate reprezintă opțiunea legiuitorului, potrivit politicii sale penale, fiind rezultatul aprecierii de către acesta a caracterului apropiat al relațiilor ce se stabilesc între anumite categorii de persoane pentru a beneficia de impunitate în situația comiterii unor acte de favorizare a făptuitorului. Această alegere nu este de natură a crea discriminare în privința persoanelor între care se stabilesc diferite grade de afinitate, conform art. 407 C.civ., sub aspectul nepedepsirii acestora, potrivit art. 269 alin. (3) NCP, întrucât gradul diferit de afinitate cu făptuitorul face ca persoanele în cauză să se afle în situații diferite, care justifică acordarea de către legiuitor a unui regim juridic diferit din perspectiva aplicării prevederilor art. 269 alin. (1) NCP. (...) Referitor la pretiusa încălcare prin dispozițiile legale criticate a prevederilor art. 16 din Constituție, Curtea constată că aceasta nu poate fi reținută, întrucât categoriile de afini analizate, respectiv cea a afinilor de gradul II și categoria afinilor de gradul III se află în situații juridice diferite, prin raportare la scopul dispozițiilor art. 269 NCP, relațiile dintre soț și afinii de gradul III nemaifiind atât de puternice precum în cazul celor de gradul II. Acest criteriu de diferențiere este unul obiectiv și rezonabil, pe care legiuitorul îl poate aplica în contextul normei analizate. Totodată, nu se poate pune același semn de egalitate între rudele de gradul III [copiii surorii sau ai fratelui] și afinii de gradul III [copiii surorii sau ai fratelui soțului], pentru că, în genere, ca regulă, rudenia reflectă o apropiere mult mai puternică decât afinitatea; prin urmare, legiuitorul nu este obligat să impună același tratament penal în funcție de gradul de rudenie/afinitate".

§5. Tăinuirea

5.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în primirea, dobândirea, transformarea ori înlesnirea valorificării unui bun, de către o persoană care fie a cunoscut, fie a prevăzut din împrejurările concrete că acesta provine din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, chiar fără a cunoaște natura acesteia [art. 270 alin. (1) NCP];

- acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu;

5.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special principal: relațiile sociale referitoare la înfăptuirea justiției; *obiectul juridic secundar* îl constituie relațiile sociale referitoare privind protecția patrimoniului;

- NCP a prevăzut infracțiunea de tăinuire în cadrul infracțiunilor contra înfăptuirii justiției, și nu în cel al infracțiunilor contra patrimoniului, întrucât prin conținutul său tăinuirea aduce în primul rând atingere efectuării actului de justiție prin îngreunarea sau împiedicarea identificării ori a recuperării bunurilor tăinuite; mai mult, nu toate bunurile tăinuite provin din comiterea unor infracțiuni contra patrimoniului.

b) obiectul material secundar: bunul sau bunurile mobile (inclusiv imobile prin destinație care ca natură sunt bunuri mobile) provenite din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală [nu este necesar ca fapta să constituie infracțiune (de pildă, în cazul în care există o cauză care înlătură caracterul penal al faptei cum ar fi minoritatea, iresponsabilitatea etc.) și nici ca fapta prevăzută de legea penală să fie îndreptată împotriva patrimoniului (de exemplu, bunul poate proveni din săvârșirea unei infracțiuni de abuz în serviciu, luare de mită, trafic de persoane, trafic de droguri etc.)].

- același bun poate fi succesiv obiectul material al mai multor infracțiuni de tăinuire comise de făptuitori diferiți.

5.3. Subiecții infracțiuni

a) subiectul activ: orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală, cu excepția autorului sau a participanților la săvârșirea infracțiunii din care provine bunul;

- fapta este tipică chiar dacă este comisă de un membru de familie al autorului sau a participanților la săvârșirea infracțiunii din care provine bunul, însă, în acest caz, se va reține existența unei cauze de nepedepsire;

- proprietarul bunului poate fi subiect activ nemijlocit în cazul în care tăinuiește bunurile provenite din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, comise împotriva posesorului neproprietar sau a detentorului bunului;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate;

- tăinuitorul nu trebuie să aibă nicio înțelegere prealabilă sau concomitentă săvârșirii faptei prevăzute de legea penală cu participanții la aceasta, altfel se va reține complicitatea ca formă a participației penale.

b) subiectul pasiv principal este statul, iar *subiect pasiv secundar* este persoana (fizică sau juridică) față de care s-a comis fapta prevăzută de legea penală (subiectul pasiv al faptei din care provine bunul tăinuit).

Infracțiunea de tăinuire, realizată prin dobândirea unor bunuri sau valori proprietate de stat, cunoscând că provin dintr-o infracțiune, este distinctă de infracțiunea comisă de autorii sustragerii acelor bunuri ori valori. În această situație, tăinuitorul nu poate fi obligat la despăgubiri, în solidar cu cei care au săvârșit sustragerea, decât în limita valorii bunurilor tăinuite și a pagubei cauzate

prin fapta sa *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 1555/1977, în Repertoriu 1976-1980, p. 112)*.

5.4. Latura obiectivă

a) **elementul material:** constă în mai multe *modalități alternative*, fiecare obiectivate într-o ***acțiune*** – primirea, dobândirea, transformarea ori înlesnirea valorificării unui bun, de către o persoană care fie a cunoscut, fie a prevăzut din împrejurările concrete că acesta provine din săvârșirea de către o altă persoană a unei fapte prevăzute de legea penală *(infracțiune cu conținut alternativ)*;

- fapta este tipică chiar și în situația în care nu este cunoscut autorul faptei prevăzute de legea penală din care provine bunul tăinuit;

- ***primirea*** presupune ca bunul provenit din fapta prevăzută de legea penală să treacă în detenția precară a tăinuitorului[1];

- ***dobândirea*** implică trecerea bunului provenit din fapta prevăzută de legea penală în proprietatea tăinuitorului[2];

- ***transformarea*** presupune efectuarea unor modificări ale bunului provenit din fapta prevăzută de legea penală, în scopul îngreunării recunoașterii bunului;

- ***înlesnirea valorificării*** implică efectuarea de acte prin care se facilitează înstrăinarea bunului;

- chiar dacă cu privire la fapta din care provine bunul tăinuit există o cauză care împiedică punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale (care nu exclude tipicitatea faptei), această împrejurare nu împiedică reținerea infracțiunii de tăinuire; în acest sens, în doctrină[3] s-a arătat că, având în vedere faptul că tăinuirea este și o *infracțiune autonomă (independentă)*, circumstanțele agravante, actele de clemență sau cauzele de neimputabilitate (minoritatea, iresponsabilitatea, constrângerea fizică sau constrângerea morală) ce au fost constatate cu privire la fapta principală (din care provine bunul tăinuit) nu se vor aplica și tăinuirii, aceasta fiind dependentă numai de propriile caracteristici obiective de săvârșire;

- în cazul în care aceeași persoană realizează mai multe modalități alternative ale elementului material al infracțiunii, se va reține săvârșirea unei singure infracțiuni (unitate naturală), iar nu un concurs de infracțiuni;

---

[1] În mod întemeiat s-a arătat în literatura de specialitate (*M. Oprea*, op. cit., p. 338) că fapta este tipică, chiar dacă bunul a fost primit direct de la autor, de la un complice sau de la unul dintre aceștia prin intermediar; intermediarul poate fi de bună-credință, necunoașterea provenienței bunului de către acesta fiind folosită de către subiecții activi ai infracțiunilor ce sunt în corelație.

[2] În doctrină (*O. Loghin, T. Toader*, op. cit., p. 301) s-a apreciat că este tipică fapta dobânditorului bunului care, în schimbul restituirii prețului pe care l-a plătit pentru acel bun, îl restituie autorului faptei, deoarece, în acest caz, infracțiunea de tăinuire consumându-se în momentul dobândirii bunului, orice activitate ulterioară acestui moment nu are o influență asupra existenței infracțiunii.

[3] *M. Oprea*, op. cit., p. 337.

- infracţiunea de spălare de bani prevăzute de art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 constituie, în esenţă, o formă specială de tăinuire; prin urmare în ipoteza în fapta concretă comisă întruneşte cerinţele de tipicitate atât ale infracţiunii de tăinuire, cât şi pe cele ale infracţiunii de spălare de bani, se va reţine numai norma specială de incriminare.

Infracţiunea de tăinuire este o infracţiune care are în vedere incriminarea de principiu a faptelor de primire dobândire sau valorificarea unui bun provenit dintr-o faptă prevăzută de legea penală. Din probele administrate rezultă că inculpaţii B. şi C., în cursul unei singure săptămâni din luna decembrie 2011 au făcut trei achiziţii imobiliare încercând să ascundă provenienţa sumelor cheltuite pentru aceste bunuri. Astfel în ceea ce-l priveşte pe inculpatul apelant C., Înalta Curte constată că faptele comise de acesta ar putea fi încadrate atât în norma speciale [art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002] cât şi în norma generală (art. 270 NCP).Conform principiului *specialia generalibus derogant* norma specială derogă de la norma generală ceea ce conduce la concluzia că o normă generală nu poate înlătura de la aplicare o norma specială. Fiind derogatorie de la norma generală, rezultă că norma specială se aplică ori de câte ori ne găsim în faţa unui caz ce intră sub incidenţa prevederilor sale, deci norma specială se aplică prioritar faţă de norma generală, chiar şi atunci când norma specială este mai veche decât norma generală. Se observă astfel că, legea specială, la fel ca şi dispoziţia de drept comun incriminează activităţile reţinute în sarcina inculpatului C. condiţii în care, conform principiului enunţat anterior se va aplica acestui inculpat norma prevăzută de legea specială *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 242/A/2017, www.idrept.ro).*

În măsura în care inculpatul a profitat doar de băutura şi ţigările cumpărate de un alt inculpat, din banii rezultaţi din vânzarea unui bun sustras de acesta, o astfel de faptă nu întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de tăinuire, lipsind latura obiectivă a acesteia *(C.A. Bacău, secţia penală şi pentru cauze cu minori şi de familie, decizia nr. 84/1996, în R.D.P. nr. 3/1998, p. 152).*

Fapta unui şofer de a da ajutor unei persoane care a sustras anterior bunuri din întreprindere, pentru a le scoate din incinta unităţii cu autovehiculul pe care îl avea în primire şi a le transporta într-un anumit loc, în scopul de a fi valorificate, urmând ca pentru serviciul făcut să primească o sumă de bani, constituie infracţiunea de tăinuire în paguba patrimoniului public *(Jud. Roman, sentinţa nr. 531/1983, în Repertoriu 1981-1984, p. 266).*

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru înfăptuirea justiţiei, cât şi cea creată prin trecerea bunului în stăpânirea tăinuitorului sau prin modificarea bunului;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

5.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

- este necesar ca făptuitorul ***să fi cunoscut*** *sau* ***să fi prevăzut*** *din împrejurările concrete* că bunul pe care îl primeşte, îl dobândeşte ori îl transformă sau a cărui valorificare o înlesneşte provine din săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală;

- nu este necesar ca tăinuitorul să fi cunoscut natura faptei din care provine bunul ori modalitatea de săvârşire a acesteia, respectiv autorul sau participanţii la comiterea faptei[1];

- eroarea asupra caracterului penal al faptei din care provine bunul sau necunoaşterea faptului că bunul provine din comiterea unei fapte prevăzute de legea penală constituie o eroare asupra tipicităţii, care conduce la reţinerea comiterii faptei din culpă şi deci la lipsa tipicităţii subiective;

- în situaţia existenţei unui prim act de tăinuire, urmat de o altă acţiune a aceluiaşi tăinuitor care promite că va asigura valorificarea în continuare şi a altor bunuri sustrase, sunt întrunite elementele constitutive ale complicităţii la infracţiunea de furt în formă simplă sau continuată, după caz, *în concurs real* cu infracţiunea de tăinuire, chiar dacă promisiunea anticipată de tăinuire a bunurilor nu a fost îndeplinită;

- NCP nu mai stipulează că scopul urmărit prin săvârşirea infracţiunii este obţinerea unui folos material pentru sine sau pentru altul, tăinuirea astfel cum este reglementată de NCP înglobând în structura sa şi actele care erau incriminate de vechiul cod în cadrul favorizării reale [ajutorul dat unui infractor direct sau indirect, pentru a-i asigura folosul sau produsul (lucrurile produse sau dobândite) infracţiunii]; prin urmare, nu prezintă importanţă pentru reţinerea comiterii infracţiunii de tăinuire scopul urmărit de făptuitor, acesta putând fi avut în vedere la individualizarea pedepsei;

- *faţă de această structură de incriminare* în situaţia în care, la primirea bunului, acesta este de îndată distrus de făptuitor, se va reţine săvârşirea infracţiunii de tăinuire, chiar dacă primirea nu a fost realizată în scopul dobândirii unui folos material.

Fapta inculpatului de a se înţelege cu autorul unui furt, după săvârşirea de către acesta a infracţiunii, de a-l ajuta să vândă bunurile sustrase şi de a împărţi preţul obţinut, constituie infracţiunea de tăinuire *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 2332/1996, www.legalis.ro)*.

Fapta inculpatului de a transporta, după o prealabilă înţelegere, pe autorii infracţiunii de furt la locul săvârşirii faptei, cu autoturismul său, de a-i aştepta şi apoi de a-i duce, împreună cu bunurile sustrase, la locuinţa unuia dintre ei, unde acestea au fost împărţite, constituie complicitate la infracţiunea de furt, iar nu aceea de tăinuire *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1142/1996, www.legalis.ro)*.

Fapta celui care determină pe altul să săvârşească o faptă prevăzută în legea penală şi cumpără de la autor bunul provenit din săvârşirea infracţiunii constituie numai instigare, iar nu instigare aflată în concurs cu cea de tăinuire *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 329/1996, www.legalis.ro)*.

---

[1] În acelaşi sens, a se vedea *V. Dongoroz ş.a.*, Explicaţii teoretice ale Codului penal. Partea specială, vol. III, op. cit., p. 541.

Participarea unui inculpat la lovirea și imobilizarea victimei, concomitent cu deposedarea acesteia de bani de către un alt făptuitor, urmată de primirea unei părți din banii sustrași, constituie infracțiunea de tâlhărie, iar nu aceea de tăinuire de bunuri *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 336/1999, www.legalis.ro)*.

Fapta de a lua parte la adoptarea hotărârii de a săvârși o tâlhărie, la stabilirea modului de a acționa, la pândirea victimei și la urmărirea ei, urmată de participarea la împărțirea bunurilor sustrase acesteia de către autor prin violență, caracterizează complicitatea la infracțiunea de tâlhărie, iar nu infracțiunea de tăinuire care constă, între altele, din primirea unui bun, cunoscând că provine din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, fără vreo contribuție cu caracter de înlesnire a săvârșirii acesteia de către autor *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 769/2002, www.legalis.ro)*.

Smulgerea lacătului de la magazia unei fabrici, scoaterea unor bunuri (7 saci cu zahăr) din acea magazie și depozitarea lor într-un șopron aflat în apropiere, tot în curtea întreprinderii, constituie infracțiunea de furt – consumată – în paguba patrimoniului public. În aceste condiții, ajutorul dat autorului de către alte persoane, pe baza unei înțelegeri survenite ulterior, de a transporta bunurile sustrase, din șopronul unde fuseseră inițial depozitate, în alt loc, tot în curtea fabricii, pentru a le ascunde – urmat a doua zi de valorificarea acelor bunuri și de împărțirea sumei realizate între toți inculpații nu constituie complicitate la furt, ci o infracțiune autonomă, de tăinuire *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 2873/1983, în Repertoriu 1981-1984, p. 125)*.

Fapta inculpatului, care anterior săvârșirii infracțiunii de delapidare a acceptat să transporte și apoi a transportat, în mod repetat, în schimbul unor foloase materiale, cu autovehiculul său, bunurile sustrase din gestiunea lor de către ceilalți inculpați, predându-le pentru valorificare, constituie complicitate la infracțiunea sus-menționată, și nu infracțiunea de tăinuire. Tăinuirea se realizează fie prin primirea sau dobândirea unui bun provenit din infracțiune, fie prin transformarea sau înlesnirea valorificării bunului, după săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală – fără o promisiune anterioară făcută în acest sens autorului – ceea ce nu este cazul în situația de mai sus *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 174/1980, în R.R.D. nr. 9/1980, p. 62)*.

Fapta inculpaților B.D. și S.A. care prin ajutorul dat inculpaților H.M.A. și S.I.V. de a deplasa la București autoturismul victimei, precum și bunurile personale ale acesteia, unde au fost valorificate ulterior de inculpatul S.I.V. (...) a întrunit elementele constitutive ale infracțiunii de tăinuire. Cei doi inculpați au cunoscut provenienta banilor deținuți de autorii omorului, H.M.A. a achitat camera de hotel cu banii primiți de la S. și proveniți de la victima omorului și au fost de față cu ocazia valorificării bijuteriilor și laptopului victimei, iar ajutorul dat de către inculpații S.A. și B.D. inculpaților S.I.V. și H.M.A. fără o înțelegere stabilită înainte sau în timpul săvârșirii infracțiunilor de omor și tâlhărie prin ștergerea urmelor infracțiunii, aruncarea obiectelor care au

folosit la ştergerea urmelor infracţiunii, ascunderea bâtei prin încredinţarea acesteia unei alte persoane, străină de evenimente, a constituit infracţiunea de favorizarea infractorului *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 2292/2010, în NCP comentat, p. 581)*.

5.6. Formele infracţiunii

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracţiunea se consumă în momentul realizării acţiunii tipice; nu este o infracţiune continuă;

- poate fi săvârşită în formă continuată (fie că bunurile tăinuite provin de la acelaşi autor, fie de la autori diferiţi), când infracţiunea se epuizează la data săvârşirii ultimului act de executare.

Spre deosebire de complicitate – care nu poate îmbrăca forma continuată de săvârşire, dacă multiplele acte de ajutor sau înlesnire se referă la autori diferiţi – tăinuirea este o infracţiune autonomă, independentă – deşi corelativă – faţă de infracţiunea din care provin bunurile ce constituie obiectul său material, aşa încât nu există niciun impediment de principiu ca reţinerea formei continuate să se realizeze şi atunci când bunurile tăinuite provin din infracţiuni comise de mai mulţi autori, cu condiţia, bineînţeles, ca la baza săvârşirii tuturor acţiunilor incriminate să se afle o singură rezoluţie infracţională *(Trib. Suprem, secţia penală, decizia nr. 1789/1974, în Repertoriu 1969-1975, p. 216)*.

5.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 1 la 5 ani sau amenda;

- pedeapsa *aplicată* tăinuitorului nu poate fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvârşită de autor (dacă fapta autorului a fost consumată se va avea în vedere maximul special prevăzut de norma de incriminare, iar dacă fapta autorului a rămas în stadiul tentativei se va avea în vedere maximul special al pedepsei prevăzute de lege pentru infracţiunea consumată, redus conform dispoziţiilor privind tratamentul sancţionator al tentativei);

- pedeapsa concretă aplicată tăinuitorului poate fi mai mare decât cea aplicată autorului faptei prevăzute de legea penală din care provine bunul.

- împăcarea survenită între autorul infracţiunii din care provine bunul, care face obiectul tăinuirii, şi persoana prejudiciată, respectiv retragerea plângerii prealabile formulate de persoana vătămată împotriva autorului infracţiunii din care provine bunul care face obiectul tăinuirii, nu constituie o cauză care înlătură răspunderea penală sau o cauză specială de nepedepsire pentru tăinuitor.

Obiectul juridic principal al infracţiunii de tăinuire constă în ocrotirea relaţiilor sociale din sfera înfăptuirii actului de justiţie, relaţii care sunt incompatibile cu orice ingerinţă în desfăşurarea normală a activităţii organelor judiciare. Prin urmare, o persoană care are cunoştinţă de săvârşirea unei infracţiuni sau, din împrejurările concrete, prevede săvârşirea unei fapte incriminate de legea

penală nu poate primi, dobândi sau transforma un bun care provine dintr-o astfel de faptă şi nu poate înlesni valorificarea lui decât cu încălcarea interesului aflării adevărului în cauzele penale. Astfel, relaţiile sociale protejate penal prin intermediul normei criticate sunt de o importanţă majoră pentru întreaga societate. În cazul acestei infracţiuni persoana vătămată prin comiterea faptei nu este strict determinată. Infracţiunea fiind una de pericol şi nu de rezultat, consumarea ei are loc în momentul în care, săvârşindu-se acţiunea sau inacţiunea incriminată, este creată starea de pericol social pentru activitatea de înfăptuire a justiţiei. Având în vedere aceste caracteristici ale infracţiunii de tăinuire, respectiv importanţa relaţiilor sociale ocrotite, care sunt cele din sfera înfăptuirii justiţiei, şi, în consecinţă, pericolul social crescut al acestei infracţiuni, care vizează împiedicarea aflării adevărului în cauzele penale, cu toate că alin. (2) al art. 270 NCP prevede că pedeapsa aplicată tăinuitorului nu poate fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvârşită de autor, legiuitorul nu a înţeles să reglementeze şi faptul că împăcarea intervenită între autorul infracţiunii din care provine bunul tăinuit şi partea vătămată produce efecte asupra răspunderii penale a tăinuitorului. Această opţiune legislativă este justificată de caracterul personal al împăcării, dar şi de caracterul distinct (de infracţiunea de tăinuire) al infracţiunii din care provine bunul. Prin urmare, faptul că, în considerarea pericolului social redus al acesteia din urmă şi având în vedere relaţiile sociale ocrotite prin incriminarea ei, legiuitorul a înţeles să acorde părţilor posibilitatea împăcării nu obligă la extinderea efectelor actului de împăcare asupra răspunderii penale a tăinuitorului. (...) tăinuitorul şi autorul infracţiunii din care provine bunul care face obiectul tăinuirii se află în situaţii juridice diferite, aceştia având calitatea de subiect activ al unor infracţiuni ce au ca obiect principal protejarea unor relaţii sociale diferite şi un grad diferit de pericol social. Aceste aspecte justifică reglementarea de către legiuitor în situaţia celor două categorii de autori a unui regim juridic diferit din perspectiva efectelor instituţiei împăcării *(Curtea Constituţională, DCC nr. 458/2015, www.ccr.ro)*.

5.8. Cauza specială de nepedepsire

- se va reţine existenţa unei cauze de nepedepsire în situaţia în care tăinuirea este comisă de un membru de familie (art. 177 NCP) al participantului la săvârşirea faptei prevăzute de legea penală din care provine bunul tăinuit ori faţă de o persoană care a tăinuit anterior acelaşi bun; nu este necesar ca tăinuitorul să fie membru de familie cu toţi participanţii la comiterea infracţiunii din care provine bunul tăinuit.

§6. Obstrucţionarea justiţiei

6.1. Noţiune

- este infracţiunea care constă în fapta persoanei care, fiind avertizată asupra consecinţelor faptei sale:

(i) împiedică, fără drept, organul de urmărire penală sau instanţa de judecată să efectueze un act procedural; **sau**

(ii) refuză să pună la dispoziția organului de urmărire penală, instanței sau judecătorului-sindic, în tot sau în parte, datele, informațiile, înscrisurile sau bunurile deținute, care i-au fost solicitate în mod explicit, în condițiile legii, în vederea soluționării unei cauze (art. 271 NCP).

- *are caracter subsidiar* reținându-se în situațiile în care nu se reține comiterea unei infracțiuni mai grave (de pildă, favorizarea făptuitorului, sustragerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri).

6.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic: relațiile sociale referitoare la înfăptuirea justiției;

b) obiectul material: în principiu, nu are în modalitatea prevăzută de art. 271 alin. (1) lit. a) NCP; la cea de-a doua modalitate alternativă prevăzută de art. 271 alin. (1) lit. b) NCP înscrisurile sau bunurile care au fost solicitate, în condițiile legii, în vederea soluționării unei cauze, deținute de făptuitor constituie obiect material al infracțiunii.

6.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- nu poate fi subiect activ (autor, complice sau instigator) *persoana urmărită* (suspectul sau inculpatul) *sau judecată* (inculpatul) pentru infracțiunea care formează obiectul procesului penal; astfel este stipulată *în procesul penal* o garanție suplimentară care vine să întărească prezumția de nevinovăție, precum și dreptul de a păstra tăcerea și privilegiul împotriva autoincriminării, prin excluderea tipicității faptei suspectului sau inculpatului care refuză să colaboreze cu organele judiciare;

- în mod întemeiat s-a arătat în doctrină[1] că având în vedere garantarea dreptului la tăcere al martorului în condițiile art. 118 NCPP, noțiunea de *„persoană urmărită"* trebuie privită în sens larg, astfel încât o persoană care a avut calitatea de martor la momentul la care a comis una sau ambele acțiuni de realizare a elementului material, nu va putea fi trasă la răspundere penală pentru infracțiunea prevăzută de art. 271 NCP, dacă ulterior, în aceeași cauză, a dobândit calitatea de suspect;

- vor putea fi subiecți activi ai infracțiunii persoana vătămată, partea civilă sau partea responsabilă civilmente din procesul penal, respectiv pârâții, reclamanții din procesul civil;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat (în modalitatea comisivă și atunci când obligația de cooperare incumbă mai multor persoane care nu pot decide decât împreună), complicitate, instigare.

b) subiectul pasiv: *principal* este statul, iar *secundar* este persoana fizică sau juridică ale cărei interese au fost vătămate prin săvârșirea infracțiunii.

---

[1] *G. Bodoroncea*, în NCP comentat, p. 582.

6.4. Latura obiectivă

a) elementul material: art. 271 alin. (1) NCP prevede două modalități alternative de comitere a faptei:

(i) împiedicarea, fără drept, a organului de urmărire penală sau a instanței de judecată de a efectua, în condițiile legii, un act procedural;

- trebuie să existe *pendinte* o procedură judiciară penală sau nepenală (civilă, contencios administrativ, litigiu de muncă etc.);

- este incriminată ***numai împiedicarea*** efectuării actului procedural, fie printr-o acțiune, fie printr-o inacțiune, *nu și îngreunarea* efectuării acestuia (ca în cazul favorizării făptuitorului); astfel, fapta este tipică numai în ipoteza în care actul de procedură nu a putut fi efectuat, nu și atunci când făptuitorul a îngreunat efectuarea actului de procedură;

- se va reține în ipoteza în care împiedicarea vizează *acte procedurale* (de pildă, ascultarea martorilor sau a subiecților procesuali principali), dar și atunci când împiedicarea vizează *efectuarea unui procedeu probator* (de pildă, percheziția domiciliară, a unei metode speciale de supraveghere sau cercetare, a confruntării, a ridicării silite de obiecte și înscrisuri, efectuarea unei cercetări la fața locului etc.);

- organul judiciar care este împiedicat să efectueze actul procedural este *fie organul de urmărire penală, fie instanța de judecată* (penală sau nepenală); fapta nu este tipică dacă un judecătorul de drepturi și libertăți este împiedicat să efectueze un act procedural (de exemplu, ascultarea martorului în procedura audierii anticipate); față de competența funcțională a judecătorului de cameră preliminară[1] este greu de imaginat o ipoteză în care acesta este împiedicat să efectueze un act procedural, însă și în ipoteza reținerii unei astfel de situații, fapta nu va fi tipică;

- ***cerințele esențiale:* 1. *să existe avertizarea prealabilă (orală sau scrisă)*** a făptuitorului de către organul de urmărire penală sau de instanță asupra consecințelor penale ale faptei sale în cazul în care nu își îndeplinește obligația de cooperare cu autoritățile; în lipsa avertismentului prealabil realizat *în mod legal* de organele competente care să rezulte din probele administrate în cauză (de pildă, declarații de martori, procese-verbale etc.) nu se va putea reține tipicitatea faptei; fapta nu este tipică dacă neîndeplinirea obligației de cooperare are loc în considerarea caracterului vădit nelegal al actului procedural ori al procedeului probator; **2.** împiedicarea actului procedural sau al procedeului probator să fie realizată ***fără drept***;

- poate fi reținută în concurs cu ultrajul sau ultrajul judiciar.

---

[1] Prin Legea de modificare a NCPP a fost abrogată faza de cameră preliminară. Verificarea de legalitate și loialitate a urmăririi penale se va face de instanța de judecată competentă potrivit legii, în cadrul noii etape procesuale a verificărilor prealabile la judecata în primă instanță [art. 370[1] NCPP - art. 370[5] NCPP]. În urma intrării în viguare a NCPP, fapta va fi tipică ori de câte ori este împiedicată efectuarea unui act procedural de către instanță, indiferent de etapa procesuală în care se află cauza.

(ii) refuzul de a pune la dispoziția organului de urmărire penală, instanței (civile sau penale) sau judecătorului-sindic (în procedura insolvenței sau a falimentului), în tot sau în parte, a datelor, informațiilor sau bunurilor deținute, în urma unei solicitări exprese din partea acestora, în condițiile legii, în vederea soluționării cauzei.

- trebuie să existe *pendinte* o procedură judiciară penală sau nepenală (civilă, contencios administrativ, litigiu de muncă etc.);

- este necesar să existe un refuz explicit sau implicit (dar neechivoc) de îndeplinire a obligației de cooperare (acțiune sau inacțiune); nu prezintă importanță pentru reținerea tipicității faptei împrejurarea că organul judiciar a dispus anterior aplicarea unei amenzi judiciare pentru refuzul de cooperare [de pildă, aplicarea unei amenzi judiciare în temeiul art. 283 alin. (4) lit. o[1]) NCPP, unei instituții de credit care refuză să pună la dispoziția procurorului datele cu privire la tranzacțiile financiare la care face referire mandatul judecătorului de drepturi și libertăți]; dispozițiile art. 6 NCPP referitoare la aplicarea principiului *ne bis in idem* nu sunt aplicabile în această ipoteză, deoarece nu se poate reține existența unei acuzații în materie penală cu referire la procedura de aplicare a amenzii administrative care nu are caracterul unei sancțiuni penale;

- ***cerințe esențiale:*** **1.** să existe ***o solicitare explicită*** (orală sau scrisă), realizată în mod legal, de organul de urmărire penală, instanța de judecată sau judecătorul-sindic, referitoare la comunicarea de date, informații, înscrisuri sau bunuri; fapta nu este tipică dacă neîndeplinirea obligației de cooperare are loc în considerarea caracterului vădit nelegal al solicitării; **2.** ***să existe avertizarea prealabilă (orală sau scrisă)*** a făptuitorului de către organul de urmărire penală, instanță ori judecătorul-sindic asupra consecințelor faptei sale în cazul în care nu își îndeplinește obligația de cooperare cu autoritățile; în lipsa avertismentului prealabil realizat *în mod legal* de organele competente care să rezulte din probele administrate în cauză (de pildă, declarații de martori, procese-verbale etc.) nu se va putea reține tipicitatea faptei;

- fapta este tipică chiar dacă se comite doar una dintre modalitățile alternative ale elementului material; în situația în care făptuitorul comite ambele variante alternative ale elementului material, în principiu, se va reține concursul de infracțiuni, cu excepția situației în care ambele modalități normative sunt comise în aceeași împrejurare și cu privire la aceeași cauză când se va reține unitatea de infracțiune.

Spre deosebire de infracțiunea prevăzută în vechile dispoziții ale art. 147 din Legea nr. 85/2006, infracțiunea de obstrucționare a justiției prevăzută în art. 271 alin. (1) lit. b) NCP, săvârșită în procedura insolvenței, presupune refuzul persoanei de a pune la dispoziția judecătorului-sindic datele, informațiile, înscrisurile sau bunurile deținute, care i-au fost solicitate în mod explicit de către judecătorul-sindic, iar nu și refuzul persoanei de a pune la dispoziția administratorului judiciar ori a lichidatorului datele, informațiile, înscrisurile sau bunurile deținute, care i-au fost solicitate în mod explicit de către administratorul judiciar sau lichidator. (...) Prin urmare, infracțiunea de abuz în serviciu nu avea caracter subsidiar în raport cu infracțiunea prevăzută în vechile dispoziții ale art. 147 din Legea nr. 85/2006 și, în consecință, faptele care sunt excluse din sfera de aplicare a dispozițiilor art. 271 alin. (1) lit. b) NCP – cum este refuzul persoanei de a pune la dispoziția administratorului judiciar ori a lichidatorului datele, infor-

mațiile, înscrisurile sau bunurile deținute, care i-au fost solicitate în mod explicit de către administratorul judiciar sau lichidator – nu se circumscriu infracțiunii de abuz în serviciu prevăzută în art. 297 alin. (1) raportat la art. 308 NCP *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1160/2014, www.scj.ro).*

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru înfăptuirea justiției;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

6.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii intenționate mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

6.6. Formele infracțiunii

- actele premergătoare și tentativa sunt posibile (cu excepția tentativei la refuzul de a pune la dispoziție datele, informațiile sau bunurile deținute), nefiind însă incriminate;

- infracțiunea se consumă în momentul săvârșirii faptei tipice, în modalitatea prevăzută de art. 271 alin. (1) lit. a) NCP, respectiv în momentul refuzului (explicit sau implicit) nejustificat de punere la dispoziție a celor solicitate (infracțiune instantanee) [art. 271 alin. (1) lit. b) NCP];

- infracțiunea este de consumare imediată, neavând caracter continuu;

- poate fi săvârșită în formă continuată, cu excepția modalității refuzului, caz în care se epuizează la data efectuării ultimului act de executare.

6.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 3 luni la 1 an sau amenda.

§7. Influențarea declarațiilor

7.1. Noțiune

- este infracțiunea care constă în încercarea de a determina sau determinarea unei persoane, indiferent de calitatea acesteia, prin corupere, prin constrângere ori prin altă faptă cu efect vădit intimidant, săvârșită asupra sa ori asupra unui membru de familie al acesteia, să nu sesizeze organele de urmărire penală, să nu dea declarații, să își retragă declarațiile, să dea declarații mincinoase ori să nu prezinte probe, într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură judiciară [art. 272 alin. (1) NCP].

- constituie o incriminare nouă introdusă prin NCP la care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu[1].

---

[1] Astfel, cum s-a reținut în Expunerea de motive la NCP, scopul incriminării este acela de a întări garantarea accesului liber la justiție prin protejarea libertății oricărei persoane de a se adresa justiției și de a da declarațiile ori de a înfățișa probele pe care le consideră necesare în

7.2. Obiectul infracţiunii

a) obiectul juridic:

- fiind o infracţiune pluriofensivă, *obiectul juridic principal* constă în relaţiile sociale referitoare la înfăptuirea justiţiei în cadrul procedurilor judiciare penale sau nepenale (civile, administrative, fiscale etc.), în vreme ce *obiectul juridic secundar* este reprezentat de relaţiile sociale referitoare la libertatea psihică, integritatea fizică sau sănătatea persoanei fizice;

b) obiectul material: în principiu, nu are; ca excepţie, poate fi corpul persoanei (în cazul în care există un obiect juridic secundar).

7.3. Subiecţii infracţiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- în cele mai multe situaţii autorul are un interes direct sau indirect în legătura cu procedura judiciară în legătură cu care urmăreşte influenţarea declaraţiilor, actele sale putând avea valenţa şi unor activităţi specifice complicităţii intelectuale la comiterea unei alte infracţiuni;

- nu este întotdeauna necesar ca autorul să aibă calitatea de parte în cadrul procedurii judiciare în legătură cu care doreşte să comită infracţiunea (de pildă, în cazul în care actele de constrângere sunt exercitate pentru a determina un martor să dea declaraţii mincinoase în faţa instanţei, într-o cauză penală în care tatăl făptuitorului este arestat preventiv);

- funcţionarul public care exercită o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat poate fi subiect activ nemijlocit al infracţiunii prevăzute de art. 272 NCP, cu excepţia situaţiei în care acţiunile sale îmbracă forma faptei prevăzute de art. 282 NCP, când se va reţine numai comiterea infracţiunii de tortură;

- organele de urmărire penală (procurorul sau organele de cercetare penală specială ori ale poliţiei judiciare) sau judecătorul nu pot fi, în principiu, autori ai prezentei infracţiunii în sarcina acestora urmând a se reţine, de regulă, comiterea infracţiunii de cercetare abuzivă, sau abuz în serviciu, ori favorizarea făptuitorului; ca excepţie, din punct de vedere teoretic, nu este exclus să se constate împrejurări în care să fie reţinută şi în sarcina acestora comiterea infracţiunii prevăzute de art. 272 NCP (de pildă, un poliţist din cadrul poliţiei judiciare încearcă influenţarea declaraţiilor unui martor direct în cadrul unei proceduri civile pentru a evita astfel efectele pe care le considera a fi nefavorabile ale hotărârii civile întemeiate pe declaraţia martorului care s-ar fi impus cu autoritate de lucru judecat deoarece situaţia litigioasă avea natura unor chestiuni prealabile în procesul penal);

---

raport de interesele sale, independent de orice formă de presiune exercitată din partea vreunui terţ, fie asupra sa, fie asupra membrilor de familie.

- în principiu, un avocat poate fi autor al infracțiunii de influențarea declarațiilor, cu excepția situației în care afirmațiile acestuia sunt în acord cu exigențele art. 39 alin. (2) și (3) din Legea nr. 51/1995[1], care îi conferă o imunitate judiciară[2];

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, complicitate, instigare.

- față de particularitățile elementului material al infracțiunii, coautoratul trebuie să aibă forma unei *„coinstigări"* în care autorii să fi acționat în baza unei legături subiective anterioare, în vederea determinării la comiterea infracțiunii contra justiției, indiferent dacă acțiunile coautorilor au fost simultane sau succesiv, iar nu a unui *„concurs de instigări"*, când lipsind legătura subiectivă între participanți, se va reține numai autoratul.

b) subiectul pasiv: *principal* este statul, iar *secundar* este persoana fizică *determinată* să nu sesizeze organele de urmărire penală, să nu dea declarații, să își retragă declarațiile, să dea declarații mincinoase ori să nu prezinte probe *sau a cărei determinare se încearcă* prin acte de corupere, respectiv prin exercitarea de acțiuni de constrângere fizică sau morală ori alte acțiuni cu efect intimidant;

- subiect pasiv secundar poate fi și un membru de familie al persoanei cu privire la care se încearcă determinarea sau care este determinată să comită o infracțiune contra justiției dintre cele prevăzute explicit de lege, dacă asupra membrului de familie sunt exercitate actele de corupere, ori constrângere sau alte asemenea acțiuni cu efect intimidant;

- chiar dacă legiuitorul nu a optat pentru crearea unei infracțiuni complexe (formă a unității legale de infracțiune), ci pentru reținerea în concurs ideal a infracțiunii de influențare a declarațiilor cu amenințarea, sau după caz, lovirile sau alte violențe, vătămarea corporală, tentativa la omor etc., nu se poate considera că persoana asupra căreia sunt exercitate actele de constrângere sau acțiunile cu efect intimidant constituie numai subiect pasiv al infracțiunii contra vieții sau integrității corporale, nu și subiect pasiv secundar al celei contra justiției având în vedere unicitatea acțiunii și caracterul pluriofensiv al infracțiunii;

---

[1] Potrivit art. 38 alin. (2) și (3) din Legea nr. 51/1995, avocatul este obligat să respecte solemnitatea ședinței de judecată, să nu folosească cuvinte sau expresii de natură a aduce atingere demnității judecătorului, procurorului, altor avocați, părților sau reprezentanților acestora în proces. (3) Avocatul nu răspunde penal pentru susținerile făcute oral sau în scris, în forma adecvată și cu respectarea prevederilor alin. (2), în fața instanțelor de judecată, a organelor de urmărire penală sau a altor organe administrative de jurisdicție și nici dacă sunt în legătură cu consultațiile oferite justițiabililor ori cu formularea apărării în acea cauză ori pentru susținerile făcute în cadrul consultațiilor verbale sau consultațiilor scrise acordate clienților, dacă ele sunt făcute cu respectarea normelor de deontologie profesională.

[2] În acest sens în literatura de specialitate (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 246) s-a reținut că *„imunitatea judiciară* este justificată de necesitatea aflării adevărului și garantării dreptului la apărare în cadrul unei proceduri judiciare. (...) Spre exemplu, avocatul nu va răspunde pentru infracțiunea de influențare a declarațiilor în situația în care, cu ocazia audierii unui martor despre care avocatul crede că nu spune adevărul, îl amenință cu formularea unei plângeri penale pentru infracțiunea de mărturie mincinoasă".

- în cadrul procedurilor penale subiectul pasiv secundar poate fi o parte (inculpat, parte civilă, parte responsabilă civilmente), un subiect procesual principal (suspect sau persoană vătămată), un martor, expert sau interpret etc.; având în vedere că fapta se poate comite chiar înainte de demararea unei proceduri judiciare [de pildă, prin constrângerea exercitată pentru a o determina să nu sesizeze organele de urmărire penală] subiect pasiv poate fi și orice altă persoană, nu doar victima infracțiunii, care are cunoștință despre comiterea unei fapte penale și intenționează să formuleze un denunț;

- subiect pasiv poate fi și o persoană inculpată pentru comiterea unei infracțiuni grave în cadrul unei alte proceduri judiciare care dorește prin formularea denunțului să beneficieze de o cauză de reducere a pedepsei (de pildă, cele prevăzute de art. 15 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată[1], de cea prevăzută de art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor, republicată[2], sau cel prevăzut de art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale[3] ori de art. 30 din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, republicată[4], art. 19 din O.U.G. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție[5]);

---

[1] Potrivit art. 15 din Legea nr. 143/2000: „Persoana care a comis una dintre infracțiunile prevăzute la art. 2-9, iar în timpul urmăririi penale denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni legate de droguri beneficiază de *reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege*".

[2] Potrivit art. 19 din Legea nr. 682/2002: „Persoana care are calitatea de martor, în sensul art. 2 lit. a) pct. 1, și care a comis o infracțiune gravă, iar înaintea sau în timpul urmăririi penale ori al judecății denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit astfel de infracțiuni beneficiază de *reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege*". Prin DCC nr. 67 din data de 26 februarie 2015 s-a constatat că soluția legislativă reglementată de art. 19 din Legea nr. 682/2002, care exclude de la beneficiul reducerii la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege persoana care are calitatea de martor, în sensul art. 2 lit. a) pct. 1 din lege, și care nu a comis o infracțiune gravă, este neconstituțională. În motivarea soluției pronunțate, Curtea Constituțională a constatat că persoana care are calitatea de martor în sensul art. 2 lit. a) pct. 1 din Legea nr. 682/2002, indiferent dacă este autor al unei infracțiuni grave sau mai puțin grave, se află în aceeași situație juridică, sens în care, tratamentul juridic nu poate fi decât identic. *Așadar, neconstituționalitatea discriminării astfel constatate are ca rezultat acordarea beneficiului reducerii la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege și martorilor care au săvârșit infracțiuni ce excedează definiției din art. 2 lit. h) din Legea nr. 682/2002.*

[3] Prevederile art. 8-10 din Legea nr. 241/2005 au fost prezentate mai sus.

[4] Potrivit art. 30 din Legea nr. 656/2002, republicată: „Persoana care a comis infracțiunea de spălare a banilor, iar în timpul urmăririi penale denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor participanți la săvârșirea infracțiunii beneficiază de *reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege*".

[5] Potrivit art. 19 din O.U.G. nr. 43/2002, „Persoana care a comis una dintre infracțiunile atribuite prin prezenta ordonanță de urgență în competența Direcției Naționale Anticorupție, iar în timpul urmăririi penale denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit astfel de infracțiuni beneficiază de *reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege*" (s.n., M.U.).

- pluralitatea de subiecți pasivi atrage, în principiu, reținerea unei pluralități de infracțiuni; ca excepție, nu este însă exclusă posibilitatea reținerii formei continuate a infracțiunii în cazul în care există o pluralitatea de acțiuni de influențare a declarațiilor, realizate la diferite intervale de timp în baza aceleiași rezoluții infracționale, ori a unității naturale colective când acțiunea unică este realizată față de mai mulți subiecți pasivi secundari în aceeași împrejurare spațio-temporală.

7.4. Latura obiectivă

a) elementul material: art. 272 alin. (1) NCP prevede două modalități alternative de comitere a faptei (*infracțiune cu conținut alterativ*) care se pot realiza *numai printr-o acțiune*:

1. încercarea de a determina o persoană:

i. să nu sesizeze (prin plângere, plângere prealabilă ori denunț) organele de urmărire penală cu privire la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală (tentativă la instigare la omisiunea sesizării);

ii. să nu dea declarații (tentativă la instigare la mărturie mincinoasă);

iii. să își retragă declarațiile (tentativă la instigare la mărturie mincinoasă);

iv. să dea declarații mincinoase (tentativă la instigare la mărturie mincinoasă);

v. să nu prezinte probe (tentativă la instigare la reținerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri).

- în această modalitate legiuitorul a incriminat autonom tentativa la realizarea cu intenție a unor acte de determinare a comiterii unor infracțiuni contra justiției (omisiunea sesizării, mărturia mincinoasă, respectiv reținerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri);

- acțiunea de determinare poate rămâne în stadiul „încercării" fie din cauza faptului că persoana vizată luase deja hotărârea de a comite infracțiunea contra justiției, fie din pricina faptului că autorul nu reușește să o convingă să adopte hotărârea de a comite infracțiunea contra justiției;

- în ipoteza în care la momentul în care are loc încercarea de determinare persoana vizată de acestea luase deja hotărârea de a comite omisiunea sesizării, mărturia mincinoasă, respectiv reținerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri, actele de determinare pot îmbrăca forma unor acte de complicitate intelectuală;

- în situația în care după o încercare nereușită de determinare, în baza aceleiași rezoluții infracționale făptuitorul comite un nou act care are ca efect determinarea persoanei să comită omisiunea sesizării, mărturia mincinoasă, respectiv reținerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri, se va reține forma continuată a infracțiunii de influențare a declarațiilor, iar nu o unitate naturală de infracțiune, întrucât există o pluralitate de acțiuni infracționale omogene comise la diferite intervale de timp; în acest caz, nu se poate considera că forma consumată a infracțiunii (determinarea) absoarbe tentativa (încercarea de determinare), întrucât însăși încercarea de determinare consumă fapta prevăzută de art. 272 NCP;

2. determinarea unei persoane:

i. să nu sesizeze (prin plângere, plângere prealabilă sau denunţ) organele de urmărire penală cu privire la comiterea unei fapte prevăzute de legea penală [absoarbe instigarea (urmată sau nu de executare) la omisiunea sesizării];

ii. să nu dea declaraţii [absoarbe instigarea (urmată sau nu de executare) la mărturie mincinoasă];

iii. să îşi retragă declaraţiile [absoarbe instigarea (urmată sau nu de executare) la mărturie mincinoasă];

iv. să dea declaraţii mincinoase [absoarbe instigarea (urmată sau nu de executare) la mărturie mincinoasă];

v. să nu prezinte probe [absoarbe instigarea (urmată sau nu de executare) la reţinerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri].

- se observă că încercarea de determinare sau determinarea se poate realiza în scris ori verbal, prin acte de natură intelectivă (explicite sau implicite) sau de natură fizică;

- în mod întemeiat s-a reţinut în literatura de specialitate[1] că „*noţiunea de declaraţii* are un înţeles larg, incluzându-se atât declaraţiile părţilor ori ale subiecţilor procesuali din procesele penale, cât şi răspunsul la interogatoriu, mărturisirea uneia dintre părţi, declaraţiile părţilor în cazul partajului (art. 982 C.proc.civ.) sau al ordonanţei de plată (art. 1020 C.proc.civ.), declaraţiile verbale făcute de una din părţi în şedinţă [art. 204 alin. (2) C.proc.civ.] şi, desigur, declaraţiile martorilor din procesele civile";

- *retragerea declaraţiilor* nu implică solicitarea adresată organele judiciare de predare a declaraţiei date anterior în cadrul procedurii, ci referirea asupra acesteia în cadrul unei noi audieri;

- *a nu prezenta probe* este o noţiune care are ca obiect probe reale, iar nu cele alterate într-una dintre modalităţile prevăzute de art. 268 NCP[2] şi care presupune fie situaţia în care o persoana este determinată să nu solicite din proprie iniţiativă administrarea de probe, sau ipoteza în care, după încuviinţarea (din oficiu sau la cerere) a probei sau procedeului probator, persoana determinată să nu înfăţişeze probele organului judiciar;

- infracţiunile la comiterea cărora se urmăreşte determinare sunt limitativ prevăzute de lege; astfel, dacă actele de determinare vizează comiterea altor infracţiuni (de pildă, inducerea în eroare a organelor judiciare sau obstrucţionarea justiţie) se poate reţine participaţia penală (proprie sau improprie) la acestea dacă persoana

---

[1] *A.R. Trandafir*, în Curs tematic 2, p. 107.

[2] În acest sens în doctrină (*A.R. Trandafir*, în Curs tematic 2, p. 107) s-a apreciat că „dacă făptuitorul doreşte ca o persoană să prezinte probe mincinoase, nu se va reţine infracţiunea de influenţare a declaraţiilor, ci eventual instigare la infracţiunea de inducere în eroare a organelor judiciare în varianta prevăzută la art. 268 alin. (2) NCP".

determinată săvârşeşte infracţiunea la care a fost instigat (cel puţin în forma unei tentative incriminate) şi/sau comiterea infracţiunii de şantaj dacă fapta a acţiunea de determinare s-a realizat prin constrângere;

- dacă fapta are loc în legătură cu declaraţiile de martor nu este necesar ca proba cu respectivul martor să fi fost deja încuviinţată, sau ca expertul ori interpretul să fi fost deja numiţi în cauză, fapta fiind tipică când este realizată faţă de persoane care ar putea participa într-o cauză în aceste calităţi;

Cerinţele esenţiale: încercarea de determinare sau determinarea să fie realizată în cadrul unei proceduri judiciare *pendinte* (penală sau nepenală) sau în legătură cu un proces potenţial, prin una sau mai multe dintre următoarele **trei modalităţi limitativ prevăzute de lege:**

a. ***corupere:*** oferirea de bani sau alte valori în legătură cu obţinerea conduitei solicitate; în acest caz, infracţiunea de influenţare a declaraţiilor poate fi reţinută în concurs ideal cu darea de mită;

Sensul general al noţiunii de corupţie, acela de a oferi sau de a presta servicii din sfera puterii publice sau din cea a mediului privat, în schimbul unor foloase, în general, de natură materială. Strâns legat de aceasta, sensul noţiunii de „corupere" este acela de a oferi avantaje, de regulă de natură materială, în schimbul unor conduite specifice. Acesta este şi sensul folosit de legiuitor în reglementarea, prin art. 272 alin. (1) NCP, a infracţiunii de influenţare a declaraţiilor. Această dispoziţie legală arată, în mod expres, clar, precis şi previzibil, că o variantă a elementului material al laturii obiective a acestei infracţiuni constă în oferirea sau darea de foloase unei persoane pentru a încerca a o determina sau pentru a o determina pe aceasta să nu sesizeze organele de urmărire penală, să nu dea declaraţii, să îşi retragă declaraţiile, să dea declaraţii mincinoase ori să nu prezinte probe într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură judiciară *(Curtea Constituţională, DCC nr.* 321/2016, *www.ccr.ro).*

b. constrângere: se realizează prin acte de violenţă fizică sau psihică (de pildă, prin comiterea infracţiunii de ameninţare, sau loviri sau alte violenţe); în acest caz suntem în prezenţa unei incriminări speciale a şantajului care afectează în unele componente buna funcţionare a justiţiei; dacă actele de constrângere sunt exercitate în scopul determinării subiectului pasiv la comiterea unor alte acte decât cele prevăzute explicit de art. 272 alin. (1) NCP, care pot afecta realizarea justiţiei, se va reţine comiterea infracţiunii de şantaj, iar nu a incriminării speciale (de pildă, ameninţarea în vederea împăcării, sau a retragerii plângerii prealabile, ori a ticluirii de probe etc.); faţă de dispoziţiile art. 272 alin. (1) teza finală NCP infracţiunea de influenţare a declaraţiilor va fi reţinută în concurs ideal cu ameninţarea, lovirile sau alte violenţe, vătămarea corporală, tentativa la omor etc.[1];

---

[1] Dispoziţiile art. 272 alin. (1) teza finală NCP fac referire atât la actele de corupere, cât şi la actele de intimidare în cadrul acestora urmând a fi incluse şi actele de constrângere, în

c. ***comiterea unei fapte cu efect vădit intimidant:*** nu este întotdeauna necesar ca fapta să fie prevăzută de legea penală, dacă prin modul de comitere aceasta produce un efect vădit intimidat (de pildă, comiterea oricărui act prin care este afectată în mod ilicit viața privată sau profesională a unei persoane); în cazul în care fapta este prevăzută de legea penală se va reține concursul ideal cu infracțiunea de influențare a declarațiilor;

- fapta nu este tipică dacă determinarea sau încercarea de determinare este realizată prin alte mijloace decât coruperea sau constrângerea ori alte fapte cu efect vădit intimidant; în acest caz se poate reține instigarea la infracțiunea de omisiunea sesizării, mărturie mincinoasă, respectiv reținerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri ori comiterea infracțiunii de favorizare a făptuitorului, dacă actele efectiv comise întrunesc elementele de tipicitate revăzute de art. 269 NCP[1];

- în cazul în care o persoană care are cunoștință de comiterea unei infracțiuni de omor încearcă să determine prin constrângere o altă persoană să nu denunțe această infracțiune, se va reține comiterea infracțiunii de nedenunțare în concurs cu infracțiunea de influențare a declarațiilor;

- art. 272 alin. (2) NCP stipulează o *condiție negativă de tipicitate cu referire la înțelegerea patrimonială* dintre infractor și persoana vătămată, intervenite în cazul infracțiunilor pentru care acțiunea penală se pune în mișcare la plângere prealabilă [chiar dacă acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu (de pildă, în cazul în care a survenit decesul victimei violului înainte de expirarea termenului de formulare a plângerii prealabile, sau când persoana vătămată este minoră) sau pentru cele la care, deși acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, care intervine împăcarea; dacă înțelegerea patrimonială privește alte infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu nu se va putea reține incidența cauzei care înlătură tipicitatea obiectivă a faptei;

Probele au dovedit existența unor acțiuni de determinare a părții vătămate să-și retragă plângerea, acțiune care a fost săvârșită prin constrângere morală (amenințări cu violență, gesturi și injurii), existența unei urmări social-mente periculoase, concretizată în crearea unei stări de pericol pentru buna administrare a justiției prin temerea insuflată părții vătămate și existența unui raport de cauzalitate care rezultă din materialitatea activității infracționale. Susținerea inculpatului că gesturile cu pumnul, cuvintele de amenințare și înjurăturile nu pot fi caracterizate ca având un caracter vădit intimidant, întrucât partea vătămată a arătat că nu a simțit o stare de temere, nu poate fi reținut întrucât, pe de o parte, dispozițiile art. 272 NCP incriminează atât determinarea, cât și încercarea de a determina retragerea plângerii, iar pe de altă parte, existența efectului vădit intimidant nu este condiționată de rezultatul determinării, fiind

---

condițiile în care cerința esențială constă în comiterea faptei prin constrângerea *sau orice altă faptă* cu efect intimidant.

[1] Art. 272 alin. (1) NCP constituie o normă de incriminare cu caracter special față de norma generală referitoare la favorizarea făptuitorului, astfel că se va reține numai norma cu caracter special.

suficientă la încercarea de a determina, dovedirea faptei pentru ca starea de pericol să fie considerată ca fiind existentă şi generată prin activitatea inculpatului. Altfel spus, este evident că ameninţările cu agresiunile, cu aplicarea unor corecţii fizice, cu bătăi proferate de inculpat la adresa părţii vătămate pot fi considerate fapte cu efect vădit intimidant în sensul legii, chiar dacă acesta din urmă nu şi-a retras plângerea. În ce priveşte latura subiectivă, este evident că inculpatul a acţionat cu intenţia directă de a determina retragerea plângerii penale, fiind lipsit de relevanţă modul în care acesta a aflat de existenţa dosarului penal *(C. A. Cluj, secţia penală, decizia 311/2017, www.idrept.ro)*.

Inculpatul l-a determinat pe numitul B să-şi schimbe declaraţiile în dosarul penal în care era cercetat numitul L, prin corupere, concretizată în cumpărarea unui bilet de avion, asigurarea cazării în Oradea şi promisiunea unei sume de bani. Nu poate fi primită susţinerea inculpatului apelant în sensul că fapta nu ar exista sau că nu ar fi întrunite elementele constitutive ale acestei infracţiuni, neavând relevanţă cine a avut iniţiativa purtării convorbirii telefonice, ci conţinutul acesteia. De asemenea, nu are relevanţă faptul că B a purtat anterior discuţii pe aceeaşi temă şi cu o altă persoană şi nu poate fi primită nici susţinerea inculpatului apelant referitoare la faptul că nu ar fi cunoscut faptul că L se face vinovat de lovirea şi lipsirea de libertate a lui B, din conţinutul convorbirii telefonice rezultând, fără niciun dubiu, că acesta i-a adus la cunoştinţă inculpatului apelant faptul că L a făcut parte din grupul care l-a lipsit de libertate şi că este una dintre persoanele care l-a lovit cu o bâtă de baseball. Dacă sub aspectul laturii obiective elementul material s-a realizat prin determinarea lui B, prin corupere, să-şi retragă declaraţiile, respectiv să dea declaraţii mincinoase cu privire la L, cu scopul de a-l exonera pe acesta din urmă de răspundere penală, sub aspectul laturii subiective este evident că fapta s-a comis cu intenţie directă, inculpatul apelant prevăzând rezultatul faptei sale şi urmărind producerea acestuia. Nu are relevanţă ce i-a spus L inculpatului apelant, respectiv că este nevinovat şi i s-a făcut o înscenare câtă vreme, astfel cum s-a arătat mai sus, în convorbirea purtată de inculpatul apelant în data de 30 decembrie 2014, numitul B i-a spus acestuia că L a făcut parte din grupul care l-a lipsit de libertate şi, mai mult de atât, este una dintre persoanele care l-a bătut *(C.A. Oradea, secţia penală, decizia penală nr. 623/2015, nepublicată)*.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru înfăptuirea justiţiei (*infracţiune de pericol abstract*);

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

7.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii intenţionate mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

7.6. Formele infracțiunii

- actele premergătoare și tentativa (la încercarea de determinare) sunt posibile, nefiind însă incriminate;

- infracțiunea se consumă în momentul săvârșirii faptei tipice;

- infracțiunea este de consumare imediată, neavând caracter continuu;

- nu prezintă importanță pentru consumarea faptei dacă după ce are loc determinarea unei persoane la comiterea infracțiunii de omisiunea sesizării, mărturie mincinoasă, respectiv reținerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri, persoana coruptă sau intimidată nu comite infracțiunea la care a fost instigat;

- poate fi săvârșită în formă continuată.

7.7. Pedeapsa

- închisoarea de la unu la 5 ani.

§8. Mărturia mincinoasă

8.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în fapta martorului care, într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură în care se ascultă martori, face afirmații mincinoase ori nu spune tot ce știe în legătură cu faptele sau împrejurările esențiale cu privire la care este întrebat [art. 273 alin. (1) NCP];

- constituie *varianta agravată* a infracțiunii mărturia mincinoasă săvârșită:

a) de un martor cu identitate protejată ori aflat în Programul de protecție a martorilor;

b) de un investigator sub acoperire;

c) de o persoană care întocmește un raport de expertiză ori de un interpret;

d) în legătură cu o faptă pentru care legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață ori închisoarea de 10 ani sau mai mare.

8.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la înfăptuirea justiției și aflarea adevărului într-o cauză în care se ascultă martori (inclusiv cei cu identitatea protejată), experți sau interpreți, investigatori sub acoperire; *obiectul juridic secundar,* relațiile sociale referitoare la drepturile și interesele legitime ale unei persoane (demnitate, patrimoniu, libertate);

Obiectul juridic generic al tuturor infracțiunilor contra înfăptuirii justiției îl reprezintă ansamblul relațiilor sociale care se constituie și se desfășoară în legătură cu asigurarea legalității, independenței, imparțialității și fermității în procesul de înfăptuire a actului de justiție; în ceea ce privește infracțiunea de mărturie mincinoasă, Curtea a reținut că obiectul juridic special al acesteia este reprezentat de activitatea de înfăptuire a justiției sub aspectul

administrării mijloacelor de probă în vederea stabilirii adevărului juridic, ceea ce presupune o participare corectă şi loială la acest proces a celor care au informaţii ce pot conduce la dezlegarea pricinii ori constatării vinovăţiei sau nevinovăţiei unei persoane, în ceea ce priveşte celelalte infracţiuni din acest titlu al NCP, Curtea a observat, de exemplu, că în cazul infracţiunii de nedenunţare, obiectul juridic special este reprezentat de valoarea socială cu privire la sesizarea organelor judiciare, iar în cazul infracţiunii de evadare, obiectul juridic îl formează relaţiile sociale cu privire la înfăptuirea justiţiei sub aspectul autorităţii actelor judiciare şi al respectării de către persoanele supuse unor măsuri de reţinere sau deţinere a dispoziţiilor organelor judiciare. Fiecare normă juridică ce defineşte infracţiunile cuprinse în titlul IV – „Infracţiuni contra înfăptuirii justiţiei" vine să ocrotească un aspect, o componentă a domeniului justiţiei. Aceasta deoarece chiar dacă atributul înfăptuirii justiţiei este doar de competenţa instanţelor judecătoreşti, participarea la realizarea justiţiei nu este plasată exclusiv în sfera de competenţă a acestora. Semnificaţia conceptului de „Justiţie" poate fi privită din două perspective. Perspectiva restrânsă corespunde prevederilor art. 126 alin. (1) din Constituţie şi se raportează numai la activitatea de soluţionare a cauzelor de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi celelalte instanţe judecătoreşti prevăzute de lege. Perspectiva largă a conceptului are în vedere, pe lângă activitatea propriu-zisă a instanţelor judecătoreşti, şi alte activităţi care contribuie la înfăptuirea justiţiei, de exemplu urmărirea penală sau executarea hotărârilor judecătoreşti. Astfel, conceptul de „Justiţie" privit din perspectivă constituţională nu este incident în cazul infracţiunilor contra înfăptuirii justiţiei reglementate de Codul penal. Aceste infracţiuni au în vedere accepţiunea largă a conceptului de „Justiţie" determinată de obiectul ocrotirii penale atât a funcţiilor şi activităţilor prin care se înfăptuieşte propriu-zis justiţia, dar şi a celor complementare pe care aceasta le presupune. Având în vedere aceste aspecte, Curtea a constatat că nu poate fi reţinută critica autorilor excepţiei de neconstituţionalitate, dispoziţiile art. 273 alin. (1) NCP necontravenind prevederilor art. 126 alin. (1) din Legea fundamentală *(Curtea Constituţională, DCC nr. 480/2018, www.ccr.ro)*.

b) obiectul material: nu are.

- declaraţiile martorului sau raportul de expertiză reprezintă mijloacele prin care se săvârşeşte infracţiunea, iar nu obiectul material al acesteia.

8.3. Subiecţii infracţiunii

a) subiectul activ: la forma de bază autor este *martorul* (persoana care are cunoştinţă despre o faptă sau împrejurare relevantă pentru o cauză şi care poate fi ascultată de către organele judiciare) dintr-o cauză civilă, penală, disciplinară etc.;

- la *varianta agravată* a infracţiunii autor este *martorul cu identitate protejată ori aflat în programul de protecţie a martorilor, investigatorul sub acoperire* (lucrătorul operativ din cadrul poliţiei judiciare, respectiv lucrătorul operativ din cadrul organelor de stat care desfăşoară, potrivit legii, activităţi de informaţii în vederea asigurării securităţii naţionale), *expertul* (persoana care are cunoştinţe de specialitate într-un anumit domeniu şi care poate fi desemnată de organele judiciare să efectueze expertiza într-o

cauză), *interpretul* (persoana chemată în procesul penal pentru a servi ca interpret sau traducător) dintr-o cauză civilă, penală, disciplinară etc.;

- *nu pot fi subiecți activi nemijlociți* persoanele care, potrivit art. 315-317 C.proc.civ. sau art. 116-117 NCPP, pot refuza să dea declarații în calitate de martor, în cazul în care există un astfel de refuz (de pildă, în cauzele penale: soțul, ascendenții și descendenții în linie directă, precum și frații și surorile suspectului sau inculpatului; persoanele care au avut calitatea de soț al suspectului sau al inculpatului, persoana obligată să păstreze secretul sau confidențialitatea cu privire la faptele și împrejurările de care a luat cunoștință în exercițiul profesiei, fără încuviințarea autorității competente ori a persoanei îndreptățite să își exprime acordul în acest sens, ori dacă există vreo cauză legală de înlăturare a obligației de a păstra secretul sau confidențialitatea); dacă aceste persoane dau declarație, indiferent dacă nu au uzat de dreptul prevăzut de lege, sau nu au fost notificate în prealabil că pot uza de acest drept (dacă declarația de martor nu este exclusă), se va putea reține calitatea de autor a acestora; dacă declarația mincinoasă de martor a fost administrată nelegal și este ulterior exclusă (juridic și material) nu cred că se mai poate reține existența infracțiunii, indiferent de conținutul declarației;

- nu poate fi autor al infracțiunii persoana cu privire la care există interdicția legală de a fi audiată ca martor în procedura revizuirii [art. 461 alin. (5) NCPP];

- partea civilă și partea responsabilă civilmente nu pot fi subiecți activi nemijlociți ai infracțiunii de mărturie mincinoasă;

- persoana vătămată care nu s-a constituit parte civilă poate fi autor al infracțiunii în situația în care a renunțat la această calitate într-un proces penal în care acțiunea penală se exercită din oficiu;

- organul de constatare, care poate fi audiat în calitate de martor în procesul penal, poate avea calitatea de autor al infracțiunii de mărturie mincinoasă;

- prin decizia nr. **20/HP/2019** instanța supremă a apreciat că participantul la comiterea unei infracțiuni care a fost judecat separat de ceilalți participanți și audiat ulterior ca martor, în cauza disjunsă, ***nu poate avea calitatea de subiect activ*** al infracțiunii de mărturie mincinoasă prevăzută;

- potrivit dispozițiilor procedurale, minorul poate fi ascultat ca martor; până la vârsta de 14 ani ascultarea martorului minor se efectuează în prezența unuia dintre părinți, a tutorelui, a persoanei ori a reprezentantului instituției căreia îi este încredințat minorul spre creștere și educare; prin urmare, minorul cu vârsta peste 14 ani poate fi autor al infracțiunii de mărturie mincinoasă;

- chiar și în cazul în care expertul își desfășoară activitatea în cadrul unui serviciu medico-legal, laborator criminalistic sau în orice instituție de specialitate care poate efectua expertize, acesta va răspunde pentru mărturie mincinoasă; faptul că nu a fost numit în cauză direct de organul de urmărire penală sau de instanță ci de conducerea instituției în care funcționează nu prezintă importanță pentru tipicitatea faptei;

- participația penală este posibilă în forma instigării sau a complicității; fiind o infracțiune cu autor exclusiv, coautoratul nu este posibil atunci când fapta este comisă de un martor (indiferent dacă este supus sau nu unei măsuri de protecție) de un

investigator sub acoperire, un expert (care întocmește singur raportul de expertiză ori care este audiat de către instanță) sau de un interpret; se va reține coautoratul la infracțiunea de mărturie mincinoasă și în cazul în care mai mulți experți sunt desemnați să realizeze în comun un raport de expertiză și în cuprinsul acestuia decid împreună să insereze mențiuni mincinoase; tot o ipoteză de coautorat se poate reține și atunci când traducerea sau interpretarea mincinoasă este realizată de mai mulți interpreți care decid împreună să prezinte fapte sau împrejurări neadevărate (de pildă, traduc împreună un înscris în cuprinsul căruia decid de comun acord să insereze mențiuni mincinoase); trebuie subliniat că aceste ipoteze de coautorat sunt pur teoretice, neexistând până în prezent vreun caz de practică în care să se rețină coautoratul;

- în ipoteza în care instigarea la mărturia mincinoasă este realizată prin corupere, prin constrângere ori prin altă faptă cu efect vădit intimidant, săvârșită asupra subiectului activ nemijlocit ori asupra unui membru de familie al acestuia se va reține comiterea infracțiunii de influențare a declarațiilor [art. 272 alin. (1) NCP], iar nu o instigare la mărturia mincinoasă;

- o persoană juridică nu poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii, însă poate avea calitatea de complice sau instigator.

b) **subiectul pasiv:** *principal* statul, iar cel *secundar* persoana fizică sau juridică ale cărei drepturi și interese legitime sunt vătămate ca urmare a mărturiei mincinoase.

8.4. Latura obiectivă

a) **elementul material:** *acțiunea subiectului activ nemijlocit de a face afirmații mincinoase sau omisiunea acestuia de a spune tot ce știe*, ambele în legătură cu *faptele sau împrejurările esențiale* cu privire la care este întrebat într-o cauză penală, civilă, disciplinară sau în orice altă cauză în care se ascultă martori (de pildă, într-o procedură succesorală notarială);

- prin DCC nr. 53/2019, Curtea Constituțională a apreciat că sintagma *„a face afirmații mincinoase"* din conținutul constitutiv al infracțiunii de mărturie mincinoasă satisface standardul de claritate și previzibilitate. În motivarea soluției pronunțate s-a reținut, în esență, că: „în limbajul curent, ***a face afirmații mincinoase*** presupune a spune altceva decât cele știute, a declara ca fiind adevărat ceva ce nu corespunde cu cele cunoscute. Esențial este să existe o nepotrivire între cele declarate ca martor și cele știute de el. Elementul material al laturii obiective se realizează fie printr-o acțiune, fie printr-o inacțiune și constă în fapta martorului care face afirmații mincinoase ori nu spune tot ce știe în legătură cu faptele sau împrejurările esențiale cu privire la care este întrebat. Nu are importanță dacă afirmațiile mincinoase sunt pozitive, adică martorul afirmă ca existente împrejurări despre care știe că nu există în realitate, sau negative, adică afirmă ca inexistente împrejurări despre care știe că există în realitate. Tot astfel, când mărturia mincinoasă se săvârșește în modalitatea omisivă, este necesar ca martorul să fi fost întrebat asupra împrejurărilor esențiale. Numai în măsura în care martorului i se atrage atenția, printr-o întrebare, asupra unei anumite împrejurări, acesta își poate da seama că acea împrejurare este esențială și, prin urmare, că orice alterare a adevărului aduce atingere activității de înfăptuire a justiției. Întrebarea expresă adresată martorului asupra împrejurărilor esențiale

constituie o condiție pentru realizarea laturii obiective a infracțiunii de mărturie mincinoasă. (...) De asemenea, în privința variantei comisive de realizare a elementului material al laturii obiective a infracțiunii de mărturie mincinoasă, sintagma *face afirmații mincinoase* nu este de natură a încălca prezumția de nevinovăție prevăzută la art. 23 alin. (11) din Constituție, deoarece, la fel ca și în cazul celorlalte infracțiuni, constatarea săvârșirii infracțiunii de mărturie mincinoasă și sancționarea ei urmează a fi făcute de către instanța de judecată competentă, în urma cercetării judecătorești, atunci când se constată că fapta există, că ea a fost săvârșită de către inculpat și că aceasta constituie infracțiune, iar până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, persoana în cauză este prezumată a fi nevinovată";

- subiectul activ nemijlocit trebuie să cunoască realitatea și, cu toate acestea, să o prezinte mincinos sau să omită să o prezinte, după ce a fost întrebat de instanță ori de procuror, de părți sau de subiecții procesuali principali, deși faptele sau împrejurările cunoscute sunt esențiale pentru soluționarea cauzei;

- omisiunea acestuia de a spune tot ce știe cu privire la *fapte sau împrejurări esențiale* ale cauzei nu poate fi reținută în situația în care martorul nu a fost întrebat cu privire la acestea cu prilejul audierii (potrivit NCPP, întrebările adresate martorului se consemnează în conținutul declarației);

- nu poate fi asimilată omisiunii de a spune tot ce știe neprezentarea nejustificată a martorului în fața organelor judiciare sau refuzul acestuia de prezentare; în aceste cazuri, se poate dispune emiterea unui mandat de aducere și/sau aplicarea unei amenzi judiciare;

Cu ocazia dezbaterii la notariat a unei succesiuni – defuncta fiind mătușa inculpatelor – una dintre acestea s-a declarat unică moștenitoare, deși știa că decedata mai are o nepoată aflată în străinătate, iar cealaltă a declarat că a fost vecină cu defuncta și știe că aceasta nu mai are rude. Fapta săvârșită de prima inculpată constituie infracțiunea de *fals în declarații*, iar fapta comisă de cea de-a doua – care, în cauza succesorală dezbătută la notariat, a făcut afirmații mincinoase referitor la împrejurări esențiale – constituie infracțiunea de *mărturie mincinoasă (C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 562/1998, în R.D.P. nr. 4/1999, p. 149).*

Fapta martorului care, participând în această calitate într-o cauză, face afirmații mincinoase cu privire la împrejurările esențiale asupra cărora a fost întrebat constituie mărturie mincinoasă, indiferent dacă instanța care a soluționat cauza a înlăturat, din ansamblul probator administrat, declarațiile acestuia ca fiind nesincere, neavând deci relevanță dacă au influențat sau nu soluția pronunțată *(C.A. Cluj, secția penală și de minori, decizia nr. 146/2010, în B.J. C.A. Cluj 2010).*

Dacă martorul nu a fost întrebat asupra unei împrejurări esențiale pentru soluționarea cauzei, fapta acestuia de a nu face afirmații cu privire la o astfel de împrejurare nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de mărturie mincinoasă *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 5430/2004, www.legalis.ro).*

Va fi calificată drept mărturie mincinoasă relatarea eronată, necorespunzătoare realității, a unor împrejurări în legătură cu cauza sau tăcerea care se opune clarificării unor împrejurări esențiale despre care martorul este întrebat și pe care le cunoaște, în timp ce refuzul expres de a da mărturie sau de a răspunde (după ce persoana a acceptat să depună ca martor) nu poate primi calificarea de mărturie mincinoasă. Rațiunea pentru care cele două tipuri de refuz nu sunt încadrate ca fiind mărturii mincinoase este aceea că, fiind exprimate clar, nu induc în eroare organele judiciare, ci le avertizează de la început că trebuie să administreze alte probe pentru a afla ceea ce martorul refuză să spună. Față de cele două atitudini pe care subiectul activ al infracțiunii le poate aborda (comisivă sau omisivă), acestea trebuie să se manifeste în raport de împrejurări esențiale (caracterul esențial fiind determinat de obiectul probei, de necesitatea acesteia pentru rezolvarea cauzei și de aptitudinea de a influența răspunderea făptuitorului) și despre care este întrebat *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 74/RC din 8 martie 2016, www.scj.ro)*.

- ***martorul se bucură de dreptul de a păstra tăcerea și de a nu contribui la propria incriminare*** în măsura în care prin declarația pe care o face s-ar putea autoincrimina; acest drept a fost consacrat în art. 118 NCPP potrivit căruia declarația de martor dată de o persoană care, în aceeași cauză, anterior declarației a avut sau, ulterior, a dobândit calitatea de suspect ori inculpat, nu poate fi folosită împotriva sa; martorul nu poate invoca dreptul la tăcere pentru a justifica neprezentarea în fața organului judiciar sau pentru a refuza să depună jurământul sau declarația solemnă; spre deosebire de situația suspectului sau inculpatului care poate refuza să dea declarații în procesul penal, invocând dreptul la tăcere, martorul nu poate refuza să dea declarații invocând dreptul la tăcere, întrucât, în principiu, calitatea în care este audiat nu relevă formularea unei acuzații în materie penală împotriva sa. Organele judiciare au obligația să menționeze, cu ocazia consemnării declarației, calitatea procesuală anterioară avută de martor; dacă pe parcursul audierii se constată că martorul face declarații prin care se autoincriminează, organul judiciar are obligația procedurală pozitivă de a-i aduce la cunoștință dreptul la tăcere; dacă organul judiciar nu îi aduce la cunoștință dreptul la tăcere prevăzut de art. 118 NCPP, nu se poate considera că martorul a renunțat în mod neechivoc la dreptul la tăcere prin simpla continuare a relatării (*CtEDO, hotărârea din 27 octombrie 2011, în cauza Stojkovic c. Franței și Belgiei, parag. 54*); organul judiciar nu va putea folosi aceste declarații împotriva martorului și nici reține comiterea infracțiunii de mărturie mincinoasă;

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului a statuat că, în anumite cazuri, o persoană care este audiată în calitate de martor în cadrul procesului penal poate fi considerată subiectul unei acuzații în materie penală. Prin urmare, devin incidente drepturile persoanei audiate în calitate de martor de a păstra tăcerea și de a nu contribui la propria incriminare. Cât privește aplicabilitatea și invocarea privilegiului de către martor, Curtea Europeană a statuat că o persoană dobândește calitatea de acuzat, care atrage aplicabilitatea garanțiilor stabilite de art. 6, nu la momentul în care îi este în mod oficial conferită, ci a momentul în care autoritățile naționale au motive plauzibile pentru a

bănui implicarea persoanei respective în săvârşirea infracţiunii (cauza *Brusco c. Franţa*, hotărârea din 14 octombrie 2010, parag. 47). Curtea analizează dacă la momentul audierii organele judiciare o suspectau pe respectiva persoană de săvârşirea infracţiunii, având în vedere celelalte mijloace de probă administrate. Dacă aceste suspiciuni existau, atunci toate drepturile prevăzute de art. 6 în materia acuzaţiei penale devin incidente, inclusiv dreptul la tăcere, chiar dacă organele judiciare nu dispun efectuarea în continuare a urmăririi penale şi audiază persoana în calitate de martor (cauza *Sergey Afanasyev c. Ucrainei*, hotărârea din 15 noiembrie 2012, parag. 58). În acelaşi timp dacă martorul face declaraţii incriminatoare, iar organul judiciar nu îi aduce la cunoştinţă dreptul la tăcere, nu poate fi considerat că martorul a renunţat în mod neechivoc la dreptul la tăcere, prin simpla continuare a relatării (cauza *Stojkovic c Franţei şi Belgiei*, hotărârea din 27 octombrie 2011, p. 54). Art. 118 din NCPP prevede dreptul martorului de a nu se acuza, legiuitorul definind acest drept ca obligaţia procesuală negativă a organului judiciar, care nu poate folosi declaraţia dată în calitate de martor împotriva persoanei care a dobândit calitatea de suspect sau inculpat în aceeaşi cauză. Textul are în vedere două ipoteze şi anume: a) situaţia în care persoana este audiată în calitate de martor după momentul începerii urmăririi penale cu privire la faptă, iar ulterior este continuată urmărirea penală faţă de acesta, dobândind calitatea de suspect (ipoteza din cauza dedusă judecăţii). b) atunci când persoana are deja calitatea de suspect sau inculpat, iar ulterior organul judiciar dispune disjungerea cauzei, în dosarul nou format, persoana dobândind calitatea de martor. În niciuna dintre aceste situaţii, organul judiciar nu poate folosi declaraţia dată în calitate de martor în defavoarea acuzatului ci doar în favoarea suspectului sau inculpatului. Obligaţia de a pune în vedere martorului că are dreptul de a nu se autoincrimina aparţine organului judiciar care se afla în posesia unor date care ofereau suspiciuni privind implicarea martorului la comiterea unei fapte penale. O persoană citată în calitate de martor, care spune adevărul, se poate autoincrimina, iar dacă nu spune adevărul, evitând o autoincriminare, poate comite infracţiunea de mărturie mincinoasă. Acest mecanism duce, în realitate, la punerea sub învinuire a persoanei audiată ca martor, ceea ce este inechitabil dacă anterior audierii persoanei în calitate de martor, organele de urmărire penală aveau indicii care creau suspiciunea implicării acesteia în comiterea faptei ce face obiectul audierii în calitate de martor. (...) Inexistenţa unei declaraţii de martor sau înlăturarea acesteia pentru vicii de procedură în Camera preliminară conduce la anularea situaţiei premisă şi implicit la obligaţia instanţei de a constata neîndeplinirea condiţiilor de tipicitate a infracţiunii, în lipsa altor elemente probatorii. În cauza dedusă judecăţii, Înalta Curte constată că prin încheierea din 19 ianuarie 2016 pronunţată de Curtea de Apel Constanţa, în Dosarul nr. x/36/2015, definitivă prin Încheierea nr. x din 30 martie 2016 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie s-a respins ca nefondată contestaţia Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie – Direcţia Naţională Anticorupţie – Serviciul Teritorial Constanţa, fiind excluse declaraţiile martorilor C. din data de 13 octombrie 2015, D. din data de 13 octombrie 2015 şi E. din data de 21 octombrie 2015. S-a constatat că aceştia au fost audiaţi, iniţial ca martori în faza de urmărire penală, iar declaraţiile date, în această calitate, conţin referiri la acţiuni şi activităţi personale şi, deopotrivă la

contribuția inculpatului A. în săvârșirea unei fapte penale. Auterior însă audierii în această calitate, organele de urmărire penală se aflau în posesia unor înregistrări ambientale din conținutul cărora rezulta suspiciunea rezonabilă privind o eventuală participație penală a acestora la comiterea infracțiunii de dare de mită sau complicitate la luare de mită. Ca atare, procurorul nu mai putea audia aceste persoane în calitate de martori, ci eventual în calitate de suspect cu respectarea garanțiilor procesuale ale acestora ce derivă din dispozițiile art. 83 NCPP, respectiv art. 108 NCPP și art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Mai mult, chiar în ipoteza în care s-a trecut la audierea în calitate de martor, procurorul avea obligația, în momentul în care cele prezentate conturau implicarea în săvârșirea unei infracțiuni să constate că martorul se autoincriminează și să-i aducă la cunoștință consecințele ce decurg, inclusiv dreptul de a nu se autoincrimina. Pe cale de consecință, excluderea declarațiilor de martor a inculpaților C., D. și E. corelată cu lipsa altor mijloace de probă concludente, exclude posibilitatea condamnării acestora pentru infracțiunea de mărturie mincinoasă *(ICCJ, secția penală, decizia nr. 217/2018, www.scj.ro)*.

- ***cerința esențială:*** declarația mincinoasă sau omisiunea martorului de a spune tot ce știe trebuie să vizeze ***fapte sau împrejurări esențiale*** ale cauzei (cele privind obiectul probei; de pildă, împrejurările privind elementul material al infracțiunii, situația premisă, cerințele esențiale etc.); în cazul faptei omisive este necesar ca organul judiciar în fața căruia au loc audierile sau participanții la proces să fi adresat întrebări martorului cu privire la faptele sau împrejurările esențiale ale cauzei;

- în doctrină[1] s-a apreciat că prin expresia ***împrejurări esențiale*** se înțeleg orice fapte, date, situații sau circumstanțe care, având legătură cu fondul cauzei, au importanță în ceea ce privește soluția ce se dă în procesul respectiv. Aceste împrejurări influențează direct rezolvarea cauzei; caracterul esențial al împrejurărilor se determină *în funcție de obiectul probei*[2];

- prin DCC nr. 53/2019, Curtea Constituțională a apreciat că sintagma *împrejurări esențiale* ce constituie a cerință esențială a infracțiunii de mărturie mincinoasă satisface standardul de claritate și previzibilitate. În motivarea soluției pronunțate s-a reținut, în esență, că: „cerința privitoare la «împrejurările esențiale» determină conținutul declarației care poate constitui o mărturie mincinoasă, limitându-l la obiectul probei, la ceea ce interesează a fi probat în cercetarea sau soluționarea cauzei. Conceptul de «împrejurări» vizează atât faptele principale ale cauzei, cât și circumstanțele în care au avut loc acestea, precum și orice alte date de natură a servi la soluționarea cauzei (de exemplu, identificarea autorului, un alibi). Caracterul de împrejurare «esențială» este dat de eficiența probatorie a acesteia, de pertinența și concludența sa în cercetarea și soluționarea cauzei respective, fiind indiferent dacă instanța care a soluționat cauza a înlăturat din ansamblul probator administrat declarațiile date de martor ca fiind nesincere, întrucât infracțiunea de mărturie mincinoasă se consumă în momentul în care s-au făcut afirmațiile mincinoase cu

---

[1] *A. Filipaș*, op. cit., p. 56.

[2] *V. Dongoroz ș.a.*, Explicații teoretice ale Codului penal. Partea specială, vol. III, op. cit., p. 161, precum și Tribunalul Suprem, decizia penală nr. 1061/1974, în C.D. 1974, p. 425-426.

privire la împrejurările esenţiale, neavând relevanţă dacă au influenţat sau nu soluţia pronunţată";

- în cazul în care în aceeaşi zi un martor dă declaraţii mincinoase cu privire la *faptele sau împrejurările esenţiale* cu privire la care este întrebat în mai multe cauze în care se audiază martori (indiferent dacă acestea se află pe rolul aceluiaşi organ judiciar ori a unor organe diferite), chiar dacă există o unitate spaţio-temporală, nu se poate reţine unitatea naturală colectivă, ci un concurs de infracţiuni, existând mai multe acţiuni infracţionale, iar nu un proces execuţional unic[1];

- poate fi reţinută în concurs real cu infracţiunea de inducere în eroare a organelor judiciare;

- nu poate fi reţinută în concurs cu infracţiunea de favorizarea făptuitorului, faţă de caracterul subsidiar al acestei din urmă infracţiuni; în acest sens, prin **decizia nr. 1/RIL/2019**, instanţa supremă a considerat că fapta unei persoane audiată ca martor, de a face afirmaţii mincinoase sau de a nu spune tot ce ştie în legătură cu faptele sau împrejurările esenţiale cu privire la care a fost întrebată, întruneşte numai elementele de tipicitate ale infracţiunii de mărturie mincinoasă, prevăzută de art. 273 alin. (1) NCP;

Curtea apreciază că *elementul material* al laturii obiective a infracţiunii de mărturie mincinoasă, prevăzute de art. 273 alin. (1) NCP constă în acţiunea subiectului activ nemijlocit, care este unul calificat, de a face afirmaţii mincinoase sau omisiunea acestuia de a declara tot ce ştie, ambele în legătură cu faptele sau împrejurările esenţiale cu privire la care este întrebat într-o cauză penală, civilă, disciplinară sau de orice cauză în care se ascultă martori. *Cerinţa esenţială ataşată elementului material* este ca declaraţia mincinoasă să vizeze fapte sau împrejurări esenţiale ale cauzei, respectiv orice fapte, date, situaţii sau circumstanţe care, având legătură cu fondul cauzei, au importanţă în ceea ce priveşte soluţia ce se adoptă în procesul respectiv. Caracterul esenţial sau neesenţial al faptelor şi împrejurărilor trebuie determinat numai prin raportare la obiectul probei şi de relevanţa acesteia în raport de obiectul investigaţiei penale *in rem*, ori al acuzaţiei formulate *in personam*, sau al altor aspecte de natură să conducă la adoptarea unei soluţii asupra fondului cauzei. Aşadar, Curtea consideră că nu orice relatare inexactă sau necorespunzătoare realităţii făcută de martor în procesul penal întruneşte elementele de tipicitate obiectivă ale infracţiunii de mărturie mincinoasă. Astfel, dacă afirmaţiile mincinoase se referă la stări, situaţii sau împrejurări care nu sunt esenţiale, fapta nu întrunește cerințele de tipicitatea obiectivă stipulate de norma de incriminare. Deopotrivă, Curtea opinează că pentru reţinerea tipicităţii obiective nu este necesar ca procurorul sau instanţa de judecată să îşi întemeieze soluţia dispusă în cauză pe declaraţia mincinoasă a martorului, ci doar ca aceasta să fi avut aptitudinea de a

[1] În acelaşi sens în doctrină (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. II, p. 22) s-a apreciat că „în cazul infracţiunii de mărturie mincinoasă, deşi obiectul juridic este normala realizare a actului de justiţie prin aflarea adevărului, această valoare se individualizează în cazul fiecărei cauze aflate pe rolul organelor judiciare. Pe cale de consecinţă, dacă autorul este audiat ca martor în aceeaşi zi, la interval scurt de timp, de către aceeaşi instanţă, dar în două cauze diferite, nu vom avea o unitate naturală colectivă, ci două infracţiuni distincte de mărturie mincinoasă".

servi la adoptarea unei soluţii asupra fondului cauzei. (...) Curtea apreciază că faptele sau împrejurările de fapt relatate de SKM în calitate de martor în dosarul Parchetului de pe lângă Judecătoria S-M sunt concordante sau relativ similare cu cele declarate de martora MG, precum şi cu cele declarate de PI şi NS, coroborându-se şi cu raportul medico-legal efectuat în cauză. Totodată, Curtea opinează că parchetul nu a dovedit dincolo de orice îndoială rezonabilă că, în data de 1.11.2015, în jurul orei 20:00, SKM nu a fost prezentă la locul incidentului (fapt negativ determinat care poate face obiectul probei) ori că s-ar fi aflat în alt loc decât cel în care a avut loc incidentul dintre PI şi NS. (...) Curtea consideră că pentru a se putea reţine în sarcina inculpatei SKM comiterea infracţiunii de mărturie mincinoasă de care a fost acuzată, era necesar să se probeze dincolo de orice îndoială rezonabilă că aceasta a făcut afirmaţii mincinoase în legătură cu faptele sau împrejurările esenţiale cu privire la care a fost audiată în calitate de martor în dosarul Parchetului de pe lângă Judecătoria S-M, respectiv faptul că aceasta a relatat fapta sau împrejurări esenţiale soluţionării cauzei la care nu a asistat. Or, probele administrate în cauză nu dovedesc aşa cum a reţinut instanţa de fond că inculpata SKM fie nu s-a aflat în data de 01.11.2015, în jurul orei 20:00 pe palierul etajului III al blocului nr. 6 din str. Ostrovului, din Satu Mare şi că nu a asistat la incident, şi cum declaraţia dată de aceasta în calitate de martor în dosarul Parchetului de pe lângă Judecătoria S-M este concordantă cu celelalte probe administrate în cauză, Curtea opinează că parchetul nu a dovedit dincolo de orice îndoială rezonabilă faptul că inculpata a făcut afirmaţii mincinoase în legătură cu faptele sau împrejurările esenţiale cu privire la care a fost întrebată cu ocazia audierii în calitate de martor *(C.A. Oradea, secţia penală, decizia nr. 318/2018, nepublicată).*

Curtea opinează că fapta inculpatei **TAG** care, în calitate de martor, a făcut afirmaţii mincinoase în declaraţia dată în 27 ianuarie 2015 în dosarul nr. 4 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Oradea, cu privire la evenimentul rutier în care a fost implicat în noaptea de 14/15 ianuarie 2015 autoturismul Skoda Octavia cu nr. de înmatriculare BH-52, este tipică, întrunind atât sub aspect obiectiv, cât şi subiectiv elementele constitutive ale infracţiunii de mărturie mincinoasă, prevăzute de art. 273 alin. (1) NCP. În cauză este întrunită situaţia premisă a infracţiunii inculpata **TAG** fiind audiată în calitate de martor în cauza penală ce a făcut obiectul dosarului nr. 4 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Oradea. Elementul material al **laturii obiective** constă în acţiunea inculpatei **TAG** care audiată în calitate de martor în data de 27 ianuarie 2015 într-o cauză penală a făcut afirmaţii mincinoase în legătură cu fapte şi împrejurări esenţiale privind evenimentul în care a fost implicat autoturismul marca Skoda Octavia cu nr. de înmatriculare BH-52 găsită avariată şi abandonată în noaptea de 14/15.01.2015 în apropierea localităţii Păuşa. În speţă, este întrunită cerinţa esenţială a infracţiunii, întrucât acţiunea inculpatei **TAG** s-a aflat în legătură cu împrejurări de fapt esenţiale, deoarece făceau obiectul probei în dosarul nr. 4 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Oradea, fiind astfel relevante pentru adoptarea unei soluţii în aceea cauză. Curtea apreciază ca nefondată apărarea inculpatei cu privire la neîntrunirea cerinţei esenţiale a infracţiunii, deoarece inculpata **TAG** ştia în mod cert că nu ea a condus autoturismul marca Skoda Octavia în noaptea de 14/15 ianuarie 2015 şi că nu a fost implicată în niciun eveniment rutier şi, cu toate acestea, cunoscând această realitate, a prezentat-o

mincinos, afirmând neadevăruri în scopul îndepărtării numitului DSD de acțiunea de a conduce autoturismul marca Skoda Octavia cu privire la care exista bănuiala că ar fi fost folosit pentru realizarea unor acțiuni de braconaj. Relevantă sub acest aspect este și declarația pe care inculpata **TAG** a dat-o tot în calitate de martor în același dosar, în data de 15 ianuarie 2015, în care a arătat că era acasă în noaptea de 14/15 ianuarie 2015 și că la solicitarea telefonică a prietenului său, MC s-a prezentat la poliție pentru a declara că ar fi condus în acea noapte autoturismul marca Skoda Octavia, cu care ar fi fost implicată într-un eveniment rutier, în vederea obținerii autorizației de reparații, sens în care a urmat sfatul prietenului său, dându-se cu noroi pe haine înainte de a merge la poliție. Așadar, conducerea autoturismului marca Skoda Octavia constituie o împrejurare esențială în cauza penală care a făcut obiectul probei în dosarul nr. 4 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Oradea, împrejurare cu privire la care inculpata a făcut declarații mincinoase *(C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 211/2018, nepublicată).*

Curtea constată că inculpatul M.S. a fost audiat la data de 11 septembrie 2013 în calitate de martor în cauza penală nr. P/2013 a Parchetului de pe lângă Judecătoria D., astfel că în cauză este îndeplinită condiția premisă, aceea a depunerii unei mărturii într-o anumită procedură, așa cum este reglementat în norma penală de incriminare. Reținem în continuarea analizei prezentei cauze faptul că, obiectul dosarului penal în care inculpatul M.S. a fost audiat în calitate de martor era constituit din infracțiunile de lovire și alte violențe/vătămare corporală reciproc săvârșite de numiții C.I. și C.V. în data de 22 mai 2013 pe raza localității D. (cei doi aveau în cauza 655/P/2013 dublă calitate: persoană vătămată, respectiv, inculpat). Pentru existența infracțiunii sub aspectul tipicității obiective mai este necesar ca aspectele relatate de martor, apreciate ca mincinoase, neadevărate, *să fie în legătură cu faptele sau împrejurările esențiale asupra cărora a fost întrebat.* Martorul săvârșește infracțiunea numai dacă, cunoscând realitatea, o denaturează în așa fel încât relatările sale duc la o altă concluzie ca și atunci când, având posibilitatea să cunoască realitatea, relatează fapte imaginare. Potrivit dispoziției incriminatorii din art. 273 NCP, este martor mincinos și acela care nu spune tot ceea ce știe privitor la împrejurările esențiale asupra cărora a fost întrebat, deși cunoștea realitatea. *O împrejurare este esențială când prezintă importanță, are pondere în stabilirea adevărului și, prin consecință, în soluționarea justă a unei cauze.* Dacă reticența martorului în a spune adevărul sau afirmațiile mincinoase se referă la stări, situații sau împrejurări care *nu sunt esențiale* pentru judecată, fapta nu constituie infracțiunea de mărturie mincinoasă de la art. 273 NCP. *În practica judiciară s-a statuat că acest caracter esențial se determină nu în funcție de soluția pronunțată în cauza în care s-a făcut mărturia, ci în funcție de obiectul probei.* Dacă aceasta este concludentă în raport de învinuirea adusă inculpatului sau orice alt aspect de natură să influențeze absolvirea de răspundere penală a acestuia, împrejurarea respectivă, relatată mincinos de martor, are caracter esențial în sensul art. 273 NCP. (...). Curtea constată că *toate aspectele susținute de acuzare că ar constitui elemente nereale relatate de martorul M.S. cu prilejul audierii sale în data de 11 septembrie 2013*, detalii privitoare la starea vremii, la intervalul orar în care fapta s-a consumat, îmbrăcămintea purtată de unul dintre agresori,

prezenţa a 3 persoane la finalul incidentului, au conturat suspiciunea că, în realitate, inculpatul nu a fost prezent la incidentul dintre C.I. şi C.V., deci că nu ar fi văzut bătaia survenită între cei doi, mărturia sa fiind, aşadar, falsă, mincinoasă sub toate aspectele relatate. Or, în urma probatoriului administrat în cauză şi analizat detaliat de instanţa de control judiciar, reiese că aspectele relatate de inculpatul M.S. sunt concordante sau relativ similare cu cele relatate de ceilalţi martori sau persoane implicate în incident şi, totodată, nu s-a dovedit niciun moment că inculpatul M.S. s-ar fi aflat în altă parte decât locul incidentului, astfel că suspiciunea reţinută de acuzare a rămas la acest nivel, de simplă supoziţie. Ca atare, pentru cele expuse în precedent, Curtea constată că, în cauză, sunt incidente prevederile art. 16 alin. (1) lit. b) teza a II-a NCPP, fapta reţinută în sarcina inculpatului neîntrunind condiţiile de tipicitate ale infracţiunii de mărturie mincinoasă prevăzută de art. 273 alin. (1) NCP *(C.A. Cluj, secţia penală, decizia nr. 1183/2017, nepublicată).*

Cu privire la încadrarea juridică a faptelor reţinute în sarcina inculpaţilor care au fost dovedite cu probele administrate în cauză, coroborate cu declaraţiile de recunoaştere, Curtea reţine că acestea se circumscriu dispoziţiilor art. 273 alin. (1) NCP, care incriminează infracţiunea de mărturie mincinoasă, astfel că nu se poate reţine şi infracţiunea de favorizare a infractorului. Instanţa are în vedere, pentru a reţine o singură infracţiune contra înfăptuirii justiţiei, caracterul subsidiar al infracţiunii de favorizare a infractorului în raport cu infracţiunea de mărturie mincinoasă, ambele având acelaşi obiect juridic special. Infracţiunea de favorizare a infractorului nu poate fi reţinută decât atunci când nu există alte incriminări speciale ale favorizării, cum este şi mărturia mincinoasă. În cazul infracţiunilor contra înfăptuirii justiţiei care prin specificul lor se pot prezenta ca formă aparte de favorizare a infractorului, ele îşi păstrează autonomia şi nu pot da naştere unui concurs de infracţiuni, doar pentru că, în urma efectelor produse au împiedicat sau îngreunat cercetările într-o cauză penală. În acelaşi sens au fost pronunţate hotărâri judecătoreşti de Curtea de Apel Timişoara şi Curtea de Apel Constanţa şi au fost exprimate păreri în doctrine, reţinându-se în esenţă că doar dacă favorizatorul acordă ajutor făptuitorului prin comiterea unei alte infracţiuni ce protejează o altă valoare socială şi nu buna înfăptuire a justiţie, favorizarea infractorului se va reţine cu mărturia mincinoasă (*C.A. Cluj, secţia penală, decizia nr. 88/2018, nepublicată*).

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru realizarea actului de justiţie (*infracţiune de pericol abstract*);

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

7.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

- dacă martorul expune cu bună-credinţă percepţia sa despre faptele sau împrejurările cu privire la care este întrebat, însă instanţa apreciază că acestea nu pot fi reţinute

intrucât nu corespund realității, deși declarația martorului nu va fi avută în vedere de către instanță, nu se poate reține comiterea unei fapte tipice de mărturie mincinoasă[1];

Martorul este obligat să respecte adevărul atunci când este chemat să depună mărturie în fața organelor judiciare, în caz contrar putând fi tras la răspundere penală pentru că a încercat să compromită activitatea de stabilire a adevărului judiciar desfășurată de către aceste organe. În procesul de evaluare și fixare a elementelor constitutive ale infracțiunii de mărturie mincinoasă, este esențial a se observa dacă există contradicții între declarațiile date de persoana acuzată că ar fi comis o asemenea infracțiune; apoi dacă există aceste nepotriviri, să se verifice dacă ele nu se datorează cumva erorilor de percepție, care erori pot determina o interpretare și o semnificație proprie (diferită de cea reală) evenimentelor relatate de martor. În final, trebuie verificat dacă martorul a făcut afirmațiile – considerate neadevărate – cu intenția de a induce în eroare organele judiciare și de a zădărnici stabilirea adevărului judiciar, ori a făcut respectivele afirmații fără a urmări această finalitate, fiind animat de bună-credință. În orice caz, ar trebui ca instanța confruntată cu judecarea unei asemenea cauze – să manifeste un rol activ deosebit, având în vedere împrejurarea că această infracțiune este una de pericol și nu de rezultat, iar probarea unei fapte de mărturie mincinoasă prezintă dificultăți multiple. În acest context, Curtea observă că instanța de fond nu a manifestat rol activ în soluționarea cauzei, privind pe inculpatul E.D. nu a verificat în niciun fel susținerile și apărările acestuia, administrând toate dovezile necesare pentru eliminarea tuturor dubiilor și stabilirea unei situații de fapt care să fie bazată pe probe și nu pe prezumții *(C.A. București, secția I penală, decizia nr. 2227/2012, www.rolii.ro)*.

Este de necontestat, potrivit actelor și lucrărilor dosarului, că la data citării și audierii numitei P.E.R. organele judiciare aveau deja conturată situația de fapt legată de sesizarea, de către aceasta, a organelor judiciare cu privire la pretinsa infracțiune de „furt calificat" a telefonului mobil săvârșită de fostul său

---

[1] În DCC nr. 650/2018 s-a arătat că „refuzul de a declara în sensul solicitat de organele judiciare sau modificarea și retractarea declarației care a fost dată prin exercitarea unor presiuni de orice fel asupra martorului reprezintă, în planul dreptului material, aplicații ale cauzelor de neimputabilitate prevăzute la art. 24 și 25 NCP. Acestea reflectă, din perspectivă procesuală, abateri de la art. 101 NCPP referitor la principiul loialității administrării probelor. Prin urmare, în acest caz, în plan procesual, este incident art. 102 alin. (2) NCPP, iar în plan material art. 280 alin. (2) NCP. Proba astfel obținută nu poate fi folosită în procesul penal în care martorul a fost audiat, iar cel ce l-a determinat pe martor să declare în felul menționat urmează el însuși să răspundă penal. De aceea, în ipoteza dată nu mai trebuie să existe o prevedere care să indice faptul că declarația astfel dată este sau nu mărturie mincinoasă, din moment ce martorul săvârșește fapta prevăzută de legea penală în condițiile celor două cauze de neimputabilitate. (...) Simpla divergență de mărturii în cadrul unui proces, dacă nu există probe directe din care să rezulte caracterul mincinos și de rea-credință al acestora, în mod evident nu întrunește elementele de tipicitate ale infracțiunii de mărturie mincinoasă. Astfel, art. 273 alin. (1) trebuie coroborat cu art. 16 alin. (6) NCP; or, simplele divergențe de mărturii nu implică o intenție în sensul de a face afirmații mincinoase ori de a nu spune tot ce știe în legătură cu faptele sau împrejurările esențiale cu privire la care este întrebat".

soț și la intervenția coinculpatului C.O. pe lângă prim-procurorul T.T. pentru trecerea „plângerii" de la „petiții" la „penal", aceste demersuri având ca scop crearea unui „mijloc de presiune" asupra fostului soț pentru ca acesta să renunțe la vizitele și relațiile personale cu minora rezultată din căsătoria lor. În aceste condiții, este rezonabil a conchide că numita P.E.R., chemată de organele judiciare în vederea ascultării, avea – în acele momente – reprezentarea unor posibile consecințe penale pentru o activitate de instigare ori pentru o activitate de complicitate relativ la o infracțiune de serviciu sau în legătură cu serviciul funcționarilor publici (polițiști, procuror, prim-procuror). CtEDO a afirmat constant în jurisprudența sa că dreptul la un proces echitabil în cauze penale include „dreptul, pentru orice «acuzat» în sens autonom pe care art. 6 îl atribuie acestui termen, de a păstra tăcerea și de a nu încerca să contribuie la propria sa incriminare" (cauza *Funke c. Franței*). În rezumat, privilegiul împotriva autoincriminării este un principiu conform căruia statul nu poate obliga un suspect să coopereze cu acuzarea prin oferirea de probe ce l-ar putea incrimina. Or, în condițiile ascultării unei persoane în calitate de martor, sub prestare de jurământ și, mai ales, sub sancțiunea penală a săvârșirii infracțiunii de mărturie mincinoasă, cu privire la fapte sau împrejurări care l-ar putea incrimina, CtEDO – în jurisprudența sa – a elaborat așa-zisa „teorie a celor trei alegeri dificile cu care se confruntă persoana", conform căreia nu este natural să i se ceară presupusului făptuitor să aleagă între a fi sancționat pentru refuzul său de a coopera, să furnizeze autorităților informații incriminatoare sau să mintă și să riște să fie condamnat pentru aceasta (cauza *Weh c. Austriei*). De altfel, în doctrina juridică și jurisprudența națională a fost constant susținută, cu valoare de principiu, opinia potrivit căreia dacă martorul, pentru a nu se învinui pe sine de săvârșirea unei infracțiuni, face afirmații neadevărate sau, cu intenție, trece sub tăcere anumite împrejurări esențiale despre care a fost întrebat, el nu ar săvârși infracțiunea de mărturie mincinoasă. În realitate, o asemenea persoană nu mai este „un martor", deoarece el nu poate apărea în această calitate în raport cu o eventuală inculpare a sa, din moment ce întrebările ce i se adresează ar conduce, dacă ar răspunde sincer, la implicarea sa într-un proces penal. Într-o asemenea situație, martorului nu i se mai poate cere să fie obiectiv, în același timp în care deasupra sa planează sancțiunea penală. De altfel, în jurisprudența instanței supreme a fost afirmat principiul potrivit căruia, în cazul în care o persoană, după ce a fost ascultată ca martor în cursul procesului penal, este trimisă în judecată, pentru o infracțiune în legătură cu cea care face obiectul judecății, ea pierde calitatea de martor, devenind inculpat și nu mai poate fi trasă la răspundere pentru afirmațiile neadevărate făcute cu ocazia ascultării sale în calitate de martor (*Trib. Suprem, secția penală, decizia penală nr. 1975/1979*). Împrejurarea că în prezenta cauză penală, ulterior declarației de martor, nu a fost declanșată o procedură judiciară de tragere la răspundere penală pentru o formă de participație penală la o infracțiune de corupție, nu este de natură să înlăture principiile enunțate anterior în jurisprudența CtEDO, Înalta Curte – în acord cu judecătorul instanței de fond – apreciind că infracțiunii pentru care inculpata P.E.R. a fost trimisă în judecată îi lipsește elementul subiectiv (vinovăția) din conținutul constitutiv al acestei infracțiuni *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 213/2015, www.scj.ro)*.

8.6. Variante agravate

- mărturia mincinoasă se pedepsește mai grav dacă este săvârșită:

a) *de un martor cu identitate protejată ori aflat în Programul de protecție a martorilor;*

b) *de un investigator sub acoperire;*

c) *de o persoană care întocmește un raport de expertiză ori de un interpret;*

d) *în legătură cu o faptă pentru care legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață ori închisoarea de 10 ani sau mai mare* (prin raportare la pedeapsa prevăzută de lege pentru forma consumată).

- în cazul expertului, declarația mincinoasă sau omisiunea de a spune tot ce știe cu privire la împrejurări esențiale ale cauzei rezultă din raportul de expertiză (ori din suplimentul la acesta) sau din declarațiile date de acesta în fața organului judiciar, când este ascultat pentru a da lămuriri;

- în cazul interpretului, fapta se săvârșește prin interpretarea mincinoasă sau prin omisiunea acestuia de a interpreta sau traduce tot ceea ce a declarat persoana pentru ascultarea căreia sunt necesare serviciile interpretului, ori prin consemnarea de fapte sau împrejurări nereale în cuprinsul traducerii unor înscrisuri;

8.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire și tentativa nu sunt incriminate;

- infracțiunea se consumă în momentul în care subiectul activ nemijlocit face declarația mincinoasă sau omite să spună tot ce știe cu privire la împrejurări esențiale ale cauzei despre care a fost întrebat, respectiv pe care le-a interpretat/tradus, chiar dacă declarația nu este ulterior avută în vedere de organul judiciar; este relevant momentul finalizării procedeului probatoriu al audierii prin semnarea declarației de către martor, respectiv de interpret, deoarece în funcție de acest moment se poate evalua, în ansamblu, conținutul declarației;

> Fapta martorului care, participând în această calitate într-o cauză, face afirmații mincinoase cu privire la împrejurările esențiale asupra cărora a fost întrebat întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de mărturie mincinoasă, indiferent dacă instanța care a soluționat cauza a înlăturat din ansamblul probator administrat declarațiile date de acesta ca fiind nesincere, întrucât infracțiunea de mărturie mincinoasă se consumă în momentul în care s-au făcut afirmațiile mincinoase cu privire la împrejurările esențiale, neavând relevanță dacă au influențat sau nu soluția pronunțată *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1319/2006, www.scj.ro)*.

- în cazul săvârșirii faptei de către expert, infracțiunea se consumă și la momentul depunerii raportului de expertiză/suplimentului la raportul de expertiză la organul judiciar în fața căruia se afla cauza în care a participat expertul, respectiv în momentul în care este semnată declarația dată de expert în fața organelor judiciare;

- în cazul audierii martorului protejat sau a investigatorului sub acoperire, când declaraţia este semnată doar de preşedintele completului conform art. 129 alin. (6) NCPP, respectiv art. 148 alin. (8) NCPP, finalizarea declaraţiei coincide cu momentul consumării infracţiunii de mărturie mincinoasă;

- în cazul traducerilor efectuate în scris, infracţiunea se consumă la momentul depunerii traducerii de către interpret la organul în faţa căruia se afla cauza în care a participat;

- infracţiunea poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care se epuizează la data ultimului act de executare.

8.8. Pedeapsa

- pentru forma de bază: închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda;

- pentru varianta agravată: închisoarea de la 1 la 5 ani.

8.9. Cauza specială de nepedepsire

- se reţine în situaţia în care:

(i) în cauzele penale, autorul îşi retrage mărturia mincinoasă *făcută în defavoarea* suspectului sau inculpatului mai înainte de reţinerea suspectului sau inculpatului, arestarea preventivă sau la domiciliu a inculpatului sau de punerea în mişcare a acţiunii penale;

(ii) în alte cauze decât cele penale, autorul îşi retrage mărturia mincinoasă mai înainte de a se fi pronunţat o hotărâre în primă instanţă sau de a se fi dat o altă soluţie în cauză ca urmare a mărturiei mincinoase.

- *se remarcă astfel că NCP restrânge sfera de aplicare a cauzei speciale de nepedepsire prin impunerea obligaţiei de retragere a mărturiei mincinoase înainte de momentul reţinerii sau punerii în mişcare a acţiunii penale;*

- pentru a fi reţinută drept cauză de nepedepsire, retragerea mărturiei mincinoase trebuie să fie făcută în cauza în care a fost dată, iar nu în cauza în care se efectuează urmărirea penală sau se judecă infracţiunea de mărturie mincinoasă;

- cauza de nepedepsire are *caracter personal*, profitând numai autorului, nu şi complicelui şi instigatorului care vor răspunde pentru participarea la infracţiunea de mărturie mincinoasă.

Condiţia cerută de legiuitor se referă la retragerea mărturiei mincinoase, *iar nu a unei declaraţii reale, corespunzătoare adevărului.* A considera că aceste dispoziţii sunt aplicabile pentru retragerea declaraţiilor conforme adevărului înseamnă a denatura atât litera, cât şi spiritul acestor dispoziţii legale, care sunt menite a încuraja pe cel care declară mincinos să recunoască acest lucru şi să dea declaraţii reale, care să slujească la aflarea adevărului. Or, în prezenta cauză, inculpatul nu şi-a retras declaraţia mincinoasă, ci practic şi-a menţinut-o. Retragerea declaraţiei mincinoase presupune ca martorul să ofere detalii pe care le-a perceput direct, care erau esenţiale şi despre care fusese special întrebat şi nu să-şi menţină declaraţia anterioară care conţinea aspecte

contrare realității. Rațiunea cauzelor de nepedepsire nu este aceea de a oferi „gratuități" celor care inițial înțeleg să dea declarații mincinoase, ci sunt menite a stimula făptuitorul ca, după ce prin afirmațiile sale mincinoase determină organele judiciare să facă cercetări raportat la situații sau împrejurări nereale, inapte să conducă la aflarea adevărului, să își retragă mărturia înainte de a se produce efecte grave sau chiar ireversibile, iar cercetările să fie reorientate într-o direcție eficientă pentru soluționarea corectă a cauzei și tragerea la răspundere exclusiv a persoanei vinovate de comiterea infracțiunii, pentru corecta înfăptuire a justiției. Pe de altă parte, chiar dacă s-ar aprecia că retragerea mărturiei mincinoase este reală, se constată că aceasta s-a realizat în propriul proces, după începerea urmăririi penale și punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva inculpatului A. Or, potrivit doctrinei și practicii judecătorești, cauza de nepedepsire nu este aplicabilă în cazul în care împotriva martorului mincinos a fost pornit procesul penal pentru săvârșirea infracțiunii de mărturie mincinoasă, chiar dacă retragerea mărturiei mincinoase a avut loc anterior soluționării definitive a cauzei în care această mărturie a fost făcută. Practic, declarația de retragere a mărturiei mincinoase a martorului făcută în procesul penal pornit împotriva sa pentru infracțiunea de mărturie mincinoasă nu are caracterul de retragere a mărturiei în cauza în care a fost depusă, ci de recunoaștere a comiterii acestei infracțiuni, în aceeași cauză în care are calitatea de inculpat, recunoașterea făcută în aceste condiții neputând duce la apărarea de pedeapsă sau la reducerea obligatorie a acesteia, ea putând eventual constitui o circumstanță atenuantă facultativă *(I.C.C.J., Secția penală, decizia nr. 74/RC din 8 martie 2016, www.scj.ro).*

NCP nu a mai stipulat și cauzele personale de atenuare care potrivit vechiului Cod erau incidente în situația în care:

(i) în cauzele penale retragerea mărturiei a intervenit după ce s-a produs arestarea inculpatului;

(ii) în toate cauzele retragerea mărturiei a intervenit după ce s-a pronunțat o hotărâre în primă instanță ori după ce s-a dat o altă soluție ca urmare a mărturiei mincinoase.

§9. Sustragerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri

9.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în: *(i)* sustragerea, distrugerea, reținerea, ascunderea ori alterarea de mijloace materiale de probă sau de înscrisuri, în scopul de a împiedica aflarea adevărului într-o procedură judiciară; sau *(ii)* împiedicarea, în orice alt mod, ca un înscris necesar soluționării unei cauze, emis de către un organ judiciar sau adresat acestuia, să ajungă la destinatar (art. 275 NCP).

9.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic: relațiile sociale referitoare la înfăptuirea justiției;

b) obiectul material: *mijloacele materiale de probă* (de exemplu, probele biologice recoltate cu ocazia cercetării la fața locului ori în urma procedeului probatoriu al

examinării fizice)[1], *înscrisurile* [originale sau copii, oficiale sau sub semnătură privată, procese-verbale (inclusiv când au natura unor acte de sesizare a organelor de urmărire penală)], *mijloacele de probă consemnate în înscrisuri* [declarații de martori sau persoană vătămată administrate în cauză ori în altă cauză (de pildă, atunci când persoana vătămată a fost audiată în această calitate într-o cauză având ca obiect comiterea infracțiunii de tâlhărie, când aceste declarații sunt transferate în altă cauză care are ca obiect favorizarea făptuitorului de către persoana vătămată), rapoarte de constatare sau de expertiză etc.][2] ***ce privesc o procedură judiciară (penală sau nepenală);*** dacă înscrisurile sustrase nu țin de o procedură judiciară se va putea reține, după caz, comiterea infracțiunii de sustragere sau distrugere de înscrisuri (art. 259 NCP), sau furt (art. 228 NCP), furt calificat (art. 229 NCP) etc.;

- înscrisurile pot fi emise de un organ de urmărire penală, de o instanță de judecată sau de un alt organ de jurisdicție (de pildă, dovezile de îndeplinire a procedurii de citare sau de afișare a înștiințării) sau destinate acestora și necesare soluționării cauzei.

9.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- în mod întemeiat s-a arătat în doctrină[3] că în principiu, nu poate avea calitatea de subiect activ al infracțiunii de sustragere sau distrugere de probe ori de înscrisuri participantul la infracțiunea care a declanșat procedura judiciară în care acesta sustrage sau distruge mijloace materiale de probă sau înscrisuri, atât timp cât acestea se află în posesia făptuitorului (spre exemplu, autorul unei infracțiuni de omor care ulterior ascunde sau distruge arma crimei nu va săvârși și infracțiunea de sustragere sau distrugere de probe ori de înscrisuri). Dacă însă probele se află în posesia organului judiciar sau sunt destinate acestuia, iar făptuitorul le sustrage sau le interceptează, fapta sa va constitui infracțiune (spre exemplu, dacă autorul unei infracțiuni de omor sustrage arma crimei din camera de corpuri delicte a poliției, fapta constituie sustragerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri);

- în situația în care fapta este săvârșită de un funcționar public/privat în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu, se va reține infracțiunea de abuz în serviciu în concurs cu infracțiunea de sustragere sau distrugere de probe sau înscrisuri;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, complicitate, instigare.

- în ipoteza în care instigarea la sustragerea sau distrugerea de probe ori înscrisuri este realizată prin corupere, prin constrângere ori prin altă faptă cu efect vădit intimidant, săvârșită asupra subiectului activ nemijlocit ori asupra unui membru de familie al acestuia se va reține comiterea infracțiunii de influențare a declarațiilor [art. 272 alin. (1) NCP], iar nu o instigare la infracțiunea prevăzută de art. 275 NCP;

---

[1] Potrivit art. 197 NCPP: „*(1)* Obiectele care conțin sau poartă o urmă a faptei săvârșite, precum și orice alte obiecte care pot servi la aflarea adevărului sunt mijloace materiale de probă. *(2)* Sunt corpuri delicte mijloacele materiale de probă care au fost folosite sau au fost destinate să servească la săvârșirea unei infracțiuni, precum și obiectele care sunt produsul infracțiunii".

[2] A se vedea *S. Bogdan*, op. cit., p. 361.

[3] *V. Dobrinoiu, N. Neagu*, op. cit., p. 374.

b) subiectul pasiv: principal este statul, iar cel *secundar* este persoana fizică sau juridică ale cărei interese au fost vătămate prin săvârşirea infracţiunii.

9.4. Latura obiectivă

a) elementul material:

(i) sustragerea, distrugerea, reţinerea, ascunderea ori alterarea de mijloace materiale de probă sau de înscrisuri, în scopul de a împiedica aflarea adevărului într-o procedură judiciară (*forma de bază*);

- dacă sunt comise mai multe dintre modalităţile alternative prevăzute de art. 275 alin. (1) NCP, va putea fi reţinută *fie o unitate naturală de infracţiune* (de pildă, în ipoteza în care după sustragerea unui mijloc material de probă făptuitorul îl distruge imediat), *fie o unitate legală de infracţiune* (de exemplu, în cazul în care la diferite intervale de timp şi în realizarea aceleiaşi rezoluţii infracţionale sunt sustrase, distruse sau ascunse mai multe înscrisuri dintr-un dosar);

Fapta inculpaţilor de a fi sustras dintr-un dosar aflat pe rolul instanţei de judecată două procese-verbale de îndeplinire a procedurii de citare, fiind surprinşi de judecătorul de serviciu, constituie infracţiunea de reţinere sau distrugere de înscrisuri *(C.A. Bucureşti, secţia a II-a penală, decizia nr. 1086/1998, în Dreptul nr. 1/2000, p. 147)*.

Faptele inculpatului P.V. care în data de 11 februarie 2014, în jurul orelor 12:40, a condus pe un drum public autoturismul marca Renault, având o alcoolemie de 1,55 g/l alcool pur în sânge, la prima probă şi respectiv 1,40 g/l la a doua probă, după care a sustras probele biologice de sânge în scopul împiedicării aflării adevărului în cauză, constituie infracţiunile de conducerea unui vehicul sub influenţa alcoolului sau a altor substanţe şi de sustragerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri *(C.A. Alba-Iulia, secţia penală şi pentru cauze cu minori, decizia nr. 992 din 22 noiembrie 2015, www.rolii.ro)*.

Fapta inculpatului V.G. care, la data de 6 martie 2014, în intervalul orar 09:00-11:30, profitând de aglomeraţia creată în sala de şedinţă a Jud. Ploieşti, a sustras dosarul penal în care avea calitatea de inculpat, după care s-a deplasat în zona unei ghene de gunoi, unde a rupt şi a distrus prin incendiere dosarul sustras, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de sustragere sau distrugere de probe ori înscrisuri *(Jud. Ploieşti, sentinţa penală nr. 2013 din 23 iunie 2014, www.rolii.ro)*.

(ii) împiedicarea, în orice alt mod, ca un înscris necesar soluţionării unei cauze, emis de către un organ judiciar sau adresat acestuia, să ajungă la destinatar (*forma asimilată*).

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru realizarea actului de justiţie (*infracţiune de pericol abstract*);

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

9.5. Latura subiectivă

- *forma de bază*: intenţia directă; *forma asimilată*: intenţia directă sau indirectă[1];

- ***scopul:*** făptuitorul trebuie să urmărească împiedicarea aflării adevărului într-o procedură judiciară; dacă prin comiterea faptei se urmăreşte doar însuşirea pe nedrept a unui înscris se va reţine săvârşirea infracţiunii de furt;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii intenţionate mobilul cu care a fost săvârşită; acesta poate fi avut în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

În speţă, plângerile şi documentele se aflau deja în posesia organelor de poliţie, căci în sarcina inculpatului R.I. se reţine comiterea faptei în exercitarea atribuţiilor de şef al B.I.C. Pe de altă parte, se constată că actele materiale comise de inculpatul R.I. sunt mai reduse decât activitatea reţinută în sarcina acestuia conform acuzaţiei penale, deoarece, aşa cum a stabilit prima instanţă, unele dintre aceste acte au fost comise în perioada în care inculpatul R.I. se afla în concediul legal de odihnă, de către alţi poliţişti, tocmai în baza cutumei unanim acceptată şi aplicată la Poliţia G. în legătură cu înregistrarea lucrărilor cu autor necunoscut. În mod corect a stabilit instanţa de fond că nu se poate aprecia că inculpatul R.I. a acţionat cu intenţie, deoarece acesta nu a urmărit să reţină înscrisurile sau să împiedice ca plângerile, sesizările şi celelalte documente să ajungă la organul de urmărire penală, din moment ce respectivele lucrări nu au fost ascunse, despre existenţa acestora având cunoştinţă toţi lucrătorii de poliţie din cadrul B.I.C., fiind puse în mapa/cutia/husa maşinii de scris, la care avea acces orice poliţist din cadrul acestui birou, fără să fi fost la dispoziţia exclusivă a inculpatului R.I. Mai mult, (...) nu se poate reţine că inculpatul R.I. a urmărit sau a acceptat zădărnicia înfăptuirii justiţiei. Astfel, aşa cum a reţinut prima instanţă, din probele administrate rezultă că practica uzitată la nivelul B.I.C. era cunoscută, acceptată şi urmată de toţi lucrătorii din Poliţia mun. G., fiind tolerată şi de structurile ierarhic superioare, procedura neregulamentară de evidenţiere a lucrărilor fiind remediată abia după controlul I.G.P.R. din luna martie 2009, când toate lucrările au fost înregistrate cu număr unic de Parchet. Practica deloc lăudabilă şi contrară dispoziţiilor regulamentare şi atribuţiilor de serviciu ale inculpaţilor a debutat în anii 2000-2001 (şi s-a manifestat până în anul 2009), deci cu mult înaintea perioadei avute în vedere la formularea acuzaţiilor penale în cauza de faţă, respectiv 2004-2009. Pe de altă parte, contrar celor menţionate în rechizitoriu referitor la lăsarea în nelucrare a sesizărilor, instanţa de fond reţine ca situaţie de fapt, de asemenea, necontestată de către Parchet cu ocazia apelului, împrejurarea că practica depunerii lucrărilor cu caracter penal în respectiva husă a maşinii de scris, era dublată de cea potrivit

---

[1] În urma modificării art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP, ori de câte ori norma de incriminare prevede necesitatea existenţei unui scop special pentru comiterea infracţiunii în forma de bază sau ca element al variantei agravate a infracţiunii, fapta va fi tipică numai dacă este comisă cu **intenţie directă**.

căreia, în momentul în care, în legătură cu fapta penală reclamată se descopereau informaţii noi, pertinente, care prin valorificarea lor permiteau identificarea autorului infracţiunii, înscrisurile erau luate din respectiva husă, erau înregistrate (dacă acest fapt nu fusese realizat anterior) şi soluţionate, conform legii. Nu s-a dovedit un interes specific al inculpaţilor (nici măcar în legătură cu anumite cauze), în scopul de a nu desfăşura acte de cercetare. Dimpotrivă, deficienţele constatate vizează un aspect formal: în anumite cazuri, neaplicarea rezoluţiilor pe actele de sesizare, respectiv omisiunea înregistrării sesizărilor cu autor necunoscut în scopul neevidenţierii acestor cauze în evidenţele operative, dar fără să se constate producerea altor urmări, deoarece inculpaţii nu urmăreau nerezolvarea lucrărilor, ci, în concret, se desfăşurau activităţi de cercetare. Efectuarea actelor de cercetare reiese din probele administrate şi sunt evidenţiate atât în rechizitoriu, cât şi în motivele scrise de apel, fiind vorba despre deplasarea echipei operative pentru efectuarea verificărilor preliminare, întocmirea fişelor de intervenţie, după caz, efectuarea cercetării la faţa locului şi audierea unor persoane, în funcţie de specificul faptelor sesizate. (...) Rezultă, aşadar, că deşi inculpaţii şi-au încălcat atribuţiile de serviciu, nu au acţionat cu intenţia specifică infracţiunilor pentru care au fost cercetaţi şi trimişi în judecată. (...) Nu poate fi reţinută nici săvârşirea faptelor cu intenţie indirectă. Luând în considerare pregătirea profesională a inculpaţilor şi funcţiile deţinute de aceştia, se poate conchide că au avut posibilitatea să prevadă rezultatul, însă, din probele administrate reiese că nu l-au urmărit şi nici nu l-au acceptat. Opinia Parchetului privind imposibilitatea comiterii în formă continuată a unei infracţiuni din culpă nu poate constitui, *de plano*, un impediment pentru constatarea lipsei intenţiei. Pe de o parte, forma de vinovăţie se stabileşte prin evaluarea elementelor de fapt, iar pe de altă parte, în cazul în care se constată lipsa uneia dintre condiţiile cumulative referitoare la caracterul continuat al infracţiunii, se poate dispune schimbarea încadrării juridice prin reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni, desigur, dacă sunt întrunite toate cerinţele normei de incriminare. În speţă, pe baza situaţiei de fapt stabilite şi în acord cu instanţa de fond, Înalta Curte apreciază că inculpaţii nu au acţionat cu intenţie, ci au comis faptele în forma culpei cu prevedere, fără să accepte producerea urmărilor specifice, din moment ce scopul urmărit a fost doar de a evita evidenţierea cauzelor cu autor necunoscut, şi nu obstrucţionarea justiţiei sau neefectuarea lucrărilor *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 170/2014, www.scj.ro)*.

9.6. Formele infracţiunii

- actele preparatorii şi tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- infracţiunea se consumă în momentul comiterii faptei tipice;
- infracţiunea este de consumare imediată, neavând caracter continuu;
- poate fi săvârşită în formă continuată, situaţie în care infracţiunea se epuizează la data realizării ultimului act de executare.

9.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 6 luni la 5 ani.

§10. Ultrajul judiciar

10.1. Noțiune

- este infracțiunea care constă în amenințarea, lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte ori omorul, săvârșite împotriva unui judecător sau procuror *aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu*, respectiv împotriva unui avocat aflat în exercitarea profesiei;

- constituie *forma asimilată* săvârșirea unei infracțiuni împotriva unui judecător, procuror sau avocat, a unui membru de familie al judecătorului/procurorului/avocatului ori împotriva bunurilor acestora, în scop de intimidare sau de răzbunare, *în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu* ale judecătorului/procurorului, respectiv în legătură cu exercitarea profesiei de către avocat;

- *NCP a stipulat ultrajul judiciar în cadrul infracțiunilor contra justiției având în vedere că subiecții pasivi (judecătorul, procurorul sau avocatul) sunt participanții din cadrul unui proces cu rolul cel mai important, iar de modul de îndeplinire a atribuțiilor de serviciu ale acestora depinde în mod semnificativ buna desfășurare a cursului unui proces și rezultatul acestuia, astfel că asigurarea unei protecții sporite împotriva oricărei forme de violență exercitată asupra lor este justificată.*

10.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: *principal* relațiile sociale referitoare la înfăptuirea justiției și la respectul datorat judecătorilor, procurorilor sau avocaților care exercită o activitate prin care se realizează actul de justiție, iar cel *secundar* constă în relațiile sociale referitoare la viața, libertatea psihică ori la integritatea corporală sau sănătatea judecătorului/procurorului/avocatului;

b) obiectul material: corpul persoanei, cu excepția situației în care ultrajul judiciar se comite prin amenințare, când infracțiunea nu are obiect material.

- în ipoteza formelor asimilate obiect material poate fi și bunul judecătorului/procurorului/avocatului sau al membrului de familiei al acestuia.

10.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală; fapta poate fi comisă inclusiv de un judecător față de un procuror sau avocat, ori de un procuror față de un judecător ori avocat, respectiv de un avocat față de un judecător sau procuror;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: *principal* este statul, iar cel *secundar* este judecătorul [de drepturi și libertăți, de cameră preliminară[1] sau cel care intră în completul ce soluționează cauza (penală sau nepenală) în fond sau în căile de atac de la orice instanță (judecătorie, tribunal, Curtea de Apel, Înalta Curtea de Casație și Justiție),

[1] A se vedea art. III din Legea de modificare a NCPP.

respectiv judecătorul-sindic, judecătorul delegat cu executarea pedepselor ori judecătorul delegat cu supravegherea privării de libertate, sau judecătorul din cadrul Curții Constituționale], procurorul (indiferent de parchetul în care funcționează) sau avocatul din cadrul UNBR (chiar și atunci când este suspendat temporar din profesie).

- subiect pasiv secundar poate fi și un membru de familie al judecătorului/procurorului/avocatului;

- consimțământul subiectului pasiv secundar la comiterea faptei are natura unei cauze justificative numai dacă acesta producea efecte justificative și în cazul infracțiunilor absorbite;

- pluralitatea de subiecți pasivi secundari atrage, în principiu, reținerea unei pluralități de infracțiuni de ultraj judiciar aflate în concurs; *ca excepție*, în situația în care infracțiunea absorbită de ultrajul judiciar este o formă a unității legale de infracțiune în cazul în care există o pluralitate de victime, se va reține de asemenea o singură infracțiunea de ultraj judiciar (de pildă în cazul ultrajului care absoarbe omorul calificat săvârșit asupra a două sau mai multor persoane).

- atunci când din eroare făptuitorul realizează activitatea infracțională asupra unei persoane care nu are calitatea cerută de lege pentru a fi subiect pasiv al infracțiuni (*error in personam*), consider că se va reține numai infracțiunea efectiv comisă, iar nu infracțiunea complexă de ultraj judiciar.

10.4. Latura obiectivă

10.4.1. Forma tip

a) elementul material: comiterea uneia sau mai multora dintre următoarele modalități alternative:

1. amenințarea unui judecător sau procuror *aflat în exercitarea* atribuțiilor de serviciu (chiar și pentru fapte care nu au legătură cu actele de serviciu) sau a unui avocat *aflat în exercitarea* profesiei;

- constituie cea mai frecventă formă de ultraj judiciar întâlnită în practică;

- este necesar ca amenințarea să fie comisă împotriva victimei aflate *în exercițiul atribuțiilor de serviciu/profesiei* și ca aceasta să acționeze în cadrul îndatoririlor ce decurg din funcția/profesia pe care o exercită, iar nu în mod abuziv (în acest din urmă caz, actele sale nu sunt considerate a fi fost efectuate în exercițiul funcției/profesiei);

- în cazul ultrajului judiciar legea *nu cere ca amenințarea să fie săvârșită nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă*, aceasta putându-se realiza prin orice alte mijloace (de pildă, prin postări pe un site de socializare sau prin comentarii postate la articole publicate pe site-urile unor publicații online etc.);

- dacă fapta este comisă *în legătură* cu exercitarea atribuțiilor de serviciu ale magistratului, respectiv în legătură cu exercitarea profesiei de avocat (care nu se află în exercițiul funcției/profesiei), *în scop de intimidare sau răzbunare*, se va reține comiterea formei asimilate a infracțiunii prevăzute de art. 279 alin. (2) NCP;

- absoarbe infracțiunea de amenințare prevăzută de art. 206 NCP;

- când fapta este săvârșită împotriva a doi sau mai mulți subiecți pasivi se va reține concursul de infracțiuni.

În cazul infracțiunii de ultraj judiciar, textul legal nu condiționează săvârșirea amenințării în mod nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă, fapta de amenințare putând fi comisă prin orice mijloace de transmitere, esențial fiind ca aceasta să ajungă la cunoștința judecătorului, procurorului sau avocatului și să fie de natură să alarmeze. Cele două modalități alternative invocate de inculpat, respectiv săvârșirea amenințării în mod nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă, formează elementul material al infracțiunii de ultraj, prevăzut de art. 257 NCP, fără a se regăsi și în conținutul constitutiv al infracțiunii de ultraj judiciar, această din urmă infracțiune având o reglementare proprie în dispozițiile art. 279 NCP, cu un conținut distinct de cel al infracțiunii de ultraj. Prin urmare, săvârșirea faptelor de către inculpat prin postarea pe blogul său, în mod sistematic, a mesajelor cu un conținut explicit de amenințare la adresa celor trei judecători, la care putea avea acces oricine, inclusiv persoanele vătămate, și care au ajuns la cunoștința acestora, fiind accesate de diferite persoane și vehiculate în spațiul public, îndeplinește condiția cerută pentru existența infracțiunii de ultraj judiciar, de săvârșire prin orice mijloace de transmitere a faptelor de amenințare. Expresiile utilizate de inculpat în redactarea mesajelor nu au doar un caracter jignitor, ofensator, ci au o eficiență intimidantă sporită asupra persoanelor vătămate, fiind susceptibile de a le alarma pe acestea. Date fiind circumstanțele în care au fost săvârșite faptele, tentativele de contactare pe platforma socială Facebook a magistraților judecători, contactarea aceloraşi magistrați prin intermediul serviciului de poștă electronică, violența limbajului, îndemnurile menite să determine o atitudine agresivă a publicului față de magistrații judecători care au pronunțat hotărârile de condamnare, de genul „Cat despre C.S. și A.A. ar trebui să fie atente când ies din casă... pot fi lovite în cap de niște bolovani uriași... nu-i amenințare, dar pot să moară și merită să moară", „să-i omorâm", „să fie executate „să fie violate", „arse cu țigara", „arse cu acid pe față", „torturate", rezultă în mod cert că persoanele vătămate au resimțit un sentiment de temere cu privire la persoana lor, o eventuală faptă păgubitoare întrezărindu-se în viitorul apropiat. Amenințările proferate la adresa acestora sunt de natură a inspira persoanelor amenințate o temere reală și serioasă, fiind în mod obiectiv credibile, declarațiile persoanelor vătămate confirmând existența acestui sentiment de temere. De asemenea, faptele comise sunt în legătură cu atribuțiile de serviciu ale persoanelor vătămate, deoarece inculpatul și-a exprimat în mod manifest nemulțumirea față de soluțiile de condamnare pronunțate de magistrații judecători *(C.A. Ploiești, secția penală, decizia nr. 901/2017, www.rolii.ro)*.

2. lovirea sau orice acte de violență săvârșite împotriva unui judecător sau procuror *aflat în exercitarea* atribuțiilor de serviciu (chiar și pentru fapte care nu au legătură cu actele de serviciu) sau a unui avocat *aflat în exercitarea* profesiei;

- absoarbe infracțiunea de loviri sau alte violențe prevăzută de art. 193 NCP;

- este necesar ca infracțiunea de loviri sau alte violențe să fie comisă împotriva victimei aflate *în exercițiul atribuțiilor de serviciu/profesiei* și ca aceasta să acționeze în cadrul îndatoririlor ce decurg din funcția/profesia pe care o exercită, iar nu în mod abuziv (în acest din urmă caz actele sale nu sunt considerate a fi fost efectuate în exercițiul funcției/profesiei);

- dacă fapta este comisă *în legătură* cu exercitarea atribuţiilor de serviciu ale magistratului, respectiv în legătură cu exercitarea profesiei de avocat, *dar numai în scop de intimidare sau răzbunare*, se va reţine comiterea formei asimilate a infracţiunii prevăzute de art. 279 alin. (2) NCP.

3. vătămarea corporală săvârşită împotriva unui judecător sau procuror *aflat în exercitarea* atribuţiilor de serviciu (chiar şi pentru fapte care nu au legătură cu actele de serviciu) sau a unui avocat *în legătură* cu exercitarea profesiei;

- absoarbe infracţiunea de vătămare corporală prevăzută de art. 194 NCP (infracţiune consumată sau doar tentativă);

- este necesar ca infracţiunea de vătămare corporală să fie comisă împotriva victimei aflate *în exerciţiul atribuţiilor de serviciu/profesiei* şi ca aceasta să acţioneze în cadrul îndatoririlor ce decurg din funcţia/profesia pe care o exercită, iar nu în mod abuziv (în acest din urmă caz actele sale nu sunt considerate a fi fost efectuate în exerciţiul funcţiei/profesiei);

- dacă fapta este comisă *în legătură* cu exercitarea atribuţiilor de serviciu ale magistratului, respectiv în legătură cu exercitarea profesiei de avocat (care nu se află în exerciţiul funcţiei/profesiei), *în scop de intimidare sau răzbunare*, se va reţine comiterea formei asimilate a infracţiunii prevăzute de art. 279 alin. (2) NCP.

4. loviri le sau vătămările cauzatoare de moarte săvârşite împotriva unui judecător sau procuror *aflat în exercitarea* atribuţiilor de serviciu (chiar şi pentru fapte care nu au legătură cu actele de serviciu) sau a unui avocat *în legătură* cu exercitarea profesiei;

- absoarbe infracţiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, prevăzută de art. 195 NCP;

- este necesar ca lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte să fie comise împotriva victimei aflate *în exerciţiul atribuţiilor de serviciu/profesiei* şi ca aceasta să acţioneze în cadrul îndatoririlor ce decurg din funcţia/profesia pe care o exercită, iar nu în mod abuziv (în acest din urmă caz actele sale nu sunt considerate a fi fost efectuate în exerciţiul funcţiei/profesiei);

- dacă fapta este comisă *în legătură* cu exercitarea atribuţiilor de serviciu ale magistratului, respectiv în legătură cu exercitarea profesiei de avocat (care nu se află în exerciţiul funcţiei/profesiei), *în scop de intimidare sau răzbunare*, se va reţine comiterea formei asimilate a infracţiunii prevăzute de art. 279 alin. (2) NCP.

5. omorul săvârşit împotriva unui judecător sau procuror *aflat în exercitarea* atribuţiilor de serviciu (chiar şi pentru fapte care nu au legătură cu actele de serviciu) sau a unui avocat *în legătură* cu exercitarea profesiei.

- absoarbe infracţiunea de omor (art. 188 NCP) sau pe cea de omor calificat (art. 189 NCP) în formă consumată sau tentată;

- omorul (simplu sau calificat) este săvârşit în perioada în care victima *se afla în timpul* serviciului;

- este necesar ca victima să acţioneze în cadrul îndatoririlor ce decurg din funcţia/profesia pe care o exercită, iar nu în mod abuziv (întrucât în acest din urmă caz actele sale nu sunt considerate a fi fost efectuate în exerciţiul funcţiei);

- dacă fapta este comisă *în legătură* cu exercitarea atribuțiilor de serviciu ale magistratului, respectiv în legătură cu exercitarea profesiei de avocat (care nu se află în exercițiul funcției/profesiei) *în scop de intimidare sau răzbunare*, se va reține comiterea formei asimilate a infracțiunii prevăzute de art. 279 alin. (2) NCP;

b) urmarea imediată principală: starea de pericol pentru realizarea actului de justiție; *urmarea imediată secundară* se determină în funcție de urmarea imediată a infracțiunii absorbite;

c) legătura de cauzalitate (prin raportare la urmarea imediată principală): rezultă din materialitatea faptei; legătura de cauzalitate prin raportare la urmarea imediată secundară se determină în funcție de specificul infracțiunii absorbite.

10.4.2. Prima formă asimilată [art. 279 alin. (2) și (4) NCP]

a) elementul material: săvârșirea oricărei infracțiuni împotriva unui judecător, procuror sau avocat *ori împotriva bunurilor acestuia*, ***în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, respectiv cu exercitarea profesiei***;

- nu prezintă importanță natura infracțiunii comise, fiind necesar însă ca aceasta să fie comisă *în scop de intimidare sau răzbunare*;

- existența scopului în conținutul normei de incriminare exclude posibilitatea comiterii faptei din culpă, însă nu este incompatibilă cu săvârșirea faptei cu praeterintenție (de pildă, în scop de răzbunare infractorul agresează un procuror, iar urmarea imediată mai gravă se produce ulterior din culpă); infracțiunea poate fi una îndreptată împotriva persoanei, *inclusiv vreuna dintre cele prevăzute la forma tip*, o infracțiune contra patrimoniului comisă împotriva bunurilor judecătorului/procurorului/avocatului (de pildă, distrugere) sau orice altă infracțiune;

- ***în cazul acestei forme asimilate magistratul sau avocatul victimă a infracțiunii nu se află în exercitarea atribuțiilor de serviciu, respectiv în exercitarea profesiei***;

- dacă fapta nu a fost comisă în scop de intimidare sau răzbunare și nu are legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu de către magistrat ori cu exercitarea profesiei de către avocat se va reține numai infracțiunea concret comisă (de pildă, amenințare, tâlhărie, șantaj etc.);

- atunci când amenințarea, lovirile sau alte violențe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte, sau omorul (simplu ori calificat) a fost comisă față de un judecător sau procuror (care nu se află în exercițiul funcției) în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, însă *nu în scop de intimidare sau răzbunare*, se va reține comiterea infracțiunii de ultraj prevăzută de art. 257 alin. (1) NCP, întrucât magistratul este, în sensul legii penale, o persoană care exercită o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, iar elementele de tipicitate ale infracțiunii de ultraj judiciar nu sunt îndeplinite în cauză față de lipsa scopului urmărit prin comiterea faptei; în ipoteza de mai sus, când față de magistrat au fost comise alte infracțiuni decât cele care sunt absorbite în forma de bază a infracțiunii de ultraj, se va reține numai infracțiunea concret comisă;

- în situația în care o infracțiune a fost comisă față de un avocat în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, însă *nu în scop de intimidare sau răzbunare*, se va reține numai infracțiunea concret comisă.

b) **urmarea imediată principală:** starea de pericol pentru realizarea actului de justiție; *urmarea imediată secundară* se determină în funcție de urmarea imediată a infracțiunii absorbite;

c) **legătura de cauzalitate (prin raportare la urmarea imediată principală):** rezultă din materialitatea faptei; legătura de cauzalitate prin raportare la urmarea imediată secundară se determină în funcție de specificul infracțiunii absorbite.

10.4.3. A doua formă asimilată [art. 279 alin. (3) și (4) NCP]

a) **elementul material:** săvârșirea oricărei infracțiuni împotriva *unui membru de familie* al judecătorului/procurorului/avocatului *ori asupra bunurilor membrului de familie*, ***în scop de intimidare sau de răzbunare***, *în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu* de către judecător/procuror, respectiv în legătură cu exercitarea profesiei de către avocat;

- nu prezintă importanță natura infracțiunii comise, fiind necesar însă ca aceasta să fie comisă *în scop de intimidare sau răzbunare*;

- existența scopului în conținutul normei de incriminare exclude posibilitatea comiterii faptei din culpă, însă nu este incompatibilă cu săvârșirea faptei cu praeterintenție (de pildă, în scop de răzbunare infractorul agresează un membru de familie al unui judecător, iar urmarea imediată mai gravă se produce ulterior din culpă); infracțiunea poate fi una îndreptată împotriva persoanei, *inclusiv vreuna dintre cele prevăzute la forma tip*, o infracțiune contra patrimoniului împotriva bunurilor membrului de familie al judecătorului/procurorului/avocatului (de exemplu, distrugere) sau orice altă infracțiune;

- inexistența scopului conduce la reținerea infracțiunii concret comise.

b) **urmarea imediată:** starea de pericol pentru autoritatea statului român;

c) **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

10.5. Latura subiectivă

- intenție directă sau indirectă sau praeterintenție în ipoteza în care infracțiunea absorbită este comisă cu această formă de vinovăție (de pildă, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte);

- infractorul trebuie să cunoască calitatea de magistrat sau avocat a victimei; se va reține numai infracțiunea concret comisă, iar nu ultrajul judiciar dacă infractorul nu a cunoscut calitatea specială a subiectului pasiv ori dacă a avut o reprezentare greșită a acestei calități, victima nefiind nici magistrat și nici avocat;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită, cu excepția formelor asimilate, când fapta se comite în scop de intimidare sau de răzbunare.

10.6. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- având în vedere că, potrivit art. 174 NCP, prin comiterea unei infracțiuni se înțelege și forma tentată a acesteia, atunci când infracțiunea absorbită rămâne în stadiul tentativei incriminate, se va reține comiterea ultrajului judiciar în formă consumată;

acesta este și motivul pentru care art. 279 NCP nu stipulează faptul că tentativa este incriminată la ultrajul judiciar; prin raportare la infracțiunile absorbite această ipoteză se referă, în special, la situația în care ultrajul judiciar absoarbe vătămarea corporală sau omorul/omorul calificat la care tentativa este incriminată; în toate aceste cazuri, trebuie avut în vedere și faptul că, cel puțin, lovirile sau alte violențe, care absorbite natural în tentativa la infracțiunile mai grave, sunt deja consumate; determinarea limitelor de pedeapsă pentru ultrajul judiciar se va face prin majorarea cu o jumătate, a limitelor de pedeapsă reduse cu jumătate ale infracțiunii tentate absorbite;

- infracțiunea se consumă în momentul realizării acțiunii tipice prin care se produce urmarea imediată principală;

- poate fi săvârșit în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la data comiterii ultimului act de executare.

10.7. Pedeapsa

- pentru forma tip și cele asimilate limitele de pedeapsă sunt date de cele ale infracțiunilor absorbite al căror minim și maxim special *se majorează cu o jumătate*;

- în cazul în care în aceeași împrejurare sunt realizate două sau mai multe dintre modalitățile alternative ale infracțiunii de ultraj judiciar, anterior enumerate, pedeapsa se va determina prin raportare la modalitatea alternativă cea mai gravă (de pildă, în cazul în care în aceeași împrejurare făptuitorul amenință magistratul și exercită acte de violență care conduc ulterior din culpă la decesul victimei, pedeapsa se va stabili între limitele prevăzute de lege pentru infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte majorate cu o jumătate).

Prin Legea de modificare a NCP a fost agravat regimul sancționator pentru prima variantă asimilată a infracțiunii de ultraj judiciar constând în săvârșirea oricărei infracțiuni împotriva unui judecător, procuror sau avocat ori împotriva bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, respectiv cu exercitarea profesiei. Astfel, în cazul în care ultrajul judiciar prevăzut de art. 279 alin. (2) NCP (comis față de un judecător sau procuror), respectiv cel comis față de un avocat prevăzut de art. 279 alin. (2) și (4) NCP absoarbe o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii alternative cu amenda se va aplica doar pedeapsa închisorii, ale cărei limite ***se majorează cu jumătate***, fiind exclusă aplicarea pedepsei amenzii (de pildă, în cazul lovirii unui procuror care se plimba într-un parc, în scop de răzbunare, de către cel care fusese reținut de magistrat, agresiune care a avut ca urmare leziuni traumatice pentru a căror vindecare au fost necesare 20 de zile de îngrijiri medicale, pedeapsa va fi doar închisoarea de la 9 luni la 7 ani și 6 luni). Dacă pentru infracțiunea absorbită legea prevede doar pedeapsa amenzii, este dificil de argumentat caracterul previzibil al normei de incriminare prin raportare la sancțiunea pe care aceasta ar trebui să o conțină.

§11. Cercetarea abuzivă

11.1. Noțiune

- spre deosebire de vechiul Cod penal, NCP restrânge sfera subiecților pasivi ai infracțiunii la persoanele urmărite sau judecate într-o cauză penală excluzând din sfera subiecților pasivi martorul, expertul sau interpretul; pe de altă parte, NCP extinde sfera scopului cercetării abuzive de la obținerea de declarații așa cum stipula vechiul cod penal la a da ori a nu da declarații, a da declarații mincinoase sau a retrage declarațiile;

- în conținutul art. 280 NCP sunt reglementate în alineate diferite **două infracțiuni distincte, infracțiunea de cercetare abuzivă fiind una cu conținuturi alternative**[1]:

a. întrebuințarea de promisiuni, amenințări sau violențe împotriva *unei persoane urmărite sau judecate* într-o cauză penală, de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător, *pentru a o determina să dea ori să nu dea declarații, să dea declarații mincinoase ori să își retragă declarațiile* – incriminare specială a abuzului în serviciu *[art. 280 alin. (1) NCP]*;

b. producerea, falsificarea ori ticluirea de probe nereale de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător [art. 280 alin. (2) NCP];

---

[1] Revenim asupra opiniei exprimate în edițiile anterioare în care reținem că incriminarea de la art. 280 alin. (2) NCP constituie o formă asimilată celei prevăzute de art. 280 alin. (1) NCP. Astfel, în urma reevaluării tehnicii juridice folosite de legiuitor pentru crearea acestei reglementări opinez că nu se poate reține echivalența juridică a formei incriminate de art. 280 alin. (1) NCP cu cea incriminată în art. 280 alin. (2) NCP prin raportare la „semnificația pe care o prezintă pentru lezarea relațiilor sociale ocrotite de norma de incriminare" (*V. Papadopol*, Considerații asupra infracțiunilor cu conținuturi alternative, în R.R.D. nr. 8/1967, p. 72). Chiar dacă legea prevede aceeași pedeapsă pentru ambele infracțiuni, trebuie totuși observat că în alin. (1) este reglementată o veritabilă activitate de cercetare abuzivă efectuată de organele judiciare, în vreme ce în alin. (2) este stipulată o variantă agravată a infracțiunii de inducerea în eroare a organelor judiciare, atunci când fapta este comisă de un subiect activ nemijlocit calificat, fiind astfel evidentă lipsa de omogenitate juridică a celor două incriminări.

În sensul că art. 280 alin. (2) NCP *reprezintă o variantă așa-zisă asimilată* (*A. Trandafir*, Curs tematic 2, p. 364) care se reține că infracțiunea „este incriminată într-o variantă tip și într-o variantă așa-zisă asimilată. Aceasta din urmă reprezintă, în realitate, o variantă agravată a infracțiunii de inducere în eroare a organelor judiciare, ceea ce a făcut doctrina să afirme că reglementarea ei în cadrul art. 280 NCP nu este oportună. Câtă vreme legiuitorul a considerat-o însă o variantă asimilată în cadrul infracțiunii de cercetare abuzivă, rezultă că dacă o persoană săvârșește, cu aceeași ocazie, atât elementul material de la alin. (1), cât și cel de la alin. (2), urmează a se reține o singură infracțiune, cu referire la ambele alineate".

În sensul că art. 280 alin. (2) NCP *reprezintă o modalitate asimilată* (*S. Bogdan, D. Șerban*, op. cit., p. 362), care mai precizează că „nu este vorba de o incriminare distinctă, ci doar de o formă specială adusă de calitatea subiectului activ al infracțiunii de inducere în eroare a organelor judiciare".

11.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic principal: relațiile sociale referitoare la înfăptuirea justiției; *obiect juridic secundar*: relațiile sociale referitoare la libertatea și integritatea (fizică sau psihică) a persoanei;

b) obiectul material principal: nu are; *obiectul material secundar*: poate exista la forma prevăzută de art. 280 alin. (1) NCP și poate consta corpul persoanei aflate în curs de urmărire penală sau de judecată, atunci când aceasta a fost supusă la violențe.

- în cazul formei prevăzute de art. 280 alin. (2) NCP, probele produse sau ticluite reprezintă numai o modalitate prin care este comisă fapta, iar nu obiect material al infracțiunii.

11.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi procurorul, persoana care are calitatea de organ de cercetare penală (al poliției judiciare sau speciale), judecătorul de drepturi și libertăți (de pildă, în procedura audierii anticipate sau cu ocazia dezbaterii unei propuneri de luare a măsurii arestării preventive/arestului la domiciliu), judecătorul de cameră preliminară[1] (de exemplu, cu ocazia dezbaterii unei propuneri de luare a măsurii arestării preventive/arestului la domiciliu sau a unei cereri de revocare sau înlocuire a măsurii preventive) sau judecătorul care face parte dintr-un complet de judecată în fond sau în căile de atac;

- subiectul activ nemijlocit poate acționa în limitele competențelor legale sau cu încălcarea acestora; în acest sens, în doctrină[2] s-a arătat că și în ipoteza în care, în mod ilegal, organul de urmărire penală se învestește cu cercetarea unor fapte care nu intră în competența sa, încă subzistă infracțiunea respectivă, deoarece legea nu condiționează existența acesteia de competența organului care efectuează cercetarea; este suficient ca în cursul cercetării unei cauze acesta să folosească violența în vederea obținerii de declarații și să aibă calitatea de a lua declarații;

- coautoratul este posibil numai dacă subiecții activi nemijlociți au calitatea cerută de lege;

- instigarea sau complicitatea este posibilă și nu este condiționată de vreo calitate a participantului;

- persoana juridică nu poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii, dar poate avea calitatea de complice sau instigator.

b) subiectul pasiv principal: statul;

- *la infracțiunea prevăzută de art. 280 alin. (1) NCP: subiect pasiv secundar* este suspectul sau inculpatul; deși judecata poate avea loc și în căile extraordinare de atac (în etapa admisibilității în principiu ori cu ocazia judecării după admiterea în principiu), apreciez că, față de scopul urmărit prin norma de incriminare, persoana

---

[1] A se vedea art. III din Legea de modificare a NCPP.

[2] *G. Antoniu ș.a.*, Practica judiciară penală. Partea specială, vol. III, Ed. Academiei Române, București, 1992, p. 231.

condamnată ori cea față de care s-a dispus, în mod definitiv, o soluție de amânare a aplicării pedepsei sau de renunțare la aplicarea pedepsei nu poate avea calitatea de subiect pasiv secundar al infracțiunii de cercetare abuzivă; în situația în care calea extraordinară de atac este admisă, iar cauza se rejudecă fie din etapa judecății în primă instanță, fie din etapa judecății în apel, persoana care a redobândit calitatea de inculpat va putea fi subiect pasiv al infracțiunii;

- *la infracțiunea prevăzută de art. 280 alin. (2) NCP:* subiecți pasivi secundari pot fi subiecții procesuali principali sau părțile din procesul penal, respectiv părțile din procesul civil[1].

11.4. Infracțiunea prevăzută de art. 280 alin. (1) NCP

11.4.1.Latura obiectivă

a) elementul material: prezintă ***două modalități alternative de comitere, ambele constând în acțiuni*** *(infracțiune cu conținut alternativ);* astfel, sunt incriminate unele activități ale organelor judiciare (manopere neloiale sau stratageme polițienești) ce constituie forme de încălcare a principiului loialității în administrarea probelor în procesul penal obiectivate în:

(i) constrângerea unui suspect sau inculpat prin amenințări sau violențe pentru a-l determina să dea ori să nu dea declarații, să dea declarații mincinoase ori să își retragă declarațiile în sensul dorit de organele judiciare;

- sunt incriminate ca infracțiune contra înfăptuirii justiție actele de șantaj realizate de organele judiciare față de un suspect și inculpat prin care acesta este constrâns, prin amenințare sau violențe, să facă ori să nu facă ceva în legătură cu procedeul probatoriu al audierii în procesul penal;

- fapta este comisă în exercitarea atribuțiilor de serviciu de către organele judiciare;

- infracțiunea de amenințare (art. 206 NCP) și cea de loviri sau alte violențe (art. 193 NCP) sunt absorbite în infracțiunea complexă de cercetare abuzivă;

- infracțiunea de cercetare abuzivă poate fi reținută în concurs ideal cu infracțiunile de vătămare corporală (art. 194 NCP), omor/omor calificat (art. 188/189 NCP), având în vedere pericolul social ridicat al acestora care evidențiază că acestea nu pot fi considerate a fi circumscrise noțiunii de *violențe* pentru a se considera că operează absorbția în infracțiunea de cercetare abuzivă pentru care legea prevede o pedeapsă inferioară sau egală cu cea stipulată de lege pentru aceste infracțiuni[2]; deopotrivă,

---

[1] În același sens, a se vedea *M. Oprea*, op. cit., p. 243.

[2] În acest sens a se vedea și *F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 66. Autorii arată că „nu va putea opera absorbția nici în cazul în care maximul special al infracțiunii aparent complexe sau absorbante ar fi egal cu cel prevăzut de lege pentru infracțiunea aparent absorbită. Aceasta deoarece infracțiunea complexă are întotdeauna un plus față de cea absorbită, iar acest plus trebuie să își găsească reflectarea într-o diferență de pedeapsă (...) având caracter determinabil, în conținutul termenului „violențe" s-ar putea include atât infracțiunea de lovire sau alte violențe prevăzută de art. 193 NCP, cât și cea de vătămare corporală de la art. 194 NCP. Comparând însă pedepsele pentru cercetarea abuzivă, respectiv pentru vătămarea corporală, constatăm că acestea sunt egale, și anume închisoarea de la 2 la 7

infracțiunea de cercetare abuzivă poate fi reținută în concurs ideal cu infracțiunea de supunere la rele tratamente (art. 281 NCP);

- în ipoteza în care persoana amenințată sau agresată nu avea calitatea de suspect sau inculpat la momentul comiterii faptelor, întrucât urmărirea penală era efectuată *in rem*, însă a dobândit ulterior această calitate în aceeași cauză, se va reține comiterea infracțiunii de *purtare abuzivă* în concurs cu infracțiunea de influențare a declarațiilor, iar nu cea de cercetare abuzivă, deoarece singura calitate în care poate fi audiat făptuitorul în etapa *in rem* a urmăririi penale este cea de martor; aceeași încadrare juridică se va reține și atunci când persoana amenințată sau agresată are altă calitate procesuală decât cea de suspect sau inculpat, participând în procesul penal în calitate de persoană vătămată, parte civilă, parte responsabilă civilmente etc.; acești din urmă participanți nu au calitatea de persoane urmărite sau judecate într-o cauză penală pentru a fi subiecți pasivi secundari ai infracțiunii;

- în situația în care activitatea de constrângere nu este realizată prin amenințare sau violențe se va reține *abuzul în serviciu*;

(ii) promiterea unor foloase patrimoniale sau nepatrimoniale unui suspect sau inculpat pentru a-l determina să dea ori să nu dea declarații, să dea declarații mincinoase ori să își retragă declarațiile în sensul dorit de organele judiciare;

- fapta este comisă în exercitarea atribuțiilor de serviciu de către organele judiciare;

- promisiunea unor foloase patrimoniale/nepatrimoniale poate fi adevărată sau nu, în beneficiul exclusiv al suspectului/inculpatului ori și în favoarea altor persoane; în toate cazurile promisiunea trebuie să aibă caracter ilegal, indiferent dacă este îndeplinită sau nu ulterior;

- fapta nu este tipică dacă promisiunea vizează strict obținerea unor beneficii legale cum ar fi posibilitatea de a încheia un acord de recunoaștere a vinovăției ori de a se judecata potrivit procedurii abreviate a recunoașterii învinuirii (în ambele cazuri negocierea, respectiv individualizarea pedepsei urmând a se realiza între limitele de pedeapsă reduse), ori posibilitatea de a beneficia de o cauză legală de reducere a pedepsei [de pildă, cele prevăzute de art. 15 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată[1], de cea prevăzută de art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor, republicată[2],

---

ani. În consecință, dacă prin violențele exercitate de organul de cercetare penală este depășit numărul de 90 de zile de îngrijiri medicale (fapta devenind astfel vătămare corporală), aceasta nu va mai putea fi absorbită în conținutul infracțiunii complexe, urmând să se rețină concursul de infracțiuni".

[1] Potrivit art. 15 din Legea nr. 143/2000: „Persoana care a comis una dintre infracțiunile prevăzute la art. 2-9, iar în timpul urmăririi penale *denunță și facilitează* identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni legate de droguri beneficiază de *reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege*" (s.n., M.U.).

[2] Potrivit art. 19 din Legea nr. 682/2002: „Persoana care are calitatea de martor, în sensul art. 2 lit. a) pct. 1, și care a comis o infracțiune gravă, iar înaintea sau în timpul urmăririi penale ori al judecății *denunță și facilitează* identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit astfel de infracțiuni beneficiază de *reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege*". Prin DCC nr. 67 din data de 26 februarie 2015 s-a

sau cel prevăzut de art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale[1] ori de art. 30 din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului[2], art. 19 din O.U.G. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție[3]]; în această ipoteză este esențial ca promisiunea să nu vizeze obținerea de declarații mincinoase din partea denunțătorului, întrucât cauza de reducere a pedepsei poate fi reținută numai dacă este facilitată tragerea la răspundere penală a altor persoane;

- va exista o faptă tipică de cercetare abuzivă dacă organele judiciare promit emiterea unui înscris din care să rezulte faptul că inculpatul întrunește condițiile pentru a beneficia de o cauză de nepedepsire în schimbul unui denunț sau al unor declarații mincinoase;

- dacă fapta nu este comisă prin promiterea unui folos patrimonial/nepatrimonial se va reține comiterea infracțiunii de abuz în serviciu;

- în situația în care sunt realizate în aceeași unitate spațio-temporală ambele modalități alternative prevăzute de art. 280 alin. (1) NCP cu privire la aceeași învinuire, se va reține *unitatea naturală de infracțiune*, iar nu un concurs de infracțiuni; în cazul în care modalitățile alternative prevăzute de art. 280 alin. (1) NCP sunt realizate de aceeași persoană la diferite intervale de timp, în baza aceleiași rezoluții infracționale se va reține comiterea infracțiunii în formă continuată;

Fapta săvârșită de inculpat întrunește toate trăsăturile esențiale ale unei infracțiuni, și anume prezintă pericol social, a fost săvârșită cu vinovăție, sub forma intenției directe și este prevăzută de legea penală. Prin modalitatea, mijloacele, împrejurările și urmările concrete ale faptei săvârșite de către inculpat, în calitatea de ajutor de șef de post la Poliția comunei H., constând în exercitarea

---

constatat că soluția legislativă reglementată de art. 19 din Legea nr. 682/2002, care exclude de la beneficiul reducerii la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege persoana care are calitatea de martor, în sensul art. 2 lit. a) pct. 1 din lege, și care nu a comis o infracțiune gravă, este neconstituțională. În motivarea soluției pronunțate Curtea Constituțională a constatat că persoana care are calitatea de martor în sensul art. 2 lit. a) pct. 1 din Legea nr. 682/2002, indiferent dacă este autor al unei infracțiuni grave sau mai puțin grave, se află în aceeași situație juridică, sens în care tratamentul juridic nu poate fi decât identic. *Așadar, neconstituționalitatea discriminării astfel constatate are ca rezultat acordarea beneficiului reducerii la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege și martorilor care au săvârșit infracțiuni ce excedează definiției din art. 2 lit. h) din Legea nr. 682/2002.*

[1] Prevederile art. 8-10 din Legea nr. 241/2005 au fost prezentate mai sus.

[2] Potrivit art. 30 din Legea nr. 656/2002: „Persoana care a comis infracțiunea de spălare a banilor, iar în timpul urmăririi penale *denunță și facilitează* identificarea și tragerea la răspundere penală a altor participanți la săvârșirea infracțiunii beneficiază de *reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege*" (s.n., M.U.).

[3] Potrivit art. 19 din O.U.G. nr. 43/2002, „Persoana care a comis una dintre infracțiunile atribuite prin prezenta ordonanță de urgență în competența Direcției Naționale Anticorupție, iar în timpul urmăririi penale *denunță și facilitează* identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit astfel de infracțiuni beneficiază de *reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege*" (s.n., M.U.).

unor violenţe, concretizate în lovirea unui minor suspectat de furt în cursul cercetării, pentru a-l determina să recunoască comiterea acelei fapte, producându-i leziuni ce au necesitat 4 zile de îngrijiri medicale, s-a adus atingere unei valori sociale importante a statului de drept, şi anume activităţii de înfăptuire a justiţiei, constrângerea fiind incompatibilă cu principiul aflării adevărului ce guvernează procesul penal *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 6218/2006, www.legalis.ro)*.

Inculpatul nu a recunoscut săvârşirea faptei, arătând că doar a ridicat vocea la persoana cercetată JV, fără a o lovi, însă nu a fost în măsură să dea vreo explicaţie plauzibilă cu privire la mecanismul de producere a leziunilor pe care aceasta le prezenta la momentul părăsirii secţiei de poliţie, după audierea sa. Or, potrivit jurisprudenţei CEDO cu privire la aplicarea art. 3 din Convenţie, pentru perioada în care o persoană se află în custodia autorităţilor, acestea au obligaţia pozitivă de a le proteja integritatea fizică şi obligaţia negativă de a se abţine de a orice acte de violenţă fizică sau psihică care nu sunt strict necesare faţă de comportamentul victimei. În situaţia în care o persoană nu are nicio problemă de sănătate atunci când şi se constată, în momentul eliberării sale, că este rănită, le revine acestora din urmă să furnizeze o explicaţie plauzibilă cu privire la originea rănilor (*Selmouni c. Franţei*). Orice leziune survenită în această perioadă dă naştere unor puternice prezumţii de fapt (*Akkurt c. Turciei*). Revine statului obligaţia să furnizeze o explicaţie plauzibilă a originii rănilor respective şi să propună probe care să stabilească fapte ce ar putea să arunce o îndoială asupra afirmaţiilor victimei, mai ales dacă acestea sunt sprijinite de acte medicale (*Bilen c. Turciei*). În cauză există, însă, probe care confirmă faptul că inculpatul l-a lovit pe Jiloveanu în timp ce acesta se afla în sediul secţiei de poliţie în vederea audierii, probe pe care inculpatul nu le-a răsturnat *(C.A. Bucureşti, secţia a II-a penală, decizia nr. 103/2017, www.sintact.ro)*.

Instanţa de fond a analizat şi înlăturat în mod judicios apărările inculpatului reţinând că în contextul în care s-au comis faptele (noaptea între orele 02:00-05:00, la un post de poliţie dintr-o altă localitate faţă de cea în care era organizată discoteca) este greu de găsit şi identificat martorii oculari ai agresiunii propriu-zise, însă se poate reţine, în acord cu jurisprudenţa instanţei europene, în materia drepturilor omului, care instituie prezumţia unui raport de cauzalitate între leziunile suferite de o persoană care a intrat într-o stare bună de sănătate în custodia autorităţilor statului şi pretinsele rele tratamente din partea agenţilor acesteia, din ansamblul circumstanţelor cauzei, al probelor, indiciilor că inculpatul SMV, în calitate de agent principal de poliţie, ajutor al şefului Postului de Poliţie Gârbău şi de organ de cercetare al poliţiei, în cursul nopţii de 29 august 2010 l-a ridicat pe partea vătămată minoră de la o discotecă din localitatea Aghireşu-Fabrici şi l-a transportat la sediul Postului de Poliţie Gârbău unde a exercitat violenţe asupra lui, lovindu-l cu palmele şi pumnii peste faţă cu scopul de a-l determina să scrie o declaraţie în care să recunoască că este autorul unui furt (telefon mobil) cu privire la care exista o plângere penală înregistrată. În aceste condiţii, susţinerile inculpatului din apel, în sensul că din probele administrate în cauză nu rezultă vinovăţia inculpatului, că partea vătămată este posibil să fi fost lovită înainte sau după perioada în care s-a aflat în custodia

organului de poliție, că prezumția de nevinovăție nu a fost răsturnată, sunt nefondate. Așa cum s-a arătat mai sus, este cert că la momentul ridicării părții vătămate, aceasta nu prezenta urme de loviri și că după lăsarea acesteia în fața postului de poliție, partea vătămată s-a deplasat acasă, fără să fie implicată în vreun conflict *(C.A. Cluj, secția penală, decizia nr. 4/2013, www.sintact.ro)*.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru înfăptuirea justiției, precum și pentru libertatea psihică sau integritatea persoanei;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

11.4.2. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- *scopul* săvârșirii infracțiunii este acela de a-l determina pe suspect sau inculpat *să dea ori să nu dea declarații, să dea declarații mincinoase ori să își retragă declarațiile* în sensul dorit de organele judiciare; în doctrină[1] s-a apreciat că prevederea scopului face ca acest element al laturii subiective să devină indispensabil calificării faptei, el indică, totodată, că fapta nu se poate săvârși din culpă, dar *nu exclude intenția indirectă*; aceasta, deoarece scopul nu se confundă cu urmarea socialmente periculoasă, care, în principal, la această infracțiune este pericolul ce planează asupra bunei înfăptuiri a justiției; obținerea de declarații în cauzele judiciare nu este un scop în sine, ci unul subordonat procesului înfăptuirii justiției;

- constrângerea sau promisiunile trebuie să fie realizate ***în scopul*** de a-l determina pe suspect sau inculpat:

(i) să dea declarații; este incidentă fie în cazul în care suspectul sau inculpatul uzează de dreptul la tăcere când prin actele de cercetare abuzivă se urmărește obținerea unei declarații, fie atunci când organele judiciare direcționează declarația suspectului sau inculpatului în sensul dorit de acestea; această ipoteză constituie totodată un caz de excludere a probei obținute în mod neloial când, în urma actelor de cercetare abuzivă, suspectul sau inculpatul dă declarații;

(ii) să nu dea declarații; se poate urmări prin aceasta vulnerabilizarea apărării, evitarea relatării unor situații sau împrejurări din care ar rezulta participația penală și a altor persoane; în evaluarea acestei cerințe trebuie avut în vedere și faptul că refuzul de a da declarații constituie una dintre componentele dreptului la apărare al suspectului sau inculpatului;

(iii) să dea declarații mincinoase; în principal, prin această modalitate se urmărește obținerea de declarații mincinoase prin care suspectul sau inculpatul să recunoască fapta de care este acuzat ori să recunoască comiterea unei fapte în care investigația se efectua *in rem*, iar autorul nu era cunoscut; tot astfel, declarațiile mincinoase pot consta în denunțuri mincinoase sau în declarații prin care să fie atrasă răspunderea penală a altor persoane; deopotrivă, trebuie avut în vedere că nu este în sarcina suspectului sau inculpatului să își dovedească nevinovăția, acesta putându-se apăra inclusiv prin decla-

---

[1] *A. Filipaș*, op. cit., p. 152.

rații mincinoase, ori prin construcția unor alibiuri în condițiile în care sarcina probei comiterii faptei, dincolo de orice dubiu rezonabil aparține organelor de urmărire penală;

(iv) să își retragă declarațiile; această ipoteză vizează în realitate obținerea unei noi declarații prin care suspectul sau inculpatul să arate că nu își mai menține, în tot sau în parte, declarațiile anterioare și, eventual, să prezinte o nouă situație de fapt;

- nu este necesar pentru a se reține tipicitatea faptei ca scopul urmărit prin actele de constrângere sau prin promisiuni să fi fost atins (de pildă, în cazul în care un polițist exercită acte de agresiunea asupra unui suspect/inculpat în scopul ca acesta să își schimbe declarațiile date în care nu recunoștea comiterea faptei de care era acuzat și, cu toate acestea, nu reușește să obțină o declarație în sensul dorit, acuzatul susținându-și în continuare nevinovăția);

- în ipoteza în care fapta nu este comisă în considerarea unuia dintre scopurile enumerate mai sus, se va reține comiterea infracțiunii de purtare abuzivă;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii intenționate mobilul care l-a animat pe făptuitor.

Fapta inculpatului BG – agent de poliție – care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu l-a agresat la data de 1.02.2009 pe minorul GG, aplicându-i mai multe lovituri cu palmele și cu pumnii, una dintre acestea producând perforația timpanului drept, leziune ce a necesitat intervenție chirurgicală și 12-14 zile de îngrijiri medicale pentru vindecare, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de purtare abuzivă. Latura obiectivă a infracțiunii de cercetare abuzivă impune ca promisiunile, amenințările sau actele de violență întrebuințate față de o persoană aflată în curs de urmărire penală, de judecată trebuie să aibă ca obiectiv în sensul dorit de organul judiciar. Deși nu este clar în ce calitate a fost audiată partea vătămată la sediul poliției în seara de 1.02.2013, în cauză este cert că declarația a fost dată în dosarul înregistrat la Parchetul de pe lângă Judecătoria H, așadar în cursul unei cercetări penale. Faptul că declarația a fost dată în cursul unei cercetări penale iar violențele au fost exercitate de către agentul de poliție înainte de începerea declarației, faptul că, potrivit susținerii procurorului de ședință, ar fi de notorietate procedeul folosit de polițiști, acela al „frăgezirii" persoanei chiar înainte de a se începe audierea sa, prin lovire în scopul intimidării, nu pot fi considerate probe certe, fără echivoc din care ar rezulta că prin loviturile aplicate părții vătămate GG, s-ar fi urmărit de către organele de poliție obținerea unor declarații de la aceasta, probe necesare pronunțării unei hotărâri de condamnare pentru infracțiunea de cercetare abuzivă. Această concluzie se desprinde și în condițiile în care, din declarațiile părții vătămate, ale mamei acesteia și ale martorului rezultă că partea vătămată a considerat că a fost lovită de către inculpat întrucât l-ar fi jignit anterior și l-ar fi înjurat pe inculpat ori pentru că acesta era deranjat de relația mamei sale cu un polițist din aceeași unitate, relație la care au făcut referire în declarațiile lor și lucrătorii de poliție audiați în cauză. Chiar dacă percepția părții vătămate nu este esențială în stabilirea laturii obiective a infracțiunii de cercetare abuzivă, simpla presupunere că și în cazul de față s-a încercat o „frăgezire" a acesteia nu poate fi asimilată unei probe certe, care ar înlătura orice dubiu,

necesară pronunțării unei condamnări pentru infracțiunea de cercetare abuzivă în condițiile în care probatoriul administrat relevă posibilitatea agresării victimei pe fondul unor nemulțumiri anterioare ale inculpatului, și nu neapărat într-un scop anume *(C.A. Constanța, decizia penală nr. 61/2014, www.sintact.ro)*.

11.5. Infracțiunea prevăzută de art. 280 alin. (2) NCP

- **elementul material:** prezintă ***trei modalități alternative de comitere constând în acțiuni*** realizate de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător *(infracțiune cu conținut alternativ)*:

a. producerea de probe nereale: *prezentarea* unor probe mincinoase de organele judiciare în vederea dovedirii existenței unei fapte prevăzute de legea penală și/sau a acuzării pe nedrept de săvârșirea unei asemenea fapte a unei persoane nevinovate;

b. ticluirea de probe nereale: *construirea* de organele judiciare de probe mincinoase ori de aparențe probatorii eronate (crearea unor bunuri, urme sau scenarii mincinoase) în vederea dovedirii existenței unei fapte prevăzute de legea penală și/sau a acuzării pe nedrept de săvârșirea unei asemenea fapte a unei persoane nevinovate;

c. falsificarea de probe: reprezintă o formă specială de ticluire a probelor, care nu absoarbe vreuna dintre infracțiunile de fals în înscrisuri;

- dacă producerea sau ticluirea de probe nu este realizată de subiectul activ nemijlocit calificat, se va reține comiterea infracțiunii de inducere în eroare a organelor judiciare, prevăzute de art. 268 alin. (2) NCP;

- în cazul în care producerea sau ticluirea de probe nereale constituie ea însăși infracțiune (de pildă, falsificarea unor înscrisuri oficiale), se va reține concursul cu infracțiunea de cercetare abuzivă;

- dacă probele produse, falsificate sau ticluite sunt folosite de organul judiciar în scopul favorizării suspectului sau inculpatului, infracțiunea de cercetare abuzivă va fi reținută în concurs cu infracțiunea de favorizare a făptuitorului;

- în situația în care sunt realizate în aceeași unitate spațio-temporală cel puțin două dintre modalități alternative prevăzute de art. 280 alin. (2) NCP cu privire la aceeași învinuire, se va reține *unitatea naturală de infracțiune*, iar nu un concurs de infracțiuni; în cazul în care modalitățile alternative prevăzute de art. 280 alin. (2) NCP sunt realizate de aceeași persoană la diferite intervale de timp, în baza aceleiași rezoluții infracționale se va reține comiterea infracțiunii în formă continuată;

- în ipoteza în care o persoană comite mai multe fapte care pot fi încadrate în art. 280 alin. (1) NCP, respectiv în art. 280 alin. (2) NCP cu privire la aceeași acuzație sesizată, ori cu privire la aceeași persoană acuzată, cred că se poate reține existența unei pluralități de acțiuni infracționale, iar nu a unității de acțiune și a pluralității de acte de executare (de pildă, în cazul în care procurorul ticluiește una sau mai multe probe în acuzare și apoi exercită actele de constrângere prin amenințare pentru ca inculpatul să recunoască acuzația formulată împotriva sa; în această ipoteză opinez că trebuie reținute două activități infracționale distincte, iar nu o unitate de acțiune și mai multe acte de executare omogene material subsumate acesteia); dacă producerea/ticluirea/falsificarea de probe pe de o parte, și constrângerea sau formularea de promisiuni în

vederea recunoașterii acuzației, pe de altă parte, sunt realizate la diferite intervale de timp, unitatea naturală de infracțiune va fi exclusă și în considerarea neîntrunirii cerinței unității spațio-temporale; în plus, față de natura de infracțiune cu conținuturi alternative nu se va putea reține nici unitatea legală a infracțiunii continuate, atunci când cele două fapte sunt comise la diferite intervale de timp, față de lipsa omogenității juridice.

11.6. Formele infracțiunilor

- actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracțiunea se consumă în momentul realizării faptei tipice;

- poate fi săvârșită în formă continuată prin realizarea în baza aceleiași rezoluții infracționale la diferite intervale de timp a mai multor acțiuni infracționale specifice fie infracțiunii prevăzute de art. 280 alin. (1) NCP, fie infracțiunii prevăzute de art. 280 alin. (2) NCP, caz în care se epuizează la momentul realizării ultimului act de executare; dacă sunt realizate acțiuni repetate specifice atât art. 280 alin. (1) NCP, cât și art. 280 alin. (2) NCP se va putea reține un concurs de infracțiuni continuate.

11.7. Pedeapsa

- *pentru fiecare infracțiune*: închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

§12. Supunerea la rele tratamente

12.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în supunerea unei persoane la executarea unei pedepse, măsuri de siguranță sau educative în alt mod decât cel prevăzut de dispozițiile legale [art. 281 alin. (1) NCP];

- constituie *variantă agravată* a infracțiunii supunerea la tratamente degradante ori inumane a unei persoane aflate în stare de reținere, deținere ori în executarea unei măsuri de siguranță sau educative, privative de libertate [art. 281 alin. (2) NCP].

12.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special principal: relațiile sociale privitoare la înfăptuirea justiției, precum și cele referitoare la aplicarea măsurilor preventive, a pedepselor, a măsurilor de siguranță sau educative privative de libertate; *obiectul juridic special secundar:* relațiile sociale privitoare la libertatea, demnitatea, integritatea corporală ori sănătatea persoanei.

b) obiectul material secundar: corpul persoanei supuse la rele tratamente.

12.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: *la forma de bază*, autor poate fi o persoană care are atribuții în legătură cu executarea pedepselor, măsurilor de siguranță sau măsurilor educative: angajatul Administrației Naționale a Penitenciarelor, organul de poliție, persoana care

îşi desfăşoară activitatea în unităţile în care se execută pedeapsa, măsura de siguranţă sau măsura educativă, consilierii de probaţiune în legătură cu executarea măsurilor educative neprivative de libertate, funcţionarii publici însărcinaţi cu executarea unei măsuri de siguranţă privative de proprietate etc.;

- la *varianta agravată*, autor poate fi persoana care are atribuţii referitoare la paza unor persoane aflate în stare de reţinere sau deţinere ori în executarea măsurii de siguranţă a internării medicale sau măsurilor educative privative de libertate (internarea într-un centru educativ sau de detenţie) sau cu privire la executarea pedepselor;

- coautoratul este posibil numai dacă subiecţii activi nemijlociţi au calitatea cerută de lege (de exemplu, punerea în mişcare a acţiunii penale de către cei doi procurori care efectuează urmărirea penală în cauză prin aceeaşi ordonanţă);

- instigarea sau complicitatea este posibilă şi nu este condiţionată de vreo calitate a participantului;

- persoana juridică nu poate fi subiect activ nemijlocit al infracţiunii.

b) **subiectul pasiv:** persoana aflată în stare de reţinere, deţinere (reţinere, arest preventiv, arest la domiciliu sau executarea pedepsei) ori în executarea unei măsuri de siguranţă (cu referire la măsura internării medicale doar în ipoteza variantei agravate) sau a măsurii educative (cu referire la internarea într-un centru educativ sau într-un centru de detenţie doar în ipoteza variantei agravate).

12.4. Latura obiectivă

a) **elementul material:** *supunerea* (acţiune sau inacţiune) unei persoane la executarea unei pedepse, măsuri de siguranţă (indiferent de natura acesteia) sau a unei măsuri educative (privative sau neprivative de libertate) *în alt mod decât cel prevăzut de dispoziţiile legale*;

- este necesar să existe o încheiere executorie cu privire la luarea, respectiv confirmarea măsurii internării medicale provizorii/obligării provizorii la tratament medical sau o hotărâre judecătorească definitivă prin care a fost dispusă condamnarea, respectiv a fost aplicată o măsură educativă sau o măsură de siguranţă;

- în doctrină[1] s-a apreciat că *acţiunea de supunere* desemnează aducerea unei persoane în situaţia de executare *într-un mod nelegal* a pedepselor, măsurilor de siguranţă sau educative; consider că, pe lângă caracterul nelegal al executării, este necesar să se reţină şi existenţa unor condiţii de executare mai împovărătoare; aşadar, nu orice nelegalitate în executare va atrage reţinerea tipicităţii faptei; crearea în mod nelegal a unor condiţii mai favorabile de executare a pedepsei, măsurii educative sau de siguranţă nu poate fi asimilată unor rele tratamente care să conducă la reţinerea tipicităţii faptei prevăzute de art. 281 alin. (1) NCP, putând fi reţinută, eventual, comiterea infracţiunii de abuz în serviciu;

- în cazul în care victima este supusă unei măsuri preventive privative de libertate care nu a fost dispusă în condiţiile legii (spre exemplu, arestarea preventivă a unei persoane faţă de care a fost respinsă propunerea de arestare preventivă) va putea fi

---

[1] *A. Filipaş*, op. cit., p. 148.

reținută infracțiunea de *lipsire de libertate în mod ilegal* prevăzută de art. 205 NCP; dacă o persoană este reținută sau arestată, deși procurorul, respectiv judecătorul știa că este nevinovată, va fi incidentă infracțiunea de *represiune nedreaptă* prevăzută de art. 283 alin. (2) NCP.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru înfăptuirea justiției;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

12.5. Varianta agravată

- supunerea printr-o acțiune sau inacțiune la rele tratamente fizice sau psihice a unei persoane reținute, arestate preventiv/la domiciliu ori care se află în executarea pedepsei, a măsurii de siguranță a internării medicale (inclusiv atunci când aceasta a fost instituită ca măsură procesuală provizorie pe parcursul procesului penal, sau ca măsură de siguranță de judecătorul de cameră preliminară[1], după dispunerea unei soluții de clasare ori de renunțare la urmărirea penală) sau a măsurii educative de internare într-un centru educativ sau într-un centru de detenție;

- este necesar să existe *o ordonanță* a procurorului sau a organelor de cercetare penală prin care s-a dispus măsura reținerii, *o încheiere* sau dispoziție dintr-o sentință care să aibă caracter executoriu cu privire la luarea, prelungirea sau menținerea măsurii arestării preventive/arestului la domiciliu, *o încheiere* executorie cu privire la luarea, respectiv confirmarea măsurii internării medicale provizorii sau *o hotărâre judecătorească* definitivă prin care a fost dispusă condamnarea la pedeapsa închisorii (cu executare în regim de detenție) sau a detențiunii pe viață, respectiv a fost aplicată măsura educativă a internării într-un centru educativ sau într-un centru de detenție ori măsura de siguranță a internării medicale;

- în noțiunea de persoană aflată în stare de deținere va intra *și inculpatul aflat în arest la domiciliu*; astfel, acesta poate fi supus la rele tratamente prin modalitatea de efectuare a supravegherii de către organul de poliție cu ocazia vizitelor inopinate la domiciliu (de pildă, efectuarea de vizite inopinate în mod succesiv în timpul nopții în scopul privării de somn a inculpatului și creării unor stări de anxietate);

- spre deosebire de forma de bază care sancționează supunerea la pedepse sau măsuri de natură penală, cu nerespectarea dispozițiilor legale, varianta agravată incriminează tot o nerespectare a legii, însă care atinge nivelul de gravitate al unui tratament inuman sau degradant; relele tratamente nu trebuie să îmbrace forma torturii, când se va reține numai infracțiunea prevăzută de art. 282 NCP;

- nu constituie rele tratamente restricțiile inerente măsurilor privative de libertate la care o persoană este supusă;

---

[1] Conform art. III din Legea de modificare a NCPP, în toate situațiile în care Codul de procedură penală se referă la *judecătorul de cameră preliminară* se înțelege că referirea se face la *instanță de judecată competentă potrivit legii*, care va avea competența de a se pronunța în cadrul procedurilor penale care se desfășurau în fața judecătorului de cameră preliminară, care nu ținea de faza procesuală a camerei preliminare (de pildă, cu privire la confirmarea redeschiderii urmăririi penale, plângerile împotriva soluțiilor de netrimitere în judecată, luarea măsurile de siguranță etc.).

- este necesară săvârșirea de acte repetate prin care o persoană este supusă la rele tratamente; în cazul comiterii unui singur act de supunere la rele tratamente, se va reține purtarea abuzivă ori abuzul în serviciu;

- în cazul în care relele tratamente sunt comise cu ocazia punerii în executare a unui mandat de arestare preventivă sau de executare a pedepsei, se va reține purtarea abuzivă;

- în situația în care persoana care l-a prins pe autorul unei infracțiuni flagrante exercită acte de violență asupra acestuia, se va reține săvârșirea unei infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății persoanei, iar nu cea de supunere la rele tratamente;

- infracțiunea de loviri sau alte violențe este absorbită în infracțiunea de supunere la rele tratamente;

- nu poate fi reținută circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 alin. (1) lit. b) teza a II-a (supunerea victimei *la tratamente degradante*) deoarece norma de incriminare implică comiterea infracțiunii prin uzitarea de tratamente degradante;

- infracțiunea de supunere la rele tratamente poate fi reținută în concurs cu infracțiunile de vătămare corporală (art. 194 NCP), loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 NCP).

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru înfăptuirea justiției;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

12.6. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- relele tratamente aplicate din culpă pot conduce la reținerea unei infracțiuni de neglijență în serviciu;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii intenționate mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

12.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracțiunea se consumă în momentul supunerii la rele tratamente cu caracter continuu sau repetat;

- poate fi realizată în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la data efectuării ultimului act de executare.

12.8. Pedeapsa

- pentru forma de bază: închisoarea de la 6 luni la 3 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică;

- pentru varianta agravată: închisoarea de la 1 la 5 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

§13. Tortura

13.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în fapta funcţionarului public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat sau a altei persoane care acţionează la instigarea sau cu consimţământul expres ori tacit al acestuia de a provoca unei persoane puternice suferinţe fizice ori psihice: a) în scopul obţinerii de la această persoană sau de la o terţă persoană informaţii sau declaraţii; b) în scopul pedepsirii ei pentru un act pe care aceasta sau o terţă persoană l-a comis ori este bănuită că l-a comis; c) în scopul de a o intimida sau de a face presiuni asupra ei ori de a intimida sau a face presiuni asupra unei terţe persoane; d) pe un motiv bazat pe orice formă de discriminare [art. 282 alin. (1) NCP];

- constituie *variante agravate* ale infracţiunii actele de tortură care au avut ca urmare o vătămare corporală [art. 282 alin. (2) NCP], respectiv moartea victimei [art. 282 alin. (3) NCP].

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

13.2. Obiectul infracţiunii

a) obiectul juridic special principal: relaţiile sociale privitoare la înfăptuirea justiţiei; *obiectul juridic special secundar:* relaţiile sociale privitoare la libertatea, demnitatea, integritatea corporală ori sănătatea persoanei.

b) obiectul material (secundar): corpul persoanei supuse la tortură.

13.3. Subiecţii infracţiunii

a) subiectul activ*: **autorul*** nu poate fi decât un funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat ori o persoană care acţionează la instigarea sau cu consimţământul expres sau tacit al acestuia.

- noţiunea de funcţionar public are în materie penală înţelesul autonom din art. 175 NCP, iar nu cel din Legea nr. 188/1999; prin ***funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat*** se înţelege funcţia care implică exercitarea unor atribuţii în cadrul organelor puterii statale referitoare la luarea de măsuri cu caracter obligatoriu şi asigurarea respectării lor[1]; aşadar, faţă de definiţia funcţionarului public prevăzută de art. 175 NCP se va analiza care dintre persoanele enumerate de norma legală sunt susceptibile să exercite o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat [de pildă, persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie: **1.** exercită atribuţii şi respon-

---

[1] În literatură de specialitate (*T. Vasiliu, G. Antoniu ş.a.*, Codul penal comentat şi adnotat, vol. II, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1977, p. 21) s-a arătat că exercită o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat numai persoanele „care au competenţa să emită acte, să dea dispoziţii şi să ia măsuri cu caracter obligatoriu, exprimând prin aceasta voinţa organului de stat din care fac parte, precum şi cele care sunt însărcinate cu executarea dispoziţiilor şi măsurilor luate".

sabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești (de pildă, deputații, senatorii, Președintele României, membrii Guvernului, judecătorii și procurorii, membrii CSM etc.); **2.** exercită o funcție de demnitate publică; tot astfel, doar unii funcționari publici asimilați exercită funcții ce implică exercițiul autorității de stat];

- există categorii de funcționari publici prevăzuți de art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a și lit. c) NCP care *nu exercită o funcție ce implică exercițiul autorității de stat și deci nu pot avea calitatea de subiecți pasivi ai infracțiunii de ultraj* [de exemplu, persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație *exercită o funcție publică de orice natură*, sau cel care exercită, singur sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome, al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia];

- persoana juridică nu poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii.

- coautoratul este posibil numai dacă subiecții activi nemijlociți au calitatea cerută de lege;

- instigarea sau complicitatea este posibilă și nu este condiționată de vreo calitate a participantului; în cazul în care autorul nu este un funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, este necesar pentru a se reține tipicitatea faptei ca această calitate să o aibă instigatorul și/sau complicele moral care își exprimă expres sau tacit consimțământul la tortură;

b) subiectul pasiv: *principal*: statul, iar *secundar* este persoana fizică supusă actelor de tortură;

- în principiu, pluralitatea de subiecți pasivi secundari atrage reținerea concursului de infracțiuni; ca excepție, nu este însă exclusă posibilitatea reținerii formei continuate a infracțiunii în cazul în care există o pluralitatea de acțiuni de torturare, realizate la diferite intervale de timp în baza aceleiași rezoluții infracționale, ori a unității naturale colective când acțiunea unică este realizată față de mai mulți subiecți pasivi secundari în aceeași împrejurare spațio-temporală.

13.4. Latura obiectivă

a) elementul material: *provocarea unei persoane puternice suferințe fizice ori psihice; fapta poate fi comisă atât printr-o acțiune, cât și printr-o inacțiune;*

- în jurisprudența CtEDO, noțiunea de tortură[1] desemnează acel tratament aplicat deliberat în diverse scopuri (spre exemplu, pentru obținerea de informații, mărturisiri etc.) de un agent al autorității publice sau de orice persoană care acționează la instigarea ori cu consimțământul expres ori tacit al acesteia, care poate provoca chiar moartea în condițiile unor suferințe psihice și fizice foarte grave[2]. În analiza întrunirii condițiilor pentru existența torturii, Curtea Europeană se raportează la art. 1 din

---

[1] Pentru o analiză detaliată a instituției torturii a se vedea *M. Udroiu, O. Predescu*, Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român, Ed. C.H. Beck, 2008, p. 100 și urm.

[2] A se vedea CEDO, hotărârea din 27 iunie 2000, în cauza *Salman c. Turciei*, parag. 114.

Convenţia împotriva torturii şi a altor pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante, potrivit căruia constituie tortură orice act prin care se provoacă unei persoane, cu intenţie, o durere sau suferinţe puternice de natură fizică sau psihică, în special cu scopul de a obţine, de la această persoană sau de la o persoană terţă informaţii sau mărturisiri, de a o pedepsi pentru un act pe care aceasta sau o terţă persoană l-a comis sau este bănuită că l-a comis, de a o intimida sau de a face presiuni asupra ei ori de a intimida sau a face presiuni asupra unei terţe persoane, sau pentru orice alt motiv bazat pe o formă de discriminare, oricare ar fi ea, atunci când o asemenea durere sau suferinţă este provocată de către un agent al autorităţii publice sau orice altă persoană care acţionează cu titlu. De aici se pot reţine câteva *caracteristici definitorii pentru tortură, cum ar fi: actele de tortură înseamnă orice durere sau suferinţă deosebită, fizică sau mentală; acestea se produc intenţionat; cel care le produce este un agent al forţei publice sau o persoană care acţionează la instigarea ori cu consimţământul expres sau tacit al acesteia; asemenea acte pot provoca chiar moartea în condiţiile menţionate mai sus*;

- din jurisprudenţa CtEDO se reţin cu titlu de exemplu următoarele *acte de tortură*:

a. faptele săvârşite de poliţia turcă în cauza *Aksoy c. Turciei*[1]: aplicarea unei forme de tortură cunoscută sub denumirea de „spânzurătoarea palestiniană", constând în dezbrăcarea completă, legarea mâinilor la spate şi suspendarea completă de braţe a arestatului preventiv, bănuit a fi membru activ al P.K.K. (Partidul muncitorilor din Kurdistan). De asemenea, victimei i-au fost aplicate şocuri electrice în zona genitală, aruncare cu apă în mod continuu asupra corpului gol, aplicare regulată de bătăi, insultarea acestuia în timp ce se găsea în poziţia sus-amintită ş.a. Instanţa a constatat că acest tratament i-a fost administrat petiţionarului cu scopul de a obţine de la el informaţii sau mărturisiri, şi că a avut o natură atât de gravă încât nu poate fi calificat decât drept „tortură";

b. violarea unei tinere de 17 ani, privată de libertate, de către militari ai armatei turce care o aveau în custodie (în circumstanţele conflictului dintre autorităţi şi membrii P.K.K.), faţă de caracterul grav şi umilitor al acestui comportament[2].

- Tribunalul Penal Internaţional pentru fosta Yugoslavie[3] (în continuare T.P.I.Y.) a arătat că: „pentru aprecierea atunci a gravităţii actelor de tortură trebuie luate în considerare toate circumstanţele cauzei, inclusiv natura şi contextul provocării durerii, premeditarea şi instituţionalizarea relelor tratamente, condiţia fizică a victimei, metodele utilizate sau poziţia de inferioritate a victimei. Este de asemenea relevant dacă individul a fost supus acestor tratamente pe o perioadă îndelungată de timp".

- CtEDO a apreciat că se impune stabilirea unei interdicţii absolute la folosirea torturii, nefiind posibilă instituirea de restricţii şi derogări, nici chiar în condiţiile

---

[1] A se vedea CEDO, hotărârea din 18 decembrie 1996, în cauza *Aksoy c. Turciei*, parag. 64.

[2] A se vedea CEDO, hotărârea din 25 septembrie 1997, în cauza *Aydin c. Turciei*, parag. 82-86.

[3] A se vedea T.P.I.Y., hotărârea din 15 martie 2002, în cauza *Prosecutor c. Kronjelac*, parag. 182. Menţionăm că jurisprudenţa T.P.I.Y. este disponibilă pe site-ul *www.ejil.org*.

art. 15 din Convenţia europeană[1]; Curtea Europeană a arătat că art. 3 din Convenţia europeană consacră una dintre valorile fundamentale ale unei societăţi democratice. Instanţa europeană este conştientă de dificultăţile majore pe care le întâmpină statele în materia luptei împotriva terorismului. Cu toate acestea, chiar şi în aceste împrejurări, Convenţia europeană interzice, în termeni absoluţi, chiar şi în circumstanţe dificile, tortura, precum şi pedepsele şi tratamentele inumane sau degradante, indiferent de comportamentul victimei[2]. În plus, în jurisprudenţa Curţii Europene se recunoaşte că „interzicerea torturii a devenit o regulă imperativă de drept internaţional, *ius cogens*[3], amintind în acest sens prevederile art. 5 din Declaraţia universală a drepturilor omului şi pe cele ale art. 7 din Pactul internaţional cu privire la drepturile civile şi politice[4]; în acest scop, art. 282 alin. (5) NCP a stipulat că nu poate avea natura unei cauze justificative nicio împrejurare excepţională, oricare ar fi ea, fie că este vorba de stare de război sau de ameninţări cu războiul, de instabilitate politică internă sau de orice altă stare de excepţie, nu poate fi invocată pentru a justifica tortura. De asemenea, nu poate fi invocat drept cauză justificativă în temeiul art. 21 NCP ordinul superiorului ori al unei autorităţi publice.

- art. 282 alin. (5) NCP stipulează o condiţie negativă de tipicitate prevăzând că: nu constituie tortură durerea sau suferinţele ce rezultă exclusiv din sancţiuni legale şi care sunt inerente acestor sancţiuni sau sunt ocazionate de ele; această soluţie legislativă este conformă cu soluţia pronunţată de Curtea Europeană în cauza *Irlanda c. Marii Britanii*, în care instanţa europeană a reţinut că exerciţiile fizice dificil de suportat la care au fost obligaţi deţinuţii, reprezentând tratament normal al oricărui deţinut aflat în executarea pedepsei, suferinţele fiind ocazionate de executarea acesteia, nu constituie fapte de tortură conform art. 3 din Convenţia europeană.

- faţă de structura infracţiunii, apreciez că forma de bază a acesteia absoarbe legal infracţiunea de loviri sau alte violenţe, respectiv pe cea de purtare abuzivă (atunci când autorul este în exercitarea atribuţiilor de serviciu);

- nu poate fi reţinută circumstanţa agravantă legală prevăzută de art. 77 alin. (1) lit. b) teza a II-a (supunerea victimei *la tratamente degradante*), deoarece norma de incriminare implică comiterea infracţiunii prin uzitarea de tratamente degradante; deopotrivă, dacă actele de tortură au fost comise pe un motiv bazat pe orice formă de discriminare nu se va reţine şi circumstanţa agravantă prevăzută de art. 77 lit. h) NCP.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru înfăptuirea justiţiei;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

---

[1] A se vedea CEDO, hotărârea din 11 iulie 2006, în cauza *Boicenco c. Republicii Moldova*, parag. 102.

[2] A se vedea CEDO, hotărârea din 15 noiembrie 1996, în cauza *Chahal c. Marii Britanii*, parag. 80. Pentru o analiză detaliată, a se vedea *M.K. Addo, N. Grief*, Does article 3 of the European Convention on Human Rights enshrine absolute rights?, European Journal of International Law nr. 9/1998, p. 510-524.

[3] CEDO, hotărârea din 21 noiembrie 2001, în cauza *Al-Adsani c. Marii Britanii*, parag. 60-61.

[4] Pentru o analiză detaliată a instituţiei torturii, a se vedea *M. Udroiu, O. Predescu*, Protecţia europeană a drepturilor omului şi procesul penal român, Ed. C.H. Beck, 2008, p. 100 şi urm.

13.5. Latura subiectivă

- intenția directă[1];

- legea prevede că actul de tortură trebuie realizat: a) *în scopul* obținerii de la această persoană sau de la o terță persoană informații sau declarații; b) *în scopul* pedepsirii ei pentru un act pe care aceasta san o terță persoană l-a comis ori este bănuită că l-a comis; c) *în scopul* de a o intimida sau de a face presiuni asupra ei ori de a intimida sau a face presiuni asupra unei terțe persoane; d) pe un motiv bazat pe orice formă de discriminare (*mobil special)*;

- nu prezintă importanță dacă scopnl urmărit a fost atins.

- variantele agravate se comit numai cu praeterintenție.

13.6. Variantele agravate

13.6.1. Tortura care a avut ca urmare praeterintenționată o vătămare corporală [art. 282 alin. (2) NCP]

- în urma actelor de tortură să se fi prodns praeterintenționat una dintre urmările prevăzute de art. 194 alin. (1) NCP, respectiv o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale; un prejudiciu estetic grav și permanent; avortul; punerea în primejdie a vieții persoanei; prin urmare, vătămarea corporală este absorbită în această variantă agravată a torturii;

- dacă făptuitorul a acționat cu intenția de a provoca victimei o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav și permanent, se va reține concursul dintre tortură în forma tip și vătămarea corporală prevăzută de art. 194 alin. (2) NCP.

13.6.2. Tortura care a avut ca urmare praeterintenționată moartea victimei [art. 282 alin. (3) NCP]

- în urma torturii să se fi produs praeterintenționat moartea victimei;

- în cazul în care moartea nn se produce praeterintenționat, ci ca urmare a exercitării cu intenție (directă sau indirectă) a unor activități violente asupra victimei, infracțiunea de tortură poate fi reținută în concurs cu omorul calificat;

- în cazul în care fapta a avut ca urmare praeterintenționată sinuciderea victimei se va reține numai infracțiunea de tortură (în forma tip sau în varianta agravată), deoarece infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii se comite numai cu intenție, ceea ce nu este cazul în această ipoteză care implică culpa ca atitudine subiectivă a făptuitorului raportat la sinucidere sau încercarea de sinucidere; concursul între infracțiunea

---

[1] În urma modificării art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP, ori de câte ori norma de incriminare prevede necesitatea existenței unui scop special pentru comiterea infracțiunii în forma de bază sau ca element al variantei agravate a infracțiunii, fapta va fi tipică numai dacă este comisă cu **intenție directă**.

de tortură şi cea de determinare sau înlesnire a sinuciderii s-ar putea reţine numai în ipoteza în care făptuitorul acţionează cu intenţie atât în scopul torturării victimei, cât şi al determinării sinuciderii.

13.7. Formele infracţiunii

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- tentativa la forma de bază este posibilă şi incriminată;

- infracţiunea se consumă în momentul supunerii la acte de tortură;

- poate fi realizată în formă continuată, caz în care infracţiunea se epuizează la data efectuării ultimului act de executare.

13.8. Pedeapsa

- pentru forma de bază: închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;

- pentru prima variantă agravată: închisoarea de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.

- pentru cea de-a doua variantă agravată: închisoarea de la 15 la 25 de ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.

- având în vedere dispoziţiile art. 36 alin. (3) NCP în ipoteza în care are loc o tentativă la infracţiunea de tortură urmată de vătămarea corporală, respectiv moartea praeterintenţionată a victimei, se va aplica pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea consumată prevăzută de art. 282 alin. (2) NCP: închisoarea de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi, respectiv de art. 282 alin. (3) NCP: închisoarea de la 15 la 25 de ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.

§14. Represiunea nedreaptă

14.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în fapta de a pune în mişcare acţiunea penală, de a lua o măsură preventivă neprivativă de libertate ori de a trimite în judecată o persoană, ştiind că este nevinovată;

- constituie *variantă agravată* a infracţiunii reţinerea sau arestarea ori condamnarea unei persoane, ştiind că este nevinovată[1].

---

[1] În sensul că art. 283 alin. (2) reprezintă o *variantă agravată sau specială* a celei prevăzute de alin. (1) a se vedea *G. Bodoroncea*, în NCP comentat, p. 800, respectiv *A. Trandafir*, Curs tematic 2, p. 175. Acest din urmă autor apreciază că „infracţiunea este reglementată în două variante, una tip şi una specială. Prin urmare, dacă subiectul activ comite cu aceeaşi ocazie elemente materiale specifice ambelor alineate (de exemplu, procurorul dispune punerea în mişcare a acţiunii penale şi reţinerea unei persoane, cunoscând că este nevinovată), se va reţine o singură infracţiune, menţionându-se ambele alineate". În sensul că art. 283 alin. (2) reprezintă *o modalitate asimilată* a celei prevăzute de alin. (1), a se vedea *S. Bogdan, D. Şerban*, op. cit., p. 368.

- deşi din construcţia incriminării rezultă că NCP reuneşte vechea incriminare a arestării nelegale cu vechea incriminare a represiunii nedrepte, faţă de natura juridică de forme speciale agravate ale abuzului în serviciu astfel că acţiunile infracţionale trebuie plasate în aceeaşi zonă a semnificaţiei juridice prin raportare la efectele produse cu privire la relaţiile sociale ocrotite de norma de incriminare; prin urmare, infracţiunea este una cu conţinut alternativ, iar nu cu conţinuturi alternative.

14.2. Obiectul infracţiunii

a) obiectul juridic special principal: relaţiile sociale cu privire la înfăptuirea justiţiei; *obiectul juridic special secundar:* relaţiile sociale privitoare la libertatea, demnitatea, integritatea corporală ori sănătatea persoanei.

b) obiectul material secundar: corpul persoanei supuse represiunii nedrepte.

14.3. Subiecţii infracţiunii

a) subiectul activ: *la forma de bază* autor poate fi numai judecătorul sau procurorul; *la varianta agravată* autor poate fi şi organul de cercetare penală care dispune măsura reţinerii;

- coautoratul este posibil numai dacă toţi subiecţii activi nemijlociţi au calitatea cerută de lege;

- instigarea sau complicitatea este posibilă şi nu este condiţionată de vreo calitate a participantului;

- persoana juridică nu poate fi subiect activ nemijlocit al infracţiunii.

b) subiectul pasiv: *principal* statul, iar cel *secundar* este persoana fizică sau juridică supusă represiunii nedrepte.

- pluralitatea de subiecţi pasivi secundari atrage reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni.

14.4. Latura obiectivă

a) elementul material: fapta de a pune în mişcare acţiunea penală, de a lua o măsură preventivă neprivativă de libertate ori de a trimite în judecată o persoană, *ştiind că este nevinovată*; este o infracţiune *cu conţinut alternativ*, cele trei modalităţi stipulate de lege fiind echivalente din punct de vedere juridic;

- *punerea în mişcare a acţiunii penale* poate fi dispusă *doar de procuror*; nu se va putea reţine comiterea infracţiunii de represiune nedreaptă în cazul în care procurorul sau organul de cercetare penală dispune continuarea efectuării urmăririi penale faţă de suspect ştiind că acesta este nevinovat, în acest caz putându-se reţine comiterea infracţiunii de abuz în serviciu; având în vedere că, în urma modificării operate prin O.U.G. nr. 18/2016, condiţiile pentru a se dispune continuarea efectuării urmăririi penale faţă de suspect sunt, în esenţă, similare cu cele pentru a se dispune punerea în mişcare a acţiunii penale, devine nejustificată menţinerea incriminării doar prin raportare la acest din urmă moment;

- *în cazul persoanelor fizice, luarea unei măsuri preventive neprivative de libertate* se poate dispune numai după punerea în mişcare a acţiunii penale; în privinţa inculpaţilor persoane fizice, măsurile preventive neprivative de libertate care pot fi impuse sunt controlul judiciar sau controlul judiciar pe cauţiune; luarea unei măsuri preventive neprivative de libertate cu privire la inculpaţii persoane fizice poate fi dispusă în cursul urmăririi penale de procuror sau de judecătorul de drepturi şi libertăţi, în faza de cameră preliminară, de judecătorul de cameră preliminară[1], iar în cursul judecăţii, de instanţa de judecată; deşi norma de incriminare se referă doar la luarea măsurii preventive, cred că dispoziţia legală ar trebui să se aplice, pentru identitate de raţiune, şi în ipoteza prelungirii măsurii preventive de către procuror în cursul urmăririi penale sau al menţinerii măsurii preventive în faza de cameră preliminară sau de judecată;

- *în cazul persoanelor juridice, luarea unei măsuri preventive* are întotdeauna caracter neprivativ de libertate, aceste măsuri fiind restrictive de drepturi; persoanei juridice suspect sau inculpat îi pot fi aplicate *una sau mai multe dintre următoarele măsuri preventive*: interdicţia iniţierii ori, după caz, suspendarea procedurii de dizolvare sau lichidare a persoanei juridice; interdicţia iniţierii ori, după caz, suspendarea fuziunii, a divizării sau a reducerii capitalului social al persoanei juridice, începută anterior sau în cursul urmăririi penale; interzicerea unor operaţiuni patrimoniale, susceptibile de a antrena diminuarea activului patrimonial sau insolvenţă persoanei juridice; interzicerea încheierii anumitor acte juridice, stabilite de organul judiciar; interzicerea desfăşurării activităţilor de natura celor cu ocazia cărora a fost comisă infracţiunea; luarea unei măsuri preventive cu privire la inculpaţii persoane juridice poate fi dispusă în cursul urmăririi penale de judecătorul de drepturi şi libertăţi, în faza de cameră preliminară, de judecătorul de cameră preliminară[2], iar în cursul judecăţii, de instanţa de judecată; deşi norma de incriminare se referă doar la luarea măsurii preventive, cred că dispoziţia legală ar trebui să se aplice pentru identitate de raţiune şi în ipoteza prelungirii măsuri preventive de către judecătorul de drepturi şi libertăţi în cursul urmăririi penale sau al menţinerii măsurii preventive în faza de cameră preliminară sau de judecată;

- nu este necesar ca hotărârea prin care s-a dispus cu privire la măsura preventivă neprivativă de libertate să fie definitivă;

- *trimiterea în judecată* poate fi dispusă de procuror prin rechizitoriu sau prin acordul de recunoaştere a vinovăţiei; apreciez că nu este exclus, cel puţin teoretic, să se reţină comiterea acestei infracţiuni şi în ipoteza în care se încheie un acord de recunoaştere a vinovăţiei în cazul în care procurorul cunoaşte că persoana cu care se încheie

---

[1] Conform art. III din Legea de modificare a NCPP, în toate situaţiile în care Codul de procedură penală se referă la *judecătorul de cameră preliminară* se înţelege că referirea se face la *instanţa de judecată competentă potrivit legii* (în cadrul noii etape procesuale a verificărilor prealabile la judecată în primă instanţă care a luat locul fazei de cameră preliminară, când se procedează la evaluarea legalităţii şi loialităţii urmăririi penale).

[2] A se vedea art. III din Legea de modificare a NCPP.

acordul este, în realitate, nevinovată (de pildă, în cazul în care fapta fusese recent dezincriminată, iar inculpatul și avocatul acestuia nu aveau cunoștință de incidența legii de dezincriminare); este asimilată unei trimiteri în judecată și soluția dispusă de judecătorul de cameră preliminară[1] care admite plângerea formulată împotriva unei soluții de clasare și dispune începerea judecății;

- nu va constitui o soluție de trimitere în judecată cea prin care judecătorul de cameră preliminară[2], în urma verificării regularității sesizării și a legalității și loialității urmăririi penale, dispune începerea judecății, în acest caz trimiterea în judecată fiind realizată anterior de procuror prin rechizitoriu; în plus, în faza camerei preliminare, judecătorul nu are competența funcțională de a analiza temeinicia acuzației pentru a stabili dacă există sau nu vreun impediment la exercitarea acțiunii penale dintre cele prevăzute de art. 16 alin. (1) lit. a)-d) NCPP;

- în ipoteza în care în cauză nu există vreun impediment dintre cele prevăzute de art. 16 alin. (1) lit. a)-d) NCPP, dar există unul dintre impedimentele prevăzute de art. 16 alin. (1) lit. f)-j) NCPP, iar organul judiciar, cunoscând acest aspect, dispune punerea în mișcare a acțiunii penale, luarea/prelungirea/menținerea unei măsuri preventive neprivative de libertate sau trimiterea în judecată nu se poate reține comiterea unei fapte tipice de represiune nedreaptă, urmând a fi evaluat dacă sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de abuz în serviciu;

- dispunerea în mod nelegal sau netemeinic a punerii în mișcare a acțiunii penale, luării unei măsuri preventive neprivative de libertate sau a trimiterii în judecată nu echivalează în toate cazurile cu săvârșirea infracțiunii de represiune nedreaptă;

- dacă în aceeași împrejurare spațio-temporală procurorul pune în mișcare acțiunea penală, și după audierea inculpatului dispune luarea unei măsuri preventive neprivative de libertate, se va reține unitatea naturală de infracțiune;

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru înfăptuirea justiției;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

14.5. Varianta agravată

- constituie variantă agravată reținerea, luarea/prelungirea/menținerea măsurii arestării preventive sau a arestului la domiciliu ori condamnarea unei persoane la o pedeapsă cu

---

[1] Ca urmare a intrării în vigoare a Legii de modificare a NCPP, actul de sesizare va fi încheierea instanței prin care dispune începerea judecății în condițiile art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) NCPP (consecutiv admiterii plângerii împotriva soluției de clasare dispuse față de inculpat), respectiv art. 318 alin. (15[1]) NCPP cu referire la art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) NCPP (consecutiv respingerii cererii formulate de procuror de confirmare a ordonanței prin care s-a dispus renunțarea la urmărirea penală, desființării soluției de netrimitere în judecată și dispunerii începerii judecății cu privire la faptele și persoanele pentru care, în cursul cercetării penale, a fost pusă în mișcare acțiunea penală).

[2] Ca urmare a intrării în vigoare a Legii de modificare a NCPP, în etapa procesuală a verificărilor prealabile, instanța nu dispune începerea judecății, ci *constată legalitatea sesizării, a administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală* [art. 370[2] alin. (4) sau (5) NCPP].

executare în regim de detenţie sau cu suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei, ori la o măsură educativă (privativă sau neprivativă de libertate), ştiind că este nevinovată; este o infracţiune *cu conţinut alternativ*, cele trei modalităţi stipulate de lege fiind echivalente din punct de vedere juridic;

- în toate ipotezele este necesar ca organul judiciar să cunoască faptul că dispune o măsură procesuală faţă de o persoana nevinovată, adică atunci când din probele administrate în cauză rezultă un caz de împiedicare a punerii în mişcare a acţiunii penale prevăzut de art. 16 alin. (1) lit. a)-d) NCPP;

- în situaţia în care în cauză nu există vreun impediment dintre cele prevăzute de art. 16 alin. (1) lit. a)-d) NCPP, dar există unul dintre impedimentele prevăzute de art. 16 alin. (1) lit. f)-j) NCPP, iar organul judiciar, cunoscând acest aspect, dispune reţinerea, luarea/prelungirea/menţinerea măsurii arestării preventive sau a arestului la domiciliu ori condamnarea, nu se poate reţine comiterea unei fapte tipice de represiune nedreaptă, urmând a fi evaluat dacă sunt întrunite elementele constitutive ale infracţiunii de abuz în serviciu;

- nu este necesar ca hotărârea prin care s-a dispus cu privire la măsura preventivă privativă de libertate sau condamnarea să fie definitivă;

- suspectul poate fi subiect pasiv secundar în ipoteza în care fapta este comisă prin dispunerea măsurii reţinerii; în acest caz, organele de cercetare penală pot avea calitatea de autori ai variantei agravate a infracţiunii;

- dispunerea renunţării la aplicarea pedepsei sau amânarea aplicării pedepsei nu presupun soluţii de condamnare, ceea ce face ca textul de incriminare să nu fie aplicabil pentru ipoteza în care judecătorul adoptă o astfel de soluţie cu privire la o persoană despre care cunoaşte că este nevinovată; în acest caz se poate reţine comiterea unui abuz în serviciu, iar nu infracţiunea de represiune nedreaptă;

- în ipoteza în care prin aceeaşi hotărâre judecătorul dispune atât menţinerea măsurii arestării preventive/arestului la domiciliu, cât şi o soluţie de condamnare în primă instanţă cu privire la o persoană despre care are convingerea că este nevinovată, se va reţine existenţa unei unităţi naturale colective prevăzute de art. 283 alin. (2) NCP; dacă prin aceeaşi hotărâre judecătorul dispune atât menţinerea măsurii controlului judiciar/judiciar pe cauţiune, cât şi o soluţie de condamnare în primă instanţă cu privire la o persoană despre care are convingerea că este nevinovată, se va reţine existenţa unei unităţi naturale colective prevăzute de art. 283 alin. (1) şi (2) NCP, având în vedere natura de infracţiune cu conţinut alternativ;

14.6. Latura subiectivă

- intenţia directă;

- în toate ipotezele este necesar ca organul judiciar să cunoască că dispune o măsură procesuală faţă de o persoană nevinovată, adică atunci când din probele administrate în cauză rezultă un caz de împiedicare a punerii în mişcare a acţiunii penale prevăzut de art. 16 alin. (1) lit. a)-d) NCPP; fapta nu va fi tipică dacă în cauză erau administrate în mod legal probe din care organul judiciar putea avea cel puţin o suspiciune rezonabilă cu privire la existenţa infracţiunii, astfel încât măsura procesuală dispusă să nu fie caracterizată prin arbitrariu;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

14.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracțiunea se consumă în momentul în care față de o persoană nevinovată a fost pusă în mișcare acțiunea penală, s-a dispus luarea/prelungirea/menținerea măsurii arestării preventive ori arestului la domiciliu, s-a dispus luarea sau prelungirea controlului judiciar sau a controlului judiciar pe cauțiune, respectiv s-a dispus trimiterea în judecată sau condamnarea chiar nedefinitivă;

- poate fi realizată în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la data efectuării ultimului act de executare.

14.8. Pedeapsa

- pentru forma de bază: închisoarea de la 3 luni la 3 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică;

- pentru varianta agravată: închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

§15. Asistența și reprezentarea neloială

15.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în fapta avocatului sau a reprezentantului unei persoane care, în înțelegere frauduloasă cu o persoană cu interese contrare în aceeași cauză, în cadrul unei proceduri judiciare sau notariale, vatămă interesele clientului sau ale persoanei reprezentate [art. 284 alin. (1) NCP];

- constituie o *formă asimilată* a infracțiunii înțelegerea frauduloasă dintre avocat sau reprezentantul unei persoane și un terț interesat de soluția ce se va pronunța în cauză, în scopul vătămării intereselor clientului sau ale persoanei reprezentate [art. 284 alin. (2) NCP];

- este o infracțiune cu conținut alternativ, ambele forme fiind echivalente din punct de vedere juridic, astfel că realizarea lor în aceeași unitate spațio-temporală cu privire la același client al avocatului/persoană reprezentată va atrage reținerea unei unități naturale de infracțiune;

- acțiunea penală pentru ambele forme ale infracțiunii se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate; răspunderea penală poate fi înlăturată prin retragerea plângerii prealabile, împăcarea nefiind posibilă.

15.2. Obiectul infracțiuuii

a) obiectul juridic special principal: relațiile sociale cu privire la înfăptuirea justiției; *obiectul juridic special secundar:* drepturile sau interesele legitime (patrimo-

niale sau nepatrimoniale) ale clientului sau ale persoanei reprezentate în cadrul unei proceduri judiciare sau notariale;

b) obiectul material: nu are.

15.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi numai avocatul (ales sau desemnat din oficiu, ori în condițiile asistenței judiciare gratuite) sau a reprezentantului (legal, convențional sau judiciar) al unei persoane fizice sau juridice;

- lipsa calității speciale cerute de lege a subiectului activ nemijlocit face ca fapta să nu întrunească cerințele de tipicitate prevăzute de art. 284 NCP, chiar în condițiile în care există o eroare comună cu privire la calitatea specială a autorului;

- coautoratul este posibil numai dacă toți subiecții activi nemijlociți au calitatea cerută de lege;

- instigarea sau complicitatea este posibilă și nu este condiționată de vreo calitate a participantului;

- persoana juridică poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii.

b) subiectul pasiv: *principal* statul, iar cel *secundar* este persoana fizică sau juridică ale cărei drepturi sau interese legitime sunt afectate sau periclitate de comportamentul neloial al avocatului sau al reprezentantului său legal, convențional sau judiciar.

- pluralitatea de subiecți pasivi secundari atrage reținerea unei pluralități de infracțiuni.

15.4. Latura obiectivă

a) elementul material: *realizarea* în cadrul unei proceduri judiciare (de orice natură) ori al unei proceduri notariale (de pildă, divorț sau succesiune) a unei *înțelegeri frauduloase* între avocatul sau a reprezentantului unei persoane fizice sau juridice *cu o persoană cu interese contrare în aceeași cauză* (de pildă, înțelegerea frauduloasă încheiată între avocatul părții civile și inculpat în scopul limitării daunelor materiale care s-ar fi cuvenit părții civile), *urmate de săvârșirea unei sau a mai multor acțiuni sau inacțiuni prin care să se vatăme efectiv* drepturile sau interesele legitime ale persoanei reprezentate de autor (de pildă, prin nedepunerea în termen a unei plângeri prealabile după schimbarea încadrării dintr-o infracțiune care inițial fusese urmărită din oficiu, omisiunea de a propune administrarea unor probe esențiale puse la dispoziția avocatului/reprezentantului de persoana vătămată, acceptarea unei modalități inechitabile de împărțire a bunurilor succesorale sau comune dobândite în timpul căsătoriei);

- nu au natura unei înțelegeri frauduloase discuțiile purtate între avocat/reprezentant cu cealaltă parte în vederea soluționării amiabile a procedurii, discuții care sunt cunoscute de persoana asistată/reprezentată, sau nerespectarea obligațiilor de diligență impuse de dispozițiile Legii nr. 51/1995, ale Statutului profesiei de avocat și ale Codului deontologic al avocaților din Uniunea Europeană, de natură de a atrage răspunderea disciplinară a avocatului;

- pluralitatea de acţiuni sau inacţiuni prin care se produce urmarea imediată nu este de natură să afecteze unitatea naturală de infracţiune;

b) **urmarea imediată:** vătămarea drepturilor şi intereselor legitime ale clientului avocatului/persoanei reprezentate (*infracţiune de pericol concret*).

c) **legătura de cauzalitate:** trebuie dovedită.

15.5. Latura subiectivă la forma tip

- intenţia directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii intenţionate scopul sau mobilul care l-a animat pe făptuitor.

15.6. Forma asimilată

- *realizarea* în cadrul unei proceduri judiciare (de orice natură) ori al unei proceduri notariale (de pildă, divorţ sau succesiune) a unei *înţelegeri frauduloase* între avocatul sau a reprezentantului unei persoane fizice sau juridice *cu o terţă persoană interesată în cauză*, iar nu cu o parte sau un subiect procesual principal din cauză (de pildă, înţelegerea frauduloasă încheiată între avocatul părţii civile şi tatăl inculpatului în scopul limitării daunelor materiale care s-ar fi cuvenit părţii civile);

- nu prezintă importanţă acţiunile sau inacţiunile efectuate ulterior realizării înţelegerii frauduloase sau dacă acestea au produs o vătămare efectivă a drepturilor sau intereselor legitime ale persoanei reprezentate de autor;

- se comite cu intenţie directă în scopul vătămării intereselor clientului său avocatului/persoanei reprezentate; uu este necesar ca scopul să fi fost atins, ci numai urmărit la momentul realizării înţelegerii frauduloase;

- este o infracţiune de pericol abstract, urmarea imediată rezultând din materialitatea faptei şi constând în starea de pericol pentru înfăptuirea justiţiei;

15.7. Formele infracţiunii

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracţiunea se consumă în momentul în care se produce vătămarea drepturilor şi intereselor legitime ale clientului avocatului/persoanei reprezentate, la forma de bază, respectiv la data la care se realizează înţelegerea frauduloasă în scopul prejudicierii drepturilor şi intereselor legitime ale clientului avocatului/persoanei reprezentate la forma asimilată;

- poate fi realizată în formă continuată, caz în care infracţiunea se epuizează la data efectuării ultimului act de executare.

15.8. Pedeapsa

- închisoarea de la 3 luni la un an sau amenda (120-240 zile-amendă).

§16. Evadarea

16.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în fapta persoanei aflate în stare legală de reținere, arest preventiv sau deținere în vederea executării unei pedepse privative de libertate, de a părăsi locul unde este privată de libertate sau de a se sustrage de sub paza sau supravegherea la care este supusă (art. 285 NCP);

- constituie *variantă agravată* a infracțiunii evadarea săvârșită prin folosirea de violențe sau de arme;

- NCP nu mai prevede ca variantă agravată comiterea faptei de două sau mai multe persoane împreună, în această ipoteză urmând a fi reținută circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. a) NCP. De asemenea, în ceea ce privește folosirea de *alte instrumente* pentru evadare, va fi reținută varianta agravată a infracțiunii atât timp cât acestea au fost folosite la atac, conform art. 179 NCP.

16.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale privitoare la înfăptuirea justiției și respectarea stării legale de reținere sau deținere;

b) obiectul material: nu are în forma tip; la *varianta agravată* infracțiunea poate avea obiect material corpul persoanei asupra căreia se exercită violențele.

16.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi suspectul ori inculpatul reținut sau arestat preventiv, persoana solicitată a fi predată în baza unui mandat european de arestare ori într-o procedură de extrădare cu privire la care s-a dispus măsura reținerii sau a arestării preventive, ori condamnatul la pedeapsa închisorii cu executare în regim de detenție sau la pedeapsa detențiunii pe viață;

- ***nu pot fi subiecți activi nemijlociți ai infracțiunii de evadare:***

(i) făptuitorul privat de libertate ca urmare a prinderii după săvârșirea unei infracțiuni flagrante;

(ii) persoana internată medical[1];

(iii) persoana adusă prin constrângere în baza unui mandat de aducere;

(iv) persoana condusă administrativ la sediul poliției;

(v) persoana (minor sau major) internată într-un centru educativ sau de deținere[2];

---

[1] Dacă persoană internată medical părăsește fără drept unitatea spitalicească în care este plasată se va reține comiterea infracțiunii de neexecutare a sancțiunilor penale prevăzută de art. 288 alin. (1) NCP.

[2] În cazul în care minorul „evadează" dintr-un centru educativ sau de deținere se va reține comiterea infracțiunii de neexecutare a sancțiunilor penale prevăzută de art. 288 alin. (2) NCP.

(vi) persoana privată de libertate după încetarea de drept a măsurii reţinerii sau arestării preventive ori după executarea integrală a pedepsei, sau după ce pedeapsa a fost considerată ca executată;

(vii) inculpatul arestat la domiciliu (nerespectarea măsurii arestului la domiciliu atrage posibilitatea înlocuirii acestei măsuri cu arestarea preventivă, iar nu reţinerea infracţiunii de evadare).

- nu este posibil coautoratul, faţă de natura juridică de infracţiune cu autor unic (exclusiv), a evadării; dacă mai multe persoane comit în baza unei înţelegeri anterioare sau concomitente, în aceeaşi împrejurare sau în împrejurări diferite acte de evadare, fiecare va avea calitatea de autor al infracţiunii, iar nu de coautori[1];

- complicitatea materială la evadare constituie infracţiunea de înlesnire a evadării, având aşadar o incriminare autonomă; faţă de această configurare a normei de incriminare, în mod întemeiat s-a apreciat în doctrină[2] că se impune reţinerea în concurs a instigării la evadare şi a înlesnirii evadării, dacă o persoană o instigă pe alta să evadeze şi apoi realizează acte de complicitate materială obiectivate în înlesnirea evadării; faţă de incriminarea autonomă a complicităţii materiale la evadare nu se mai poate aprecia că actele de complicitate sunt absorbite în instigare, deoarece absorbţia formelor secundare de participaţie în cele principale are drept premisă existenţa unor acte de participare penală la aceeaşi infracţiune;

- este posibilă complicitatea morală (de pildă, sub forma încurajării în mod repetat a făptuitorului să săvârşească infracţiunea), în măsura în care aceasta nu constituie chiar un act de ajutor moral în vederea evadării, când se va reţine infracţiunea de înlesnire a evadării (de pildă, oferirea de informaţii confidenţiale cu privire la modul de organizare a pazei, care facilitează evadarea);

- instigarea este posibilă indiferent de calitatea instigatorului.

b) subiectul pasiv: statul.

16.4. Latura obiectivă

a) elementul material: evadarea suspectului, inculpatului ori a condamnatului *din starea legală*[3] de privare de libertate;

- în doctrină[4] s-a arătat că persoana aflată în stare legală de reţinere sau deţinere poate evada din locul unde este reţinută sau deţinută sau dintr-un alt loc unde este

---

[1] Revenim asupra opiniei exprimate în ediţia anterioară a lucrării faţă de calificarea infracţiunii ca fiind una cu autor unic.

[2] A se vedea *G. Bodoroncea*, în NCP comentat, p. 607.

[3] În doctrină (*V. Dongoroz ş.a.*, Explicaţii teoretice ale Codului penal. Partea specială, vol. III, op. cit., p. 229) s-a apreciat că exigenţa legalităţii stării de reţinere sau deţinere priveşte numai cazurile în care poate fi luată măsura reţinerii sau a arestării preventive şi condiţiile de formă ale acestora, nu şi justeţea în fond a măsurii care a determinat reţinerea sau deţinerea, întrucât nu se poate admite un control din partea celui reţinut sau deţinut asupra oportunităţii măsurii luate, în cazurile în care sunt respectate dispoziţiile legale.

[4] *O. Loghin, T. Toader*, op. cit., p. 413.

condusă şi se găseşte sub pază; acţiunea de evadare este realizată şi atunci când persoana lipsită în mod legal de libertate fuge de sub escortă;

- potrivit art. 285 alin. (3) NCP, este asimilată evadării şi:

(i) neprezentarea *nejustificată a persoanei condamnate* la locul de deţinere, la expirarea perioadei în care s-a aflat legal în stare de libertate[1]; fapta nu este tipică dacă există o justificare obiectivă a neprezentării (de pildă, incidenţa unui caz fortuit etc.);

- dacă fapta este comisă de persoana arestată preventiv care nu revine la locul de deţinere se va reţine forma de bază a infracţiunii, iar nu cea asimilată[2];

(ii) părăsirea, fără autorizare, de către persoana condamnată, a locului de muncă, *aflat în exteriorul locului de deţinere*; dacă părăsirea locului de muncă aflat în interiorul locului de deţinere este urmată şi de părăsirea nelegală a locului de deţinere, se va reţine forma de bază a evadării.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru înfăptuirea justiţiei;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

16.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

---

[1] Potrivit art. 99 din Legea nr. 254/2013: „*(1)* Permisiunea de ieşire din penitenciar poate fi acordată, în condiţiile art. 98, în următoarele cazuri:

a) prezentarea persoanei condamnate, în vederea ocupării unui loc de muncă după punerea în libertate;

b) susţinerea unui examen de către persoana condamnată;

c) menţinerea relaţiilor de familie ale persoanei condamnate;

d) pregătirea reintegrării sociale a persoanei condamnate;

e) participarea persoanei condamnate la înhumarea soţului sau soţiei, unui copil, părinte, frate sau soră ori bunic sau bunică.

(2) Permisiunea de ieşire din penitenciar pe durata unei zile, pentru cazurile prevăzute la alin. (1) lit. a)-d), se poate acorda persoanelor condamnate care execută pedeapsa privativă de libertate în regim închis.

(3) Permisiunea de ieşire din penitenciar pe o durată de cel mult 5 zile, pentru cazurile prevăzute la alin. (1) lit. a)-d), se poate acorda persoanelor condamnate care execută pedeapsa privativă de libertate în regim semideschis.

(4) Permisiunea de ieşire din penitenciar pe o durată de cel mult 10 zile, pentru cazurile prevăzute la alin. (1) lit. a)-d), se poate acorda persoanelor condamnate care execută pedeapsa privativă de libertate în regim deschis.

(5) Permisiunea de ieşire din penitenciar, pentru cazul prevăzut la alin. (1) lit. e), poate fi acordată, pe o durată de cel mult 5 zile, tuturor persoanelor condamnate, cu excepţia celor care execută pedeapsa privativă de libertate în regim de maximă siguranţă, dacă îndeplinesc condiţiile prevăzute la art. 98 alin. (1).

(6) Solicitarea pentru ieşirea din penitenciar va fi însoţită de precizarea, de către deţinut, a locului unde urmează să se deplaseze, a itinerarului urmat, precum şi a mijloacelor financiare de care dispune pe durata permisiunii de ieşire din penitenciar".

[2] În acelaşi sens, *G. Bodoroncea*, în NCP comentat, p. 606.

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii intenționate mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

16.6. Varianta agravată

- evadarea săvârșită *prin folosirea efectivă de violențe* asupra unei persoane (nu asupra unor bunuri) *sau de arme*;

- poate fi reținută varianta agravată și în cazul comiterii formei asimilate a evadării prevăzute de art. 285 alin. (3) lit. b) NCP dacă sunt utilizate violențe sau arme pentru părăsirea, fără autorizare, de către persoana condamnată, a locului de muncă, *aflat în exteriorul locului de deținere*;

- infracțiunea de loviri sau alte violențe (art. 193 NCP) este absorbită în infracțiunea de evadare comisă prin violențe, în vreme ce infracțiunea de amenințare (art. 206 NCP) este absorbită în evadarea comisă prin folosirea de arme;

- infracțiunea de evadare în varianta agravată poate fi reținută în concurs cu infracțiunile de vătămare corporală (art. 194 NCP), loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 NCP), ultraj (art. 257 NCP);

- dacă în urma violențelor exercitate inițial, urmările traumatice se agravează în timp fără intervenția autorului, fiind îndeplinite cerințele art. 194 NCP (cu forma de vinovăție a praeterintenției) se va reține concursul dintre această infracțiune și evadare;

- dacă violențele nu au fost comise asupra unor terțe persoane, ci asupra unor bunuri în procesul de evadare, se va reține comiterea infracțiunii în forma de bază, iar nu în varianta agravată în concurs cu distrugerea[1];

- la săvârșirea infracțiunii prin *folosire efectivă* de arme vor fi avute în vedere atât armele propriu-zise, cât și cele asimilate; nu este suficient ca persoana care evadează să fi fost înarmată;

- în cazul în care deținerea armei este ilegală, evadarea se va reține în concurs cu infracțiunea de nerespectare a regimului armelor și munițiilor (art. 342 NCP);

În situația în care doi deținuți aflați sub pază la munci agricole părăsesc pe rând punctul de lucru, la 15 minute unul față de celălalt, cu învoirea paznicilor, pentru a merge la tarlaua vecină spre a se întâlni cu o persoană aflată acolo, după care amândoi pleacă cu autoturismul condus de acea persoană, părăsind locul de detenție, ei săvârșesc infracțiunea de evadare. În asemenea situație, evadarea se comite de cei doi deținuți împreună, împrejurarea că au părăsit punctul de lucru la un oarecare interval de timp fiind irelevantă *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 3966/2001, www.legalis.ro)*.

---

[1] Idem, p. 607.

16.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate; pot reprezenta acte de complicitate anterioară, după începerea executării activității infracționale;

- tentativa este posibilă și incriminată;

- infracțiunea se consumă în momentul în care făptuitorul iese din starea legală de privare de libertate prin evadare, aflându-se în concret în stare de libertate; *la forma asimilată*, momentul consumării va fi cel al expirării termenului de revenire la locul de detenție, respectiv cel al părăsirii locului unde se desfășoară munca;

- nu are caracter continuu;

- infracțiunea de evadare nu poate fi comisă în formă continuată, față de natura faptei, de măsurile la care este supusă o persoană care a evadat ulterior reîncarcerării și de intervalul de timp care în mod obiectiv s-ar scurge între actele de executare succesive; ca excepție, se poate reține, într-un caz pur ipotetic, și o formă continuată a infracțiunii când după comiterea la intervale scurte de timp și în baza aceleiași rezoluții infracționale a unor tentative de evadare, făptuitorul reușește să evadeze, caz în care se va reține o singură infracțiune în formă continuată.

Evadarea se consumă în momentul în care părăsirea stării legale de reținere sau deținere a devenit efectivă, consumarea faptei având loc când persoana a reușit să dobândească, urmare a evadării, starea de libertate. Tentativa constă în săvârșirea de acte care duc efectiv la îndeplinire rezoluțiunea infracțională, deci, din efectuarea de acte de executare, executare care se desfășoară între ultimul moment al fazei actelor de pregătire și momentul consumării. Tentativa reprezintă o parte din desfășurarea activității infracționale și se găsește material într-un raport de antecedență cauzală, de legătură de la cauză la efect față de rezultatul final, care s-ar fi produs dacă fapta nu ar fi rămas în forma imperfectă a unei executări neterminate sau fără rezultat. Fapta consumată este forma perfectă, tipică a infracțiunii, se realizează în momentul final al executării, al desfășurării activității infracționale și reprezintă înfăptuirea integrală atât a conținutului material al infracțiunii, deci realizarea laturii obiective, respectiv acțiunea sau inacțiunea, cât și urmarea păgubitoare sau primejdioasă. În prezenta cauză, inculpatul S.D.I., aflându-se sub escortă, a fugit pe ieșirea de acces auto unde se afla mașina poliției spre gardul instanței, având cătușele la mâini, fiind prins de martor la aproximativ 7-10 metri de grad, acesta desfășurându-și activitatea de jandarm în cadrul Judecătoriei Slobozia. (...) Curtea apreciază că fapta comisă de inculpatul S.D.I. a rămas în faza tentativei, părăsirea stării legale de deținere nefiind efectivă, nefiind produsă urmarea imediată, respectiv dobândirea stării de libertate, inculpatul fiind prins și imobilizat după câțiva metri în incinta Judecătoriei Slobozia, acesta cu cătușele la mâini nereușind să părăsească curtea Judecătoriei Slobozia, noțiunea de evadare cuprinzând în ea atât acțiunea de evadare, cât și rezultatul acesteia *(C.A. București, secția I penală, decizia nr. 24/2013, www.rolii.ro)*.

16.8. Pedeapsa

- pentru forma tip prevăzută de art. 285 alin. (1) NCP: închisoarea de la 6 luni la 3 ani;

- pentru varianta agravată prevăzută de art. 285 alin. (2) NCP: închisoarea de la 1 la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;

- în cazul evadării din executarea pedepsei închisorii, pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de evadare (în privința căreia se va reține și starea de recidivă postcondamnatorie sau pluralitatea intermediară) se va cumula aritmetic cu *restul de pedeapsă rămasă de executat din pedeapsa în a cărei executare se afla condamnatul la momentul evadării*, fără a se putea depăși maximul general al pedepsei închisorii; aceeași modalitate de aplicare a pedepsei se va urma și în cazul săvârșirii unei tentative la evadare;

- în cazul în care persoana condamnată[1] *evadează și săvârșește anterior/concomitent/ulterior evadării una sau mai multe infracțiuni*, al doilea termen al recidivei va consta din mai multe infracțiuni concurente (inclusiv evadarea); astfel, mai întâi se vor contopi pedepsele stabilite pentru evadare și pentru infracțiunile nou săvârșite, potrivit regulilor de la concursul de infracțiuni, iar pedeapsa rezultantă astfel obținută va fi cumulată aritmetic cu restul de pedeapsă rămas de executat la momentul evadării; dacă infractorul a fost reținut și/sau arestat preventiv/la domiciliu pentru infracțiunea de evadare și/sau pentru infracțiunea săvârșită după evadare, durata prevenției se va deduce din pedeapsa rezultantă; pedeapsa rezultantă aplicată nu poate depăși maximul general al pedepselor;

- în cazul în care **după evadarea** din executarea unei pedepse[2] *este săvârșită o nouă infracțiune în stare de pluralitate intermediară* (de pildă, o infracțiune din culpă), se va proceda astfel:

1. pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de evadare se va cumula aritmetic cu restul rămas de executat din pedeapsa la data evadării;

2. pentru infracțiunea nou săvârșită se va stabili pedeapsa;

3. pedepsele de la pct. 1 și 2 vor fi contopite potrivit regulilor concursului de infracțiuni.

- dacă evadatul se afla în stare de reținere sau arest preventiv, infracțiunea de evadare va fi reținută în concurs real cu infracțiunea pentru care persoana fusese privată de libertate, aplicându-se, în caz de condamnare, tratamentul sancționator de la concursul de infracțiuni, și nu cel constând în cumulul aritmetic.

În cazul în care pedeapsa ce se execută este de 30 de ani închisoare, ce constituie maximul general al pedepsei închisorii pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de evadare nu se mai adaugă la pedeapsa care se execută, deoarece s-ar depăși maximul general al pedepsei *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 230/2003, www.legalis.ro)*.

---

[1] Presupunând pentru această ipoteză că hotărârea de condamnare întrunește condițiile primului termen al recidivei.

[2] Presupunând că hotărârea de condamnare nu constituie prim termen al recidivei.

§17. Înlesnirea evadării

17.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în înlesnirea, prin orice mijloace, a evadării unei persoane din starea legală de reținere sau deținere (art. 286 NCP).

17.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special principal: relațiile sociale cu privire la înfăptuirea justiției și respectarea stării legale de reținere sau deținere; *obiect juridic secundar:* relațiile sociale cu privire la integritatea corporală sau sănătatea persoanei, respectiv cele referitoare la buna desfășurare a raporturilor de serviciu;

b) obiectul material: în principiu, nu are; dacă înlesnirea evadării este realizată în varianta agravată prevăzută de art. 286 alin. (2) lit. a) NCP, prin folosirea de violențe, de arme sau de substanțe narcotice sau paralizante, obiectul material va fi corpul persoanei ori bunul împotriva căruia sunt folosite aceste mijloace.

17.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitatea penală, cu excepția celui care evadează; în cazul variantei agravate prevăzute de art. 286 alin. (3) NCP, respectiv al variantei atenuante prevăzute de art. 286 alin. (4) NCP fapta se săvârșește doar de persoana care avea îndatorirea de a păzi pe cel care a evadat;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, complicitate, instigare;

- persoana care evadează nu poate răspunde penal pentru instigare la infracțiunea de înlesnire a evadării față de natura infracțiunii care reprezintă o incriminare autonomă a unor activități de complicitate la evadare[1].

b) subiectul pasiv principal: statul; *subiect pasiv secundar:* victima violențelor comise cu ocazia evadării.

17.4. Latura obiectivă

a) elementul material: *înlesnirea* (acțiune sau inacțiune) dată suspectului, inculpatului sau condamnatului pentru evadare din starea de privare legală de libertate;

- fapta nu este tipică dacă se înlesnește evadarea unei persoane care este privată nelegal de libertate;

- actele de ajutorare trebuie să fie anterioare sau concomitente evadării, să aibă caracter efectiv și să fie utile evadatului; în acest sens, în literatura de specialitate[2] s-a

---

[1] În acest sens în doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 223) s-a arătat că „nu va fi antrenată însă răspunderea în calitate de participant a intervenientului necesar, atunci când norma respectivă incriminează ea însăși, în mod autonom, un act de participație la o faptă a intervenientului. Spre exemplu, persoana care evadează nu va răspunde ca instigator la infracțiunea de înlesnire a evadării, chiar dacă înlesnirea s-a făcut la solicitarea sa. Aceasta deoarece înlesnirea evadării nu este decât un act de complicitate la evadare, incriminat însă în mod autonom".

[2] *A. Filipaș*, op. cit., p. 182.

arătat că este necesar ca ajutorul pe care îl dă făptuitorul să fi fost apt, realmente, să faciliteze evadarea; nu se cere ca evadarea să fi reușit exclusiv prin înlesnirea ce i s-a acordat; ori de câte ori se constată că actele de înlesnire nu puteau în niciun mod să profite făptuitorului evadării, fapta nu va constitui această infracțiune;

- în cazul în care aceeași persoană înlesnește evadarea unui terț, iar apoi evadează și ea, se va reține în concurs infracțiunea de înlesnire a evadării cu infracțiunea de evadare;

- în situația în care o persoană îl determină pe cel privat de libertate să evadeze, iar apoi îl ajută prin acte efective să pună în executare hotărârea luată, se va reține instigare la evadare în concurs cu înlesnirea evadării;

- dacă actele de ajutorare se realizează după ce evadarea a avut loc, se va reține săvârșirea numai a infracțiunii de favorizare a făptuitorului; în cazul în care ajutorul este dat atât înainte de comiterea evadării, cât și după ce evadarea a avut loc, infracțiunea de înlesnire a evadării se va reține în concurs cu favorizarea făptuitorului.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru înfăptuirea justiției; evadarea trebuie să se producă sau să fie încercată pentru ca actele de înlesnire a ei să primească o relevanță penală[1];

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

17.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

17.6. Variante agravate

17.6.1. Înlesnirea evadării săvârșită prin folosire de violențe, de arme, substanțe narcotice sau paralizante [art. 286 alin. (2) lit. a) NCP]

- în doctrină[2] s-a arătat că violențele, armele sau orice fel de instrumente *trebuie să fie folosite de cel care evadează*; în plus, este necesar ca persoana care a realizat actele de înlesnire să fi cunoscut sau prevăzut folosirea violențelor, a armelor ori a substanțelor narcotice sau paralizante de către persoana privată de libertate[3];

- varianta agravată se va reține și în ipoteza în care cel care înlesnește evadarea folosește violențe, arme, ori substanțe narcotice sau paralizante;

- infracțiunea de loviri sau alte violențe (art. 193 NCP) este absorbită în infracțiunea de înlesnire a evadării comise prin violențe, în vreme ce infracțiunea de amenințare (art. 206 NCP) este absorbită în înlesnirea evadării comisă prin folosirea de arme;

- infracțiunea de înlesnire a evadării în varianta agravată poate fi reținută în concurs cu infracțiunile de vătămare corporală (art. 194 NCP), loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 NCP), ultraj (art. 257 NCP);

---

[1] Idem, p. 184.
[2] *O. Loghin, T. Toader*, op. cit., p. 417.
[3] În același sens, *M. Oprea*, op. cit., 457.

- dacă violenţele nu au fost comise asupra unor terţe persoane, ci asupra unor bunuri în procesul de evadare, se va reţine comiterea infracţiunii în forma de bază, iar nu în varianta agravată în concurs cu distrugerea[1];

- la săvârşirea infracţiunii prin *folosire efectivă* de arme vor fi avute în vedere atât armele propriu-zise, cât şi cele asimilate; nu este suficient ca persoana care evadează sau cea care înlesneşte evadarea să fi fost înarmată;

- în cazul în care deţinerea armei este ilegală, înlesnirea evadării se va reţine în concurs cu infracţiunea de nerespectare a regimului armelor şi muniţiilor (art. 342 NCP);

- *substanţa narcotică sau paralizantă* este acel produs chimic care poate produce o diminuare a reflexelor, pierderea cunoştinţei, stare de inconştienţă etc. (de pildă, spray paralizant, cloroform, gaze lacrimogene etc.).

17.6.2. Înlesnirea evadării a două sau mai multor persoane în aceeaşi împrejurare [art. 286 alin. (2) lit. b) NCP]

- în doctrină[2] s-a apreciat că nu are relevanţă dacă unele dintre persoanele ajutate au reuşit să evadeze şi altele nu, agravanta urmând să se reţină dacă ajutorul *este acordat la cel puţin două persoane în aceeaşi împrejurare*; această constatare, corectă în esenţă, impune însă precizări suplimentare pentru a fi evidenţiate toate nuanţele, uneori vagi, ale normei de incriminare, după cum urmează:

a) varianta agravată se referă la *unicitatea împrejurării realizării elementului material* al infracţiunii constând în înlesnirea evadării, iar nu la unicitatea de împrejurare a realizării actelor de evadare de două sau mai multe persoane private de libertate; lipsa cerinţei unităţii de împrejurare cu privire la actele de înlesnire conduce fie la reţinerea înlesnirii evadării prevăzute de art. 286 alin. (1) NCP comise în formă continuată, dacă fapta este săvârşită în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale, sau a unui concurs de infracţiuni de înlesnire a evadării dacă lipseşte unitatea de rezoluţie infracţională sau dacă există mai multe acţiuni infracţionale; atunci când, în împrejurări diferite, se înlesneşte de fiecare dată evadarea a două sau mai multe persoane, se va reţine o infracţiune continuată de înlesnirea evadării în varianta agravată sau un concurs de infracţiuni de înlesnire a evadării comise în varianta agravată după cum există sau nu unitatea de rezoluţie infracţională;

b) dacă se reţine unicitatea împrejurării în care au fost realizate actele de înlesnire, nu prezintă importanţă pentru reţinerea variantei agravate dacă persoanele private de libertate evadează în aceeaşi împrejurare sau în împrejurări diferite;

c) nu este esenţial pentru reţinerea acestei variante agravate ca toate persoanele ajutate să fi reuşit să evadeze; se poate reţine această variantă agravată în formă consumată chiar şi atunci când toate persoanele private de libertate a căror evadare a fost înlesnită în aceeaşi împrejurare realizează numai o tentativă la evadare, niciuna dintre acestea nereuşind să evadeze;

d) nu este esenţial pentru reţinerea acesteia variante agravate ca toate persoanele faţă de care s-a realizat un act de înlesnire, în aceeaşi împrejurare, să evadeze în acelaşi

---

[1] În acelaşi sens, *G. Bodoroncea*, în NCP comentat, p. 607.

[2] *O. Loghin, T. Toader*, op. cit., p. 417.

timp sau în împrejurări diferite; indiferent de data realizării actelor de evadare, în acest caz se va reține o singură infracțiune de înlesnire a evadării în varianta agravată.

17.6.3. Înlesnirea evadării unei persoane reținute sau arestate pentru o infracțiune sancționată de lege cu pedeapsa detențiunii pe viață ori cu pedeapsa închisorii de 10 ani sau mai mare ori condamnate la o astfel de pedeapsă [art. 286 alin. (2) lit. c) NCP]

- *prima ipoteză* prevăzută de art. 286 alin. (2) lit. c) NCP privește înlesnirea evadării persoanei private de libertate prin măsura reținerii sau arestării preventive atunci când temeiul privării de libertate vizează existența de probe din care rezultă suspiciunea rezonabilă cu privire la comiterea unei infracțiuni pentru care legea prevede (prin raportare la forma consumată) pedeapsa detențiunii pe viață sau închisoarea de 10 ani sau mai mare;

- *cea de-a doua ipoteză* prevăzută de art. 286 alin. (2) lit. c) NCP privește înlesnirea evadării persoanei condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață ori a închisorii de 10 ani sau mai mare; în legătură cu pedeapsa închisorii de 10 ani sau mai mare trebuie făcute următoarele mențiuni:

(i) pedeapsa închisorii poate fi stabilită ca pedeapsă de bază sau ca pedeapsă rezultantă (inclusiv prin aplicarea unui spor de pedeapsă);

(ii) în principiu, se va avea în vedere pedeapsa menționată în mandatul de executare a pedepsei pusă efectiv în executare; apreciez că este posibilă reținerea acestei variante agravate și în situația în care au fost emise mai multe mandate de executare a pedepsei închisorii stabilite/aplicate pentru infracțiuni concurente, dacă unul dintre acestea prevede pedeapsa închisorii de 10 ani sau mai mare, chiar dacă nu a fost realizată încă operațiunea de contopire sau chiar dacă acest mandat nu a fost pus efectiv în executare, deoarece un alt mandat care conținea o pedeapsă mai redusă fusese, în prealabil, pus în executare;

(iii) nu se va avea în vedere durata pedepsei care trebuie executată efectiv în regim de detenție, după deducerea duratei reținerii sau a măsurilor preventive la care a fost supusă persoana condamnată anterior pronunțării hotărârii judecătorești definitive sau durata pedepsei închisorii care a mai rămas de executat până la împlinirea fracției care ar fi condus la reținerea vocației la liberare condiționată, respectiv până la executarea integrală a pedepsei.

17.6.4. Înlesnirea evadării săvârșită de o persoană care avea îndatorirea de a-l păzi pe cel care a evadat [art. 286 alin. (3) NCP]

- constituie variantă agravată atât a formei de bază, cât și a primei variante agravate prevăzute de art. 286 alin. (2) NCP;

- subiectul activ nemijlocit trebuie să aibă, potrivit legii, competența de a păzi persoana privată de libertate, iar înlesnirea evadării să fie realizată în exercitarea atribuțiilor de serviciu;

- persoana care evadează trebuie să se afle efectiv în paza subiectului activ nemijlocit.

17.7. Varianta atenuată

- înlesnirea evadării din culpă (uşurinţă sau neglijenţă) săvârşită de cel care avea îndatorirea de a-l păzi pe evadat; fapta comisă din culpă nu va fi tipică dacă subiectul activ nemijlocit nu este calificat.

17.8. Formele infracţiunii

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate; pot reprezenta acte de complicitate anterioară, după începerea executării activităţii infracţionale;

- tentativa (perfectă sau imperfectă) este posibilă şi incriminată, cu excepţia variantei atenuate care este comisă din culpă, la care tentativa nu este posibilă;

- infracţiunea se consumă în momentul în care, după efectuarea actelor de ajutorare, făptuitorul iese din starea legală de privare de libertate prin evadare, aflându-se în concret în stare de libertate ori se produce tentativa de evadare;

- nu este o infracţiune continuă;

- nu poate fi săvârşită în formă continuată atunci când actele de înlesnire repetate privesc aceeaşi persoană; dacă însă la diferite intervale de timp în realizarea aceleaşi rezoluţii infracţionale se înlesneşte evadarea mai multor persoane, se poate reţine forma continuată a infracţiunii.

17.9. Pedeapsa

- pentru forma tip prevăzută de art. 286 alin. (1) NCP: închisoarea de la 1 la 5 ani;

- pentru varianta agravată prevăzută de art. 286 alin. (2) NCP: închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;

- pentru varianta agravată prevăzută de art. 286 alin. (3) NCP: limitele speciale ale formei de bază, respectiv ale primei variante agravate se majorează cu o treime;

- pentru varianta atenuată prevăzută de art. 286 alin. (4) NCP: închisoarea de la 3 luni la 2 ani.

§18. Nerespectarea hotărârilor judecătoreşti

18.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în nerespectarea unei hotărâri judecătoreşti săvârşită prin:

a) împotrivirea la executare, prin opunerea de rezistenţă faţă de organul de executare;

b) refuzul organului de executare de a pune în aplicare o hotărâre judecătorească, prin care este obligat să îndeplinească un anumit act;

c) refuzul de a sprijini organul de executare în punerea în aplicare a hotărârii, de către persoanele care au această obligaţie conform legii;

d) neexecutarea hotărârii judecătoreşti prin care s-a dispus reintegrarea în muncă a unui salariat;

e) neexecutarea hotărârii judecătorești privind plata salariilor în termen de 15 zile de la data cererii de executare adresate angajatorului de către partea interesată;

f) nerespectarea hotărârilor judecătorești privind stabilirea, plata, actualizarea și recalcularea pensiilor;

g) împiedicarea unei persoane de a folosi, în tot sau în parte, un imobil deținut în baza unei hotărâri judecătorești, de către cel căruia îi este opozabilă hotărârea;

h) nerespectarea unei măsuri de protecție dispuse în executarea unui ordin european de protecție.

- în cazul faptelor prevăzute la lit. d)-g), acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate; la fapta stipulată la lit. h) împăcarea înlătură răspunderea penală;

- *NCP a stipulat în norma de incriminare unele teze reglementate de vechiul Cod penal, aducând totodată și unele norme de incriminare prevăzute anterior în legislația specială [art. 56 alin. (6) din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, art. 24 alin. (3) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, art. 261-262 din Legea nr. 53/2003 – Codul muncii].*

18.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la înfăptuirea justiției prin asigurarea respectării hotărârilor judecătorești;

b) obiectul material: nu are; în cazul în care fapta se realizează prin exercitarea de violențe, obiectul material secundar îl constituie corpul persoanei asupra căreia au fost exercitate violențe.

18.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală în cazul modalității prevăzute de art. 287 alin. (1) lit. a) NCP;

- în ipoteza modalității prevăzute de art. 287 alin. (1) lit. b) NCP, autor este persoana (fizică) care are calitatea de organ de executare: executorul judecătoresc (art. 623 C.proc.civ.), organele Agenției Naționale de Administrare Fiscală (inclusiv cele teritoriale) etc.;

- în cazul modalității prevăzute de art. 287 alin. (1) lit. c) NCP autori sunt persoanele care au obligația de a sprijini organul de executare în punerea în aplicare a hotărârii (de pildă, jandarmii, organele de poliție etc.);

- la modalitățile prevăzute de art. 287 alin. (1) lit. d) și e) NCP autor este persoana (fizică sau juridică) care are calitatea de angajator;

- la modalitatea stipulată de art. 287 alin. (1) lit. f) NCP autor este angajatul casei publice de pensii sau administratorul fondului privat de pensii care are atribuții cu referire la calculul și plata pensiilor;

- în cazul modalității stipulate de art. 287 alin. (1) lit. g) NCP autor poate fi numai persoana căreia îi este opozabilă hotărârea invocată de către terți ca temei pentru posesia sau detenția exercitată asupra imobilului; altfel spus, nu sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii dacă fapta este săvârșită de către o persoană care nu a participat la procedura judiciară în urma căreia a fost pronunțată hotărârea judecătorească invocată ca titlu și care nu are calitatea de succesor universal sau cu titlu universal al părții procesuale;

- în cazul modalității stipulate de art. 287 alin. (1) lit. h) NCP autor poate fi numai persoana căreia i s-a impus să respecte, cu titlu de măsură de protecție[1] una sau mai multe dintre interdicțiile sau restricțiile legale în temeiul unui ordin european de protecție[2];

---

[1] Conform art. 1 lit. b) din Legea nr. 151/2016, prin măsură de protecție se înțelege o decizie în materie penală, adoptată în statul emitent, prin care sunt impuse persoanei care reprezintă un pericol una sau mai multe dintre următoarele interdicții sau restricții, pentru a preveni săvârșirea asupra persoanei protejate a unei fapte penale care i-ar putea pune în pericol viața, integritatea fizică sau psihologică, demnitatea, libertatea personală sau integritatea sexuală, respectiv: *(i)* interdicția de a se deplasa în anumite localități, locuri sau zone definite în care își are reședința persoana protejată sau pe care le vizitează; *(ii)* o interdicție sau o reglementare a contactului, sub orice formă, cu persoana protejată, inclusiv la telefon, prin mijloace electronice, prin poștă, prin fax sau orice alte mijloace; *(iii)* o interdicție sau o reglementare a apropierii de persoana protejată la o anumită distanță;

[2] Potrivit art. 1 lit. a) din Legea nr. 151/2016 *ordinul european de protecție* este o decizie adoptată de o autoritate judiciară sau echivalentă, a unui stat membru, în legătură cu o măsură de protecție, pe baza căreia o autoritate judiciară sau echivalentă a altui stat membru dispune măsura sau măsurile corespunzătoare, în temeiul propriei legislații naționale, în vederea continuării asigurării protecției persoanei protejate. Conform art. 4 alin. (1), ordinul european de protecție poate fi emis la solicitarea persoanei protejate, dacă sunt îndeplinite, cumulativ, următoarele *condiții: a)* persoana protejată locuiește sau va locui ori și-a stabilit sau urmează să își stabilească domiciliul ori reședința într-un alt stat membru din Uniunea Europeană, căruia i se solicită recunoașterea și executarea ordinului european de protecție; *b)* persoana protejată are calitatea de persoană vătămată în cadrul unui proces penal aflat în curs de desfășurare sau în care s-a pronunțat o hotărâre definitivă de condamnare ori de amânare a aplicării pedepsei sau este un membru de familie al persoanei vătămate, beneficiar al uneia dintre măsurile prevăzute la lit. c); *c)* persoana care reprezintă un pericol are calitatea de inculpat, condamnat sau persoană față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei în cadrul procesului penal prevăzut la lit. b), iar împotriva sa a fost dispusă cel puțin una dintre următoarele măsuri: *(i)* una dintre obligațiile prevăzute la art. 215 alin. (2) lit. b) sau d) din Legea nr. 135/2010, cu modificările și completările ulterioare, impuse odată cu luarea măsurii controlului judiciar sau a controlului judiciar pe cauțiune; *(ii)* obligația prevăzută la art. 221 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 135/2010, cu modificările și completările ulterioare, impusă pe durata arestului la domiciliu; *(iii)* una dintre obligațiile prevăzute la art. 85 alin. (2) lit. e) sau f) din Legea ur. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, impusă inculpatului cu ocazia pronunțării amânării aplicării pedepsei; *(iv)* una dintre obligațiile prevăzute la art. 101 alin. (2) lit. d) sau e) din Legea nr. 286/2009, cu modificările și completările ulterioare, impusă persoanei condamnate cu ocazia dispunerii liberării condiționate; *(v)* una dintre obligațiile prevăzute la art. 121 alin. (1) lit. c) sau d) din Legea nr. 286/2009, cu modificările și completările ulterioare, impusă inculpatului cu ocazia aplicării unei măsuri educative neprivative de libertate; *(vi)* interzicerea unuia dintre drepturile

- în principiu, participaţia penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate;

- în cazul a două dintre infracţiunile ce intră în conţinuturile alternative prevăzute de art. 287 NCP [**d)** neexecutarea hotărârii judecătoreşti prin care s-a dispus reintegrarea în muncă a unui salariat; **e)** neexecutarea hotărârii judecătoreşti privind plata salariilor în termen de 15 zile de la data cererii de executare adresate angajatorului de către partea interesată], deşi au natura unor infracţiuni omisive proprii, se poate reţine că omisiunea unui organ colegial realizată în baza unei legături subiective unice conduce la reţinerea coautoratului (*situaţie de excepţie de la regula că infracţiunile omisive proprii nu permit coautoratul*);

- coautoratul nu este posibil în cazul modalităţii stipulate de art. 287 alin. (1) lit. h) NCP;

b) subiectul pasiv: persoana fizică care are competenţa de a pune în executare o hotărâre judecătorească, salariatul care nu a fost reîncadrat în muncă, pensionarul, persoana beneficiară a protecţiei care decurge dintr-o măsură de protecţie dispusă de statul emitent a ordinului european de protecţie etc.

18.4. Latura obiectivă

a) elementul material: *infracţiune cu conţinuturi alternative*; în cazul în care în aceeaşi împrejurare sau în împrejurări diferite se realizează două sau mai multe dintre acţiunile incriminate nu se va putea reţine unitatea naturală colectivă, ci un concurs de infracţiuni[1];

- nerespectarea unei hotărâri judecătoreşti poate fi realizată prin:

1. împotrivirea la executare, prin opunerea de rezistenţă faţă de organul de executare [art. 287 alin. (1) lit. a) NCP];

- este necesar:

---

prevăzute la art. 66 alin. (1) lit. l)-o) din Legea nr. 286/2009, cu modificările şi completările ulterioare, stabilită de instanţă odată cu aplicarea pedepsei accesorii sau a pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi; d) emiterea ordinului european de protecţie este necesară pentru înlăturarea unui pericol la care este sau va fi expusă persoana protejată.

[1] În mod întemeiat s-a arătat în literatura juridică (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. II, p. 16) că „infracţiunea de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti se poate comite, printre altele, prin împotrivire la executarea unei hotărâri săvârşită prin opunere de rezistenţă faţă de organul de executare, prin neexecutarea unei hotărâri judecătoreşti prin care s-a dispus reintegrarea în muncă a unui salariat, respectiv prin nerespectarea unei măsuri de protecţie dispuse în executarea unui ordin european de protecţie. Este evident că între aceste forme ale infracţiunii nu există nici omogenitate materială (prima se comite prin rezistenţă fizică, a doua prin neintegrarea în muncă a salariatului, iar ultima prin simpla încălcare a măsurilor de protecţie din conţinutul ordinului european de protecţie – de exemplu, nu este respectată obligaţia de a nu se deplasa în anumite localităţi sau zone în care îşi are reşedinţa persoana protejată sau de a nu lua contact cu aceasta etc.) şi nici omogenitate juridică, astfel încât, în ipoteza săvârşirii lor, chiar în aceeaşi împrejurare, va exista o pluralitate de infracţiuni".

(i) să existe o împotrivire la executarea unei hotărâri judecătorești executorii (nu la executarea altui titlu executoriu);

- nu prezintă importanță natura cauzei în care a fost pronunțată hotărârea judecătorească executorie, fiind necesar ca aceasta să fi fost pusă în executare;

- fapta este tipică și în cazul în care a fost formulată o contestație la executare, însă instanța nu a dispus suspendarea executării.

(ii) împotrivirea la executare să aibă loc anterior sau în cursul executării silite;

- în cazul în care amenințarea organelor de executare are loc după terminarea executării silite, se va putea reține săvârșirea infracțiunii de ultraj.

(iii) împotrivirea să aibă loc prin opunere de rezistență;

- fapta se comite numai printr-o acțiune, nu și prin inacțiune; în mod întemeiat s-a arătat în doctrină că opunerea de rezistență cuprinde atât manifestările reglementate anterior, de amenințare și lovire, cât și orice alte manifestări de natură a demonstra că persoana vizată se opune la executare. Dacă fapta prin care se realizează opoziția constituie prin ea însăși o infracțiune (amenințare, lovire, vătămare, omor, ultraj etc.), se vor aplica regulile concursului de infracțiuni[1].

(iv) organul de executare să acționeze în limite legale.

Nerespectarea unei hotărâri judecătorești, fie prin împotrivirea la executarea acelei hotărâri, fie prin acte posterioare punerii ei în executare, este o faptă care aduce grave prejudicii activității de înfăptuire a justiției și creează o stare de pericol pentru funcționara statului de drept. Obiectul juridic special în cazul acestor infracțiuni îl constituie relațiile sociale care asigură respectul, autoritatea hotărârilor judecătorești, precum și drepturile și interesele legale ale cetățenilor, recunoscute de instanțele judecătorești, prin hotărârile pronunțate de către acestea. Conform art. 287 alin. (1) lit. a) NCP, nerespectarea unei hotărâri judecătorești săvârșită prin împotrivirea la executare constituie infracțiune. Textul impune ca împotrivirea să aibă loc prin opunere de rezistență față de organul de executare. Opunerea de rezistență cuprinde atât faptele de amenințare sau lovire, cât și orice alte manifestări de natură a demonstra că persoana vizată se opune la executare. Or, deși inculpatul a susținut că nu l-a amenințat cu bâta pe executorul judecătoresc, a arătat că i-a spus acestuia că deține acte de proprietate asupra imobilelor și că nu are dreptul să strice garduri și porți. A menționat că a luat o bâtă în mână pentru a se apăra. În raport de acestea, C. reține că sunt acte de amenințare și acelea care, chiar neînsoțite de cuvinte cu caracter amenințător, sunt de natură a crea o puternică temere că ele vor fi urmate de violențe asupra celui care pune în executare hotărârea judecătorească. De asemenea, inculpatul a declarat că gardul montat de persoanele vătămate în ziua în care au venit cu executorul judecătoresc a stat în această formă doar în acea zi, după care el l-a tăiat, pentru a putea merge la animalele pe care le avea în grajd, iar după două-trei zile, l-a dărâmat de tot. Elementul material din structura laturii obiective a infracțiunii de nerespectare a hotărârilor judecătorești, prevăzută de art. 287 alin. (1) lit. g) NCP constă într-o acțiune sau

[1] *G. Bodoroncea*, în NCP comentat, p. 610.

inacţiune îndreptată împotriva exerciţiului deplin al prerogativelor unui drept de proprietate consacrat printr-o hotărâre judecătorească. Elementul material al infracţiunii se realizează prin împotrivirea la existenţa unei situaţii de fapt recunoscute printr-o hotărâre judecătorească, ce a fost adusă la îndeplinire fie pe calea executării silite, fie în mod voluntar. În condiţiile speţei, se constată că, potrivit procesului-verbal de predare a bunurilor imobile încheiat la 29.04.2015, executorul judecătoresc C. V. a procedat la punerea în posesie a creditorilor B. V. şi B. V., conform titlului executoriu sentinţa civilă nr. 1292/2013 pronunţată de Judecătoria H., cu următoarele imobile: suprafaţa de 118 m.p. cu destinaţia cale de acces; suprafaţa de 136 m.p. grădină; construcţiile situate pe suprafaţa de 476 m.p. teren. La rubrica obiecţiuni, s-a menţionat că debitorul a declarat că este pământul lui şi nu va respecta hotărârea judecătorească, pentru că o consideră nelegală. Atâta vreme cât inculpatul a împiedicat persoanele vătămate să folosească terenul, prin montarea unor porţi, scoţând gardul şi stâlpii din beton, montaţi cu prilejul punerii în executare, deşi ştia că persoanele vătămate îl deţin în baza unei hotărâri judecătoreşti, indiferent de opiniile sale asupra legalităţii acelei hotărâri, ambii factori ai vinovăţiei sub forma intenţiei sunt prezenţi. Având în vedere că fapta prevăzută de art. 287 NCP este una cu conţinuturi alternative, dacă una şi aceeaşi persoană comite două dintre acţiunile cuprinse în conţinutul infracţiunii, ea săvârşeşte un concurs de infracţiuni, critica parchetului, sub acest aspect, fiind întemeiată *(C.A. Iaşi, secţia penală,, decizia nr. 789/2018, sintact.ro)*.

Agresarea organului de executare a unei hotărâri judecătoreşti civile, în scopul împiedicării executării nu constituie infracţiunea de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti dacă hotărârea nu a fost învestită cu formulă executorie *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 3313/2000, www.legalis.ro)*.

Întrucât prin executarea hotărârilor judecătoreşti se realizează drepturile pe care aceste hotărâri le constată sau le recunosc, împlinirea prescripţiei executării silite a unei hotărâri antrenează inexistenţa elementelor constitutive ale infracţiunii, întrucât intervenirea unui impediment procesual de natura prescripţiei, în cursul executării, înlătură caracterul nelegitim al opoziţiei făptuitorului la executare *(C.A. Târgu Mureş, secţia penală, decizia nr. 526/2004, în B.J. 2002-2004, p. 207)*.

Sunt acte de ameninţare şi, deci, vor constitui elementul material al infracţiunii de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti şi actele care, chiar neînsoţite de cuvinte cu caracter ameninţător, sunt de natură a crea o puternică temere că vor fi urmate de violenţe asupra celui care pune în executare hotărârea judecătorească. În speţă, inculpatul l-a împiedicat pe executorul judecătoresc să pună în executare o hotărâre judecătorească definitivă, ţinând în mână o toporişcă *(C.A. Bucureşti, secţia a II-a penală, decizia nr. 65/1997, în R.D.P. nr. 4/1997, p. 110)*.

Actele de agresiune îndreptate împotriva unui polițist aflat în misiune de a sprijini activitatea executorului judecătoresc, de punere în executare, pe cale silită, a unei hotărâri judecătorești, constituie infracțiunea de ultraj. Prin participarea sa la executarea unei hotărâri, polițistul nu-și pierde calitatea de agent al ordinii publice, el nefiind asimilat cu organul de executare a hotărârii judecătorești *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1012/1996, www.legalis.ro)*.

2. refuzul organului de executare de a pune în aplicare o hotărâre judecătorească, prin care este obligat să îndeplinească un anumit act [art. 287 alin. (1) lit. b) NCP];

- fapta se comite numai prin inacțiunea organului de executare, nu doar prin inacțiunea executorului judecătoresc;

- constituie o incriminare specială a abuzului în serviciu.

Refuzul executorului judecătoresc de a îndeplini un act sau de a efectua o executare silită constituie infracțiune numai dacă, în prealabil, executorul judecătoresc a fost obligat printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă la îndeplinirea actului, iar acesta nu a respectat obligația de a se conforma hotărârii judecătorești *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 470 din 11 februarie 2009, www.scj.ro)*.

3. refuzul de a sprijini organul de executare în punerea în aplicare a hotărârii, de către persoanele care au această obligație conform legii (organele poliției sau cele ale jandarmeriei) [art. 287 alin. (1) lit. c) NCP];

- fapta se comite numai prin inacțiune, fie a conducătorului instituției care are obligația legală de a sprijini organul de executare, fie a angajatului instituției;

- constituie o incriminare specială a abuzului în serviciu.

4. neexecutarea hotărârii judecătorești prin care s-a dispus reintegrarea în muncă a unui salariat [art. 287 alin. (1) lit. d) NCP];

- salariatul trebuie să fi obținut în prealabil o hotărâre judecătorească executorie prin care instanța să fi anulat decizia de concediere și să fi dispus reintegrarea în funcția deținută anterior;

- având în vedere caracterul executoriu de la momentul pronunțării hotărârii judecătorești prin care se dispune reintegrarea, fapta este tipică și în ipoteza în care neexecutarea privește o hotărâre executorie, dar nedefinitivă[1].

5. neexecutarea hotărârii judecătorești privind plata salariilor în termen de 15 zile de la data cererii de executare adresate angajatorului de către partea interesată [art. 287 alin. (1) lit. e) NCP];

- având în vedere caracterul executoriu al hotărârii judecătorești privind plata salariilor prin care se dispune reintegrarea, fapta este tipică și în ipoteza în care neexe-

---

[1] Potrivit art. 448 alin. (1) pct. 2 C.proc.civ., hotărârile primei instanțe sunt executorii de drept când au ca obiect: (...) 2. plata salariilor sau a altor drepturi izvorâte din raporturile juridice de muncă, precum și a sumelor cuvenite, potrivit legii, șomerilor.

cutarea privește o hotărâre executorie, dar nedefinitivă, însă termenul de 15 zile nu se va calcula de la data pronunțării hotărârii executorii, ci de la data înregistrării la angajator a cererii persoanei interesate;

- nu se va reține tipicitatea faptei, dacă neexecutarea vizează omisiunea angajatorului de a executa alte dispoziții ale unei hotărâri definitive prin care a fost obligat la plata de sume de bani (de pildă, a despăgubirilor în cazul concedierii nelegale sau netemeinice);

6. nerespectarea hotărârilor judecătorești privind stabilirea, plata, actualizarea și recalcularea peusiilor [art. 287 alin. (1) lit. f) NCP];

- în acest caz este incriminată nu numai neexecutarea, dar și orice formă de nerespectare a hotărârilor judecătorești pronunțate în această materie, inclusiv prin emiterea unor acte administrative contrare sau neconforme cu hotărârea judecătorească pronunțată de către instanță.

7. împiedicarea unei persoane de a folosi, în tot sau în parte, un imobil deținut în baza unei hotărâri judecătorești, de către cel căruia îi este opozabilă hotărârea [art. 287 alin. (1) lit. g) NCP];.

- subiectul pasiv este în acest caz persoana/persoanele care a/au fost împiedicată(e) să folosească locuința ori o parte dintr-o locuință sau imobil pe care o avea(u) efectiv în posesie în baza unei hotărâri judecătorești.

Inculpatul FV a ocupat și continuă să ocupe doar construcția anexă, nu și imobilul casă de locuit cu privire la care s-a dispus evacuarea, construcție anexă care aparține persoanei vătămate în baza contractului de vânzare cumpărare menționat și a certificatului de moștenitor nr. 149/2012, fără ca acest imobil să fie deținut de aceasta în baza unei hotărâri judecătorești, pentru ca fapta reținută în sarcina inculpatului să fie infracțiune. Astfel, dreptul de proprietate al persoanei vătămate asupra construcției anexă nu este negat, ci se constată că, raportat faptei reținute în sarcina inculpatului, că nu este îndeplinită condiția deținerii imobilului anexă, corp distinct, evidențiat în documentația cadastrală cu C2, în baza unei hotărâri judecătorești, condiție esențială cerută de dispozițiile art. 287 alin. (1) lit. g) NCP pentru existența infracțiunii de nerespectarea hotărârilor judecătorești. Ori, instanța reține că obiectul juridic special în cazul acestei infracțiuni îl constituie relațiile sociale care asigură respectul, autoritatea hotărârilor judecătorești, precum și drepturile și interesele legale ale cetățenilor, recunoscute de instanțele judecătorești prin hotărârile pronunțate de către acestea. Atâta vreme cât inculpatul FV nu a împiedicat-o pe partea civilă să folosească imobilul casă de locuit, cu privire la care s-a dispus evacuarea prin hotărâre judecătorească, acest imobil fiind, inclusiv la data de 08.04.2015, când executorul judecătoresc s-a prezentat la fața locului pentru executarea silită a hotărârii, neocupat de inculpat, acesta fiind găsit fără urme de locuire recentă, așa cum se constată și în procesul-verbal întocmit, nu poate fi reținută, sub aspect obiectiv comiterea infracțiunii de nerespectarea hotărârii judecătorești, prevăzută de art. 287 alin. (1) lit. g) NCP, în sarcina inculpatului. Este adevărat că înfăptuirea justiției este de neconceput fără respectarea hotărârilor judecătorești pronunțate în cauzele deduse judecății, însă prin executarea acestora și

respectarea autorității lor se realizează drepturile pe care aceste hotărâri le constată sau le recunosc și nu alte drepturi recunoscute prin alte mijloace, cum ar fi contractul de vânzare-cumpărare. n cazul modalității stipulate de art. 287 alin. (1) lit. g) NCP, autor poate fi numai persoana căreia îi este opozabilă hotărârea invocată de către terți ca temei pentru posesia sau detenția exercitată a supra imobilului. Nu sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii, dacă fapta este săvârșită de către o persoană care nu a participat la procedura judiciară în urma căreia a fost pronunțată hotărârea judecătorească invocată ca titlu și care nu are calitatea de succesor universal sau cu titlu universal al părții procesuale. Or, astfel cum în mod just a reținut și judecătorul fondului, inculpatul a ocupat și continuă să ocupe doar construcția anexă, deținută de persoana vătămată în baza contractului de vânzare-cumpărare autentificat sub nr. 3074/2001 și a certificatului de moștenitor nr. 149/2012, titluri care nu reprezintă hotărâri judecătorești *(C.A. Iași, secția penală, decizia nr. 97/2018, www.sintact.ro).*

În anii 2015 și 2016, inculpata avea reprezentarea clară a faptului că împiedică persoanele vătămate să folosească terenurile, deși acestea obținuseră sentința civilă menționată anterior, persistând în conduita sa după ce a fost sancționată administrativ, respectiv după ce s-a pronunțat o hotărâre penală de sancționare a faptei comise în anul 2014. Curtea constată că inculpata afirmă în continuare faptul că va folosi terenurile respective, despre care susține că îi aparțin, în ciuda celor statuate prin sentința civilă nr. 2940/2011 a Judecătoriei N_____. Dispozițiile art. 287 alin. (1) lit. g) NCP incriminează fapta persoanei care exercită acte de împiedicare a folosinței unui imobil deținut în baza unei hotărâri judecătorești, prin astfel de fapte aducându-se atingere relațiilor sociale referitoare la înfăptuirea justiției, respectiv relațiilor sociale care asigură autoritatea hotărârilor judecătorești. Inculpata refuză să accepte faptul că există o hotărâre judecătorească prin care a fost obligată să permită persoanelor vătămate să folosească terenurile și alege să reitereze comportamentul infracțional în fiecare an *(C.A. Cluj, secția penală, decizia nr. 70/2019, www.sintact.ro).*

Atâta vreme cât sentința civilă prin care s-a dispus evacuarea inculpatului dintr-o locuință nu a fost adusă la îndeplinire, inculpatul opunându-se în repetate rânduri la executarea ei, în speță nu sunt îndeplinite elementele constitutive ale infracțiunii de nerespectare a hotărârilor judecătorești care incriminează fapta de împiedicare a unei persoane de a folosi o locuință sau parte dintr-o locuință, deținută în baza unei hotărâri judecătorești – deoarece persoana vătămată nefiind pusă în posesie, nu se poate vorbi de o împotrivire la existența unei situații de fapt realizată fie pe calea executării silite, fie în mod voluntar *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 109/1998, în C.P.J.P. 1998, p. 192).*

Pentru existența infracțiunii de nerespectare a hotărârilor judecătorești împiedicarea unei persoane de a folosi un imobil deținut în baza unei hotărâri judecătorești – nu se cere ca subiectul activ să fi avut calitatea de parte în procesul în care s-a pronunțat acea hotărâre. Această hotărâre, a cărei nerespectare este incriminată de legea penală, este o hotărâre prin care s-a recunoscut în

favoarea unei persoane un drept real şi acesta, ca orice drept real, este un drept absolut, opozabil tuturor. Hotărârea pusă în executare şi nerespectată, în modul arătat mai sus, de către subiectul activ, poate fi şi o ordonanţă preşedinţială care, prin concept, are caracter vremelnic *(C.A. Bucureşti, secţia a II-a penală, decizia nr. 305/1996, în R.D.P. nr. 4/1996, p. 154).*

Elementul material din structura laturii obiective a infracţiunii de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti constă într-o acţiune sau inacţiune îndreptată împotriva exerciţiului deplin al prerogativelor unui drept de proprietate consacrat printr-o hotărâre judecătorească. Momentul consumării infracţiunii este acela în care, subsecvent executării unei hotărâri judecătoreşti obţinute de persoana vătămată într-un proces de revendicare imobiliară, inculpatul a împiedicat-o pe aceasta să se folosească de imobilul – în speţă, să cultive terenul – asupra căruia fusese pusă în posesie. Nu are importanţă, în ceea ce priveşte existenţa infracţiunii, împrejurarea că după săvârşirea faptei inculpatul a obţinut un titlu de proprietate în care este trecută şi suprafaţa de teren în litigiu. Existenţa unui alt titlu de proprietate – pentru aceeaşi suprafaţă de teren şi valabilitatea celor două titluri pot fi discutate tot în cadrul unei acţiuni în revendicare şi nu au relevanţă penală *(C.A. Bucureşti, secţia a II-a penală, decizia nr. 972/1998, în C.P.J.P. 1998, p. 194).*

Latura obiectivă şi subiectivă a infracţiunii de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti se realizează prin comiterea acelor acte materiale, apte a obstrucţiona exerciţiul drepturilor de către titularul proprietar, cum ar fi ocuparea unei suprafeţe locative, încuierea ori blocarea vreunei uşi de acces în cadrul construcţiei, inclusiv prin introducerea unor lucruri aparţinând făptuitorului nelegitim, consumându-se la momentul creării stării de pericol pentru funcţionarea statului de drept, determinat la intervenţia autorităţii judecătoreşti *(C.A. Ploieşti, secţia penală şi pentru cauze cu minori şi de familie, decizia nr. 542/2007).*

Nerespectarea unei hotărâri judecătoreşti fie prin împotrivirea la executarea acelei hotărâri, fie prin acte posterioare punerii ei în executare, este o faptă care aduce grave prejudicii activităţii de înfăptuire a justiţiei. Obiectul juridic special în cazul acestor infracţiuni îl constituie relaţiile sociale care asigură respectul, autoritatea hotărârilor judecătoreşti, precum şi drepturile şi interesele legale ale cetăţenilor, recunoscute de instanţele judecătoreşti prin hotărârile pronunţate de către acestea. Prin desfiinţarea ulterioară a hotărârii judecătoreşti în baza căreia persoana vătămată deţinea imobilul, nu se conferă acţiunii inculpatului un caracter legal; legea pretinde ca hotărârea judecătorească să fie valabilă în momentul punerii ei în executare, indiferent de eventuala sa desfiinţare ulterioară prin exercitarea unei căi de atac. Atâta vreme cât inculpata a împiedicat persoana vătămată să folosească imobilul teren, deşi ştia că ea îl deţine în baza unei hotărâri judecătoreşti – indiferent de opiniile sale asupra legalităţii acelei hotărâri şi de demersurile ce ar fi făcut pentru desfiinţarea ei – ambii factori ai vinovăţiei sub forma intenţiei (atât factorul volitiv: voinţa de a înfăptui acţiunea constitutivă, cât şi factorul intelectiv: reprezentarea stării de

pericol create pentru înfăptuirea justiției) sunt, necontestat, prezenți *(C.A. Cluj, secția penală și pentru minori, decizia nr. 555/2008, www.legalis.ro)*.

Existând un litigiu cu privire la terenul în discuție, prin sentința civilă a Judecătoriei Băilești, a fost admisă acțiunea reclamantei, pârâtul fiind obligat să-i predea acest teren. Inculpatul a continuat să dețină terenul pe care l-a lucrat și a recoltat producția realizată, întrucât, așa cum rezultă din probe, sentința civilă nu a fost pusă în executare. Or, infracțiunea de nerespectare a hotărârii judecătorești se săvârșește prin împiedicarea unei persoane de a folosi o locuință ori o parte din locuință sau imobil, deținute în baza unei hotărâri judecătorești; elementul material al infracțiunii se realizează, deci, prin împotrivirea la existența unei situații de fapt recunoscute printr-o hotărâre judecătorească care a fost adusă la îndeplinire fie pe calea executării silite, fie în mod voluntar. În condițiile speței, constatând că nu persoana vătămată a deținut terenul în cauză, ci inculpatul, hotărârea judecătorească nefiind pusă în executare, soluția de achitare este legală și temeinică. Tot astfel, pentru existența infracțiunii de furt este necesar ca bunul ce formează obiectul material al infracțiunii să se afle în posesia sau detenția altuia, iar luarea să aibă loc fără consimțământul acestuia, în scopul însușirii pe nedrept. În speță, însă, așa cum s-a arătat, inculpatul a deținut și lucrat terenul în discuție și a cules recolta realizată prin munca sa; în această situație, în mod corect s-a hotărât că fapta nu constituie infracțiunea de furt *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1831/1991, www.legalis.ro)*.

Prin hotărârea civilă pronunțată de Judecătoria Rădăuți, numita B.E. (soția inculpatului din prezenta cauză) a fost obligată să plătească numitului P.M. suma de 7.500 euro. Această sentință a fost învestită cu formulă executorie de Judecătoria Rădăuți, iar în urma actelor de executare silită creditorul a adjudecat imobilul urmărit la data de 12 decembrie 2005 conform actului de adjudecare. Printr-o altă hotărâre definitivă a Judecătoriei Rădăuți s-a admis contestația la executare formulată de debitoare și s-a constatat nulitatea executării silite. Potrivit contractului de vânzare-cumpărare autentificat la BNP S.M., creditorul a înstrăinat, în baza actului de adjudecare, imobilul persoanei vătămate. Acțiunea civilă având ca obiect nulitatea acestui contract de vânzare-cumpărare mai sus menționat și radierea tabulară formulată de numita B.E. a fost respinsă. Printr-o nouă sentință civilă pronunțată de Judecătoria Rădăuți, s-a dispus evacuarea inculpatului și a soției sale din imobilul în litigiu, la data de 30 august 2007 aceasta fiind pusă în executare. După plecarea executorului judecătoresc și a persoanei vătămate, inculpatul a ocupat imobilul în care locuiește și în prezent. Pentru a exista infracțiunea de nerespectare a hotărârilor judecătorești este necesar ca în prealabil să existe o hotărâre judecătorească executorie. Or, această condiție nu este îndeplinită în speță, persoanei vătămate nefiindu-i recunoscută posesia asupra imobilului printr-o hotărâre judecătorească. În condițiile în care ambele părți invocă un drept de proprietate asupra imobilului, fiecare opunând acte de proprietate în acest sens, instanța a apreciat că litigiul dintre ele este de natură civilă și că se poate rezolva prin exercitarea unor acțiuni civile înaintate instanței competente, motiv pentru care a procedat în consecință *(C.A. Suceava, secția penală, decizia nr. 27/2009, www.legalis.ro)*.

În ce priveşte infracţiunea de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie reţine că aceasta presupune o împiedicare a unei persoane de a folosi un imobil deţinut în baza unei hotărâri judecătoreşti. Pentru a se putea reţine o asemenea infracţiune, este necesar să existe, ca situaţie premisă, o hotărâre judecătorească executorie prin care s-a dispus asupra deţinerii unui imobil. În ce priveşte elementul material, pentru existenţa infracţiunii este necesar ca împiedicarea folosirii imobilului să fie efectivă. Or, în cauză, pe de o parte, nu se poate vorbi despre existenţa unei hotărâri judecătoreşti în sensul menţionat anterior, întrucât prin decizia nr. 6929/2004 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, Secţia de contencios administrativ, nu s-a dispus asupra deţinerii unui imobil de către petiţionară, ci s-a anulat parţial un act administrativ – certificatul de atestare a dreptului de proprietate emis de Ministerul Transporturilor pentru societatea naţională B. – şi a fost obligat acelaşi minister la emiterea unui asemenea act pentru o suprafaţă de teren în favoarea petiţionarei. Pe de altă parte, prin autentificarea celor două acte de către intimatul-notar, folosinţa petiţionarei asupra suprafeţei de teren pe care o reclamă ca aparţinându-i nu a fost împiedicată în mod direct şi efectiv, în sensul afectării aflării în posesie asupra respectivei suprafeţe. De altfel, din actele aflate la dosar rezultă că la câteva zile de la data încheierii contractului de schimb, la datele de 21 şi 22 decembrie 2004, petiţionara SC A. a depus la biroul de carte funciară două opoziţii la intabularea respectivului contract, întemeiate pe includerea în terenul ce a făcut obiectul contractului a terenului pentru care urma a-i fi emis certificatul de atestare a dreptului de proprietate. Acest demers al petiţionarei a fost avut în vedere de judecător, care a respins cererea de intabulare a dreptului de proprietate, soluţie care a fost menţinută ulterior prin sentinţa civilă nr. 7570/2005 a Judecătoriei sectorului 1, rămasă irevocabilă prin decizia civilă nr. 2133/2006 a Curţii de Apel Bucureşti, secţia a III-a civilă şi pentru cauze cu minori şi familie *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 2328/2010, www.legalis.ro).*

8) nerespectarea unei măsuri de protecţie dispuse în executarea unui ordin european de protecţie.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru înfăptuirea justiţiei;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

18.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii intenţionate mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

Infracţiunea de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti presupune ca o condiţie esenţială ca persoana care este împiedicată să-şi folosească imobilul ori parte din locuinţă are, în temeiul unei hotărâri judecătoreşti, conferit un drept de folosinţă, aspect ce echivalează în fapt cu o nerespectare a hotărârii judecătoreşti care îi acordă dreptul de folosinţă. Existenţa unor hotărâri judecătoreşti contradictorii privind dreptul de proprietate asupra unui imobil, dă naştere, pentru partea care a folosit terenul despre care credea că este al său, unei erori

invincibile, care înlătură caracterul penal al faptei. Sub aspectul laturii subiective a infracţiunii, inculpaţii au declanşat incidentul cu credinţa, că terenul le aparţine. Faptul că prin acţiunile civile pronunţate în cauză nu s-a rezolvat definitiv şi irevocabil situaţia juridică a terenului în litigiu, înlătură vinovăţia inculpaţilor *(C.A. Bucureşti, secţia I penală, decizia nr. 633/2003, www.sintact.ro)*.

18.6. Formele infracţiunii

- actele preparatorii şi tentativa sunt posibile (cu excepţia formelor omisive improprii), dar nu sunt incriminate;

- infracţiunea se consumă în momentul comiterii faptei tipice; ca excepţie, la modalitatea stipulată de art. 287 alin. (1) lit. e) NCP când neexecutarea hotărârii judecătoreşti privind plata salariilor trebuie să fie realizată în termen de 15 zile de la data cererii de executare adresate angajatorului de către partea interesată, consumarea infracţiunii are loc la expirarea termenului;

- poate avea o formă continuă, caz în care infracţiunea se epuizează în momentul încetării activităţii infracţionale;

- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care infracţiunea se epuizează la momentul realizării ultimului act de executare.

18.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau amenda.

Prin Legea de modificare a NCP s-a introdus o variantă asimilată a infracţiunii de nerespectarea hotărârilor judecătoreşti; astfel, art. 287 alin. (1^1) NCP prevede că nerespectarea hotărârii judecătoreşti prin care s-a aplicat sancţiunea prestării unei activităţi în folosul comunităţii săvârşită prin neprezentarea la primar pentru luarea în evidenţă şi executarea sancţiunii, sustragerea de la executarea sancţiunii după începerea activităţii sau neîndeplinirea îndatoririlor ce revin la locul de muncă se pedepseşte cu închisoarea de la 3 luni la 2 ani.

1. Consideraţii generale

- prestarea unei activităţi în folosul comunităţii ***este o sancţiune contravenţională principală*** care a fost stipulată prin O.U.G. nr. 108/2003, odată cu eliminarea închisorii contravenţionale;

- sancţiunea prestării unei activităţi în folosul comunităţii ***poate fi prevăzută*** numai în legi sau în ordonanţe ale Guvernului, prin care se stabilesc şi se sancţionează anumite fapte ce constituie contravenţii şi se stabileşte ***întotdeauna alternativ cu amenda numai de instanţa de judecată***; prin decizia nr. **7/RIL/2010** Secţiile Unite ale ICCJ au apreciat că „Dispoziţiile art. 9 alin. (3)-(5) din O.G. nr. 2/2001, prin raportare la dispoziţiile art. 9 alin. (1) şi (2) din aceeaşi ordonanţă şi la dispoziţiile art. 1 din O.G. nr. 55/2002 se interpretează în sensul admisibilităţii cererilor de înlocuire a sancţiunii amenzii cu sancţiunea obligării contravenientului la prestarea unei activităţi în folosul comunităţii, indiferent dacă contravenţiile săvârşite sunt prevăzute şi sancţionate prin legi, ordonanţe ale Guvernului

sau alte acte cu caracter normativ şi chiar dacă actul care stabileşte şi sancţionează contravenţiile nu prevede, alternativ cu sancţiunea amenzii, sancţiunea prestării unei activităţi în folosul comunităţii;

- sancţiunea contravenţională a prestării unei activităţi în folosul comunităţii ***poate fi aplicată*** *direct sau ca urmare a înlocuirii sancţiunii amenzii* cu aceasta, în cazul în care contravenientul persoană fizică nu a achitat amenda în termen de 30 de zile de la rămânerea definitivă a sancţiunii şi nu există posibilitatea executării silite; prin DCC nr. 1354/10.12.2008 a apreciat că sunt neconstituţionale sintagma *„cu acordul acestuia"* din art. 9 din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravenţiilor, precum şi sintagmele *„numai dacă există consimţământul contravenientului"*, *„cu consimţământul contravenientului"* şi *„după luarea consimţământului contravenientului"* din art. 1 alin. (3), art. 8 alin. (5) lit. b) şi, respectiv, art. 13 din O.G. nr. 55/2002 privind regimul juridic al sancţiunii prestării unei activităţi în folosul comunităţii. În motivarea soluţiei pronunţate s-a reţinut că „prin dispoziţiile art. 9 alin. (5) din O.G. nr. 2/2001, aplicarea sancţiunii obligării la prestarea unei activităţi în folosul comunităţii este condiţionată de acordul contravenientului. Acest fapt este de natură a lipsi de eficienţă sancţiunea aplicată pentru comiterea unei fapte antisociale, cu consecinţa încălcării dispoziţiilor art. 1 alin. (5) din Constituţia României, în conformitate cu care *«În România, respectarea Constituţiei, a supremaţiei sale şi a legilor este obligatorie»*".

- conform art. 2 din O.G. nr. 55/2002 activitatea în folosul comunităţii ***se prestează*** în domeniul serviciilor publice, pentru întreţinerea locurilor de agrement, a parcurilor şi a drumurilor, păstrarea curăţeniei şi igienizarea localităţilor, desfăşurarea de activităţi în folosul căminelor pentru copii şi bătrâni, al orfelinatelor, creşelor, grădiniţelor, şcolilor, spitalelor şi al altor aşezăminte social-culturale; sancţiune contravenţională a prestării unei activităţi în folosul comunităţii ***se prestează*** pe o durată ce nu poate depăşi 300 de ore, maxim 3 ore pe zi (cu acordul contravenientului putându-se presta 8 ore pe zi), iar în zilele nelucrătoare, de 6-8 ore pe zi; în cazul în care contravenientul are posibilitatea să execute sancţiunea în fiecare zi din cursul săptămânii, iar autorităţile publice locale, prin persoanele împuternicite, pot asigura supravegherea activităţii contravenientului, durata maximă de lucru nu poate depăşi 8 ore pe zi;

- reglementarea sancţiunii penale a fost apreciată de legiuitor utilă pentru a acoperi carenţele sistemului contravenţional şi a pune capăt activităţii „sisifice" a organelor administrative în scopul executării sancţiunii contravenţionale, fiind astfel incriminate faptele care potrivit art. 21 O.G. nr. 55/2002 puteau conduce la înlocuirea prestării unei activităţi în folosul comunităţii cu amenda; astfel, în practică, sancţiunea contravenţională a prestării unei activităţi era aplicată în temeiul art. 9 alin. (3) din O.G. nr. 2/2001 ca urmare a înlocuirii *sancţiunii amenzii* cu aceasta în cazul în care contravenientul persoană fizică nu a achitat amenda în termen de 30 de zile de la rămânerea definitivă a sancţiunii şi nu există posibilitatea executării silite; în continuare, art. 21 din O.G. nr. 55/2002 prevedea că în cazul în care contravenientul, ***cu rea-voinţă, nu se prezintă*** la primar pentru luarea în evidenţă şi executarea sancţiunii, ***se sustrage*** de la executarea sancţiunii după începerea activităţii ***sau nu îşi îndeplineşte îndatoririle*** ce îi revin la locul de

muncă, judecătoria, la sesizarea primarului, a unității de poliție sau a conducerii unității la care contravenientul avea obligația să se prezinte și să presteze activitatea în folosul comunității, ***poate înlocui această sancțiune cu sancțiunea amenzii***, revenindu-se astfel în punctul inițial, când va fi destul de probabil ca organele statului să nu aibă din nou cum să execute sancțiunea amenzii și să ajungă din nou să solicite înlocuirea amenzii cu prestarea unei activități în folosul comunității;

- acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, nefiind posibilă împăcarea.

2. Subiecți

- autor poate fi ***numai persoana fizică care a împlinit vârsta de 16 ani*** care a fost obligată printr-o hotărâre definitivă la prestarea unei activități în folosul comunității; astfel, trebuie avut în vedere că potrivit art. 6 alin. (2) din O.G. nr. 2/2001 prestarea unei activități în folosul comunității se poate aplica ***numai contravenienților persoane fizice***, iar conform art. 18 din O.G. nr. 55/2002 sancțiunea prestării unei activități în folosul comunității poate fi aplicată și minorilor, dacă la data săvârșirii faptei au împlinit vârsta de 16 ani;
- participația penală este posibilă în forma instigării și a complicității; nu este posibil coautoratul;

3. Latura obiectivă

3.1. Elementul material constă în activități alternative (infracțiune cu conținut alternativ) prin care se obiectivează nerespectarea hotărârii judecătorești prin care s-a aplicat sancțiunea prestării unei activități în folosul comunității:

a. neprezentarea la primar pentru luarea în evidență și executarea sancțiunii;

- în art. 15-18 din O.G. nr. 55/2002 sunt stabiliți pașii administrativi pentru punerea în executare a sancțiunii contravenționale, după cum urmează:

(i) instanța stabilește prin hotărâre natura activităților ce vor fi prestate de acesta în folosul comunității, pe baza datelor comunicate de primarul localității în care contravenientul își are domiciliul sau reședința, ținând seama de aptitudinile sale fizice și psihice, precum și de nivelul pregătirii profesionale;

(ii) sancțiunea prestării unei activități în folosul comunității se pune în executare de către prima instanță de judecată prin emiterea unui mandat de executare; câte o copie de pe dispozitivul hotărârii, însoțită de mandatul de executare, se comunică primarului unității administrativ-teritoriale și unității de poliție în a căror rază teritorială își are domiciliul sau reședința contravenientul, precum și contravenientului; sancțiunea prestării unei activități în folosul comunității se execută în raza unității administrativ-teritoriale în care contravenientul își are domiciliul sau reședința;

(iii) primarul are obligația să aducă la îndeplinire mandatul de executare; în executarea mandatului primarul stabilește de îndată conținutul activității ce urmează să fie prestată de contravenient, condițiile în care acesta execută sancțiunea, precum

şi programul de lucru, încunoştinţând despre măsurile luate unitatea la care se va presta activitatea;

(iv) supravegherea executării sancţiunii prestării unei activităţi în folosul comunităţii se asigură de către primarul localităţii sau de către primarii sectoarelor municipiului Bucureşti, prin persoane împuternicite în acest sens, cu sprijinul unităţii de poliţie, în a căror rază teritorială se execută sancţiunea;

(v) contravenientul se prezintă de îndată, dar nu mai târziu de 3 zile de la primirea mandatului de executare, la primarul unităţii administrativ-teritoriale în a cărei rază îşi are domiciliul sau reşedinţa, pentru luarea în evidenţă şi executarea sancţiunii;

- în cazul în care persoana obligată la prestarea activităţii în folosul comunităţii care a primit mandatul de executare a sancţiunii nu se prezintă în mod deliberat în termen de 3 zile de la primirea mandatului de executare la primarul unităţii administrativ-teritoriale în a cărei rază îşi are domiciliul sau reşedinţa, pentru luarea în evidenţă şi executarea sancţiunii, fapta va fi considerată consumată;

b. sustragerea de la executarea sancţiunii după începerea activităţii sau neîndeplinirea îndatoririlor ce revin la locul de muncă;

- în art. 19 şi 20 din O.G. nr. 55/2002 sunt stabilite modalităţile în care trebuie executate activitatea, precum şi supravegherea acestei executări după cum urmează:

(i) începerea executării sancţiunii constând în prestarea unei activităţi în folosul comunităţii *se face în cel mult 5 zile de la primirea mandatului de executare*;

(ii) primarul stabileşte de îndată conţinutul activităţii ce urmează să fie prestată de contravenient, condiţiile în care acesta execută sancţiunea, precum şi programul de lucru, încunoştinţând despre măsurile luate unitatea la care se va presta activitatea; la stabilirea conţinutului activităţii ce urmează să fie prestată de contravenient primarul va avea în vedere pregătirea profesională şi starea sănătăţii acestuia, atestate prin acte eliberate în condiţiile legii; este interzisă stabilirea pentru contravenient a prestării de activităţi în subteran, în mine, metrou ori în alte asemenea locuri cu un grad ridicat de risc în prestarea activităţii, precum şi în locuri periculoase ori care, prin natura lor, pot pricinui suferinţe fizice sau pot produce daune sănătăţii persoanei; sancţiunea prestării unei activităţi în folosul comunităţii se execută cu respectarea normelor de protecţie a muncii;

(iii) repartizarea sarcinilor şi coordonarea acţiunilor întreprinse de persoanele împuternicite de primar, precum şi modalităţile de acordare a sprijinului de către unităţile de poliţie în vederea supravegherii executării sancţiunii prestării unei activităţi în folosul comunităţii se realizează în baza unui program de supraveghere şi control întocmit de primar, cu acordul unităţii de poliţie în a cărei rază teritorială îşi are domiciliul sau reşedinţa contravenientul. Câte un exemplar al programului rămâne în evidenţa autorităţii locale şi a unităţii de poliţie competente teritorial;

(iv) prestarea activităţii în folosul comunităţii se execută pe baza unor norme orientative de muncă stabilite de primar, care să facă posibilă exercitarea controlului, la diferite intervale de timp, de către cei împuterniciţi cu supravegherea executării sancţiunii.

- în acest cadru, se va reţine tipicitatea obiectivă a faptei atunci când, după prezentarea la primar în vederea punerii în executare a sancţiunii şi după începerea activităţii, persoana obligată la prestarea activităţii în folosul comunităţii se sustrage de la executarea sancţiunii (de pildă, nu se mai prezintă la unitatea unde trebuie să presteze activitate) sau nu îşi îndeplineşte îndatoririle ce îi revin la locul de muncă;

- potrivit art. 21[1] alin. (2) din O.G. nr. 55/2002, dacă *până la punerea în executare* a mandatului de executare a sancţiunii prestării unei activităţi în folosul comunităţii *sau dacă în timpul executării sancţiunii prestării* unei activităţi în folosul comunităţii a intervenit o hotărâre definitivă de condamnare la o pedeapsă privativă de libertate, cu executare, sancţiunea contravenţională nu se mai execută; prin urmare, în acest caz, neprezentarea nu se mai poate reţine încălcarea obligaţiei de a se prezenta la primar pentru luarea în evidenţă şi executarea sancţiunii, ori de a executa sancţiunea sau de a-şi îndeplini îndatoririle, fapta nefiind tipică.

3.2. urmarea imediată: starea de pericol pentru înfăptuirea justiţiei;

3.3. legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii intenţionate mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

5. Formele infracţiunii

- actele preparatorii şi tentativa sunt posibile (cu excepţia formelor omisive improprii), dar nu sunt incriminate;

- infracţiunea se consumă în momentul comiterii faptei tipice; ca excepţie, la modalitatea ***neprezentării la primar pentru luarea în evidenţă şi executarea sancţiunii*** când neexecutarea hotărârii judecătoreşti trebuie să fie realizată în termen de 3 zile de la primirea mandatului de executare, consumarea infracţiunii are loc la expirarea termenului;

- poate avea o formă continuă, caz în care infracţiunea se epuizează în momentul încetării activităţii infracţionale;

- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care infracţiunea se epuizează la momentul realizării ultimului act de executare.

6. Pedeapsa

- închisoarea de la 3 luni la 2 ani;

- spre deosebire de infracţiunile reglementate în alin. (1) al art. 287 NCP, pedeapsa închisorii nu este prevăzută alternativ cu amenda, acţiunea penală nu se pune în mişcare la plângerea prealabilă şi nici nu este posibilă împăcarea.

Capitolul V
Infracțiuni de corupție

În acest capitol vor fi analizate principalele infracțiuni de corupție întâlnite în practica judiciară.

Astfel, vor fi studiate darea și luarea de mită, precum și traficul și cumpărarea de influență, reliefându-se modalitățile concrete în care acestea pot fi comise, precum și similitudinile elementelor materiale prevăzute de lege. Totodată, o atenție deosebită va fi acordată sferei subiecților activi ai acestor infracțiuni față de noua definiție a funcționarului public (propriu-zis sau asimilat) ori a funcționarului privat și ținând cont de ipotezele în care infracțiunea are natura uneia de consumare anticipată.

§1. Luarea de mită

1.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în fapta funcționarului public [prevăzut de art. 175 alin. (1) NCP] care, direct sau indirect, *pentru sine sau pentru altul*, pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase, *în legătură* cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu *sau în legătură* cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri [art. 289 alin. (1) NCP];

- prin prevederea în NCP a cerinței ca fapta să fie comisă ***în legătură*** cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu *sau în legătură* cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri, iar nu în scopurile menționate mai sus, au fost incriminate în cuprinsul luării de mită faptele care, potrivit C.pen. din 1969, constituiau infracțiunea de luarea de mită sau infracțiunea de primire de foloase necuvenite. Astfel, nu se poate vorbi de o dezincriminare operată prin NCP a infracțiunii de primire de foloase necuvenite, faptele incriminate de art. 256 C.pen. din 1969 regăsindu-se în conținutul constitutiv al infracțiunii de luare de mită prevăzute de art. 289 NCP;

- în privința funcționarilor publici asimilați prevăzuți de art. 175 alin. (2) NCP, noul Cod face precizarea că luarea de mită săvârșită de persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public *constituie infracțiune numai când este comisă în legătură cu neîndeplinirea, întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale legale sau în legătură cu efectuarea unui act contrar acestor îndatoriri* [art. 289 alin. (2) NCP];

- constituie *variantă agravată* a infracțiunii de luare de mită săvârșirea faptei de o persoană care exercită o funcție de demnitate publică; care este judecător sau procuror, organ de cercetare penală sau are atribuții de constatare ori de sancționare a contravențiilor, sau de persoanele care, pe baza unui acord de arbitraj, sunt chemate să pronunțe o hotărâre cu privire la un litigiu ce le este dat spre soluționare de către părțile la acest acord, indiferent dacă procedura arbitrală se desfășoară în baza legii române ori în baza unei alte legi [art. 7 din Legea nr. 78/2000];

- potrivit art. 308 NCP raportat la art. 289 NCP, constituie *variantă atenuată* a infracțiunii de luare de mită săvârșirea faptei de către persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP ori în cadrul oricărei persoane juridice (corupția în mediul privat);

- constituie o incriminare cu caracter special față de abuzul în serviciu.

Curtea apreciază că, într-adevăr, aceeași faptă reținută în sarcina inculpatului D.P., descrisă anterior, se circumscrie atât infracțiunii de luare de mită, cât și celei de abuz în serviciu, însă ne aflăm în prezența unui concurs de calificări, iar nu a unui concurs ideal (formal) de infracțiuni. Infracțiunea de luare de mită are caracter special față de cea de abuz în serviciu și dobândește aplicare prioritară, în dauna acesteia. De asemenea, și instanța supremă a statuat că infracțiunea de abuz în serviciu are caracter subsidiar în raport cu alte infracțiuni al căror subiect activ este un funcționar. Sistematizarea diferită, în noul Cod penal, a „infracțiunilor de serviciu sau în legătură cu serviciul" (în prezent, în „infracțiuni de corupție" și „infracțiuni de serviciu") nu înlătură caracterul subsidiar al infracțiunii de abuz în serviciu menționat anterior. Curtea nu exclude posibilitatea reținerii, în concurs, a infracțiunilor de luare de mită și abuz în serviciu, dar numai dacă fapta de abuz în serviciu prezintă o autonomie infracțională bine conturată și se află în concurs real cu luarea de mită; aceasta este situația avută în vedere la pronunțarea deciziilor penale nr. 2083 din 20 aprilie 2004 și nr. 4877 din 23 august 2006 ale I.C.C.J., secția penală, la care face trimitere Parchetul, în care s-a reținut luarea de mită în concurs real cu complicitatea la infracțiunea de contrabandă și, respectiv, luarea de mită în concurs real cu abuzul în serviciu (legat de modalitatea de efectuare a controlului vamal) *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia penală nr. 1667/A din 9 noiembrie 2016, www.sintact.ro)*.

1.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la buna desfășurare a raporturilor de serviciu;

b) obiectul material: nu are.

- banii, bunurile sau alte valori necuvenite primite constituie bunuri dobândite prin săvârșirea infracțiunii (prin intermediul acestora se comite fapta tipică), care sunt supuse confiscării speciale; astfel, aceste bunuri sau valori constituie obiectul mitei,

adică mijlocul de realizare a laturii obiective a infracțiunii, iar nu obiect material al infracțiunii[1].

1.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor al infracțiunii în forma de bază poate fi ***funcționarul public***, astfel cum acesta este definit de art. 175 alin. (1) NCP (noțiune autonomă în materie penală), respectiv: persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație:

(i) exercită atribuții și responsabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești (de pildă, deputații, senatorii, Președintele României, membrii Guvernului, judecătorii și procurorii, membrii CSM etc.[2]);

(ii) exercită o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de orice natură (de exemplu: funcționarii publici propriu-ziși sau cei cu statut special, funcționarii publici din cadrul administrației centrale sau locale, funcționarii parlamentari, primarii, președinții de consilii locale sau județene, președintele Curții de Conturi, polițiștii, medicul angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate etc.);

Medicul angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate are calitatea de funcționar public în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a NCP *(I.C.C.J., completul de hotărâre preliminară, decizia nr. 26/2014, www.scj.ro).*

Profesorul din învățământul preuniversitar de stat are calitatea de funcționar public în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a din Codul penal *(I.C.C.J., completul de hotărâre preliminară, decizia nr. 8/2017, www.scj.ro).*

În raport cu dispozițiile art. 114 alin. (5) din Legea nr. 1/2011, ce atribuie instituțiilor de învățământ superior caracterul de utilitate publică, persoana care are calitatea de cadru didactic în învățământul superior într-o universitate privată are calitatea de funcționar public, în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a NCP. Cadrele didactice din învățământul superior au calitatea de funcționari publici, în sensul dispozițiilor art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a NCP, indiferent dacă își desfășoară activitatea în cadrul unei universități de stat sau al unei universități private *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 97/A din 23 martie 2017, www.scj.ro).*

---

[1] În același sens, a se vedea *S. Bogdan*, Câteva considerații privind infracțiunile de luare de mită și trafic de influență, în SUBB nr. 1-2/1996, p. 142.

[2] În cazul funcționarilor publici, în sensul legii penale, care dobândesc această calitate în urma alegerilor locale sau parlamentare trebuie avut în vedere faptul că după finalizarea alegerilor calitatea de funcționar public se dobândește în urma parcurgerii unor proceduri de validare a mandatului, precum și în urma depunerii jurământului. Astfel, eliberarea certificatului doveditor al alegerii nu coincide cu începerea exercitării mandatului pentru care a fost ales.

(iii) exercită, singură sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome (de exemplu, Regia Autonomă pentru Activități Nucleare, Regia Autonomă „Monitorul Oficial", Regia Autonomă Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat, Registrului Auto Român etc.), ***al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia*** (de exemplu, directorul unei regii autonome, guvernatorul Băncii Naționale a României, persoanele încadrate în unități bancare cu capital integral sau majoritar de stat, nu și cele care își desfășoară activitatea într-o bancă cu capital integral privat sau atât cu capital privat, cât și cu capital de stat dacă statul român este acționar minoritar).

Pot fi incluse în categoria funcționarilor publici, prevăzută în art. 175 alin. (1) lit. c) NCP, persoanele care exercită în cadrul unei regii autonome înființate potrivit legii (...) ori al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral ori majoritar de stat înființate potrivit legii, de tipul companiilor naționale, al societăților naționale sau al societăților cu capital integral ori majoritar de stat organizate potrivit Legii societăților nr. 31/1990, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia *(I.C.C.J., completul de hotărâre preliminară, decizia nr. 26/2014, www.scj.ro).*

- sfera noțiunii de funcționar public în NCP este mai extinsă decât cea prevăzută de C.pen. din 1969; persoanele care aveau calitatea de funcționar potrivit C.pen. din 1969, dacă nu fac parte dintre cele prevăzute de art. 308 NCP, nu vor mai putea fi considerate subiecți activi nemijlociți ai infracțiunii de luare de mită;

- având în vedere noțiunea autonomă de funcționar public din materia dreptului penal, Curtea Constituțională a arătat că semnificația acestei noțiunii „nu este echivalentă cu cea de funcționar din dreptul administrativ";

Semnificația noțiunii de funcționar public din dreptul penal nu este echivalentă cu cea de funcționar din dreptul administrativ (...), potrivit legii penale, noțiunile de funcționar public și de funcționar au un înțeles mai larg decât acela din dreptul administrativ, datorită atât caracterului relațiilor sociale apărate prin incriminarea unor fapte socialmente periculoase, cât și faptului că exigențele de apărare a avutului și de promovare a iutereselor colectivității impun o cât mai bună ocrotire prin mijloacele dreptului penal (...) în legea penală, funcționarul este definit exclusiv după criteriul funcției pe care o deține sau, cu alte cuvinte, dacă își exercită activitatea în serviciul unei unități determinate prin legea penală, supus unui anumit statut sau regim juridic. (...) Excluderea persoanelor care exercită profesii liberale din sfera de incidență a răspunderii penale în materia infracțiunilor de serviciu și de corupție nu constituie un criteriu obiectiv în funcție de care se poate justifica intervenția legiuitorului. Determinante pentru includerea sau excluderea persoanelor de la incidența normei penale sunt criterii precum natura serviciului prestat, temeiul juridic în baza căruia se prestează respectiva activitate sau raportul juridic dintre persoana în cauză și autoritățile publice, instituțiile publice, instituțiile sau alte persoane juridice de interes public. Unele dintre persoanele care exercită profesii liberale

sunt considerate „funcționari publici" în condițiile art. 175 alin. (2) NCP, atunci când, deși funcționează în baza unei legi speciale și nu sunt finanțate de la bugetul de stat, exercită un serviciu de interes public și sunt supuse controlului sau supravegherii unei autorități publice *(DCC nr. 2 din 15 ianuarie 2014, în M.Of. nr. 71 din 29 ianuarie 2014).*

Scopul utilizării de către legiuitor a expresiei „funcție publică de orice natură", iar nu „funcție publică" a fost acela de a evita existența unei suprapuneri între noțiunea de „funcție publică" în sensul Legii nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici și expresia utilizată în cuprinsul art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a NCP, pentru a delimita sfera persoanelor care au calitatea de funcționar public în accepțiunea legii penale. Astfel, sintagma „funcție publică de orice natură", în sensul art. 175 alin. (1) lit. b) NCP, definește o categorie mai largă decât funcția publică, așa cum este înțeleasă în dreptul administrativ, iar noțiunea de „funcționar public" este mai cuprinzătoare decât cea la care se referă art. 2 din Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici. (...) *„**Funcția publică**"* reprezintă ansamblul atribuțiilor și responsabilităților stabilite de autoritatea sau instituția publică, în temeiul legii, în scopul realizării competențelor sale, iar *„**interesul public**"* este acel interes care implică garantarea și respectarea de către instituțiile și autoritățile publice a drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale cetățenilor, recunoscute de Constituție, legislația internă și tratatele internaționale la care România este parte. Așadar, conceptul de *„funcție publică"* se află în strânsă corelație cu noțiunea de *„interes public"*, ambele urmărind satisfacerea trebuințelor de interes general, în baza prerogativelor constituționale care fac să prevaleze interesul public față de cel privat. Or, funcționarul public își desfășoară activitatea în scopul realizării interesului public și ca atare, în exercitarea funcției, are îndatorirea de a considera interesul public mai presus decât interesul personal *(I.C.C.J., completul de hotărâre preliminară, decizia nr. 26/2014, www.scj.ro).*

- ***persoana asimilată funcționarului public potrivit art. 175 alin. (2) NCP*** [persoana care exercită un ***serviciu de interes public*** pentru care *a fost **învestită*** de autoritățile publice *sau care **este supusă controlului ori supravegherii** acestora* cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public (de pildă, notarii, executorii judecătorești, administratorii și lichidatorii judiciari în procedura insolvenței, experții tehnici judiciari, interpreții și traducătorii autorizați etc.) poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii doar dacă fapta *este comisă în legătură cu **neîndeplinirea, întârzierea** îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale legale sau în legătură cu **efectuarea unui act contrar** acestor îndatoriri*]; prin urmare, funcționarul public asimilat nu este subiect activ nemijlocit al infracțiunii atunci când fapta se comite în varianta îndeplinirii sau urgentării îndeplinirii unui act ce intră în atribuțiile sale de serviciu;

Administratorul judiciar/practicianul în insolvență își desfășoară activitatea în realizarea unui serviciu de interes public, ceea ce atrage, implicit, calitatea de funcționar public în sensul dispozițiilor art. 147 C.pen. din 1969, respectiv art. 175 alin. (2) NCP *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 50/A din 16 februarie 2015, www.scj.ro).*

Noțiunea de *„**serviciu public**"* desemnează fie o formă de activitate prestată în folosul interesului public, fie o subdiviziune a unei instituții din administrația internă împărțită pe secții, servicii etc. Din categoria serviciilor de interes public fac parte acele entități care, prin activitatea pe care o desfășoară, sunt chemate să satisfacă anumite interese generale ale membrilor societății. (...) Pe de altă parte, medicul care își desfășoară activitatea în baza unui contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate nu poate fi încadrat în sfera funcționarilor publici asimilați, potrivit dispozițiilor art. 175 alin. (2) NCP, care *restrâng această categorie doar la persoanele ce exercită un serviciu de interes public*, fiind învestite de autoritățile publice sau supuse controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public. Potrivit art. 175 alin. (2) NCP, ***nu este suficient ca persoana să exercite un serviciu de interes public, ci trebuie să și fie învestită sau controlată, după caz, supravegheată***, de autoritățile publice cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public. În plus, ***învestirea, controlul sau supravegherea*** din partea autorităților publice vizează ***exclusiv exercitarea de către funcționar a serviciului public***, *iar nu dreptul de practicare a profesiei în domeniul de competență necesar pentru îndeplinirea serviciului public respectiv*. Mai mult, rezultă că între autoritatea publică și persoana care exercită serviciul de interes public ***nu există raporturi de serviciu, stabilite în baza unui contract individual sau colectiv de muncă***, pentru că, în acest din urmă caz, respectiva persoană ar fi avut obligația să presteze munca sub autoritatea angajatorului, urmând a fi încadrată fie în categoria funcționarilor publici prevăzuți de art. 175 alin. (1) NCP – dacă angajatorul este o persoană de drept public, fie în cea reglementată de art. 308 alin. (1) NCP – dacă angajatorul este o persoană de drept privat. Dispozițiile art. 175 alin. (2) NCP privesc persoane ***care nu își exercită atribuțiile în cadrul unui sistem public, ci persoane care exercită un serviciu de interes public***, pe baza învestirii de către autoritățile publice sau sub controlul ori supravegherea acestora, fără a fi angajate în unitățile de stat ale unui sistem public *(I.C.C.J., completul de hotărâre preliminară, decizia nr. 26/2014, www.scj.ro)*.

- în privința ***funcționarilor publici asimilați***, în sensul dezlegării instanței supreme de mai sus, în doctrină s-a reținut că este necesară întrunirea următoarelor **condiții**:

(i) autoritatea publică de învestire, control sau supraveghere a îndeplinirii serviciului de interes public să facă parte dintre cele **prevăzute în mod expres** în Titlul III, precum și la art. 140 și 142 din Constituția României, republicată (art. 240 LPANCP);

(ii) învestirea, controlul sau supravegherea **să vizeze exclusiv exercitarea respectivului serviciu public**, iar **nu dreptul de practicare a profesiei** în domeniul de competență cerut pentru îndeplinirea respectivului serviciu public;

(iii) între autoritatea publică și persoana abilitată să îndeplinească serviciul public **să nu existe raporturi de serviciu**, stabilite în baza unui contract individual sau colectiv de muncă; în prezența acestor raporturi, persoana va fi încadrată fie în categoria funcționarilor publici prevăzuți de art. 175 alin. (1) NCP, fie în categoria funcționarilor privați, prevăzuți de art. 308 NCP.

Expertul tehnic judiciar este funcționar public în conformitate cu dispozițiile art. 175 alin. (2) teza I NCP *(I.C.C.J., completul de hotărâre preliminară, decizia nr. 20 din 29 septembrie 2014, www.scj.ro)*.

În sensul legii penale, funcționarul bancar, angajat al unei societăți bancare cu capital integral privat, autorizată și aflată sub supravegherea Băncii Naționale a României, este funcționar public, în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (2) NCP *(I.C.C.J., **decizia 18/HP/2017**)*.

- conform art. 293 NCP, pot fi subiecți activi nemijlociți ai infracțiunii de luare de mită persoanele care, pe baza unui acord de arbitraj, sunt chemate să pronunțe o hotărâre cu privire la un litigiu ce le este dat spre soluționare de către părțile la acest acord, indiferent dacă procedura arbitrală se desfășoară în baza legii române ori în baza unei alte legi; reglementarea distinctă a acestei categorii de subiecți activi se justifică prin faptul că aceștia nu pot fi calificați în sensul legii penale drept funcționari publici sau funcționari publici asimilați (art. 175 NCP) și nici ca funcționari privați (art. 308 NCP);

- deopotrivă, potrivit art. 294 NCP, pot fi subiecți activi nemijlociți ai infracțiunii de luare de mită (dacă, prin tratatele internaționale la care România este parte, nu se dispune altfel):

1. funcționarii sau persoanele care își desfășoară activitatea pe baza unui contract de muncă ori altor persoane care exercită atribuții similare în cadrul unei organizații publice internaționale la care România este parte;

2. membrii adunărilor parlamentare ale organizațiilor internaționale la care România este parte;

3. funcționarii sau persoanele care își desfășoară activitatea pe baza unui contract de muncă ori altor persoane care exercită atribuții similare, în cadrul Uniunii Europene;

4. persoanele care exercită funcții juridice în cadrul instanțelor internaționale a căror competență este acceptată de România, precum și funcționarii de la grefele acestor instanțe;

5. funcționarii unui stat străin;

6. membrii adunărilor parlamentare sau administrative ale unui stat străin;

7. jurații din cadrul unor instanțe străine.

- calitatea de funcționar public trebuie să existe la momentul săvârșirii faptei tipice;

- potrivit art. 1 din Legea nr. 78/2000, sunt de asemenea subiecți activi nemijlociți ai infracțiunii de luare de mită persoanele care:

(i) exercită o funcție publică, indiferent de modul în care au fost învestite, în cadrul autorităților publice sau instituțiilor publice;

(ii) îndeplinesc, permanent sau temporar, potrivit legii, o funcție sau o însărcinare, în măsura în care participă la luarea deciziilor sau le pot influența, în cadrul serviciilor publice, regiilor autonome, societăților comerciale, companiilor naționale, societăților naționale, unităților cooperatiste sau al altor agenți economici;

(iii) exercită atribuții de control, potrivit legii;

(iv) acordă asistență specializată unităților prevăzute la pct. *(i)* și *(ii)*, în măsura în care participă la luarea deciziilor sau le pot influența;

(v) indiferent de calitatea lor, realizează, controlează sau acordă asistență specializată, în măsura în care participă la luarea deciziilor sau le pot influența, cu privire la: operațiuni care antrenează circulația de capital, operațiuni de bancă, de schimb valutar sau de credit, operațiuni de plasament, în burse, în asigurări, în plasament mutual ori privitor la conturile bancare și cele asimilate acestora, tranzacții comerciale interne și internaționale;

(vi) dețin o funcție de conducere într-un partid sau într-o formațiune politică, într-un sindicat, într-o organizație patronală ori într-o asociație fără scop lucrativ sau fundație;

(vii) alte persoane fizice decât cele prevăzute mai sus, în condițiile prevăzute de lege.

- în ipoteza ***variantei atenuate*** a infracțiunii pot fi subiecți activi nemijlociți ***„funcționarii privați"***, adică persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP (de pildă, angajații din cadrul birourilor de executori judecătorești sau notariale etc.) ori în cadrul oricărei persoane juridice (de pildă, directorul unei societăți comerciale sau medicul angajat într-un spital privat);

- la ***varianta agravată*** a infracțiunii pot fi subiecți activi nemijlociți persoanele care exercită o funcție de demnitate publică; judecătorii sau procurorii, persoanele care au calitate de organe de cercetare penală sau organe care au atribuții de constatare ori de sancționare a contravențiilor, sau persoanelor care, pe baza unui acord de arbitraj, sunt chemate să pronunțe o hotărâre cu privire la un litigiu ce le este dat spre soluționare de către părțile la acest acord, indiferent dacă procedura arbitrală se desfășoară în baza legii române ori în baza unei alte legi (art. 7 din Legea nr. 78/2000);

Nu poate fi subiect activ al infracțiunii de luare de mită angajatul care primește foloase materiale pentru a nu-și îndeplini obligația generală de a asigura paza împotriva sustragerilor de la locul de muncă, prevăzută în contractul de muncă prin care fusese angajat în funcția de electrician *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1266/1998, www.legalis.ro)*.

Expertul din cadrul unui birou local de expertize tehnice, desemnat să efectueze expertize în cauze judiciare și retribuit sub forma onorariului prin biroul de expertize, poate fi subiect activ al infracțiunii de luare de mită *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1785/2003)*.

- la data la care funcționarul pretinde, primește, acceptă promisiuni de bani sau alte foloase necuvenite, trebuie să aibă competența de a îndeplini, a nu îndeplini, a întârzia sau accelera îndeplinirea actului pentru care este mituit;

- participația penală este posibilă în toate formele:

(i) coautorat, dacă toți făptuitorii au calitatea de funcționari publici sau celelalte calități prevăzute de lege enumerate mai sus;

(ii) complicitate sau instigare, indiferent de calitatea participanților; persoana care dă mita nu are calitatea de instigator sau complice la infracțiunea de luare de mită, ci va răspunde penal ca autor al infracțiunii de dare de mită; tot astfel, subiectul activ

nemijlocit al infracțiunii de luare de mită nu are calitatea de complice sau instigator la infracțiunea de dare de mită;

- după luarea deciziei de a comite infracțiunea de luare de mită, persoana pe care autorul infracțiunii o stabilește să fie intermediar între el și mituitor va avea calitatea de complice la luarea de mită; tot astfel, după luarea deciziei de a comite infracțiunea de dare de mită, persoana pe care autorul infracțiunii o stabilește să fie intermediar între el și mituit va avea calitatea de complice la darea de mită[1];

- dacă inițiativa luării mitei a aparținut intermediarului, acesta va fi instigator la luare de mită (actele de ajutorare ulterioară a autorului fiind absorbite în cele de instigare la luare de mită);

- în ipoteza în care intermediarul a avut atât inițiativa luării de mită, cât și a dării de mită se va reține numai instigare la infracțiunea de luarea de mită; dacă nu se poate stabili prin intermediul probelor administrate pe cine a urmărit să ajute intermediarul, efectele principiului *in dubio pro reo* impun reținerea participației penale la infracțiunea cea mai puțin severă, urmând a se reține numai instigare la dare de mită;

- în literatura de specialitate[2] s-a ridicat problematica *calificării faptei unei persoane care înlesnește primirea unei sume de bani cu titlu de mită de către un funcționar public, după ce acesta, în prealabil, a acceptat propunerea primirii acestei sume*, **arătându-se că nu se poate reține:** *(i)* o complicitate la luare de mită, deoarece infracțiunea de luare de mită s-a consumat la momentul la care între funcționar și mituitor a intervenit înțelegerea, remiterea efectivă a sumei de bani fiind un act material ulterior, lipsit de relevanță juridică și nici nu se poate reține caracterul continuat al infracțiunii; *(ii)* că momentul dării sumei de bani este fără relevanță juridică pentru autorul care a promis, dar că are efecte juridice pentru ceilalți participanți, pentru care darea reprezintă o modalitate de comitere a faptei de dare de mită și, ca atare, o activitate de sprijinire a realizării acestei modalități reprezintă complicitate la infracțiunea de dare de mită, deoarece momentul consumării infracțiunii este unul obiectiv; *(iii)* favorizarea făptuitorului, deoarece în cazul acestei incriminări s-a renunțat la modalitatea de comitere constând în „ajutorul dat pentru a asigura infractorului folosul sau produsul infracțiunii"; ***cred că soluția propusă este greșită, vădind o înțelegere și aplicare greșită a instituțiilor de drept penal partea generală în material complicității la infracțiunile de consumare anticipată***; astfel, nu trebuie omis că infracțiunea de luare de mită este una de consumare anticipantă în care pretinderea sau acceptarea mitei, deși au natura unor acte pregătitoare sau a tentativei sunt incriminate ca formă consumată a infracțiunii; aceasta nu exclude consumarea

---

[1] În doctrină (*C. Rotaru-Radu*, Participația în cazul infracțiunilor de corupție, în C.D.P. nr. 3/2017, p. 14) s-a considerat că în situația în care se poate proba existența dării – luării de mită și faptul că persoana respectivă a jucat rolul de intermediar, dar nu se poate proba dacă aceasta a sprijinit inițial activitatea mituitorului sau a funcționarului public s-a considerat că trebuie reținută infracțiunea cea mai gravă, și anume complicitate la luare de mită. Consider că în aceste situații, inexistența unei probe dincolo de orice îndoială rezonabilă cu privire la faptul că intermediarul a urmărit să îl ajute de mituit, trebuie să conducă la reținerea doar a complicității la darea de mită, dubiul cu privire la o componentă a laturii subiective a infracțiunii profitându-i intermediarului.

[2] *C. Rotaru-Radu*, loc. cit., p. 16.

infracţiunii şi la momentul primirii bunului; astfel, actele de complicitate pot fi comise şi după momentul consumării infracţiunii, dacă mituitul comite ulterior acestui moment una sau mai multe dintre celelalte modalităţi alternative ale elementului material al infracţiunii; prin urmare, în ipoteza prezentată, dacă acţiunea intermediarului a urmărit ajutarea mituitului apreciez că se va reţine complicitatea la luarea de mită[1];

- se va reţine participaţia penală la varianta agravată prevăzută de art. 7 din Legea nr. 78/2000, chiar dacă complicele sau instigatorul nu au calitatea prevăzută de legea specială în condiţiile în care participantul a cunoscut că actele de instigare sau complicitate sunt comise faţă de subiectul activ nemijlocit calificat;

- având în vedere noua definiţie a funcţionarului public prevăzută de art. 175 NCP, nu este exclusă ipoteza ca o persoană juridică să fie autor al infracţiunii de luare de mită [de pildă, în ipoteza în care administratorul judiciar în cadrul unei proceduri de insolvenţă (funcţionar public asimilat) este o persoană juridică, dacă fapta de luare de mită este comisă în realizarea obiectului său de activitate, în interesul ori în numele persoanei juridice]; persoana juridică poate avea calitatea de complice sau instigator la infracţiunea de luare de mită.

O abordare distinctă necesită încadrarea juridică dată faptelor reţinute în sarcina inculpatului B., în sarcina căruia se reţine complicitate atât la infracţiunea de dare de mită (autor A.), cât şi complicitate la infracţiunea de luare de mită (autor E.), respectiv determinarea poziţiei juridice a intermediarului, respectiv dacă acesta este complice la infracţiunea de dare de mită sau la cea de luare de mită. (...) în cazul infracţiunilor bilaterale nedisociate, ne aflăm în prezenţa unei complicităţi unice, indiferent dacă acea persoană a dorit să ajute numai pe unul dintre autori sau pe amândoi, pentru că ar fi inechitabil ca persoana intermediară să fie condamnată pentru un concurs de infracţiuni, iar mituitorul şi respectiv persoana mituită să fie condamnaţi doar pentru infracţiunea de dare de mită şi respectiv luare de mită. În angajarea răspunderii penale, este însă esenţial a se determina cu privire la care din cele două infracţiuni complicele a săvârşit acte de complicitate, respectiv este important a se stabili elementul subiectiv cu care acţionează complicele. Astfel, trebuie determinat şi delimitat dacă complicele acţionează cu intenţia directă de a-l ajuta pe mituitor sau pe mituit, deşi şi-a dat seama că prin fapta sa îl va ajuta implicit şi pe celălalt (intenţia indirectă) şi în raport de poziţia sa subiectivă, se va reţine complicitate fie la infracţiunea de dare de mită, fie complicitate la infracţiunea de luare de mită. În determinarea poziţiei subiective a complicelui trebuie de asemenea stabilit în raport de care dintre cele două persoane autori ai infracţiunilor de dare de mită şi respectiv luare de mită, se află complicele în relaţii mai apropiate sau

[1] În acelaşi sens în doctrină (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. II, p. 238) s-a reţinut că: „în cazul infracţiunilor de consumare anticipată, actul de complicitate poate fi comis şi dincolo de momentul consumării, în măsura în care autorul mai săvârşeşte ulterior o altă acţiune tipică alternativă. Spre exemplu, infracţiunea de luare de mită se consumă şi prin simpla cerere formulată de funcţionar. Dacă ulterior acestui moment are loc şi primirea efectivă a sumei de bani solicitate, iar o altă persoană ajută la această remitere, vom reţine în sarcina respectivei persoane o complicitate la infracţiunea de luare de mită".

altfel spus interesul cărui autor dorește acesta în mod prioritar să-l satisfacă. Pornind de la aceste considerațiuni tehnice apreciem că actele dosarului reliefează neechivoc că intenția inculpatului B. a fost aceea de a satisface prioritar interesele infracționale ale inculpatului A., persoana de la care acesta beneficia de importante sume de bani, astfel că angajarea răspunderii penale pe acest palier se va face doar sub aspectul participației penale la infracțiunea de dare de mită *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 235/ 2017, www.scj.ro)*.

b) **subiectul pasiv:** autoritatea publică, instituția publică, instituția sau persoana juridică de interes public ori privat în cadrul căreia făptuitorul se află în exercitarea atribuțiilor de serviciu; de asemenea, este subiect pasiv și autoritatea publică a statului străin, instanța internațională sau organizația internațională în care subiectul activ își exercită serviciul etc.

1.4. Latura obiectivă

a) **elementul material:** pretinderea sau primirea de bani sau alte foloase necuvenite de către funcționarul public[1] ori acceptarea promisiunii unor astfel de foloase (*infracțiune comisivă*);

- ***pretinderea*** presupune solicitarea explicită de către funcționarul public direct sau indirect (inclusiv prin diferite modalități codificate de exprimare), pentru sine sau pentru altul, a unor bani sau a altor foloase necuvenite; nu este necesar ca solicitarea să fie satisfăcută;

- ***primirea*** presupune remiterea directă sau indirectă, pentru sine sau pentru altul, de bani sau alte foloase necuvenite *din inițiativa mituitorului*; remiterea se poate realiza în orice modalitate, fie prin tradițiunea banilor sau a valorilor, sau prin virament bancar, fie disimulat prin încheierea unor contracte (de pildă, de vânzarea, ori consultanță); în cazul în care anterior primirii făptuitorul acceptase promisiunea de primire a unor astfel de bunuri, fapta se consumă la momentul acceptării; infracțiunea își păstrează unitatea naturală și în ipoteza în care primirea banilor sau valorilor nu are loc *uno ictu*, ci în rate, neputându-se reține în acest caz din urmă existența unității legale a infracțiunii continuate;

- ***acceptarea promisiunii*** de bani sau alte foloase necuvenite presupune acordul expres sau tacit (dar neîndoielnic) al făptuitorului referitor la *oferta (de mită) făcută de mituitor*; se poate realiza atât direct, cât și indirect, pentru sine sau pentru altul;

- NCP nu a mai prevăzut drept variantă alternativă a elementului material al infracțiunii nerespingerea promisiunii de bani sau alte foloase necuvenite ce implica atitudinea făptuitorului care nu are o reacție fermă expresă în fața unei oferte de mituire; această modalitate de comitere a infracțiunii prevăzută de C.pen. din 1969 a fost prin urmare dezincriminată prin NCP, în măsura în care nu se reține o acceptare tacită și neîndoielnică a promisiunii;

---

[1] Pentru flexibilizarea și eficientizarea exprimării vom folosi în continuare noțiunea de funcționar public, însă în sens autonom, înțelegând să includem în cadrul acesteia toate categoriile de subiecți activi nemijlociți ai infracțiunii [funcționarii publici asimilați prevăzuți de art. 175 alin. (2) NCP, persoanele prevăzute de art. 293, 294 și 308 NCP].

- în ipoteza în care mita nu ajunge direct la autorul infracțiunii de la mituitor, ci prin mijlocirea unui intermediar, acesta va avea calitatea de complice la infracțiunea de dare de mită dacă scopul urmărit a fost acela de a-l ajuta pe mituitor, respectiv de complice la infracțiunea de luare de mită dacă scopul urmărit a fost acela de a-l ajuta pe mituit; nu este exclus ca în sarcina intermediarului să se rețină instigarea la dare de mită (care absoarbe complicitatea), respectiv instigarea la luare de mită (care de asemenea absoarbe instigarea) dacă acesta a determinat pe mituit sau mituitor să comită infracțiunea, iar apoi a ajutat la realizarea faptei tipice.

Pretinderea presupune solicitarea direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, a unor bani sau foloase necuvenite. Aceasta trebuie să fie neechivocă, fiind suficient și necesar ca, în raport cu împrejurările și mijloacele folosite, să fie înțeleasă de cel căruia i se adresează. ***Primirea*** de bani sau foloase reprezintă intrarea în posesia bunului oferit drept mită, iar ***acceptarea promisiunii*** de bani sau foloase reprezintă a consimți, a fi de acord cu această promisiune. (...) Acceptarea promisiunii reprezintă încuviințarea neechivocă privind primirea folosului injust, aceasta putând fi explicită sau implicită, tacită *(Curtea Constituțională, DCC nr. 297/2017, www.ccr.ro).*

Cerințe esențiale:

(i) fapta trebuie să aibă ca obiect ***bani sau alte foloase patrimoniale sau nepatrimoniale care nu sunt cuvenite în mod legal*** *făptuitorului, pretinse, primite sau acceptate pentru sine sau pentru altul;*

- pot face obiectul luării de mită: bani (lei sau valută, primiți în numerar, ori prin virament bancar, inclusiv atunci când sunt remiși sub forma unui împrumut simulat sau al unor contracte simulate de prestări de servicii), bunuri corporale sau incorporale, alte foloase patrimoniale (de exemplu, acordarea folosinței gratuite a unei bărci, sau acordarea unei sume de bani cu titlu de împrumut fără dobândă, diferența dintre valoarea de achiziție a unui bun și valoarea sa de piață, prorogarea termenului de plată al unui credit sau acordarea unui termen de grație semnificativ de la momentul acordării creditului) sau nepatrimoniale (de exemplu, asigurarea prezenței unui înalt demnitar la o recepție etc.);

- nu trebuie ca bunurile sau foloasele să fi fost individualizate explicit de mituitor, fapta fiind tipică chiar dacă funcționarului nu i-a fost precizat în mod neechivoc în ce constau foloasele promise, acestea fiind însă determinabile;

- nu este necesar ca pretinderea banilor sau folosului, acceptarea promisiunii de foloase ori a darurilor să fi fost urmată de executare, adică de satisfacerea pretenției sau de respectarea promisiunii de foloase[1];

- foloasele patrimoniale sau nepatrimoniale trebuie să nu fie cuvenite în mod legal; dacă foloasele sunt pretinse, dar nu cu titlu de folos necuvenit, ci cu orice altă

[1] A se vedea în acest sens DCC nr. 650/2018 (M.Of. nr. 97 din 7 februarie 2019).

destinație, se va reține comiterea infracțiunii de abuz în serviciu, iar nu pe cea de luare de mită[1];

- în ipoteza în care fapta constă în *pretinderea* și/sau primirea (*„obținerea"*) de favoruri de natură sexuală („orice avantaje cu conținut sexual acordate subiectului activ al infracțiunii[2]") în scopul de a îndeplini, a nu îndeplini, a urgenta ori a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle de serviciu sau în scopul de a face un act contrar acestor îndatoriri, ***nu*** se va reține comiterea infracțiunii de luare de mită (incriminarea generală), ci incriminarea specială de folosire abuzivă a funcției în scop sexual [art. 299 alin. (1) NCP][3]; așadar, trebuie avut în vedere că în aceste ipoteze de exercitare abuzivă a funcției publice în care mita se obiectivează în două dintre variantele alternative ale infracțiunii prevăzute de art. 289 NCP (pretindere și/sau primire, nu și acceptarea de promisiuni) se impune reținerea numai a calificării speciale; spre deosebire de infracțiunea de luare de mită, în cazul infracțiunii prevăzute de art. 299 NCP:

a. Obiectul „mitei" în constituie favorurile de natură sexuală pretinse/primite de funcționar pentru sine, nu și pentru altul;
b. Favorurile de natură sexuală sunt pretinse/primite *înainte sau concomitent cu îndeplinirea, neîndeplinirea, accelerarea sau întârzierea actului ce intră în atribuțiile de serviciu ale funcționarului*, sau după îndeplinire doar dacă înțelegerea referitoare la primirea favorurilor a avut loc înaintea îndeplinirii actului; persoana care oferă favorurile sexuale nu comite infracțiunea de dare de mită[4];

---

[1] În același sens, *G. Bodoroncea*, în NCP comentat, p. 623. Autoarea citează și două decizii ale instanțelor în care se reținea că dacă făptuitorul pretinde o sumă de bani nu cu titlu de folos necuvenit, ci cu titlu de obligație ce trebuie îndeplinită de cel ce solicită actul, fapta nu constituie luare de mită, ci abuz în serviciu contra intereselor persoanelor [ori de câte ori funcționarul va motiva destinația și va destina efectiv profitul ilicit primit nu în folosul propriu, ci în folosul unității (*Trib. Suceava, secția penală, decizia nr. 19/1985, în R.R.D. nr. 7/1985, p. 73)*], cum ar fi acțiunea făptuitorului de a pretinde și a primi de la cei aflați în subordinea sa avantaje materiale sub pretextul acoperirii cheltuielilor făcute de el, prin folosirea autoturismului personal pentru procurarea de comenzi sau materii prime (*Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 1965/1973, în C.D. 1973, p. 419*).

[2] DCC nr. 449/2018 (M.Of. nr. 719 din 21 august 2018).

[3] În Expunerea de motive a NCP s-a arătat că „Folosirea abuzivă a funcției în scop sexual este o incriminare nouă, creată pornind de la infracțiunea de hărțuire sexuală din reglementarea actuală, cuprinzând așa-numita hărțuire verticală, prin abuz de autoritate, cât și ipoteze noi de incriminare. Incriminarea se justifică prin aceea că faptele de acest gen sunt de natură să afecteze îndeplinirea corectă de către funcționar a atribuțiilor sale de serviciu. Această faptă se deosebește de hărțuirea sexuală din categoria infracțiunilor contra libertății sexuale prin obiectul juridic special și elementul material, deși la ambele fapte subiectul activ nemijlocit poate fi și un funcționar".

[4] În literatura de specialitate (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 222) s-a reținut că „că nu va fi sancționat intervenientul necesar a cărui protecție o urmărește norma de incriminare, chiar și în situația în care el este cel care instigă la comiterea infracțiunii. Persoana respectivă nu face parte din sfera destinatarilor normei menite să o protejeze, astfel că nu se poate spune că, prin acțiunea sa, ea ar încălca respectiva normă. Aceeași va fi soluția

În general, ***un folos necuvenit*** reprezintă un folos care este „legal nedatorat" şi care are caracter de retribuţie, constituind o plată ori răsplată în vederea determinării unui act explicit, un contraechivalent al conduitei lipsite de probitate a subiectului activ al unor infracţiuni. (...) Banii sau foloasele sunt necuvenite nu numai atunci când pentru îndeplinirea unui act gratuit se pretinde sau se primeşte o retribuţie, ci şi atunci când se primeşte ceva peste ceea ce legalmente este datorat sau se acceptă o promisiune care depăşeşte ceea ce se datorează. În acelaşi timp, banii sau alte foloase trebuie să fie pretinse, primite etc., cu titlu de contraechivalent al conduitei pe care făptuitorul se angajează să o aibă pentru îndeplinirea, neîndeplinirea sau întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu ori pentru efectuarea unui act contrar acestor îndatoriri *(Curtea Constituţională, decizia nr. 297/2017, www.ccr.ro)*.

(ii) pretinderea, primirea sau acceptarea de promisiuni de bani sau alte foloase necuvenite trebuie comisă ***în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii*** *unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu* ***îndeplinirea unui act contrar*** *acestor îndatoriri;*

- nu este necesar ca actul ce intră în atribuţiile funcţionarului sau altui salariat să fi fost efectuat, este suficient că s-au primit ori pretins foloase sau că s-au acceptat promisiuni de foloase în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii actului[1];

- potrivit art. 289 alin. (2) NCP, fapta comisă de un funcţionar public asimilat prevăzut de art. 175 alin. (2) NCP este tipică **numai când este comisă în legătură cu neîndeplinirea, întârzierea îndeplinirii** unui act privitor la îndatoririle sale legale sau în legătură cu **efectuarea unui act contrar** acestor îndatoriri; prin art. 289 alin. (2) NCP legiuitorul a dorit să tranşeze o problemă dezbătută în doctrină, în sensul că notarul public, executorul judecătoresc sau alte persoane care execută o funcţie de interes public, pentru care este necesară o abilitate specială a autorităţilor publice, pot fi subiecţi activi ai infracţiunii de luare de mită[2]. Din interpretarea *per a contrario* a aceluiaşi alineat deducem că, pentru funcţionari publici asimilaţi prevăzuţi de art. 175 alin. (2) NCP nu este tipică fapta constând în *pretinderea, primirea sau acceptarea de promisiuni de bani sau alte foloase* când este săvârşită ***în legătură cu îndeplinirea sau urgentarea îndeplinirii*** unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu. Raţiunea acestei excluderi rezidă în faptul că aceste persoane pot solicita în mod legal sume de bani pentru îndeplinirea serviciului public pe care îl prestează sau pentru urgentarea efectuării unui anumit act (spre exemplu, onorariul executorului judecătoresc pentru efectuarea executării silite).

(iii) pretinderea, primirea sau acceptarea de promisiuni de bani sau alte foloase necuvenite poate fi săvârşită ***înainte, concomitent sau ulterior*** *îndeplinirii, neîndeplinirii, accelerării sau întârzierii actului ce intră în atribuţiile de serviciu ale funcţionarului, respectiv îndeplinirii actului contrar acestor îndatoriri;*

şi în ipoteza în care norma penală ce prevede intervenţia necesară protejează atât o valoare a intervenientului, cât şi valori care nu îi aparţin".

[1] A se vedea în acest sens DCC nr. 650/2018 (M.Of. nr. 97 din 7 februarie 2019).

[2] Expunere de motive, p. 54.

- având în vedere noua definiție a infracțiunii, se va reține luarea de mită și în ipoteza în care fapta este săvârșită după îndeplinirea actului, indiferent dacă înțelegerea referitoare la primirea banilor sau a foloaselor necuvenite a avut loc înaintea îndeplinirii actului ori concomitent sau ulterior acestui moment;

- potrivit NCP, constituie infracțiunea de luare de mită și fapta subiectului activ nemijlocit care acceptă promisiuni ori care pretinde bani sau alte foloase necuvenite după îndeplinirea unui act licit în virtutea funcției sale și la care era obligat în temeiul acesteia, întrucât variantele alternative ale infracțiunii se comit nu în scopul, ci în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri.

***(iv) actul licit sau ilicit în legătură** cu a cărui îndeplinire, neîndeplinire, accelerare ori întârziere se pretinde, primește sau acceptă suma de bani sau alte foloase necuvenite **trebuie să intre în cadrul atribuțiilor de serviciu ale funcționarului**.*

- atribuțiile de serviciu pot fi prevăzute atât prin dispoziții legislative de nivel primar, cât și prin cele de nivel secundar; în această privință prin DCC nr. 297/2017[1] nu s-a reținut existența unei ipoteze de neconstituționalitate în cazul în care atribuțiile de serviciu ale celui mituit sunt stipulate de legislația secundară, față de diferențele constatate între elementele materiale ale infracțiunilor de luare de mită și de abuz în serviciu;

- fapta este tipică dacă la momentul pretinderii bunurilor sau foloaselor necuvenite funcționarul public avea în atribuțiile de serviciu îndeplinirea actului în legătură cu care a fost pretinsă mita, chiar dacă la momentul primirii nu mai îndeplinea aceste atribuții, având în vedere că infracțiunea este consumată la momentul pretinderii;

- neîndeplinirea acestei cerințe poate conduce la reținerea săvârșirii infracțiunii de înșelăciune;

- în cazul în care actul pentru a cărei îndeplinire, neîndeplinire, accelerare ori întârziere funcționarul este mituit presupune săvârșirea unei infracțiuni (de pildă, fals material în înscrisuri oficiale ori falsul intelectual), aceasta va fi reținută în concurs cu luarea de mită; deopotrivă, luarea de mită poate fi reținută în concurs real cu traficul de influență sau cu favorizarea făptuitorului;

- potrivit **deciziei nr. 19/HP/2015**, fapta medicului angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate, care are calitatea de funcționar public, în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a NCP, de a primi plăți suplimentare sau donații de la pacienți, în condițiile art. 34 alin. (2) din Legea drepturilor pacientului nr. 46/2003, constituie infracțiunea de luare de mită, neputând fi asimilată cauzei justificative prevăzute de art. 21 alin. (1) teza I NCP, întrucât nu constituie o exercitare a unui drept recunoscut de lege;

---

[1] M.Of. nr. 798 din 9 octombrie 2017.

Pentru susținerea acuzației de luare de mită trebuie dovedite, din punct de vedere obiectiv: *a) conduita proprie a persoanei acuzate în legătură cu banii sau foloasele:* pretinderea de bani sau alte foloase care nu i se cuvin; primirea de bani sau alte foloase care nu i se cuvin; acceptarea promisiunii de bani sau foloase care nu i se cuvin, faptul că nu a respins o asemenea promisiune (de exemplu, acceptarea de lucrări în interes propriu de la firma care beneficia de contracte de prestări servicii la instituția la care lucra un inculpat); *b) conduita proprie a persoanei acuzate în legătură cu actele de serviciu:* îndeplinirea, neîndeplinirea ori întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu, realizarea unui act contrar acestor îndatoriri (de exemplu, omisiunea exercitării oricărui control, aflat în atribuțiile celor care au beneficiat de lucrări personale din partea firmei care lucra pentru instituția la care erau angajați, cu privire la realitatea lucrărilor efectuate de această firmă și la cuantumul sumelor acceptate la plată); *c) legătura dintre banii sau foloasele necuvenite și actul de serviciu.* Banii sau produsele trebuie să fie pretinse, primite etc. cu titlul de contra-echivalent al conduitei pe care făptuitorul se angajează să o aibă și anume pentru îndeplinirea, neîndeplinirea sau îndeplinirea cu întârziere a unui act de serviciu. Dacă legătura lipsește, fapta nu are caracter penal. Dacă însă scopul urmărit se realizează și acuzatul face un act contrar îndatoririlor de serviciu, act care constituie prin el însuși o infracțiune, cum ar fi un fals în înscrisuri, infracțiunea de luare de mită intră în concurs cu acea infracțiune *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3113/2014, www.scj.ro).*

Deși atât infracțiunea de luare de mită, cât și infracțiunea de trafic de influență aduc atingere aceluiași obiect juridic, ele se deosebesc prin faptul că lezarea prestigiului organelor de stat sau publice se realizează în mod direct în cazul infracțiunii de luare de mită și în mod indirect în cazul infracțiunii de trafic de influență, deoarece în acest ultim caz fapta creează impresia că un funcționar poate fi influențat în legătură cu atribuțiile sale de serviciu, pe când în primul arată că un funcționar este corupt. Cu privire la latura subiectivă a celor două infracțiuni, dacă la infracțiunea de trafic de influență subiectul își dă seama că discreditează un funcționar, lăsând impresia nefavorabilă că acesta este influențabil sau incoruptibil, în cazul infracțiunii de luare de mită, subiectul își dă seama că discreditarea funcției pe care o îndeplinește se datorează propriei sale corupții. În mod indubitabil, activitatea infracțională a inculpatului E. a implicat propria sa funcție și nu s-a probat faptul că activitatea sa nu s-a limitat numai la această activitate generată de noua sa funcție și că s-a prevalat de influența pe care i-a conferit-o noua sa funcție pe lângă alți funcționari ai ASF pentru a se putea reține și infracțiunea de trafic de influență. Pentru reținerea în mod corelativ a acestor două infracțiuni, este necesar ca și cel asupra căruia urmează a se trafica sau, după caz, cumpăra influența să cunoască fie și în linii mari faptul că urmează sau este angajat în activități ce țin de atribuțiile sale de serviciu de către cel care își va trafica influența sau i-o va cumpăra, în caz contrar în lipsa oricăror probe care să confere posibilitatea de a demonstra că s-a intervenit în vreun mod apt să angajeze răspunderea penală și sub acest aspect nu se poate dispune condamnarea *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 235/2017, www.scj.ro).*

Referitor la cea de-a doua critică a inculpatului (absorbirea infracțiunii de favorizare a făptuitorului), I.C.C.J. constată, în primul rând, că obiectul juridic al acesteia este diferit de cel al infracțiunii de luare de mită, săvârșită de către același inculpat. Astfel, dacă infracțiunea de luare de mită are în vedere relațiile sociale a căror normală formare, desfășurare și dezvoltare nu ar fi posibile fără a asigura exercitarea cu probitate de către funcționari a atribuțiilor de serviciu ce le-au fost încredințate, infracțiunea de favorizare a făptuitorului are ca obiect juridic relațiile sociale a căror existență este ocrotită prin apărarea activității de înfăptuire a justiției penale împotriva acțiunilor de natură să ajute pe infractor, în cele două modalități enumerate anterior (favorizare personală, respectiv reală). În al doilea rând, pentru a discuta despre absorbirea unei infracțiuni în conținutul alteia, este necesar ca acțiunea sau inacțiunea ce constituie elementul material al infracțiunii absorbite să fie inclusă, ca element constitutiv, în cealaltă infracțiune. Or, în speță, legătura dintre cele două infracțiuni nu este dată de elementul lor material, ci de împrejurarea că inculpatul a comis acte ilicite (constând în restituirea către denunțător a unor corpuri delicte). Cu alte cuvinte, factorul comun al celor două infracțiuni îl constituie actul ilicit, care reprezintă, pe de o parte, elementul material al unei infracțiuni (favorizare a făptuitorului), iar pe de altă parte, o cerință esențială a laturii obiective a altei infracțiuni (luare de mită). Din această perspectivă, I.C.C.J. apreciază că în speță nu suntem în prezența unei singure infracțiuni (de luare de mită), ci a unui concurs real de infracțiuni (între luare de mită și favorizarea făptuitorului) *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1801 din 6 mai 2010, www.sintact.ro)*.

În ceea ce privește situația de fapt, inculpatul a arătat, în esență, că în perioada februarie 2015 a pretins în mod repetat de la martorul denunțător T.F. foloase necuvenite pentru sine și pentru procurorul de caz pentru a asigura o soluție favorabilă martorului denunțător prin modul de realizare a anchetei și prin influențarea procurorului care supraveghea urmărirea penală în acel dosar. De asemenea, inculpatul a mai recunoscut că în data de 3 martie 2015 a primit de la martorul-denunțător foloase necuvenite în valoare de 1.000 euro constând în două cutii de trabucuri marca „COHIBA" și o brichetă marca „DUPONT" pentru a obține o soluție favorabilă din partea procurorului de caz, stabilind că în ceea ce privește „răsplata sa", urmează să o stabilească ulterior. Inculpatul a mai recunoscut, de asemenea, că în perioada aprilie-iulie 2014 a primit de la martorul denunțător D.R.E. contravaloarea unui sejur la Mamaia pentru a asigura o soluție favorabilă martorului-denunțător prin modul de realizare a anchetei și prin influențarea procurorului care supraveghea urmărirea penală în acel dosar. ***Cu privire la delimitarea infracțiunii de luare de mită de infracțiunea de trafic de influență***, este de observat că, dacă la infracțiunea de luare de mită înțelegerea dintre funcționar și persoană, dacă înțelegerea există, are ca obiect efectuarea, neefectuarea sau întârzierea efectuării de către funcționar, a unui act referitor la îndatoririle sale de serviciu, ori efectuarea unui act contrar acestor îndatoriri, la infracțiunea de trafic de influență înțelegerea care de această dată nu se mai perfectează cu funcționarul, are ca obiect intervenția subiectului activ, o altă persoană, pe lângă funcționar pentru a-l determina să facă ori să nu facă un act ce intra în atribuțiile sale de serviciu. Cât privește rezultatul celor două

infracţiuni, deşi ambele aduc atingere aceluiaşi obiect juridic, ele se deosebesc prin faptul ca lezarea prestigiului organelor de stat sau publice se realizează în mod direct în cazul luării de mită şi în mod indirect în cazul traficului de influenţă, deoarece în acest ultim caz fapta creează impresia că un funcţionar poate fi influenţat în legătură cu atribuţiile sale de serviciu, pe când în primul, fapta arată că un funcţionar este corupt. Cu privire la latura subiectivă a celor două infracţiuni, dacă la infracţiunea de trafic de influenţă subiectul îşi dă seama că discreditează un funcţionar, lăsând impresia nefavorabilă că acesta este influenţabil sau coruptibil, în cazul infracţiunii de luare de mită, subiectul îşi dă seama că discreditarea funcţiei pe care o îndeplineşte se datorează propriei sale corupţii. În ceea ce priveşte cererile de schimbare a încadrării juridice solicitate prin apelul inculpatului, Curtea constată că inculpatul a promis denunţătorilor atât efectuarea unor activităţi pe care le implică propria sa funcţie, cât şi influenţarea procurorului de caz. Atunci când traficantul este un funcţionar sau alt salariat ce face parte din organizaţia publică în a cărei competenţă intră efectuarea actului funcţional, în acest caz acte de urmărire penală, vizat prin comiterea faptei, iar funcţionarul trafica propriile lui atribuţii de serviciu, obligându-se sa îndeplinească, să nu îndeplinească sau să întârzie îndeplinirea unui act referitor la îndatoririle sale de serviciu, ori să facă un act contrar acestor îndatoriri în schimbul acestor foloase necuvenite, el comite infracţiunea de luare de mită. Dacă, însă, funcţionarul nu se limitează la această activitate, ci se şi prevalează de influenţa pe care i-o conferă funcţia sau relaţia personală, indiferent dacă influenţă este reală sau presupusă, pe lângă alt funcţionar, în acest caz procuror, pentru ca acesta din urmă să facă sau să nu facă, în favoarea unui terţ, un act privitor la atribuţiile sale de serviciu, el comite şi infracţiunea de trafic de influenţă *(C.A. Bucureşti, secţia a II-a penală, decizia penală nr. 819/A/2015, www.rolii.ro)*.

Inculpatul N.V. a propus inculpaţilor N.C. şi V.R., paznici la complexul de porci al unei societăţi comerciale, să-i permită să sustragă porci din complex, urmând ca din beneficiul rezultat din vânzarea porcilor o parte să le revină lor; propunerea fiind acceptată, în trei nopţi din luna decembrie 1997, toţi inculpaţii, acţionând împreună, au sustras 42 de porci mari şi mici, care au fost încărcaţi în autoturismul lui N.V., iar după valorificarea acestora, banii rezultaţi din vânzare – 23.184.300 lei – au fost împărţiţi între inculpaţi. Fapta inculpaţilor N.C. şi R.V. de a fi acceptat promisiunea unor sume de bani ce nu li se cuveneau şi apoi de a fi primit sumele promise, cu scopul de a nu-şi îndeplini îndatoririle de serviciu, în sensul de a-i îngădui lui N.V. să sustragă bunuri a căror pază erau obligaţi să o asigure, constituie infracţiunea de luare de mită, iar fapta inculpatului N.V. de a fi promis şi apoi de a fi dat primilor doi inculpaţi sumele de bani, în scopul mai sus-arătat, constituie infracţiunea de dare de mită, atât infracţiunea de luare de mită, cât şi cea de dare de mită aflându-se în concurs cu infracţiunea de furt calificat, săvârşită în comun de toţi inculpaţii. Împrejurarea că foloasele promise de N.V. şi acceptate de N.C. şi R.V. coincid cu sumele rezultate din valorificarea bunurilor furate – ca urmare a neîndeplinirii obligaţiilor de serviciu de către inculpaţii mituiţi – nu exclude existenţa infracţiunilor de dare şi luare de mită *(C.A. Bucureşti, secţia I penală, decizia nr. 333/1998, în C.P.J.P. 1998, p. 185)*.

Persoana cu atribuții privind conducerea și controlul unei activități, când primește foloase pentru îndeplinirea nemijlocită a acestora, este subiect activ al infracțiunii de luare de mită. Prin acte privitoare la îndatoririle de serviciu ale funcționarului se înțeleg și actele care, în mod obișnuit, sunt de atribuția directă a altui funcționar, dar pe care persoana cu funcție de conducere, cum este primarul, le poate efectua și nemijlocit *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 605/1995, www.legalis.ro)*.

Expertul contabil nu poate fi acuzat de infracțiunea de luare de mită, dacă pe parcursul efectuării unei expertize contabile în faza de cercetare penală a primit diferite sume de bani pentru care a eliberat chitanțe și facturi fiscale, suma reprezentând contravaloarea expertizei contabile în cauză, în condițiile în care nu există și alte elemente circumstanțiale, cum ar fi promisiunea întocmirii unei expertize favorabile sau pretinderea unei alte sume de bani decât cea fixată *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 6839/2004, www.legalis.ro)*.

Faptele inculpatului, medic primar, șef de secție în cadrul spitalului de obstetrică și ginecologie, de a fi primit de la mai multe persoane bani și bunuri pentru a acorda o îngrijire deosebită unor copii născuți prematur, constituie infracțiune de luare de mită *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 983/1996, www.legalis.ro)*.

Pretinderea unor foloase de către funcționar anterior îndeplinirii actului privitor la îndatoririle sale de serviciu pentru care foloasele au fost pretinse și primirea ulterioară a acestora constituie infracțiunea de luare de mită *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 2343/2000, www.legalis.ro)*.

Fapta de a pretinde și a primi bani, inducând în eroare persoana vătămată cu privire la împrejurarea că actul pentru a cărui neîndeplinire făptuitorul a pretins și primit banii privește îndatoririle sale de serviciu, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de înșelăciune, iar nu pe cele ale infracțiunii de luare de mită *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3622/2004, www.legalis.ro)*.

Pretinderea sau primirea de foloase de către un funcționar, pentru a îndeplini un act în privința căruia are atribuții de serviciu, chiar limitate, pentru realizarea actului final, constituie infracțiunea de luare de mită *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 391/1999, www.legalis.ro)*.

Condiția prevăzută de lege ca fapta funcționatului să fie săvârșită în legătură cu îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu, este realizată și în situația în care îndeplinirea actului cade în atribuțiile altui funcționar, dar făptuitorul, prin modul în care își realizează propriile sarcini de serviciu, poate influența îndeplinirea actului de către funcționarul competent *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3334/2004, www.legalis.ro)*.

Infracțiunea de luare de mită subzistă în cazul când faptele prevăzute în textul de lege se săvârșesc în scopul de a îndeplini un act privitor la îndatoririle de serviciu ale funcționarului și în situația când actul nu constituie decât componenta unei activități finale, la care participă și funcționari având alte atribuții legate de aceasta. (...) De aceea, în percepția persoanelor solicitante, acordarea dreptului la pensie și calcularea anilor de serviciu rezultați din timpul util de muncă constituiau noțiuni echivalente, situație ce explică lipsa vreunei distincții în declarațiile date în fața instanței. Dar, chiar dacă sfera celor două noțiuni nu se acoperă întocmai, săvârșește infracțiunea de luare de mită și funcționarul care pretinde ori nu refuză banii sau alte foloase pentru efectuarea unui act ce constituie o parte dintr-un act final, dacă acea parte privește îndatoririle sale de serviciu și are un rol în realizarea actului final, în speță stabilirea pensiei ce constituie obiectul dosarului de pensie. Față de cele de mai sus, având în vedere că pentru calcularea timpului util de muncă inculpatul a pretins și a primit bani, că a refuzat să efectueze lucrarea pentru cei care nu plăteau, se constată că elementele constitutive ale infracțiunii de luare de mită sunt întrunite *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1923/1995, www.legalis.ro)*.

Distincția între infracțiunea de luare de mită și infracțiunea de șantaj constă în faptul că, în cazul celei dintâi, primirea unor sume de bani sau a altor foloase are loc în scopul îndeplinirii, neîndeplinirii ori al întârzierii de a îndeplini un act de serviciu sau în scopul de a face un act contrar îndatoririlor de serviciu, iar în cazul celei de-a doua primirea folosului injust se realizează prin simpla constrângere a persoanei vătămate, nelegată de îndeplinirea atribuțiilor de serviciu ale inculpatului. În cauză, inculpatul – impiegat șef de tură la o secție de cale ferată uzinală – a determinat-o pe victimă, un subaltern al său, să-i plătească o sumă de bani, amenințând-o că altfel va îndeplini unele acte ce intrau în sfera atribuțiilor sale de serviciu care vor putea avea ca efect îndepărtarea victimei din postul său. Această faptă constituie infracțiunea de luare de mită, nu cea de șantaj *(C.A. București, secția I penală, decizia nr. 110/1994, în C.P.J.P. 1994, p. 127)*.

Faptele inculpatei B.F., constând în aceea că, în intervalul lunilor februarie-iunie 2013, în două împrejurări distincte, însă în baza aceleiași rezoluții infracționale, a pretins și primit sumele de 13.000 lei și 5.500 euro de la investigatorii sub acoperire V.I.M. și S.I., pentru a-și îndeplini în mod necorespunzător atribuțiile de serviciu privitoare la activitățile jurisdicționale, în sensul pronunțării unei sentințe civile prin care să admită în totalitate cererea de chemare în judecată formulată în numele investigatorului sub acoperire V.I.M., iar în realizarea acestui scop a redactat un înscris în care a consemnat împrejurări nereale, respectiv ar fi precizat că înțelege să cheme în judecată un număr mai mare de persoane alături de cea inițial indicată, fapte ce întrunesc elementele constitutive ale infracțiunilor de luare de mită în formă continuată (două acte materiale) și fals în înscrisuri sub semnătură privată, în scopul ascunderii comiterii infracțiunii de luare de mită *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 78 din 9 aprilie 2014, www.scj.ro)*.

Fapta de a pretinde și a primi un folos necuvenit, de către un funcționar, după îndeplinirea, în parte, a unei îndatoriri de serviciu, dar înainte de finalizarea ei, constituie infracțiunea de luare de mită. Ca atare, aprobarea de către funcționarul competent a unei cereri, dar refuzul de a comunica petiționarului soluția înainte de a i se da o sumă de bani, înseamnă a condiționa îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu de un folos material *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 473/1996, www.legalis.ro)*.

Fapta persoanei, având calitatea de ofițer de poliție judiciară, de a primi o sumă de bani de la administratorul unei societăți comerciale, pentru a propune o soluție de neîncepere a urmăririi penale într-un dosar penal în care a fost delegată să efectueze acte de cercetare penală, precum și fapta aceleiași persoane de a primi o altă sumă de bani, după un interval de trei ani, de la același administrator al unei societăți comerciale, în scopul de a propune o soluție de neîncepere a urmăririi penale într-un alt dosar penal în care a fost delegată să efectueze acte de cercetare penală întrunesc elementele constitutive a două infracțiuni de luare de mită, aflate în concurs real de infracțiuni *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 844 din 4 martie 2010, www.scj.ro)*.

- banii, valorile sau orice alte bunuri ***primite (remise efectiv)*** sunt supuse confiscării, iar dacă acestea nu se găsesc, se va dispune confiscarea prin echivalent;

- art. 289 alin. (3) NCP nu limitează sfera persoanelor de la care se poate dispune confiscarea doar la persoana condamnatului, având în vedere posibilitatea dispunerii și a confiscării extinse; deopotrivă, nu este limitată măsura confiscării doar la echivalentul în bani a foloaselor primite, orice bun susceptibil a fi evaluat putând fi supus confiscării;

- în cazul participației penale, de la fiecare participant se va confisca prin echivalent valoarea bunurilor de care a profitat efectiv prin săvârșirea infracțiunii;

- nu sunt supuse confiscării bunurile, valorile sau orice alte bunuri necuvenite *pretinse* ori cele ce fac obiectul unei promisiuni acceptate, dacă nu au fost remise efectiv;

- de asemenea, nu pot fi confiscați banii, valorile sau orice alte bunuri date, dacă acestea au fost date de mituitorul constrâns [care beneficiază de *cauza de neimputabilitate specială* prevăzută de art. 290 alin. (2) NCP] sau de mituitorul care beneficiază de *cauza de nepedepsire specială* prevăzută de art. 290 alin. (3) NCP (*denunțarea faptei înainte de sesizarea organelor de urmărire penală*), dacă au fost date după efectuarea denunțului; în ambele cazuri banii, valorile sau orice alte bunuri se restituie persoanei care le-a dat;

- tot astfel, nu pot fi confiscate sumele de bani puse la dispoziția mituitorului pentru realizarea flagrantului la infracțiunea de luare de mită, acestea restituindu-se organelor de urmărire penală;

- dacă banii, valorile sau orice alte bunuri au fost date de mituitor înainte de realizarea denunțului, chiar dacă acesta beneficiază de cauza specială de nepedepsire, aceste bunuri vor fi supuse confiscării;

- în cazul în care infracțiunea de luare de mită a fost comisă după ***22 aprilie 2012 pot fi supuse confiscării extinse*** bunurile sau foloasele dobândite după intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012 (***22 aprilie 2012***) chiar dacă acestea se află în proprie-

tatea membrilor familiei condamnatului sau unei persoane juridice asupra căreia condamnatul deține controlul.

b) **urmarea imediată:** starea de pericol pentru buna desfășurare a raporturilor de serviciu în cadrul unităților prevăzute de art. 176 NCP, a persoanelor juridice de drept privat, a autorităților publice ale statului străin, a unei instanțe internaționale sau organizații internaționale etc.;

c) **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei (infracțiune de pericol abstract).

1.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul cu care a fost săvârșită fapta; acesta poate fi avut în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

Analizând și latura subiectivă a infracțiunii de luare de mită, Curtea arată că potrivit art. 289 alin. (1) NCP acțiunea de primire de foloase care nu i se cuvin de către un funcționar public în legătură cu îndeplinirea unui act contrar îndatoririlor sale de serviciu se poate realiza cu forma de vinovăție a intenției directe sau indirecte, conform art. 16 alin. 3 lit. a) și b) NCP. Posibilitatea săvârșirii infracțiunii de luare de mită și cu forma de vinovăție a intenției indirecte este a modului în care a fost incriminată această infracțiune în NCP, fiind înlocuită sintagma „în scopul" din reglementarea art. 254 alin. (1) C.pen. din 1969, cu sintagma „în legătură cu". De asemenea, în noua reglementare, infracțiunea de luare de mită absoarbe infracțiunea de primire de foloase necuvenite prevăzută de art. 256 C.pen. din 1969 (așa cum este ipoteza și în speța de față) care se putea săvârși atât cu intenție directă, cât și cu intenție indirectă. Raportat la activitatea imputată inculpatei A.D., Curtea arată că nu există în dosar nicio probă, directă sau indirectă, care să demonstreze că inculpata a primit bunurile menționate mai sus cu reprezentarea clară că acestea reprezintă o recompensă, un folos necuvenit, pentru modul în care și-a îndeplinit îndatoririle de serviciu în funcția de Decan al Facultății de Medicină din cadrul Universității de Medicină și Farmacie „Gr. T. Popa" Iași și membru al Biroului Consiliu al respectivei facultăți în legătura cu situația solicitantului HY ori că ar fi sugerat așteptarea sa de a primi vreun folos în acest sens. Inculpata a susținut în fața instanței de apel că nu s-a gândit că suvenirul primit de la inculpatul HEH reprezintă mită, deoarece cu câteva zile înainte, în data de 17.11.2014, se întâlnise cu acesta și cu traducătorul său Keniz Y, în aeroport în București, au călătorit cu același avion spre Iași, au discutat doar chestiuni profesionale, iar la destinație, dat fiind că era miezul nopții, afară era lapoviță și în aeroportul din Iași nu era niciun taxi, s-a oferit să ajute un coleg în sensul de a-l duce cu mașina sa la hotelul la care era cazat și care se afla în drumul său spre casă, apreciind că acesta este un gest uman. A mai arătat inculpata că nu s-a putut gândi că primirea suvenirului ar avea semnificația luării de mită dat fiind mediul din care provine, în care a crescut și și-a desfășurat viața cotidiană, împrejurări care au determinat-o să interpreteze gestul colegului său ca pe unul de curtoazie, de colegialitate, și nu și-a pus problema la acel moment că respectivul suvenir ar

proveni nu doar de la un coleg, ci, în aceeași măsură, și de la tatăl unui candidat la Facultatea de Medicină Generală. În consecință, Curtea apreciază că nu se poate reține existența elementului subiectiv corespnnzător unei infracțiuni de luare de mită în sarcina inculpatei A.D., primirea unor suveniruri de la diverse persoane în calitate de decan al facultăți putând avea, eventual, implicații de natură deontologică (a se vedea Codul de etică și deontologie profesională universitară al Universității de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa" din Iași, adoptat de Senatul Universității încă din anul 2012), nicidecum infracțională *(C.A. Iași, secția penală, decizia nr. 471/25.06.2018, nepublicată).*

Existența dubiului cu privire la pretinderea sau primirea de bani, respectiv la titlul ilicit cu care inculpatul ar fi primit aceste sume de la anumite persoane, impune adoptarea unei soluții de achitare a inculpatului *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 10/2007).*

Spre deosebire de comiterea faptelor de luare de mită, pe care, așa cum s-a arătat, inculpata le-a săvârșit în baza unei rezoluții infracționale unice, cele două fapte de trafic de influență, comise de inculpata M.E., nu sunt rezultatul unei cunoașteri anticipate a condițiilor în care acțiuni ilicite vor fi comise. Dacă în cazul faptelor de luare de mită, inculpata era conștientă că datorită atribuțiilor sale de serviciu specifice, putea pretinde și/sau primi foloase materiale injuste cu titlu de regularitate, în cazul celor două fapte de trafic de influență reținute în sarcina acesteia, acest element de previzibilitate apriorică a hotărârii infracționale lipsește, întrucât pentru săvârșirea traficului de influență este necesară și participarea unei alte persoane, cumpărătorul de influență, a cărui intervenție nu era previzibilă la momentul anterior săvârșirii celor două acte de executare *(I.C.C.J, secția penală, decizia nr. 1140 din 31 martie 2014, www.scj.ro).*

1.6. Varianta agravată

- este mai gravă fapta de luare de mită comisă de o persoană care exercită o funcție de demnitate publică ori care este judecător sau procuror, organ de cercetare penală sau are atribuții de constatare ori de sancționare a contravențiilor, sau de persoanele care, pe baza unui acord de arbitraj, sunt chemate să pronunțe o hotărâre cu privire la un litigiu ce le este dat spre soluționare de către părțile la acest acord, indiferent dacă procedura arbitrală se desfășoară în baza legii române ori în baza unei alte legi (art. 7 din Legea nr. 78/2000); potrivit **deciziei nr. 2/HP/2017**, dispozițiile art. 7 alin. (1) din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție se aplică doar în ipoteza în care infracțiunea de luare de mită a fost săvârșită de făptuitor *în legătură cu atribuțiile de serviciu* ale acestuia privind constatarea sau sancționarea contravențiilor, ori constatarea, urmărirea sau judecarea infracțiunilor.

1.7. Varianta atenuată

- potrivit art. 308 NCP raportat la art. 289 NCP, constituie *variantă atenuată* a infracțiunii de luare de mită săvârșirea faptei de către persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP (persoana fizică care

exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public) ori în cadrul oricărei persoane juridice (***funcționarii privați***).

1.8. Formele infracțiunii

- actele premergătoare și tentativa nu sunt posibile, infracțiunea fiind de executare promptă; activitățile ce ar putea fi considerate acte premergătoare sau care ar intra în conținutul tentativei sunt incriminate ca acte de executare de sine stătătoare ale infracțiunii de luare de mită;

- infracțiunea se consumă în momentul pretinderii, primirii, acceptării promisiunii de bani sau foloase necuvenite *în legătură* cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu *sau în legătură* cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri; este o *infracțiune de consumare anticipată*, deoarece consumarea are loc nu numai prin primirea de bani, bunuri sau alte foloase astfel cum pare să sugereze denumirea marginală („*luarea*"), ci și prin acțiuni care reprezintă în fapt forme ale tentativei față de primire *(pretindere ori acceptare a promisiunii), dar pe care legiuitorul le-a incriminat ca modalități alternative acesteia care consumă infracțiunea*[1];

- în situația în care făptuitorul realizează mai multe dintre variantele alternative ale elementului material al infracțiunii, se va reține o singură infracțiune de luare de mită, iar nu concursul de infracțiuni ori forma continuată a acesteia; în acest caz, fapta se consumă în momentul realizării primei activități infracționale;

- infracțiunea poate fi comisă în formă continuată, caz în care se epuizează la data comiterii ultimului act de executare.

Referitor la unitatea de rezoluție infracțională, atât doctrina, cât și jurisprudența au evidențiat că aceasta trebuie să fie prealabilă începerii activității infracționale și să dureze tot timpul cât se derulează această activitate, cerințe care sunt îndeplinite în cauză. Cu privire la rezoluția infracțională s-a mai subliniat că reprezintă un liant de ordin subiectiv care unește acțiunile săvârșite într-o unitate infracțională, dacă este conturată în linii generale, în ansamblu, cu posibilitatea survenirii unor noi împrejurări caracteristice fiecărei acțiuni, presupunând prin urmare, reprezentarea de la început a activității materiale corespunzătoare laturii obiective a infracțiunii, reprezentarea unei imagini de ansamblu a acțiunilor pe care făptuitorul urmează să le comită. Analizând actele dosarului, instanța de fond a apreciat că inculpatul I.A. și-a reprezentat de la început, în ansamblu, activitatea pe care o va realiza, respectiv aceea de a primi de la pacienți bani sau alte foloase care nu i se cuveneau. Împrejurările reținute în ordonanța procurorului prin care s-a dispus schimbarea încadrării juridice, respectiv că infracțiunea a fost comisă în mai multe dintre formele ei alternative de săvârșire, nu mai subzistă în contextul în care, prin însăși precizarea din rechizitoriu, inculpatul a fost acuzat de comiterea infracțiunii de luare de mită

[1] În același sens a se vedea *C. Bulai, B. Bulai*, Drept penal. Partea generală, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 433.

doar în modalitatea primirii de foloase necuvenite. De asemenea, chiar dacă sumele de bani primite au fost diferite ca și cuantum și, instanța a constatat, referitor la faptele imputate și deduse judecății și, în mod contrar celor reținute în ordonanța de schimbare a încadrării juridice, că rezoluția infracțională a inculpatului nu a fost condiționată de manifestarea de voință a pacienților, de posibilitățile lor financiare. Astfel, din procesele-verbale de redare a conținutului înregistrărilor în mediu ambiental, din declarațiile martorilor și din DVD-urile cu imaginile înregistrate reiese că, încă de la intrarea în cabinet, pacienții puneau plicul cu bani sau bunurile la dispoziția inculpatului, bunuri pe care acesta le lua la scurt timp și le ascundea în sertar, sub dosare, fără a pretinde în prealabil vreo sumă de bani și fără a verifica cuantumul sumelor de bani, raportat la fiecare pacient în parte. În același sens, s-a mai reținut că actele inculpatului reprezintă fiecare în parte conținutul aceleiași infracțiuni, acțiuni care s-au desfășurat în mod repetat, la intervale scurte de timp, cu intenția recunoscută de a primi foloase nedatorate *(Trib. Sibiu, secția penală, sentința penală nr. 85 din 20 iunie 2013, nepublicată).*

Unitatea de subiect pasiv nu este suficientă pentru a concluziona asupra unicității rezoluției infracționale. Instanța de control judiciar constată că în cazul infracțiunilor de luare de mită statul este subiectul pasiv principal, însă, în cauză, nu sunt incidente prevederile art. 35 alin. (1) NCP pentru următoarele motive: prin raportare la infracțiunile reținute în sarcina inculpatului, la împrejurările de fapt și datele cauzei, că din punct de vedere material s-au săvârșit două fapte, din care una în formă continuată, care constituie, fiecare în parte, infracțiunea de luare de mită, iar din punct de vedere juridic nu există unitate de infracțiune. Pentru existența infracțiunii continuate este necesar a se stabili dacă acțiunile inculpatului au fost sau nu generate de o rezoluție infracțională unică sau au fost săvârșite izolat, pe baza unor rezoluții infracționale distincte. Pentru existența infracțiunii continuate este necesar a se stabili dacă acțiunile inculpatului au fost sau nu generate de o rezoluție infracțională unică sau au fost săvârșite izolat, pe baza unor rezoluții infracționale distincte. Din analiza elementelor de fapt și a împrejurărilor în care inculpatul a comis cele două fapte, rezultă că, în momentul luării rezoluției infracționale, inculpatul nu a avut reprezentarea, în concret, a activității infracționale în ansamblul ei, lipsind acea persistență a elementului subiectiv care trebuie să existe inițial și să lege acțiunile inculpatului. În concret, acțiunile inculpatului au avut loc în baza unor rezoluții distincte, dat fiind că, inițial, în luna decembrie 2013, întâlnirea dintre martorul denunțător T.H. și G.V., a generat o primă rezoluție infracțională, care avea drept finalitate să devină procuror de caz în Dosarul nr. 800/P/2013 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Galați și să efectueze urmărirea penală în sensul dorit de T.H., respectiv al confiscării bovinelor de la societățile reprezentate de H.O. Ulterior, după ce inculpatul G.V. a rezolvat favorabil solicitarea lui T.H., ajungând să efectueze urmărirea penală prin conexarea Dosarului nr. 800/P/2013 la Dosarul nr. 2D/P/2014, în noua situație juridică inculpatul și-a asumat o rezoluție distinctă, o nouă manifestare de voință în raport cu momentul inițial, solicitând de această dată sume de bani suspectului H.O. În condițiile în care în cursul derulării activității infracționale, după efectuarea demersurilor în sensul dorit de

T.H., inculpatul G.V. a fost pus în faţa unei alte evaluări, la momentul instituirii de măsuri asigurătorii faţă de firmele suspectului H.O., aceasta nu putea subzista în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale. La acest moment a apărut o altă rezoluţie infracţională, inculpatul identificând o nouă modalitate de a obţine foloase financiare de la persoana cu interese contrare în acelaşi dosar, respectiv H.O. Drept urmare, în cauză nu se poate reţine comiterea unei infracţiuni în formă continuată *(I.C.C.J, completul de 5 judecători, decizia nr. 83 din 29 iunie 2015, www.scj.ro)*.

1.9. Pedeapsa

- pentru forma tip prevăzută de art. 289 alin. (1) NCP: închisoare de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică ori de a exercita profesia sau activitatea în executarea căreia a săvârşit fapta;

- pentru *varianta agravată* prevăzută de art. 7 din Legea nr. 78/2000: închisoare de la 4 la 13 ani şi 4 luni şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică ori de a exercita profesia sau activitatea în executarea căreia a săvârşit fapta;

- pentru *varianta atenuată* prevăzută de art. 308 NCP raportat la art. 298 NCP: închisoare de la 2 la 6 ani şi 8 luni şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică ori de a exercita profesia sau activitatea în executarea căreia a săvârşit fapta.

Este disproporţionată interzicerea de a exercita *de plano* profesia de medic, prin raportare la gravitatea faptei, la persoana inculpatului, dar şi în considerarea penuriei de medici cu o pregătire de excepţie şi experienţă profesională vastă, pedeapsa ca atare urmând a se răsfrânge şi asupra eventualilor pacienţi şi nu este necesară într-o societate democratică. Pentru a sancţiona sub acest aspect conduita inculpatului de o manieră care să asigure proporţionalitatea pedepsei, să garanteze protecţia societăţii faţă de astfel de comportamente şi să asigure că inculpatul nu va repeta actul sancţionat de legea penală, se impune interzicerea exercitării profesiei de medic exclusiv în sistemul public de sănătate, atâta timp cât infracţiunea a fost comisă în îndeplinirea unei funcţii publice, funcţie în exercitarea căreia se pretinde o conduită ireproşabilă a celui însărcinat cu îndeplinirea acesteia *(C.A. Bucureşti, secţia a II-a penală, decizia penală nr. 100/A din 27 ianuarie 2017, www.sintact.ro)*.

§2. Darea de mită

2.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în fapta unei persoane fizice sau juridice de a promite, de a oferi sau de a da, direct sau indirect, bani ori alte foloase unui funcţionar public *în legătură* cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri;

- potrivit art. 308 NCP raportat la art. 290 NCP, constituie *variantă atenuată* a infracţiunii de dare de mită săvârşirea faptei în legătură cu ***funcţionarii privaţi***, adică

persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP (de pildă, angajații din cadrul birourilor de executori judecătorești sau notariale etc.) ori în cadrul oricărei persoane juridice (de pildă, directorul unei societăți comerciale sau medicul angajat într-un spital privat).

2.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la buna desfășurare a raporturilor de serviciu;

b) obiectul material: nu are.

2.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- infracțiunea de dare de mită poate fi săvârșită în calitate de subiect activ nemijlocit și de un funcționar public/privat;

- autorul infracțiunii de dare de mită nu poate fi considerat totodată și complice sau instigator la infracțiunea de luare de mită;

- în cazul în care promisiunea, oferta sau darea de mită nu este realizată direct, ci prin intermediar, se va reține darea de mită în sarcina celui care a comis fapta prin persoana interpusă (cu condiția ca intermediarul să fi comis actele tipice față de funcționarul public), aceasta din urmă având calitatea de complice sau instigator în funcție de natura actelor concrete realizate (fie la dare de mită dacă a acționat în interesul mituitorului, fie la luare de mită dacă a fost desemnat ca intermediar de mituit);

- în doctrină[1] s-a arătat că în situațiile în care intermediarul solicită o sumă de bani în numele funcționarului public trebuie făcută următoarea distincție: *(i)* dacă intermediarul solicită bani sau alte foloase pentru un funcționar public și îi remite acestuia după ce intră în posesia lor pentru ca funcționarul să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze sau să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în legătură cu îndatoririle de serviciu, în condițiile în care funcționarul nu a avut o înțelegere prealabilă cu mituitorul, se va reține *instigare la dare de mită*; *(ii)* dacă intermediarul solicită bani sau alte foloase pentru un funcționar public și îi remite acestuia doar o parte după ce intră în posesia lor pentru ca funcționarul să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze sau să întârzie îndeplinirea unui act în legătură cu îndatoririle de serviciu, în condițiile în care funcționarul nu a avut o înțelegere prealabilă cu mituitorul în sarcina sa, se va putea reține *instigarea la infracțiunea de dare de mită*, urmând ca în sarcina celui care dă banii sau foloasele să se rețină dare de mită, iar în sarcina funcționarului să se rețină luare de mită; *(iii)* dacă intermediarul care ar avea posibilitatea să-și exercite influența sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public identificabil, pretinde bani sau foloase, promite să-și exercite influența asupra unui funcționar public și reține pentru sine banii sau foloasele mate-

---

[1] *C. Rotaru-Radu*, loc. cit., p. 18.

riale, fapta săvârşită reprezintă *infracţiunea de trafic de influenţă*; *(iv)* dacă intermediarul care ar avea posibilitatea să-şi exercite influenţa sau lasă să se creadă că are influenţă asupra unui funcţionar public identificabil pretinde, primeşte sau acceptă bani sau foloase pentru sine pretinzând că are influenţă asupra unui funcţionar public, dar dă o parte din ele funcţionarului public ce nu a avut o înţelegere prealabilă cu cel de la care provin banii sau foloasele, pentru ca funcţionarul să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze sau să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în legătură cu îndatoririle de serviciu, se va reţine în sarcina acestuia *infracţiunea de trafic de influenţă în concurs cu instigare la infracţiunea de luare de mită*;

O societate poate fi condamnată pentru săvârşirea infracţiunii de dare de mită în cazul în care asociatul şi administratorul său oferă şi apoi dă sume de bani unui funcţionar vamal pentru a întocmi în favoarea societăţii acte de control desfăşurate la sediul societăţii comerciale, pentru a nu-i confisca acesteia o sumă de bani, pentru ca activitatea societăţii să nu fie sistată şi pentru a nu i se aplica o amendă contravenţională *(I.C.C.J., secţia penală, decizia din 28 martie 2013, în A.R. Ilie, Răspunderea penală a persoanei juridice – Jurisprudenţă rezumată şi comentată, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013, p. 70)*.

- participaţia penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: autoritatea publică, instituţia publică, instituţia sau persoana juridică de interes public ori privat în cadrul căreia persoana mituită se află în exercitarea atribuţiilor de serviciu; este, de asemenea, subiect pasiv şi autoritatea, instituţia sau persoana (fizică sau juridică) în care persoanele mituite prevăzute de art. 293, 294 sau 308 NCP îşi desfăşoară serviciul sau exercită o însărcinare de orice natură;

- în mod întemeiat s-a arătat în literatura de specialitate[1] că se va reţine comiterea unei singure infracţiuni de dare de mită şi în ipoteza în care oferta de mită vizează două persoane, cât timp se realizează printr-un act unic ce vatămă interesele unei singure instituţii în cadrul căreia funcţionarii publici se află în exercitarea atribuţiilor de serviciu; în acest context apreciez că unicitatea actului de dare de mită, comis în aceeaşi împrejurare faţă de mai mulţi funcţionari publici va trebui să conducă la reţinerea unei unităţi naturale de infracţiune, iar nu a unui concurs de infracţiuni, în măsura în care mituitorul a avut reprezentarea unui singure acţiuni de corupţie activă, indiferent dacă funcţionarii publici fac parte din aceeaşi instituţie ori funcţionează în instituţii publice diferite.

2.4. Latura obiectivă

a) elementul material:

- darea de mită se comite prin următoarele acţiuni (infracţiune comisivă): promisiunea, oferirea sau darea de bani sau alte foloase necuvenite unui funcţionar public (art. 175 NCP), în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri;

---

[1] *G. Bodoroncea*, în NCP comentat, p. 634.

- toate modalitățile alternative ale elementului material pot fi realizate direct de mituitor sau indirect, prin intermediul unei persoane interpuse (complice la infracțiunea de dare de mită); în cazul în care persoana interpusă este cea care l-a determinat pe mituitor să comită infracțiunea, se va reține numai instigarea la dare de mită;

- ***promiterea*** de bani sau alte foloase necuvenite se poate realiza verbal ori în scris, expres sau implicit, fiind necesar ca bunurile promise să nu fie prezentate persoanei mituite; nu prezintă importanță pentru săvârșirea infracțiunii dacă promisiunea este acceptată sau nu; dacă însă promisiunea este respinsă ferm de către funcționar se va reține numai comiterea infracțiunii de dare de mită, nu și pe cea de luare de mită;

- bunurile necuvenite promise pot fi date și după îndeplinirea sau neîndeplinirea actului, fapta consumându-se la momentul promiterii;

Pentru existența infracțiunii de dare de mită este indiferent dacă paznicilor li s-a oferit suma de bani anterior sustragerii, în timpul comiterii furtului sau imediat după aceea, ceea ce interesează fiind scopul urmărit de autorii sustragerii prin darea banilor, și anume acela ca paznicii să nu-și îndeplinească îndatoririle de serviciu, de a-i împiedica să scoată din unitate sacii cu zahăr și de a sesiza organele de urmărire penală *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 129/A/1994, în NCP comentat, p. 632).*

- ***oferirea*** de bani sau alte foloase necuvenite presupune ca bunurile oferite să fie înfățișate celui mituit; nu prezintă importanță pentru săvârșirea infracțiunii dacă oferta este acceptată sau nu și nici modul în care aceasta a ajuns la cunoștința celui mituit;

- în mod întemeiat instanța de contencios constituțional analizând previzibilitatea incriminării a arătat că oferta trebuie să fie să fie precisă, neechivocă, să se concretizeze într-o acțiune efectivă și reală; nu este necesar ca oferta să fie inteligibilă pentru oricine, ci numai pentru persoana funcționarului, care, cunoscând circumstanțele, este în situația de a-i putea înțelege semnificația[1];

- promisiunea de bani sau alte foloase reprezintă mai puțin decât oferta, fiind absorbită de aceasta. Prin natura ei, oferta presupune promisiunea, pe care o absoarbe și o depășește, cele două activități suprapunându-se, fiind simultane. Ceea ce caracterizează oferta este *prezentarea* banilor sau foloaselor ce constituie obiectul mitei ori posibilitatea ca aceștia/acestea să fie imediat remise. Prin urmare, oferta nu este afectată de vreun termen. Spre deosebire de ofertă, promisiunea privește sume de bani sau foloase viitoare[2].

- ***darea*** presupune remiterea efectivă a banilor sau a altor foloase necuvenite, precum și primirea acestora direct sau indirect de către cel mituit; în ipoteza în care banii sau foloasele sunt date fără vreo discuție anterioară cu funcționarul sau fără ca acesta să fi avut cunoștință de actele mituitorului, se va reține numai comiterea infracțiunii de dare de mită, nu și a celei de luare de mită.

---

[1] DCC nr. 464/2018 (M.Of. nr. 901 din 26 octombrie 2018).

[2] Ibidem.

Prin ***promisiune*** se înțelege angajamentul, făgăduiala, obligația pe care și-o asumă o persoană față de un funcționar public de a remite în viitor o sumă de bani sau alte foloase, dacă va acționa sau nu va acționa în sensul urmărit și dorit de acea persoană. Promisiunea presupune un act unilateral al mituitorului, ea neimplicând neapărat actul corelativ al acceptării de către funcționarul public. Mijloacele prin care se face promisiunea sunt multiple. Aceasta se poate face verbal, în scris, precum și în orice alt mod; ea trebuie însă să ajungă la cunoștința destinatarului (funcționarului public sau persoanei care exercită atribuții similare în varianta atenuată), neavând relevanță, așa cum s-a menționat, dacă acesta o acceptă sau o respinge. Prin ***oferire*** se înțelege activitatea de prezentare funcționarului public a banilor sau folosului pe care acesta urmează să îl primească, în scopurile precizate prin textul incriminator, infracțiunea de dare de mită subzistând chiar dacă oferta nu este acceptată. Modurile în care oferta ajunge la funcționarul public nu au relevanță atât timp cât ea a ajuns la cunoștința acestuia. Oferta presupune prezentarea, arătarea banilor sau a altor foloase pe care funcționarul urmează să le primească în schimbul serviciilor sale și aceasta o deosebește esențial de promisiune, care este și rămâne o simplă făgăduială făcută funcționarului pentru îndeplinirea, neîndeplinirea sau întârzierea îndeplinirii unui act referitor la îndatoririle sale de serviciu ori pentru efectuarea unui act contrar acestor îndatoriri. ***Darea de bani sau alte foloase*** presupune a preda efectiv, a remite funcționarului public banii sau foloasele. Este nerelevantă împrejurarea că mituirea nu a reușit, adică nu l-a determinat pe funcționarul public să ia mita, întrucât infracțiunea se consumă odată cu acțiunea de predare, înmânare a avantajului material. Nu prezintă importanță dacă banii sau foloasele au fost date din proprie inițiativă sau cedând solicitărilor funcționarilor publici ori dacă au fost date direct sau indirect (prin intermediar) *(Curtea Constituțională, decizia nr. 468/2018, www.ccr.ro)*.

Cerințe esențiale:

(i) promisiunea, oferirea sau darea să aibă ca obiect ***bani sau alte foloase necuvenite*** *funcționarului public mituit;*

(ii) ***actul licit sau ilicit*** *în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii căruia se promite, oferă sau se dau bani ori alte foloase necuvenite* ***trebuie să facă parte din cadrul atribuțiilor de serviciu ale funcționarului public;***

- în cazul funcționarilor publici asimilați promiterea, oferirea sau darea de bani sau alte valori necuvenite trebuie să fie realizată **în legătură cu neîndeplinirea, întârzierea îndeplinirii** unui act privitor la îndatoririle sale legale sau în legătură cu **efectuarea unui act contrar** acestor îndatoriri, nu și **în legătură cu îndeplinirea sau urgentarea îndeplinirii** unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu.

(iii) promisiunea, oferirea sau darea de bani sau alte foloase necuvenite poate avea loc ***înainte, concomitent sau ulterior*** *îndeplinirii, neîndeplinirii, urgentării ori întârzierii îndeplinirii actului ce intră în atribuțiile de serviciu ale funcționarului, respectiv îndeplinirii actului contrar acestor îndatoriri.*

Pentru susținerea acuzației de dare de mită trebuie dovedite din punct de vedere obiectiv: *a) conduita proprie a persoanei acuzate în legătură cu banii sau foloasele*: promisiunea de bani sau alte foloase; oferirea de bani sau alte foloase; darea de bani sau alte foloase (de exemplu, dacă a dat, oferit sau promis bani ori produse petroliere, benzină sau motorină); *b) existența unui act dorit de mituitor*: îndeplinirea, neîndeplinirea ori întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle de serviciu ale unui funcționar, realizarea unui act contrar acestor îndatoriri (de exemplu, să dea informații hoților de combustibil despre locul și modul în care urma să se realizeze supravegherea conductelor P., să nu întocmească rapoarte despre infracțiunile de furt de combustibil constatate sau sesizate, în raport cu unii dintre hoții de motorină și benzină; să nu conducă la Secția de poliție în vederea cercetării unele persoane care au săvârșit infracțiuni de sustragere de motorină și benzină; să omită menționarea în rapoartele întocmite a datelor care conduceau la identificarea locurilor în care erau montate instalații prin care se sustrăgeau motorină și benzină, împiedicând astfel partea vătămată să remedieze spărtura, să îndepărteze instalația și să limiteze pierderile determinate de sustrageri și scurgerea de combustibil în urma sustragerii; să omită raportarea de acte de corupție ale altor polițiști în legătură cu sustragerea de benzină și motorină, la care funcționarul a fost prezent; să omită raportarea de acte suspecte legate de furtul de combustibil, la care funcționarul a fost prezent). Fapta de a oferi mită trebuie să fie anterioară, concomitentă sau să urmeze imediat după îndeplinirea sau neîndeplinirea actului avut în vedere de către mituitor, în caz contrar nefiind îndeplinite elementele constitutive ale infracțiunii de dare de mită. Dacă există însă oferta de mituire nu are relevanță că banii sau foloasele au fost date ulterior, după îndeplinirea actului. Acțiunea constând în promisiunea oferirea sau darea de bani sau alte foloase poate fi săvârșită direct de către mituitor sau indirect (prin intermediul unei alte persoane). c) *legătura dintre banii sau foloasele necuvenite și actul de serviciu.* Banii sau produsele trebuie să fie pretinse, primite etc. cu titlul de contraechivalent al conduitei pe care făptuitorul dorește ca funcționarul să o aibă. Dacă legătura lipsește, fapta nu are caracter penal. Infracțiunea există însă chiar dacă promisiunea sau oferta făcută nu este urmată de executare *(I.C.C.J., secția penală, decizia penală nr. 2348/2012, în L. Lefterache, Probe și prezumții în procesul penal, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 93-94)*.

Infracțiunea de dare de mită poate fi săvârșită în modalitatea oferirii de bani sau de alte foloase necuvenite unui funcționar, în scopul ca acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească ori să întârzie îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri. Pentru existența infracțiunii de dare de mită în această modalitate nu este necesar ca oferirea de bani sau de alte foloase necuvenite să fi fost urmată de acceptare sau de executare, fiind suficient faptul oferirii de bani ori de alte foloase. De asemenea, nu este necesar ca scopul urmărit – îndeplinirea, neîndeplinirea, întârzierea îndeplinirii de către funcționar a unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu sau săvârșirea unui act contrar acestor îndatoriri – să fi fost realizat *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 181/2008, www.scj.ro)*.

- potrivit art. 290 alin. (5) NCP banii, valorile sau orice alte bunuri necuvenite ***oferite*** (chiar dacă nu au fost acceptate) **sau *date*** se confiscă, iar dacă nu se găsesc, infractorul va fi obligat la plata echivalentului lor în bani; trebuie totuşi făcută o precizare pentru clarificarea normei: dacă banii şi valorile au fost *oferite*, confiscarea se va dispune din patrimoniul mituitorului, în vreme ce banii şi valorile *date* se vor confisca din patrimoniul celui mituit;

- nu vor fi confiscaţi banii sau foloasele necuvenite *promise* celui mituit;

- în cazul *constrângerii mituitorului*, banii sau foloasele necuvenite date nu se confiscă, ci se restituie acestuia; deopotrivă, banii, valorile sau orice alte bunuri date se restituie mituitorului *dacă acestea au fost date după denunţarea faptei* şi mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta; dacă banii, valorile sau orice alte bunuri au fost date de mituitor înainte de realizarea denunţului, chiar dacă acesta beneficiază de cauza specială de nepedepsire, aceste bunuri vor fi supuse confiscării.

Dispoziţiile referitoare la confiscare se aplică chiar dacă oferta nu a fost urmată de acceptare şi, ca urmare, instanţa avea obligaţia de a dispune confiscarea sumei de bani în baza acestui text de lege *(C.A. Craiova, secţia penală, decizia nr. 34/2007, www.legalis.ro)*.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru buna desfăşurare a raporturilor de serviciu în cadrul unităţilor prevăzute de art. 176 NCP, al persoanelor juridice de drept privat, al autorităţilor publice ale statului străin, al unei instanţe internaţionale sau organizaţii internaţionale;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei (infracţiune de pericol abstract).

2.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii mobilul cu care a fost săvârşită fapta; acesta poate fi avut în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei;

Oferirea unui calculator ofiţerului de poliţie care avea obligaţii de serviciu în legătură cu verificarea şi ridicarea actelor contabile justificative aflate în magazinul inculpatului, în condiţiile în care s-a dovedit că între ofiţer şi inculpat nu au existat relaţii de natură a justifica gratuităţi între aceştia, nu poate avea decât semnificaţia faptei de dare de mită, fiind realizată atât latura obiectivă a infracţiunii – oferirea folosului material, cât şi vinovăţia inculpatului sub forma intenţiei acestuia de a corupe *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 1550/2005, în NCP comentat, p. 632)*.

- ***constrângerea mituitorului*** la darea de mită este o *cauză de neimputabilitate specială* constând în presiunea pe care acţiunea celui care a luat mită a exercitat-o asupra persoanei care a dat mita, în scopul de a-l determina pe acesta din urmă să săvârşească infracţiunea de dare de mită; spre deosebire de cauzele de neimputabilitate

generale (constrângerea fizică sau constrângerea morală), prevăzute de art. 24-25 NCP, constrângerea mituitorului presupune condiții de îndeplinire mai largi: *(i)* se poate realiza prin orice mijloace și nu numai prin amenințarea cu un pericol grav; *(ii)* nu trebuie să fie irezistibilă[1];

- banii, valorile sau orice alte bunuri care au făcut obiectul dării de mită se restituie mituitorului care a fost constrâns să săvârșească fapta.

Analizând activitatea martorului M. se constată că activitatea acestuia a depășit cu mult cadrul necesar probării infracțiunii, în condițiile în care nu este dovedit dincolo de orice îndoială rezonabilă că inculpatul a avut inițiativa oferirii mitei, ci că a existat doar o suspiciune a martorului (ce putea fi perfect fondată, dar lipsită de relevanță în acest context); singurele probe relevante sunt înregistrările ambientale din care rezultă că inculpatul a preferat tăcerea, s-a ferit a formula vreo propunere, discuția fiind nu numai condusă de martor, dar și cu insistențe deosebite, ce au provocat lacrimile inculpatului, care s-a văzut pus în situația de inferioritate față de martor, care îl ancheta. În plus, nu exista niciun motiv rezonabil care să confirme bănuiala că inculpatul ar fi un infractor, așa cum s-a subliniat în motivele de apel, câtă vreme acesta nu este cunoscut cu antecedente penale, este în vârstă de 56 de ani, până la care și-a câștigat existența în mod onest. (...) deși nu este vorba de o constrângere în sensul clasic al acestui termen, activitatea de provocare a martorului, dar și faptul că probele din care rezultă săvârșirea faptei nu au fost loial administrate, se constată că a existat o activitate de constrângere. Astfel, provocarea determinată de insistențele îndelungate ale martorului, împrejurarea că acesta a avut inițiativa întâlnirii în alt loc decât cel destinat în mod legal unor astfel de întâlniri, se constituie într-o veritabilă cauză justificativă (*n.n. cauză de neimputabilitate specială*), nu în sensul art. 25 NCP, ci prevăzută de art. 255 alin. (2) C.pen. din 1969. Această constrângere rezultă din poziția de superioritate în care se afla martorul în raport cu inculpatul, fiind persoană ce acționa în calitate de agent al statului cu atribuția de a instrumenta un dosar ce îl privea direct pe inculpat, starea de temere indusă acestuia și evidentă din înregistrări (...), astfel că, deși inculpatul nu a fost amenințat în mod direct, din cauza faptului că aproape mita i s-a solicitat de o manieră persuasivă, prin insistențe îndelungate, fără ca inculpatul să accepte acest lucru, afirmând după lungi momente de tăcere „cum spuneți dumneavoastră" relevă poziția de inferioritate în care acesta se afla și constituie o constrângere „prin orice mijloace" în sensul cerut de art. 255 alin. (2) C.pen. din 1969 [actual art. 290 alin. (2) NCP], acest text fiind mai permisiv decât textul art. 25 NCP ce reglementează constrângerea morală, întemeiată în fapt pe lipsa de vinovăție a făptuitorului și reprezentând o cauză specială de înlăturare a caracterului penal al faptei *(C.A. Brașov, secția penală, decizia penală nr. 648/2014, www.rolii.ro)*.

2.6. Varianta atenuată

- spre deosebire de forma de bază a infracțiunii care incriminează mituirea unui funcționar public [art. 175 alin. (1) NCP] sau a unui funcționar public asimilat [art. 175

[1] În același sens, a se vedea *S. Bogdan*, op. cit., p. 422.

alin. (2) NCP], în ipoteza variantei atenuate este incriminată fapta tipică de dare de mită comisă în legătură cu ***funcționarii privați***, adică persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură *în serviciul unei persoane fizice* dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP (persoana fizică care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public) *ori în cadrul oricărei persoane juridice*.

Varianta atenuată a infracțiunii de dare de mită prevăzută în art. 308 alin. (1) NCP raportat la art. 290 alin. (1) NCP este incidentă numai în ipoteza în care subiectul activ promite, oferă sau dă bani ori alte foloase, în condițiile art. 289 NCP, unei persoane enumerate în art. 308 alin. (1) NCP, iar nu unui funcționar public prevăzut în art. 175 NCP. În consecință, incidența variantei atenuate a infracțiunii de dare de mită nu este condiționată de calitatea subiectului activ, în cazul infracțiunii de dare de mită subiectul activ nefiind circumstanțiat, ci de calitatea persoanei căreia subiectul activ îi promite, îi oferă sau îi dă bani ori alte foloase *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 433/A din 14 decembrie 2017, www.scj.ro)*.

Fapta de dare de mită săvârșită în legătură cu o persoană care are calitatea de director executiv adjunct în cadrul Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură se încadrează în dispozițiile art. 290 NCP, iar nu în dispozițiile art. 290 NCP raportat la art. 308 NCP, privitoare la varianta atenuată a infracțiunii de dare de mită, întrucât directorul executiv adjunct din cadrul Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură are calitatea de funcționar public, în accepțiunea art. 175 alin. (1) NCP *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 404/A din 27 noiembrie 2014, www.scj.ro)*.

2.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- tentativa nu este posibilă, fiind asimilată faptei consumate;

- infracțiunea se consumă în momentul promiterii, oferirii sau dării banilor sau a altor foloase necuvenite funcționarului public mituit; este o *infracțiune de consumare anticipată*, deoarece consumarea are loc nu numai prin dare de bani, bunuri sau alte foloase astfel cum pare să sugereze denumirea marginală („*darea*"), ci și prin acțiuni care reprezintă în fapt forme ale tentativei față de dare *(promitere sau oferire), dar pe care legiuitorul le-a incriminat ca modalități alternative acesteia care consumă infracțiunea*;

- infracțiunea poate fi comisă în formă continuată, caz în care se epuizează la data comiterii ultimului act de executare.

2.8. Pedeapsa

- pentru forma tip: închisoarea de la 2 la 7 ani;

- pentru *varianta atenuată*: închisoarea de la 1 an și 4 luni la 4 ani și 8 luni;

- *nu se pedepsește* făptuitorul care **denunță** fapta de dare de mită ***mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat*** cu privire la această infracțiune; în acest caz, banii sau foloasele necuvenite date ***după*** realizarea denunțului nu se confiscă, fiind restituite mituitorului; de asemenea, nu pot fi confiscate sumele de bani puse la dispoziția mituitorului pentru realizarea flagrantului la infracțiunea de luare de mită, acestea restituindu-se organelor de urmărire penală.

- prin Legea de modificare a NCP a fost reconfigurată cauza specială de nepedepsire, art. 290 alin. (3) NCP prevăzând că mituitorul nu se pedepsește dacă denunță fapta mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta, **dar nu mai târziu de un an de la data săvârșirii acesteia**;

- prin DCC nr. 650/2018 Curtea Constituțională a apreciat că „noua reglementare nu împiedică persoana care are cunoștință de săvârșirea unei fapte penale de a denunța persoanele făptuitoare și după expirarea termenului de un an de la data la care a aflat de comiterea infracțiunii, în acest caz, însă, ea acționând exclusiv în valorizarea interesului general, nemaiputând cere acordarea beneficiului legal. (...) adoptarea acestei soluții legislative constituie opțiunea legiuitorului în reglementarea instituției denunțului, opțiune care respectă marja de apreciere în interiorul căreia acesta are libertatea de a dispune; (...) aceste prevederi sunt de natură a completa politica penală a statului în domeniul descoperirii și sancționării faptelor de corupție, acestea reprezentând, totodată, opțiunea legiuitorului, exprimată conform dispozițiilor art. 61 alin. (1) NCP și în marja de apreciere prevăzută de acestea, nefiind contrare art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție";

- pentru reținerea incidenței acestei cauze speciale de nepedepsire trebuie îndeplinite următoarele **condiții**:

a. să se fi comis o infracțiune de dare de mită, respectiv de luare de mită;

b. autorul infracțiunii de dare de mită să denunțe în fața autorităților (chiar necompetente) fapta comisă, indicând modul de săvârșire a acesteia, precum și funcționarul public mituit;

c. denunțul să fie formulat în termen de cel mult un an de la data comiterii faptei și înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat în alt mod sau să se fi sesizat din oficiu.

- cerința formulării denunțului în termen de 1 an de la comiterea faptei, pentru a fi incidentă cauza de nepedepsire, nu limitează posibilitatea de sesizare a organelor judiciare prin denunț, care poate fi făcută oricând, ci numai posibilitatea de a beneficia de cauza de nepedepsire;

- în acest caz, banii sau foloasele necuvenite date ***după formularea denunțului în primul an de la comiterea faptei nu se confiscă***, fiind restituite mituitorului; de asemenea, nu pot fi confiscate sumele de bani puse la dispoziția mituitorului pentru realizarea flagrantului la infracțiunea de luare de mită, acestea restituindu-se organelor de urmărire penală.

Mituitorul nu se pedepsește dacă denunță autorității fapta înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu acea infracțiune. Cauza specială de nepedepsire este aplicabilă atunci când sunt îndeplinite cumulativ următoarele *condiții: a) mituitorul a denunțat fapta*. Fapta se consideră denunțată în cazul în care, de exemplu, mituitorul fiind urmărit pentru o infracțiune, face o

declarație prin care aduce la cunoștința organului de urmărire penală, fapta sa de dare de mită, precum și funcționarul care a primit mita. Nu constituie însă o denunțare recunoașterea de către făptuitor în fața organului de urmărire penală care a constatat săvârșirea infracțiunii și investighează fapta. *b) denunțarea trebuie făcută unei autorități*, chiar necompetente să efectueze urmărirea penală în această materie; *c) denunțarea trebuie să se producă mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat.* Cauza de nepedepsire are ca scop să prevină săvârșirea infracțiunii de luare de mită prin inducerea temerii că va fi denunțat celui care este tentat să primească bani sau foloase pentru un act de serviciu. Sancționarea mituitorului ar îngreuna descoperirea faptelor, deoarece, dacă ar fi pedepsit, nu s-ar plânge împotriva funcționarului incorect, funcționar care în acest mod ar fi la adăpost de răspundere pentru infracțiunea comisă *(I.C.C.J., secția penală, decizia penală nr. 2348/2012, în L. Lefterache, Probe și prezumții în procesul penal. Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 94).*

În data de 6 iunie 2013, inculpatul A. a condus autoturismul cu nr. de înmatriculare XXX pe DN 7. În jurul orei 20.00, ajuns pe raza localității I., a fost înregistrat de un aparat radar montat pe un autovehicul al poliției rutiere, rulând cu viteza de 107 km/h, într-o zonă în care viteza maximă admisă era de 50 km/h. În consecință, a fost oprit de echipajul de poliție pentru întocmirea procesului-verbal de contravenție și ridicarea permisului de conducere în vederea suspendării dreptului de a conduce autovehicule pe drumurile publice. Atât inculpatul, cât și martora L.R.E. au încercat să convingă polițiștii să nu aplice sancțiunea contravențională, scop în care s-au deplasat la mașina polițiștilor, iar martora L.R.E. a încercat să-i convingă că ea l-a determinat pe inculpat să conducă cu asemenea viteză. Inculpatul a menționat în scris pe procesul-verbal că a oferit polițistului mită și că acesta a refuzat. A mai menționat că „Mașina era ascunsă și nu avea cum să mă înregistreze corect". Nu au existat probe din care să rezulte că agentul de poliție ar fi solicitat în mod expres o sumă de bani pentru a nu întocmi procesul-verbal de sancționare a inculpatului. Suma de 50 lire a fost dată polițistului prin introducerea între filele documentelor, sugerându-i-se astfel să nu întocmească procesul-verbal de contravenție. Din actele dosarului a rezultat concluzia că polițistul a refuzat bancnota și a întocmit procesul-verbal de contravenție conform legii. Împrejurarea că inculpatul, constatând că oferta sa de mită a fost refuzată, a denunțat fapta la numărul unic de urgență 112, nu înlătură răspunderea penală a inculpatului, întrucât agentul de poliție a anunțat și el telefonic superiorii săi despre situația în care a fost pus, iar o anchetă era astfel inevitabilă, în baza raportului telefonic al agentului de poliție. În drept, s-a reținut că fapta inculpatului A care, în data de 6 iunie 2013 a oferit agentului de poliție suma de 50 lire sterline pentru a îl determina să nu îl sancționeze contravențional și să nu îi rețină permisul de conducere pentru depășirea vitezei legale pe un sector de drum, a întrunit elementele constitutive ale infracțiunii de dare de mită *(C.A. Alba Iulia, secția penală și pentru cauze cu minori, decizia penală nr. 423/2015, www.rolii.ro).*

§3. Traficul de influență

3.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în pretinderea, primirea ori acceptarea promisiunii de bani sau alte foloase, direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, săvârșită de către o persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public și care promite că îl va determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri [art. 291 alin. (1) NCP];

- constituie *variantă agravată* a infracțiunii săvârșirea faptei de o persoană care exercită o funcție de demnitate publică; este judecător sau procuror; este organ de cercetare penală sau are atribuții de constatare ori de sancționare a contravențiilor, sau de persoanele care, pe baza unui acord de arbitraj, sunt chemate să pronunțe o hotărâre cu privire la un litigiu ce le este dat spre soluționare de către părțile la acest acord, indiferent dacă procedura arbitrală se desfășoară în baza legii române ori în baza unei alte legi [art. 7 din Legea nr. 78/2000];

- potrivit art. 308 NCP raportat la art. 291 NCP, constituie *variantă atenuată* a infracțiunii de trafic de influență săvârșirea faptei în legătură cu persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP ori în cadrul oricărei persoane juridice.

3.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic: relațiile sociale referitoare la buna desfășurare a raporturilor de serviciu;

b) obiectul material: nu are.

- banii sau foloasele necuvenite reprezintă bunuri date în vederea săvârșirii infracțiunii, supuse confiscării, iar nu obiect material al infracțiunii.

3.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public, funcționar public asimilat sau funcționar privat;

- în cazul în care traficantul de influență este totodată și un funcționar public care are competențe în legătură cu actul pentru a cărui îndeplinire, neîndeplinire, urgentare, întârziere trafichează influența, se va reține concursul între luarea de mită și traficul de influență;

Faptele persoanei, având calitatea de ofițer de poliție judiciară, de a pretinde și primi sume de bani, în scopul de a administra probe în favoarea uneia dintre părți ori de a nu administra probe în dosare penale, și de a pretinde și primi sume de bani lăsând să se creadă că are influență asupra procurorilor pentru a-i determina să adopte soluții de netrimitere în judecată în dosare penale,

întrunesc elementele constitutive ale infracțiunilor de luare de mită și de trafic de influență, aflate în concurs real de infracțiuni *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3690/2009, www.scj.ro)*.

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat (dacă toți subiecții au influență sau lasă să se creadă că au influență asupra funcționarului public), complicitate sau instigare;

Dacă autorul infracțiunii de trafic de influență, după ce a pretins un anumit folos pentru a determina un funcționar să facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu, a și primit folosul prin intermediul altei persoane, această din urmă persoană va răspunde în calitate de complice, deoarece l-a ajutat pe autor să realizeze unul din conținuturile alternative ale infracțiunii *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 4748/1972, în R.R.D. nr. 8/1973, p. 161)*.

Se va reține participația sub forma coautoratului în situația în care inculpatul, avocat, a afirmat că, în schimbul sumei de 50.000 dolari SUA, poate asigura sprijinul reprezentantului A.V.A.S. (...) pentru a avea succes în demersul de cumpărare a unui obiectiv industrial; ulterior, după cooptarea altor două persoane, consilieri juridici, au hotărât cu toții să încerce obținerea unei sume de bani, sub pretextul că ar avea influență asupra judecătorului-sindic învestit cu soluționarea cererii, pe care l-ar putea determina astfel să pronunțe o hotărâre favorabilă SC E.I.E. SRL București, indiferent de orice alte circumstanțe. (...) În final, denunțătoarea a remis inculpaților suma de 75.000 euro, care a fost împărțită și numărată de aceștia, după care a fost reintrodusă în plicul unde fusese ținută și care a fost preluat de unul dintre inculpați *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1547/2009, www.scj.ro)*.

- în cazul în care traficul de influență se realizează prin mijlocirea unui intermediar, acesta din urmă poate fi complice la infracțiune sau chiar instigator la aceasta;

- este posibil ca aceeași persoană să fie complice atât la trafic de influență, cât și la cumpărarea de influență dacă acesta sprijină atât actele traficantului de influență (de pildă, comunică persoanelor interesate suma solicitantă de traficant), cât și la actele cumpărătorului de influență (ridică de la acesta suma de bani și i-o înmânează traficantului);

- activitatea complicelui sau a instigatorului poate îmbrăca în unele cazuri caracter infracțional, constituind infracțiunea de cumpărare de influență prevăzută de art. 292 NCP.

Din coroborarea tuturor probelor administrate în cauză, rezultă în mod cert că inculpatul A. a facilitat denunțătorului legătura cu inculpatul B., acesta fiind cel care a promis traficarea de influență și a stabilit prețul, suma de bani ce formează obiectul infracțiunii de trafic de influență fiind remisă acestuia. Mai mult, inculpatul A. nu a exercitat presiuni asupra inculpatului B., care era șeful serviciului fiscal orășenesc, care, de altfel, nici nu avea atribuții în legătură cu problema semnalată de martorul denunțător C. (respectiv, aceea de a efectua

vreun control, în calitate de organ fiscal), iar serviciul traficat (de a nu fi sesizate organele de urmărire penală de către inspectorii fiscali care efectuau controlul societății E.) nu se afla în aria îndatoririlor sale înscrise în fișa postului. Făcând o distincție între forma autorat și forma participației penale a complicității și verificând, raportat la speța dedusă judecății, dacă inculpatul A. a comis acte materiale care intră în sfera elementului material al infracțiunii de trafic de influență sau doar a realizat acte ce reprezintă un sprijin sau un ajutor la comiterea faptei, rezultă că acuzația care i se aduce vizează complicitatea la infracțiunea de trafic de influență și nu autoratul acestei infracțiuni, deși încadrarea juridică a fost stabilită în acest ultim sens. În sensul celor mai sus-reținute, se constată că în literatura de specialitate s-a arătat că, în cazul infracțiunii de trafic de influență prevăzută în art. 291 NCP, participația penală este posibilă în toate formele. În practică, există uneori dificultatea de a distinge actele de autorat (coautorat) față de cele de complicitate. Ca în cazul oricărei infracțiuni, și la traficul de influență această distincție trebuie să se realizeze, în primul rând, pornind de la elementul material, respectiv trebuie să se verifice dacă participantul comite acte ce intră în sfera elementului material al infracțiunii sau realizează doar acte ce reprezintă un sprijin sau un ajutor la comiterea faptei. De asemenea, în literatura de specialitate s-a arătat că, dacă autorul infracțiunii de trafic de influență (în speță, inculpatul B.), după ce a pretins un anumit folos pentru a determina un funcționar să facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu, a și primit folosul prin intermediul altei persoane, această din urmă persoană va răspunde în calitate de complice, deoarece l-a ajutat pe autor să realizeze unul din conținuturile alternative ale infracțiunii. Ca atare, având în vedere toate aceste aspecte, se constată că fapta reținută în sarcina inculpatului A. și recunoscută de acesta corespunde participației penale în forma complicității la infracțiunea de trafic de influență *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 138/A din 18 aprilie 2017, www.scj.ro)*.

Fapta inculpatului S.I., care în intervalul octombrie 2009 - februarie 2010, cu știință, l-a ajutat pe inculpatul F.L. să-și trafice influența asupra conducătorului A.N.V., în favoarea inculpatei D.N. și pentru numirea acesteia în funcția de conducere la Vama H. și de a primi de la inculpata D. suma totală de 130.000 euro destinată inculpatului F.L., în schimbul exercitării acestei influențe, întrunește elementele constitutive ale complicității la infracțiunea de trafic de influență. Fapta inculpatului S.I., care începând din luna martie 2010, cu știință, l-a ajutat pe inculpatul F.L. să-și trafice influența asupra conducătorului A.N.V., în favoarea inculpatei D.N. și în legătură cu numirea acesteia în funcția de șef al Biroului Vamal H. în schimbul sumei de 300.000 euro, întrunește elementele constitutive ale complicității la infracțiunea de trafic de influență *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1015 din 21 martie 2014, www.scj.ro)*.

b) subiectul pasiv: *principal* este autoritatea publică, instituția publică, instituția sau persoana juridică de interes public ori privat în cadrul căreia funcționarul public se

află în exercitarea atribuțiilor de serviciu, iar *subiect pasiv secundar* este funcționarul public[1] cu privire la care se pretinde că există o influență.

3.4. Latura obiectivă

a) elementul material: ***traficul de influență se comite numai printr-o acțiune (infracțiune comisivă) – pretinderea, primirea ori acceptarea promisiunii*** de bani sau alte foloase patrimoniale sau nepatrimoniale, direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, săvârșită de către o persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public și care promite că îl va determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri;

- *pretinderea, primirea sau acceptarea de promisiuni* constituie singurele modalități alternative ale elementului material al infracțiunii și au aceeași semnificație ca și în materia infracțiunii de luare de mită; nu este tipică fapta, dacă aceasta constă în neres-pingerea de oferte sau de promisiuni, aceste modalități nefiind prevăzute de norma de incriminare în materia traficului de influență;

- actul pentru a cărui îndeplinire, neîndeplinire urgentare sau întârziere se trafichează influența poate fi legal sau ilegal;

- în cazul în care anterior primirii făptuitorul acceptase promisiunea de primire a unor astfel de bunuri, fapta se consumă la momentul acceptării;

- nu interesează dacă bunurile sunt și remise efectiv, după pretinderea sau acceptarea de promisiuni de bani sau alte foloase.

Elementul material al faptei de trafic de influență cuprinde trei modalități normative, respectiv ***primirea*** (intrarea efectivă în posesia sumei de bani, a unui folos), ***pretinderea*** (formularea de către făptuitor nemijlocit, în mod expres sau tacit, a solicitării unei sume de bani, a unui bun sau alte valori), ***acceptarea de promisiuni*** (manifestarea acordului cu privire la promisiunile făcute sau banii/foloasele oferite de către cumpărătorul de influență), *aceste noțiuni având înțelesul din vorbirea curentă și nu diferă de sensul termenilor utilizați la*

---

[1] Potrivit art. 294 NCP, fapta de trafic de influență poate fi comisă și în legătură cu activitatea următoarelor categorii de subiecți pasivi secundari:

a) funcționarilor sau persoanelor care își desfășoară activitatea pe baza unui contract de muncă ori altor persoane care exercită atribuții similare în cadrul unei organizații publice internaționale la care România este parte;

b) membrilor adunărilor parlamentare ale organizațiilor internaționale la care România este parte;

c) funcționarilor sau persoanelor care își desfășoară activitatea pe baza unui contract de muncă ori altor persoane care exercită atribuții similare, în cadrul Uniunii Europene;

d) persoanelor care exercită funcții juridice în cadrul instanțelor internaționale a căror competență este acceptată de România, precum și funcționarilor de la grefele acestor instanțe;

e) funcționarilor unui stat străin;

f) membrilor adunărilor parlamentare sau administrative ale unui stat străin;

g) juraților din cadrul unor instanțe străine.

infracțiunea de luare de mită. Infracțiunea de trafic de influență *este una comisivă* și se realizează prin cel puțin una dintre modalitățile normative precitate, acestea fiind alternative, toate referindu-se la bani sau „alte foloase", pentru existența elementului material și deci a infracțiunii de trafic de influență, *nefiind necesar ca pretinderea banilor sau folosului, acceptarea promisiunii de foloase ori a darurilor să fi fost urmată de executare, adică de satisfacerea pretenției sau de respectarea promisiunii de foloase.* Nu este necesar ca actul ce intră în atribuțiile funcționarului sau altui salariat să fi fost efectuat, este suficient că s-au primit ori pretins foloase sau că s-au acceptat promisiuni de foloase în vederea determinării funcționarului sau altui salariat, fiind indiferent faptul că inițiativa aparține traficantului sau persoanei interesate ca influența să fie exercitată. Pentru existența infracțiunii de trafic de influență nu are relevanță dacă pretinderea folosului a fost satisfăcută, nici dacă acceptarea promisiunii unor foloase a fost urmată de prestarea acestora, nu interesează dacă intervenția pe lângă un funcționar sau alt salariat s-a produs sau nu, nici dacă prin intervenție (reală sau presupusă) se urmărește determinarea unei acțiuni licite (efectuarea corectă de către un funcționar sau alt salariat a unui act ce intră în atribuțiile sale de serviciu) sau a unei acțiuni ilicite (efectuarea incorectă a actului) ori determinarea unei inacțiuni licite (abținerea de la efectuarea unui act abuziv) sau a unei inacțiuni ilicite (neîndeplinirea unei îndatoriri de serviciu), de vreme ce dezaprobarea exprimată prin incriminarea faptei de trafic de influență privește scopul urmărit de infractor nu ca un rezultat, ci ca o caracterizare a acțiunii de traficare a influenței reale sau presupuse *(Curtea Constituțională, DCC nr. 650 din 25 octombrie 2018, www.ccr.ro).*

Cerințe esențiale:

(i) fapta trebuie să aibă ca obiect* bani sau alte foloase patrimoniale sau nepatrimoniale*, pretinse, primite sau acceptate pentru sine sau pentru altul;

- pot face obiectul traficului de influență banii (lei sau valută, primiți în numerar, ori prin virament bancar, inclusiv atunci când sunt remiși sub forma unui împrumut simulat sau al unor contracte simulate de prestări de servicii), bunuri corporale sau incorporale, alte foloase patrimoniale (de exemplu, acordarea folosinței gratuite a unei bărci) sau nepatrimoniale[1] (de exemplu, asigurarea prezenței unui înalt demnitar la o recepție etc.);

Noțiunea de ***alte foloase*** are, potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, sensul de avantaj, beneficiu, câștig, profit. Banii pot fi efectivi (monede) sau sub formă de valori ori titluri de orice fel echivalând bani, iar prin expresia „alte foloase" se poate înțelege orice fel de avantaje patrimoniale (de pildă bunuri, comisioane, împrumuturi, premii, amânarea plății unei datorii,

---

[1] În DCC nr. 650/2018 (M.Of. nr. 97 din 7 februarie 2019) Curtea Constituțională a apreciat că „Prin condiționarea elementului material al infracțiunii *de foloasele materiale* pretinse/primite/acceptate se constată o restrângere nepermisă a condițiilor de incriminare a traficului de influență, din moment ce sunt excluse foloasele nemateriale – nepatrimoniale. Se ajunge la sustragerea unui act de corupție din sfera incriminării, ceea ce este contrar art. 1 alin. (3) din Constituție".

folosinţa gratuită a unei locuinţe, prestaţiuni de servicii în mod gratuit, promovarea în serviciu), dar şi nepatrimoniale (de pildă acordarea unui titlu sau a unui grad ori a altei distincţii onorifice), toate acestea nefiind legal datorate (foloase necuvenite), deci având caracter de retribuţie, de plată (răsplată). Foloasele obţinute reprezintă un contra-echivalent al conduitei lipsite de probitate a persoanei *(Curtea Constituţională, DCC nr. 489 din 30 iunie 2016, M.Of. nr. 661 din 29 august 2016, www.ccr.ro)*.

(ii) făptuitorul trebuie ***să aibă o influenţă reală sau să lase să se creadă că are influenţă*** *asupra funcţionarului public;*

- influenţa făptuitorului trebuie să reprezinte motivul determinant al acţiunii cumpărătorului de influenţă;

- influenţa pretinsă poate fi personală sau exercitată prin mijlocirea unui intermediar;

- o persoană *are influenţă* asupra funcţionarului public (inclusiv asimilat) sau privat dacă în circumstanţele realităţii obiective acesta poate în mod efectiv solicita şi obţine un anumit comportament, ori schimbarea acestuia sau efectuarea unei anumite activităţi de către funcţionar; chiar dacă influenţa nu este reală, efectivă, *simpla pretindere*, în mod credibil, a existenţei unei astfel de influenţe poate avea valenţe infracţionale în situaţiile în care sunt îndeplinite şi celelalte elemente de tipicitate ale faptei.

Prin expresia ***are influenţă*** se înţelege că acea persoană se bucură în mod real de încrederea funcţionarului sau a altui salariat, ori că bunele relaţii personale cu acesta corespund realităţii, aşadar acea persoană este în asemenea relaţii cu funcţionarul încât să-l poată determina la o anumită conduită, atitudine, acţiune. Prin expresia ***lasă să se creadă că are influenţă*** asupra unui funcţionar sau a altui salariat se înţelege că o persoană se laudă că are trecere pe lângă un funcţionar sau alt salariat (afirmând, de pildă, că datorită încrederii de care se bucură sau datorită rudeniei sau relaţiilor personale pe care le are cu acel funcţionar sau salariat poate determina o anumită atitudine a acestuia ori poate obţine o anumită rezolvare), ori se prevalează, pretinde, afirmă, contrar realităţii, că este în relaţii bune cu funcţionarul ori alt salariat, se bucură de aprecierea şi încrederea acestuia de asemenea natură încât poate rezolva problema de care este interesat cumpărătorul de influenţă. Se consideră că cerinţa este îndeplinită şi atunci când o persoană, fără a se lăuda că are trecere asupra unui funcţionar, nu dezminte afirmaţiile altora cu privire la existenţa acesteia. De asemenea, în practica judiciară s-a reţinut că nu are relevanţă dacă făptuitorul a precizat ori nu numele funcţionarului public asupra căruia are influenţă, suficient fiind să-l fi determinat numai prin calitatea acestuia. Pentru reţinerea infracţiunii de trafic de influenţă nu este necesar ca inculpatul să indice în mod nominal funcţionarul public pe lângă care pretinde că ar avea trecere, dacă din conţinutul celor afirmate de el se desprinde competenţa acestui funcţionar de a dispune în legătură cu actul referitor la care se trafică influenţa, deoarece ceea ce este important este ca influenţa presupusă a inculpatului să fi constituit pentru persoana interesată motivul tranzacţiei. Cu alte cuvinte, pentru întregirea laturii obiective a infracţiunii de trafic de influenţă este necesar să fie îndeplinite cumulativ mai multe

condiții, printre care și aceea ca influența pe care o are sau lasă să se creadă că o are făptuitorul, să privească un funcționar sau alt salariat care are atribuții în îndeplinirea actului pentru care făptuitorul a primit sau a pretins bani ori alte foloase. Nu are relevanță dacă făptuitorul atribuind un nume acelui funcționar sau salariat, numele atribuit este real sau fictiv. Prin urmare, esențial este ca influența făptuitorului să fi constituit pentru persoana interesată motivul determinant al tranzacției. În ipoteza în care făptuitorul lasă să se creadă că are influență, deși nu are, este vorba și de inducerea în eroare, de o înșelăciune pe care traficul de influență o absoarbe în conținutul său. Prevalarea de o influență inexistentă în realitate asupra unui funcționar sau pretinderea sau primirea de bani urmată de neexercitarea ulterioară a influenței pentru îndeplinirea actului, deși constituie o prezentare ca adevărată a unei fapte mincinoase, realizează elementul material al infracțiunii de trafic de influență, aceasta având un alt obiect juridic (relațiile sociale referitoare la buna desfășurare a raporturilor de serviciu) față de infracțiunea de înșelăciune (relațiile sociale referitoare la patrimoniu), infracțiunea de trafic de influență existând independent de producerea unei pagube materiale, așa cum este cazul infracțiunii de înșelăciune. Pe cale jurisprudențială s-a reținut însă că, dacă actul a fost îndeplinit fără să se fi făcut nicio intervenție și totuși se pretind bani sau alte foloase, fapta constituie înșelăciune. S-a mai statuat că nu există trafic de influență dacă inculpatul nu s-a prevalat de vreo influență pe lângă vreun funcționar, ci a luat suma de bani pentru serviciile pe care el personal putea să le facă celor care au dat banii, existând în acest caz infracțiunea de luare de mită *(Curtea Constituțională, DCC nr. 489/2016, M.Of. nr. 661 din 29 august 2016, www.ccr.ro)*.

(iii) făptuitorul trebuie ***să promită că îl va determina pe funcționarul public*** *să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri,* ***chiar dacă această promisiune nu este îndeplinită ulterior ori actul nu este efectuat;***

- făptuitorul poate afirma că are influență cu privire la un anumit funcționar public care are în competență întocmirea actului sau căruia i s-a repartizat cauza ce prezintă interes pentru cumpărătorul de influență; deopotrivă, făptuitorul poate arăta că are influență asupra unei persoane care ar putea ajunge să influențeze chiar funcționarul public competent (de pildă, făptuitorul poate arăta că are influență asupra unui procuror sau a unui judecător care nu face parte dintr-o secție penală, dar care ar putea interveni pe lângă judecătorul învestit cu soluționarea unei cauze pentru a dispune o soluție favorabilă cumpărătorului de influență sau unei persoane apropiate acestuia);

- este îndeplinită această condiție și în cazul în care funcționarul public nu este explicit nominalizat, dar se face referire la organul de stat, instituția publică sau orice altă persoană juridică din care face parte funcționarul, care are competența de a efectua sau a nu efectua actul (de exemplu, traficarea influenței pe lângă un procuror în cadrul D.N.A. ori traficarea influenței pe lângă judecătorul care va face parte din completul care va soluționa o contestație cu privire la o măsură preventivă, chiar dacă magistratul nu este identificat nominal); în cazul în care se pretinde influența pe lângă un funcționar public necompetent, se poate reține săvârșirea infracțiunii de înșelăciune;

- în cazul traficării influenței față de un funcționar public asimilat, fapta trebuie să constea în *pretinderea, primirea ori acceptarea* promisiunii de bani sau alte foloase patrimoniale sau nepatrimoniale ***în legătură cu neîndeplinirea, întârzierea îndeplinirii*** *unui act privitor la îndatoririle legale ale funcționarului public asimilat sau în legătură cu* ***efectuarea unui act contrar*** *acestor îndatoriri, nu și* ***în legătură cu îndeplinirea sau urgentarea îndeplinirii*** unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu.

Influența pe care o are sau lasă să se creadă că o are făptuitorul, să privească un funcționar care are atribuții în îndeplinirea actului pentru care făptuitorul a primit sau a pretins bani ori alte foloase, *fiind suficientă și numai precizarea actului pentru a cărei îndeplinire urmează a se exercita influența făptuitorului, iar nu și indicarea persoanei asupra căreia va fi exercitată.* Prin determinarea actului este determinată, în mod implicit, și persoana care îl va îndeplini, ca urmare a realei sau pretinsei influențe a făptuitorului, și anume funcționarul în a cărui atribuție intră îndeplinirea acelui act. Nu interesează dacă intervenția promisă a avut sau nu loc și nici dacă prin intervenție s-a urmărit efectuarea de către funcționarul public a unui act legal sau a unui act ilegal și nici dacă acel act a fost sau nu efectuat. Pentru existența infracțiunii, nu are relevanță dacă pretinderea folosului a fost satisfăcută, nici dacă acceptarea promisiunii unor foloase a fost urmată de prestarea acestora. Nu este relevant nici dacă intervenția s-a produs ori nu, precum nici momentul în care aceasta s-a realizat, raportat la momentul săvârșirii uneia dintre acțiunile ce constituie elementul material al infracțiunii, deoarece producerea intervenției nu este o condiție pentru existența infracțiunii de trafic de influență *(Curtea Constituțională, DCC nr. 856/2017, M.Of. nr. 326 din 13 aprilie 2018, www.ccr.ro).*

(iv) *fapta trebuie să fie săvârșită* ***înainte sau concomitent*** *cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea sau întârzierea actului ce intră în atribuțiile de serviciu ale funcționarului asupra căruia este traficată influența, respectiv anterior sau concomitent cu îndeplinirea actului contrar îndatoririlor de serviciu.*

- dacă pretinderea sau primirea de bani sau alte foloase necuvenite a fost realizată după îndeplinirea actului, se va reține săvârșirea infracțiunii de **înșelăciune** în măsura în care se constată existența unei induceri în eroare, precum și celelalte elemente de tipicitate prevăzute de art. 244 NCP[1];

---

[1] În acest sens, în literatura de specialitate (*O. Loghin, T. Toader*, Drept penal român. Partea specială, Casa de Editură și Presă „Șansa" SRL, București, 1994, p. 369) s-a arătat că „ceea ce deosebește infracțiunea de trafic de influență de infracțiunea de înșelăciune este calitatea persoanei pe lângă care traficantul de influență susține că va interveni. Dacă în sfera atribuțiilor de serviciu ale persoanei respective intră actul sau faptul pentru care făptuitorul afirmă că va interveni, fapta realizează conținutul constitutiv al infracțiunii de trafic de influență, iar dacă în sfera atribuțiilor de serviciu ale acesteia nu intră actul respectiv, fapta va realiza conținutul infracțiunii de înșelăciune. Esențial este, de asemenea, sub aspectul calificării juridice a unei fapte ca trafic de influență sau înșelăciune momentul pretinderii banilor sau serviciilor. Astfel, dacă banii au fost pretinși după îndeplinirea actului, fapta constituie infracțiunea de înșelăciune, iar dacă au fost pretinși înainte de îndeplinirea actului constituie infracțiunea de trafic de influență".

Chiar dacă şi traficul de influenţă şi înşelăciunea presupun o acţiune de inducere în eroare, deoarece autorul pretinde că are influenţă asupra unui funcţionar deşi nu are, spre deosebire de înşelăciune, unde prejudiciul se produce doar ca urmare a unei activităţi de inducere în eroare, în cazul traficului de influenţă autorul obţine folosul în urma promisiunii că va interveni pe lângă un funcţionar în legătură cu atribuţiile de serviciu ale acestuia. Prin urmare, câtă vreme inculpatul O.B.D. a pretins şi primit suma de 300 euro în cursul lunii ianuarie 2010, pretinzând că va interveni pe lângă un procuror (...), iar dosarul (...) în care martorul denunţător B.I. a fost cercetat pentru săvârşirea infracţiunii prevăzute de art. 85 alin. (2) din O.U.G. nr. 195/2002 a fost soluţionat la data de 10 martie 2010 de un procuror de la această instituţie, în cauză nu a putut fi reţinută infracţiunea de înşelăciune *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 404 din 5 noiembrie 2015, www.scj.ro)*.

Infracţiunea de trafic de influenţă presupune din punct de vedere al laturii obiective prelevarea de o influenţă inexistentă în realitate asupra unui funcţionar şi care deşi constituie o prezentare ca adevărată a unei fapte mincinoase – acţiune ce realizează elementul material al infracţiunii de înşelăciune – prin voinţa legiuitorului constituie o infracţiune distinctă, dacă sunt îndeplinite şi celelalte condiţii prevăzute de lege, traficul de influenţă existând spre deosebire de înşelăciune indiferent dacă s-a cauzat sau nu o pagubă materială. De altfel, făcând-se o analiză comparativă a celor două infracţiuni se reţin câteva elemente de diferenţiere distincte; astfel, în timp ce infracţiunea de înşelăciune este o infracţiune de rezultat, traficul de influenţă este o infracţiune de pericol, aceasta din urmă nefiind condiţionată de producerea unui prejudiciu. În plus, în timp ce în cazul infracţiunii de înşelăciune, persoana vătămată care remite un bun infractorului acţionează cu bună credinţă în urma activităţii de inducere în eroare, în cazul infracţiunii de trafic de influenţă cumpărătorul de influenţă care dă bani sau alte valori traficantului de influenţă acţionează cu rea-credinţă urmărind să obţină determinarea funcţionarului public să dea, să facă sau să nu facă un act ce intră în atribuţiile sale de serviciu. Aşa cum s-a reţinut constant în practica judiciară, pentru existenţa infracţiunii de trafic de influenţă este necesar ca făptuitorul să aibă influenţă sau să lase să se creadă ca are influenţă asupra unui funcţionar. Nu interesează dacă făptuitorul a precizat sau nu numele funcţionarului asupra căruia are sau a lăsat să se creadă că are influenţă, fiind suficientă numai determinarea acestuia prin calitatea pe care o are, esenţială fiind împrejurarea că această influenţă reală sau presupusă să fi constituit pentru persoana interesată motivul determinant al tranzacţiei. Latura obiectivă a infracţiunii de trafic de influentă presupune în egală măsura angajamentul făptuitorului ca va interveni la acel funcţionar pentru ca acesta să facă sau să nu facă un act ce intră în atribuţiile sale de serviciu, pentru că dacă actul nu intră în aceste atribuţii fapta va putea constitui infracţiunea de înşelăciune. Nu în ultimul rând nu interesează dacă intervenţia promisă a avut sau nu loc şi nici dacă prin intervenţie s-a urmărit efectuarea de către funcţionar a unui act legal sau a unui act ilegal, după cum nu interesează dacă actul a fost sau nu efectuat, esenţial fiind ca folosul să fi fost primit sau pretins

pentru a-l determina pe funcţionar în sensul celor dorite de persoana interesată. Reţinând, aşadar, ca la data de 11 ianuarie 2013, după discuţii preliminare avute anterior, în perioada decembrie 2012-ianuarie 2013, inculpatul L.M. a pretins de la martorul denunţător V.L.D. suma de 50.000 euro din care a primit efectiv suma de 43.000 euro în mai multe tranşe, susţinând că are influenţă asupra unei persoane importante, nenominalizat din cadrul DIICOT S.T.C. mult mai influentă decât procurorul de caz L.B. şi că în schimbul remiterii sumei de mai sus poate obţine pentru martorul denunţător, inculpat în dosarul penal nr. .../P/2011 al acestei unităţi de parchet o soluţie nefavorabilă de netrimitere în judecată instanţa constată că în drept fapta acestuia întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de trafic de influenţă *(C.A. Craiova, secţia penală, decizia penală nr. 168/2016, www. sintact.ro)*.

În ce priveşte schimbarea încadrării juridice a infracţiunii de trafic de influenţă pentru care a fost trimis in judecată inculpatul în infracţiunea de înşelăciune, în mod corect instanţa de fond a respins această cerere formulată de inculpat. În acest sens, între cele două infracţiuni există deosebiri fundamentale atât in ce priveşte obiectul juridic şi latura obiectivă a acestora, cât şi în mod special în legătură cu trăsăturile ce caracterizează conduita subiectului activ. Astfel, obiectul juridic al infracţiunii de trafic de influenţă îl constituie încrederea în prestigiul şi integritatea funcţionarului aflat în serviciul unei persoane juridice, obiectul juridic al infracţiunii de înşelăciune constă doar în buna-credinţă care trebuie să existe în cadrul relaţiilor sociale ce privesc patrimoniul. Pe de altă parte, traficul de influenţă poate exista, de exemplu, în varianta pretinderii unei sume de bani sau alte foloase, independent de producerea vreunei pagube, de vreme ce de esenţa infracţiunii de înşelăciune este atingerea adusă patrimoniului subiectului pasiv. În fine, în ipoteza când traficul presupune prevalarea de o influenţă inexistentă în realitate asupra unui funcţionar, deşi constituie o prezentare ca adevărată a unei fapte mincinoase, acţiune ce se regăseşte şi în cazul laturii obiective al infracţiunii de înşelăciune, se analizează celelalte elemente constitutive ale infracţiunii de tragic de influenţă, şi cu toate că în ipoteza de speţă s-a realizat şi o pagubă în patrimoniul denunţătorului, criteriul decisiv de distincţie este acela că în cazul traficului de influenţă se întâlneşte o diminuare patrimonială voluntară. Cu alte cuvinte, inducerea in eroare specifică înşelăciunii are drept consecinţă o pagubă in patrimoniul subiectului pasiv cu care acesta nu este de acord, aşa cum se întâmplă în privinţa traficului de influenţă, unde cumpărătorul de influenţă oferă benevol suma de bani pretinsă de traficant. Fapta inculpatului care a pretins denunţătorului DS suma de 300 euro pentru a-l ajuta sa promoveze proba practică pentru obţinerea permisului de conducere, prin intervenţia pe lângă un funcţionar din cadrul SPCRPCIV Argeş, bani primiţi de altfel în acest scop la data de 28.11.201, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de trafic de influenţă *(C.A. Piteşti, secţia penală, decizia nr. 526/2014, www. sintact.ro)*.

- în situaţia în care traficantul de influenţă oferă bani sau alte foloase necuvenite funcţionarului public pentru îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea sau întârzierea

actului ori pentru îndeplinirea unui un act contrar îndatoririlor de serviciu se va reține în concurs **darea de mită și traficul de influență**;

Existența infracțiunii de trafic de influență nu presupune o influență reală a inculpatului asupra unui funcționar pentru a-l determina să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu, însă este necesar ca influența pe care o are sau lasă să se creadă că o are făptuitorul să privească un funcționar determinat sau indicat generic de natura influenței ce urma sa fie exercitată, care are atribuții în îndeplinirea actului pentru care făptuitorul a primit sau a pretins bani ori alte foloase. În consecință trebuie să existe legătură de cauzalitate între primirea foloaselor respective și promisiunea exercitării influenței, pretinse sau reale. În cazul în care primirea de bunuri se face anterior solicitării intervenției, fără legătură cu intervenția solicitată, conduita celui acuzat, indiferent cât de imorală ar fi, nu se înscrie în latura obiectivă a infracțiunii de trafic de influență. Infracțiunea de trafic de influență se consumă prin săvârșirea oricăreia dintre acțiunile tipice prevăzute alternativ în norma de incriminare (primirea ori pretinderea de bani ori alte foloase sau acceptarea de promisiuni, de daruri, săvârșite de către o persoană care are influență ori lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar, pentru a-l determina să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu. Deși nu are relevanță dacă pretinderea folosului a fost satisfăcută, nici dacă acceptarea promisiunii unor foloase a fost urmată de prestarea acestora, pentru existența ilicitului penal este necesar să se probeze din punct de vedere al laturii obiective: **1. actul** pe care inculpatul urma să-l determine prin influența sa; **2.** primirea sau acceptarea de foloase în legătură cu exercitarea influenței; **3.** legătura dintre exercitarea influenței pretinse sau reale și pretinderea/primirea/acceptarea bunurilor. Din punct de vedere al laturii subiective trebuie probate elementele de fapt care conduc la concluzia că persoana acuzată a urmărit primirea de foloase având sau lăsând să se creadă că are influență asupra unui funcționar pentru ca acesta să își exercite într-un anumit mod atribuțiile de serviciu. Dacă primirea sau acceptarea de foloase au loc anterior solicitării exercitării influenței, probatoriul trebuie să indice anticiparea invocării influenței, într-un caz determinat, de către inculpat. Vinovăția inculpatului se probează în raport de conduita proprie. Vinovăția inculpatului nu poate fi dedusă în mod exclusiv din motivul pentru care partea vătămată a dat foloasele respective, dacă nu există un act de conduită al inculpatului care să confirme faptul că partea vătămată era îndreptățită să creadă că inculpatului își va exercita influența. Primirea de bunuri pe care partea vătămată le dă în scopul unei protecții eventuale viitoare, generale, nedeterminate (dacă va fi nevoie), nu intră în latura obiectivă a infracțiunii de trafic de influență. În concluzie, deși nu este relevant dacă intervenția s-a produs ori nu, sau dacă este sau nu reală, sau momentul la care acesta s-a realizat raportat la momentul săvârșirii unei dintre acțiunile ce constituie elementul material al infracțiunii, pentru existența laturii obiective a traficului de influență este necesar ca probele să indice influența pe care inculpatul o avea sau lăsa să se creadă că o are asupra unui funcționar și care este actul ce intra în atribuțiile de serviciu ale unui funcționar pe care inculpatul urma să-l determine să facă ori să nu facă, iar din punct de vedere la laturii subiective elementele de fapt care conduc la concluzia că persoana acuzată a urmărit primirea de foloase

având sau lăsând să se creadă că are influență asupra unui funcționar pentru ca acesta să își exercite într-un anumit mod atribuțiile de serviciu. Invocarea influenței, direct sau indirect, trebuie să fie determinantă pentru primirea foloaselor *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 676/2013, www.scj.ro)*.

Fapta inculpatului care, în cursul lunii iunie 2010, a pretins de la martorul-denunțător S.I.A. suma de 50.000 euro, reprezentând un procent din valoarea unor lucrări, pentru a-i asigura acestuia, prin influența pe care o are asupra unor funcționari din aparatul administrativ, câștigarea unor licitații în valoare de 5 milioane euro, iar de la martorul-denunțător M.P. suma de 100.000 euro, înainte de semnarea unui contract, asigurându-l pe denunțător de câștigarea licitației privind atribuirea unor lucrări în valoare de 50 milioane RON, întrucât ar fi cunoscut persoane influente din cadrul Ministerului Agriculturii, unde pretindea că lucrează; în data de 30 noiembrie 2010, a pretins de la martorul-denunțător C.P. suma de 50.000 euro, pentru intervenția pe lângă un lichidator judiciar în scopul câștigării de către denunțător a unei licitații având ca obiect imobile aflate în raza municipiului București; la data de 7 decembrie 2010, a pretins numitului K.L. 3% din valoarea unei lucrări de circa 100 milioane dolari S.U.A., drept comision de consultanță (reprezentând, în fapt, parte din prețul traficării influenței) și suma de 100.000 enro cash, pretinzând că are influență asupra unor funcționari la nivelul Ministerului Afacerilor Externe, respectiv o persoană care lucrează în acest minister pe zona Libia, pentru a determina încredințarea lucrărilor către firma cetățeanului turc, întrunește elementele constitutive ale infracțiunilor de trafic de influență *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1004/2014, www.scj.ro)*.

Inculpata a săvârșit un concurs de infracțiuni de trafic de influență și complicitate la trafic de influență pentru că, în calitate de avocat în cadrul unui barou, a pretins și primit o sumă de bani de la denunțător, susținând că are influență asupra unui magistrat și astfel va obține o hotărâre judecătorească favorabilă acestuia, iar ulterior, înaintea termenului de judecată, l-a pus în legătură cu alt avocat, spunându-i că trebuie să-i dea acestuia bani pentru a se interveni la un alt magistrat de la tribunal, în vederea obținerii unei hotărâri judecătorești favorabile *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 500/2008, în NCP comentat, p. 638)*.

Infracțiunea de trafic de influență există atât atunci când făptuitorul are în mod real o influență asupra unui funcționar, cât și atunci când făptuitorul lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar, deși influența nu există în realitate. Prin urmare, fapta de a pretinde și de a primi o sumă de bani, săvârșită de către o persoană care lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar, pentru a-l determina să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu, chiar dacă în realitate făptuitorul nu are o astfel de influență, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de influență, iar nu pe cele ale infracțiunii de înșelăciune. Prevalarea de o influență inexistentă în realitate asupra unui funcționar, deși constituie o prezentare ca adevărată a unei fapte mincinoase – acțiune ce realizează elementul material al infracțiunii de înșelă-

ciune – prin voința legiuitorului constituie o infracțiune distinctă, dacă sunt îndeplinite și celelalte condiții prevăzute de lege, traficul de influență existând, însă, spre deosebire de înșelăciune, indiferent dacă s-a cauzat sau nu o pagubă materială *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3420/2007, www.legalis.ro)*.

Săvârșește infracțiunea de trafic de influență cel care primește bani sau alte foloase materiale pentru ca, prin influența pe care pretinde că o are asupra unui funcționar, să-l determine pe acesta să facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu. În cauză nu sunt întrunite aceste elemente ale infracțiunii de trafic de influență, cât timp directorul pe lângă care inculpatul a promis că va interveni nu avea ca atribuție de serviciu repartizarea de locuințe, încadrarea juridică a faptelor fiind în infracțiunea de înșelăciune *(C.A. Cluj, secția penală, decizia nr. 213/1997, în NCP comentat, p. 642)*.

Pentru existența infracțiunii de trafic de influență este necesară numai precizarea actului pentru a cărui îndeplinire urmează a se exercita influența făptuitorului, iar nu și indicarea persoanei asupra căreia va fi exercitată *(C.S.J., secția militară, decizia nr. 52/1995, www.legalis.ro)*.

Legiuitorul a condiționat existența infracțiunii de trafic de influență de împrejurarea ca făptuitorul să aibă influență sau să lase să se creadă că are influență asupra unui funcționar, în ale cărui atribuții să intre actul pentru care se promite intervenția. Această condiție este îndeplinită nu numai atunci când făptuitorul precizează numele funcționarului, ci și când acesta este indicat prin calitatea sa, în mod direct sau indirect *(C.A. Craiova, secția penală, decizia nr. 189/2007, www.legalis.ro)*.

Existența infracțiunii de trafic de influență nu presupune existența unei influențe reale a făptuitorului asupra unui funcționar pentru a-l determina să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu, însă pentru existența acestei infracțiuni este necesar ca influența, pe care o are sau lasă să se creadă că o are făptuitorul, să privească un funcționar care are atribuții în îndeplinirea actului pentru care făptuitorul a primit sau a pretins bani ori alte foloase *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2398/2006, www.legalis.ro)*.

A lăsa pe cineva să creadă că are o influență înseamnă a crea falsa impresie că inculpatul se bucură de o oarecare trecere pe lângă funcționari, inclusiv prin atitudinea de a nu dezminți afirmațiile în sensul existenței influenței. Inculpatul, chiar dacă nu a fost el cel care a avut inițiativa contactului cu denunțătorul, a avut, totuși, o atitudine activă, întreținând falsa credință a acestuia din urmă cu privire la influența pe care ar avea-o asupra funcționarilor din cadrul instituțiilor medico-legale de la A.I. și Cluj Napoca. Acest din urmă aspect rezultă din contextul în care au avut loc discuțiile dintre cei doi, context constând în depistarea denunțătorului în trafic, sub influența alcoolului și în iminența întocmirii unui dosar penal sub această acuzație, dar mai rezultă și din aceea că inculpatul a promis că va „rezolva" problema denunțătorului. În

legătură cu noțiunea folosită de inculpat pentru a denumi soluția la situația denunțătorului, aceea de „a rezolva" problema (...) aceasta denotă tocmai atitudinea activă a inculpatului în sensul întreținerii falsei credințe a denunțătorului asupra pretinsei influențe *(C.A. Alba Iulia, secția penală, decizia penală nr. 36/2013, www.rolii.ro).*

Pentru existența infracțiunii de trafic de influență nu are relevanță dacă pretinderea folosului a fost satisfăcută, nici dacă acceptarea promisiunii unor foloase a fost urmată de prestarea acestora. Nu este relevant dacă intervenția s-a produs ori nu, precum și momentul în care aceasta s-a realizat, raportat la momentul săvârșirii uneia din acțiunile ce constituie elementul material al infracțiunii, deoarece producerea intervenției nu este o condiție pentru existența traficului de influență *(C.A. București, secția penală, decizia nr. 34/1995, în R.D.P. nr. 1/1996, p. 144).*

Atunci când influența nu este reală, trebuie să fie posibilă și credibilă, și nu irealizabilă sau absurdă, imposibil de a exista și a avea efect. Persoana cumpărătorului de influență trebuie să aibă un interes real – indiferent dacă este nelegitim sau legitim – în legătură cu acel act al funcționarului *(C.A. Alba Iulia, secția penală, decizia nr. 366 din 22 martie 2016, www.rolii.ro).*

Primirea de bani, cu promisiunea de a influența ofițeri de poliție spre a se obține liberarea unui arestat sau pentru netrimiterea în judecată a învinuitului îndeplinește cerința prevăzută de lege ca fapta să se refere la atribuțiile de serviciu ale funcționarului asupra căruia făptuitorul pretinde că are influență, deoarece polițistul, deși nu are atribuția de a revoca arestarea ori să soluționeze cauza, poate acționa în efectuarea cercetărilor în așa fel încât să determine luarea unei atare măsuri sau adoptarea unei anumite soluții de către procuror *(C.S.J., completul de 9 judecători, decizia nr. 15/2001, în NCP comentat, p. 639).*

- banii, valorile sau orice alte bunuri ***primite*** se confiscă de la persoana care le deține (dacă sunt găsite), iar dacă nu se găsesc, se vor confisca prin echivalent (nu se poate dispune confiscarea și în natură și prin echivalent a bunurilor găsite care au făcut obiectul traficului de influență); aceste bunuri pot fi restituite cumpărătorului de influență care a **denunțat** fapta sa organelor de urmărire penală ***înainte*** ca acestea să se fi fost sesizate, cu condiția să fi fost date după efectuarea denunțului; dacă banii, valorile sau orice alte bunuri au fost date de cumpărătorul de influență înainte de realizarea denunțului chiar dacă acesta beneficiază de cauza specială de nepedepsire, aceste bunuri vor fi supuse confiscării;

- nu se vor confisca banii, valorile sau orice alte bunuri *pretinse* sau cele cu privire la care *a fost acceptată* promisiunea că vor fi date;

- de asemenea, nu pot fi confiscate sumele de bani puse la dispoziție pentru realizarea flagrantului la infracțiunea de trafic de influență, acestea restituindu-se organelor de urmărire penală;

- în cazul în care infracțiunea de trafic de influență a fost comisă după ***22 aprilie 2012, pot fi supuse confiscării extinse*** bunurile sau foloasele dobândite după intrarea

în vigoare a Legii nr. 63/2012 (***22 aprilie 2012***) chiar dacă acestea se află în proprietatea membrilor familiei condamnatului sau unei persoane juridice asupra căreia condamnatul deține controlul.

Banii, valorile sau orice alte bunuri primite de făptuitor se confiscă, în natură sau prin echivalent bănesc, după caz, și nu se restituie beneficiarilor traficului de influență care denunță autorității fapta mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat *(C.S.J., completul de 9 judecători, decizia nr. 112/2002, www.legalis.ro)*.

Instanțele nu puteau să oblige pe inculpat la restituirea către persoanele care au dat banii (cumpărătorii de influență) a sumelor primite de la acestea pentru realizarea activității de trafic de influență, ci erau datoare să dispună confiscarea acelor sume *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1976/1999, în Probleme de drept... 1990-2000, p. 416)*.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru buna desfășurare a raporturilor de serviciu în cadrul unităților prevăzute de art. 176 NCP sau al persoanelor juridice de drept privat;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei (infracțiune de pericol abstract).

3.5. Latura subiectivă

- intenția directă;

- ***scopul***: determinarea funcționarului public să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul cu care a fost săvârșită fapta; acesta poate fi avut în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

Această faptă se săvârșește numai cu intenție calificată prin scop, neexistând niciun dubiu asupra atitudinii inculpatei de conștiință și voință. Astfel, voința sa consta în săvârșirea uneia sau mai multora dintre acțiunile specifice elementului material al infracțiunii – știind că foloasele reprezintă prețul influenței sale asupra funcționarului, pe planul conștiinței reprezintă pericolul creat pentru onestitatea și corectitudinea funcționarului. Acțiunea care constituie elementul material al infracțiunii se săvârșește numai cu intenție directă, fiind necesară intenția inculpatei de a primi bani, bunuri sau alte foloase necuvenite – deși legal, nedatorate – respectiv să existe un contra-echivalent al conduitei sale ilicite și știința că își însușește ceva ce nu i se cuvine, aspecte dovedite de probele dosarului. Or, din actele dosarului rezultă în mod clar intenția inculpatei *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 65/2015, www.scj.ro)*.

3.6. Varianta agravată

- constituie *variantă agravată* a infracțiunii săvârșirea faptei de o persoană care exercită o funcție de demnitate publică; este judecător sau procuror; este organ de

baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale, recurentul-inculpat a mai solicitat denunţătoarei, suplimentar, suma de 300 euro, sumă cu plata căreia, iniţial, aceasta nu a fost de acord însă, în cele din urmă, după ce împreună cu soţul său a avut o întâlnire cu un bărbat rămas neidentificat, care s-a oferit să-l ajute pe inculpat în desfăşurarea activităţii infracţionale, în sensul că s-a prezentat ca fiind directorul SC P., a remis acestuia pentru inculpat suma de 1.000 lei (echivalentul celor 300 euro pretinşi de acesta în schimbul promisiunii că va interveni pentru angajarea denunţătoarei în cadrul societăţii menţionate). Prin urmare, faptele recurentului-inculpat C.C., săvârşite în baza aceleiaşi rezoluţii, de a pretinde şi a primi de mai multe ori, la diferite intervale de timp, de la denunţătoarea C.A. sumele de 3.000 lei şi 500 euro, susţinând că are influenţă asupra directorului de la SC P. pe care-l va determina să aprobe cererea de angajare a acesteia pe un post corespunzător pregătirii sale de inginer chimist într-un departament ce viza controlul calităţii produselor la societatea menţionată, constituie infracţiunea continuată de trafic de influenţă *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 4171/2011, www.scj.ro)*.

Are caracter continuat fapta inculpatului care a pretins şi primit de la denunţător, în intervalul aprilie-decembrie 2003, suma totală de 460.000.000 lei (ROL), iar la 5 decembrie 2003 – data la care a fost surprins în flagrant – suma de 10.000 euro, pentru a interveni pe lângă reprezentanţii firmei italiene în vederea încheierii unui contract cu denunţătorul, privind furnizarea cantităţii de 150.000 mc balast, în intervalul martie 2003 - iunie 2004, precum şi pentru efectuarea la timp a plăţilor *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 1180 din 26 martie 2010, www.scj.ro)*.

3.9. Pedeapsa

- pentru forma tip: închisoarea de la 2 la 7 ani;
- pentru *varianta atenuată*: închisoarea de la 1 an şi 4 luni la 4 ani şi 8 luni;
- pentru *varianta agravată*: închisoarea de la 2 ani şi 8 luni la 9 ani şi 4 luni.

§4. Cumpărarea de influenţă

4.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în fapta unei persoane fizice sau juridice de a promite, de a oferi sau de a da, direct sau indirect, bani ori alte foloase unei persoane care are influenţă sau lasă să se creadă că are influenţă asupra unui funcţionar public, pentru a-l determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri;

- potrivit art. 308 NCP raportat la art. 292 NCP, constituie *variantă atenuată* a infracţiunii de cumpărare de influenţă săvârşirea faptei în legătură cu persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP (persoana fizică care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autorităţile

publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public) ori în cadrul oricărei persoane juridice.

4.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la buna desfășurare a raporturilor de serviciu;

b) obiectul material: nu are.

4.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- infracțiunea de cumpărare de influență poate fi săvârșită în calitate de subiect activ nemijlocit și de un funcționar public;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

- autorul infracțiunii de cumpărare de influență nu poate fi considerat totodată și complice sau instigator la infracțiunea de trafic de influență;

- în cazul în care promisiunea, oferta sau darea nu este realizată direct, ci prin intermediar, se va reține cumpărarea de influență în sarcina celui care a comis fapta prin persoana interpusă, aceasta din urmă având calitatea de complice sau instigator în funcție de natura actelor concrete realizate;

Fapta inculpatului D.D. care a promis remiterea sumei de 20.000 de euro unui polițist de frontieră (numitul C.R.E.) pentru ca, în schimbul acestei sume de bani, acesta din urmă, prin influența pe care o avea asupra unui lucrător vamal cu care își desfășura activitatea în P.T.F. Moravița, să procedeze la identificarea unui lucrător vamal care să accepte încălcarea atribuțiilor de serviciu și implementarea în fals în evidențele sistemului informatic vamal a unei operațiuni de export, fără ca bunurile înscrise în documentele vamale ce urmau să fie utilizate în acest scop să părăsească teritoriul României, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de cumpărare de influență. Fapta inculpatei F.I. care l-a ajutat pe inculpatul D.D. în activitatea infracțională concepută de acesta și a promis polițistului de frontieră suma de 20.000 de euro, în schimbul căreia acesta să identifice prin influența pe care o avea asupra unui lucrătorilor vamali cu care își desfășura activitatea în P.T.F. Moravița, să procedeze la identificarea unui lucrător vamal care să accepte încălcarea atribuțiilor de serviciu și implementarea în fals în evidențele sistemului informatic vamal a unei operațiuni de export, fără ca bunurile înscrise în documentele vamale ce urmau să fie utilizate în acest scop să părăsească teritoriul României, întrunește elementele constitutive ale complicității la cumpărare de influență *(C.A. Timișoara, secția penală, decizia nr. 707/A/2015, www.rolii.ro)*.

b) subiectul pasiv: *principal* este autoritatea publică, instituția publică, instituția sau persoana juridică de interes public ori privat în cadrul căreia funcționarul public se

află în exercitarea atribuțiilor de serviciu, iar *subiect pasiv secundar* este funcționarul public[1] cu privire la care se pretinde că există o influență.

4.4. Latura obiectivă

a) elementul material: ***promisiunea, oferirea sau darea de*** bani sau alte foloase unei persoane care are influență sau lasă să se creadă că are influență ***asupra unui funcționar public***, pentru a-l determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri;

- toate modalitățile alternative ale elementului material pot fi realizate direct de cumpărătorul de influență sau indirect, prin intermediul unei persoane interpuse (complice la infracțiunea de cumpărare de influență); în cazul în care persoana interpusă este cea care l-a determinat pe cumpărătorul de influență să comită infracțiunea, se va reține numai instigare la cumpărare de influență;

- ***promiterea*** de bani sau alte foloase necuvenite se poate realiza verbal ori în scris, expres sau implicit, fiind necesar ca bunurile promise să nu fie prezentate persoanei care are influență sau care lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public; nu prezintă importanță pentru săvârșirea infracțiunii dacă promisiunea este acceptată sau nu; bunurile necuvenite promise pot fi date și după efectuarea traficului de influență, fapta consumându-se la momentul promiterii;

Fapta de a promite suma de 7.000 euro în mod direct inculpatei B.P.L. care a lăsat să se creadă că are influență, prin intermediul unui parlamentar, asupra funcționarilor din cadrul Administrației Prezidențiale pentru a-i determina să examineze cu prioritate și să avizeze favorabil o cerere de grațiere individuală a condamnatului V.T.A. constituie infracțiunea de cumpărare de influență *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 212 din 22 ianuarie 2014, www.scj.ro)*.

---

[1] Potrivit art. 294 NCP, fapta de cumpărare de influență poate fi comisă și în legătură cu activitatea următoarelor categorii de subiecți pasivi secundari:

a) funcționarilor sau persoanelor care își desfășoară activitatea pe baza unui contract de muncă ori altor persoane care exercită atribuții similare în cadrul unei organizații publice internaționale la care România este parte;

b) membrilor adunărilor parlamentare ale organizațiilor internaționale la care România este parte;

c) funcționarilor sau persoanelor care își desfășoară activitatea pe baza unui contract de muncă ori altor persoane care exercită atribuții similare, în cadrul Uniunii Europene;

d) persoanelor care exercită funcții juridice în cadrul instanțelor internaționale a căror competență este acceptată de România, precum și funcționarilor de la grefele acestor instanțe;

e) funcționarilor unui stat străin;

f) membrilor adunărilor parlamentare sau administrative ale unui stat străin;

g) juraților din cadrul unor instanțe străine.

- ***oferirea*** de bani sau alte foloase necuvenite presupune ca bunurile oferite să fie înfățișate persoanei care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public; nu prezintă importanță pentru săvârșirea infracțiunii dacă oferta este acceptată sau nu;

Sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de cumpărare de influență în cazul în care inculpatul C.G., prin intermediul inculpatului S.V., a oferit și a dat suma de 45.000 lei inculpatului G.C.N., sumă pretinsă de acesta pentru sine și terțe persoane, în baza promisiunii sale de a interveni asupra unui comisar cu funcție de conducere din cadrul Gărzii Financiare pentru ca să fie oprită acțiunea de monitorizare efectuată la 22 iunie 2009 de comisarii V.A., I.E., C.N.V. și I.G. a locației situate în str. P.G.C., sector 5, București, unde inculpatul C.G. deținea o secție clandestină de depozitare și îmbuteliere băuturi alcoolice *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1809 din 27 mai 2013, www.scj.ro)*.

- ***darea*** presupune remiterea efectivă a banilor sau a altor foloase necuvenite, precum și primirea acestora direct sau indirect de către persoana care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public.

Fapta de a promite și de a da sume de bani unui consilier al vicepreședintelui unei instituții publice, care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra funcționarilor din cadrul instituției, pentru a-i determina să facă sau să nu facă acte ce intră în atribuțiile lor de serviciu, privitoare la monitorizarea modului în care sunt respectate clauzele unui contract de privatizare, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de cumpărare de influență *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1333 din 17 aprilie 2013, www.scj.ro)*.

Persoana acuzată a oferit bani și produse martorului I.I. pentru ca martorul, ofițer de poliție, să nu trimită dosarul care îl privea pe recurent către Parchet și în consecință suma oferită avea legătură cu îndatoririle de serviciu ale martorului. Susținerile recurentului în legătură cu faptul că la momentul la care a oferit suma de bani dosarul fusese deja trimis de către ofițerul de poliție către parchet nu au relevanță, având în vedere că recurentul nu a cunoscut acest fapt decât ulterior. La momentul la care discuția a avut loc cu martorul, inculpatul i s-a adresat acestuia în calitate de persoană care făcea cercetări în cauză, astfel încât condiția de la dare de mită este îndeplinită *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2034/2012, www.scj.ro)*.

Cu privire la modalitățile de comitere prin promisiune sau oferire, pentru existența infracțiunii nu prezintă importanță dacă promisiunea/oferta este acceptată sau nu de către cel căruia îi este adresată. De asemenea, acțiunea trebuie să fie realizată asupra unei alte persoane care ***are influență*** sau care ***lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public***. Prin urmare, prin expresia ***are influență*** se înțelege că acea persoană se bucură în mod real de încrederea unui funcționar public, iar prin expresia ***lasă să se creadă că are influență*** se înțelege o persoană care se laudă că are trecere pe lângă un

funcționar, care se prevalează, pretinde, afirmă, contrar realității, că este în relații bune cu acesta, se bucură de aprecierea și încrederea sa de asemenea natură încât să poată rezolva problema de care se interesează cumpărătorul de influență. O astfel de condiție este îndeplinită și atunci când o persoană, fără a se lăuda că are trecere asupra unui funcționar public, nu dezminte afirmațiile altora cu privire la existența acesteia. Așa fiind, prevalarea de o influență inexistentă, în realitate, asupra unui funcționar, deși constituie o prezentare ca adevărată a unei fapte mincinoase – acțiune ce realizează elementul material al infracțiunii de înșelăciune – prin voința legiuitorului, constituie o infracțiune distinctă, dacă sunt îndeplinite și celelalte condiții legale, infracțiunea existând pentru cel care face trafic de influență, spre deosebire de infracțiunea de înșelăciune, indiferent dacă s-a cauzat sau nu o pagubă materială. Oricum, această problemă nu vizează în mod direct subiectul acțiunii de cumpărare de influență, ci pe cel care face trafic cu influența sa și asupra căruia intervine cumpărătorul de influență *(Curtea Constituțională, decizia nr. 607/2017, M.Of. nr. 968 din 7 decembrie 2017, www.ccr.ro).*

Cerințe esențiale:

(i) promisiunea, oferirea sau darea să aibă ca obiect ***bani sau alte foloase****;*

(ii) promisiunea, oferirea sau darea de bani sau alte foloase ***să fie realizată în scopul determinării funcționarului public*** *să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri;*

- este îndeplinită cerința esențială atât în cazul în care persoana care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra funcționarului public promite să intervină pe lângă acesta (chiar dacă această promisiune nu este îndeplinită ulterior ori actul nu este efectuat), ipoteză în care se va reține și comiterea infracțiunii de trafic de influență, cât și atunci când această persoană nu face nicio promisiune, situație în care se va reține numai cumpărarea de influență, nu și traficul de influență (de pildă, în cazul în care o persoană oferă bani fiului unui magistrat pentru ca acesta să intervină pe lângă tatăl său pentru dispunerea unei soluții favorabile cumpărătorului de influență fapta este tipică, atât în ipoteza în care fiul magistratului acceptă să intervină pe lângă tatăl său ori refuză intervenția îndrumând cumpărătorul de influență spre un avocat);

- este îndeplinită această condiție și în cazul în care funcționarul public nu este explicit nominalizat de traficantul de influență, dar se face referire la organul de stat, instituția publică sau orice altă persoană juridică din care face parte funcționarul, care are competența de a efectua sau a nu efectua actul (de pildă, traficarea influenței pe lângă un procuror în cadrul D.N.A.);

- în cazul în care traficantul pretinde influența pe lângă un funcționar public necompetent, în sarcina acestuia se poate reține săvârșirea infracțiunii de înșelăciune, neputând fi reținută însă comiterea infracțiunii de cumpărare de influență pentru persoana care a promis, oferit, dat bani pentru traficare, aceasta din urmă fiind subiectul pasiv al infracțiunii de înșelăciune;

- fapta nu este tipică dacă din probele administrate nu se poate reține existența unei persoane care a pretins sau a lăsat să se înțeleagă că are influență asupra funcționarului public.

Diferența dintre cumpărarea de influență și darea de mită se produce în ceea ce privește subiectul pasiv. Promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase se face în cazul infracțiunii de dare de mită către cel care are îndatoririle de serviciu a căror îndeplinire, neîndeplinire, întârziere sau act contrar acestor îndatoriri se solicită. În cazul infracțiunii de cumpărare de influență, actele de promisiune, oferire sau dare de bani se exercită către o altă persoană decât funcționarul, ale cărui îndatoriri de serviciu sunt legate de banii sau foloasele în cauză, respectiv actele sunt făcute către o persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar. Or, raportându-ne la datele particulare ale prezentei cauze, se constată că strict pe aceeași situație juridică s-au reținut două încadrări juridice în sarcina inculpaților A. și M., fără a se face dovada vreunei conivențe infracționale probată astfel cum cer exigențele procesual penale în ceea ce privește reținerea și a infracțiunii de cumpărare de influență. Nu s-a făcut dovadă dincolo de orice îndoială că suma de bani cu care a fost bonusat inculpatul E. și dată cu titlu de mită s-a făcut inclusiv în scopul ca acesta să-și exercite influența și către o altă persoană decât persoana acestuia, ale cărui îndatoriri de serviciu sunt legate de banii sau foloasele în cauză. Dacă actele cauzei conduc la concluzia certă că inculpatul E. a fost mituit în legătură cu acte ce țin de propria activitate, situația este total diferită în ceea ce privește reținerea și a infracțiunii de cumpărare de influență reținută în sarcina inculpatului A. corelativ cu reținerea în sarcina inculpatului E. a infracțiunii de trafic de influență. Simpla prezumție că prin numirea acestuia în calitate de membru neexecutiv al ASF își va încălca atât propriile îndatoriri, cât și faptul că își va exercita influența asupra altor persoane din conducerea ASF, pentru a proteja interesele financiare ale M., nu poate conduce *de plano* la condamnarea acestuia pentru ambele infracțiuni. Nu a fost demonstrat în niciun mod că inculpatul A. și implicit inculpata persoană juridică M., i-a solicitat inculpatului E. ca în momentul în care va ajunge la ASF va determina sau va face toate demersurile în ceea ce-i privește pe ceilalți membri din conducerea ASF pentru a favoriza într-un mod sau altul pe M., după cum nu s-a dovedit în niciun mod că inculpatul E. a promis sau s-a angajat în vreun mod să intervină prin prisma noii sale calități în favoarea lui M., pentru a se putea reține săvârșirea în concurs a celor două infracțiuni *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 235/2017, www.scj.ro)*.

Pentru a se reține infracțiunea de cumpărare de influență, este necesar ca acțiunile incriminate (promisiunea, oferirea, darea de bani sau alte foloase) să vizeze o persoană care are influență ori lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public, în scopurile arătate mai sus. Cu alte cuvinte, este necesar ca infracțiunea de cumpărare de influență să fie însoțită de o faptă (nu neapărat infracțiune) de trafic de influență, respectiv este esențial ca o persoană să „vândă" influența, respectiv să aibă influență ori să lase să creadă că are influență asupra unui funcționar public. În condițiile în care acțiunea de a promite, oferi sau da

bani ori alte foloase nu vizează o persoană ce are influenţă ori lasă să se creadă că are influenţă asupra unui funcţionar public, fapta nu este prevăzută de legea penală, nefiind îndeplinite cerinţele pentru a se reţine infracţiunea de cumpărare de influenţă. O asemenea circumstanţă se răsfrânge şi asupra participanţilor, astfel încât nici faţă de complice nu se poate reţine comiterea unei fapte prevăzute de legea penală, deoarece în fapt a ajutat ori înlesnit comiterea unei fapte ce nu are relevanţă penală *(C.A. Bucureşti, secţia a II-a penală, decizia nr. 828 din 3 iunie 2015, www.rolii.ro)*.

(iii) fapta trebuie să fie săvârşită ***înainte sau concomitent*** *cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea sau întârzierea actului ce intră în atribuţiile de serviciu ale funcţionarului asupra căruia urmează să fie traficată influenţa, respectiv anterior sau concomitent cu îndeplinirea actului contrar îndatoririlor de serviciu:*

- nu este tipică fapta dacă *promisiunea, oferirea sau darea are loc după îndeplinirea actului de funcţionarul public*[1];

- nu va constitui infracţiunea de cumpărare de influenţă ***promisiunea, oferirea sau darea de*** bani sau alte foloase unei persoane care are influenţă sau lasă să se creadă că are influenţă ***asupra unui arbitru***; în această privinţă în doctrină[2] s-a arătat că „în cazul unei convenţii de arbitraj, părţile litigiului, adică persoanele direct interesate, sunt cele care stabilesc, de comun acord, un arbitru care să le soluţioneze litigiul, şi tot ele sunt cele care suportă onorariul acestuia sau alte cheltuieli. Prin urmare, acestea pot să ceară nemijlocit de la arbitru, prin chiar procedura desfăşurată, soluţionarea litigiului în sensul dorit, pentru că acesta este, în esenţă, chiar obiectul arbitrajului. Influenţarea deciziilor arbitrului prin promisiuni, oferire sau dare, în mod direct, de bani ori alte foloase atrage răspunderea penală sub forma dării de mită, ori a instigării sau complicităţii la această infracţiune, dacă este vorba de un alt participant. Dacă însă un terţ, în raport cu părţile implicate în procedura arbitrajului, doreşte influenţarea deciziei arbitrului într-un sens care, în mod indirect, l-ar avantaja fapta celui care, având influenţă sau lăsând să se creadă că are influenţă asupra arbitrului/arbitrilor, promite că va interveni pe lângă acesta/aceştia, pretinzând bani sau alte foloase pentru a acţiona în acest sens, întruneşte elementele constitutive ale ***infracţiunii de înşelăciune sau tentativă la înşelăciune*** (dacă bunurile nu au fost date), iar nu ale infracţiunii de trafic de influenţă, din cauza lipsei calităţii de funcţionar public sau privat a arbitrului. (...) Cel care va oferi bani sau alte foloase persoanei ce promite, în schimbul bunurilor, intervenţia la arbitru, nu va fi pedepsit pentru infracţiunea de cumpărare de influenţă, deoarece nu sunt îndeplinite condiţiile art. 292 NCP cu privire la calitatea persoanei la care se promite influenţa"[3];

---

[1] Apreciez că în acest caz nu se poate considera că autorul a acţionat crezând în mod eronat că a comis o faptă prevăzută de legea penală pentru a se reţine existenţa unei fapte putative, astfel cum s-a afirmat în doctrină (*V. Cioclei*, în Curs tematic 2, p. 243), ci că, faţă de cerinţele de tipicitate obiectivă stipulate de norma de incriminare, există impedimentul la punerea şi exercitarea acţiunii penale stipulat de art. 16 alin. (1) lit. b) teza I NCPP.

[2] *G. Bodoroncea*, în NCP comentat, p. 651.

[3] Consider că în mod eronat s-a reţinut în jurisprudenţă (*I.C.C.J.*, secţia penală, decizia nr. 224 din 18 iunie 2015, *www.scj.ro*) comiterea infracţiunii de trafic de influenţă în locul

- potrivit art. 292 alin. (4) NCP banii, valorile sau orice alte bunuri necuvenite ***oferite*** (chiar dacă nu au fost acceptate) **sau *date*** se confiscă, iar dacă nu se găsesc, se va dispune confiscarea prin echivalent; trebuie totuși făcută o precizarea pentru clarificarea normei: dacă banii și valorile au fost *oferite*, confiscarea se va dispune din patrimoniul cumpărătorului de influență, în vreme ce banii și valorile *date* se vor confisca din patrimoniul traficantului de influență;

- nu vor fi confiscați banii sau foloasele necuvenite *promise* traficantului de influență.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru buna desfășurare a raporturilor de serviciu în cadrul unităților prevăzute de art. 176 NCP, al persoanelor juridice de drept privat, al autorităților publice ale statului străin, al unei instanțe internaționale sau organizații internaționale;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei (infracțiune de pericol abstract).

4.5. Latura subiectivă

- intenția directă;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul cu care a fost săvârșită fapta; acesta poate fi avut în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

4.6. Varianta atenuată

- spre deosebire de forma de bază a infracțiunii care incriminează cumpărarea influenței față de un funcționar public [art. 175 alin. (1) NCP] sau de un funcționar public asimilat [art. 175 alin. (2) NCP], în ipoteza variantei atenuate este incriminată fapta tipică de cumpărare de influență comisă în legătură cu ***funcționarii privați***, adică persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură *în serviciul unei persoane fizice* dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP (persoana fizică care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public) *ori în cadrul oricărei persoane juridice.*

4.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- tentativa nu este posibilă, fiind asimilată faptei consumate;

---

infracțiunii de înșelăciune într-o cauză relativă la activitatea de arbitraj; astfel, s-a considerat că fapta inculpatului V.M., care în calitate de Președinte al Camerei de Comerț și Industrie a României a pretins martorului denunțător P.G.I. suma de 1.000.000 euro, din care a primit 200.000 euro la data de 18 martie 2014, prin intermediul numitului O.A.I., în schimbul influenței pe care a lăsat să se creadă că o are asupra arbitrilor din cadrul Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României, învestiți cu soluționarea unui dosar de arbitraj în care denunțătorul avea calitatea de pârât-reclamant, promițând că îi va determina pe aceștia să pronunțe o hotărâre arbitrală favorabilă denunțătorului.

- infracțiunea se consumă în momentul promiterii, oferirii sau dării banilor sau a altor foloase necuvenite traficantului de influență;

- infracțiunea poate fi comisă în formă continuată, caz în care se epuizează la data comiterii ultimului act de executare.

Fapta inculpatului care, în perioada 28 mai 2013-12 iulie 2013 i-a remis inculpatei N.E.A. în baza unei înțelegeri prealabile de natură infracțională cu aceasta, sumele de 1.000 lei, 2.000 lei și 1.500 lei (s.n. – M.U. *nu ca tranșe dintr-o sumă globală solicitată inițial, ci ca urmare a unor solicitări patrimoniale noi efectuate pentru atingerea aceluiași scop*) în schimbul promisiunii inculpatei că va interveni pe lângă martorul C.D., prim procuror la Parchetul de pe lângă Judecătoria C. și îl va determina să adopte o soluție favorabilă față de M.F.A.Ș., acuzat într-un dosar penal al acestui parchet realizează elementele constitutive ale infracțiunii unice continuate de cumpărare de influență (3 acte materiale) *(I.C.C.J. completul de 5 judecători, decizia nr. 1 din 12 ianuarie 2015, www.scj.ro)*.

4.8. Pedeapsa

- pentru forma tip: închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;

- pentru *varianta atenuată*: închisoarea de la 1 an și 4 luni la 4 ani și 8 luni și interzicerea exercitării unor drepturi;

- ***nu se pedepsește*** făptuitorul care **denunță** fapta de cumpărare de influență **mai înainte** ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la această infracțiune; în acest caz, banii sau foloasele necuvenite ***date după realizarea denunțului*** nu se confiscă, fiind restituite cumpărătorului de influență; dacă banii, valorile sau orice alte bunuri au fost date de cumpărătorul de influență înainte de realizarea denunțului chiar dacă acesta beneficiază de cauza specială de nepedepsire aceste bunuri vor fi supuse confiscării;

- nu pot fi confiscate sumele de bani puse la dispoziția cumpărătorului de influență pentru realizarea flagrantului la infracțiunea de trafic de influență, acestea restituindu-se organelor de urmărire penală.

- prin Legea de modificare a NCP a fost reconfigurată cauza specială de nepedepsire, art. 292 alin. (2) NCP prevăzând că nu se pedepsește cumpărătorul de influență dacă denunță fapta mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta, **dar nu mai târziu de un an de la data săvârșirii acesteia**;

- pentru reținerea incidenței acestei cauze speciale de nepedepsire trebuie îndeplinite următoarele **condiții**:

a. să se fi comis o infracțiune de cumpărare de influență, respectiv de trafic de influență;

b. autorul infracțiunii de cumpărare de influență să denunțe în fața autorităților (chiar necompetente) fapta comisă, indicând modul de săvârșire a acesteia, precum și funcționarul public care și-a traficat influența;

c. denunţul să fie formulat în termen de cel mult un an de la data comiterii faptei şi înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat în alt mod sau să se fi sesizat din oficiu.

- cerinţa formulării denunţului în termen de 1 an de la comiterea faptei pentru a fi incidentă cauza de nepedepsire nu limitează posibilitatea de sesizare a organelor judiciare prin denunţ în valorizarea interesului general, care poate fi făcută oricând, ci numai posibilitatea de a beneficia de cauza de nepedepsire;

- în acest caz, banii sau foloasele necuvenite date după realizarea denunţului nu se confiscă, fiind restituite cumpărătorului de influenţă; dacă banii, valorile sau orice alte bunuri au fost date de cumpărătorul de influenţă înainte de realizarea denunţului, chiar dacă acesta beneficiază de cauza specială de nepedepsire, aceste bunuri vor fi supuse confiscării.

Capitolul VI
Infracțiuni de serviciu

În acest capitol vor fi analizate principalele infracțiuni care atrag reținerea exercitării, cu intenție sau din culpă, în mod abuziv, a atribuțiilor de serviciu. Subiectul activ nemijlocit calificat al acestor infracțiuni va fi studiat atât prin raportare la noțiunile de funcționar public (propriu-zis sau asimilat) sau privat, cât și cu referire la unele calități speciale cum ar fi cele de administrator sau gestionar.

§1. Delapidarea

1.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în folosirea, însușirea sau traficarea de către un funcționar, în interesul său ori pentru altul, de bani, valori sau alte bunuri pe care le gestionează sau le administrează [art. 295 alin. (1) NCP];

- art. 272 alin. (1) lit. b) și c) din Legea nr. 31/1990, republicată, prevede o *formă specială de delapidare, dar cu aplicabilitatea subsidiară normei principale prevăzute de NCP*, constând în fapta fondatorului, administratorului, directorului general, directorului, membrului consiliului de supraveghere sau al directoratului ori reprezentantului legal al societății care: *b)* folosește, cu rea-credință, bunuri sau creditul de care se bucură societatea, într-un scop contrar intereselor acesteia sau în folosul lui propriu ori pentru a favoriza o altă societate în care are interese direct sau indirect; *c)* se împrumută, sub orice formă, direct sau printr-o persoană interpusă, de la societatea pe care o administrează, de la o societate controlată de aceasta ori de la o societate care controlează societatea pe care el o administrează, suma împrumutată fiind superioară limitei prevăzute la art. 144^4 alin. (3) lit. a), sau face ca una dintre aceste societăți să îi acorde vreo garanție pentru datorii proprii;

- potrivit art. 295 NCP raportat la art. 308 NCP, constituie *variantă atenuată* a infracțiunii de delapidare săvârșirea faptei de către persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP ori în cadrul oricărei persoane juridice;

- constituie o *variantă agravată* delapidarea care a prodns consecințe deosebit de grave;

- *NCP a inclus delapidarea în cadrul infracțiunilor de serviciu având în vedere obiectul juridic principal al acesteia.*

1.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special principal: relațiile sociale referitoare la buna desfășurare a serviciului; *obiectul juridic secundar* îl constituie relațiile sociale referitoare la protecția patrimoniului;

b) obiectul material:

- *prin raportare la obiectul juridic secundar*: banii, valorile sau alte bunuri mobile cu o valoare economică, pe care făptuitorul le gestionează sau administrează efectiv (chiar dacă acestea nu au fost înregistrate efectiv în contabilitatea persoanei vătămate);

- bunurile imobile (inclusiv cele prin natura lor) pe care făptuitorul le gestionează sau administrează efectiv (chiar dacă acestea nu au fost înregistrate efectiv în contabilitatea persoanei vătămate) pot constitui obiect material al infracțiunii (de pildă, atunci când fapta este comisă prin folosire sau traficare);

- de asemenea, pot constitui obiect material al delapidării banii, valorile sau alte bunuri care, deși nu fac parte din patrimoniul persoanei vătămate, sunt în concret administrate sau gestionate de făptuitor, sau plusurile în gestiune create fraudulos;

- în cazul în care bunul sustras nu face parte dintre bunurile administrate sau gestionate, acesta va constitui obiectul material al infracțiunii de furt.

1.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor al infracțiunii poate fi numai un ***funcționar public*** (propriu-zis sau asimilat) ***ori funcționarul privat*** care gestionează (în fapt sau în drept) sau administrează bunurile unei persoane juridice publice, respectiv al unei persoane juridice private;

- calitatea de funcționar public sau privat care este administrator sau gestionar reprezintă o *circumstanță personală de individualizare*;

- subiect activ nemijlocit poate fi atât o persoană fizică, cât și o persoană juridică;

- ***gestionarul***[1] este persoana care are ca atribuții principale de serviciu primirea, păstrarea și eliberarea de bunuri aflate în administrarea, chiar temporară, a unității în care își desfășoară activitatea; poate fi subiect activ al infracțiunii de delapidare și un gestionar de fapt, adică angajatul care îndeplinește în fapt atribuțiile principale de serviciu ale unui gestionar de drept;

- gestionarul vine întotdeauna într-un contact direct, material cu bunurile pe care le primește, păstrează sau eliberează;

- *gestionarul de fapt* (persoana care îndeplinește în fapt atribuțiile principale de serviciu ale unui gestionar de drept) poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii de delapidare;

---

[1] Potrivit art. 1 din Legea nr. 22/1969, gestionarul este acel angajat al unei persoane juridice prevăzute la art. 176 NCP care are ca atribuții principale de serviciu primirea, păstrarea și eliberarea de bunuri aflate în administrarea, folosința sau deținerea, chiar temporară, a acesteia. Tot astfel, art. 31 din Legea nr. 22/1969 face referire și la gestionarul de fapt stipulând că angajatul care primește, păstrează și eliberează bunuri fără a avea calitatea de gestionar în înțelesul art. 1 răspunde integral, aplicându-i-se în mod corespunzător prevederile prezentului capitol.

Însușirea de către cel angajat, prin contract de prestări de servicii, a banilor primiți de la angajator pentru achiziționarea unor mărfuri constituie infracțiunea de abuz de încredere, iar nu aceea de delapidare, făptuitorul neavând calitatea de funcționar *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 3502/2002, www.legalis.ro)*.

Inculpatul, factor poștal, prin falsificarea unor acte, și-a însușit sume de bani care, aflate temporar în gestiunea unor funcționari din cadrul direcțiilor județene de poștă, cum sunt factorii poștali, aparțin bugetului de stat. Așa fiind, însușirea de către inculpat a banilor pe care îi avea în gestiune constituie infracțiunea de delapidare, iar nu de gestiune frauduloasă, cum greșit a reținut instanța *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 2762/2000, www.legalis.ro)*.

Fapta inculpatului, inspector de impozite și taxe în cadrul unei administrații financiare, de a-și însuși sume de bani din încasările făcute în această calitate, constituie infracțiunea de delapidare, și nu infracțiunea de gestiune frauduloasă. Aceasta, deoarece inculpatul are calitatea de funcționar, iar în cadrul atribuțiunilor sale de serviciu îi revenea și obligația de a gestiona sumele încasate, în timp ce gestiunea frauduloasă se comite de orice persoană ce are bunuri în conservare sau administrare, nefiind necesar să aibă calitatea de funcționar *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1005/1998, în C.P. Ad., p. 793)*.

- ***administratorul*** este funcționarul care printre atribuțiile de serviciu le are și pe acelea privind încheierea de acte de dispoziție cu privire la bunurile persoanei vătămate sau de a administra aceste bunuri (de pildă, directorul unei persoane juridice);

- este administrator în sensul legii penale și administratorul judiciar sau lichidatorul averii debitorului insolvent (funcționari publici asimilați), precum și orice reprezentant sau prepus al acestora;

- administratorul asociației de proprietari sau de locatari este de asemenea subiect activ nemijlocit al infracțiunii de delapidare (funcționar privat);

Administratorul asociației de proprietari sau de locatari are calitatea de funcționar. Fapta acestuia de însușire, folosire sau traficare, în interesul său ori pentru altul, de bani, valori sau alte bunuri pe care le gestionează sau le administrează constituie infracțiunea de delapidare *(C.S.J., Secțiile Unite, Decizia nr. III/2002, www.legalis.ro)*.

- potrivit art. 175 alin. (1) NCP, prin ***funcționar public*** se înțelege persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație:

(i) exercită atribuții și responsabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești (de pildă, deputații, senatorii, Președintele României, membrii Guvernului, judecătorii și procurorii, membrii CSM etc.);

(ii) exercită o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de orice natură (de exemplu: funcționarii publici propriu-zișii sau cei cu statut special, funcționarii

publici din cadrul administrației centrale sau locale, funcționarii parlamentari, primarii, președinții de consilii locale sau județene, președintele Curții de Conturi, polițiștii, medicul angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate etc.);

(iii) exercită, singură sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome (de exemplu, Regia Autonomă pentru Activități Nucleare, Regia Autonomă „Monitorul Oficial", Regia Autonomă Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat, Registrul Auto Român etc.), ***al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia*** (de exemplu, directorul unei regii autonome, guvernatorul Băncii Naționale a României, persoanele încadrate în unități bancare cu capital integral sau majoritar de stat, nu și cele care își desfășoară activitatea într-o bancă cu capital integral privat sau atât cu capital privat, cât și cu capital de stat dacă statul român este acționar minoritar).

- ***persoana asimilată funcționarului public*** potrivit art. 175 alin. (2) NCP (persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public) poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii (de pildă, administratorii judiciari sau lichidatorii, experții tehnici judiciari, funcționarul bancar, angajat al unei societăți bancare cu capital integral privat, autorizată și aflată sub supravegherea Băncii Naționale a României);

- potrivit art. 308 NCP, pot fi subiecți activi nemijlociți ai infracțiunii de delapidare în varianta atenuată și ***funcționarii privați***, adică persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP ori în cadrul oricărei persoane juridice; față de obiectul juridic principal al infracțiunii de delapidare și față de domeniul de aplicare a art. 308 NCP, funcționarul privat, pe lângă calitatea de gestionar (de fapt sau de drept), respectiv de administrator, trebuie să se afle în *raporturi de serviciu* cu persoana prevăzută la art. 175 alin. (2) NCP ori cu persoana juridică;

Cum instanța de apel a reținut că inculpatul A. a săvârșit fapta în calitatea sa de contabil-șef al Sucursalei B. Craiova a societății B., persoană juridică cu capital integral sau majoritar de stat, acesta are calitatea de funcționar public cerută de textul de incriminare pe care, de altfel, nici nu a contestat-o. Este gestionar, conform art. 1 alin. (1) din Legea nr. 22/1969, acel angajat al unei persoane juridice care are ca atribuții principale de serviciu primirea, păstrarea și eliberarea de bunuri aflate în administrarea, folosința sau deținerea, chiar temporară, a acesteia. Sunt considerate bunuri, potrivit art. 2 din același act normativ, bunurile materiale, mijloacele bănești sau orice alte valori. Însă, poate fi subiect activ al infracțiunii de delapidare și un gestionar de fapt, respectiv persoana care îndeplinește în fapt atribuțiile principale de serviciu ale unui gestionar de drept. În sensul legii penale, este administrator funcționarul care are ca atribuții de serviciu încheierea de acte de dispoziție cu privire la bunurile persoanei juridice sau de a administra aceste bunuri. Înalta Curte de Casație și Justiție reține, sub un prim aspect, că instanța de apel a constatat că inculpatul A.

avea atribuţii de administrare a bunurilor Sucursalei B. a societăţii B., respectiv acesta deţinea calitatea de administrator, împrejurare faţă de care îndeplineşte condiţiile cerute de lege (dubla calitate de funcţionar public şi administrator) subiectului activ al infracţiunii de delapidare. Totodată, subliniază că o analiză a probelor care au condus la această concluzie nu este admisibilă în calea de atac a recursului în casaţie, limitată doar la probleme de drept, întrucât ar avea drept consecinţă modificarea situaţiei de fapt reţinută în apel. De altfel, este de necontestat faptul că, în calitate de contabil-şef, inculpatul avea şi atribuţii de administrare generală a întregului patrimoniu al sucursalei, fiind cel care, alături de şeful de sucursală, angaja Sucursala B. Craiova în raporturi juridice şi semna ordinele de plată. În subsidiar, observă că inculpatul A. avea şi atribuţii de gestionar, chiar dacă acest aspect nu este menţionat expres în actele care îi reglementează activitatea, din moment ce din funcţia de contabil-şef pe care o deţinea era abilitat să folosească mijloacele băneşti ale societăţii pentru a efectua plăţi, semnătura sa fiind înregistrată la unitatea bancară, ţinea evidenţa fondurilor băneşti ale Sucursalei B. Craiova şi aproba efectuarea plăţilor, conform facturilor, elemente care caracterizează gestiunea de fapt. De altfel, în lipsa atribuţiilor de administrare şi gestiune, inculpatul nici nu ar fi putut angaja societatea în raporturile fictive ce îi sunt imputate şi nici nu ar fi putut plăti bunurile achiziţionate, pentru folosul său sau al altcuiva, aşa cum s-a stabilit de către instanţa de apel. Prin urmare, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie constată că inculpatul şi-a însuşit fondurile băneşti ale societăţii la care era angajat atât din calitate de funcţionar public, cât şi din aceea de gestionar şi administrator de fapt, îndeplinind condiţiile cerute de lege subiectului activ al infracţiunii de delapidare *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 138/RC din 28 martie 2017, www.scj.ro)*.

- proprietarul bunului/bunurilor poate fi subiect activ nemijlocit al infracţiunii de delapidare dacă are atât calitatea de funcţionar public/privat, cât şi pe cea de gestionar/administrator al bunurilor (de pildă, proprietarul bunului este totodată şi administrator al persoanei juridice căreia, în baza unui contract, i-a fost transmisă folosinţa bunului);

- având în vedere noua definiţie a funcţionarului public prevăzută de art. 175 NCP, nu este exclusă ipoteza ca o persoană juridică să fie autor al infracţiunii de delapidare în forma de bază [de pildă, în ipoteza în care administratorul judiciar în cadrul unei proceduri de insolvenţă (funcţionar public asimilat) este o persoană juridică, dacă delapidarea este comisă în realizarea obiectului său de activitate, în interesul ori în numele persoanei juridice]; persoana juridică poate avea calitatea de complice sau instigator la infracţiunea de delapidare;

- participaţia penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare sau complicitate;

- în cazul *coautoratului* este necesar ca toţi coautorii să aibă calitatea de funcţionar public sau privat care este administrator sau gestionar, deoarece circumstanţele personale de individualizare nu se răsfrâng între aceştia;

- soluţia agreată de practica judiciară în cazul în care două sau mai multe persoane comit actele de executare nemijlocită, însă numai una sau unele au calitatea specială cerută de lege se va reţine complicitate la săvârşirea infracţiunii de delapidare pentru

subiecţii activi necalificaţi care contribuie nemijlocit la aceasta; această soluţie prezintă avantajul că nu produce o fractură în unitatea de infracţiune, chiar dacă asimilează actele de executare nemijlocită ale subiectului activ nemijlocit necalificat actelor de înlesnire/ajutorare ale autorului; soluţia alternativă care ar putea fi reţinută este aceea ca subiectul activ nemijlocit calificat să răspundă pentru infracţiunea de delapidare, iar celălalt subiect activ nemijlocit necalificat pentru fapta efectiv comisă, dar tot în calitate de autor (de pildă, pentru infracţiunea de furt comisă ca autor), deoarece circumstanţele personale de individualizare nu se răsfrâng între coautori[1];

- în ipoteza în care *numai autorul are calitatea de* funcţionar public sau privat care este administrator sau gestionar, *nu şi instigatorul sau complicele*, aceştia din urmă vor răspunde în calitate de participanţi la infracţiunea de delapidare, dacă au cunoscut sau prevăzut calitatea autorului; în caz contrar, se poate reţine participaţia penală la comiterea infracţiunii de furt;

- în situaţia în care *numai instigatorul sau complicele are calitatea de* funcţionar public sau privat care este administrator sau gestionar, *nu şi autorul*, acesta din urmă va răspunde numai pentru fapta efectiv comisă (de exemplu, furt), la care se va reţine şi participaţia penală; calitatea specială a participantului va fi însă avută în vedere în procesul de individualizare a pedepsei;

b) subiectul pasiv: persoana (publică sau privată) ale cărei bunuri sunt gestionate sau administrate de făptuitor.

1.4. Latura obiectivă

a) elementul material[2]:

(i) sustragerea unui/unor bunuri mobile din patrimoniul persoanei vătămate, bnnuri pe care făptuitorul le gestionează sau administrează[3], ***urmată de însuşirea*** acestora de

---

[1] În acest sens în literatura juridică (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. II, p. 210 şi 270) s-a reţinut că apare ca fiind criticabilă soluţia promovată în doctrină potrivit căreia persoana care, fără a avea calitatea specială cerută de norma de incriminare comite acte de sustragere împreună cu gestionarul delapidator răspunde în calitate de complice la infracţiunea de delapidare. În realitate, actele de sustragere săvârşite de persoana respectivă întrunesc elementele infracţiunii de furt. (...) Ce se întâmplă însă atunci când participantul deţine calitatea specială cerută de norma de incriminare, iar autorul nu are această calitate? O soluţie ar fi să considerăm că în acest caz calitatea respectivă redevine o circumstanţă pur subiectivă şi ea se va reţine în cazul participantului. Spre exemplu, gestionarul care determină o persoană fără această calitate să sustragă bunuri aflate în gestiunea lui ar urma, în acest caz, să răspundă în calitate de instigator pentru o infracţiune de delapidare, în timp ce autorul ar răspunde pentru un furt. Nu credem că această soluţie este acceptabilă, ea contravenind caracterului accesoriu al participaţiei. Încadrarea juridică a faptei participantului decurge, înainte de toate, din tipicitatea faptei autorului, astfel că, în absenţa unei fapte de delapidare săvârşite de autor, nu credem că se poate reţine o asemenea faptă în cazul complicelui. De aceea, apreciem că în ipoteza analizată vom reţine în sarcina funcţionarului o instigare la furt, urmând ca în procesul individualizării judiciare să valorificăm împrejurarea că el a instigat la o sustragere din gestiunea sa".

[2] A se vedea şi *V. Dongoroz ş.a.*, Explicaţii teoretice ale Codului penal. Partea specială, op. cit., vol. III, p. 466.

[3] În lipsa calităţi de administrator sau gestionar s-ar putea reţine comiterea infracţiunii de furt.

administrator sau gestionar, ori de o terță persoană; așadar, sustragerea echivalează cu scoaterea cu caracter definitiv a bunului din sfera patrimonială a persoanei vătămate urmată de împosedarea făptuitorului;

(ii) folosirea unui/unor bunuri mobile/imobile din patrimoniul persoanei vătămate – scoaterea *temporară* a bunului din sfera patrimonială a persoanei vătămate urmată de întrebuințarea acestuia de făptuitor sau de un terț; paguba produsă este cea generată de lipsa de folosință a bunului mobil sau imobil; fapta nu presupune obținerea unor beneficii financiare de administrator sau gestionar ca în cazul traficării;

(iii) traficarea unui/unor bunuri mobile/imobile din patrimoniul persoanei vătămate – scoaterea *temporară* a bunului din sfera patrimonială a persoanei vătămate, urmată de încredințarea bunului spre folosință unui terț, în scopul obținerii unui profit de către administrator sau gestionar;

Fapta inculpatului care, în calitate de administrator al SC P.P. SA Galați, a acționat ca un gestionar de fapt, atunci când, în cursul anului 2000, în relația comercială derulată cu SC D. SRL Galați, a încasat suma totală de 1.748.262.628 lei pe care nu a folosit-o în vederea achitării debitelor restante la SC S. SA Galați și nu a putut justifica suma de 449.000.000 lei, din care sumele de 162.000.000 lei și 337.000.000 lei, în efectuarea de plăți, prin luarea acestora din gestiune, ce reprezentau avansuri spre decontare, făcând susțineri eronate referitoare la destinația acestora și justificarea lor ca fiind însușite de către asociați, echivalează cu o însușire a acestor sume, realizând elementele constitutive ale infracțiunii de delapidare în formă continuată *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2091/2010, în NCP comentat, p. 655).*

Fapta inculpatului de a-și însuși și de a folosi cu rea-credință, în interesul unei alte societăți, al cărei asociat unic și administrator era, bunurile încorporate reprezentând mărcile soiurilor de vin G. și R., pe care le gestiona în numele și în interesul SC J. SRL, unde era salariat, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de delapidare. Mărcile de fabrică, de comerț și de serviciu sunt semne distincte folosite de agenții economici pentru a deosebi produsele și serviciile lor de cele identice sau similare ale altor agenți economici. Mărcile fac obiectul dreptului de proprietate industrială și sunt cuprinse în fondul de comerț, denumit și patrimoniu comercial, ca elemente încorporate ale acestuia. Inculpatul a avut calitatea de administrator, având ca atribuții de serviciu efectuarea de acte de dispoziție, referitoare la starea și circulația bunurilor din patrimoniul unității. Prin scoaterea mărcilor din patrimoniul părții civile și înregistrarea acestora la OSIM în patrimoniul comercial al altei societăți, unde inculpatul era asociat și administrator, acesta a comis și infracțiunea de delapidare *(C.A. Alba Iulia, secția penală, decizia nr. 338/2005, în NCP comentat, p. 655).*

Fapta inculpatului de a-și însuși și a dispune de autoturismul marca Logan, aparținând SC M. Taxi SRL, unde era angajat cu contract de muncă și îl deținea pe baza unui proces-verbal de predare-primire, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de delapidare. În ceea ce privește elementul material al laturii obiective a infracțiunii de delapidare, s-a apreciat că acesta constă în

însușirea și folosirea de către o persoană aflată în serviciul unei persoane juridice, a unui bun pe care îl gestionează și administrează. S-a apreciat că urmarea imediată a infracțiunii de delapidare constă în paguba creată în patrimoniul părții civile (SC M Taxi SRL), reprezentând contravaloarea autoturismului însușit. Din punct de vedere al laturii subiective, infracțiunea a fost comisă cu forma de vinovăție a intenției directe, inculpatul prevăzând rezultatul faptei sale, urmărind producerea lui prin săvârșirea acesteia *(C.A. București, secția I, penală, decizia nr. 1143/2014, nepublicată).*

Fapta inculpatei care, în calitate de administrator mijloace de plată, în cadrul unei bănci, în baza aceleiași rezoluții infracționale și-a însușit suma de *441.536,82 lei*, prin viramente neautorizate din contul unor societăți comerciale în contul *SC V.C.I. SRL*, urmate de 189 retrageri de numerar din contul acesteia prin falsificarea documentelor de retragere, cauzând un prejudiciu în cuantum de *441.536,82 lei*, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de delapidare, în formă continuată, prevăzută de art. 295 alin. (1) NCP raportat la art. 308 NCP cu aplicarea art. 35 alin. (1) NCP și ale infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată, prevăzută de art. 322 alin. (1) NCP cu aplicarea art. 35 alin. (1) NCP. Inculpata avea calitatea de funcționar în sensul art. 308 alin. (1) NCP Sub aspectul *laturii obiective*, *elementul material* al infracțiunii de *delapidare* constă în însușirea, prin realizarea unor viramente neautorizate din contul unor societăți comerciale în contul *SC V.C.I.* urmate de retrageri de numerar din contul acesteia, de către inculpată a sumei de *441.536,82 lei*. Sub aspectul *laturii subiective*, cu privire la infracțiunea de *delapidare*, inculpata a acționat cu forma de vinovăție a intenției directe, având cunoștința faptului că sumele de bani din conturile pe care le administrează nu îi aparțin, a prevăzut că prin fapta sa le va scoate din sfera de stăpânire a deținătorilor legali ale acestora și, cu toate acestea, a urmărit săvârșirea faptei și producerea rezultatului. Cu privire la infracțiunea de *fals material în înscrisuri sub semnătură privată*, s-a reținut că *elementul material* al *laturii obiective* al infracțiunii constă în acțiunea de a întocmi documentele de retragere numerar din contul *SC V.C.I. SRL*, prin falsificare, respectiv prin contrafacerea scrierii și a semnăturii documentelor de retragere, pe care le completa cu numele personal sau cu numele altor persoane și pe care aplica ștampila și le semnat. Sub aspectul *laturii subiective*, cu privire la infracțiunea de *fals în înscrisuri sub semnătură privată*, inculpata a acționat cu forma de vinovăție a intenției directe, atât cu privire la acțiunea de falsificare, cât și cu privire la acțiunea de folosire care s-a realizat în vederea producerii consecințelor juridice pe care înscrisurile falsificate erau apte să le producă *(C.A. București, secția I, penală, decizia nr. 184/2015, nepublicată).*

Fapta inculpatei care, în perioada 28 martie 2007-20 septembrie 2012, în calitate de angajată a SC C.C., în exercitarea atribuțiilor de serviciu, prin mai multe acțiuni, săvârșite în baza aceleiași rezoluții infracționale și împotriva aceleiași persoane vătămate, a modificat, în format electronic, situația contabilă a drepturilor salariale cuvenite angajaților societății respective și a transmis fișierele astfel modificate către Banca Română pentru Dezvoltare (unde acei angajați aveau conturi), iar, ulterior, prin virarea unor sume de bani din fondul

de salarii al societăţii angajatoare în contul său personal, cu titlu de drepturi salariale, fără suport legal sau convenţional, şi-a însuşit, în interes personal, suma totală de 245.587,57 lei întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii continuate de delapidare, prevăzută de art. 295 alin. (1) raportat la art. 308 cu aplicarea art. 35 alin. (1) NCP *(C.A. Bucureşti, secţia I, penală, decizia nr. 1575/2014, nepublicată).*

b) urmarea imediată: scoaterea definitivă sau temporară a bunului din sfera patrimonială a persoanei vătămate şi, eventual, producerea unei pagube acesteia;

c) legătura de cauzalitate: rezultă, în principiu, din materialitatea faptei.

Infracţiunea de delapidare are ca *obiect juridic special* relaţiile sociale de serviciu a căror formare şi desfăşurare implică o corectă gestionare şi administrare a bunurilor mobile din patrimoniul unei persoane juridice, iar, ca obiect material, conform ipotezei normei de incriminare, bani, valori sau alte bunuri, fiind vorba despre o infracţiune ce are ca subiect activ o persoană care are calitatea de funcţionar public în sensul legii penale. Persoana juridică ale cărei interese legale sunt ocrotite prin incriminarea faptelor arătate la art. 295 NCP este o autoritate publică, o instituţie publică sau o altă persoană juridică ce administrează sau exploatează bunuri proprietate publică. *Elementul material* al laturii obiective se realizează prin fapta de însuşire, folosire sau traficare de bani, valori sau alte bunuri, în interes personal sau pentru altul. Prin ***însuşire*** se înţelege scoaterea unui bun din posesia sau detenţia unei persoane juridice dintre cele mai sus menţionate şi trecerea acestuia în proprietatea făptuitorului, aşa încât acesta să poată dispune de el prin consumare, folosire sau chiar înstrăinare. ***Folosirea***, ca modalitate normativă de realizare a obiectului material al infracţiunii analizate, constă în scoaterea iniţială a unui bun din posesia unei persoane juridice şi în utilizarea lui, în folosul făptuitorului, urmată de readucerea bunului în patrimoniul din care a fost scos. ***Traficarea*** constă în scoaterea unui bun din patrimoniul unei persoane juridice şi în utilizarea lui de către făptuitor în vederea obţinerii unui profit, într-o manieră speculativă. *Urmarea imediată* constă în crearea unei stări de pericol pentru relaţiile sociale referitoare la activitatea economică a persoanelor juridice avute în vedere, prin scoaterea bunului care formează obiectul material al infracţiunii din sfera patrimonială în care se găsea iniţial şi folosirea lui în interesul făptuitorului sau al altei persoane. Atingerea scopului săvârşirii faptei, respectiv obţinerea unui folos sau satisfacerea unui interes pentru sine sau pentru altul, nu prezintă importanţă pentru consumarea infracţiunii de delapidare *(Curtea Constituţională, DCC nr. 256/2017, M.Of. nr. 571 din 18 iulie 2017, www.ccr.ro).*

1.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

Intenţia de însuşire este dovedită chiar de modalitatea de acţiune a inculpatei. Falsificarea foilor de vărsământ şi a registrului de casă dovedeşte intenţia acesteia de a-şi însuşi banii din gestiune, prin efectuarea acestor falsuri dorind să acopere însuşirea unor sume de bani. (...) Inculpata a efectuat depuneri

în numerar la bancă la intervale mari de timp, depuneri care erau nesemnificative comparativ cu încasările și soldul zilnic de casă. Pentru diferențele constatate, inculpata nu a putut oferi nicio explicație" *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2643/2006, www.scj.ro)*.

Faptele inculpatelor angajate pe bază de contract de muncă la o societate comercială, de a-și însuși mai multe bunuri din gestiune, cu acordul administratorului societății și al asociatului unic, care le-au dat permisiunea de a lua bunurile pe datorie, fiind trecute într-un caiet special sub controlul asociatului unic, nu întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de delapidare sub aspectul laturii subiective, din moment ce inculpatele nici nu au prevăzut și nici nu au urmărit producerea unei pagube în patrimoniul unității, constând în valoarea bunurilor însușite, urmând să plătească ulterior contravaloarea acestora, conform înțelegerii inițiale cu conducerea unității *(C.A. București, secția 1 penală, decizia nr. 835/2004, în P.J.P. 2003-2004, p. 118)*.

- *scopul urmărit*: satisfacerea unui interes personal al făptuitorului sau al altei persoane;

- nu are importanță mobilul care l-a determinat pe făptuitor să acționeze;

Sub aspectul laturii subiective, instanța a reținut că inculpatul a acționat cu intenție directă, calificată de scopul însușirii sumelor de bani, fără drept, din patrimoniul persoanei civile. Mobilul săvârșirii faptei este cel declarat de inculpat, respectiv de a folosi sumele sustrase, în interes propriu, pentru plata unor datorii care trebuiau onorate, cu speranța că în viitor va avea posibilitatea să le acopere prin obținerea unui credit. Chiar și în situația anticipată și prefigurată de inculpat în care ar fi obținut sursa de finanțare ulterior sustragerii sumelor de bani, faptele ar fi fost consumate la momentul în care inculpatul s-a comportat cu sumele de bani ca un proprietar, astfel încât această justificare nu ar fi putut constitui un element care să conducă la nerealizarea conținutului constitutiv al infracțiunii, ci, cel mult, ar putea fi apreciat și ar avea efect sub aspectul individualizării pedepsei *(C.A. Galați, secția penală, decizia nr. 240 din 25 februarie 2016, www.rolii.ro)*.

- în cazul variantei agravate (art. 295 NCP raportat la art. 309 NCP), fapta poate fi comisă și cu praeterintenție.

1.6. Varianta atenuată [art. 295 NCP raportat la art. 308 NCP]

- potrivit art. 295 NCP raportat la art. 308 NCP, constituie *variantă atenuată* a infracțiunii de delapidare săvârșirea faptei de către un *administrator sau un gestionar* care are calitate de ***funcționar privat***, adică exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, această calitate în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP (persoana fizică care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public)

ori în cadrul oricărei persoane juridice; instanța supremă a arătat că art. 308 NCP nu constituie o cauză de reducere a pedepsei, întrucât prin voința legiuitorului o anume calitate a subiectului activ al infracțiunii de delapidare (element circumstanțial de realizarea căruia depinde existența infracțiunii) a determinat crearea unei variante atenuate, care reflectă prin intermediul limitelor de pedeapsă proprii gradul de pericol social abstract specific infracțiunii în varianta atenuată *(I.C.C.J., completul de hotărâre preliminară, decizia nr. 1/2015, www.scj.ro)*.

- dispozițiile art. 272 din Legea nr. 31/1990 au *caracter subsidiar* față de art. 295 NCP, astfel cum rezultă din art. 281 din Legea nr. 31/1990; în aceste condiții, dacă fapta concretă comisă întrunește atât elementele constitutive ale infracțiunii de delapidare în varianta atenuantă săvârșită de un funcționar privat (*norma principală*), cât și elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 272 din Legea nr. 31/1990 (*norma subsidiară*), nu se reține această din urmă infracțiune în considerarea principiului *specialia generalibus derogant*, ci varianta atenuantă a delapidării în aplicarea principiului *lex primaria derogat legi subsidiariae* reținând existența unui concurs de calificări (în modalitatea calificărilor alternative) care atrage incidența normei principale ce acoperă întreaga semnificație antijuridică a faptului comis[1].

1.7. Varianta agravată [art. 295 NCP raportat la art. 309 NCP]

- se reține în cazul în care fapta a produs pagube materiale mai mari de 2.000.000 lei;

- se va reține această variantă agravată inclusiv în ipoteza comiterii faptei de subiecții activi nemijlociți prevăzuți de art. 308 NCP;

- în cazul comiterii infracțiunii de delapidare în formă continuată, varianta agravantă se va reține prin raportare la cuantumul prejudiciului material produs prin toate acțiunile sau inacțiunile prin care se realizează elementul material al laturii obiective a infracțiunii (se va proceda la adunarea cuantumului prejudiciului produs prin fiecare act de executare), deoarece unitatea legală de infracțiune atrage evaluarea ansamblului prejudiciului produs prin aceasta; în cazul concursului de infracțiuni nu se va putea proceda la cumularea prejudiciului produs prin infracțiunile concurente pentru a se reține varianta agravantă a infracțiunii, urmând a fi avut în vedere cuantumul prejudiciului produs de fiecare infracțiune concurentă în parte.

1.8. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- tentativa este posibilă și incriminată;

---

[1] În această privință, în doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 102) s-a reținut că elementul de diferențiere între concursul ideal și cel de calificări este reprezentat de „aptitudinea unuia dintre textele de lege aplicabile de a acoperi întreaga semnificație antijuridică a faptului comis. În măsura în care acțiunea, împreună cu toate urmările sale, se regăsește într-o singură normă, vom fi în prezența unui concurs de calificări, iar norma respectivă va fi singura aplicabilă, în defavoarea celorlalte texte incidente. (...) Dacă însă niciuna dintre normele aplicabile nu acoperă în întregime starea de fapt, fiecare dintre aceste texte trebuie să primească aplicare, pentru a reprima fapta comisă sub toate aspectele acesteia".

- infracțiunea se consumă în momentul în care bunul iese temporar sau definitiv din sfera patrimonială a persoanei vătămate, ca urmare a sustragerii, folosirii, respectiv a traficării;

- în modalitatea comiterii faptei prin folosirea bunului delapidat infracțiunea are *caracter continuu*, epuizându-se la momentul încetării acțiunii infracționale[1];

- poate fi realizată în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la momentul realizării ultimului act de executare.

1.9. Pedeapsa

- în forma tip: închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică;

- *pentru varianta atenuată*: limitele speciale ale pedepsei pentru forma de bază se reduc cu o treime;

- *pentru varianta agravată*: limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege (inclusiv în ipoteza comiterii faptei de subiecții activi nemijlociți prevăzuți de art. 308 NCP) se majorează cu jumătate.

Cauza specială de reducere de pedeapsă

- în cazul variantei atenuate a infracțiunii de delapidare prevăzute de art. 308 NCP cu referire la art. 295 NCP, când fapta a fost comisă de un funcționar privat, prin Legea de modificare a NCP s-a prevăzut *o cauză specială de reducere a limitelor de pedeapsă*, în situația în care este acoperit integral prejudiciul material cauzat, în cursul urmăririi penale sau al judecății, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești;

- prin DCC nr. 650/2018 Curtea Constituțională a opinat că dispozițiile art. 308 alin. (3) și (4) NCP sunt constituționale reținând că: „această soluție juridică exprimă importanța acordată de legiuitor acoperirii integrale a prejudiciului material produs prin săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art. 295 și 297-300 NCP, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, acesta apreciind că îndeplinirea condiției astfel reglementate este de natură a justifica reducerea la jumătate a limitelor de pedeapsă, întrucât denotă înțelegerea de către suspect, respectiv inculpat a semnificației faptei sale urmată de eforturile concrete de înlăturare a consecințelor acesteia. De altfel, acoperirea integrală a prejudiciului material produs prin săvârșirea infracțiunii reprezintă și o circumstanță atenuantă legală, prevăzută la art. 75 alin. (1) lit. d) NCP, în cazul unor infracțiuni expres și limitativ enumerate de legiuitor în cuprinsul normei antereferite, potrivit prevederilor legale în vigoare, această condiție trebuind a fi îndeplinită până la primul termen de judecată, iar, conform legii de modificare, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești. Această măsură de încurajare a acoperirii prejudiciului material produs prin săvârșirea infracțiunilor enumerate în cuprinsul textului criti-

[1] În doctrină (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 31) s-a arătat că „*folosirea* din cuprinsul infracțiunii de delapidare desemnează o acțiune susceptibilă de prelungire în timp, în vreme ce același termen în incriminarea uzului de fals desemnează o acțiune instantanee".

cat constituie o măsură ce se încadrează în politica penală a statului, fiind adoptată de legiuitor conform atribuției sale constituționale prevăzute la art. 61 alin. (1) din Constituție și în marja de apreciere prevăzută de aceasta. De asemenea, textul criticat prevede, în cuprinsul normei propuse pentru art. 308 alin. (4) NCP, solidaritatea pasivă a persoanelor care săvârșesc împreună una dintre faptele prevăzute de lege, în sensul în care cauza de reducere a limitelor de pedeapsă mai sus analizată se aplică tuturor acestora, indiferent dacă plata a fost efectuată doar de una sau o parte dintre ele. Această soluție juridică reprezintă o aplicație a dispozițiilor art. 1443-1460 C.civ. (...) în condițiile în care repararea prejudiciilor produse printr-o infracțiune reprezintă, din perspectiva dreptului civil, o obligație civilă, a cărei executare este supusă regulilor generale prevăzute în Codul civil referitoare la obligații. Așa fiind, soluția juridică prevăzută pentru art. 308 alin. (4) NCP constituie o formă de solidaritate pasivă legală, reglementată în scopul încurajării persoanelor care săvârșesc infracțiuni dintre cele reglementate la art. 295 și 297-300 NCP să acopere prejudiciile materiale provocate prin comiterea acestora și, în acest fel, al asigurării recuperării respectivelor prejudicii de către persoanele fizice și juridice prejudiciate. Faptul că această cauză de reducere a pedepsei se aplică unei persoane care nu a contribuit la acoperirea prejudiciului nu este de natură a-l privilegia în raport cu cel care efectiv a acoperit prejudiciul, întrucât legiuitorul nu a condiționat aplicarea acestei cauze de reducere a pedepsei de un criteriu subiectiv, ci de unul *obiectiv*, respectiv recuperarea prejudiciului, pe care îl poate extinde asupra tuturor persoanelor care au comis împreună faptele prevăzute de textul legal criticat. Această manieră de reglementare a infracțiunilor de corupție și de serviciu comise de alte persoane nu este de natură a încălca art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, din moment ce textul criticat este clar, precis și previzibil și nu vulnerabilizează sistemul normativ sub aspectul combaterii fenomenului infracțional".

- pentru reținerea acestei cauze de reducere a pedepsei prevăzute de art. 308 alin. (3) NCP cu referire la art. 295 NCP trebuie îndeplinite următoarele ***condiții***:

a) cauza să se afle în faza urmăririi penale, ori în cursul judecății (în primă instanță sau în apel), până la rămânerea definitivă a hotărârii;

- poate fi incidentă atât în ipoteza în care instanța este sesizată prin rechizitoriu, cât și în cazul în care actul de sesizare este acordul de recunoaștere a vinovăției (de pildă, în ipoteza în care inculpatul a acoperit prejudiciul în cursul urmăririi penale) sau încheierea judecătorului din cadrul instanței competente prin care s-a admis plângerea împotriva soluției de clasare și s-a dispus începerea judecății, respectiv prin care s-a respins confirmarea renunțării la urmărirea penală și s-a dispus începerea judecății;

- infractorul (făptuitor, suspect sau inculpat) poate achita integral prejudiciul material în faza de urmărire penală, sau în faza de judecată indiferent de etapa procesuală ori de stadiul sau momentul procesual până la rămânerea definitivă a hotărârii;

b) prejudiciul material produs prin infracțiune să fi fost acoperit integral;

- față de această condiție, cauza de reducere a pedepsei poate fi incidentă numai în cazul în care urmarea imediată a infracțiunii constă în producerea unui prejudiciu material;

- nu este necesar pentru reținerea acestei cauze de reducere a pedepsei ca inculpatul să fi acoperit și prejudiciul moral sau ca acesta să se poată produce;

- nu este îndeplinită această condiție dacă persoană vătămată s-a constituit parte civilă solicitând doar daune morale, nu și daune materiale;

- se va reține această condiție în cazul în care inculpatul, în termenul legal, *a acoperit integral prejudiciul material produs prin infracțiune*, astfel, analiza prejudiciului material se va raporta la momentul consumării/epuizării infracțiunii, avându-se în vedere pierderea efectiv suferită ca urmare a comiterii infracțiunii (*damnum emergens*), nu și beneficiul nerealizat (*lucrum cesans*) acesta din urmă fiind avut în vedere numai la soluționarea laturii civile, nu și cu privire la individualizarea pedepsei prin reținerea cauzei de reducere a pedepsei; în practică, uneori se pot constata situații în care este dificil de determinat în mod previzibil beneficiul nerealizat, întrucât partea civilă nu a efectuat un calcul al dobânzilor. În plus, trebuie avut în vedere că *lucrum cesans* poate varia în funcție de durata procesului;

- este îndeplinită această condiție și în ipoteza în care inculpatul a acoperit integral doar prejudiciul material, nu și prejudiciul moral solicitat de partea civilă, ori în cazul în care inculpatul a acoperit integral doar o parte din prejudiciul material solicitat de partea civilă, însă, în urma deliberării, instanța constată că prestațiile inculpatului sunt acoperitoare față de întreg prejudiciul produs, astfel cum rezultă din probele administrate, acțiunea civilă urmând a fi admisă numai în parte;

- nu se va reține îndeplinită această condiție dacă inculpatul nu a acoperit integral prejudiciul material, dar a convenit cu partea civilă pe calea unei tranzacții ori a unui acord de mediere (care nu produce în cauză efecte impeditive cu privire la exercitarea acțiunii penale) prin care doar a convenit o modalitate de reparare a prejudiciului, sau în ipoteza în care repararea prejudiciului are loc în natură, însă independent de manifestarea de voință a infractorului (de pildă, în ipoteza în care bunul folosit sau traficat este găsit în posesia autorului delapidării în urma unei percheziții domiciliare, corporale ori a vehiculului și restituit de organele de urmărire penală persoanei prejudiciate);

- dispozițiile art. 308 alin. (4) NCP consacră caracterul de *cauză specială de reducere a pedepsei care produce efecte in rem, față de toți participanții la infracțiunea de delapidare trimiși în judecată*, iar nu o formă de solidaritate pasivă legală ca aplicație a dispozițiilor art. 1443-1460 C.civ., astfel cum în mod eronat a reținut Curtea Constituțională în DCC nr. 650/2018, scopul legii penale nefiind acela de a crea un nou caz de solidaritate pasivă pentru a se constata repararea integrală a prejudiciului prin plata efectuată de unul dintre codebitorii solidari, în condițiile în care art. 1382 C.civ. stipulează explicit solidaritatea autorilor și participanților la comiterea infracțiunii; astfel, cauza de reducere a pedepsei va profita și participanților la săvârșirea infracțiunii care nu au contribuit la repararea prejudiciului; în aceste condiții, în cazul participației penale, faptul că autorul sau unul dintre participanți achită integral prejudiciul material conduce la concluzia că ceilalți vor beneficia *ope legis* de această cauză de reducere a pedepsei;

- chiar dacă exprimarea legiuitorului este deficitară, nu cred că expresia „tuturor persoanelor ***care au comis împreună*** una din faptele prevăzute de art. 308 alin. (1) NCP" trebuie să primească aceeaşi interpretare ca în cazul circumstanţei agravante legale prevăzute de art. 77 lit. a) NCP, când „săvârşirea faptei împreună" are în vedere caracterul mai grav al faptei ca urmare a legăturii specifice dintre făptuitorii care acţionează concomitent. Astfel, în acest caz legiuitorul a vrut să evidenţieze caracterul real al cauzei speciale de reducere a pedepsei, caz în care ea va profita autorului, coautorilor, instigatorilor sau complicilor concomitenţi ori anteriori care au fost trimişi în judecată;

- incidenţa acestei cauze speciale de reducere a pedepsei va conduce la imposibilitatea reţinerii circumstanţei atenuante personale prevăzute de art. 75 alin. (1) lit. d) NCP, care are acelaşi conţinut şi produce efecte numai *in personam*; va fi posibilă însă aplicarea reducerii de pedeapsă în condiţiile art. 396 alin. (10) NCPP ca urmare a judecării potrivit procedurii abreviate a recunoaşterii învinuirii, deoarece cauzele de reducere a pedepsei pot produce efecte atenuante succesive;

- reducerea cu jumătate se va raporta la limitele de pedeapsă prevăzute de lege pentru forma atenuantă a infracţiunii de delapidare, iar nu prin raportare la limitele de pedeapsă prevăzute de lege pentru forma de bază; de pildă, în cazul comiterii infracţiunii de delapidare de către administratorul unei societăţi cu răspundere, limitele pedepsei închisorii prevăzute de lege pentru forma atenuată a infracţiunii vor fi închisoarea de la 1 an şi 4 luni la 4 ani şi 8 luni, ca urmare a reducerii cu o treime a limitelor speciale prevăzute de art. 295 alin. (1) NCP în temeiul art. 308 alin. (2) NCP. În ipoteza în care infractorul acoperă integral prejudiciul material până la pronunţarea hotărârii definitive, limitele pedepsei închisorii vor fi de la 8 luni la 2 ani şi 4 luni, ca urmare a aplicării art. 308 alin. (3) NCP. Dacă optează şi pentru judecata potrivit procedurii abreviate a recunoaşterii învinuiri prin aplicarea art. 396 alin. (10) NCPP, limitele pedepsei închisorii vor fi de la 5 luni şi 10 zile la un an, 6 luni şi 20 de zile.

§2. Purtarea abuzivă

2.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în întrebuinţarea de expresii jignitoare faţă de o persoană de către cel aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu;

- constituie *variantă agravată* a infracţiunii ameninţarea ori lovirea sau alte violenţe comisă de cel aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu;

- faţă de obiectul juridic, subiectul activ şi elementul material al infracţiunii, purtarea abuzivă nu poate fi considerată o incriminare specială a cercetării abuzive, ambele fiind forme variate de exercitări abuzive ale funcţiei.

2.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: *principal* constă în relațiile de serviciu referitoare la buna desfășurare a raporturilor de serviciu, cu asigurarea respectului față de persoanele cu care funcționarul intră în contact; *obiectul juridic secundar* constă în relațiile sociale referitoare la onoarea, demnitatea, viața, integritatea corporală ori sănătatea persoanei;

b) obiectul material: nu are la forma tip; la varianta agravată obiectul material este corpul persoanei asupra căreia se exercită actele de violență.

2.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoana fizică aflată în exercițiul atribuțiilor de serviciu (inclusiv funcționarul public sau persoanele asimilate funcționarului public);

- *NCP a extins astfel sfera incriminării purtării abuzive, nelimitându-se la sfera funcționarilor publici și privați;*

- *subiectul activ nemijlocit își poate desfășura activitatea de serviciu la orice persoană juridică publică sau privată* ori la o persoană fizică (de pildă, bona copilului minor care exercită violențe asupra mamei copilului care o angajase);

- participația penală este posibilă în toate formele:

(i) coautorat, dacă toți făptuitorii au calitatea specială cerută de lege, cu excepția situației în care fapta este săvârșită prin întrebuințarea de expresii jignitoare sau prin amenințare prin viu grai, când fiecare subiect activ are calitatea de autor;

(ii) complicitate sau instigare, indiferent de calitatea participanților.

- o persoană juridică nu poate fi autor al infracțiunii, însă poate avea calitatea de instigator sau complice.

b) subiectul pasiv: *general* este statul, iar cel *secundar* orice persoană care a fost amenințată sau asupra căreia au fost exercitate actele de violență;

- pluralitatea de subiecți pasivi secundari atrage, în principiu, reținerea unui concurs de infracțiuni; în cazul în care activitatea infracțională este realizată la diferite intervale de timp în baza aceleiași rezoluții infracționale se poate reține infracțiunea continuată;

- purtarea abuzivă poate fi reținută în concurs ideal cu infracțiunea de ultraj săvârșită asupra aceleiași persoane în cazul în care persoana vătămată avea calitatea de funcționar public care îndeplinea o funcție ce implică exercițiul autorității de stat și se afla în exercițiul funcției.

2.4. Latura obiectivă

a) elementul material: întrebuințarea de către persoana aflată în exercițiul atribuțiilor de serviciu de expresii jignitoare (insulte), în orice formă, față de o persoană care le percepe în mod direct;

- nu pot fi incluse în noțiunea de „expresii jignitoare" gesturile jignitoare[1].

---

[1] În același sens, *S. Bogdan*, op. cit., p. 438.

- insultarea în mod repetat a subiectului pasiv în aceeași împrejurare atrage reținerea unei unități naturale de infracțiune;

- în forma de bază nu este o infracțiune complexă;

Săvârșirea unor acte de violență împotriva unei persoane de către șeful postului de poliție, pentru motivul că nu s-a prezentat la chemările anterioare spre a fi cercetat într-o cauză aflată în curs de urmărire penală, constituie infracțiunea de purtare abuzivă și în cazul în care este săvârșită într-o zi nelucrătoare *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 3418/1999, www.legalis.ro).*

b) urmarea imediată: starea de pericol creată prin atingerea demnității persoanei și a prestigiului activității unității în care își desfășoară serviciul autorul;

c) legătura de cauzalitate: trebuie să existe între fapta tipică și urmarea imediată.

2.5. Latura subiectivă

- intenție directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

2.6. Variante agravate

2.6.1. Amenințarea săvârșită de către persoana aflată în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu [art. 296 alin. (2) teza I NCP]

- absoarbe infracțiunea de amenințare prevăzută de art. 206 NCP;

- dacă subiectul activ nemijlocit nu este o persoană aflată în exercițiul atribuțiilor de serviciu se va reține comiterea infracțiunii de amenințare;

- în situația în care, imediat după folosirea de expresii jignitoare, făptuitorul amenință victima, se va reține numai forma agravată prevăzută de art. 296 alin. (2) teza I NCP, care absoarbe natural forma de bază.

2.6.2. Lovirea sau alte acte de violență săvârșite de persoana aflată în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu [art. 296 alin. (2) teza a II-a NCP]

- absoarbe infracțiunea de loviri sau alte violențe prevăzută de art. 193 NCP;

- dacă subiectul activ nemijlocit nu este o persoană aflată în exercițiul atribuțiilor de serviciu se va reține comiterea infracțiunii de loviri sau alte violențe;

- în cazul în care, imediat după folosirea de expresii jignitoare sau după amenințare, făptuitorul exercită acte de violență asupra victimei, se va reține numai forma agravată prevăzută de art. 296 alin. (2) teza a II-a NCP, care absoarbe natural forma de bază și prima variantă agravată;

- când actele de violență sunt exercitate asupra unei persoane aflate în curs de cercetare (suspect sau inculpat) în scopul obținerii de declarații (*pentru a o determina să dea ori să nu dea declarații, să dea declarații mincinoase ori să își retragă*

declarațiile)[1], se va reține numai infracțiunea de cercetare abuzivă (art. 280 NCP), care absoarbe purtarea abuzivă;

- în situația în care prin actele violente se urmărește vătămarea corporală, suprimarea vieții persoanei sau dacă acest rezultat se produce praeterintenționat, purtarea abuzivă va fi reținută în concurs cu infracțiunea de vătămare corporală, omor, respectiv loviri sau vătămări cauzatoare de moarte.

Fapta inculpatului care, în calitate de pădurar, având statut de funcționar public, în timp ce participa la efectuarea unei inspecții în cantonul de care răspunde împreună cu alți doi funcționari publici din cadrul Ocolului Silvic, a amenințat-o pe persoana vătămată și i-a aplicat lovituri în urma cărora aceasta a suferit leziuni ce au necesitat un număr de 4-5 zile de îngrijiri medicale, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de purtare abuzivă, infracțiune prevăzută de art. 250 alin. (3) C.pen. din 1969 cu aplicarea art. 5 NCP. Cererea de schimbare a încadrării juridice este nefondată întrucât (...) fiind o infracțiune complexă, aceasta absoarbe în conținutul ei infracțiunile de lovire și amenințare *(C.A. Cluj, secția penală și de minori, decizia 1378 din 10 noiembrie 2015, www.rolii.ro)*.

2.7. Formele infracțiunii

- actele premergătoare și tentativa (la forma agravată) sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracțiunea se consumă în momentul realizării acțiunii sau inacțiunii tipice;

- poate fi săvârșită și în formă continuată, caz în care se epuizează la data realizării ultimului act de executare.

2.8. Pedeapsa

- pentru forma tip 1 lună la 6 luni sau cu amendă;

- *pentru variantă agravată*: prevăzută de lege pentru infracțiunea de amenințare, respectiv loviri sau alte violențe ale cărei limite speciale se majorează cu o treime.

§3. Abuzul în serviciu

3.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în neîndeplinirea unui act sau îndeplinirea defectuoasă a acestuia de către un funcționar public aflat în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu, dacă prin aceasta se cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice [art. 297 alin. (1) NCP];

- constituie *formă asimilată* a infracțiunii de abuz în serviciu fapta (acțiune sau inacțiune) funcționarului public, care în exercitarea atribuțiilor de serviciu îngrădește exercitarea unui drept al unei persoane ori creează pentru aceasta o situație de inferiori-

---

[1] Deopotrivă, trebuie avut în vedere că subiectul activ nemijlocit al infracțiunii de cercetare abuzivă este numai judecătorul, organele de cercetare penală și procurorul.

tate pe temei de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA [art. 297 alin. (2) NCP];

- potrivit art. 297 NCP raportat la art. 308 NCP, constituie *variantă atenuată* a infracțiunii de abuz în serviciu săvârșirea faptei de către persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP ori în cadrul oricărei persoane juridice;

- conform art. 297 NCP raportat la art. 309 NCP, constituie *variantă agravată* a infracțiunii fapta de abuz în serviciu care a avut drept urmare producerea unor consecințe deosebit de grave;

- norma de incriminare are *caracter general* în materia sancționării activităților abuzive prin încălcarea atribuțiilor prevăzute de legislația primară; prin urmare, infracțiunea de abuz în serviciu prevăzută de art. 297 NCP *are caracter subsidiar*, fiind reținută numai în cazul în care fapta săvârșită de funcționarul public *nu este prevăzută ca infracțiune distinctă de o altă normă de incriminare cu caracter special* fie că aceasta vizează același obiect juridic, fie un obiect juridic diferit (de pildă, delapidare, luare de mită, cercetare abuzivă, represiune nedreaptă, înlesnirea evadării etc.);

- NCP a reunit într-o singură normă de incriminare infracțiunile de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor, contra intereselor publice și prin îngrădirea unor drepturi din art. 246-248 C.pen. din 1969.

Fapta inculpatului D.P, constând în aceea că, în mod repetat și în realizarea aceleiași rezoluții infracționale, la data de 20 martie 2014, ocupând funcția de șef tren în cadrul SNTFC „CFR Călători" SA, pe trenul IC 472, având atribuții de constatare și de sancționare a contravențiilor, în mod direct și pentru sine, a primit câte 15 lei de la 4 călători frauduloși – M.A., G.P., G.R. și C.A., în cuantum total de 60 de lei, în legătură cu neîndeplinirea actelor ce intră în îndatoririle sale de serviciu referitoare la revizia legitimațiilor de călătorie privind pe aceștia, permițându-le acestora călătoria cu trenul fără plata biletului de călătorie, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de luare de mită, în formă continuată. În cauză, Curtea apreciază că, într-adevăr, aceeași faptă reținută în sarcina inculpatului D.P., descrisă anterior, se circumscrie atât infracțiunii de luare de mită, cât și celei de abuz în serviciu, însă ne aflăm în prezența unui concurs de calificări, iar nu a unui concurs ideal (formal) de infracțiuni. Infracțiunea de luare de mită are caracter special față de cea de abuz în serviciu și dobândește aplicare prioritară în dauna acesteia. De asemenea, și instanța supremă a statuat că infracțiunea de abuz în serviciu are caracter subsidiar în raport cu alte infracțiuni al căror subiect activ este un funcționar. Sistematizarea diferită, în noul Cod penal, a „Infracțiunilor de serviciu sau în legătură cu serviciul" (în prezent, în „Infracțiuni de corupție" și „Infracțiuni de serviciu") nu înlătură caracterul subsidiar al infracțiunii de abuz în serviciu menționat anterior. Curtea nu exclude posibilitatea reținerii, în concurs, a infracțiunilor de luare de mită și abuz în serviciu, dar numai dacă fapta de abuz în serviciu prezintă o autonomie infracțională bine conturată și se află în concurs real cu luarea de mită; aceasta este situația avută în vedere la pronunțarea deciziilor

penale nr. 2083 din 20 aprilie 2004 și nr. 4877 din 23 august 2006 ale I.C.C.J., secția penală, la care face trimitere Parchetul, în care s-a reținut luarea de mită în concurs real cu complicitatea la infracțiunea de contrabandă și, respectiv, luarea de mită în concurs real cu abuzul în serviciu (legat de modalitatea de efectuare a controlului vamal) *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia penală nr. 1667/A din 9 noiembrie 2016, www.sintact.ro)*.

3.2. Obiectul juridic

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la asigurarea desfășurării în condiții optime a activității persoanelor juridice publice sau private sau la protecția intereselor legitime ale persoanelor împotriva abuzurilor venite din partea funcționarilor publici;

b) obiectul material: în principiu, nu are.

3.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor al infracțiunii în forma de bază sau asimilată poate fi ***funcționarul public*** astfel cum acesta este definit de art. 175 alin. (1) NCP, respectiv persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație:

(i) exercită atribuții și responsabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești (de pildă, deputații, senatorii, Președintele României, membrii Guvernului, judecătorii și procurorii, membrii CSM etc.);

(ii) exercită o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de orice natură (de exemplu: funcționarii publici propriu-zișii sau cei cu statut special, funcționarii publici din cadrul administrației centrale sau locale, funcționarii parlamentari, primarii, președinții de consilii locale sau județene, președintele Curții de Conturi, polițiștii, medicul angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate etc.);

(iii) exercită, singură sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome (de exemplu, Regia Autonomă pentru Activități Nucleare, Regia Autonomă „Monitorul Oficial", Regia Autonomă Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat, Registrul Auto Român etc.), ***al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia*** (de exemplu, directorul unei regii autonome, guvernatorul Băncii Naționale a României, persoanele încadrate în unități bancare cu capital integral sau majoritar de stat, nu și cele care își desfășoară activitatea într-o bancă cu capital integral privat sau atât cu capital privat, cât și cu capital de stat dacă statul român este acționar minoritar);

- ***persoana asimilată funcționarului public potrivit art. 175 alin. (2) NCP*** (persoana care exercită un ***serviciu de interes public*** pentru care *a fost* ***învestită*** de autoritățile publice *sau care* ***este supusă controlului ori supravegherii*** *acestora* cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public) poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii de abuz în serviciu dacă fapta este comisă în exercitarea atribuțiilor de serviciu (de pildă, notarii, executorii judecătorești, experții tehnici autorizați, interpreții și traducătorii autorizați etc.);

- potrivit art. 308 NCP, pot fi subiecți activi nemijlociți ai infracțiunii de abuz în serviciu în varianta atenuată și ***funcționarii privați***, adică persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP ori în cadrul oricărei persoane juridice, față de obiectul juridic principal al infracțiunii de abuz în serviciu și față de domeniul de aplicare a art. 308 NCP, funcționarul privat trebuie să se afle în raporturi de serviciu cu persoana prevăzută la art. 175 alin. (2) NCP ori cu persoana juridică;

Instanțele judecătorești sunt suverane în a aprecia atât probatoriul administrat în cauzele cu care sunt învestite, cât și textele de lege aplicabile, dându-le interpretarea pe care o consideră corespunzătoare, iar pronunțarea unor soluții de către procurori, în urma efectuării activităților specifice de cercetare penală și potrivit convingerii proprii, nu poate fi echivalată cu exercitarea abuzivă a atribuțiilor ce le revin potrivit legii, astfel încât nu pot constitui, prin ele însele, temei pentru reținerea unor infracțiuni de abuz în serviciu sau neglijență în serviciu *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3126/2008, www.scj.ro)*.

- participația penală este posibilă în toate formele:

(i) coautorat, dacă toți făptuitorii au calitatea de funcționari publici;

(ii) complicitate sau instigare, indiferent de calitatea participanților.

b) subiectul pasiv: *general* este statul, iar cel *special* este persoana fizică sau persoana juridică care a suferit o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime prin activitatea infracțională;

- în mod întemeiat s-a reținut în doctrină că pluralitatea de infracțiuni nu este determinată de pluralitatea intereselor lezate, ci de pluralitatea conduitelor abuzive[1];

- în ipoteza *formei asimilate* a *infracțiunii subiect pasiv special* este cetățeanul român sau străin ori apatridul căruia prin activitatea infracțională i-a fost îngrădit exercițiul drepturilor ori care a fost pus într-o situație de inferioritate pe temei de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA.

3.4. Latura obiectivă

a) elementul material: *neîndeplinirea unui act* sau *îndeplinirea acestuia în mod defectuos* de către un funcționar public/privat aflat în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu;

- în doctrină[2] s-a arătat că:

(i) prin expresia *„nu îndeplinește un act"* se înțelege omiterea, neefectuarea unui act care trebuie îndeplinit în virtutea îndatoririlor de serviciu; neîndeplinirea unui act poate consta fie în lăsarea în nelucrare a unui act care trebuia adus la îndeplinire, fie

---

[1] *S. Bogdan*, op. cit., p. 442.

[2] *V. Dongoroz ș.a.*, Explicații teoretice ale Codului penal. Partea specială, op. cit., vol. IV, p. 71.

în refuzul nejustificat de a da curs unei cereri, solicitări sau unui ordin; neîndeplinirea poate fi totală sau parțială;

(ii) prin expresia *„îndeplinește (actul) în mod defectuos"* se înțelege îndeplinirea făcută altfel decât se cuvenea să fie efectuată; defectuozitatea în îndeplinire poate privi conținutul, forma sau întinderea îndeplinirii, momentul efectuării, condițiile de efectuare etc.;

- prin DCC nr. 405/2016, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art. 297 alin. (1) NCP sunt constitnționale în măsura în care prin sintagma ***„îndeplinește în mod defectuos"*** din cuprinsul acestora se înțelege ***„îndeplinește prin încălcarea legii"***; Curtea a reținut că sintagma *„îndeplinește în mod defectuos"* nu întrunește condițiile calitative impuse atât de Constituție, cât și de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, nefiind enunțată cu suficientă precizie pentru a permite cetățeanului să își adapteze conduita în funcție de aceasta, astfel încât acesta să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, față de circumstanțele speței, consecințele care ar putea rezulta dintr-o anumită faptă și să își corecteze conduita; motivarea deciziei relevă faptul că instanța de contencios constituțional a înțeles să stabilească limitele de constitnționalitate ale infracțiunii de abuz în serviciu atât cu referire la forma comisivă, cât și la cea omisivă, lăsând însă deschisă, în absența unei intervenții legislative, sfera imprevizibilității atât în cazul faptelor comise de funcționarii privați (față de normele care reglementează *in concreto* atribuțiile de serviciu ale acestora), cât și în zona aplicării de către organele judiciare a principiului minimei intervenții a legii penale;

- în cazul în care actul îndeplinit în timpul serviciului nu intră în atribuțiile de serviciu ale făptuitorului se va reține comiterea infracțiunii de uzurpare a funcției, prevăzută de art. 300 NCP, dacă a avut ca urmare producerea unei pagube, o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice ori îngrădirea exercițiului unui drept al unei persoane sau crearea pentru aceasta a unei inferiorități pe temei de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA; se constată, așadar, că urmarea imediată a infracțiunii prevăzute de art. 300 NCP este similară cu cea stipulată de art. 297 NCP, însă în acest caz „abuzul în serviciu" nu constă în exercitarea defectuoasă a atribuțiilor de serviciu prevăzute de legislația primară (inclusiv în caz de delegare de atribuții), ci în exercitarea altor competențe prin uzurparea funcției;

- având în vedere caracterul de normă incompletă a celei care reglementează abuzul în serviciu, DCC nr. 405/2016 produce următoarele **efecte:**

a) limitează sfera normelor de complinire numai la cele prevăzute de legislația primară; prin această decizie cu caracter interpretativ ***a fost restrânsă sfera actelor abuzive*** numai la cele prin care au fost încălcate atribuțiile de serviciu stipulate explicit în lege, ordonanță a Guvernului sau O.U.G., scoțând astfel din sfera incriminării actele nelegale sau defectuoase care au fost comise prin încălcarea atribuțiilor de serviciu stipulate doar în acte normative care nu constituie legislația primară (de pildă, prin Hotărâri de Guvern, Ordine ale miniștrilor sau ale conducătorilor autorităților administrației publice centrale sau locale, regulamente interne, coduri deonto-

logice etc.) sau care sunt stipulate în detaliu în aceste acte în condițiile în care norma de drept primar este echivocă sau cu o aplicabilitate extrem de generală[1]; instanța de contencios constituțional nu exclude posibilitatea ca atribuțiile de serviciu să fie descrise și în legislația secundară („adoptarea unor acte de reglementare secundară care vin să detalieze legislația primară se realizează doar în limitele și potrivit normelor care le ordonă"), fiind însă necesar ca legislația primară (în baza căreia sunt emise actele de legislație secundară) să le prevadă în mod explicit, neechivoc și cu suficientă precizie; astfel, în mod întemeiat s-a reținut în literatura de specialitate[2] că „normele din legislația secundară nu sunt excluse *de plano* din sfera actelor susceptibile de a completa norma penală, însă ele nu pot face decât să detalieze prevederile normei primare. Problema care se pune în acest context este legată însă de determinarea sferei elementelor de ordin tehnic, a căror stabilire poate rămâne în sarcina reglementării secundare. Analiza jurisprudenței noastre constituționale pare a conduce la concluzia că această sferă este mai restrânsă decât cea considerată admisibilă în alte sisteme. (...) Instanța noastră de contencios constituțional a statuat însă că legiuitorul trebuie „să indice în mod clar și neechivoc obiectul material al infracțiunii în chiar cuprinsul normei legale sau acesta să poată fi identificat cu ușurință prin trimiterea la un alt act normativ de rang legal cu care textul incriminator se află în conexiune". Dacă însă legea menită să completeze norma în alb este la fel de puțin precisă ca aceasta din urmă, elementul completator va fi preluat, în realitate, direct din actul normativ de forță juridică inferioară, ceea ce aduce norma penală în zona riscului de neconstituționalitate";

b) operează o dezincriminare in concreto a faptelor constând în *neîndeplinirea unui act* sau *îndeplinirea acestuia în mod defectuos* de către un funcționar public/privat aflat în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu prevăzute numai în legislația secundară

---

[1] În parag. 59-61, 65 din considerentele deciziei Curții Constituționale se reține că:

a) raportarea organelor judiciare la o sferă normativă largă care cuprinde, pe lângă legi și ordonanțe ale Guvernului, și acte de nivel inferior acestora, cum ar fi hotărâri ale Guvernului, ordine, coduri etice și deontologice, regulamente de organizare internă, fișa postului, *are influență asupra laturii obiective a infracțiunii de abuz în serviciu prin extinderea acesteia la acțiuni sau inacțiuni* ce definesc elementul material al laturii obiective a infracțiunii, dar care nu sunt prevăzute în acte normative de reglementare primară;

b) neîndeplinirea ori îndeplinirea defectuoasă a unui act trebuie analizată *numai prin raportare la atribuții de serviciu reglementate expres prin legislația primară* – legi și ordonanțe ale Guvernului;

c) *comportamentul interzis trebuie impus de către legiuitor chiar prin lege* (înțeleasă ca act formal adoptat de Parlament, în temeiul art. 73 alin. (1) din Constituție, precum și ca act material, cu putere de lege, emis de Guvern, în temeiul delegării legislative prevăzute de art. 115 din Constituție, respectiv ordonanțe și ordonanțe de urgență ale Guvernului) neputând fi dedus, eventual, din raționamente ale judecătorului de natură să substituie normele juridice;

d) în materie penală, principiul legalității incriminării, „*nullum crimen sine lege, nulla poena* sine lege", impune ca *numai legiuitorul primar* să poată stabili conduita pe care destinatarul legii este obligat să o respecte, în caz contrar aceștia supunându-se sancțiunii penale;

e) dispozițiile art. 246 C.pen. din 1969 și ale art. 297 alin. (1) NCP sunt constituționale în măsura în care prin sintagma „îndeplinește în mod defectuos" din cuprinsul acestora se înțelege „*îndeplinește prin încălcarea legii*".

[2] *F. Streteanu*, Considerații privind regimul normelor penale incomplete în lumina jurisprudenței recente a Curții Constituționale, în C.D.P. nr. 4/2016, p. 20-23.

sau prevăzută în mod previzibil și precis doar în legislația secundară, dacă norma de drept primar este echivocă, neclară, imprevizibilă nefiind aptă să stabilească limitele în care se pot emite actele de drept secundar;

c) impune în sarcina organelor judiciare necesitatea evaluării incidenței principiului minimei intervenții a legii penale; făcând referire la principiul minimei intervenții Curtea Constituțională a constatat că „în prezent, orice acțiune sau inacțiune a persoanei care se circumscrie calităților cerute subiectului activ, indiferent de gravitatea faptei săvârșite, poate intra în sfera normei de incriminare. Această constatare determină Curtea să aibă rezerve în a aprecia că aceasta a fost voința legiuitorului când a incriminat fapta de abuz în serviciu. Aceasta, cu atât mai mult cu cât Curtea constată că legiuitorul a identificat și reglementat la nivel legislativ extrapenal pârghiile necesare înlăturării consecințelor unor fapte care, deși, potrivit reglementării actuale se pot circumscrie săvârșirii infracțiunii de abuz în serviciu, nu prezintă gradul de intensitate necesar aplicării unei pedepse penale. (...) În concluzie, Curtea reține că sarcina aplicării principiului *„ultima ratio"* revine, pe de-o parte, legiuitorului, ***iar, pe de altă parte, organelor judiciare chemate să aplice legea***. Astfel, Curtea apreciază că responsabilitatea de a reglementa și aplica, în acord cu principiul anterior menționat, prevederile privind „abuzul în serviciu", ține atât de autoritatea legiuitoare primară/delegată (Parlament/Guvern), cât și de organele judiciare – ministerul public și instanțele judecătorești – indiferent dacă subiectul activ este acuzat conform unor reguli speciale de acuzare sau unor proceduri penale ordinare". Prin urmare, se poate considera că în mod implicit Curtea a considerat că faptele care prin efectele lor sunt lipsite de importanță ori sunt apte să atragă numai răspunderea disciplinară nu pot fi considerate fapte tipice de abuz în serviciu;

- actul trebuie să intre în atribuțiile de serviciu ale funcționarului public/privat;

- în cazul *formei asimilate* elementul material constă în acțiunea sau inacțiunea prin care se realizează îngrădirea exercițiului drepturilor unei persoane ori crearea unei situații de inferioritate, ambele pe temei de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA *de către un funcționar public aflat în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu*; dispozițiile art. 77 lit. h) NCP nu pot fi reținute la individualizarea pedepsei pentru forma asimilată a infracțiunii de abuz în serviciu, circumstanța generală fiind încorporată de legiuitor în conținutul constitutiv al infracțiunii.

b) urmarea imediată: cauzarea unei *pagube* ori a unei *vătămări* determinate a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice, respectiv în cazul *formei asimilate* vătămarea materială sau morală a dreptului unei persoane prin restrângerea exercițiului acestuia ori prin crearea unei situații de inferioritate (infracțiune de rezultat);

- fapta își păstrează unitatea infracțională chiar dacă se produc ambele urmări ale activității infracționale.

c) legătura de cauzalitate: în cazul formei de bază trebuie să fie dovedită legătura de cauzalitate între acțiunea sau inacțiunea tipică și urmarea produsă; în ipoteza *formei asimilate* legătura de cauzalitate rezultă din materialitatea faptei.

Translatând considerentele deciziilor Curţii Constituţionale a României nr. 205/2016 în speţa de faţă se observă că niciunuia dintre inculpaţii acuzaţi de comiterea infracţiunii de abuz în serviciu nu i se poate reproşa că îndeplinirea defectuoasă sau neîndeplinirea reproşată prin acuzaţia concretă adusă ar reprezenta o încălcare a unei prevederi legale exprese, care obligă la un anumit comportament într-o situaţie determinată, după cum a statuat Curtea Constituţională a României. Nici obligaţia a cărei neîndeplinire este imputată inculpaţilor FV şi ER de a verifica şi controla activitatea subordonaţilor, în ceea ce priveşte instalarea reţelei de distribuţie a gazului în municipiul SMarmaţiei şi activitatea de distribuire a gazului şi nici obligaţia a cărei neîndeplinire este imputată inculpatului GE, respectiv de a lua măsurile prevăzute de lege şi propuse de agenţii constatatori, referitoare la suspendarea licenţelor şi autorizaţiilor eliberate inculpatei SA ori obligaţia imputată inculpatului DV, respectiv de a verifica tehnic conductele şi branşamente în vederea depistării eventualelor scăpări de gaze cu detectorul de gaze Dragger nu sunt prevăzute în dispoziţiile legale invocate de către parchet în cursul judecării cauzei, după publicarea deciziilor incidente în materie ale Curţii Constituţionale a României. Obligaţiile inculpatului G E sunt stabilite în Regulamentul de funcţionare a ANRE prin hotărârea de guvern, nu prin lege. Oricum acesta nu avea obligaţia de a suspenda activitatea SA, fiindcă nu avea această competenţă. Primirea susţinerii din apel a parchetului potrivit căreia obligaţiile din fişa postului inculpatului reflectă dispoziţiile generale din lege ar încălca cele statuate de Curtea Constituţională a României care a specificat clar că obligaţia, în sine, de serviciu încălcată trebuie să reprezinte o prevedere legală expresă, care obligă subiectul activ al infracţiunii, iar nu o altă entitate juridică, la un anumit comportament într-o situaţie determinată. Se observă că toate atribuţiile ANRE sunt generale, iar legea nu le stabileşte în sarcina vreunui angajat anume al ANRE. Curtea observă caracterul general al obligaţiilor stabilite prin lege inculpaţilor din cadrul AZ SA şi faptul că acestea incumbă ori distribuitorului de gaze naturale, ori furnizorului de gaze naturale (art. 40) ori titularului de licenţă (art. 73) calităţi pe care niciunul dintre inculpaţii în discuţie nu le deţine. Obligaţiile generale stabilite în sarcina unei entităţi juridice pot fi privite doar eronat ca fiind obligaţii particulare ce incumbă unei persoane fizice ce ar decurge din simplul fapt că aceasta este angajată în cadrul entităţii juridice. În decizia Curţii Constituţionale se specifică clar că viciul de neconstituţionalitate este atras în concret tocmai de faptul că persoana care are calitatea de funcţionar în sensul legii penale trebuie să poată determina, fără echivoc, care este comportamentul său ce poate avea semnificaţie penală. Obligaţiile generale din lege instituite în sarcina unei entităţi juridice nu pot fi considerate ca fiind implicit ale tuturor angajaţilor săi, deoarece creează, precum în speţă, premisele unei interpretări arbitrare, în urma căreia anumiţi funcţionari să fie trimişi în judecată, iar alţii nu. Curtea Constituţională a constatat tocmai lipsa de claritate, precizie şi previzibilitate a incriminării, ce determină aplicarea ei prin interpretare sau apreciere arbitrară. Inculpatul ER a fost acuzat că a solicitat subordonaţilor săi să-şi exercite în mod necorespunzător atribuţiile de serviciu referitoare la instalarea reţelei de distribuţie a gazului în localitatea S Marmaţiei, cerându-le să efectueze branşamentul de la Muzeul Memorial Sighet, cu toate că aceste lucrări erau complet în afara proiectului de execuţie. Referitor la această

acuzație, nu s-ar putea susține întemeiat că obligația de a instala doar cu proiect un branșament este prevăzută de art. 32 din Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții, deoarece chiar textul art. 32 incriminează ca infracțiune specială instalarea fără proiect. Dacă textul legal prevedea obligația fără a o incrimina, nerespectarea obligației putea constitui infracțiunea de abuz în serviciu, deoarece abuzul în serviciu are un caracter subsidiar. Altfel, pentru aceeași faptă, inculpatul ar fi sancționat de două ori. Prin urmare, Curtea va dispune achitarea inculpaților în temeiul art. 16 alin. (1) lit. b), teza I NCPP pentru infracțiunile de abuz în serviciu. Temeiul achitării este determinat chiar de către considerentele Deciziei CCR în care s-a specificat că neconstituționalitatea este atrasă de faptul că dispozițiile ce incriminează abuzul în serviciu permit configurarea elementului material al laturii obiective a infracțiunii altfel decât prin lege *(C.A. Cluj, secția penală, decizia nr. 857/2018, www.sintact.ro)*.

Cum din întreg materialul dosarului rezultă ca inculpatele, în exercitarea atribuțiilor de serviciu – de decan, respectiv prodecan, dar și în calitate de membru în Biroul Consiliu al Facultății de Medicină, au încălcat atribuții de serviciu stabilite prin acte de nivel inferior, respectiv ordin al ministrului, hotărâre a senatului, proceduri reglementate în regulamente interne ale U.M.F. Iași – atribuții care nu sunt prevăzute în acte normative ce constituie legislație primară (legi, ordonanțe de Guvern), instanța va constata ca faptele comise de acestea, în concret, nu îndeplinesc elementele de tipicitate ale infracțiunii de abuz în serviciu, nefiind prevăzute de legea penală, astfel că va dispune achitarea acestora. Instanța nu poate reține aserțiunea parchetului potrivit căreia atribuțiile de serviciu ale celor două inculpate sunt reglementate de Legea nr. 1/2011 privind educația națională și, prin urmare, acuzația de abuz în serviciu ar subzista. Contrar opiniei exprimate de acuzare, Curtea constată că în legea menționată sunt reglementate aspecte și principii generale privind educația națională, nicidecum procedura după care sunt primiți la continuarea studiilor studenții străini la U.M.F. „Gr. T. Popa" din Iași. Atribuțiile de serviciu ale celor două inculpate sunt stabilite în mod expres în Carta Universitară 2011 a U.M.F. „Gr. T. Popa" din Iași adoptată de Senatul Universității, în art. 78-art. 106, în baza acestui document fiind emise și Regulamentul de Organizare și Funcționare al U.M.F. „Gr. T. Popa" din Iași și Regulamentul de studii universitare de licență al U.M.F. „Gr. T. Popa" din Iași (adoptate de Senatul Universității în 2013) ce reglementează procedurile de admitere, transfer/continuare a studiilor, contractele individuale de muncă, de management, fișa postului *(C.A. Iași, secția penală, decizia nr. 471/25.06.2018, nepublicată)*.

Curtea apreciază că, prin raportare la probatoriul administrat în cauză, fapta inculpatei nu întrunește elementele de tipicitate obiectivă ale infracțiunii de abuz în serviciu, în condițiile în care: a) nu se poate reține existența unor atribuții de serviciu ale inculpatei în legătură cu decizia adoptării de acte administrative prin care a fost aprobat schimbul de terenuri. Curtea consideră că rolul de decident în privința schimburilor de terenuri îl avea Consiliul Local al comunei S., în baza autonomiei locale, hotărârile emise în această materie depinzând exclusiv de voința celor care formau acest organ colegial și fiind singurele

acte administrative apte să producă efecte juridice cu privire la schimbul de terenuri; b) prin raportare la conduita proprie a inculpatei, astfel cum rezultă din probatoriul strâns în acuzare, aceasta şi-a îndeplinit atribuţiile de serviciu vizând verificarea legalităţii formale a cererilor referitoare la schimburile de terenuri; c) nu se poate stabili nicio legătură directă sau indirectă între prejudiciul pretins a fi produs părţii civile şi atribuţiile de serviciu ale inculpatei *(C.A. Oradea, secţia penală, decizia nr. 218/2016, nepublicată).*

Curtea reţine următoarele: **a)** situaţiile de fapt cu care a fost sesizată prima instanţă şi care au fost reţinute prin sentinţă în conţinutul infracţiunii de abuz în serviciu, referitoare la pretinderea şi primirea de către inculpatul M.T. a sumei de 150 lei, respectiv a diferitelor cantităţi de cereale (orz, porumb, tărâţe) în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu *nu pot fi reanalizate din perspectiva comiterii unor fapte de corupţie în lipsa formulării de către parchet a căii de atac a apelului în defavoarea inculpatului*; **b)** inculpatul M.T. în calitate de agent-şef principal de poliţie în cadrul Poliţiei Municipiului O. Biroul de Ordine Publică, Siguranţă Publică şi Patrulare *avea calitatea de subiect activ nemijlocit al infracţiunii de abuz în serviciu, fiind funcţionar public* atât potrivit dispoziţiilor Codului penal anterior (art. 147 C.pen. din 1969), cât şi ale celui în vigoare (art. 175 NCP); **c)** faţă de obiectul şi limitele judecăţii în apel, Curtea consideră că *singurele situaţii de fapt dovedite dincolo de orice dubiu rezonabil sunt acţiunile prin care inculpatul M.T. a oprit în trafic în luna aprilie 2011, în luna iunie (la data de 7 iunie 2011, precum şi ulterior acestei date) şi la data de 25 iulie 2011, autovehiculele conduse de C.O.F.*; **d)** parchetul nu a dovedit că acţiunile inculpatului M.T. reflectă o modalitate de operare concepută în ansamblu de acesta în ceea ce priveşte desfăşurarea abuzivă a atribuţiilor de serviciu şi nici că inculpatul a luat o hotărâre generică, cu obiective clare de încălcare în mod intenţionat a atribuţiilor de serviciu urmată de comiterea mai multor fapte ilicite la diferite intervale de timp. **e)** parchetul *nu a indicat nici în actul de sesizare şi nici în concluziile orale de la judecata din apel vreo atribuţie de serviciu reglementată expres prin legislaţia primară (legi şi ordonanţe ale Guvernului) care să fi fost încălcată prin acţiunile* inculpatului M.T. Astfel, parchetul avea *sarcina probei* cu privire la încălcarea de către inculpatul M.T. a atribuţiilor de serviciu prevăzute de legislaţia primară. Curtea constată că parchetul şi-a întemeiat acuzarea pe încălcarea de către inculpat a dispoziţiei nr. 7/2008 emise de Inspectorul General al Poliţiei Române şi a anexei la aceasta, a dispoziţiei nr. 643/2005 emise de Inspectorul General al Poliţiei Române şi a anexei la aceasta (Manualul de bune practici de intervenţie pentru poliţistul de ordine publică). Deopotrivă, s-a invocat încălcarea procedurii privind efectuarea serviciului de patrulare aprobată de Inspectorul General al Poliţiei Române şi intrată în vigoare în 27 octombrie 2008 şi a procedurii privind controlul vehiculelor aprobată de Inspectorul General al Poliţiei Române şi intrată în vigoare în 8 decembrie 2008. Tot astfel, în faţa instanţei de apel parchetul a invocat ca norme legale încălcate dispoziţiile nr. 347 şi 348 din 20 iunie 2005 şi prevederile art. 9 din Instrucţiunile M.A.I. nr. S/420/2003 privind cercetarea la faţa locului, acestea fiind cuprinse explicit în fişa postului inculpatului M.T. Prin urmare, Curtea constată că parchetul şi-a întemeiat acuzarea pe faptul că inculpatul a încălcat cu ştiinţă atribuţiile de serviciu stipulate de legislaţia

secundară. **f)** Prima instanță a considerat că abuzul în serviciu este relevat de împrejurarea că inculpatul M.T. *nu a fost desemnat la data faptei ca polițist rutier, potrivit procedurilor interne* și, prin urmare, oprirea în trafic a unor autovehicule în scopul verificării unor aspecte sau nereguli la regimul circulației rutiere sau cu referire la greutatea încărcăturii în autovehicule, erau activități care depășeau atribuțiunile sale de serviciu. Astfel, nici prima instanță nu a reținut în considerentele hotărârii de condamnare existența unor acțiuni de încălcare a atribuțiilor de serviciu reglementate expres prin legislația primară, ci doar a atribuțiilor stabilite prin normele interne din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române; **g)** din probele administrate nu se poate reține comiterea de către inculpatul M.T. a unor acțiuni cu încălcarea atribuțiilor de serviciu reglementate expres prin legislația primară. Având în vedere considerentele DCC nr. 405/2016 Curtea apreciază că încălcarea de către inculpatul M.T. a atribuțiilor de serviciu prevăzute în legislația secundară (dispoziții interne ale șefilor ierarhici, ghiduri de bune practici) nu poate constitui o faptă tipică de abuz în serviciu în absența probării existenței unei încălcări a atribuțiilor de serviciu prevăzute în acte normative de reglementare primară. Prin urmare, unității legale de infracțiune care a format obiectul acuzației penale îi lipsește tipicitatea obiectivă, prin raportare la condițiile cerute de norma de incriminare interpretată în lumina DCC nr. 405/2016 cu privire la elementul material al infracțiunii *(C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 582/2016, nepublicată).*

Pentru susținerea acuzației de abuz în serviciu trebuie dovedite, din punct de vedere obiectiv: *a) conduita proprie a persoanei acuzate în legătură cu prejudiciul*: cu știință, nu îndeplinește un act ori îl îndeplinește în mod defectuos (de exemplu dacă semnează acte de serviciu după expirarea mandatului de director, dacă trimite un funcționar să obțină oferte de servicii pentru propria instituție de la firma la care lucrează prietena soției respectivului funcționar, dacă ofertele de servicii depuse de mai multe firme au un caracter fictiv, fiind întocmite de directorul firmei declarată ulterior câștigătoare și de prietena soției funcționarului firmei beneficiare, dacă evaluarea ofertelor depuse pentru prestări servicii sau serviciile prestate nu se realizează, în mod constant, prin omisiunea unor funcționari ai firmei beneficiare, deși firma beneficiară dispunea de aparatul tehnic necesar pentru a efectua operațiunile de evaluare menționate, dacă sunt aprobate în mod constant plăți pentru lucrări fictive la firma beneficiară în considerarea unor lucrări executate la locuințele funcționarilor firmei beneficiare și care nu au fost plătite de aceștia, fiind incluse în lucrările plătite din bani publici etc.); *b) conduita proprie a persoanei acuzate în legătură cu actele de serviciu*: îndeplinirea, neîndeplinirea ori a întârzierii îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu, realizarea unui act contrar acestor îndatoriri (de exemplu semnarea unui contract la un an de la data începerii executării contractului, omisiunea evaluării calității și realității lucrărilor pentru care se efectuau plăți de către beneficiar, emiterea de documente de plată pentru beneficiar în care sunt incluse lucrări realizate pentru directorii instituției beneficiare, încălcarea oricărei proceduri de achiziție a bunurilor și serviciilor, respectiv de evaluare a modului de derulare a contractelor); *c) legătura dintre prejudiciul produs și atribuțiile de serviciu, respectiv cuantumul prejudiciului (I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3113/2014, www.scj.ro).*

Fapta notarului public, săvârşită cu intenţie, de a autentifica un contract de vânzare-cumpărare a unui imobil, contact încheiat prin mandatar în numele vânzătorului, în lipsa extrasului de carte funciară, cauzând o vătămare a intereselor legitime ale proprietarului imobilului prin transferarea dreptului de proprietate, în condiţiile în care proprietarul a notat în cartea funciară o interdicţie de vânzare a imobilului, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de abuz în serviciu *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 171/A din 13 mai 2015, www.scj.ro)*.

Fapta inculpatului care, în calitate de director general al unei companii naţionale şi preşedinte al consiliului de administraţie al companiei, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, prin încălcarea reglementărilor privind vânzarea de active din patrimoniul companiei naţionale referitoare la iniţiativa consiliului de administraţie, aprobarea adunării generale a acţionarilor şi mandatarea specială a reprezentanţilor ministerului de resort în adunarea generală a acţionarilor, a dispus vânzarea unor imobile din patrimoniul companiei către o societate, la un preţ inferior valorii reale de piaţă a imobilelor, cauzând un prejudiciu companiei şi obţinând un avantaj patrimonial pentru societatea cumpărătoare, reprezentat de diferenţa dintre preţul de piaţă al imobilelor şi preţul de vânzare, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de abuz în serviciu, cu reţinerea dispoziţiilor art. 13^2 din Legea nr. 78/2000 *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 104/A din 27 martie 2015, www.scj.ro)*.

Termenul „act" din conţinutul infracţiunii de abuz în serviciu trebuie înţeles ca acea operaţiune care trebuie efectuată de funcţionarul public în exerciţiul atribuţiilor de serviciu, atribuţii de serviciu care trebuie înţelese ca tot ceea ce cade în sarcina unui funcţionar potrivit normelor care reglementează serviciul respectiv ori care sunt inerente acelui serviciu. În speţă, s-a reţinut cu certitudine că inculpatul nu avea de efectuat, în calitatea sa de viceprimar al localităţii, nicio operaţiune legată de activitatea desfăşurată la parcul eolian, ce ar fi ţinut de instalarea utilajelor, de administrare sau de funcţionare, activitate care să poată fi influenţată prin îndeplinirea defectuoasă sau neîndeplinirea acelei operaţiuni. În realitate, inculpatul, deşi cunoştea că nu are atribuţii de serviciu în legătură cu activitatea parcului eolian, a încercat ca prin intimidare, ce ar fi trebuit să fie resimţită de muncitori, determinată de calitatea sa de viceprimar, prin exces de putere, prin violenţe fizice, să determine întreruperea activităţii societăţii respective, situaţie ce nu poate fi echivalată nici cu îndeplinirea defectuoasă şi nici cu neîndeplinirea unui act care trebuie efectuat de funcţionarul public sau funcţionar în exerciţiul atribuţiilor de serviciu. Necesitatea îndeplinirii actului ilicit în exerciţiul atribuţiilor de serviciu, pentru a fi în prezenţa infracţiunii de abuz în serviciu, rezultă din obiectul juridic special al acestei infracţiuni, care este reprezentat de relaţiile sociale privitoare la asigurarea bunului mers al unităţilor publice ori al altor persoane juridice unde funcţionarul îşi desfăşoară activitatea, la buna desfăşurare şi realizare a activităţii de serviciu, care implică executarea îndatoririlor de serviciu în mod cinstit şi corect *(C.A. Constanţa, secţia penală, decizia nr. 47/2012, în V. Văduva, Infracţiuni de abuz în serviciu şi neglijenţă în serviciu, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pct. 36)*.

Fapta inculpatului, constând în aceea că nu a înregistrat contractul de muncă al părții civile și a concediat-o pe aceasta în perioada în care era gravidă, prejudiciindu-i interesele legale de obținere a dreptului de concediu maternal și de creștere a copilului născut până la împlinirea vârstei de 2 ani, întrunește condițiile constitutive ale infracțiunii de abuz în serviciu *(C.A. Pitești, secția penală, decizia nr. 125/2008, www.jurisprudenta.org)*.

Refuzul nejustificat al organului de poliție de a restitui permisul de conducere așa cum s-a dispus prin hotărâre judecătorească constituie infracțiunea de abuz în serviciu *(C.S.J., secția militară, decizia nr. 45/1997, www.legalis.ro)*.

Deși petiționara a arătat în concret în ce constă vătămarea adusă intereselor sale, trebuie precizat că nu orice eventuală încălcare a dispozițiilor procedurale cu ocazia desfășurării activității executorului judecătoresc angajează răspunderea penală a acestuia, ci doar dacă se dovedește reaua-credință cu care acționează acesta în scopul prejudicierii intereselor unei persoane, ceea ce nu este cazul în speță, lipsind latura subiectivă/obiectivă a infracțiunii reclamate. Eventualele încălcări ale dispozițiilor procedurale cu ocazia efectuării actelor de executare silită de către executorul judecătoresc puteau fi criticate într-un cadru procesual adecvat, respectiv în fața instanței de judecată sesizate cu soluționarea cauzei, astfel cum se prevede strict și limitativ în dispozițiile art. 53 din Legea nr. 188/2000. Având în vedere că executarea silită era în curs de desfășurare, persoana vătămată avea posibilitatea să ceară executorului judecătoresc îndeplinirea oricărui act de executare, iar în caz de refuz nejustificat din partea acestuia, să se adreseze instanței de judecată din raza teritorială în care acesta își avea sediul *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2612/2008, www.legalis.ro)*.

Desființarea actelor administrative sus-menționate, în urma unor acțiuni în instanță, nu este similară cu săvârșirea unui „abuz" în sensul legii penale de către funcționarii care le-au emis, întrucât cetățeanul străin a formulat cererea de prelungire a dreptului de ședere în calitate de comerciant, iar la momentul emiterii celor două acte acesta nu îndeplinea condițiile pentru care a solicitat viza și care erau expres prevăzute în art. 28 alin. (1) lit. e) și art. 29 alin. (1) lit. a) din H.G. nr. 476/2001. Pentru a se stabili existența tuturor elementelor constitutive ale unor infracțiuni de abuz în serviciu sau purtare abuzivă, este necesar ca organele de cercetare penală să pornească de la un minim de date că persoanele acuzate și-ar fi încălcat atribuțiile de serviciu, nu le-au îndeplinit sau le-au îndeplinit în mod defectuos. Or, o hotărâre în materie de contencios administrativ care stabilește contrariul celor statuate într-un proces-verbal sau alt act emis de autoritățile competente nu reprezintă un indiciu în sensul stabilirii imprejurării că reprezentanții administrației publice ar fi acționat cu intenție la momentul emiterii lui, cu atât mai mult cu cât orice astfel de act este supus controlului și cenzurii instanței de judecată *(C.A. Cluj, secția penală, decizia nr. 82/2008, în V. Văduva, Infracțiuni de abuz în serviciu și neglijență în serviciu, op. cit., pct. 45)*.

Actele de dispoziție emise de către intimați reprezintă expresia propriilor convingeri, formulate prin interpretarea dispozițiilor legale ce reglementează drepturile de care un deținut se bucură, având însă totodată în vedere condițiile și limitările acestora. De altfel, orice astfel de act poate fi supus controlului judecătorului delegat, iar ulterior, împotriva soluției pronunțate de acesta, persoana ce se consideră vătămată în drepturile sale poate face contestație la judecătoria în a cărei circumscripție se află penitenciarul, căi de atac pe care petentul le-a și valorificat parțial. În același timp, admiterea unei contestații nu poate reprezenta, prin ea însăși, temei pentru a se reține că intimații ar fi comis vreuna dintre infracțiunile reclamate de petent, în lipsa unor probe de vinovăție în acest sens, dovadă care, în speță, nu s-a făcut, pentru ca răspunderea penală a acestora să fie angajată. Din analiza întregului material de urmărire penală, a înscrisurilor depuse de către petent (în majoritate plângeri adresate diverselor instituții ale statului), Curtea a constatat că nu există indicii de comitere, de către intimați, a infracțiunilor sus-arătate *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1886/2010, www.legalis.ro)*.

Reținându-se săvârșirea infracțiunilor de fals intelectual săvârșite de inculpat în calitate de funcționar public aflat în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu, al căror conținut este caracterizat, prin calitatea de funcționar public al subiectului activ și de comiterea falsului în exercițiul atribuțiilor de serviciu, nu se mai poate reține infracțiunea de abuz în serviciu al cărei subiect activ este tot un funcționar public, iar latura obiectivă este caracterizată prin îndeplinirea, cu știință, în mod defectuos a atribuțiilor sale de serviciu, trăsături cuprinse în conținutul infracțiunii de fals. Ca atare, normele de incriminare a abuzului în serviciu nu sunt incidente în cauză, nici în condițiile concursului real și nici în acelea ale concursului ideal de infracțiuni *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1019/1996, www.legalis.ro)*.

În cauză sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de abuz în serviciu atât sub aspectul laturii obiective, cât și a celei subiective, inculpata J.I.P. prin acțiunile sale conjugate cu ale celorlalți coinculpați, contribuind prin încălcarea, cu știință, a atribuțiilor de serviciu, la obținerea ilegală de fonduri și finanțarea campaniei electorale a inculpatului N.A., sub aparența organizării unui eveniment aniversar al instituției pe care o conducea, creând un prejudiciu în patrimoniul acesteia în sumă de 75.526.350.588 ROL, prin neîncasarea unor venituri și efectuarea unor cheltuieli cu încălcarea prevederilor legale *(I.C.C.J., completul de 5 judecători, decizia nr. 160/2012, nepublicată)*.

În speță, în mod corect instanțele de fond și de apel au arătat că ipotecarea unui activ, respectiv a secției C. aparținând SC F.Z.B. SA, care reprezenta aproximativ 5% din valoarea patrimoniului acestei societăți comerciale, activ care de altfel a și făcut obiectul unui contract în participațiune cu firma aparținând numitului H.P., în vederea obținerii de împrumuturi bancare, chiar în condițiile în care nu au fost respectate prevederile legale, nu constituie, prin ea însăși, o pagubă. Susținerea parchetului, potrivit căreia nerambursarea către băncile în favoarea cărora s-a înscris ipoteca ar fi putut cauza o pagubă, este

doar o prezumție sau chiar o posibilitate, dar nu un fapt împlinit la data când se pretinde că s-a comis fapta. Că acesta este adevărul o dovedește în mod cert faptul că, ulterior, activul ipotecat a fost trecut în proprietatea SC E.M.P. SRL Brașov, pe baza unui contract de vânzare-cumpărare, ocazie cu care s-au preluat atât drepturile, cât și obligațiile acestui activ, respectiv obligațiile bancare în vederea cărora s-a dispus ipotecarea. De altfel, nici societatea comercială căreia îi aparținea activul ipotecat nu a reclamat cauzarea unei pagube. În concluzie, Înalta Curte apreciază că ipotecarea activului C. s-a făcut cu nerespectarea prevederilor legale, nu satisface cerințele la care s-a făcut referire (cauzarea unui prejudiciu) și, prin urmare, în mod justificat s-a dispus achitarea inculpaților pentru infracțiunea de abuz în serviciu *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3071/2006, www.legalis.ro)*.

Fapta directorului general al unei societăți comerciale având ca acționar unic consiliul local care, în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu, cu știință, încheie în numele acestei societăți contracte cu nerespectarea prevederilor legale și a hotărârii adunării generale a acționarilor și prin aceasta cauzează o pagubă patrimoniului societății întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de abuz în serviciu contra intereselor publice prevăzută în art. 248 C.pen. din 1969 *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 6860/2004, www.legalis.ro)*.

Faptele reținute în sarcina inculpatului aflat în exercițiul funcțiunii, atâta vreme cât acesta, cu știință, a ordonat îndeplinirea unui act în mod defectuos, produc o pagubă patrimoniului instituției în cadrul căreia își desfășura activitatea. Tocmai din cauza ordinelor sale, procesele-verbale de constatare și sancționare a contravențiilor ce au fost emise inițial au fost anulate, operațiune abuzivă și nelegală. Examinând într-o procedură derulată cu corectitudine situația, se poate la modul cert afirma că acele procese-verbale întocmite de inspectorii fiscali, în situația neatacării lor sau respingerii plângerii la modul definitiv de către instanța de judecată, ar fi constituit titluri executorii și ar fi condus la dobândirea sumelor înscrise pe acestea în contul instituției publice. Tocmai activitatea abuzivă și întocmirea unor alte procese-verbale în mod defectuos, la ordinul acestui inculpat, au întrerupt circuitul legal și firesc, care ar fi dus la încasarea amenzilor aplicate. Determinării în încheierea unor acte oficiale cu un conținut fals, crearea chiar a unor avantaje de ordin patrimonial în interesul contravenienților sancționați, evident că îi corespunde, pe un alt plan, cauzarea unei pagube de către acest inculpat bugetului de stat. Toată această activitate din partea inculpatului se grefează pe deplin pe temeiurile și elementele constitutive concrete ce țin de infracțiunea de abuz în serviciu. Tot în acest plan, în contextul reținerii și condamnării pentru infracțiunea de abuz în serviciu instanța de recurs a considerat că se impune obligarea inculpatului față de partea civilă și la plata sumei de 14.900 lei cu titlu de despăgubiri civile *(C.A. Cluj, secția penală, decizia nr. 694/2008, în V. Văduva, Infracțiuni de abuz în serviciu și neglijență în serviciu, op. cit., pct. 56)*.

Instanța apreciază că sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de abuz în serviciu față de următoarele elemente de fapt: *a)* inițierea

unui control de către inculpatul F.G.C., bazat pe un fapt nereal, suspiciunea vânzării de carne de cal (martora D.I., medicul pieței, conform declarației de la dosar fond, a arătat că probele nu au indicat prezența cărnii de cal); *b)* crearea de către inculpat a unui context nereal (suspiciunea comercializării cărnii de cal în loc de cea de vită) în care a implicat poliția și medicul pieței, pentru a determina martora să plătească datoria prietenului său; *c)* protejarea cu știință (astfel cum rezultă din declarația lui C.I., și interceptărilor convorbirilor dintre acesta și F.G.C.), prin inițierea unui control desfășurat cu încălcarea dispozițiilor legale, intereselor financiare ale unei persoane care desfășura acte de comerț ilicite (C.I.), prin obținerea plății datoriei către această persoană; *d)* omisiunea constatării mărfii deținute fără documente de proveniență (conform procesului-verbal întocmit la dictarea inculpatului F.G.C.); *e)* omisiunea confiscării mărfii deținute fără documente de proveniență (conform procesului verbal întocmit la dictarea inculpatului F.G.C.); *f)* omisiunea aplicării sancțiunii contravenționale (conform procesului-verbal întocmit la dictarea inculpatului F.G.C.) *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 676/2013, www.scj.ro).*

3.5. Latura subiectivă

- în cazul formei de bază: intenția directă sau indirectă; nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei;

În cazul infracțiunii de abuz în serviciu prevăzută în art. 297 NCP, eliminarea cerinței ca fapta să fie săvârșită „cu știință", care stabilea ca formă a vinovăției intenția sub imperiul reglementării anterioare, rezultă din dispozițiile art. 16 alin. (6) NCP – potrivit cărora fapta constând într-o acțiune sau inacțiune constituie infracțiune când este săvârșită cu intenție, iar fapta comisă din culpă constituie infracțiune numai când legea o prevede în mod expres – dispoziții din care rezultă că forma de vinovăție cerută de lege pentru existența infracțiunii de abuz în serviciu este intenția *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 171/A din 13 mai 2015, www.scj.ro).*

În cazul infracțiunii de abuz în serviciu este necesară cunoașterea de către făptuitor a caracterului necorespunzător al exercitării atribuțiilor de serviciu și urmărirea sau acceptarea ca prin aceasta să se ajungă la vătămarea intereselor legale ale unei persoane. Or, în speță, făptuitorii N.S. și S.E. nu au avut reprezentarea faptului că își îndeplinesc necorespunzător atribuțiile de serviciu, fiind ferm convinși că respectă dispozițiile legale, cu atât mai mult cu cât nu au făcut altceva decât să respecte o dispoziție dată de I.G.P.R. Astfel, cei doi ofițeri de poliție au acționat în virtutea dispozițiilor primite de la I.G.P.R. cu privire la modul de interpretare a dispozițiilor referitoare la suspendarea permisului de conducere, precum și în raport de dispozițiile legale referitoare la restituirea permisului de conducere reținut. Situația petentului, față de care în mod greșit s-a apreciat că ar fi săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 86 alin. (2) din O.U.G. nr. 195/2002 și, urmare a acestui fapt, i s-a reținut permisul de conducere, nu este reglementată în mod expres în O.U.G. nr. 195/2002, astfel că

s-a făcut aplicarea dispozițiilor referitoare la suspendarea permisului de conducere și la restituirea acestuia, astfel cum au fost interpretate de forurile superioare. Prin urmare, nu se poate nici măcar aprecia că făptuitorii au prevăzut rezultatul acțiunilor lor, socotind fără temei că el nu se va produce și nici că nu au prevăzut rezultatul acțiunilor lor, deși trebuiau și puteau să îl prevadă, deoarece au acționat conform dispoziției primite, procedând în același mod și în alte situații similare *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2374/2009, www.legalis.ro)*.

Atât abuzul în serviciu, cât și neglijența în serviciu au drept element comun latura obiectivă, respectiv nerespectarea atribuțiilor de serviciu, iar ca element de diferențiere latura subiectivă: în primul caz, intenția, și în al doilea caz, culpa – deci elemente ce nu sunt ulterioare conduitei inculpatei; producerea rezultatului prevăzut de către textul incriminator, constând în cauzarea unei pagube patrimoniului public este singurul element al laturii obiective ce ar putea interveni ulterior, însă, în speță, producerea prejudiciului a fost urmarea directă atât a primului act material comis de către inculpată, respectiv reținerea dispoziției de urmărire a debitorului – fapt ce a condus la imposibilitatea înregistrării debitorului în baza de date a Administrației Finanțelor Publice Șimleu S. – cât și a actelor materiale ulterioare constând în semnarea certificatelor fiscale fără datorii pentru societatea debitoare. Fiind dovedită intenția directă cu care a acționat inculpata, încadrarea juridică corectă a faptei este aceea de abuz în serviciu *(C.A. Cluj, secția penală și de minori, decizia nr. 371/2009, www.jurisprudenta.org)*.

- în ipoteza *formei asimilate*: intenția directă;

- *mobilul*: ura de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA; în lipsa acestui mobil, se poate reține săvârșirea formei de bază a infracțiunii de abuz în serviciu;

- în cazul primei variante agravate (art. 297 NCP raportat la art. 309 NCP), fapta poate fi comisă și cu praeterintenție.

3.6. Varianta atenuată [art. 297 NCP raportat la art. 308 NCP]

- potrivit art. 297 NCP raportat la art. 308 NCP, constituie *variantă atenuată* a infracțiunii de abuz în serviciu săvârșirea faptei de către un ***funcționar privat***, adică de o persoană care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, această calitate în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP (persoana fizică care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public) ori în cadrul oricărei persoane juridice.

Persoana care are calitatea de membru al consiliului director al unei asociații constituite în baza O. G. nr. 26/2000 are calitatea de persoană prevăzută în art. 308 alin. (1) NCP și, în consecință, poate fi subiect activ al infracțiunii de abuz în serviciu. Fapta persoanei care are calitatea de membru al consiliului director al unei asociații, de a încheia acte juridice în numele și pe seama

asociației – atribuție reglementată expres în art. 24 alin. (2) lit. b) din O.G. nr. 26/2000, prin încălcarea unei dispoziții prevăzute în legislația primară ce reglementează o interdicție de înstrăinare, cauzând o pagubă asociației, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de abuz în serviciu prevăzută în art. 297 NCP raportat la art. 308 NCP *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 47/A din 1 martie 2018, www.scj.ro)*.

3.7. Prima variantă agravată [art. 297 NCP raportat la art. 309 NCP]

- se reține în cazul în care fapta a produs pagube materiale mai mari de 2.000.000 lei;

- se va reține această variantă agravată inclusiv în ipoteza comiterii faptei de subiecții activi nemijlociți prevăzuți de art. 308 NCP;

- în cazul comiterii infracțiunii de abuz în serviciu în formă continuată, varianta agravată se va reține prin raportare la cuantumul prejudiciului material produs prin toate acțiunile sau inacțiunile prin care se realizează elementul material al laturii obiective a infracțiunii (se va proceda la adunarea cuantumului prejudiciului produs prin fiecare act de executare), deoarece unitatea legală de infracțiune atrage evaluarea ansamblului prejudiciului produs prin aceasta; în cazul concursului de infracțiuni nu se va putea proceda la cumularea prejudiciului produs prin infracțiunile concurente pentru a se reține varianta agravată a infracțiunii, urmând a fi avut în vedere cuantumul prejudiciului produs de fiecare infracțiune concurentă în parte.

Prin Legea de modificare a NCP a fost eliminată din conținutul art. 309 NCP trimiterea la infracțiunea de abuz în serviciu. Prin urmare, odată cu intrarea în vigoare a acestei legi nu se va mai putea reține această variantă agravată.

Modificarea legislativă cuprinsă și în prima formă a Legii de modificare a NCP a fost apreciată drept constituțională, opinându-se în considerentele DCC nr. 650/2018 că aceasta este opțiunea legiuitorului, potrivit politicii sale penale, reglementată conform prevederilor art. 61 alin. (1) din Constituție și în marja de apreciere prevăzută de acestea.

3.8. A doua variantă agravată [art. 13^2 din Legea nr. 78/2000]

- cea de-a doua variantă agravată se reține în cazul infracțiunii de abuz în serviciu dacă funcționarul public a obținut pentru sine ori pentru altul un folos necuvenit.

Faptele inculpatei care, în calitate de magistrat-judecător la Judecătoria R., judeţul Dâmboviţa şi preşedinte al respectivei instanţe, în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale, prin exercitarea cu rea-credinţă a funcţiei şi încălcarea normelor de procedură civilă, a soluţionat mai multe dosare având ca obiect acţiuni în constatare pretins promovate de reclamanţi prin preschimbarea termenului de judecată fără motive temeinice în vederea repartizării pe completul său de judecată şi judecarea în aceeaşi zi a preschimbării termenului, în absenţa părţilor implicate care au fost considerate prezente, aspecte ale căror consecinţe au fost încălcarea dreptului la un proces echitabil prin ignorarea regulilor care garantează contradictorialitatea procedurii şi a principiului disponibilităţii din perspectiva exerciţiului drepturilor procesuale ale reclamanţilor şi – totodată – obţinerea unui avantaj nepatrimonial pentru Ş.N., C.V. şi B.I., prin pronunţarea, a patru hotărâri judecătoreşti (3 încheieri fără număr şi o sentinţă civilă), în favoarea acestora constituie infracţiunea de abuz în serviciu contra intereselor publice, prevăzută de art. 13^2 din Legea nr. 78/2000 *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 140 din 17 aprilie 2015, www.scj.ro)*.

Prin Legea de modificare a NCP au fost abrogate dispoziţiile art. 13^2 din Legea nr. 78/2000, astfel că nu se va mai putea reţine această variantă agravată.

Se remarcă, astfel, că odată cu intrarea în vigoare a Legii de modificare a NCP abuzul în serviciu nu va mai avea nicio variantă agravată.

3.9. Formele infracţiunii

- actele premergătoare şi tentativa sunt posibile (la modalitatea comisivă), dar nu sunt incriminate; tentativa nu este posibilă la abuzul săvârşit prin inacţiune;

- infracţiunea se consumă în momentul *producerii urmării imediate* (data producerii *pagubei* ori a *vătămării* determinate a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane, respectiv data vătămării materiale sau morale a dreptului unei persoane prin restrângerea exerciţiului acestuia ori prin crearea unei situaţii de inferioritate);

- pot exista ipoteze în care infracţiunea să aibă caracter continuu (de pildă, în urma exercitării abuzive a atribuţiilor de serviciu prevăzute de lege funcţionarul public încheie un contract cu executare succesivă extrem de dezavantajos pentru bugetul statului; în aceste condiţii, în care plata obligaţiilor contractuale de către stat este realizată periodic pe durata contractului încheiat în mod nelegal se impune reţinerea existenţei unei infracţiuni de abuz în serviciu cu caracter continuu); infracţiunea se va consuma la data producerii primei urmări imediate, epuizându-se la data ultimei sau prin întreruperea activităţii infracţionale ori a efectelor acesteia;

- poate fi săvârşită şi în formă continuată, caz în care se epuizează la data realizării ultimului act de executare.

3.10. Pedeapsa

- pentru forma de bază şi cea asimilată: închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică;

- *pentru varianta atenuată*: limitele speciale ale pedepsei pentru forma de bază se reduc cu o treime;

- *pentru prima variantă agravată*: limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege (inclusiv în ipoteza comiterii faptei de subiecții activi nemijlociți prevăzuți de art. 308 NCP) se majorează cu jumătate;

- pentru *cea de-a doua variantă agravată*: închisoarea de la 2 ani și 8 luni la 9 ani și 4 luni și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

Cauza specială de reducere a pedepsei

- în cazul variantei atenuate a infracțiunii de abuz în serviciu prevăzute de art. 308 NCP cu referire la art. 297 NCP, când fapta a fost comisă de un funcționar privat, prin Legea de modificare a NCP s-a prevăzut *o cauză specială de reducere a limitelor de pedeapsă*, în situația în care este acoperit integral prejudiciul material cauzat, în cursul urmăririi penale sau al judecății, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești;

- prin DCC nr. 650/2018 Curtea Constituțională a opinat că dispozițiile art. 308 alin. (3) și (4) NCP sunt constituționale;

- pentru reținerea acestei cauze de reducere a pedepsei prevăzute de art. 308 alin. (3) NCP cu referire la art. 297 NCP trebuie îndeplinite următoarele *condiții*:

a) cauza să se afle în faza urmăririi penale, ori în cursul judecății (în primă instanță sau în apel), până la rămânerea definitivă a hotărârii;

- poate fi incidentă atât în ipoteza în care instanța este sesizată prin rechizitoriu, cât și în cazul în care actul de sesizare este acordul de recunoaștere a vinovăției (de pildă în cazul în care inculpatul a acoperit integral prejudiciul material în cursul urmăririi penale) sau încheierea judecătorului din cadrul instanței competente prin care s-a admis plângerea împotriva soluției de clasare și s-a dispus începerea judecății, respectiv prin care s-a respins confirmarea renunțării la urmărirea penală și s-a dispus începerea judecății;

- infractorul (făptuitor, suspect sau inculpat) poate achita integral prejudiciul material în faza de urmărire penală, sau în faza de judecată indiferent de etapa procesuală ori de stadiul sau momentul procesual până la rămânerea definitivă a hotărârii;

b) prejudiciul material produs prin infracțiune să fi fost acoperit integral;

- față de această condiție, cauza de reducere a pedepsei poate fi incidentă numai în cazul în care urmarea imediată a infracțiunii constă în producerea unui prejudiciu material;

- nu este necesar pentru reținerea acestei cauze de reducere a pedepsei ca inculpatul să fi acoperit și prejudiciul moral sau ca acesta să se poată produce;

- nu este îndeplinită această condiție dacă infracțiunea comisă a produs doar un prejudiciu personal nepatrimonial sau dacă persoana vătămată s-a constituit parte civilă solicitând doar daune morale, nu și daune materiale;

- se va reține această condiție în cazul în care inculpatul, în termenul legal, *a acoperit integral prejudiciul material produs prin infracțiune*, astfel, analiza prejudiciului material se va raporta la momentul consumării/epuizării infracțiunii, avându-se în vedere pierderea efectiv suferită ca urmare a comiterii infracțiunii (*damnum emergens*), nu și beneficiul nerealizat (*lucrum cesans*), acesta din urmă fiind avut în vedere numai la soluționarea laturii civile, nu și cu privire la individualizarea pedepsei priu reținerea cauzei de reducere a pedepsei; în practică, uneori se pot constata situații în care este dificil de determinat în mod previzibil beneficiul nerealizat, întrucât partea civilă nu a efectuat un calcul al dobânzilor. În plus, trebuie avut în vedere că *lucrum cesans* poate varia în funcție de durata procesului;

- este îndeplinită această condiție și în ipoteza în care inculpatul a acoperit integral doar prejudiciul material, nu și prejudiciul moral solicitat de partea civilă, ori în cazul în care inculpatul a acoperit integral doar o parte din prejudiciul material solicitat de partea civilă, însă, în urma deliberării, instanța constată că prestațiile inculpatului sunt acoperitoare față de întreg prejudiciul produs, astfel cum rezultă din probele administrate, acțiunea civilă urmând a fi admisă numai în parte;

- nu se va reține îndeplinită această condiție dacă inculpatul nu a acoperit integral prejudiciul material, dar a convenit cu partea civilă pe calea unei tranzacții ori a unui acord de mediere (care nu produce în cauză efecte impeditive cu privire la exercitarea acțiunii penale) prin care doar a convenit o modalitate de reparare a prejudiciului, sau în ipoteza în care repararea prejudiciului are loc în natură, însă independent de manifestarea de voință a infractorului (de pildă, în ipoteza în care bunul folosit sau traficat este găsit în posesia autorului delapidării în urma unei percheziții domiciliare, corporale ori a vehiculului și restituit de organele de urmărire penală persoanei prejudiciate);

- dispozițiile art. 308 alin. (4) NCP consacră caracterul de *cauză de reducere a pedepsei care produce efecte in rem, față de toți participanții la infracțiunea de abuz în serviciu trimiși în judecată*, iar nu o formă de solidaritate pasivă legală ca aplicație a dispozițiilor art. 1443-1460 C.civ., astfel cum în mod eronat a reținut Curtea Constituțională în DCC nr. 650/2018, scopul legii penale nefiind acela de a crea un nou caz de solidaritate pasivă pentru a se constata repararea integrală a prejudiciului prin plata efectuată de unul dintre codebitorii solidari, în condițiile în care art. 1382 C.civ. stipulează explicit solidaritatea autorilor și participanților la comiterea infracțiunii; astfel, cauza de reducere a pedepsei va profita și participanților la săvârșirea infracțiunii care nu au contribuit la repararea prejudiciului; în aceste condiții, în cazul participației penale, faptul că autorul sau unul dintre participanți achită integral prejudiciul material conduce la concluzia că ceilalți vor beneficia *ope legis* de această cauză de reducere a pedepsei;

- chiar dacă exprimarea legiuitorului este deficitară, nu cred că expresia „tuturor persoanelor ***care au comis împreună*** una din faptele prevăzute de art. 308 alin. (1) NCP" trebuie să primească aceeași interpretare ca în cazul circumstanței agravante legale prevăzute de art. 77 lit. a) NCP, când „săvârșirea faptei impre-

una" are în vedere caracterul mai grav al faptei ca urmare a legăturii specifice dintre făptuitorii care acţionează concomitent. Astfel, în această ipoteză legiuitorul a vrut să evidenţieze caracterul real al cauzei speciale de reducere a pedepsei, caz în care ea va profita autorului, coautorilor, instigatorilor sau complicilor concomitenţi ori anteriori care au fost trimişi în judecată;

- incidenţa acestei cauze speciale de reducere a pedepsei va conduce la imposibilitatea reţinerii circumstanţei atenuante personale prevăzute de art. 75 alin. (1) lit. d) NCP, care are acelaşi conţinut şi produce efecte numai *in personam*; va fi posibilă, însă, aplicarea reducerii de pedeapsă în condiţiile art. 396 alin. (10) NCPP, ca urmare a judecării potrivit procedurii abreviate a recunoaşterii învinuirii, deoarece cauzele de reducere a pedepsei pot produce efecte atenuante succesive;

- reducerea cu jumătate se va raporta la limitele de pedeapsă prevăzute de lege pentru forma atenuantă a infracţiunii de delapidare, iar nu prin raportare la limitele de pedeapsă prevăzute de lege pentru forma de bază; de pildă, în cazul comiterii infracţiunii de abuz în serviciu de către administratorul unei societăţi cu răspundere, limitele pedepsei închisorii prevăzute de lege pentru forma atenuată a infracţiunii vor fi închisoarea de la 1 an şi 4 luni la 4 ani şi 8 luni, ca urmare a reducerii cu o treime a limitelor speciale prevăzute de art. 297 alin. (1) NCP în temeiul art. 308 alin. (2) NCP. În ipoteza în către infractorul acoperă integral prejudiciul material până la pronunţarea hotărârii definitive, limitele pedepsei închisorii vor fi de la 8 luni la 2 ani şi 4 luni, ca urmare a aplicării art. 308 alin. (3) NCP. Dacă optează şi pentru judecata potrivit procedurii abreviate a recunoaşterii învinuiri, prin aplicarea art. 396 alin. (10) NCPP, limitele pedepsei închisorii vor fi de la 5 luni şi 10 zile la un an, 6 luni şi 20 de zile.

§4. Neglijenţa în serviciu

4.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în încălcarea *din culpă* de către un funcţionar public a unei îndatoriri de serviciu, prin neîndeplinirea acesteia sau prin îndeplinirea ei defectuoasă, dacă s-a cauzat o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice (art. 298 NCP)[1];

- potrivit art. 298 NCP raportat la art. 308 NCP, constituie *variantă atenuată* a infracţiunii de neglijenţă în serviciu săvârşirea faptei *din culpă* de către persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice

[1] Prin DCC nr. 650/2018 (M.Of. nr. 97 din 7 februarie 2019) s-a apreciat că opţiunea Parlamentului de a abroga neglijenţa în serviciu (dezincriminând astfel acţiunile sau inacţiunile abuzive în exercitarea funcţiei comise din culpă) nu afectează valori fundamentale ale societăţii, lipsa prevederilor art. 298 NCP din legislaţia penală nefiind de natură a încălca drepturi sau libertăţi fundamentale.

natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP ori în cadrul oricărei persoane juridice;

- conform art. 298 NCP raportat la art. 309 NCP, constituie *variantă agravată* a infracțiunii fapta de neglijență în serviciu care a avut drept urmare producerea unor consecințe deosebit de grave;

- infracțiunea are caracter subsidiar, fiind reținută numai în cazul în care fapta săvârșită de funcționarul public nu este prevăzută ca infracțiune distinctă de o altă normă de incriminare;

- norma de incriminare are *caracter general* în materia sancționării activităților abuzive prin încălcarea din culpă a atribuțiilor prevăzute de legislația primară; prin urmare, infracțiunea de neglijență în serviciu prevăzut de art. 298 NCP *are caracter subsidiar*, fiind reținută numai în cazul în care fapta săvârșită de funcționarul public *nu este prevăzută ca infracțiune distinctă de o altă normă de incriminare cu caracter special* fie că aceasta vizează același obiect juridic, fie un obiect juridic diferit;

- prevederea explicită a NCP a incriminării faptei când aceasta este săvârșită din culpă era necesară ca urmare a dispozițiilor art. 16 alin. (6) NCP potrivit căruia fapta comisă din culpă constituie infracțiune numai când legea prevede aceasta. NCP nu mai prevede drept urmare imediată a infracțiunii producerea unei tulburări însemnate a bunului mers al unui organ sau unei instituții sau ale unei unități publice, înlăturând astfel un aspect de imprevizibilitate al incriminării stipulat de vechiul Cod.

Prin Legea de modificare a NCP a fost abrogată infracțiunea de neglijență în serviciu, operându-se astfel o dezincriminare a faptelor constând în încălcarea din culpă, de către un funcționar public, a unei îndatoriri de serviciu, prin neîndeplinirea acesteia sau prin îndeplinirea ei defectuoasă, dacă prin aceasta se cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice. Evaluând constituționalitatea acestei decizii, instanța de contencios constituțional a opinat în DCC nr. 650/2018 că norma de dezincriminare nu afectează valori fundamentale ale societății, lipsa prevederilor art. 298 NCP din legislația penală nefiind de natură a încălca drepturi sau libertăți fundamentale, conchizând că modificarea legislativă a fost adoptată în acord cu politica penală a statului, potrivit prevederilor art. 61 alin. (1) din Constituție și în marja de apreciere conferită de acestea.

Dezincriminarea neglijenței în serviciu va produce următoarele efecte în funcție de momentul intrării în vigoare a legii. Astfel, dacă Legea de modificare a NCP intră în vigoare:

(i) înainte de începerea urmăririi penale, se va dispune o soluție de **clasare** în temeiul art. 16 alin. (1) lit. b) NCPP;

(ii) în cursul urmăririi penale (indiferent dacă s-a dispus sau nu continuarea efectuării urmăririi penale față de suspect sau dacă s-a pus în mișcare acțiunea penală), se va dispune **clasarea** în temeiul art. 16 alin. (1) lit. b) NCPP;

(iii) în faza de judecată, se va dispune **achitarea** în temeiul art. 16 alin. (1) lit. b) NCPP;

(iv) după rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, potrivit art. 4 teza a II-a NCP, **executarea pedepselor** (principale, accesorii, ori complementare), **a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte** (interdicțiile, incapacitățile și decăderile) **încetează** prin intrarea în vigoare a legii de dezincriminare; în esență, aceste efecte se produc numai în ipoteza în care legea de dezincriminare intră în vigoare înainte de intervenția reabilitării de drept sau înainte de a se fi dispus reabilitarea judecătorească; după intervenția reabilitării, intrarea în vigoare a unei legi de dezincriminare produce numai efecte pe plan moral, efectele juridice fiind, în ansamblu, estompate de efectul purgatoriu al reabilitării.

4.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la asigurarea desfășurării în condiții optime a activității persoanelor juridice publice sau private sau la protecția intereselor legitime ale persoanelor împotriva abuzurilor săvârșite chiar din culpă de funcționari;

b) obiectul material: în principiu, nu are.

4.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor al infracțiunii în forma de bază poate fi funcționarul public astfel cum acesta este definit de art. 175 alin. (1) NCP, respectiv: persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație:

(i) exercită atribuții și responsabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești (de pildă, deputații, senatorii, Președintele României, membrii Guvernului, judecătorii și procurorii, membrii CSM etc.);

(ii) exercită o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de orice natură (de exemplu, funcționarii publici propriu-ziși sau cei cu statut special, funcționarii publici din cadrul administrației centrale sau locale, funcționarii parlamentari, primarii, președinții de consilii locale sau județene, președintele Curții de Conturi, polițiștii, medicul angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate etc.);

(iii) exercită, singură sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome (de exemplu, Regia Autonomă pentru Activități Nucleare, Regia Autonomă „Monitorul Oficial", Regia Autonomă Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat, Registrul Auto Român etc.), ***al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia*** (de exemplu, directorul unei regii autonome, guvernatorul Băncii Naționale a României, persoanele încadrate în unități bancare cu capital integral sau majoritar de stat, nu și cele care își desfășoară activitatea într-o bancă cu capital

integral privat sau atât cu capital privat, cât și cu capital de stat dacă statul român este acționar minoritar).

- ***persoana asimilată funcționarului public potrivit art. 175 alin. (2) NCP*** [persoana care exercită un ***serviciu de interes public*** pentru care *a fost* ***investită*** de autoritățile publice *sau care* ***este supusă controlului ori supravegherii*** *acestora* cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public (de pildă, notarii, executorii judecătorești, experții tehnici autorizați, interpreții și traducătorii autorizați etc.)] poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii de neglijență în serviciu dacă fapta este comisă în exercitarea atribuțiilor de serviciu;

- potrivit art. 308 NCP, pot fi subiecți activi nemijlociți ai infracțiunii de neglijență în serviciu în varianta atenuată și ***funcționarii privați***, adică persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP ori în cadrul oricărei persoane juridice, față de obiectul juridic principal al infracțiunii de neglijență în serviciu și față de domeniul de aplicare a art. 308 NCP, funcționarul privat trebuie să se afle în raporturi de serviciu cu persoana prevăzută la art. 175 alin. (2) NCP ori cu persoana juridică;

- participația penală proprie nu este posibilă; este posibilă participația improprie, când autorul răspunde pentru neglijență în serviciu, iar coautorul, instigatorul sau complicele pentru aceste forme de participare penală la o infracțiune de serviciu intenționată (art. 297 NCP).

b) subiectul pasiv: *general* este statul, iar cel *special* persoana (fizică sau juridică) căreia i-a fost cauzată o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor sale legitime, prin săvârșirea faptei.

4.4. Latura obiectivă

a) elementul material: neîndeplinirea uneia sau a mai multor îndatoriri de serviciu ori îndeplinirea îndatoririi/îndatoririlor de serviciu în mod defectuos de către un funcționar public aflat în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu;

- prin DCC nr. 518/2017[1], Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art. 298 NCP sunt constituționale în măsura în care prin sintagma *„îndeplinirea ei defectuoasă"* din cuprinsul acestora se înțelege *„îndeplinirea prin încălcarea legii"*. În argumentarea soluției de admitere, Curtea a reținut, *mutatis mutandis*, considerentele ce au stat la baza pronunțării DCC nr. 405/2016; astfel, atribuțiile de serviciu trebuie stipulate numai în lege, ordonanță a Guvernului sau O.U.G., scoțându-se din sfera incriminării actele nelegale sau defectuoase care au fost comise prin încălcarea din culpă a atribuțiilor de serviciu stipulate doar în acte normative care nu constituie legislația primară (de pildă, prin Hotărâri de Guvern, Ordine ale miniștrilor sau ale conducătorilor autorităților administrației publice centrale sau locale, regulamente interne, coduri deontologice etc.) sau care sunt stipulate în detaliu în aceste acte în condițiile în care norma de drept

[1] M.Of. nr. 765 din 26 septembrie 2017.

primar este echivocă sau cu o aplicabilitate extrem de generală; aşadar, va opera ***o dezincriminare în concreto a faptelor constând în*** *neîndeplinirea din culpă unui act* sau *îndeplinirea din culpă a acestuia în mod defectuos* de către un funcţionar public/privat aflat în exerciţiul atribuţiilor sale de serviciu prevăzute numai în legislaţia secundară sau prevăzută în mod previzibil şi precis doar în legislaţia secundară, dacă norma de drept primar este echivocă, neclară, imprevizibilă, nefiind apţă să stabilească limitele în care se pot emite actele de drept secundar; deopotrivă, este necesar ca organele judiciare să evalueze ***incidenţa principiului minimei intervenţii a legii penale***;

b) urmarea imediată: producerea unei *pagube* efective şi certe în patrimoniul persoanei fizice sau juridice, respectiv producerea unei *vătămări a drepturilor şi intereselor legitime* ale unei persoane fizice sau juridice (infracţiune de rezultat);

- fapta îşi păstrează unitatea infracţională chiar dacă se produc toate urmările activităţii infracţionale.

c) legătura de cauzalitate: trebuie să fie dovedită legătura de cauzalitate între acţiunea tipică şi urmarea produsă.

Fapta inculpatei care, în cursul lunii noiembrie 2009, în calitate de asistent medical la Spitalul Clinic de Urgenţă Sf. Ioan Bucureşti, din neatenţie, a etichetat eronat o lamă histologică având în conţinut fragmente tisulare, ceea ce a condus la diagnosticarea greşită cu „carcinom ovarian" a pacientei S.A.E., şi prin urmare acesteia i s-a aplicat un tratament medical sever, care nu era necesar, cu consecinţe grave asupra stării sale de sănătate întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de neglijenţă în serviciu *(C.A. Bucureşti, secţia penală, decizia nr. 1265/2014, nepublicată).*

Faptele inculpatelor L.N. şi Ş.A., care la data de 19 martie 2008 au făcut parte din echipa medicală care a procedat, din eroare, la efectuarea unei operaţii de apendicectomie asupra minorului M.A., deşi acesta era programat să fie supus unei citoscopii, fiind confundat cu minorul Z.V., întruneşte, pentru fiecare dintre inculpate, elementele constitutive ale infracţiunii de neglijenţă în serviciu *(C.A. Bucureşti, secţia penală, decizia nr. 546/2012, nepublicată).*

Fapta inculpatului, care în calitate de medic în cadrul cabinetului medical care deserveşte Serviciul Independent de Reţinere şi Arestare Preventivă, nu şi-a îndeplinit atribuţiile de examinare clinică zilnică a lui AZ, persoană arestată preventiv aflată în refuz declarat de hrană începând cu data de 11 iulie 2012, şi şi-a îndeplinit necorespunzător atribuţia de acordare a unei asistenţe medicale corespunzătoare astfel încât viaţa acestuia să nu fie pusă în pericol, cauzând astfel o vătămare drepturilor la asistenţă medicală şi la viaţă, prin aceea că în data de 11 iulie 2012 a fost de acord cu transferarea acestuia în Centrul de Reţinere şi Arestare Preventivă nr. 1, într-o cameră cu mai multe persoane arestate preventiv, apreciind că starea de sănătate a acestuia nu impune transferul într-un spital penitenciar şi în data de 13 iulie 2012 nu l-a consultat pe defunct, dar a apreciat în continuare că nu se impune nici administrarea de glucoză (sau verificarea glicemiei), nici transferul într-un penitenciar cu infirmerie, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de neglijenţă în serviciu *(Judecătoria sectorului 4 Bucureşti, sentinţa nr. 627/2015, nepublicată).*

Fapta funcționarului public din cadrul Direcției generale de asistență socială și protecția copilului care, din culpă, în calitate de asistent social responsabil de caz și de șef serviciu asistenți maternali profesionişti, nu și-a îndeplinit în mod corespunzător atribuțiile de serviciu privind evaluarea și monitorizarea asistentului maternal care a supus actelor de violență minorul aflat în grija sa, cauzând o vătămare drepturilor minorului la viață, integritate corporală și dezvoltare psihică armonioasă, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de neglijență în serviciu prevăzută în art. 298 NCP *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1998 din 11 iunie 2014, www.scj.ro)*.

Încălcarea din culpă, de către funcționarul public din sistemul administrației penitenciare, a îndatoririlor de serviciu privind supravegherea persoanelor private de libertate, prin îndeplinirea defectuoasă a acestor îndatoriri, care a avut ca rezultat vătămarea corporală a unei persoane private de libertate de către o altă persoană privată de libertate, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de neglijență în serviciu *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 946 din 14 martie 2014, www.scj.ro)*.

Fapta notarului public, săvârșită din culpă, de a autentifica un contract de vânzare-cumpărare a unui imobil cuprins în lista monumentelor istorice, fără a-și îndeplini în mod corespunzător îndatorirea de serviciu de a verifica dacă statul și-a exercitat dreptul de preempțiune – condiție prevăzută, sub sancțiunea nulității absolute a vânzării, în art. 4 alin. (4) din Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice – întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de neglijență în serviciu *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1423/2009, www.scj.ro)*.

Fapta polițistului însărcinat cu evidența proceselor-verbale de contravenție și valorificarea lor prin dare în plată, de a nu-și îndeplini timp de peste 1 an această obligație, cu urmarea că amenzi contravenționale de peste 150 de milioane de lei s-au prescris, constituie infracțiunea de neglijență în serviciu *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 5204/2004, www.legalis.ro)*.

În fapt, la data de 17 noiembrie 2005, în jurul orelor 10:30, ca urmare a neglijenței inculpaților, care au părăsit autospeciala de transport valori marca VW cu nr. de înmatriculare (...), lăsând-o nesupravegheată, din aceasta au fost sustrași doi saci de valori, în care se afla suma de 33.300 lei. În drept, fapta inculpatului V.D.J., de nerespectare a obligației de asigurare și supraveghere a zonei adiacente autovehiculului, precum și a obligației de organizare, conducere și control a activității de pază și a modului de executare a serviciului de către personalul din subordine, și fapta inculpatului E.Ș, de nerespectare a obligației de a nu părăsi autospeciala, au cauzat o vătămare importantă intereselor legale ale părții vătămate SC D.J. SA, fiind întrunite în cauză elementele constitutive ale infracțiunii de neglijență în serviciu. În cauză, trebuie acordată o atenție deosebită cuantumului pagubei suferite de către partea vătămată, în contextul în care aceasta este implicată în relații de comerț caracterizate prin operativitate și

rapiditate, supuse menţinerii încrederii partenerilor de afaceri, încredere ce ar putea fi afectată de asemenea evenimente negative. Trebuie avut în vedere scopul urmărit de legea penală prin incriminarea faptei de neglijenţă în serviciu, respectiv sancţionarea unui comportament necorespunzător care aduce atingere intereselor persoanelor *(Jud. Timişoara, secţia penală, sentinţa nr. 829/2008, nepublicată)*.

4.5. Latura subiectivă

- culpa cu prevedere (uşurinţă) sau fără prevedere (simplă, greşeală).

Nu sunt întrunite elementele constitutive ale infracţiunii de neglijenţă în serviciu, lipsind vinovăţia sub forma culpei, în cazul în care inculpata, în calitate de operator ghişeu la o societate bancară, a eliberat în mod repetat sume de bani corespunzătoare valorilor înscrise pe mai multe bilete la ordin semnate în alb de administratorul societăţii, completate însă cu sume mai mari şi pe numele altor furnizori decât cei vizaţi de conducerea societăţii de către contabila-şefă, care le-a şi prezentat la bancă, cât timp o mare parte din cecurile în litigiu au avut semnăturile efectuate în alb, de înseşi persoanele autorizate, iar prezentarea contabilei-şefe pentru a ridica sumele de bani cerute nu numai că nu putea să creeze vreo suspiciune operatoarelor de ghişeu, dar era chiar de natură a sublinia legitimitatea operaţiunii, datorită garanţiei ce o oferea preluarea banilor de către însăşi persoana ce îndeplinea funcţia de contabil-şef al societăţii beneficiare, împuternicită de consiliul de administraţie, cu drept de semnătură pentru documentele bancare *(C.S.J., completul de 9 judecători, decizia nr. 325/2004, www.legalis.ro)*.

4.6. Varianta atenuată [art. 298 NCP raportat la art. 308 NCP]

- potrivit art. 298 NCP raportat la art. 308 NCP, constituie *variantă atenuată* a infracţiunii de neglijenţă în serviciu săvârşirea faptei de către un ***funcţionar privat***, adică de o persoană care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remuneraţie, această calitate în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) NCP (persoana fizică care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autorităţile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public) ori în cadrul oricărei persoane juridice.

4.7. Varianta agravată [art. 298 NCP raportat la art. 308 NCP]

- se reţine în cazul în care fapta a produs pagube materiale mai mari de 2.000.000 lei;

- se va reţine această variantă agravată inclusiv în ipoteza comiterii faptei de subiecţii activi nemijlociţi prevăzuţi de art. 308 NCP.

4.8. Formele infracțiunii

- actele de pregătire și tentativa nu sunt posibile;

- infracțiunea se consumă în momentul producerii urmăririi imediate.

- nu este posibilă comiterea în forma continuată, fiind o infracțiune săvârșită din culpă.

4.9. Pedeapsa

- pentru forma tip: închisoare de la 3 luni la 3 ani sau amenda;

- *pentru varianta atenuată*: limitele speciale ale pedepsei pentru forma de bază se reduc cu o treime;

- *pentru varianta agravată*: limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege (inclusiv în ipoteza comiterii faptei de subiecții activi nemijlociți prevăzuți de art. 308 NCP) se majorează cu jumătate.

§5. Violarea secretului corespondenței

5.1. Noțiune

- art. 302 NCP prevede *patru modalități normative* în care se înfățișează infracțiunea de violare a secretului corespondenței:

1. deschiderea, sustragerea, distrugerea sau reținerea, fără drept, a unei corespondențe adresate altuia, precum și divulgarea fără drept a conținutului unei asemenea corespondențe, chiar atunci când aceasta a fost trimisă deschisă ori a fost deschisă din greșeală [art. 302 alin. (1) NCP];

2. interceptarea fără drept a unei convorbiri sau a unei comunicări efectuate prin telefon sau prin orice mijloc electronic de comunicații [art. 302 alin. (2) NCP];

3. divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, către o altă persoană sau către public, fără drept, a conținutului unei convorbiri sau comunicări interceptate, chiar în cazul în care făptuitorul a luat cunoștință de aceasta din greșeală sau din întâmplare [art. 302 alin. (4) NCP];

4. deținerea sau confecționarea, fără drept, de mijloace specifice de interceptare ori de înregistrare a comunicațiilor [art. 302 alin. (6) NCP].

- modalitățile normative prevăzute de art. 302 alin. (1) și (2) NCP au regim sancționator mai aspru dacă faptele au fost săvârșite de un funcționar public care are obligația legală de a respecta secretul profesional și confidențialitatea informațiilor la care are acces;

- pentru modalitatea normativă prevăzută de art. 302 alin. (1) NCP acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

5.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la inviolabilitatea corespondenței, a convorbirilor sau comunicărilor unei persoane și implicit cele privitoare la protecția vieții private a persoanei;

- deși inclusă în categoria infracțiunilor de serviciu, violarea secretului corespondenței afectează numai în subsidiar relațiile de serviciu, în varianta agravată prevăzută de art. 302 alin. (3) NCP când fapta este comisă de un funcționar public care are obligația legală de a respecta secretul profesional și confidențialitatea informațiilor la care are acces; în celelalte forme sau variante subiectul activ nemijlocit este necircumstanțiat, deci nu se poate vorbi de afectarea, ca principiu, a relațiilor sociale de serviciu prin comiterea acestei infracțiuni; această concluzie este întărită și de prevederile art. 244 LPANCP potrivit căruia dispozițiile art. 302 NCP se aplică *indiferent dacă faptele au fost săvârșite în cadrul unor relații de serviciu sau în afara acestora.*

b) obiectul material: în principiu, nu are, cu excepția situației în care corespondența sau comunicările unei persoane sunt prezentate sau stocate pe un suport material.

- deopotrivă, mijloacele specifice de interceptare ori de înregistrare a comunicațiilor deținute sau confecționate, fără drept, constituie obiect material al infracțiunii.

5.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- poate fi autor al infracțiunii de violare a secretului corespondenței și soțul destinatarului corespondenței[1];

- participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul (cu excepția divulgării secretului corespondenței prin viu grai, când infracțiunea este instantanee cu autor exclusiv), instigarea sau complicitatea;

- în cazul variantei agravate prevăzute de art. 302 alin. (3) NCP subiectul activ nemijlocit este funcționarul public care are obligația legală de a respecta secretul profesional și confidențialitatea informațiilor la care are acces[2]; în ipoteza în care alături de funcționarul public acționează și o persoană care nu are această calitate, aceasta din urmă va fi complice la varianta agravată a infracțiunii.

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică sau juridică a cărei libertate de comunicare a fost afectată prin violarea corespondenței.

---

[1] Potrivit art. 310 C.civ. (*Independența soților*), un soț nu are dreptul să cenzureze corespondența celuilalt soț.

[2] Dintre subiecții activi nemijlociți care au obligația de păstrare a secretului profesional și confidențialitatea informațiilor la care are acces exemplificăm: notarii publici (art. 70 din Legea notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995, republicată), medicii și farmaciștii [art. 420 lit. h), respectiv, art. 595 lit. g) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată], detectivii particulari [art. 3 alin. (1) și art. 12 lit. c) din Legea nr. 329/2003 privind exercitarea profesiei de detectiv particular, republicată].

5.4. Latura obiectivă

5.4.1. Prima modalitate normativă [art. 302 alin. (1) NCP]

a1) elementul material:

***(i)* deschiderea corespondenței adresate altuia;**

- nu prezintă importanță pentru existența infracțiunii dacă, după deschidere, făptuitorul a luat sau nu cunoștință de conținutul corespondenței;

- poate fi reținută în concurs cu accesul fără drept la sisteme informatice ce reprezintă infracțiunea constând în fapta unei persoane de a pătrunde, fără drept, într-un sistem informatic („hacking", „cracking") [art. 360 alin. (1) NCP].

***(ii)* sustragerea corespondenței adresate altuia;**

- luarea fără drept a corespondenței din posesia celui care o deține (expeditor, servicii poștale);

- nu se va reține concursul cu infracțiunea de furt, ci numai infracțiunea de violare a secretului corespondenței (există un concurs de calificări juridice) când sustragerea vizează numai corespondența; dacă alături de corespondență există și alte bunuri în coletul transmis sustragerea și a acestora din urmă va constitui infracțiunea de furt care se va reține în concurs cu violarea secretului corespondenței.

***(iii)* distrugerea corespondenței adresate altuia;**

- nu se va reține concursul cu infracțiunea de distrugere, întrucât există un concurs de calificări juridice.

***(iv)* reținerea corespondenței adresate altuia;**

- este o infracțiune continuă, ce presupune păstrarea corespondenței ajunse ilicit în posesia făptuitorului;

- în acest caz însușirea bunului găsit este absorbită în infracțiunea de violare a secretului corespondenței.

***(v)* divulgarea conținutului corespondenței adresate altuia**, chiar atunci când a fost trimisă deschisă sau a fost deschisă din greșeală.

- comunicarea către un terț a conținutului corespondenței sau comunicării care era adresată altei persoane, iar nu făptuitorului; fapta nu este tipică dacă divulgarea se referă la conținutul unei corespondențe adresate însuși făptuitorului;

- în toate modalitățile tipice descrise mai sus prin *corespondență* se înțelege, în principiu, sensul dat acesteia de art. 2 pct. 11 din O.U.G. nr. 13/2013 privind serviciile poștale, potrivit căruia *trimiterea de corespondență desemnează o comunicare în formă scrisă pe orice fel de suport fizic, care urmează să fie transportată și livrată la adresa indicată de expeditor chiar pe trimiterea în sine sau pe ambalajul acesteia. Cărțile, cataloagele, ziarele, periodicele nu sunt considerate trimiteri de corespondență*; așadar, în ipoteza în care trimiterea poștală are ca obiect unul dintre aceste bunuri sustragerea acestuia va constitui infracțiunea de furt/furt calificat (art. 228, 229 NCP), distrugerea infracțiunea de distrugere (art. 253 NCP);

Cerința esențială este ca deschiderea, sustragerea, distrugerea, reținerea sau divulgarea corespondenței *adresate altuia* să fie făcute *fără drept*.

- nu este tipică fapta comisă în condițiile prevăzute de lege (de pildă, se poate proceda la reținerea, predarea, percheziționarea trimiterilor poștale în cazul în care această activitate este autorizată de către judecătorul de drepturi și libertăți).

5.4.2. A doua modalitate normativă [art. 302 alin. (2) NCP]

a2) elementul material: *interceptarea unei convorbiri sau comunicări efectuate prin telefon sau prin orice mijloc electronic de comunicații între alte persoane*;

- interceptarea presupune surprinderea sau luarea sub control a convorbirilor sau comunicărilor la distanță ale unor alte persoane; dacă interceptarea are ca obiect o convorbire privată nemijlocită se va reține comiterea infracțiunii de violarea vieții private (art. 226 NCP);

- nu este tipică fapta persoanei care își înregistrează propria convorbire privată purtată cu o terță persoană;

- în ipoteza în care interceptarea ilegală are ca obiect transmisii de date informatice care nu sunt publice și care sunt destinate unui sistem informatic se va reține numai comiterea infracțiunii prevăzute de art. 361 NCP.

***Cerința esențială** este ca interceptarea să fie făcută fără drept.*

5.4.3. A treia modalitate normativă [art. 302 alin. (4) NCP]

a3) elementul material: *divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, către o altă persoană sau către public, fără drept, a conținutului unei convorbiri sau comunicări interceptate, chiar în cazul în care făptuitorul a luat cunoștință de aceasta din greșeală sau din întâmplare*;

- cerința prealabilă este să existe o convorbire sau comunicare interceptată, chiar în cazul în care făptuitorul a luat cunoștință de aceasta din greșeală sau din întâmplare;

- *divulgarea* (dezvăluirea către un terț a existenței și a conținutului convorbirii sau comunicării[1]), *difuzarea* [punerea în circulație sau în vânzare, distribuirea prin orice mijloace (ziare, TV, site-uri etc.) a conținutului convorbirii sau comunicării], *prezentarea* (înfățișarea, expunerea conținutului convorbirii sau comunicării) sau *transmiterea* (remiterea suportului pe care sunt stocate convorbirile sau comunicările ori a unui alt suport pe care acestea sunt redate) trebuie făcută către o altă persoană fizică sau juridică (chiar și numai unei singure persoane) ori către publicul larg, prin orice mijloace (în scris, pe cale orală, prin internet, prin intermediul presei scrise sau audiovizuale etc.);

- chiar dacă făptuitorul realizează mai multe dintre modalitățile alternative de violare a vieții private prevăzute de art. 302 alin. (4) NCP (de pildă, atât prin divulgare, cât și prin transmiterea de convorbiri sau comunicări) se va reține comiterea unei singure infracțiuni de violare a secretului corespondenței;

- nu prezintă importanță dacă interceptarea convorbirilor sau comunicărilor efectuate prin telefon sau mijloace electronice a fost realizată în condițiile legii sau în mod ilegal;

---

[1] În această ipoteză nu este necesară și prezentarea suportului pe care convorbirile sau comunicările sunt stocate.

***Cerința esențială** a elementului material* presupune ca divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea să fie *fără drept*. Fapta nu va fi tipică dacă divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea este permisă de lege.

- în cazul în care făptuitorul divulgă conținutul unei convorbiri sau comunicări telefonice pe care a interceptat-o fără drept se va reține concursul între modalitatea normativă prevăzută de art. 302 alin. (4) NCP și cea prevăzută de art. 302 alin. (2) NCP;

- atunci când făptuitorul divulgă conținutul unei corespondențe e-mail care a fost interceptată, se va reține comiterea infracțiunii prevăzute de art. 302 alin. (4) NCP dacă respectiva comunicare a fost interceptată legal, respectiv a concursului de infracțiunii între infracțiunea violare a secretului corespondenței prevăzută de art. 302 alin. (4) NCP și infracțiunea de interceptare ilegală a unei transmisii de date informatice (art. 361 NCP) când respectiva comunicare a fost interceptată fără drept.

5.4.4. A patra modalitate normativă [art. 302 alin. (6) NCP]

a4) elementul material: *deținerea sau confecționarea, fără drept, de mijloace specifice de interceptare sau de înregistrare a comunicațiilor*;

- constituie o incriminare autonomă a actelor pregătitoare la infracțiunea de violare a secretului corespondenței;

- mijloacele deținute sau confecționate pot servi la interceptarea unei convorbiri ambientale, telefonice, ori a unei comunicări efectuate prin orice mijloc electronic;

- mijloacele trebuie confecționate special pentru a servi la interceptarea sau înregistrarea convorbirilor, nefiind avute în vedere aparatele care au printre alte funcții, ci pe cea de înregistrare a unei conversații;

- nu intră în obiectul incriminării prevăzute de art. 302 alin. (6) NCP dispozitivele și programele informatice concepute sau adaptate pentru săvârșirea infracțiunii de interceptare ilegală a unei transmisii de date informatice, a căror deținere sau producere, fără drept, este sancționată potrivit art. 365 NCP;

- această modalitate normativă poate fi reținută în concurs cu cea prevăzută de art. 302 alin. (2) NCP;

Cerința esențială este ca deținerea sau confecționarea de mijloace specifice de interceptare sau de înregistrare a comunicațiilor să fie realizată fără drept; potrivit dispozițiilor legale pot deține astfel de mijloace: organele de urmărire penală [art. 15 alin. (1) din O.U.G. nr. 30/2007 privind organizarea și funcționarea Ministerului Internelor și Reformei Administrative], Serviciul Român de Informații (art. 8 din Legea nr. 14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații), Serviciul de Informații Externe [art. 10 alin. (1) din Legea nr. 1/1998 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Informații Externe, republicată].

b) urmarea imediată: starea de pericol creată prin violarea secretului corespondenței;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei (*ex re*).

Dispoziţiile art. 226 alin. (5) şi cele ale art. 302 alin. (6) NCP au un conţinut apropiat sub aspectul laturii obiective, şi niciuna dintre ele nu au are corespondent în C.pen. din 1969. Ambele norme de incriminare ocrotesc, în ultimă instanţă, dreptul la viaţă privată, chiar dacă plasarea lor în titlurile C.pen. este diferită. Distincţia dintre cele două norme este dată de obiectul concret ocrotit. Astfel, art. 226 alin. (5) NCP incriminează plasarea de mijloace tehnice de înregistrare audio sau video în scopul săvârşirii faptelor prevăzute la alin. (1) şi (2), respectiv pentru ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuinţă, sau încăpere ori dependinţă sau a unei convorbiri private. În consecinţă pentru a se realiza conţinutul infracţiunii este necesar ca plasarea mijloacelor tehnice să vizeze înregistrarea imaginilor sau sunetelor dintr-un spaţiu privat sau scopul plasării să fie acela al ascultării ori înregistrării unei convorbiri private. Art. 302 alin. (6) NCP incriminează deţinerea sau confecţionarea, fără drept, de mijloace specifice de interceptare ori de înregistrare a comunicaţiilor. Deşi între teza a II-a din art. 226 alin. (5) şi art. 302 alin. (6) NCP există o relativă similitudine diferenţa dintre cele două constă în faptul că cea dintâi protejează confidenţialitatea convorbirilor, pe cand cea de-a doua, confidenţialitatea comunicaţiilor. Legiuitorul a avut în vedere termenul de convorbire în situaţia în care transferul informaţiilor se realizează în mod direct de la emitent la receptor fără intervenţia unui mijloc de comunicare pe când termenul de comunicaţie vizează existenţa unui mijloc tehnic de comunicare pentru realizarea legăturii între emitent şi receptor. (...) Legea nu defineşte noţiunea de mijloc specific de interceptare ori înregistrare astfel că revine interpretului obligaţia de a determina sfera acestei noţiuni. În condiţiile în care nu este precizat în mod concret ce anume reprezintă un astfel de mijloc, acesta poate fi considerat că acoperă conţinutul noţiunii orice produs care este apt să realizeze interceptarea ori înregistrarea comunicaţiilor. În speţă chiar dacă softul comercializat de către inculpat nu era apt, în sine, să realizeze interceptarea ori înregistrarea comunicaţiilor în condiţiile în care acesta era instalat pe un telefon având anumite caracteristici, ansamblul astfel realizat devenea un mijloc de interceptare ori înregistrare. În consecinţă, prin vânzarea softului şi ajutorul dat coinculpaţilor pentru instalarea lui pe telefoanele ţintă inculpatul confecţiona, în sensul legii, mijloace de interceptare ori înregistrare a comunicaţiilor. (...) Ceea ce este relevant în sensul legii este ingerinţa în viaţa privată a persoanei, termenul de interceptare fiind folosit în sensul comun de a surprinde şi a controla o comunicaţie, a asculta fără permisiune o comunicaţie, şi nu într-un înţeles restrictiv, tehnic care să aibă în vedere şi modalitatea în care se realizează această ingerinţă. O altă interpretare ar conduce la o limitare nepermisă a protecţiei oferită de lege confidenţialităţii comunicaţiilor, ceea ce nu poate fi acceptat. (...) Este relevant faptul că prin rularea programului se obţinea un acces fraudulos la conţinutul comunicaţiilor altei persoane, indiferent dacă acest lucru era rezultatul unui transfer de date. Pe de altă parte, legea nici nu face vreo distincţie cu privire la modul în care se realizează accesul fără drept pentru a fi utilă o astfel de distincţie. Nici faptul că aplicaţia permitea monitorizarea telefonului ţintă numai cu acceptul acestuia nu are relevanţă sub aspectul realizării laturii obiective a infracţiunii. Acceptul telefonului ţintă nu poate avea semnificaţia unei utilizări legale a softului. În fapt, este vorba despre configurarea

telefonului țintă în scopul rulării programului spye și pentru realizarea funcțiilor acestuia. În sensul legii nu se poate vorbi despre acceptul pe care un bun l-ar putea da, acceptarea presupune o manifestare de voință specifică omului astfel că aceasta trebuia să emane de la utilizatorul bunului. Situația nu este similară nici cu existența unor programe similare incluse în telefoanele de ultimă generație – prin care se urmărește stocarea datelor. Dacă în primul caz cumpărătorul unui telefon achiziționează în cunoștință de cauză un bun pe care este instalat un program ce-i permite stocarea datelor, în speță utilizatorului bunului nu cunoaște că pe telefonul lui rulează o astfel de aplicație și nu el este cel care are accesul la datele stocate. Nici existența unei clauze pe site care urmărea exonerarea sa de orice folosire ilegală a programului informatic comercializat nu conduce la neîndeplinirea elementelor constitutive ale infracțiunii atâta vreme cât din probele administrate rezultă fără dubiu că inculpatul avea cunoștință despre scopul pentru care era achiziționat softul, și mai mult chiar acesta arată în declarația dată în fața instanței că în prezentarea programului era specificat că este destinat monitorizării copilului, bonei, în caz de furt, pierdere sau back-up al datelor. (...) Fapta inculpatului A.M. de a deține fără drept un sistem informatic destinat interceptării convorbirilor telefonice, discuțiilor ambientale și transmisiilor SMS realizează trăsăturile esențiale ale infracțiunii prevăzute de art. 302 alin. (6) NCP *(I.C.C.J., secția penală, decizia 33 din 2 februarie 2015, www.scj.ro)*.

5.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită activitatea infracțională; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

5.6. Varianta agravată

- **elementul material:** deschiderea, sustragerea, distrugerea, reținerea sau divulgarea, fără drept, a unei corespondențe adresate altuia, ori interceptarea, fără drept, a unei convorbiri sau comunicări telefonice, comisă de un funcționar public care are obligația de a respecta secretul profesional și confidențialitatea informațiilor la care are acces;

- nu prezintă importanță dacă fapta a fost comisă în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu sau ulterior acestora.

5.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate; totuși, anumite acte de pregătire, precum deținerea sau confecționarea, fără drept, de mijloace specifice de interceptare sau de înregistrare a comunicațiilor, au fost incriminate autonom de către legiuitor;

- infracțiunea se consumă în momentul realizării activității prevăzute de elementul material al infracțiunii;

- în cazul săvârșirii infracțiunii în modalitatea reținerii fără drept a corespondenței, infracțiunea este continuă și se epuizează în momentul încetării reținerii sau al condamnării definitive pentru această infracțiune.

5.8. Pedeapsa

- pentru prima modalitate normativă [art. 302 alin. (1) NCP]: închisoarea de la 3 luni la 1 an sau amenda;

- pentru cea de-a doua modalitate normativă [art. 302 alin. (2) NCP]: închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda;

- pentru cea de-a treia modalitate normativă [art. 302 alin. (4) NCP]: închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau amenda;

- pentru cea de-a patra modalitate normativă [art. 302 alin. (6) NCP]: închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau amenda;

- pentru varianta agravată: închisoarea de la 1 la 5 ani și interzicerea unor drepturi.

5.9. Ipoteze speciale de înlăturare a tipicității faptei

- art. 302 alin. (5) NCP stipulează o serie de ipoteze care conduc la reținerea lipsei tipicității faptei prevăzute de art. 302 alin. (1)-(4) NCP, prin înlăturarea cerinței esențiale a comiterii faptei fără drept; în realitate, cele două situații stipulate de art. 302 alin. (5) NCP **înlătură prima trăsătură esențială a infracțiunii (tipicitatea), iar nu cea de-a doua trăsătură esențială a infracțiunii, respectiv antijuridicitatea**; din această perspectivă vor fi incidente dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. b) teza I NCPP, ca impediment la exercitarea acțiunii penale, iar nu cel prevăzut de art. 16 alin. (1) lit. d) NCPP;

- ipotezele de lipsă a tipicității vor fi reținute atunci când:

a) făptuitorul surprinde săvârșirea unei infracțiuni sau contribuie la dovedirea săvârșirii unei infracțiuni;

b) făptuitorul surprinde fapte de interes public, care au semnificație pentru viața comunității și a căror divulgare prezintă avantaje publice mai mari decât prejudiciul produs persoanei vătămate.

Capitolul VII
Infracțiuni de fals

În acest capitol se vor analiza cele mai semnificative activități de falsificare a monedelor, titlurilor de valoare, titlurilor de credit ori a altor valori. Deopotrivă, vor fi studiate și principalele modalități în care utilizarea produsului unei infracțiuni de fals produce urmări socialmente periculoase apte să impună incriminarea.

§1. Falsificarea de monede

1.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în falsificarea de monedă cu valoare circulatorie [art. 310 alin. (1) NCP];

- constituie *formă asimilată* a infracțiunii falsificarea unei monede, emise de către autoritățile competente, înainte de punerea oficială în circulație a acesteia;

- NCP a reglementat în articole distincte faptele tipice prevăzute în art. 282 C.pen. din 1969 *(infracțiunea de falsificarea de monede și alte valori), față de pericolul social diferit al celor faptelor; astfel, fosta* faptă *tipică prevăzută art. 282 C.pen. din 1969 se regăsește scindată în falsificare de monedă, respectiv falsificarea titlurilor de credit și altor instrumente de plată; deopotrivă variantele derivate prevăzute art. 282 alin. (2) teza I și teza a II-a C.pen. din 1969 au o incriminare autonomă, iar cele două variante agravate prevăzute de art. 282 alin. (3) teza I și teza a II-a C.pen. din 1969 nu au mai fost preluate de NCP.*

1.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la încrederea publică în autenticitatea monedelor;

b) obiectul material: moneda falsificată *prin alterare.*

- moneda falsificată *prin contrafacere* reprezintă produsul infracțiunii, iar nu obiectul material al acesteia; în acest caz, bunurile folosite pentru contrafacerea monedei pot constitui obiect material al infracțiunii;

- *moneda*: este mijlocul de plată emis de un stat; poate fi metalică sau monedă de hârtie; potrivit art. 1 din Decizia-cadru 2000/383/JAI, prin monedă se înțelege moneda fiduciară (inclusiv bancnotele) și moneda metalică, care circulă legal, inclusiv bancnotele și monedele metalice euro, a căror circulație este legal autorizată, în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 974/98;

- art. 310 NCP nu vizează şi actele de falsificare de monedă electronică;

- în cazul în care sunt falsificate monede ale altor state ori a UE (de pildă, dolarul american sau euro) fapta întruneşte tot elementele constitutive ale infracţiunii prevăzute de art. 310 NCP, întrucât potrivit art. 316 NCP, dispoziţiile art. 310 NCP se aplică şi în cazul când infracţiunea priveşte monede emise în străinătate.

1.3. Subiecţii infracţiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- participaţia penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: statul sau instituţia emitentă a monedei.

1.4. Latura obiectivă

a) elementul material: falsificarea de monede prin contrafacere sau alterare;

- ***contrafacerea*** constă în producerea, prin imitare, a monedei; nu este necesar ca imitarea să fie perfectă, fiind suficient să fie realizată astfel încât moneda să poată fi percepută ca fiind autentică; astfel, contrafacere poate rezulta şi dintr-un *summum* de aparenţe suficiente pentru ca valoarea circulatorie să fie obţinută în detrimentul monedei originale;

- ***alterarea*** constă în modificarea în sens material a monedei (de exemplu, prin efectuarea unor adăugiri sau ştersături);

- ***cerinţa esenţială:*** monedele trebuie să aibă *putere circulatorie* la data falsificării; aşadar, puterea circulatorie se referă la produsul infracţiunii care trebuie să fie asemănător unei monede veritabile, iar nu la moneda originară, care a fost falsificată; în această privinţă, în doctrină[1] s-a arătat că „puterea circulatorie a monedei priveşte produsul falsificării care trebuie să corespundă unei monede aflate în circulaţie, iar nu obiectul acesteia. Astfel, o monedă ieşită din circulaţie este făcută, prin falsificare (alterare), să corespundă unei monede aflate în circulaţie. Au fost considerate ca având putere circulatorie şi monedele retrase din circulaţie, dar care mai pot fi încă preschimbate. O monedă retrasă din circulaţie şi care nu mai poate fi preschimbată poate forma obiect al acţiunii de falsificare dacă prin aceasta va fi făcută să corespundă unei monede aflate în circulaţie. (...) Produsul falsificării trebuie să prezinte un minim de veridicitate"; fapta nu întruneşte elementele de tipicitate prevăzute de art. 310 NCP dacă produsul infracţiunii este o monedă ieşită din circulaţie;

- fapta este tipică şi atunci când a fost falsificată o singură monedă cu putere circulatorie;

---

[1] *I. Nedelcu*, în NCP comentat, p. 688. Autoarea precizează că „alterarea poate avea ca obiect material atât o monedă cu valoare circulatorie (ipoteza în care se intervine asupra acesteia pentru ca, prin falsificare, să i se dea în mod aparent o valoare mai mare, adică să corespundă cu o altă monedă cu valoare circulatorie), cât şi o monedă fără valoare circulatorie (ipoteza în care, prin falsificare, aceasta este făcută să corespundă unei monede cu valoare circulatorie)".

- în cazul în care falsificarea nu poartă asupra unor monede care au putere circulatorie, fapta nu este tipică, însă poate constitui infracţiunea de fals material în înscrisuri oficiale ori sub semnătură privată.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru relaţiile sociale referitoare la încrederea publică în autenticitatea monedelor (*infracţiune de pericol abstract*);

c) legătura de cauzalitate: în principiu, rezultă din materialitatea faptei; în literatura de specialitate[1] s-a arătat că exigenţa veridicităţii impune, în unele cazuri probarea faptului că moneda cu aparenţă de veridicitate este rezultatul unei acţiuni de falsificare.

1.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

1.6. Forma asimilată

- constituie formă asimilată falsificarea unei monede, emise de către autorităţile competente, *înainte de punerea oficială în circulaţie a acesteia*; în această ipoteză valoarea circulatorie este viitoare;

- făptuitorul ia cunoştinţă de modul în care va arăta moneda ce urmează să fie pusă în circulaţie şi procedează la falsificare fie prin contrafacere, fie prin alterare între data emiterii şi cea a punerii în circulaţie a monedei.

1.7. Formele infracţiunii

- actele de pregătire sunt posibile şi, în principiu, nu sunt incriminate; în anumite împrejurări, actele de pregătire constând în fabricarea ori deţinerea de instrumente sau materiale cu scopul de a servi la falsificare de monedă sunt incriminate în art. 314 NCP;

- tentativa este posibilă şi incriminată[2];

- infracţiunea se consumă la data falsificării monedelor[3];

---

[1] *I. Nedelcu*, în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 1046.

[2] În literatura juridică (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. I, p. 511) s-a arătat că „În cazul în care urmarea tipică a infracţiunii constă în producerea unui anumit bun, ale cărui caracteristici sau destinaţie sunt determinate tot de către textul legal, va exista o tentativă, şi nu o faptă consumată, în măsura în care bunul obţinut nu întruneşte caracteristicile sau este în mod vădit în imposibilitate de a primi destinaţia prevăzută de lege. În acest sens, în practica mai veche s-a decis că vom avea o tentativă la infracţiunea de falsificare de monedă în situaţia în care fapta a fost comisă în condiţii improprii, astfel încât moneda obţinută nu era susceptibilă de a fi pusă în circulaţie".

[3] În doctrină (*I. Nedelcu*, în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 1045) s-a subliniat că: „pentru a produce urmarea imediată, produsul falsificării trebuie să prezinte un minim de veridicitate. Astfel, (...) pentru existenţa infracţiunii se cere ca produsul falsificării, chiar dacă nu este identic cu valoarea reală corespunzătoare, având unele deosebiri şi imperfecţiuni faţă de cea reală, să fie asemănător acelei valori şi să existe posibilitatea de a fi pus în circulaţie. În consecinţă, *momentul consumativ* al infracţiunii de falsificare de monede se va aprecia în

- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care infracţiunea se epuizează la data realizării ultimului act de executare.

1.8. Pedeapsa

- pentru forma de bază şi cea asimilată: închisoarea de la 3 la 10 ani interzicerea exercitării unor drepturi.

§2. Falsificarea de titluri de credit sau instrumente de plată

2.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în falsificarea de titluri de credit, titluri sau instrumente pentru efectuarea plăţilor sau a oricăror altor titluri ori valori asemănătoare [art. 311 alin. (1) NCP];

- constituie *variantă agravată* a infracţiunii falsificarea unui instrument de plată electronică [art. 311 alin. (2) NCP].

2.2. Obiectul infracţiunii

a) obiectul juridic special: relaţiile sociale referitoare la încrederea publică în autenticitatea titlurilor de credit sau a instrumentelor de plată;

b) obiectul material: titlul de credit sau instrumentul de plată falsificat *prin alterare*.

- titlul de credit sau instrumentul de plată falsificat *prin contrafacere* reprezintă produsul infracţiunii, iar nu obiectul material al acesteia; în acest caz, bunurile folosite pentru contrafacere pot constitui obiect material al infracţiunii;

- ***titlurile de credit***: înscrisurile care atestă calitatea de creditor a deţinătorului ei faţă de stat; poate fi titlu de credit la ordin, nominativ sau la purtător[1];

---

raport cu caracterul monedei obţinute prin falsificare de a fi aptă să circule, adică de a fi confundată cu cea reală şi chiar dacă nu reprezintă o imitaţie perfectă a acesteia. Se va putea considera că nu s-a produs urmarea imediată doar atunci când falsul este atât de nereuşit încât nu există posibilitatea ca moneda sau valoarea respectivă să fie confundată cu cea reală, iar nu şi atunci când, deşi există unele deosebiri între ele, există totuşi posibilitatea confundării lor (*Trib. Suprem, secţia penală, decizia nr. 1729 din 27 iulie 1976*, în C.D. 1976, p. 370-372). Faptul că falsul nu este perfect executat nu exclude infracţiunea, din moment ce se demonstrează posibilitatea punerii în circulaţie (adică este apt să creeze confuzie cu moneda reală) (*Trib. Suprem, secţia penală, decizia nr. 1159 din 9 iunie 1979*, în C.D. 1979, p. 444-446); săvârşirea infracţiunii nu este condiţionată de obţinerea unui fals perfect, infracţiunea putând fi consumată şi în cazul în care s-au întrebuinţat materiale şi procedee ce nu ar fi permis realizarea unei asemănări totale între moneda falsificată şi original (*Trib. Suprem, decizia penală nr. 304/1959*, în *T. Vasiliu ş.a.*, Codul penal al Republicii Socialiste România comentat şi adnotat. Partea specială, vol. II, Ed. Ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1977, p. 220)".

[1] În această privinţă, în doctrină (*I. Nedelcu*, în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 1047) s-a reţinut că „Titlurile de credit pot îmbrăca mai multe forme: *titluri de credit propriu-zise* (cambia, cecul, obligaţiunile emise de societăţile comerciale, poliţele de asigurare) care dau

- ***cecul***: instrumentul de plată prin care titularul său dă ordin băncii emitente să plătească în contul persoanei indicate o anumită sumă de bani;

- constituie ***instrumente de plată*** și titlurile de orice fel pentru efectuarea plăților emise de instituția bancară ori de alte instituții de credit competente: cambia și biletul la ordin;

- față de conținutul constitutiv al infracțiunii, apreciez că ***ordinul de plată*** poate fi calificat drept *instrument pentru efectuarea plăților*, vizat de incriminarea prevăzută de art. 311 NCP;

- în cazul în care sunt falsificate titluri de credit sau instrumente de plată emise de alte state ori de UE fapta întrunește tot elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 311 NCP, întrucât potrivit art. 316 NCP dispozițiile art. 311 NCP se aplică și în cazul când infracțiunea privește titluri de credit sau instrumente de plată emise în străinătate.

Biletul la ordin constituie un titlu pentru efectuarea plăților și constituie, astfel, un titlu asemănător celor emise pentru efectuarea plăților de o instituție bancară sau de credit. Așa fiind, biletul la ordin poate constitui obiect material al faptelor încriminate ca infracțiuni falsul de monede *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 3309/2000, www.legalis.ro)*.

2.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: statul sau instituția emitentă a titlului de credit ori a instrumentului de plată.

2.4. Latura obiectivă

a) elementul material: falsificarea de titluri de credit sau instrumente de plată prin contrafacere sau alterare;

---

dreptul posesorului la o prestație, constând într-o sumă de bani, o cantitate de lucruri fungibile sau mărfuri determinate generic; titluri de credit de participație, care conferă titularului un complex de drepturi patrimoniale (dividende) și personale nepatrimoniale (dreptul de a participa la A.G.A. în societățile comerciale etc.); *titluri de credit la purtător*, document în cuprinsul căruia este indicat doar debitorul și întinderea obligației acestuia, titularul dreptului de creanță fiind posesorul acestui titlu; titluri de credit la ordin, în care titularul este riguros determinat, titlul neputând fi transmis decât prin gir. Sunt titluri de credit cambia, biletul la ordin, cecul, obligațiunile (titlu care reprezintă un împrumut care se poate tranzacționa, modalitate de împrumut atât pentru companii, cât și pentru stat sau autoritățile locale pentru o sumă și o durată determinată de la persoanele care au subscris și cărora le asigură o dobândă fixă plătibilă la intervale regulate)".

- ***contrafacerea*** constă în producerea, prin imitare, a titlului de credit ori a instrumentului de plată; imitarea trebuie realizată astfel încât titlul de credit sau instrumentul de plată să poată fi perceput ca fiind autentic;

- ***alterarea*** constă în modificarea în sens material a titlului de credit ori a instrumentului de plată (de exemplu, prin efectuarea unor adăugiri sau ștersături);

- ***cerința esențială:*** titlul de credit sau instrumentul de plată trebuie să aibă *putere circulatorie* la data falsificării;

- fapta este tipică și atunci când a fost falsificat un singur titlu de credit sau instrumentul de plată cu putere circulatorie.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru relațiile sociale referitoare la încrederea publică în autenticitatea titlului de credit ori a instrumentului de plată (*infracțiune de pericol abstract*);

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

2.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

2.6. Varianta agravată

- *constituie variantă agravată* a infracțiunii falsificarea unui instrument de plată electronică;

- potrivit art. 180 NCP, prin instrument de plată electronică se înțelege un instrument care permite titularului să efectueze retrageri de numerar, încărcarea și descărcarea unui instrument de monedă electronică, precum și transferuri de fonduri, altele decât cele ordonate și executate de către instituții financiare;

- deși art. 2 pct. 41 și 42 din Regulamentul nr. 3/2018 al Băncii Naționale Române oferă o definiție cuprinzătoare a noțiunii de *instrument de plată electronică*[1], aceasta nu poate fi preluată *tale quale* în privința variantei agravate a infracțiunii prevăzute de art. 311 alin. (2) NCP, fiind valabilă numai cu privire la instrumentele de plată electronice care au o existență materială și care sunt susceptibile de falsificare prin contrafacere și alterare; deopotrivă, trebuie avut în vedere ca acțiunile frauduloase cu instrumentele de plată electronice pot constitui fapte tipice contra patrimoniului [frauda informatică (art. 249 NCP) sau efectuarea de operațiuni financiare în mod fraudulos (art. 250 NCP)];

---

[1] Potrivit art. 2 pct. 41 și 42 din *Regulamentul 3/2018 privind monitorizarea infrastructurilor pieței financiare și a instrumentelor de plată prin* ***instrument de plată electronică*** *se înțelege un card sau un instrument de plată electronică cu acces la distanță, în vreme ce prin* ***instrument de plată electronică cu acces la distanță*** *se înțelege setul de proceduri, care se bazează pe o soluție informatică, de tipul: internet-banking, home-banking, phone-banking, mobile-banking, care permite utilizatorului inițierea de operațiuni de plată, în baza fondurilor de care dispune.*

- această variantă nu era prevăzută de C.pen. din 1969, fiind preluată din art. 24 alin. (1) din Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic, republicată.

Folosirea la bancomat a unui card bancar falsificat, pentru retrageri de numerar, constituie infracțiunea de efectuare de operațiuni financiare în mod fraudulos prin utilizarea unui instrument de plată electronică, inclusiv a datelor de identificare care permit utilizarea acestuia în concurs ideal cu infracțiunea de acces, fără drept, la un sistem informatic comisă în scopul obținerii de date informatice prin încălcarea măsurilor de securitate și cu infracțiunea de falsificare a instrumentelor de plată electronică *(I.C.C.J., completul competent să judece recursul în interesul legii, Decizia nr. 15 din 14 octombrie 2013, www.scj.ro)*.

2.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile și, în principiu, nu sunt incriminate; în anumite împrejurări, actele de pregătire constând în fabricarea ori deținerea de instrumente sau materiale cu scopul de a servi la falsificare sunt incriminate în art. 314 NCP;

- tentativa este posibilă și incriminată;

- infracțiunea se consumă la data falsificării titlului de credit ori a instrumentului de plată;

- poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la data realizării ultimului act de executare.

2.8. Pedcapsa

- pentru forma de bază: închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;

- pentru varianta agravată: închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

§3. Falsificarea de timbre sau efecte poștale

3.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în falsificarea de timbre de orice fel, mărci poștale, plicuri poștale, cărți poștale și cupoane răspuns internațional [art. 312 alin. (1) NCP];

- NCP nu mai prevede drept obiect material al acestei infracțiuni falsificarea de bilete ori foi de călătorie sau transport, aceasta putând constitui infracțiunea de fals material în înscrisuri oficiale;

- deopotrivă NCP nu mai prevede ca variantă derivată a infracțiunii punerea în circulație de timbre, mărci poștale, plicuri poștale, cărți poștale și cupoane răspuns internațional falsificate, aceasta fiind incriminată autonom în art. 313 NCP.

3.2. Obiectul infracţiunii

a) obiectul juridic special: relaţiile sociale referitoare la încrederea publică acordată timbrelor, mărcilor, precum şi operaţiunilor care se efectuează cu acestea;

b) obiectul material: timbrul, marca poştală, plicul poştal, cartea poştală, şi cuponul răspuns internaţional adevărat falsificat *prin alterare* ori cele puse în circulaţie.

- timbrul, marca poştală, plicul poştal, cartea poştală şi cuponul răspuns internaţional falsificat *prin contrafacere* reprezintă produsul infracţiunii, iar nu obiectul material al acesteia; în acest caz, bunurile folosite pentru realizarea contrafacerii pot constitui obiect material al infracţiunii;

- în cazul în care sunt falsificate timbre, mărci poştale, plicuri poştale, cărţi poştale emise de alte state ori de U.E. fapta întruneşte tot elementele constitutive ale infracţiunii prevăzute de art. 312 NCP, întrucât potrivit art. 316 NCP, dispoziţiile art. 312 NCP se aplică şi în cazul când infracţiunea priveşte timbre, mărci poştale, plicuri poştale, cărţi poştale emise în străinătate.

3.3. Subiecţii infracţiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- participaţia penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: statul sau instituţia competentă să pună în circulaţie timbre, mărci poştale, plicuri poştale, cărţi poştale şi cupoane răspuns internaţional.

3.4. Latura obiectivă

a) elementul material: falsificarea de timbre, mărci poştale (cu excepţia celor care au valoare filatelică), plicuri poştale, cărţi poştale şi cupoane răspuns internaţional prin contrafacere sau alterare;

- ***contrafacerea*** constă în producerea, prin imitare, de timbre, mărci poştale, plicuri poştale, cărţi poştale şi cupoane răspuns internaţional; imitarea trebuie realizată astfel încât rezultatul să poată fi perceput ca fiind autentic;

- ***alterarea*** constă în modificarea materială a timbrului, mărcii poştale, plicului poştal, cărţii poştale şi a cuponului răspuns internaţional (de exemplu, prin efectuarea unor adăugiri sau ştersături);

- timbrele, mărcile poştale, plicurile poştale, cărţile poştale şi cupoanele răspuns internaţional trebuie să aibă *putere circulatorie* la data falsificării; în cazul în care nu au putere circulatorie, fapta nu este tipică, însă poate constitui infracţiunea de fals material în înscrisuri oficiale ori sub semnătură privată.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru relaţiile sociale referitoare la încrederea acordată timbrelor, mărcilor, precum şi operaţiunilor care se efectuează cu acestea (*infracţiune de pericol abstract*);

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

3.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii intenționate mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

3.6. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile și, în principiu, nu sunt incriminate; actele de pregătire constând în fabricarea ori deținerea de instrumente sau materiale în scopul de a servi la falsificarea timbrelor, mărcilor sunt incriminate în art. 314 NCP;

- tentativa este posibilă și incriminată;

- infracțiunea se consumă la data falsificării timbrului, mărcii poștale, plicului poștal, cărții poștale și a cuponului răspuns;

- poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la data realizării ultimului act de executare.

3.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

§4. Punerea în circulație de valori falsificate

4.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în *punerea în circulație* de monedă cu valoare circulatorie falsificate, a titlurilor de credit, a titlurilor sau instrumentelor pentru efectuarea plăților sau a oricăror altor titluri ori valori asemănătoare falsificate, respectiv a timbrelor de orice fel, mărcilor poștale, plicurilor poștale, cărților poștale și cuponelor răspuns internațional falsificate, precum și *primirea, deținerea sau transmiterea acestora*, în vederea punerii lor în circulație;

- *prima formă asimilată a infracțiunii* constă în *punerea în circulație* de monedă cu valoare circulatorie falsificate, a titlurilor de credit, titlurilor sau instrumentelor pentru efectuarea plăților sau a oricăror altor titluri ori valori asemănătoare falsificate, respectiv a timbrelor de orice fel, mărcilor poștale, plicurilor poștale, cărților poștale și cuponelor răspuns internațional falsificate *săvârșită de către autor sau un participant la infracțiunea de falsificare*;

- *cea de-a doua formă asimilată* a infracțiunii constă în *repunerea în circulație* de monedă cu valoare circulatorie falsificate, a titlurilor de credit, titlurilor sau instrumentelor pentru efectuarea plăților sau a oricăror altor titluri ori valori asemănătoare falsificate, respectiv a timbrelor de orice fel, mărcilor poștale, plicurilor poștale, cărților poștale și cuponelor răspuns internațional falsificate de către o persoană care a constatat, ulterior intrării în posesia acesteia, că este falsificată;

- NCP a prevăzut explicit că și autorul infracțiunii de falsificare poate fi subiect activ nemijlocit al faptei de punere în circulație a valorilor falsificate, nu însă și al faptei de deținere în vederea punerii în circulație sau al celorlalte modalități prevăzute de art. 313 NCP; deopotrivă, NCP a incriminat și repunerea în circulație a unei valori falsificate de către o persoană care a primit-o fără să știe inițial acest lucru, sancționând-o mai puțin sever decât prima punere în circulație.

4.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la încrederea publică acordată monedelor cu valoare circulatorie, titlurilor de credit, titlurilor sau instrumentelor pentru efectuarea plăților sau a oricăror altor titluri ori valori asemănătoare, respectiv timbrelor de orice fel, mărcilor poștale, plicurilor poștale, cărților poștale și cupoanelor răspuns internațional, precum și la operațiunile care se efectuează cu acestea;

b) obiectul material: valorile falsificate: monedele cu valoare circulatorie falsificate *prin alterare*, titlurile de credit, titlurile sau instrumentele pentru efectuarea plăților sau orice alte titluri ori valori asemănătoare falsificate *prin alterare*, respectiv a timbrelor de orice fel, mărcile poștale, plicurile poștale, cărțile poștale și cupoanele răspuns internațional falsificate *prin alterare*.

4.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor al faptei *în forma tip* poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală, cu excepția autorului sau participantului la falsificarea valorilor când se va reține prima formă asimilată a infracțiunii prevăzută de art. 313 alin. (2) NCP;

- subiect activ nemijlocit al celei de-a doua forme asimilate a infracțiunii este orice persoană (fizică sau juridică) care constatând ulterior intrării în posesie că deține valori falsificate, le repune în circulație;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: statul sau instituția competentă să pună în circulație monedele cu valoare circulatorie, titlurile de credit, titlurile sau instrumentele pentru efectuarea plăților sau orice alte titluri ori valori asemănătoare, respectiv a timbrelor de orice fel, mărcile poștale, plicurile poștale, cărțile poștale și cupoanele răspuns internațional.

4.4. Latura obiectivă

a) elementul material:

(i) punerea în circulație de monedă cu valoare circulatorie falsificată, a titlurilor de credit, titlurilor sau instrumentelor pentru efectuarea plăților sau a oricăror altor titluri ori valori asemănătoare falsificate, respectiv a timbrelor de orice fel, mărcilor poștale, plicurilor poștale, cărților poștale și cupoanelor răspuns internațional falsificate [art. 313 alin. (1) teza I NCP];

- reprezintă în fapt un „uz de fals" cu privire la valorile falsificate constând în introducerea acestora în circuitul economico-financiar;

- făptuitorul cunoaște încă de la momentul intrării în posesie că valorile sunt falsificate și în aceste condiții le pune în circulație;

- fapta este tipică și atunci când a fost pusă în circulație o singură valoare falsă dintre cele enumerate mai sus;

- infracțiunea de punere în circulație de valori falsificate poate fi reținută în concurs cu înșelăciunea, în cazul în care persoana care le primește a fost indusă în eroare și a suferit un prejudiciu[1];

- când fapta se săvârșește prin acte succesive, se va reține forma continuată a infracțiunii;

- fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

(ii) primirea, deținerea sau transmiterea în vederea punerii lor în circulație de monedă cu valoare circulatorie falsificată, a titlurilor de credit, titlurilor sau instrumentelor pentru efectuarea plăților sau a oricăror altor titluri ori valori asemănătoare falsificate, respectiv a timbrelor de orice fel, mărcilor poștale, plicurilor poștale, cărților poștale și cupoanelor răspuns internațional falsificate [art. 313 alin. (1) teza a II-a NCP].

- fapta tipică constă în *primirea* (luarea în posesie), *deținerea* (păstrarea) sau *transmiterea* (remiterea) valorilor falsificate; aceste modalități trebuie să fie realizate *în scopul punerii în circulație a valorilor falsificate*;

- reprezintă un caz special de incriminare a tăinuirii sau favorizării făptuitorului care a falsificat monedele sau titlurile de valoare;

- fapta nu este tipică în ipoteza în care la momentul intrării în posesia valorilor falsificate făptuitorul nu cunoștea caracterul fals al acestora;

- fapta nu poate fi săvârșită de autorul falsului sau de un participant la acesta, întrucât prima formă asimilată prevăzută de art. 313 alin. (2) NCP incriminează ***numai punerea în circulație*** a valorilor falsificate de autorul sau participantul la fals; astfel, deținerea este absorbită în mod natural în falsificare; prin urmare, în sarcina autorului falsului prevăzut de art. 310 -312 NCP sau a participantului la aceasta nu i se poate reține în concurs cu această infracțiune și cea prevăzută de art. 313 alin. (1) teza a II-a NCP cu referire la *primirea*, *deținerea* sau *transmiterea* valorilor falsificate.

Deținerea de monedă, cu știință că este falsificată, în vederea punerii în circulație, constituie infracțiune chiar dacă nu a fost pusă în circulație. Înainte de a încerca să vândă moneda falsificată, făptuitorii nu au comis tentativa la infracțiunea de înșelăciune, deoarece lipsește acțiunea de punere în executare a hotărârii de a săvârși infracțiunea. Sub aspectul acestei infracțiuni, deci, fapta a rămas în faza actelor preparatorii, nesancționată de lege *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 1557/1996, www.legalis.ro)*.

---

[1] În acest sens, în doctrină (*F. Streteanu*, Concursul de infracțiuni, Ed. Lumina Lex, București, 1999, p. 156-157) s-a arătat că în ipoteza în care remiterea valorilor falsificate nu a fost realizată cu titlu gratuit, ci oneros infracțiunea de punere în circulație a valorilor falsificate va fi reținută în concurs cu cea de înșelăciune.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru relațiile sociale referitoare la încrederea acordată timbrelor, mărcilor, precum și operațiunilor care se efectuează cu acestea (*infracțiune de pericol abstract*);

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

4.5. Latura subiectivă

- intenția directă sau indirectă în ipoteza în care fapta se comite prin punerea în circulație a valorilor falsificate;

- intenția directă în cazul în care fapta se comite prin *primire, deținere sau transmitere, fiind necesară reținerea scopului special al comiterii faptei în vederea punerii în circulație a valorilor falsificate.*

4.6. Prima forma asimilată a infracțiunii [art. 313 alin. (2) NCP]

- *punerea în circulație* de monedă cu valoare circulatorie falsificată a titlurilor de credit, titlurilor sau instrumentelor pentru efectuarea plăților sau a oricăror altor titluri ori valori asemănătoare falsificate, respectiv a timbrelor de orice fel, mărcilor poștale, plicurilor poștale, cărților poștale și cupoanelor răspuns internațional falsificate *săvârșită efectiv și nemijlocit de către autor sau un participant la infracțiunea de falsificare*;

- se va reține concursul dintre una din infracțiunile prevăzute de art. 310-312 NCP și prima formă asimilată a infracțiunii prevăzută de art. 313 alin. (2) NCP, dacă fapta de punere în circulație a valorilor falsificate este săvârșită chiar de autorul falsului ori de un participant la fals (nu de un terț căruia i-au fost încredințate falsurile).

4.7. Cea de-a doua formă asimilată a infracțiunii [art. 313 alin. (3) NCP]

- *cea de-a doua formă asimilată* a infracțiunii constă în ***repunerea în circulație*** de monedă cu valoare circulatorie falsificată a titlurilor de credit, titlurilor sau instrumentelor pentru efectuarea plăților sau a oricăror altor titluri ori valori asemănătoare falsificate, respectiv a timbrelor de orice fel, mărcilor poștale, plicurilor poștale, cărților poștale și cupoanelor răspuns internațional falsificate de către o persoană care a constatat, ulterior intrării în posesia acestora, că sunt false;

- la momentul intrării în posesia valorilor autorul nu cunoaște caracterul lor fals, însă ulterior după ce își dă seama că posedă valori falsificate decide să le repună în circulație; nu prezintă importanță pentru reținerea tipicității faptei dacă făptuitorul a primit valorile falsificate cu titlu gratuit sau în mod oneros și nici dacă a suferit sau nu un prejudiciu;

- fapta se comite cu intenție directă;

- în ipoteza în care încă din momentul intrării în posesie făptuitorul cunoștea caracterul fals al valorilor se va reține forma de bază a infracțiunii prevăzută de art. 313 alin. (1) NCP.

4.8. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile și, în principiu, nu sunt incriminate; actele de pregătire constând în fabricarea ori deținerea de instrumente sau materiale în scopul de a servi la falsificarea valorilor sunt incriminate în art. 314 NCP;

- tentativa este posibilă şi incriminată;

- deşi prin raportare la *punerea în circulaţie* a valorilor falsificate, *primirea* acestora poate avea aparenţa unei tentative, trebuie avut în vedere că primirea constituie una dintre modalităţile alternative de comitere a faptei prevăzute de art. 313 alin. (1) teza a II-a NCP, constituind astfel o formă consumată a infracţiunii;

- infracţiunea se consumă la momentul comiterii faptei tipice;

- fapta comisă în modalitatea *punerii în circulaţie* a valorilor falsificate se consumă la momentul realizării acţiunii infracţionale; nu prezintă importanţă cantitatea de valori puse în circulaţie ilegal şi nici intervalul de timp cât acestea au fost în circulaţie până la momentul descoperirii lor, acest din urmă moment neputând fi asimilat cu cel al epuizării infracţiunii[1];

- fapta comisă în modalitatea deţinerii reprezintă o infracţiune continuă, care se epuizează la momentul încetări deţinerii;

- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care infracţiunea se epuizează la data realizării ultimului act de executare.

4.9. Pedeapsa

- pentru forma tip prevăzută de art. 313 alin. (1) NCP, precum şi pentru prima formă asimilată prevăzută de art. 313 alin. (2) NCP: pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea de falsificare prin care au fost produse valorile;

- pentru cea de-a doua formă asimilată prevăzută de art. 313 alin. (3) NCP: pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea de falsificare prin care au fost produse, ale cărei limite speciale se reduc la jumătate.

§5. Deţinerea de instrumente în vederea falsificării de valori

5.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în fabricarea, *primirea*, deţinerea sau *transmiterea* de instrumente sau materiale cu scopul de a servi la falsificarea valorilor sau titlurilor prevăzute în art. 310 NCP, art. 311 alin. (1) NCP şi art. 312 NCP;

---

[1] În varianta agravată prevăzută de art. 313 alin. (2) NCP nu se va reţine existenţa unei infracţiuni continue, care are un moment al consumării şi unul al epuizării, ci a unei *infracţiuni de stare* definite în doctrină (*F. Streteanu, D. Niţu*, op. cit., vol. II, p. 30) *ca acea infracţiune* care, odată ajunsă în faza consumării, produce o urmare care persistă în timp, fără a fi necesară o manifestare de voinţă a autorului în acest sens. Aceiaşi autori arată că „în cazul punerii în circulaţie a unor monede falsificate [art. 313 alin. (2) NCP], comiterea infracţiunii ia sfârşit în momentul în care s-a realizat acţiunea incriminată, chiar dacă urmarea produsă subzistă atât timp cât valorile falsificate continuă să se afle în circuitul monetar (...) În aceste ipoteze, deşi se creează o urmare antijuridică ce durează în timp, comiterea infracţiunii încetează odată cu producerea acesteia, căci legiuitorul incriminează doar producerea respectivei urmări, nu şi menţinerea ei".

- spre deosebire de C.pen. din 1969, NCP a incriminat ca modalități alternative ale formei de bază *și primirea sau transmiterea* de instrumente sau materiale cu scopul de a servi la falsificarea valorilor sau titlurilor prevăzute în art. 310 NCP, art. 311 alin. (1) NCP și art. 312 NCP;

- reprezintă o incriminare autonomă a unor acte de pregătire la infracțiunile prevăzute de art. 310-312 NCP;

- *constituie variantă agravată a infracțiunii fabricarea, primirea, deținerea sau transmiterea de echipamente, inclusiv hardware sau software, cu scopul de a servi la falsificarea instrumentelor de plată electronică;*

- *NCP a stipulat și o cauză specială de nepedepsire de care beneficiază persoana care după comiterea faptei tipice în forma de bază sau agravată înainte de descoperirea acesteia și înainte de a se fi trecut la săvârșirea faptei de falsificare, predă instrumentele sau materialele deținute autorităților judiciare ori încunoștințează aceste autorități despre existența lor.*

5.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic: relațiile sociale referitoare la încrederea publică în autenticitatea monedelor sau a altor valori, respectiv cele referitoare la încrederea publică acordată timbrelor, mărcilor, precum și operațiunilor care se efectuează cu acestea;

b) obiectul material: instrumentele fabricate, primite, deținute sau transmise în vederea falsificării de monede, timbre sau de alte valori etc.

- *în ipoteza variantei agravate constituie obiect material al infracțiunii echipamente, inclusiv hardware sau software, fabricate, primite, deținute sau transmise cu scopul de a servi la falsificarea instrumentelor de plată electronică.*

5.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: statul sau instituția competentă să pună în circulație monede, alte valori, timbre, mărci poștale, plicuri poștale, cărți poștale și cupoane răspuns internațional.

5.4. Latura obiectivă

a) elementul material: *fabricarea* de instrumente ori materiale sau *primirea, deținerea*, respectiv *transmiterea* instrumentelor fabricate în vederea falsificării de monede, timbre sau de alte valori etc.;

- instrumentele sau materialele fabricate, primite, deținute sau transmise trebuie să fie apte să fie folosite la falsificarea de monede, timbre sau de alte valori etc.;

- dacă instrumentele sunt apte să falsifice atât bunurile prevăzute de art. 310 NCP, cât și pe cele prevăzute de art. 311 sau 312 NCP, se va reține o unitate naturală de infracțiune;

- fabricarea, urmată de deținerea de instrumente ori materiale astfel fabricate în vederea falsificării de monede, timbre sau de alte valori etc. reprezintă un caz de unitate naturală de infracțiune, nefiind reținut concursul de infracțiuni;

- infracțiunea prevăzută de art. 314 NCP se va reține în concurs cu cea prevăzută de art. 310 sau 311 NCP, respectiv art. 312 NCP în cazul în care, pe lângă deținerea instrumentelor sau a materialelor, se realizează și falsificarea de monede, alte valori, timbre, mărci poștale, plicuri poștale, cărți poștale și cupoane răspuns internațional.

Infracțiunea de deținere de instrumente în vederea falsificării de valori constituie o infracțiune unică, indiferent dacă acestea pot servi la falsificarea numai a unora sau mai multor titluri enumerate de lege: monede sau alte valori; mărci; monede, timbre, alte valori străine. Ca atare, nu subzistă concursul de infracțiuni când unele instrumente sau materiale fabricate ori deținute puteau servi la falsificarea de monede și altele la fabricarea de mărci sau alte valori, amândouă valorile înscriindu-se în trăsăturile caracteristice ale infracțiunii unice *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 453/1991, www.legalis.ro)*.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru valorile protejate de lege (*infracțiune de pericol abstract*);

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

5.5. Latura subiectivă

- intenție directă[1];

- *scopul*: instrumentele sau materialele să fie fabricate, primite, deținute sau transmise pentru a fi folosite la falsificarea de monede, alte valori cu putere circulatorie,

---

[1] Problema laturii subiective a stârnit controverse în doctrină. Astfel, *I. Nedelcu* (în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 1061) a evidențiat pozițiile exprimate reținând următoarele: „După cum scopul se referă la vinovăție ori la acțiune/element material, infracțiunea se realizează numai cu intenție directă (prima ipoteză) sau se realizează atât cu intenție directă, cât și indirectă (ipoteza a doua). Tratând vinovăția, doctrina (*Explicații IV*, ed. I, 1972, p. 400, 401) a distins între două situații. Prima este situația în care autorul fabrică sau deține instrumentele sau materialele pentru uzul personal, caz în care, pentru existența infracțiunii, este nevoie de o intenție directă, calificată prin scopul urmărit (adică, trebuie să se constate că autorul a fabricat ori deținut instrumentele sau materialele cu scopul de a se servi personal de acestea la falsificarea de valori). A doua situație este aceea în care fabricarea sau deținerea se face la solicitarea și pentru uzul altor persoane, caz în care infracțiunea se poate comite și cu intenție indirectă (autorul prevede că instrumentele ori materialele solicitate de alte persoane ar putea fi folosite la falsificarea de valori și, deși nu urmărește un asemenea rezultat, acceptă totuși eventualitatea producerii lui); în acest caz, termenul scop are sensul de destinație, vizând acțiunea, și nu vinovăția. Într-o altă opinie (*V. Papadopol*, în *T. Vasiliu ș.a.*, Codul penal comentat și adnotat. Partea specială, vol. II, Ed. Științifică și enciclopedică, București, 1977, p. 233), infracțiunea se săvârșește numai cu intenție directă".

A se vedea și modificarea operată de legiuitor în privința art. 16 alin. (3) lit. a) teza a II-a NCP potrivit căreia ori de câte ori norma de incriminare prevede necesitatea existenței unui scop special pentru comiterea infracțiunii în forma de bază sau ca element al variantei agravate a infracțiunii, fapta va fi tipică numai dacă este comisă cu **intenție directă**.

timbre, mărci poştale, plicuri poştale, cărţi poştale şi cupoane răspuns internaţional; nu interesează pentru existenţa infracţiunii dacă scopul a fost atins efectiv, fiind necesar ca scopul să existe numai la data săvârşirii faptei tipice;

- nu interesează mobilul care l-a animat pe făptuitor.

5.6. Varianta agravată

- *constituie variantă agravată a infracţiunii fabricarea, primirea, deţinerea sau transmiterea de echipamente, inclusiv hardware sau software, cu scopul de a servi la falsificarea instrumentelor de plată electronică; astfel, a fost inclusă în NCP infracţiunea prevăzută de art. 25 alin. (2^2) din Legea nr. 365/2002, republicată.*

5.7. Formele infracţiunii

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracţiunea se consumă în momentul fabricării unui instrument sau material în vederea folosirii acestuia la falsificarea de monede, timbre sau alte valori, respectiv în momentul în care instrumentele sau materialele au intrat în stăpânirea efectivă a făptuitorului sau au fost transmise de acesta;

- săvârşirea faptei prin fabricare poate îmbrăca forma continuată, caz în care infracţiunea se consumă la data ultimului act de executare;

- în cazul în care fapta este comisă în modalitatea deţinerii, infracţiunea are caracter continuu, epuizându-se la momentul încetării deţinerii ilicite.

5.8. Pedeapsa

- pentru forma tip: închisoarea de la 1 la 5 ani;

- pentru varianta agravată: închisoarea de la 2 la 7 ani.

5.9. Cauza specială de nepedepsire

- pentru a opera cauza specială de nepedepsire trebuie îndeplinite cumulativ următoarele ***condiţii***:

a) să fi fost comisă fapta în forma de bază sau în varianta agravată;

b) fapta să nu fi fost descoperită;

c) făptuitorul să nu fi procedat la falsificarea valorilor, comitând astfel şi vreuna dintre infracţiunile prevăzute de art. 310, 311 sau 312 NCP;

d) făptuitorul să fi predat instrumentele sau materialele deţinute autorităţilor judiciare sau să fi încunoştinţat autorităţile judiciare despre instrumentele sau materialele deţinute.

- dacă sunt îndeplinite condiţiile enumerate mai sus, fapta va constitui infracţiune, însă făptuitorul va beneficia de cauza de nepedepsire prevăzută de art. 314 alin. (3) NCP.

§6. Emiterea frauduloasă de monedă

6.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în confecționarea de monedă autentică prin folosirea de instalații sau materiale destinate acestui scop, cu încălcarea condițiilor stabilite de autoritățile competente sau fără acordul acestora [art. 315 alin. (1) NCP];

- constituie *variantă derivată* a infracțiunii punerea în circulație a monedei confecționate prin folosirea de instalații sau materiale destinate acestui scop, cu încălcarea condițiilor stabilite de autoritățile competente sau fără acordul acestora, precum și primirea, deținerea sau transmiterea acesteia, în vederea punerii ei în circulație.

6.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la încrederea publică în autenticitatea monedelor;

b) obiectul material: *la forma de bază* nu are, moneda autentică confecționată în mod fraudulos, care este identică cu moneda oficială, constituie produsul infracțiunii;

- la *varianta derivată* moneda confecționată fraudulos și pusă în circulație constituie obiectul material al infracțiunii;

- *moneda*: este mijlocul de plată emis de un stat; poate fi metalică sau monedă de hârtie;

- în cazul în care sunt confecționate monede ale altor state ori ale U.E., fapta întrunește tot elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 315 NCP, întrucât, potrivit art. 316 NCP, dispozițiile art. 315 NCP se aplică și în cazul când infracțiunea privește monede emise în străinătate.

6.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (fizică sau juridică) care are capacitate penală și care este împuternicită de autoritatea competentă (banca centrală) să efectueze activități de confecționare a monedei autentice;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

b) subiectul pasiv: statul sau instituția emitentă a monedei.

6.4. Latura obiectivă

a) elementul material: *confecționarea* de monedă autentică prin folosirea de instalații sau materiale destinate acestui scop, cu încălcarea condițiilor stabilite de autoritățile competente sau fără acordul acestora;

- făptuitorul emite așadar, fără drept, monedă autentică, folosind instalațiile sau materialele care sunt în mod oficial destinate emiterii monedei;

- *încălcarea condițiilor impuse de autoritățile competente* nu se referă la orice formă de nerespectare a condițiilor contractuale ori la cerințele de formă sau de siguranță ale monedei, ci la cantitatea de monedă confecționată, surplusul fiind cel care atrage caracterul fraudulos al confecționării;

- *inexistenţa acordului autorităţii competente* vizează situaţiile în care moneda se confecţionează fără a exista vreo solicitare de la banca centrală ori după finalizarea raporturilor contractuale cu aceasta;

- NCP incriminează ca *variantă derivată punerea în circulaţie* a monedei confecţionate, *precum şi primirea, deţinerea sau transmiterea* acesteia, în vederea punerii ei în circulaţie;

- în cazul în care după confecţionare se pune în circulaţie moneda confecţionată fără drept se va reţine concursul între infracţiunea în forma tip şi cea în varianta derivată.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru relaţiile sociale referitoare la încrederea publică în autenticitatea monedelor (*infracţiune de pericol abstract*);

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

6.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

6.6. Formele infracţiunii

- actele de pregătire sunt posibile şi, în principiu, nu sunt incriminate;

- tentativa este posibilă şi incriminată;

- infracţiunea se consumă la momentul comiterii faptei tipice;

- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care infracţiunea se epuizează la data realizării ultimului act de executare.

6.7. Pedeapsa

- pentru forma de bază şi cea derivată: închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.

Capitolul VIII
Falsuri în înscrisuri

În cadrul acestui capitol vor fi analizate modalitățile de falsificare a înscrisurilor oficiale sau a celor sub semnătură privată fie de către particulari, fie de funcționari publici aflați în exercițiul atribuțiilor de serviciu. Deopotrivă, vor fi studiate diferitele componente ale activității infracționale constând în utilizarea înscrisurilor falsificate ori în declarațiile false efectuate în fața autorităților publice.

§1. Falsul material în înscrisuri oficiale

1.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în falsificarea unui înscris oficial (inclusiv a copiilor legalizate ale acestuia), prin contrafacerea (imitarea) scrierii sau a subscrierii ori prin alterare în orice mod (ștergeri, adăugiri etc.), dacă înscrisul oficial falsificat este de natură să producă consecințe juridice [art. 320 alin. (1) NCP];

- constituie *varianta agravată* a infracțiunii săvârșirea falsului de către un funcționar public aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu.

1.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic: relațiile sociale referitoare la încrederea publică de care se bucură înscrisurile oficiale;

b) obiectul material: înscrisul preexistent *alterării*, în cazul în care falsul se realizează în această modalitate.

- în ipoteza falsificării unui înscris oficial *prin contrafacere*, înscrisul falsificat va reprezenta produsul infracțiunii, iar nu obiectul material al acesteia[1];

- prin *înscris* se înțelege actul unilateral sau convențional care emană de la una sau mai multe persoane fizice sau juridice de drept public sau de drept privat ori care aparține acestor persoane; înscrisul trebuie să aibă o formă materială (tipărit pe hârtie), neavând relevanță la această infracțiune forma electronică a înscrisului;

---

[1] În același sens *F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. I, p. 271 care mai arată că „infracțiunile de fals, în modalitatea întocmirii sau contrafacerii unui înscris, sunt infracțiuni de rezultat – căci ele determină o modificare în lumea exterioară, respectiv apariția înscrisului care anterior nu exista – dar nu au un obiect material, foaia de hârtie pe care s-a redactat. (...) nu vedem cum o coală albă de hârtie (pe care se redactează înscrisul contrafăcut) ar fi „lezată" prin redactarea pe ea a înscrisului contrafăcut".

- potrivit art. 178 alin. (2) NCP, *înscris oficial* este orice înscris care emană de la o *persoană juridică dintre cele la care se referă art. 176* NCP [autoritățile publice, instituțiile publice sau alte persoane juridice care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică *ori de la persoana prevăzută în art. 175 alin. (2) NCP* (persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public) sau care aparține (înregistrat sau depus) unor asemenea persoane (de pildă, diplomele de studii, actele de stare civilă, hotărârile judecătorești, ordinele emise de către un ministru)];

- înscrisul care emană de la o unitate dintre cele prevăzute de art. 176 NCP *ori de la persoana prevăzută în art. 175 alin. (2) NCP* trebuie să respecte condițiile *ad validitatem* prevăzute de lege, să aibă valoare probatorie și să fie apte de a da naștere, modifica sau stinge raporturi juridice;

- copiile legalizate ale înscrisurilor oficiale au aceeași valoare ca și originalul, chiar și în ipoteza în care nu mai există sau nu se mai găsește în materialitatea sa originalul;

- înscrisul formează obiectul material al infracțiunii, indiferent dacă a fost falsificat total sau parțial, dacă falsul privește conținutul înscrisului ori semnătura acestuia, sau modul de autentificare, de atestare ori de certificare a acestuia[1];

- este necesar ca înscrisul oficial să nu fie lovit de o cauză de nulitate absolută, care să fie evidentă (în absența evidenței cauzei de nulitate absolută fapta va fi tipică) sau să nu fie perimat; dacă acțiunea de falsificare privește un înscris care este lovit de o cauză de nulitate relativă, fapta va fi tipică;

- în ipoteza în care înscrisul care se dorește a fi falsificat este el însuși rezultatul unor acte de falsificare efectuate anterior fie de aceeași persoană, fie de un terț, activitățile ulterioare de contrafacere și/sau de alterare a înscrisului deja falsificat nu vor constitui o faptă tipică prevăzută de art. 320 NCP;

- sunt asimilate cu înscrisurile oficiale biletele, tichetele sau orice imprimate producătoare de consecințe juridice care emană de la o unitate dintre cele prevăzute de art. 176 NCP ori de la persoana prevăzută în art. 175 alin. (2) NCP.

1.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală;

- în ipoteza în care subiect activ nemijlocit este un funcționar public care comite falsul material în exercitarea atribuțiilor de serviciu se va reține varianta agravată a infracțiunii;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul, instigarea sau complicitatea.

b) subiectul pasiv: unitatea emitentă sau cea căreia îi aparține înscrisul oficial;

---

[1] *V. Dongoroz ș.a.*, Explicații teoretice ale Codului penal. Partea specială, vol. IV, op. cit., p. 376.

- în doctrină[1] s-a apreciat că înscrisul oficial poate fi producător de consecinţe juridice contra unei persoane fizice sau juridice; această persoană este *subiectul pasiv eventual* al infracţiunii care va deveni *subiect pasiv efectiv* atunci când înscrisul va fi folosit împotriva sa; având în vedere că subiectul pasiv este titularul valorii sociale care constituie obiectul juridic al infracţiunii şi ţinând seama de faptul că subiectul pasiv al infracţiunii nu se confundă cu persoana prejudiciată, nu cred că se impune reţinerea unei noi distincţii în categoria subiecţilor pasivi între cei eventuali şi cei efectivi[2], existenţa subiectului pasiv putând fi reţinută doar în ipoteza existenţei unei vătămări a valorii sociale proteguite, iar nu în eventualitatea existenţei unei vătămări. În plus, trebuie avut în vedere că nu în toate împrejurările în care se realizează o acţiune de falsificare a înscrisului oficial se produce automat şi o consecinţă juridic prejudiciabilă unei persoane fizice sau juridice.

1.4. Latura obiectivă

a) elementul material: falsificarea unui înscris oficial prin contrafacerea scrierii ori a semnăturii sau prin alterare *(infracţiune comisivă);*

- prin activitate infracţională se acţionează asupra formei materiale a înscrisului (*instrumentum*);

- ***contrafacerea*** (plăsmuirea, ticluirea) este modalitatea de falsificare a unui înscris oficial constând *în acţiunea de reproducere*, prin imitare, a obiectului falsificat; contrafacerea poate privi *scrierea* (conţinutul înscrisului, cu respectarea cerinţelor de formă pentru a da aparenţa unui înscris real) *sau subscrierea* (semnătura persoanei în drept să semneze înscrisul oficial ori o altă semnătură);

- ***alterarea*** este modalitatea de falsificare a unui înscris oficial constând *în acţiunea de modificare în sens material* a acestuia (de exemplu, prin efectuarea unor adăugiri, ştersături, modificări în înscris, inclusiv modificarea punctuaţiei dacă prin acesta se schimbă sensul celor consemnate în înscris);

- în literatura de specialitate[3] s-a arătat în mod întemeiat că nu este tipică fapta de a altera un înscris în scopul îndreptării unei erori materiale ori a unei lacune a acestuia; tot astfel, în doctrină[4] s-a apreciat că nu este tipică fapta unei persoane de a semna un înscris oficial în numele altei persoane fie cu acordul acesteia, fie în condiţiile în care aceasta se afla într-o imposibilitate temporară de a semna, „deoarece, astfel, încrederea publică nu este atinsă; prin urmare, actul fals trebuie să producă alte consecinţe juridice sau *şi alte consecinţe juridice* decât cele pe care le-ar fi produs dacă nu era falsificat. Or, actul semnat pentru altă persoană nu generează alte conse-

---

[1] Idem, p. 377.

[2] Deopotrivă, cred că este eronată distincţia făcută în unele lucrări (a se vedea *C. Rotaru*, în Curs tematic 2, p. 381) între subiect pasiv prinicipal şi subiect pasiv eventual (acesta din urmă fiind considerat persoana fizică sau juridică ale cărei interese *au fost lezate* de înscrisul falsificat; se remarcă faptul că deşi este considerat subiect pasiv eventual, autoarea consideră că lezarea este efectivă, nu eventuală).

[3] *S. Bogdan*, op. cit., p. 540.

[4] *T. Vasiliu ş.a.*, Codul penal comentat şi adnotat. Partea specială. vol. II, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1977, p. 256.

cinţe decât cele ce ar fi avut loc în cazul în care persoana respectivă ar fi semnat ea însăşi actul";

- ***cerinţa esenţială***: este necesar ca înscrisul contrafăcut sau alterat ***să fie apt de a produce consecinţe juridice;***

Persoana care plăsmuieşte, în întregime sau parţial, un înscris oficial comite infracţiunea de fals în înscrisuri oficiale fără a fi necesar ca, pentru existenţa acestei infracţiuni, înscrisul să fie folosit *(Trib. Suprem, secţia penală, decizia de îndrumare nr. 1/1969, în R.R.D. nr. 5/1970, p. 116-118).*

Prin falsificare nu trebuie să se înţeleagă numai denaturarea unui înscris adevărat, ci şi plăsmuirea în întregime a unui înscris. Întocmirea unei copii a unui act inexistent constituie, de aceea, infracţiunea de fals material în înscrisuri oficiale *(Trib. Suprem, secţia penală, decizia nr. 411/1971, în Repertoriu 1969-1975, p. 168).*

- fapta va fi tipică şi în cazul în care este falsificată o copie legalizată a unui înscris oficial; fapta nu va fi tipică dacă activitatea de alterare vizează un înscris falsificat anterior;

- în cazul în care falsificarea unui înscris oficial se realizează prin aplicarea unei ştampile false, se va reţine în concurs falsul material în înscrisuri oficiale şi folosirea de instrumente false (art. 318 NCP);

- nu este necesară pentru săvârşirea infracţiunii şi folosirea înscrisului oficial falsificat; în ipoteza în care cel care a falsificat înscrisul oficial îl şi foloseşte ulterior, se va reţine concursul real între infracţiunea de fals material în înscrisuri oficiale şi una sau mai multe infracţiuni de uz de fals (în funcţie de numărul utilizărilor frauduloase); în ipoteza în care se reţine aceeaşi rezoluţie infracţională va exista o unitate legală sub forma infracţiunii continuate de uz de fals);

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru relaţiile sociale referitoare la încrederea publică de care se bucură înscrisurile oficiale; în cazul în care fapta se comite prin contrafacere urmarea imediată trebuie să constea şi în apariţia înscrisului contrafăcut care anterior nu exista;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei la modalitatea comiterii faptei prin alterare (infracţiune de pericol abstract); în cazul în care fapta este comisă prin contrafacere fiind o infracţiune de rezultat legătura de cauzalitate trebuie dovedită;

1.5. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

1.6. Varianta agravată

- este mai gravă comiterea falsului material în înscrisuri oficiale de un funcţionar public (art. 175 NCP) *aflat în exerciţiul atribuţiilor de serviciu* (indiferent dacă înscrisul oficial a fost întocmit *ab initio* chiar de funcţionarul public ori de către alt funcţionar);

- falsificarea înscrisului oficial de funcționarul public aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu nu are loc la momentul întocmirii acestuia, ipoteză în care se impune reținerea comiterii infracțiunii de fals intelectual, dacă funcționarul public era competent să întocmească înscrisul; în situația în care funcționarul public nu avea competența de a întocmi înscrisul oficial, chiar dacă falsul are loc la momentul întocmirii se va reține varianta agravată a infracțiunii de fals material în înscrisuri oficiale, deoarece activitatea sa reprezintă în realitate o contrafacere a înscrisului;

- se poate reține coautoratul dacă infractorii au calitatea specială cerută de lege;

- se va reține instigarea sau complicitatea la varianta agravată dacă participantul a cunoscut sau a prevăzut calitatea specială a autorului.

1.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- tentativa este posibilă și incriminată;

- infracțiunea se consumă în momentul în care s-a realizat fapta tipică, chiar dacă înscrisul falsificat nu a fost folosit;

- poate fi realizată în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la data realizării ultimului act de executare.

1.8. Pedeapsa

- pentru forma de bază: închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă (180-300 zile-amendă);

- pentru varianta agravată: închisoarea de la 1 la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

§2. Falsul intelectual

2.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în falsificarea unui înscris oficial cu prilejul întocmirii acestuia, de către un funcționar public aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu, prin atestarea unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului ori prin omisiunea, cu știință, de a insera unele date sau împrejurări (art. 321 NCP).

2.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic: relațiile sociale referitoare la încrederea publică de care se bucură înscrisurile oficiale;

b) obiectul material: înscrisul oficial falsificat emis de organul competent cu respectarea condițiilor *ad validitatem*.

Înscrierea de date nereale în carnetul de muncă, de către un funcționar aflat în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu, constituie fals intelectual, acest act

având caracter de înscris oficial. Falsificarea unei adeverințe eliberate de o cooperativă meșteșugărească privind vechimea în muncă și veniturile unor cooperatori constituie fals în înscrisuri sub semnătură privată, acest act neavând caracterul unui înscris oficial *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 2822/2003, www.legalis.ro)*.

- în vederea evitării dublei incriminări, prin LPANCP a fost abrogat art. 43 din Legea contabilității nr. 82/1991, republicată, deoarece prevedea o incriminare specială a falsului intelectual.

2.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor este funcționarul public aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu care este competent să întocmească înscrisul oficial;

- potrivit art. 175 NCP, funcționar public, în sensul legii penale, este persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație:

(i) exercită atribuții și responsabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești (de pildă, deputații, senatorii, Președintele României, membrii Guvernului, judecătorii și procurorii, membrii CSM etc.);

(ii) exercită o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de orice natură (de exemplu: funcționarii publici propriu-zișii sau cei cu statut special, funcționarii publici din cadrul administrației centrale sau locale, funcționarii parlamentari, primarii, președinții de consilii locale sau județene, președintele Curții de Conturi, polițiștii, medicul angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate etc.);

(iii) exercită, singură sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome (de exemplu, Regia Autonomă pentru Activități Nucleare, Regia Autonomă „Monitorul Oficial", Regia Autonomă Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat), ***al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia*** (de exemplu, directorul unei regii autonome, guvernatorul Băncii Naționale a României, persoanele încadrate în unități bancare cu capital integral sau majoritar de stat, nu și cele care își desfășoară activitatea într-o bancă cu capital integral privat sau atât cu capital privat, cât și cu capital de stat dacă statul român este acționar minoritar).

- ***persoana asimilată funcționarului public potrivit art. 175 alin. (2) NCP*** [persoana care exercită un ***serviciu de interes public*** pentru care *a fost* ***investită*** de autoritățile publice *sau care* ***este supusă controlului ori supravegherii*** *acestora* cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public (de pildă, notarii, executorii judecătorești, experții tehnici autorizați, interpreții și traducătorii autorizați, medicii, funcționarii bancari etc.) poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii];

Actul de vânzare-cumpărare întocmit și autentificat de notarul public constituie înscris oficial, iar notarul public are calitatea de funcționar public. Ca urmare, autentificarea de către notarul public a unui act de vânzare-cumpărare în

care semnăturile nu aparţin vânzătorilor constituie infracţiunea de fals intelectual *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 3378/1998, www.legalis.ro)*.

- participaţia penală este posibilă în toate formele: coautoratul (dacă toţi subiecţii activi au calitatea de funcţionar public şi se află în exercitarea atribuţiilor de serviciu în legătură cu emiterea actului); instigarea sau complicitatea nu este condiţionată de vreo calitate a participantului;

- este posibilă participaţia improprie la fals intelectual atunci când autorul comite fapta din culpă sau fără vinovăţie;

Fapta inculpatei M.A.V., care, la data de 21 mai 2009, l-a determinat pe inculpatul R.P., judecător în cadrul Judecătoriei Năsăud, să procedeze la redactarea unei încheieri în Dosarul penal nr. .../2008, aflat pe rolul Judecătoriei Năsăud, în care să consemneze, în fals, participarea unui alt procuror de şedinţă, urmărind ascunderea stării de incompatibilitate a inculpatei în cauza respectivă, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de instigare la fals intelectual. Fapta inculpatului R.P. care, urmare a solicitării formulate de către inculpata M.A.V., a dispus grefierului de şedinţă să consemneze, în fals, în încheierea de şedinţă a cauzei penale nr. .../2008, participarea unui alt procuror de şedinţă, urmărind ascunderea stării de incompatibilitate a inculpatei, încheiere pe care a semnat-o şi a dispus ataşarea sa la dosarul cauzei, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de fals intelectual *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 90/2015, www.scj.ro)*.

Fapta inculpatului de a-i propune unui poliţist să-i încheie procesul-verbal de constatare a producerii accidentului cu o dată ulterioară (pentru a putea încheia asigurarea CASCO anterior accidentului în scopul obţinerii despăgubirilor de la asigurător), propunere acceptată de către poliţist, constituie instigare la săvârşirea infracţiunii de fals intelectual, iar în cazul poliţistului, fals intelectual *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 5049 din 6 septembrie 2006, în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 1078)*.

Fapta inculpatului de a determina, cu intenţie, pe o salariată subalternă lui, care nu cunoştea realitatea, de a atesta, într-o chitanţă fiscală, date necorespunzătoare adevărului, cu scopul de a fi plătite taxe vamale mai reduse de către persoana căreia i-a fost eliberată chitanţa, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de fals intelectual, săvârşită în condiţiile participaţiei improprii *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 153/1999, în R.D.P. nr. 1/2001, p. 140)*.

Fapta inculpatului care, în baza unei rezoluţii infracţionale unice, la cererile din 20 iulie 2006 şi din 21 martie 2007 a anexat acte false prin care se identifica amplasarea imobilului în teritoriu, ceea ce a avut drept consecinţă emiterea certificatelor de urbanism din 31 iulie 2007 şi din 10 aprilie 2007, conţinând menţiuni şi anexe cu date nereale, de către funcţionarii ce au acţionat fără vinovăţie din cadrul Primăriei şi, respectiv, la solicitările adresate Oficiului Registrului Comerţului de pe lângă Tribunal, determinând efectuarea de men-

ţiuni nereale în evidenţa Registrului Comerţului, în baza hotărârii judecătorului delegat, conform încheierii nr. 2376 din 10 iunie 2008, fundamentată pe actele false folosite de inculpat (cu privire la denumirea, sediul, structura organizatorică a SC R.E.P. SRL C. devenită SC C.E.T.) întruneşte elementele constitutive ale participaţiei improprii la fals intelectual în formă continuată *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 82 din 11 martie 2015, în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 1080)*.

b) subiectul pasiv: autoritatea publică, instituţia publică sau altă persoană juridică de drept public emitentă a înscrisului oficial.

Falsificarea unor înscrisuri aparţinând S.N.P. Petrom SA şi folosirea lor nu constituie infracţiunea de fals intelectual şi uz de fals, deoarece această societate comercială nu este o persoană juridică de interes public, iar bunurile acesteia, de asemenea, nu sunt de interes public; ca atare, faptele menţionate constituie infracţiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 660/2002, www.legalis.ro)*.

2.4. Latura obiectivă

a) elementul material: falsificarea unui înscris oficial cu prilejul întocmirii acestuia, *fie prin acţiunea de atestare a* unei/unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului (*infracţiune comisivă*) , fie prin omisiunea de a insera o/unele dată/date sau împrejurări (*infracţiune omisivă proprie*);

- în mod întemeiat s-a reţinut în doctrină[1] că este necesar ca atestarea mincinoasă sau omisiunea neîngăduită să privească fapte sau împrejurări referitoare la starea de fapt pentru a cărei constatare se întocmeşte înscrisul şi să fie producătoare de consecinţe juridice;

- în ipoteza în care făptuitorul procedează la falsificarea unui înscris sub semnătură privată cu prilejul întocmirii acestuia, prin atestarea unei/unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului ori prin omisiunea de a insera o/unele dată/date sau împrejurări, iar apoi acest înscris este depus la una dintre unităţile prevăzute de art. 176 NCP, se va reţine săvârşirea infracţiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată, iar nu cea de fals intelectual;

- prin activitatea infracţională se acţionează asupra conţinutului înscrisului oficial (*negotium*), iar nu cu privire la materialitatea acestuia (*instrumentum*) ca în cazul infracţiunii de fals material în înscrisuri oficiale[2];

- se va reţine săvârşirea unei singure infracţiuni de fals intelectual, chiar dacă atestarea mincinoasă priveşte una sau mai multe fapte sau împrejurări, respectiv dacă omisiunea inserării priveşte una sau mai multe date sau împrejurări;

- ***cerinţa esenţială:*** falsul trebuie realizat cu *ocazia exercitiului atribuţiilor de serviciu ale făptuitorului şi să fie apt de a produce consecinţe juridice*;

---

[1] *C. Bulai, A. Filipaş, C. Mitrache*, Instituţii de Drept penal. Curs selectiv pentru examenul de licenţă 2003-2004, Ed. Trei, Bucureşti, 2003, p. 513.

[2] Idem, p. 289.

- în cazul în care falsul este realizat după întocmirea înscrisului sau în afara exercitării atribuţiilor de serviciu ale funcţionarului public, se va reţine săvârşirea infracţiunii de fals material în înscrisuri oficiale, iar nu aceea de fals intelectual;

- în situaţia în care funcţionarul public aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu atestă cu prilejul întocmirii unui înscris oficial fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului, şi ulterior contrafacе semnătura persoanei care avea competenţa de a semna actul, se va reţine săvârşirea în concurs real a infracţiunii de fals intelectual şi a celei de fals material în înscrisuri oficiale;

- infracţiunea de fals intelectual poate fi reţinută în concurs real, nu ideal, cu infracţiunea de uz de fals.

Dezincriminarea unei fapte şi abrogarea textului de incriminare sunt chestiuni diferite, aşa încât abrogarea normei nu conduce, în mod automat, la dezincriminarea faptei. Aşadar, nu există dezincriminare atunci când, deşi norma de incriminare din legea veche nu se mai regăseşte în legea nouă, conţinutul ei a fost preluat de o altă normă din Codul penal sau din legislaţia specială ori este acoperit de o incriminare generală existentă. Or, o analiză *in abstracto* conduce la concluzia că, deşi dispoziţia din legea specială a fost abrogată, conţinutul ei este acoperit, ca şi anterior intrării în vigoare a noului Cod penal, de incriminarea generală, art. 321 NCP. În final, se impune a fi efectuată o analiză *in concreto*, respectiv trebuie verificată corespondenţa dintre fapta concretă, astfel cum a fost descrisă în considerentele deciziei din apel şi modelul legal de incriminare, şi anume cel prevăzut în art. 321 NCP. Sub acest aspect se constată că, prin decizia atacată, s-a reţinut, între altele, că recurenta inculpată A., în perioada 1 ianuarie 2009-31 mai 2010, în calitate de casieră în cadrul Companiei Naţionale Loteria Română S.A., în mod repetat, a efectuat înregistrări fictive sau inexacte în documentele contabile. Totodată, s-a reţinut că inculpata, la momentul comiterii faptelor, era funcţionar public, în condiţiile art. 175 alin. (1) lit. c) NCP, deoarece a exercitat atribuţii legate de realizarea obiectului de activitate în cadrul Companiei Naţionale Loteria Română S.A. Regimul său juridic este acela al unei companii în care statul român prin Ministerul Finanţelor deţine 100% din acţiuni şi care organizează şi exploatează, în calitate de unic organizator, pe întreg teritoriul ţării, jocuri loto şi pariuri mutuale. Aşadar, instanţa de apel a constatat că prin abrogarea normei de incriminare din legea specială, fapta inculpatei de a efectua înregistrări fictive sau inexacte în documentele contabile nu a devenit licită, adică permisă de ordinea juridică, ci, dimpotrivă, constituie infracţiunea de fals intelectual *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 53/RC din 10 februarie 2017, www.scj.ro)*.

Incriminând falsul intelectual, legiuitorul nu a prevăzut cerinţa ca falsificarea înscrisului oficial să fie de natură a produce consecinţe juridice. Includerea acestei cerinţe în conţinutul infracţiunii ar fi fost de prisos, din moment ce înscrisul, din punctul de vedere al condiţiilor de formă şi al competenţei celui care l-a emis este un înscris valabil, iar conţinutul său nu corespunde realităţii *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 90/2015, www.scj.ro)*.

Fapta inculpatului F.G.C., care în calitate de ofiţer de poliţie judiciară în cadrul Inspectoratului Judeţean de Poliţie Argeş – Serviciul de Investigarea Fraudelor, cu gradul de comisar, la data de 17 decembrie 2010, după controlul efectuat la agentul comercial C.S. în Piaţa C., cu ştiinţă, a omis inserarea în procesul-verbal întocmit împreună cu C.R.I. a constatărilor de la faţa locului, respectiv faptul că martora poseda la vânzare sortimente de carne de vită fără documente de provenienţă, fapta fiind săvârşită cu scopul de a ascunde comiterea infracţiunii de abuz în serviciu contra intereselor publice, obţinând pentru altul (C.I., C.S.) avantaje de natură patrimonială (prin plata datoriei respectiv prin omisiunea plăţii amenzii şi omisiunea aplicării confiscării), întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de fals intelectual *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 676/2013, www.scj.ro)*.

Falsificarea unor acte contabile ale unei societăţi comerciale private prin modificări, ştersături şi adăugiri şi folosirea lor la întocmirea evidenţelor contabile nu constituie infracţiunea de fals intelectual şi de uz de fals, ci infracţiunea de fals material în înscrisuri sub semnătură privată *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 4266/2000, www.legalis.ro)*.

Fapta angajatului unei societăţi comerciale private de a întocmi facturi nereale de livrare a unor mărfuri şi de a le folosi în scopul justificării unor lipsuri în gestiune constituie infracţiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată, iar nu infracţiunile de fals intelectual şi uz de fals, înscrisurile falsificate şi folosite în vederea producerii unor consecinţe juridice neavând caracter oficial *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 5195/2001, www.legalis.ro)*.

Inculpata, în calitate de diriginte de oficiu poştal, nu a înmânat spre executare factorului poştal un mandat poştal în valoare de 2,5 milioane lei. După primirea mandatului, inculpata l-a reţinut, l-a completat cu numele destinatarei, la rubrica seria şi numărul de buletin al destinatarei a trecut datele din buletinul său de identitate şi a semnat pe destinatară, după care a aplicat ştampila oficiului poştal. Fapta inculpatei care cu prilejul întocmirii înscrisului oficial a atestat împrejurări necorespunzătoare adevărului, şi anume faptul că suma de bani a fost înmânată destinatarei, a trecut datele din buletinul său de identitate ca fiind cele ale destinatarei şi a semnat cu numele destinatarei, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de fals intelectual, deoarece datele nereale au fost inserate cu prilejul întocmirii înscrisului. Acţiunea de a semna în fals destinatara nu întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de fals material în înscrisuri oficiale, deoarece inculpata nu a contrafăcut semnătura destinatarei, ci a semnat-o cu prilejul întocmirii înscrisului, atestând astfel că acea semnătură aparţine destinatarei *(C.A. Iaşi, secţia penală, decizia nr. 579/2003, în B.J.C.P.J. 2003, p. 288)*.

În sensul larg al noţiunii, prin „fals" se înţelege orice alterare a adevărului. Or, în prezenta cauză, în directă legătură cu obiectul dedus judecăţii, ceea ce interesează este împrejurarea că încheierea de şedinţă – în care s-a consemnat

în mod nereal numele altui procuror decât cel care era prezent în mod efectiv în sala de judecată, în scopul vădit de a ascunde o incompatibilitate, determinată de relaţia de rudenie dintre avocatul cauzei şi procurorul prezent fizic în sala de judecată – consemnează un fapt contrar realităţii. Orice încheiere de şedinţă are menirea să facă dovada adevărului pe care îl exprimă sau îl atestă în conţinutul celor consemnate în cuprinsul ei. Prin urmare, ca şi în situaţia oricărui înscris al cărui conţinut este alterat prin inserarea unor împrejurări nereale, contrare realităţii, în cazul alterării unei hotărâri judecătoreşti – fie ea şi o încheiere de şedinţă prin care s-a dispus amânarea judecării cauzei, dar şi prelungirea dreptului de circulaţie al inculpatului – valoarea socială ocrotită este încrederea publică în autenticitatea celor consemnate, adică adevărul pe care aceste hotărâri au destinaţia legală de a-l exprima sau de a-l atesta. Fiind vorba despre falsificarea unui înscris oficial, o astfel de faptă aduce atingere relaţiilor sociale referitoare la încrederea publică pe care trebuie să o inspire un astfel de înscris. Din această perspectivă, Înalta Curte constată că sunt întrunite elementele constitutive ale infracţiunii de fals intelectual, atât timp cât în cuprinsul încheierii s-a trecut, în mod nereal, la termenul de judecată din data de 22 mai 2009, participarea procurorului de şedinţă P.C. Or, această consemnare reţine o împrejurare nereală despre care înscrisul este destinat să facă proba, prezentând-o astfel în deplină concordanţă cu realitatea. Cele reţinute de către instanţa de fond referitor la această activitate infracţională, care induce concluzia că prezenţa inculpatei la şedinţa de judecată în discuţie ar fi lipsită de relevanţă juridică, deoarece cauza se amâna oricum pentru lipsa raportului de expertiză, nu sunt întemeiate, întrucât, în respectiva cauză, nu a fost vorba despre o amânare fără discuţii, ci instanţa s-a pronunţat în mod favorabil asupra prelungirii dreptului de circulaţie al inculpatului, în condiţiile în care apărătorul acestuia era fiul inculpatei M.A.V. De altfel, în analiza elementelor constitutive ale infracţiunii de fals intelectual nu are nicio relevanţă juridică faptul că, la termenul de judecată respectiv, cauza se amâna sau nu, fără discuţie, important fiind faptul că, în încheierea de şedinţă – înscris oficial – s-a consemnat, în mod nereal, numele altui procuror decât cel care era prezent, în mod efectiv, în sala de judecată. (...) Incriminând falsul intelectual, legiuitorul nu a prevăzut cerinţa ca falsificarea înscrisului oficial să fie de natură a produce consecinţe juridice. Includerea acestei cerinţe în conţinutul infracţiunii ar fi fost de prisos, din moment ce înscrisul, din punctul de vedere al condiţiilor de formă şi al competenţei celui care l-a emis este un înscris valabil, iar conţinutul său nu corespunde realităţii *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 90/2015, www.scj.ro)*.

Fapta inculpatei M.A.V., care la data de 21 mai 2009 l-a determinat pe inculpatul R.P., judecător în cadrul Judecătoriei Năsăud, să procedeze la redactarea unei încheieri în Dosarul penal nr. .../2008, aflat pe rolul Judecătoriei Năsăud, în care să consemneze, în fals, participarea unui alt procuror de şedinţă, urmărind ascunderea stării de incompatibilitate a inculpatei în cauza respectivă, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de instigare la fals intelectual. Fapta inculpatului R.P. care, urmare a solicitării formulate de către inculpata M.A.V., a dispus grefierului de şedinţă să consemneze, în fals, în încheierea de şedinţă a cauzei penale nr. .../2008, participarea unui alt procuror de şedinţă,

urmărind ascunderea stării de incompatibilitate a inculpatei, încheiere pe care a semnat-o şi a dispus ataşarea sa la dosarul cauzei, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de fals intelectual *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 90/2015, www.scj.ro)*.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru relaţiile sociale referitoare la încrederea publică de care se bucură înscrisurile oficiale;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

2.5. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă;

- în cazul în care fapta este săvârşită din culpă, se va reţine participaţia improprie la fals intelectual, pentru instigator sau complice;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

Falsul intelectual este o infracţiune intenţionată şi nu interesează scopul sau mobilul faptei. Cerinţa intenţiei este pe deplin îndeplinită în cauză, având în vedere conţinutul discuţiei dintre inculpaţii M.A.V. şi R.P., din data de 21 mai 2009, din biroul inculpatei M.A.V. de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Năsăud, din care rezultă, fără niciun dubiu, faptul că inculpata M.A.V. îi solicită, în mod insistent, coinculpatului R.P., ca în cuprinsul acelei încheieri să fie trecută procuror de şedinţă P.C., dată fiind starea sa de incompatibilitate, iar acesta este de acord („bine, bine"), după ce se asigură, în prealabil, că procurorul P.C. nu figurează în concediu în data de 22 mai 2009 *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 90/2015, www.scj.ro)*.

2.6. Formele infracţiunii

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- tentativa este posibilă şi incriminată;

- infracţiunea se consumă în momentul în care s-a realizat fapta tipică, chiar dacă înscrisul falsificat nu a fost folosit;

- poate fi realizată în formă continuată, caz în care infracţiunea se epuizează la data realizării ultimului act de executare.

2.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 1 la 5 ani.

§3. Falsul în înscrisuri sub semnătură privată

3.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în falsificarea unui înscris sub semnătură privată, prin contrafacerea scrierii ori a subscrierii sau prin alterarea lui în orice mod, *respectiv prin*

atestarea la momentul întocmirii înscrisului a unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului ori prin omisiunea cu ştiinţă de a insera unele date sau împrejurări, dacă făptuitorul foloseşte el însuşi înscrisul falsificat sau îl încredinţează altei persoane spre folosire, în vederea producerii unei consecinţe juridice (art. 322 NCP).

3.2. Obiectul infracţiunii

a) obiectul juridic: relaţiile sociale referitoare la încrederea publică de care se bucură înscrisurile sub semnătură privată;

b) obiectul material: înscrisul preexistent *alterării*, în cazul în care falsul se realizează în această modalitate; în ipoteza falsificării unui înscris sub semnătură privată *prin contrafacere*, înscrisul falsificat va reprezenta produsul infracţiunii, iar nu obiectul material al acesteia (acesta constituind un exemplu de infracţiune de rezultat fără obiect material).

- deopotrivă, va constitui obiect material al infracţiunii şi înscrisul falsificat prin atestarea la momentul întocmirii a unei/unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului, fie prin omisiunea de a insera o/unele dată/date sau împrejurări;

- prin *înscris* se înţelege actul unilateral sau convenţional care emană de la una sau mai multe persoane fizice sau juridice de drept public sau privat ori care aparţine acestor persoane; înscrisul trebuie să aibă o formă materială (tipărit pe hârtie), neavând relevanţă cu privire la această infracţiune, forma electronică a înscrisului;

- *înscrisul sub semnătură privată* este acel înscris semnat ce este apt să producă consecinţe juridice în mediul privat (între particulari), altul decât cel prevăzut de art. 178 alin. (2) NCP;

- în cazul în care înscrisul sub semnătură privată este autentificat de notar, acesta devine înscris oficial;

- înscrisul trebuie să aibă valoare probatorie şi să fie apt de a da naştere, modifica sau stinge raporturi juridice;

- înscrisurile emise de o unitate bancară sunt înscrisuri sub semnătură privată, fiind emise de o societate comercială ce activează în mediu privat; în schimb, înscrisurile emise de Banca Naţională a României sunt înscrisuri oficiale.

Falsificarea unui înscris sub semnătură privată trebuie să se realizeze în unul dintre modurile arătate de lege şi să fie folosit în vederea producerii unei consecinţe juridice. Nesemnarea unei petiţii adresate unei instituţii de stat, prin care se aduceau la cunoştinţă date nereale despre o suprafaţă de teren pentru care trebuia emis titlu de proprietate, nu putea produce consecinţe juridice, o astfel de petiţie trebuind clasată *(C.A. Suceava, secţia penală, decizia nr. 549/2007, www.legalis.ro)*.

Nu este săvârşită infracţiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată dacă înscrisul nu are aparenţa unui înscris adevărat şi orice persoană poate realiza că nu este apt să producă consecinţe juridice, în acest caz nefiind

îndeplinită latura obiectivă a infracțiunii *(C.A. Brașov, secția penală, decizia nr. 349/2002, în B.J. 2002, p. 118).*

Ordinul de plată nu constituie titlu pentru efectuarea plăților, deoarece potrivit Regulamentului Băncii Naționale a României, pentru a face plăți pe baza acestui ordin, fără putere circulatorie în sine, societatea bancară este obligată să îndeplinească anumite operațiuni fără de care transferul sumei de bani nu se poate realiza. În atare situație, fapta de falsificare și folosire a unui ordin de plată constituie infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 2839/1999, www.legalis.ro).*

Contractul de asistență juridică, împuternicirea avocațială sunt înscrisuri sub semnătură privată; înscrierea de date nereale în aceste înscrisuri, de către avocat, după încheierea lor, constituie infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 24 din 26 ianuarie 2016, în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 1084).*

3.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) care are capacitate penală;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul, instigarea sau complicitatea.

- în cazul în care persoanele care conlucrează realizează acte de executare nemijlocită a acțiunilor prevăzute de art. 322 NCP se va reține existența coautoratului; prin urmare, dacă o persoană falsifică actul fiind determinată sau ajutată de o altă persoană, aceasta din urmă fiind și cea care folosește actul falsificat se reține în sarcina ambelor persoane existența unor acte nemijlocite de executare a infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată și constatându-se existența legăturii subiective anterioare sau concomitente, apreciez că sunt întrunite cerințele coautoratului[1].

b) subiectul pasiv: persoana fizică sau juridică vătămată material sau moral prin folosirea înscrisului falsificat, având în vedere că pentru consumarea infracțiunii este necesară și folosirea înscrisului, nu doar falsificarea acestuia.

3.4. Latura obiectivă

a) elementul material: falsificarea înscrisului sub semnătură privată prin contrafacerea scrierii sau subscrierii sau alterare, ori prin atestarea la momentul întocmirii a

---

[1] În același sens *F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 206, care precizează că „se reține un coautorat la infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată (art. 322 NCP) dacă X îl determină sau îl ajută pe Y să falsifice prin contrafacere sau alterare documentul, iar apoi X folosește respectivul înscris în vederea producerii de consecințe juridice. (...) În condițiile în care persoana în cauză are acte de executare la una dintre acțiunile din structura infracțiunii respective (în speță la folosirea înscrisului) credem că ea trebuie să fie calificată drept coautor". În sensul că se impune reținerea complicității la infracțiunea de fals a celui care ajută la contrafacere a se vedea *C. Rotaru*, în Curs tematic 2, p. 377.

unei/unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului, respectiv prin omisiunea de a insera o/unele dată/date sau împrejurări, urmată de folosirea înscrisului fals sau încredințarea lui spre folosire;

NCP a prevăzut ca denumire marginală a infracțiunii falsul în înscrisuri sub semnătură privată, deoarece stipulează în conținutul art. 322 NCP:

(i) falsul „material" în înscrisuri sub semnătură privată comis prin contrafacere sau alterare;

- *contrafacerea* (plăsmuirea, ticluirea) este modalitatea de falsificare a unui înscris sub semnătură privată constând în reproducerea, prin imitare, a obiectului falsificat; contrafacerea poate privi scrierea (conținutul înscrisului, cu respectarea cerințelor de formă) sau subscrierea (semnătura);

- *alterarea* este modalitatea de falsificare a unui înscris sub semnătură privată prin modificarea în sens material a acestuia (de exemplu, prin efectuarea unor adăugiri, ștersături, modificări în înscris).

(ii) falsul „intelectual" în înscrisuri sub semnătură privată comis prin atestarea la momentul întocmirii a unei/unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului, sau prin omisiunea de a insera o/unele dată/date sau împrejurări[1].

- înscrisul falsificat trebuie să fie apt să producă consecințe juridice;

- este necesară nu doar falsificarea înscrisului sub semnătură privată, ci și folosirea acestuia de către făptuitor sau încredințarea acestuia altei persoane spre a-l folosi, în scopul producerii de consecințe juridice (nu este necesar ca aceste consecințe să se fi produs efectiv). Prin urmare, folosirea înscrisului falsificat de făptuitor nu va constitui și infracțiunea de uz de fals, care va fi absorbit legal în falsul în înscrisuri sub semnătură privată;

- simpla deținere a unui înscris sub semnătură privată falsificat nu constituie infracțiune.

Fapta de evidențiere în actele contabile sau în alte documente legale a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive, prin folosirea de facturi și chitanțe fiscale falsificate, în scopul sustra-

---

[1] În literatura de specialitate (*I. Nedelcu*, în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 1081) s-a susținut posibilitatea reținerii comiterii infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată și în ipoteza simulației. Astfel, s-a arătat că „falsul este realizabil și prin simulație, care poate privi oricare dintre elementele actului – obiect, conținut, părți (de pildă, o vânzare este prezentată drept o donație; o sumă de bani primită drept mită este prezentată ca obiect al unui contract de împrumut etc.). Noua opțiune legislativă va crea dificultăți, având în vedere că, potrivit dreptului civil, simulația este permisă (art. 1289-1294 C.civ.). Astfel, părțile au dreptul de a crea printr-un înscris o aparență falsă, chiar dacă aceasta prejudiciază terții. Va trebui distins între simulațiile care rămân în sfera dreptului civil și acelea care intră în ilicitul penal. De pildă, stări de fapt care, potrivit reglementării anterioare, erau încadrate juridic drept infracțiuni de înșelăciune (întocmirea și folosirea înscrisului/actului aparent pentru inducerea în eroare a unei persoane căreia i s-a cauzat o pagubă, totodată autorul faptei obținând un folos material injust) vor impune și reținerea infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată alături de cea de înșelăciune".

gerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale, constituie infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale" *(I.C.C.J., decizia nr. 21/RIL/2017, www.scj.ro)*.

Pentru dovedirea acuzației de fals în înscrisuri sub semnătură privată, situația de fapt trebuie să conducă la stabilirea următoarelor elemente: *a)* existența unui înscris sub semnătură privată; *b)* folosirea înscrisului de către persoana acuzată ori de către o altă persoană; *c)* scopul producerii de consecințe juridice; *d)* alterarea înscrisului *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3113/2014, www.scj.ro)*.

Latura obiectivă a infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată cuprinde două acțiuni, una de falsificare și alta de folosire a înscrisului sub semnătură privată. Cele două acțiuni cumulate constituie unitatea elementului obiectiv al infracțiunii și exclude concursul dintre infracțiunile de fals în înscrisuri sub semnătură privată și uzul de fals *(C.A. Iași, secția penală, decizia nr. 189/2005, în B.J. 2005, p. 97)*.

Fapta inculpatului de a fi întocmit, pentru o altă persoană, o cerere de eliberare a unui certificat de urbanism și de a fi semnat cererea respectivă cu numele acelei persoane nu constituie infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată, atâta vreme cât inculpatul a scris și a semnat actul cu acordul autorului aparent al scrierii, iar conținutul înscrisului reprezintă voința acestuia *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 21/1996, în R.D.P. nr. 3/1996, p. 123)*.

Fapta de a întocmi file cec, semnate sub o identitate falsă, și de a le folosi pentru ridicarea unor mărfuri de la societăți comerciale întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 4012/2009, în B.J. 2009, p. 731)*.

Falsificarea unor acte contabile ale unei societăți comerciale private prin modificări, ștersături și adăugiri și folosirea lor la întocmirea evidențelor contabile nu constituie infracțiunea de fals intelectual și de uz de fals, ci infracțiunea de fals material în înscrisuri sub semnătură privată *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 4266/2000, www.legalis.ro)*.

Constituie infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată falsificarea unui înscris sub semnătură privată prin contrafacerea scrierii ori a subscrierii sau prin alterarea lui în orice mod, dacă făptuitorul folosește înscrisul falsificat ori îl încredințează altei persoane spre folosire, în vederea producerii unei consecințe juridice. Prin urmare, pentru ca falsificarea unui înscris sub semnătură privată, urmată de folosirea acestuia, să atragă incidența infracțiunii este necesar ca înscrisul să fie apt a produce consecințe juridice. Prin urmare, depunerea, în copie xerox, a unui înscris sub semnătură privată falsificat, într-o

acțiune civilă în care nu a avut loc o dezbatere judecătorească, întrucât persoana care a depus înscrisul a renunțat la judecată, nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură înscrisul neavând putere probatorie în procesul civil și nefiind apt a produce consecințe juridice *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1142/2011, www.scj.ro)*.

Infracțiunea constă în falsificarea unui înscris sub semnătură privată prin contrafacerea scrierii ori a subscrierii sau alterarea înscrisului în orice mod, dacă făptuitorul folosește înscrisul falsificat ori îl încredințează altei persoane spre folosire, în vederea producerii unei consecințe juridice. Contrafacerea scrierii include și confecționarea unui înscris sub semnătură privată, care conține mențiuni necorespunzătoare adevărului. În consecință, fapta de a întocmi actul constitutiv și statutul unei fundații – înscrisuri sub semnătură privată – în cuprinsul cărora făptuitorul a inclus mențiunea necorespunzătoare adevărului că activul patrimonial al fundației se compune dintr-un imobil, deși coproprietarul imobilului nu și-a dat acordul pentru intrarea acestuia în activul patrimonial al fundației, acte pe care făptuitorul le-a autentificat și le-a folosit în fața autorităților publice, în vederea producerii de consecințe juridice, constând în dobândirea personalității juridice a fundației, înregistrarea fiscală a acesteia și intabularea dreptului de proprietate asupra imobilului, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 2696/2011, www.scj.ro)*.

Faptele inculpatului V.M.C. care, în perioada martie-decembrie 2004, în baza aceleiași rezoluții infracționale, a dispus și a întocmit în fals mai multe înscrisuri (contracte, facturi fiscale, avize de însoțire a mărfii, procese-verbale de predare primire și o decizie), folosite pentru a disimula finanțarea ilegală a campaniei electorale a inculpatului N.A. și procurarea de materiale de propagandă electorală pentru acesta, întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată în formă continuată *(I.C.C.J., completul de 5 judecători, decizia nr. 160/2012, nepublicată)*.

Nu se va reține comiterea infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată la întocmirea unei cereri în numele altei persoane, inclusiv semnarea în locul acesteia, căreia i-a fost încredințată cererea spre folosire, dacă fapta s-a comis cu consimțământul titularului. În cauză, inculpatul s-a comportat ca un mandatar care săvârșește o acțiune în numele și pe contul mandantului, scriind integral cererea, pe care a și semnat-o spre a scuti pe mandant să facă aceste operații, ceea ce face să lipsească urmarea imediată, starea de pericol, deoarece încredințarea spre folosire s-a făcut chiar persoanei a cărei semnătură a fost contrafăcută și în vederea producerii de consecințe juridice în folosul acesteia, iar nu al falsificatorului. De asemenea, lipsește intenția care implică urmărirea realizării de consecințe juridice în folosul falsificatorului, consecințe evident altele decât cele în care ar fi interesată persoana a cărei semnătură a fost contrafăcută *(Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 11/1989, în NCP comentat, p. 706)*.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru relațiile sociale referitoare la încrederea publică de care se bucură înscrisurile sub semnătură privată; în cazul în care fapta se comite prin contrafacere, urmarea imediată trebuie să constea și în apariția înscrisului contrafăcut care anterior nu exista;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei la modalitatea comiterii faptei prin alterare (infracțiune de pericol abstract); în cazul în care fapta este comisă prin contrafacere, fiind o infracțiune de rezultat, legătura de cauzalitate trebuie dovedită;

3.5. Latura subiectivă

- intenția directă[1];

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

Latura subiectivă a infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată presupune vinovăția făptuitorului sub forma intenției directe, deoarece, prin săvârșirea faptei, acesta urmărește producerea unei consecințe juridice. Intenția privește atât acțiunea de falsificare, cât și acțiunea de folosire sau de încredințare a înscrisului falsificat altei persoane spre folosire în vederea producerii unor consecințe juridice. Latura subiectivă a infracțiunii este realizată și atunci când înscrisul falsificat a fost folosit pentru dovedirea unui fapt adevărat, deoarece un înscris falsificat creează întotdeauna o stare de pericol pentru încrederea publică pe care legiuitorul a urmărit să o apere prin incriminarea falsului în înscrisuri *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3999 din 10 noiembrie 2010, www.scj.ro)*.

3.6. Formele infracțiunii

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- tentativa este posibilă (fiind necesară începerea acțiunii subsecvente de folosire sau încredințare în vederea folosirii) și incriminată; în doctrină[2] s-a reținut că tentativa există atunci când a început executarea acțiunii de folosire a înscrisului fals de către autor, sau de încredințare a acestuia unei alte persoane, dar a fost întreruptă ori a rămas fără rezultat din cauze străine de voința făptuitorului;

- simpla falsificare a unui înscris sub semnătură privată nu constituie tentativă la infracțiune;

- infracțiunea se consumă în momentul în care s-a realizat fapta tipică (folosirea înscrisului falsificat de către autor sau încredințarea de către autor a înscrisului falsificat unei alte persoane pentru a fi folosit);

---

[1] În același sens *I. Nedelcu*, în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 1082; în sensul că infracțiunea se poate comite și cu intenție indirectă, *C. Rotaru*, în Curs tematic 2, p. 375.

[2] *V. Dongoroz ș.a.*, Explicații teoretice ale Codului penal. Partea specială, vol. IV, op. cit., p. 395.

- poate fi realizată în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la data realizării ultimului act de executare.

Fapta de a întocmi, semna și promova în numele unei alte persoane o cerere de chemare în judecată în fața instanței civile, fără mandat, de a depune la dosarul civil, la date diferite, mai multe cereri întocmite și semnate în numele aceleiași persoane, fără mandat, precum și de a completa cu date nereale și de a depune la dosar o împuternicire avocațială semnată în alb de un avocat, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată în forma continuată. Într-un astfel de caz, instanța dispune, prin hotărârea de condamnare, anularea tuturor înscrisurilor falsificate *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 3999/2010, www.legalis.ro)*.

3.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda (180-300 zile-amendă).

§4. Uzul de fals

4.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în folosirea unui înscris oficial ori sub semnătură privată falsificat, cunoscând că este fals, în vederea producerii unei consecințe juridice (art. 323 NCP).

4.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic: relațiile sociale referitoare la încrederea publică de care se bucură înscrisurile oficiale ori cele sub semnătură privată;

b) obiectul material: înscrisul oficial sau cel sub semnătură privată fals, folosit de făptuitor.

4.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) care are capacitate penală;

- în cazul înscrisului sub semnătură privată falsificat, uzul de fals poate fi săvârșit numai de o altă persoană decât participanții la falsificarea înscrisului;

- persoana care falsifică un înscris oficial și apoi îl folosește în vederea producerii de consecințe juridice săvârșește un concurs real de infracțiuni reținându-se fals material în înscrisuri oficiale și uz de fals;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul, instigarea sau complicitatea.

b) subiectul pasiv: persoana fizică sau juridică vătămată material sau moral prin folosirea înscrisului falsificat.

4.4. Latura obiectivă

a) elementul material: *folosirea* efectivă (prezentare, invocare, depunere) a unui înscris oficial ori sub semnătură privată falsificat în prealabil;

- este necesar ca făptuitorul *să cunoască faptul că înscrisul este fals* (chiar dacă nu este produsul sau obiectul material al uneia dintre infracțiunile prevăzute de art. 320 NCP - art. 322 NCP) *și să urmărească producerea unei consecințe juridice*;

- înscrisul folosit trebuie să fie apt să producă consecințe juridice;

Fapta de folosire, cu vinovăție, de acte vamale false la Registrul Auto Român, în vederea verificării unui autoturism adus din străinătate în scopul înmatriculării acestuia, constituie infracțiunea de uz de fals *(I.C.C.J., Secțiile Unite, Decizia nr. 19/2006, www.legalis.ro)*.

Fapta notarului public de a prezenta organelor de urmărire penală o declarație autentificată falsă, prin care se atestă în mod nereal că persoanele vătămate și-au exprimat acordul ca fiica lor minoră să iasă din țară neînsoțită, cu o dată ulterioară ieșirii minorei din țară – declarație care a înlocuit o altă declarație autentificată falsă având același conținut, dar o dată anterioară ieșirii minorei din țară – întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de uz de fals *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 681 din 22 februarie 2011, www.scj.ro)*.

Fapta de a folosi, în cadrul autorității contractante, printr-o acțiune a autorului, documente ori declarații inexacte, ce a avut ca rezultat obținerea, pe nedrept, de fonduri din bugetul Uniunii Europene sau din bugetele administrate de aceasta ori în numele ei, precum și de fonduri din bugetul național întrunește elementele constitutive ale infracțiunii unice prevăzute de art. 18[1] alin. (1) din Legea nr. 78/2000 privind prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, indiferent dacă legea penală mai favorabilă este legea veche sau legea nouă *(I.C.C.J., completul competent să judece recursul în interesul legii, Decizia nr. 4 din 4 aprilie 2016, www.scj.ro)*.

- în cazul în care o persoană săvârșește infracțiunea de fals în declarații, iar apoi folosește înscrisul care cuprinde declarația falsă, nu se va reține uzul de fals, fapta nefiind tipică, ci numai infracțiunea de fals în declarații;

- infracțiunea de fals în declarații săvârșită prin prezentarea unui înscris fals absoarbe uzul de fals.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru relațiile sociale referitoare la încrederea publică de care se bucură înscrisurile oficiale sau cele sub semnătură privată;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

4.5. Latura subiectivă

- intenția directă[1];

---

[1] În același sens, *I. Nedelcu*, în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 1086, precum și *Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 4174/1973*, în Repertoriu... 1969-1975, p. 434 („În cazul uzului de

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

4.6. Formele infracțiunii

- actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracțiunea se consumă în momentul în care s-a realizat fapta tipică – *folosirea* (*infracțiune instantanee, iar nu continuă*);

- poate fi realizată în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la data realizării ultimului act de executare.

Infracțiunea de uz de fals prevăzută în art. 291 C.pen. este o infracțiune instantanee, care se consumă în momentul când înscrisul falsificat este folosit, prelungirea în timp a efectelor înscrisului folosit neatribuind infracțiunii de uz de fals caracterul de infracțiune continuă. Prin urmare, termenul de prescripție a răspunderii penale în cazul infracțiunii de uz de fals curge, conform art. 122 alin. (2) C.pen., de la data săvârșirii infracțiunii, reprezentată de data folosirii înscrisului *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1139 din 24 martie 2010, www.scj.ro)*.

4.7. Pedeapsa

- închisoare de la 3 luni la 3 ani sau amenda, când înscrisul folosit este oficial (180-300 zile-amendă);

- închisoare de la 3 luni la 2 ani sau amendă (120-240 zile-amendă), când înscrisul folosit este sub semnătură privată.

§5. Falsificarea unei înregistrări tehnice

5.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în *falsificarea* unei înregistrări tehnice *prin contrafacere, alterare ori prin determinarea atestării* unor împrejurări necorespunzătoare adevărului *sau omisiunea înregistrării* unor date sau împrejurări, dacă a fost urmată de folosirea de către făptuitor a înregistrării ori de încredințarea acesteia unei alte persoane spre folosire, în vederea producerii unei consecințe juridice [art. 324 alin. (1) NCP];

- constituie *formă asimilată* a infracțiunii *folosirea* unei înregistrări tehnice falsificate în vederea producerii unei consecințe juridice [art. 324 alin. (2) NCP].

---

fals, pentru existența vinovăției – intenție calificată – se cere, pe de o parte, ca făptuitorul să voiască a se folosi de înscrisul falsificat, știind că este fals, iar pe de altă parte, prin comiterea faptei să urmărească producerea unei consecințe juridice; în afara acestui scop – care este un scop imediat, îndreptat către producerea unei urmări de drept, pentru existența infracțiunii nu interesează nici mobilul ce stă la baza activității infracționale, nici scopul privind producerea unei urmări de fapt"); în sensul că infracțiunea se poate comite și cu intenție indirectă, *C. Rotaru*, în Curs tematic 2, p. 380.

5.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic: relațiile sociale referitoare la încrederea publică de care se bucură înregistrările tehnice;

b) obiectul material: suportul pe care se află înregistrarea tehnică preexistent *alterării*, în cazul în care falsul se realizează în această modalitate; în ipoteza falsificării unei înregistrări tehnice prin contrafacere, înregistrarea falsificată va reprezenta produsul infracțiunii, iar nu obiectul material al acesteia.

- deopotrivă, va constitui obiect material al infracțiunii și înregistrarea falsificată prin determinarea atestării unor împrejurări necorespunzătoare adevărului *sau omisiunea înregistrării* unor date sau împrejurări;

- potrivit art. 324 alin. (3) NCP, prin *înregistrare tehnică* se înțelege atestarea unei valori, greutăți, măsuri ori a desfășurării unui eveniment, realizată, în tot sau în parte, în mod automat, prin intermediul unui dispozitiv tehnic omologat și care este destinată a proba un anumit fapt, în vederea producerii de consecințe juridice (de pildă, aparatele *de măsură sau înregistrare care prin folosirea frauduloasă pot genera înscrisuri sau atestări neconforme cu realitatea privind viteza cu care circulă un vehicul, concentrația de alcool în aerul expirat, concentrația diferitelor componente în gazele de eșapament, greutatea unui bagaj înregistrat automat într-un aeroport etc.*);

- înregistrarea tehnică trebuie să aibă valoare probatorie și să fie aptă de a produce consecințe juridice.

5.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) care are capacitate penală;

- în cazul formei asimilate subiect activ poate fi doar o altă persoană (necircumstanțiată) decât cea care a falsificat înregistrarea tehnică;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul, instigarea sau complicitatea.

b) subiectul pasiv: persoana fizică sau juridică vătămată material sau moral prin folosirea înregistrării tehnice falsificate.

5.4. Latura obiectivă

a) elementul material: *falsificarea* unei înregistrări tehnice prin contrafacere, alterare ori prin determinarea atestării unor împrejurări necorespunzătoare adevărului *sau omisiunea înregistrării* unor date sau împrejurări, dacă a fost urmată de folosirea de către făptuitor a înregistrării ori de încredințarea acesteia unei alte persoane spre folosire, în vederea producerii unei consecințe juridice;

NCP stipulează în conținutul art. 324:

(i) falsul „material" al înregistrării tehnice comis prin contrafacere sau alterare;

- *contrafacerea* (plăsmuirea, ticluirea) este modalitatea de falsificare constând în reproducerea, prin imitare, a obiectului falsificat (spre exemplu, realizarea unei înregistrări audio fictive prin care este probată promisiunea remiterii unei sume de bani în vederea efectuării unui act);

- *alterarea* este modalitatea de falsificare prin modificarea în sens material a înregistrării tehnice (modificarea unei înregistrări video obținută de pe aparatul radar în sensul indicării unei viteze superioare de deplasare a autovehiculului).

***(ii) falsul „intelectual" al înregistrării tehnice prin* determinarea atestării unor împrejurări necorespunzătoare adevărului *sau omisiunea înregistrării* unor date sau împrejurări.**

- înregistrarea falsificată trebuie să fie aptă să producă consecințe juridice;

- este necesară nu doar falsificarea înregistrării tehnice, ci și folosirea acesteia de către făptuitor sau încredințarea acesteia altei persoane spre a o folosi, în scopul producerii de consecințe juridice (nu este necesar ca aceste consecințe să se fi produs efectiv). Prin urmare, în ipoteza folosirii înregistrării tehnice de către făptuitor nu se va reține comiterea și a formei asimilate a infracțiunii;

- simpla deținere a unei înregistrări tehnice falsificate nu constituie infracțiune.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru relațiile sociale referitoare la încrederea publică de care se bucură înregistrările tehnice autentice;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

5.5. Latura subiectivă

- intenția directă[1];

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

5.6. Forma asimilată

- constituie formă asimilată a infracțiunii: folosirea efectivă (prezentare, invocare, depunere) a unei înregistrări tehnice falsificate în prealabil în vederea producerii unei consecințe juridice;

- subiectul pasiv al formei asimilate este persoana fizică sau juridică vătămată material sau moral prin folosirea înregistrării falsificate;

- este necesar ca făptuitorul să cunoască că înregistrarea tehnică este falsă și să urmărească producerea unei consecințe juridice;

- înregistrarea tehnică falsă trebuie să fie aptă să producă consecințe juridice;

---

[1] În același sens, *I. Nedelcu*, în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 1089 [„Autorul, realizând atât falsificarea, cât și folosirea înregistrării (ori încredințarea acesteia spre folosire altei persoane), are reprezentarea că acțiunile sale conjugate (de falsificare și folosire ori de falsificare și încredințare altei persoane spre folosire, ambele în scopul producerii unei consecințe juridice) vor conduce inevitabil la periclitarea valorii sociale ocrotite; de aceea, săvârșind fapta, practic, urmărește producerea acestei urmări, cu atât mai mult cu cât autorul acționează în vederea producerii unei consecințe juridice ca scop imediat prevăzut de lege (scopul concret urmărit nu este relevant)"]; în sensul că infracțiunea se poate comite și cu intenție indirectă, *C. Rotaru*, în Curs tematic 2, p. 384.

- forma asimilată se comite cu intenţie directă; nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

5.7. Formele infracţiunii

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracţiunea se consumă în momentul în care s-a realizat fapta tipică;

- poate fi realizată în formă continuată, caz în care infracţiunea se epuizează la data realizării ultimului act de executare.

5.8. Pedeapsa

- forma de bază şi forma asimilată: închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda (180-300 zile-amendă).

§6. Falsul în declaraţii

6.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în fapta unei persoane de a face, în faţa unui funcţionar public sau unei unităţi în care aceasta îşi desfăşoară activitatea, o declaraţie necorespunzătoare adevărului, în vederea producerii unei consecinţe juridice pentru sine sau pentru altul dacă, potrivit legii ori împrejurărilor, declaraţia făcută serveşte pentru producerea acelei consecinţe (art. 326 NCP).

6.2. Obiectul infracţiunii

a) obiectul juridic: relaţiile sociale referitoare la încrederea publică în declaraţiile date în faţa unui funcţionar public sau unei unităţi în care aceasta îşi desfăşoară activitatea;

b) obiectul material: înscrisul în care este consemnată declaraţia falsă.

6.3. Subiecţii infracţiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană fizică sau juridică (necircumstanţiat) care are capacitate penală;

- nu este posibil coautoratul faţă de natura juridică de infracţiune cu autor unic a falsului în declaraţii; dacă mai multe persoane comit în baza unei înţelegeri anterioare sau concomitente, în aceeaşi împrejurare sau în împrejurări diferite acte prin care fac declaraţii false, fiecare va avea calitatea de autor al infracţiunii, iar nu de coautor;

- participaţia penală este posibilă în forma instigării sau a complicităţii;

- funcţionarul public în faţa căruia se face declaraţia şi care nu cunoaşte caracterul fals al acesteia nu este participant la săvârşirea infracţiunii; în cazul în care acesta cunoaşte caracterul mincinos al declaraţiei datorită unei înţelegeri anterioare cu autorul,

va răspunde pentru complicitate la fals în declarații[1]; în cazul în care funcționarul public află despre caracterul fals al declarației care a fost dată în fața sa, neavând nicio înțelegere prealabilă cu făptuitorul, și nu sesizează de îndată organele judiciare, se va reține infracțiunea de omisiune a sesizării prevăzută de art. 267 NCP.

b) subiectul pasiv: persoana fizică sau juridică vătămată material sau moral prin declarația falsă.

6.4. Latura obiectivă

a) elementul material: fapta unei persoane de a face, în fața unui funcționar public sau unei unități în care aceasta își desfășoară activitatea, o declarație orală (consemnată într-un înscris) sau scrisă necorespunzătoare adevărului;

- în doctrină[2]; s-a apreciat că legea prevede ***două cerințe esențiale***: **1.** declarația trebuie să fie una din acelea care, potrivit legii ori împrejurărilor, să servească la producerea de consecințe juridice pentru sine sau pentru altul; *nu este necesară producerea efectivă a consecinței juridice*; **2.** declarația să nu fie supusă unei reglementări penale speciale cu privire la veridicitatea ei; dacă declarația falsă are o incriminare specială se va reține numai această normă specială [de pildă, inducerea în eroare a organelor judiciare (art. 268 NCP) sau în mărturia mincinoasă (art. 273 NCP];

Faptele inculpatului de a se prezenta în fața unui notar public ca fiind o altă persoană – proprietar al terenurilor înscrise într-un certificat de moștenitor – și, sub această identitate, de a declara necorespunzător adevărului că el este singurul moștenitor și proprietar al terenurilor pe care le înstrăinează, determinând prin acțiunile sale notarul public să întocmească un înscris oficial (actul notarial) în care să ateste împrejurări necorespunzătoare adevărului – constând în înscrierea inculpatului ca singur proprietar al terenurilor – întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de fals privind identitatea, ale infracțiunii de fals în declarații și ale participației improprii la infracțiunea de fals intelectual *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 541/2009, www.legalis.ro)*.

În calitate de consilier municipal, în baza aceleiași rezoluții infracționale, inculpatul A. a completat în fals declarațiile de avere aferente anilor 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 și 2016, menționând în mod nereal, în declarațiile din 2009 și 2010, la rubrica „datorii", că ar fi contractat în anul 2008 un împrumut de la tatăl său, B., în valoare de 250.000 de euro, scadent în 2010, aceeași sumă fiind trecută de inculpat în declarațiile din anii 2011-2016 la rubrica „venituri din alte surse", ca fiind moștenită de la tatăl său. Înscrierea, cu intenție, a unor mențiuni false în declarația de avere constituie infracțiunea de fals în declarații. În cazul în care dispune condamnarea inculpatului pentru comiterea infracțiunii de fals în declarații, constând în înscrierea unor mențiuni false în declarațiile de avere, instanța desființează parțial, conform art. 25 alin. (3) NCPP,

---

[1] În același sens, a se vedea *T. Vasiliu și colab.*, Codul penal comentat și adnotat. Partea specială, vol. II, op. cit., p. 296.

[2] În același sens a se vedea *V. Dongoroz ș.a.*, Explicații teoretice ale Codului penal. Partea specială, vol. IV, op. cit., p. 395.

declarațiile de avere, sub aspectul mențiunilor false din cuprinsul acestora *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 381/A din 6 noiembrie 2017, www.scj.ro)*.

- declarația persoanei vătămate care, cu prilejul constituirii ca parte civilă într-un proces penal, indică o sumă mai mare decât valoarea reală a prejudiciului nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de fals în declarații;

- formularea unei cereri de chemare în judecată nu poate constitui o modalitate de săvârșire a infracțiunii de fals în declarații, indiferent de obiectul pretenției și de temeinicia cererii; deopotrivă nu se poate comite falsul în declarații prin mențiunile consemnate în întâmpinare, în cererea reconvențională, în răspunsul la întâmpinare sau în afirmațiile făcute cu ocazia administrării interogatoriului și care nu constituie mărturisiri;

Așa cum rezultă din textul de incriminare a infracțiunii de fals în declarații de mai sus, nu prezintă relevanță faptul dacă s-au produs în concret consecințe juridice ori nu, respectiv dacă interogatoriul a produs vreo consecință juridică asupra soluțiilor adoptate de instanțele de judecată în materie civilă. În acest sens, sintagma „în vederea producerii unei consecințe juridice" din art. 326 NCP circumscrie scopul acțiunii de declarare necorespunzătoare a adevărului, iar nu urmarea acestei acțiuni, sub rezerva ca declarația respectivă să fie aptă să producă acea consecință juridică în scopul căreia a fost dată. În conformitate cu art. 348 alin. (1) C.proc.civ., constituie mărturisire recunoașterea de către una dintre părți, din proprie inițiativă sau în cadrul procedurii interogatoriului, a unui fapt pe care partea adversă își întemeiază pretenția sau, după caz, apărarea. Sub acest aspect, mărturisirea reprezintă mijlocul de probă administrat în cauză, în timp ce interogatoriul, nefiind un mijloc de probă, ci un procedeu probatoriu, așa cum a reținut procurorul, reprezintă modalitatea prin care petenta a încercat obținerea în partea intimatei a unei mărturisiri provocate, acesta fiind și scopul interogatoriului. În consecință, orice alte afirmații făcute de către partea interogată în procesul civil, cu ocazia luării interogatoriului, altele decât cele prin care recunoaște, în totul sau în parte, pretențiile formulate de partea adversă (mărturisirile), nu reprezintă mijloace de probă în sensul art. 250 C.proc.civ., reprezentând simple afirmații care trebuie dovedite, având aceeași „valoare probatorie" ca susținerile părților făcute prin cererea de chemare în judecată, întâmpinare, răspuns la întâmpinare, note scrise etc. Or, potrivit art. 326 NCP, pentru întrunirea elementelor constitutive ale infracțiunii de fals în declarații este necesar ca declarația făcută să servească, potrivit legii ori împrejurărilor, „la producerea acelei consecințe juridice", iar nu a unei consecințe juridice, așa cum s-a susținut, diferența terminologică aleasă de legiuitor relevând că declarația făcută să poată fi folosită la producerea consecințelor juridice pe care ea le determină potrivit legii ori împrejurărilor, iar nu a oricăror asemenea consecințe. În acest sens, afirmațiile persoanei interogate, altele decât mărturisirile, deși făcute în vederea producerii consecinței juridice constând în reținerea acestora de către instanțele de judecată și respingerea acțiunii reclamantei, nu sunt apte să servească, prin însuși faptul că au fost făcute, la producerea acelor consecințe juridice, neavând eficiență probatorie suficientă, având în vedere că asemenea afirmații trebuie dovedite prin mijloacele de probă administrate legal în cauză.

Prin urmare, nu se poate susține ca fiind îndeplinite elementele constitutive ale infracțiunii de fals în declarații, cât timp instanța de judecată nu se poate baza, potrivit legii ori împrejurărilor, pe simplele afirmații făcute cu ocazia interogatoriului și în lipsa altor mijloace de probă administrate în cauză, afirmațiile fiind necesar a fi dovedite în urma coroborării întregului material probatoriu administrat. De altfel, chiar dacă instanța de judecată se întemeiază în mod exclusiv pe asemenea afirmații, singurul remediu constă în exercitarea căilor de atac. Or, în prezenta speță, afirmația intimatei date cu ocazia administrării interogatoriului nu servește, *ut singuli*, potrivit legii ori împrejurărilor, la producerea acelei consecințe juridice constând în reținerea ei în situația de fapt, fiind necesar a fi dovedită prin administrarea unor mijloace legale de probă. (...) După cum afirmațiile făcute de părți prin cererile de chemare în judecată, întâmpinare ori răspuns la întâmpinare urmează a fi dovedite prin mijloacele de probă administrate în cauză, fără a se putea reține infracțiunea de fals în declarații atunci când au fost susținute oral în fața instanței, dovedindu-se neîntemeiate, nici afirmațiile făcute cu ocazia administrării interogatoriului și care nu constituie mărturisiri nu pot să conducă la întrunirea elementelor constitutive ale infracțiunii de fals în declarații, pentru aceleași considerente, respectiv că evaluarea temeiniciei acestora urmează a avea loc prin prisma mijloacelor de probă administrate în cauză *(Judecătoria Cluj-Napoca, secția penală, încheierea nr. 1268/2017, www.sintact.ro)*.

Nu pot duce la reținerea infracțiunii de fals în declarații susținerile neadevărate ale reclamantului dintr-o acțiune civilă, deoarece ele sunt supuse unei verificări ulterioare obligatorii a conținutului lor, de către instanță, iar părțile în proces au dreptul de a contesta cele susținute de reclamant și de a face proba contrară *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 415/1996, în R.D.P. nr. 2/1997)*.

- falsul în declarații se va reține în concurs cu infracțiunea de bigamie, nefiind absorbit de aceasta;

- declarația neadevărată a suspectului sau inculpatului nu constituie fals în declarații, ci expresia unei modalități de exercitare a dreptului la apărare al acuzatului în cursul procesului penal;

- fapta unui participant în cadrul procesului penal (care nu are calitatea de martor, expert sau interpret) de a da declarații necorespunzătoare în fața organului judiciar, pentru a zădărnici tragerea la răspundere penală a unui făptuitor, constituie infracțiunea de favorizare a făptuitorului, nu cea de fals în declarații;

Fapta persoanei arestate în altă cauză, de a declara fals că a participat la comiterea unei infracțiuni de furt în calitate de complice, când în realitate nu participase la aceasta și, astfel, a determinat netrimiterea în judecată a adevăratului complice – a cărui identitate o cunoștea, săvârșește infracțiunea de favorizare a infractorului *(Trib. București, secția a II-a penală, decizia nr. 2259/1993, nepublicată)*.

Fapta persoanei condamnate, aflate în executarea unei pedepse privative de libertate, care sesizează organele de urmărire penală afirmând că este autoarea unei anume infracțiuni, pe care nu o comisese, pentru a zădărnici urmărirea penală împotriva adevăraților vinovați, pe care îi cunoștea, constituie infracțiunea de favorizare a infractorului *(C.A. București, secția a II-a penală, decizia nr. 216/1996, nepublicată)*.

- în cazul în care o persoană săvârșește infracțiunea de fals în declarații, iar apoi folosește înscrisul care cuprinde declarația falsă, nu se va reține uzul de fals, fapta nefiind tipică, ci numai infracțiunea de fals în declarații;

- infracțiunea de fals în declarații săvârșită prin prezentarea unui înscris fals constituie o incriminare specială a uzului de fals, care se va reține în aplicarea principiului *specialia generalibus derogant*;

Reținerea unei singure infracțiuni, respectiv aceea de fals în declarații, prevăzută de art. 326 NCP, este justificată, însă nu pe considerentul reținut de procuror, în sensul că ar opera absorbția infracțiunii de uz de fals, prevăzută de art. 323 teza a II-a NCP în infracțiunea de fals în declarații, prevăzută de art. 326 NCP, ci pe considerentul că declarația mincinoasă făcută în modalitatea prevăzută de art. 326 NCP și folosirea ei pentru producerea consecințelor pe care ea le determină potrivit legii sau împrejurărilor atrage reținerea doar a infracțiunii de fals în declarații, având un caracter special. Așa cum s-a reținut în practica judiciară apărută sub imperiul Codului penal anterior (elementele constitutive ale celor două infracțiuni fiind aceleași și în prezent), infracțiunea de fals în declarații exclude, prin însuși conținutul său normativ, existența – în concurs – a infracțiunii de uz de fals. Ca atare, fapta unei persoane de a autentifica la notariatul de stat o declarație în care afirmă împrejurări nereale și de a prezenta apoi acea declarație unei autorități constituie numai infracțiunea de fals în declarații, nu și aceea de uz de fals. Or, absorbția naturală operează numai atunci când, teoretic, ar putea fi reținute ambele infracțiuni, atât cea absorbantă, cât și cea absorbită, criteriul esențial fiind ca infracțiunea absorbantă să nu se poată consuma fără săvârșirea infracțiunii absorbite *(Judecătoria Cluj-Napoca, secția penală, încheierea nr. 1268/2017, www.sintact.ro)*.

- declararea falsă a identității implică reținerea numai a infracțiunii de fals privind identitatea, nu a unui concurs de infracțiuni cu falsul în declarații; dacă pe lângă declarația falsă cu privire la identitatea făptuitorul mai face, cu aceeași ocazie, și alte declarații false (de pildă, își arogă calitatea de proprietar al unui teren în fața unui notar public) în scopul producerii de consecințe juridice, falsul privind identitatea va putea fi reținut în concurs cu falsul în declarații.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru relațiile sociale referitoare la încrederea publică de care se bucură declarațiile făcute în fața unui funcționar public sau unei unități în care aceasta își desfășoară activitatea;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

Curtea opinează că fapta inculpatei **TAG** de a da o declarație necorespunzătoare adevărului despre împrejurările în care s-a produs evenimentul rutier în care, în noaptea de 14/15 ianuarie 2015 a fost avariat autoturismul Skoda Octavia cu nr. de înmatriculare BH-52 pe care a predat-o unui polițist al IPJ Bihor – Serviciul Rutier în vederea obținerii autorizației de reparație și a favorizării făptuitorului vizat de o potențială anchetă penală este tipică, întrunind atât sub aspect obiectiv, cât și subiectiv elementele constitutive ale infracțiunii de fals în declarații, prevăzute de art. 326 NCP. Curtea consideră că este îndeplinită **situația premisă a infracțiunii** constând în existența unei împrejurări în care este necesară depunerea unei declarații în fața unui funcționar public sau a unității în care acesta își desfășoară activitatea în scopul producerii de consecințe juridice. Astfel, potrivit art. 80 din O.U.G. nr. 195/2002, în cazul avarierii unui autovehicul în alte împrejurări decât într-un accident de circulație, conducătorul auto este obligat să se prezinte în 24 de ore de la constatare la unitatea de poliție pe raza căreia s-a produs evenimentul, pentru întocmirea documentelor de constatare, iar conform art. 80^1 din O.U.G. nr. 195/2002, repararea vehiculului se face pe baza documentului de constatare eliberat de unitatea de poliție. Așa cum rezultă din declarația dată de martorul TSI, polițist în cadrul IPJ Bihor – Serviciul Rutier, care a preluat declarația inculpatei, în cazul declarațiilor de tamponare fără victime, conducătorului auto implicat în accident i se eliberează o autorizație de reparație, condiții în care, în mod evident, declarația făcută și consemnată de inculpata **TAG** în formularul tip „pentru tamponare" este de natură să conducă la producerea consecințelor juridice pe care le-a urmărit. Elementul material al **laturii obiective** constă în acțiunea inculpatei **TAG** de a face o declarație necorespunzătoare adevărului în fața unei persoane dintre cele prevăzute în art. 175 Cod penal (polițistul din cadrul Poliției municipiului Oradea – Serviciul Rutier). În cauză, sunt întrunite cerințele esențiale atașate elementului material: 1. Declarația inculpatei **TAG** este una dintre declarațiile care, potrivit împrejurărilor cauzei, servește la producerea de consecințe juridice, în baza acesteia putând fi obținute documentele necesare reparării autoturismului avariat; 2. Declarația inculpatei **TAG** a fost făcută în vederea producerii unei consecințe juridice, prin acesta urmărindu-se relatarea unei situații de fapt necorespunzătoare adevărului în vederea obținerii autorizației de reparare a autovehiculului avariat, cât și a favorizării unui făptuitor vizat de o potențială anchetă penală. Contrar celor reținute de instanța de fond, Curtea consideră că pentru constatarea întrunirii acestei cerințe esențiale nu este necesar ca declarația falsă să fie urmată de întocmirea unui document oficial, în speță a autorizației de reparații, fiind suficient că declarația falsă a fost făcută de inculpată în vederea producerii unei consecințe juridice (obținerea autorizației de reparații) și că ea putea să servească pentru producerea acelei consecințe, în cazul în care martorul Tamaș Silviu Ioan, polițist în cadrul IPJ Bihor – Serviciul Rutier, care a preluat declarația inculpatei, nu ar fi avut cunoștință despre evenimentul rutier în care fusese într-adevăr implicat autoturismul marca Skoda Octavia și cu privire la care efectuase cercetări. Pe de altă parte, Curtea reține că în cazul unor tamponări (orice incident din trafic care produce avarierea a cel puțin unui vehicul fără a produce vătămări ale integrității corporale a unei persoane) singura obligație imperativă este cea a conducătorului autovehiculului de a se prezenta în 24 de ore de la constatare la unitatea de poliție pe raza căreia s-a

produs evenimentul, pentru întocmirea documentelor de constatare, neexistând o dispoziție similară în sarcina lucrătorului de poliție, în sensul că acesta ar fi obligat să se deplaseze la fața locului pentru a verifica realitatea celor declarate pe propria răspundere de conducătorul autovehiculului; 3. Declarația inculpatei **TAG** nu este supusă unei reglementări penale speciale cu privire la veridicitatea ei. Urmarea imediată constă în producerea unei stări de pericol pentru încrederea publică în adevărul pe care trebuie să îl reprezinte o declarație făcută unui funcționar public sau unității în care aceasta își desfășoară activitatea, în vederea producerii de consecințe juridice. Fiind o infracțiune de pericol, legătura de cauzalitate între faptă și urmarea produsă rezultă din însăși săvârșirea acțiunii ce constituie elementul material prevăzut de norma de incriminare (*ex re*). Curtea consideră că infracțiunea de fals în declarații s-a consumat în momentul în care inculpata a prezentat declarația completă, cu conținut nereal, polițistului din cadrul Poliției mun. Oradea – Serviciul Rutier întrucât, pe de o parte, acțiunea de prezentare a declarației, în scopul obținerii autorizației de reparații și al favorizării făptuitorului, realizează elementul material al infracțiunii prevăzute de art. 326 NCP, iar, pe de altă parte, declarația fiind înfățișată organului în drept să-i acorde eficiență juridică servește, potrivit legii, prin simplul fapt că a fost făcută, producerii consecințelor juridice vizate de inculpată. Curtea subliniază că producerea sau nu a consecințelor juridice urmărite de inculpată nu prezintă relevanță pentru consumarea infracțiunii de fals în declarații *(C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 211/2018, nepublicată)*.

6.5. Latura subiectivă

- intenția directă[1];

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

6.6. Formele infracțiunii

- actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracțiunea se consumă în momentul în care s-a realizat fapta tipică și s-a produs urmarea imediată (*regula*: la momentul realizării declarației necorespunzătoare a adevărului; *excepția*: la un moment ulterior celui al declarării necorespunzătoare a adevărului – momentul depunerii ulterioare a înscrisului ce consemnează declarația falsă);

- poate fi realizată în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la data realizării ultimului act de executare.

6.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau amenda (120-240 zile-amendă).

---

[1] În același sens *I. Nedelcu*, în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 1092 [„Făcând în mod voit o declarație mincinoasă (din categoria celor care potrivit legii sau împrejurărilor este producătoare de consecințe juridice), urmărind tocmai producerea acestor consecințe, autorul are reprezentarea stării de pericol pentru valoarea socială ocrotită, astfel încât, săvârșind fapta, urmărește producerea acestora"]; în sensul că infracțiunea se poate comite și cu intenție indirectă, *C. Rotaru*, în Curs tematic 2, p. 394.

§7. Falsul privind identitatea

7.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă prezentarea sub o identitate falsă ori atribuirea unei asemenea identități altei persoane, făcută unui funcționar public sau transmisă unei unități în care aceasta își desfășoară activitatea prin folosirea frauduloasă a unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, pentru a induce sau a menține în eroare un funcționar public, în vederea producerii unei consecințe juridice [art. 327 alin. (1) NCP];

- constituie *variantă agravată* a infracțiunii comiterea falsului privind identitatea prin întrebuințarea identității reale a unei persoane [art. 327 alin. (2) NCP];

- constituie variantă atenuată a infracțiunii încredințarea unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile spre a fi folosit fără drept [art. 327 alin. (3) NCP];

- NCP a clarificat reglementarea în scopul evitării unor soluții contradictorii în doctrină și în jurisprudență tranșând prin noul conținut al infracțiunii *disputa privind necesitatea utilizării unor documente de identitate pentru comiterea acestei infracțiuni, pornindu-se de la premisa că funcționarul în fața căruia autorul se prevalează de o identitate falsă nu trebuie să dea crezare simplelor afirmații ale acestuia, el dispunând de mijloacele necesare identificării persoanei;*

- *NCP a reglementat ca variantă agravată ipoteza utilizării frauduloase a identității aparținând altei persoane, deoarece în acest caz există riscul angajării unor consecințe juridice în sarcina persoanei respective.*

7.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la încrederea publică pe care societatea o are în constatările organelor competente cu privire la identitatea unei persoane;

b) obiectul material: nu are.

- în cazul în care falsul privind identitatea se realizează prin prezentarea unui înscris fals ori prin încredințarea unui înscris pentru a fi folosit pe nedrept, obiectul material îl constituie înscrisul respectiv.

7.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană fizică (necircumstanțiat) care are capacitate penală;

- ca excepție, *coautoratul* nu este posibil, în principiu; în cazul în care infracțiunea este săvârșită *prin atribuirea unei identități false* unei persoane prezente în aceeași împrejurare, care își însușește identitatea falsă, aceasta din urmă are calitatea de coautor; dacă persoana căreia i s-a atribuit identitatea falsă nu este prezentă la locul săvârșirii faptei, însă în prealabil a fost de acord să fie prezentată sub o identitate falsă, va avea calitatea de complice; deopotrivă, coautoratul este posibil și când două persoane, împreună și în aceeași împrejurare, *atribuie o identitate falsă uneia alte persoane*;

- participația penală este posibilă în forma instigării sau a complicității;

- în situația în care infracțiunea este săvârșită prin încredințarea unui înscris real pentru a fi folosit pe nedrept, iar cel care l-a primit îl folosește atribuindu-și o identitate falsă, cel care încredințează înscrisul are calitatea de autor al variantei atenuate, iar cel care folosește înscrisul calitatea de autor al formei de bază.

b) subiectul pasiv: unitatea în cadrul căreia funcționarul public își desfășoară activitatea.

Fapta cetățeanului român, aflat în străinătate, de a se prezenta sub o identitate falsă autorităților unui stat străin constituie infracțiunea de fals privind identitatea *(I.C.C.J., Secțiile Unite, Decizia nr. 19/2007, www.legalis.ro)*.

7.4. Latura obiectivă

a) elementul material:

(i) prezentarea sub o identitate falsă, orală sau prin folosirea unui înscris, în fața unui funcționar public sau transmisă unei unități în care funcționarul public își desfășoară activitatea;

- identitatea sub care se prezintă făptuitorul trebuie ***să fie fictivă*** *(identitate falsă)*; în ipoteza în care este întrebuințată *identitatea reală* a unei alte persoane se va reține varianta agravată a infracțiunii;

- ***cerințe esențiale:*** 1. prezentarea sub o identitate falsă trebuie făcută *prin folosirea frauduloasă a unui act falsificat* care servește la identificare (cartea/buletinul de identitate, pașaportul), legitimare (legitimația de serviciu, legitimația de student etc.), ori la dovedirea stării civile (de exemplu, certificatul de naștere, certificatul de căsătorie etc.) sau a unui astfel de act falsificat; dacă făptuitorul nu a folosit fraudulos astfel de acte falsificate, fapta nu este tipică; 2. prezentarea sub o identitate falsă trebuie realizată *pentru a induce sau a menține în eroare un funcționar public, în vederea producerii unei consecințe juridice*;

- uzul de fals este absorbit de falsul privind identitatea.

(ii) atribuirea unei identități false unei alte persoane în fața unui funcționar public sau transmisă unei unități în care funcționarul își desfășoară activitatea.

- prin *atribuire* făptuitorul înfățișează sub o identitate nereală o persoană care, din orice motive, are o dificultate ori se află în imposibilitate de a-și declina identitatea;

- ***cerințe esențiale:*** 1. atribuirea unei identități false trebuie făcută *prin folosirea frauduloasă a unui act falsificat* care servește la identificare (cartea/buletinul de identitate, pașaportul), legitimare (legitimația de serviciu, legitimația de student etc.), ori la dovedirea stării civile (de exemplu, certificatul de naștere, certificatul de căsătorie etc.) sau a unui astfel de act falsificat; dacă făptuitorul nu a folosit fraudulos astfel de acte falsificate, fapta nu este tipică; 2. atribuirea unei identități false trebuie realizată pentru a induce sau a menține în eroare un funcționar public, în vederea producerii unei consecințe juridice;

- uzul de fals este absorbit de falsul privind identitatea.

- față de multiplele soluții prin care instanța supremă a apreciat că se poate reține calitatea de funcționar public asimilat [art. 175 alin. (2) NCP], fapta va fi tipică dacă prezentarea sub o identitate falsă are loc în față unui funcționar bancar, angajat al unei societăți bancare cu capital integral privat, autorizată și aflată sub supravegherea Băncii Naționale a României (decizia 18/HP/2017), unui profesor din învățământul preuniversitar de stat (decizia 8/HP/2017), unui medic angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate (decizia 26/HP/2014), sau unui expert tehnic judiciar (decizia 20/HP/2014).

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru valorile juridice protejate;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

7.5. Latura subiectivă

- intenția directă[1];

Inculpatul, sub identitate falsă, s-a oferit să strângă fonduri în vederea construirii unei biserici. Rezultă, de asemenea, că numai datorită faptului că nu i s-a permis să strângă direct aceste fonduri, ci prin depuneri la CEC sau la Oficiul parohiei, urmările demersului făcut de inculpat nu s-au produs. Ca urmare a condiției impuse de protopop privind modalitatea strângerii fondurilor, inculpatul nici nu a mai întreprins vreo acțiune pentru obținerea de ajutoare în folosul bisericii. Prin urmare, scopul urmărit de inculpat prin falsificarea identității a fost acela de a produce, pe această cale, consecințe juridice, iar împrejurarea că ele nu s-au produs este irelevantă în ceea ce privește existența infracțiunii *(C.S.J., secția penală, decizia nr. 2847/1997, www.legalis.ro)*.

- nu interesează sub aspectul existenței infracțiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârșită; acestea pot fi avute în vedere de instanță la individualizarea pedepsei.

7.6. Varianta agravată

- *constituie variantă agravată* ***prezentarea sub o identitate falsă prin întrebuințarea identității reale a unei persoane***, orală sau prin folosirea unui înscris, în fața unui funcționar public sau transmisă unei unități în care aceasta își desfășoară activitatea *făcută prin folosirea frauduloasă a unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat*, pentru a

---

[1] În același sens, *I. Nedelcu*, în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 1097 [„Săvârșind fapta în condițiile în care este conștient de neadevărul identității sub care se prezintă sau pe care o atribuie altei persoane, autorul are reprezentarea (în mod obligatoriu, din materialitatea faptei înseși) stării de pericol pentru valoarea socială ocrotită. Acționând în condițiile precizate, fapta astfel comisă conduce inevitabil la periclitarea valorii sociale, astfel încât, săvârșind fapta, rezultatul acesteia este, practic, urmărit, cu atât mai mult cu cât autorul urmărește un scop (inducerea sau menținerea în eroare a funcționarului public, persoanei asimilate acestuia sau unității în care aceasta își desfășoară activitatea cu privire la identitatea sa sau a altei persoane, pentru a produce consecințe juridice pentru sine sau pentru altul)".]; în sensul că infracțiunea se poate comite și cu intenție indirectă, *C. Rotaru*, în Curs tematic 2, p. 400.

induce sau a menține în eroare un funcționar public, în vederea producerii unei consecințe juridice;

- pericolul social sporit provine din faptul că utilizarea frauduloasă a identității reale a unei persoane poate conduce la repercusiuni negative însemnate pentru persoana a cărei identitate este utilizată fraudulos;

- elementul material al variantei agravate constă numai în **prezentarea sub identitatea reală a unei persoane**, ***căreia făptuitorul îi întrebuințează identitatea***, atât prin folosirea frauduloasă a unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile (act nefalsificat), cât și prin folosirea unui act falsificat ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile;

- prin decizia **nr. 20/HP/2015** instanța supremă a apreciat cerința esențială a elementului material al infracțiunii de fals privind identitatea reglementată în varianta-tip [art. 327 alin. (1) NCP] vizând folosirea frauduloasă a unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, este obligatorie și în ipoteza în care acțiunea de prezentare s-a făcut prin întrebuințarea identității reale a unei persoane; în varianta prevăzută de art. 327 alin. (2) NCP se încalcă nu doar relațiile sociale privind încrederea publică în adevărul privind concordanța dintre identitatea sub care se prezintă o persoană în fața unui funcționar public și identitatea reală, ci și cele privind atributele de identificare a persoanei, prevăzute de dispozițiile din Codul civil;

- în cazul în care în cadrul unei proceduri judiciare o persoană se prezintă pentru a fi audiată în calitate de martor sub identitatea unei alte persoane, folosind actul de identitate al acesteia (nefalsificat), se va reține comiterea infracțiunii de fals privind identitatea, nu și a infracțiunii de mărturie mincinoasă sau de inducere în eroare a organelor judiciare;

Faptele inculpatului, de a se prezenta în fața unui notar public ca fiind o altă persoană – proprietar al terenurilor înscrise într-un certificat de moștenitor – și, sub această identitate, de a declara necorespunzător adevărului că el este singurul moștenitor și proprietar al terenurilor pe care le înstrăinează, determinând prin acțiunile sale notarul public să întocmească un înscris oficial (actul notarial) în care să ateste împrejurări necorespunzătoare adevărului – constând în înscrierea inculpatului ca singur proprietar al terenurilor – întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de fals privind identitatea, ale infracțiunii de fals în declarații și ale participației improprii la infracțiunea de fals intelectual *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 541/2009, în B.J. 2009, p. 767).*

7.7. Varianta atenuată

- constituie variantă atenuată a infracțiunii *încredințarea* unui act ce servește la identificare (cartea/buletinul de identitate, pașaportul), legitimare (legitimația de serviciu, legitimația de student etc.), ori la dovedirea stării civile (de exemplu, certificatul de naștere, certificatul de căsătorie etc.), *care este real*, spre a fi folosit fără drept;

- încredințarea unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile, *care este falsificat*, spre a fi folosit de cel căruia îi fusese procurat constituie un

act de complicitate anterioară la forma de bază a infracțiunii, iar nu autorat la varianta atenuantă a infracțiunii.

7.8. Formele infracțiunii

- actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- infracțiunea se consumă în momentul în care s-a realizat fapta tipică;
- poate fi realizată în formă continuată, caz în care infracțiunea se epuizează la data realizării ultimului act de executare.

7.9. Pedeapsa

- pentru forma de bază: închisoarea de la 6 luni la 3 ani;
- pentru varianta atenuată: închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau amenda (120-240 zile-amendă);
- pentru varianta agravată: închisoarea de la 1 la 5 ani.

Capitolul IX
Infracţiuni care aduc atingere unor relaţii privind convieţuirea socială

În acest capitol vor fi prezentate:

a. cele mai frecvente infracţiuni care aduc atingere ordinii şi liniştii publice: tulburarea ordinii şi liniştii publice şi ultrajul contra bunelor moravuri;
b. trei dintre cele mai importante infracţiuni contra familiei: incestul, abandonul de familie şi nerespectarea măsurilor privind încredinţarea minorului. Având în vedere sfera subiecţilor activi şi pasivi ai acestor infracţiuni, vor fi detaliate condiţiile de incriminare, precum şi formele variate în care pot fi reţinute în practica judiciară;
c. condiţiile de incriminare ale infracţiunii întâlnite cel mai frecvent în practica judiciară din sfera celor care aduc atingere libertăţii religioase şi respectului datorat persoanelor decedate.

§1. Tulburarea ordinii şi liniştii publice

1.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în fapta persoanei care, în public, prin violenţe comise împotriva persoanelor sau bunurilor ori prin ameninţări sau atingeri grave aduse demnităţii persoanelor, tulbură ordinea şi liniştea publică [art. 371 NCP];

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu, nefiind posibilă împăcarea.

1.2. Obiectul infracţiunii

a) obiectul juridic: relaţiile de convieţuire socială referitoare la ordinea şi liniştea publică, cărora li se aduce atingere prin comiterea faptei;

b) obiectul material: *în principiu* nu are; ca excepţie, pot exista cazuri în care infracţiunea are ca obiect material bunurile sau persoanele asupra cărora au fost exercitate acte de violenţă.

1.3. Subiecţii infracţiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (necircumstanţiat) care are capacitate penală;

- participaţia penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare sau complicitate;

b) subiectul pasiv: *principal* este statul, iar cel *secundar* persoana/cle a căror linişte a fost perturbată.

- pluralitatea de subiecţi pasivi secundari nu constituie o cerinţă de tipicitate a incriminării; astfel în **decizia nr. 9/HP/2016** s-a reţinut că „de esenţa incriminării *nu este numărul de persoane vizate de acţiunile autorului*, ci tulburarea ordinii şi liniştii publice prin conduitele comise în public şi care au aceste caracteristici. Elementul esenţial rămâne, la fel ca în legislaţia penală anterioară, *tulburarea ordinii şi liniştii publice* prin acţiunile din structura laturii obiective, *şi nu aspectul legat de pluralitatea subiecţilor pasivi secundari*; în ipoteza în care violenţele, ameninţările sau atingerile grave aduse demnităţii persoanei, care tulbură ordinea şi liniştea publică au fost comise în public împotriva unei singure persoane, nu operează dezincriminarea, nefiind incidente dispoziţiile art. 4 NCP";

- pluralitatea de subiecţi pasivi secundari nu conduce la reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni de tulburare a ordinii şi liniştii publice; astfel, comiterea actelor de violenţă asupra mai multor persoane poate conduce la reţinerea unui singure infracţiuni de tulburare a ordinii şi liniştii publice în concurs cu mai multe infracţiuni contra integrităţii corporale.

1.4. Latura obiectivă

a) elementul material: sunt prevăzute trei modalităţi alternative ale elementului material care pot fi comise numai printr-o acţiune (*infracţiune comisivă cu conţinut alternativ*):

1. violenţe asupra persoanelor (orice acte de violenţă fizică);

2. violenţe asupra bunurilor (orice acte de distrugere degradare, aducere în stare de neîntrebuinţare a unui bun);

3. ameninţări sau atingeri grave aduse demnităţii persoanelor [orice acte de ameninţare, insultătoare, ultragiatoare (de pildă, gesticularea cu un pistol în mână şi ameninţarea astfel a publicului)];

- fapta este tipică chiar dacă se comite asupra unei persoane ori a unui singur bun;

- nu are natura unei infracţiuni complexe care absoarbe ultrajul asupra bunelor moravuri, lovirile sau alte violenţe, vătămarea corporală, ameninţarea sau distrugerea, aceste infracţiuni urmând a fi reţinute în concurs ideal sau, după caz, real, cu infracţiunea de tulburarea ordinii şi liniştii publice;

- comiterea în aceleaşi împrejurări spaţio-temporale a două sau mai multe dintre modalităţile alternative ale elementului material al infracţiunii duce la reţinerea unei unităţi naturale de infracţiune (de pildă, în cazul în care este provocat un scandal într-un club pe fondul căruia sunt loviţi mai mulţi clienţi ai clubului şi agenţi de pază, se provoacă distrugerea unor obiecte de mobilier, a unor sticle şi a unor pahare, se adresează ameninţări patronilor clubului);

- *cerinţa esenţială*: fapta trebuie săvârşită ***în public*** (în sensul art. 184 NCP, fiind însă necesar să fie prezent publicul pentru a se produce urmarea imediată).

- în **decizia nr. 9/HP/2016** s-a arătat că „în măsura în care acțiunea de lovire, amenințare etc. este îndreptată împotriva unei singure persoane, împrejurarea că fapta este comisă în public nu va conduce automat la reținerea infracțiunii prevăzute de art. 371 NCP, atâta vreme cât nu se identifică o tulburare a ordinii și liniștii publice. Identificarea acestei consecințe ține inclusiv de prezența altor persoane la locul comiterii faptei, fără a fi însă necesar ca asupra acestora să fie exercitate violențe, amenințări etc.; pentru existența infracțiunii, violențele, amenințările sau atingerile grave aduse demnității nu trebuie să fie comise împotriva mai multor persoane, fiind suficient ca violențele, amenințările ori atingerile grave aduse demnității, care tulbură ordinea și liniștea publică, să fie săvârșite, în public, împotriva unei persoane.

b) urmarea imediată: tulburarea ordinii și liniștii publice (*infracțiune de rezultat*).

- deși în literatura juridică sau în unele soluții jurisprudențiale tulburarea efectivă a ordinii și liniștii publice este tratată ca o cerință esențială atașată elementului material al infracțiuni, cred că în realitate acesta trebuie să fie privită doar ca urmare imediată a infracțiunii; astfel, comiterea în public a unor acte de agresiune asupra unor persoane ori a unor bunuri ori proferarea de amenințări nu este aptă conducă în toate cazurile la tulburarea ordinii și liniștii publice astfel încât să fie reținută întotdeauna și comiterea infracțiunii prevăzute de art. 371 NCP; în ipoteza în care nu se reține ca prin acțiunile comise s-ar fi tulburat efectiv în orice mod ordinea și liniștea publică, fapta va constitui doar o infracțiune contra persoanei sau a patrimoniului, dacă sunt întrunite toate cerințele legale de tipicitate ale acestora din urmă.

- în cazul în care se reține că fapta nu este tipică, deoarece nu s-a produs urmarea imediată, nu este exclusă sancționarea contravențională a făptuitorului în condițiile art. 2 pct. 1 din Legea nr. 61/1991 care prevede că reprezintă „contravenție săvârșirea oricăreia dintre următoarele fapte, *dacă nu sunt comise în astfel de condiții încât, potrivit legii penale, să fie considerate infracțiuni:* 1. săvârșirea în public de fapte, acte sau gesturi obscene, proferarea de injurii, expresii jignitoare sau vulgare, amenințări cu acte de violență împotriva persoanelor sau bunurilor acestora, *de natură* să tulbure ordinea și liniștea publică sau să provoace indignarea cetățenilor ori să lezeze demnitatea și onoarea acestora sau a instituțiilor publice";

c) legătura de cauzalitate: trebuie să existe legătură de cauzalitate între faptă și urmarea imediată.

Ordinea și liniștea publică, în sensul art. 371 NCP este acel atribut al vieții sociale în care raporturile dintre oameni, comportarea lor și în general, activitățile lor atunci când participă la forme de viață în comun, în public, se desfășoară în mod pașnic, după norme de respect reciproc, de securitate personală, de încredere în atitudinea și faptele celorlalți oameni. Aceste valori sunt adânc întipărite în conștiința oamenilor, ele constituind rezultatul unei îndelungi conviețuiri civilizate. Există ordine și liniște publică numai în situația când în public, în formele de viață în comun, oamenii au o conduită conformă normelor de drept și de morală, că viața socială se desfășoară normal, în condiții de liniște și securitate. Dimpotrivă, ordinea și liniștea publică este tulburată atunci când au loc în public, manifestări sau comportări imorale, când se produc

zgomote alarmante, scandaluri, când oamenii se văd în primejdie de a fi obiect al unor violenţe fizice sau de limbaj. Din analiza textului incriminator rezultă că legiuitorul a indicat în conţinutul acestuia, limitativ, acţiunile prin care se poate realiza tulburarea ordinii şi liniştii publice. *Actele de violenţă comise împotriva persoanelor sau bunurilor* semnifică toate manifestările brutale, constrângerile fizice de orice natură, care ar putea cauza suferinţe fizice (lovirea, tragerea de păr, târârea) ori acte de distrugere, alterare sau aducere în stare de neîntrebuinţare a unor bunuri (spargerea unor geamuri, tăierea cauciucurilor maşinii, distrugerea unor mese, scaune, bănci). *Ameninţările* constau în insuflarea temerii uneia sau mai multor persoane că vor fi supuse unui pericol sau că altă persoană apropiată va suferi un rău, realizată prin orice mijloace de comunicare: cuvinte, gesturi, fapte. *Prin atingeri grave aduse demnităţii persoanelor* se înţelege atingerea aduse onoarei, reputaţiei unei persoane prin cuvinte, gesturi sau prin orice alte mijloace prin expunerea la batjocură, atribuirea unui defect, boală sau infirmitate, ori afirmarea sau imputarea unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancţiune penală administrativă, disciplinară ori dispreţului public. Actele sau gesturile, cuvintele sau expresiile ori manifestările de orice fel prin care se realizează acţiunea inculpaţilor, trebuie să aibă loc *în public*. Cerinţa legii este îndeplinită atunci când fapta se săvârşeşte în condiţiile art. 184 NCP, text care explică ce se înţelege prin faptă săvârşită în public. *Urmarea imediată* există numai atunci când prin manifestările săvârşite în public s-a tulburat ordinea şi liniştea publică. Acţiunea prin care se aduce atingere ordinii şi liniştii publice presupune prejudicierea, încălcarea acelor obiceiuri, deprinderi, comportări ce sunt compatibile cu respectul reciproc, cu o comportare civilizată, umană, cu respectul decenţei în expresii şi atitudini. Ordinea şi liniştea publică se tulbură prin manifestări care stârnesc zarvă, vâlvă sau care provoacă indignarea, acestea trebuind să aibă caracter public, indignarea sau vâlva trebuind să se transmită în cadrul unei colectivităţi şi să nu fie o singură indignare izolată. Sunt considerate ca acte prin care se tulbură ordinea şi liniştea publică, aşa cum se arată în practica judiciară: spargerea de geamuri şi de sticle într-un local public sau privat, acostarea unor persoane necunoscute şi exercitarea asupra acestora a unor acte violente. În aprecierea urmării cerute de lege se va ţine seama, printre altele de amploarea mediului social în care s-a produs tulburarea, de natura acestui mediu social, de durata şi intensitatea tulburării, reflectate în reacţiile cărora le-a dat naştere. (...) Sintetizând declaraţiile acestor martori, rezultă fără dubiu că scandalul a fost generat de atitudinea victimei, iar inculpatul nu a făcut altceva decât să intervină pentru aplanarea acestuia, nefiind tulburată ordinea şi liniştea publică, aşa cum rezultă din întreg probatoriul testimonial administrat nemijlocit de judecătorie. Curtea reţine că această stare de îngrijorare sau minimă panică, există însă de fiecare dată când o anumită persoană este lovită, însă acest lucru nu duce de fiecare dată când există o acţiune de lovire asupra unei persoane şi la săvârşirea infracţiunii de tulburare ordinii şi liniştii publice, atât timp cât nu produce scandal public în rândul celor prezenţi, nu provoacă iritare, indignare sau reacţii violente ale acestora. De altfel, prin rechizitoriul întocmit în cauză, nici procurorul nu a arătat în ce fel a fost tulburată ordinea şi liniştea publică, drept urmare a acţiunii inculpatului şi nici din probele administrate în cursul urmăririi

penale nu rezultă că ar fi existat o asemenea tulburare, ci reiese mai degrabă prin coroborare şi cu probele administrate în faza de judecată că inculpatul a aplanat o stare de conflict generată de atitudinea victimei, care, fiind în stare avansată de ebrietate, a provocat scandal în local distrugând o vitrină frigorifică. Cele 10 persoane prezente, au arătat că nu au fost indignaţi absolut deloc de acţiunea inculpatului, ci doar de fapta părţii vătămate *(C.A. Constanţa, secţia penală, decizia nr. 1381/2018, www.sintact.ro)*.

Fapta inculpatului constând în aceea că ar fi exercitat acte de violenţă asupra persoanei vătămate, prin aplicarea unei lovituri unice la nivelul capului cu o sticlă, determinând totodată spargerea unuia din geamurile localului, nu întruneşte elementele de tipicitate obiectivă. Astfel, în conţinutul incriminării prevăzute la art. 371 NCP, legiuitorul a delimitat modalităţile alternative de săvârşire a faptei, la violenţe comise împotriva persoanelor sau bunurilor, ameninţări, atingeri grave aduse demnităţii persoanelor. În continuare, însă, cele trei modalităţi alternative arătate asigură tipicitatea infracţiunii nu numai atunci când fapta este comisă în public, astfel cum noţiunea este definită în art. 184 NCP (din acest punct de vedere, fără îndoială, restaurantul S este un loc accesibil publicului, de faţă fiind două sau mai multe persoane), ci şi atunci când tulbură ordinea şi liniştea publică (denumirea marginală chiar a textului incriminator). Astfel, de esenţa faptei incriminate de legiuitor în Titlul VIII al Codului penal intitulat „Infracţiuni care aduc atingere unor relaţii privind convieţuirea socială", Cap. I „Infracţiuni contra ordinii şi liniştii publice", este chiar tulburarea ordinii şi liniştii publice prin conduitele comise în public şi care au aceste caracteristici (violenţe asupra persoanelor, violenţe asupra bunurilor, ameninţări sau atingeri grave aduse demnităţii persoanelor). (...) În continuare, identificarea consecinţei în discuţie ţine inclusiv de prezenţa altor persoane la locul comiterii faptei, cărora să li se fi creat o stare de temere, de indignare, un sentiment de revoltă sau de dezaprobare. Mai mult decât atât, aceeaşi consecinţă trebuie să aibă o anumită intensitate, de vreme ce fapta poate constitui, într-un caz concret, şi o contravenţie , existând un concurs de calificări. Astfel, potrivit art. 2 din Legea nr. 61/1991 pentru sancţionarea faptelor de încălcare a unor norme de convieţuire socială, a ordinii şi liniştii publice, constituie contravenţie săvârşirea oricăreia dintre următoarele fapte, dacă nu sunt comise în astfel de condiţii încât, potrivit legii penale, să fie considerate infracţiuni: 1. săvârşirea în public de fapte, acte sau gesturi obscene, proferarea de injurii, expresii jignitoare sau vulgare, ameninţări cu acte de violenţă împotriva persoanelor sau bunurilor acestora, de natură să tulbure ordinea şi liniştea publică sau să provoace indignarea cetăţenilor ori să lezeze demnitatea şi onoarea acestora sau a instituţiilor publice. În cauză, ansamblul probator administrat nu a susţinut tulburarea ordinii şi liniştii publice de o asemenea amploare încât să determine calificarea faptei ca şi infracţiune, înregistrările video confirmând că, într-adevăr, incidentul, chiar soldat cu aplicarea unei lovituri persoanei vătămate şi spargerea unuia din geamurile restaurantului nedeterminând modificări ale comportamentului persoanelor prezente, în calitatea lor de clienţi ai localului, dimpotrivă, atenţia abia fiindu-le atrasă. Aceeaşi concluzie se desprinde şi din următoarele elemente de fapt: conflictul izbucnit între inculpat şi persoana vătămată nu a

determinat intervenţia lucrărilor de poliţie şi nici a Echipajului de Intervenţie Rapidă FORCE 1, la aceeaşi locaţie, obiectiv a cărui pază o asigurau; aplanarea imediată a conflictului; durata acestuia, de doar câteva minute, precum şi faptul că tulburarea ordinii şi liniştii publice poate fi imputată şi persoanei vătămate care, aflat fiind sub influenţa băuturilor alcoolice, l-a interpelat pe inculpat, adresându-i injurii acestuia, dar şi celorlalte persoane care se aflau la masă cu cel din urmă, manifestându-se agresiv (lovind cu pumnii masa şi astfel cauzând căderea sticlelor şi a paharelor). În aceste condiţii, susţinerile reprezentantului restaurantului, care nici nu a fost de faţă la incident, în sensul că „astfel de evenimente nu sunt benefice pentru afacerea sa, deoarece îi alungă clienţii, producându-se o tulburare a ordinii şi liniştii publice" nu sunt suficiente pentru a determina reţinerea în cauză a tipicităţii infracţiunii prevăzute de art. 371 NCP, sub aspectul laturii obiective, notând şi că alte persoane care să fi asistat la incident nu au fost identificate şi audiate *(C.A. Bucureşti, secţia penală, decizia nr. 1299/2018, www.sintact.ro)*.

Pentru a deveni incidentă norma incriminatoare este suficientă simpla exercitare a unor acte de violenţă împotriva persoanelor, fără a avea relevanţă numărul de zile de îngrijiri medicale necesare victimei pentru vindecare ori natura leziunilor suferite, condiţia esenţială fiind aceea ca fapta să fie săvârşită în public; or, în cauză, instanţa a constatat că inculpaţii A. şi B. au exercitat violenţe fizice asupra persoanei vătămate D., în vreme ce inculpatul C. a exercitat violenţe fizice asupra martorului G., iar ambele acţiuni au fost realizate în incinta barului x din Mangalia, care constituie un loc întotdeauna accesibil publicului prin natura sau destinaţia lui, astfel că faptele întrunesc elementele constitutive ale infracţiunii de tulburare a ordinii şi liniştii publice prevăzută de art. 371 NCP. Mai mult decât atât, pentru existenţa infracţiunii *nu prezintă importanţă nici conduita victimei anterioară săvârşirii faptei*, constând în eventuale acte de provocare faţă de făptuitori, dat fiind că infracţiunea de tulburare a ordinii şi liniştii publice are ca obiect juridic special relaţiile sociale referitoare la liniştea publică, definită ca fiind acel atribut al vieţii sociale în care raporturile dintre oameni se desfăşoară în mod paşnic, după norme de respect reciproc şi de securitate personală, relaţiile sociale referitoare la integritatea fizică a persoanei având doar un caracter subsidiar, astfel că susţinerile inculpatului A. în sensul că, anterior incidentului din barul x, ar fi avut loc un alt incident în timpul căruia persoana vătămată şi un nepot de-al său l-ar fi lovit pe fiul său F., chiar reale dacă ar fi, nu pot conduce la exonerarea sa de răspundere penală *(C.A. Constanţa, secţia penală, decizia nr. 1313/2016, www.sintact.ro)*.

Faptele inculpaţilor PBS şi PB jr., care în data de 22.11.2016 orele 12:30 cu autoturismul BMW, în centrul municipiului OS, în P-ţa Varoshaza, au blocat în trafic autoturismul persoanei vătămate PA, au ameninţat cu moartea persoana vătămată, provocând astfel tulburarea ordinii şi liniştii publice, având în vedere faptul că prin acţiunile inculpaţilor a fost oprită circulaţia, autovehiculelor într-un loc intens circulat, situat în centrul municipiului OS şi totodată s-a creat o stare de spirit de nervozitate şi temere întrucât la orele amiezii, în plină

zi, cei doi inculpaţi au urmărit în trafic maşina victimei, punând în pericol circulaţia rutieră prin conduite agresive precum neacordarea priorităţii de trecere pietonilor şi blocarea maşinii persoanei vătămate şi a martorilor participanţi la trafic, forţând victima să oprească propria maşină şi apoi au proferat ameninţări la adresa acesteia, inclusiv prin folosirea unui cuţit în aceleaşi condiţii publice întrunesc elementele constitutive ale infracţiunilor de tulburarea ordinii şi liniştii publice şi ameninţare. Nu poate fi reţinută în sarcina inculpaţilor săvârşirea infracţiunii de lipsire de libertate în mod ilegal. Astfel faţă de motivul invocat de inculpaţi respectiv de a cere socoteală părţii civile pentru anterioare neînţelegeri generatoare de conflicte permanente dintre ei faptei îi lipseşte vinovăţia prevăzută de lege. Partea civilă nu a fost lipsită de liberate având posibilitatea să-şi continue drumul pe cealaltă bandă de circulaţie. De altfel, blocarea în trafic constituie contravenţie şi modalitatea de comitere a faptelor de inculpaţi ar putea atrage răspunderea lor contravenţională *(C.A.Tg-Mureş, secţia penală, decizia nr. 631/2018, www.sintact.ro)*.

În data de 10 octombrie 2012, în jurul orei 16:00, inculpatul M.M.C. l-a însoţit pe fratele său M.M.D. la camera de gardă a Spitalului Clinic de Urgenţă „Sfântul I." – Bucureşti, pentru ca acesta din urmă să primească îngrijiri medicale de urgenţă în urma faptului că se tăiase cu un flex la antebraţ. Au fost îndrumaţi la etajul I, la secţia de chirurgie generală, unde inculpatul a devenit ameninţător, prin gesturile şi limbajul folosit, exprimându-şi dorinţa ca fratele său să fie condus direct în sala de operaţie, şi nu în salon. Inculpatul a motivat această atitudine prin faptul că fratele său fusese dus în salon, deşi pierdea cantităţi foarte mari de sânge şi a fost intrigat de atitudinea medicului de gardă, S.R.A., care, în opinia sa, nu acorda suficientă atenţie pacientului şi vorbea la telefon. Din declaraţiile cadrelor medicale, ale agenţilor de pază şi ale celorlalţi martori audiaţi în cauză rezultă că inculpatul a intrat în camera în care se afla medicul de gardă, agresându-l pe acesta, iar, în integralitatea lui, incidentul s-a petrecut în decurs de câteva minute. În drept, fapta inculpatului M.M.C. este de natură a întruni elementele constitutive ale infracţiunii de tulburare a ordinii şi liniştii publice *(Jud. Sector 4 Bucureşti, sentinţa penală nr. 2069 din 10 iunie 2014, www.rolii.ro)*.

1.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

1.6. Formele infracţiunii

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracţiunea se consumă în momentul în care s-a produs tulburarea ordinii şi liniştii publice;

- poate fi reţinută în concurs cu o infracţiune contra persoanei sau a patrimoniului sau autorităţii/justiţiei (de pildă, cu omorul, vătămarea corporală, încăierarea, distrugerea, ultrajul/ultrajul judiciar etc.);

- fapta poate fi săvârşită în formă continuată când unul sau mai multe acţiuni care constituite modalităţi alternative ale elementului material[1] sunt repetate la diferite intervale de timp şi în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale, caz în care se epuizează la data comiterii ultimului act de executare.

1.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau amenda (120-240 zile-amendă).

§2. Ultrajul contra bunelor moravuri

2.1. Noţiune

- este infracţiunea ce constă în fapta persoanei care, în public, expune sau distribuie fără drept imagini ce prezintă explicit o activitate sexuală, alta decât cea care ar reprezenta un act de pornografie infantilă, ori săvârşeşte acte de exhibiţionism sau alte acte sexuale explicite [art. 375 NCP];

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu, nefiind posibilă împăcarea.

2.2. Obiectul infracţiunii

a) obiectul juridic: relaţiile de convieţuire socială referitoare la ordinea şi liniştea publică, cărora li se aduce atingere prin comiterea faptei;

b) obiectul material: în prinicpiu, nu are; ca excepţie se poate considera obiect material suportul pe care sunt stocate/fixate imaginile ce prezintă explicit o activitate sexuală.

2.3. Subiecţii infracţiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană (necircumstanţiat) care are capacitate penală;

- participaţia penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare sau complicitate;

b) subiectul pasiv: *principal* este statul, iar cel *secundar* persoana/ele ultragiate prin fapta tipică.

- pluralitatea de subiecţi pasivi secundari nu constituie o cerinţă de tipicitate a incriminării şi nici nu conduce la reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni;

---

[1] Omogenitatea juridică se menţine chiar dacă primul act de executare constă în exercitarea de violenţe asupra persoanelor, al doilea act de executare constă în exercitare de violenţe asupra bunurilor, iar ultimul act de executare îl reprezintă ameninţările sau atingerile grave aduse demnităţii persoanelor, faţă de natura de infracţiune cu conţinuturi alternative.

Infracţiunea de ultraj contra bunelor moravuri prevăzută de art. 375 NCP este o infracţiune de pericol având ca urmare imediată crearea unei stări de pericol pentru moralitatea publică. Deşi subiectul pasiv principal este statul, există şi un subiect pasiv secundar, care poate fi orice persoană ale cărei sentimente morale au fost ultragiate. Calitatea de subiect pasiv secundar nu impune şi calitatea de persoană vătămată, infracţiunea de ultraj contra bunelor moravuri nefiind o infracţiune de rezultat, a cărei existenţă să fie condiţionată de producerea unui prejudiciu patrimonial sau nepatrimonial, ci o infracţiune de pericol. Cu alte cuvinte, se constată că în mod greşit începând cu faza de urmărire penală şi continuând cu faza cercetării judecătoreşti în primă instanţă, atât procurorul, cât şi prima instanţă în mod greşit au stabilit că în cauză această infracţiune este o infracţiune de prejudiciu, atribuind calitatea de persoană vătămată minorului, acesta fiind o persoană ale cărei interese au fost vătămate prin manifestarea inculpatului în calitatea sa subiect pasiv al infracţiunii. Întrucât obiectul judecăţii vizează o infracţiune de pericol, acţiunea penală nu este urmată de o acţiune civilă, în consecinţă, minorul neavând calitate de persoană vătămată nu se poate constitui parte civilă direct sau prin intermediul reprezentantului legal, acesta fiind doar martor în cauza de faţă *(C.A. Craiova, secţia penală, decizia nr. 1560/2018, www.sintact.ro)*.

2.4. Latura obiectivă

a) elementul material: sunt prevăzute trei modalităţi alternative ale elementului material care pot fi comise numai printr-o acţiune (*infracţiune comisivă cu conţinut alternativ*):

1. *expunerea* de imagini ce prezintă explicit o activitate sexuală, alta decât cea care ar reprezenta un act de pornografie infantilă;

2. *distribuirea* de imagini ce prezintă explicit o activitate sexuală, alta decât cea care ar reprezenta un act de pornografie infantilă;

3. *săvârşirea de acte de exhibiţionism* (de pildă, exhibarea organelor genitale pe profilul de Facebook care nu avea nicio setare de confidenţialitate, masturbarea în public etc.) *sau alte acte sexuale explicite* (de exemplu, actul sexual oral comis în public şi observat de mai multe persoane).

- fapta este tipică chiar dacă vizează o singură imagine expusă sau distribuită, respectiv dacă este realizat un singur caz de exhibiţionism sexual.

- comiterea în aceleaşi împrejurări spaţio-temporale a două sau mai multe dintre modalităţile alternative ale elementului material al infracţiunii duce la reţinerea unei unităţi naturale de infracţiune;

- poate fi reţinută în concurs ideal cu actul sexual cu un minor sau cu coruperea sexuală a minorilor;

- *cerinţe esenţiale*: fapta trebuie să fie comisă ***fără drept*** şi ***în public*** (în sensul art. 184 NCP), iar imaginile prezentate ***nu trebuie să constituie elemente de pornografie infantilă*** (materiale pornografice cu minori).

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru ordinea şi moralitatea publică;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei (*infracţiune de pericol abstract*).

- spre deosebire de art. 371 NCP, art. 375 NCP nu prevede condiţia ca fapta să aducă atingere bunelor moravuri, prezumând în mod absolut că actele descrise de norma de incriminare aduc întotdeauna atingere bunelor moravuri.

Fapta inculpatului, care în realizarea aceleiaşi rezoluţii infracţionale la data de 19.11.2018, în jurul orelor 23:00, în timp ce se afla în staţia de tramvai DN, a încercat să poarte un dialog cu persoana vătămată TCA, care se afla pe peron, la o distanţă de aproximativ 2 metri, adresându-i mai multe întrebări generale şi personale, după care şi-a ridicat geaca şi bluza, şi-a scos penisul din pantaloni şi i l-a arătat persoanei vătămate, trăgând de el, respectiv 23.11.2017, în jurul orei 22:15, în timp ce se afla în refugiul staţiei R.A.T.B. de tramvai a liniei 40, s-a apropiat de persoana vătămată IIL, care se afla pe peron, la circa 1 metru, şi-a scos penisul afară din pantaloni, iar când persoana vătămată a fugit din staţia de tramvai, a urmat-o şi a traversat bulevardul, având penisul scos din pantaloni, până când a fost oprit de prietenul persoanei vătămate, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de ultraj contra bunelor moravuri comisă în formă continuată *(C.A. Bucureşti, secţia penală, decizia nr. 525/2018, www.sintact.ro)*.

2.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

2.6. Formele infracţiunii

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracţiunea se consumă în momentul în care s-au realizat actele prin care s-a produs starea de pericol pentru ordinea şi moralitatea publică;

- fapta poate fi săvârşită în formă continuată când unul sau mai multe acţiuni care constituite modalităţi alternative ale elementului material sunt repetate la diferite intervale de timp şi în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale, caz în care se epuizează la data comiterii ultimului act de executare.

2.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau amenda (120-240 zile-amendă).

§3. Incestul

3.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în raportul sexual consimțit între rude în linie directă sau între frați și surori (art. 377 NCP);

- acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

3.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la normalitatea și moralitatea vieții sociale[1];

b) obiectul material: nu are.

3.3. Subiecții infracțiunii

- fiind o formă a pluralității naturale de făptuitori, fiecare subiect are calitatea de autor, nu de coautor;

- autorii incestului sunt *calificați*: rude în linie directă (ascendenții și descendenții indiferent de grad) sau între frați și surori (inclusiv consangvinii sau uterinii); este necesar ca autorii infracțiunii să fie de sex diferit;

- participația este posibilă în forma instigării sau a complicității; coautoratul nu este posibil;

- în cazul în care alături de autor la comiterea infracțiunii participă doi sau mai mulți complici concomitenți poate fi reținută circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 alin. (1) lit. a) NCP a comiterii faptei de trei sau mai multe persoane împreună;

- este posibilă participația improprie (instigare sau complicitate improprie), atunci când autorul comite fapta fără vinovăție (de pildă, în cazul în care unul dintre autori este iresponsabil sau în eroare cu privire la calitatea celuilalt);

- ***subiectul pasiv*** este general – statul, iar nu persoana cu care se întreține raportul sexual;

- dacă în aceeași împrejurare o persoană întreține un raport sexual (protejat ori neprotejat) liber consimțit cu o rudă în linie directă, cât și un raport sexual consimțit cu un frate/soră, se va reține unitatea naturală de infracțiune, iar nu un concurs de infracțiuni, față de unicitatea acțiunii și de omogenitatea materială și juridică a faptelor[2].

---

[1] În doctrină (*V. Cioclei*, Incestul fără victimă: crimă sau pedeapsă? în Critica rațiunii penale. Studii de criminologie juridică și drept penal, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 50) s-a arătat că incestul ocrotește aspecte de ordin biologic, în scopul evitării nașterii unor copii cu malformații.

[2] În acest sens, recent, în literatura de specialitate (*F. Streteanu, D. Nițu*, op. cit., vol. II, p. 22) s-a arătat că într-o atare situație nu se poate vorbi de existența unor rezultate distincte suportate de diferiții parteneri (subiectul pasiv fiind societatea, iar nu partenerul), dar, în schimb, se poate identifica o urmare globală (atingerea adusă moralei publice), a cărei amploare este direct proporțională cu numărul actelor comise.

3.4. Latura obiectivă

a) elementul material: întreţinerea unui raport sexual (protejat ori neprotejat) liber consimţit între rude în linie directă sau între fraţi şi surori;

- consimţământul persoanelor care întreţin raportul sexual nu are natura cauzei justificative prevăzute de art. 22 NCP, întrucât vizează valori de care persoana vătămată nu poate dispune;

- fiecare autor comite actele de executare prevăzute de norma de incriminare;

- nu sunt incriminate ca incest actele homosexuale, actele sexuale orale sau anale, ori alte acte de penetrare sexuală, care însă pot întruni elementele constitutive ale variantei agravate a infracţiunii de act sexual cu un minor;

- în cazul în care persoana cu care se întreţine raportul sexual este minor şi are calitatea de rudă în linie directă, frate sau soră, se va reţine varianta agravată a infracţiunii de act sexual cu un minor prevăzută de art. 220 alin. (3) lit. a) NCP (dacă făptuitorul este major), respectiv de art. 220 alin. (4) lit. a) NCP (indiferent de vârsta făptuitorului) care absoarbe incestul;

- actele de natură sexuală care nu presupun penetrarea nu sunt fapte tipice de incest, însă pot întruni elementele constitutive ale variantei agravate a infracţiunii de corupţie sexuală [art. 221 alin. (2) lit. a) NCP];

- raportul sexual cu o persoană de sex diferit, care este rudă în linie directă sau frate ori soră, prin constrângerea acesteia sau profitând de imposibilitatea ei de a se apăra ori de a-şi exprima voinţa, constituie infracţiunea de viol în varianta agravată prevăzută de art. 218 alin. (3) lit. b) NCP; nu va putea fi reţinută această variantă agravată a infracţiunii de viol în concurs cu incestul, cele două fiind calificări alternative (concurs aparent de calificări);

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru relaţiile sociale referitoare la normalitatea şi moralitatea vieţii sociale;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei (*infracţiune de pericol abstract*).

3.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

- nu interesează mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită activitatea infracţională; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

3.6. Formele infracţiunii

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- tentativa este posibilă în forma imperfectă (întreruptă), nefiind însă incriminată; tentativa perfectă nu este posibilă;

- infracţiunea se consumă în momentul întreţinerii raportului sexual între rudele în linie directă ori între fraţi şi surori;

- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care infracţiunea se epuizează la data comiterii ultimului act de executare.

3.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 1 la 5 ani.

§4. Abandonul de familie

4.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în fapta persoanei care având obligația de întreținere față de cel îndreptățit la întreținere săvârșește una dintre următoarele fapte:

a) părăsirea, alungarea sau lăsarea fără ajutor, expunându-l la suferințe fizice sau morale;

b) neîndeplinirea, cu rea-credință, a obligației de întreținere prevăzute de lege;

c) neplata, cu rea-credință, *timp de 3 luni*, a pensiei de întreținere stabilite pe cale judecătorească.

- *NCP a prevăzut ca formă asimilată* a *infracțiunii neexecutarea, cu rea-credință, de către cel condamnat a prestațiilor periodice stabilite prin hotărâre judecătorească, în favoarea persoanelor îndreptățite la întreținere din partea victimei infracțiunii;*

- acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;

- pentru persoana lipsită de capacitatea de exercițiu, plângerea prealabilă se formulează de reprezentantul său legal; persoana cu capacitate de exercițiu restrânsă poate face plângere prealabilă cu încuviințarea persoanelor prevăzute de legea civilă; în cazul în care subiectul pasiv este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitate de exercițiu restrânsă, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu, conform art. 157 alin. (4) NCP;

- împăcarea nu mai este posibilă, însă poate interveni retragerea plângerii prealabile, care poate opera și *in personam*, conform art. 158 alin. (2) NCP sau încheierea unui acord de mediere.

4.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic: relațiile sociale referitoare la raporturile ce presupun obligația de întreținere între membrii familiei;

b) obiectul material: nu are.

- banii, bunurile sau orice alte valori de care este lipsit creditorul obligației de întreținere nu constituie obiectul material al infracțiunii.

4.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană care are obligația de întreținere [legală – art. 378 alin. (1) lit. a) și b) NCPP – sau stabilită printr-o hotărâre judecătorească – art. 378 alin. (1) lit. c) și alin. (2) NCPP][1], *respectiv persoana care este*

[1] C.civ. conține o reglementare detaliată a obligației de întreținere. Astfel:

obligată prin hotărâre judecătorească la prestații periodice în favoarea persoanelor îndreptățite la întreținere din partea victimei infracțiunii și are capacitate penală;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat (dacă toți subiecții activi sunt debitori solidari ai obligației de întreținere, iar fapta nu îmbracă forma

---

Art. 513. Caracterul legal al obligației de întreținere: „Obligația de întreținere există numai între persoanele prevăzute de lege. Ea se datorează numai dacă sunt întrunite condițiile cerute de lege".

Art. 514. Caracterul personal al obligației de întreținere: „*(1)* Obligația de întreținere are caracter personal. *(2)* Ea se stinge prin moartea debitorului sau a creditorului obligației de întreținere, dacă prin lege nu se prevede altfel. *(3)* Dreptul la întreținere nu poate fi cedat și nu poate fi urmărit decât în condițiile prevăzute de lege".

Art. 515. Inadmisibilitatea renunțării la întreținere: „Nimeni nu poate renunța pentru viitor la dreptul său la întreținere".

Art. 516. Subiectele obligației de întreținere: „*(1)* Obligația de întreținere există între soț și soție, rudele în linie dreaptă, între frați și surori, precum și între celelalte persoane anume prevăzute de lege. *(2)* Dispozițiile alin. (1) privind obligația de întreținere între rudele în linie dreaptă, precum și între frați și surori sunt aplicabile și în cazul adopției. *(3)* Obligația de întreținere există între foștii soți, în condițiile prevăzute de lege".

Art. 517. Întreținerea copilului de către soțul părintelui său: „*(1)* Soțul care a contribuit la întreținerea copilului celuilalt soț este obligat să presteze întreținere copilului cât timp acesta este minor, însă numai dacă părinții săi firești au murit, sunt dispăruți ori sunt în nevoie. *(2)* La rândul său, copilul poate fi obligat să dea întreținere celui care l-a întreținut astfel timp de 10 ani".

Art. 518. Obligația de întreținere aparținând moștenitorilor: „*(1)* Moștenitorii persoanei care a fost obligată la întreținerea unui minor sau care i-a dat întreținere fără a avea obligația legală sunt ținuți, în măsura valorii bunurilor moștenite, să continue întreținerea, dacă părinții minorului au murit, sunt dispăruți sau sunt în nevoie, însă numai cât timp cel întreținut este minor. *(2)* În cazul în care sunt mai mulți moștenitori, obligația este solidară, fiecare dintre ei contribuind la întreținerea minorului proporțional cu valoarea bunurilor moștenite".

Art. 519. Ordinea de plată a întreținerii: „Întreținerea se datorează în ordinea următoare: *a)* soții și foștii soți își datorează întreținere înaintea celorlalți obligați; *b)* descendentul este obligat la întreținere înaintea ascendentului, iar dacă sunt mai mulți descendenți sau mai mulți ascendenți, cel în grad mai apropiat înaintea celui mai îndepărtat; *c)* frații și surorile își datorează întreținere după părinți, însă înaintea bunicilor".

Art. 520. Întreținerea în cazul desfacerii adopției: „După încetarea adopției, adoptatul poate cere întreținere numai de la rudele sale firești sau, după caz, de la soțul său".

Art. 521. Pluralitatea de debitori: „*(1)* În cazul în care mai multe dintre persoanele prevăzute la art. 516 sunt obligate să întrețină aceeași persoană, ele vor contribui la plata întreținerii, proporțional cu mijloacele pe care le au. *(2)* Dacă părintele are drept la întreținere de la mai mulți copii, el poate, în caz de urgență, să pornească acțiunea numai împotriva unuia dintre ei. Cel care a plătit întreținerea se poate întoarce împotriva celorlalți obligați pentru partea fiecăruia".

Art. 522. Obligația subsidiară: „În cazul în care cel obligat în primul rând la întreținere nu are mijloace îndestulătoare pentru a acoperi nevoile celui care o cere, instanța de tutelă le poate obliga pe celelalte persoane îndatorate la întreținere să o completeze, în ordinea stabilită la art. 519".

Art. 523. Divizibilitatea întreținerii: „Când cel obligat nu poate presta, în același timp, întreținere tuturor celor îndreptățiți să o ceară, instanța de tutelă, ținând seama de nevoile fiecăreia dintre aceste persoane, poate hotărî fie ca întreținerea să se plătească numai uneia dintre ele, fie ca întreținerea să se împartă între mai multe sau toate persoanele îndreptățite să o ceară. În acest caz, instanța hotărăște, totodată, modul în care se împarte întreținerea între persoanele care urmează a o primi".

infracţiunii omisive proprii), instigare, complicitate; instigarea sau complicitatea nu este condiţionată de vreo calitate a participantului.

b) subiectul pasiv: persoana fizică (majoră sau minoră) care este creditorul obligaţiei de întreţinere;

- nu este întotdeauna un membru de familie al autorului infracţiunii;

- deşi pluralitatea de subiecţi pasivi, creditori ai obligaţiei de întreţinere, ar trebui să conducă la reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni de abandon de familie sub forma concursului de infracţiuni[1] în cazul în care debitorul obligaţiei de întreţinere nu îşi execută îndatorirea în condiţiile prevăzute de norma de incriminare, în mod eronat instanţa supremă a apreciat prin ***decizia nr. 4/RIL/2017*** că natura personală a obligaţiei de întreţinere nu generează tot atâtea raporturi juridice de drept penal câte persoane sunt îndrituite, în temeiul aceleiaşi hotărâri judecătoreşti, la pensie de întreţinere, cu consecinţa incidenţei dispoziţiilor referitoare la concursul de infracţiuni, deoarece, la calificarea ca infracţiune unică continuă a abandonului de familie, în varianta prevăzută de art. 378 alin. (1) lit. c) NCP, se au în vedere, aşa cum s-a menţionat anterior, obiectul juridic, unicitatea subiectului pasiv principal şi poziţia subiectivă a făptuitorului faţă de faptă şi urmările sale. În consecinţă, Înalta Curte a apreciat că infracţiunea de abandon de familie săvârşită prin neplata, cu rea-credinţă, timp de trei luni, a pensiei de întreţinere, instituită **printr-o singură hotărâre judecătorească în favoarea mai multor persoane, constituie o infracţiune unică continuă**; deşi pare să lămurească o problemă de drept substanţial în ipoteza în care există mai mulţi creditori ai obligaţiei de întreţinere, cred că decizia instanţei supreme va fi de natură de a genera o practică neunitară, cel puţin în privinţa următoarelor problematici: efectele retragerii plângerii prealabile de către unul dintre beneficiari pensiei de întreţinere, efectele formulării în mod nelegal a plângerii prealabile de către mama copiilor în cazul în care unul dintre aceştia este major, altul are vârsta de 17 ani, iar cel de-al treilea vârsta de 15 ani etc.;

4.4. Latura obiectivă

a) elementul material:

(i) părăsirea (plecarea din locul în care această persoană se află), ***alungarea*** (îndepărtarea prin orice mijloace din locul în care se află) sau ***lăsarea fără ajutor*** (adoptarea unei atitudini de dezinteres, nefurnizând mijloacele necesare traiului) *a persoanei faţă de care există obligaţia legală de întreţinere, care are ca efect expunerea acesteia la suferinţe fizice sau morale*;

- posibilitatea producerii suferinţelor fizice sau morale este suficientă pentru existenţa infracţiunii, nefiind necesar ca acestea să se fi produs efectiv;

- poate fi reţinută în concurs cu infracţiunea de rele tratamente aplicate minorului;

---

[1] În acelaşi sens, *A.R. Trandafir*, în Curs tematic 2, p. 455.

La data de 5 februarie 2014, în jurul orelor 16:00, fără a anunţa pe nimeni, inculpata a plecat de la domiciliu, în municipiul Iaşi, pentru a cerşi, lăsându-i pe cei patru copii singuri în casă, nesupravegheaţi, fără mâncare şi fără sursă de încălzire. Întrucât nu aveau ce să mănânce, doi dintre copii au mers la magazinul de mâncare, context în care martora R.E. a apelat numărul unic de urgenţe 112 cu privire la această situaţie. În urma sesizării, un echipaj de poliţie, însoţit de asistenta socială B.A.A., din cadrul Serviciului de Asistenţă Socială al Primăriei comunei s-au deplasat la locuinţa minorilor, şi i-au găsit pe aceştia singuri, fără hrană, îmbrăcaţi sumar şi neîngrijiţi, copiii declarând că mama lor este plecată de acasă de circa 24 de ore, timp în care au stat singuri. Ulterior, persoanele vătămate au fost transportate la Spitalul de Copii din Iaşi, unde au primit îngrijiri medicale, în urma examinării lor stabilindu-se că fiecare copil avea probleme de sănătate. În drept, fapta inculpatei care, la data de 5 februarie 2014, a plecat de la domiciliul său din localitatea S., judeţul Iaşi, în municipiul Iaşi, lăsându-i la domiciliu, pe o durată de aproximativ 24 de ore, pe cei patru copii minori, cu vârsta de 2 ani, 4 ani, 5 ani şi 7 ani, singuri, fără hrană, fără căldură şi sumar îmbrăcaţi, expunându-i, în acest mod, la suferinţe fizice şi morale, întruneşte elementele constitutive a patru infracţiuni de abandon de familie, prevăzută de art. 378, alin. (1), lit. a) NCP *(Jud. Iaşi, secţia penală, sentinţa penală nr. 2254 din 29 iunie 2015, www.rolii.ro)*.

(ii) neîndeplinirea integrală, cu rea-credinţă, a obligaţiei de întreţinere prevăzată de lege;

- este o infracţiune omisivă proprie continuă;

- nu este necesar ca obligaţia de întreţinere să fie stabilită doar pe cale judecătorească;

- îndeplinirea parţială a obligaţiei de întreţinere echivalează cu neîndeplinirea obligaţiei;

- neîndeplinirea obligaţiei de întreţinere trebuie să aibă caracter de continuitate;

- poate fi reţinută în concurs cu infracţiunea de rele tratamente aplicate minorului;

(iii) neplata integrală, cu rea-credinţă, timp de 3 luni, a pensiei de întreţinere stabilită printr-o hotărâre judecătorească executorie.

- trebuie să fie vorba de o pensie de întreţinere în sensul C.civ., stabilită printr-o botărâre judecătorească definitivă, iar nu de o obligaţie de plată periodică a unei sume de bani stabilită cu titlu de daune materiale sau morale prin orice titlu (inclusiv printr-o hotărâre judecătorească), în această ultimă ipoteză urmând să se reţine forma asimilată a infracţiunii;

- se remarcă o necorelare între dispoziţiile Codului penal şi cele ale C.civ., întrucât, începând cu 1 octombrie 2011, în cazul în care procedura de divorţ se desfăşoară în faţa notarului, pensia de întreţinere poate fi stabilită de comun acord şi consemnată în actul notarial; în această ipoteză, apreciez că trebuie apelat la interpretarea prin analogie *in favorem* a dispoziţiilor art. 378 alin. (1) lit. c) NCP, în sensul că norma de incriminare se referă atât la pensiile de întreţinere stabilite pe calea judecătorească, cât şi la cele instituite în urma procedurii notariale, întrucât altfel încadrarea juridică ar trebui reţi-

nută printr-o interpretare extensivă a dispozițiilor art. 386 alin. (1) lit. b) NCP când infracțiunea se consumă la momentul primei omisiuni referitoare la îndeplinirea obligației de întreținere, iar nu după trecerea unui termen de 3 luni, creându-se o situație discriminatorie și inechitabilă față de persoanele care au divorțat în procedura notarială;

- nu prezintă importanță pentru existența infracțiunii faptul că persoana care este creditorul obligației de întreținere sau reprezentantul acesteia nu a pus în executare silită hotărârea judecătorească prin care a fost stabilită pensia de întreținere și nici dacă creditorul obligației de întreținere beneficia de întreținere și din partea unei alte persoane ori dacă avea sau nu mijloace care să îi asigure traiul, creșterea și educarea;

- constituie o „neplată" a pensiei de întreținere, în sensul legii penale, și plata parțială a acesteia;

- termenul de 3 luni curge de la data la care hotărârea judecătorească prin care a fost stabilită pensia de întreținere este executorie sau de la ultima plată efectuată;

- trebuie să existe 3 luni de neplată a pensiei de întreținere, chiar dacă acestea nu sunt consecutive;

- în ipoteza în care subiectul pasiv este un minor al cărui reprezentant legal este făptuitorul, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu;

- dacă subiectul pasiv este un major, termenul de formulare a plângerii prealabile curge de la data expirării celor 3 luni în care pensia de întreținere nu a fost plătită cu rea-credință.

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru valorile sociale protejate;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei *(infracțiune de pericol abstract).*

Instanța constată că în cauză este îndeplinită ***situația premisă*** a infracțiunii de abandon de familie constând în preexistența unei obligații patrimoniale de întreținere, stabilite pe cale judecătorească, întrucât, prin sentința civilă nr. 11260/2013 din data de 09.10.2013 pronunțată de Judecătoria Oradea, definitivă la data de 09.01.2014, inculpatul P.D. a fost obligat la plata pensiei de întreținere în cotă de 33% lei din venitul minim pe economie, revenind minorei P.M.G. 18% lunar, iar minorei P.B.D. 15% lei lunar, până la majoratul beneficiarelor sau alte dispoziții legale, începând cu data de 13.11.2012 (data introducerii cererii de chemare în judecată). ***Sub aspectul laturii obiective*** a infracțiunii de abandon de familie, *elementul material* al acesteia, recunoscut și de către inculpat, constă în neplata pensiei de întreținere mai mult de trei luni, pensie de întreținere stabilită în favoarea minorelor P.M.G. și P.B.D., prin hotărâre judecătorească definitivă. Termenul de 3 luni se calculează de la data de 09.01.2014, data rămânerii definitive a hotărârii prin care pensia de întreținere a fost stabilită pe cale judecătorească, având în vedere, pe de o parte, limitele factuale în care instanța a fost învestită cu judecata prezentei cauze, cât și data de la care inculpatul nu a plătit pensia de întreținere stabilită în mod definitiv și executoriu pe cale judecătorească. Instanța constată că apărările inculpatului în sensul că a achitat unele sume de bani (suma de 400 lei, 200 lei în luna octombrie și 200 lei în luna noiembrie 2014) nu sunt de natură să înlăture

tipicitatea obiectivă a faptei, deoarece plata parţială a pensiei de întreţinere echivalează cu neplata acesteia, deoarece într-un astfel de caz, pensia plătită nu este cea stabilită de instanţa de judecată. *Urmarea imediată* constă în punerea în pericol a dezvoltării fizice, psihice şi morale a persoanelor vătămate în favoarea cărora a fost stabilită pensia de întreţinere. Având în vedere natura juridică a infracţiunii care constituie o formă specială de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti, reglementată în cadrul infracţiunilor contra familiei, nu este necesar pentru consumarea infracţiunii ca subiecţii pasivi (P.M.G. şi P.B.D.) sau reprezentantul lor legal M.M.I. să fi făcut dovada că nu dispuneau de alte mijloace de subzistenţă, întrucât legea nu stipulează producerea vreunui rezultat. *Legătura de cauzalitate* rezultă din materialitatea faptei (*ex re*) *(Judecătoria Oradea, sentinţa penală nr. 1143/2016, nepublicată).*

4.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

Curtea reţine că infracţiunea de abandon de familie se comite cu intenţie (directă sau indirectă), iar latura subiectivă este întregită de cerinţa *relei-credinţe*. *Reaua-credinţă* există când inculpatul nu-şi îndeplineşte obligaţia de întreţinere, deşi are posibilităţi materiale să o facă. Curtea consideră că neplata pensiei de întreţinere nu conduce, în sine, la concluzia că inculpatul a acţionat cu rea-credinţă, deoarece aceasta nu se presupune şi nici nu rezultă direct din simplul fapt al omisiunii de a plăti pensia de întreţinere. Aşadar, reaua-credinţă trebuie dovedită de parchetul care are sarcina probei. În acest cadru, Curtea apreciază că nu se poate reţine tipicitatea subiectivă a faptei de abandon de familie dacă cel obligat la întreţinere este lipsit de mijloace materiale sau de venituri proprii, ori când, din cauze obiective, este în imposibilitate de a-şi îndeplini obligaţia de întreţinere. În ipoteza reţinerii bunei-credinţe, instanţa poate constata lipsa de tipicitate subiectivă a faptei în sensul imposibilităţii reţinerii comiterii faptei cu intenţie directă sau indirectă. Chiar dacă că cerinţa relei-credinţe ataşată laturii subiecte poate fi reţinută ca îndeplinită şi atunci când inculpatul nu a avut un loc de muncă ori când a lucrat fără forme legale sau a rămas în pasivitate, nefăcând niciun demers pentru a-şi găsi un loc de muncă în care să fie angajat în mod legal ori neprestând vreo activitate pentru a dobândi veniturile din care să achite pensia de întreţinere, Curtea apreciază că, în speţă, există cauze obiective, temeinic justificate care conduc la concluzia că inculpatul L.I., titular al obligaţiei de întreţinere, nu a avut posibilitatea de a-şi îndeplini obligaţia şi a acţionat cu bună-credinţă. **Relevante pentru reţinerea bunei-credinţe a inculpatului L.I. sunt următoarele împrejurări de fapt care rezultă din probele administrate în cauză: a)** din testul de paternitate efectuat în baza profilului ADN de către Societatea de Cercetare, Fabricare şi Servicii Medicale Biologie Moleculară Genoid (Budapesta, Ungaria) întocmit la data de 30.07.2010 a rezultat că probabilitatea este de peste 99,99% ca între inculpatul L.I. şi minorul L.A.A. să existe o relaţie tată – copil nebiologic.

Astfel, s-a concluzionat că paternitatea nu este dovedită; **b)** faptul că inculpatul L.I. este o persoană în vârstă (63 de ani), care nu realizează venituri, nu beneficiază de pensie şi nici nu deţine bunuri impozabile. Având în vedere vârsta inculpatului L.I., Curtea consideră că parchetul nu a dovedit că lipsa unui loc de muncă este consecinţa pasivităţii acestuia, fiindu-i astfel imputabilă. Prin urmare, Curtea apreciază că în mod temeinic a reţinut prima instanţă lipsa tipicităţii subiective a faptei de care a fost acuzat inculpatul L.I. *(C.A. Oradea, secţia penală, decizia nr. 324/2017, nepublicată).*

Sub aspectul laturii subiective a infracţiunii, inculpatul P.D. *a acţionat cu forma de vinovăţie a intenţiei directe*, în sensul că a prevăzut că prin neplata pensiei de întreţinere, stabilită în sarcina sa şi în favoarea minorelor, va aduce atingere dreptului la întreţinere a copilului său minor şi prin aceasta dezvoltării lui fizice, psihice şi morale şi a urmărit producerea acestui rezultat. Instanţa consideră că cerinţa relei-credinţe ataşată laturii subiecte poate fi reţinută ca îndeplinită şi atunci când inculpatul nu a avut un loc de muncă ori când a lucrat fără forme legale sau a rămas în pasivitate, nefăcând niciun demers pentru a-şi găsi un loc de muncă în care să fie angajat în mod legal ori neprestând vreo activitate pentru a dobândi veniturile din care să achite pensia de întreţinere. Numai existenţa unor cauze obiective, temeinic justificate pot conduce la concluzia că titularul obligaţiei de întreţinere nu a avut posibilitatea de a-şi îndeplini obligaţia sa, astfel că neplata pensie de întreţinerea nu a fost realizată cu rea-credinţă. În ipoteza reţinerii bunei-credinţe, instanţa poate constata lipsa de tipicitate subiectivă a faptei în sensul imposibilităţii reţinerii comiterii faptei cu intenţie directă sau indirectă. În cauză, probele administrate ***relevă comiterea faptei cu rea-credinţă*** în condiţiile în care, deşi era apt de muncă şi a realizat venituri în perioadele în care s-a aflat în stare de libertate, inculpatul P.D. nu a achitat pensia de întreţinere stabilită în favoarea fiicelor sale minore. Astfel, din adeverinţa medicală nr. 31839 din 08.09.2015 a Cabinetului Medical al Penitenciarului Oradea rezultă că inculpatul P.D. *nu figurează în evidenţe că ar fi suferind de afecţiuni cronice care să nu-i permită desfăşurarea de activităţi lucrative*, fiind selecţionat pentru munca în exterior, cu plată. Din adresa nr. 3018 din 09.06.2015 a Agenţiei Judeţene pentru Ocuparea Forţei de Muncă Bihor, rezultă faptul că inculpatul P.D. *nu figurează în evidenţele instituţiei ca persoană aflată în căutarea unui loc de muncă* în perioada de referinţă. Din declaraţiile inculpatului care se coroborează cu cele ale martorului P.R.I. (fratele inculpatului) a rezultat că în perioadele în care s-a aflat în stare de libertate a lucrat în mod sporadic, ajutându-l pe un consătean la îngrijirea animalelor, obţinând sume cuprinse între 30 şi 50 lei pe zi. Din declaraţia martorului P.R.I. mai rezultă că inculpatul a fost angajat al societăţii SC Maragro în cursul lunii septembrie, obţinând venituri în cuantum de 700-800 de lei. Din adresa nr. 598 din 15.05.2015, a Agenţiei Naţionale de Administrare Fiscală, Direcţia Generală a Finanţelor Publice Bihor, rezultă că inculpatul P.D. a figurat în anul 2012 cu alte venituri impozabile de 6.569 lei, iar în anul 2014 a figurat cu alte venituri impozabile în suma de 742 lei. Din adresa nr. 35124 din 28.10.2015, a Penitenciarului Oradea, rezultă că inculpatul P.D. a desfăşurat activităţi productive în timpul executării pedepselor privative de libertate în lunile mai, august,

septembrie 2014, respectiv în lunile aprilie şi mai 2015, fiind remunerat cu suma totală de 680 lei. Instanţa mai apreciază şi că la stabilirea relei-credinţe trebuie avute în vedere şi bunurile proprietatea inculpatului din exploatarea cărora poate obţine venituri. Astfel, din adresa nr. 2001 din 02.07.2015 a Primăriei comunei G.C., rezultă faptul că inculpatul P.D. figurează în evidenţele fiscale ale instituţiei cu casă în suprafaţă de 86 mp şi teren aferent concesionat de la Primăria G.C. în suprafaţă de 1.000 mp. Nu în ultimul rând, instanţa reţine că din declaraţia inculpatului a rezultat că acesta deţinea şi o utilitară cu care transporta lemne, încasând, aşadar, şi alte venituri neprecizate *(Judecătoria Oradea, sentinţa penală nr. 1143/2016, definitivă prin decizia nr. 193/A/2017 a C.A. Oradea, nepublicată).*

Latura subiectivă a infracţiunii de abandon de familie se caracterizează prin rea-credinţă, ceea ce înseamnă că persoana obligată la plata pensiei de întreţinere are posibilitatea de a o plăti, dar refuză să o facă. În consecinţă, nu săvârşeşte această infracţiune cel care, din cauza lipsei mijloacelor materiale, este împiedicat să plătească pensia de întreţinere, nefiind, deci, de rea-credinţă *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 1748/1996, www.legalis.ro).*

Nu se poate reţine existenţa infracţiunii de abandon de familie lipsind elementul relei-credinţe atâta vreme cât, după pronunţarea hotărârii prin care a fost obligat să plătească o pensie de întreţinere fostei sale soţii, în folosul copiilor rezultaţi din căsătorie, inculpatul a luat copiii la domiciliul său, acordându-le îngrijire şi întreţinere fără contribuţia mamei, deoarece, în această situaţie, el a fost încredinţat că nu mai trebuie să plătească acesteia vreo sumă de bani *(C.A. Bucureşti, secţia I penală, decizia nr. 153/1998, în C.P.J.P. 1998, p. 1).*

4.6. Forma asimilată

- constituie *formă asimilată* a infracţiunii neexecutarea, cu rea-credinţă, de către cel condamnat a prestaţiilor periodice stabilite prin hotărâre judecătorească, în favoarea persoanelor îndreptăţite la întreţinere din partea victimei infracţiunii;

- subiectul activ nemijlocit al infracţiunii, în cadrul acestei variante asimilate, poate fi numai inculpatul cu privire la care s-a dispus condamnarea pentru săvârşirea unei infracţiuni care a avut ca urmare imediată decesul victimei (de pildă, inculpatul condamnat pentru comiterea infracţiunii de omor, ucidere din culpă, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, tâlhărie sau viol urmată de moartea victimei etc.) şi care a fost obligat, în temeiul art. 1390 C.civ., fie de instanţa penală, fie de instanţa civilă, la plata unor prestaţii periodice în favoarea persoanelor îndreptăţite la întreţinere din partea victimei care a decedat în urma săvârşirii unei infracţiuni (spre exemplu, în urma săvârşirii infracţiunii de ucidere din culpă, condamnatul este obligat să plătească copiilor persoanei decedate în urma săvârşirii infracţiunii, suma de 1.000 lei lunar); nu prezintă importanţă dacă inculpatul a fost condamnat la o pedeapsă cu executare în regim de detenţie ori cu suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei, modalitatea de individualizare a executării pedepsei putând avea relevanţă doar cu privire la evaluarea existenţei relei-credinţe în cazul neîndeplinirii obligaţiei de plată a prestaţiilor periodice; deşi art. 378 alin. (2) NCP face referire la persoana condamnată,

apreciez că poate fi subiect activ nemijlocit al formei asimilate a infracțiunii de abandon de familie și inculpatul cu privire la care s-a dispus o soluție de amânare a aplicării pedepsei [de pildă, în cazul în care inculpatul a fost acuzat de comiterea unei infracțiuni de ucidere din culpă în forma de bază, pentru care art. 192 alin. (1) NCP prevede pedeapsa închisorii de la 1 la 5 ani];

- nu are calitatea de autor al formei asimilate a infracțiunii suspectul sau inculpatul față de care s-a dispus o soluție de clasare[1] ori inculpatul față de care s-a dispus o soluție de achitare sau de încetare a procesului penal, chiar dacă instanța civilă a dispus obligarea acestuia la plata unor prestații periodice în favoarea persoanelor îndreptățite la întreținere din partea victimei care a decedat în urma săvârșirii unei infracțiuni (de pildă, în ipoteza în care soluția de clasare s-a dispus pe motiv de intervenție a prescripției răspunderii penale); deopotrivă, partea responsabilă civilmente sau succesorii inculpatului nu pot avea calitatea de subiecți activi nemijlociți ai formei asimilate a infracțiunii, deoarece nu sunt autori ai infracțiuni care a condus la decesul victimei și nu pot face obiectul unei soluții cu privire la acțiunea penală;

- spre deosebire de art. 378 alin. (1) lit. c) NCP, neexecutarea unei *singure prestații periodice* este suficientă pentru a reține săvârșirea infracțiunii în formă consumată.

4.7. Formele infracțiunii

- actele de pregătire și tentativa sunt posibile la faptele comisive, dar nu sunt incriminate;

- infracțiunea se consumă la momentul: *(i)* părăsirii, alungării, lăsării fără ajutor, ce sunt de natură a expune persoana vătămată la suferințe fizice sau morale; *(ii)* primei omisiuni referitoare la îndeplinirea obligației de întreținere și se epuizează fie prin îndeplinirea obligației, fie prin condamnarea definitivă a infractorului (infracțiune continuă); *(iii)* expirării celor 3 luni de neplată și se epuizează la momentul reluării plății (*infracțiune continuă*); în acest sens, în **decizia 4/RIL/2017**, instanța supremă a reținut că infracțiunea de abandon de familie se consumă la expirarea perioadei de trei luni, pe durata căreia autorul a rămas în pasivitate, prin neexecutarea obligației de plată a pensiei de întreținere stabilită pe cale judecătorească, *și se epuizează la momentul reluării plății de către debitor sau al condamnării acestuia, prin hotărâre judecătorească, dată la care se încheie ciclul infracțional și se autonomizează activitatea desfășurată până în acel moment*. În această din urmă situație trebuie avut în vedere că viziunea de drept substanțial poate fi incompatibilă cu cea procedurală în ceea ce privește limitele judecății atunci când la momentul emiterii rechizitoriului inculpatul nu a înțeles să reia plata pensiei de întreținere, deoarece potrivit art. 371 NCPP judecata se limitează la fapta descrisă în actul de sesizare, iar instanța de judecată nu se poate autoînvesti cu faptele comise după data sesizării și nici nu are posibilitatea extinderii acțiunii penale. Chiar și prin raportare la considerentele deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție nu cred că ar putea fi avut în vedere ca moment al

---

[1] Ca urmare a modificării operate prin O.U.G. nr. 18/2016, nu se poate dispune renunțarea la urmărirea penală în cazul infracțiunilor care au avut ca urmare decesul victimei [art. 318 alin. (5) NCPP].

epuizării pronunțarea unei hotărâri în primă instanță, care nu a devenit încă definitivă, deoarece o astfel de soluție nu poate prezenta relevanță atât timp cât inculpatul beneficiază încă de prezumția de nevinovăție.

4.8. Pedeapsa

- închisoare de la 6 luni la 3 ani sau amendă (180-300 zile-amendă);

- dacă inculpatul acuzat de săvârșirea infracțiunii de abandon de familie nu și-a îndeplinit obligațiile până la data emiterii rechizitoriului, dar *și le îndeplinește* în faza camerei preliminare ori în cursul judecății în primă instanță ori în apel, amânarea aplicării pedepsei sau suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei va fi dispusă și în cazul în care nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege (cu excepția consimțământului la prestarea unei munci în folosul comunității, care trebuie să existe în prealabil, deoarece impunerea unei astfel de obligații în absența consimțământului inculpatului ar conduce la o încălcare a Convenției europene și a Constituției); astfel, este stabilit un caz în care, deși nu sunt satisfăcute condițiile art. 83 NCP, respectiv art. 91 NCP, instanța, dacă constată că sunt îndeplinite elementele constitutive ale infracțiunii de abandon de familie și dacă nu dă efect principiului oportunității în sensul de a dispune renunțarea la aplicarea pedepsei ***este obligată să opteze între una dintre următoarele forme de individualizare a pedepsei: amânarea aplicării pedepsei sau suspendarea sub supraveghere a pedepsei închisorii (măsură obligatorie, iar nu facultativă)***; temeiul juridic al amânării aplicării pedepsei, respectiv suspendării sub supraveghere a executării pedepsei îl constituie, în acest caz, dispozițiile art. 378 alin. (5) NCP, iar nu cele ale art. 83 NCP, respectiv 91 NCP;

- în ipoteza în care inculpatul acuzat de comiterea infracțiunii de abandon de familie nu își îndeplinește obligațiile restante pe parcursul procesului penal, instanța va putea dispune amânarea aplicării pedepsei, dacă sunt îndeplinite condițiile generale prevăzute de art. 83 NCP, respectiv suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei, dacă sunt îndeplinite condițiile art. 91 NCP;

- nu se va putea dispune revocarea amânării dacă infracțiunea comisă în termenul de supraveghere este abandonul de familie, iar în faza camerei preliminare[1] ori în cursul judecății în primă instanță ori în apel inculpatul și-a îndeplinit obligațiile restante, caz în care instanța are obligația de a dispune fie amânarea aplicării pedepsei, fie suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei pentru infracțiunea comisă în termenul de supraveghere;

- în cazul în care, potrivit C.pen. din 1969, s-a dispus suspendarea condiționată a executării pedepsei stabilite pentru o infracțiune de abandon de familie, trebuie distins între următoarele două ipoteze:

---

[1] Prin Legea de modificare a NCPP a fost abrogată faza de cameră preliminară. Verificarea de legalitate și loialitate a urmăririi penale se va face de instanța de judecată competentă potrivit legii, în cadrul noii etape procesuale a verificărilor prealabile la judecata în primă instanță [art. 370^1 NCPP - art. 370^5 NCPP].

a) dacă suspendarea condiționată a fost dispusă în baza art. 305 alin. (4) C.pen. din 1969 (față de îndeplinirea integrală a obligațiilor de întreținere în cursul procesului și de lipsa împăcării părților) revocarea se poate dispune numai dacă în cursul termenului de încercare, condamnatul săvârșește din nou infracțiunea de abandon de familie;

b) atunci când suspendarea condiționată a fost dispusă în baza art. 81 C.pen. din 1969 revocarea suspendării condiționate se poate dispune în condițiile prevăzute de art. 83 C.pen. din 1969.

4.9. Cauza specială de nepedepsire

- NCP a stipulat în art. 378 alin. (4) o cauză specială de nepedepsire în ipoteza în care, ***înainte de terminarea urmăririi penale***, inculpatul își îndeplinește obligațiile; în această ipoteză, când după momentul consumării infracțiunii și până la momentul terminării urmăririi penale obligația de întreținere este integral executată procurorul luând act de îndeplinirea obligațiilor va dispune o soluție de clasare, fie ca soluție de neurmărire penală (atunci când îndeplinirea obligației de întreținere a fost realizată înainte de începerea urmăririi penale *in rem*), fie ca soluție de netrimitere în judecată (când obligația de întreținere a fost executată în cursul urmăririi penale); în situația în care, deși inculpatul și-a îndeplinit obligațiile în faza de urmărire penală, procurorul a dispus trimiterea în judecată a inculpatului, instanța constatând existența cauzei de nepedepsire prevăzute de art. 378 alin. (4) NCP va dispune încetarea procesului penal.

§5. Nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului

5.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în reținerea de către un părinte a copilului său minor, fără consimțământul celuilalt părinte sau al persoanei căreia i-a fost încredințat minorul potrivit legii, dacă creșterea și educarea copilului ar fi primejduită [art. 379 alin. (1) NCP];

- constituie *formă asimilată* a acestei infracțiuni fapta unei persoane căreia i s-a încredințat un minor prin hotărâre judecătorească spre creștere și educare, de a împiedica, în mod repetat, pe oricare dintre părinți să aibă legături personale cu minorul în condițiile stabilite de părți sau de către organul competent [art. 379 alin. (2) NCP];

- acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate; înlăturarea răspunderii penale poate avea loc numai în condițiile retragerii plângerii nu și ale împăcării.

5.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la creșterea și educarea copiilor;

b) obiectul material: nu are.

5.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: *la forma de bază* prevăzută de art. 379 alin. (1) NCP autor este părintele copilului (tatăl sau mama) *care nu locuiește cu minorul*; față de dispozițiile

noului Cod civil referitoare la autoritatea părintească[1] este necesar ca ambii părinți să aibă capacitatea de a exercita drepturile părintești și să nu fi fost impusă vreunuia dintre părinți interdicția de a lua legătura cu minorul; nu va fi tipică fapta părintelui care are capacitatea de a exercita drepturile părintești de a reține copilul minor în ipoteza în care părintelui la care locuia minorul i-a fost interzis dreptul de a avea legături personale cu minorul;

- *la forma asimilată* prevăzută de art. 379 alin. (2) NCP subiect activ nemijlocit este părintele sau persoana (fizică sau juridică) căreia i s-a încredințat în plasament minorul prin hotărâre judecătorească spre creștere și educare[2] și *care locuiește cu acesta*;

- persoana juridică nu poate avea calitatea de autor al formei de bază a infracțiunii, dar poate fi subiect activ nemijlocit al formei asimilate;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat (în cazul în care ambii părinți, care nu locuiesc cu minorul, nu respectă măsurile de încredințare a minorului unei alte persoane), instigare, complicitate; instigarea sau complicitatea nu este condiționată de vreo calitate a participantului.

b) subiectul pasiv: *la forma de bază* – minorul sau părintele căruia i-a fost încredințat minorul și care este împiedicat să-și îndeplinească obligațiile sau alte drepturi părintești prevăzute de lege;

- *la forma asimilată* subiect pasiv este minorul care are dreptul de a avea legături personale cu părintele sau părintele care este împiedicat să aibă legături personale cu minorul; în cazul în care minorul este încredințat în plasament de instanța de tutelă unei alte persoane ori unei instituții de ocrotire care împiedică repetat relația cu ambii părinți se va reține comiterea unui concurs de infracțiuni deoarece dreptul de a avea legături cu minorul are caracter personal și este astfel restricționat în mod abuziv.

5.4. Latura obiectivă

a) elementul material:

(i) reținerea minorului de către părintele care îl avea în grijă după expirarea duratei de timp stabilite prin hotărârea judecătorească ori prin actul notarial;

- este necesar să existe o hotărâre judecătorească executorie sau un act notarial prin care locuința minorului a fost stabilită la unul dintre părți sau la o altă persoană și să nu existe consimțământul explicit sau implicit al acestora ca minorul să rămână cu părintele său dincolo de limitele impuse prin hotărârea judecătorească ori prin actul notarial;

- este o infracțiune continuă de pericol abstract;

- în cazul în care fapta se comite prin răpire, se va reține concursul cu lipsirea de libertate în mod ilegal prevăzută de art. 205 NCP, care nu este absorbită în infracțiunea prevăzută de art. 379 alin. (1) NCP.

(ii) împiedicarea, în mod repetat, a oricăruia dintre părinți să aibă legături personale cu minorul după pronunțarea unei hotărâri judecătorești de încredințare a minorului, în condițiile stabilite de părți sau de către organul judiciar.

---

[1] Pentru o analiză detaliată a autorității părintești, a se vedea *M. Avram*, Drept civil. Familia, Ed. Hamangiu, București, 2016, p. 499 și urm.

[2] Conform art. 399 alin. (1) C.civ. instanța de tutelă poate hotărî plasamentul copilului la o rudă sau altă familie ori persoană, cu consimțământul acestora, sau într-o instituție de ocrotire.

- caracterul repetat al faptei nu presupune în mod necesar existenţa unor acte de împiedicare cu caracter sistematic, adică, astfel, cum s-a arătat în jurisprudenţă o opţiune constantă şi sistematică a subiectului activ nemijlocit de nu a respecta dispoziţiile hotărârii judecătoreşti prin împiedicarea în mai multe ocazii a legăturilor personale cu părintele[1];

- nu este tipică fapta constând într-o singură împiedicare a părintelui de a lua legătura cu minorul, faţă de exigenţa de repetabilitate;

- este o infracţiune de obicei de pericol abstract;

- poate fi reţinută în concurs cu infracţiunea de ameninţare, loviri sau alte violenţe, vătămare corporală dacă subiectul activ exercită astfel de acţiuni în vederea împiedicării legăturilor personale cu minorul;

b) urmarea imediată: starea de pericol pentru creşterea şi educarea minorului;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

5.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

Întreg probatoriul administrat pe parcursul procesului penal, demonstrează, fără dubii, refuzul vădit şi nejustificat probatoriu ori cel puţin susţinut de afirmaţii verosimile al apelantului inculpat A. de a pune în executare titlul executor reprezentat de către sentinţa civilă nr. 16325 din 02 decembrie 2014, pronunţata de către Judecătoria Ploieşti, în Dosarul cu nr. x/281/2013 şi Decizia nr. 03 din 27 mai 2016, pronunţata de către Curtea de Apel Ploieşti, în Dosarul cu nr. x/281/2013, respectiv de a o lăsa pe minora C. la mama sa D. (mama minorei), mai precis la domiciliul acesteia, unde îi fusese stabilită provizoriu locuinţa prin hotărârea unei instanţe civile, până la soluţionarea irevocabilă a procesului de divorţ al părţilor. De asemenea, din aceleaşi probatorii administrate rezultă împrejurarea că inculpatul A., la data de 9 aprilie 2013 când se afla la cabinetul medicului ORL, împreună cu mama minorei C., numita A. şi D. (actual V.), profitând de faptul că mama minorei a rămas în cabinet să i se prescrie o reţetă, inculpatul a luat-o pe minoră fără consimţământul mamei şi până în prezent, a interzis orice relaţie şi orice legătură între cele două, stabilind reşedinţa minorei în satul Ariceştii Rahtivani (la verii inculpatului, martorii în proces H. şi G.), a izolat-o complet pe minoră de mamă şi, aflată sub influenţa sa (a tatălui) de la cca 3 ani, i-a inoculat date nereale şi nocive despre atitudinea mamei, relatându-i minorei aspecte apte a distruge încrederea şi afecţiunea pentru mama sa, conducând la deteriorarea gravă şi indubitabilă a relaţiei dintre mamă şi minoră. Probele administrate demonstrează de asemenea, că este înde-

[1] În doctrină (*D. Pavel*, în *T. Vasiliu ş.a.*, Codul penal comentat şi adnotat. Partea specială, vol. II, Ed. Ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1977, p. 394) s-a apreciat că repetabilitatea nu înseamnă că faptele de împiedicare să fie cu necesitate succesive ori săvârşite prin mijloace identice.

plinită și latura subiectivă a faptei prevăzute de art. 379 alin. (1) NCP și săvârșită de inculpatul A. Multitudinea demersurilor întreprinse în ultimii ani de către inculpat susțin concluzia referitoare la forma de vinovăție cu care acesta acționat. Astfel, intenția directă, ca formă a vinovăției, rezultă din acțiunile întreprinse de inculpat, a luat-o pe minoră fără consimțământul mamei, s-a opus constant oricărui demers întreprins de aceasta de a o vizita pe minoră, de a continua legăturile, de a pune în executare hotărârile civile, în contextul în care a fost parte și a participat in mod efectiv în procesele civile finalizate, prevăzând astfel rezultatul faptei urmărind producerea lui și continuând până în prezent o serie de demersuri menite a distruge legătura firească a copilului cu mama sa. Pentru înlăturarea vinovăției sale inculpatul a invocat acțiunile nocive, abuzive, ale mamei și familiei acesteia asupra minorei, însă datele din dosar nu susțin decât contrariul și anume efectul nociv al acțiunilor tatălui asupra relației mamei cu minora. Astfel, datele medicale invocate de inculpat în dovedirea acestei teze, conținute de înscrisuri depuse în dosar, anterioare preluării abuzivă a minorei de către tată, fotografiile prezentate instanței, de asemenea anterioare declanșării conflictului dintre părinți, sunt probe ce reflectă date obiective, străine de eforturile de denaturare ale persoanelor interesate și susțin în continuare evaluările instanței civile, intrate în puterea lucrului judecat, care a concluzionat asupra necesității și oportunității stabilirii domiciliului minorei la mamă. Toate aceste date, medicale ori de ordin familial, invocate de inculpat nu constituie o justificare a demersurilor sale de rupere intempestivă, brutală și cu caracter de permanență a legăturii mamă-fiică. Deși nu a numit instituția invocată, trimiterile inculpatului vizează starea de necesitate (art. 20 NCP). Susținerea inculpatului, în sensul că acțiunile mamei ar fi generat un pericol imediat și grav pentru sănătatea minorei și ar fi reclamat intervenția sa și nesocotirea hotărârilor civile de stabilire a domiciliului minorei, este nedovedită și neverosimilă în contextul probator evidențiat anterior *(I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 42/2017, www.sintact.ro)*.

Evaluarea standardului probei dincolo de orice îndoială rezonabilă și a cerințelor decurgând din prezumția de nevinovăție impune ca, în limitele factuale și personale ale sesizării, pentru a se reține comiterea de către inculpata **F.A.F.** în calitate de autor a infracțiunii de nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului, în forma asimilată stipulată de art. 379 alin. (2) NCP trebuie ca din probele administrate să rezulte cu certitudine următoarele aspecte: ***a) existența unui subiect activ nemijlocit calificat***: părintele sau persoana căreia i s-a încredințat în plasament minorul prin hotărâre judecătorească spre creștere și educare, *care locuiește cu acesta*; ***b) existența unui subiect pasiv calificat***: părintele care este împiedicat să aibă legături personale cu minorul; ***c) situația premisă***: existența unui minor care a fost încredințat în baza unei hotărâri judecătorești unui părinte și care locuiește cu acesta; ***d) elementul material al infracțiunii***: împiedicarea *repetată* a părintelui să aibă legături personale cu minorul, în condițiile stabilite prin hotărârea judecătorească; caracterul repetat al împiedicării relevă natura de infracțiune de obicei a formei asimilate stipulate de art. 379 alin. (2) NCP, astfel că repetabilitatea trebuie să fie aptă să releve o opțiune constantă și sistematică a subiectului activ nemijlocit de nu a respecta

dispozițiile hotărârii judecătorești prin împiedicarea în mai multe ocazii a legăturilor personale cu părintele; ***e) latura subiectivă***: intenția directă sau indirectă. (...) Din probele administrate **rezultă în mod indubitabil că numitul** T.F.D. a avut în mod efectiv posibilitatea de a avea contact cu propriul copil și de dezvolta relații persoanele cu acesta, neputându-se reține nicio opoziție explicită sau implicită, cu caracter sistematic, a inculpatei F.A.F. în acest sens care să releve intenția acesteia de a nu respecta obligațiile impuse prin hotărârea judecătorească. (...) Din aceste probe se poate stabili cu certitudine că nu există acte pozitive și repetate al inculpatei F.A.F. care să fi condus în mod implicit prin influențarea și manipularea minorei la nerespectarea măsurilor stabilite prin hotărârea judecătorească cu privire la creșterea și educarea minorului, ci că imposibilitatea numitului T.F.D. de a lua minora în spațiul său privat se datorează exclusiv voinței minorului. Instanță consideră că, pe de o parte, nu poate fi imputată minorei neînțelegerea unor consecințe pentru nerespectarea anumitor norme legale față de vârsta copilului și de împrejurările care au fost de natură să îl traumatizeze, astfel cum au fost descrise mai sus, iar pe de altă parte, nu se poate considera că pasivitatea inculpatei F.A.F. care nu și-a obligat/ constrâns copilul să respecte un program de vizită stabilit printr-o hotărâre judecătorească echivalează în mod implicit cu săvârșirea formei asimilate a infracțiunii. (...) Analiza ansamblului materialului probator relevă că nu se poate reține existența unor acte repetate (comisive sau omisive, explicite sau implicite) săvârșite de inculpata F.A.F. în scopul nerespectării sistematice a dispozițiilor instanțelor judecătorești în legătură cu drepturile numitului T.F.D. de a avea legături personale cu minora, care să aibă drept consecință crearea unei veritabile stări de pericol pentru relațiile de familie care presupun existența unor legături personale între părinți și copii. Această constatare echivalează cu inexistența unei fapte repetate prin care inculpata F.A.F. să fi împiedicat cu intenție legăturile personale între celălalt părinte și copilul minor *(Jud. Oradea, secția penală, sentința nr. 83/2017, nepublicată)*.

Fapta inculpatului care, începând cu data de 24 februarie 2014, în calitate de părinte, a reținut-o pe minoră, fără consimțământul mamei acesteia (la domiciliul căreia, printr-o sentință civilă definitivă, fusese stabilită provizoriu locuința minorei până la soluționarea irevocabilă a procesului de divorț al părților) întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului prevăzută de art. 379 alin. (1) NCP. Pentru existența acțiunii de reținere nu are importanță faptul că inculpatul s-a îngrijit ca un bun părinte de fiica sa ori faptul că minora ar fi refuzat să ia legătura cu mama sa sau a refuzat să o însoțească pe aceasta *(C.A. Brașov, secția penală, sentința nr. 50/F din 18 decembrie 2015*, în NCP comentat, ed. a 2-a, p. 1242).

În situația în care din procesele-verbale întocmite de către executorul judecătoresc rezultă că inculpata a refuzat să execute hotărârea judecătorească prin care tatălui i se permisese să aibă legături personale cu minorul, mai mult, s-a menționat în mod expres că inculpata a refuzat să permită tatălui să comunice cu fiul său, chiar prin ușa întredeschisă, abia la insistențele copilului permițându-i accesul în apartament, reiese în mod evident o atitudine a mamei de

refuz al exercitării drepturilor conferite tatălui şi suntem în prezenţa infracţiunii de nerespectarea măsurilor privind încredinţarea minorului *(C.A. Ploieşti, secţia penală, decizia nr. 1275/2004, în B.J. 2004, p. 313)*.

Fapta părintelui (cetăţean român din a cărui căsătorie cu un cetăţean spaniol a rezultat un minor) căruia i-a fost încredinţată custodia copilului, însoţită de un drept de vizită în favoarea tatălui, precum şi de interdicţia părăsirii teritoriului spaniol de către minoră fără autorizaţia instanţei de judecată şi obţinerea autorizaţiei judiciare cu privire la orice schimbare a domiciliului minorei, de a fi părăsit Spania împreună cu minora (fără autorizare judiciară – la data de 31 iulie 2008, instanţa a autorizat, la cererea numitei C.L.V., ieşirea de pe teritoriul naţional a minorei, pentru a petrece luna august în România împreună cu mama sa, această autorizaţie fiind condiţionată de prezentarea biletelor dus-întors, atât pentru mamă, cât şi pentru minoră şi de comunicarea către tatăl minorei a adresei la care va putea fi localizată, dar şi a numărului de telefon pentru a putea fi contactată; întrucât numita C.L.V. nu a prezentat paşaport pentru minoră şi nici bilete dus-întors, la data de 19 august 2008, instanţa spaniolă a pronunţat o hotărâre prin care a respins cererea de ieşire din Spania a minorei), stabilindu-şi domiciliul în România şi de a refuza înapoierea acesteia constituie infracţiunea prevăzută de art. 379 NCP *(I.C.C.J., secţia penală, decizia nr. 2911 din 30 octombrie 2014, www.scj.ro)*.

Curtea apreciază că în mod corect prima instanţă a reţinut faptul că inculpata PN a săvârşit infracţiunea de nerespectarea măsurilor privind încredinţarea minorului, pentru că, în condiţiile în care minorul CV a fost încredinţat prin s. civ. nr. 1073/17.02.2010 tatălui său, iar acesta şi-a exprimat acordul ca minorul să locuiască cu mama o perioadă determinată de timp, la expirarea intervalului respectiv de timp aceasta avea obligaţia să îl aducă pe minor la domiciliul tatălui. Reţinerea minorului după expirarea termenului pentru care tatăl şi-a exprimat acordul – 31.12.2012, atrage răspunderea penală a inculpatei, chiar dacă acţiunea de reţinere este justificată de efectuarea unor investigaţii medicale. Codul familiei conţine dispoziţii referitoare la încredinţarea minorului unuia dintre părinţi, dar şi posibilitatea menţinerii legăturii acestuia cu celălalt părinte în grija căruia nu se află. Părintele căruia minorul i-a fost încredinţat spre creştere şi educare are datoria de a contribui la menţinerea şi întărirea legăturii acestuia cu celălalt părinte, dar şi acesta din urmă are datoria de a respecta condiţiile în care urmează să aibă legături cu minorul, condiţii stabilite prin hotărârea judecătorească de încredinţare. Încălcarea condiţiilor impuse de instanţa civilă de către părintele căruia nu i-a fost încredinţat minorul, fără consimţământul părintelui căruia i-a fost încredinţat realizează conţinutul constitutiv al infracţiunii de nerespectarea măsurilor privind încredinţarea minorului, independent de motivul şi scopul în care se realizează acţiunea de reţinere a minorului. Indiferent de natura relaţiilor dintre partea vătămată şi inculpată aceştia trebuie să contribuie în egală măsură la creşterea şi educarea minorului CV, dar în cadrul şi limitele stabilite de părţi sau printr-o hotărâre judecătorească. Interesul minorului a fost avut în în vedere de către instanţa civilă atunci când a dispus încredinţarea minorului tatălui acestuia şi nu înlătură caracterul

penal al faptei comise de inculpata PN. Curtea apreciază, de asemenea, că este irelevantă sub aspectul vinovăției cu care inculpata a acționat împrejurarea că prin hotărârea nr. 1166/13/E pronunțată de Tribunalul din Milano a fost respinsă cererea părții vătămate CM de înapoiere a minorului dar și împrejurarea că minorul CV, cu ocazia audierii de către autoritățile judiciare italiene la data de 18.09.2013 a afirmat că „îmi place mai mult să stau în Italia". Atitudinea minorului poate fi una indusă de inculpată și determinată de cauze care nu ar trebui să primeze la luarea unei astfel de hotărâri, cum ar fi faptul că „mama are mai mulți bani". Nici împrejurarea că pe parcursul cercetărilor care au fost efectuate față de inculpată, Tribunalul O a pronunțat decizia nr. 41/19.02.2014 prin care a stabilit locuința minorului la domiciliul mamei din Italia nu este de natură să conducă instanța la concluzia că inculpata nu a acționat cu forma de vinovăție prevăzută de lege câtă vreme nu a fost soluționat recursul declarat împotriva hotărârii menționate și câtă vreme vinovăția inculpatei se apreciază în raport cu obligațiile pe care aceasta le avea potrivit s. civ. nr. 1073/17.02.2010 a Judecătoriei Slatina *(C.A. Craiova, secția penală, decizia nr. 1060/2014, www.sintact.ro)*.

5.6. Formele infracțiunii

- actele de pregătire și tentativa sunt posibile la forma de bază, dar nu sunt incriminate; la forma asimilată tentativa nu este posibilă, fiind o infracțiune de obicei;

- infracțiunea în forma de bază se consumă în momentul în care s-a realizat fapta tipică (reținerea) și, dat fiind caracterul său continuu, se epuizează în momentul încetării reținerii;

- pentru consumarea infracțiunii *în forma asimilată* trebuie ca actele de împiedicare să aibă caracter repetat (cel puțin două acte de împiedicare); infracțiunea se epuizează la data încetării activității infracționale.

5.7. Pedeapsa

- închisoarea de la 1 lună la 3 luni sau amenda (120-240 zile-amendă).

§6. Profanarea de cadavre sau morminte

6.1. Noțiune

- este infracțiunea ce constă în sustragerea, distrugerea sau profanarea unui cadavru ori a cenușii rezultate din incinerarea acestuia [art. 383 alin. (1) NCP];

- constituia *variantă atenuată* a infracțiunii profanarea prin orice mijloace a unui mormânt, a unei urne funerare sau a unui monument funerar [art. 383 alin. (2) NCP].

6.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic: relațiile sociale privind conviețuirea socială referitoare la persoanele decedate ori la memoria acestora;

b) obiectul material: corpul persoanei decedate, cenușa rezultată din incinerarea cadavrului, mormântul, monumentul funerar sau urna funerară.

6.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: autor poate fi orice persoană fizică sau juridică (necircumstanțiat) care are capacitate penală;

- participația penală este posibilă în forma coautoratului, instigării sau a complicității.

b) subiectul pasiv: statul sau orice persoană lezată material sau moral prin fapta penală;

6.4. Latura obiectivă

a) elementul material: sustragerea, distrugerea sau profanarea unui cadavru ori a cenuşii rezultate din incinerarea acestuia (de pildă, arderea cadavrului victimei infracțiunii de omor după săvârşirea faptei; sustragerea unui cadavru pentru a fi folosit pentru experimente medicale neautorizate etc.);

- dacă pe lângă acțiunile prin care se comite fapta tipică sunt realizate şi acte de sustragere a bunurile plasate de moştenitorii defunctului lângă cadavru, sau de distrugere a locului în care se afla cadavrul (de pildă, incendierea casei în care fusese omorât victima în scopul sustragerii de bani) infracțiunea prevăzută de art. 383 NCP se va reține în concurs cu furtul sau, după caz,cu tâlhăria ori cu distrugerea.

- efectuarea unei autopsii în vederea stabilirii cauzei morții sau exhumarea în vederea efectuării unei autopsii nu constituie acte de profanare.

b) urmarea imediată: starea de pericol rezultată din vătămarea valorilor sociale ce constituie obiectul juridic al infracțiunii;

c) legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei (infracțiune de pericol abstract).

Astfel, prin activitatea de transportare a cadavrului într-o locație unde nu putea fi descoperit, prin acoperirea căruței (în care se afla cadavrul) cu snopi din coceni de porumb, prin refuzul de a aduce la cunoştință rudelor împrejurarea că victima OG decedase, prin împiedicarea înmormântării şi pomenirii acesteia conform normelor creştine, cu consecința ajungerii într-un stadiu de putrefacție în perioada de aproximativ două luni (calculată de la deces până în momentul descoperii), este cert că s-a realizat o activitate de „profanare" reglementată de art. 383 alin. (1) NCP *(C.A. Galați, secția penală, decizia nr. 321/2016, www.sintact.ro)*.

Elementul material al laturii obiective, a faptei inculpaților HB şi HM care: în perioada 15.02-22.02.2015, pe timp de noapte, împreună, au profanat mormântul defunctei D M, întruneşte elementele constitutive ale infracțiunii de profanare de cadavre sau morminte, prevăzută de art. 383 alin. (2) NCP; în împrejurările descrise mai sus au sustras din mormântul defunctei DM bijuterii din aur în valoare de 5000 lei, întruneşte elementele constitutive ale infracțiunii de furt calificat, prevăzută de art. 228 alin. (1)-art. 229 alin. (1) lit. b) şi d) NCP. Urmarea imediată pentru infracțiunea de profanare de morminte constă în starea de pericol rezultată din vătămarea valorilor sociale ce constituie obiectul juridic

al infracţiunii (atingerea adusă memoriei persoanei decedate şi provocarea de suferinţe rudelor acesteia). Legătura de cauzalitate rezultă din materialitatea faptei. Urmarea imediată constă în scoaterea din posesia legitimă a persoanelor vătămate (rudele persoanei decedate) a bunurilor sustrase şi trecerea acestora în posesia inculpaţilor, având loc astfel deposedarea proprietarului si imposedarea inculpatului, producându-se totodată un prejudiciu persoanelor vătămate constând în contravaloarea bunurilor sustrase, restituirea bunurilor sustrase (recuperarea acestora) nu înlătură caracterul penal al faptei sau răspunderea penală. Legătura de cauzalitate între fapta comisă şi urmarea imediată rezultă din faptul că fără acţiunea comisivă a inculpatului nu ar fi avut loc deposedarea persoanei vătămate si crearea acesteia a vreunui prejudiciu (chiar şi temporar) *(C.A. Constanţa, secţia penală, decizia nr. 844/2015, www.sintact.ro).*

Fapta intimatei-inculpate IAM, care la data de 11.06.2016 a născut un copil la termen, viu şi viabil, fără malformaţii ale organelor interne craniene, toracice, ori abdominale, copil care însă a decedat datorită asfixiei mecanice cu aspirat amniotic şi meconial, în timpul travaliului/imediat după expulzie, în cadrul unui travaliu prelungit, neasistat medical, cu hematom retroplacentar masiv ce a determinat hipoxia, cu modificări hipoxice importante (hemoragie meningee, hemoragie suprarenaliană, hemoragii în cavitatea toracică şi în cea abdominală), după care a aruncat cadavrul victimei la ghena de gunoi a blocului în care locuieşte, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de profanare de cadavre *(C.A. Galaţi, secţia penală, decizia nr. 388/2018, www.sintact.ro).*

Fapta săvârşită de către inculpatul CEC, care în perioada ianuarie 2013-februarie 2014 a încasat, fără drept, pensia cuvenită tatălui său, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de „înşelăciune", în formă continuată. De asemenea, fapta săvârşită de către inculpatul CEC , care în perioada ianuarie 2013-februarie 2014 a ţinut în casă trupul decedat al tatălui său, CV până ce acesta s-a descompus, prin lipsa ţesutului muscular şi adipos, iar la nivelul capului, lipsa ochilor şi mai multe orificii la nivelul obrajilor, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de „profanare de cadavre sau de morminte". Incriminarea prevăzută de acest text este destinată să ocrotească relaţii privind convieţuirea socială, care sunt statornicite pe baza sentimentelor de veneraţie şi respect pe care membrii oricărei colectivităţi umane le are faţă de cei decedaţi şi faţă de obiectele materiale care semnifică amintirea acestora. Cinstirea unor asemenea sentimente de înaltă ţinută morală implică ocrotirea obiectelor concrete în care se materializează: mormântul, monumentul, urna funerară. De asemenea, este de neconceput respectul cuvenit memoriei celui dispărut, fără a se ocroti, în acelaşi timp, rămăşiţa acestuia: cadavrul. Prin cadavru se înţelege rămăşiţa trupească a celui decedat, în orice formă s-ar găsi. (...) Chiar aceste oseminte dislocate reprezentând forma metamorfozată prin trecerea vremii a unui cadavru sunt obiect al veneraţiei şi respectului oamenilor vii şi al protecţiei instituite prin norma de incriminare *(C.A. Ploieşti, secţia penală, decizia nr. 511/2017, www.sintact.ro).*

6.5. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

Pentru existenţa infracţiunii în modalitatea profanării unui cadavru, este necesar ca acţiunile materiale de vătămare, degradare etc. să fie comise cu intenţia de a leza sentimentul de respect datorat morţilor şi amintirii acestora. În consecinţă, scoaterea cadavrului din casă, lăsarea acestuia pe un câmp şi incendierea lui, în scopul de a şterge urmele unui omor, nu constituie profanare, deoarece lipseşte intenţia specifică laturii subiective ce caracterizează această infracţiune *(C.S.J., secţia penală, decizia nr. 907/2003, www.legalis.ro)*.

- nu interesează sub aspectul existenţei infracţiunii mobilul sau scopul cu care a fost săvârşită; acestea pot fi avute în vedere de instanţă la individualizarea pedepsei.

6.6. Varianta atenuată

- profanarea prin orice mijloace a unui mormânt, a unei urne funerare sau a unui monument funerar (de pildă, inscripţionarea unor mesaje sataniste pe monumentele funerare, distrugerea unui mormânt etc.);

- dacă fapta este comisă în aceeaşi împrejurare cu privire la mai multe morminte (de pildă, cele aflate în aceeaşi capelă) se va reţine unitatea naturală de infracţiune; dacă profanarea mai multor morminte nu este realizată în aceeaşi împrejurare printr-o acţiune infracţională unică, ci succesiv la diferite intervale de timp, se va reţine forma continuată a infracţiunii;

Faptele inculpatului care în seara zilei de 28 mai 2013 a pătruns prin efracţie în interiorul unui cavou stil capelă din cimitirul S, unde a profanat două morminte prin desfacerea şuruburilor de la cosciuge şi prin răvăşirea mormintelor defuncţilor NV şi AAN de unde a sustras suma de 70 lei, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunilor de profanare de morminte şi furt calificat. Structura infracţiunii de profanare de morminte conţine pe lângă conţinutul constitutiv descris mai sus şi o situaţie premisă fără de care comiterea ei nu este posibilă şi care constă în existenţa unui mormânt, unui monument funerar ori unei urne funerare (cenuşii rezultate prin incinerare) sau unui cadavru şi care să dea naştere în mod concret obligaţiei de neprofanare fiindcă îndeplinesc această cerinţă numai mormântul sau monumentul funerar care conţin corpul sau cenuşa celui decedat ori accesoriile de orice fel ca parte a ritualului religios. În egală măsură, caracterul ultragiant pentru sentimentul de pietate faţă de morţi, adică faţă de rămăşiţele neînsufleţite ale celor dispăruţi şi faţă de obiectele materiale care simbolizează amintirea acestora constă în orice mijloace a obiectelor care constituie în general expresia materială a atingerii aduse relaţiilor de convieţuire socială privind respectul datorat morţilor. Consumarea acestei infracţiuni se realizează în momentul în care profanarea, înţeleasă în oricare dintre termenii de mai sus, se produce printr-o acţiune al cărui rezultat este pângărirea sau necinstirea ori batjocorirea mormântului, monumentului funerar sau a urnei funerare (cenuşii) ori cadavrului, ca activitate autonomă. Dacă însă această activitate reprezintă doar mijlocul prin care

infractorul urmăreşte un alt scop şi săvârşeşte o acţiune distinctă şi subsecventă celei dintâi, deja consumate, trecând în puterea sa de dispoziţie unele bunuri sau obiecte materiale, mobile şi autonome, cu valoare patrimonială proprie, ea este susceptibilă de a constitui obiectul material al infracţiunii de furt. În aceşti termeni, infracţiunea de profanare de morminte reprezintă exclusiv mijlocul josnic şi imoral prin care infractorul pune în executare hotărârea de a sustrage bunuri sau valori cu caracter patrimonial având o individualitate de sine stătătoare precum banii şi care constituie de fapt scopul urmărit. Or, lipsa de respect faţă de o persoană decedată se materializează prin orice acţiune vizând pângărirea sau necinstirea mormântului, monumentului funerar sau urnei funerare (cenuşii) ori cadavrului, iar nu prin aceea a însuşirii pe nedrept a unui bun sau a unei valori ce nu exista în proprietatea defunctului înainte de deces şi nici nu poate fi considerată că ar aparţine defunctului, ca provenind de la acesta. Dimpotrivă, dobândirea postumă a oricăror bunuri sau valori deschide vocaţia succesorală a moştenitorilor şi îi îndreptăţeşte să se constituie părţi civile pentru a obţine despăgubiri *(C.A. Ploieşti, secţia penală, decizia nr. 85/2018, www.sintact.ro)*.

6.7. Formele infracţiunii

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- infracţiunea se consumă în momentul comiterii actelor de profanare;

- poate fi reţinută în concurs cu omorul, violenţa în familie, tulburarea ordinii şi liniştii publice, furtul, înşelăciunea, distrugerea, favorizarea făptuitorului etc.;

În ipoteza în care obiectul material al infracţiunii de profanare de morminte este un cadavru, iar inculpatul, prin dezmembrarea ori incendierea cadavrului, urmăreşte ascunderea faptei de omor comise anterior, se vor reţine în concurs real infracţiunea de omor şi infracţiunea de profanare de morminte *(I.C.C.J., Secţiile Unite, Decizia nr. 35/2008)*.

- fapta poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care se epuizează la data comiterii ultimului act de executare.

6.8. Pedeapsa

- pentru forma de bază: închisoarea de la 6 luni la 3 ani;

- pentru varianta atenuată: închisoare de la 3 luni la 2 ani sau amenda (120-240 zile-amendă).

Grile

Notă: Fiecare grilă are unul sau cel mult două răspunsuri corecte.

1. Omorul calificat săvârşit cu premeditare:

a. se poate reţine în cazul săvârşirii unei infracţiuni deviate în modalitatea *error in personam*;

b. se poate reţine în cazul săvârşirii unei infracţiuni deviate în modalitatea *aberratio ictus*;

c. se va reţine întotdeauna şi în sarcina oricăruia dintre participanţi, deoarece premeditarea este o circumstanţă reală.

2. Se va reţine comiterea infracţiunii de omor (art. 188 NCP) atunci când fapta este comisă:

a. în public;

b. profitând de starea de neputinţă a victimei de a se apăra;

c. de către o persoană care a mai comis anterior o tentativă la infracţiunea de omor.

3. În cazul omorului calificat săvârşit din interes material:

a. infractorul trebuie să intre în posesia avantajului material concomitent cu săvârşirea infracţiunii sau imediat după consumarea infracţiunii;

b. interesul material reprezintă o circumstanţă reală;

c. fapta este tipică şi în cazul săvârşirii unei infracţiuni deviate în modalitatea *aberratio ictus*.

4. Infracţiunea de violenţă în familie:

a. se poate reţine în cazul săvârşirii unei infracţiuni deviate de omor în modalitatea *error in personam* care a avut ca urmare moartea unui membru de familie;

b. se poate reţine în cazul săvârşirii unei infracţiuni deviate de omor în modalitatea *aberratio ictus* care a avut ca urmare moartea soţului;

c. nu se va reţine în cazul în care făptuitorul a urmărit uciderea soţului, dar prin devierea loviturii a omorât o terţă persoană necunoscută.

5. În cazul în care un biciclist aflat în stare de ebrietate nu respectă regulile de circulaţie pe drumurile publice şi accidentează mortal o persoană, se va reţine săvârşirea infracţiunii de ucidere din culpă prevăzută de:

a. art. 192 alin. (1) NCP;

b. art. 192 alin. (2) NCP;

c. art. 192 alin. (3) NCP.

6. Omorul calificat absoarbe natural infracţiunea de:
a. loviri sau alte violenţe;
b. vătămare corporală;
c. loviri sau vătămări cauzatoare de moarte.

7. Infracţiunea de ucidere la cererea victimei:
a. nu poate fi comisă de un minor;
b. nu poate fi reţinută dacă sunt întrunite condiţiile cauzei justificative a consimţământului persoanei vătămate (art. 22 NCP);
c. este tipică chiar dacă victima nu este internată într-un spital.

8. În cazul în care, după determinarea la sinucidere şi efectuarea de sinucigaş a unor acte prin care urmăreşte să îşi suprime viaţa, făptuitorul intervine şi salvează viaţa sinucigaşului, se va reţine:
a. tentativă la infracţiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii;
b. cauza de nepedepsire a tentativei constând în împiedicarea producerii rezultatului;
c. infracţiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii în formă consumată.

9. Infracţiunea de loviri sau alte violenţe în forma de bază [art. 193 alin. (1) NCP] se săvârşeşte:
a. numai cu intenţie directă;
b. cu intenţie directă sau indirectă;
c. cu praeterintenţie.

10. În situaţia în care, cu aceeaşi ocazie, persoana vătămată este lovită de mai multe ori de făptuitor, cauzându-i-se numai suferinţe fizice, se va reţine:
a. o singură infracţiune simplă de loviri sau alte violenţe;
b. o infracţiune de loviri sau alte violenţe în formă continuată;
c. un concurs de infracţiuni.

11. Infracţiunea de loviri sau alte violenţe:
a. nu absoarbe niciodată infracţiunea de ameninţare;
b. este absorbită în infracţiunea de vătămare corporală;
c. este absorbită de infracţiunea de purtare abuzivă săvârşită în forma de bază.

12. În cazul infracţiunii de vătămare corporală:
a. persoana juridică poate fi subiect activ nemijlocit al infracţiunii;
b. este necesar în toate cazurile ca numărul îngrijirilor medicale să fie de cel puţin 90 de zile;
c. tentativa este posibilă şi incriminată indiferent de forma de vinovăţie cu care este comisă fapta.

13. În cazul infracţiunii de ucidere sau vătămarea nou-născutului săvârşită de către mamă (art. 200 NCP):
a. nu este posibil coautoratul;

b. este în toate cazurile necesar ca subiectul activ nemijlocit să se afle într-o stare de tulburare pricinuită de naştere;

c. fapta poate fi comisă şi în timpul naşterii.

14. Infracţiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 NCP) poate fi săvârşită:

a. numai de o persoană fizică;

b. de o persoană juridică;

c. cu intenţie indirectă.

15. Infracţiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 NCP) este întotdeauna o infracţiune:

a. de pericol concret;

b. omisivă prin comisiune;

c. imprescriptibilă.

16. Infracţiunea de vătămare a fătului se săvârşeşte:

a. în formă consumată numai în cazul în care vârsta sarcinii nu a atins 32 de săptămâni;

b. fie în timpul sarcinii, fie în timpul naşterii;

c. numai cu intenţie directă.

17. Se poate reţine comiterea infracţiunii de lipsire de libertate în mod ilegal în forma de bază [art. 205 alin. (1) NCP]:

a. şi atunci când fapta este comisă în coautorat;

b. chiar dacă fapta este comisă prin simularea de calităţi oficiale;

c. atunci când victima este un minor.

18. Lipsirea de libertate în mod ilegal:

a. este o infracţiune continuă succesivă;

b. este o infracţiune continuă permanentă;

c. poate fi săvârşită de o persoană juridică.

19. Se va reţine lipsirea de libertate în mod ilegal în variantă agravată ori de câte ori:

a. subiectul activ este membru al unui grup infracţional organizat;

b. fapta este săvârşită de un autor şi un complice;

c. se produce praeterintenţionat punerea în pericol a sănătăţii victimei.

20. La infracţiunea de violare a sediului profesional, tentativa:

a. este întotdeauna posibilă, însă este neincriminată;

b. este posibilă numai la modalitatea pătrunderii fără drept, caz în care este şi incriminată;

c. nu este incriminată.

21. În cazul în care după ce făptuitorul a pătruns în sediul profesional al unei persoane juridice fără drept şi fără consimţământul reprezentantului acesteia, refuză să-l părăsească la cererea celui în drept, se va reţine:

a. un concurs real format din două infracţiuni de violare a sediului profesional;

b. un concurs ideal format din două infracţiuni de violare a sediului profesional;

c. o singură infracţiune de violare a sediului profesional.

22. Dacă făptuitorul pătrunde, fără drept şi fără consimţământul persoanei vătămate, pe timp de zi şi înarmat cu un lemn în domiciliul acesteia:

a. săvârşeşte infracţiunea de violare de domiciliu, prevăzută de art. 224 alin. (1) NCP;

b. săvârşeşte infracţiunea de violare de domiciliu, prevăzută de art. 224 alin. (2) NCP;

c. acţiunea penală pentru infracţiunea săvârşită se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

23. În cazul infracţiunii de ameninţare:

a. în sfera persoanelor vizate de fapta cu care se ameninţă poate intra şi orice membru de familie al celui ameninţat;

b. nu se poate reţine intenţia repentină;

c. răul cu care se ameninţă poate fi trecut sau viitor.

24. La infracţiunea de şantaj:

a. subiectul pasiv poate fi o persoană juridică;

b. tentativa este incriminată;

c. nu prezintă importanţă dacă folosul a cărei obţinere se urmăreşte era datorat autorului de subiectul pasiv.

25. La infracţiunea de hărţuire (art. 208 NCP):

a. subiectul activ poate fi şi o persoană juridică;

b. participaţia penală este posibilă numai în forma instigării şi a complicităţii;

c. varianta atenuată poate fi reţinută numai dacă fapta nu constituie o infracţiune mai gravă.

26. În cazul infracţiunii de proxenetism:

a. fapta nu poate fi comisă în modalitatea recrutării unei persoane pentru practicarea prostituţiei;

b. folosul urmărit trebuie să fie numai de natură patrimonială;

c. pluralitatea de persoane care practică prostituţia atrage întotdeauna reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni.

27. În cazul infracţiunii de viol:

a. tentativa nu este posibilă decât în forma întreruptă;

b. împiedicarea producerii rezultatului reprezintă o cauză de nepedepsire a tentativei;

c. desistarea reprezintă o cauză de nepedepsire a tentativei.

28. Infracţiunea de agresiune sexuală:

a. poate fi reţinută în concurs ideal cu infracţiunea de incest;

b. pluralitatea de subiecţi pasivi atrage reţinerea unei variante agravate a infracţiunii;

c. nu poate fi comisă printr-un act de penetrare anală.

29. În cazul infracţiunii de act sexual cu un minor:

a. tentativa nu este posibilă decât în forma întreruptă;

b. împiedicarea producerii rezultatului reprezintă o cauză de nepedepsire a tentativei;

c. desistarea reprezintă o cauză de nepedepsire a tentativei.

30. Infracţiunea de corupere sexuală a minorilor se consumă:

a. numai la momentul întreţinerii raportului sexual;

b. numai la momentul la care are loc orice act de penetrare sexuală;

c. la momentul în care minorul este determinat să efectueze un act de penetrare sexuală.

31. În cazul în care profesorul de liceu, profitând de calitatea sa şi de relaţia anterioară de prietenie, întreţine, în public, un act sexual oral liber consimţit cu o elevă minoră în vârstă de 16 ani, sub promisiunea de căsătorie, se va reţine săvârşirea infracţiunii de:

a. act sexual cu un minor;

b. coruperea sexuală a minorilor în concurs cu infracţiunea de act sexual cu un minor;

c. racolarea minorilor în scopuri sexuale în concurs cu infracţiunea de perversiune sexuală.

32. În cazul incestului:

a. autorii sunt calificaţi;

b. există unul sau mai mulţi subiecţi pasivi;

c. este posibilă participaţia improprie.

33. În cazul infracţiunii de violare a vieţii private:

a. acţiunea penală se pune în mişcare în toate cazurile la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;

b. subiect activ nemijlocit poate fi o persoană juridică;

c. coautoratul atrage reţinerea unei variante agravate a infracţiunii.

34. În cazul în care făptuitorul, în timpul zilei, rupe sigiliile puse pe o încăpere din sediul unei persoane juridice, de către un angajat al acesteia, forţează sistemul de închidere al uşii şi pătrunzând în interiorul acesteia sustrage mai multe bunuri, părăsind apoi locul prin escaladarea unui geam, se va reţine o infracţiune de:

a. furt simplu, în concurs cu infracţiunea de violare a domiciliului;

b. furt calificat, în concurs cu infracţiunea de violare a sediului profesional;

c. furt calificat.

35. În cazul în care, în jurul orelor 13, făptuitorul este surprins chiar înainte de a folosi o pontoarcă pentru a deschide ușa unui apartament dintr-un bloc în vederea sustragerii de bunuri, de proprietarul acestuia, și încercând să-și asigure scăparea distruge mecanismul de închidere aferent interfonului de la ușa de intrare în bloc, lovind totodată un locatar al blocului care îl urmărea (24 zile de îngrijiri medicale), se va reține:

a. numai infracțiunea de distrugere, actele premergătoare la furt calificat nefiind incriminate;

b. tentativă la infracțiunea de furt calificat în concurs cu infracțiunea de vătămare corporală;

c. tentativă la infracțiunea de tâlhărie în concurs cu infracțiunea de distrugere.

36. În situația în care persoana vătămată aflată în vizită în locuința făptuitorului este amenințată să lase la locul lor bunurile acestuia pe care le luase pentru a le păstra cu titlu de garanție pentru plata chiriei, se va reține infracțiunea de:

a. șantaj;

b. tâlhărie calificată;

c. amenințare.

37. Nerestituirea unui bun predat ca urmare a inducerii în eroare a proprietarului va constitui:

a. infracțiunea de înșelăciune;

b. infracțiunea de abuz de încredere;

c. nu este o faptă prevăzută de legea penală.

38. Poate constitui obiect material al infracțiunii de abuz de încredere:

a. banii ce constituie obiectul unui contract de împrumut;

b. un imobil pe care chiriașul refuză să îl părăsească la expirarea contractului;

c. un bun imobil prin destinație.

39. În cazul înșelăciunii:

a. persoana în patrimoniul căreia se produce prejudiciul trebuie să fie întotdeauna aceeași cu persoana indusă în eroare;

b. inducerea în eroare se poate realiza și la data rezilierii mutuale a unui contract;

c. urmarea imediată poate consta și în producerea unui prejudiciu moral.

40. Constituie infracțiunea de însușire a bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor (art. 243 NCP):

a. fapta șoferului de taxi care, văzând că o clientă coboară din mașină uitându-și poșeta pe bancheta din spate, își însușește bunurile aflate în poșetă;

b. vânzarea bunului ajuns în mod fortuit în posesia făptuitorului înainte de expirarea termenului de 10 zile prevăzut de lege pentru predarea sa;

c. nepredarea în termen de 10 zile prevăzut de lege pentru predarea sa a bunului ajuns în mod fortuit în posesia făptuitorului.

41. În cazul în care făptuitorul, funcţionar public, împrumută unui terţ bunurile pe care le gestionează, se va reţine infracţiunea de:

a. delapidare în modalitatea traficării, numai dacă se produce o pagubă persoanei vătămate, iar făptuitorul obţine un profit;

b. delapidare în modalitatea traficării, numai dacă se produce o pagubă persoanei vătămate, chiar dacă făptuitorul nu obţine un profit;

c. neglijenţă în serviciu în concurs ideal cu delapidarea.

42. În cazul infracţiunii de gestiune frauduloasă:

a. subiectul activ nemijlocit este numai un funcţionar public care are calitatea de gestionar;

b. autor poate fi şi părintele care administrează bunurile copilului minor chiar şi atunci când fapta este comisă prin inacţiune;

c. urmarea imediată este cea specifică unei infracţiuni de pericol.

43. Proprietarul unui bun nu poate săvârşi infracţiunea de:

a. abuz de încredere;

b. tăinuire;

c. tulburare de posesie.

44. Se va reţine infracţiunea de tăinuire:

a. numai dacă la primirea bunului, din împrejurările concrete, făptuitorul a cunoscut că acesta provine din săvârşirea unei infracţiuni;

b. numai în cazul în care fapta tipică este săvârşită cu intenţie directă;

c. chiar dacă pentru fapta din care provine bunul tăinuit există o cauză care împiedică punerea în mişcare sau exercitarea acţiunii penale.

45. În cazul în care un poliţist aflat în exerciţiul atribuţiilor de serviciu loveşte un organ de executare, în vederea împiedicării executării unei hotărâri judecătoreşti împotriva unui prieten al său, se va reţine:

a. infracţiunea de purtare abuzivă în concurs cu infracţiunea de ultraj şi nerespectare a hotărârilor judecătoreşti;

b. infracţiunea de purtare abuzivă în concurs cu infracţiunea de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti;

c. numai infracţiunea de purtare abuzivă.

46. În cazul în care un judecător dispune printr-o ordonanţă preşedinţială executorie oprirea construcţiei unui imobil, iar hotărârea sa este ulterior desfiinţată în căile de atac:

a. se va reţine săvârşirea infracţiunii de abuz în serviciu;

b. se va reţine săvârşirea infracţiunii de neglijenţă în serviciu;

c. fapta nu este prevăzută de legea penală.

47. În cazul infracţiunii de abuz în serviciu:

a. lipseşte, în principiu, obiectul material;

b. tentativa este întotdeauna posibilă, însă nu este incriminată dacât atunci când atribuţiile de serviciu sunt prevăzute de o normă de drept primar;

c. fapta nu poate fi săvârşită de un funcţionar privat.

48. Infracţiunea de purtare abuzivă poate fi săvârşită:

a. numai prin utilizarea de gesturi jignitoare;

b. numai de un funcţionar public;

c. în formă continuată.

49. Dacă X pătrunde în domiciliul lui Y invocând calitatea de reprezentat al companiei de gaze, iar pe parcursul manoperelor efectuate Y realizează că X nu are calitatea pretinsă, fiind cel mai probabil un hoţ, şi după ce îi solicită explicit să părăsească locuinţa, exercită violenţe asupra lui X (fără a-i cauza leziuni pentru a căror vindecare sunt necesar îngrijiri medicale) care refuzase părăsirea imobilului, întrucât nu identificase locul unde Y ţinea ascunşi banii, se va reţine că:

a. X poate răspunde penal pentru violarea de domiciliu, numai dacă Y formulează plângere prealabilă;

b. Y poate răspunde penal pentru loviri sau alte violenţe, numai dacă X formulează plângere prealabilă;

c. Y a acţionat în condiţiile legitimei apărări prezumate.

50. Infracţiunea de luare de mită poate fi săvârşită:

a. prin nerespingerea fermă şi imediată a promisiunii de mită;

b. prin pretinderea de către un doctor de la pacient a unei sume de bani după efectuarea unei operaţii în considerarea faptului că a depus un efort deosebit în activitatea efectuată;

c. în varianta agravată numai de către un funcţionar public care are atribuţii de control.

51. În cazul în care instanţa a dispus condamnarea inculpatului pentru săvârşirea infracţiunii de luare de mită:

a. foloasele pretinse nu pot fi confiscate prin echivalent;

b. banii puşi la dispoziţia mituitorului de organele judiciare se confiscă, fiind ulterior restituiţi acestora;

c. bunurile ce fac obiectul unei promisiuni acceptate se confiscă chiar dacă nu au fost remise efectiv.

52. Spre deosebire de constrângerea morală prevăzută de art. 25 NCP, constrângerea mituitorului:

a. reprezintă o cauză de nepedepsire;

b. se poate realiza prin orice mijloace;

c. nu trebuie să fie irezistibilă.

53. În cazul infracţiunii de dare de mită:

a. tentativa nu este posibilă;

b. săvârşite prin promiterea de bani, aceştia pot fi prezentaţi mituitului, pentru a învedera seriozitatea demersului;

c. subiect activ poate fi şi un funcţionar public.

54. În cazul în care instanţa a dispus condamnarea inculpatului pentru săvârşirea infracţiunii de dare de mită:

a. foloasele oferite, dar neacceptate nu pot fi confiscate;

b. banii daţi se restituie mituitorului constrâns chiar dacă nu a denunţat fapta înainte de sesizarea organelor de urmărire penală;

c. banii daţi se confiscă chiar dacă fapta este denunţată înainte de sesizarea organelor de urmărire penală.

55. În cazul infracţiunii de trafic de influenţă:

a. nu se vor confisca banii cu privire la care a fost acceptată promisiunea că vor fi daţi;

b. nu se poate reţine concursul ideal cu infracţiunea de dare de mită;

c. actul pentru a cărui îndeplinire sau neîndeplinire se trafichează influenţa este întotdeauna legal.

56. În cazul infracţiunii de inducere în eroare a organelor judiciare:

a. învinuirea se poate realiza şi printr-un denunţ formulat *in rem*;

b. subiect activ nemijlocit nu poate fi o persoană juridică;

c. va exista o cauză legală de reducere a pedepsei dacă făptuitorul declară că denunţul este mincinos mai înainte de punerea în mişcare a acţiunii penale faţă de persoana cu privire la care s-a făcut denunţul.

57. Nu săvârşeşte infracţiunea de mărturie mincinoasă:

a. investigatorul sub acoperire ale cărui declaraţii false sunt redate într-un proces-verbal;

b. persoana care dă declaraţii mincinoase în faţa unui notar, cu prilejul audierii ca martor în procedura succesorală;

c. persoana juridică constituită parte civilă care dă declaraţii într-o cauză penală.

58. Infracţiunea de obstrucţionarea justiţiei poate fi:

a. comisă în calitate de autor de o persoană juridică;

b. reţinută în concurs ideal cu infracţiunea de favorizarea făptuitorului;

c. comisă de suspectul care împiedică organul de urmărire penală să efectueze o percheziţie domiciliară prin blocarea uşilor de acces şi încercarea de distrugere a înscrisurilor aflate în locuinţă.

59. Retragerea mărturiei mincinoase are valoarea unei cauze speciale de nepedepsire:

a. numai dacă are loc înainte de punerea în mişcare a acţiunii penale;

b. când se realizează înainte de pronunţarea unei hotărâri în primă instanţă de o instanţă civilă;

c. după arestarea preventivă a inculpatului în cursul urmăririi penale, dar înainte de dispunerea unei soluţii în cauză, în situaţia în care arestarea preventivă nu a fost dispusă ca urmare a mărturiei mincinoase.

60. În cazul infracţiunii de nedenunţare:

a. fapta nu este tipică dacă denunţul este formulat *in rem*;

b. nu se poate reţine coautoratul;

c. nu se poate reţine concursul ideal cu infracţiunea de tăinuire.

61. Infracţiunea de cercetare abuzivă:

a. poate fi săvârşită cu intenţie directă sau indirectă;

b. absoarbe infracţiunea de vătămare corporală;

c. nu poate fi comisă în forma de bază faţă de un martor.

62. Infracţiunea de supunere la rele tratamente poate fi săvârşită:

a. în forma de bază cu privire la o persoană supusă unei măsuri educative neprivative de libertate;

b. de persoana care l-a prins pe autorul infracţiunii flagrante după săvârşirea infracţiunii;

c. şi cu intenţie indirectă.

63. La infracţiunea de evadare:

a. nu poate fi reţinută complicitatea materială;

b. subiectul activ nemijlocit nu poate fi o persoană privată de libertate prin dispunerea măsurii internării medicale;

c. nu se poate reţine în niciun caz absorbţia infracţiunii de ameninţare.

64. În situaţia în care o persoană determină pe cel privat de libertate să evadeze, iar apoi îl ajută prin acte efective să pună în executare hotărârea luată, evadarea reuşind să se producă, se va reţine:

a. instigarea la evadare în concurs cu favorizarea făptuitorului;

b. numai instigarea la evadare, care absoarbe complicitatea la această infracţiune;

c. instigarea la evadare în concurs cu înlesnirea evadării.

65. În cazul în care, după formularea unei contestaţii la executare, făptuitorul se împotriveşte la executarea hotărârii judecătoreşti definitive:

a. nu va răspunde penal pentru infracţiunea de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti;

b. răspunde penal pentru săvârşirea infracţiunii de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti, dacă instanţa civilă nu a dispus suspendarea executării;

c. nu răspunde penal dacă contestaţia la executare nu a fost judecată până la momentul săvârşirii faptei.

66. În situaţia în care făptuitorul falsifică prin alterare un act de donaţie consemnat într-un înscris sub semnătură privată, fiind descoperit imediat după comiterea faptei, se va reţine:

a. fals în înscrisuri sub semnătură privată;

b. fals material în înscrisuri oficiale;

c. fapta nu este prevăzută de legea penală.

67. Dacă făptuitorul adaugă pe un bilet loto cu un pix de altă culoare numerele câştigătoare, în urma efectuării extragerii, iar apoi prezintă biletul la S.C. Compania Naţională Loteria Română S.A. în vederea ridicării câştigului se va reţine:

a. tentativa neidonee la înşelăciune în concurs cu tentativa neidonee la fals în înscrisuri sub semnătură privată;

b. tentativa neidonee la înşelăciune şi tentativa neidonee la fals material în înscrisuri oficiale;

c. tentativa neidonee la înşelăciune în concurs cu tentativa neidonee la fals material în înscrisuri oficiale şi la uz de fals.

68. În cazul în care organele de urmărire penală descoperă în maşina făptuitorului mai multe facturi falsificate de acesta pe care acesta dorea să le depună la Administraţia financiară, fapta:

a. nu este prevăzută de legea penală;

b. constituie tentativă la infracţiunea de uz de fals în concurs cu falsul în înscrisuri sub semnătură privată;

c. constituie tentativă la fals în înscrisuri sub semnătură privată.

69. În situaţia în care o persoană dă o declaraţie falsă la notar că este unic moştenitor al unui defunct şi apoi depune actul astfel obţinut la autorităţile competente în vederea obţinerii restituirii unui imobil confiscat fără titlu autorului, iar falsul este descoperit înainte de restituirea imobilului, se va reţine:

a. infracţiunea de fals în declaraţii, în concurs cu uz de fals şi tentativă la înşelăciune;

b. infracţiunea de fals în declaraţii în concurs cu tentativa la înşelăciune;

c. instigare la infracţiunea de fals intelectual şi tentativa la înşelăciune.

70. În cazul în care angajatul unui minister semnează condica de prezenţă cu numele unei persoane care nu a fost prezentă la lucru, se va reţine:

a. infracţiunea de fals intelectual;

b. infracţiunea de fals material în înscrisuri oficiale;

c. fapta nu este prevăzută de legea penală.

71. Infracţiunea de fals intelectual se consumă la momentul:

a. întocmirii înscrisului oficial de către funcţionarul public aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu;

b. în care funcţionarul remite înscrisul persoanei pentru care a fost întocmit;

c. folosirii înscrisului falsificat.

72. În cazul în care medicul angajat cu contract de muncă într-un spital public semnează statul de plată cu numele propriu în dreptul rubricii altei persoane, în scopul ridicării salariului acestuia:

a. fapta nu e prevăzută de legea penală;

b. infracţiunea de fals intelectual;

c. infracţiunea de fals material în înscrisuri oficiale.

73. În situaţia în care făptuitorul se recomandă ca fiind avocat şi în această calitate formulează o acţiune înregistrată la instanţa de judecată, în faţa căreia depune o delegaţie de avocat cu numele său, precum şi chitanţe tipizate cu privire la onorariul încasat, sunt întrunite, printre altele, elementele constitutive ale infracţiunii de:

a. fals material în înscrisuri oficiale;

b. uz de fals;

c. fals intelectual.

74. În cazul în care un poliţist întocmeşte un proces-verbal de contravenţie în care consemnează nereal că la constatarea contravenţiei a asistat şi o altă persoană în calitate de martor asistent, urmată de semnarea în fals a acestui act, în locul martorului asistent, se va reţine infracţiunea de:

a. fals intelectual în concurs cu infracţiunea de fals material în înscrisuri oficiale;

b. fals intelectual;

c. fals intelectual şi fals în declaraţii.

75. Medicul de gardă din Spitalul Universitar Bucureşti care, după ce în exercitarea atribuţiilor de serviciu a întocmit un raport medical şi după ce actul a fost semnat şi de alte persoane, modifică conţinutul acestuia, prin adăugarea unor menţiuni necorespunzătoare realităţii săvârşeşte infracţiunea de:

a. fals material în înscrisuri oficiale;

b. fals intelectual în concurs cu infracţiunea de fals material în înscrisuri oficiale;

c. fals intelectual.

76. În cazul în care administratorul unei societăţi cu răspundere limitată cumpără de pe piaţa neagră o factură fictivă completată numai la rubricile furnizor, semnătura şi ştampila furnizorului, iar apoi, la dictarea sa, un angajat al societăţii o completează atestând, fără ştiinţă, achiziţionarea unor bunuri, pe care administratorul nu le cumpărase, se va reţine în sarcina administratorului:

a. instigare la infracţiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată;

b. participaţie improprie la infracţiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată;

c. fapta nu este prevăzută de legea penală.

77. În ipoteza în care o persoană foloseşte la punctul de trecere a frontierei un paşaport fals, realizat pe numele altei persoane, declarând că este titularul paşaportului, se va reţine infracţiunea de:

a. fals în declaraţii în concurs cu uzul de fals şi falsul privind identitatea;

b. uz de fals în concurs cu falsul privind identitatea;

c. fals privind identitatea.

78. Infracţiunea de mărturie mincinoasă:

a. nu are obiect material;

b. nu poate fi reţinută în concurs real cu infracţiunea de inducere în eroare a organelor judiciare;

c. poate fi reţinută în concurs ideal cu infracţiunea de favorizarea făptuitorului.

79. Nu sunt îndeplinite elementele constitutive ale infracţiunii de abandon de familie prevăzute de art. 378 NCP dacă:

a. debitorul obligaţiei, stabilite pe cale judecătorească, de a plăti pensie de întreţinere către copiii minori ai persoanei decedate în urma accidentului auto produs de debitor nu achită pensia de întreţinere cu rea-credinţă timp de trei luni, deşi avea mijloacele materiale necesare;

b. părintele nu achită cu rea-credinţă, deşi avea mijloace materiale, pensia de întreţinere la care a fost obligat pe cale judecătorească în lunile ianuarie, martie, mai şi iulie 2014, plătind însă pensia de întreţinere aferentă lunilor februarie, aprilie 2014;

c. debitorul obligației de întreținere stabilite printr-o hotărâre judecătorească nedefinitivă, dar executorie, nu achită timp de trei luni, cu rea-credință, pensia de întreținere la care a fost obligat.

80. Infracțiunea de profanare de cadavre sau morminte:

a. nu poate fi comisă cu praeterintenție;

b. poate fi comisă de o persoană juridică;

c. nu poate forma obiectul unui grup infracțional organizat.

VERIFICARE

	A	B	C
1.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
2.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
3.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
4.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
5.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
6.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
7.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
8.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
9.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
10.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
11.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
12.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
13.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
14.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
15.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
16.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
17.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
18.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
19.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
20.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
21.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
22.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
23.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
24.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
25.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
26.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
27.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ

	A	B	C
28.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
29.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
30.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
31.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
32.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
33.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
34.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
35.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
36.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
37.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
38.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
39.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
40.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
41.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
42.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
43.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
44.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
45.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
46.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
47.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
48.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
49.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
50.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
51.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
52.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
53.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
54.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ

	A	B	C
55.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
56.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
57.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
58.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
59.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
60.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
61.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
62.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
63.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
64.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
65.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
66.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
67.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
68.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
69.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
70.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
71.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
72.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
73.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
74.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
75.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
76.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
77.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
78.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
79.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ
80.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ

Răspunsuri grile

1. a), b);
2. a, b);
3. c);
4. c);
5. b);
6. a), b);
7. c);
8. c);
9. b);
10. a);
11. b);
12. a);
13. a);
14. b);
15. c);
16. b);
17. a), b);
18. b), c);
19. c);
20. c);
21. c);
22. a), c);
23. a);
24. c);
25. a), c);
26. b);
27. a), c);
28. c);
29. a), c);
30. c);
31. a);
32. a), c);
33. b);
34. c);
35. c);
36. c);
37. a);
38. c);
39. b);
40. b), c);
41. a);
42. b);
43. a);
44. b), c);
45. b);
46. c);
47. a);
48. c);
49. a), c);
50. b);
51. a);
52. b), c);
53. a), c);
54. b);
55. a);
56. a);
57. c);
58. a);
59. b);
60. b), c);
61. a), c);
62. a), c);
63. a), b);
64. c);
65. b);
66. c);
67. b);
68. a);
69. b);
70. b);
71. a);
72. a);
73. a), b);
74. a);
75. a);
76. c);
77. c);
78. a);
79. a), b);
80. a), b).

Bibliografie generală

1. *Addo M.K., Grief N.*, Does article 3 of the European Convention on Human Rights enshrine absolute rights?, European Journal of International Law nr. 9/1998.

2. *Antoniu G. (coord.)*, Explicaţii preliminare ale Noului Cod penal, vol. III, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013.

3. *Antoniu G. ş.a.*, Practica judiciară penală. Partea specială, vol. III, Ed. Academiei Române, Bucureşti, 1992.

4. *Ashworth A.*, Principles of Criminal Law, 5th edition, Oxford University Press, 2006.

5. *Avram M.*, Drept civil. Familia, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2016.

6. *Benedek W., Isak H., Kiker R.*, Developments and developing International and European Law, F.S. Ginther, Frankfurt, 1999.

7. *Birsan C.*, Convenţia europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole, Vol. I. Drepturi şi libertăţi, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005.

8. *Bodoroncea G., Cioclei V., Kuglay I., Lefterache L.V., Manea T., Nedelcu I., Vasile F.M.*, Codul penal. Comentariu pe articole, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2014 (ediţia 1) şi 2016 (ediţia a 2-a).

9. *Bogdan S. (coord.), Şerban D.A., Zlati G.*, Noul Cod penal comentat, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014.

10. *Bogdan S., Şerban D.A.*, Drept penal. Partea specială. Infracţiuni contra persoanei şi contra înfăptuirii justiţiei, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2017.

11. *Bogdan S.*, Câteva consideraţii privind infracţiunile de luare de mită şi trafic de influenţă, în SUBB nr. 1-2/1996.

12. *Bulai C., Filipaş A., Mitrache C.*, Instituţii de Drept penal. Curs selectiv pentru examenul de licenţă 2003-2004, Ed. Trei, Bucureşti, 2003.

13. *Bulai C., Bulai B.*, Drept penal. Partea generală, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013.

14. *Chiriţă R.*, Convenţia europeană a drepturilor omului, comentarii şi explicaţii, vol. II, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2007.

15. *Cioclei V.*, Incestul fără victimă: crimă sau pedeapsă?, în Critica, raţiunii penale. Studii de criminologie juridică şi drept penal, Ed. CH. Beck, Bucureşti, 2009.

16. *Cioclei V.*, Infracţiunea de omor calificat în Noul Cod penal, în Curierul Judiciar nr. 3/2012.

17. *Cioclei V.*, Drept penal. Partea specială I, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2016.

18. *Cioclei V.*, Drept penal. Partea specială I, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2017.

19. *Cioclei V.*, Drept penal. Partea specială I. Curs tematic, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2016.

20. *Clayton R., Tomlinson H.*, The Law of Human Rights, Oxford University Press, 2001.

21. *Curt I.*, Fătul ca subiect pasiv în reglementarea noului Cod penal, în Caiete de drept penal nr. 3/2015.

22. *Daneş Şt., Papadopol V.*, Individualizarea judiciară a pedepselor, Ed. Juridică, Bucureşti, 2004.

23. *Dobrinoiu V., Neagu N.*, Drept penal. Partea specială. Teorie şi practică judiciară, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012.

24. *Dongoroz V. ş.a.*, Explicaţii teoretice ale Codului penal român, vol. III, ed. a 2-a, Ed. Academiei, Ed. All Beck, Bucureşti, 2003.

25. *Dongoroz V. ş.a.*, Explicaţii teoretice ale Codului penal român, vol. IV, ed. a 2-a, Ed. Academiei, Ed. All Beck, Bucureşti, 2003.

26. *Dreyer E.*, Droit Penal speciale, Ellipses, Paris, 2013.

27. *Filipaş A.*, Infracţiuni contra înfăptuirii justiţiei, Ed. Academiei Române, Bucureşti, 1985.

28. *Garofalo R.*, La criminologie, Kessinger Publishing, 2010.

29. *Iftenie V., Dermengiu D.*, Medicină legală, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2009.

30. *Ilie A.-R.*, Răspunderea penală a persoanei juridice. Jurisprudenţă rezumată şi comentată, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013.

31. *Loghin O., Toader T.*, Drept penal român. Partea specială, ed. a 2-a, revăzută şi adăugită, Casa de Editură şi Presă „Şansa", Bucureşti, 1999.

32. *Loghin O., Filipaş A.*, Drept penal român. Partea specială, ed. revăzută, Casa de Editură şi Presă „Şansa", Bucureşti, 1992.

33. *Loghin O., Toader T.*, Drept penal. Partea specială, Casa de Editură şi Presă „Şansa", 2001.

34. *Massias F.*, Droits de l'homme, Chronique internationale, în Revue de science criminelle et de droit pénale comparé nr. 1/2005.

35. *Oprea M.*, Infracţiuni contra înfăptuirii justiţiei, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2015.

36. *Papadopol V., Popovici M.*, Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1976-1980, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1982.

37. *Papadopol V.*, Consideraţii asupra infracţiunilor cu conţinuturi alternative, în R.R.D. nr. 8/1967.

38. *Rassat M.-L.*, Droit Penal speciale, Dalloz, Paris, 2011.

39. *Rătescu C.G., Aznavorian H., Ionescu-Dolj I., Pop Tr., Perieţeanu I.Gr., Papadopolu M.I., Dongoroz V., Pavelescu N.*, Codul penal Carol al II-lea adnotat. Partea specială, vol. III, Ed. Librăriei Socec, Bucureşti, 1937.

40. *Renucci J.-F.*, Traité de Droit Européen des droits de l'homme, L.G.D.J., Paris, 2012.

41. *Rotaru C., Trandafir A.R., Cioclei V.*, Drept penal. Partea specială II. Curs tematic, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2016.

42. *Rotaru-Radu C.*, Participaţia în cazul infracţiunilor de corupţie, în C.D.P. nr. 3/2017.

43. *Selejan-Guţan B.*, Protecţia europeană a drepturilor omului, Ed. All Beck, Bucureşti, 2004.

44. *Slăvoiu R.*, Protecţia penală a vieţii private, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2016.

45. *Slăvoiu R.*, Infracţiunea de violarea secretului corespondenţei în reglementarea Noului Cod penal, în Dreptul nr. 6/2013.

46. *Slăvoiu R.*, Infracţiunea de violarea vieţii private – o noutate în legislaţia penală română, în Dreptul nr. 10/2013.

47. *Stoica O.*, Drept penal. Partea specială, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1976.

48. *Streteanu F.*, Concursul de infracţiuni, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1999.

49. *Streteanu F.*, Documentare privind aplicarea în timp a legii penale în condiţiile intrării în vigoare a noului Cod penal (*www.just.ro*).

50. *Streteanu F., Niţu D.*, Drept penal. Partea generală, vol. II, Ed. Universul Juridic, 2018.

51. *Streteanu F., Niţu D.*, Drept penal. Partea generală, vol. I, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014.

52. *Streteanu F., Niţu D.*, Drept penal. Partea generală, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2015.

53. *Streteanu F.*, Tratat de drept penal, Partea generală, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2008.

54. *Streteanu F.*, Consideraţii privind regimul normelor penale incomplete în lumina jurisprudenţei recente a Curţii Constituţionale, în C.D.P. nr. 4/2016.

55. *Sudre Fr.*, Drept european şi internaţional al drepturilor omului, Ed. Polirom, Iaşi, 2006.

56. *Sudre Fr.*, Les incertitudes du juge européen face au droit à la vie, Mélanges Christian Mouly, Litec, Paris, 1998.

57. *Trechsel S.*, Spotlights on Article 2 of the European Conventions on Human Rights, în *W. Benedek, H. Isak, R. Kicker (eds.)*, Development and developing international and European law. Essays in honour of Konrad Ginther on the occasion of his 65th birthday, Lang, Frankfurt am Main, 1999.

58. *Udroiu M., Predescu O.*, Protecţia europeană a drepturilor omului şi procesul penal român, Ed. C.H. Beck, 2008.

59. *van Dijk P., van Hoof F., van Rijn A., Zwaak L.*, Theory and practice of the European Convention on Human Rights, 4th ed., Intersentia, Antwerpen-Oxford, 2006.

60. *Vîrjan B.*, Infracţiunile de evaziune fiscală, ed. 2, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2016.

61. *Vasiliu T. ş.a.*, Codul penal comentat şi adnotat. Partea specială. vol. II, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1977.

62. *Vasiliu T., Pavel D., Antoniu G., Lucinescu D., Papadopol V., Rămureanu V.*, Codul penal, comentat şi adnotat. Partea specială, vol. I, Ed. Ştiinţifică şi Pedagogică, Bucureşti, 1975.

63. *Wong R.*, Privacy: Charting its developments and prospects, în „Human Rights in the digital age", GlassHouse Press, London, 2005.

64. *Zaharia G.C.*, Traficul de persoane, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2012.

Index*

Absorbția
- actelor de pregătire în forma consumată a infracțiunii, **224**
- formelor secundare de participație în cele principale, **537**
- infracțiunii de lipsire ilegală de libertate în infracțiunea viol, **142**
- infracțiunii de lipsire nelegală de libertate, **199**, **209**
- infracțiunii de uz de fals, **724**
- infracțiunii de violare a sediului profesional, **291**, **317**
- în infracțiunea de cercetare abuzivă, **512**
- legală, **198**, **208**, **360**
- naturală, **10**, **724**

abuz
- de autoritate, **5**, **173**, **178**, **183**, **186**, **194**, **236**, **237**, **575**
- de încredere, **174**, **277**, **324-335**, **338**, **341**, **344**, **345**, **354**, **361**, **375**, **422**, **628**
- de încredere prin fraudarea creditorilor, **335**, **338**, **341**, **354**, **422**
- în serviciu, **182**, **186**, **264**, **411**, **431**, **432**, **434**, **456**, **457**, **463**, **472-474**, **499**, **510**, **513**, **514**, **520**, **522**, **529**, **531**, **532**, **552**, **564**, **575**, **577**, **643-664**, **706**

acces ilegal la un sistem informatic, **272**, **278**, **299**, **350**

accident de circulație, **56**, **59**, **90**, **92**, **725**

act sexual de orice natură, **158**, **216**, **219**, **222**, **225**, **229**

acțiunea
- de falsificare, **633**, **698**, **714**
- de lovire, **17**, **734**
- de ucidere, **48**, **106**

agresiune sexuală, **147**, **158**, **206-214**, **228**, **229**, **233**, **238**, **404**, **425**, **440**

alterarea de mijloace materiale de probă, **498**, **500**

arme
- albe, **137**
- asimilate, **247**, **253**
- cu aer comprimat sau gaze sub presiune, **137**
- albe cu lamă, **137**
- cu destinație industrială, **138**
- de apărare și pază, **137**
- de asomare, **137**
- de autoapărare, **138**
- de foc, **138**
- de vânătoare, **138**
- interzise, **138**
- letale, **138**
- neletale, **138**
- propriu-zise, **539**, **544**

atingere adusă vieții private, **255**, **257**, **259**, **261**, **264**

Bancrută frauduloasă, **273**, **336**, **337**, **344**, **380**

bun
- din patrimoniul cultural mobil, **289**
- imobil prin natura sa, **384**
- susceptibil a fi evaluat putând fi supus confiscării, **583**
- mobil prin natura sa ori prin anticipație, **271**, **324**, **336**

Cauză
- de nepedepsire, **22**, **54**, **97**, **103**, **114**, **118**, **119**, **122**, **124**, **205**, **213**, **218-226**, **233**, **279**, **381**, **426**, **430**, **445**, **449**, **450**, **461**, **462**, **497**, **498**, **514**, **583**, **597**, **598**, **625**, **694**

* Cifrele aldine fac trimitere la numărul de pagină.

- de reducere a pedepsei, **445**, **476**, **514**, **636**, **638**, **639**, **662**, **663**
- de neimputabilitate, **21**, **22**, **50**, **69**, **80**, **110**, **111**, **122**, **136**, **445**, **583**, **594**, **595**
conceptul de
- „funcție publică", **567**
- „Justiție", **483**
cauz de nepedepsire, **22**, **54**, **97**, **118**, **122**, **124**, **219**, **220**, **221**, **222**, **223**, **225**, **226**, **233**, **426**, **430**, **461**, **497**, **498**, **583**, **597**, **625**, **694**
coautorat
- la infracțiunea de mărturie mincinoasă, **485**
- la infracțiunea de omor, **3**, **4**, **5**
- la infracțiunea de tentativă de omor, **4**
- la infracțiunea de ucidere din culpă, **56**
- la infracțiunea de vătămare corporală din culpă, **87**
- la săvârșirea infracțiunii de furt, **274**
- la tâlhărie, **305**
completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, **90**, **372**
complicitate
- concomitentă, **132**, **175**, **184**, **241**, **251**, **257**, **274**, **304**
- la evadare, **542**
- la infracțiunea de loviri sau alte violențe sau vătămare corporală, **88**
- la infracțiunea de omor, **8**, **56**
- la infracțiunea de vătămarea fătului, **122**
- la luare de mită, **489**, **571**
- la șantaj, **149**, **150**
- la violență în familie, **108**
- materială, **48**, **298**, **537**
- morală, **149**
- morală, **5**, **149**, **150**, **305**, **428**, **433**, **537**
- negativă, **124**
compromitere a intereselor justiției, **262**
concurs
- de infracțiuni, **39**, **44**, **53**, **56**, **69**, **73**, **74**, **87**, **88**, **92**, **93**, **98**, **109**, **129**, **132**, **141**, **142**, **144**, **162**, **166**, **167**, **168**, **171**, **175**, **184**, **190**, **196**, **207**, **208**, **216**, **226**, **243**, **252**, **258**, **264**, **268**, **291**, **297**, **302**, **306**, **310**, **311**, **321**, **322**, **378**, **403**, **427**, **439**, **440**, **443**, **445**, **459**, **464**, **490**, **493**, **514**, **518**, **519**, **544**, **549**, **551**, **572**, **590**, **610**, **641**, **660**, **724**, **742**, **746**, **755**
- ideal, **33**, **34**, **62**, **77**, **81**, **89**, **95**, **96**, **126**, **151**, **199**, **209**, **217**, **224**, **249**, **268**, **270**, **272**, **299**, **306**, **309**, **329**, **361**, **400**, **403**, **415**, **422**, **455**, **475**, **479**, **480**, **512**, **564**, **636**, **641**, **644**, **685**, **733**, **740**
- între infracțiunea consumată de omor și tentativa la infracțiunea de omor, **41**
- între uciderea din culpă prevăzută de art. 192 alin. (2) NCP și conducerea unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe, **55**
- real, **3**, **33**, **34**, **35**, **92**, **106**, **126**, **142**, **153**, **164**, **166**, **168**, **170**, **224**, **261**, **262**, **272**, **275**, **281**, **292**, **298**, **304**, **314**, **322**, **346**, **365**, **416**, **456**, **466**, **490**, **541**, **564**, **577**, **579**, **583**, **600**, **644**, **645**, **705**, **715**, **764**
confiscarea prin echivalent, **583**, **623**

Darea de mită nu este realizată direct, ci prin intermediar, **589**
date informatice, **674**, **675**, **685**
divulgare a informațiilor secrete de serviciu, **262**, **269**
depășirea atribuțiilor, **345**
desfășurarea unei activități ce constituie prin ea însăși infracțiune, **86**, **87**, **88**, **89**, **90**, **91**, **93**
determinare
- a atestării unor împrejurări necorespunzătoare adevărului, **717**, **718**, **719**
- a legii penale mai favorabile, **374**
- a minorului care nu a împlinit vârsta de 13 ani să suporte ori să efectueze un act de natură sexuală, **225**, **227**, **228**, **231**
- a momentului consumării infracțiunii, **374**
- a unei persoane la comiterea infracțiunii de omisiunea sesizării, **482**
- de către un major a unui minor, **226**, **230**
- la începerea sau continuarea practicării prostituției, **188**
- pe cale orală la practicarea prostituției, **193**
- sau instigare la practicarea prostituției, **191**
- sau înlesnire a practicării prostituției, **188**, **191**

- sau înlesnire a sinuciderii, **49**, **52**, **54**, **139**, **204**, **213**, **323**, **527**
deturnarea
- navei, **321**
- de fonduri, **361**
dezincriminare, **7**, **182**, **453**, **531**, **563**, **648**, **665**, **666**, **668**, **705**
dispunerea pe nedrept, **329**, **334**
distrugerea, degradarea ori aducerea în stare de neîntrebuinţare, **289**, **379**, **389**
divulgare
- a conţinutului corespondenţei, **671**, **673**
- a înregistrării unei convorbiri private, **262**
- a secretului profesional, **262**, **267**, **268**, **672**
- de informaţii confidenţiale, **257**
- fără drept a informaţiilor privind viaţa privată, **269**
domiciliu, **25**, **110**, **133**, **169**, **173**, **239**, **240**, **241**, **242**, **243**, **244**, **245**, **246**, **247**, **248**, **249**, **250**, **253**, **260**, **264**, **283**, **284**, **290**, **291**, **313**, **314**, **317**, **334**, **392**, **445**, **459**, **497**, **511**, **520**, **521**, **531-533**, **537**, **541**, **548**, **747**
dreptul la tăcere, **424**, **487**, **488**, **516**

Efracţie, **247**, **254**, **283**, **286**, **287**, **289**, **291**, **381**, **417**, **763**
elemente circumstanţiale ce se regăsesc în noul cod penal la omorul calificat
- omorul comis prin cruzimi, **41**
- omor comis din interes material, **31**
- omor comis pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse, **32**
- omor cu premeditare, **28**
- omorul comis asupra a două sau mai multe persoane, **39**
- omorul comis asupra unei femei gravide, **41**
- omorul comis de către o persoană care a mai comis anterior o infracţiune de omor sau o tentativă la infracţiunea de omor, **37**
- omorul comis pentru a înlesni sau ascunde săvârşirea altei infracţiuni, **33**
elemente circumstanţiale ce *nu* se mai regăsesc în noul cod penal la omorul calificat
- comis de către un judecător sau procuror poliţist jandarm sau militar în timpul sau în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau publice ale acestora, **27**
- omor comis asupra soţului sau unei rude apropiate, **27**
- omor comis asupra unui magistrat poliţist jandarm ori asupra unui militar în timpul sau în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau publice ale acestora, **27**
- omor comis în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau publice ale victimei, **27**
- omor comis în public, **27**
- omor comis pentru a ascunde săvârşirea unei tâlhării sau piraterii, **27**
- omor comis prin mijloace care pun în pericol viaţa mai multor persoane, **27**
- omor comis profitând de starea de neputinţă a victimei de a se apăra, **27**
elemente circumstanţiale de agravare, **41**, **284**, **313**, **314**
emiterea frauduloasă de monedă, **695**
escaladare, **283**, **286**, **287**, **291**, **418**
evadarea
- comisă prin folosirea de arme, **539**
- din executarea unei pedepse, **541**
- săvârşită prin folosirea de violenţe sau de arme, **536**
- săvârşită prin folosirea efectivă de violenţe asupra unei persoane, **539**
exploatare
- a persoanelor vulnerabile, **VII**, **173**
- a victimei, **177**, **181**, **182**, **185**
- sexuală, **181**, **186**, **232**

Falsificare
- a documentelor de retragere, **633**
- a foilor de vărsământ, **634**
- a instrumentelor de plată electronică, **685**
- a unor acte, **628**
- a unor înscrisuri oficiale, **444**, **518**

- a unui instrument de plată electronică, **682, 684**
- a unui înscris sub semnătură privată cu prilejul întocmirii acestuia, **704**
- de monedă electronică, **680**
- de monede, **679, 680, 681, 692, 693, 694**
- de probe, **518**
- de timbre, **685, 686**
- de titluri de credit, **682, 683**
- ori ticluire de probe nereale, **510**
- prin contrafacere şi alterare, **684**

folosire abuzivă a funcţiei în scop sexual, **166, 575**
frauda informatică, **684**
funcţionar
- cu atribuţii de gestionar, **328, 344**
- privat, **330, 599, 628, 635, 636, 637, 659, 662, 670**
- public asimilat, **567, 595, 599, 606, 614, 623**
- public, **10, 33, 68, 73, 83, 144, 173, 175, 182, 183, 186, 266, 309, 356, 380, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 407, 412, 413, 414, 416, 424, 430, 431, 433, 435, 437, 456, 499, 523, 524, 565, 566, 567, 569, 571, 572, 573, 576, 577, 584, 588, 589, 590, 592, 595, 596, 599, 602, 605, 606, 614-624, 626-631, 634, 641, 643, 646, 648, 649, 652, 656, 664, 665, 667, 668, 671, 672, 677-698, 700, 701, 702, 703, 705, 720, 721, 724-730**

furt
- comis într-un loc public, **284**
- comis prin folosirea unei chei mincinoase, **288**
- în scop de folosinţă, **297**

Găzduire, **176, 177, 184, 302**
grup infracţional organizat, **131**

Hărţuirea sexuală, **236**
Impulsuri telefonice, **324**
inducerea în eroare a organelor judiciare, **427, 444, 478, 510, 721**
influenţa băuturilor alcoolice ori a unei substanţe psihoactive, **86, 87, 88, 89, 91, 93**
influenţarea declaraţiilor, **473**
informaţii secrete de stat, **380**
infracţiune
- comisivă prin omisiune, **10, 126**
- comisivă, **10, 126, 165, 170, 216, 573, 590, 602, 699, 704, 733, 740**
- de obicei, **167, 169, 172, 173**
- de pericol abstract, **130, 145, 246, 248, 253, 254, 269, 374, 377, 411, 412, 415, 418, 421, 428, 436, 441, 458, 481, 493, 500, 535, 584, 594, 613, 623, 681, 684, 686, 690, 693, 696, 700, 714, 741, 743, 748, 761**

instigare
- la infracţiunea de omor calificat, **5**
- neurmată de executare, **7**

instrument de monedă electronică, **684**
intenţia de a ucide, **12, 14, 25, 40, 78, 85**
interceptarea ilegală, **674**
invocarea de acte sau datorii fictive, **339**

Împăcarea
- în cazul furtului calificat, **284, 290-292, 298, 299, 302**
- în cazul furtului, **270**
- în cazul însuşirii bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor, **349**
- în cazul înşelăciunii privind asigurările, **374**
- în cazul înşelăciunii, **354**

împiedicarea
- instalării vieţii extrauterine, **120-122**
- intervenţiei ajutoarelor, **129**

împrumut simulat, **574, 603**
încredinţarea bunului, **632**
înfăţişarea de datorii inexistente, **336**
îngrijiri medicale, **14, 16, 60, 67, 68, 69, 70, 71, 74, 75, 76, 80, 83, 86, 87, 90, 91, 92, 93, 96, 99, 101, 116, 120, 121, 122, 203, 212, 310, 318, 322, 409, 509, 513, 515, 517, 527, 643, 737, 738, 747**
înlesnirea sinuciderii, **3, 50, 52, 53, 54, 425**
însuşirea bunului, **349**
înşelăciunea privind asigurările, **373**
întreruperea cursului sarcinii, **3, 41, 81, 114, 115, 116, 117, 118, 425**

Lăsarea fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate, **VII, 124**

libertatea psihică, **144**, **145**, **148**, **152**, **156**, **157**, **162**, **164**, **166**, **172**, **309**, **322**, **391**, **397**, **474**, **503**, **516**
locuirea împreună, **303**
loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, **15**, **16**, **17**, **37**, **57**, **61**, **78**, **81**, **83**, **84**, **85**, **86**, **101**, **103-108**, **110**, **111**, **140**, **181**, **185**, **204**, **217**, **221**, **223**, **232**, **402**, **403**, **406**, **408**, **426**, **506**, **509**, **522**, **539**, **543**, **643**, **751**
luare de mită
- excluderea uneia dintre modalităţile de comitere a faptei, **586**
- precedent legislativ şi situaţii tranzitorii, **563**

Mama copilului nou-născut, **108**, **122**

Nou-născut, **2**, **68**, **72**, **82**, **105**, **107**, **108**, **109**, **111**, **112**, **122**, **130**
noţiunea de
- armă, **11**, **20**, **40**, **53**, **58**, **137**, **145**, **247**, **253**, **254**, **273**, **283**, **291**, **292**, **307**, **314**
- autovehicul, **11**, **56**, **61**, **63**, **89**, **92**, **297**, **327**, **334**, **435**, **598**, **725**
- bani sau alte foloase, **179**, **180**, **191**, **563**, **570**, **573**, **574**, **576**, **577**, **578**, **586**, **589**, **590**, **591**, **592**, **593**, **599**, **602**, **603**, **605**, **606**, **608**, **611**, **614**, **615**, **618**, **619**, **620**, **621**, **622**
- dezastru, **283**, **294**, **318**, **387**, **388**, **389**, **390**
- drum public, **500**
- tortură, **52**, **474**, **523**, **524**, **525**, **526**, **527**, **528**

Obligarea la practicarea cerşetoriei, **181**, **186**
obstrucţionarea justiţiei, **VIII**, **469**
obţinerea ilegală de fonduri, **656**
omisiune
- a denunţării, **428**
- a executării unei obligaţii civile, **358**
- a încunoştinţării de îndată a autorităţii cu privire la săvârşirea de către un terţ a unei fapte prevăzute de legea penală contra vieţii, **425**
- a sesizării, **424**, **430**, **431**, **433**,**435**, **432**, **433**, **434**, **436**, **477**, **478**, **480**, **721**
- de a da ajutorul necesar, **124**, **125**

Participare la o încăierare, **99**
persoana
- care exercită o funcţie de demnitate publică, **564**, **585**, **599**, **613**
- interpusă, **589**, **591**, **617**, **618**
practicarea prostituţiei, **131**, **177**, **178**, **179**, **180**, **181**, **185**, **186**, **189**, **191**, **192**, **193**, **194**
prelevarea de organe, ţesuturi sau celule de origine umană, în mod ilegal, **181**, **186**
protecţia vieţii în devenire, **119**

Racolarea minorilor în scopuri sexuale, **223**, **232**, **235**
refuzul
- abuziv de a restitui bunul mobil, **330**
- de a elibera imobilul, **391**, **393**
- de a părăsi sediul profesional, **253**, **254**
- de a restitui la scadenţă o sumă, **325**
- de părăsire a domiciliului, **245**
- de părăsire a unei locuinţe, **243**, **245**
- restituirii bunului, **326**
- victimei de a fi spitalizată, **84**

Sediu profesional, **251**, **252**, **283**, **291**, **313**, **317**
semnalizare falsă, **295**
semne de hotar ori reperele de marcare, **392**
sintagma
- folosirea unei arme, **247**, **253**, **313**, **314**
- imediat după naştere, **68**, **72**, **82**, **107-111**
- în frauda creditorilor, **273**, **338**, **341**, **375**, **380**
- în timpul nopţii, **63**, **240**, **248**, **249**, **254**, **283**, **285**, **292**, **313**, **316**, **521**
- licitaţie publică, **146**, **418**
sistem informatic, **272**, **278**, **299**, **350**, **673**, **674**, **677**, **685**
stare
- de necesitate, **61**, **91**, **118**, **180**, **757**
- de tulburare psihică, **107**, **108**, **110**, **111**, **119**, **122**, **123**

substanța
- narcotică sau paralizantă, **314**, **544**
- explozivă, **314**
supravegherea repetată a locuinței, **168**, **258**
suspendarea permisului de conducere, **658**, **659**

Tâlhăria
- comisă în orice vehicul care transportă persoane, **317**
- comisă într-o locuință, **314**
- săvârșită prin violare de domiciliu, **317**
titluri sau instrumente pentru efectuarea plăților, **682**
trafic de persoane
- adăpostirea unei persoane, **176**
- în forma continuată, **180**
- primirea unei persoane, **176**
- prin inducere în eroare, **178**
- recrutarea unei persoane, **176**
- transferarea unei persoane, **176**
- transportarea unei persoane, **173**
trafic de persoane în forma continuată, **180**

Uciderea
- la cererea victimei, **47**, **425**
- unei femei gravide, **41**
ultraj
- contra bunelor moravuri, **227**, **732**, **740**, **741**
- judiciar, **9**, **27**, **37**, **68**, **71**, **73**, **81**, **82**, **396**, **397**, **398**, **504**, **505**, **507**, **509**
unitatea legală de infracțiune, **279**, **296**, **312**, **636**, **660**
urmărirea unei persoane, **167**
utilizarea
- de acte false, **174**
- de calități mincinoase, **365**
- frauduloasă a identității reale a unei persoane, **730**
- unei substanțe inflamabile, **43**
- unor măsuri medicale disproporționate, **47**
- unor mijloace tehnice, **261**
vătămare
- corporală, **10**, **14**, **15**, **25**, **57**, **59**, **65**, **66**, **67**, **70**, **71**, **72**, **73**, **74**, **75**, **76**, **77**, **78**, **79**, **80**, **81**, **82**, **83**, **84**, **87**, **89**, **90**, **91**, **92**, **93**, **95**, **100**, **102-111**, **114**, **116**, **117**, **119**, **120**, **121**, **124**, **126**, **129**, **131**, **133**, **151**, **181**, **185**, **199**, **203**, **209**, **212**, **217**, **276**, **318**, **322**, **390**, **393**, **401**, **402**, **492**, **506**, **512**, **522**, **523**, **527**, **539**, **543**, **643**, **669**, **733**, **738**, **756**
- a integrității corporale, **57**, **78**, **79**, **126**, **309**, **310**, **322**
violarea
- de domiciliu, **246**, **248**, **249**, **291**, **334**
- sediului profesional, **251**, **255**, **314**
- vieții private, **168**, **263**, **266**, **674**